

25X1

Page Denied

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY
INFORMATION REPORT
 PROCESSING COPY

S-E-C-R-E-T

25X1

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Sec. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

COUNTRY	Bulgaria/Rumania/USSR	REPORT	
SUBJECT	Navigation and Complete Description of the Black Sea Shore	DATE DISTR.	20 December 1956
DATE OF INFO.		NO. OF PAGES	1
PLACE ACQUIRED		REQUIREMENT	
		REFERENCES	

25X1

THE SOURCE EVALUATIONS IN THIS REPORT ARE DEFINITIVE.
 THE APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE.
 (FOR KEY SEE REVERSE)

25X1

Bulgarian technical book entitled Lotriyn na Cherno More (Navigation in the Black Sea), published by the Bulgarian Ministry of People's Defense in 1956 for the use of naval personnel. This work, in addition to giving navigation information on the Black Sea, describes every port and gives details on the entire Black Sea shore.

25X1

Note: When detached from this report, the attachments are UNCLASSIFIED/FOR OFFICIAL USE ONLY.

25X1

S-E-C-R-E-T

25X1

STATE	X	ARMY	EV	NAVY	EV	AIR	X	FBI		AEC									
-------	---	------	----	------	----	-----	---	-----	--	-----	--	--	--	--	--	--	--	--	--

E: Washington distribution indicated by "X"; Field distribution by "#"

25X1

Page Denied

Next 1 Page(s) In Document Denied

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Sec. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

25X1

REPORT _____

DATE DISTR. 23 January 1957

NO. OF PAGES 1 25X1

REQUIREMENT NO.

REFERENCES

25X1

25X1

Black Sea navigation book

Note: When detached from this report, the attachments are UNCLASSIFIED//FOR OFFICIAL USE ONLY

~~S-E-C-R-E-T~~

25X1

STATE	X	ARMY	EV	NAVY	EV	AIR	X	FBI		AEC					
-------	---	------	----	------	----	-----	---	-----	--	-----	--	--	--	--	--

Sanitized Copy Approved for Release 2010/07/22 : CIA-RDP81-01043R000500130001-7

ХИДРОГРАФНА СЛУЖБА ПРИ ВОЕННО-МОРСКИТЕ СИЛИ

ЛОЦИЯ НА ЧЕРНО МОРЕ

1956
ДЪРЖАВНО ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО
ПРИ МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНАТА ОТБРАНА

ОБЩИ ЗАБЕЛЕЖКИ

По-долу се дават общи забележки, които поясняват текста на лощията.

Разстоянията са дадени в морски мили (1 миля=1 852 метра) и в кабелти (1 кабелт=0.1 миля).

Дълбочините са дадени в метри.

Течения. Скоростта на теченията е дадена във възли.

Сектори на светене на маяците и светещите знаци. Границите на секторите на светене са дадени от брега в градуси.

Направленията на створовете са дадени двойни: първото — от брега (от маяците и знаците), а второто — от морето.

Направленията (курсове и пеленги) са дадени истински в градуси по розата на компаса с деления от 0° до 360°.

Далечината на видимостта е показана за височина на окото 5 м.

Време. Броенето на часовете е дадено от полунощ и се смята от 0 до 24 часа. Броенето на времето е прието по Международната система на часовите пояси. Черно море се намира в пределите на втория и третия часови пояс. От 1930 год. на територията на СССР е установено декретно време, като стрелките на часовниците са преместени с един час напред.

Координатите на пунктовете са указани в текста приблизително (по съветските морски карти).

Дълготите на пунктовете са дадени по Гринич.

Температурата е дадена в градуси по стогорадусовата скала.

Атмосферното налягане е дадено в милибари.

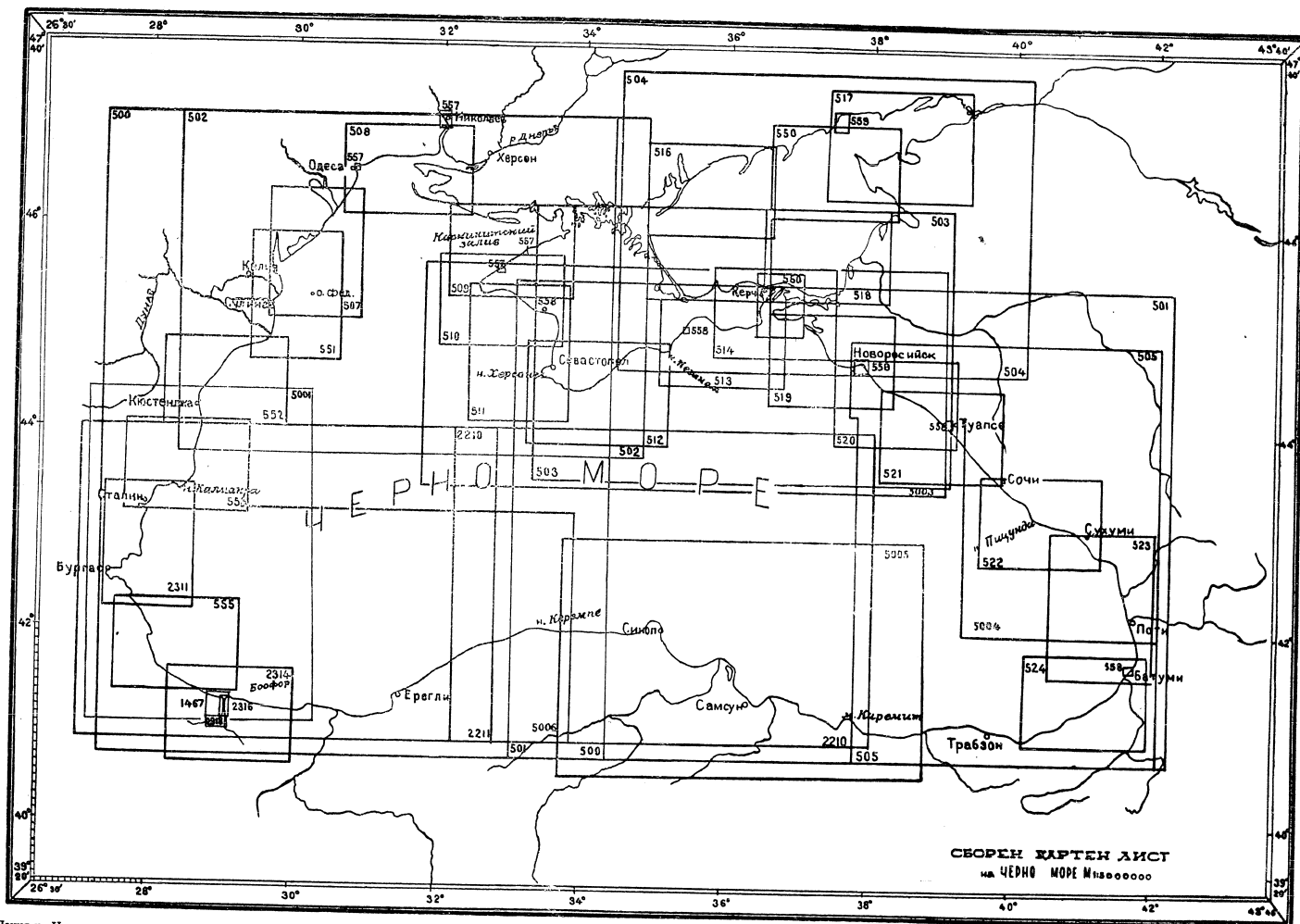
ПРЕДГОВОР

Настоящата лощия се издава от Хидрографната служба при ВМС, за да се задоволят нарасналите нужди на корабоплаването по Черно море на корабите от военно-морския, търговския и рибарския флот.

Географските наименования, приведени в лощията, са дадени с транскрипция, а тия по Българското черноморско крайбрежие така, както са приети и означени в българските морски карти.

Лощията е откоригирана към 1 януари 1956 год. по „Известията до мореплавателите“ на Хидрографното управление и Хидрографния отдел при Черноморския флот на СССР.

Данните за измененията, оповестени след посочената по-горе дата, трябва да се търсят в допълненията към лощията и в „Известията до мореплавателите“, издавани от Хидрографното управление и Хидрография отдел на ЧФ—СССР, както и в „Известията до мореплавателите“, издавани от Хидрографната служба при ВМС.

ОБЩ ОБЗОР

НАВИГАЦИОННО-ГЕОГРАФСКИ ОЧЕРК

Граници на района. В настоящата доция се описват цялото крайбрежие на Черно море, Днестровският, Березанският и Днепровският лиман, устието на река Буг до порт Николаев и устието на река Днепър до порт Херсон включително, Керченският пролив, Босфорският пролив и части от Мраморно море до южната граница на порт Стамбул, която преминава от нос Ешилкьой към нос Пендик, заобикаляйки от юг остров Къзъл-адалар.

Черно море представлява разтегнат от запад към изток дълбок воден басейн. Най-голямата дължина на морето по паралела $42^{\circ}29'N$ между върха на Бургаския залив и точката малко северно от устието на реката Ингур на Кавказкия бряг е 620 мили; най-голямата му ширина по меридиана $31^{\circ}12'O$ е 332 мили. Най-малката ширина на морето по меридиана на южния край на Кримския полуостров — нос Сарич, е 144 мили. Площта на Черно море е около 410 000 km^2 . Общата дължина на бреговата черта е около 2 200 мили.

Вид на крайбрежието. Бреговете на Черно море се отличават с голямото си разнообразие. Тук се намират високи, изключителни по красотата си планини, обширни низини и еднообразни, леко хълмисти равнини. Наред с участъците, покрити с богата субтропична растителност, срещат се и участъци, свършено лишени от каквато и да е растителност.

В северозападната част на морето бреговете са ниски. Цялото крайбрежие от устието на река Дунав до Кримския полуостров, включително и неговият западен бряг, представлява нарязана от оврази степ, на места завършваща при морето с червеникав стръмен бряг, а на места с ниски пясъчни иници на сушата — насипи, отделящи от морето обширни солени езера и лимани. Особено много лимани има близо до Одеса. Някои от тях са свършено отделени от морето, някои само временно се съобщават с него, но има и такива лимани, които имат постоянен изход към морето. Към последния вид се отнасят лиманите, образували се в устието на многоводните реки Днестър, Буг и Днепър; водата в тия лимани е почти сладка. Цялото северозападно крайбрежие на морето се обработва и

през лятото е покрито с посеви. Близко до градовете и селата има градини; гори могат да се срещнат само в долините на реките и по склоновете на овразите.

5 Западният бряг на Кримския полуостров до Севастополската бухта, както вече се каза, е нисък, стръмен и съставен от скали с червеникав цвят. При порт Севастопол стръмният бряг има жълт цвят. Тоя бряг почти съвършено е лишен от растителност и има вид на еднообразна плоска равнина. Тук до самия бряг има няколко езера; повечето от тях са солени.

10 Източно от Севастополската бухта брегът забележимо се повишава. Покрай целия южен бряг на Крим, приблизително от нос Фиолент до порт Феодосия, се простират Кримските планини, отначало с три, а след това с два успоредни хребета.

15 Южният и най-висок хребет, наречен Яйла, се спуска стръмно към морето почти с отвесни скали. Особено забележителни в това отношение в западната част на описвания район са носовете Айя, Ласпи и Айтотор. В някои места (при нос Сарич и в дъното на Ялтинския залив) планините малко отстъпват от брега и техните склонове стават по-полегати. По-нататък, към

20 изток, главният хребет на Кримските планини се отдалечава на север от бреговата черта и постепенно се понижава, но склоновете на планините, разположени непосредствено по крайбрежието, и тук са стръмни. Най-стръмно се спускат към морето носовете Меганом и Ай-Фока и склоновете на планината Святая, която е отдавна загаснал вулкан. Най-високата

25 точка на Кримските планини — върхът Роман-Кош, висок 1 545 м (шир. 44°36'N; дълг. 34°16'O) — се намира на близко разстояние, северозападно от нос Аю-Даг.

30 При плаване покрай южния бряг на Крим добре се вижда и вторият по височина масив на Кримските планини — Чатир-Даг (шир. 44°44'N; дълг. 34°17'O), висок 1 525 м, който има вид на разпъната палатка.

Южният бряг на Крим е богат с растителност. Тук издаткава растения, които са характерни за Балканския полуостров и Мала Азия; срещат се също така отделни видове средиземноморски растения, но има и растения, които са характерни само за планините на Крим. Полите на планинските склонове до височина 300 — 320 м изобилствуват с вечно зелени растения, над които се намират широколистни и иглолистни гори.

40 Върховете на крайбрежните планини са почти без гори, само тук-там под защитата на скалите се срещат някои видове широколистни дървета. По южните склонове на планинската верига Яйла се среща също така високопланинска степна растителност. Керченският полуостров, който заема източния край

45 на Кримския полуостров, е разделен от невисок планински хребет на две рязко различаващи се по релефа части: североизточна и югозападна. Североизточната част на полуострова е хълмиста; височината на отделните хълмове и планини тук до-

стига до 180—190 м. Югозападната част на полуострова е равнина, по която само на места могат да се срещнат ниски хълмове. Бреговете на Керченския полуостров почти по цялото си протежение са стръмни.

5 Източният бряг на Черно море е планински. Почти цялото Кавказко крайбрежие е заето с разклоненията на Главния кавказки хребет, който започва при порт Анапа и се простира по посока ОЗО, като постепенно се отдалечава от брега на морето. Крайбрежните планини се издигат от северозапад към югоизток и достигат най-голяма височина — около 2000 м —

10 в района на портовете Туапсе и Сочи. По-нататък, към югоизток, планините стават по-ниски и съвършено се отдалечават от бреговата черта при долината на реката Кодор. На места планинските разклонения подхождат плътно до морето, образувайки отвесни стръмнини; има и терасовидни склонове. Там,

15 където планините малко отстъпват от брега, техните склонове са по-полегати. Най-високият от крайбрежните върхове на Кавказкото крайбрежие е върхът Шугус (шир. 43°48'N; дълг. 40°12'O), намиращ се на 25 мили югоизточно от порт Сочи; височината му е 3 243 м.

Между устието на река Кодор и град Кобулет е разположена обширната Колхидска низина. Тук, при порт Поть, се влива в морето най-голямата на Кавказкото черноморско крайбрежие река Рион. Малко на юг от устието на река Рион, близо до брега на морето, се намира голямото езеро Палеостом, което очевидно е било някога залив. Южно от град

25 Кобулет брегът отново става планински и в района на порт Батуми височината на отделните планини вече превишава 1500 м. На места тук се срещат характерните за тропиците плодородни почви.

30 Върховете на Главния кавказки хребет, много от които се виждат добре при плаване покрай източния бряг на Черно море, са покрити с вечен сняг.

35 Крайбрежните разклонения на Кавказките планини са изключително богати с растителност. Участъкът от Новоросийск почти до Туапсе общо напомня бреговете на Средиземно море, особено брега на северната част на Балканския полуостров. Крайбрежните планини до височина 150 — 200 м са покрити с нискорастящи гори и храсти, чиито листа опадат през зимата. Над тая зона растат гори, а начинаей до височина 400 — 500 м планините стават без гори и са покрити с планинско-степна растителност и ливади.

С постепенното придвижване на юг растителността става все по-богата. Южно от Туапсе, особено близо до крайбрежните градове, големи площи са покрити с декоративни растения. Долините и склоновете на планините са покрити с лимонни и други вечнозелени растения. Свообразна черта на тая участък от брега е наличието на вечнозелени широколистни

дървета и храсти. Особено е разкошна растителността близо до порт Батуми. Тук при нос Зелений има прекрасна ботаническа градина с най-различни видове субтропическа и тропическа растителност.

- 5 Над 600 м приблизително до 1 200 м склоновете на крайбрежните планини са обрасли с широколистни гори, а още по-нагоре, приблизително до 1 900 м, се простира поясът от иглолистни гори. Над зоната на иглолистните гори се разполагат субалпийски ливади, а над тях, на височина 2 200 — 3 000 м, се намира алпийски пояс, растителността на който се състои от нискорастящи алпийски треви.

10 Растителността на Колхидската низина по своя характер малко се отличава от растителността по долните части на съседните планини; обаче в нея преобладават широколистните гори с известен примес от вечнозелени породи.

- 15 От Кавказките планини се вливат в Черно море много реки, но всички те са малки по размери и не са корабоплавателни. Болшинството от тях имат ярко изразен планински характер. Най-големи, освен реката Рион, са реките: Взиб, Кодор, 20 Ингур, Хоби и Чорох.

Южният бряг на морето също така е планински. Покрай него се простират високите Източни понтийски и Западни понтийски планини, които образуват един гигантски планински хребет. Най-голяма височина, около 4 000 м, планините достигат в източната част на участъка, южно и югозападно от порт Батуми. Много върхове тук през по-голямата част от годината са покрити със сняг. Най-високи от тях са върховете: Качкар, висок 3 937 м, Верченик тепе, висок 3 711 м, Корчхал, висок 3 439 м, Шувал тепе, висок 3 348 м, Суюдаг, висок 2 930 м, и някои други, разположени на разстояние до 25 мили от брега между портовете Батуми и Ризе.

Към запад планините постепенно се понижават и при Босфорския пролив тяхната височина не надминава 300 м. Почти по цялото си протежение южният бряг е или стръмен и скалист, или се спуска към морето терасовидно. Твърде рядко се среща пясъчен бряг с издадени в морето скалисти носове.

- 30 Склоновете на Понтийските планини са покрити с гори, които се разполагат тук на огромни масиви. По черноморския бряг на Турция се намират около 20% от всички гори на страната. Изобилните гори ограничават възможността за занимаване със селско стопанство. Само близо до селата могат да се срещнат царевични ниви, овощни градини, лозя и тютюневи плантации. В района на град Ризе се отглеждат лимонови култури. Многобройните реки, вливащи се в Черно море от южния бряг, нямат навигационно значение. В горното, а в редица случаи и в средното течение тези реки се спускат като бурни потоци в сред тесни долини и клисури и само при вливането си в морето стават спокойни. Поради това само на отделни

10

участъци от някои реки е възможно движението на плотове (салове) и плоскодонни лодки. Най-важните реки на Турция са: Къзълрмак (дълга 1 151 км), Сакаря (дълга 790 км) и Ешилирмак (дълга 416 км).

- 5 Бреговете на Босфорския пролив са планински и се отличават със своята красота. Но планините тук са значително по-ниски в сравнение с източния и южния бряг на Черно море. На запад от Босфорския пролив брегът е сравнително нисък и има червеникав цвят там, където е покрит с пясъчни насипи, и по-тъмен цвят, където е покрит с растителност. Носовите, издаващи се в морето по този участък, са стръмни.

10 На територията на България към морето се приближават източните разклонения на Стара планина, образуващи скалисти брегове, които постепенно се понижават северно от нос Калиакра. За релефа на България е характерно общото понижение от запад към изток и направлението на главните хребети и равнини по паралела.

- 15 България има гъста мрежа от реки, повечето от които се отличават с неголяма дължина и имат планински характер. През лятото и есента реките стават много плитки, а някои почти напълно пресъхват; те съвсем не се използват за корабоплаване, с изключение само на река Дунав, с която Народна република България граничи на север с Румънската народна република. Реките на черноморския бряг на България не образуват делти. Най-голямата река на България, вливаща се в Черно море, е река Камчия (дълга 244 км).

20 България има малко езера, по-значителни от които са тези при град Сталин и град Бургас.

Черноморският бряг на Румъния, с изключение делтата на река Дунав, обхваща източния склон на северната част на плодородната Добруджанска възвишеност, която тук представлява равна степ (поле) с наклон към морето. По-голямата част от тая степ е разорана и засята.

- 30 Румъния има малко езера. Най-голямо от тях е езерото Разел, което представлява лиман, който е съединен с морето посредством тесни проливи. Делтата на река Дунав е ниска и почти без гори. Малки участъци, покрити с гора, има само по бреговете на Георгиевското гърло. Някои от крайбрежните селища също са оградени с дървета.

40 **Брегова черта.** Черноморските брегове се отличават с малката си нарязаност. Тук няма големи заливи и бухти. Най-големите са Каркинитският залив, разположен между материковия бряг и северозападния бряг на Кримския полуостров, и Каламитският залив, вдаващ се в югозападния бряг на Кримския полуостров. В южния бряг на Кримския полуостров се вдава доста обширният Феодосийски залив; при източния бряг на Керченския пролив се намира плитководният Тамански залив. По Кавказкия бряг, който е нарязан по-малко от

11

другите брегове на морето, най-голяма е Новоросийската бухта. По южния бряг най-значителни са Синопският залив и бухтите Самсун и Ерегли. В западния бряг на морето се вдава доста големият Бургаски залив.

Заливите, които са образувани при вливането в Черно море на някои големи реки, се наричат лимани. Най-големи лимани в Черно море са Днестровският и Днепровският.

Единственият голям полуостров на Черно море, значително изменящ общото направление на бреговата черта, е Кримският полуостров. Той е съединен с материка посредством тесния Перекопски провлак, западно от който се намира Каркинитският залив, а източно, откъм страната на Азовско море — заливът Сиваш. Западният край на Кримския полуостров представлява полуостров Тарханкут; източно от Кримския полуостров започва Керченският полуостров, отделен с Керченския пролив от Таманския полуостров.

Най-забележимите носове по бреговете на Черно море са: Тарханкут, Херсонес, Сарич, Меганом, Дооб, Пицунда, Чам, Инджебурун, Баба, Емине и Калиакра.

Острови и проливи. В Черно море няма големи острови. Най-големият остров в Черно море е остров Змеиний, разположен срещу делтата на река Дунав, на 20 мили от брега. Той има площ 1.5 км^2 . При входа в Березанския лиман се намира малкият остров Березан, а при южния бряг на морето, на 50 мили източно срещу Босфора, се намира остров Кефкен. Тия два острова по своите размери са по-малки от остров Змеиний. Няколко малки острова се намират в Бургаския залив. Освен това близо до бреговете, особено при южния бряг на Кримския полуостров, има няколко големи надводни камъни и скали, които тук често се наричат острови.

На север Черно море се съединява с Азовско море посредством Керченския пролив. Тоя пролив е плитководен; за преминаване през него на големи кораби почти през целия пролив е прокопан канал.

На югозапад Черно море чрез Босфорския пролив се съединява с Мраморно море, а последното чрез Дарданелския пролив — със Средиземно море. Босфорският пролив е дълбоководен, бреговете му са чисти от опасности. Вследствие на извитостта на брега, малката ширина на пролива, достигаща на места до 4 кабелта, както и поради трудното разпознаване входа на Босфора откъм Черно море и поради силните течения в пролива условията за плаване в Босфорския пролив са сложни.

Дълбочини, релеф на дъното и грунт. Черно море представлява дълбоководен басейн със стръмни склонове. 100-метровата изобата преминава почти навсякъде успоредно на брега на разстояние от 1.5 до 6 мили от него. Само на запад, северозапад и при Керченския пролив тая изобата се отдалечава

на 20 — 30 мили, а на места и на 70 мили от брега. Най-плитководна е северозападната част на морето. 100-метровата изобата върви тук почти по права линия от нос Емине по направление към порт Евпатория, отделяйки голяма плитководна област с дълбочина, която постепенно намалява към север. 200-, 500- и 1000-метровата изобата вървят успоредно на 100-метровата изобата; вследствие на рязкото понижение на дъното те преминават на твърде близко разстояние от него. Наклонът на дъното на тия дълбочини на места достига 14° . Преходът от дълбочина 1000 м към дълбочина 1500 м и особено от дълбочина 1500 м към дълбочина 2000 м и 2200 м е по-постепенен. Огромната централна част на морето представлява почти равна повърхност с дълбочина 2000 — 2200 м. Най-голямата дълбочина в Черно море 2245 м е измерена в средната част на морето на линията на носовите Херсонес и Керемпе, на 55 мили от Анадолския бряг.

В прибрежната полоса на Черно море при скалистите брегове грунът се състои предимно от чакъл и едър пясък, при ниските участъци от брега грунът е пясък. На дълбочина 20 — 30 м пясъкът става тинест, а на още по-големи дълбочини тоя грунт постепенно преминава в глинестия тиня. В тия слоеве до дълбочина 200 м на много места се срещат големи натрупвания на раковини. В северозападната част на морето, между устието на реката Дунав и нос Тарханкут, на дълбочина 50 — 60 м огромни площи са заети с водорасли.

На дълбочини, по-големи от 200 м, грунът се състои от наситена със сероводород лепкава черна глина; във въздуха той бързо става сив. На дълбочини, по-големи от 1500 м, тинята е сивосиня; среща се тиня с примес на глина.

Магнитно склонение и магнитна аномалия. Навсякъде магнитното склонение на Черно море (с изключение на района с магнитна аномалия до порт Одеса) е източно. Величината на склонението се изменя доста плавно, нараствайки от запад към изток. Величината на годишното увеличение на склонението също така се изменя малко в разните райони на морето и на изток тя е малко по-малка, отколкото на запад. За епоха 1954 г. по широта 42°N магнитното склонение на меридиана 30°O е равно на $2\frac{1}{2}^\circ$, а годишното увеличение — $4'$; на меридиана 40°O магнитното склонение е равно на $4\frac{3}{4}^\circ$, а годишното увеличение — $3'$.

В Черно море има няколко района с магнитна аномалия. Най-голямата аномалия както по величина, така и по областта на разпространението е магнитната аномалия в северозападната част на морето в района на порт Одеса. Тая аномалия покрива района от устието на Днестровския лиман до Тендровската коса; склонението в някои места на аномалията се изменя от 5°W до 9°O . Най-голямо е западното склонение между нос Северний Одеский и порта Одеса.

Следваща по величина е магнитната аномалия в района на нос Зеленый (при порт Батуми), където склонението се изменя в пределите от $1\frac{1}{4}^{\circ}\text{O}$ до 8°O . Според някои данни тази аномалия се разпространява в морето на разстояние не повече от 15 — 20 мили.

При порт Синоп е отбелязано намаление на склонението до 1°O . Според намиращите се сведения тази аномалия се разпространява в морето северно от порт Синоп на разстояние до 20 мили.

- 10 Малки магнитни аномалии има при остров Джарилгач в Каркинитския залив, при западния бряг на бухта Коктебел, в района на Керченския пролив, в бухта Ризелиманъ, близо до портовете Амасра, Ерегли и Сулина, както и до нос Инеада. Във всички тия места отклонението от нормалното магнитно склонение не превишава 1° — 2° . Всички тия аномалии навярно се разпространяват в морето на разстояние, не по-голямо от 15 — 20 мили.

Магнитните бури в Черно море не достигат големи величини. В година се случва не повече от една буря с максимална величина на изменение на склонението $0^{\circ},6$ и 4—5 бури с амплитуди до $0^{\circ},3$ — $0^{\circ},5$. През време на магнитните бури често се случват значителни отклонения на радиопеленгите от техните истински значения. Поради това към радиопеленгите, взети през време на магнитни бури, трябва да се отнасяме с голямо внимание.

- 35 **Средствата за навигационно оборудване**, поставени по крайбрежието на Черно море, напълно осигуряват безопасното плаване близо до бреговете и заходжането в портовете и гаваните. Всички опасности, разположени близо до най-вероятните пътища за следване на корабите, се ограждат. Плаването в каналите на Керченския пролив и Днепровския лиман се извършва по створове. Границите на каналите се ограждат с буи и вежи. През зимния период в замръзващите участъци от морето буите и вежите се заменят с рейс-вежи.

- 35 Плаването далеч от бреговете е осигурено с радиотехнически средства за навигационно оборудване.

- 30 Трябва да се има предвид, че средствата за навигационно оборудване, поставени по Анадолинския бряг на Черно море, често не работят или работят с характеристика, несъответстваща на описанието на огньовите и знаците. Поради това при плаване покрай този бряг, особено през нощта, трябва да бъдем много внимателни.

- 45 **Портове и котвени места.** По бреговете на Черно море са разположени много портове и гавани, в които корабите могат да се прикрийт от ветровете и вълненията от всички направления. Най-големи черноморски портове на СССР са Одеса, Николаев, Херсон, Севастопол, Феодосия, Керч, Новоросийск, Туапсе, Потн и Батуми. Най-големият порт на Турция е Стам-

бул, който е разположен на Босфорския пролив; голямо значение имат също така портовете Самсун, Трабзон, Гиресун и Зонгулдак (последният играе важна роля като пункт за износ на въглища). По западния бряг на Черно море са разположени българските портове Сталин и Бургас и румънските портове Кюстенджа и Сулина. Трябва обаче да се има предвид, че в портовете по Кавказкото крайбрежие на Черно море се наблюдават някои местни явления (бора), които затрудняват стоянката в тях.

- 10 Почти всички заливи и бухти на Черно море вследствие на това, че бреговата черта не е много извита, са открити за ветровете откъм море. В някои от тях могат да се намерят добри места за котвена стоянка.

- 15 От всички ветрове, освен от северозападния (който не развива тук голямо вълнение), може да се намери прикритие в Тендровския залив. Прекрасни убежища са Балаклавската бухта, Босфорският пролив и заливът Инеада. При ветрове откъм брега може спокойно да се остане във върха на Караджинската бухта (при нос Тарханкут), в Геленджикската бухта, при нос Пицунда, в бухтите Ризелиманъ, Самсун и Ерегли, в Бургаския и Сталинския залив, западно от нос Калиакра, в Евпаторийския и Портичкия рейд. Малките кораби освен това могат да се укрят в бухта Узкая.

- 25 **Ремонтни възможности и снабдяване.** Необходимият ремонт на корпуса и механизмите на кораба може да се извърши в портовете Одеса, Керч, Новоросийск, Туапсе, Потн, Стамбул, Сталин и Кюстенджа. В портовете Херсон, Феодосия, Батуми, Синоп, Зонгулдак, Бургас и Сулина ремонтните възможности са ограничени.

- 30 Във всички големи портове на Черно море могат да се получат достатъчно количество провизии, а също така да се получат запасите от вода, въглища и течено гориво. В някои портове (Николаев, Керч), за да се получат въглища, е необходимо да се даде предварително заявка по радиото за количеството, което е необходимо.

- 35 Ограничено количество провизии и вода може да се получи в портовете Скадовск, Хорли, Сухуми, Ризе, Трабзон, Самсун и някои други. В порт Ерегли могат да се получат въглища непосредствено до мястото, където се копаят те, понеже то се намира близо до порта.

- 40 **Лоцманска служба.** Във всички големи портове на Черно море лоцманското превеждане е задължително. Право за влизане в портовете на СССР и излизане от тях без лоцман имат само малките кораби на местното съобщение. При необходимост лоцман може да се извика и в тия портове, в които лоцманското превеждане не е задължително.

- 45 Плаването по Керч-Еникалския канал от Черно море в Азовско и обратно се извършва само с превеждането от лоцман.

За плаването в Босфорския пролив лощманското превеждане не е задължително.

- При преминаване от Черно море през Босфорския пролив лощман може да се вземе при влизане в пролива, а при преминаване от Средиземно море в Черно — в порт Чанаккале (в пролива Дарданели). Понякога при следване към Черно море се взема лощман в порт Стамбул.

- Извикването на лощман във всякакво време на денонощието се извършва с обикновените сигнали по Международния свод. 10 Подробни указания за лощманите за всяка страна и всеки порт са дадени в разделите Правила за плаване и Навигационно описание.

Спасителна служба. По крайбрежието на Черно море има спасителни станции в следните места:

Наименование на пунктовете	Спасителни средства	Забележка
Село Черноморка	Спасителен бот	
Предградие на Одеса Большой фонтан	" "	
Нос Ланжерон	" "	
Порт Одеса	" "	
Нос Северный Одесский	" "	Станцията се намира на 1.5 мили западно от носа; работи само деном
Село Нова Дафиновка	" "	
Нос Очаковский	" "	
Порт Николаев	" "	
Порт Евпатория	" "	
Порт Севастопол	Ракетен апарат и спасителен бот	Спасителният бот се изпраща само деном
Порт Ялта	Спасителен бот	
Село Гурзуф	" "	
Бухта Судакская	" "	
Нос Павловский	Спасителен бот и ракетен апарат	
Порт Керч	Ракетен апарат	
Нос Еникале	Спасителен бот	
Порт Геленджик	" "	
Порт Сочи	" "	
Порт Ватуми	" "	

- 15 Спасителната служба при влизане от Черно море в Босфора обслужва района от точката, намираща се на 26 мили западно от входа на пролива, до точката, намираща се на 21 мили източно от входа. По зданията на спасителните станции, които се намират от източната страна на входа в пролива, са нанесени с черен цвят нечетните цифри 1, 3, 5 и т. н., начиная от станцията на нос Юм до станцията на град Шиле. По зданията на спасителните станции, които се намират от запад-

16

ната страна на входа в пролива са нанесени с бяла боя четните цифри 2, 4, 6 и т.н., начиная от станциите на нос Узунье.

Много от станциите имат помещения за спасени.

- Спасителните станции при входа в Босфорския пролив от 5 Черно море са разположени в следните места:

Наименование на пунктовете	Спасителни средства	Забележка
По източната страна на входа		
Нос Юм	Ракетен апарат	№ 1
Устието на реката Ривадерси	Ракетен апарат и спасителен бот	№ 3
Нос Галара	Ракетен апарат	№ 5
Нос Аладжиклар	" "	№ 7
Нос Карабурун	" "	№ 9
Коса Аладжали	" "	№ 11. Станцията се намира на източната страна на косата
Град Шиле	Ракетен апарат и спасителен бот	№ 13
По западната страна на входа		
Нос Узунье	Ракетен апарат	№ 2
Село Кильос	Спасителен бот и ракетен апарат	№ 4
Нос Късъркая	Ракетен апарат	№ 6. Станцията се намира на 1.5 мили западно от носа
Долина Молос	" "	№ 8
Долина Акпынар	" "	№ 10
Долината на река Кундуздерси	" "	№ 12
Нос Карабурун	Ракетен апарат и спасителен бот	№ 14
Нос Чешмеджик	Ракетен апарат	№ 16

Съобщение и свързка. Между всички големи портове на СССР, разположени по крайбрежието на Черно море, се поддържа редовно съобщение с пасажерските кораби на Кримско-Кавказката експресна линия. В малките портове на Крим и Кавказ заходят пасажерски катери. Почти всичките, намиращи се тук приморски градове на Съветския съюз, са свързани с общата железопътна мрежа на страната. Има въздушно съобщение с всички големи центрове на страната.

- 15 Портовете на Турция са също така свързани помежду си с паракходни линии, при това през летните месеци движението по турските линии става по-интензивно, понеже започват да пътуват кораби, превозващи зърнени храни. Обаче корабоплаването не заема необходимото място в транспорта на страната.

- 20 Най-важните портове на Турция са свързани с общата железопътна мрежа на страната. Повечето от пунктовете по край-

2 Лоция на Черно море

17

брежието имат телеграфна връзка. Но общо взето средствата за връзка в Турция са развити недостатъчно и задоволяват само минималните нужди на страната. През лятото между град Стамбул и столицата на Турция Анкара съществува редовно въздушно съобщение. Град Стамбул е свързан с въздушни линии и с някои столици на европейските държави. Мрежата от шосейни пътища на Турция е явно недостатъчна; няма автомобилни пътища; асфалтираните пътища са много малко. Обаче през последните години с цел да се превърне Турция в стратегически плацдарм американците отделят голямо внимание на строителството на шосейни пътища, особено до съветската граница. В Турция има голямо значение керванният транспорт. Българските портове Бургас и Сталин са съединени с общата железопътна мрежа на страната.

В Народна република България е създаден флот за вътрешно съобщение по Дунава и по Черноморското крайбрежие. Поддържа се връзка по морските пътища със Съветския съюз, Румънската народна република и Турция; установено е съобщение по море с много портове на Средиземно море. С въздушни линии град Бургас и град Сталин са съединени със столицата на Републиката град София и някои други промишлени центрове на страната.

Румънският порт Кюстенджа е свързан с редовни паракоридни линии с порт Стамбул, много портове на Средиземно море, а също така с дунавските портове. Корабите на много линии заходват в порт Сулина, който има редовно пътническо съобщение с портовете на Дунава. Град Кюстенджа е свързан посредством железен път с общата железопътна мрежа на страната.

Някои от реките, вливащи се в Черно море, са корабоплавателни на по-голямо или по-малко протежение. Най-големите корабоплавателни артерии са реките Дунав и Днепър.

Населени пунктове и население. Бреговете на Черно море са гъсто населени поради благоприятните природни условия. По Черноморското крайбрежие на СССР са разположени големите градове Одеса, Николаев, Херсон, Севастопол, Феодосия, Керч, Новоросийск, Туапсе, Сухуми, Поти и Батуми. Много от тях са важни промишлени центрове. Градовете Евпатория, Ялта, Сочи, Гагра са известни като курорти с всеобщо значение.

Населението на Турция според преброяването през 1945 г. е 18 861 милиона човека; гъстотата на населението по данни от същото преброяване е 24·3 човека на 1 км². Средната гъстота на населението на Турция е много пъти по-малка в сравнение с редица страни в Европа, но е по-голяма от САЩ, Финландия, Иран. Черноморското крайбрежие на Турция е един от най-гъсто населените райони на страната. Според преброяването през 1935 г. в градовете на Турция живеят 23·2% от населението, а в селата — 76·8%.

18

Официалната статистика на Турция отразява провежданата от правителството шовинистическа политика по националния въпрос и неправилно осветява въпроса за националния състав на населението на Турция. В материалите по преброяването въпросът за националната принадлежност е заменен с далеч неравнозначния въпрос за „майчиния език“. Според данните от преброяването през 1935 г. турският език е „майчин“ за 86% от населението, а кюрдският език — за 9·16% от населението. Останалите националности (езици) съставят 4·84% от населението, в това число араби 0·95%, гърци 0·67%, черкези 0·57%, лази 0·39%, грузинци 0·35%, арменци 0·35%, евреи 0·34%. Очевидно е, че приведените данни не определят националния състав на населението на Турция. Процентът на не-турското население безспорно е по-голям от това, което е показано в преброяването. В редица райони на страната турците не са болшинство от населението.

Най-големият град на Турция е Стамбул; населението му по данни от преброяването през 1945 г. е 845 300 човека.

Населението на Народна република България по данни от преброяването през 1946 г. е 7 028 милиона човека. По-голямата част от населението (около 88%) са българи. От другите националности най-много са турците (повече от 600 000), цигани (около 150 000), евреи (50 000), арменци (30 000), руси (20 000), румънци (7 000). По-малко количество има гърци, албанци, татари и други националности. Гъстотата на населението на Народна република България е 63·4 човека на 1 км². Тази гъстота е средна за европейските страни, но за България, като се има предвид планинският характер на нейната повърхност, тя е твърде голяма. В последните години в резултат на социалистическата индустриализация на страната се наблюдава бърз растеж на градското население. С всяка измината година расте числеността на работническата класа и трудовата интелигенция. Градовете Сталин и Бургас, които са разположени на брега на Черно море, са едни от най-големите градове на страната.

Град Сталин освен това е известен като един от най-хубавите курорти на страната с много почивни станции. В Румънската народна република съгласно преброяването през 1948 г. живеят 15 873 милиона човека. Гъстотата на населението е равна на 66·8 човека на 1 км². Най-гъсто населени са предпланинските райони в централната част на страната. От общото число жители 23·4% живеят в градовете, а 76·6% — в селата. Обаче във връзка с индустриализацията на страната числеността на градското население постоянно нараства. По-голямата част от населението са румънци (85·7%). Най-много след румънците са унгарците (9·4%). Немците съставят 2·2% от населението. От другите националности живеят украинци и евреи.

Най-големият град по Черноморското крайбрежие на Румъния е Кюстенджа. Сулина има значение само като порт.

19

- брежието имат телеграфна връзка. Но общо взето средствата за връзка в Турция са развити недостатъчно и задоволяват само минималните нужди на страната. През лятото между град Стамбул и столицата на Турция Анкара съществува редовно въздушно съобщение. Град Стамбул е свързан с въздушни линии и с някои столици на европейските държави. Мрежата от шосейни пътища на Турция е явно недостатъчна; няма автомобилни пътища; асфалтираните пътища са много малко. Обаче през последните години с цел да се превърне Турция в стратегически плацдарм американците отделят голямо внимание на строителството на шосейни пътища, особено до съветската граница. В Турция има голямо значение керванният транспорт. Българските портове Бургас и Сталин са съединени с общата железопътна мрежа на страната.
- 15 В Народна република България е създаден флот за вътрешно съобщение по Дунава и по Черноморското крайбрежие. Поддържа се връзка по морските пътища със Съветския съюз, Румънската народна република и Турция; установено е съобщение по море с много портове на Средиземно море. С въздушни линии град Бургас и град Сталин са съединени със столицата на Републиката град София и някои други промишлени центрове на страната.
- 20 Румънският порт Кюстенджа е свързан с редовни паракходни линии с порт Стамбул, много портове на Средиземно море, а също така с дунавските портове. Корабите на много линии заходят в порт Сулина, който има редовно пътническо съобщение с портовете на Дунава. Град Кюстенджа е свързан посредством железен път с общата железопътна мрежа на страната.
- 25 Някои от реките, вливащи се в Черно море, са корабоплавателни на по-голямо или по-малко протежение. Най-големите корабоплавателни артерии са реките Дунав и Днепър.
- 30 **Населени пунктове и население.** Бреговете на Черно море са гъсто населени поради благоприятните природни условия. По Черноморското крайбрежие на СССР са разположени големите градове Одеса, Николаев, Херсон, Севастопол, Феодосия, Керч, Новоросийск, Туапсе, Сухуми, Поти и Батуми. Много от тях са важни промишлени центрове. Градовете Евпатория, Ялта, Сочи, Гагра са известни като курорти с всеобщо значение.
- 40 Населението на Турция според преброяването през 1945 г. е 18 861 милиона човека; гъстотата на населението по данни от същото преброяване е 24·3 човека на 1 км². Средната гъстота на населението на Турция е много пъти по-малка в сравнение с редица страни в Европа, но е по-голяма от САЩ, Финландия, Иран. Черноморското крайбрежие на Турция е един от най-гъсто населените райони на страната. Според преброяването през 1935 г. в градовете на Турция живеят 23·2% от населението, а в селата — 76·8%.

18

- Официалната статистика на Турция отразява провежданата от правителството шовинистическа политика по националния въпрос и неправилно осветява въпроса за националния състав на населението на Турция. В материалите по преброяването въпросът за националната принадлежност е заменен с далеч неравнозначния въпрос за „майчиния език“. Според данните от преброяването през 1935 г. турският език е „майчин“ за 86% от населението, а кюрдският език — за 9·16% от населението. Останалите националности (езици) съставят 4·84% от населението, в това число араби 0·95%, гърци 0·67%, черкези 0·57%, лази 0·39%, грузинци 0·35%, арменци 0·35%, евреи 0·34%. Очевидно е, че приведените данни не определят националния състав на населението на Турция. Процентът на не-турското население безспорно е по-голям от това, което е показано в преброяването. В редица райони на страната турците не са болшинство от населението.

Най-големият град на Турция е Стамбул; населението му по данни от преброяването през 1945 г. е 845 300 човека.

- Населението на Народна република България по данни от преброяването през 1946 г. е 7 028 милиона човека. По-голямата част от населението (около 88%) са българи. От другите националности най-много са турците (повече от 600 000), цигани (около 150 000), евреи (50 000), арменци (30 000), руси (20 000), румънци (7 000). По-малко количество има гърци, албанци, татари и други националности. Гъстотата на населението на Народна република България е 63·4 човека на 1 км². Тази гъстота е средна за европейските страни, но за България, като се има предвид планинският характер на нейната повърхност, тя е твърде голяма. В последните години в резултат на социалистическата индустриализация на страната се наблюдава бърз растеж на градското население. С всяка изминала година расте числеността на работническата класа и трудовата интелигенция. Градовете Сталин и Бургас, които са разположени на брега на Черно море, са едни от най-големите градове на страната.
- 35 Град Сталин освен това е известен като един от най-хубавите курорти на страната с много почивни станции.

- В Румънската народна република съгласно преброяването през 1948 г. живеят 15 873 милиона човека. Гъстотата на населението е равна на 66·8 човека на 1 км². Най-гъсто населени са предпланинските райони в централната част на страната. От общото число жители 23·4% живеят в градовете, а 76·6% — в селата. Обаче във връзка с индустриализацията на страната числеността на градското население постоянно нараства. По-голямата част от населението са румънци (85·7%). Най-много след румънците са унгарците (9·4%). Немците съставят 2·2% от населението. От другите националности живеят украинци и евреи.

Най-големият град по Черноморското крайбрежие на Румъния е Кюстенджа. Сулина има значение само като порт.

19

ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИ ОЧЕРК

Метеорологическа характеристика. Климат и време. Голяма част от крайбрежието на Черно море има климат, на-
 5 помнящ до известна степен климата на Средиземно море, за който е характерна топла влажна зима и горещо сухо лято.

Северозападното и северното крайбрежие на морето и част от Кримския полуостров имат степен климат, характеризиращ се със студена зима и сухо горещо лято.

Източното крайбрежие южно от порт Туапсе и южното
 10 крайбрежие от порт Трабзон до порт Самсун носят чертите на климата на влажните субтропици, отличаващ се с горещо лято и относително топла зима с изобилни валежи.

През зимата¹ времето по Черно море е неустойчиво и се характеризира с голяма облачност, повишена влажност, значи-
 15 телно количество валежи, а в северната част освен това — наличие на доста ниски температури, причинени от нахлуването от североизток на студени въздушни маси. Значително развитие има циклоническата дейност, която най-много е развита в югоизточната част на морето.

През пролетта студентите североизточни ветрове се наблюдават рядко. В това време със западните и южните ветрове от Средиземно море идват топли въздушни маси, които, охлаждайки се постепенно над морето, способствуват за образуването на морски мъгли и задържат повишението на температурата
 20 на въздуха в крайбрежните райони. През месец май се забелязва преминаване към летния режим на времето, появяват се бризи.

През лятото преобладава повсеместно антициклонално без-
 30 облачно и горещо време. По крайбрежието се наблюдават добре изразени бризи. В края на лятото има бури с гръмотевици, шквалове и изобилни валежи.

Първата половина на есента е топла, с много ясни дни. През втората половина на есента преобладава циклонално време: облачността се увеличава, количеството на валежите нараства.
 35

Главните фактори, обуславящи формирането на климата на Черно море, са географското положение на морето, условията за циркулация на атмосферата, топлинното въздействие на морските води, характерът на бреговете и релефът на околжава-
 40 щата суша.

Положението на морето в сравнително ниските широти определя установяването на високи температури на въздуха и спомага за натрупване на топлина в морето, изразходването на която през студения период от годината чувствително смекчава климатическите условия на описвания район.
 45

¹ Присти са календарните годишни сезони. Зима: декември—февруари; пролет: март—май; лято: юни—август и есен: септември—ноември.

Условията на общата атмосферна циркулация над морето се определят от изменението на интензивността и областта на разпространението на барическите центрове, действащи в атмосферата: през зимата — от силно развития гребен на азиатския антициклон (ос на повишено атмосферно налягане от антициклона), през лятото — от гребена на азорския антициклон. През зимата освен това има голямо значение циклоническата дей-
 5 телност, а в преходните сезони — местната циркулация на атмосферата, зараждаща се под влиянието на температурните условия на постилащата повърхност.

Развитието през зимата на гребена на азиатския антициклон обуславя постъпването на студени маси от въздух в района на Черно море. Засилването на гребена на антициклона особено
 10 рязко е изразено през януари и февруари (налягането на въздуха достига 1018—1020 mb) и предизвиква над морето силни североизточни ветрове, носещи хладен и относително сух континентален въздух на умерените широти. Тоя въздух през зимата е преобладаващ над Черно море и предизвиква студено време с щормови ветрове, най-чести по северното крайбрежие
 15 на морето. Освен това в мощните антициклони, идващи над Черно море от север, североизток и северозапад, може да влиза континентален или морски арктичен въздух. Обаче такива нахлувания се наблюдават рядко.

Отслабването на азиатския антициклон улеснява преминаването над Черно море на средиземноморските циклони, които се съпровождат с повишение на температурата на въздуха и ветрове от южни направления. Средиземноморските циклони
 20 пренасят обикновено тропически въздух, който, охлаждайки се над морето, придобива свойства, близки до въздуха на умерените широти. През този сезон рядко постъпва морски въздух на умерените широти.

През лятото Черно море се намира под влиянието на гребена на азорския антициклон, отделните ядра на който, разполагайки се над морето, способствуват за установяването на продължителен период с устойчиво време, с много сухи и ясни дни. Преобладаващ в това време е тропическият въздух, характеризиращ се с висока температура и ниска влажност. Налягането на въздуха през лятото е 1011—1013 mb.
 35

Топлинното въздействие на морето се проявява в отделните му райони различно, което е свързано главно с характера на разпределението на дълбочините. Тук дълбоководната югоизточна и централна част на морето, притежаващи голям запас от топлина през зимата, чувствително смекчават температурния режим на въздуха над морето и съседното крайбрежие. Плитководната северозападна част на морето, която бързо се охлажда през зимата, оказва по-малко влияние на температурата на въздуха. Влиянието на морето се отразява също така върху уве-
 40
 45

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

Abstract

не превишава 5% през лятото и 20—25% през зимата; в източната част на морето вероятността за вълнение 4 бала и повече е 10—20% през лятото и 30—35% през зимата, а вероятността за вълнение 6 бала и повече е равна на 10—15% през зимата и около нула през лятото.

През зимата в открито море най-често се наблюдава вълнение от северните направления, предимно от североизток. През лятото в западната част на морето преобладава вълнение от северно и североизточно направление, а в източната част — от северозападно.

Зиб в открито море най-често се отбелязва в източната част на морето. Повторяемостта на зиб от 4 бала и повече съставя в открито море 10—30%. Вероятността за зиб от 6 до 9 бала не превишава 2—10%. Повторяемостта на случаите с цил се колебае от 1 до 3% в централната и до 15% в югоизточната част на морето.

Ледови режим. В Черно море замръзват отделни райони покрай северното и северозападното крайбрежие, където ледът затруднява корабоплаването и става причина за прекратяване на навигацията за продължително или за по-кратко време.

В суровите зими ледът може да се разпространи покрай западното крайбрежие на морето до Бургаския залив и на юг, а в изключително сурови зими — до Босфорския пролив. В отделни години може да се образува тънък лед в порт Стамбул.

В много меките зими с непрекъснат лед се покриват само лиманите, заливите и отделните бухтички по северозападното крайбрежие на морето. Най-откритите участъци на северозападната част на морето напълно замръзват само в суровите зими.

Образуването на леда обикновено започва в средата на декември преди всичко при устията на реките Днепър, Буг, Днестър, а също така при северните брегове на Джарилгаската бухта. 8—10 дни след появяването на леда настъпва пълно замръзване на целия Днепробугски лиман. Размръзването му и почистването от леда стават в края на февруари и началото на март отначало в открито море, а след това в лиманите и бухтите. В края на март морето напълно се освобождава от леда.

През цялата зима, особено в началото на ледения период, ледената покривка е твърде неустойчива. В зависимост от изменението на времето нееднократно се наблюдава размръзване и замръзване на морето, почистване и появяване на леда. Вятърът от южните румбове със сила 4—6 бала предизвиква натрупване на ледени блокове един върху друг, а ветровете от северните румбове начупват леда и го изнасят от лиманите и бухтите в открито море. Често ледът се образува на място, обаче в Днепърския и Днестърския лиман при формирането

на непрекъснатата ледена покривка участва и донесен от реките лед, а в Керченския пролив — от Азовско море.

Хидробиологическа характеристика. Във водите на Черно море се срещат дървояди (сборна група животни, включваща някои представители от класата на двукрилите мекотели и от класата на раковините), причиняващи големи повреди както на дървените кораби, така и на портите съоръжения.

Главни вредители са терединидите (Teredinidae) и лимнория (Limnoria).

Терединидите нанасят най-голяма вреда през лятото.

Семейството лимнория е представител на раковидните дървояди, които се срещат почти навсякъде. На жизнената дейност на раковидните дървояди влияе главно солеността на водата.

Освен морските дървояди се наблюдават още насекоми дървояди — нацерда (Nacerda Melanura), които имат вид на червен бръмбар с дължина от 9 до 13 мм, понасящи в ограничена степен морските условия. Последният нанася големи вреди на бреговите сваи.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ВЪВ ВОДИТЕ НА СССР

(Извлечения от закони, правила и инструкции)

Правила за плаване за съветските морски кораби

При среща на кораби, плаващи под търговския флаг на Съветския съюз, с военни кораби от ВМС на СССР, освен Правилата за предпазване съдовете от сблъскване на море (ППСС), трябва да се има предвид следното:

1. Търговските кораби на СССР във всички случаи са длъжни да дават път на съединения от военни кораби, да не преминават през техния строй и да не се приближават към военните кораби, извършващи специални упражнения или стрелби, което се означава с вдигането на флага „Б“ („B“) по Международния свод.

2. През нощта флагът „Б“ („B“) се заменя с червен клотик. В открито море търговските кораби не трябва да се приближават до военните кораби на разстояние, по-малко от 20 кабелта.

3. Ако обстановката налага търговският кораб да застопори машината, то той е задължен да вдигне флаг „Р“ („R“) по Международния свод.

4. При плаване в теснини и райони, опасни в навигационно отношение, трябва да се имат за ръководство указанията, които се дават от командването на флота чрез местните хидрографни отдели.

5. Разминаването с единични военни кораби, които не са засти с провеждането на специални упражнения, се извършва в съответствие с ППСС.

6. През нощта за означаване на военните кораби при среща с търговски кораби първите са задължени да включат на видно място два огъня: горния — бял, долния — червен (гафелни), видими по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 3 мили.

7. Всички кораби, които нарушават тия правила, ще бъдат задържани, а капитаните им ще бъдат привлечени към отговорност.

Положение за районите с ограничение на свободния път за плаване и правила за плаване в тях

1. Понякога е необходимо да се забрани влизането на корабите в известни прибрежни райони на СССР или да се ограничи свободното избиране на пътя при плаване в тях. За тия случаи в Известията до мореплавателите и в лоциите се обявяват съответни ограничителни правила; в крайни, нетърпящи отлагане случаи, когато съответното известие не може да бъде своевременно доведено до знанието на мореплавателите, в такива райони се установява особена „Предупредителна служба“, която се възлага на специални кораби, брандвахти или брегови постове.

Забележка. Обаче предупредителна служба може да бъде установена и в тия райони, в които своевременно е обявено ограничението за плаване.

2. Поради това при приближаване към бреговете на СССР на мореплавателите се препоръчва внимателно да наблюдават за сигналите на предупредителната служба, описани в т. 4 и 5 на настоящите правила.

3. При влизане в райони, където изборът на свободен път за плаване е ограничен или където е установена предупредителна служба, на мореплавателите се препоръчва в интерес на безопасността строго да спазват всички обявени правила, както и напълно да се подчиняват на всички допълнителни указания по линия на предупредителната служба.

4. Отличителните знаци на корабите, брандвахтите или бреговите постове, носещи предупредителната служба, са:

а) денем — триъгълен син флаг;
б) нощем — три сини, вертикално разположени огънове, които се вдигат на гафела.

5. Ако влизането или плаването в даден район е закрито, корабът, брандвахтата или бреговият пост, носещ предупредителната служба, в допълнение към отличителния знак, указан в т. 4 на настоящите правила, вдига:

а) денем — три вертикално разположени червени шара;
б) нощем — три вертикално разположени червени огънове.

6. Ако влизането или плаването в даден район не е закрито и от предупредителната служба не бъде подаден особен сигнал или указание за реда на по-нататъшното плаване, то корабът може да отиде към своето местоназначение, като при това спазва правилата, обявени в Известията до мореплавателите и в лоциите.

Ако в дадения район се намират военни кораби и ако за плаването в него не са обявени каквито и да са особени правила и не са получени специални указания от предупредителната служба, то мореплавателите са длъжни така да разполагат курсовете на своите кораби, че да не преминават между военните кораби и да избегнат възможността за сблъскване с тях.

7. Необходимо е лоцманите да бъдат своевременно осведомени за правилата, от които трябва строго да се ръководят при ограничители на свободния за плаване път.

За крепостните зони и правила за плаване в тях

Понякога може да се наложи да се установи в известни райони, граничещи със СССР, особен вид режим на плаване, който няма временен характер, а е постоянен. Такива райони по-нататък ще бъдат наричани „крепостни зони“.

Всички кораби, плаващи във водите, граничещи със СССР, са задължени строго да се придържат към обявените по-долу правила за плаване в крепостните зони на СССР.

Сведения за районите, обявени за крепостни зони, се публикуват в Известията до мореплавателите, издавани от Хидрографното управление на военно-морските сили (ГУ ВМС).

Правила за плаване в крепостните зони на СССР

1. Настоящите правила се отнасят за всички търговски кораби от задграничното плаване както на Съветския съюз, така и за чуждестранните.

2. Крепостните зони се обявяват в Известията до мореплавателите на ГУ ВМС и позоваването на тяхното незнание не може да служи като основание за отклонение от отговорност при нарушаването им.

3. Нито един търговски кораб от задграничното плаване както на СССР, така и чуждестранен не може да влезе в крепостната зона или да излезе от нея без предварително за това разрешение.

4. Когато се налага да се премине през крепостната зона, за да се влезе в един от откритите за влизане на търговските кораби от задгранично плаване портове, редът за влизане в крепостната зона се регламентира при всеки отделен случай със специални оповестявания.

4. При всички случаи преминаването на търговските кораби през крепостните зони без лощмани се забранява.

При преминаване през крепостната зона капитанът на кораба е длъжен да изпълни незабавно всички указания на лощмана във връзка с осигуряване режима на плаването в дадената зона (затъмнение, отдалечаване на личния състав от горната палуба и пр.).

5. През нощта всички търговски кораби преминават през крепостната зона само с установените огньове, ако за затъмнението на корабите не е било направено специално уведомление или за това не е било дадено указание от лощмана.

Денем корабите са длъжни да носят кърмови флаг, вимпела на параходството (компанията) и своите позивни.

6. На всички кораби, преминаващи през крепостната зона, се забранява да застават на котва на разстояние, по-близо от 3 кабелта от оста на оградения фарватер и препоръчан курс.

7. При всички случаи търговските кораби са длъжни да дават път на военните кораби, без да пречат на техните действия и маневриране.

8. При падане на мъгла преминаването на търговските кораби през крепостните зони се забранява.

За забранените за плаване и котвени стоянки райони

Понякога е необходимо да се забрани на корабите плаването и заставането на котва във водите на известни крайбрежни райони на СССР. За тия случаи в Известията до мореплавателите на ГУ ВМС се обявяват границите на районите, в които се забранява плаването и заставането на котва на всички кораби без изключение.

Тия райони се обявяват за продължителен период от време и по-нататък ще бъдат наричани „райони, забранени за плаване“. Районите, в които се забранява само заставането на котва, са постоянни и по-нататък ще бъдат наричани „райони, забранени за котвени стоянки“.

Границите на районите, забранени за плаване и котвени стоянки, трябва да се нанасят на картите по И. М. ГУ ВМС, които карти трябва да се имат за ръководство при плаване.

Извлечение от Положението за охрана на държавните граници на СССР. За граничните полоси

9. За охрана на държавната граница на СССР се установяват:

а) по морската граница — морска полоса, определена от линията на най-големия отлив както на материка, така и на островите, с ширина 12 мили, с изключение на случаите, предвидени в международните съглашения на СССР.

Ред за охрана на границите

На вода

23. По цялото протежение на държавните водни граници на СССР, а също така по морската полоса (т. „в“, ст. 9) на откритите морета, миещи крайбрежието на СССР, всички невоенни кораби, без разлика на флага, подлежат на надзор от страна на граничната охрана на Министерството на вътрешните работи (МВД).

Забележка. Настоящата статия се отнася и за невоенни летателни и въздухоплавателни апарати.

24. По отношение на военните кораби, без разлика на флага, граничният надзор се осъществява по особени правила.

25. Невоенните кораби, без разлика на флага, могат да бъдат спрени и прегледани от граничната охрана в район, който се намира под ведомството на граничната охрана на Министерството на вътрешните работи. Капитанът на прегледания кораб е длъжен да покаже всички намиращи се у него документи — както корабни, така и за товара.

Забележка. Сигналът за спиране се дава от корабите на граничната охрана на Министерството на вътрешните работи: денем — чрез вдигане на мачтата установения за това международен сигнал; нощем — с вдигане на мачтата (над топовия огън) два вертикално разположени зелени огньове. Корабът, на който е даден сигнал, е длъжен да спре и може да продължи движението само след получаване на разрешение за това от кораба, който го е спрял.

26. Невоенните кораби, без разлика на флага, могат да бъдат задържани в случаите:

а) когато капитанът не покаже всички необходими документи — както корабни, така и за товарите;

б) когато от кораба се извършва в пределите на морската полоса (т. „в“, ст. 9) или в бреговите пунктове, непредвидени в ст. 7, натоварване или разтоварване на товари или качване или слизване на хора, ако за такова товарене, разтоварване, качване или слизване няма необходимото разрешение;

в) когато в пределите на морската полоса (т. „в“, ст. 9) корабът се занимава с ловене на риба или животни или друг морски поминък в забранената зона или макар и в разрешената зона, но извършва този лов или поминък без необходимите за това документи или го извършва по незаконен начин.

28. При откриване в невоенен кораб, без разлика на флага, на лица, които са проникнали в него с цел да излязат без установеното разрешение от пределите на СССР, или на лица, извършили престъпление и подлежащи на задържане въз основа на законодателството в СССР и съюзните републики, то на задържане подлежат само указаните лица, но не и корабът.

При откриване в кораба на лица, намиращи се на него с цел да слезат на територията на СССР без необходимото разрешение, то същите не се снемат от кораба, а се оставят на него под отговорността на капитана на кораба и не се допускат на брега.

Забележка. При наличие на незаконни действия от страна на кораба под флага на СССР в случаите, указани в част първа на настоящата статия, корабът може да бъде задържан.

29. За преглеждането или задържането на кораба се съставя особен акт, който се подписва както от съответния началник на гранична охрана, така и от капитана на прегледания или задържан кораб.

В случай, когато при прегледа не е открито нарушение на законите и правилата, акт може да не се съставя, ако не последва искане за това от капитана на прегледания кораб.

Актът се пише на руски език и се подписва от двете страни. Ако капитанът на задържания или прегледания кораб при подписването на акта поиска копие от същия, последното му се предава незабавно на руски език. Ако пък обстоятелствата препятствуват незабавното даване копие от акта, то такова се изпраща на адрес, указан от капитана на прегледания кораб.

30. В случай на задържане на кораба от капитана се вземат всички корабни и товарни документи и на същите се прави общ опис. Документите се подшиват, прошнуроват, подпечатват се с печатите на съответния началник на граничната охрана и капитана на кораба и се прилагат към акта.

31. Ако капитанът на спрения или задържания кораб смята действията на граничната охрана за неправилни или не е съгласен със съдържанието на акта, той може да направи за това на какъвто и да е език уговорка на самия акт или на отделен документ, приложен към акта.

За мерките по охраната на морските телеграфни кабели

35 С цел да се предпазят от разкъсване и повреждане морските подводни телеграфни кабели в пределите на водите на СССР, а също така в изпълнение на Международната конвенция по охраната на подводните телеграфни кабели, подписана на 14 март 1884 год. в Париж, се установява следното:

40 1. По цялото протежение на морските подводни телеграфни кабели зоната от двете страни на кабела с ширина четвърт миля се счита забранена; на корабите се забранява:

а) да отдават котва с изключение на случаите, когато корабът и неговият екипаж са застрашени от нещастие;

45 б) да ловят риба с тралове;

38

в) да пристават към брега в местата, оградени със сигнални знаци, означаващи мястото на извеждането на телеграфните кабели на брега.

2. При случайно повдигане кабела на повърхността на водата, което може да се случи при обикане на котвата или трала от кораба, в никакъв случай не се допуска пресичане на кабела; в тия случаи корабът е длъжен веднага внимателно да освободи кабела от котвата или трала и след това незабавно да съобщи за това по радиото или по друг начин в най-близкия порт за времето на случайното повдигане на кабела, като се посочи широтата и дълготата на мястото на повдигането на кабела.

3. Корабите, заети с прокарването или поправянето на подводните кабели, носят сигнали, предвидени в правило 4 на ППСС. Всички други кораби, забелязали или имащи възможност да видят упоменатите сигнали, са длъжни да се държат или преминават на разстояние, не по-малко от 1 морска миля от корабите, заети с прокарването на кабелите.

4. На риболовните кораби, забелязали или имащи възможност да видят сигналите на кораба, прокарващ кабел, се предоставя най-голям срок от 24 часа, в течение на който им се дава възможност да съобразят своите действия за отстраняване зависещите от тях препятствия, затрудняващи работата на кабелния кораб. Обаче в течение на този 24-часов срок не трябва да бъдат създавани спънки за движението на риболовните кораби.

Риболовните мрежи се разполагат на разстояние, не по-малко от 1 миля от кораба, прокарващ кабела.

40 4. Корабите, забелязали или имащи възможност да забележат баканите, служещи за указване положението на кабела при случаите на неговото поставяне, повреждане или разкъсване или знаещи за разположението на тези бакани от Известията до мореплавателите на Хидрографното управление на ВМС и хидрографните отдели на флотите и флотилиите (ст. 5), трябва да се намират на отдалечение от тия бакани най-малко на четвърт морска миля. Риболовните мрежи трябва да се държат на същото разстояние.

45 5. Местата, в които се разполагат телеграфните кабели, се обявяват във всеобщо сведение чрез публикуване от ГУ ВМС и хидрографните отдели на флотите и флотилиите.

45 6. Капитаните на корабите, плаващи под флаговете на СССР, които са нарушили ст. 1—4 от настоящите правила, а също така извършили умишлено или поради невнимание разкъсване или повреждане на подводния кабел, подлежат на главна отговорност съгласно съответните статии на Углавния кодекс на Съюзните републики.

39

От борда, от който се извършва работата и преминаването на корабите, забранено — денем — черен шар, а под него червен флаг. С настъпването на тъмнината — два червени огъня един под друг, видими по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 2 мили.

От противоположния борд към страната на свободното преминаване с настъпването на тъмнината — два зелени огъня един под друг, видими по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 2 мили. Разстоянието между шара и флага и между огньовете трябва да бъде не по-малко от 2 метра.

Земесмукателният снаряд, когато работи на ход, освен указаните сигнали носи допълнително ходови огънове в съответствие с ППСС.

Сигналите се вдигат на съответния нок на рея (или на видно място) и се държат до преминаването на кораба покрай земесмукателния снаряд.

С настъпването на тъмнината на носа и на кърмата на шаланите, стоящи до бордовете на земесмукателния снаряд, трябва да бъде вдигнат бял огън, видим по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 2 мили (ППСС, правило 11); всички останали огънове на земесмукателния снаряд трябва да бъдат затъмнени откъм страната на подхождащия кораб.

5. Ако безопасното преминаване на корабите покрай работещия земесмукателен снаряд е невъзможно от двете страни, земесмукателният снаряд вдига от двата си борда по два червени огъня, които по устройство са също такива, както и огньовете, предвидени в т. 4.

6. Земесмукателният снаряд, намиращ се на фарватера или на място, където маневрирането на корабите е затруднено, е длъжен, приготвяйки се за заминаване, да вдигне от двата си борда указания в т. 4 сигнал.

7. След като земесмукателният снаряд получи собствен ход, необходим за управление, спуска от двата си борда сигналите и по-нататък се ръководи от правилата, съществуващи за всички маневриращи кораби.

8. Земесмукателният снаряд при установяването си в мястото за работа, когато пропуска покрай себе си кораби, се ръководи от реда, указан в т. 4, 5, 9, 10, 11 и 12.

9. Сигналите на земесмукателния снаряд съгласно т. 4, 5, 6 и 8 трябва да бъдат вдигнати своевременно, за да се даде възможност на преминаващия кораб да извършва една или друга маневра, а именно:

а) при движение на кораб по канал на сближение със земесмукателния снаряд — не по-малко от 1 миля до приближаването на кораба към земесмукателния снаряд (ако сигналът не е бил вдигнат по-рано);

б) при движението на кораба от причала или от море, когато земесмукателният снаряд се намира на разстояние, по-

малко от 1 миля от съответния край на канала, незабавно след подаването от кораба на продължително изсвирване (ако сигналът не е бил вдигнат по-рано);

в) при работа на земесмукателния снаряд в басейн или до причали тоя или она сигнал съответно на т. 4, 5, 6 и 8 трябва да бъдат вдигнати постоянно.

10. Когато земесмукателният снаряд се намира в канал, безопасното преминаване на кораба трябва своевременно да бъде осигурено; във всеки случай не по-малко от 3 кабелта до приближаването на кораба земесмукателният снаряд трябва да се намира на съответната страна на канала според сигнала.

Въжетата, пречещи на преминаването, трябва да бъдат отпуснати на дъното с такъв разчет, че да бъде осигурено свободното преминаване

а) при дълбочини на канала (фактически), по-малки от 3 м — не по-малко от 20 метра от всяка страна на оста на канала;

б) при дълбочини на канала, по-големи от 3 метра — не по-малко от 30 метра от всяка страна на оста на канала.

11. При продължително изсвирване от кораб, приближил се на разстояние 3 кабелта и по-близо до земесмукателен снаряд, последният при вдигнати в съответствие с т. 4, 5, 6 и 8 сигнали трябва незабавно и в зависимост от вдигнатите сигнали да потвърди с изсвирване страната на свободния за преминаване път или неговата заост по следната система: едно продължително изсвирване — отивай наляво по хода, две продължителни изсвирвания — отивай наляво по хода, три продължителни изсвирвания — пътят за преминаване заст, чакай освобождаването му.

12. При вдигане на сигнал от сигналния пост на порта, предупреждаващ за приближаване на кораб откъм море към канала и за излизане на кораб от порта в канала, земесмукателният снаряд, който няма възможност своевременно (поради авария или други причини) да предостави безопасен път за преминаване, е задължен незабавно да вдигне сигнал съгласно т. 5 (ако той не е бил вдигнат по-преди).

13. Когато на земесмукателния снаряд е вдигнат сигнал съгласно т. 5, сигналният пост вдига сигнал, забраняващ влизането в канала дотогава, докато този сигнал не бъде снет от земесмукателния снаряд.

14. Забранява се на земесмукателния снаряд, който не е зает с работа, да се намира на фарватера или канала, където маневрирането на корабите е затруднено. В този случай земесмукателният снаряд трябва да се отдалечи зад границата на канала, да застане на котва, придържайки се към дясната страна на канала (като при това се ръководи от международните ППСС).

Правила за корабите, превеждани от ледоразбивачи през лед

- § 1. Искането за превеждане на корабите през лед трябва да бъде отправено в порта до началника на порта, а в море до капитана на ледоразбивача.
- § 2. На кораб, който подлежи на превеждане, трябва да има съгласно изискванията на морската практика достатъчен за преминаването през ледовете запас от въглища и провизии, дървени греди, бързо втвърдяващ се цимент, пластир, мати и т. н.; корабните водоотливни средства трябва да бъдат в изправност и освен това корабът трябва да има изправна приемна радиостанция.
- При неизпълнение на тия условия, а също така, ако корабът няма издадени по законен ред и ако са просрочени удостоверенията на правителствените учреждения или на квалификационните дружества за годността на кораба за плаване, началникът на порта, а когато ледоразбивачът се намира във водите на порта, капитанът на ледоразбивача има право да откаже извеждането на кораба в море или въвеждането му в порта.
- § 3. Всеки кораб, който се нуждае от провеждане с ледоразбивач, трябва да чака пристигането на последния и да не навлиза в леда без ледоразбивач.
- § 4. Времето и редът на движението на корабите през леда, а също така и броят на провежданите едновременно кораби се определят в порта от началника на порта, а в морето — от капитана на ледоразбивача.
- § 5. Капитаните на корабите, движещи се в ледове зад ледоразбивача, са длъжни да се подчиняват на заповедите на ледоразбивача, отнасящи се до движението през леда, и да действуват, съобразявайки се с тях.
- § 6. Корабите, движещи се зад ледоразбивачи, не трябва да се надминават един друг.
- § 7. Корабите, движещи се зад ледоразбивачи, трябва да бъдат готови да дадат незабавно пълен ход назад.
- § 8. Корабите, влечени на буксир в лед от ледоразбивач, не трябва да дават преден ход със своята машина без особена за това заповед от капитана на ледоразбивача за всеки отделен случай. Те трябва да бъдат постоянно готови да отдадат буксира при първото поискване от капитана на ледоразбивача, както и да дадат пълен ход назад.
- § 9. Най-напред се превеждат военните кораби, пощенско-пасажерските кораби и корабите с такъв товар, за който са дадени особени указания за срочното му пренасяне, а след това всички останали кораби по реда на пристигането им до границата на леда или според готовността им за излизане от порта.

44

§ 10. При авария на кораб, следващ зад ледоразбивач, корабът е длъжен да вдигне сигнал за бедствие по Международния свод.

- § 11. Корабите, следващи зад ледоразбивач, са длъжни да се ръководят от долупосочените сигнали (гл. приложението), подавани със свирка или сирена. Сигналите, с изключение на сигнала 6, трябва да бъдат повтаряни последователно от корабите, които следват отзад, започвайки от най-близкия до ледоразбивача или до кораба, подаващ сигнала.
- Искванията на ледоразбивача във връзка с тия сигнали трябва да се изпълняват незабавно от корабите.

Приложение към § 11 ЗВУКОВИ СИГНАЛИ, УПОТРЕБЯВАНИ ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ПРОВЕЖДАНЕ КОРАБИТЕ ПРЕЗ ЛЕД

Номер на сигнала	Сигнал	Значение на сигналите, ако те се подават	
		от водещия ледоразбивач	от кораба
1	2	3	4
1	— — .	Вървя напред, следвайте зад мене	Вървя напред, следвам ледоразбивача
2	— .	Намалете вашия ход	Намалявам хода
3	. . .	Дайте пълен ход назад	Давам пълен ход назад
4	— —	Не ме следвайте, спрете	Спирам се
5	. . . . .	Заседнах в лед, внимание	Заседнах в лед, внимание
6	— . —	Бъдете готови да вземете буксир. А ако корабът се влечи на буксир, то „Отдайте буксира“	Готов съм да взема буксира. „Отдавам буксира“
7	— . — .	Вървете напред, следвайте по канала	Вървя напред, следвам по канала
8	. — — —	Намалете интервала	Намалявам интервала
9	— — —	Следвайте по назначение	Следвам по назначение
10	. — .	Слушайте радиото	Слушам радиото
11	— . . —	Внимание, следете за сигнали	Внимание, следя за сигнали
12	. — — .	Застанете на котва	Заставам на котва
13	— — — — —	Преустановяване работата до сутринта или до по-благоприятни обстоятелства. През време на стоещото до възобновяване на работата означава „Пригответе се“	Изпълнявам

45

Забележки. 1. Звуковите сигнали при разминаване в лед са същите както в ППСС: един кратък — „отивам надясно“, два кратки — „наляво“, три кратки — „машината работи на заден ход“.

2. При плаване през време на мъгла и снеговалеж трябва да се използват звуковите сигнали, предвидени в правило 15 на ППСС.

3. Водещ ледоразбивач се счита ледоразбивачът, вървящ пред един от няколкото кораба.

4. Тирето означава „дълъг звук“, точката — „кратък звук“ (гл. Правилата по Международния свод или ППСС).

5. При съвместна работа на няколко ледоразбивача старши е този, на който машините са по-силни; неговите разпореждания се изпълняват от останалите ледоразбивачи, ако за това няма друго разпореждане от съответния началник на порта.

§ 12. При неизпълнение разпорежданията на капитана на ледоразбивача от капитана на кораба, който се провежда от дадения ледоразбивач, капитанът на ледоразбивача има право да откаже по-нататъшното провеждане до изпълнение на разпорежданията.

§ 13. Нито ледоразбивачът, нито собственикът на ледоразбивача, нито наемателят не носят материална отговорност за повредите и другите загуби, които могат да бъдат причинени на превеждания кораб през време на превеждането му през леда и вследствие на самото превеждане и свързаните с това маневри.

§ 14. Търговските кораби под всички знамена се ползват безплатно от услугите на ледоразбивачите на съответните порт-управления при превеждането от началото на леда в порта и от порта в морето, при превеждането в пределите на портоните води, а също така при буксировка през време на превеждане, ако тази буксировка бъде призната за необходима от капитана на ледоразбивача.

Прешвартовката на корабите, свързана с извършването на товаро-разтоварителни операции, натоварване на гориво, въвеждане в док и т. н., се извършва срещу заплащане, установено за ползуване услугите на буксирите, за въвеждане в док и т. н.

§ 15. Всеки кораб, който се е възползувал от ледоразбивач за превеждане през лед, се счита, че с това сам изявява съгласие за подчинение на постановленията на настоящите правила.

§ 16. Всички правила за превеждане на корабите от ледоразбивачи, които са били в сила по-преди в който и да било порт на СССР, с издаването на настоящите правила се отменят.

Правила за сигнализации от плаващи маяци, които не се намират на своите щатни места

1. Ако плаващият маяк не се намира на своето щатно място, независимо от това, дали е откъснат от котвата, или се движи по, назначение, той не носи установените за него маячни огньове и не подава сигнали за мъгла.

2. Плаващият маяк, откъснат от котвата, вдига:

— денем — два големи черни шара: единия в носовата, а другия в кърмовата част на кораба;

— нощем — два червени огъня: единия в носовата, а другия в кърмовата част на кораба.

Ако е възможно, дневните отличителни сигнали се спускат. Ако обстоятелствата не дават възможност да бъдат използвани указаните по-горе дневни сигнали или ако тези сигнали са отличителни за даден плаващ маяк, то вместо черните шарове се вдигат червени флагове.

3. Освен това като допълнителна предпазна мярка плаващият маяк, скъсан от котва:

— денем — вдига сигнала „Щ“ („PC“) по Международния свод на сигналите, означаващ „Аз не се намирам на щатното място“;

— нощем — изстрелва едновременно червена и бяла ракета не по-рядко от всеки четвърт час.

Ако обстоятелствата не позволяват използването на ракети, те се заменят с едновременно откриване на червен и бял огън.

4. Плаващият маяк, движещ се по своето назначение, носи огньове и подава сигнали за мъгла, установени за корабите на ход; освен това, ако маякът се движи със собствени машини, той носи дневните сигнали, указани в т. 2.

Извадки от правилата за влизането на корабите от морския търговски флот от задгранично плаване в портоните на СССР

§ 1. На корабите от морския търговски флот от задгранично плаване се разрешава да влизат в портоните, в които има митнически учреждения.

§ 2. Корабите, влезли в района на действие на крайбрежната радиостанция, трябва да постъпят съгласно действащите международни правила за радиовръзките, при което чуждестранните кораби са длъжни да изпълнят правилата, които се отнасят до ползуването от чуждестранните кораби на техните радиостанции през времето, когато се намират във водите на СССР.

§ 3. На подходите към портоните, където е установено превеждане на корабите от лоцмани, чуждестранните кораби са длъжни да вземат лоцман. При наличието на лоцмани на мачтата на лоцманския кораб се държи лоцмански флаг, а в противен случай — шар.

§ 4. Корабите, идващи от чужбина, при подхождането към портоните вдигат карантинен флаг.

До спускането на карантинния флаг достъпът на кораба, освен на лоцмана и на лекарския персонал, се забранява.

§ 7. Капитаните на пристигащите кораби са длъжни да представят корабните документи и да дадат всички необходими сведения на представителя на администрацията, извършващ приемането на кораба.

5 § 8. Капитаните на пристигащите кораби са длъжни да изпълняват всички портови и митнически правила.

§ 9. За всички случаи на аварии и други Происшествия капитаните на пребиваващите в порта кораби са длъжни да съобщат в Управлението на търговския порт.

10 Ако товар, адресиран за порт в СССР, не се достави в този порт по причина на аварии, капитанът на кораба е длъжен при писменото показание да представи на митническото учреждение копие от морския протест.

15 § 10. Всички сведения за състоянието на ограждането, за лощманската служба и за радиостанциите, обслужващи корабоплаването, се публикуват в Известия до мореплавателите на Хидрографното управление на ВМС.

Извлечения от Положението за държавната морска лощманска служба в СССР

20 1. Лощманската служба е организирана в съответствие с приложение V към Кодекса за търговското мореплаване на СССР „За държавните морски лощмани“ за осигуряване безопасното превеждане на корабите в районите, затруднени за плаване, където е установен специален режим за корабоплаването.

2. Районите за плаване с границите, в които е задължително лощманско превеждане, пунктовете за приемане и снемане на лощманите се публикуват в лощните, Известията до мореплавателите и в задължителните постановления на портовете; там също се публикуват и районите за плаване с границите, в които не е задължително лощманското превеждане на корабите, но може да бъде използвано по извикване от капитана на кораба и се установява редът за тези извиквания.

35 8. При изпълнението на служебните си обязанности държавните морски лощмани трябва да бъдат облечени по установената форма.

9. Загубите при аварии, произлезли по вина на лощманите, се възстановяват в пределите на фонда за безопасността на корабоводенето.

40 10. Фондът за безопасността на корабоводенето се образува от 10% отчисления от лощманските такси.

11. Искът за възстановяването на загубите от аварията по вина на лощмана може да бъде предявен в съдебните и арбитражни органи на СССР и съюзните републики от началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, комуто е подчинен лощманът.

50

12. Държавните морски лощмани са длъжни да осигурят безаварийното превеждане на корабите: по морските, шхерни фарватери или тия в устията, в районите със специален режим за плаване, на подходите към морските портове на СССР, където това е установено, и в пределите на водите на тези портове.

5 Освен това лощманът е задължен да швартова към причала превеждащите кораби, да ги закотви на мястото, указано му от портовия надзор вътре в порта или на външния рейд, да осигури маневрите при снемане от котва, а така също да извършва преместването на корабите в порта.

13. Лощманите превеждат корабите по правило денонощно, освен в случаите, когато поради стихийни бедствия не се осигурява безопасното им превеждане (в мъгла, снежна виелица, щорм, проливен дъжд, силен мрак, земетресение и т. н.).

14. Лощманите систематически извършват контролни промери на дълбочините покрай причалните линии в пределите на портовите води и в местата на фарватерите, подложени на засипване, а също така наблюдават за правилността на ограждането на фарватерите и за състоянието на това ограждане.

15. Лощманите известяват незабавно началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, чрез началника на лощманската служба или чрез старшия лощман за всички забелязани изменения в състоянието на ограждането на фарватерите, неизправностите на огньовете и бреговете, портови навигационни знаци, неправилните сигнали за оповестяване на мореплавателите, забелязаните нарушения на правилата за корабоводенето, за неизпълнение от капитаните на корабите законните изисквания на лощманите и за случаите на аварии с превеждания кораб.

16. Лощманите следят през време на превеждането на корабите да не се извършват фотографически снимки на местността и измерването на дълбочини по фарватера с други прибори освен с ръчния лот.

17. Лощманите следят през време на превеждането баласт, смет и сгурия да не се изхвърлят на фарватерите, рейдовите и в гаваните.

18. На лощманите се забранява да съобщават на странични лица за знаците, забележителностите и особеностите на фарватерите.

19. На лощманите се забранява без знанието на митницата и органите на пограничната охрана да превозват с кораба или на кораба хора, товари и всякакъв вид предмети.

20. Едновременно със своите задължения по превеждането на лощманите се възлага контрол за спазване от корабите на портовите задължителни постановления.

51

Правила за сигналите при бедствия и известия за опасности за мореплаването

I. Настоящите правила се отнасят за всички кораби от морския търговски флот на СССР (транспортни, спомагателни, ледоразбивачи, промишлени, експедиционни и т. н.), а също така и за намиращите се във водите на СССР чуждестранни търговски кораби.

II. Употребяваните в настоящите правила изрази: „сигнали за бедствия“, „радиосигнал за тревога“, „сигнал за бързина“ и „сигнал за безопасност“ имат следните значения:

А. „Сигнали за бедствия“ — ако корабът или водосамолетът на вода търпи бедствия и иска помощ от други кораби или от брега, то следва да се ползва от следните сигнали, подавайки ги едновременно или по отделно, а именно:

а) Топовни изстрели или други сигнали, подавани с взрив с промеждутъци около 1 минута.
б) Непрекъснат звук от какъвто и да е апарат, предназначен за подаване сигнали за мъгла.
в) Ракети или гранати, разпръскващи червени звезди, изстрелвани по единично през кратки промеждутъци от време.
г) Сигнал, даван по радиотелеграфа или по всякаква друга сигнализация система, състоящ се от съчетанието . . . . . по Морзовата азбука.

д) Сигнал по радиотелефона, състоящ се от произнесена гласно думата „Мейдей“.

е) Сигнал за бедствие по Международния свод на сигналите, означен с буквите „НЦ“ („NC“).

ж) Сигнал, състоящ се от квадратен флаг с намиращ се над него или под него шар или каквото и да било подходящо на шар.

з) Пламък на кораба (като например от горяща смола в бъчва, мазут и пр.).

и) Червена светлина от ракета с парашут.

Забранява се използването на който и да е от гореуказаните сигнали освен с цел да указат, че корабът или водосамолетът търпят бедствие, и използването на всякакви сигнали, които могат да бъдат объркани с които и да е от горепосочените сигнали.

Забележка. За кораби, търпящи бедствие, е предвиден радиосигнал, предназначен за привеждане в действие на автоматическия сигнал за тревога на други кораби и осигуряващ привличането на внимание към извикване или към предаване съобщения за бедствието. Сигналят се състои от серия от дванадесет тирета, предавани в течение на 1 минута; продължителността на всяко тире е 4 сек., а продължителността на интервала между две последователни тирета е 1 сек.

Б. „Радиосигнал за тревога“ е сигнал, означаващ, че подаващият го кораб незабавно след него ще подава сигнали за

бедствия по радиото; този сигнал се подава във вид на два-надесет тирета.

В. „Сигнал за бързина“ е сигнал, означаващ или че корабът, който не се намира в сериозна и неминуема опасност, иска помощ, или че корабът желае да изпрати радиograma, отнасяща се до неговата безопасност или до тая на лицата, намиращи се на кораба, или за друг забелязан кораб; този сигнал се предава по радиотелеграфа във вид на групи „БББ“ („XXX“).

Г. „Сигнал за безопасност“ е сигнал, означаващ, че след него ще се предава съобщение, имащо важно значение за безопасността на мореплаването, например за приближаващ се щорм, за изменения в навигационната обстановка и т. н.; този сигнал се предава по радиотелеграфа във вид на групи „ТТТ“.

III. Капитанът на всеки кораб, когато срещне ледове, представляващи опасност за мореплаването, изоставени кораби, плаващи предмети, тропически щорм (антилски ураган, тайфун в Китайското море, циклон в Индийския океан или щорм от подобен род в други райони) или други непосредствени опасности за мореплаването, е длъжен да извести за това всички намиращи се наблизо кораби, а също така най-близката брегова радиостанция или друга станция, с която той може да влезе във връзка, за довеждане на тези известия до знанието на всички, които те засягат.

IV. Ако предаването на известия относно опасности за мореплаването (точка III) се извършва по радиотелеграфа, то същото обязательно се предшества от „сигнал за безопасност“, като се прибавя наименованието на опасността („лед“, „плаващи предмети“ и др.).

Радиограмите, които съдържат гореуказаните известия, се наричат навигационни радиограни.

Предаването на навигационните радиограни може да бъде извършено с помощта на съответните групи по Международния свод на сигналите.

V. В известията относно опасностите за мореплаването се дават следните сведения:

1. В известията за ледове, плаващи предмети или други непосредствени опасности за корабите:

а) характерът и положението на леда, плаващия предмет или друга забелязана опасност;

б) числото, месецът и часът.

2. В известията за тропически щорм:

а) местонахождението на щорма, доколкото това може да се определи;

б) часът и датата на наблюдението;

в) мястото на кораба в момента на изпращане известието, неговият курс и неговата скорост;

г) барометричното налягане с указание дали се дава то в милибари, дюймове или милиметри, а така също (obligatелно)

поправено ли е показанието на барометъра със съответната поправка;

д) измененията в барометричното налягане през предшествувания период в течение на 2 до 4 часа;

5 е) посоката на вятъра;

ж) силата на вятъра по шкалата на Бофорт;

з) състоянието на морето (спокойно, умерено вълнение, голямо вълнение, много голямо вълнение);

и) зибът (малък, среден, голям) и неговото направление.

10 Във всички случаи указанията за времето трябва да съответствуват на момента на наблюдението, а не на момента на съставянето или изпращането на известието; моментът на наблюдението се дава по средно гринвичко време.

15 Направленията и курсовете се дават истински, а не магнитни. Желателно е изпращането на аналогични известия за щорм през всеки три часа, докато корабът се намира под действието на щорма.

Примерни текстове при съставяне на известия относно опасности за мореплаването

20 Известие за лед.

ТТТ. Лед. Голям айсберг, забелязан на 4605 N, 4410 W, 0800GMT, 15 май.

Известие за плаващ предмет.

25 ТТТ. Плаващ предмет. Забелязан плаващ предмет, почти потънал във водата, на 4006 N, 1243 W, 1030 GMT, 21 април. Известие за изменение в навигационната обстановка.

ТТТ. Навигационна обстановка. Плаващият маяк „Алфа“ не се намира на своето щатно място 1800 GMT, 3 януари.

Известие за тропически щорм.

30 ТТТ. Ураган. Барометърът с поправка 994 милибара стремително пада. Вятър NW 9 бала по Бофорт, силни пориви на вятъра. Зиб среден O, курс ONO 0,5 възла, 2204 N, 11354, 0,0030 GMT.

35 VI. В тия случаи, когато има известия за наличието на опасни ледове по пътя или в близост на пътя, по който се движи кораб, капитанът на всеки кораб е длъжен да намали своя ход или измени курса така, че през нощта да може да обходи съгласно изискванията опасната за плаване зона.

40 VII. Използването на сигнала за бедствие се разрешава само в случаите, когато подаващият този сигнал кораб се намира в сериозна или неминуема опасност и има нужда от незабавна помощ или пък когато корабът е забелязал друг кораб, намиращ се в сериозна и неминуема опасност, който не може да предаде сигнал за бедствие и който се нуждае от помощ по мнение на капитана на кораба, даващ сигнала.

45 Във всички други случаи използването на сигнала за бедствие се забранява.

56

По същия начин се забранява използването на всякакъв сигнал, който може да бъде смесен със сигнала за бедствие.

VIII. При подаване по радиотелеграфа сигнали за тревога и бедствие, а така също и сигнала за бързина, когато последният се изпраща с цел да се укаже, че корабът желае да изпрати радиограма, отнасяща се до неговата безопасност или безопасността на лицата, намиращи се на борда на кораба или на друг забелязан кораб, тези сигнали не се адресират до определена радиостанция.

10 При подаване на сигнала за бързина в случай, когато корабът се намира в състояние на сериозна и неминуема опасност и желае да укаже, че той след това ще поиска помощ, този сигнал се адресира по възможност до определена брегова или корабна радиостанция.

15 IX. Скоростта на предаването на радиограмите, които се предшествуват от сигналите за тревога, бедствие, бързина или безопасност, не трябва да превишава шестнадесет думи в минута.

20 X. С цел да се отстрани всякаква задръжка в предаването на данните за мястото на кораба при появяване на срочна необходимост от такова предаване данните за мястото на кораба, неговият истински курс и скоростта на хода се отбелязват всеки два часа в щурманската рубка и радиорубката.

25 XI. В случаите, когато корабът, подаващ сигнал за тревога или бедствие, намери, че не му е нужна повече помощ, той е длъжен да изпрати за това съответна радиограма по реда, предвиден от действащата Международна радиотелеграфна конвенция.

30 XII. Капитанът на всеки кораб, който приеме от друг кораб по радиотелеграфа или по друг начин сигнал за бедствие, е длъжен с възможната най-голяма скорост да отиде на помощ на хората, търпящи бедствие.

2. Капитанът на кораба се освобождава от това задължение:

а) при наличието на сериозна опасност за неговия кораб, екипажа и пасажерите;

35 б) ако е явно невъзможно да пристигне навреме за оказване помощ на бедстващия кораб;

в) в случаите, указани в т. 5 и 6 от настоящата статия.

3. Капитанът на кораб, търпящ бедствие, има право, след като се посъветва, доколкото това е възможно, с капитаните на корабите, които са отговорили на неговия призив за помощ, да изиска помощ от един или няколко от тези кораби, които капитанът на търпящия бедствие кораб намери за най-подходящи за оказване помощ.

4. Капитан или капитани на кораби, към които е отправено 45 указаното по-горе искане за помощ, са длъжни да се подчинят на това искане, като с възможната най-голяма скорост отидат на помощ на хората, търпящи бедствие.

57

- е) да указват възможната помощ на аварирани кораби в наши териториални води;
- ж) да изпълняват правилата и законоположенията за опазване държавните граници, пристанищните съоръжения, фарватера;
- з) да се намират неотлъчно на обслужваните от тях кораби до окончателното им установяване на кей, на шамандура, на котва, на рейд и т. н. или при извеждането им в море до пункта, установен за това;
- и) когато превеждат кораби през фарватера, каналите и при влизане и излизане от пристанището, да се намират неотлъчно на мостика;
- к) да се явяват незабавно в определения час на кораба при повикване;
- л) при явяване на кораба да попълват своята лоцманска бележка с необходимите данни;
- м) да водят прокладка на кораба и да вписват в своя бележник всички важни моменти при превеждане на кораба: снемане от котва, промяна на курса, заставане на котва, измерени дълбочини, определяне мястото на корабите, липса на навигационни знаци, среща с кораби и др.;
- н) да посочват на капитана мястото, на което трябва да застане корабът на кей или на котва, да му дават всички необходими указания и помощ за осигуряване на успешното водене и маневриране на кораба;
- о) преди да започне маневрата с кораба за въвеждане, да се уверят лично за величината на газенето на кораба;
- п) да не говорят с лица от екипажа по въпроси, които представляват държавна или военна тайна;
- р) за авария с кораб, на който се е намирал на служба държавен лоцман, последният носи дисциплинарна отговорност;
- с) да превеждат корабите през всяко време на денонощието, освен в случаите, когато вследствие мъгла, снежни виелици, бури или други опасности смятат, че воденето на кораба представлява опасност за същия;
- т) да донасят незабавно на капитана на порта за всички нарушения на Международните правила за предотвратяване сблъскванията на море от 1948 год. и за всички случаи на авария с превежданите кораби.
9. Лоцманите могат да се качват на корабите, преди последните да са получили свободна практика.
10. При превеждане на корабите да следят за спазването на Указа за териториалните води.
11. Забранява се на лоцманите без знанието на митническите и гранични (КПП) органи да превозват с корабите товари, багажи, всякакви други предмети или хора.
12. Забранено е на лоцманите да съобщават на лицата от корабния екипаж на чуждестранни кораби сведения относно

навигационната обстановка и други особености на фарватера, които не са обявени в Известия до корабоплавателите.

13. Лоцманите са длъжни да бъдат грижливи и внимателни при изпълнение на службата си и да не влизат в спорове с капитаните на корабите, а за всяко недоразумение да донасят веднага до капитана на порта.

III. Взаимоотношения между държавните морски лоцмани и капитаните на корабите

14. Лоцманът е длъжен да се яви веднага при повикването му от капитана на кораба. Последният е длъжен да вземе всички необходими мерки за най-бързото и безопасно приемане на лоцмана и предпазване на лоцманския кораб.

15. При качването си на кораба лоцманът представя на капитана лоцманската бележка за попълване и подписване от капитана или негов заместник. Същата следва да бъде подпечатана с корабния печат.

- На тази лоцманска бележка капитанът вписва името на кораба, знамето, чистата вместимост, газенето, състоянието на компаса, това на главните двигатели и това на механизмите за управление, а така също точното време и мястото, където е пристигнал лоцманът.

16. Преди лоцманът да напусне кораба, капитанът вписва в лоцманската бележка времето и мястото на слизането, потвърждава с подписа си успешното превеждане на кораба от лоцмана, а също така вписва, ако намери за необходимо, своите забележки по обстоятелствата, отнасящи се до превеждането на кораба.

17. На лоцмана се забранява без съгласието на капитана да напуска кораба, преди да бъде закотвен или завързан на безопасно място, изведен в море или преди да бъде сменен от друг лоцман.

18. Присъствието на лоцмана не сменя отговорността от капитана по управлението на кораба.

19. Когато капитанът напусне командния мостик, той е длъжен да посочи на лоцмана лице, отговорно за управлението на кораба през време на отсъствието му.

20. В случаите, когато капитанът иска да изведе кораба в открито море въпреки заявлението на лоцмана за опасността да се извърши това, спорът се разрешава от капитана на порта.

21. В случаите, когато капитанът, приел на кораба си лоцман, не следва неговите указания или изисквания при воденето на кораба, лоцманът има право в присъствието на трето лице да смене от себе си отговорността от последствията.

22. Когато лоцманът констатира, че капитанът на кораба възнамерява да наруши някои от правилата за плаване в района на превеждането, той е длъжен да го предупреди за неправомерността на действията му.

Когато капитанът нарушава правилата за плаване, лоцманът при първа възможност е длъжен да съобщи за това в инспекцията на портовия надзор.

22. Капитанът е длъжен да снабдява безплатно лоцмана или придружаващия го ученик с храна наравно с командния корабен състав и да му даде отделно помещение.

23. Капитан, който е обявил невярно газенето на кораба или чистата му вместимост, се глобява в размер на двойната лоцманска такса независимо от съществуващата по закона отговорност за последиците, произлезли от неговите невярно дадени данни.

24. Капитан на пристигащ кораб, който е извикал лоцман и след неговото пристигане се е отказал от услугите му, е длъжен да заплати напълно сумата, определена по лоцманската такса, която се полага за превеждането, което лоцманът е трябвало да извърши.

25. Капитан на кораб, натоварен с избухливи, лесно запалителни и отровни вещества, е длъжен да заяви за това на лоцмана веднага с неговото пристигане на палубата на кораба.

26. Капитанът на кораба плаща и допълнителни такси, определени по установения ред в следните случаи:

а) когато лоцманът бъде извикан от капитан на кораб, стоящ в пристанището, и същият не се снесе от котва или вързала в определеното време;

б) когато лоцманът бъде задържан през време на превеждането повече от два часа поради необходимостта от завършване на товаро-разтоварителни операции, неизправност на корабните механизми и други подобни обстоятелства, нямащи характер на непреодолима сила.

27. В случаите, когато лоцманът бъде отдалечен извън пределите на неговия район, капитанът е длъжен да му заплати разностите за връщане и дневни пари за всяко денонощие до връщането му в пристанището, където служи.

28. Ако лоцманът по независещи от него причини е длъжен да остане по-дълго време на кораба, капитанът на същия е длъжен да го продоволствува безплатно с храна и самостоятелно помещение за спане. Същото се отнася и за случаите, когато корабът бъде задържан под карантина.

29. Капитаните на корабите, посещаващи нашите пристанища, допускат да пътуват безплатно между тях лоцманите, когато не изпълняват лоцмански услуги на кораба, без обаче да ги продоволствуват с храна.

IV. Ред за превеждане на корабите

30. Превеждането на корабите от определените точки по проходите до пристанищата (външно превеждане) и обратно не е задължително.

Въвеждането от рейда и извеждането от пристанището, както и преместването от едно корабно място на друго чрез отделяне от кея, се извършва задължително с участието на държавен лоцман.

31. Въвеждането и извеждането от български пристанища е задължително за корабите над 100 бр. р. тона. Българските кораби, извършващи крайбрежно (местно) плаване, се освобождават от въвеждането и извеждането с държавни лоцмани.

32. Всеки кораб, пристигнал без лоцман и желаещ да влезе в някое наше черноморско пристанище, следва да застане в аванпорта или в рейда и да вдигне на мачтата си флага или да подава установения сигнал за това.

33. Корабите, желаещи лоцманско превеждане през специалните фарватери, биват посрещани в морето на определените от Министерството на транспорта и Министерството на вътрешните работи точки, които се обявяват в Известия до корабоплавателите.

При бурно време и голямо вълнение лоцманът може да бъде присман или оставен на определените котвени стоянки.

34. Превеждането на корабите по фарватерите, въвеждането и извеждането от пристанищата става от изгрев до залез слънце. През другото време на денонощието — по специално писмено искане.

Основание. „Известия“ на Президиума на Народното събрание, бр. 76 от 20. IX. 1955 год.

Териториални и вътрешни води на Народна република България

1. Териториалните води на НР България се простират на ширина 12 мили от водната линия при морския бряг и при островите, най-крайните точки на пристанищните хидротехнически съоръжения и линията на вътрешните води — към откритото море.

Морската миля е равна на 1852 метра.

2. Морското пространство, включващо се между морския бряг и правата линия от нос Св. Константин до нос Иланджик — за Сталинския залив, и от нос Емине до Маслен нос (Зехтинбурун) — за Бургаския залив, се считат за вътрешни води на НР България.

3. За запазване сигурността на страната Министерският съвет с постановление може да закрива отделни участъци от териториалните води на НР България за всякакво корабоплаване.

4. Териториалните води на НР България се разграничават от териториалните води на другите държави с географския паралел от точката на сухоземната граница, опираща се на морския бряг.

5. Вътрешните и териториалните води на НР България, както и въздушното пространство над тях, почвата и подпочвата, покрити от тях, са част от територията на Народната република и в тях се прилагат само законите на страната.

6. НР България упражнява суверенитета си над териториалните води по чл. 5 въз основа на съществуващите закони, правилата на международното право и сключените с другите държави договори и съглашения.

7. Пристанищата Сталин и Созопол се обявяват за закрити за чуждестранното плаване.

Обявяването на другите пристанища на НР България за закрити за чуждестранното корабоплаване става с постановление на Министерския съвет.

8. Преминването, спирането или закотвянето на чуждестранни невоени кораби в териториалните и вътрешните води на Народната република с изключение на отделните участъци от териториалните води по чл. 3, както и влизането им в незакритите за чуждестранното корабоплаване пристанища, става свободно, когато спада в обикновения ход на плаването на кораба или се налага поради авария или за укриване от буря.

Преминването на такива кораби през участъците от териториалните води по чл. 3 се допуска само при влизането или излизането им от пристанищата, и то през определените от пристанищните власти места.

9. При силна буря, когато има опасност за кораба, чуждестранният невоенен кораб може да поиска да влезе в един от заливите и пристанищата югозападно от нос Калиакра или от нос Емине, където може да остане само докато трае бурята.

10. Преминването, спирането или закотвянето на чуждестранен военен кораб в териториалните и вътрешните води на Народната република, както и влизането на такъв кораб в незакритите за чуждестранното корабоплаване пристанища, може да стане само след предварително разрешение от Правителството на НР България или в случай на авария или укриване от буря.

11. Забранява се каквито и да са чуждестранни подводни съдове да плават, спират, лягат на грунт или закотвят в териториалните и вътрешните води на Народната република в подводно състояние.

12. Всеки подводен плователен съд, забелязан в подводно състояние в териториалните и вътрешните води на Народната република, се преследва и унищожава без предупреждение и без каквато и да е отговорност за последиците от това.

13. За подводни плователни съдове, когато са в надводно състояние, се прилагат разпоредбите на чл. 9.

14. Намиращите се в териториалните и вътрешните води или в пристанищата на Народната република чуждестранни кораби не могат да упражняват лов на каквито и да са морски

животни, да добиват каквито и да са морски продукти, да правят измервания, изследвания, проучвания, снимки и пр., да провеждат бойни учения, стрелби и пр., нито да използват радиопредавателни, радиолокационни, звукоподводни и други уреди освен онези, които са предназначени за навигационни цели. Те са длъжни точно да спазват установените международни правила, законите на НР България и издадените въз основа на тях от съответните държавни органи правила относно опазване обществения ред, сигурността, санитарните изисквания и фискалните интереси на Народната република.

15. Използването на радиопредавателни апарати се разрешава само в случай на авария или спасяване на корабокрушеници, а измерването на дълбочините, и то около кораба — в случай на засядане на същия.

16. На чуждестранен кораб, който в района на териториалните и вътрешните води наруши законите на Народната република и издадените въз основа на тях правила и нареждания или установените международни правила, договори и съглашения във връзка с корабоплаването, се предлага посредством установените сигнали или предупредителен изстрел от съответните поделения на граничните морски части или пристанищните власти да напусне пределите на териториалните води на Народната република.

17. Чуждестранен военен кораб, който не се подчини на дадения му сигнал да напусне териториалните води на Народната република, може да бъде обстрелван без отговорност за последиците от това.

18. Чуждестранен невоенен кораб при извършване на немаловажни нарушения (контрабандно внасяне или изнасяне на стоки, укриване на лица без документи или на търсени от властта лица и пр.) или когато не се подчини на дадения му сигнал да напусне териториалните води на Народната република, може да бъде задържан от съответните гранични морски поделения за привличане на виновните лица под отговорност или да заплати предвидените по законите такси и глоби.

19. Кораб, който не се подчини на задържането и се опита да се укрие в открито море, може да бъде преследван непрекъснато от морските гранични поделения за залавянето му до границите на териториалните води на другата държава.

20. Военните чуждестранни кораби, преминаващи с разрешение през териториалните води на Народната република или визитаци в пристанищата на същата, не плащат такси освен такива за специално оказани им услуги.

21. За приложението на този указ Министерският съвет издава правилници по доклад на министъра на вътрешните работи.

17. Този указ отменя наредбата-закон за териториалните води от 1935 година, както и всички закони и наредби, които му противоречат.

Изпълнението на настоящия указ се възлага на министъра на вътрешните работи.

Основание. И. М. № 102/1954 г. на ХС ВМС.

ИЗВЕЛЕНИЯ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА САНИТАРНАТА ОХРАНА НА ГРАНИЦИТЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Раздел IV

10 За санитарния контрол над корабите, които пристигат в пристанищата на Народна република България, идващи от чужбина

1. Когато корабът се приближава към пристанището, в което ще спре, капитанът по възможност съобщава на началника на пристанището за здравното състояние на намиращите се на кораба пътници и екипаж, за наблюдаваните през време на пътуването заразни заболявания и смъртни случаи, за забелязано необикновено измиране на плъховете, а също така и за санитарното състояние на последното пристанище, в което се е отбивал корабът, или на пристанището, от което е излязъл.

Получените сведения началникът на пристанището незабавно съобщава на началника на изолационно-пропускателния пункт или на поделенията на граничните войски за своевременно вземане на съответните санитарни мерки.

При възможност капитанът на кораба съобщава горните сведения по правило 6 часа преди предполагаемото пристигане на кораба в пристанището.

2. Всеки кораб, идващ от чужбина в българско пристанище, спира в съгласие с митническите органи в указаното му от пристанищната власт място и издига на предната мачта жълт флаг „С“. Ако корабът има болен от една от посочените в раздел I заразни болести (чума, холера, жълта треска, едра шарка, петнист тиф), издига черно-жълт флаг „М“ съгласно предписанията на Международната сигнализация.

3. Пристигналият от чужбина кораб се държи под жълт или черно-жълт флаг до момента, докато органите на изолационно-пропускателния пункт му разрешат свободна практика от санитарна гледна точка.

Забележка. Нощно време флагът се заменя с единична червена светлина, вдигната на предната мачта.

4. До провеждане на санитарния преглед на кораба никой освен лоцмана и при необходимост командира на контролно-пропускателния пункт не може да отива на кораба и да слиза от него; преди разрешението на лекаря, който извършва прегледа, на кораба не могат да се качват никакви местни органи

на властта; достъпът на частни лица се забранява до свалянето на жълтия или черно-жълтия флаг.

5. Преди разрешаване от санитарна гледна точка свободна практика на кораб, идващ от чужбина, никакви органи на властта (пристанищни, митнически и др.) не могат да дават на кораба никакви разпоредения за слизване на суша на пътниците, разтоварване на стоки, животни и т. н.

6. Над всеки кораб, идващ от чужбина, който поради повреда или други морски причини се спира на такова място по крайбрежието на Народна република България, където няма санитарна служба (изолационно-пропускателен пункт), местните власти, на първо място органите на Министерството на вътрешните работи, установяват строг контрол с цел да не се допуснат връзки на скипака и пътниците с брега. За пристигането на кораба веднага се съобщава на санитарните органи, митническото учреждение и органите на Министерството на вътрешните работи от най-близкото пристанище, а в отделените места — на местните санитарни органи и органите на Министерството на вътрешните работи от най-близкия населен пункт.

7. До пристигането на представител на изолационно-пропускателния пункт и преди провеждането на санитарния преглед не се допуска слизването на брега на екипажа и пътниците от упоменатите в т. 3 кораби освен в случаите, когато корабът се намира в опасност. В тези случаи за слизването или снемането на хората се съобщава незабавно на най-близкия местен здравен орган, на митническите органи, на транспортните санитарни органи, на граничните войски или на органите на Министерството на вътрешните работи за вземане на необходимите санитарни мерки.

8. Санитарният преглед на корабите, идващи от чужбина, се извършва от изгрев до залез слънце. Корабите от редовните линии се преглеждат най-напред. При необходимост санитарният преглед може да се извършва и през цялото денонощие, но при условие, че във всички корабни помещения има достатъчно изкуствено осветление.

Забележка. Редът на санитарния преглед на корабите от задгранично плаване нощно време се установява от управлението на пристанището съгласувано с началника на изолационно-пропускателния пункт и командира на контролно-пропускателния пункт.

9. Корабите, които са заразени, претърпели авария или изискващи незабавна медицинска помощ, се преглеждат от санитарните власти през всяко време на денонощието.

16. Изолационно-пропускателният пункт може да изисква от корабния лекар, а при липса на такъв — от капитана на кораба или неговия заместник писмено заявление, че след отплуването от неблагополучното пристанище на кораба не е

имало случаи на холера, чума, жълта треска, петнист тиф, едра шарка или че такива случаи не е имало в течение на указания в настоящия правилник срок преди пристигането на кораба в пристанището на Народна република България.

17. Всеки пристигнал в пристанището кораб, който не желае да се подчини на изискванията на изолационно-пропускателния пункт, има право да отплува обратно в открито море. Все пак може да му се разреши да стовари стоките си, при условие че ще бъде изолиран и че стоките ще бъдат подложени на мерки, предвидени в настоящия правилник. По същия начин в съгласие с митническите органи и граничните войски или органите на Министерството на вътрешните работи може да се разреши на пътниците да слезат на брега, при условие че ще бъдат подложени на предписаните в този правилник мерки. Корабът може също да вземе гориво, хранителни продукти и вода, като продължава да бъде изолиран.

19. Кораби, които идват от неблагополучни в санитарно отношение пристанища и които са били подложени на удовлетворителни санитарни мерки в кое да е чуждестранно пристанище, не се подлагат повторно на тези мерки при пристигане в българско пристанище, но при условие че на кораба след проведените на него санитарни мерки не е имало нито един случай на заболяване и че корабът не се е отбивал след това в неблагополучно пристанище.

25 **Забележка.** Не се счита за отбивал се в такова пристанище оня кораб, който, без да идва в допир с брега, само е свалил пътници и разтоварил багаж или поща или пък е приел на борда си пътници с багаж или без багаж, които не са имали допир нито с пристанището, нито със заразни места. При жълта треска се изиска освен това при спирене корабът да е бил възможно по-далеч от брега, но във всички случаи на разстояние, не по-малко от 200 метра, за да се възпрепятства проникването на комарите стегоми, носители на заразата.

20. Корабите, пристигнали от чужбина и получили право на свободна практика от санитарна гледна точка в някое българско пристанище в неепидемично време, се допускат в друго пристанище на Народна република България от същото крайбрежие след разпит на капитана и лекаря на кораба от представител на изолационно-пропускателния пункт. Ако едно или няколко крайбрежни пристанища бъдат обявени от Министерството на народното здраве и социалните грижи за неблагополучни по отношение на някоя заразна болест, упомената в настоящия правилник, то всички кораби, отбивали се в него, се подлагат на мерките, установени за корабите, идващи от чужбина.

45 21. Корабите, плаващи под български флаг, при посещаване на чуждестранни пристанища и през време на престоя им в тях са длъжни да спазват постановленията на Международната санитарна конвенция, а при посещения на пристанища в страни, с които Народна република България е

склучила отделни санитарни конвенции, също така постановленията и на тези конвенции, като са длъжни да изпълняват всички санитарни мерки, предписани от чуждестранните санитарни власти, ако тези мерки съответствуват на казаните конвенции.

Раздел V

Общи положения за мерките, които се вземат по отношение на кораби, пристигнали в пристанищата на Народна република България

10 1. Пристанителните изолационно-пропускателни пунктове при изпълняване на възложените им задачи по отношение на корабите, идващи от чужбина в пристанищата на Народна република България, провеждат в съответствие с раздел VI, от § 1 до 21 от настоящия правилник следните мерки:

15 а) разпитване на капитана и лекаря на кораба (ако има лекар) и преглеждане на санитарните документи;
б) санитарен преглед на кораба и всичките му помещения;
в) лекарски преглед на екипажа и пътниците;
г) незабавно отделяне и изолация на болните и съмнителните за заразни заболявания лица;
20 д) обсервация на хората, които са били в съприкосновение със заразно болни;
е) установяване на лекарско наблюдение над хората, дошли с кораба;

25 ж) дезинфекция и дезинсекция;
з) дератизация и вземане мерки против преминаването на пълхове от кораба на брега и обратно;
и) при опасност от пренасяне на едра шарка или холера на лицата, нямащи лекарско свидетелство за извършена профилактична имунизация и отказващи да се подложат на такава, се забранява да слезат на брега;
30 к) имунизация;
л) издаване в необходимите случаи на санитарен патент и на удостоверение за проведените санитарни мероприятия.

35 Лекарски преглед на екипажа и пътниците

6. На лекарски преглед се подлагат екипажът и пътниците от кораба в случаите, предвидени в настоящия правилник. Освен това на лекарски преглед се подлагат и лица, които сами съобщават за своята болест, както и тези, които администрацията на кораба е посочила като болни.

7. Задължително се подлагат на лекарски преглед следните категории пътници, идващи на групи: емигранти, преселници, сезонни работници.

8. Лекарският преглед на корабния екипаж и на пътниците се провежда на самия кораб и само в случай че са

необходими някои сложни методи за изследване, съответните лица се изпращат в изолационно-пропускателния пункт на брега.

- 5 **Забележка.** Под думата „екипаж“ се разбира всяко лице, което се използва за обслужване на кораба, на пътниците или на товарите, намиращи се на борда. Тези лица трябва да бъдат записани в списък, заверен от властите, откъдето е излязъл корабът.

Раздел IX За санитарните патенти

- 10 1. За официално удостоверяване благополучното или неблагополучното здравословно състояние на хората както на кораба, излизащ от кос и да е пристанище на Народна република България в задгранично плаване, така и в пристанището и околността му, от което излиза корабът, след разпита на капитана и на корабния лекар и при нужда след направения санитарен преглед и взетите други мерки, предвидени в настоящия правилник за корабите, отиващи в задгранично плаване, по молба на капитана на кораба санитарната служба (изолационно-пропускателният пункт) дава санитарен патент по установения образец, ако корабът се отправя за пристанища на държави, неучастващи в Международното съглашение на санитарните патенти от 22 декември 1934 год.

- 15 2. Ако корабът, получил санитарен патент, не отплава от пристанището в течение на 48 часа от момента, откогато е даден патентът, по искане на капитана патентът трябва да бъде заверен от санитарната служба (изолационно-пропускателния пункт) с отбелязване промените, които са станали през изтеклото време. Без такава заверка патентът се счита за недействителен.

- 20 30 Основание: 270-то постановление на Министерския съвет от 4 май 1953 год.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ВЪВ ВОДИТЕ НА РУМЪНСКАТА НАРОДНА РЕПУБЛИКА

- 35 **Карантинни правила.** Корабите, които отиват в черноморските румънски портове от порт, който е неблагополучен в санитарно отношение, са длъжни предварително да се отбият за санитарна обработка в порт Кюстенджа или Сулина. Карантинните формалности се осъществяват съгласно решенията на Международната санитарна конвенция от 21 юни 1926 год. в Париж.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ВЪВ ВОДИТЕ НА ТУРЦИЯ

Плаващо ограждане. Фарватерите се ограждат по система, указваща положението на страните им спрямо следвания път от кораба, движещ се по фарватера.

Наименованието на страните на фарватера — „дясна“ и „лява“, се приема, считано от море, а в особени случаи се правят допълнителни уговорки.

- 5 Като плаващи знаци, служещи за ограждане страните на фарватера, се явяват светещите и несветещите буи.

- На дясната страна на фарватера се поставят червени конически буи; несветещите буи могат да имат топова фигура във вид на шар. На лявата страна на фарватера са поставят черни буи със заоблени краища; несветещите буи могат да имат топова фигура във вид на цилиндър. Фарватерите на малките реки се ограждат със стълбовидни буи.

- Банките, лежащи на фарватера, се ограждат със сферически буи. Буят, който се поставя на външната граница на банката, има топова фигура във вид на два конуса. Буят, който се поставя на вътрешната граница на банката, има топова фигура във вид на конус. Границите на банка, разположена по продължение на фарватера, се ограждат с буи, които се използват за ограждане страните на фарватера.

- 20 Потъналите кораби се ограждат със зелени буи с бял надпис на корпуса.

- Телеграфните кабели се ограждат с буи, боядисани черно с бял надпис „Telegraph“. Буите, ограждащи минни полета, са боядисани с червени и бели полоси. За ограждане на подводни електрически кабели се използват червени цилиндрически буи.

- 25 **Лоцмански правила.** Корабите, които идват от Мраморно море в черноморските портове на Турция, могат да вземат лоцман в порт Стамбул.

- 30 В Турция са в сила следните общи международни сигнали за извикване на лоцман:

Денем:

- 1) лоцмански флаг, вдигнат на фока-мачтата;
2) флаг „Г“ („G“) по Международния свод на сигналите;
3) флажен сигнал „ПТ“ („PT“) по Международния свод на сигналите.

Нощем:

- 1) син огън, който се показва всеки 15 минути;
2) бял огън, който се показва от кораба в течение на 1 минута през кратки промеждутъци от време;
3) светлинен сигнал „ПТ“ („PT“) по Международния свод на сигналите.

- 40 Тези сигнали се подават дотогава, докато лоцманът не дойде на борда на кораба или пък докато не бъде вдигнат сигнал за отговор от лоцманската станция.

- 45 **Карантинни правила.** Пристигайки в турски порт, корабоводителят е длъжен да представи карантинно свидетелство

- и едновременно да съобщи за случаите на заболявания. Корабите, пристигащи от порт, който е неблагополучен в санитарно отношение, подлежат на санитарен преглед. Ако на кораба има смъртен случай от чума или се е наблюдавала голяма смъртност на плъховете, корабът се подлага на санитарна обработка, въпреки че такава е била извършена на кораба през последните 40 дни. Ако посочените случаи не са били наблюдавани, корабът може да извършва товаро-разтоварителни работи.
- 10 Карантинното свидетелство не може да бъде издадено порано от 48 часа до заминаването на кораба. При забавяне заминаването на кораба се издава ново свидетелство.
- На корабите, влезли в порт поради щорм, вследствие повреда на машините, за попълване на запаси или по други причини, по усмотрение на властите се разрешава съобщение с брега. За всеки ден от пребиваването на кораба в порта се събира такса в размер на турска лира. Такъв кораб, за да не бъде глобен по-нататък и за да бъде освободен от карантинна такса, е необходимо да има съответна забележка на карантинното свидетелство.

20 След получаване на разрешение за излизане на кораба от порта всяко съобщение с брега се забранява.

Всички кораби, влизащи в Босфорския пролив от Черно или Егейско море, са длъжни да се спрат в карантинната станция близо до входовете на пролива. В случаите, когато корабът има правилно оформено карантинно свидетелство, а също така и санитарното му състояние е благополучно, санитарният контрол се осъществява ускорено.

30 Корабите, имащи случаи на заболявания от чума, холера, малария, тифус или шарка през последните седем дни, а също така корабите, които идват от порт, неблагополучен в санитарно отношение, за времето на прехода през пролива трябва да вземат на борда си представители на карантинната станция.

35 Дератизация. Съгласно статия 28 на Международната санитарна конвенция от 21 юни 1926 год. може да се извърши дератизация или да се получи разрешение за освобождаване от извършването ѝ в портовете Стамбул, Трабзон, Самсун, Зонгулдак и Брегли.

40 **Сигнали, които се вдигат на корабите, съпровождащи турски подводни лодки.** За предотвратяване на състикования на подводните лодки през време на учения с кораби, намиращи се в района на учението, на съпровождащите турските подводни лодки кораби се вдигат следните предупредителни сигнали:

№ на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
1	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Виждам перископа ѝ
2	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и червен шар на рея	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Не виждам повече перископа
3	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и четири сигналини флага на всеки нок на рея	Внимание! Подводната лодка се намира наблизо, сега ще изплава
4	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и бял кърмови флаг (сигнал)	Внимание! Подводната лодка в потопено състояние се намира наблизо
5	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, четири сигналини флага на всеки нок на рея и няколко червени кърмови флага (сигнала)	Подводната лодка е потънала. Окажете помощ

Щормови сигнали. Дневните и нощните щормови сигнали от № 1 до 4 в турските води са също такива, както и във водите на СССР.

5 За предупреждение за щорм, имащ характер на ураган, денем се окачва черен шар, а нощем — червен огън.

ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ КОНВЕНЦИЯТА ЗА РЕЖИМА НА ПРОЛИВИТЕ

Член 2

10 В мирно време търговските кораби ще се ползват с право на пълна свобода за преминаване и плаване в Проливите денем и нощем независимо от флага и товара, без каквито и да било формалности, при условие че бъдат спазвани постановленията на следващия по-долу член 3. Никакви такси и заплащания освен тия, събирането на които е предвидено в приложение № 1 към настоящата конвенция, не ще се изискват от турските власти от тези кораби при транзитното им преминаване, без да се спират в един от портовете на Проливите.

20 За да се облекчи събирането на тези такси или заплащания, търговските кораби, преминаващи през Проливите, трябва да

и едновременно да съобщи за случаите на заболявания. Корабите, пристигащи от порт, който е неблагополучен в санитарно отношение, подлежат на санитарен преглед. Ако на кораба има смъртен случай от чума или се е наблюдавала голяма смъртност на плъховете, корабът се подлага на санитарна обработка, въпреки че такава е била извършена на кораба през последните 40 дни. Ако посочените случаи не са били наблюдавани, корабът може да извършва товаро-разтоварителни работи.

10 Карантинното свидетелство не може да бъде издадено порано от 48 часа до заминаването на кораба. При забавяне заминаването на кораба се издава ново свидетелство.

На корабите, влезли в порт поради щорм, вследствие повреда на машините, за попълване на запаси или по други причини, по усмотрение на властите се разрешава съобщение с брега. За всеки ден от пребиваването на кораба в порта се събира такса в размер на турска лира. Такъв кораб, за да не бъде глобен по-нататък и за да бъде освободен от карантинна такса, е необходимо да има съответна забележка на карантинното свидетелство.

20 След получаване на разрешение за излизане на кораба от порта всяко съобщение с брега се забранява.

Всички кораби, влизащи в Босфорския пролив от Черно или Егейско море, са длъжни да се спрат в карантинната станция близо до входовете на пролива. В случаите, когато корабът има правилно оформено карантинно свидетелство, а също така и санитарното му състояние е благополучно, санитарният контрол се осъществява ускорено.

Корабите, имащи случаи на заболявания от чума, холера, малария, тифус или шарка през последните седем дни, а също така корабите, които идват от порт, неблагополучен в санитарно отношение, за времето на прехода през пролива трябва да вземат на борда си представител на карантинната станция.

35 Дератизация. Съгласно статия 28 на Международната санитарна конвенция от 21 юни 1926 год. може да се извърши дератизация или да се получи разрешение за освобождаване от извършването ѝ в портите Стамбул, Трабзон, Самсун, Зонгулдак и Брегли.

40 Сигнали, които се вдигат на корабите, съпровождащи турски подводни лодки. За предотвратяване на стълкновение на подводните лодки през време на учения с кораби, намиращи се в района на учението, на съпровождащите турските подводни лодки кораби се вдигат следните предупредителни сигнали:

№ на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
1	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Виждам перископа ѝ
2	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и червен шар на рея	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Не виждам повече перископа
3	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и четири сигнални флага на всеки нок на рея	Внимание! Подводната лодка се намира наблизо, сега ще изплава
4	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и бял кърмови флаг (сигнал)	Внимание! Подводната лодка в потопено състояние се намира наблизо
5	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, четири сигнални флага на всеки нок на рея и няколко червени кърмови флага (сигнала)	Подводната лодка е потънала. Окажете помощ

Щормови сигнали. Дневните и нощните щормови сигнали от № 1 до 4 в турските води са също такива, както и във водите на СССР.

За предупреждение за щорм, имащ характер на ураган, 5 денем се окачва черен шар, а нощем — червен огън.

ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ КОНВЕНЦИЯТА ЗА РЕЖИМА НА ПРОЛИВИТЕ

Член 2

10 В мирно време търговските кораби ще се ползват с право на пълна свобода за преминаване и плаване в Проливите денем и нощем независимо от флага и товара, без каквито и да било формалности, при условие че бъдат спазвани постановленията на следващия по-долу член 3. Никакви такси и заплащания освен тия, събирането на които е предвидено в приложение № 1 към настоящата конвенция, не ще се изискват от турските власти от тези кораби при транзитното им преминаване, без да се спират в един от портите на Проливите.

20 За да се облекчи събирането на тези такси или заплащания, търговските кораби, преминаващи през Проливите, трябва да

съобщят на длъжностните лица на станцията, указана в член 3, своето име, флага, тонажа, мястото на тръгването и мястото на пристигането.

10 Лоцманското провеждане и ползуването на буксирни кораби не е задължително.

Член 3

10 Всеки кораб, който влезе в Проливите от Егейско море или от Черно море, трябва да се спре в санитарната станция при входа на Проливите, за да бъде подложен на санитарен преглед, установен от турските правила в рамките на Международните санитарни правила. Този преглед по отношение на корабите, имащи чист санитарен патент или представили санитарна декларация, удостоверяваща, че те не попадат под действията на постановленията на алинея 2 на настоящия член, ще бъде извършван както денем, така и нощем с възможната максимална бързина; упоменатите по-горе кораби не ще бъдат задължени да се спират в който и да било друг пункт на Проливите през време на своя преход.

20 Корабите, имащи на борда си случаи на чума, холера, тропическа треска (малария), петнист тиф или шарка или имащи такива случаи на борда си през последните седем дни, а също така корабите, напуснали заразен порт преди по-малко от пет денонощия, са длъжни да се спрат в санитарната станция, указана в предишната алинея, за вземане на борда санитарни надзиратели, ако такива бъдат определени от турските власти. 25 Във връзка с това не ще се събират никакви такси или заплащания, а надзирателите ще трябва да се стоварят на санитарната станция при изхода от Проливите.

Член 4

30 През време на война, когато Турция не е воюваща страна за търговските кораби, независимо от флага и товара, ще се ползват с право на свободно преминаване и плаване през Проливите при условията, предвидени в член 2 и 3.

35 Лоцманското провеждане и ползуването на буксирните кораби не са задължителни.

Член 5

40 През време на война, когато Турция е воюваща страна, търговските кораби, принадлежащи към страна, намираща се във война с Турция, ще се ползват с право на свободно преминаване и плаване през Проливите, при условие че тия кораби по никакъв начин не ще оказват съдействие на противника.

45 Тия кораби трябва да влизат в Проливите денем; преминаването трябва да се осъществява по път, който във всеки отделен случай ще бъде указан от турските власти.

74

Член 6

Ако Турция сметне, че се намира пред непосредствена военна опасност, прилагането на постановленията на член 2 въпреки това ще бъде продължено, като се има предвид обаче, че корабите ще трябва да влизат в Проливите денем и че преминаването трябва да се извършва по пътя, посочен във всеки отделен случай от турските власти.

Лоцманското превеждане в този случай може да бъде направено задължително, но ще бъде безплатно.

Член 13

10 За преминаването през Проливите на военни кораби турското правителство трябва да бъде предизвестено по дипломатически път. Нормалният срок на предизвестяването е осем дена; обаче желателно е за държавите, които не се мият от Черно море, този срок да бъде доведен до петнадесет дена. 15 В предизвестяването ще трябва да се укажат мястото на пристигането, името, типът и количеството на корабите, а също така и датата на преминаването в първоначалното направление; при връщане се извършва същото. Всяко изменение на датата трябва да представлява предмет на предизвестяване от три дни.

20 Влизането в Проливите за преминаване в първоначалното направление трябва да стане в петдневен срок от деня, указан в първоначалното предизвестяване. След изтичане на този срок трябва да бъде дадено ново предизвестяване при същите условия, както и първоначалното предизвестяване.

25 При преминаването началникът на морския отряд, ако не бъде длъжен да се спре, съобщава на сигналната станция, разположена при входа на Дарданелите или Босфора, точния състав на отряда, намиращ се под неговото командване.

Член 16

30 Военните кораби, преминаващи транзит през Проливите, не трябва да остават там повече от необходимото за извършване на прехода време, освен в случаите на аварии или нещастия на море.

Член 22

40 Военните кораби, имащи на борда си случаи на чума, холера, жълта тропическа треска, петнист тиф или шарка или имащи такива на борда си през последните седем дни, а също така корабите, напуснали заразен порт преди по-малко от пет денонощия, са длъжни да преминат в Проливите в карантина и да приложат с корабните средства необходимите профилактични мерки за избягване всяка възможност от заразяване на Проливите.

75

1. Таксите и заплащанията, които могат да се събират съгласно член 2 от настоящата конвенция, ще бъдат тия, които са указани в следващата по-долу таблица. Възможните намалявания от размера на тия такси и заплащания, които биха били допуснати от турското правителство, ще бъдат прилагани без разлика на флага.

Характер на оказаната услуга	Размерът на таксите или заплащанията, които подлежат на събиране от всеки тон чиста вместимост (регистров тонаж на чистата вместимост) (златни франка)
а) санитарен контрол	0.075
б) маяци, светещи буи, буи, ограждащи фарватера или други	
до 800 т	0.42
над 800 т	0.21
в) спасителна служба, включително спасителни шлюпки, постове за оказване помощ от брега, сирени, даващи сигнали за мъгла, радиомаяци, а също така светещи буи, които не са обхванати в т. б, или други установки от подобен род	0.10

2. Таксите и заплащанията, определени в таблицата, приложена към т. 1 на настоящото приложение, ще се прилагат за двойно преминаване през Проливите (т. е. за преминаване от Егейско море в Черно море и за обратния рейс в Егейско море или за преминаване през Проливите от Черно море в Егейско море, след което следва обратен рейс в Черно море). Обаче ако търговският кораб отново преминава през Проливите за завръщане в Егейско море или Черно море, в зависимост от случая след повече от шест месеца от деня на влизането в Проливите в първоначалното направление, то корабът, без разлика на флага, може да бъде поканен да заплати втори път тези такси или заплащания.
3. Ако при първоначалното преминаване търговският кораб заяви, че той няма намерение да се завръща, ще бъде длъжен да заплати само половината тарифа на таксите и заплащанията, указани в т. „б“ и „в“ на пункт 1 от настоящото приложение.
4. Таксите и заплащанията, които са определени в таблицата, приложена към пункт 1 от настоящото приложение, и които не превишават това, което е необходимо за покриване на разходите, предизвикани от оказването на дължимите се услуги и за запазване на резервния фонд или на оборотния

фонд, ще се увеличават или попълват само по реда на прилагането на член 29 от настоящата конвенция. Те ще се заплащат в златни франка или в турска валута по курса на размяната, практикуван в деня на плащането.

5. Търговските кораби могат да бъдат задължени да заплатят такси и заплащания за незадължителни услуги, като лоцманско превеждане и заплащане за ползуване на буксири, ако такава услуга е била оказана по съответния начин от турските власти по искането на агента или капитана на дадения кораб. Турското правителство ще публикува от време на време тарифите на таксите и заплащанията, които подлежат на събиране за тези незадължителни услуги.

6. Тия тарифи не ще бъдат увеличени, ако тия услуги бъдат обявени за задължителни по реда на прилагането на член 5.

ОГРАЖДАНЕ НА НАВИГАЦИОННИТЕ ОПАСНОСТИ (Лист I)

Навигационните опасности, лежащи в открито море: банки, плитковини, полоси от камъни и т. н., или простиращи се от бреговата черта рифове, отмели, коси и др., както и опасните от мини райони, районите за изхвърляне на грунт, забранените за плаване зони, мерните линии и полигони се ограждат по система, указваща взаимното положение на опасностите и ограждащия плаващ предпазен знак спрямо четирите основни посоки по компаса (спрямо страните на света) в различните сектори, заключени между техните бисектриси.

Плаващите предпазни знаци, служещи за ограждане по дадена система, са: вежи, бакани, светещи и несветещи буи със специално оцветяване, с определена характеристика и цвят на огъня (за светещите буи).

Към указаните знаци се отнасят: северни, южни, източни, западни и кръстови вежи, бакани и буи.

СЕВЕРНИ (НОРДОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУИ (Лист I, рис. 1)

Название. Северни (нордови) — вежа, бакан, буй.
Положение. Поставят се на юг от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА СЕВЕР“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 25 Вежа. Червена с червен конус с основата си нагоре на върха на пръта.
Бакан. Червен.
Буй — светещ. Червен с червена надстройка и фенер на върха ѝ.
- 30 Огън. Червен проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.5 сек., период 5.0 сек. (12 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ЮЖНИ (ЗЮДОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУИ (Лист I, рис. 2)

Название. Южни (зюдови) — вежа, бакан, буй.
Положение. Поставят се на север от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА ЮГ“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Бяла с черен конус с основата си надолу на върха на пръта.
- 10 Бакан. Бял.
Буй — светещ. Бял с бяла надстройка и фенер на върха ѝ.
Огън. Бял проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.5 сек., период 5.0 сек. (12 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ИЗТОЧНИ (ОСТОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУИ (Лист I, рис. 3)

Название. Източни (остови) — вежа, бакан, буй.
Положение. Поставят се на запад от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА ИЗТОК“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Черно-бяла с два черни конуса, събрани с основите си на върха на пръта. Горната половина на пръта е черна, долната — бяла.
- 25 Бакан. Черно-бял. Черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят.
Буй — светещ. Черно-бял. Черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройката е черно-бяла с фенер на върха. Горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.
- 30 Огън. Бял проблясващ: проблясък 0.3 сек., тъмнина 2.2 сек., период 2.5 сек., или бял, групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0.3 сек., тъмнина 0.6 сек., проблясък 0.3 сек., тъмнина 3.8 сек., период 5.0 сек. (в двата случая 24 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ЗАПАДНИ (ВЕСТОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУИ (Лист I, рис. 4)

Название. Западни (вестови) — вежа, бакан, буй.
Положение. Поставят се на изток от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА ЗАПАД“.

Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Веха. Бяло-червена с два червени конуса с върховете си един срещу друг на върха на пръта. Горната половина на пръта е бяла, долната — червена.

Бакан. Бяло-червен. Бели и червени вертикални полоси по четири от всеки цвят.

Буй — светец. Бяло-червен. Бели и червени вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройка бяло-червена с фенер на върха. Горната половина на надстройката е бяла, долната — червена.

Огън. Червен проблясващ: проблясък 0.3 сек., тъмнина 2.2 сек., период 2.5 сек., или червен, груповопроблясващ (дву-проблясващ): проблясък 0.3 сек., тъмнина 0.6 сек., проблясък 0.3 сек., тъмнина 3.8 сек., период 5.0 сек. (в двата случая 24 проблясъка в минута).

* Буй — несветец. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

КРЪСТОВИ ВЕХИ, БАКАНИ, БУИ

(Лист I, рис. 5)

Название. Кръстови — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се на опасност с неголеми размери и указват: „СТОЯ ВЪРХУ ОПАСНОСТ, МОГА ДА БЪДА ОБХОДЕНА ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ“.

Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Вежа. Червено-бяла. Прът с червени и бели хоризонтални полоси с бял напречник при върха на пръта и червен шар (кълбо) под напречника.

Бакан. Червен, с бяла хоризонтална полоса по средата и четири бели вертикални полоси от върха към основата, образувачи четири бели кръста.

Буй — светец. Червен. Надстройката е с червени и бели хоризонтални полоси с фенер на върха. На средната част на всяка страна на надстройката има бял кръст на червен фон.

Огън. Зелен проблясващ: проблясък 1.0 сек., тъмнина 2.0 сек., период 3.0 сек. (20 проблясъка в минута).

Буй — несветец. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

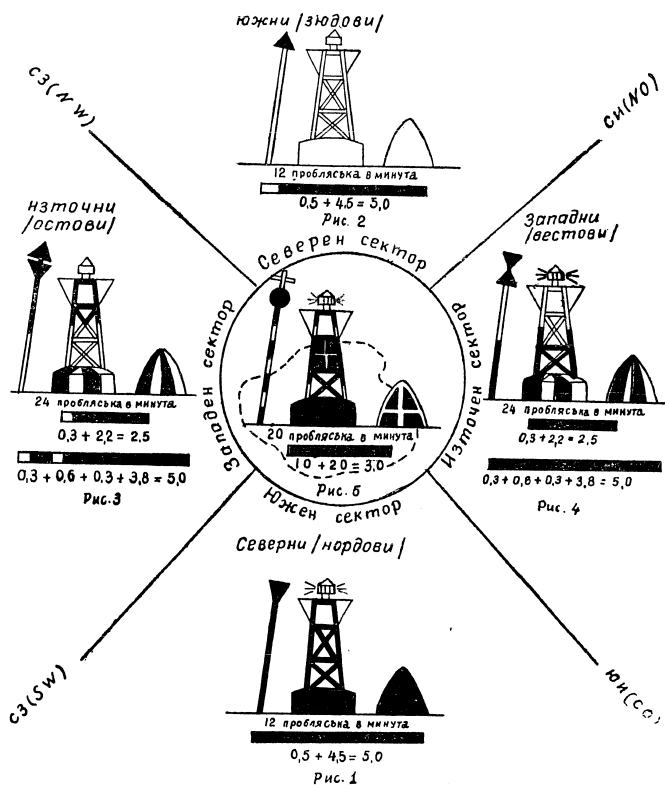
Забележка. 1. За удобство при разпознаването на буите и баканите, които се установяват по системата за ограждане на опасностите по отношение страните на света (по компаса), се разрешава да се нанесат върху тях добре видими номера, за което във всеки отделен случай се обявява в „Известия до мореплавателите“.

2. Кръстовите вежи, бакани, буи са общи за всички системи ограждания.

с.
-у
ж.
м.
оп

Лист 1

ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ НА НАВИГАЦИОННИТЕ ОПАСНОСТИ
СПРЯМО ПОСОКИТЕ НА СВЕТА
(по компаса)

Лощия на Черно море, стр. 80—81

ОГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

(Лист II)

5 Каналите и фарватерите се ограждат по система, указваща положението на техните страни относно следвания от кораба път, плаващ по канала или фарватера.

Наименованието на страните на канала и фарватера — „дясна“ и „лява“ — се приема, считано откъм море, а в особени случаи се уточнява допълнително.

10 Плаващите предпазни знаци, които служат за ограждане по дадената система, са: вехите, баканите, светещите и несветещите буи със специално оцветяване и с определена характеристика и цвят на огъня (за светещите буи).

Към гореуказаните знаци се отнасят:

15 А. Знаци за страните на канала и фарватера.

1. За лява страна.
2. За дясна страна.

Б. Поворотни знаци на канала и фарватера.

- 20
  1. Поворотни — за лява страна.
  2. Поворотни — за дясна страна.

В. Знаци за разделяне и съединяване каналите и фарватерите.

За лявата страна са приети червен цвят на знака, червен огън и четни номера.

25 За дясната страна са приети черен цвят на знака, бял огън и нечетни номера.

Мястото на поворотите, както и разделянията и съединяванията на каналите и фарватерите се означават с вехи, бакани и буи, отличаващи се по оцветяването и характеристиката на огъня от оцветяването и характеристиката на огъня на знаците за лява и дясна страна.

30 Отделно лежащи в канала или фарватера опасности се ограждат, както и при системата за ограждане опасностите относно страните на света (по компаса), с кръстови вехи, бакани, буи.

А. ЗНАЦИ ЗА СТРАНИТЕ НА КАНАЛА И ФАРВАТЕРА

За лява страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 1)

Название. За лява страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по лявата страна на фарватера и указват: „ОСТАВИ МЕ НАЛЯВО“ (считано откъм море).

Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Червена с черен конус с основата си нагоре на върха на пръта.
Бакан. Червен с бял четен пореден номер.
Буй — светещ. Червен с бял четен пореден номер. Надстройката е червена с фенер на върха.
Огън. Червен проблесващ: проблесък 0.5 сек., тъмнина 2.5 сек., период 3.0 сек., или червен групово проблесващ (дупро-блесващ): проблесък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., проблесък 0.5 сек., тъмнина 4.0 сек., период 6.0 сек. (в двата случая 20 проблесъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

За дясна страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 2)

Название. За дясна страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по дясната страна на канала и фарватера и указват: „ОСТАВИ МЕ НАДЯСНО“ (считано откъм море).

Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Черна с черен конус с основата си надолу на върха на пръта.
Бакан. Черен с бял нечетен пореден номер.
Буй — светещ. Черен с бял нечетен пореден номер. Надстройката е черна с фенер на върха.
Огън. Бял проблесващ: проблесък 0.5 сек., тъмнина 2.5 сек., период 3.0 сек., или бял групово проблесващ (дупро-блесващ): проблесък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., проблесък 0.5 сек., тъмнина 4.0 сек., период 6.0 сек. (в двата случая 20 проблесъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

Забележка. Знаците за страните на канала или фарватера се поставят по двойки, но в зависимост от местните условия могат да се поставят по единично в шахматен или друг ред.

82

Б. ПОВОРОТНИ ЗНАЦИ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

Поворотни за лява страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 3)

Название. Поворотни за лява страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по лявата страна на канала и фарватера (считано откъм море) в местата на поворотите: при поворотите, разделянето и съединяването на каналите и фарватерите.

Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Червено-бяло-червена с черен конус с основата си нагоре на върха на пръта. Горната и долната част на пръта са червени, средната — бяла.
Бакан. Червен с бяла хоризонтална полоса по средата и червен четен пореден номер в бял кръг на нея.
Буй — светещ. Червен с бяла хоризонтална полоса по средата и червен четен пореден номер в бял кръг на нея. Надстройка червено-бяло-червена с фенер на върха. Горната и долната част на надстройката са червени, средната — бяла.
Огън. Червен проблесващ: проблесък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., период 1.5 сек., или червен групово проблесващ (дупро-блесващ): проблесък 0.3 сек., тъмнина 0.6 сек., проблесък 0.3 сек., тъмнина 1.8 сек., период 3.0 сек. (в двата случая 40 проблесъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

Поворотни за дясна страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 4)

Название. Поворотни за дясна страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по дясната страна на канала и фарватера (считано откъм море) в местата на поворотите: при поворотите, разделянето и съединяването на каналите и фарватерите.

Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Черно-бяло-черна с черен конус с основата си надолу на върха на пръта. Горната и долната част на пръта са черни, средната — бяла.
Бакан. Черен с бяла хоризонтална полоса по средата и черен нечетен пореден номер в бял кръг на нея.
Буй — светещ. Черен с бяла хоризонтална полоса по средата и черен нечетен пореден номер в бял кръг на нея. Надстройка

83

черно-бяло-черна с фенер на върха. Горната и долната част на надстройката са черни, средната — бяла.

- Огън. Бял проблясващ: проблясък 0·5 сек., тъмнина 1·0 сек., период 1·5 сек.; или бял групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0·3 сек., тъмнина 0·6 сек., проблясък 0·3 сек., тъмнина 1·8 сек., период 3·0 сек. (в двата случая 40 проблясъка в минута).

Буй—несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

- Поворотните знаци за дясна и лява страна се поставят едновременно по двете страни на канала (фарватера) в местата на поворотите: при поворотите, разделянето и съединяването на каналите (фарватерите) (лист II а, рис. 1, 3 и 4). Изключения от указаното правило имат място в следните случаи:

- а) когато в мястото на поворота на канала (фарватера) една от границите при наличието на значителни дълбочини изчезва (примерна схема II а, рис. 2);
- б) когато едната от точките в мястото на поворота (считано откъм море) е едновременно място за разделяне или съединяване на канала (фарватера). В даденото място вместо поворотния знак (двоен) се поставя знак за разделяне и съединяване на канала (фарватера) (лист II а, рис. 5, 6, 7 и 8).

В. ЗНАЦИ ЗА РАЗДЕЛЯНЕ И СЪЕДИНЯВАНЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ (Лист II, рис. 5)

- 25 **Название.** Разделяне и съединяване на канала и фарватера — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се в местата на разделянето или съединяването на каналите и фарватерите (лист II а, примерна схема, рис. 3, 4, 5, 6, 7 и 8).

- 30 **Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня**

Вежа. Червено-черна. Прът с червени и черни хоризонтални полоси и черно-червен шар (кълбо) на върха.

- 35 **Бакан.** Червено-черен. Червени и черни вертикални полоси по четири от всеки цвят.

Буй—светещ. Червено-черен. Червени и черни вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройка — червено-червена с фенер на върха. Горната и долната част на надстройката са червени, средната — черна.

- 40 **Огън.** Бял проблясващ: проблясък 2·0 сек., тъмнина 4·0 сек., период 6·0 сек. (10 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

- 45 **Забележка.** Порядната номерация на буите и баканите в каналите се извършва, считано от порта към морето, а във фарватерите и препоръчителните курсове така, както е удобно според местните условия. За реда на номерацията се обявява в Известия до мореплавателите.

Лист II

ЗНАЦИ ЗА ОГГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

Знаци за страните на канала и фарватера
за лява страна

Рис. 1

Рис. 2

Поворотни знаци за канала и фарватера

Поворотни за лява страна

Рис. 3

Поворотни за дясна страна

Рис. 4

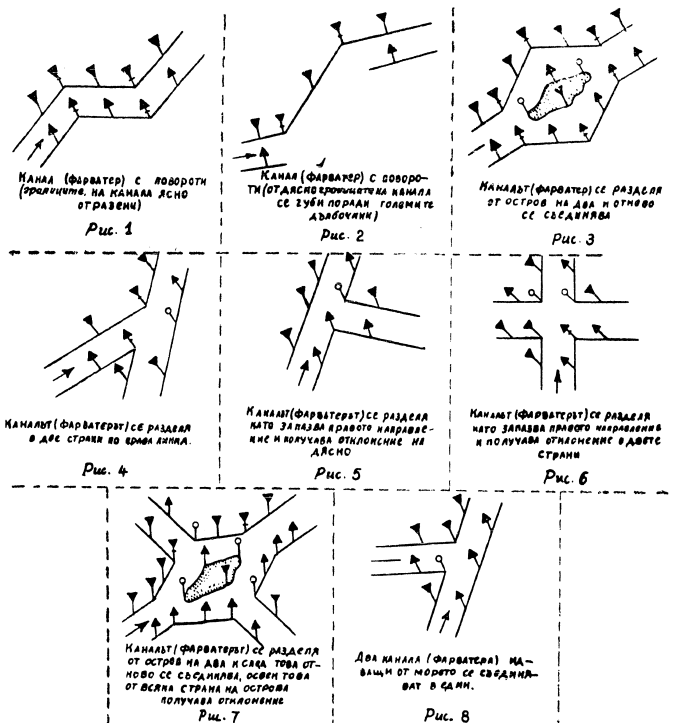
Знаци за разделяне и съединяване на каналите и фарватерите

Рис. 5

Лист IIa

ПРИМЕРНА СХЕМА ЗА ПОСТАВЯНЕ НА ПЛАВАЩИТЕ ПРЕДПАЗНИ ЗНАЦИ ПО СИСТЕМАТА ЗА ОГГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ ПРИ РАЗЛИЧНИТЕ УСЛОВИЯ ЗА ПОВОРОТИ, РАЗДЕЛЯНЕ И СЪЕДИНЯВАНЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

Условни обозначения

▼	за лява страна	▼	поворотни за лява страна
▲	за дясна страна	▲	поворотни за дясна страна
●	разделяния и съединения	→	направления от морето

ОЗНАЧАВАНЕ ОСИТЕ НА ФАРВАТЕРИТЕ И ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИТЕ КУРСОВЕ

(Лист III)

- Осите на фарватерите и препоръчителните курсове се означават с плаващи предпазни знаци в следните случаи:
- 5 а) когато районът на плаването в едно по-голямо пространство няма навигационни опасности, поради което определен фарватер или препоръчителен курс съкращава пътя на кораба, плаващия съд;
  - 10 б) на мерните линии, при използване на предпазни знаци вместо водещ створ;
  - в) в някои случаи при осигуряване плаването по протралени от мина фарватери.
  - 15 Плаващите предпазни знаци, означаващи оста на фарватера или препоръчителния курс, са: вежите, баканите, светещите и несветещите буи със специално отцветяване, с определена характеристика и цвят на огъня (за светещите буи).
  - Към указаните знаци се отнасят:
    - 1. Осевите.
    - 20 2. Поворотните осеве.

ОСЕВИ ВЕХИ, БАКАНИ, БУИ

(Лист III, рис. 1)

Название. Осеве — вежа, бакан, буй.

- Положение.** Поставят се по оста на фарватера и по протежението на препоръчителния курс и указват: „СЛЕДВАЙ ОТ ЗНАК НА ЗНАК“.

Вид и отцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 30 Вежа. Бяло-черна. Прът с бели и черни хоризонтални полоси и черен шар на върха.
- Бакан. Бяло-черен. Бели и черни хоризонтални полоси с черен пореден номер на фона на бял кръг.
- Буй — светещ. Бяло-черен. Бели и черни хоризонтални полоси. Надстройка — бяла с фенер на върха. На средната част
- 35 на надстройката черен пореден номер на бял фон.

Лист 111

Огън. Бял проблясващ: проблясък 0·5 сек., тъмнина 4·5 сек., период 5·0 сек. (12 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по отсъствието на фенера.

- 5 **Забележка.** Осев буй може да бъде поставен като приеман в подходящата точка на канала или фарватера.

ПОВОРОТНИ ОСЕВИ ВЕХИ, БАКАНИ, БУИ (Лист III, рис. 2)

Название. Поворотни осев — вежа, бакан, буй.

- 10 **Положение.** Поставят се на поворотите на фарватерите (на осите) и препоръчителните курсове и указват: „ПРИ ДАДЕНИЯ ЗНАК ТРЯБВА ДА СЕ НАПРАВИ ПОВОРОТ КЪМ СЛЕДВАЩИЯ ОСЕВ ИЛИ ПОВОРОТЕН ОСЕВ ЗНАК“.

- 15 **Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня**

Вежа. Бяло-червена. Прът с бели и червени хоризонтални полоси и червен шар на върха.

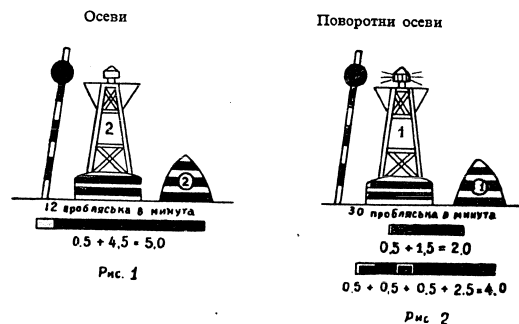
Бакан. Бяло-червен. Бели и червени хоризонтални полоси с пореден червен номер по средата на фона на бял кръг.

- 20 Буй — светещ. Бяло-червен. Бели и червени хоризонтални полоси. Надстройка — бяла с фенер на върха. По средната част на надстройката червен пореден номер на бял фон.

- 25 **Огън.** Червен проблясващ: проблясък 0·5 сек., тъмнина 1·5 сек., период 2·0 сек., или червен групово проблясващ (дупроблясващ): проблясък 0·5 сек., тъмнина 0·5 сек., проблясък 0·5 сек., тъмнина 2·5 сек., период 4·0 сек. (в двата случая 30 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ЗНАЦИ ЗА ОЗНАЧАВАНЕ ОСИТЕ НА ФАРВАТЕРИТЕ И ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ КУРСОВЕ

Лист на Черно море, стр. 86—87

ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ

(Лист IV)

Потъналите кораби се ограждат с вежи, бакани, светещи и несветещи буй със зелен цвят.

5 Тия знаци са общи за всички системи на ограждания.

ЗНАЦИ ЗА ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ

(Лист IV)

Название. Потънал кораб — вежа, бакан, буй.

10 **Положение.** Поставят се близо до потъналия кораб или над него. Положението на вежата, бакана, буйа относно потъналия кораб се обявява в Известия до мореплавателите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Вежа. Зелена със зелен шар на върха на пръта.

15 Бакан. Зелен.

Буй — светещ. Зелен със зелена надстройка и фенер на върха ѝ.

20 Огън. Зелен проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.5 сек., период 5.0 сек., или зелен групово проблясващ (дву-проблясващ): проблясък 1.0 сек., тъмнина 2.0 сек., проблясък 1.0 сек., тъмнина 6.0 сек., период 10.0 сек. (в двата случая 12 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ (ДАЛЯНИ)

(Лист V)

Местата на поставените риболовни мрежи се ограждат по системата, указваща взаимното положение на риболовната мрежа и ограждащия плаващ предпазен знак относно страните на света (по компаса).

Плаващите предпазни знаци, служещи за ограждане на риболовните мрежи, са вежите: северна (нордова), южна (зюдова), източна (остова) и западна (вестова) от нестандартен вид (рибарски вежи).

Ограждането на местата на поставените риболовни мрежи се извършва от съответните риболовни организации съгласувано с местните органи на Хидрографната служба при ВМС.

За поставеното ограждане се обявява в Известия до море-плавателите.

ЗНАЦИ ЗА ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ

Северни рибарски вежи

(Лист V, рис. 1)

Название. Северна рибарска вежа.

Положение. Поставя се на южната граница на установените риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА СЕВЕР“.

Вид и оцветяване

Вежа. Червена с червен конус с основата си нагоре на върха на пръта.

Южни рибарски вежи

(Лист V, рис. 2)

Название. Южна рибарска вежа.

Положение. Поставя се на северната граница на установените риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА ЮГ“.

Вид и оцветяване

Вежа. Бяла с черен конус с основата си надолу на върха на пръта.

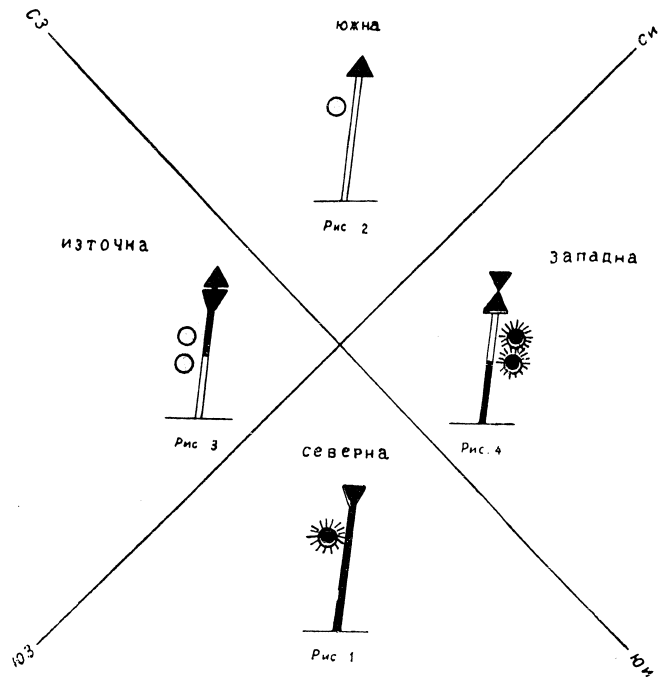
Лист IV

Лист V

**ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ**

**ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ**

Източни рибарски вежи

(Лист V, рис. 3)

Название. Източна рибарска вежа.

Положение. Поставя се на западната граница на установе-
5 ните риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА ИЗТОК“.

Вид и оцветяване

Вежа. Черно-бяла с два черни конуса, събрани с основите си на върха на пръта; долната половина на пръта е бяла, горната — черна.

10

Западни рибарски вежи

(Лист V, рис. 4)

Название. Западна рибарска вежа.

Положение. Поставя се на източната граница на установе-
ните риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА ЗАПАД“.

15

Вид и оцветяване

Вежа. Бяло-червена с два червени конуса с върховете си един срещу друг на върха на пръта; долната половина на пръта е червена, горната — бяла.

20

Забележка. Вежите могат да бъдат светещи. Огън бял постоянен на южните и двоен бял постоянен на източните вежи; червен постоянен на северните и двоен червен постоянен на западните вежи. Фенерите се закрепват към вежите на произволно място под конуса. Двойните фенери се разполагат вертикално на разстояние, не по-малко от 0.5 м един от друг.

ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ И КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

(Лист VI)

ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ СТОЯНКИ

- 5 Местата на котвените стоянки се означават с вежи, бакани, светещи и несветещи буи и швартови бочки с червено-жълт цвят.

ЗНАЦИ ЗА КОТВЕНИ СТОЯНКИ

(Лист VI, рис. 1)

- 10 **Название.** Котвени — вежа, бакан, буй, швартова бочка.
Положение. Поставят се в районите на котвените стоянки на корабите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 15 Вежа. Червено-жълта. Прът с червени и жълти хоризонтални полоси и жълто-червен (по диагонала) квадратен флаг на върха.
Бакан. Червено-жълт. Червени и жълти вертикални полоси по четири от всеки цвят.
Буй — светещ. Червено-жълт. Червени и жълти вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройка — жълта с фенер на върха.
20 Огън. Оранжев проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 2.5 сек., период 3.0 сек. (20 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.
25 Швартова бочка. Червена с жълта напречна полоса по средата. (Бочки, които се установяват вертикално, имат цвета на бакана.)

ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

- 30 Местата на карантинните стоянки се означават с вежи, бакани, светещи и несветещи буи и швартови бочки с жълт цвят.

90

Лист VI

ЗНАЦИ ЗА ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ И КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

Знаци за котвени стоянки

Рис 1

Знаци за карантинни стоянки

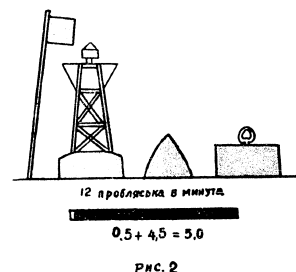
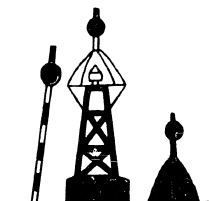
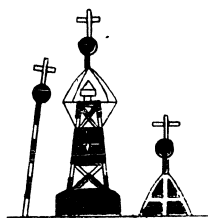
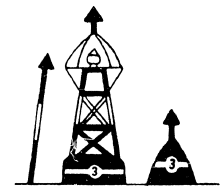
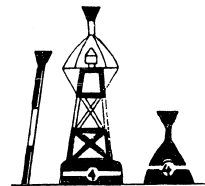
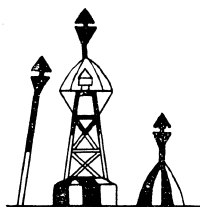
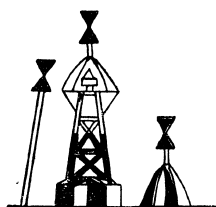
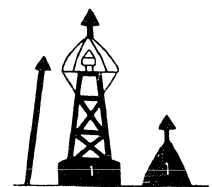
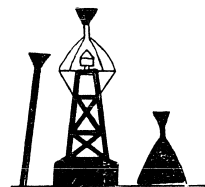
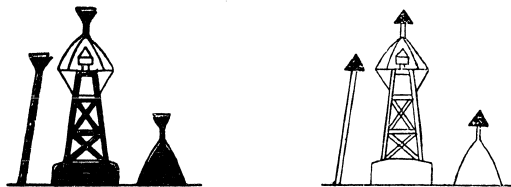

Рис. 2

Лист VII

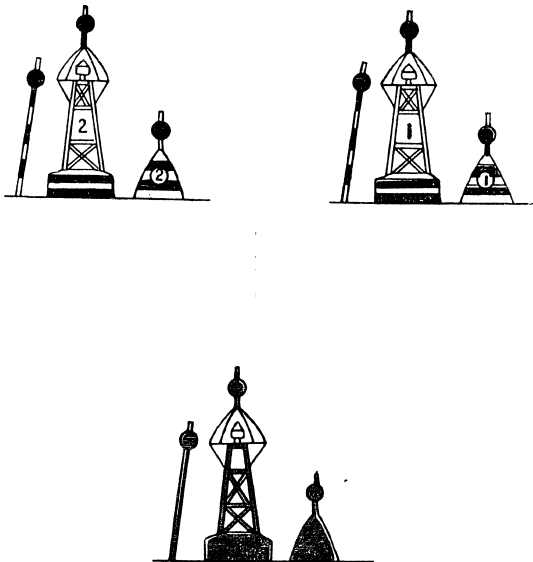
Лист VIIa

**ПРИМЕРЕН ВИД
НА БУИТЕ И БАКАНИТЕ С ТОПОВИ ФИГУРИ
И НА ВЕХИТЕ С ОТЛИЧИТЕЛНИ ШАРОВЕ**

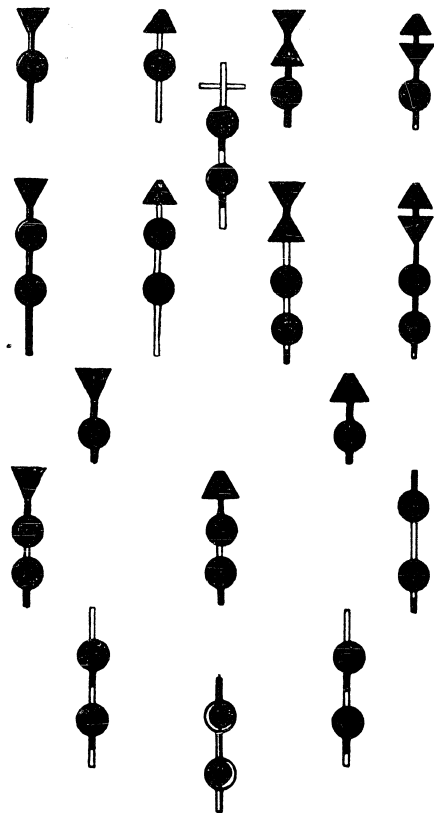
Лоция на Черно море, стр. 90—91

Лист VIIб

Лист VIIв

В Е Х И
С ОТЛИЧИТЕЛЬНЫ ШАРОВЕ

ЗНАЦИ НА КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

(Лист VI, рис. 2)

Название. Карантинни — вежа, бакан, буй, швартова бочка.

Положение. Поставят се в районите на карантинните стоянки на корабите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Жълта с жълт квадратен флаг на върха.
Бакан. Жълт.
- 10 Буй — светещ. Жълт с жълта надстройка и фенер на върха ѝ.
Огън. Оранжев проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.5 сек., период 5.0 сек. (12 проблясъка в минута).
- 15 Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.
Швартова бочка. Жълта.

СЛУЖБА ЗА ВРЕМЕТО И ОПОВЕСТЯВАНИЯТА В СССР

ИНСТРУКЦИЯ ЗА РЕДА НА ПРЕДАВАНЕТО НА ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧНИТЕ СЪОБЩЕНИЯ (МЕТЕО) ОТ РАДИОСТАНЦИИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА МОРСКИЯ ФЛОТ¹

(Въведена в действие със заповед на министъра на Морския флот
№ 169 от 10 март 1951 год.)

Метеорологичните и хидрологичните съобщения (съкратено
„МЕТЕО“) по характер и срокове се разделят на поредни и
непоредни (извънредни).

I. Предаване на поредните съобщения

1. В поредните хидрометеорологични съобщения се предават:
  - а) полуденощните прогнози за времето и състоянието на морето;
  - б) денонощните прогнози за времето и състоянието на морето;
  - в) триденонощните прогнози за времето и състоянието на морето;
  - г) ледовият обзор и прогнози;
  - д) данните за нивото на морето.
2. Хидрометеорологичните съобщения постъпват в радиостанциите на Министерството на морския флот от органите на хидрометеорологичните служби не по-късно от един час преди срока на предаването и се предават с пълна мощност в срока и на работните честоти, указани в приложеното към дадената инструкция разписание.
3. Всяко хидрометеорологично съобщение не трябва да има повече от 120 думи.
4. В съобщенията се указват очакваните значения на вятъра, възлението, видимостта, температурата, както и валежите, мъглите и другите метеорологични явления.
5. Предаването на хидрометеорологичните съобщения се извършва със скорост 80 знака в минута.
6. Съобщенията се предават по следната схема:

¹ Сега Министерство на морския и речния флот.

- а) повторение на сигнала за настройка „Ж“ в течение на една минута;
  - б) сигналът „за всички“ — „ЦЩ“, повтарян три пъти;
  - в) думата „ДЕ“;
  - г) своя позивен сигнал, повтарян три пъти;
  - д) думата „МЕТЕО“, обозначаваща предаването на хидрометеорологично съобщение.
- Тази част на заглавието (тт. „б—д“) се предава два пъти;
- е) касовият номер и номерът на съобщението във вид на дроб: в числителя — касовият номер, а в знаменателя — номерът на съобщението;
  - ж) броят на думите;
  - з) датата (в числителя — числото, а в знаменателя — месеца) и времето на предаване съобщението (московско);
  - и) текстът на съобщението;
  - к) номерът на съобщението и подписът;
  - л) сигналът „ЕЦ“.
- При наличието на няколко съобщения след сигнала „ЕЦ“ се предават по указания вече ред, начина с т. „д“ (с думата „МЕТЕО“), следващото съобщение.
- След привършване предаването на съобщението или съобщенията след предаване на сигнала „ЕЦ“ се предават:
- м) сигналът за привършване на работата „СК“;
  - н) своят позивен сигнал.

Пример ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО НР 353/13 35 15/5 05 20 текста на съобщението 13 ГМС ЕЦ СК УТЕ.

Пример ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО 535/231 70 3/5 11 30 текста на съобщението 231 ГМС ЕЦ МЕТЕО НР 536/232 87 3/5 11 45 текста на съобщението 232 ГМС ЕЦ СК УТЕ.

6. При липса в дадения срок на поредното хидрометеорологично съобщение радиостанцията е длъжна да извърши по указания по-рано ред извикване и да извести за липсата на съобщения.

Пример ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО НИЛ СК УТЕ.

7. Ако по разписание след предаването на хидрометеорологичните съобщения следва предаването на навигационните известия до мореплавателите, то сигналът „СК“ се дава след привършване предаването на тези известия.

II. Предаване на непоредните (извънредните) съобщения

8. Непоредните (извънредните) хидрометеорологични съобщения (щормовите предупреждения) се предават от радиостанциите, изброени в приложеното разписание, с пълна мощност на честота 500 кхц (600 м) незабавно след получаването на тези съобщения от органите на хидрометеорологичната служба или

от корабните радиостанции. В последния случай тези съобщения се предават от която и да било брегова радиостанция, приела ги от кораба.

9. Непоредните (извънредните) хидрометеорологични съобщения се предават по следната схема:

- а) сигнал за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
- б) думата „ДЕ“;
- в) свойт позивен сигнал, повтарян три пъти;
- г) думата „МЕТЕО“.

10. По-нататъшното предаване се извършва по указания по-рано ред (§ 5, тт. „е—н“).

10. Предаването на непоредното (извънредното) съобщение се повтаря от дадената радиостанция след най-близкия период на мълчание, както и след първия период на мълчание, най-близък до срока на 8-часовата корабна вахта.

Това предаване се предхожда от сигнала за безопасност ТТТ, предаван в края на периода на мълчанието, и се извършва по следната схема:

- а) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ, думата „ДЕ“ и свойт позивен сигнал три пъти (предават се в края на периода на мълчанието и известяват, че дадената радиостанция ще предава важно съобщение, отнасящо се за безопасността на мореплаването);
- б) интервалът до свършване периода на мълчанието;
- в) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
- г) думата „ДЕ“;
- д) свойт позивен сигнал, повтарян три пъти;
- е) думата „МЕТЕО“.

По-нататъшното предаване се извършва по указания по-горе ред (§ 5, тт. „е—н“).

Пример. ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УЖА УЖА УЖА интервал ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УЖА УЖА УЖА МЕТЕО НР 23/19 30 2/3 1808 текст на съобщението 19 ГМС ВЦ СК УЖА.

11. Всички радиостанции, приели сигнала за безопасност, са длъжни да продължат да слушат на вълната, на която е бил даден този сигнал, дотогава, докато съобщението, следващо след тези сигнали, не бъде завършено; освен това те са длъжни да отстранят всяка друга вълна, която може да попречи на съобщението.

12. Капитаните на корабите, срещнали на своя път ураган, тайфун или щорм, са задължени незабавно да известят за това на всички, намиращи се наблизо кораби, по реда, указан в § 9 и 10 на настоящата инструкция, с пълната мощност на радиостанцията на честота 500 кхц (600 м). Освен това капитаните на корабите са задължени да предават съобщението за упоменатите стихийни явления на най-близката брегова радиостанция, предаваща хидрометеорологични съобщения, или на друга брегова радиостанция, с която може да бъде установена радиовръзка

за незабавното предаване от тези радиостанции на съобщението за сведение на всички мореплаватели.

13. Всяко непоредно (извънредно) хидрометеорологично съобщение, предадено от която и да е радиостанция в басейна, трябва да бъде повторно предадено на честота 500 кхц (600 м) на главните радиостанции в басейна (Архангелск, Баку, Владивосток, Ленинград, Мурманск, Одеса) след втория период на мълчание, следващ предаването на непоредното (извънредното) съобщение, както и в началото на най-близкия срок на 8-часовата корабна радиовахта.

Предаването на непоредните (извънредните) съобщения се извършва съгласно указанията в § 9 и 10 на настоящата инструкция.

Извадка от разписанието за предаване на хидрометеорологичните съобщения (МЕТЕО) от радиостанциите на Министерството на морския флот

Наименование на радиостанцията	Позивни сигнали	Честота, кхц, дължина на вълната, м	Род на излъчването	Време за предаването (московско)	Обем на хидрометеорологичното съобщение
Одеса	УДЕ УФБ	447/671 6225/47,89	A ₁	00.30—01.00 15.00—15.30	Триденнощни, денонощни и полуденонощни прогнози за времето и вълнението на морето, ледови прогнози и обзор на Черно море
Сухуми	УФФ	450/667	A ₁	12.00—12.10 20.30—20.40	Денонощни и полуденонощни прогнози за времето и вълнението на морето по крайбрежието на Грузинската ССР
Батуми	УЖА	484/620	A ₁	11.00—11.20 23.00—23.10	Денонощни и полуденонощни прогнози за времето и вълнението на морето по източното крайбрежие на Черно море

**ИНСТРУКЦИЯ ЗА РЕДА НА ПРЕДАВАНЕТО НА НАВИГАЦИОННИТЕ
ИЗВЕСТИЯ ДО МОРЕПЛАВАТЕЛИТЕ (НАВИМ)
ОТ РАДИОСТАНЦИИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО
НА МОРСКИЯ ФЛОТ¹**

5 (Въведена в действие със заповед на министъра на Морския флот
№ 169 от 10 март 1951 год.)

Навигационните известия до мореплавателите (съкратено „НАВИМ“) по характер и срокове се разделят на поредни и непоредни (извънредни).

10 I. Предаване на поредните известия

1. Навигационните известия до мореплавателите постъпват в бреговите радиостанции на Министерството на морския флот от местните хидрографни отдели на Военно-морското министерство не по-късно от 1 час преди срока за предаването.
- 15 2. Всяко поредно известие трябва да съдържа завършващи съобщения и да няма повече от 120 думи.
3. Поредните известия до мореплавателите се предават с пълна мощност на работната вълна (честота) и в сроковете, указани в приложеното разписание. При това известията до мореплавателите се предават след предаването на метеосводките.
- 20 4. Предаването на известията до мореплавателите се извършва със скорост 80 знака в минута.
5. Известията се предават по следната схема:
  - а) повтаряне сигнала за надстройка „Ж“ в течение на
  - 25 1 минута;
  - б) сигналът „за всички“ — „ЦЩ“, повтарян три пъти;
  - в) думата „ДЕ“;
  - г) своят позивен сигнал, повтарян три пъти;
  - д) думата „НАВИМ“, означаваща предаването на навигационни известия за мореплавателите.
  - 30 Тази част от заглавието (т.т. „б—д“) се предава два пъти;
  - е) касовият номер и номерът на известието във вид на дроб: в числител — касовият номер, а в знаменател — номерът на известието;
  - 35 ж) броят на думите;
  - з) дата (в числител — числото, в знаменател — месецът) и времето на предаване на известието (московско);
  - и) текстът на известието;
  - к) номерът на известието и подписът;
  - 40 л) сигналът „ЕЦ“.

При наличието на няколко известия след сигнала „ЕЦ“ същите се предават по указания вече ред, започвайки с т. „д“ (с думата „НАВИМ“) следващото известие.

45 ¹ Сегашно Министерство на морския и речния флот.

При завършване предаването на последното известие до мореплавателите след сигнала „ЕЦ“ се предават:

- м) сигналът за завършване на работата „СК“;
- н) своят позивен сигнал.

5 **Пример:** ЖЖЖ... ЖЖ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ НР 706/130 70 20/7 1730 текст на известието 130 ГО БФ ЕЦ СК УДБ.

10 **Пример:** ЖЖЖ... ЖЖ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ НР 306/28 80 21/7 1230 текст на известието 27 ГО БФ ЕЦ НАВИМ НР 307/29 40 21/7 1230 текст на известието 28 ГО БФ ЕЦ СК УДБ.

6. Всяко поредно известие се предава от изброените в разписанието радиостанции на дадения басейн само по един път с изключение на радиостанциите на Ленинград, Архангелск,
- 15 Мурманск, Владивосток, Одеса и Баку, които повтарят всяко известие в следващото предаване на „НАВИМ“ по разписанието.

7. В случай че в дадения срок няма поредно навигационно известие, радиостанцията е длъжна да направи по указания по-рано ред извикването и да съобщи за липсата на известия.

20 **Пример:** ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ НИЛ СК УДБ.

II. Предаване на непоредните (извънредните) известия

8. Непоредните (извънредните) навигационни известия до мореплавателите се предават от радиостанциите, изброени в приложеното разписание, с пълна мощност на честота 500 кхц (600 м) незабавно след получаването на тия известия от хидрографните отдели на Военно-морското министерство или от корабните радиостанции. В последния случай тия известия се предават от всяка брегова радиостанция, присъща ги от корабите.
- 25 9. Непоредните (извънредните) известия се предават по следната схема:

- а) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
- б) думата „ДЕ“;
- в) своят позивен сигнал, повтарян три пъти;
- 30 г) думата „НАВИМ“.

По-нататъшното предаване се извършва по указания по-рано ред (§ 5, тт. „е—н“).

10. Предаването на непоредните (извънредните) известия се повтаря от дадената радиостанция след най-близкия период на мълчание, както и след първия период на мълчание, най-близък до срока на 8-часовата корабна радиовахта. Това предаване се предхожда от сигнала за безопасност ТТТ, предаван в края на периода на мълчанието, и става по следната схема:
- 40 а) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ, думата „ДЕ“ и своят позивен сигнал три пъти (предават се в края на периода на мълчание и показват, че дадената радиостанция ще предава

важно съобщение, касаещо се за безопасността на мореплаването);

- б) интервалът до края на периода на мълчание;
в) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
г) думата „ДЕ“;
д) своят позивен сигнал, повтарян три пъти;
е) думата „НАВИМ“.

По-нататъшното предаване се извършва по указания по-горе ред (§ 5, тт. „е—и“).

- 10 **Пример:** ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УНГ УНГ УНГ интервал ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УНГ УНГ НАВИМ НР 610/120 50 14/6 1630 текст на известието 80 ГО БФ ЕЦ СК УНГ.

11. Всички радиостанции, приели сигнала за безопасност, са длъжни да продължат слушането на вълната, на която е бил даден този сигнал, до това време, докато съобщението, следващо след този сигнал, не бъде завършено; освен това те са длъжни да пазят мълчание на всяка друга вълна, която може да попречи на съобщението.

12. Капитаните на корабите, срещнали или открили опасности за мореплаването като: плаващи мини, изхвърлени кораби, откъснати от щорма и дрейфувачи бун, разрушени навигационни знаци или неизправности в навигационното ограждане, са длъжни незабавно да известят за това всички, намиращи се наблизо кораби, по реда, указан в § 9 и 10 на настоящата инструкция с пълната мощност на радиостанцията на честота 500 кхц (600 м). Освен това капитаните на корабите са длъжни да предадат съобщението за откритите опасности за мореплаването на най-близката брегова радиостанция, предаваща навигационни известия до мореплавателите, или на друга брегова радиостанция, с които може да бъде установена връзка за незабавно предаване от тези радиостанции известията за опасността за сведение на всички мореплаватели.

13. Всяко непоредно (извънредно) навигационно известие, предадено от която и да било радиостанция на басейна, трябва да бъде повторно предадено на честота 500 кхц (600 м) от главната радиостанция на басейна (Архангелск, Баку, Владивосток, Ленинград, Мурманск, Одеса) след втория период на мълчание, следващ предаването на непоредното (извънредното) известие, както и в началото на най-близкия срок на 8-часовата корабна радиовахта. Предаването на непоредните (извънредните) известия става съгласно указанията в § 9 и 10 на дадената инструкция.

14. Ако дадено непоредно (извънредно) навигационно известие още не е включено в общото поредно известие, то се предава от дадената радиостанция в указанияте в разписанието срокове най-напред като съставна част от поредното известие.

Извадка от разписанието за предаване на известията до мореплавателите (НАВИМ) от радиостанциите на Министерството на морския флот

Наименование на радиостанцията	Позивен сигнал	Честота, кхц, дължина на вълната, м	Род на излъчването	Време за предаването (московско)	Район на обслужване
Одеса	УДЕ УФБ	447/671 6350/47,24	A ₁	00.30—01.00 15.00—15.30	Черно море
Керч	УКВ	458/655	A ₁	12.20—12.40	Южната част на Азовско море, Керченския пролив и северозточната част на Черно море
Новоросийск	УДН	429/699	A ₁	19.00—19.20	Кавказкото крайбрежие на Черно море
Батуми	УЖА	484/620	A ₁	11.00—11.20 23.00—23.10	Югоизточната част на Черно море

ПРАВИЛА ЗА СИГНАЛИЗАЦИЯ ЗА ЩОРМОВИ И СИЛНИ ВЕТРОВЕ ПО МОРЕТАТА И ЕЗЕРАТА НА СССР

В настоящите правила се излагат описанията на сигналите и редът за сигнализация за предупреждаване на очаквани:
5 а) щормове, т. е. ветрове, със сила 8 бала и повече, б) ветрове със сила 5—7 бала за моретата и 4—7 бала за езерата.

I. Сигнализация за щормове и силни ветрове

1. За предпазване на мореплавателите и крайбрежното население от щормове в съответствие с глава I на Регламента, приложен към Международното съглашение за морските сигнали, подписано в Лисабон на 23 октомври 1930 г. (С. 3. СССР, 1931 г., отд. 11, № 21, стр. 272), се определят изброените по-долу сигнали.

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	днем	нощем	
1	Черен конус с върха нагоре	Два червени огъня един над друг	Очаква се щорм от NW

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
2	Черен конус с върха надолу	Два бели огъня един над друг	Очаква се щорм от SW
3	Два черни конуса един над друг с върховете нагоре	Червен огън над бял огън	Очаква се щорм от NO
4	Два черни конуса един над друг с върховете надолу	Бял огън над червен огън	Очаква се щорм от SO
5	Черен шар	Червен огън	Очаква се вятър със сила 6—7 бала
6 а	Два черни шара един над друг	Два червени огъня, разположени хоризонтално	Очаква се силен шквал
6 б	Черен кръст	Четири червени огъня във вид на ромб с върха нагоре	Очаква се ураган
7	Черен флаг или черен цилиндър	—	Очаква се поворот на вятъра надясно (по часовата стрелка)
8	Два черни флага или два черни цилиндъра един над друг	—	Очаква се поворот на вятъра наляво (обратно на часовата стрелка)

Бял огън

Червен огън

2. За предупреждаване появяването на ветрове със сила 5 бала на моретата и 4—5 бала на езерата се установява сигнал № 8 б, който се вдига само в районите на интензивно плаване на малкотонажни и малки риболовни кораби, за които вятър със сила 5 бала на моретата и 4 бала на езерата е опасен.

Тези райони се определят от местните управления на хидрометеорологичната служба съвместно с органите на Министерството на рибната промишленост и се утвърждават от ГУ ГМС СССР.

- 10 В останалите райони сигналът № 8 б не се издига.

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
8 б	Две черни разделени Т-образни фигури една над друга, долната в обърнато положение	Зелен огън	Очаква се вятър със сила 5 бала на моретата или 4—5 бала на езерата

3. За указване направлението на ветровете, означавани със сигналите № 5, 6 а, 6 б и 8 б, едновременно с тях може да бъде вдигнат един от сигналите № 9—12 (виж раздел II).

4. Сигналите № 7—8 се вдигат само при вдигнати сигнали № 1—4 редом с тези сигнали.

5. Височината и диаметърът на указаните конуси и цилиндри, диаметърът на шаровете, дължината и ширината на флаговете и полосите на Т-образните фигури не трябва да бъдат по-малки от 1 метър. Разстоянието между два знака на дневния сигнал (сигнали № 3, 4, 6 а, 8 и 8 б) трябва да не бъде по-малко от 1 метър, а разстоянието между знаците на нощния сигнал (сигнали № 1, 2, 3, 4, 6 а и 6 б) — не по-малко от 2 метра.

6. Сигналите № 5, 6 а и 8 б се вдигат на топа на сигналната мачта, а останалите — на нока на реите на тази мачта.

25 II. Сигнализация за указване направлението на очакваните ветрове

7. За указване направлението на очакваните ветрове със сила 5 и 6—7 бала на моретата и 4, 5, 6 и 7 бала на езерата се вдигат следните сигнали:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала: очаква се вятър от
	денем	нощем	
9	Черна Т-образна фигура в обрнатото положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NW
10	Черна Т-образна фигура в право положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SW
11	Две черни Т-образни фигури една над друга в обрнатото положение 	Червен огън над триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NO
12	Две черни Т-образни фигури една над друга в право положение 	Червен огън под триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SO

8. Ако се очаква вятър със сила 6—7 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигнала № 5 се вдига един от сигналите № 9—12. Ако се очаква вятър със сила 5 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигнал № 8б.

Ако се очаква вятър със сила 4 бала, то по крайбрежията на езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигналът № 8б; по крайбрежията на моретата сигнали не се вдигат.

9. В случай на очаквано по-нататъшно засилване на вятъра до 8 бала и повече сигналите № 5, 8б и 9—12 се заменят със съответстващите сигнали № 1—4 и № 6 а и 6 б съгласно раздел I на настоящите правила.

10. Указаните в раздел I на настоящите правила сигнали № 7—8, предупреждаващи за очаквано изменение в направление на вятъра, могат в случай на необходимост да се вдигнат също така заедно със сигналите № 9—12.

11. Най-голямата ширина на дневните сигнали № 9—12 трябва да бъде 1.5 метра, височината на сигналите № 9—12 и отделните части на съставните сигнали № 11—12 трябва да бъде

1.5 метра, разстоянието между частите на нощните сигнали № 9—12 трябва да се равнява на 1.25 метра.

12. Сигналите № 9—12 се вдигат на нока на ренте.

III. Сигнализация за срока на настъпване на очакваното време

13. За приблизително указване срока за настъпване на очакваното време, обозначено със сигналите № 1—12, едновременно с тях се вдигат и следните дневни сигнали:

Номер на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
13	Три черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи други ден
14	Две черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи утре
15	Една черна хоризонтална полоса 	Очакваното време ще настъпи днес

14. Сигналите № 13—15 се вдигат само едновременно с един от сигналите № 1—6б или 8б—12.

15. Отсъствието на сигналите за времето при един от вдигнатите сигнали № 1—12 показва, че очакваното време ще настъпи в течение на най-близките 48 часа, но е невъзможно да се укаже точното време на неговото начало. След като времето на неговото начало може да бъде уяснено редом с вдигнатите сигнали № 1—12 по разпореждане на службата за времето се вдига и съответният сигнал.

16. Нощем сигнализация за времето не се извършва.

Сигналите за времето се снемат едновременно със замаяната на дневните сигнали с нощни.

17. Ако в навечерието са били вдигнати сигналите за времето № 13 или 14 и от службата за времето не са последвали други разпореждания, на сутринта едновременно със замаяната на нощните сигнали с дневни сигнал № 13 трябва да се замени със сигнал № 14, а вместо вдигнатия в навечерието сигнал № 14 да се вдигне сигнал № 15.

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала: очаква се вятър от
	денем	нощем	
9	Черна Т-образна фигура в обърнато положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NW
10	Черна Т-образна фигура в право положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SW
11	Две черни Т-образни фигури една над друга в обърнато положение 	Червен огън над триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NO
12	Две черни Т-образни фигури една над друга в право положение 	Червен огън под триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SO

8. Ако се очаква вятър със сила 6—7 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигнала № 5 се вдига един от сигналите № 9—12. Ако се очаква вятър със сила 5 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигнал № 8б.

Ако се очаква вятър със сила 4 бала, то по крайбрежията на езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигналът № 8б; по крайбрежията на моретата сигнали не се вдигат.

9. В случай на очаквано по-нататъшно засилване на вятъра до 8 бала и повече сигналите № 5, 8б и 9—12 се заменят със съответстващите сигнали № 1—4 и № 6 а и 6 б съгласно раздел I на настоящите правила.

10. Указаните в раздел I на настоящите правила сигнали № 7—8, предупреждаващи за очаквано изменение в направление на вятъра, могат в случай на необходимост да се вдигнат също така заедно със сигналите № 9—12.

11. Най-голямата ширина на дневните сигнали № 9—12 трябва да бъде 1.5 метра, височината на сигналите № 9—12 и отделните части на съставните сигнали № 11—12 трябва да бъде

1.5 метра, разстоянието между частите на нощните сигнали № 9—12 трябва да се равнява на 1.25 метра.
12. Сигналите № 9—12 се вдигат на нока на реите.

III. Сигнализация за срока на настъпване на очакваното време

5

13. За приблизително указване срока за настъпване на очакваното време, обозначено със сигналите № 1—12, едновременно с тях се вдигат и следните дневни сигнали:

Номер на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
13	Три черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи други ден
14	Две черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи утре
15	Една черна хоризонтална полоса 	Очакваното време ще настъпи днес

14. Сигналите № 13—15 се вдигат само едновременно с един от сигналите № 1—6б или 8б—12.

15. Отсъствието на сигналите за времето при един от вдигнатите сигнали № 1—12 показва, че очакваното време ще настъпи в течение на най-близките 48 часа, но с невъзможно да се укаже точното време на неговото начало. След като времето на неговото начало може да бъде уяснено редом с вдигнатите сигнали № 1—12 по разпореждане на службата за времето се вдига и съответният сигнал.

16. Нощем сигнализацията за времето не се извършва.

Сигналите за времето се снемат едновременно със замената на дневните сигнали с нощни.

17. Ако в навечерието са били вдигнати сигналите за времето № 13 или 14 и от службата за времето не са последвали други разпореждания, на сутринта едновременно със замената на нощните сигнали с дневни сигнал № 13 трябва да се замени със сигнал № 14, а вместо вдигнатия в навечерието сигнал № 14 да се вдигне сигнал № 15.

18. Дължината на полосите, съставляващи сигналите № 13—15, трябва да бъде не по-малка от 1.50 метра, а ширината на полосите и просветите между тях 0.50 метра.

19. Сигналите № 13—15 се вдигат на нока на рейте наред със сигналите № 1—4 или 86—12 между тях и мачтата.

IV. Общи постановления

20. Сигналите, предупреждаващи мореплавателите и крайбрежното население за очакваните щормове и ветрове със сила в моретата 5, а в езерата 4 бала и повече, се вдигат на съответните сигнални мачти в портовете, на бреговете маяци и на другите пунктове на крайбрежията на моретата и езерата на СССР.

21. Щормосигналните мачти в портовете се намират под ведомството на управлението на дадения порт. Непосредственото завеждане на вдигането и снемането на сигналите се възлага на управлението на порта.

22. При липсата на органи от портското управление в районите, където се намират морски хидрометеорологични станции, имащи щормосигнални мачти, непосредственото завеждане на вдигането и снемането на сигналите се възлага на началника на станцията.

23. На бреговете маяци вдигането и снемането на сигналите се извършва от персонала, който извършва хидрометеорологичните наблюдения.

24. В останалите пунктове на крайбрежията на моретата и езерата, където са установени щормосигнални мачти, вдигането и снемането на сигналите се извършва от органите, под чието разпореждане се намират мачтите.

25. Контролът и наблюдението за правилността на сигнализацията се възлагат на началника на морската хидрометеорологична станция, намираща се в дадения порт, и на инспектора от най-близкото управление или отделение на Хидрометеорологичната служба.

26. Сигналите, предвидени в правилата за щормова сигнализация и сигнализация за ветровете от 4 бала в езерата и от 5 бала в моретата, се вдигат, заменят с други и спускат по телеграфно, радиотелеграфно или телефонно разпореждане от службата за времето, а именно:

а) по радиото — във форма на известие „СгСгСг сигнал № ...“ да се вдигне в районите № ...“, при което сигналите се вдигат само в пунктовете, разположени в пределите на указаните райони;

б) по телеграфа — в разреда „Щормова“ — в пунктове с необезпечено радиоприемане — във формата на заповед: „Вдигнете сигнал № ...“

Примери:

а) Разпореждане „Щормова Керч началника на порта копие хеместанция вдигнете сигналите трети петнадесети време“.

б) Известие „СгСгСг сигналите трети петнадесети вдигнати в районите първи трети“.

27. За осигуряване приемането на разпорежданията на службата за времето по щормовата сигнализация от корабите, радиостанциите на които не носят денонощна вахта службата за времето по договаряне с Управлението на свързките на даденото море или район установява списък на бреговите радиостанции, които повтарят получените разпореждания незабавно след получаването им и след това два пъти в установените за дадената станция моменти.

28. Ако приетото по радиото предупреждение не се отнася за дадения район, сигналът не се вдига, но съдържанието на предупреждението се довежда до сведения на портския надзор и се закача в порта и в местната хидрометеорологична станция за общо сведение.

29. При получаване на разпореждане за вдигане, заместване или снемане на сигнала завеждащият сигнализацията отбелязва в специален журнал: времето на получаване разпорежданията, съдържанието на разпорежданията и времето за неговото изпълнение, а за разпорежданията, получени по телеграфа, и времето на отдаване разпорежданията (по телеграфната бланка).

Независимо от това такъв сигнал се води и в местната хидрометеорологична станция.

30. Замяната на дневните сигнали с нощни и на нощните с дневни се извършва при залеза и изгрева на слънцето.

31. След снемането на сигнала завеждащият сигнализацията изпраща в службата за времето контролен лист с установена форма с указание времето на отдаване и получаване на разпорежданията, неговото съдържание, времето на вдигането, замяната и снемането на сигнала, както направлението и максималната сила на вятъра, наблюдаван в промеждутъка от време, за което е било дадено предупреждение.

32. В случай на каквито и да било неочакваности и повреди в системата на сигнализацията завеждащият сигнализацията съобщава на началника на учреждението, във ведението на когото се намира щормовата мачта, за вземане на срочни мерки и чрез местната хидрометеорологична станция известява съответната служба за времето както за повреждането, така и за отстраняването на повреда.

Основаие И. М. ГУ № 16, 1954 г.

ПРАВИЛА ЗА СИГНАЛИЗАЦИЯ В МОРСКИТЕ ТЪРГОВСКИ ПОРТОВЕ НА СССР ЗА ПРИЛИВИТЕ И ОТЛИВИТЕ, ЗА ВИСОЧИНАТА НА ВОДАТА И ЗА ДВИЖЕНИЕТО НА КОРАБИТЕ ПРИ ВЛИЗАНЕТО ИМ В ПОРТОВЕТЕ ИЛИ ФАРВАТЕРИТЕ

I. Сигнализация в портовете за приливите и отливите

1. Посоката на изменение нивото на прилива и отлива се сигнализира по следния начин:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
1	Черен конус с върха надолу 	Бял огън над зелен огън 	Отлив
2	Черен конус с върха нагоре 	Зелен огън над бял огън 	Прилив

Забележка. Конусите, използвани за сигналите № 1 и 2, трябва да имат диаметър на основата, равен на 0.5 метра, и височина, равна на 1.5 метра.

2. Сигналите № 1 и 2 се вдигат в Мурманския, Архангелския и Владивостокския порт на намиращите се в тези портове мачти, установени за щормова сигнализация.

3. Сигналните мачти се намират в разпореждане на портовите управления. Вдигането и снемането на сигналите се възлага на тия управления.

10 II. Сигнализация за височината на водата

4. Височината на водата в портовете и на подходите към тях, измервана от нулата на футцока в единици, всяка от които е равна на два дециметра (т. е. 20 см), се сигнализира по следния начин:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
3	Черен конус с върха надолу 	Зелен огън 	Височината на водата е равна на една единица (20 см)
4	Черен цилиндър 	Червен огън 	Височината на водата е равна на пет единици (1 м)

5	Черен шар 	Бял огън 	Височината на водата е равна на двадесет и пет единици (5 м)
6	Бял цилиндър 	Червен огън 	Височината на водата е равна на полуединица (10 см)

○ Бял огън   ○ Червен огън   ● Зелен огън

Забележка. Височината и диаметърът на конусите и цилиндрите, както и диаметърът на шаровете за подаване на сигналите № 3—6 трябва да бъдат не по-малки от 1 метър.

5. Сигналите № 3—6 се издигат по следния начин:

а) конусът или шарът, показващ единиците, може да бъде разположен на една вертикална линия или на дис вертикални линии;

б) цилиндърът, показващ подразделението на единиците, може да бъде поставен на същата вертикална линия под единиците или вляво от вертикалата на единиците;

в) цилиндрите, показващи всеки пет единици, се поставят вертикално надясно от линията или на линията, предназначена за единиците;

г) шаровете, показващи всеки двадесет и пет единици, се поставят вертикално по крайната дясна страна.

Лявата и дясната страна се смятат по отношение мореплавателя, идващ откъм морето.

Нощните сигнали се разполагат в съответствие с указаните по-горе правила за дневните сигнали.

6. Сигналите № 3—6 се вдигат на специални сигнални мачти в следните портове: Ленинград, Архангелск, Беломорск, Керч (на планината Еникале), Николаевск и Очаков.

7. Сигналните мачти, упоменати в предишния пункт, се намират в разпореждане на портовите управления. Вдигането и снемането на сигналите № 3—6 се възлага на портовите управления.

III. Сигнализация за движението на корабите при влизането и излизането им от портовете или фарватерите, използваща се обикновено за влизането и излизането от портовете

8. Наличието на обстоятелства, които пречат на влизането или излизането от порта или фарватера, се сигнализира по следния начин:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
7	Три черни шара един над друг	Три червени огъня един над друг	Абсолютно се забранява влизането в случай на сериозни събития (напр. задръстване на фарватера от кораб, заседнал на мел, и т. н.)
8	Черен конус с върха нагоре между два черни шара на една вертикална линия	Бял огън между два червени огъня на една вертикална линия	Забраняване влизането при нормални обстоятелства за експлоатация на порта (напр. когато на фарватера се допускат само кораби, излизащи от порта)
9	Черен конус с върха надолу, под него черен конус с върха нагоре, а под този конус черен шар	На вертикална линия отгоре надолу: зелен огън, бял огън, червен огън	Забранява се влизането и излизането при нормални обстоятелства за експлоатация на порта (напр. в случай на преминаване земесмукателен кърван, работа на кабелен кораб и т. н.)
10	Черен конус с върха нагоре между два черни конуса с върховете надолу на една вертикална линия	На вертикална линия отгоре надолу: зелен огън, бял огън, зелен огън	Забранява се влизането при нормални обстоятелства за експлоатация на порта (напр. когато на фарватера се допускат само кораби, влизащи в порта)

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
11	Два черни цилиндъра и черен шар между тях, вдигнати на една вертикална линия	Два бели огъня и червен огън между тях	Движението по гъваните и рейдовете на малки мореходни кораби, катери и шлюпки забранено

○ Бял огън   ○ Червен огън   ● Зелен огън

Забележка. Височината и диаметърът на конусите и цилиндрите и диаметърът на шаровете за подаване на сигналите № 7—11 трябва да не бъдат по-малки от 1 метър.

9. Сигналите № 7—11 се вдигат на намиращите се в портовете сигнални мачти, където поради местните условия въвеждането на тези сигнали е необходимо за осигуряване безопасността на мореплаването.

10. Вдигането и снемането на сигналите № 7—11 се възлага на управленията на портовете.

10 IV. Общи постановления

11. Знаците (конуси, цилиндри, шарове), служещи за сигналите, установени от настоящите правила, трябва да бъдат с **черен цвят** с изключение на цилиндъра, използван за обозначаване на сигнал № 6, който трябва да бъде с **бял цвят**.

12. Разстоянието между знаците на дневния сигнал трябва да бъде не по-малко от 1 метър, а разстоянието между знаците на нощния сигнал — не по-малко от 2 метра.

13. Всеки от сигналите, предвидени в настоящите правила, трябва да бъде вдигнат така, че да не бъде смесван с другите портови сигнали, в частност с щормовите сигнали (заповед на НКВода¹ № 288, 1932 год.), а също с установените от Международния свод на сигналите отдалечени и особено отдалечени сигнали. **Мачтите, предвидени в настоящите правила, могат да бъдат използвани само за сигнализираните, установени от тези правила.**

¹ Сега Министерство на морския и речния флот.

14. Местата за поставянето на сигналните мачти се определят от началника на порта в съгласие с началника на Хидрографния отдел на флота (флотилията).

15. Ако поради местните условия сигналната мачта се установява по изключение не на територията на порта, а на места, намиращи се в разположението на Хидрографния отдел на флота (флотилията), то завеждането на такава мачта, както и вдигането и спускането на сигналите № 7—11 се предават на управлението на порта.

16. Управленията на портовете, в които се извършват вдигане и снемане на сигналите № 1—11, са длъжни да дадат за това съответно съобщение на Хидрографния отдел на даденото море, като укажат местата за поставянето на сигналните мачти, за да бъде то поместено в Известия до мореплавателите, както и да съобщят на Хидрографното управление на ВМС.

17. Използването на средствата за зрителна връзка (флажния семафор, флагите от Международния свод на сигналите и светлосигналните апаратури), а така също радиотелеграфа и радиотелефоните за сигнализирането на обстоятелствата, указани в разделите I, II и III на настоящите правила, се допуска при предаване както на буквени, така и на цифрови сигнали.

Основание И. М. ГУ № 17, 1954 г.

НАВИГАЦИОННО ОПИСАНИЕ

Глава 1

ОТ КИЛИЙСКОТО ГЪРЛО НА РЕКА ДУНАВ ДО БЕРЕЗАНСКИЯ ЛИМАН

5 Карти: светски — 160, 500, 502, 507, 508, 551 и 557;
български — 5002.

От Килийското гърло на река Дунав ниският бряг на Черно море на североизток става постепенно стръмен, но запазва своя равен характер до Днестровския лиман, който се намира на 48 мили североизточно от делтата на Килийското гърло.

10 От Днестровския лиман до нос Большой фонтан (шир. 46°23' N, дълг. 30°45' O) брегът е стръмен и отвесен и на няколко места е прорязан от долове. Най-забележими са долината на реката Барабрий и Сухият лиман.

15 От нос Большой фонтан брегът се простира на север до нос Ланжерон; по-нататък той изменя направлението си на северо-запад, след това на североизток, образувайки обширния Одески залив. От нос Северный Одеский (шир. 46°33' N, дълг. 30°50' O) брегът върви по направление ОНО до нос Сичавский (шир. 46°37' N, дълг. 31°08' O); по-нататък, описвайки полегата дъга към нос Карабуш, той върви на изток по направление към нос Аджиюк. След тоя нос брегът рязко завива на север, след това завивайки на изток, той се простира до устието на Березанския лиман и завършва с пясъчна низина. Брегът в тоя участък е малко нарязан.

25 Забележими пунктове по описвания бряг са носове Большой фонтан, Сичавский, Карабуш и Аджиюк и дерстата, прорязващи крайбрежието.

30 Брегът е предимно плитководен с отмели, които се отдалечават на значително разстояние от брега, като например отмелът, простиращ се в района на светещия знак Шагани (шир. 45°40' N, дълг. 29°53' O) на 5 мили от брега към SSW. Освен това има отмели при Днестровско-Цареградското гърло и носове Северный Одеский, Сичавский и Карабуш, където те се отдалечават от брега на значително разстояние.

35 В източната част на описвания район се намира обширната Одеска банка, разтегната от запад към изток на разстояние 21 мили.

Грунтът в тоя участък близо до брега е тиня, пясък и раковини, а с отдалечаване от брега — предимно тиня.

Преобладаващото течение при бреговете между бухта Жебриянская и Днестровский лиман е насочено към югозапад, но често под влияние на ветровете то взема и друго направление.

Северно от Днестровский лиман течението съвпада с общото направление на течението в Черно море, но близо до брега се наблюдават течения, насочени в обратна посока.

Понякога срещу устието на Днестровский лиман, особено при пълноводие, е възможно значително снасяне на корабите на изток.

В източната част на описвания район течението бива устойчиво през пролетта и в началото на лятото; през останалото време от годината то зависи главно от вятъра.

Ледът в морето в по-голямата си част е наносен и се появява само в суровите зими. В устията на реките и в порт Одеса почти всяка година се появява местен лед. Навигацията както в море, така и в портовете се поддържа с помощта на ледоразбивачи.

Господстващи ветрове са ветровете от северните направления. През пролетта и лятото числото на ветровете от южните направления малко се увеличава. Щормовете, които се появяват предимно при североизточни ветрове, имат шквалист характер. От април до октомври духат бризи. В южната част на описвания район често се наблюдават мъгли през пролетта, а в северната част, където мъглите се отличават със своята гъстота и продължителност — през зимата.

През пролетта и есента мъглите се докарват от югозападните и южните ветрове, а през зимата — от североизточните.

Магнитна аномалия. Морският район, който на югоизток граничи с Одеския залив, се намира в зоната на магнитна аномалия; склонението в пределите на тази зона се изменя от 5°W до 9°O . Покрай брега най-рязко изменение на склонението се наблюдава южно от порт Одеса.

От Килийското гърло на река Дунав до Одеския залив

От Килийското гърло на река Дунав до Одеския залив североизточно на 80 мили се простира слабо забележим бряг. С изключение на делтата на Килийското гърло, където се намират много ръкави, наречени гърла, брегът почти не е нарязан. До Днестровский лиман брегът представлява тясна пясъчна ивица, отделяща от морето няколко големи солени езера и лимани. Изключение прави участъкът между езерото Бурнас и Будакския лиман, където брегът е възвишен. По-нататък до Одеския залив брегът става висок и стръмен и на някои места е прорязан от долини и дерета.

В описвания бряг се вдава Жебриянская бухта.

В тоя участък в морето се влива големият ръкав на река Дунав, наречен Килийско гърло, както и река Днестър, вливаща се в Днестровский лиман. По описвания бряг се намират много села, а в Днестровский лиман се намира портовият град Белгород-Днестровский.

Дълбочини. По цялото си протежение брегът е с отмели. 5-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта; на места тя преминава непосредствено до самия бряг. Делтата на Килийското гърло е окръжена с отмел. Югозападно и северозападно от Днестровско-Цареградското гърло на 4 мили от брега се простират обширни отмели с дълбочини, не по-малки от 10 м.

Опасности. Източно от Днестровско-Цареградското гърло се намира банка Днестровская. Покрай брега на отдалечение до 15 мили са разхвърлени банки, подводни препятствия с дълбочини над тях, по-малки от 15 м, и потънали кораби.

Котвени места. На котва може да се застане до остров Змейний, в Жебриянская бухта, на открития рейд срещу Днестровско-Цареградското гърло и южно от нос Большой фонтан.

Предупреждения. 1. При подхождане към брега, особено при лоша видимост, се препоръчва колкото може по-често да се измерват дълбочините с лота, защото брегът поради своята незначителна височина е незабележим и са възможни случаи мореплавателят да смята себе си далеч от брега, а в действителност той да се намира близо до него, на опасно разстояние.

2. Срещу брега, в участъка на Бухта Жебриянская — Днестровско-Цареградското гърло, се поставят много риболовни мрежи. Поради това плаването близо до брега, особено през нощта, се препоръчва да се извършва извънредно предпазливо.

От Килийското гърло на река Дунав до Днестровский лиман равният и нисък бряг с протежение 48 мили се простира на североизток. На места брегът се повишава. На протежение 27 мили североизточно от село Приморское до нос Бурнас брегът представлява тясна пясъчна коса, наречена Пересип, която отделя от морето лимана Сасик и солените езера Шагани, Алибей и Бурнас. На косата са поставени няколко знака.

От нос Бурнас равният, възвишен и стръмен бряг продължава до село Курортное, където, снижавайки се, образува ниска коса, която отделя от морето Будакския лиман.

Близо до брега се намират няколко банки с дълбочина над тях от 3 до 10-5 м. 10-метровата изобата преминава от брега на разстояние до 2 мили.

В описания район има няколко потънали кораба, положението на които е показано на картата.

Килийското гърло е северният ръкав на река Дунав. При порта Вилково Килийското гърло се разделя на две гърла: Очаковско и Старостамбулско. Първото от тях има общо на-

правление на североизток, второто — на югоизток. Тия гърла от своя страна се разделят на много гърла, които образуват добре развитата делта на Килийското гърло; най-големи от тях са гърлата Прорва и Новостамбулско.

- 5 Ръкавите на Килийското гърло при излизането си в море са преградени с плитководни барове, простиращи се от брега на разстояние 1-5 мили. По-малко опасен за корабоплаването е барът на Новостамбулското гърло.

- 10 Трябва да се има предвид, че делтата на Килийското гърло непрекъснато расте, а дълбочините в гърлата и на баровете се изменят. Към брега, който на много места едва се вижда, може да се подходи до дълбочина 11 м, като движението става много предпазливо. При подхождане откъм море забележими пунктове са гората на остров Лета, църквата в село Приморское (Жебрияни), намиращо се на западния бряг на Жебриянската бухта, църквата в южната част на град Вилково и маякът Большой Сулинский (шир. $45^{\circ}10'N$, дълг. $29^{\circ}40'O$).

- 15 Скоростта на течението в отделните участъци от гърлото е различна, достига до 3—4 възла, и зависи главно от нивото на водата в река Дунав.

- 20 **Очаковското гърло** започва от порт Вилково и продължава с общо направление към североизток, преминавайки между островите Белгородский, Полуночный (Попеткин), Прорвин, Анкудинов (Отножний), Очаковский и Полуденный (Лазаркин). Частта от гърлото от 5 км до бара се нарича Потаповский канал. От Очаковското гърло се отдалечават няколко гърла.
- 25 В Очаковското гърло има крайбрежни отмели, подводни каменни траверси и потънал кораб, представляващи опасност за плаването.

- 30 **Старостамбулското гърло** е най-южното в делтата на Килийското гърло. То протича между островите Лета, Попина (Попинов), Лимба, Анкудинов, Стамбулский, Кубанский и островите на Кубан. Фарватерът преминава по средата на гърлото по цялото му протежение.

- 35 По Старостамбулското гърло и гърлото Мусуна (Мусура) преминава държавната граница между Съюза на съветските социалистически републики и Румънската народна република.

- 40 **Новостамбулското гърло** протича между островите Стамбулский и Кубанский, като има общо направление на изток. Дължината на гърлото е 9-3 км, ширината му е от 70 до 160 м. Най-малката му дълбочина е 4 м. Гърлото е преградено с бар, дълбочината на който обикновено не превишава 3 м и отчасти се увеличава при нагон на водата от силните източни ветрове и по време на пролетното пълноводие на реката.

- 45 Створът на светещите знаци на Новостамбулското гърло (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $29^{\circ}45'O$) служи за влизане в гърлото; направлението на створа е $101^{\circ}8-281^{\circ}8$.

Предният знак е поставен на десния бряг на Новостамбулското гърло. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с основата си надолу.

- 5 Задният знак е установен на 204 м от предния. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник, обрнат с основата си нагоре.

- 10 **Допълнителният створ от светещи знаци на гърлото Бистро** (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $29^{\circ}45'O$) служи за влизане в гърлото Новостамбулско. Направление на створа $110^{\circ}5-290^{\circ}5$.

- 15 Предният знак е поставен на левия бряг на Новостамбулското гърло. Вид и осветяване на знака: дървен стълб с топова фигура във вид на червен триъгълник с върха нагоре и с бяла вертикална полоса по средата.

- 20 Задният знак е поставен на 95 м от предния. Вид и осветяване на знака: дървен стълб с топова фигура във вид на червен триъгълник с върха надолу и с бяла вертикална полоса по средата.

- 25 Светещият буй на Новостамбулското гърло за дясна страна с ревун (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $29^{\circ}48'O$) се поставя на $99^{\circ}4^{\circ}$ и на разстояние 1-8 мили от предния створен знак на гърлото. Буйът е червен с черна надстройка. Поставя се на дълбочина 16 м.

- 30 **Остров Змейный** (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $30^{\circ}12'O$) се намира срещу южната част на делтата на Килийското гърло на разстояние около 20 мили от брега. Бреговете на тоя остров, особено западният и южният, са високи и стръмни. Островът е малък и е окружен с полоса от подводни камъни.

- 35 При североизточни ветрове може да се застане на котва южно от остров Змейный на дълбочина около 23 м; грунът е раковини. Това котвено място е несигурно, понеже грунът му задържа лошо котвата, и е недостатъчно защитено от вълнение.

- Маяк Змейный (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $30^{\circ}12'O$) се намира на остров Змейный. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Остров Змейный с кулата на маяка (пеленг 201° , разстояние 1 миля)

Остров Змейный с кулата на маяка (пеленг 146° , разстояние 1 миля)

Сигнали за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаяк — установен е при маяка.

- Жебриявската бухта** се вдава на 5 мили в брега непосредствено от делтата на Килийското гърло на река Дунав.
- 5 Южният бряг на бухтата е образуван от ниските острови на Очаковското гърло, а северозападният бряг представлява нисък насип, зад който се намира обширният лиман Сасик (Кундук), съединяващ се с бухтата посредством тесния пролив Кундукская Прорва. По северния бряг на Жебриявската бухта е разположено село Приморское, което се вижда по високата църковна камбанария.

Дълбочините при входа на бухтата са от 12 до 15 м; върхът ѝ е плитководен. Южният бряг на бухтата става все по-плитък. Пред входа на бухтата има няколко опасности.

- 15 Камък (шир. 45°32'N, дълг. 29°50'O) с дълбочина над него 10 м се намира североизточно на 5 мили от северния край на остров Прорвин.

Банка с дълбочина над нея 10-8 м се намира на 3 мили ONO от северния край на остров Прорвин.

- 20 Котвеното място е разположено на 5 мили източно от село Приморское на дълбочина от 10 до 13 м; грунът е твърда тиня, покрита със слой пясък. Котвеното място не е защитено от източните ветрове.

- 25 Светещият знак Шагани (шир. 45°40'N, дълг. 29°53'O) е установен на 12 мили североизточно от пролива Кундукская Прорва. Видът на знака е бяла кула, издигаща се над бял дом.

Отмел с дълбочини, по-малки от 10 м, се простира от светещия знак Шагани на 5 мили с общо направление SSW.

- 30 Отмелът е тесен; на него, на разстояние 5 и 4 мили от светещия знак Шагани, се намират два камъка с дълбочини съответно над тях 3 и 6 м.

- 35 **Нос Бурнас** (шир. 45°49'N, дълг. 30°08'O) се намира на 14 мили североизточно от светещия знак Шагани. Близко до него има няколко свай от разрушен пристан. Носът е забележим по започващия близо до него възвишен бряг.

От участъка на брега, намиращ се на 2 мили югозападно от носа, се издава отмел с тесен език към изток на разстояние около 3-5 мили; дълбочините на отмела са по-малки от 10 м.

- 40 В района на нос Бурнас има няколко потънали кораба и подводно препятствие; положението на тях опасности и дълбочините над тях са показани на картите.

- 45 Светещият знак Бурнас (шир. 45°49'N, дълг. 30°08'O) е установен на нос Бурнас сред група дървета. Знакът е черен ажурен с площадка на върха и с два бели цита във вид на трапеци.

От северните направления знакът е лошо забележим, тъй като се закрива от дърветата.

Будакият лиман е отделен от морето с тясна полоса суша и започва на 10 мили североизточно от нос Бурнас. Лиманът се простира на 9 мили североизточно до Днестровския лиман, от когото той е отделен с малък провлак.

- 5 Срещу южната част на лимана 10-метровата изобата преминава на 4 кабелта от брега, а срещу северната част — на разстояние 2 мили. Северозападният бряг на лимана е възвишен, стръмен и постепенно се понижава към Днестровския лиман. По западния бряг на лимана са разположени няколко села.

- 10 Забележими пунктове са бялата църква с едно кубе, разположена на югозападния бряг на лимана в село Приморское, и високата могила, намираща се североизточно от църквата. По южния бряг е забележим знак.

- 15 Светещият знак Будаки (шир. 45°55'N, дълг. 30°17'O) е установен южно от село Курортное. Видът на знака е: черна тристенна пирамида с два черни шара на върха.

Подводно препятствие (шир. 45°54'N, дълг. 30°32'O) с дълбочина над него 7 м се намира на 10 мили източно от светещия знак Будаки.

- 20 Потънал кораб (шир. 45°54'N, дълг. 30°20'O) лежи на 2 мили югоизточно от светещия знак Будаки. Над потъналият кораб се поставя зелен светец и свирец буй и зелена вежа с шар.

- 25 **Днестровският лиман** се намира на 20 мили североизточно от нос Бурнас. Той е разтегнат в северозападно направление на разстояние 22 мили. Във върха на лимана се влива река Днестър.

От морето Днестровският лиман е отделен с ниската коса Бугаз, в южната част на която има проход, наречен Днестровско-Цареградско гърло.

- 30 По западния бряг на лимана е разположен град Белгород-Днестровский и няколко села, а на източния бряг — град Овидиопол и няколко села.

- 35 Забележими пунктове са църквата в село Шабо, намираща се южно от град Белгород-Днестровский, и църквата, издигаща се сред зданията на този град.

При град Белгород-Днестровский е оборудван малък порт.

- 40 В Днестровския лиман могат да влизат кораби с газене до 2-8 м, където могат да бъдат сигурно защитени от църмови ветрове. До град Белгород-Днестровский могат да преминат кораби с газене, не по-голямо от 1-5 м.

Нивото на водата в лиманите е непостоянно и достига най-големи значения през пролетта, а най-малки — през лятото. При северозападни ветрове се наблюдава силно течение от лимана и тогава влизането в него и котвената стоянка в гърлото стават опасни.

- 45 През зимата Днестровският лиман в повечето случаи се покрива с лед.

На подходите към лимана се намират няколко опасности; от тях най-обширен район заема банка Днестровская и намиращите се на 1 миля южно от нея подводни препятствия и банки.

5 Опасности. На подхода към Днестровский лиман се намират банки, подводни препятствия и потънали кораби. Положението на потъналите кораби е показано на картата.

10 Банка Днестровская с най-малка дълбочина над нея 3-4 м се намира на 8 мили източно от Днестровско-Цареградското гърло. Банката е разтегната от юг към север на разстояние 3 мили и се огражда с две южни и две северни вежи.

Банки. В района, обхващащ разстоянието от 6 кабелта до 2 мили южно от Днестровската банка, се намират четири банки и подводно препятствие. Дълбочините над тях са от 5 до 10 м.

15 Подводно препятствие с дълбочина над него 7-6 м се намира на 14-5 мили източно от Днестровско-Цареградското гърло и на 5-6 мили източно от Днестровската банка. Препятствието е ограждено със западните светещи буи на Днестровската банка.

20 Банки с дълбочини над тях 10, 11, 12 и 15 м се намират на изток от южната крайнина на Днестровската банка; банката с дълбочина над нея 10 м се намира на 11-4 мили от крайнината, а останалите три банки — на разстояние около 9 мили от нея. Грунтът на банките е каменист.

25 Днестровско-Цареградското гърло се намира в южната част на косата Бугаз и води в Днестровский лиман. Входът в гърлото е преграден с бар, дълбочината на който обикновено е около 3 м. За преминаването през бара е установен створът на Днестровско-Цареградските светещи знаци; предният знак на тоя створ в зависимост от изменението на положението на бара периодически се премества.

30 Фарватерът на гърлото е ограден с буи. При вълнение и ветрове от изток положението на фарватера се забелязва добре по тъмната полоса на водата между редицата буруни на бара, но входът в гърлото е опасен.

35 Днестровско-Цареградският маяк (шир. 46°04'N, дълг. 30°28'O) е установен на южния бряг на гърлото. Видът на маяка е дървена пресечена пирамида с площадка за фенер на върха; горната част на пирамидата е обкована с дъски със свободен промеждутък между тях и е боядисана с черен цвят.

40 Створът на Днестровско-Цареградските светещи знаци е оборудван на южния бряг на гърлото и служи за преминаване през негови бар; направлението на створа е 90—270°.

45 Предният знак представлява червен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха си нагоре.

Задният знак представлява черно металическо съоръжение с площадка на върха за поставяне на фенер.

118

Ограждане на фарватера. Фарватерът на Днестровско-Цареградското гърло е ограден с четири двойки буи от № 1 до № 8, от които само буй № 1 е светещ. Червените буи са установени вляво от линията на створа (смятано откъм море), а черните буи — вдясно.

5 Светещият буй № 1 на Днестровско-Цареградското гърло (шир. 46°05'N, дълг. 30°30'O), който е повротен за дясна страна, се поставя на 83' и разстояние 1 миля от Днестровско-Цареградския маяк. Буйът е червен с бяла хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „1“ на нея; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

10 Указания за влизане в Днестровско-Цареградското гърло. През бара на Днестровско-Цареградското гърло трябва да се минава по створа на Днестровско-Цареградските светещи знаци, между буйте с курс 270°.

15 След като се дойде на створа, образуван от църквата в град Белгород-Днестровский с южния край на косата Бугаз, трябва да се завие в гърлото и да се продължи по неговата среда в Днестровский лиман. През нощта също така трябва да се върви по створа на Днестровско-Цареградските светещи знаци, измървайки през всичкото време дълбочината с лота. Като се пътува по тоя створ, трябва да се има предвид, че дълбочината отначало се намалява, а след преминаването на бара започва да се увеличава. След като се премине това дълбоко място, трябва да се легне на един от курсовете в пределите от 286 до 292°, за да се премине през гърлото.

20 **От Днестровския лиман до Одеския залив** брегът се простира на протежение 23 мили в направление NNO. Почти по цялото си протежение брегът е възвишен, стръмен и само на някои места има падини и дерета. По този участък от брега са разположени доста много села, от които най-значителни са Санжейка, Иличевка, Александровка, Черноморка и Большой фонтан. Селището Большой фонтан е предградие на Одеса.

30 10-метровата изобата в южната част на участъка преминава на 4 мили от брега, но на север постепенно се приближава към брега и при село Иличевка преминава на 4 кабелта от него.

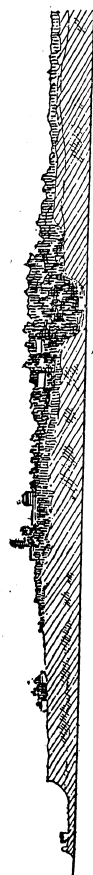
35 Намиращите се опасности при описания бряг лежат между 20-метровата изобата и брега.

40 Маяк Санжийский (шир. 46°13'N, дълг. 30°37'O) е установен на брега, близо до село Санжейка, на 10-6 мили по направление NNO от Днестровско-Цареградското гърло. Видът на маяка е: бяла будка на ажурна основа.

45 Подводни препятствия. В района на маяк Санжийский са открити няколко, подводни препятствия, намиращи се на следните места, смятано от маяка:

1. На 3-8 мили SSW; дълбочината над препятствието е 5 м. До него се намира друго подводно препятствие с дълбочина 6 м.
2. На 8 кабелта SO; дълбочината над препятствието е 6 м.

119

Нос Большой фонтан с маяка Одесский, пеленг 265°, расстояние 1 миля

3. На 1 миля *ONO*; дълбочината над препятствието е 6 м.
4. На 1-2 мили *NO*; дълбочината над препятствието е 0-8 м.
5. Потънал кораб с дълбочина над него 8-2 м се намира на 2-5 мили североизточно от маяк Санжийский.
- Банки с дълбочини над тях 4-8 и 4-5 м се намират *NNO* от маяк Санжийский съответно на 2-6 и 3-5 мили.
10. **Нос Большой фонтан** (шир. 46°23'N, дълг. 30°45'O) се намира на разстояние около 19 мили *NNO* от Днестровский лиман. Брегът в района на носа е стръмен. Северно от носа е разположено предградието на Одеса Большой фонтан, а на 2-5 мили югоизточно от носа се намира село Черноморка. В предградието Большой фонтан и село Черноморка се намират спасителни станции.
15. Близко до нос Большой фонтан, особено южно от него, се намират опасности във вид на банки и подводни препятствия.
20. Маяк Одеский (шир. 46°23'N, дълг. 30°45'O) е установен на нос Большой фонтан. Видът на маяка е бяла металическа ажурена кула.
25. Сигнали за мъгла се подават с наутофон, поставен на стръмния бряг на 2-5 кабелта южно от маяка.
30. Радиомаяк — установен е на края на нос Большой фонтан.
- Предпазване. Трябва да се има предвид, че при южни ветрове южно от маяка наутофонът не се чува винаги; поради това корабите, подхождащи към брега южно от маяка, не трябва да захождат зад 20-метровата изобата.
35. Банки. На 1 миля югозападно от нос Большой фонтан, на разстояние 3 кабелта от брега, се намира банка с дълбочина над нея 1-2 м. Близко до банката към *SO* от нея се намира потънал кораб с дълбочина над него 4 м.
40. На 8 кабелта североизточно от същия нос се намира банка с дълбочина над нея 4-2 м.
- Подводни препятствия — открити са в района на нос Большой фонтан в следните места, считано от носа:
45. 1. На 7 кабелта южно от носа; дълбочината над препятствието е 5-5 м.

2. На 1-3 мили *NNO*; дълбочината над препятствието е 6 м.
- Котвено място. На котва може да се застане срещу село Черноморка на 2 мили *SSW* от нос Большой фонтан на дълбочина 13 м; грунът е тиня с раковини.
5. **Светещ буй при нос Большой фонтан № 1** поворотен осови (шир. 46°21',9N; дълг. 30°47',4O) се поставя на 1-95 мили от Одеския маяк.
- Буй е боядисан с бели и червени хоризонтални полоси с бяла надстройка и фенер на върха. На бял фон в средната част на надстройката има червена цифра „16“.
10. **От нос Большой фонтан до нос Ланжерон** брегът се простира северно на 6 мили. Тоя участък от брега е предимно стръмен. По него се намират много постройки на предградието и град Одеса.
15. Описваният бряг е относително дълбок в прибрежната си част, но близо до него, особено в средната част, има опасности. 10-метровата изобата преминава на разстояние не повече от 4 кабелта от брега и само при нос Ланжерон тя преминава на разстояние 1 миля.
20. Подводни препятствия с дълбочини над тях 6 м, 6 м и 8 м се намират съответно на 2-6, 3-2 и 3-6 мили *NNO* от нос Большой фонтан.
- Забраненият за плаване за всички кораби и съдове район се ограничава от линиите, съединяващи следните точки:
25. 1) шир. 46°27',40N; дълг. 30°46',20O;
2) шир. 46°27',62N; дълг. 30°47',15O;
3) шир. 46°27',10N; дълг. 30°47',03O;
4) шир. 46°27',18N; дълг. 30°46',20O.

От Одеския залив до Березанския лиман

30. Между нос Ланжерон (шир. 46°33'N, дълг. 30°46'O) и нос Северный Одеский (шир. 46°33'N, дълг. 30°50'O) се вдава в материка обширният Одеския залив, който има ниски брегове.
- От Одеския залив до Березанския лиман на изток се простира възвишен и стръмен бряг, на места прорязан от дерета, оврази и долини.
- На описвания бряг са разположени плитководни лимани, отделени от морето с ниски пясъчни полоси. Най-големи от лиманите са Куялиницкий и Аджалинский. По тоя бряг са разположени села. На югозападния бряг на Одеския залив се намира големият портов град Одеса.
- Дълбочини. Най-дълбоководна е югоизточната част на Одеския залив. В участъка от Одеския залив до Березанския лиман 10-метровата изобата преминава на разстояние до 1-4 мили от брега. На 10 мили източно от порт Одеса започва простиращата се покрай брега до Кинбурнската коса обширна Одеска банка с дълбочини над нея, по-малки от 10 метра.
- 45.

Предупреждение. Поради намиращите се, много опасности покрай брега плаването от порт Одеса до порт Очаков, между брега и Одеската банка, може да се извършва само по военния фарватер.

- 5 **Одеският залив** се вдава в брега на 2-5 мили в северозападно направление между носове Ланжерон и намиращия се на *NNO* от него на разстояние 5 мили нос Северный Одеский.

- 10 От нос Ланжерон на протежение 2 мили брегът върви към северозапад, спускайки се стръмно към морето. По-нататък той става нисък, песъчлив и като завива плавно, се простира на изток до село Крижановка. От село Крижановка до нос Северный Одеский брегът постепенно се повишава в югоизточна посока.

- 15 По югозападния бряг на Одеския залив е разположен портовият град Одеса.

- Североизточната част на залива има дълбочина, по-малка от 10 м; югозападната му част е дълбоководна. 5-метровата изобата преминава почти успоредно на брега на залива на разстояние до 6 кабелта от него с изключение в северната част на залива, където тя се отдалечава от брега на 1 миля. В централната и северната част на залива има няколко банки и подводни препятствия.

- 25 Частта от залива, разположена между порт Одеса и нос Северный Одеский, се нарича Одеский рейд. Рейдът е открит за ветровете от *NO* до *SSO*. Дълбочината в рейда е от 8 до 14-5 м; дъното задържа котвата добре.

- 30 Забраненият за котвена стоянка район е ограничен с окръжност, прекарана с радиус 1-5 кабелта от точка с шир. $46^{\circ}30'8N$; дълг. $30^{\circ}48'8O$. В указания район се намират части от потънал плаващ док, поради което плаването на кораби с газене, по-голямо от 11 м, не се препоръчва в този район.

- 30 Забранен за котвена стоянка район — ограничен е от брега и линията, съединяваща следните точки:

- 35 1) шир. $46^{\circ}29'3N$; дълг. $30^{\circ}45'6O$;
2) шир. $46^{\circ}29'7N$; дълг. $30^{\circ}47'0O$;
3) шир. $46^{\circ}32'0N$; дълг. $30^{\circ}47'0O$;
4) шир. $46^{\circ}32'0N$; дълг. $30^{\circ}48'5O$;
5) шир. $46^{\circ}28'5N$; дълг. $30^{\circ}48'5O$;
6) шир. $46^{\circ}28'5N$; дълг. $30^{\circ}46'0O$.

- 40 Район с потопени кораби, граничещ с брега, се намира в североизточната част на залива и е ограден с вехи. Границите на района са показани на картата.

- 45 Район, определен за котвени стоянки, се намира североизточно от порт Одеса. Границите на района са показани на картата с пунктирни линии. Дъното в района на котвените стоянки е тиня с пясък и раковини и задържа добре котвата. На места се среща гъста тиня с глина, поради което е

необходимо котвата от време на време да се премества, за да не затъне дълбоко в тинята.

- При заставане на котва трябва да се предпазваме от три подводни препятствия, намиращи се в западната част на района, определен за котвени стоянки. Най-малката дълбочина над тях е 6-5 м.

- Нос Ланжерон** (шир. $46^{\circ}29'N$, дълг. $30^{\circ}46'O$) се намира на 6 мили северно от нос Большой Фонтан. Брегът на носа е стръмен и ограден с отмел с дълбочини, по-малки от 5 м.

- 10 Банка с дълбочина над нея 9-4 м се намира на 2 мили североизточно от нос Ланжерон.

- На 1 кабелт северозападно от тая банка се намира подводно препятствие.

- Потънали кораби се намират на *NO* и *ONO* от нос Ланжерон. Единият кораб се намира на 4-4 мили *ONO* от носа и се огражда със светещ зелен буй с ревул; до буйа се поставя зелена вежа с шар. Другият кораб се намира на 2 мили североизточно от носа; положението му е съмнително.

- 20 **Порт Одеса** е разположен на югозападния бряг на Одеския залив и е най-значителният порт на Черно море. От изток портът е защитен от Карантинния мол, с неговото продължение — Рейдовия мол, и с Новия вълнолом, а от север — с мола на Нефтения гаван и южния вълнолом, имащ направление *NW—SO*. Югоизточният край на южния вълнолом почти съпада с центъра на кривината на Рейдовия мол. Новият вълнолом се простира успоредно на брега; южният му край се намира на 2 кабелта от северозападния край на южния вълнолом.

- 25 Портът се състои от следните образувани от молове и оборудвани с причали гавани: Карантинен, Нов, Каботажен и Практически. В северната част на порта, в района на предградията Пересип, се намират също така образувани от молове и съставлящи част от порта гавани Заводски, Работен и Нефтен.

- 30 Портът има два входа. Единият вход се намира между източния край на южния вълнолом и Рейдовия мол; при силни североизточни и източни ветрове в него се образува отразена вълна, затрудняваща управлението на корабите. Другият вход в порта е разположен между западния край на южния вълнолом и южния край на Новия вълнолом; от този вход се ползват корабите, идващи в Практическия гаван.

- 40 Водното пространство между линията, съединяваща краищата на моловете в югоизточната част на порта и южния вълнолом, образува аванпорта или вътрешния рейд. От вътрешната страна на южния вълнолом има швартовни кнехтове. Тук едновременно могат да стоят на котва няколко кораба, които се швартоват с кърмата си към южния вълнолом в очакване ред за подхождане към причалите. Към южния вълнолом може да се застане и с борт.

В порта се намират буксирни катери и разтоварителни средства. Когато е необходимо да се използват услугите на буксирите, трябва предварително да се даде заявка до диспечера на порта.

- 5 В порта има достатъчно количество въглища и течно гориво. Вода може да се получи или непосредствено от водопровода при стоянка до причалите, или с водоналивни баржи при стоянка на котва. Провизии има в неограничено количество.

- 10 Лоцмани. Всички чуждестранни и големотонажни съветски кораби са задължени да вземат лоцман за влизане и излизане от порта, както и за швартоване към причалите и отхождането от тях. Предоставят се също така лоцмани за превеждане на корабите от порт Одеса до порт Николаев и Херсон.

- 15 За да може да се съкрати времето за чакане на лоцман, корабите, които отиват в порт Одеса, са задължени едно денонощие преди пристигането да съобщат на капитана на порта по радиото за времето на пристигането с последващо уточнение на същото.

- 20 Лоцманската станция се намира на края на Платоновския мол в едноетажно здание с куполообразен покрив. На флагшкола на зданието на лоцманската станция се вдига лоцманският флаг. Унищожение на девиацията. При управлението на Черноморското параводство има девиатор и компасни работилници.

- 25 Подводни препятствия в порт Одеса са открити в следните места:

1. Шир. 46°29', 57 N; дълг. 30°44', 30 O; дълбоч. над препятствието е 6 м.
2. Шир. 46°29', 57 N; дълг. 30°44', 74 O; дълбоч. над препятствието е 8 м.
3. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 63 O; дълбоч. над препятствието е 5.5 м.
4. Шир. 46°29', 46 N; дълг. 30°44', 67 O; дълбоч. над препятствието е 7.5 м.
- 35 5. Шир. 46°29', 26 N; дълг. 30°45', 18 O; дълбоч. над препятствието е 7.5 м.
6. Шир. 46°29', 25 N; дълг. 30°45', 21 O; дълбоч. над препятствието е 8 м.
- 40 7. Шир. 46°29', 40 N; дълг. 30°45', 27 O; дълбоч. над препятствието е 9 м.
8. Шир. 46°29', 42 N; дълг. 30°45', 47 O; дълбоч. над препятствието е 9 м.
9. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°45', 50 O; дълбоч. над препятствието е 9 м.
- 45 10. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 25 O; дълбоч. над препятствието е 3.9 м.
11. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 27 O; дълбоч. над препятствието е 3.1 м.

124

12. Шир. 46°29', 48 N; дълг. 30°44', 27 O;

дълбоч. над препятствието е 5.3 м.

13. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 26 O;

дълбоч. над препятствието е 3.1 м.

- 5 В районите на указаните подводни препятствия трябва да се плава предпазливо.

Створът на Боронцовския маяк и Одеския створен светещ знак служи за подхождане към порт Одеса. Предният му знак е Воронцовският маяк, а задният — Одеският створен светещ знак. Направлението на створа е 70—250°.

- 10 Воронцовският маяк е установен на северния край на Рейдовия мол. Видът на маяка е бяла цилиндрическа кула с червени вертикални полоси.

Радиомаякът е установен при маяка.

- 15 Одеският створен светещ знак се намира на 1.2 мили от Воронцовския маяк. Видът на знака е бяла будка на покрива на здание в град Одеса. На знака е установен резервен огън.

- 20 **Забележка.** За удобство при ползуването на този створ денем на Воронцовския маяк и Одеския светещ знак са установени прожектори, светещи с бял постоянен огън.

През нощта створните огънове имат щатния си цвят и характер на огъня.

- 25 Карантинният мол се издава в северно направление на 5 кабелта към NNW от нос Ланжерон и ограничава порт Одеса от изток. Молът има извита форма. От края на мола в северозападно направление се издава неголямо разклонение. По цялата дължина на вътрешната част на мола могат да се швартоват кораби и могат да се извършват разтоварителни работи. Продължение на Карантинния мол е тесният Рейдов мол, който има вид на дъга, обърната с изпъкналата си част на изток.

- 30 **Подводно препятствие** лежи на 2 кабелта OSO от края на Карантинния мол.

- 35 Карантинният гаван е разположен между карантинния мол и издаващия се на 4 кабелта северозападно от него Платоновски мол, имащ източно направление. За извършване на разтоварителни работи в гавана има кранове.

- 40 Новият гаван се намира северозападно от Карантинния гаван и е образуван от Платоновския и Новия мол. Новият мол се издава под прав ъгъл към кейовата стена на порта на 2.5 кабелта от Платоновския мол. Гаванът е оборудван с разтоварителни средства.

- 45 Каботажният гаван се намира между Новия мол и отстоящия от него на северозапад Военен мол, издаващ се перпендикулярно на кея. Към края си Военният мол се разширява. Пасажерските кораби на Черноморското параводство се швартоват на Военния мол от югоизточната и северноизточната страна. На този мол има кранове.

В гавана могат да се получат въглища.

Практическият гаван е образуван от Военния, Андросовския и Потаповския мол. Андросовският мол се издава

125

успоредно на Военния мол, северозападно от него. Потаповският мол е продължение на Андросовския мол и има югоизточно направление. Между краищата на Потаповския и Военния мол има тесен проход, водещ в Практическият гаван.

- 5 Светещ буй се поставя югоизточно от края на Потаповския мол, на северозападната страна на входа за Практическият гаван, и огражда разрушената част на Потаповския мол. Буйът е черен, конически.

- 10 Заводски и Работен гаван. На север от Андросовския мол се намират Заводският и Работният гаван, разделени с неговия мол. От изток тези гавани са защитени с вълнолом, състоящ се от пет колена. Входът в Заводския гаван е разположен между южния край на този вълнолом и Андросовския мол.

- 15 В работния гаван има два пирса за малки кораби на държавния рибарски тръст.

Предупреждение. Влизането в Заводския гаван, както и плаването в него и излизането от него, се извършва само под превеждането на капитана на завода.

- 20 Нефтения гаван се намира в северната част на порта, на 1 миля северно от Практическият гаван. Гаванът е образуван от Г-образен мол, издаващ се към *OSO* от брега. Близко до външната стена на източното кояно се намират опасности, поради това не се препоръчва на корабите да преминават покрай него на разстояние, по-малко от 100 м.

- 25 Каналът на Нефтения гаван служи за влизането в Нефтения гаван и се състои от две колена, оборудвани със створове, водещи по оста на канала. Първото кояно на канала, смятано откъм море, е оборудвано с един створ, а второто кояно има още и обратен створ. Страните на канала се ограждат с вежи.
- 30 Газенето на корабите, плаващи по канала на Нефтения гаван, не трябва да превишава 8-5 м.

- При поворота от едното кояно на канала към другото трябва да се предпазваме от подводното препятствие, намиращо се на 100 метра *NNO* от западния край на вълнолома.

Нечист грунт е открит в следните точки:

- 1) шир. $46^{\circ}29'95''N$; дълг. $30^{\circ}44'59''O$;
- 2) шир. $46^{\circ}29'94''N$; дълг. $30^{\circ}44'60''O$;
- 3) шир. $46^{\circ}29'94''N$; дълг. $30^{\circ}44'59''O$.

- 40 Светещият буй № 1 на канала на Нефтения гаван е поворотен за дясна страна (шир. $46^{\circ}30'N$, дълг. $30^{\circ}45'O$); поставя се на дясната граница на канала и означава поворота от първото към второто кояно на канала. Буйът е черен с бяла хоризонтална полоса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла. Буйът е свирец.

Створът на светещите знаци от първото кояно на канала води на север от вълнолома

126

Предният знак на створа се намира близо до южния край на вълнолома на Заводския гаван, а задният знак — на 3-4 *кбт* от предния на покрива на зданието.

Направлението на створа е $96\frac{1}{4}^{\circ}$ — $276\frac{1}{4}^{\circ}$.

- 5 Створът на светещите знаци от второто кояно на канала води на запад от Новия вълнолом непосредствено в Нефтения гаван.

- Створните знаци са установени до основата на мола на Нефтения гаван. Видът на знаците е: ажурни металически конструкции (подпори); на върха на всяка конструкция е поставен по един ромбовиден бял щит с черна вертикална полоса по средата.

Направлението на створа е $147\frac{3}{4}^{\circ}$ — $327\frac{3}{4}^{\circ}$.

- 10 Обратният створ на светещите знаци от второто кояно на канала осигурява излизането от Нефтения гаван. Предният знак е поставен близо до западния край на вълнолома. Видът на знака е стълб с топова фигура във вид на решетен ромб.

- 15 Задният знак е поставен на брега. Знакът е ажурен, с решетен бял щит във вид на ромб на върха; по средата на щита има черна вертикална полоса.

Направлението на створа е $327\frac{3}{4}^{\circ}$ — $147\frac{3}{4}^{\circ}$.

- 20 Портови огньове. На края на моловете и вълнолома в порта се запалват огньове.

- Огън — установен е на източния край на вълнолома. Видът на установката е ажурна конструкция.

- 25 Огън — установен е на западния край на вълнолома. Видът на установката е ажурна конструкция.

- Град Одеса е разположен на издигнатия бряг в югозападната част на Одеския залив. Градът е един от най-големите културни центрове в Украинска ССР. Той е съединен с железопътната мрежа на страната и има редовно параходно съобщение със съветските портове на Черно море.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Одеския морски търговски порт, 1951 г.)

- 35 1. Всички кораби са длъжни да постъпват съгласно действащите международни правила за радиовръзка; при това чуждестранните кораби са задължени да изпълняват правилата, отнасящи се до използването от чуждестранните кораби на техните радиостанции през време на пребиваването им във водите на СССР.
- 40 2. Корабите на СССР от задграничното плаване и чуждестранните кораби, пристигащи в порт Одеса, застават на котва във външния рейд до предоставянето им на причали, след което навлизат в порта, превеждани от лоцман.
- 45 3. Лоцманската служба осигурява лоцманското превеждане на всички кораби по линиите Одеса—Херсон, Одеса—Николаев и Херсон—Николаев в двете направления. Лоцманската служба се базира в порт Одеса.
3. Корабите, влизащи в порта, трябва да обръщат внимание на сигналната мачта, която се намира над зданието на управлението на порта (бяла

127

рубка и бяла мачта), и на останалите мачти, на които се вдигат сигнали, регулиращи движението в порта. Отсъствието по тях на каквито и да са забраняващи сигнали означава свободно влизане в порта.

5. 4. Всички кораби, взели лоцман, са длъжни да носят денем на фок-мачтата по Международния своен на сигналите флаг „З“, а с настъпване на тъмнината — зелен огън на пята.

5. Влизане и излизане от порта се допуска за кораби с газене под кила, не по-малко от фут при малка (ниска) вода.

10. 6. Корабите, влизащи в порта, от изгрев до залез слънце са задължени да носят свой кърмови национален флаг. Чуждестранните кораби, навлизащи в полосата на акваториалната граница на порта, са задължени да носят на фок-мачтата си флага на СССР и да го държат през времето на пребиваването си в порта от 8 часа сутринта до залязването на слънцето.

7. Корабите, влизащи в порта, са задължени да отстъпват път на кораби, излизащи от порта.

15. 8. Корабите, влизащи и излизащи от порта, приближавайки се до входната част на порта, са задължени своевременно да предупреждават за това с едно продължително изсвирване за избягване стълкновения с други кораби.

20. 9. Учрежденията и предприятията, до които са адресирани корабите от задграничното плаване и от големия каботаж (съобщение между отечествените портове, намиращи се по крайбрежието на различни морета), са задължени в случаите, когато им е точно известно времепристигането на кораба, да подадат писмено заявление в управлението на порта за очакването пристигане на кораба в порта своевременно, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане.

В заявлението трябва да бъдат указани: а) националността на кораба, б) неговото назначение, в) газенето и г) видът на пристигащия товар.

30. **Забележка.** Кораб, за пристигането на който не е било съобщено предварително, получава причал след разполагането на корабите, за пристигането на които предварително е било известно.

10. Пристигналите в порта кораби заемат места за стоянка по указание на управлението на порта.

35. Администрацията на кораба или агентството на параходството са задължени незабавно, но не по-късно от 6 часа след момента на швартоването, да заявят за пристигането си на капитана на порта, представяйки необходимите документи: корабен патент, удостоверение за годност за плаване, екипажен списък и дипломите (свидетелствата) за правоспособност на администрацията.

40. 11. Корабите от задграничното плаване, от големия каботаж и чуждестранните кораби при подхождане към порта са задължени да вдигат карантинния флаг и позивните. След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на кораба той се швартова на причала, указан от управлението на порта.

45. 12. С представянето си по случай пристигането администрацията на отечествения кораб съобщава на управлението на порта в писмен вид за случаите и произшествията с кораба, станали на море, а пасажерските кораби представят освен това извадки от книгата за жалби.

50. 13. На корабите, пристигнали от чужбина, се забранява да имат съобщение с брега до получаване на „свободна практика“.

14. Без особено разрешение на капитана на порта се забранява на кораба да застават на котва във вътрешния рейд.

55. 16. За получаване разрешение за заминаване в море на кораб, принадлежащ на СССР, капитаните на корабите представят своевременно, преди заминаването си, на капитана на порта заявление за заминаване и всички установени за тази цел документи, а именно:

а) свидетелство за право на плаване под флага на СССР (корабен патент);
б) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР;
в) мерително свидетелство;

128

г) екипажен списък (с гриф);

д) корабно свидетелство;

е) международно свидетелство за товарната марка;

ж) свидетелство за радиостанцията;

з) санитарно свидетелство;

5. и) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби, които извършват пасажерски рейсове в пределите на Черно и Азовско море;

к) свидетелство за радиотелеграфната сигурност;

10. л) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби от задграничното и далечното плаване;

м) разрешение от пожарната охрана за излизане на кораба в море;

15. н) свидетелство за спасителните средства, свидетелство за електрооборудването;

о) за пасажерските кораби и корабите от задграничното плаване свидетелство за размагнитването;

15. п) за всички кораби на СССР е необходимо да се представят дипломите (свидетелствата) за правоспособност на администрацията на кораба.

18. За незаминаване в определеното време капитаните на корабите съобщават на капитана на порта, указвайки причините, поради които корабът не е заминал.

Взетото решение за заминаване е в сила в течение на едно денонощие от момента на оформянето на заминаването.

20. Чуждестранните кораби оформяват пристигането и заминаването си чрез Инфлот, за което представят екипажен списък, мерително свидетелство, сертификат за товарната марка, сертификат за радиобезопасността и санитарен патент.

21. Забранява се излизането на корабите от порта:

- а) ако броят на пътниците на кораба превишава броя, указан в неговото пасажерско свидетелство;

б) ако товарната марка е потопена повече от предела;

в) при наличие на крен на кораба, по-голям от 8°;

г) при водотеч на корпуса на кораба;

- д) при отсъствие на съответстващи по качество и количество трюмни брезенти;

е) ако товарите са закрепени недостатъчно или съвсем не са закрепени;

ж) при наличие на борда на товарния кораб на семейства на екипажа без разрешение на съответния началник от параходството;

з) при затрупване на палубата, измерителните тръби и пожарните шлангове с товари;

и) ако корабът, превозващ зърнени товари, не е оборудван в съответствие с правилата за превозване на зърнени товари;

к) ако опасните товари са натоварени с нарушение на правилата за тяхното превозване;

л) ако екипажът на кораба не е окомплектуван с личен състав в съответствие с изискванията на Кодекса на търговското мореплаване (КТМ).

Капитанът на всеки заминаващ кораб е задължен не по-късно от 12 часа преди заминаването да подаде в инспекцията на портовия надзор заявление за заминаване. При несовременно подаване на заявление за заминаване капитанът на кораба носи отговорност за възможната задръжка при оформяване на заминаването.

23. Забранява се влизането в порта и излизането в море през прохода на Воронцовския маяк през всяко време на денонощието с шалани, парусни съдове, мотолодки, яhti и с други малки плаващи единици с изключение на лоцманските кораби и портовите катери.

24. Всички парни, моторни, парусни и гребни съдове през време на плаване в пределите на портовите води се ръководят от Правилата за предпазване корабите от сблъскване в море, при което парусно-моторните кораби, плаващи под мотор, независимо от това, ще носят ли паруси, или не, през нощта са задължени освен отличителните бордови огньове да носят топови огъни.

9. Люция на Черно мор

129

- По време на ледената кампания корабите строго се ръководят от съществувалите правила за превеждане на корабите през ледове.
25. Всички кораби с малко газене през време на движението им по подходищите канали на порта са задължени съвременно да отстъпват път на дълбоко газещите кораби и въобще да съобразяват своите действия така, че да не пречат на непрекъснатото следване на дълбоко газещите кораби.
26. Дълбоко газещите кораби при среща с други кораби намаляват хода до малък, придържат се към страната на канала, намираща се откъм десния борт на своя кораб, и се разминават с левите бордове според общите Правила за предпазване корабите от сблъскване в море.
27. Корабите, плаващи по подходищите канали и акваторията на порта, се движат с малък ход.
- Забранява се срещашите се кораби да се разминават и настигат във входните врати (проходи) на порта. Кораб, който влиза откъм море, трябва да чака във външния рейд дотогава, докато другият кораб не излезе от порта.
- Корабите, преминаващи покрай стоящите на котва или ошвартовани кораби, трябва да пътуват с най-малък ход. Забранява се на корабите, плаващи по каналите, да се надминават един друг.
29. Движението на корабите в отредената част на порта се извършва с такъв ход, който да не причини от произведеното вълнение повреди, загуби или затруднения на корабите, лодките, плаващите средства и т. н., стоящи до кейовите стени, пристаните, в рейда и намиращите се в движение, както и на работещите с водолazi и пр.
31. Корабите при движение, както и при буксировка във водите на порта са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.
32. На корабите през време на движението им във водите на порта се забранява да имат приспусната котва във водата или да влачат по дъното спусната котва.
33. На корабите, стоящи до причалите на кейовите стени, се забранява да работят с гребните си винтове. Последното може да бъде разрешено от управлението на порта, ако разстоянието от гребните винтове до причала не е по-малко от 20 м при проба на машините на най-малък ход.
34. Забранява се на самоходните съдове да се надминават един друг при преминаване покрай земечерпателни машини.
37. Всички преминаващи покрай земечерпателните машини парни и моторни кораби са задължени съвременно да намаляват хода, да дават дълъг звуков сигнал, а изравнявайки се със земечерпателните машини, да вървят с най-малък ход.
38. Земечерпателна машина, работеща по фарватера или на място, затруднено за маневриране, е задължена да предупреждава за отдалечаване от нея с вдигане на всеки борт по червен флаг и черен шар. На корабите, преминаващи покрай земечерпателна машина, се забранява да пресичат пътя ѝ.
- Забележка.** Обаче когато другият кораб се намира на такова близко разстояние, че не ще има време и място да очисти пътя на земечерпателната машина, на последната не се разрешава да вдига червени флагове и шарове.
39. Когато земечерпателната машина придобие необходимия за управление ход, шаровите и червените флагове се снемат по двата борта и тя се подчинява на съществуващите правила за всички маневриращи кораби.
40. С вдигането на земечерпателната машина на шарове и червени флагове на корабите се забранява да преминават покрай нея, а трябва да се изчака окончателното ѝ установяване на котва.
- След свършване на швартоването земечерпателната машина е задължена незабавно да спусне червения флаг и единия шар откъм страната, където преминаването на корабите е свободно, и с това да открие пътя за безпрепятствено движение на корабите.
41. Работещата земечерпателна машина трябва да вдигне шар и червен флаг от тая страна, където се извършва работата.

130

- Забранява се на корабите да преминават откъм страната на вдигнатите на земечерпателната машина шар и червен флаг. Ако пък шаровите и червените флагове са вдигнати от двете страни на земечерпателната машина, преминаването на корабите временно се забранява.
- Сигналните шарове и червените флагове трябва да бъдат непременно вдигнати съвременно, но в никакъв случай тогава, когато преминаващият кораб не е вече в състояние да изпълни необходимата маневра.
- Забележка.** Сигналните шарове се заменят през нощта с червени фенери.
45. Забранява се на корабите да отдават котва на фарватерите.
47. При повреждане, преместване или снасяне от място с кораб на опознавателен знак или вежа капитанът на кораба е задължен след пристигането си в порта незабавно да съобщи за това на капитана на порта.
- Забележка.** Всички кораби, на които се разрешава да отдават котви в порта, са задължени в зависимост от конструкцията на брашпила да отдадат веригата с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до ключа на брашпила или верижната бухта да се събере на бака до съединителната скоба, за удобство и бързина в разединяването на веригата в случай на пожар и необходимост да се изведе корабът.
52. Всеки кораб, стоящ в порта и намиращ се в състояние на работна готовност, трябва да има в пълна изправност всичките си спасителни и противопожарни средства както за оказване помощ на себе си, така и за даване помощ на нуждаещите се кораби и брегтови съоръжения.
- На всеки кораб трябва да има такова количество складиран, което да бъде в състояние да осигури придвижването на кораба при първото поискване от портнадоора и пожарната вахта.
53. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорност на капитана да подава тревожни сигнали с корабните свирки или камбана и да оказва помощ с всички възможни средства при гасенето на пожара.
54. Корабите, стоящи в порта от 8 часа сутринта до залез слънце, трябва да имат вдигнати национални флагове.
56. Корабите, стоящи до причалите, са задължени да имат рейдовни огньове от залез до изгрев слънце.
- Забележка.** От корабите, стоящи в две и повече редици, са задължени да имат рейдовни огньове само крайните кораби. Кораби, стоящи отделно, са задължени да имат един огън на носа или на кърмата в зависимост от своето положение към причала.
60. Всички кораби и плаващи единици, стоящи в рейда, са задължени да носят установените огньове за кораби, стоящи на котва.
62. Подхождането и швартоването на всякакви плаващи единици към корабите от задграничното плаване без специално разрешение се забранява.
63. Всички стоящи в порта кораби при необходимост да променят мястото на стоянката се обръщат за разрешение към управлението на порта.
70. Капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби са длъжни съвременно преди пристигането си в порта, но не по-близо от 10 мили до порта, да изпълнят натуралите се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюмовете на машинното и качестваното отделение и наливните цистерни и още преди пристигането в порта да ги промийт с вода до надлежното състояние.
74. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на управлението на порта за всички произшествия и заразни заболявания на кораба през времетраенето му във водите на порта.
77. За всички аварии, пожари, произшествия и нещастни случаи в море и в пределите на водите на порта и за вредите, причинени на портовите съоръжения, капитаните на корабите подават незабавно до капитана на порта писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства за пожара или аварията.
78. Корабите, стоящи в порта на швартови или на котва с отдадени швартови въжета или котва през корабоблавателната част на акваторията

131

на порта, са задължени през деня да окачват на тях червен флаг, а през нощта — червен фенер, означаващи, че в тази част от акваторията на порта плаването е забранено за всички кораби.

79. Разрешава се да се използват корабните шлюпки само за служебни цели. Използването им за ловене на риба и за разходки се забранява.

81. При движението на шлюпката в акваторията през деня трябва да бъде вдигнат на кърмата шлюпочният кърмови флаг на СССР, а след залязване на слънцето шлюпката трябва да носи бял огън. Според броя на намиращите се в шлюпката хора тя трябва да бъде снабдена със спасителни ризи. Забранява се да се превозват с шлюпките хора над определените от Регистъра на СССР норми за всяка шлюпка по отделно.

133. Водолазни работи в порта може да се извършват само с особено за всеки път разрешение от управлението на порта.

134. През време на работата на водолазния баркас трябва да бъдат вдигнати на носовия флагшток през деня два червени флага с размери, не по-малки от един квадратен метър, а през нощта — два червени огъня.

Северният Одески нос (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $30^{\circ}50'O$) се намира на 5 мили NNO от нос Ланжерон и се явява североизточният входен нос на Одеския залив. Носът е висок и стръмен; на 7 кабелта от него се простира широк отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра. На отмела се намират отделни опасности.

Банка с дълбочина над нея 5-4 м се намира на 2 мили SSW от Северния Одески нос. Грунтът на банката е каменист. На разстояние около 2 кабелта югоизточно от банката лежи камък с дълбочина над него 5 м.

Ограждащ створ. Створът на Воронцовския маяк със средата на беседката с колоните (колоните на Двореца на пионери), стояща на стръмнината над Военния мол, преминава южно от указаните по-горе банки и камъни. Направлението на створа е $67-247^{\circ}$.

Камениста банка с дълбочина над нея 5 м се намира на 9 кабелта югоизточно от Северния Одески нос близо до края на отмела.

Подводни препятствия. В пределите на 2-5 мили от Северния Одески нос се намират пет подводни препятствия.

Потънал кораб (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $30^{\circ}53'O$) с дълбочина над него 6 м лежи на 2-3 мили OSO от Северния Одески нос. При кораба се поставя северна вежа.

От Одеския залив до Березанския лиман брегът продължава на 24 мили с общо направление на изток; той е предимно висок, стръмен, с червеножълт цвят. На места брегът е прорязан от дерета и оврази. В този участък от брега се намират плитководни лимани, отделени от морето с ниски пясъчни полиси. Между носовите Сичавский и Карабуш в ниския бряг се вдава малка бухта. След това до нос Аджиак продължава възвишен, прорязан от долина бряг. От нос Аджиак брегът бързо завива на север, а след това плавно на изток и завършва при Березанския лиман с низина, наречена Западна Березанска коса.

Като забележителни пунктове в този участък могат да служат: кулата (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $30^{\circ}52'O$); възвишението, разположено

северно от указаната кула; могилата на нос Сичавский и носовите Северен Одеский, Сичавский и Карабуш.

Брегът тук е отмелист. 10-метровата изобата до нос Аджиак минава покрай брега на разстояние до 1 миля; от нос Аджиак тя завива на югоизток.

От меридиана $31^{\circ}O$ до Книбурнската коса успоредно на брега на разстояние до 2-5 мили от него се простира обширната Одеска банка.

Многочислени подводни препятствия, потънали кораби и банки, лежат покрай брега на разстояние до 5 мили от него.

Положението на потъналите кораби е показано на картата. Част от потъналите кораби се огражда.

Район с потънали кораби, който граничи с брега, се намира на 2-5 мили ONO от нос Северен Одеский. Границите на района са показани на картата.

Забранен за плаване район се намира на 4 мили от брега до западния край на Одеската банка. Границите на района са показани на картата.

Фарватер. Плаването от порт Одеса за порт Николаев и Херсон се извършва по Военния фарватер, преминаващ между отмелите, отдалечаващи се от северния бряг на морето, и северния край на Одеската банка. Ширината на фарватера е от 1-5 до 3 мили. При плаването по фарватера е необходимо да се внимава, понеже по него има опасности.

Нос Дафиновский (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $30^{\circ}55'O$) се намира на 4 мили ONO от нос Северен Одеский. Носът незначително се издига от общата линия на брега; неговият бряг е стръмен. Северозападно от носа е разположено село Нова Дафиновка, в което има много бели постройки. На 4 мили източно от него стои знак.

Банка (шир. $46^{\circ}30'N$, дълг. $30^{\circ}59'O$) с дълбочина над нея 6-6 м се намира на 5-4 мили и на 146° от нос Дафиновский и на 1 миля западно от западния край на Одеската банка. Източната страна на банката е полегата, а западната е дълбока. Грунтът на банката е пясък и раковини.

Банката се огражда с кръстова вежа с шар.

Светещ буй Дафиновский на потънал кораб (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $30^{\circ}59'O$). Поставя се на 3 мили OSO от нос Дафиновский и на 1 кабелт югозападно от потъналия кораб с дълбочина над него 4-9 м. Буй е зелен със зелена надстройка. До буй се поставя зелена вежа с шар.

Банка с дълбочина над нея 7-2 м се намира на 4 мили и на 111° от нос Дафиновский. Грунтът на банката е пясък и раковини. На 8 кабелта северно от нея се намира банка с дълбочина над нея 9 м.

Светещ буй на банка 7-2 южен (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $31^{\circ}00'O$) се поставя от северната страна на банката с дълбочина

над нея 7-2 м. Буят е бял с бяла надстройка. До буя се поставя южна вежа.

Подводни препятствия. В пределите на 6 мили източно от нос Дафиновский се намират много подводни препятствия с най-малка дълбочина над тях 3 м.

Потънали кораби. Срещу средата на участъка от брега между носовете Дафиновский и Сичавский са открити няколко потънали кораба. Най-мористите от тях лежат на северозападния край на Одеската банка на разстояние около 4 мили от брега.

На 1-8 мили източно от нос Дафиновский лежи потънал кораб с частите си над водата. Този кораб е добре забележим.

Нос Сичавский (шир. $46^{\circ}37' N$, дълг. $31^{\circ}08' O$) се намира на 9-6 мили *ONO* от нос Дафиновский. Носът е стръмен и отвесен; от западната страна на носа се намира тесен овраг със стръмни склонове, а от източната страна стои забележимо здание. На изток от носа високият бряг е прорязан от долина. От нос Сичавский югозападно на 1 мили се простира отмел с дълбочина, по-малка от 5 м.

На 9 кабелта източно от нос Сичавский и на 4 кабелта от брега лежи потънал кораб с частите си над водата, който е добре забележим.

Светещият знак Сичавский (шир. $46^{\circ}37' N$, дълг. $31^{\circ}07' O$) се намира на възвишения бряг на 5 кабелта западно от нос Сичавский. Видът на знака е черна дървена пирамида с площадка и будка на върха.

Село Сичавка е разположено в долината на 2 мили северозападно от нос Сичавский. Стръмната част на брега между долината и нос Сичавский има вид на равнобедрен триъгълник и е добре забележима.

Подводно препятствие с дълбочина над него 3 м се намира на 2-5 мили *WSW* от нос Сичавский и на 8 кабелта от брега.

Светец буй Сичавский повротен осеви (шир. $46^{\circ}35' N$, дълг. $31^{\circ}07' O$) се поставя на 1-8 мили *SSW* от нос Сичавский. Буйт е боядисан с бели и червени хоризонтални полоси и има бяла надстройка. Буйт е свирещ.

Потънал кораб лежи на 3-5 мили югоизточно от нос Сичавский. Корабът се огражда със светещ зелен буй и зелена вежа с шар.

Нос Карабуш (шир. $46^{\circ}36' N$, дълг. $31^{\circ}15' O$) се намира на 5 мили източно от нос Сичавский. Носът е стръмен, възвишен и добре забележим от източни и западни направления. Близко до носа е разположено селцето Морской и стои знакът Карабуш.

Носът е обкръжен с каменист отмел. До южния край на отмела се намира банка Трутаева с дълбочини над нея, по-малки от 5 м. Грунтът на банката е каменист. Източно от нос Карабуш до нос Аджияск брегът е стръмен и отвесен.

Подводно препятствие с дълбочина над него 10 м се намира на 1-5 мили югозападно от нос Карабуш.

Светец буй на банка Трутаева северен се поставя на 1-3 мили южно от нос Карабуш на южния край на банка Трутаева. Буйт е червен, с червена надстройка. До буя се поставя северна вежа. Буйт е свирещ.

Ограждащ створ. Створът на бялото здание на Двореца на пионерите в град Очаков (бившата очакowska църква) с южния край на остров Березан води южно от банка Трутаева по фарватера между брега и Одеската банка. Направлението на створа е $262^{\circ}-82^{\circ}$.

Одеската банка започва на 10 мили източно от Воронцовския маяк и се простира покрай брега на изток на 21 мили до меридиана на края на Кинбурнската коса. Северният край на банката е отдалечен от брега на 2-3—3-5 мили. Към страната на брега банката има три издатини: северозападна, северна и североизточна.

Северозападната издатина е с дълбочина 6-5 м и се намира почти по средата между носовете Дафиновский и Сичавский. На нея лежат подводно препятствие и потънал кораб.

Северната издатина е с дълбочина, не по-малка от 5 м, и се намира почти между носовете Сичавский и Карабуш. Източно от северната издатина се намира банка с дълбочина над нея 5-4 м.

Североизточната издатина се намира между носовете Карабуш и Аджияск. Дълбочината над нея е около 5 м.

Ширината на банката е от 2-7 до 5-9 мили. В западната част на банката дълбочините достигат до 9 м, след това към изток дълбочините се колебаят от 5-5 до 8 м; при Кинбурнската коса дълбочините са около 4-5—5-5 м. Северният край на банката е дълбок; южната част на банката е полегата. Грунтът на банката е пясък и раковини.

Буй южен (шир. $46^{\circ}34' N$, дълг. $31^{\circ}10' O$) се поставя на северния край на северната издатина на Одеската банка. Буйт е бял. Около буя се поставя южна вежа.

Глава 2

БЕРЕЗАНСКИ И ДНЕПЪРСКИ ЛИМАН

Карти: съветски — 160, 500, 502, 508 и 507.
български — 5002.

Березанският и Днепровският лиман са разположени на 24 мили източно от Одеския залив.

Устието на Березанския лиман се намира на 3-5 мили северозападно от нос Аджияск, западно от входа в Днепровския лиман. Днепровският лиман, който се е образувал при сливането на реките Буг и Днепър, се вдава в материка на разстояние 33 мили в източно направление. Устието на река Буг се намира в северната част на Днепровския лиман, а устието на река Днепър — в източната част на лимана.

Березанский лиман е плитководен и плаването по него се извършва по фарватера, оборудван с несветещи створни знаци и вежи. Днепровският лиман е също така плитководен и плаването по него се извършва по Бугско-Днепровсколиманския и Херсонският канал, които са оборудвани със светещи створни знаци и имат плаващо ограждане.

Плаването по реките Буг и Днепр от техните устия до портовете Николаев и Херсон се извършва по фарватерите, оградени с плаващи и брегови знаци. Трябва да се има предвид, че плаващото ограждане по едни или други причини може да се окаже не на своето щатно място или може съвсем да бъде отнесено. Поради това при преминаването на канала се препоръчва строгото придържане към створните линии.

На описвания участък са разположени портовете Очаков, Николаев и Херсон.

В Днепровския лиман течението обикновено е насочено на запад; най-голяма скорост то достига през пролетта, а най-малка през лятото.

Предупреждения. 1. Капитаните на корабите, пътуващи през зимата за портовете Николаев и Херсон, е необходимо своевременно да запитват по радиото началника на ледовото превеждане в порт Одеса за предоставянето им на ледоразбивач. Корабите нямат право да отиват в лимана без ледоразбивач и са задължени да застават на котва в района на порт Одеса или в място, указано от началника на ледовото превеждане.

2. Трябва да се има предвид, че в района на порт Очаков се наблюдават внезапни шквалисти ветрове с малка продължителност, достигащи силата на ураган. Направлението на тези ветрове е предимно от О през S до W.

30 Подходи към Днепровския и Березанския лиман. Березанский лиман

Подходите към Днепровския и Березанския лиман са плитководни и избобилствуват с опасности.

На юг от входа в лиманите се намира доближаващата до Кинбурнската коса източна част на Одеската банка. Преминаването през тази част на банката е възможно за кораби с газене до 4-5 м.

Бреговете на подходите към лиманите са предимно ниски. Западно от устието на Березанския лиман брегот е нисък, на изток до устието на Днепровския лиман брегот е възвишен и стръмен. След това на югоизток от устието на Днепровския лиман отново продължава нисък бряг, образуван от Кинбурнската коса.

Подходът непосредствено до устието на лиманите става по изкуствени канали, осите на които са означени със створове от светещи и несветещи знаци.

При плавания от порт Одеса за портовете Очаков, Николаев и Херсон корабите трябва да следват по фарватера покрай се-

верния край на Одеската банка. На подходите към лиманите лежат много потънали кораби; има банки и подводни препятствия.

Брегот от нос Аджииск остро завива на север, а след това на изток, завършвайки при устието на Березанския лиман с пясъчна низина, наречена Западна Березанска коса. От Березанския лиман до нос Очаковский на 3 мили източно се простира в началото нисък, а след това възвишен бряг. Северно от нос Очаковский е разположен портовият град Очаков. Южният бряг на устието на Днепровския лиман образува ниската пясъчна Кинбурнска коса.

На юг от устието на Березанския лиман се простира отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. На този отмел се намира остров Березан. Отмелът дели акваторията между нос Аджииск и устието на Днепровския лиман на две части, наречени Западен и Източен рейд.

Забранени за котвена стоянка райони. Единият район с ширина около 6 кабелта се простира от Западната Березанска коса на юг; той заобикаля от запад остров Березан и южно от острова се съединява с втория район.

Вторият район е с ширина около 1 мили и се простира от порт Очаков по направление на подходящия канал, а след това той завива към Тендровската коса.

Границите на тези райони са показани на картата с пунктирни линии.

Район за изхвърляне на грунт № 1 е разположен юго-западно от устието на Днепровския лиман, на 1-5 мили югозападно от крайнината на Кинбурнската коса.

Нос Аджииск (шир. 46°36' N, дълг. 31°21' O) се намира на 4-1 мили източно от нос Карабуш; той е стръмен и отвесен. На носа се виждат добре вятърен двигател и ажурена вишка с група къщи до нея.

На 5 кабелта южно от носа се простира отмел с дълбочини под 5 м. При югозападния край на отмела лежи камък с дълбочина над него 3 м.

Банки и потънали кораби. Южно от нос Аджииск се намират няколко банки; близо до някои от тях лежат потънали кораби.

Банка с дълбочина над нея 5-4 м се намира на 2-8 мили и на 165° от нос Аджииск. Банката е разтегната по паралела на разстояние около 8 кабелта.

Близо до югоизточната страна на банката лежи потънал кораб с дълбочина над него 6 м; корабът е ограден със зелена вежа с шар.

На разстояние около 2 кабелта северно от северния край на банката с дълбочина над нея 5-4 м лежат два потънали кораба близо един до друг. Дълбочината над тях е 4 и 7 м. Двата кораба са оградени с една зелена вежа с шар.

Потънали кораби с дълбочини над 8 м лежат: единият на две мили южно и другият на две мили SSW от нос Аджиаск. Корабът, който лежи на изток, е ограден със зелена вежа с шар.

- Остров Березан** се намира на 2-3 мили източно от нос Аджиаск. Островът е изтеглен от север на юг, при което северната му част е по-широка и малко по-ниска от южната. Бреговете на острова в по-голямата си част са стръмни. Островът лежи на крайбрежния отмел, отдалечаващ се от устието на Березанския лиман, който се простира по-нататък на разстояние около 6 кабелта южно от острова. На юг от остров Березан на отмела се намират надводни и подводни камъни.

Светещият знак Березан (шир. $46^{\circ}36' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен в средната част на остров Березан. Видът на знака е: ажурена четиристенна конструкция с площадка за маячния фенер.

Остров Березан (пеленг 4°, разстояние 0-7 мили)

- 15 Светещият буй Березанский северен (шир. $46^{\circ}35' N$, дълг. $31^{\circ}24' O$), свирещ, се поставя при южния край на отмела на 198° и разстояние 8 кабелта от южния край на остров Березан. Буйът е червен с червена надстройка. До буйа се поставя северна вежа.
- 20 Потънал кораб с дълбочина над него 8 м лежи на 1-4 мили южно от южния край на остров Березан. Корабът е ограден с вежа с шар.
- 25 Банка с дълбочина над нея 8-4 м се намира на 2-6 мили южно от южния край на остров Березан и на 3 кабелта северно от северния край на източната част на Одеската банка.
- 30 Подводно препятствие. Подводно препятствие се намира на 4-4 мили югоизточно от южния край на остров Березан. Подводно препятствие с дълбочина над него 4 м се намира на 1 миля североизточно от североизточния край на остров Березан във входния канал на Березанския лиман.
- Ограждащи створове. При следване за порт Очаков и в Березанския и Днепровския лиман корабите трябва да държат

138

- створа, образуван от Кинбурнския светещ допълнителен знак и Днепровсколиманските створни маяци, който води на 1 миля южно от южния край на остров Березан; направлението на створа е $272^{\circ},5-92^{\circ},5$. При отсъствие на северния светещ Березански буй корабите с голямо газене, следващи от порт Очаков за порт Одеса за определянето на мястото на поворота на необходимия курс, могат да използват створа на задния Викторовски маяк с остров Березан. Когато този маяк се скрие зад остров Березан, може да се счита, че корабът преминава траверса на северния Березански светещ буй и следва да легне на нужния курс.

- Светещият знак Кинбурнский-допълнителен (шир. $46^{\circ}35' N$, дълг. $31^{\circ}32' O$) е установен на края на Кинбурнската коса. Видът на знака е: ажурена металическа конструкция с черен правоъгълен щит и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

- Светещият знак служи като допълнителен створен знак към створа на Днепровсколиманските маяци.

- Березанский лиман**, устието на който се намира на 3-5 мили източно от нос Аджиаск, се вдава в материка на 14 мили в северно направление. На неголямо разстояние от устието на изток се отделя малкият и плитководен Бейкушки лиман, а на 6-6 мили северно от устието на северозапад се отделя доста обширният Сосицкий лиман. Ширината на Березанския лиман в неговата южна част е около 1-5 мили; ширината му на север постепенно се намалява.

- По бреговете на Березанския лиман са разположени много села, от които от море е забележимо селото Викторовка, намиращо се на западния бряг на лимана, на 1-5 мили от устието.

- Устието на Березанския лиман е стеснено от Березанската коса, простираща се от западния бряг, и от дългата ниска Лагерна коса, отдалечаваща се от източния бряг на устието. Между краищата на указаните коси има проход с ширина около 2 кабелта, който е преграден с плитководен бар; дълбочините на бара са непостоянни. През бара преминава прокопан канал.

- Плаването по Березанския лиман се извършва по фарватера, оборудван с несветещи створни знаци и вежи.

- Входен канал и фарватер на Березанския лиман.** През отмела, отдалечаваща се от устието на Березанския лиман, и бара е прокопан канал, водещ в лимана. По Березанския лиман води фарватер, плаването по който се осигурява от несветещи створни знаци и вежи.

- Входният канал на Березанския лиман се състои от три колена; най-малката дълбочина по тях е 3-2 м (1954 г.). Плаването по канала се осигурява със створни несветещи знаци. Освен това страните на канала са оградени с леви и десни вежи. Номерацията на вежите започва от третото колено.

- Първото колено на канала се отклонява от Березанско-Очаковското колено на Бугско-Днепровсколиманския канал.

139

По оста на първото коляно води створ от несветещи знаци, установени на Березанската коса.

Второто коляно на канала преминава между Березанската коса и Лагерната коса. По оста на второто коляно води створ от несветещи знаци, установени в близост до село Викторовка.

5 Третото коляно на канала започва от прохода между косите и продължава до изхода на фарватера на Березанския лиман, първото коляно на който е продължение на това коляно на канала. Плаването по третото коляно на канала и първото коляно от фарватера на Березанския лиман се осигурява със створ от несветещи знаци, установени на Березанската коса.

10 Предпазване. Следва да се предпазваме от подводното препятствие с дълбочина над него 4 м, намиращо се на първото коляно на канала.

15 Створът на знаците от първото коляно води по оста на първото коляно на входния канал на Березанския лиман; направлението на створа е $139\frac{1}{4}^{\circ}$ — $319\frac{1}{4}^{\circ}$.

20 Предният знак (шир. $46^{\circ}37' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен на западната страна на устието на Березанския лиман, на края на Березанската коса.

Видът на знака е: черен стълб с две подпори, на който е поставен бял щит с черна полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник.

25 Задният знак (шир. $46^{\circ}38' N$, дълг. $31^{\circ}24' O$) е установен на 1.3 км от предния знак. Видът на знака е бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник.

30 Створът на знаците от второто коляно води по оста на второто коляно на входния канал на Березанския лиман; направлението на створа е $180\frac{3}{4}^{\circ}$ — $0\frac{3}{4}^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}39' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен в село Викторовка. Видът на знака е: бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса и топова фигура във вид на триъгълник.

35 Задният знак е установен също така в село Викторовка. Видът на знака е черен стълб с две подпори и черен щит във вид на правоъгълник.

Створът на знаците от третото коляно води по оста на третото коляно на входния канал и след това по първото коляно от фарватера на Березанския лиман; направлението на створа е $47\frac{1}{2}^{\circ}$ — $227\frac{1}{2}^{\circ}$.

40 Предният знак (шир. $46^{\circ}38' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен на източния край на Березанската коса.

Задният знак се намира на 1.1 км от предния.

Видът на знаците е: черни стълбове с кръстачки по средата и черна топова фигура във вид на ромб.

45 Створът на знаците от четвъртото коляно води по оста на четвъртото коляно на входния канал. Направлението на створа е $182\frac{1}{4}^{\circ}$ — $2\frac{1}{4}^{\circ}$.

140

Предният знак (шир. $46^{\circ}42' N$, дълг. $31^{\circ}29' O$) е установен на източната крайнина на селото Казе.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен правоъгълен щит, с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на бял триъгълник с основата си надолу.

5 Задният знак (шир. $46^{\circ}42' N$, дълг. $31^{\circ}29' O$) се намира на 0.4 км от предния.

Видът на знака е: черен стълб с подпори с черни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на бял триъгълник с основата си нагоре.

10 Створът на знаците от петото коляно води по оста на петото коляно на входния канал. Направлението на створа е $221\frac{3}{4}^{\circ}$ — $41\frac{3}{4}^{\circ}$.

15 Предният знак (шир. $46^{\circ}43' N$, дълг. $31^{\circ}32' O$) е установен на южната крайнина на село Холодная.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен квадратен щит, с бяла вертикална полоса по средата.

Задният знак (шир. $46^{\circ}44' N$, дълг. $31^{\circ}33' O$) се намира на 1.4 км от предния.

20 Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен квадратен щит, с бяла вертикална полоса по средата.

Створът на знаците от шестото коляно води по оста на шестото коляно на входния канал на Березанския лиман. Направлението на створа е 70° — 250° .

25 Предният знак (шир. $46^{\circ}42' N$, дълг. $31^{\circ}29' O$) е установен в източната страна на селото Казе.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен квадратен щит на върха, с бяла вертикална полоса по средата.

30 Задният знак се намира на 0.34 км от предния.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, обкован от трите страни с черни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на бял триъгълник с основата си нагоре.

Фарватерът на Березанския лиман върви по най-големите дълбочини от устието на лимана приблизително до село Холодная Балка.

35 По южната част на фарватера води същият створ, който осигурява плаването по оста на третото коляно на входния канал на Березанския лиман.

40 По-нататък до село Холодная Балка плаването следва да се извършва, ориентирайки се по картата.

Порт Очаков е разположен на северния бряг на устието на Днепровския лиман, на разстояние 7-6 мили източно от нос Аджииск. Акваторията на порта от юг е защитена с мол, на края на който е установен огън. От вътрешната страна на мола могат да се швартоват кораби с малко газене.

45 При силни ветрове от SW в порт Очаков се образува силно течение, при което стоенето в порта е невъзможно. В тези случаи се препоръчва да се застане на котва при брега на Кинбурнската коса.

141

От устието до порт Николаев десният бряг на река Буг е предимно висок и стръмен. Левият бряг има полегат наклон и от него изхождат пясъчните коси Руская, Ожарская, Кривая и Балабановская.

- 5 От десния бряг на 4-2 мили северно от нос Сакен се издава Волошката коса. По бреговете на река Буг са разположени села, най-големите от които на десния бряг са: Парутино, Котелино, Козирка, Богдановка, а на левия бряг — Лупарево, Кисляковка, Святотроицкое, Галициново, Балабановка и Октябрьское.

- 10 Река Днепър при вливането си в Днепровския лиман образува обширна делта, прорязана от девет ръкава, която представлява източният бряг на Днепровския лиман. Този бряг е нисък, отмелист и постоянно изменя своите очертания, премествайки се към лимана. За преминаването на корабите се използва северният ръкав, наречен река Рвач.

- 15 Плаването на корабите до порт Николаев се извършва по удълбочения канал, състоящ се от тринадесет колена и оборудван със створове. Плаването до порт Херсон се извършва по удълбочения канал, фарватера на река Рвач и ръкава на река Днепър, наречен „Олховий Днепр“.

- 20 Райони за изхвърляне на грунт. Покрай южния бряг на лимана, на западния и източния бряг на река Буг, се намират райони за изхвърляне на грунт. Тези райони не се ограждат; границите им са показани на картата с пунктирни линии.

- 25 **Устието на Днепровския лиман** се намира на юг от порт Очаков между нос Очаковский и Кинбурнската коса; ширината му е 2-3 мили. Устието се прикрива от отмелите на нос Очаковский и Кинбурнската коса, на които лежат много подводни препятствия и потънали кораби. Между отмелите покрай Кинбурнската коса преминават първото и второто коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал.

- 30 **Нос Очаковский** (шир. $46^{\circ}36'N$, дълг. $31^{\circ}33'O$) се намира на 5-5 мили източно от остров Березан. Бреговете на носа са високи и стръмни. На юг от носа на 1-5 мили се простира отмел с дълбочина над него, по-малка от 5 м.

- 35 На 9 кабелта североизточно от нос Очаковский лежи потънал кораб с дълбочина над него 27 м, ограден със зелена вежа с шар.

- 40 **Кинбурнската коса** е продължение на южния бряг на Днепровския лиман. Краят на косата се намира на 224° и разстояние 2-1 мили от нос Очаковский. Косата е тясна, ниска и има общо направление NNW.

- 45 Кинбурнската коса е обкръжена с отмел с дълбочини над него, по-малки от 5 м, простиращ се към северозапад на разстояние 1-2 мили. Западната част на отмела е полегата, а източната част — стръмна.

144

Светецният знак Кинбурнски (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}31'O$) е установен на 155° и разстояние 5 кабелта от края на Кинбурнската коса. Видът на знака е: ажурна четиристенна металическа конструкция с два черни триъгълника с върховете надолу.

- 5 Потънал кораб (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}32'O$) с дълбочина над него 2-5 м лежи на 67° и разстояние 6-7 кабелта от светецния Кинбурнски знак.

- 10 На 66° и разстояние 1-39 мили от Кинбурнския огън на дълбочина 12 м лежат отделни железни парчета.

Остров Первомайский се намира на 1-8 мили източно от края на Кинбурнската коса. Островът е разтегнат от юг на север.

- 15 Створът на Днепровсколиманските маяци (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}34'O$) е оборудван в северната част на остров Первомайский. Створът на маяците води по оста на третото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал. Направлението на створа е $272\frac{1}{4}^{\circ}-92\frac{1}{4}^{\circ}$. Към този створ на края на Кинбурнската коса е установен допълнителен Кинбурнски светещ створен знак.

- 20 Предният маяк е установен на северозападния край на остров Первомайский. Видът на маяка е: бяла кръгла кула с балкон, стояща до маячния дом.

Задният маяк е установен на 0-5 кабелт от предния. Видът на маяка е: червена кръгла кула с балкон.

- 25 **Забраненият за котвена стоянка район** се доближава до източния бряг на Очаковский нос на север и до средната част на Кинбурнската коса на юг. На картата районът е показан с пунктирни линии.

- 30 **Котвено място.** През време на мъгла корабите могат да застанат на котва южно от створната линия на Днепровсколиманските створни маяци, вн от фарватера.

- 35 **Бугско-Днепровсколиманският канал** с протежение 41-5 мили започва при остров Березан. Каналът се състои от тринадесет колена; от тях шест колена преминават по Днепровския лиман и неговото устие, а останалите по река Буг до порт Николаев. Дълбочината на канала е 7-3 м (1951 г.). Забележими пунктове при плаване по Бугско-Днепровсколиманския канал са населените пунктове и светецните знаци, разположени по бреговете на Днепровския канал и река Буг, а също така полуостровите и косите, издаващи се от бреговете.

- 40 На 4 мили североизточно от нос Очаковский се намира село Куцуруб. Брегът при това село е прорязан от дере. По-нататък на изток брегът е прорязан от дерето Воловая, по двете страни на което е разположено село Ивановка.

- 45 Ограждане. Бугско-Днепровсколиманският канал се огражда със створни светецни знаци, светецни знаци на свайни основи (началото на петото коляно), светецни бун и вежи. Вежите се поставят по следния начин: на дясната страна на канала

10 Лоция на Черно море

145

(считано откъм море) се поставят черни вежи с черен конус с върха нагоре и черни буи, а на лявата страна — червени вежи с червен конус, обърнат с върха си надолу, и червени буи. Всяка вежа има малък щит, на който е указан нейният номер.

- 5 Плаващото ограждане се поставя приблизително през една миля с изключение на второто и третото коляно, където се поставя приблизително през 4 кабелта, и на поворотите от едно коляно към друго, където се поставя през 2 кабелта по двете граници на канала. Всички знаци за ограждане са пронмеровани. Вежите имат поредна номерация. Номерацията на вежите и светещите буи е извършена считано от порт Николаев към Черно море.

- 15 **Предупреждения.** 1. Корабите, плаващи по канала, не трябва да преминават плътно до буите и баканите, понеже при силни ветрове подветрените буи и бакани се откъсват от границата на канала. Това трябва да се има предвид, за да се избегне засядането на мел.

- 20 2. Мореплавателите трябва да имат последните данни за дълбочините в канала, обявиени в Известия до мореплавателите.

- 25 **Аджигольската коса** (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}48'O$) се намира на 10 мили източно от нос Очаковский; тя е ниска и пещлива. На косата са установени створни светещи знаци, служещи за указване поворота от петото към шестото коляно на канала. Северно от края на косата се намира забележимата Аджигольска долина, в която е разположено селище. На 2 мили северозападно от косата са установени Аджигольските створни маяци, водещи по четвъртото коляно на канала.

- 30 **Нос Сакен** (шир. $46^{\circ}39'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е разположен на 5-2 мили североизточно от Аджигольската коса. Носът има стръмни брегове и се издава незначително от общата линия на брега. На носа са установени створни поворотни знаци.

- 35 На 1-5 мили SSW от нос Сакен се намира слабо забележимият заоблен нос Сари-Камиш, имащ стръмен бряг. На носа са установени створни поворотни знаци. През зимата знаците се осветяват.

- Брегът между носовете Сакен и Сари-Камиш е прорязан с оврази.

- 40 **Волошката коса** (шир. $46^{\circ}44'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) се простира от десния бряг на река Буг, на 4-5 мили северно от нос Сакен.

- На север от Волошката коса, на десния бряг на реката, са разположени селата Котелино, Козирка и Старая Богдановка. В близост до селата брегът е прорязан от дерета.

- 45 На 1 миля североизточно от Волошката коса от левия бряг на река Буг се издава Руская коса, доближаваща се плътно до деветото коляно на канала. На 2-5, 5 и 7 мили северно от тази коса от левия бряг се простират съответно косите Ожарская, Кривая и

Балабановская. Кривата коса е доста плитководна и също така се доближава близо до границата на канала.

- 5 **Березанско-Очаковското (първото) коляно** е описано погоре на стр. 141. Това коляно се огражда с вежи, поставени на дясната граница на канала с номера от 127 до 129, а на лявата граница — от 128 до 130 и Кинбурнския поворотен светещ буй № 35 за дясна страна, установен на поворота от първото към второто коляно.

- 10 **Викторовското (второто) коляно** с протежение 1-8 мили започва на 2-4 мили западно от нос Очаковский и върви между отмелите на нос Очаковский и Кинбурнската коса в направление $134^{\circ}/_4-314^{\circ}/_4$. На дясната граница на коляното се поставят вежи от № 117 до 125, а на лявата — от № 118 до 126.

- 15 Створът на Викторовските маяци води по оста на Викторовското коляно; направлението на створа е $134^{\circ}/_4-314^{\circ}/_4$.

- Предният маяк (шир. $46^{\circ}38'N$, дълг. $31^{\circ}27'O$) е установен на 1 миля източно от края на Лагерната коса от източната страна на входа на Березанския лиман. Видът на маяка е: ажурна четиристенна металическа кула с бяла будка на върха. Страната на кулата, обърната към линията на створа, е обкована с дъски със свободни междини и е боядисана в бял цвят. Под кулата на стръмнината е поставен дървен щит.

- 20 Задният маяк (шир. $46^{\circ}39'N$, дълг. $31^{\circ}24'O$) е установен на височината в село Викторовка, на западния бряг на Березанския лиман. Видът на маяка е: ажурна четиристенна металическа кула с бяла будка на върха. Страната на кулата, обърната към линията на створа, е обкована с дъски и боядисана в бял цвят.

- 30 **Предупреждения.** 1. Викторовските створни маяци през пролетта и есента често биват закрити от мъгла, вследствие на което преминаването по Викторовското коляно е затруднено.

2. Трябва да се има предвид, че съществуващото тук течение притиска кораба към Кинбурнската коса.

- 35 Светещият буй № 34 на Очаковския отмел за лява страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}31'O$) се поставя на лявата граница на Викторовското коляно. Буйът е червен с бяла цифра „34“ на корпуса и червена надстройка.

- 40 **Первомайското (третото) коляно** с протежение 9 кабелта започва на 5 кабелта източно от края на Кинбурнската коса и преминава между отмелите, като има направление $92^{\circ}/_4-272^{\circ}/_4$. Това коляно се огражда с вежи; на дясната граница на канала се поставят вежи от № 113 до 115, а на лявата — от № 114 до 116. По оста на коляното на канала води створът на Днепровсколиманските маяци (стр. 145); направлението на створа е $272^{\circ}/_4-92^{\circ}/_4$.

- 45 Освен това при плаването по това коляно необходимо е да се ориентираме по допълнителния Кинбурнски светещ створен знак, установен на края на Кинбурнската коса.

Светещият буй № 32 поворотен за лява страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}33'O$) се поставя на 65^0 и разстояние 1.3 мили от светещия Кинбурнски знак. Буйът е червен с бяла хоризонтална полоса по средата и червена цифра „32“ на нея; горната и долната част на надстройката е червена, средната — бяла.

Аджигольското (четвъртото) коляно с протежение 2.8 мили започва на 1.4 мили източно от края на Кинбурнската коса и върви по направление $69\frac{1}{2}^{\circ}$ — $249\frac{1}{2}^{\circ}$. Коляното е оградено от дясната страна с вежи от № 103 до 111, а от лявата страна от № 104 до 112.

Створът на Аджигольските маяци води по оста на Аджигольското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е $249\frac{1}{2}^{\circ}$ — $69\frac{1}{2}^{\circ}$.

Предният маяк (шир. $46^{\circ}38'N$, дълг. $31^{\circ}45'O$) е установен на северния бряг на Днепровския лиман източно от село Димитриевка. Видът на маяка е бяла четиристенна каменна кула, долепена до бял дом, без да се издига над него.

Кулата на предния Аджигольски маяк е слабо забележима от голямо разстояние. За подобрение на нейната видимост зад кулата са установени два черни дървени правоъгълни щита с малък промеждутък между тях.

Задният маяк се намира на 7 кабелта от предния. Видът на маяка е: бяла четиристенна кула, издигаща се над средата на едноетажен дом.

Днепровсколиманското (петото) коляно не е осигурено със створ. Това коляно започва на 103^0 и разстояние 2.6 мили от нос Очаковский и продължава на 8 мили по направление $88\frac{1}{2}^{\circ}$ — $268\frac{1}{2}^{\circ}$ до створа на светещите знаци на Аджигольската коса.

Западният край на коляното е означен с два светещи знака, които означават поворота от четвъртото към петото коляно. Днепровсколиманското коляно се огражда от седем двойки вежи от № 87 до 100, от две двойки светещи буи от № 27 до 30 и от два светещи поворотни буя за дясна и лява страна № 23 и 24, които се поставят в мястото на поворота за Хабловското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал и за първото коляно на Херсонския канал.

Разделянето на Бугско-Днепровсколиманския канал и Херсонския канал е означено със светещ буй. На юг от Днепровсколиманското коляно има свличания на грунтя, два потънали кораба, един от които с части над водата, и две подводни препятствия; положението на тези опасности е показано на картата. На потъналия кораб, който е с частите си над водата, е поставен огън.

Светещият знак на петото коляно, северен (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}37'O$) е поставен на лявата граница на канала на поворота от четвъртото за петото коляно. Знакът е червен ажурен металически, на бетонна основа.

Светещият знак на петото коляно, южен (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}37'O$) е поставен на дясната страна на канала на поворота от четвъртото за петото коляно. Знакът е черен ажурен металически, на бетонна основа.

Огън (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}42'O$) е установен на дясното крило на ходовия мостик на потъналия кораб, на разстояние 2 кабелта южно от средата на петото коляно.

Створът на светещите знаци на Аджигольската коса (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}48'O$) служи за означаване поворота от петото за шестото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е 170^0 — 350^0 .

Предният знак е установен на края на Аджигольската коса. Видът на знака е: черен правоъгълен решетъчен щит с топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

Задният знак е поставен на 160 м от предния. Видът на знака е: черен правоъгълен решетъчен щит с топова фигура във вид на квадрат.

Хабловското (шестото) коляно започва на 9 кабелта южно от Аджигольската коса и продължава на 4.5 мили по направление $64\frac{1}{4}^{\circ}$ — $244\frac{1}{4}^{\circ}$ до створа на Сари-Камишките знаци. Това коляно се огражда с шест двойки вежи от № 75 до 86. Поворотът за седмото коляно е означен с поворотния Сари-Камишки светещ буй № 22 за лява страна.

Приблизително на средата на шестото коляно почти плътно до неговата лява граница приближава отмел.

Створът на Хабловските маяци води по оста на шестото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е $244\frac{1}{4}^{\circ}$ — $64\frac{1}{4}^{\circ}$.

Предният маяк (шир. $46^{\circ}39'N$, дълг. $31^{\circ}59'O$) е поставен на левия бряг на река Буг на 3.2 мили източно от нос Сажен. Видът на маяка е: бяла четиристенна каменна кула.

Задният маяк (шир. $46^{\circ}40'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на 3.9 км от предния. Видът на маяка е: червена четиристенна кула с черна вертикална полоса по средата.

Забележка. През зимата маяците често се виждат лошо.

Створът на Сари-Камишките светещи знаци (шир. $46^{\circ}38'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) служи за означаване поворота от шестото за седмото коляно на канала. Створните знаци са установени североизточно от село Днепровское. Видът на знаците е: щитове с черен цвят с бяла вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници, на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу. Направлението на створа е $146\frac{1}{2}^{\circ}$ — $326\frac{1}{2}^{\circ}$.

Кисляковско-Лунаревското (седмото) коляно започва от створната линия на Сари-Камишките знаци и продължава на две мили по направление $40\frac{1}{2}^{\circ}$ — $220\frac{1}{2}^{\circ}$ до створа на Сакенските знаци. Седмото коляно се огражда от четири двойки вежи от № 67 до 74. Поворотът от седмото за осмото коляно е означен с поворотния Сакенски светещ буй № 18 за лява страна.

Створът на светещите знаци Лунаревский и Кисляковский води по оста на седмото коляно; направлението на створа е $220\frac{1}{2}^{\circ}$ — $40\frac{1}{2}^{\circ}$.

10 Предният светещ знак Лунаревский (шир. $46^{\circ}41'N$, дълг. $31^{\circ}59'O$) е поставен на левия бряг на река Буг в село Лунарево. Видът на знака е: черен дървен правоъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура на върха във вид на триъгълник с върха нагоре.

15 Задният светещ знак Кисляковский (шир. $46^{\circ}44'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на 3-2 мили от Лунаревский светещ знак. Видът на знака е: черен дървен правоъгълен щит с червена вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

20 **Забележка.** През зимата знаците често се виждат лошо.

Створът на Сакенските светещи знаци (шир. $46^{\circ}40'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е оборудван на 3 кабелта северно от нос Сакен на южния склон на дерето и означава мястото на поворота от седмото за осмото коляно на канала. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълник, на предния — с върха надолу, а на задния — с върха нагоре. Направлението на створа е $110\frac{1}{2}^{\circ}$ — $290\frac{1}{2}^{\circ}$.

25 **Светотроицко-Ожарското (осмото) коляно** започва на 108° и разстояние 1-2 мили от нос Сакен и продължава на 4-5 мили по направление $3\frac{1}{2}^{\circ}$ — $183\frac{1}{2}^{\circ}$. Осмото коляно се огражда от шест двойки вежи от № 55 до 66. Поворотът от осмото за деветото коляно е означен с Волошкия поворотен светещ буй № 16 за лява страна.

30 Створът на светещите знаци Светотроицкий и Ожарский води по оста на осмото коляно; направлението на створа е $183\frac{1}{2}^{\circ}$ — $3\frac{1}{2}^{\circ}$.

35 Предният светещ знак Светотроицкий (Руский) (шир. $46^{\circ}45'N$, дълг. $31^{\circ}56'O$) е поставен на южната страна на Руската коса. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

40 До знака има двуетажно здание с червен покрив.

Задният светещ знак Ожарский (шир. $46^{\circ}47'N$, дълг. $31^{\circ}57'O$) е поставен на Ожарската коса на разстояние две мили от предния. Видът на знака е: червен дървен щит с топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

45 До знака стои бяло едноетажно здание с червен покрив.

150

Котелинското (деветото) коляно започва на 5 кабелта източно от Волошката коса и продължава на 2-1 мили по направление 306° — 126° . Деветото коляно се огражда с четири двойки вежи от № 47 до 54 и два светещи буя: на Руская коса № 13 за права страна и Котелинов № 11 поворотен за дясна страна, служещ за означаване на поворота от деветото за десетото коляно. Руская коса подхожда непосредствено до канала.

5 Створът на Котелинските светещи знаци води по оста на деветото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е 126° — 306° . Знаците са поставени на десния бряг на река Буг югоизточно от село Котелино.

10 Предният знак (шир. $46^{\circ}45'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) е поставен на 2-4 мили северозападно от Волошката коса. Видът на знака е: бял решетъчен дървен щит с черна вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на ромб.

15 Задният знак (шир. $46^{\circ}46'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) е поставен на 5 кабелта от предния. Видът на знака е: бял дървен решетъчен щит с черна вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на ромб.

20 Светещият буй № 13 на Руская коса за дясна страна (шир. $46^{\circ}44'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) е поставен на дясната граница на канала при югозападния край на отмела на Руская коса. Буйът е черен с бяла цифра „13“ на корпуса и черна надстройка.

25 **Козирското (десетото) коляно** с дължина 3 мили започва на 1-6 мили западно от Руская коса и върви по направление $353\frac{1}{2}^{\circ}$ — $173\frac{1}{2}^{\circ}$. Десетото коляно се огражда от пет двойки вежи от № 37 до 46 и Ожарския светещ буй № 9, означаващ мястото на поворота от десетото за единадесетото коляно.

30 Створът на Козирските маяци (шир. $46^{\circ}49'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) води по оста на десетото коляно; направлението на створа е $173\frac{1}{2}^{\circ}$ — $353\frac{1}{2}^{\circ}$. Маяците са поставени в село Козирка на десния бряг на река Буг. Маяците представляват бели кръгли каменни кули с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници с върховете нагоре.

35 **Сиверсовото (единадесетото) коляно** с протежение 7-2 мили започва на 292° и разстояние 1-9 мили от Ожарската коса и върви по направление $42\frac{1}{2}^{\circ}$ — $222\frac{1}{2}^{\circ}$. Единадесетото коляно се огражда от единадесет двойки вежи от № 15 до 36 и светещия буй № 7 на Кривата коса за дясна страна. Това коляно е оборудвано с два створа, водещи по него в двете направления.

40 Створът на Сиверсовите светещи знаци води по оста на единадесетото коляно: направлението на створа е $222\frac{1}{2}^{\circ}$ — $42\frac{1}{2}^{\circ}$.

45 Предният знак (шир. $46^{\circ}54'N$, дълг. $32^{\circ}01'O$) е поставен на Сиверсовата коса на 2-5 мили NNO от Балабановската коса и на левия бряг на река Буг. Видът на знака е: черен право-

151

ъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

- Задният знак (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на 1.5 мили от предния. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен двустранен щит с бяла вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.
- Обратният створ на Сиверсовите светещи знаци води по оста на дванадесетото коляно; направлението на створа е $42\frac{1}{2}^{\circ}$ — $222\frac{1}{2}^{\circ}$.

- 10 Предният знак (шир. $46^{\circ}47'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) е поставен на десния бряг на река Буг между селата Котелино и Козирка. Видът на знака е: бял правоъгълен дървен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

- 15 Задният знак (шир. $46^{\circ}47'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) е поставен на 4 кабелта от предния. Видът на знака е: бял правоъгълен дървен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха надолу.

- 20 Светещият буй № 7 на Кривата коса за дясна страна (шир. $46^{\circ}50'N$, дълг. $31^{\circ}56'O$) се поставя на дясната граница на канала до западния край на отмела на Кривата коса. Буйът е черен с бяла цифра „7“ и черна надстройка. До буйа се поставя вежа за дясна страна. Мястото на поворота от единнадесетото за дванадесетото коляно се означава със светещ поворотен буй за лява страна.

- 25 **Константиновското (дванадесетото) коляно** с протежение 2.2 мили започва на 5 кабелта югозападно от Сиверсовата коса и върви по направление $22\frac{1}{2}^{\circ}$ — $202\frac{1}{2}^{\circ}$. Дванадесетото коляно се огражда от четири двойки вежи от № 7 до 14. Мястото на поворота от дванадесетото за тринадесетото коляно се означава със светещ буй № 6 Ряжевий поворотен за лява страна.

- 30 Створът на Константиновските светещи знаци води по оста на дванадесетото коляно; направлението на створа е $202\frac{1}{2}^{\circ}$ — $22\frac{1}{2}^{\circ}$.

- 35 Предният знак (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на левия бряг на река Буг на 1.9 мили *NNO* от Сиверсовата коса. Видът на знака е: металическа четиристенна пресечена пирамида с дървени щитове от двете страни, боядисани с бели и червени хоризонтални полоси, и с веерообразна фигура на върха.

- 40 Задният знак е поставен на 290 м от предния. Видът на знака е: металическа четиристенна пресечена пирамида с дървени щитове от двете страни, боядисани с бели и червени хоризонтални полоси, и с веерообразна фигура на върха.

- 45 Ряжевският поворотен буй № 6 за лява страна се поставя на левия край на канала при поворота от дванадесетото за тринадесетото коляно на канала. Буйът е червен, с бяла

хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „6“ на нея. Горната и долната част на надстройката е червена, средната — бяла.

- Сиверсово-Константиновското (тринадесетото) коляно** започва на 1.8 мили северно от Сиверсовата коса в близост на светещия знак Константиновский и продължава към рейда на порт Николаев по направление 324° — 144° . Лявата граница на това коляно се огражда с буй.

- 10 Створът на светещия знак Константиновский със задния створен Сиверсов светещ знак води по тринадесетото коляно на канала към рейда на порт Николаев и преминава чисто от отмелите, простиращи се източно от десния бряг срещу село Малая Корениха; направлението на створа е 324° — 144° .

- 15 За преден знак на створа служи светещият знак Константиновский шир. ($46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$), поставен близо до левия бряг на река Буг, при долината Широкая. Видът на знака е: тристенна дървена пирамида, обкована с дъски с промеждутъци между тях и боядисана с червен и черен цвят, с топова фигура във вид на шар.

- 20 За заден знак служи задният Сиверсов светещ знак (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$).

- Светещият знак Коренихский (шир. $46^{\circ}56'N$, дълг. $31^{\circ}59'O$) е поставен на носа при село Малая Корениха на десния бряг на река Буг. Видът на знака е: черен тристенен щит.

- 25 Светещият поворотен буй № 4 на тринадесетото коляно за лява страна (шир. $46^{\circ}56'N$, дълг. $32^{\circ}01'O$) се поставя на 321° и разстояние 1.6 мили от задния Сиверсов светещ знак. Буйът е червен с бяла хоризонтална полоса с цифра „4“ и червено-бяло-червена надстройка.

- 30 Потънал кораб (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}01'O$) с дълбочина над него 3.5 м лежи на 2.5 кабелта западно от светещия знак Константиновский.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ПО БУТСКО-ДНЕПРОВСКОЛИМАНСКИЯ КАНАЛ

- 35 1. Плаването на всички морски кораби между портите Одеса, Николаев и Херсон с изключение на корабите от местното съобщение и малотонажните кораби се разрешава само чрез превеждането с лощмани.
2. Газенето на морските кораби, плаващи по канала, се определя от дълбочината на канала, обявена в Известия до мореплавателите.
- 40 3. Плаването по канала при наличие на лятно ограждане се разрешава деңонощно. При наличие на зимно ограждане плаването по колената № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 за кораби с газене повече от 5 м се разрешава само в светлата част на деңонощното.
- 45 4. На всички кораби, имащи газене, по-голямо от 5.5 м, се забранява да се разминават на петото коляно на канала.

Обща таблица за данните на Бугско-Днепровсколиманския канал

Номер на ко- ляното	Наименование на водещия створ	Направление на створа	Дължина на колян- то в мили
1	Створ на маяците на Березанско-Очаков- ското коляно	249°—69°	2-6
2	Створ на Викторовските маяци	134°/s—314°/s	1-8
3	Створ на Днепровсколиманските маяци	272°/s—92°/s	0-9
4	Створ на Аджигольските маяци	249°/s—69°/s	2-8
5	Няма водещ створ	направление на колянното 88°/s—268°/s	8
6	Створ на Хабловските маяци	244°/s—64°/s	4-5
7	Створ на Лупаревския и Кисляковский светец знак	220°/s—40°/s	2
8	Створ на Светотроицкия и Ожарския светец знак	183°/s—3°/s	4-5
9	Створ на Котелинските светещи знаци	126°—306°	2-1
10	Створ на Козирските маяци	173°/s—353°/s	3
11	Створ на Сиверсовите светещи знаци	222°/s—42°/s	7-2
12	Створ на Константиновските светещи знаци	202°/s—22°/s	2-2
13	Створ на Константиновския светец знак със задния Сиверсов светец знак	324°—144°	0-8

За избягване срещата на два такива кораба на петото коляно на канала капитанът на порт Херсон съобщава на капитана на порт Николаев за пред-
полагаемите излизания на кораби с газене, по-голямо от 5-5 м, а след това
потвърждава времето на фактическото излизане от порт Херсон и указва
скоростта на кораба.

5. Корабите с газене повече от 5-5 м при следване от море за порт Нико-
лаев и Херсон искат разрешение от капитана на Николаевския порт за пре-
минаването на петото коляно на канала, указвайки времето на преминаването.
6. Корабите, имащи газене, по-малко от 5-5 м, отстъпват път на кора-
бите с по-голямо газене, отхождайки към дясната (по хода на отстъпващия
път кораб) страна на канала или излизайки зад границата на канала, ако
дълбочините позволяват това.

7. Всички кораби при разминаването си по канала са задължени да на-
малават хода до най-малък, съблюдавайки максимална предпазливост, и да
се разминават с ленте бордове, ръководени се от правило 25 на Прави-
лата за предпазване корабите от сблъскване в море.

8. Разминаването на всички кораби със земесмукателни снаряди по
канала трябва да се извършва в строго съответствие с Правилата за разми-
наване на корабите с морските земесмукателни снаряди.

9. Скоростта на корабите с газене, по-голямо от 5-5 м, не трябва да
превишава 8 възла при плаване по канала: корабите с по-малко газене
могат да плават по канала със скорост до 10 възла.

10. На всички кораби, плаващи по канала, се забранява да застават на
котва на канала.

11. На корабите с голямо газене при плаването по канала се забранява
да пресичат границите на канала и да завиват на обратен курс.

154

12. На буксирните кораби при плаване по канала се разрешава да водят
не повече от две баржи на къс буксир, непревишаващ 20 м. При една баржа
буксирът не трябва да бъде по-голям от 50 м.

13. На всички кораби при плаване по канала, както и на намиращите се
на стоянки във вътрешните рейдове на портовете Николаев, Очаков и Хер-
сон се забранява да изхвърлят зад борда стурия, смет и други предмети.

14. На всички кораби при плаване по канала се забранява да нару-
шават оградането на канала. Капитаните на корабите, лодчаните, шпике-
рите и другите лица са задължени с пристигането си в първия порт да
съобщат за случаите на нарушения или повреждания в оградането на
канала на капитана на порта.

15. На всички рибарски и други кораби се забранява да ловят риба по
канала, да застават на котва по канала или да се завързват за знаците на
навигационното оградане.

16. Всички кораби, които идват за портовете Николаев и Херсон, след
обявяването за закриване на навигацията могат да отиват в тези портове
само под превеждането на ледоразбивач.

Наставление за плаването по Бугско-Днепровсколиманския канал

20. При подхождане към Днепровския лиман от запад трябва да
се пътува с курс 92°/s по створа на допълнителния Кинбурнски
светец знак с Днепровсколиманските створни маяци дотогава,
докато корабът не пристигне на створа, образуван от маяците
на Березанско-Очаковското (първото) коляно на Бугско-Дне-
провсколиманския канал.

- По-нататък плаването се извършва по светещите створове
на маяците от първото, второто, третото и четвъртото коляно
на канала. По тези колена на канала трябва да се плава пред-
пазливо, понеже близо до тях има отмели.

30. При следване по второто коляно по створа на Викторов-
ските маяци при силно течение от Днепровския лиман се пре-
поръчва да се държат маяците на този створ с малко разхож-
дение от створа и да се върви близо до отмела, простиращ се
от Очаковския нос. Разхождането трябва да бъде такова, че
задният Викторовски маяк да се намира по средата между пред-
ния Викторовски маяк и зданието с бял цвят и червен керемиден
покрив, намиращо се източно от предния Викторовски маяк.

35. Освен това трябва да се има предвид, че през пролетта и есента
Викторовските створни маяци често биват закрити с мъгла.
Поради това за безопасното плаване от портовете Николаев и
Херсон е необходимо да се обърща внимание на Викторовските
створни маяци, пътувайки още по средата между предния
и задния Викторовски маяк. Ако са закрити, препоръчва се да се застане на котва
южно от створната линия на Днепровсколиманските маяци на
дълбочини, съответстващи на газенето на кораба. Не трябва
да се преминава плътно до буите на лявата страна, понеже те
се поставят на малки дълбочини.

- След като се дойде по створа на Аджигольските маяци до
двата светещи знака на петото коляно, поставени на границите
на канала в началото на петото коляно, трябва да се легне на

- 50

155

Обща таблица за данните на Бугско-Днепровсколиманския канал

Номер на коляното	Наименование на водещия створ	Направление на створа	Дължина на коляното в мили
1	Створ на маяците на Березанско-Очаковското коляно	249°—69°	2-6
2	Створ на Викторовските маяци	134 $\frac{1}{2}$ °—314 $\frac{3}{4}$ °	1-8
3	Створ на Днепровсколиманските маяци	272 $\frac{1}{2}$ °—92 $\frac{1}{2}$ °	0-9
4	Створ на Аджигольските маяци	249 $\frac{1}{2}$ °—69 $\frac{1}{2}$ °	2-8
5	Няма водещ створ	направление на коляното 88 $\frac{1}{2}$ °—268 $\frac{1}{2}$ °	8
6	Створ на Хабловските маяци	244 $\frac{1}{2}$ °—64 $\frac{1}{2}$ °	4-5
7	Створ на Лупаревския и Кисляковский светещ знак	220 $\frac{1}{2}$ °—40 $\frac{1}{2}$ °	2
8	Створ на Светотроицкия и Ожарския светещ знак	183 $\frac{1}{2}$ °—3 $\frac{1}{2}$ °	4-5
9	Створ на Котелинските светещи знаци	126°—306°	2-1
10	Створ на Козирските маяци	173 $\frac{1}{2}$ °—353 $\frac{1}{4}$ °	3
11	Створ на Сиверсовите светещи знаци	222 $\frac{1}{2}$ °—42 $\frac{1}{2}$ °	7-2
12	Створ на Константиновските светещи знаци	202 $\frac{1}{2}$ °—22 $\frac{1}{2}$ °	2-2
13	Створ на Константиновския светещ знак със задния Сиверсов светещ знак	324°—144°	0-8

За избягване срещата на два такива кораба на петото коляно на канала капитанът на порт Херсон съобщава на капитана на порт Николаев за предполагаемите излизания на кораби с газене, по-голямо от 5-5 м, а след това потвърждава времето на фактическото излизане от порт Херсон и указва скоростта на кораба.

5. Корабите с газене повече от 5-5 м при следване от море за порт Николаев и Херсон искат разрешение от капитана на Николаевския порт за преминаването на петото коляно на канала, указвайки времето на преминаването.

6. Корабите, имащи газене, по-малко от 5-5 м, отстъпват път на корабите с по-голямо газене, отхождайки към дясната (по хода на отстъпващия път кораб) страна на канала или излизайки зад границата на канала, ако дълбочините позволяват това.

7. Всички кораби при разминаването си по канала са задължени да намаляват хода до най-малък, съблюдавайки максимална предпазливост, и да се разминават с левите бордове, ръководейки се от правило 25 на Правилата за предпазване корабите от сблъскване в море.

8. Разминаването на всички кораби със земесмукателни снаряди по канала трябва да се извършва в строго съответствие с Правилата за разминаване на корабите с морските земесмукателни снаряди.

9. Скоростта на корабите с газене, по-голямо от 5-5 м, не трябва да превишава 8 възла при плаване по канала: корабите с по-малко газене могат да плават по канала със скорост до 10 възла.

10. На всички кораби, плаващи по канала, се забранява да застават на котва на канала.

11. На корабите с голямо газене при плаването по канала се забранява да пресичат границите на канала и да завиват на обратен курс.

154

12. На буксирните кораби при плаване по канала се разрешава да водят не повече от две баржи на тес буксир, непревишаващ 20 м. При една баржа буксирът не трябва да бъде по-голям от 30 м.

13. На всички кораби при плаване по канала, както и на намиращите се на стоянки във вътрешните рейдове на портите Николаев, Очаков и Херсон се забранява да изхвърлят зад борда стурия, смет и други предмети.

14. На всички кораби при плаване по канала се забранява да нарушават ограждането на канала. Капитаните на корабите, лоцманите, шпикерите и другите лица са задължени с пристигането си в първия порт да съобщат за случаите на нарушения или повреждания в ограждането на канала на капитана на порта.

15. На всички рибарски и други кораби се забранява да ловят риба по канала, да застават на котва по канала или да се завързват за знаците на навигационното ограждане.

16. Всички кораби, които идват за портите Николаев и Херсон, след обявяването за закриване на навигацията могат да отиват в тези портове само под превеждането на ледоразбивач.

Наставление за плаването по Бугско-Днепровсколиманския канал

20 При подхождане към Днепровския лиман от запад трябва да се пътува с курс 92 $\frac{1}{4}$ ° по створа на допълнителния Кинбурирски светещ знак с Днепровсколиманските створни маяци дотогава, докато корабът не пристигне на створа, образуван от маяците на Березанско-Очаковското (първото) коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал.

25 По-нататък плаването се извършва по светещите створове на маяците от първото, второто, третото и четвъртото коляно на канала. По тези колена на канала трябва да се плава предпазливо, понеже близо до тях има отмели.

30 При следване по второто коляно по створа на Викторовските маяци при силно течение от Днепровския лиман се препоръчва да се държат маяците на този створ с малко разхождение от створа и да се върви близо до отмела, простиращ се от Очаковский нос. Разхождението трябва да бъде такова, че задният Викторовски маяк да се намира по средата между предния Викторовски маяк и зданието с бял цвят и червен керемиден покрив, намиращо се източно от предния Викторовски маяк.

35 Освен това трябва да се има предвид, че през пролетта и есента Викторовските створни маяци често биват закрити с мъгла. Поради това за безопасното плаване от портите Николаев и Херсон е необходимо да се обръща внимание на Викторовските створни маяци, пътувайки още по створа на Аджигольските маяци. Ако са закрити, препоръчва се да се застане на котва южно от створната линия на Днепровсколиманските маяци на дълбочини, съответстващи на газенето на кораба. Не трябва да се преминава плътно до буите на лявата страна, понеже те се поставят на малки дълбочини.

40 След като се дойде по створа на Аджигольските маяци до двата светещи знака на петото коляно, поставени на границите на канала в началото на петото коляно, трябва да се легне на

45

155

курс $88\frac{1}{2}^\circ$, с който да се следва 8 мили до створа на светещите знаци на Аджиголската коса.

Плаването по летото коляно на канала е най-трудно, особено при лоша видимост, тъй като каналът преминава на голямо отдалечение от бреговете и не е осигурен със створ.

След като се пристигне на створа на светещите знаци на Аджиголската коса, трябва да се легне на створа на Хабловските маяци и да се следва до порт Николаев по светещите створове, водещи по осите на колената 6—13 на Бугско-Днепровско-лиманския канал.

Денем при плаване по шестото и седмото коляно на канала поворотите от шестото за седмото коляно и от седмото за осмото трябва да се извършват, ориентирйки се по текущите створове на Сари-Камишките и Сакенските знаци.

При плаване по Бугско-Днепровсколиманския канал трябва строго да се придържа към створовете, понеже близо до канала подхождат отмели, простиращи се от бреговете.

При плаване на кораби с малко газене по река Буг вън от канала трябва да се има предвид наличието от двете страни на канала до порт Николаев на места за изхвърляне на грунт. Дълбочините по тия места могат да бъдат по-малки от дълбочините, показани на картата.

Порт Николаев е разположен на левия бряг при завоя на река Буг близо до град Николаев. От северната страна на града в река Буг се влива река Ингул. Левият бряг на завоя на река Буг западно от град Николаев е обкръжен с широк отmel. От този бряг започват две коси: Лесковая и Спасская. Десният бряг от село Малая Корениха до село Варваровка е дълбок и предимно стръмен.

Особеност за порт Николаев са пролетните, така наречени черни бури, появяващи се в резултат на пренасянето от силните източни сухи ветрове на голямо количество прах.

Рейдът на порта е защитен от всички ветрове освен от южните.

Портови средства. В порта се намират достатъчно количество буксирни катери и кранове за натоварване и разтоварване на корабите.

Лощмани. В порт Николаев има лощманска станция. Лощманите извършват превеждане на корабите от порт Николаев по Спасския канал до Варваровския мост и до портовете Одеса и Херсон. Всички кораби с изключение на тия от местното съобщение, които отиват за порт Николаев или излизат от него, трябва да се превеждат от лощман. Подхождането към пристаните на порта и отхождането от тях се разрешава само с превеждането на портовия лощман; изключение се прави само за корабите от местното съобщение.

Ремонт и снабдяване. В порта може да се извърши малък ремонт на кораби. Въглища могат да се получат по пред-

варителна заявка чрез Черноморското параходство. Провизии могат да се получат във всякакво количество.

Щормовите сигнали се вдигат на мачтата до първия пристан. От външния рейд мачтата е малко забележима.

Морският порт е разположен в Поповата долина. Той не е защитен от южните, югоизточните и югозападните ветрове, поради това при поява на същите мореплавателите трябва да вземат всички зависещи от тях предпазни мерки. Портът няма укрития за малки кораби.

Портът има следните причали, смятано от запад на изток: причал № 1 — пасажерски, причал № 2 — за зърнени храни, причал № 3 — за големи товари, причал № 4 — за руда, причал № 5 — въглищен, причал № 8 — за зърнени храни, причал № 15, разположен в източната част на порта — въглищен, и причал № 19, който е крайният и се намира в южната част на порта. Южно от причал № 19 се намира пристан.

Светещият буй № 2 на канала на акваторията на порта за лява страна (шир. $46^\circ 56'N$, дълг. $32^\circ 00'O$) се поставя на лявата граница на канала. Буйът е червен, с червена надстойка и цифра „2“ на корпуса.

Банки с дълбочини над тях 5-5 и 5-1 м се намират съответно на 191^о и разстояние 200 м и на 150 м източно от мола на бившия Каботажен гаван.

Подводно препятствие с дълбочина над него 7 м се намира на 3 кабелта южно от края на мола на бившия Каботажен гаван.

Потънал кораб лежи близо до мола на бившия Каботажен гаван.

До брега северно от задния Константиновски светещ знак са струпани повредени кораби. В този район не се препоръчва на корабите да се приближават до брега на разстояние, по-малко от 3 кабелта.

Районът е ограден със зелен светещ буй, намиращ се на $298^\circ, 1$ от задния Константиновски светещ знак и на разстояние 3-3 кабелта от него на дълбочина 9-4 м.

Град Николаев е разположен на полуостров, образуван от завоя на река Буг южно от мястото на сливането на реките Буг и Ингул. Градът е съединен с десния бряг на река Буг с Варваровския мост. Местността, разположена западно от град Николаев и представляваща ниската част на полуострова, се нарича Лески.

Спасският канал преминава по завоя на река Буг от южния край на отмела на Лесковата коса до Варваровския мост и по-нататък към устието на река Ингул. От входа до Спасската коса каналът върви по дъга, почти успоредна на десния бряг на реката, а в северната част от Спасската коса до Варваровския мост и по-нататък — по права с направление 52° . Каналът е ограден с вежи за дясна и лява страна. Номерацията на вежите върви от горе на долу.

Предпазване. При плаване по канала трябва да се предпазваме от района за изхвърляне на грунт, разположен между косите Лесковая и Спасская на изток и североизток от канала. Плаването в района за изхвърляне на грунт от канала се извършва между меридианите $31^{\circ}57',3$ и $31^{\circ}56',20$.

Светещи буи. Спаският канал се огражда от светещи буи за дясна и лява страна. На дясната страна буите са черни, с бели нечетни цифри, означаващи поредния номер на буя. На лявата страна буите са червени, с бели четни цифри.

Буй № 1 е поставен на $284\frac{1}{4}^{\circ}$ и на разстояние 1-9 кабелта от края на нос Николаевский.

Буй № 2 е поставен на лявата страна на канала южно от северния входен нос на река Ингул.

Буй № 3 е поставен на $316\frac{1}{4}^{\circ}$ и на разстояние 4-5 кабелта от края на нос Николаевский.

Буй № 5 е поставен на 315° и разстояние 5-9 кабелта от същия край.

Буй № 7 е поставен на $309\frac{1}{2}^{\circ}$ и разстояние 7-2 кабелта от същия край.

Буй № 11 е поставен на $145\frac{1}{2}^{\circ}$ и разстояние 7-9 кабелта от Коренихския преден створен знак.

Буй № 13 е поставен на $145\frac{1}{2}^{\circ}$ и разстояние 1-6 мили от Коренихския преден створен знак.

Буй № 15 е поставен в мястото на поворота за Спаския канал. Створът на Коренихските светещи знаци води по праволинейния участък на Спасския канал; направлението на створа е $52-232^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}57'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) е поставен до село Большая Корениха, на десния бряг на река Буг. Видът на знака е: бял решетъчен щит с черна вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на шар.

Задният знак (шир. $46^{\circ}57'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е поставен до село Большая Корениха. Видът на знака е: бял решетъчен щит с черна вертикална полоса по средата с топова фигура във вид на шар.

Огньове (шир. $46^{\circ}59'N$, дълг. $31^{\circ}58'O$) са поставени на западната и източната неразделяща част на Варваровския мост. Видът на установките е: решетъчни конструкции във вид на пресечени пирамиди с черен цвят на източната страна и червен цвят на западната страна.

Нечист грунт е открит в следните места:

1. Шир. $46^{\circ}58'70''N$; дълг. $31^{\circ}59'82''O$.
2. Шир. $46^{\circ}58'73''N$; дълг. $31^{\circ}59'88''O$.
3. Шир. $46^{\circ}58'72''N$; дълг. $31^{\circ}59'84''O$.
4. Шир. $46^{\circ}58'76''N$; дълг. $31^{\circ}59'81''O$.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление на Николаевския морски порт, 1954 г.)

§ 1. Плаването на всички морски кораби между портите Одеса — Николаев — Херсон, с изключение на корабите от местното съобщение и малкотонажните, се разрешава само чрез пресекването на локман.

§ 2. Плаването по канала през лятната обстановка на канала в района от остров Березан до устието на река Буг (Волошката коса) на корабите с газене, по-голямо от 5 м, се разрешава да плават само през светлата част на денонощието.

§ 4. Кораби, плаващи по канала с газене над 5 м, са задължени да носят на фокмачтата деном черен шар, през нощта червен огън с кръгло осветяване.

§ 5. Всички кораби с газене, по-малко от 5 м, отстъпват път на дълбоко газещите кораби, носещи сигнал, предвиден от § 4 на настоящите правила, придържайки се за това към дясната граница (по хода на кораба) или излизайки зад граница на канала, ако навигационната дълбочина позволява това; малкотонажните и буксирните кораби също така отстъпват път на всички морски кораби.

§ 7. Забранява се на дълбоко газещите кораби при плаване по канала да пресичат границите на каналите, да се развъртат на контркурс с изключение на местата и районите, предвидени за котвена стоянка съгласно § 10 на настоящите правила.

§ 8. Скоростта на корабите с газене над 5 м при плаването им по канала не трябва да превишава 8 възла; кораби с по-малко газене могат да плават по канала със скорост до 10 възла. В оперативната зона на порта скоростта на всички кораби с товароподемност, по-голяма от 50 рег. т., не трябва да превишава 4 възла.

§ 9. На всички плаващи по канала кораби се забранява да застават на котва на канала.

§ 10. Разрешава се заставането на котва, като се съобразяват с навигационната дълбочина, в следните райони:

- а) в района на село Старая Богдановка западно от канала;
- б) в района на село Котелино западно от канала;
- в) в района на Волошката коса югозападно от канала;
- г) в района на Аджигольската коса южно от канала.

§ 11. Всички кораби при разминаването си по канала са задължени да намалят хода до най-малък и при максимална предпазливост да се разминават с левите си бордове, ръководейки се от правило 25 на ИППСС.

§ 12. Забранява се разминаването на корабите на поворотните места по каналите, поради което при едновременно приближаване към поворота на срещи се кораби пръв преминава корабът, имащ газене, по-голямо от 5 м, и носещ сигнал, предвиден в § 4 на настоящите правила. При случаите, когато кораби, плаващи на контркурс, имат едно и също газене, пръв прави поворот корабът, следващ от порт Николаев.

§ 14. Всички кораби, следващи в портите Николаев и Херсон, след обявяването за закриване на навигацията в горните портове и в Диспърския лиман могат да отиват в тези портове само под пресекването на ледоразбивачи.

§ 15. На буксирните кораби, плаващи по подходните канали, се разрешава да водят не повече от две баржи по дължина, на къс буксир с дължина, не по-голяма от 50 м.

§ 16. На всички кораби категорически се забранява да изхвърлят във водата смет, гуртия и други предмети при плаването по каналите и при стоење във вътрешните рейдове на портите Николаев и Очаков.

§ 17. На всички кораби, плаващи по каналите, категорически се забранява да нарушават целостта на плаващата навигационна обстановка на каналите, а при повреждане знаците на навигационната обстановка капитаните на корабите, локманите и шкиперите след пристигането в първия порт са длъжни незабавно да съобщат за това на капитана на порта.

§ 18. На всички кораби се забранява влизането в канала и движението по канала при лоша видимост (мъгла, снежна виелица, проливен дъжд и др.).

§ 19. На всички риболовни кораби се забранява:

- а) да ловят риба по канала;
- б) да застават на котва по канала;
- в) да се завързват за знаците на навигационното ограждане.

§ 21. Категорически се забранява да се развалят, пречупват или преместват от тяхното щатно място знаците от навигационното ограждане на канала.

Забележка. При необходимост от преместване на плаващото ограждане в процеса на работите по увеличаване дълбочините на канала такова преместване се извършва само след получаване на разрешение от Хидрографната служба, като незабавно се уведомява портовият надзор с точно указание координатите на преместеното плаващо ограждане.

§ 22. На всички организации и лица категорически се забранява да поставят всякакви мрежи на подходните канали или близо до тях.

Поставянето на неподвижни и други мрежи в съседните на каналите райони трябва да бъде съгласувано с капитаните на портовете.

§ 25. Всички кораби, с изключение на малкотонажните кораби и корабите от местното съобщение, отиващи в порт Николаев или излизащи от него, трябва да се превеждат от линеен лоцман.

§ 26. Всички кораби, пристигащи в порт Николаев и готвеци се за приемане на портовия лоцман, трябва да убият инерцията на хода на траверса на 15-ия причал, където да чакат пристигането на портовия лоцман.

§ 27. Корабите, пристигащи в порт Николаев непосредствено от чужбина или от голям каботаж, трябва да застанат на котва в рейда на порта и да вдигнат карантинния флаг. До получаването на свободна практика и разрешение от съответните власти те не се допускат до причалите на порта и тяхното съобщение с брега се забранява.

§ 28. Капитаните на корабите, отправящи се в порта, са задължени своевременно, но не по-късно от 24 часа с последващо уточнение от 4 часа до пристигането да известяват порта за времето на предполагаемото пристигане, да запитат за мястото на швартоването, като едновременно съобщават газенето на кораба и състоянието на здравето на екипажа.

В случай на излизане от порт, преходът от който е по-малък от денонощие, капитанът съобщава за пристигането си веднага след излизането от порта с последващо уточнение 4 часа до пристигането.

Това положение е също така задължително за корабите от речния флот.

§ 29. Учрежденията, предприятия и лицата, на името на които са адресирани корабите, са задължени във всички случаи, когато им е известно за пристигането на кораба, да подадат своевременно писмено заявление в управлението на порта за очакваното пристигане на кораба в порта, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане в порта.

В заявлението трябва да бъдат означени:

- а) националността;
- б) наименованието на кораба;
- в) назначението на кораба;
- г) видът на товара;
- д) газенето на кораба;
- е) водоизместването на кораба.

§ 30. Капитанът на пристигащия в порта кораб е длъжен незабавно да оформи пристигането си в съответните организации и да съобщи на капитана на порта:

- а) за всички забелязани от него или известни му плаващи в морето предмети, които могат да създадат заплаха за корабостроенето;
- б) за забелязаните от него изменения или неизправности в ограждането на морските опасности, както и за случаите на откриване на неотбелязано на картата подводно препятствие;

в) за повредите, нанесени от неговия кораб на знаците за навигационно ограждане, обстановката или съоръженията на канала.

§ 31. Подходването на корабите към причалите на порта и отдалечаването им от причалите се разрешава само със знанието на инспекцията на портовия надзор, а за морските кораби — и чрез превеждането на портовия лоцман.

Забележка. За корабите от местното съобщение и портовия флот на порт Николаев това положение не е в сила.

§ 32. Плаването на корабите в портовите води, влизането и излизането от порта се извършва само ако корабите са причислени към едни от портовете и имат корабни документи, предвидени от Кодекса на търговското корабостроене на СССР и Правилата за техническа експлоатация на корабите от морския флот.

§ 33. За да се получи разрешение за заминаване на кораба в море, капитанът на кораба е задължен да представи в инспекцията на портовия надзор документи в съответствие с раздел 2-ри от Правилата за техническата експлоатация и другите инструктивни положения. Заминаването се оформява не по-рано от 4 часа преди времето на излизането на кораба от порта. В случай на неизлизане на кораба от порта, след като са изминали 4 часа от момента на получаване разрешение за излизане, излизането на кораба се анулира.

§ 34. Пристигането и заминаването на всеки кораб се оформява освен от инспекцията на портовия надзор и от:

- а) КПП;
- б) санитарно-карантинната станция.

Забележка. Без да се оформява пристигането и заминаването, разрешава се плаване на корабите в пределите на порта от Константиновския маяк до Варваровския мост.

§ 35. При излизането от порта капитанът на кораба е длъжен да се освободи в инспекцията на портовия надзор за всички разпоредения на начальника на порта, капитана на порта или на другите власти, за измененията в ограждането, обстановката, дълбочините и др., свързани с безопасността на плаването.

§ 37. Движението на морските кораби над порт Николаев до Варваровския мост се разрешава при газене на същите с 0-5 м по-малко от минималните навигационни дълбочини чрез превеждането от лоцман.

§ 38. През време на плаване в портовите води всички кораби трябва да се ръководят от Правилата за предпазване корабите от сблъскване в море.

§ 41. При буксировка на корабите са определени следните звукови сигнали за свързка:

1. Едно дълго изсвирване от буксирирания кораб — буксирайте направо.
2. Две дълги — спрете машината.
3. Дълго, кратко — наляйте хода.
4. Дълго, кратко, дълго — да се отладе или да се приеме буксирът.
5. Дълго и три кратки — извикване на буксира.
6. Едно кратко — буксирайте вдясно.
7. Три кратки — работете с пълен ход назад.
8. Две кратки — буксирайте вляво.

Буксирът е длъжен да повтори гореуказаните сигнали.

§ 43. Забранява се да се извършва отшвартоване на корабите от причала с буксир, който има недостатъчна мощност, която не осигурява безопасно и успешно извършване на швартовите операции.

Забележка. Необходимостта за даден съд да се ползува от буксири, броят и силата им се определят от лоцмана и капитана на кораба; спорът между тях се разрешава от капитана на порта.

При вятър със сила 6 бала и повече не се извършва прешвартоване и швартоване на корабите.

§ 44. През време на плаване с ледоразбивачи капитаните на корабите трябва да се ръководят от Правилата за превеждане на корабите през ледове.

- § 45. Движението на корабите в пределите на оперативната зона на порта трябва да се извършва с такъв ход, че създаденото възмущение да не причинява повреди, загуби или затруднения на стоящите на причала и на рейда кораби, шлюпки, работещи водолази, наливни станции, портови съоръжения и др. Движението не трябва да бъде повече от 4 възла за кораби с вместимост, по-голяма от 50 рег. т.
- § 46. Спускането на корабите по течението и промяна на мястото посредством дрейфа се забранява.
- § 47. През време на движението си във водите на порта главните котви на корабите трябва да бъдат готови за отдаване.
- § 48. През време на движението си във водите на порта на корабите се забранява да държат котвите си спуснати във водата или да ги влечат по дъното.
- § 49. Заставайки на котва в пределите на порта, корабите не трябва да отдават котвите си на фарватера и да пречат на свободното движение на корабите.
- § 54. Всички кораби, които пристигат в порта, застават на котва или към причала само на място, указано от инспекцията на портовия надзор.
- § 56. Заставането на баржи и малки кораби на котва в порт Николаев се разрешава само западно от створа на Константиновския маяк със задния Сиверсов знак, но не по-близо от 300 м от причалната линия на порта и 100 м към Спаския канал.
- § 57. Забранява се на корабите да се задържат за предпазните вертикални и хоризонтални греди на причалните стени.
- § 58. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котви в бухтата, са задължени да отдават веригата с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до клюза или да се събере верижната бухта до съединителната скоба, което би дало възможност бързо и удобно да се разедини веригата в случай на пожар или при друга необходимост да се изведе корабът от порта.
- § 59. По искане на ръководството на порта и по неговите указания капитаните и старшините на корабите са задължени да пренасят швартовите въжета, да ги отпускат, както и да извършват пренасяне и прешвартоване на корабите.
- § 63. Капитанът на всеки кораб, стоящ в порта или намиращ се в портовите води, е задължен по искането на администрацията на порта или капитана на порта да предостави своя кораб и екипаж за оказване помощ на търпящите бедствие или подлагати се на опасност хора и кораби.
- § 64. При пожар кораб, който се намира близо до мястото на пожара, под отговорността на капитана на кораба е длъжен да подава тревожни сигнали с корабните свирки или с камбана, както и да окаже незабавна помощ при гасенето на пожара.
- § 67. Корабите, стоящи до причалите, са задължени да имат на всички швартови въжета предпазители против плъхове.
- § 70. Нито един кораб няма право да изменя мястото на стоянката си в порта без разрешението на управлението на порта, а корабите от задграничното плаване и без разрешение на КПИ и митническите власти.
- § 72. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на портовата администрация е длъжен да промени мястото си.
- § 82. Отпадъците и др. на кораба по време на стоянката му в порта трябва да се събират в покрит сандък, който има стичащ се отвор зад борда. През лятото съдържанието на сандъка трябва да се залива с дезинфекционни разтвори.
- § 94. Лоцманската станция на порта извършва превеждането на корабите между портите Николаев—Одеса—Херсон и швартоването, отшвартоването и прешвартоването на корабите вътре в порта.
- § 95. За извикване на морския лоцман за превеждане на кораб от порт Николаев капитанът е длъжен 6 часа предварително с телефонограма или в писмен вид да подаде заявка до морския лоцман с последващо уточняване

162

за готовността на кораба за излизане 2 часа преди инспекцията на портовия надзор.

- § 96. За извикване на портовия лоцман капитанът е длъжен да подаде заявка, телефонограма или радиograma в инспекцията на портовия надзор: през нощта — 6 часа с последващо уточнение — 2 часа преди заминаването или пристигането на кораба, а през деня — 2 часа преди горните моменти.

Село Прогной (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е разположено на южния бряг на Днепровския лиман срещу устието на река Буг. Брегът близо до село Прогной е нисък. В района на село Прогной на разстояние до 3 мили се простира отел с дълбочини, по-малки от 5 м. Източно от село Прогной до островите Вербки и остров Янушев край на отмела се намира на разстояние 1-3 мили от брега.

Срещу село Прогной има пристан за малки кораби.

- § 96. **Фарватерът**, водещ към село Прогной, се състои от две колена. Първото колено с протежение 2-8 мили започва между първата и втората двойка вежи на първото колено на Херсонския канал на 1-6 мили SSO от Аджигольската коса. По това колено води створът на Капустинските знаци. Второто колено с протежение 3 мили върви по створа на Прогнойските знаци. Преминаването на фарватера е възможно само денем при добра видимост. Поворотът от първото за второто колено на фарватера е означен с вежи. При поворота трябва да се предпазваме от потъналия кораб, лежащ западно от мястото на поворота.

Створът на Капустинските знаци (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $31^{\circ}50'O$) е оборудван на южния бряг на Днепровския лиман, на 2-4 мили западно от село Прогной. Видът на знака е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата. Разстоянието между знаците е 3 кабелта. Направлението на створа, образуван от тези знаци, е $354^{\circ}/_4 - 174^{\circ}/_4$.

Створът на Прогнойските знаци (шир. $46^{\circ}30'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$), оборудван югозападно от село Прогной, води в неговата бухта до село Прогной. Направлението на створа е $310^{\circ}/_4 - 130^{\circ}/_4$. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата.

Херсонският канал с протежение 21-5 мили се състои от три колена и започва южно от Аджигольската коса, отклонявайки се от Бугско-Днепровсколиманския канал при поворота от петото за шестото колено. Поворотът от Бугско-Днепровсколиманския канал за първото колено на Херсонския канал се извършва на створа на светещите знаци на Аджигольската коса. Първото колено и западната част на второто колено на канала преминават през дълбочини, по-големи от 5 м, макар че отмели с дълбочини, по-малки от 5 м, приближават на места близо до канала. Източната част на второто и третото колено преминава през дълбочини, по-малки от 5 м.

Дълбочината в канала е 6-7 м (1953 г.). При необходимост корабите с голямо газене могат да застанат на котва в пределите 5 кабелта северно от началото на второто колено на канала.

50

163

§ 45. Движението на корабите в пределите на оперативната зона на порта трябва да се извършва с такъв ход, че създаденото вълнение да не причинява повреди, загуби или затруднения на стоящите на причала и на рейда кораби, шлюпки, работещи водолази, наливни станции, портови съоръжения и др. Движението не трябва да бъде повече от 4 възела за кораби с вместимост, по-голяма от 50 рег. т.

§ 46. Спускането на корабите по течението и промяна на мястото посредством дрейфа се забранява.

§ 47. През време на движението си във водите на порта главните котви на корабите трябва да бъдат готови за отдаване.

§ 48. През време на движението си във водите на порта на корабите се забранява да държат котвите си спуснати във водата или да ги влечат по дъното.

§ 49. Заставайки на котва в пределите на порта, корабите не трябва да отдават котвите си на фарватера и да пречат на свободното движение на корабите.

§ 54. Всички кораби, които пристигат в порта, застават на котва или към причала само на място, указано от инспекцията на портовия надзор.

§ 56. Заставането на баржи и малки кораби на котва в порт Николаев се разрешава само западно от створа на Константиновския маяк със задния Сиверсов знак, но не по-близо от 300 м от причалната линия на порта и 100 м към Спасния канал.

§ 57. Забранява се на корабите да се задържат за предпазните вертикални и хоризонтални греди на причалните стени.

§ 58. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котви в бухтата, са задължени да отдават веригата с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до клюза или да се събере верижната бухта до съединителната скоба, което би дало възможност бързо и удобно да се разедини веригата в случай на пожар или при друга необходимост да се изведе корабът от порта.

§ 59. По искане на ръководството на порта и по неговите указания капитаните и старшините на корабите са задължени да пренасят швартовите въжета, да ги отпускат, както и да извършват пренасяне и прешвартоване на корабите.

§ 63. Капитанът на всеки кораб, стоящ в порта или намиращ се в портите води, е задължен по искането на администрацията на порта или капитана на порта да предостави своя кораб и екипаж за оказване помощ на търпящите бедствие или подлагащи се на опасност хора и кораби.

§ 64. При пожар кораб, който се намира близо до мястото на пожара, под отговорността на капитана на кораба е длъжен да подава тревожни сигнали с корабните свирки или с камбана, както и да окаже незабавна помощ при гасенето на пожара.

§ 67. Корабите, стоящи до причалите, са задължени да имат на всички швартови въжета предпазители против плъхове.

§ 70. Нито един кораб няма право да изменя мястото на стоянката си в порта без разрешението на управлението на порта, а корабите от задграничното плаване и без разрешение на КПИ и житническите власти.

§ 72. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на портовата администрация е длъжен да промени мястото си.

§ 82. Отпадъците и др. на кораба по време на стоянката му в порта трябва да се събират в покрит сандък, който има стичащ се отвор зад борда. През лятото съдържанието на сандъка трябва да се залива с дезинфекционни разтвори.

§ 94. Лоцманската станция на порта извършва превеждането на корабите между портите Николаев—Одеса—Херсон и швартоването, отшвартоването и прешвартоването на корабите вътре в порта.

§ 95. За извикване на морския лоцман за превеждане на кораб от порт Николаев капитанът е длъжен 6 часа предварително с телефонограма или в писмен вид да подаде заявка до морския лоцман с последващо уточняване

за готовността на кораба за излизане 2 часа преди инспекцията на портовия надзор.

§ 96. За извикване на портовия лоцман капитанът е длъжен да подаде заявка, телефонограма или радиограма в инспекцията на портовия надзор: през нощта — 6 часа с последващо уточнение — 2 часа преди зминачването или пристигането на кораба, а през деня — 2 часа преди горните моменти.

Село Прогной (шир. 46°31'N, дълг. 31°54'O) е разположено на южния бряг на Днепровския лиман срещу устието на река Буг. Брегът близо до село Прогной е нисък. В района на село Прогной на разстояние до 3 мили се простира отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. Източно от село Прогной до островите Вербки и остров Янушев край на отмела се намира на разстояние 1-3 мили от брега.

Срещу село Прогной има пристан за малки кораби.

Фарватерът, водещ към село Прогной, се състои от две колена. Първото колено с протежение 2-8 мили започва между първата и втората двойка вежи на първото колено на Херсонския канал на 1-6 мили SSO от Аджигольската коса. По това колено води створът на Капустинските знаци. Второто колено с протежение 3 мили върви по створа на Прогнойските знаци. Преминаването на фарватера е възможно само денем при добра видимост. Поворотът от първото за второто колено на фарватера е означен с вежи. При поворота трябва да се предпазваме от потънали кораб, лежащ западно от мястото на поворота.

Створът на Капустинските знаци (шир. 46°31'N, дълг. 31°50'O) е оборудван на южния бряг на Днепровския лиман, на 2-4 мили западно от село Прогной. Видът на знака е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата. Разстоянието между знаците е 3 кабелта. Направлението на створа, образуван от тези знаци, е 354°/4—174°/0.

Створът на Прогнойските знаци (шир. 46°30'N, дълг. 31°53'O), оборудван югозападно от село Прогной, води в неговата бухта до село Прогной. Направлението на створа е 310°/4—130°/2. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата.

Херсонският канал с протежение 21-5 мили се състои от три колена и започва южно от Аджигольската коса, отклонявайки се от Бугско-Днепровсколиманския канал при поворота от петото за шестото колено. Поворотът от Бугско-Днепровсколиманския канал за първото колено на Херсонския канал се извършва на створа на светещите знаци на Аджигольската коса. Първото колено и западната част на второто колено на канала преминават през дълбочини, по-големи от 5 м, макар че отмели с дълбочини, по-малки от 5 м, приближават на места близо до канала. Източната част на второто и третото колено преминава през дълбочини, по-малки от 5 м.

Дълбочината в канала е 6-7 м (1953 г.).

При необходимост корабите с голямо газене могат да застанат на котва в пределите 5 кабелта северно от началото на второто колено на канала.

Ограждане. Херсонският канал се огражда с вежи и светещи буи. На дясната страна на канала (считано от море) се поставят черни вежи с черни конуси с върха нагоре и черни буи, а на лявата страна — червени вежи с червени конуси, обърнати с върха надолу, и червени буи. Всички вежи имат поредна номерация; на буйте от дясната страна на канала се дава нечетен номер, а на буйте от лявата страна — четен.

Плаването по канала се осъществява по светещите створове, водещи по осите на колената на Херсонския канал.

10 **Нос Станислав** (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}08'O$) се намира на 14.5 мили *OSO* от Аджигольската коса и значително се издава от общата линия на брега. Носът е висок и обривист; на него е разположено село Станислав, в което се намира забележима църква. Нос Станислав е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 5 м, простиращ се почти на 2 мили към *SSW*. На южния край на отмела, на разстояние 1.2 мили от носа, лежи потънал кораб.

15 В първата долина източно от нос Станислав е разположено забележимото село Широка Балка (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}12'O$); по-нататък на изток, във втората долина, е разположено село Софиевка.

20 **Първото коляно на Херсонския канал** с протежение 12.8 мили започва на 8 кабелта южно от Аджигольската коса и продължава по направление $109^{\circ}1/4-289^{\circ}1/4$. То се огражда с вежи и светещи буи.

25 **Опасности.** Покрай границите на първото коляно на Херсонския канал се намират няколко банки с дълбочини над тях 5 м. На 3.5 мили западно от нос Станислав се намира подводно препятствие с дълбочина над него 1 м.

30 **Створът на Станислав** — Аджигольските маяци води по оста на първото коляно на Херсонския канал; направлението на створа е $289^{\circ}1/4-109^{\circ}1/4$.

35 **Предният маяк** (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) е поставен на северния край на отмела, на 4 кабелта северно от северния край на остров Янушев. Видът на маяка е: тъмночервена кръгла ажурна металическа кула на иззидана основа.

40 **Задният маяк** (шир. $46^{\circ}29'N$, дълг. $32^{\circ}14'O$) е поставен на отмела северно от село Рибалче, на 3.6 мили от предния маяк. Видът на маяка е: тъмночервена кръгла ажурна металическа кула на иззидана основа.

45 **Светещият буй № 17** на първото коляно за дясната страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}49'O$) се поставя на 1.31 мили *OSO* от Аджигольската коса на дясната граница на канала. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „17“.

45 **Светещият буй № 15** на първото коляно за дясната страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) се поставя на 3.2 мили *OSO* от Аджигольската коса надясно. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „15“ на корпуса.

Светещият буй № 13 на първото коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) се поставя на 5.4 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „13“ на корпуса.

5 **Светещият буй № 11** на първото коляно, за дясната страна (шир. $43^{\circ}33'N$, дълг. $31^{\circ}58'O$) се поставя на 5 мили *SW* от нос Бубликов. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „11“ на корпуса.

10 **Светещият буй № 9** на първото коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) се поставя на 4.55 мили *WSW* от нос Станислав. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „9“ на корпуса.

15 **Светещият буй № 7** — поворотен, за дясната страна (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}06'O$) се поставя на 2.7 мили *SW* от нос Станислав, на поворота от първото за второто коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса и черна цифра „7“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

20 **Светещият буй № 18** на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}36'N$, дълг. $31^{\circ}49'O$) се поставя на 1.31 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „18“ на корпуса.

25 **Светещият буй № 16** на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) се поставя на 3.2 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „16“ на корпуса.

30 **Светещият буй № 14** на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) се поставя на 5.4 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „14“ на корпуса.

35 **Светещият буй № 12** на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $31^{\circ}58'O$) се поставя на 5 мили *SW* от нос Бубликов. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „12“ на корпуса.

40 **Светещият буй № 10** на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) се поставя на 4.55 мили *WSW* от нос Станислав. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „10“ на корпуса.

40 **Светещ буй № 8** — поворотен, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}06'O$) се поставя на 2.7 мили *SW* от нос Станислав на поворота от първото за второто коляно. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса и червена цифра „8“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

45 **Второто коляно на Херсонския канал** с протежение 8 мили започва на 2.8 мили югозападно от нос Станислав и първи по направление $76^{\circ}1/4-256^{\circ}1/4$; източната му половина е прокопана в отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. Коляното се огражда

с вежи и светещи буй. Близко до границата на второто коляно на канала лежи потънал кораб, положението на който е показано на картата; корабът е ограден със зелен буй. В района на потъналия кораб се забранява разминаване в канала.

Створът на Касперовските светещи знаци води по оста на второто коляно; направлението на створа е $256\frac{1}{4} - 76\frac{1}{4}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) е поставен на стръмния бряг на 7 мили източно от нос Станислав и на североизток от устието на река Рвач. Видът на знака е: бяла кула до бял дом; под кулата на стръмнината се намира бял щит.

Задният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}20'O$) е поставен до село Касперовка на 7-5 кабелта от предния знак. Видът на знака е: четиристенна ажурна кула, в горната си част обкована с дъски.

Светещият буй № 6 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буйът е червен, с червена надстройка и бяла цифра „6“ на корпуса.

Светещият буй № 5 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен, с черна надстройка и бяла цифра „5“ на корпуса.

Светещият буй № 4 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буйът е червен, с червена надстройка и бяла цифра „4“ на корпуса.

Светещият буй № 3 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен, с черна надстройка и бяла цифра „3“ на корпуса.

Третото коляно на Херсонския канал с протежение 6 кабелта започва от створа на Касперовските светещи знаци и продължава до входа в река Рвач, където се съединява с нейния фарватер. Коляното се огражда с вежи и два светещи буйа.

Створът на светещите знаци Рвач (Малие Касперовские) (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) води по оста на третото коляно на Херсонския канал в устието на река Рвач; направлението на створа е $276\frac{1}{4} - 96\frac{1}{4}$.

Предният знак е поставен северно от входа в устието на река Рвач. Видът на знака е: металическа конструкция с топова фигура във вид на ромб.

Задният знак е поставен на нос Кизим (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) на 3 кабелта от предния. Видът на знака е: металическа конструкция с бял дървен щит, с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб.

Светещият буй № 1 — поворотен, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буйът е черен, с бяла хоризонтална полоса и черна цифра „1“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

Светещият буй № 2 — поворотен, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буйът е червен, с бяла хоризонтална полоса и червена цифра „2“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Река Днепър е една от големите реки на европейската част на СССР. При вливането си в Днепровския лиман река Днепър образува обширна делта, прорязана от многочислени ръкави. Северният от ръкавите, наречен река Рвач, е корабоплавателен. На 15 мили от устието на десния бряг на Днепър е разположен портовият град Херсон, плаването към който се извършва по фарватера, преминаващ по река Рвач, ръкава Олховий Днепър и самата река Днепър, който е оборудван със створове и буйи.

На 2-3 мили под порта Херсон Днепър се разделя на два ръкава: северен — Олховий Днепър, и южен — Старий Днепър, които по-нататък се разделят на по-малки ръкави. Старий Днепър и Олховий Днепър при сливането си образуват широкия среден ръкав на река Днепър — Бакай. От югоизток ниският остров Черкасский отделя ръкава Бакай от ръкава Конка. При сливането си тези ръкави образуват Збуреското гърло, през което кораби с малко газене могат да плават до порт Херсон и село Голая Пристан. В южната част на делтата на река Днепър се намира плитководният Збуревский залив. На южния бряг на делтата на река Днепър са разположени селата Рибалче, Старо Збуревка и Голая Пристан.

Потънали кораби. В ръкавите и гърлата на река Днепър от устието до порт Херсон лежат няколко потънали кораба. Повечето кораби са с частите си над водата.

Река Рвач е северният ръкав на река Днепър и има незначителни завои. Влизането в реката се извършва по створа на светещите знаци Рвач. Двата бряга на входа в реката са укрепени с направляващи течението дамби. Дамбата на левия бряг е по-дълга от дамбата на десния бряг.

Огън (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}18'O$) е поставен на западния край на южната дамба на река Рвач. Видът на установката е: черен стълб с напречници.

Огън е поставен на северната дамба на река Рвач на 222° и разстояние 6 кабелта от предния Касперовски светещ створен знак. Видът на установката е: черен дървен стълб с квадратен щит на върха.

Фарватерът на река Рвач в основата си преминава по средата на реката. В тези места, където фарватерът отстъпва от средата на реката, има плаващо ограждане, а в местата с малки дълбо-

с вежи и светещи буй. Близко до границата на второто коляно на канала лежи потънал кораб, положението на който е показано на картата; корабът е ограден със зелен буй. В района на потъналия кораб се забранява разминаване в канала.

Створът на Касперовските светещи знаци води по оста на второто коляно; направлението на створа е $256\frac{1}{4}^{\circ}$ — $76\frac{1}{4}^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) е поставен на стръмния бряг на 7 мили източно от нос Станислав и на североизток от устието на река Рвач. Видът на знака е: бяла кула до бял дом; под кулата на стръмнината се намира бял щит.

Задният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}20'O$) е поставен до село Касперовка на 7.5 кабелта от предния знак. Видът на знака е: четиристенна ажурна кула, в горната си част обкована с дъски.

Светещият буй № 6 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „6“ на корпуса.

Светещият буй № 5 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „5“ на корпуса.

Светещият буй № 4 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „4“ на корпуса.

Светещият буй № 3 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „3“ на корпуса.

Третото коляно на Херсонския канал с протежение 6 кабелта започва от створа на Касперовските светещи знаци и продължава до входа в река Рвач, където се съединява с нейния фарватер. Коляното се огражда с вежи и два светещи буй.

Створът на светещите знаци Рвач (Малие Касперовские) (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) води по оста на третото коляно на Херсонския канал в устието на река Рвач; направлението на створа е $276\frac{1}{2}^{\circ}$ — $96\frac{1}{2}^{\circ}$.

Предният знак е поставен северно от входа в устието на река Рвач. Видът на знака е: металическа конструкция с топова фигура във вид на ромб.

Задният знак е поставен на нос Кизим (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) на 3 кабелта от предния. Видът на знака е: металическа конструкция с бял дървен щит, с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб.

Светещият буй № 1 — поворотен, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса и черна цифра „1“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

Светещият буй № 2 — поворотен, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса и червена цифра „2“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Река Днепър е една от големите реки на европейската част на СССР. При вливането си в Днепровския лиман река Днепър образува обширна делта, прорязана от многочислени ръкави. Северният от ръкавите, наречен река Рвач, е корабоплавателен. На 15 мили от устието на десния бряг на Днепър е разположен портовият град Херсон, плаването към който се извършва по фарватера, преминаващ по река Рвач, ръкава Олховий Днепър и самата река Днепър, който е оборудван със створове и буй.

На 2.3 мили под порта Херсон Днепър се разделя на два ръкава: северен — Олховий Днепър, и южен — Старий Днепър, които по-нататък се разделят на по-малки ръкави. Старий Днепър и Олховий Днепър при сливането си образуват широкия среден ръкав на река Днепър — Бакай. От югоизток ниският остров Черкасский отделя ръкава Бакай от ръкава Конка. При сливането си тези ръкави образуват Збуревското гърло, през което кораби с малко газене могат да плават до порт Херсон и село Голая Пристан. В южната част на делтата на река Днепър се намира плитководният Збуревский залив. На южния бряг на делтата на река Днепър са разположени селата Рибалче, Старо Збуревка и Голая Пристан.

Потънали кораби. В ръкавите и гърлата на река Днепър от устието до порт Херсон лежат няколко потънали кораба. Повечето кораби са с частите си над водата.

Река Рвач е северният ръкав на река Днепър и има незначителни завой. Влизането в реката се извършва по створа на светещите знаци Рвач. Двата бряга на входа в реката са укрепени с направляващи течението дамби. Дамбата на левия бряг е по-дълга от дамбата на десния бряг.

Огън (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}18'O$) е поставен на западния край на южната дамба на река Рвач. Видът на установката е: черен стълб с напречници.

Огън е поставен на северната дамба на река Рвач на 222^о и разстояние 6 кабелта от предния Касперовски светещ створен знак. Видът на установката е: червен дървен стълб с квадратен щит на върха.

Фарватерът на река Рвач в основата си преминава по средата на реката. В тези места, където фарватерът отстъпва от средата на реката, има плаващо ограждане, а в местата с малки дълбо-

чини са прокопани канали. По тези канали водят светещите створове № 8 и 7.

Огън (шир. 46°33' N, дълг. 32°23' O) е поставен на десния бряг на река Рвач, близо до селцето Хоменки. Видът на установката е: червен дървен стълб с квадратен щит на върха.

5 **Ръкав Олховий Днепър.** На 2-3 мили от порт Херсон Днепър се разделя на ръкави; десният ръкав се нарича Олховий Днепър. В началото на ръкава, по средата, се намира остров Малий Потемкин. В началото си на протежение 3-5 мили ръкавът има направление 261°, след това завива на 231° и след 2 мили се слива с ръкава Старий Днепър, образувайки остров Большой Потемкин. Десният бряг на ръкава Олховий Днепър е образуван от островите Карантинний и Олховий.

10 Плаването по ръкава Олховий Днепър се извършва по фарватера, състоящ се от шест колена и оборудван с шест светещи створове—№ 2,3,4,5 и 6 и обратния створ № 5. В участъците от реката, които не са оборудвани със створове, плаването обикновено се извършва по средата на реката.

20 Огън (шир. 46°34' N, дълг. 32°28' O) е поставен на десния бряг на ръкава Олховий Днепър в мястото на сливането му с ръкава Старий Днепър. Видът на установката е: червен дървен стълб с квадратен щит.

Фарватерът на река Днепър от устието на река Рвач до порт Херсон в началото върви по река Рвач, а след това, излизайки от нея, по створа на светещите знаци № 7, водещ през широко и дълбоко водно пространство; над устието на река Кошевая той върви по створ № 6, поставен на левия бряг на река Днепър. Този створ води безопасно от отмела, намиращ се при устието на ръкава Старий Днепър, в ръкава Олховий Днепър. След това фарватерът върви по ръкава Олховий Днепър по правия и обратен створ № 5, поставен в устието на река Кошевая и на южния край на остров Карантинний, и по створ № 4. По-нататък, до порт Херсон, фарватерът върви по средата на ръкава Олховий Днепър по створ № 3 между островите Малий Потемкин и Большой Потемкин и след това по створовете № 2 и 1.

35 **Ограждане.** Фарватерът на река Днепър от устието на река Рвач до порт Херсон се огражда със светещи буи, бакани, вежи, светещи предпазни знаци и осем двойки светещи створни знаци.

40 Створните знаци имат вид на металически конструкции с дървени бели щитове, с черна вертикална полоса и топови фигури във вид на ромб. Бунте, баканите, вежите и предпазните знаци на десния бряг са червени, с червени огньове, а на левия бряг са черни, с бели огньове.

45 Плавачото ограждане периодически се премества в зависимост от изменението на направлението на фарватера, за което се обявява в Известия до мореплавателите.

Порт Херсон е разположен на десния бряг на река Днепър и на десния бряг на река Кошевая; той е голям морски и речен порт.

Портът е достъпен за кораби с голямо газене и плаването по фарватера, водещ към него, благодарение на доброто ограждане не предизвиква особени затруднения. През зимата, когато река Днепър замръзне, корабите се превеждат в порта с ледоразбивачи. На дясната страна на река Днепър, нагоре по течението от река Кошевая, има кейова стена, оборудвана за швартоване на корабите. Освен нея има друга кейова стена за корабите, поддържащи местното съобщение. В река Кошевая се намират речни пристани. Корабите и баржите или подхождат към кейовата стена и пристаните, или пък застават на котва.

15 На левия бряг на река Днепър срещу кейовата стена има три бухтички, които могат да се използват за зимуване на малки кораби. Частта на река Днепър от северната граница на града почти до остров Малий Потемкин се нарича Херсонски рейд.

Портът разполага с достатъчно количество разнообразни механизирани товаро-разтоварителни средства.

20 В порта може да се извърши ремонт на речните кораби и баржи, запасяване с въглища, провизии и прясна вода.

В порта има амбулатория.

Лоцмани. В порт Херсон има станция на морските лоцмани. Корабите, които идват в порт Херсон и се нуждаят от лоцманско превеждане, трябва да дадат заявка до капитана на порт Одеса по радиото едно денонощие преди подхождането към порта и да вземат лоцман на Одеския рейд при Воронцовския маяк. При излизане от порт Херсон трябва да се даде заявка за превеждането на кораба от лоцман на капитана на порт Херсон. Снемането на лоцмана се извършва в Одеския рейд.

30 **Град Херсон** е разположен на високия десен бряг на река Днепър и се доближава непосредствено до територията на порт Херсон.

Град Херсон има железопътно съобщение. По време на навигацията редовно се поддържа параходно съобщение с портотовете Одеса, Очаков, Николаев и с пунктовете, разположени нагоре по река Днепър.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Херсонския морски порт, 1953 г.)

1. Влизането и излизането на корабите от порта, както и плаването по каналите се извършва денонощно. Движението на корабите се регулира от администрацията на морския порт.

2. Кораб, влизащ или излизащ от порта, от изгрев до залез слънце е задължен да носи кърмовия национален флаг.

3. Корабите, плаващи срещу течението на реката, са задължени да отстъпват път на корабите, идващи по течението.

45 4. Всички морски голямоторни кораби, плаващи за Херсонския порт или излизайки от него, са длъжни да плават чрез превеждането с морски лоцман.

Забележка. С изключение на корабите от местното съобщение.

5. Газенето на корабите, посещаващи Херсонския порт, се регламентира от действащите Известия до мореплавателите и в отделни случаи от администрацията на порта.

6. Капитанът на кораба е длъжен да съобщи на порта, който предстои да посети, времето на пристигането 48 часа и повторно 24 часа преди пристигането, а при преход с продължителност, по-малка от 48 часа — не по-късно от 1 час след излизането от порта. 4 часа преди пристигането си капитанът на кораба съобщава уточненото време на пристигането.

7. В първоначалната информация капитаните на корабите трябва да укажат газенето на кораба, разрешената товароподемност на товарните средства, количеството и вида на товара по групи и по трюмове, количеството и разположението на стрелите с посочване на техните тегла и дължини, характеристиката на палубния товар с по-общите товари, наименованието на получателите.

Също такава информация се дава от капитаните на корабите от всички видове плавания, когато се отправят в порта за приемане на гориво, вода, снабдяване и др.

8. Капитан на кораб, който няма на кораба радиоустановки, е длъжен да съобщи на порта чрез порта, от който се отправя, времето на заминаването на кораба и предполагаемото време на пристигането му в порта.

9. За чуждестранните кораби аналогична информация дава Инфлот. 10. Лицата, които умислено са повредили бреговете и плаващите знаци от оградяването и огньовете в подходния към порта канал, се привличат към главна отговорност съгласно съответния член от Углавния кодекс на УССР.

11. Плаването на корабите в портите води, влизането и излизането от порта може да става само ако корабът е регистриран в един от портите и има съответни корабни документи.

12. За да може капитанът на кораба да получи разрешение за излизане в море с кораба, той е задължен да представи в инспекцията на портския надзор следните документи:

- 1) свидетелство за право на плаване под флаг (патент);
  - 2) удостоверение за годност за плаване;
  - 3) корабно свидетелство;
  - 4) екипажен списък;
  - 5) международно свидетелство за товарната марка;
  - 6) свидетелство за радиоустановката;
  - 7) свидетелство за пожарната охрана;
  - 8) санитарно свидетелство;
  - 9) пасажерско свидетелство (за пасажерските кораби).
- Малките кораби с вместимост, по-малка от 20 рег. т., представят:
- 1) корабен билет;
  - 2) екипажен списък;
  - 3) технически паспорт, издаден от Регистъра на СССР;
  - 4) свидетелство за пожарната охрана;
  - 5) санитарно свидетелство.

13. Капитаните на всички кораби представят дипломите (свидетелства за правоспособност) на командния състав.

14. Заминаването на всеки кораб се оформява също така в КПП МГБ и санитарно-карантинната станция.

Плаването на корабите в оперативната част на порта се разрешава без оформяване на заминаването и пристигането.

15. При излизане от порта капитанът на кораба е длъжен да получи информация в инспекцията на портския надзор за всички разпоредения на началника на порта и началника на инспекцията на портския надзор за режима на плаването, за изменението в оградяването, обстановката, дълбочините и други изменения, свързани с безопасността на плаването в дадения район.

17. Ако в определеното време корабът не е заминал, капитанът на същия е задължен да уведоми инспекцията на портския надзор за причините, поради които е задържано заминаването на кораба. В случаите, когато пристигането на кораба закъсне по разписанието или от времето, когато е уведомено за пристигането му, капитанът на кораба е длъжен незабавно да съобщи на началника на инспекцията на портския надзор за причините на закъснението.

18. През време на мъгла или лоша видимост плаването по канала се забранява.

19. При движение на корабите по едно и също направление те трябва да се държат един от друг на такова разстояние, което изключва възможност за сблъскване.

20. При срещата си в канала или по фарватера корабите намаляват хода до малък и придържайки се към дясната страна, се разминават с левите си бордове.

22. Корабите, плаващи надолу по течението, подават сигнал на срещания кораб, укавайки към коя страна те се придържат при разминаването.

23. Корабите, плаващи във водите на Херсонския морски порт, се подчиняват на следните правила:

- а) през време на движение да имат котви, готови за отдаване;
- б) не трябва да имат котви, спуснати във вода или влечени по грунта;
- в) при плаване в канала през време на движение в порта или при стоянка на рейдовете шлюпките и товарните стрели трябва да бъдат прибраны на кораба.

24. Забранява се на корабите да се разминават в поворотите на канала. Поради това, когато към поворота се приближават едновременно два кораба, плаващи в различни направления, корабът, плаващ надолу по течението на реката, преминава, без да спира движението, а корабът, плаващ нагоре срещу течението, трябва да спре, преди да дойде на $\frac{1}{4}$ миля до поворота, и само след пропускането на срещания кораб може да продължи плаването, ако близо няма друг кораб, плаващ срещу него.

25. Приближавайки се към поворота, където няма възможност своевременно да се види кораб, плаващ насреща, корабът е длъжен да дава сигнал за своето приближаване с дълго изсвирване, а ако не получи отговор, да го повтори, влизайки в такъв участък на реката. Ако пък на подадения сигнал последва от противоположната страна подобен сигнал, корабът, плаващ срещу течението, е задължен да намали хода и да чаква сигнал от кораба, идващ по течението; последният също намалява хода, разминавайки се с левите бордове.

26. Ако между два приближаващи се кораба не са подадени още сигнали или не са получени отговорните сигнали, а тяхното по-нататъшно движение води към опасност, корабът, плаващ срещу течението, е длъжен да се спре и изчака, докато не получи ясен сигнал от кораба, идващ по течението.

27. При среща на буксирни кораби в тясно място двата буксира при необходимост да се разминат поставят буксираните съдове на котва, след което със съвместни усилия извеждат корабите от теснината.

28. Корабите, които нямат звукови сигнали или чинто звукови сигнали са се повредили на път, са длъжни да застанат на котва и да не следват по канала до поправянето на сигналите.

29. Корабите не трябва да застават на котва по средата на фарватера.

30. Всички кораби, които се спират на котва по средата на фарватера, са длъжни да оставят фарватера по възможност напълно свободен за преминаване на останалите кораби. Кораб, който е принуден да се спре на канала или фарватера поради неблагоприятно време, изгубване способност да се управлява или по каквато и да е друга причина, трябва да застане на котва настрани от фарватера, като спазва правилата за сигналите, установени в Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ППСС), при което той незабавно отдава от кърмата друга котва, за да запази направлението по продължението на канала.

33. Скоростта на кораба с газене 5-5 м не трябва да превишава в канала възла, а покрай дамбите — 6 възла.
36. Строго се забранява изхвърлянето на смет в канала, фарватерите и в акваторията на порта.
37. Капитаните на корабите, пристигащи в порта, са длъжни да съобщат на началника на инспекцията на портовия надзор:
- а) за всички забелязани или известни им плаващи в морето предмети, които могат да създадат заплаха за плаващите кораби;
  - б) за забелязани от тях изменения или неизправности в ограждането, обстановката, както и за случаи на откриване на непоказано на картата подводно препятствие;
  - в) за повредите, нанесени от неговия кораб на знаците, на обстановката или съоръженията по канала.
42. Всеки кораб е длъжен незабавно да се подчини на предявеното към него от страна на инспекцията на портовия надзор искане да намали или спре ход.
43. Ако от корабоплавател бъде забелязан по време на плаването какъвто и да е предмет, опасен за корабоплаването, на мястото му трябва да бъде поставен буй или друг знак и незабавно да се съобщи в инспекцията на портовия надзор.
44. Учреждения, предприятия и лица, на името на които се адресира корабът, са задължени във всички случаи да подадат своевременно писмено заявление в управлението на порта за очакваното пристигане на кораба в порта, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане.
- В заявлението трябва да бъде означено:
- а) назначението;
  - б) газенето;
  - в) видът и количеството на товара;
  - г) наименованието на кораба;
  - д) водоизместването.
46. Подкождането към причалите на порта, както и отхождането от тях, се разрешава само под ръководството на портовия лоцман, с изключение на корабите от местното съобщение.
- Забележка.** Неоходимостта за дадения кораб да се ползва от буци и тяхното число се определя от лоцмана.
47. Спускането на корабите по течението и промяната на мястото посредством дрейфа се забранява.
48. Корабите, влизащи в порта, трябва да отстъпват път на корабите, излизащи от порта.
50. Корабите, пристигащи в Херсонския порт непосредствено от чужбина, чуждестранните кораби и корабите от големия каботаж трябва да застигат на котва в рейда на порта, да вдигнат карантинния флаг и позивните на кораба и до получаването на свободна практика и разрешение от съответните власти не се допускат до причалите на порта и тяхното съобщение с брега се забранява. Само след изпълнението на установените формалности по приемането и преглеждането на кораба се разрешава съобщението с брега.
51. Движението в порта, швартоването, отшвартоването, прешвартоването, промяната на котвеното място на чуждестранни кораби без портовия лоцман се забранява.
53. Корабите, преминаващи напреки на течението от единия бряг към другия, са длъжни да отстъпват път на всички кораби, плаващи срещу или по течението.
56. Заставането на котва на створната линия на маячните огъове по фарватера се забранява.
57. Отдадените от корабите котви трябва да имат буйове с такива размери, цвят и по своята плавушест да се намират на повърхността на водата, а над котвите, отдадени за снемането на кораба от мел, трябва да бъде поставена шлюпка с фенер.
58. Забранява се да се отдава котва между бреговите знаци, означаващи местонахождението на подводните кабели.

172

Забележка. Направлението на кабелите се означава с черно-жълт цвят със знаци на брега.

59. Нито един кораб без разрешението на администрацията на управлението на порта, а чуждестранните кораби без разрешение на КПП и митническите власти нямат право на стоянка в порта.

61. Ако от който и да е кораб бъде изпусната котва или друг предмет, който може да представлява опасност за корабоплаването, капитанът на този кораб е задължен да издиря и прибере предмета, а когато е възможно, да означава това място с буй или друг знак на вода или на брега и да заяви за това в инспекцията на портовия надзор.

65. Всички кораби, стоящи на котва в рейда, са длъжни денем да държат шар на форшага.

66. През време на мъгла на всички кораби, стоящи в рейда, трябва да се подават звукови сигнали с камбана.

71. От стоящите в порта кораби се забранява да се изхвърлят зад борда каквито и да са нечистотии (смет).

74. Стойнката на два и повече кораби на борт в оперативната част на порта се допуска само с разрешението на началника на инспекцията на портовия надзор.

76. Капитаните на корабите, стоящи в порта, трябва да поддържат корабните двигатели в готовност, така че корабът да може да промени мястото си или да излезе от порта не по-късно от 3 часа след разпоредането за това от администрацията на порта.

78. Рейдът за корабите от речния флот, пренасящи сух товар, е определен на разстояние от 600 м нагоре срещу течението от източния край на причалите на елеватора; той се огражда със створни знаци на левия бряг, установени над акваторията, предназначени за маневриране на морските кораби.

79. Рейдът за нефтоналивните кораби от речния флот е установен в ръкава на Стария Днепър, под задния знак на створ № 1.

80. Рейдът за стоянката на морските нефтоналивни кораби е определен при нефтогавана.

82. За всички случаи на аварии, произшествия, нещастни случаи в море и в пределите на портовите води, както и за повреди, причинени на портовите съоръжения, капитаните на корабите незабавно подават до началника на инспекцията на портовия надзор писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства, аварии или произшествия.

83. В порта се намира лоцманска станция, осъществяваща швартоване, отшвартоване и прешвартоване на корабите, както и превеждане на корабите по каналите и фарватерите: Одеса—Херсон, Одеса—Николаев, Херсон—Николаев и в обратни направления.

84. За извикване на портовия лоцман капитанът на кораба, отиващ в Херсон, дава заявка по радиото до началника на инспекцията на портовия надзор 6 часа, преди да пристигне корабът в порта.

85. За извикване на портовия лоцман за отшвартоване, прешвартоване и извеждане на кораба от порта капитанът на кораба е задължен по телефона или в писмен вид да подаде заявка до началника на инспекцията на портовия надзор, 2 часа преди да се е приготвил корабът.

86. За извикване на морския лоцман за извършване превеждане на кораба от Херсон в Одеса или в Николаев капитанът на кораба е длъжен да подаде заявка до началника на инспекцията на портовия надзор в писмен вид или с телефонограма 6 часа преди, с последващо уточняване 2 часа преди готовността на кораба.

87. За чуждестранните кораби вземането на лоцмани за превеждане на корабите и за швартовните операции е задължително.

111. Всички организации, предприятия и лица, намиращи се на територията на порта, са длъжни безпрекословно да изпълняват исканията на администрацията на порта.

173

118. Всички товарни устройства и приспособления на корабите трябва да бъдат в пълна изправност съгласно техническите норми. При повреждане на товара или нещастие с корабта поради неизправност на товарните устройства на кораба материална отговорност носи капитанът на кораба.

124. Корабите застават на причалите по указание на администрацията на порта.

128. При повреждане на портите съоръжения, свързочните средства, навигационната обстановка, противопожарния инвентар виновните възстановяват стойността на понесените загуби, определени от администрацията на порта, и се привличат към отговорност. За направената повреда виновните са задължени незабавно да съобщат в управлението на порта.

130. Корабите, които се намират в неудовлетворително за плаване състояние, претоварени или неправилно натоварени, недостатъчно снабдени съгласно нормите на Регистъра на СССР, не се пропускат от порта в плаване.

Забележка. Капитаните на пристигащите в порта кораби с указание горе недостатъци, а също така с недостатъчен брой команди и число на пасажерите, превишаващо определената норма, се глобяват независимо от това, че имат разрешение за заминаване от отправния порт.

132. Всички лица, намиращи се на територията на порта и на стоящите в порта кораби, при откриване от тях на пожар са задължени незабавно да съобщат по телефон № 01 или по какъвто да е друг начин в пожарната охрана на порта, като укажат мястото на пожара.

Глава 3

ОТ УСТИЕТО НА ДНЕПРОВСКИЯ ЛИМАН ДО НОС ХЕРСОНЕС

Карти: *съветски* — 160, 500, 501, 502, 503, 508, 509, 510, 511, 557 и 558; *български* — 5002.

От устието на Днепровския лиман до нос Херсонес на 124 мили към *SSO* брегът е доста нарязан с вдаващи се в него обширни заливи. Плитководният Каркинитски залив дълбоко се вдава в брега между Кримския полуостров и материка. В северната част на описвания район забележими пунктове почти няма; в южната част на Кримския полуостров има добре забележими планини.

Брегът от устието на Днепровския лиман до върха на Каркинитския залив е нисък, с издаващи се в морето пясъчни коси, от които най-вече се издава в морето Тендровската коса. От върха на Каркинитския залив до нос Херсонес продължава предимно издигнатият и стръмен бряг на Кримския полуостров. В северната част на района брегът е обкръжен от обширен отел с дълбочини, по-малки от 20 м; в южната част дълбочините в близост на брега са големи. Липсват опасности при отдалечаване от брега, поради което плаването покрай този участък от брега не създава особени затруднения.

На описвания участък от брега се намират портите Скадовск, Хорли и Евпатория. В южния участък, североизточно от нос Херсонес, се вдава в материка Севастополската бухта.

От устието на Днепровския лиман до Каркинитския залив

От устието на Днепровския лиман ниският и пясъчен бряг на Кинбурнската коса продължава отначало на югоизток, а след това на изток до полуостров Егорлицкий Кут. Между косата и полуострова се намира обширният плитководен Егорлицкий залив. Входът в залива е преграден от два ниски острова, които са като продължение на Кинбурнската коса на югоизток. Тези острови се отделят един от друг и от косата с плитководни тесни проливи. На юг от Егорлицкия залив се намира Тендровският залив, заобиколен от юг и запад с тясната пясъчна Тендровска коса.

Егорлицкият залив, заобиколен от север с Кинбурнската коса и от юг с полуострова Егорлицкий Кут, има дължина около 14 мили; ширината при входа му е около 8 мили. Дълбочините в залива са по-малки от 5 м. Бреговете на залива са ниски и нарязани; близо до тях се намират няколко острова. При входа в залива се намират група острови, най-големи от които са островите Долгий и Круглий. При върха на залива се намират островите Орлов, Великий и Конский. От югозападния бряг на Кинбурнската коса се простира отел, съединяващ се с Одеската банка. Близо до брега на косата има няколко потънали кораба.

Северно от южния край на Кинбурнската коса се намира езерото Кефалное. На североизток от езерото е разположено селото Покровка, от което може да се вземе прясна вода в малко количество. В дъното на залива е разположено селото Ивановка със забележима църква, а на южния бряг на залива селата Очаковское и Свободный Порт.

В Егорлицкия залив са открити няколко потънали кораба с дълбочини над тях 0-5 и 0-6 м. Два потънали кораба с частите си над водата лежат в залива северно от южния край на Кинбурнската коса. Положението на корабите е показано на картата.

Подводни препятствия. В точки с шир. 46°30' N, дълг. 31°33' O и шир. 46°31' N, дълг. 31°34' O лежат загубени котви.

Банка (шир. 46°26' N, дълг. 31°40' O) с дълбочина над нея 1-8 м се намира на 2 мили западно от южния край на Кинбурнската коса.

Светещият знак Егорлицкий (шир. 46°22' N, дълг. 31°46' O) е установен в южния край на остров Долгий. Видът на знака е: черна металическа ажурна четиристенна пирамида, с черен щит на върха.

Котвено място. Кораби с малко газене при северни и северозападни ветрове могат да застават на котва на изток от остров Долгий. Трябва да се има предвид, че при северозападни ветрове се образува кръгово течение, което може да развърне кораба с борд към вятъра.

Тендровският залив е разположен между Кинбурнската коса, полуострова Егорлицкий Кут и Тендровската коса, като се вдава в брега на материка в източно направление. За-

ливът може да се раздели на две части: западна — дълбоководна и източна — плитководна. Дълбоководната част на залива се намира между остров Долгий, полуостров Егорлицкий Кут и западната част на Тендровската коса. Плитководната част на залива се вдава в брега на разстояние 24 мили; в тази част, по средата на залива, се намират остров Смолене и остров Бабин.

Северният бряг на плитководната част на залива, образуван от южния бряг на полуострова Егорлицкий Кут и брега на материка, е предимно нисък и доста нарязан.

Като забележими пунктове при плаване в Тендровския залив служат светещите знаци Егорлицкий и Тендровский и кулата на Тендровския маяк.

В западната част на залива грунът задържа котвата добре.

Ограждане. В Тендровския залив за означаване на 10-метровата изобата, ограждаща Тендровската коса от изток, се поставят западни вежи. При отмела, издаващ се западно от полуостров Егорлицкий Кут, се поставят източни и южни вежи.

Полуостров Егорлицкий Кут се издава от материка на запад на разстояние 12 мили; брегът му е силно нарязан. Полуостровът е нисък, с издигащи се на места могили. Западно от полуострова са разположени Егорлицките (Египетските) острови, а южно — Сибирските острови. От югозападния край на полуострова се издава коса, наречена Египетска стрелка.

Подводно препятствие (шир. $46^{\circ}19' N$, дълг. $31^{\circ}43' O$) с дълбочина над него 2-5 м се намира на 4 мили югозападно от светещия знак Егорлицкий.

Тендровската коса, наричана още Тендра, представлява нисък тесен пясъчен остров, тъй като тя се отделя от материка с тесен пролив. Косата се разполага на запад от брега; началото ѝ се намира на *OSO* от западния край на полуостров Егорлицкий Кут на разстояние 22 мили от него. На разстояние 26 мили от началото си по направление 292° косата представлява тясна полоса, след това постепенно се разширява, плавно завива на север и продължава още 9 мили, завършвайки на 12-3 мили южно от северния край на Кинбурнската коса. Северната част на косата има ширина до 1 мили.

На 9 мили югоизточно от северния край на Тендровската коса има издатина, насочена на изток, известна под названието Белие Кучугури. Тук се намират три отличителни знака.

Дълбочините в близост на брега в северната част на косата са големи: 10-метровата изобата приближава до брега на разстояние до 0-5 кабелт, а покрай южния бряг на косата тя преминава на разстояние от 1 до 4 мили. При приближаване към северната част на Тендровската коса трябва да се внимава, понеже отгелът има стръмни склонове.

В северната част на източния бряг на Кинбурнската коса е разположено рибарско селце, постройките на което се забелязват от морето. До селцето има малък пристан.

176

Тендровският маяк (шир. $46^{\circ}19' N$, дълг. $31^{\circ}31' O$) се намира на 2-8 мили южно от северния край на Тендровската коса, на нейния западен бряг. Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула с две черни хоризонтални полоси.

Тендровската коса с маяка, пеленг 134° , разстояние 1-5 мили

Тендровската коса с маяка, пеленг 115° , разстояние 2 мили

5 Сигнали за мъгла се подават с наутофон, поставен при маяка.

Радиомаяк — намира се при Тендровския маяк.

Светещият знак Тендровский (шир. $46^{\circ}22' N$, дълг. $31^{\circ}32' O$) е поставен близо до северния край на Тендровската коса. Знакът е черен, ажурен, металически, горната му част е обкована с дъски.

Светещият буй на 10-метровата изобата, осевият (шир. $46^{\circ}28' N$, дълг. $31^{\circ}28' O$) се поставя на *NNW* от северния край на Тендровската коса на разстояние 7 мили. Буйът е боядисан с черни и бели хоризонтални полоси; надстройката е бяла. Дълбочината, на която се поставя буйът, е 10 м.

Светещият знак Тендровский Железний (шир. $46^{\circ}10' N$, дълг. $32^{\circ}04' O$) е поставен на Тендровската коса на 6-8 мили от нейното начало. Видът на знака е: черна четиристенна ажурна металическа пирамида; в горната част е обкована с дъски.

Подводни препятствия с дълбочини над тях 11, 2-4 и 10 м се намират съответно на 5 кабелта източно, 5 кабелта югоизточно и на 1-5 мили *OSO* от Тендровския светещ знак.

Подводни препятствия с дълбочини над тях 6-5 и 7 м се намират съответно на 3-3 и 3-5 мили *OSO* от Тендровския маяк.

Подводно препятствие се намира на 1-6 мили от западния бряг на Тендровската коса в точка: шир. $46^{\circ}17' N$, дълг. $31^{\circ}30' O$.

Потънали кораби на брой девет, с дълбочини над тях от 1-2 до 10 м лежат около източния и западния бряг на Тендровската коса на разстояние до 3 мили. Два от тези потънали кораби са с частите си над водата.

Светещ буй на потънал кораб (шир. $46^{\circ}13' N$, дълг. $31^{\circ}36' O$) се поставя на 1-3 кабелта югозападно от потъналия кораб. Буйът е зелен, свирещ, със зелена надстройка. До буй се поставя зелена вежа с шар.

12 Лочия на Черно море

177

Забраненият за котвена стоянка район се доближава до западния бряг на Тендровската коса и продължава във вид на полоса с ширина 1 миля към остров Березан. Границите на района са показани на картата с пунктирни линии.

- 5 **Забранен за плаване район**, представляващ район с потънали кораби, се намира при косата Белие Кучугури и е ограничен с бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $46^{\circ}14',6$ N; дълг. $31^{\circ}38',6$ O;
2) шир. $46^{\circ}15',5$ N; дълг. $31^{\circ}38',6$ O;
10 3) шир. $46^{\circ}15',5$ N; дълг. $31^{\circ}40',0$ O;
4) шир. $46^{\circ}14',9$ N; дълг. $31^{\circ}40',0$ O.

- Котвени места.** В Тендровския залив корабите могат да се прикрият от всички ветрове освен от северозападния, но и този вятър не развива в него голямо вълнение. Най-доброто котвено място се намира на паралела на Тендровския маяк на 1-5 мили от брега при дълбочини около 13 м; грунът е тина с големи раковини.

- Може да се застане на котва и близо до брега, но дълбочините към него бързо намаляват. Не се препоръчва да се захожда южно от паралела на маяка, въпреки че дълбочините тук намаляват равномерно.

Каркинитский залив

- Каркинитский залив се вдава на 64 мили в брега на материка в източно направление между Тендровската коса и северозападния бряг на Кримския полуостров. Върхът на Каркинитския залив се отделя от залива Сиван с тесния Перекопски провлак.

- Бакалската банка разделя Каркинитския залив на две части — западна и източна, рязко отличаващи се една от друга както по дълбочините, така и по очертанията на бреговете. Западната част на залива е дълбоководна; дълбочините в нея достигат 36 м, а бреговете ѝ са твърде малко нарязани. Източната част на залива е плитководна и опасна. Бреговете на източната част на залива са силно нарязани с вдаващи се в тях заливи и бухти и от тях се издават много пясъчни ниски коси.

- 35 Западната и източната част на Каркинитския залив се съединяват с тесен проход с дълбочина 7-6 м, разположен между остров Джарилгач и Бакалската банка. В средната част на Бакалската банка съществува още един проход за кораби с газене, не по-голям от 4-3 м. Той е ограден с две двойки вежи.

- 40 В северната част на Каркинитския залив се намира Джарилгачкият залив, вдаващ се между брега на материка и остров Джарилгач.

- Западната част на северния бряг на Каркинитския залив е ниска, а източната част — на места издигната и стръмна. Южният бряг на залива предимно е издигнат и стръмен.

178

Забранени за плаване райони. В Каркинитския залив се намират райони, забранени за плаване. Границите на тези райони са показани на картата с пунктирни линии.

- Предупреждение.** При следване от Босфорския пролив за порт Одеса, особено при попутни или странични ветрове от SW и W , в северозападната част на морето корабът се отнася от течението към изток. Като ориентири за определяне мястото на кораба могат да служат: през нощта при добра видимост различieto в огньовете на Одеския и Тендровския маяк, а денем в ясно време — ниският бряг на Тендровската коса. При лоша видимост като единствено предупреждение за приближаване към опасност служи измерването на дълбочини с лота. Многогата аварии при Тендровската коса се обясняват именно с пренебрежителното отношение към определянето на своето място чрез измервания на дълбочините.

- Северният бряг на западната част на Каркинитския залив** е образуван от източната част на Тендровската коса, брега на материка между Тендровската и Джарилгачката коса; общото му протежение е около 45 мили. Този бряг е предимно нисък, с големи дълбочини в близост до него и без опасности.

- 20 Като забележими пунктове при плаване покрай този участък на брега могат да служат: селото Железний Порт, намиращо се на 3 мили източно от началото на Тендровската коса; селото Болшевик с пристан, разположен югоизточно от селото; селото Ново-Алексеевка, намиращо се близо до началото на Джарилгачката коса, и плоските хълмове, които се намират на запад от селото Ново-Алексеевка.

- 30 Светелият знак Софиевский (шир. $46^{\circ}04'N$, дълг. $32^{\circ}32'O$) е поставен на северния бряг на Каркинитския залив при началото на Джарилгачката коса. Знакът е ажурен, с черен щит, с бяла вертикална полоса по средата.

- Джарилгачката коса** се простира на 23 мили източно от високия бряг на материка, на който е поставен Софиевският светещ знак. Западната част на косата е много тясна и има няколко прекъсвания от водата, а източната част е широка и се нарича остров Джарилгач. Южният бряг на остров Джарилгач е заобиколен с тясна полоса на отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. Югоизточният край на този отмел се огражда със северна вежа, която се поставя на 132° и разстояние 6 кабелта от Джарилгачкия маяк. Косата е ниска; с изключение на Джарилгачкия маяк по нея няма забележими пунктове.

- Остров Джарилгач е обявен за държавна охранявана територия за плаващи птици.

- 45 Маяк Джарилгачкий (шир. $46^{\circ}01'N$, дълг. $33^{\circ}04'O$) е поставен на източния край на остров Джарилгач. Видът на маяка е: бяла металическа ажурна кула с централна тръба.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

179

Банка с дълбочина над нея 5-8 м се намира на 1.5 мили южно от източния край на остров Джарилгач. Банката се ограда от север с южен несветещ буй и южна вежа.

- 5 **Джарилгачкият залив** се вдава в западно направление между брега на материка и Джарилгачката коса. Заливът е дълъг 23 мили и широк от 3 до 6 мили. От северния бряг на остров Джарилгач в залива се издават косите Синяя, Глубокая и Мелкая; косата Глубокая е оградена със светещ буй. Заливът е корабоплавателен само в източната си част до порт Скадовск; западната част на залива, наричана Джарилгачка бухта, е плитководна.

- 10 От южния и северния бряг на Джарилгачкия залив се простират отмели с дълбочини, по-малки от 5 м. Отмелите се оградят със светещи буи и вежи. На 1 мили северно от източния край на остров Джарилгач, на отмела, се намира банка с дълбочина над нея 1-8 м, която се ограда със западна вежа.

- 15 Забележими пунктове на северния бряг на Джарилгачкия залив са постройките на село Лиманское, белият купол на църквата в селото Красное, което се намира на северозапад от източния край на остров Джарилгач, и постройките на порт Скадовск.

- 20 Светещ буй Джарилгачкий-южен (шир. 46°03'N, дълг. 33°05'O) се поставя на 2.1 мили северно от източния край на остров Джарилгач. Буят е бял, с бяла надстройка. До буя се поставя южна вежа.

- 25 Светещ буй на отмела на коса Глубокая-южен (шир. 46°04' N, дълг. 32°57' O) се поставя при северния край на отмела на косата Глубокая на 1.1 мили северно от тази коса. Буят е бял, с бяла надстройка. До буя се поставя южна вежа.

- 30 **Порт Скадовск** е разположен на северния бряг на Джарилгачкия залив северозападно на 8.5 мили от източния край на остров Джарилгач; акваторията му има форма на малък басейн. В порта има пристани. Западният пристан се нарича пасажерски, а източният пристан — нефтен; южният пристан служи за моторно-парусните кораби.

- 35 В порта може да се получи в ограничено количество течено гориво, вода и провизии. Портът не разполага с претоварителни и плаващи средства.

- 40 Шормовите сигнали се вдигат на мачта, намираща се в територията на порта западно от южния край на пасажерския пристан.

- 45 Карантинният и митническият преглед на корабите, пътуващи за портовете на Каркинитския залив, се извършват в порт Скадовск. Тук корабът получава разрешение за „свободна практика“, след което той се превежда от лощман до предназначеният място.

Лощмани. За превеждане на корабите в портовете Скадовск, Хорли и до селищата Славное, Портовое и Межводное в порт Скадовск има лощмани. Всички кораби, отиващи в Каркинит-

ския залив и нуждаещи се от превеждане с лощман, трябва да съобщат по радиото на капитана на порт Скадовск 24 часа преди подхождането към Джарилгачкия маяк.

- 5 Лощманите срещат идващите кораби при южния буй, поставен южно от източния край на остров Джарилгач.

- 10 Подходният канал към порт Скадовск с дължина 1 мили има направление 12—192°, дълбочината по оста му е 5 м (1954 г.). Каналът се ограда с четири двойки вежи за лява и дясна страна и Скадовския светещ буй № 1 за дясна страна, който се поставя на дясната граница на канала на разстояние 1 мили южно от басейна на порта. Направлението на оста на канала се означава от створа на Скадовските светещи знаци.

- 15 Створът на Скадовските светещи знаци (шир. 46°06' N, дълг. 32°55' O) е оборудван в западната част на порта. Створът на тези знаци води по оста на подходния канал; направлението на створа е 192—12°.

- 20 Предният знак е поставен на 40 метра от портовия басейн в западната част на порта. Знакът е бял, ажурен, с две червени полоси по краищата и червена топова фигура във вид на триъгълник.

- 25 Задният знак е поставен на 216 м от предния. Знакът е бял, ажурен, с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник.

- 30 Град Скадовск е разположен непосредствено северно от порт Скадовск. В града има болници и амбулатория. През периода на навигацията корабите на Черноморското паравождение извършват редовно пощенско-пасажерски рейсове до порт Скадовск.

- 35 Район за изхвърляне на грунт се намира западно от порт Скадовск и е ограничен с линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 46°05',50 N; дълг. 32°50',75 O;
- 2) шир. 46°05',95 N; дълг. 32°50',75 O;
- 3) шир. 46°05',95 N; дълг. 32°52',35 O;
- 4) шир. 46°05',00 N; дълг. 32° 52',80 O;
- 5) шир. 46°05',00 N; дълг. 32°52',50 O;
- 6) шир. 46°05',50 N; дълг. 32°52',25 O.

- 40 Котвено място. На идващите в порт Скадовск кораби се разрешава да застават на котва в района, ограничен с линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 46°04',1 N; дълг. 32°53',3 O;
- 2) шир. 46°05',9 N; дълг. 32°52',5 O;
- 3) шир. 46°05',8 N; дълг. 32°53',9 O;
- 4) шир. 46°04' N; дълг. 32°53',8 O.

- 45 Наставление за плаване в порт Скадовск. Корабите, идващи в порт Скадовск покрай южния бряг на остров Джарилгач, трябва да заобиколят неговата източна окрайнина и да продължат на север, оставяйки вляво западната вежа и светещия

Джарилгачки южен буй, които се поставят на източната и североизточната крайнина на отмела на острова. След като се мине светещият Джарилгачки южен буй, трябва да се завие в Джарилгачкия залив и да се върви по фарватера към подходния канал на порт Скадовск. Фарватерът, водещ към подходния канал, е ограден с буй на косата Глубокая и две северни вежи.

Източната част на Каркинитския залив на изток от Джарилгачкия залив и Бакалската банка има дълбочини, помалки от 10 м, с изключение на района, разположен югоизточно от източния край на остров Джарилгач, където дълбочините са по-големи от 10 м.

Северният бряг на източната част на Каркинитския залив има протежение около 25 мили и е силно нарязан с вдаващи се в него заливи. Този бряг на места е възвишен; в него се вдават заливите Каржинский, Каланчакский и Перекопский.

На юг от Каланчакския залив се намира остров Каланчак, от който към югоизток се простира отмел. Между Каланчакския и Перекопския залив на 6 мили се издава полуостров Домузгла, от западната страна на който се издава Карабайската коса и полуостров Горкий Кут (Хорловский) с разположения на него порт Хорли, а от източната страна — косите Чурюмская и Малая. На юг от полуостров Горкий Кут се намира Чурюмската банка.

От Перекопския залив брегът по протежение 8 мили върви на юг до нос Картказак (шир. $45^{\circ}56' N$, дълг. $33^{\circ}38' O$); източно и южно от носа в материка се влива залив. От този залив до Бакалската коса на 21 мили към $W \rightarrow W$ продължава ниският, в началото нарязан южен бряг на източната част на Каркинитския залив. Покрай източната част на този участък от брега се намират островите Лебяжи. Източно от Бакалската коса се намира Бакалската бухта.

През лятото миражите в източната част на Каркинитския залив твърде много затрудняват разпознаването на брега. Най-голямо изопачаване на предметите се наблюдава на обед при безоблачно небе.

Забележими пунктове. В източната част на залива са забележими: край на полуостров Горкий Кут с жълтите си стръмнини, които могат да се забележат от разстояние до 8 мили, църквата на бившия Сари-Булатски манастир, както и постройките на селищата.

Каланчакският отмел продължава в югоизточно направление от остров Каланчак покрай югозападния бряг на полуостров Домузгла. На места отмелът се показва на повърхността.

Банка Чурюмская с протежение 7 мили и най-малка дълбочина над нея 1 мили продължава от Каланчакския отмел на югоизток. Банката се ограда от две източни вежи и северен несветещ буй, близо до който се поставя северна вежа.

Порт Хорли е разположен на южната възвишена част на полуостров Горкий Кут, съединен с материка посредством тесен провлак. Акваторията на порта представлява четириъгълен басейн, защитен от запад с дамба. За порт Хорли води Хорловският канал.

В порта има два пристана; единият, наречен пасажерски, е разположен в западната част на басейна, а другият — в северната част. Претоварителни и плаващи средства в порта няма.

В порта могат да се получат провизии в ограничено количество; вода може да се вземе само от кладенци.

В порта се вдигат щормови сигнали.

Лоцмани. За извикване на лоцмани е необходимо предварително да се даде телеграма в порт Скадовск, откъдето лоцманът излиза към Джарилгачкия маяк за среща на кораба.

Рейдове. Районът, разположен западно от Каланчакския отмел и Чурюмската банка, се нарича външен рейд на порт Хорли; районът, разположен източно от тези опасности до прибрежния отмел с дълбочини, по-малки от 5 м, се нарича вътрешен рейд на порт Хорли. На рейдовете може да се застане на котва в пределите на акваторията, отбелязани с пунктирни линии на картата.

Хорловският канал, водещ в порт Хорли, се състои от две части: морска и портова.

Морската част на канала, състояща се от две колена, преминава между Каланчакския отмел и северния край на Чурюмската банка и служи за преминаване на корабите от външния във вътрешния рейд на порт Хорли.

Западното колено има дължина 2 мили и направление 82° — 262° . То започва на 82° и на 5-7 мили от Джарилгачкия маяк и се ограда с вежи и светещия буй № 1 (шир. $46^{\circ}01' N$, дълг. $33^{\circ}12' O$), който се поставя в началото на канала на дясната му граница.

Източното колено има дължина около 2,5 кабелта и направление 98° — 278° ; то е оградено с вежи и Каланчакския светещ буй № 2 (шир. $46^{\circ}02' N$, дълг. $33^{\circ}15' O$), който се поставя на лявата граница на канала.

Дълбочината в морската част на канала е 4-8 м (1954 г.).

Портовата част на канала е прокопана в прибрежния отмел, оградащ полуостров Горкий Кут, и служи за преминаване на корабите от вътрешния рейд в басейна на порта. Тази част на канала се ограда с вежи за дясна и лява страна. По оста на канала води створ от три знака. Дължината на портовата част на канала е 2 мили; дълбочината — 5 м (1954 г.).

Створът на Хорловските знаци (шир. $46^{\circ}05' N$, дълг. $33^{\circ}18' O$) е поставен в порта Хорли; служи за влизане в порт Хорли и се състои от три знака. Видът на знаците е дървени стълбове с топови фигури във вид на триъгълници.

Направлението на створа, образуван от тези знаци, е $191\frac{1}{4}$ — $111\frac{1}{4}$.

- Предупреждение.** След като се mine Каланчакският светещ буй № 2 за лява страна, не трябва веднага да се ляга на първата двойка вежи на портовата част на канала, тъй като близо до канала се намира Каланчакският отмел, който се огражда със северна вежа.

- Село Хорли е разположено на високия бряг северно от порта. В селото се намират управлението на капитана на порта, болницата, карантинният лекар и амбулаторията.

- Село Портовое** (шир. $45^{\circ}51'N$, дълг. $33^{\circ}29'O$) е разположено на ниския пясъчен бряг при нос Лебяжий. В селото се намира забележимата църква на бившия Сари-Булатски манастир. Близо до селото има малък пристан, за подхождането към който е поставен створ.

- Створът на Лебяжките знаци е оборудван западно от село Портовое; направлението на створа е $295\frac{1}{2}$ — $115\frac{1}{2}$. Видът на знаците е: черни правоъгълни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници на първия знак, с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.

- Район за котвена стоянка. На корабите, идващи в село Портовое, се разрешава да застават на котва в района, ограничен с линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}51'$, $1N$; дълг. $33^{\circ}25'$, $2 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}52'$, $0N$; дълг. $33^{\circ}27'$, $6 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}51'$, $6N$; дълг. $33^{\circ}29'$, $0 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}50'$, $6N$; дълг. $33^{\circ}26'$, $5 O$.

- Бакалската бухта** се намира на 12 мили WSW от село Портовое откъм източната страна на Бакалската коса. Бухтата е добре защитена от западни и южни ветрове; северният вятър образува в бухтата вълнение.

- В бухтата водят два прохода: северен и южен. Северният проход заобикаля Бакалската банка от север и върви по-нататък между тази банка и Чурюмската банка. Южният проход, който е достъпен за малки кораби, се намира на 2-7 мили северно от Бакалската коса и води през Бакалската банка.

- На брега в дъното на бухтата е разположено село Стерегуший, което е причислено към порт Евпатория.

- Бакалската коса** се намира на 14 мили WSW от нос Лебяжий и се простира северно от брега на разстояние 4 мили. В началото си косата е широка, към север тя се стеснява. На широката част на косата се намира соленото Бакалско езеро.

- Светещият Бакалски знак (шир. $45^{\circ}48'N$, дълг. $33^{\circ}10'O$) е поставен на Бакалската коса. Видът на знака е: черна четиристенна пресечена ажуерна пирамида, трите страни на която имат дървени бели щитове с черна полоса по средата.

Створните Бакалски знаци (шир. $45^{\circ}45'N$, дълг. $33^{\circ}13'O$) са поставени до началото на Бакалската коса; направлението на створа е $353\frac{1}{2}$ — $173\frac{1}{2}$.

- Видът на предния знак е: черен щит във вид на трапец с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

Видът на задния знак е: черен правоъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб.

- Бакалская банка.** На 10 мили северно от края на Бакалската коса се издава тесен дълъг отмел, наречен Бакалска банка. Най-малката дълбочина над него е 2 м.

Северната крайнина на банката се огражда със светещ буй, а североизточната — със западна вежа. Източната крайнина на банката е дълбока, западната — плитководна.

- Светещият южен Бакалски буй (шир. $45^{\circ}58'N$, дълг. $33^{\circ}09'O$) е поставен при северния край на Бакалската банка на 128° и разстояние 4 мили от остров Джарилгач. Буйт е бял, с бяла надстройка.

- Южният бряг на западната част на Каркинитския залив** от Бакалската коса до нос Тарханкут с протежение около 38 мили има общо направление на югозапад. С отдалечаването си от Бакалската коса към нос Прибойний брегът постепенно се издига и става каменист. Местността навътре в материка с издигането на брега също се повишава.

- При Ярилгачката бухта брегът има червеникав цвят, постепенно се понижава и става беззънков. От Ярилгачката бухта към бухта Узкая брегът отново се издига и се състои от беззънкани скали, пресечени с оврази. Тези скали при бухта Узкая се понижават и имат правилни очертания; след това правилността на техните очертания се нарушава, а при нос Прибойний те приемат предишния си вид. При нос Прибойний брегът има червеникав цвят.

- В този участък в брега се вдават Ярилгачката бухта, бухта Узкая и Караджинската бухта. Дълбочините до брега по цялото протежение са големи.

- При плаване от северозапад брегът от бухта Узкая до нос Прибойний се открива на 25 мили във вид на синкава полоса. С приближаването към брега се показват беззънкани отвесни скали на нос Прибойний, а след това и самият нос с червеникавия си цвят и брегът, който продължава от него и от нос Тарханкут на изток.

- Скоро след това се открива маякът Тарханкутский. Нос Тарханкут се открива от близко разстояние.

- Котвени места за кораби с малко газене има в Ярилгачката бухта и бухта Узкая, както и срещу селото Рибачкое, намиращо се на 5 мили югозападно от Бухта Узкая.

Ярилгачката бухта, която се намира на 17 мили югозападно от Бакалската коса, се вдава в брега между нос Черний

- и лежащия на 2 мили югозападно от него безименен нос. Бреговете на бухтата са ниски и пясъчливи. На североизточния бряг на бухтата е разположено селото Межводное. На югозападния входен нос на бухтата са запазени развалини от кули.
- 5 Дълбочините при входа на бухтата са около 12 м, към източния и северния бряг дълбочините постепенно намаляват, а към южния бряг — доста рязко. Бреговете на бухтата са обкръжени от отмели, но са чисти от опасности. За входа в бухтата са поставени светещи створни знаци.
- 10 Светещ знак (шир. $45^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}49'O$) е поставен на края на нос Черний. Видът на знака е тристенна дървена пресечена пирамида с фенер на върха. Страните на пирамидата на височина $\frac{2}{3}$ от върха са обковани с дъски с промеждутъци между тях и боядисани с бял цвят с черна вертикална полоса по средата.
- 15 На 5-3 кабелта от нос Черний по направление 200° продължава риф с най-малка дълбочина над неговия край 5-5 м.
- Створът на Ярилгачките светещи знаци (шир. $45^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}51'O$) е оборудван на източния бряг на Ярилгачката бухта; направлението на створа е $268^{\circ}/_4 - 88^{\circ}/_4$. Створът минава на 0-5 кабелта северно от югозападния входен нос на бухтата. Видът на створните знаци е: правоъгълни щитове, боядисани с бял цвят с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.
- 25 Котвеното място се намира при върха на Ярилгачката бухта западно от източната вежа, ограждаща подводни камъни. Дълбочината на котвеното място е 9 м, грунът е пясък и камък. Трябва да се има предвид, че ветровете от SW през W до NW правят това котвено място опасно.
- 30 **Бухта Узкая** е разположена на 4-7 мили югозападно от Ярилгачката бухта и се вдава в материка на 7 кабелта; ширината при нейния вход е около 6 кабелта. При входа в бухтата са добре забележими нейните червеникави входни скалисти носове, които могат да се разпознаят от разстояние 5 мили.
- 35 Във вътрешната част на бухтата се издават два носа, които имат еднаква височина с входните носове. С постепенното придвижване във вътрешността на бухтата бреговете й постепенно стават полегати, ниски и с отмели.
- 40 От западния входен нос на бухтата в североизточно направление на 1-7 кабелта продължава отмел със стръмни склонове. Отмелът се огражда от западна вежа. От източния входен нос на бухтата продължава отмел западно на 1-3 кабелта, който също така има стръмни склонове.
- 45 Дълбоководната част на бухтата е стеснена до 3 кабелта от отмелите, идващи от вътрешните носове; при все това за кораби с малко газене бухтата е добро убежище при ветрове от NW

през W до NO . Входът в бухтата е осигурен със створ от светещи знаци.

На брега, в дъното на бухтата, е разположено селото Черноморское.

- 5 На южния бряг на бухтата има пристан.
- При подходане към бухта Узкая от запад от разстояние 6-7 мили се открива квадратна пресечена бяла кула на здание в село Черноморское и бяла каменна кръгла кула в точка: шир. $45^{\circ}29'N$, дълг. $32^{\circ}37'O$.
- 10 Риф. На 2 кабелта североизточно от вътрешния нос на западния бряг на бухтата се издава риф; близо до рифа се намира банка с дълбочина над нея 3-7 м.
- 15 Створът на светещите знаци на бухта Узкая (шир. $45^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}43'O$) е оборудван на югоизточния бряг на бухтата. Видът на предния знак е пирамида с бял щит с черна вертикална полоса по средата. Видът на задния знак е: четиристенна ажурна пирамида с бял правоъгълен щит, с черна вертикална полоса по средата, на страната, обърната към морето.
- 20 Направлението на створа, образуван от тези знаци, е $311^{\circ}/_2 - 131^{\circ}/_2$.
- 25 Светещият знак на бухта Узкая (шир. $45^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}42'O$) е поставен на южния бряг на бухтата близо до пристана. Видът на знака е: пирамида с бял щит, с черна вертикална полоса по средата.
- Ограждащи створове. Створът на светещия знак на бухта Узкая с мелницата с червен покрив води безопасно по средата на бухтата; направлението на створа е $6^{\circ}/_4 - 186^{\circ}/_4$.
- 30 Створът на светещия знак на бухта Узкая с кулата на зданието в село Черноморское, който има направление $19^{\circ}/_4 - 199^{\circ}/_4$ огражда края на отмела, простиращ се от източния входен нос. Най-малката дълбочина по този створ е 6-7 м.
- Котвеното място в бухтата е разположено в средната част на линията, съединяваща вътрешните носове. Корабите с газене до 5 м могат да застанат на котва южно от указаната линия. Грунът е пясък със ситни раковини.
- 40 **Караджинската бухта**, бреговете на която образуват почти правилан полукръг, се намира на 12 мили югозападно от бухта Узкая и се вдава в брега на 1 мили в източно направление между носовете Прибойный и Тарханкут. Дълбочините при входа в бухтата са: 22, 23 м; към върха на бухтата те намаляват доста бързо, но равномерно. В Караджинската бухта се вижда двуетажно здание с беседка, което се намира на североизточния ѝ бряг.
- 45 При североизточния бряг на бухтата, близо до двуетажното здание, се намира малък пристан; в бухтата има още един пристан, който се използва от катери.

Вода се докарва от селото Оленовка, разположено на разстояние 5 кабелта от върха на бухтата.

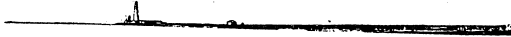
Нос Прибойний (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $32^{\circ}29'O$) е северният входен нос на Караджинската бухта и западният край на Кримския полуостров. Носът е тъп; на него се издига ниска планина с червеникав цвят.

Нос Тарханкут (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) се намира на 2-6 мили южно от нос Прибойний и е южният входен нос на Караджинската бухта. Носът е каменист и нисък; на него е поставен маяк.

От нос Тарханкут по направление 292° и на разстояние 1 миля продължава камениста полоса, която се ограда с две източни вежи. Пеленгът от 9° към най-високата стръмна част на нос Прибойний преминава по западната граница на горната камениста полоса.

Нос Тарханкут с маяка, пеленг 29° , разстояние 1 миля

Нос Тарханкут с маяка, пеленг 334° , разстояние 1 миля

Нос Тарханкут с маяка, пеленг 1° , разстояние 2 каб.

Тарханкутският маяк (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) е поставен на нос Тарханкут. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула, заградена с каменна ограда.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка. При неизправност на сирената сигналите за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаяк — намира се при маяка.

Котвени места. Удобно котвено място при ветрове от N до SO се намира при върха на Караджинската бухта близо до северния бряг на дълбочини от 10 до 14 м; грунът е пясък. През зимата тази бухта е особено удобна за прикритие от източните щормове.

Другото котвено място се намира на 1 миля южно от нос Тарханкут на дълбочини 33—34 м; грунът е тиня.

От Каркинитския залив до нос Херсонес

От Каркинитския залив до нос Евпаторийски брегът се простира на 35 мили към OSO , а от нос Евпаторийски — на 6 мили към ONO . След това той постепенно завива на юг до носа Лукул, образувайки Каламитския залив. От този залив брегът продължава почти 13 мили на юг до Севастополската бухта и след това — югозападно на 6 мили до нос Херсонес.

От Каркинитския залив до средната част на Каламитския залив брегът в началото си е възвишен и стръмен, а след това нисък; по-нататък той се издига и до Севастополската бухта има предимно висок и стръмен характер.

Брегът в прибрежната си част е дълбок; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 1 миля. Далече от брега, освен в района на Каламитския залив, не са открити опасности.

При този бряг няма места за котвена стоянка, защитени от ветровете, духащи откъм море. Изключение прави Севастополската бухта, където корабите могат да се прикрият от всички ветрове.

Забранени за плаване райони. Близо до описвания участък от брега има няколко забранени за плаване райони, границите на които са показани на картата.

От Каркинитския залив до Каламитския залив брегът има общо направление OSO . В началото си по протежение 7-5 мили до нос Урет брегът е възвишен, като остава такъв до село Лазурное; след това брегът постепенно се понижавя, ставайки пясъчен и нисък. На 13 мили източно от нос Урет се намира езерото Донузлав, отделено от морето с тисия пясъчна коса. Този участък от брега в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности. 10-метровата изобата в западната част на участъка е отдалечена от брега на 5 кабелта, а в източната част — на разстояние до 1 миля.

По този слабозабележим бряг има само няколко пункта, които сравнително лесно могат да се разпознаят от море. Към тези пунктове се отнасят: селото Родники, разположено на височината на 6 мили северозточно от нос Урет; селото Октябрское, намиращо се на 11-5 мили на ONO от същия нос, и селото Озеровка, разположено на северния бряг на езерото Донузлав, което се вижда през пясъчната коса, отделяща езерото от морето; когато косата не е видима, селото Озеровка изглежда разположено на брега на залива. По брега има няколко знака.

Нос Урет (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $32^{\circ}41'O$) се намира на 8 мили източно от нос Тарханкут. Брегът на носа е висок, стръмен и обкръжен с тесен отсел с дълбочини, по-малки от 10 м. Носът може да се разпознае по разположеното на него село Морская. На NNO от носа има малка бухта, защитена от северни

Вода се докарва от селото Оленовка, разположено на разстояние 5 кабелта от върха на бухтата.

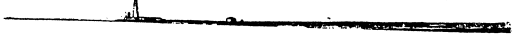
Нос Прибойний (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $32^{\circ}29'O$) е северният входен нос на Караджинската бухта и западният край на Кримския полуостров. Носът е тъп; на него се издига ниска планина с червеникав цвят.

Нос Тарханкут (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) се намира на 2-6 мили южно от нос Прибойний и е южният входен нос на Караджинската бухта. Носът е каменист и нисък; на него е поставен маяк.

От нос Тарханкут по направление 292° и на разстояние 1 мили продължава камениста полоса, която се огражда с две източни вежи. Пеленгът от 9° към най-високата стръмна част на нос Прибойний преминава по западната граница на горната камениста полоса.

Нос Тарханкут с маяка, пеленг 29° , разстояние 1 мили

Нос Тарханкут с маяка, пеленг 334° , разстояние 1 мили

Нос Тарханкут с маяка, пеленг 1° , разстояние 2 каб.

Тарханкутският маяк (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) е поставен на нос Тарханкут. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула, заградена с каменна ограда.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка. При неизправност на сирената сигналите за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаяк — намира се при маяка.

Котвени места. Удобно котвено място при ветрове от N до SO се намира при върха на Караджинската бухта близо до северния бряг на дълбочини от 10 до 14 м; грунът е пясък. През зимата тази бухта е особено удобна за прикритие от източните щормове.

Другото котвено място се намира на 1 мили южно от нос Тарханкут на дълбочини 33—34 м; грунът е тиня.

188

От Каркинитския залив до нос Херсонес

От Каркинитския залив до нос Евпаторийский брегът се простира на 35 мили към OSO , а от нос Евпаторийский — на 6 мили към ONO . След това той постепенно завива на юг до носа Лукул, образувайки Каламитския залив. От този залив брегът продължава почти 13 мили на юг до Севастополската бухта и след това — югозападно на 6 мили до нос Херсонес.

От Каркинитския залив до средната част на Каламитския залив брегът в началото си е възвишен и стръмен, а след това нисък; по-нататък той се издига и до Севастополската бухта има предимно висок и стръмен характер.

Брегът в прибрежната си част е дълбок; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 1 мили. Далече от брега, освен в района на Каламитския залив, не са открити опасности.

При този бряг няма места за котвена стоянка, защитени от ветровете, духащи откъм море. Изключение прави Севастополската бухта, където корабите могат да се прикрият от всички ветрове.

Забранени за плаване райони. Близо до описвания участък от брега има няколко забранени за плаване райони, границите на които са показани на картата.

От Каркинитския залив до Каламитския залив брегът има общо направление OSO . В началото си по протежение 7-5 мили до нос Урет брегът е възвишен, като остава такъв до село Лазурное; след това брегът постепенно се понижава, ставайки пясъчен и нисък. На 13 мили източно от нос Урет се намира езерото Донузлав, отделено от морето с тясна пясъчна коса. Този участък от брега в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности. 10-метровата изобата в западната част на участъка е отдалечена от брега на 5 кабелта, а в източната част — на разстояние до 1 мили.

По този слабозабележим бряг има само няколко пункта, които сравнително лесно могат да се разпознаят от море. Към тези пунктове се отнасят: селото Родники, разположено на височината на 6 мили северозточно от нос Урет; селото Октябрьское, намиращо се на 11-5 мили на ONO от същия нос, и селото Озеровка, разположено на северния бряг на езерото Донузлав, което се вижда през пясъчната коса, отделяща езерото от морето; когато косата не е видима, селото Озеровка изглежда разположено на брега на залива. По брега има няколко знака.

Нос Урет (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $32^{\circ}41'O$) се намира на 8 мили източно от нос Тарханкут. Брегът на носа е висок, стръмен и обкръжен с тесен отел с дълбочини, по-малки от 10 м. Носът може да се разпознае по разположеното на него село Морская. На NNO от носа има малка бухта, защитена от северни

189

и северозападни ветрове. Рибарите наричат тази бухта „При-
стан-убежище“.

Подводно препятствие с дълбочина над него 15 м се
намира на 1-3 мили южно от нос Урет. Положението на подвод-
ното препятствие е съмнително.

Банка с най-малка дълбочина над нея 18 м се намира на
2-9 мили югоизточно от нос Урет.

Светещият знак Поповка (шир. 45°18'N, дълг. 33°02'O)
е поставен на 15-5 мили източно от нос Урет до село Поповка.
Видът на знака е черна ажурна пресечена четиристенна мета-
лическа пирамида с бял щит с черна вертикална полоса по
средата.

Каламитският залив се вдава на 7 мили в западния
бряг на Кримския полуостров между нос Евпаторийский и
намирация се на 22 мили SSO от него нос Лукул. В северния
бряг на залива се вдава Евпаторийската бухта, на брега на която
е разположен портовият град Евпатория. Ширината при входа
на бухтата е 1-7 мили. На северния бряг на залива е разпо-
ложено езерото Майнакское. От Евпаторийската бухта равният
бряг продължава 24 мили под формата на плавна дъга с общо
направление на юг. Северната част на източния бряг е пясъчна
и ниска, а южната част — стръмна, с червеникав цвят и пре-
сечена от две долини. По северната долина протича реката
Булганак. На 3-6 мили южно от устието на река Булганак в
морето се влива реката Алма. В южния бряг на залива се вдава
малка бухта, която е защитена от всички ветрове с изключение
на северозападните.

Дълбочините в залива по линията, съединяваща входните
носове, са около 30 м, а по-нататък по направление на източния
бряг на залива на разстояние от него около 3 мили дълбочините
равномерно се намаляват. На 3—3-5 мили от тоя бряг покрай
неговата средна част се простира полоса от подводни камъни с
дълбочини над нея от 9 до 12 м. Зад полосата към брега дълбо-
чините отново равномерно се намаляват, но тук се намират от-
делни банки на три групи в пределите до 1-7 мили от брега.

По бреговете на Каламитския залив са разположени езера,
отделени от морето с пясъчни коси. Най-големите от тях са:
езерото Сасик (Евпаторийское) на североизточния бряг на за-
лива, езерото Сакское — до селото Саки, и езерата Кизил-Яр
и Чайка, намиращи се на юг от Сакското езеро.

Забележими пунктове: повечето от отличителните пун-
тове, видими от море, се намират в град Евпатория. Най-
забележими са: църквата със сивото кубе, стояща на брега на
залива, джамията с купол, намираща се, до църквата, кубето
с камбанарията на църквата и постройките, разположени се-
вероизточно от маяк Евпаторийский. По източния бряг са
забележими селищата Саки, Николаевка и Береговое.

190

Котвени места. В Каламитския залив може да се за-
стане на котва при северния, източния и южния бряг. Трябва
да се има предвид, че незащитеността на тези котвени места от
югозападни и западни ветрове и наличието на полоса от под-
водни камъни и банки прави котвената стоянка в залива
опасна.

Нос Евпаторийский се намира на 28 мили OSO от нос
Урет и се явява северният входен нос на Каламитския залив.
Носът е широк, нисък и ограден с риф. На носа се издигат
пясъчни хълмове.

Евпаторийският маяк (шир. 45°09'N, дълг. 33°16'O) е
поставен на нос Евпаторийский. Видът на маяка е бяла цилин-
дрическа кула.

Евпаторийският риф се издава от нос Евпаторийский
югозападно на 2-2 мили и южно — на 1 мили; на изток рифът
се простира до нос Карантинный, ограждайки северния бряг
на залива. Дълбочината над отделните камъни на рифа е 3 м.

Рифът се огражда със северния светещ буй на Евпаторийския
нос (шир. 45°08'N, дълг. 33°16'O), който се поставя при южния
край на рифа, и със северната вежа, намираща се югозападно
от Евпаторийския нос. Буйът е червен, с червена надстройка.

Потънали кораби. Потънал кораб с дълбочина над него
1-5 м е открит на 2-2 мили южно от нос Евпаторийский. Корабът
се огражда със светещ зелен буй и зелена вежа с шар, които се
поставят над кораба. Друг потънал кораб е открит на 5 кабелта
южно от първия. Трети потънал кораб, положението на който
е съмнително, лежи на 4-8 мили югоизточно от нос Ева-
паторийский.

Подводно препятствие е открито на 114° и разстояние
3 мили от нос Евпаторийский.

Банка с дълбочина над нея 2-5 м се намира на 2-5 мили ONO
от нос Евпаторийский и на разстояние 4 кабелта от брега.

Порт Евпатория е разположен на северния бряг на Кала-
митския залив в Евпаторийската бухта. Портът има открит
евпаторийски рейд, който заема цялата Евпаторийска бухта.
Дълбочината в рейда е по-малка от 10 м и равномерно се нама-
лява към брега на бухтата, при което към Карантинния нос на-
малението на дълбочините върви бързо.

В източната част на рейда до брега лежат потънали кораби
с частите си над водата; положението им е показано на картата.
В порта има пристан, но товарителните работи се извършват
на рейда.

Трябва да се има предвид, че котвената стоянка и извърш-
ването на товарителни работи при силни ветрове поради не-
защитеността на рейда са крайно затруднени.

Град Евпатория се доближава до порта от север и е курорт
с прекрасни санаториуми. В града могат да се получат провизии
в достатъчно количество.

191

С корабите на Черноморското параходство се поддържа редовно съобщение с портовете на Черно море.

- Нос Карантинний се намира на 4-6 мили *ONO* от нос Евпаторийский и е западен входен нос на Евпаторийската бухта. Носът е нисък и пясъчлив. Поради непрекъснатото струпуване на пясъчни наноси при крайнината на носа същият постепенно се премества към морето.

- На 1 кабелт северно от нос Карантинний се намира пристан. Светещият знак Карантинний (шир. $45^{\circ}11'N$, дълг. $33^{\circ}23'O$) е поставен на нос Карантинний. Знакът е червен, ажурен, четиристенен, металически, с площадка за фенер на върха. Страната на знака, обърната на юг, в горната си част е обкована с бели дъски с промеждутъци с черна вертикална полоса по средата.

- Огънят на светещия знак е трудно различим на фона на светлините на град Евпатория.

- Сигнали за мъгла се подават с камбана, поставена при светещия знак.

- Щормови сигнали се вдигат на мачтата, поставена на карантинния нос близо до светещия знак.

- Потънал кораб (шир. $45^{\circ}10'N$, дълг. $33^{\circ}24'O$) с дълбочина над него 3 м лежи на 1-7 мили *SSO* от светещия Карантинен знак. Корабът се огражда със светещ зелен буй с вежа.

- Потънал кораб с дълбочина над него 1 м лежи на 1-5 кабелта североизточно от Карантинния светещ знак. Корабът се огражда със зелена вежа с шар.

- Потънал кораб с показващи се части над водата при вятър от североизточни направления лежи северозападно на 0-9 кабелта от огъня на Евпаторийския порт.

- Огън (шир. $45^{\circ}11'N$, дълг. $33^{\circ}23'O$) е поставен на края на пристана на порта на 1 кабелт северно от нос Карантинен. Видът на установката е: дървено съоръжение с бели щитове с черна полоса.

- Спасителна станция се намира на западния бряг на Евпаторийската бухта.

- Котвени места. Котвеното място се намира в Евпаторийския рейд на 112° от Карантинния нос на дълбочини около 10 м и в района на светещия буй на котвеното място. Корабите с малко газене могат да застанат на котва близо до град Евпатория, североизточно от Карантинния нос на дълбочини около 5 м. Грунтът на котвените места е пясък и раковини.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

Извадки от задължителното постановление за Евпаторийския морски търговски порт и причислените пунктове Черноморско, Мезмайдное, Стерегущее, Портново и Сакм, 1953 г.)

1. Корабите, влизащи в порта от изгрен до залез слънце, са задължени да носят държавния флаг.
2. Влизането и излизането от порта се допуска за кораби с газене, оставащо под кила не по-малко от фут при ниска вода.
3. Корабите, влизащи в порта, са задължени да отстъпват път на корабите, излизачи от порта.
4. Корабите, влизащи в порта и излизачи от него, приближавайки се към изходната част на порта, са задължени своевременно да предупреждават за това с едно продължително изсвирване за избягване сблъсквания с други кораби.
5. Пристигналите в порта кораби заемат стоянъчни места по указание на управлението на порта. Администрацията на кораба или агентството на параходството са задължени незабавно, но не по-късно от 6 часа от момента на пристигането, да заявят за пристигането си на капитана на порта, представяйки необходимите документи: корабен патент, удостоверение за годност за плаване, екипажен списък и дипломите (свидетелствата) за правоспособност на администрацията.
6. Корабите на задграничното плаване, на големия каботаж (корабите, плаващи между отечествените портове на различните морета) и пасажерските кораби при подхождане към порта са задължени да вдигат карантинния флаг и позивните.
7. След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и предлагането на кораба той се швартова на причала съгласно указанията на управлението на порта.
8. С представянето си на администрацията по случай пристигането капитанът на кораба съобщава на управлението на порта в писмена форма за случаите и произшествията с кораба, станали в море, както и за липса и неизправност на навигационното ограждане, а пасажерските кораби освен това представят извадки от книгата за жалби.
9. На корабите, пристигнали от чужбина, до получаване на свободна практика се забранява да имат съобщение с брега.
10. Без специално разрешение на капитана на порта се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейд.
11. На буксирите се забранява да оставят баржи и други плаващи единици на котва във вътрешния рейд.
12. За получаване разрешение за заминаване в море капитаните на корабите своевременно до заминаването представят на капитана на порта заявление за заминаване и всички установени за тази цел документи, а именно:
  - а) свидетелство за право на плаване под морския търговски флаг на СССР (корабен патент);
  - б) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР;
  - в) мерително свидетелство;
  - г) екипажен списък (с гриф);
  - д) корабно свидетелство;
  - е) международно свидетелство за товарната марка;
  - ж) свидетелство за радиоустановката;
  - з) санитарно свидетелство;
  - и) пасажерско свидетелство за корабите, извършващи пасажерски рейсове в пределите на Черно и Азовско море;
  - к) дипломи на командния състав (свидетелства за правоспособност).
13. Освен това за корабите на задграничното океанско и морско плаване:
  - л) свидетелство за радиотелеграфната сигурност;
  - м) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби от задграничното и далечното плаване;

- н) разрешение на пожарната охрана за излизане на кораба в море;
о) свидетелство за спасителните средства, свидетелство за електро-оборудването.
- За пасажерските кораби и корабите от задграничното плаване — свидетелство за размагнитването;
- р) за всички кораби на СССР е необходимо да се представят дипломите на администрацията на кораба.
13. За несъстоятелното се в определеното време заминаване капитаните на корабите съобщават на капитана на порта причините за задръжката на заминаването в писмен вид.
14. Взетото решение за заминаване е в сила в течение на едно денонощие от момента на оформяване на заминаването.
15. 16. Забранява се излизането на корабите от порта:
- а) ако броят на пасажерите на кораба превишава броя, указан в неговото пасажерско свидетелство;
  - б) ако товарната марка е потопена повече от предела;
  - в) когато е налице крен на кораба, по-голям от 8°;
  - г) при водотеч на корпуса на кораба;
  - д) когато е налице диферент на кораба на нос;а;
  - е) при липса на съответни по качество и количество трюмни брезенти;
  - ж) ако товарите са закрепени недостатъчно или съвсем не са закрепени;
  - з) при наличие на борда на товарния кораб семейства на екипажа без разрешението на началника на съответното паракходство;
  - и) при затрупване на палубата измерителните тръби и пожарните шлангове с тежести;
  - к) ако корабът, превозващ зърнени товари, не е оборудван в съответствие с правилата за превозване на зърнени храни;
  - л) ако опасните товари са натоварени с нарушение на правилата за тяхното превозване;
  - м) ако екипажът на кораба не е окомплектуван с корабен състав в съответствие с изискванията на Кодекса на търговското мореплаване (КТМ).
- Капитанът на всеки заминаващ кораб е длъжен не по-късно от 12 часа преди заминаването да подаде в инспекцията на портовия надзор заявление за заминаване. При несвоевременно подаване на заявление за заминаване капитанът на кораба носи отговорност за възможната задръжка при оформяване на заминаването.
18. При изменение на състава на екипажа в екипажния списък до заминаването капитанът на кораба е длъжен незабавно да уведоми за това писмено капитана на порта.
21. Всички кораби с малко газене през време на движението им по подводните канали на порта са задължени своевременно да отстъпват път на дълбоко газещите кораби и въобще да съобразяват своите действия така, че да не пречат на непрекъснатото следване на дълбоко газещите кораби.
- 21а. Дълбоко газещите кораби при среща с други кораби намаляват хода до малък, придържат се към страната на фарватера, намираща се от десния борт на своя кораб, и се разминават с левите бордове по общите правила за предпазване съдовете от облъскване в море.
23. Корабите, преминаващи покрай стоящите на котва или ошвартовани кораби, са длъжни да пътуват с най-малък ход. Забранява се на корабите, плаващи по канала, да се нагонват един друг.
24. Движението на корабите в оградените води на порта се извършва с такъв ход, че да не се причинят от произведжданото вълнение повреди, загуби или затруднения на корабите, лодките, плаващите средства и т. н., стоящи на причалите, на рейда и намиращи се в движение, а също така на работещите с водолази и пр.
26. Корабите през време на движението си и при тяхната буксировка във водите на порта са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.

27. Забранява се на корабите през време на движението им във водите на порта да имат котва, спусната във вода, а също така да влечат по дълното спусната котва.
28. Забранява се на корабите, стоящи до причалите на кейовите стени, да работят с гребните си винтове. Последното може да бъде разрешено от управлението на порта, при условие че разстоянието от гребните винтове до причала не е по-малко от 20 м при проба на машините на най-малък ход.
31. Забранява се на корабите да отдават котви на фарватера.
35. Швартоването на корабите към причала се извършва само с разрешение и по указание на порта.
39. Всеки кораб, стоящ в порта и намиращ се в състояние на работна готовност, трябва да има в пълна изправност всичките си спасителни и противопожарни средства както за оказване помощ на себе си, така и за даване помощ на нуждаещите се от такава кораби и брегови съоръжения.
40. На всеки кораб трябва да се намира такъв брой екипаж, който да е в състояние да осигури придвижването на кораба при първото поискване от портнадзора и пожарната вахта.
40. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорност на капитана да подава тревожни сигнали с корабните свирки или с камбана и да оказва помощ при гасене на пожара с всички възможни средства.
44. Всички стоящи на причалите кораби трябва да имат на швартовите си предпазители против плъхове.
48. Нито един кораб няма право да изменя мястото на стоянката си в порта без разрешение на управлението на порта.
49. Подходването и швартоването на каквито и да са плаващи единици към корабите от задграничното плаване без особено за това разрешение се забранява.
51. Всеки ошвартован на причала кораб трябва да има под кила си достатъчно вода, за да има възможност да стои свободно на причала и при необходимост да бъде преместен на друг причал. Капитанът на кораба води наблюдението за газенето при приемане на товар от кораб, стоящ на причала.
56. На капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби се вменява в дълг своевременно до пристигането си към Евпаторийския маяк, но не по-близо от 10 мили до порта, да изпълнят натрупалите се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюма на машинното и кацегарното отделение и наливните цистерни и още преди пристигането в порта да се извърши тяхното промиване с вода до надлежното състояние.
60. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на управлението на порта за всички произшествия и заразителни заболявания на кораба за времепребиваването му във водите на порта.
63. За всички случаи на аварии, пожари, произшествия и несчастни случаи в море и в пределите на водите на порта и за повредите, причинени на портовите съоръжения, капитаните на корабите подават незабавно на капитана на порта писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства за аварията или пожара и несчастните случаи.
64. Корабите, стоящи в порта на швартови или на котва с отдалени швартови въжета или котва през корабоплавателната част на акваторията на порта, са длъжни денем да означават на тях черен флаг, а нощем — червен фенер, означаващи, че в тази част на акваторията на порта е забранено плаването на всички кораби.
66. Използуването на корабните шлюпки се разрешава само за служебни цели. Използуването им за ловене на риба и за разходки се забранява.
98. Натоварването на корабите се допуска до пределите на товарната марка. При претоварване свръх нормите на товарната марка излишъкът от натоварения товар подлежи на разтоварване до излизане на кораба в море за сметка на кораба.
100. Корабите с взривни товари преди влизането в порта застават на котва във външния рейд. Капитаните на корабите незабавно уведомяват

управлението на порта за наличието на такива товари и очакват указания за мястото на причала и времето на швартоването и разтоварването.

Светещият знак Кизил-Яр (шир. $45^{\circ}03'N$, дълг. $33^{\circ}35'O$) е поставен на 14-5 мили югоизточно от Евпаторийския нос. Видът на знака е: бял двустранен щит на пирамида с черна вертикална полоса по средата.

Опасности. Южно от светещия знак Кизил-Яр брегът е окръжен от каменист отмел, простиращ се на разстояние не повече от 1 миля. Мористото от този отмел се срещат банки, които се намират покрай него в три групи на разстояние не повече от 1-7 мили от брега.

Първата група на каменистите банки се намира срещу светещия знак Кизил-Яр. Дълбочината над него е от 8 до 11 м; грунът е камък и глина.

Втората група на банките с дълбочини над тях от 3-7 до 7-3 м се намира близо до носа, издаващ се северно от село Николаевка, на 4-4 мили южно от светещия знак Кизил-Яр. Грунът е пясък с примес от твърда глина.

Третата група на банките се намира между устието на река Булганак и намиращата се на 1 миля южно от него долина Курджелга. Дълбочините над банката са от 8 до 10 м.

Полоса от подводни камъни започва на 2-5 мили южно от Карантинния нос и продължава успоредно на източния бряг на Каламитския залив до паралела на 45° северна широта на разстояние 3—3-5 мили от брега. Между каменистата полоса и брега има проход с дълбочини, по-големи от 10 м.

В северната част на залива до паралела на село Саки каменистата полоса се очертава слабо, понеже нейните дълбочини се отличават малко от окръжаващите; грунът е камък и раковини. Много рязко полосата се отделя в по-нататъшното си протежение на югоизток до паралела $45^{\circ}05'$ северна широта. В тази част най-малката дълбочина над каменистата полоса е 11 м; грунът е камък. По-нататък продължава най-релефно очертаващата се част на полосата с дълбочина 10 м и ширина не повече от 0-5 кабелт. Южната част на каменистата полоса се отделя с дълбоководен проход и представлява редица каменисти банки с най-малка дълбочина над тях 9 м. Тази част на полосата се намира на 3-5 мили от брега.

По цялото си протежение западната страна на каменистата полоса е по-дълбока, особено в своята средна част.

Нос Лукул (шир. $44^{\circ}50'N$, дълг. $33^{\circ}33'O$) се намира на 22 мили SSO от Евпаторийския нос и се явява южен входен нос на Каламитския залив. Той е възвишен, стръмен и забележим по червеникавия цвят на своите брегове, които са подложени на разрушение. Носът е окръжен с отмел с дълбочини 10 м, който се простира на разстояние до 7 кабелта от него. По отмела и мористото от него на разстояние до 1 миля от брега се срещат отделни камъни.

Светещият знак Лукулски (шир. $44^{\circ}50'N$, дълг. $33^{\circ}33'O$) е поставен на носа Лукул. Знакът е червен, ажурен, с бял правоъгълен щит, с черна вертикална полоса по средата.

До светещия знак е поставена мачта.

От Каламитския залив до нос Херсонес брегът в началото си се простира почти 13 мили на юг до Севастополската бухта, след това завива на югозапад и продължава на 6 мили до нос Херсонес. От нос Лукул до Севастополската бухта брегът е висок, обривист, с червеникав цвят и слабо нарязан. Тук се вливат в морето реките Кача и Белбек. По-нататък до нос Херсонес брегът е силно нарязан от вдаващите се в него бухти, които са открити за северните ветрове.

По цялото си протежение брегът е окръжен с каменист отмел с дълбочини над него, по-малки от 10 м. Мористото от 10-метровата изобата покрай брега, особено при входните носове на бухтите, се срещат много камъни и банки; на места камъните образуват продълговати полоси. Отмелът и камъните се огранчават с няколко източни вехи.

Потънали кораби. Няколко потънали кораба лежат до брега. Положението им е показано на картата.

Нос Маргопуло се намира на 3 мили южно от нос Лукул. Носът е висок и незначително се издава от брега. Носът е окръжен с отмел, простиращ се до 1 миля от брега. На юг от носа мористото от отмела се намират банки. При западния край на отмела западно от нос Маргопуло се поставя източна вежа. Южно от нос Маргопуло е разположено селото Кача, сред постройките на което се вижда кула.

Светещият знак Маргопуло (шир. $44^{\circ}47'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$) е поставен на нос Маргопуло. Видът на знака е: бял двустранен щит с черна вертикална полоса на всяка страна.

Река Кача, вливаща се в морето на 4 мили южно от нос Маргопуло, се разпознава по белия насип, намиращ се южно от нейното устие. Насипът има вид на широк триъгълник. Реката може също така да се разпознае по зданието с червен покрив, разположено на десния ѝ бряг.

В района на реката има каменист отмел, който е ограден с източна вежа, поставена на 1-2 мили северозападно от устието на река Кача.

Светещият знак Любимовка (шир. $44^{\circ}42'N$, дълг. $33^{\circ}33'O$) е поставен южно от устието на река Кача. Видът на знака е: тристенна пирамида с бял правоъгълен щит с черна полоса по средата.

Река Белбек се влива в морето на 4 мили южно от устието на река Кача. Устието на река Белбек може да се разпознае по голямата градина, която се намира около него.

От устието на реката се простира отмел, който се огражда с източна вежа.

Потънали кораби са открити на 6 кабелта западно от устието на река Белбек. Положението на тия два кораба е показано на картата.

Район за изхвърляне на грунт е разположен до брега южно от устието на река Белбек. Границите на района са показани на картата с пунктирани линии.

Севастополската бухта се вдава в брега в източно направление приблизително на 4 мили непосредствено южно от нос Константиновский. Във върха на бухтата се влива река Черна, протичаща по Инкерманското дефиле. От двата бряга на бухтата се издават носове, между които са разположени бухти; най-голяма от тях е Южната бухта. От носовете на вътрешните бухти на 0.5—2 кабелта се простират рифове; част от тях е оградена с буи и вежи.

При подхождане към Севастополската бухта от запад първо се открива планината Чатир-Даг, която се намира на югоизточния бряг на Кримския полуостров, след това самият бряг, а по-нататък почти отвесният нос Айя. Херсонският маяк и град Севастопол са разположени по южния бряг на бухтата. При подхождане към бухтата от север се виждат голямата четиристенна пирамида на братското гробище и разрушеният Херсонски музей.

Севастополската бухта е добре прикрита от всички ветрове с изключение на западните.

Створът на Инкерманските маяци е поставен източно от върха на Севастополската бухта и служи за влизане в бухтата; направлението на створа е $274\frac{1}{2}$ — $94\frac{1}{2}$.

Предният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}35'O$) е поставен на скалата в селото Инкерман. Видът на маяка е било четиристенно каменно здание.

Задният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}38'O$) е поставен на Мекензиевите възвишения на 1.7 мили от предния. Видът на маяка е: било четиристенно каменно здание с осмостенна кула.

Нос Константиновский (шир. $44^{\circ}38'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се намира на 12.7 мили южно от нос Лукул и се явява северен входен нос на Севастополската бухта. Носът има два края. На южния край се намира бившата Константиновска батарея и щормосигналната мачта, на която се вдигат щормовите сигнали.

На 5 кабелта западно от носа се простира риф, западната страна на който се ограда със светещия Константиновски източен буй; до буйа се поставя източна вежа.

Огън (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) е поставен на нос Константиновский. Видът на установката е: бяла четиристенна каменна пирамида на бившата Константиновска батарея.

Светецият Севастополски входен буй за лява страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 2 кабелта южно от нос Константиновский на лявата страна на входа на бухтата. Буйа е червен, с червена надстройка.

198

Светецият Севастополски входен буй за дясна страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 3 кабелта южно от нос Константиновский на дясната страна на входа на бухтата. Буйа е черен, с черна надстройка.

Светецият буй на бухта Матюшенко — северен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на 5 кабелта източно от южния край на нос Константиновский. Буйа е червен, с червена надстройка.

Светецият знак Павловски (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$) е поставен на източната страна на входа на Южната бухта. Знакът е бял металически ажурен.

Светецият буй Павловски — източен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на източната страна на входа в Южната бухта. Буйа е боядисан с черни и бели хоризонтални полоси и има черно-бяла надстройка.

Створът на светещите знаци на Нефтяния гаван служи за влизане в Нефтяния гаван; направлението на створа е $283\frac{1}{2}$ — $103\frac{1}{2}$. Створните знаци са поставени при върха на Севастополската бухта. Видът на знаците е: бели правоъгълни щитовете с черна вертикална полоса по средата.

Огньовете на Нефтяния гаван. На южния и северния мол на гавана е поставен по един огън. Видът на установките е: на южния огън — ажурна четиристенна конструкция, на северния огън — два стълба, съединени напречно с бял щит с черна полоса по средата.

Потънали кораби. Няколко потънали кораба лежат при входа на Севастополската бухта. Положението им е показано на картата.

ПРАВИЛА ЗА ВЛИЗАНЕТО И ИЗЛИЗАНЕТО ОТ СЕВАСТОПОЛ НА КОРАБИТЕ ОТ ГРАЖДАНСКИТЕ МИНИСТЕРСТВА НА СССР

За влизане и излизане от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР от 20 май 1951 г. са въведени следните правила:

1. Влизането и излизането от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР, освен корабите, които се базират постоянно в Севастопол и Балаклава, се извършва само с разрешение на щаба на Черноморския флот.

Управленията на параходствата, портовете, организациите-корабопритежатели или непосредствено капитаните на корабите са задължени чрез военно-морските коменданти на отправните портове или чрез старшите военно-морски началници на тези портове не по-късно от 12 часа до влизането на кораба в Севастопол да издействуват разрешение за прехода от щаба на Черноморския флот, указвайки в заявката името на кораба, маршрута на прехода, целта на прехода, ориентировъчното време на под-

199

Потънали кораби са открити на 6 кабелта западно от устието на река Белбек. Положението на тия два кораба е показано на картата.

Район за изхвърляне на грунт е разположен до брега южно от устието на река Белбек. Границите на района са показани на картата с пунктирани линии.

Севастополската бухта се вдава в брега в източно направление приблизително на 4 мили непосредствено южно от нос Константиновский. Във върха на бухтата се влива река Черна, протичаща по Инкерманското дефиле. От двата бряга на бухтата се издават носове, между които са разположени бухти; най-голяма от тях е Южната бухта. От носовете на вътрешните бухти на 0.5—2 кабелта се простират рифове; част от тях е оградена с буи и вежи.

При подхождане към Севастополската бухта от запад първо се открива планината Чатир-Даг, която се намира на югоизточния бряг на Кримския полуостров, след това самият бряг, а по-нататък почти отвесният нос Айя. Херсонският маяк и град Севастопол са разположени по южния бряг на бухтата. При подхождане към бухтата от север се виждат голямата четиристенна пирамида на братското гробище и разрушеният Херсонски музей.

Севастополската бухта е добре прикрита от всички ветрове с изключение на западните.

Створът на Инкерманските маяци е поставен източно от върха на Севастополската бухта и служи за влизане в бухтата; направлението на створа е $274\frac{1}{2}^{\circ}$ — $94\frac{1}{2}^{\circ}$.

Предният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}35'O$) е поставен на скалата в селото Инкерман. Видът на маяка е било четиристенно каменно здание.

Задният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}38'O$) е поставен на Мекензиевите възвишения на 1.7 мили от предния. Видът на маяка е: бяло четиристенно каменно здание с осмостенна кула.

Нос Константиновский (шир. $44^{\circ}38'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се намира на 12.7 мили южно от нос Лукул и се явява северен входен нос на Севастополската бухта. Носът има два края. На южния край се намира бившата Константиновска батарея и щормосигналната мачта, на която се вдигат щормовите сигнали.

На 5 кабелта западно от носа се простира риф, западната страна на който се ограда със светещия Константиновски източен буй; до буй се поставя източна вежа.

Огън (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) е поставен на нос Константиновский. Видът на установката е: бяла четиристенна каменна пирамида на бившата Константиновска батарея.

Светещият Севастополски входен буй за лява страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 2 кабелта южно от нос Константиновский на лявата страна на входа на бухтата. Буй е червен, с червена надстройка.

Светещият Севастополски входен буй за дясна страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 3 кабелта южно от нос Константиновский на дясната страна на входа на бухтата. Буй е черен, с черна надстройка.

Светещият буй на бухта Матюшенко — северен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на 5 кабелта източно от южния край на нос Константиновский. Буй е червен, с червена надстройка.

Светещият знак Павловски (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$) е поставен на източната страна на входа на Южната бухта. Знакът е бял металически ажурен.

Светещият буй Павловски — източен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на източната страна на входа в Южната бухта. Буй е боядисан с черни и бели хоризонтални полоси и има черно-бяла надстройка.

Створът на светещите знаци на Нефтяния гаван служи за влизане в Нефтяния гаван; направлението на створа е $283\frac{1}{2}^{\circ}$ — $103\frac{1}{2}^{\circ}$. Створните знаци са поставени при върха на Севастополската бухта. Видът на знаците е: бели правоъгълни щитове с черна вертикална полоса по средата.

Огньовете на Нефтяния гаван. На южния и северния мол на тавана е поставен по един огън. Видът на установките е: на южния огън — ажурна четиристенна конструкция, на северния огън — два стълба, съединени напречно с бял щит с черна полоса по средата.

Потънали кораби. Няколко потънали кораба лежат при входа на Севастополската бухта. Положението им е показано на картата.

ПРАВИЛА ЗА ВЛИЗАНЕТО И ИЗЛИЗАНЕТО ОТ СЕВАСТОПОЛ НА КОРАБИТЕ ОТ ГРАЖДАНСКИТЕ МИНИСТЕРСТВА НА СССР

За влизане и излизане от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР от 20 май 1951 г. са въведени следните правила:

1. Влизането и излизането от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР, освен корабите, които се базират постоянно в Севастопол и Балаклава, се извършва само с разрешение на щаба на Черноморския флот.

Управленията на параходствата, портовете, организациите-корабопритежатели или непосредствено капитаните на корабите са задължени чрез военно-морските коменданти на отправните портове или чрез старшите военно-морски началници на тези портове не по-късно от 12 часа до влизането на кораба в Севастопол да издействуват разрешение за прехода от щаба на Черноморския флот, указвайки в заявката името на кораба, маршрута на прехода, целта на прехода, ориентировъчното време на под-

хождането към Севастопол, и да направят заявка за лоцман (ако е необходимо лоцманско превеждане).

Капитанът на кораба е длъжен да съобщи по радиото точното време за влизането в порта предварително — 6 часа преди пристигането в Севастопол.

Капитанът на кораба подава радиограмата на адреса на военноморския комендант на порт Севастопол чрез радиостанцията на Черноморското параходство в Севастопол.

При липса на радиостанция в параходството — Севастопол, капитаните на корабите предават радиограмите на адреса на военноморския комендант на порт Севастопол в зависимост от направлението на движението на корабите чрез радиостанциите на параходствата в Ялта или Евпатория. Последните предават текста на приетите от корабите радиограми чрез проводните средства за връзка на военноморския комендант на порт Севастопол, от когото получават потвърждение за получаване на оповестяването. Ако корабът излиза от порт, отстоящ от Севастопол на разстояние, не по-голямо от шестчасов преход, и капитанът на кораба има възможност да съобщи уточненото време за влизането си в Севастопол с проводните средства за връзка преди излизането, необходимостта за донесения по радиото отпада.

2. При изменение на обстановката и невъзможност да се допусне подхождане към Севастопол на кораб, на който предварително е било дадено разрешение за преход, военноморският комендант на порт Севастопол предава на капитана на тоя кораб чрез радиостанциите на параходствата в Севастопол, Ялта или Евпатория или чрез бреговите сигнални постове забраната за подхождане към Севастопол и указва пункта за очакване.

30 Разрешение за продължаване движението от пункта на очакване капитанът на кораба получава от военноморския комендант на порт Севастопол по радиото или с помощта на други средства за връзка.

3. Установява се следният порядък за влизане в порт Севастопол:

а) Капитаните на корабите, отиващи в Севастопол, са длъжни да се приближават по препоръчителните курсове, обявени в Известия до мореплавателите на ГО ЧФ — СССР № 120 от 26 март 1952 г., към точка „М—7“ шир. 44°38'N, дълг. 32°20'O. Движейки се от тази точка по Инкерманския створ, трябва да се установи връзка със сигналните постове на нос Херсонес и със семафор или по Международния свод на сигналите да се иска разрешение за влизане в Севастопол.

б) В очакване получаването на разрешение за влизане в Севастопол капитанът на кораба е длъжен да застане на котва в район № 5, ограничен с линии, съединяващи точките:

- 1) шир. 44°36',6 N, дълг. 33°23',9 O;
- 2) шир. 44°36',6 N, дълг. 33°24',9 O;

- 3) шир. 44°36',2 N, дълг. 33°24',9 O;
- 4) шир. 44°36',2 N, дълг. 33°23',9 O.

След като получи от сигналния пост на нос Херсонес разрешение за влизане в Севастопол, корабът следва към входа на порта, където капитанът чрез рейдовия сигнален пост или чрез дозорен катер получава указания за мястото на швартоването (заставането на котва).

в) Корабите, които са получили разрешение за влизане в порта и очакват лоцман, застават на котва в район № 3 или № 4 съгласно указанията от сигналния пост на нос Херсонес.

Район № 3 е ограничен с линии, съединяващи точките:

- 1) шир. 44°37',50 N, дълг. 33°28',60 O;
- 2) шир. 44°38',00 N, дълг. 33°28',60 O;
- 3) шир. 44°38',00 N, дълг. 33°29',52 O;
- 4) шир. 44°37',45 N, дълг. 33°29',52 O.

Район № 4 е ограничен с линии, съединяващи точките:

- 1) шир. 44°36',88 N, дълг. 33°28',65 O;
- 2) шир. 44°37',30 N, дълг. 33°28',65 O;
- 3) шир. 44°37',23 N, дълг. 33°29',57 O;
- 4) шир. 44°36',92 N, дълг. 33°29',57 O.

След като вземе на борда си лоцмана или получи указание да следва зад лоцманския катер, корабът отива към определеното място в порта.

г) На капитана на кораба може да бъде разрешено самостоятелно (без лоцман) влизане в Севастопол. Затова той е длъжен да поиска разрешение чрез рейдовия пост на Стрелецката бухта. Само след като получи такова разрешение и уточнено място за швартоването или заставането на котва, капитанът следва към определеното място самостоятелно. Ако на капитана на кораба не е дадено разрешение за самостоятелно влизане, той постъпва, както е указано по-горе в п. „в“.

д) При щормово време, когато стоянката на външния рейд е невъзможна, на кораба може да се разреши да влезе в Северната бухта за заставане на котва в районите № 1 и 2:

Район № 1:

- 1) шир. 44°37',00 N, дълг. 33°30',93 O;
- 2) шир. 44°37',42 N, дълг. 33°30',95 O;
- 3) шир. 44°37',40 N, дълг. 33°31',48 O;
- 4) шир. 44°37',00 N, дълг. 33°31',20 O.

Район № 2:

- 1) шир. 44°37',00 N, дълг. 33°34',57 O;
- 2) шир. 44°36',88 N, дълг. 33°34',95 O;
- 3) шир. 44°36',75 N, дълг. 33°34',82 O;
- 4) шир. 44°36',80 N, дълг. 33°34',50 O.

Капитанът на кораба иска чрез рейдовия сигнален пост разрешение за влизане в бухтата за заставане на котва в районите № 1 и 2.

4. Установява се следният порядък за излизане от порт Севастопол:

- а) 6 часа до излизането от Севастопол капитанът на кораба е задължен да подаде заявка до военно-морския комендант на порта за излизане и за лощман (ако последният е необходим).
- В заявката се указва времето на излизането, назначеният пункт, маршрутът на прехода и скоростта на прехода;
- б) заявката се счита за действителна в течение на 1 час след указания в нея срок за излизане. Ако корабът за този срок не успее да излезе от порта, отново се подава заявка за излизане;
- в) маршрутът за излизането от порт Севастопол е следният: по Инкерманския створ на маяците до точка „М-7“ шир. 44°38'N, дълг. 33°20'O; след това по препоръчителните курсове, обявени в Известие до мореплавателите на ГО ЧФ — СССР № 370 от 10 юни 1953 г.

5. Установява се следният порядък за прехода на пасажерските кораби:

- а) Пасажерските кораби, които следват по разписание, не молят за разрешение за влизане и излизане от порт Севастопол.
- При необходимост от забраняване влизането в порт Севастопол и свързаните с това указания се предават от военно-морския комендант на порт Севастопол чрез радиостанциите на паракходствата в Севастопол, Ялта или Евпатория.

Необходимите указания за реда на следването в района на Севастопол на пасажерските кораби, следващи по разписание, дава преди излизането от порта военно-морският комендант на порт Севастопол.

- б) Пасажерските кораби, следващи извън разписанието, са задължени да изпълняват изискванията на п. 1, 2, 3, и 4 на настоящите правила.

6. Влизането на всички кораби в бухтите Стрелецкая, Камисовая, Казачья, както и излизането от тях, се извършва само с лощман или под превеждането на военен кораб (катер). Капитаните на корабите, излизащи от Севастопол, подават заявка за лощман на адреса на военно-морския комендант на порт Севастопол, а капитаните на корабите, пристигащи от море — чрез сигналия пост на нос Херсонес.

7. На капитана на кораба може да бъде предоставен буксир за швартоване, заставане на бочка или отхождане от кейовата стена. Заявка за буксир се подава до военно-морския комендант на порта или морския агент на управлението на Черноморското паракходство не по-късно от 2 часа до началото на обслужването.

При подхождане към Севастопол кораб, който срещне военни кораби, е задължен да не преци на тяхното движение, да не пресича строя на корабите и да не се сближава с тях на разстояние, по-малко от 1 миля.

При плаване по фарватерите на външния и вътрешния рейд на Севастопол трябва точно да се изпълняват изискванията на

Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ШПСС).

8. Плаването във вътрешния рейд на порт Севастопол се осъществява в точно съответствие с Правилата за рейдовата служба — издание на щаба на Черноморския флот.

Карантинната бухта се вдава в брега западно от входа на Севастополската бухта. Бухтата се разделя на две части от полуострова, издаващ се от нейния източен бряг. Южната част на бухтата е тясна и извита.

При входа в бухтата трябва да се предпазваме от рифовете, които се издават на разстояние до 3 кабелта от входните носове на бухтата.

Створът на Лукулските светещи знаци води покрай брега на север от Севастополската бухта; направлението на створа е 1—181°.

Предният знак (шир. 44°37'N, дълг. 33°30'O) е поставен близо до западния входен нос на Карантинната бухта, северно от Херсонския музей. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

При предния створен знак е поставена камбана. Сигнал се подава при понижение на далечината на видимостта в района на предния створен знак до 1 миля.

Задният знак (шир. 44°35'N, дълг. 33°30'O) е поставен на 1-6 мили от предния. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

Банка с дълбочина над нея 6-7 м се намира на 3 кабелта северозападно от източния входен нос на Карантинната бухта. Банката е оградена със светещия Карантинен кръстов буй и кръстова вежа.

Стрелецката бухта се вдава в брега на 1-8 мили западно от входа на Севастополската бухта. Средната част на бухтата е по-широка от северната и южната. Брегът на бухтата е предимно висок, стръмен и окръжен с каменисти отмели.

От входните носове на Стрелецката бухта на разстояние до 1 кабелт се простират рифове. Рифът на източния входен нос се огражда с източна вежа, а рифът на западния входен нос — с южна и западна вежа.

На запад от Стрелецката бухта в брега се вдава бухта Круглая (Песчаная).

Створът на Стрелецките светещи знаци служи за влизане в Стрелецката бухта; направлението на створа е 73/4—1873/4°. Створните знаци са поставени при върха на Стрелецката бухта. Видът на знаците е: черни щитовете с бяла вертикална полоса по средата.

Ограждащ створ. Створът на четиристенната пирамида на братските гробища със северния край на бившата Констан-

4. Установява се следният порядък за излизане от порт Севастопол:
- а) 6 часа до излизането от Севастопол капитанът на кораба е задължен да подаде заявка до военно-морския комендант на порта за излизане и за лощман (ако последният е необходим).
  - 5 В заявката се указва времето на излизането, назначеният пункт, маршрутът на прехода и скоростта на прехода;
  - б) заявката се счита за действителна в течение на 1 час след указания в нея срок за излизане. Ако корабът за този срок не успее да излезе от порта, отново се подава заявка за излизане;
  - 10 в) маршрутът за излизането от порт Севастопол е следният: по Инкерманския створ на маяците до точка „М-7“ шир. 44°38'N, дълг. 33°20'O; след това по препоръчителните курсове, обявени в Известие до мореплавателите на ГО ЧФ — СССР № 370 от 10 юни 1953 г.
  - 15 5. Установява се следният порядък за прехода на пасажерските кораби:
  - а) Пасажерските кораби, които следват по разписание, не молят за разрешение за влизане и излизане от порт Севастопол.
  - 20 При необходимост от забраняване влизането в порт Севастопол и свързаните с това указания се предават от военно-морския комендант на порт Севастопол чрез радиостанциите на паракходствата в Севастопол, Ялта или Евпатория.
  - Необходимите указания за реда на следването в района на
  - 25 Севастопол на пасажерските кораби, следващи по разписание, дава преди излизането от порта военно-морският комендант на порт Севастопол.
  - б) Пасажерските кораби, следващи извън разписанието, са задължени да изпълняват изискванията на п. 1, 2, 3, и 4 на настоящите правила.
  - 30 6. Влизането на всички кораби в бухтите Стрелецкая, Камисовая, Казачя, както и излизането от тях, се извършва само с лощман или под превеждането на военен кораб (катер). Капитаните на корабите, излизащи от Севастопол, подават заявка за лощман на адреса на военно-морския комендант на порт Севастопол, а капитаните на корабите, пристигащи от море — чрез сигналният пост на нос Херсонес.
  - 35 7. На капитана на кораба може да бъде предоставен буксир за швартоване, заставане на бочка или отхождане от кейовата стена. Заявка за буксир се подава до военно-морския комендант на порта или морския агент на управлението на Черноморското паракходство не по-късно от 2 часа до началото на обслужването.
  - При подхождане към Севастопол кораб, който среща
  - 40 военни кораби, е задължен да не пречи на тяхното движение, да не пресича строя на корабите и да не се сближава с тях на разстояние, по-малко от 1 миля.
  - 45 При плаване по фарватерите на външния и вътрешния рейд на Севастопол трябва точно да се изпълняват изискванията на

Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ИПСС).

8. Плаването във вътрешния рейд на порт Севастопол се осъществява в точно съответствие с Правилата за рейдовата служба — издание на щаба на Черноморския флот.

Карантинната бухта се вдава в брега западно от входа на Севастополската бухта. Бухтата се разделя на две части от полуострова, издаващ се от нейния източен бряг. Южната част на бухтата е тясна и извита.

- 10 При входа в бухтата трябва да се предпазваме от рифовете, които се издават на разстояние до 3 кабелта от входните носове на бухтата.

Створът на Лукулските светещи знаци води покрай брега на север от Севастополската бухта; направлението на створа е 1—181°.

- 15 Предният знак (шир. 44°37'N, дълг. 33°30'O) е поставен близо до западния входен нос на Карантинната бухта, северно от Херсонския музей. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.
- 20 При предния створен знак е поставена камбана. Сигнал се подава при понижение на далечината на видимостта в района на предния створен знак до 1 миля.

Задният знак (шир. 44°35'N, дълг. 33°30'O) е поставен на 1-6 мили от предния. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

- Банка с дълбочина над нея 6-7 м се намира на 3 кабелта северозападно от източния входен нос на Карантинната бухта.
- 30 Банката е оградена със светещия Карантинен кръстов буй и кръстова вежа.

Стрелецката бухта се вдава в брега на 1-8 мили западно от входа на Севастополската бухта. Средната част на бухтата е по-широка от северната и южната. Брегът на бухтата е предимно висок, стръмен и окръжен с каменисти отмели.

- От входните носове на Стрелецката бухта на разстояние до 1 кабелт се простират рифове. Рифът на източния входен нос се огражда с източна вежа, а рифът на западния входен нос — с южна и западна вежа.
- 40 На запад от Стрелецката бухта в брега се вдава бухта Круглая (Песчаная).

Створът на Стрелецките светещи знаци служи за влизане в Стрелецката бухта; направлението на створа е 73/4—187/4°. Створните знаци са поставени при върха на Стрелецката бухта. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата.

- Ограждащ створ. Створът на четиристенната пирамида на братските гробища със северния край на бившата Констан-

тиновска батарея води безопасно покрай брега не само между Стрелецката бухта и бухта Круглая, но и между Стрелецката бухта и нос Херсонес.

- 5 Светещият знак на бухта Круглая — източен (шир. $44^{\circ}36'N$, дълг. $33^{\circ}27'O$), е поставен на източния бряг на бухтата. Видът на знака е: дървена ажурна вишка.

- 10 **Бухта Камишовая** се вдава в брега в южно направление на 2-6 мили западно от Стрелецката бухта. Бухта Камишовая има общ вход с бухта Казаця и се отделя от нея с разтегнат от юг на север полуостров. Бреговете на бухта Камишовая са възвишени. Източният входен нос на бухтата е окръжен с риф, простиращ се на север и запад на разстояние до 1-7 кабелта. От края на полуострова, разделящ бухта Камишовая и Казаця бухта, се простира на север отмел. Входът в бухта Камишовая се огражда от запад с южна и западна вежа, а от изток — с източна вежа. Освен това на източния и западния нос на бухтата са поставени огньове.

- 20 Створът на светещите знаци на бухта Камишовая (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) служи за влизане в бухта Камишовая; направлението на створа е $309-129^{\circ}$. Створните знаци са поставени на източния бряг на бухтата. Видът на знаците е: дървени триъгълни пирамиди с бели щитове, по средата с черна вертикална полоса.

- 25 Створът на огньовете на бухта Камишовая (шир. $44^{\circ}34'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) води по средата на бухтата към нейния връх; направлението на створа е $340\frac{1}{4}-160\frac{1}{4}^{\circ}$. Огньовете са поставени на брега при върха на бухтата, на дървени стълбове.

- 30 Потънали кораби лежат на 2 кабелта западно от източния нос на бухта Камишовая и на 5 кабелта северно от същия нос. Положението на кораба, който се намира западно от носа, е съществено.

- 35 **Бухта Казаця** е долепена непосредствено до бухта Камишовая от запад и се вдава в брега в южно направление. Върхът на бухтата се разделя на две части от малък издатък, отделящ се от южния бряг.

- 40 Бреговете на бухта Казаця са възвишени с полегати склонове и оградени с отмели, простиращи се на 1-5 кабелта. От западния входен нос на бухтата към север и североизток на разстояние до 2 кабелта продължава риф, ограден с южна и западна вежа. На рифа на 1-7 кабелта северно от носа лежи камък с дълбочина над него 6-7 м.

- В бухта Казаця води створ от несветещи знаци, поставени при нейния връх. Направлението на створа е $0^{\circ}-180^{\circ}$.

- 45 Западно от бухта Казаця ниският бряг се простира до нос Херсонес, който е югозападният край на Кримския полуостров.

Глава 4

ОТ НОС ХЕРСОНЕС ДО КЕРЧЕНСКИЯ ПРОЛИВ

Карти: светски — 160, 500, 501, 502, 503, 511, 512, 513 и 558
български — 5003 и 5004.

- 5 От нос Херсонес (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}23'O$) до Керченския пролив се простира планинският и доста нарязан южен бряг на Кримския полуостров, който има общо направление към изток. От нос Херсонес до град Феодосия брегът е образуван от склоновете на Кримските планини; на места близо до
- 10 брега се намират скали, издигащи се непосредствено от водата. На изток от града Феодосия до Керченския пролив продължава равният, възвишен и покрит с хълмове южен бряг на Керченския полуостров. В западната част на описвания участък от брега Кримските планини подхождат близо до
- 15 морето, но на изток те се отдалечават от него все повече и повече. Известно е, че Кримските планини, които заемат южната част на Кримския полуостров, представляват останки от обширна планинска област, значителна част от която се е спуснала на дъното на Черно море. Най-високата точка на Кримските планини е върхът Роман-Кош, висок 1543 м, който се намира на хребета Бабуган-Яйла. Един от високите върхове е Чатир-Даг с височина 1525 м, намиращ се на 6-8 мили от брега на морето.

- 25 Източната част на Кримския полуостров, разположена между Черно и Азовско море, се нарича Керченски полуостров. По характера на повърхността тоя полуостров се разделя на две части: югозападна и североизточна, отделени една от друга с планинския хребет Парпачский. Югозападната част на полуострова е равнинна, с няколко хълма по нея; североизточната част е хълмиста.

- 30 По южния бряг на Кримския полуостров най-забележими са: върхът Самналих (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $33^{\circ}47'O$), висок 578 м; върхът Ай-Петри (шир. $44^{\circ}27'N$, дълг. $34^{\circ}03'O$), който от изток и запад има вид на няколко отвесни скали, а от юг — на отвесна скала, издигаща се над град Алушка; върхът Чатир-Даг (шир. $44^{\circ}44'N$, дълг. $34^{\circ}17'O$), който има вид на разпъната палатка; върхът Чалка (шир. $44^{\circ}54'N$, дълг. $35^{\circ}08'O$), висок 668 м с три отделни върха; Святая (шир. $44^{\circ}55'N$, дълг. $35^{\circ}14'O$), висок 575 м с тъмен връх. Върховете Чалка и Святая се откриват на 40 мили и при следване от изток служат за разпознаване на порт Феодосия. Между носовете Чауда и Такил са забележими върховете Дюрмен и Кинчигир (Кончак), а също така върхът Олук, на който се намират скали. По южния бряг на Крим най-забележими са носовете Херсонес, Фиолент, Айя, Сарич, Айтодор, Аю-Даг и Мегагом.

- 45 Южният бряг на Кримския полуостров в прибрежната си част е дълбок. Между носовете Херсонес и Сарич 100-ме-

тиновска батарея води безопасно покрай брега не само между Стрелецката бухта и бухта Круглая, но и между Стрелецката бухта и нос Херсонес.

- 5 Светещият знак на бухта Круглая — източен (шир. $44^{\circ}36'N$, дълг. $33^{\circ}27'O$), е поставен на източния бряг на бухтата. Видът на знака е: дървена ажурна вишка.

- 10 **Бухта Камишова** се вдава в брега в южно направление на 2-6 мили западно от Стрелецката бухта. Бухта Камишова има общ вход с бухта Казачя и се отделя от нея с разтегнат от юг на север полуостров. Бреговете на бухта Камишова са възвишени. Източният входен нос на бухтата е окръжен с риф, простиращ се на север и запад на разстояние до 1-7 кабелта. От края на полуострова, разделящ бухта Камишова и Казачя бухта, се простира на север отмел. Входът в бухта Камишова се огражда от запад с южна и западна вежа, а от изток — с източна вежа. Освен това

- 15 на източния и западния нос на бухтата са поставени огньове. Створът на светещите знаци на бухта Камишова (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) служи за влизане в бухта Камишова; направлението на створа е $309-129^{\circ}$. Створните знаци са поставени на източния бряг на бухтата. Видът на знаците е: дървени триъгълни пирамиди с бели щитове, по средата с черна вертикална полоса.

- 20 Створът на огньовете на бухта Камишова (шир. $44^{\circ}34'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) води по средата на бухтата към нейния връх; направлението на створа е $340\frac{1}{4}-160\frac{1}{4}^{\circ}$. Огньовете са поставени на брега при върха на бухтата, на дървени стълбове.

- 25 Потънали кораби лежат на 2 кабелта западно от източния нос на бухта Камишова и на 5 кабелта северно от същия нос. Положението на кораба, който се намира западно от носа, е съществено.

- 30 **Бухта Казачя** е долепена непосредствено до бухта Камишова от запад и се вдава в брега в южно направление. Върхът на бухтата се разделя на две части от малък издатък, отделящ се от южния бряг.

- 35 Бреговете на бухта Казачя са възвишени с полегати склонове и оградени с отмели, простиращи се на 1-5 кабелта. От западния входен нос на бухтата към север и североизток на разстояние до 2 кабелта продължава риф, ограден с южна и западна вежа. На рифа на 1-7 кабелта северно от носа лежи камък с дълбочина над него 6-7 м.

- 40 В бухта Казачя води створ от несветещи знаци, поставени при нейния връх. Направлението на створа е $0^{\circ}-180^{\circ}$.

- 45 Западно от бухта Казачя ниският бряг се простира до нос Херсонес, който е югозападният край на Кримския полуостров.

Глава 4

ОТ НОС ХЕРСОНЕС ДО КЕРЧЕНСКИЯ ПРОЛИВ

Карти: светски — 160, 500, 501, 502, 503, 511, 512, 513 и 558
български — 5003 и 5004.

- 5 От нос Херсонес (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}23'O$) до Керченския пролив се простира планинският и доста нарязан южен бряг на Кримския полуостров, който има общо направление към изток. От нос Херсонес до град Феодосия брегът е образуван от склоновете на Кримските планини; на места близо до
- 10 брега се намират скали, издигащи се непосредствено от водата. На изток от града Феодосия до Керченския пролив продължава равният, възвишен и покрит с хълмове южен бряг на Керченския полуостров. В западната част на описания участък от брега Кримските планини подхождат близо до морето, но на изток те се отдалечават от него все повече и повече. Известно е, че Кримските планини, които заемат южната част на Кримския полуостров, представляват останки от обширна планинска област, значителна част от която се е спуснала на дъното на Черно море. Най-високата точка на Кримските планини е върхът Роман-Кош, висок 1543 м, който се намира на хребета Бабуган-Яйла. Един от високите върхове е Чатир-Даг с височина 1525 м, намиращ се на 6-8 мили от брега на морето.

- 25 Източната част на Кримския полуостров, разположена между Черно и Азовско море, се нарича Керченски полуостров. По характера на повърхността тоя полуостров се разделя на две части: югозападна и североизточна, отделени една от друга с планинския хребет Парпачский. Югозападната част на полуострова е равнинна, с няколко хълма по нея; североизточната част е хълмиста.

- 30 По южния бряг на Кримския полуостров най-забележими са: върхът Самналих (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $33^{\circ}47'O$), висок 578 м; върхът Ай-Петри (шир. $44^{\circ}27'N$, дълг. $34^{\circ}03'O$), който от изток и запад има вид на няколко отвесни скали, а от юг — на отвесна скала, издигаща се над град Алушка; върхът Чатир-Даг (шир. $44^{\circ}44'N$, дълг. $34^{\circ}17'O$), който има вид на разпъната палатка; върхът Чалка (шир. $44^{\circ}54'N$, дълг. $35^{\circ}08'O$), висок 668 м с три отделни върха; Святая (шир. $44^{\circ}55'N$, дълг. $35^{\circ}14'O$), висок 575 м с тъмен връх. Върховете Чалка и Святая се откриват на 40 мили и при следване от изток служат за разпознаване на порт Феодосия. Между носовете Чауда и Такил са забележими върховете Дюрмен и Кинчигир (Кончак), а също така върхът Олук, на който се намират скали. По южния бряг на Крим най-забележими са носовете Херсонес, Фиолент, Аяя, Сарич, Айтодор, Аю-Даг и Меганом.

- 45 Южният бряг на Кримския полуостров в прибрежната си част е дълбок. Между носовете Херсонес и Сарич 100-ме-

205

5 тровата изобата преминава покрай брега на разстояние от 4 до 8 мили, между носовите Сарич и Меганом тя се приближава към брега на разстояние до 3 мили, а след това на изток тя се отдалечава от него на разстояние до 18 мили. Дълбочините от 200 до 100 м се намаляват рязко, а от 100 м до брега — бавно и равномерно.

10 Покрай участъка от брега между носовите Херсонес и Чауда опасности се намират главно в района на носовите, на неоглямо отдалечение от брега. От нос Чауда до Керченския пролив има опасности, намиращи се на значително отдалечение от брега. От тях най-опасни са: подводният камък, лежащ на 1.5 мили от брега източно от нос Чауда, скалите Корабл-Камен, намиращи се на 2.5 мили югозападно от нос Опук, и банка Ани-симова, намираща се на 3.2 мили от брега.

15 По южното крайбрежие на Кримския полуостров има много незначителни бухти, в които могат да се прикрият малки кораби при западни и североизточни ветрове. В Ласпинската бухта корабите могат да се прикрият от югоизточни ветрове. По време на щорм, особено през зимата — могат да се прикрият в Балаклавската бухта и в портовете Ялта и Феодосия.

20 Забранени за плаване райони. Покрай южния бряг на Кримския полуостров има няколко забранени за плаване райони, които са показани на картите с пунктирни линии.

От нос Херсонес до Феодосийския залив

25 От нос Херсонес до Феодосийския залив брегът с протежение около 150 мили продължава на изток. Брегът е възвишен, планински и на места стръмен. Склоновете на прибрежните планини са покрити с богата растителност.

30 От нос Херсонес до нос Сарич постепенно повишаващият се бряг е образуван от западните склонове на Кримските планини. От нос Сарич на североизток се простира най-високата част на Кримските планини, приближаващи плътно до морето. По-нататък планините постепенно се понижават и отстъпват навътре в полуострова.

35 Почти по цялото протежение тоя бряг е обграден с тясна полоса от плитководия с дълбочини, по-малки от 10 м. Изобатата на 10 м дълбочина се отделя от брега на не повече от 3 кабелта. Намиращите се покрай тоя бряг немногочислени опасности лежат мористо от 10-метровата изобата, но не по-далече от 20-метровата изобата.

40 В описвания бряг се вдават много бухти, от които най-удобна за котвена стоянка е Балаклавската бухта.

От нос Херсонес до нос Сарич възвишеният предимно скалист бряг се простира на 20 мили към югоизток.

45 От нос Херсонес до нос Фиолент брегът продължава почти по права линия на югоизток. От разстояние 2 мили югоизточно

от нос Херсонес започват отвесни скали с правилни отстъпи. До нос Фиолент отвесните скали в долната си част имат червеникав цвят, а в горната си част — безцветен. Източно от нос Фиолент се намира малък червеникав нос със стръмни брегове. От тоя нос до Балаклавската бухта, вдаваща се в брега източно от нос Фиолент, продължава стръмен бряг.

10 От Балаклавската бухта брегът има в началото си югоизточно направление, а след това — южно; в мястото на завоя на брега се намира долина, при която се виждат бял насип и отвесна тригълна стръмнина. От тая долина на юг вървят високи сивкави скали, завършващи с нос Айя, който има отвесни брегове. Източно от нос Айя в брега се вдава Ласпинската бухта.

15 Нос Херсонес (шир. 44°35'N, дълг. 33°23'O), наричан в древността Парфенон, се намира на 6 мили WSW от Севастополската бухта и е югозападният край на Кримския полуостров. Носът е каменист и нисък; от него на 3 кабелта към запад се простира риф, ограден с две източни вежи. На носа е поставен маяк.

20 На 3 мили югоизточно от нос Херсонес се издига забележимият паметник „Победа“.

Херсонеският маяк (шир. 44°35'N, дълг. 33°23'O) е поставен на нос Херсонески. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула.

25 Сигнали за мъгла се подават с наутофон, поставен при маяка.

Радиомаяк — намира се при Херсонеския маяк.

Забранен за плаване район се простира покрай брега от Севастополската бухта до нос Сарич.

30 Границите на района са показани на картата с пунктирни линии.

Даденият район е забранен за плаване за всички кораби на гражданските министерства на Съветския съюз и всички чуждестранни кораби.

35 Нос Фиолент (шир. 44°30'N, дълг. 33°29'O) се намира на 7 мили югоизточно от нос Херсонес. Бреговете на носа са възвишени и стръмни; в горната си част те са по-светли, отколкото в долната. При приближаване от северозапад носът има вид на седло. На края на носа се намира забележим камък, приличащ на круша. При следване от запад видът на носа бързо се изменя: камъкът се слива с носа, а седловината изчезва. От югозапад носът изглежда тъл. Носът може да се разпознае по неговия жълт гребен и тъмна полоса при основата.

Нос Фиолент, пеленг 317°, разстояние 1-2 мили

Носове Аия (1), пелент 95°, разстояние 4-5 мили и Сарич (2), пелент 102°, разстояние 8-7 мили

близо до брега, където релефът на дъното е по-равен и грунът държи по-добре котвата.

- От нос Сарич до залив Ялтинский брегът с протежение 17 мили продължава на изток. Брегът е предимно стръмен и образуван от южните склонове на Кримските планини, скалистият хребет на които, започвайки при нос Аия, се простира на изток и постепенно се отдалечава от бреговата черта. От брега се издават много носове, между които се вдават бухти, непригодни за котвени стоянки. Всички носове са ниски и са забележими само от кораби, които плават в близост на брега.

По този участък от брега са забележими върхът Ай-Петри, град Алушка, бившата църква Форос, проектираща се по средата на склона на планината, над който се виждат планинският път Байдарские Ворота и отделни здания.

Нос Сарич се намира на 4-3 мили югоизточно от нос Аия и е южният край на Кримския полуостров. Носът е образуван от склона на забележима планина с височина 736 м, намираща се североизточно от носа; от запад носът има твърде неравни очертания. Склонът на тази планина е полегат и има вид на обърната надолу дъга, прекъсната от три скалисти възвишения.

Близо до южния край на носа на разстояние до 2 кабелта към юг се намират няколко камъка.

Маяк Сарич (шир. 44°23'N, дълг. 33°44'O) е поставен на нос Сарич. Видът на маяка е бяла металическа кръгла кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

Потънал кораб (шир. 44°23'N, дълг. 33°46'O) лежи на 8 кабелта източно от нос Сарич. Положението на кораба е съмнително.

От нос Сарич до нос Кикинейз предимно възвишеният и стръмен бряг се простира на 10 мили в източно направление. Брегът е ограден с риф, простиращ се на разстояние до 2 кабелта от него; дълбочините над рифа са по-малки от 10 м. По този

участък от брега са разположени много селища, санаториуми и почивни станции.

- Най-забележими са: бившата църква Форос, която се намира на 2-3 мили ОНО от нос Сарич, нос Николай, издигащ се на 1-7 мили източно от нос Сарич, нос Чехов (шир. 44°23'N, дълг. 33°48'O), нос Корнилов (шир. 44°24'N, дълг. 33°49'O), нос Гусини (шир. 44°24'N, дълг. 33°50'O) със стоящото на него бяло здание и нос Троици (шир. 44°23'N, дълг. 33°57'O). Забележими са също така селото Кастропол, намиращо се на 2 мили западно от нос Троици, и селото Оползненое, намиращо се на 1 мили северно от същия нос. На 4 кабелта източно от нос Сарич има забележимо здание.

Нос Кикинейз (шир. 44°24'N, дълг. 33°59'O) е разположен на 10 мили източно от нос Сарич. От запад носът има вид на клин; северно от него се намира планина с остър връх. На възвишената част на носа има три многоетажни здания, над които се издига огледален купол. Около носа лежат няколко отделени сел от него камъни.

При приближаване към нос Кикинейз над него се открива планината Кучук-Исар с характерните си очертания. Освен това над носа се виждат пет характерни скали; върхът на едната от тях е раздвоен. Северно от носа са разположени забележимото село Голубой Залив и една кула.

На 2-3 мили ОНО от нос Кикинейз се издава носът Опасни, на който е разположена група от бели постройки.

Камъкът Дзива се издига над водата на 9 кабелта ОНО от нос Кикинейз. Камъкът е с белезникав цвят и е добре забележим.

Потънал кораб лежи на 2-2 мили източно от нос Кикинейз и южно от нос Опасни.

Върхът Ай-Петри (шир. 44°27'N, дълг. 34°03'O) с височина 1231 м е разположен на 2-8 мили NNO от нос Опасни. От запад и изток върхът Ай-Петри има вид на няколко отвесни скали, а от юг те се сливат и изглеждат като една отвесна скала.

Главната кримска планинска верига от върха Ай-Петри завива на североизток и постепенно се отдалечава от брега.

Град Алушка е разположен на 1-2 мили североизточно от нос Опасни. Сред постройките на града са забележими дворецът в мавритански стил и зданието на бивша църква с колонни.

Близо до брега срещу котвеното място има малък басейн с пристан. Подходящото към този пристан трябва да става с голяма предпазливост.

От град Алушка до нос Айтодор брегът има няколко невисоки жълти отвесни скали и продължава на 3 мили към ОНО. Източно от град Алушка, на планинските склонове, е разположено селото Мисхор, сливащо се със селото Корнеиз, а по-нататък селото Гаспра, от западната страна на което е разположено голямо сиво здание с две кули.

Котвеното място се намира срещу град Алупка в пресичането на пеленгите: $51\frac{1}{2}^{\circ}$ към джамията в селото Алупка, 74° към нос Айтодор и 59° към църквата в село Гаспра. Дълбочината на котвеното място е 37 м; грунътът е тиня.

- 5 **Ялтинският залив** се вдава в южния бряг на Кримския полуостров между нос Айтодор, разположен на 6-6 мили *ONO* от нос Кикинейз и нос Никитин. От нос Айтодор брегът на протежение 4-5 мили има направление *NNO*, след това той завива на изток и продължава с това направление 3-5 мили до нос Никитин, образувайки широкия Ялтински залив. При

- 10 връха на залива е разположен портовият град Ялта. Брегът от нос Айтодор до град Ялта представлява източният склон на планината Могаби и е напълно покрит с растителност.

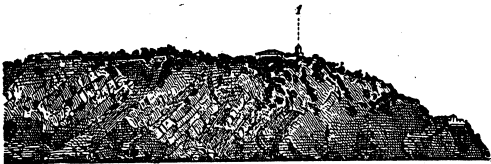
- 15 При плаване покрай брега на залива от нос Айтодор в началото се открива белият дворец-санаториум Кичкине, след това санаториумите Ореанда и Ливадия. При санаториума Ореанда на скалата се намира беседка, представляваща редица колони под обща арка, а близо до брега се виждат няколко големи камъни и скали. При връха на залива планината Могаби образува с главната кримска планинска верига дълбока долина, а планината, издигаща се от нос Никитин, образува с тази верига втора дълбока долина. В мястото на съединението на тези долини се образува малка равнина, на която е разположен град Ялта.

- 20 Върхът на залива се издава малкият нос Йоанна, на който има забележима църква.

- 25 Бреговете на залива са обкръжени с риф с дълбочини над него, по-малки от 10 м. Рифът се простира на разстояние от брега до 3 кабелта. Други опасности в залива няма.

- 30 **Нос Айтодор** (шир. $44^{\circ}26'N$, дълг. $34^{\circ}07'O$) се намира на 6-6 мили *ONO* от нос Кикинейз и се явява крайнината на юго-източния склон на планината Могаби. Носът има вид на конус с широка основа. От запад и изток носът изглежда като полегато спускащо се разклонение на планината Ай-Петри. Нос Айтодор се издава в морето с две разклонения (издатини). На западното разклонение е поставен Айтодорският маяк, а на източното разклонение на скалата се намира оригинална постройка, която

- 35 има вид на замък, известна под името Ласточкино гнездо;

Нос Айтодор с маяка (1) (пеленг 49° , разстояние 0-5 мили)

212

отдалеч постройката Ласточкино гнездо може да се вземе за маяк. На носа има още няколко други постройки.

- 5 Айтодорският маяк (шир. $44^{\circ}26'N$, дълг. $34^{\circ}07'O$) е поставен на западния издатък на нос Айтодор. Видът на маяка е бяла осмостенна металическа кула.

Радиомаяк е установен при маяка.

Нос Айтодор с маяка (1) (пеленг 264° , разстояние 0-5 мили)

- 10 **Порт Ялта** е разположен при връха на Ялтинския залив от югозападната страна на нос Йоанна в устията на реките Водопадная и Бистрая. Портът се състои от малък гаван, образуван от мол, издаващ се югозападно от нос Йоанна, и кейовите стени на град Ялта. Молът има две колена: северно — наречено Стари мол, и южно — наречено Нови мол.

- 15 За стоянка на корабите и извършване на товарни операции в порта има две кейови стени: Северная и Каботажная; южно от порта е разположен Ялтинският рейд. Пред входа в порта на 1-3 кабелта от устието на река Водопадная се простира отмел.

- 20 На 306° и разстояние 0-6 кабелта от края на мола лежи потънал кораб, ограден с бочка. Влизането в порта трябва да става между бочката и мола.

- 25 Маяк Ялтинский (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $34^{\circ}10'O$) е поставен на южния край на мола. Видът на маяка е бяла кръгла кула.

- Ялтинският рейд се намира в Ялтинския залив, юго-източно от порт Ялта. Рейдът е открит за ветровете от *ONO* до *SW*. Понякога ветровете от юг развиват значително вълнение в залива и при течение към запад корабът се развърта с борда към вълната; за да се избегне това, препоръчва се да се отдава допълнителна котва с шлюпка от кърмата.

- 30 При следване в Ялтинския рейд през нощта трябва да се има предвид, че огънят на маяка Айтодорският се закрива от разклонението на планината Могаби по направление $43\frac{1}{4}^{\circ}$. Като се забележи моментът на скриването на огъня на маяка, не е трудно да се пресметне разстоянието до котвеното място на рейда.

- 35 Щормови сигнали се вдигат на ажурната мачта, поставена в средната част на мола.

213

Спасителната станция се помещава при Каботажната кейова стена; при нея има спасителен съд.

Град Ялта е разположен в долината и по склоновете на невисоки хълмове и съседните планински възвишения. В северозападната част на града се намира забележима църква.

През цялата година се поддържа параходно съобщение с портовете на Черно и Азовско море.

В града могат да се получат провизии. Водата тук е доброкачествена, но през лятото вода може да се получи в малко количество.

Източно от град Ялта са разположени селата Верхния и Нижния Масандра и Никитската ботаническа градина.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Ялтинския морски търговски порт и причислените към него Мисхар, Алушка, Симеиз, Гурзуф, Алушта и пристанище Золотой пляж, Ласточкино гнездо, Никитска ботаническа градина и Приветное, 1953 г.)

1. Всички кораби, имащи радиостанции, са длъжни да постъпват съгласно действащите Международни правила за радиовръзка.
2. Корабите на СССР от задграничното плаване и корабите от каботажното плаване се швартоват постоянно на предварително установените причали и влизат в порта депопощно.
3. Влизането и излизането от порта се допуска за кораби с газене, оставящо под кила не по-малко от половин фут при малка вода.
4. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, които излизат от порта.
5. Корабите, влизащи в порта и излизащи от него, с приближаването си към входната част на порта са задължени своевременно да предупредяват за това с едно продължително изсирване за избягване на стълкновение с други кораби.
6. Корабите, влизащи в порта и излизащи от него, с приближаването си към входната част на порта са задължени своевременно да предупредяват за това с едно продължително изсирване за избягване на стълкновение с други кораби.
7. Пристигналите в порта кораби заемат места за стоянка съгласно указанията на управлението на порта.
8. Администрацията на кораба или агентството на параходството са длъжни незабавно да заявят за пристигането си на капитана на порта, като представят необходимите документи.
9. Корабите от задграничното плаване, големият каботаж и пасажерските кораби при приближаване към порта са длъжни да вдигнат карантинния флаг и позивните.
10. След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на корабите последните се швартоват на места, указани от управлението на порта.
11. На корабите, пристигнали от чужбина, до получаването на свободна практика се забранява да имат съобщение с брега.
12. Без особено разрешение на управлението на порта на корабите се забранява да застават на котва във вътрешния рейд.
13. На товарните кораби се предоставя причал последователно.
14. **Забележка.** Кораб, за пристигането на който не е било заявено предварително, получава причал след разполагането на корабите, пристигнали, след като предварително са известили за това.
15. За получаване разрешение за заминаване на кораба в море капитаните на корабите представят своевременно преди заминаването си на началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, всички установени за тази цел документи, а именно:
  - 1) свидетелство за право на плаване под флага на СССР (корабен патент);
  - 2) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР

- 3) мерително свидетелство;
- 4) екипажен списък;
- 5) корабно свидетелство;
- 6) международно свидетелство за товарната марка;
- 7) свидетелство за радиотелеграфната марка;
- 8) санитарно свидетелство;
- 9) пасажерско свидетелство за корабите, извършващи пасажерски рейсове в пределите на Черно и Азовско море;
- 10) дипломи (свидетелства за правоспособност) на командния състав. Освен това за корабите на задграничното океанско и морско плаване:
- 11) свидетелство за радиотелеграфна сигурност;
- 12) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби на задграничното океанско и морско плаване.
13. За получаване разрешение за заминаване на баржа старшината представя определените от закона документи на капитана на порта.
14. При изменение състава на екипажа и екипажния списък до заминаването капитанът на кораба незабавно уведомява за това в писмен вид капитана на порта.
15. Ако корабът не е заминал в определеното време, капитаните на корабите съобщават за това на капитана на порта, указвайки причините за задръжката на заминаването.
16. При закъснение на парахода по разписанието, особено по пасажерското, капитанът на парахода незабавно съобщава на капитана на порта за причините на закъснението.
17. Всички парни, моторни, парусни и гребни съдове по време на плаване в пределите на портовите води се ръководят от Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море, при това парусно-моторните кораби, пътуващи с мотор, независимо от това, ще носят ли паруси, или не, през нощта са задължени освен отличителните си бордови огньове да носят топови огъни.
18. Корабите, плаващи по подходния канал и акваторията на порта, следват с малък ход.
19. Корабите през време на движение, както и тяхната буксировка във водите на порта са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.
20. Забранява се на корабите през време на движението им във водите на порта да имат спусната котва във вода, както и да влечат по дъното спусната котва.
21. Забранява се на корабите, стоящи до причалите на кейовите стени, да работят с гребните си винтове.
22. Всеки кораб, който е в порта и се намира в състояние на работна готовност, трябва да има в пълна изправност всичките си спасителни и противопожарни средства както за себе си, така и за даване помощ на нуждаещите се от тях кораби и брегови съоръжения.
23. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорността на капитана да подава тревожни сигнали с корабната свирка или камбана и да оказва помощ при гасене на пожара.
24. Корабите, стоящи до причалите, са задължени от изгрен до залез слънце да имат рейдови огньове.
25. **Забележка.** От корабите, стоящи в два и повече реда, рейдови огньове са задължени да имат само крайните кораби. Корабите, стоящи отделно, са длъжни да имат един огън на носа или на кърмата в зависимост от положението.
26. Забранява се да се швартоват към мола и към причал № 5 всички риболовни кораби, шлюпки и баркаси, а също така да подхождат на разстояние 100 м без разрешение за това от управлението на порта.
27. Всички кораби и плаващи единици, стоящи на рейд, са длъжни да носят установените огньове за кораб, стоящи на котва.
28. Приближаването и швартоването на каквито и да е плаващи единици към корабите от задграничното плаване без разрешение на КПП се забранява.
29. Всички стоящи в порта кораби при необходимост да променят местоположението си се обръщат за разрешение в управлението на порта.

42. На капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби се вменява в дълг сповременно, до пристигането в порта, но не по-близо от 10 мили до порта да извършат изпомпване на натрупалите се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюмовете на машинното и качегарното отделение и наливните цистерни и още преди пристигането в порта да се извърши тяхното промиване с вода до надлежното състояние.

45. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на управлението на порта за всички произшествия и заразни заболявания на кораба за времепребиването му във водите на порта.

49. Корабите, които пристигат в порта с потопени под водата знаци на товарната марка, предвидени за даденото плаване и време на годината, подлежат на глобяване в размер до 100 рубли.

50. За всички аварии, пожари, произшествия и нещастни случаи в море и в пределите на портските води и за повредите, причинени на портските съоръжения, капитаните на корабите незабавно подават в управлението на порта писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства за аварията или пожара.

57. Натоварването и разтоварването на нефтови продукти се извършва само в място, определено от управлението на порта.

59. През време на преливането с помпи и наливането в кораба и от кораба на нефтови продукти и суров нефт, а също при натоварване и разтоварване на всички лесно възпламеняващи се вещества не се разрешава на кораба да има други външни огньове освен установените рейдови.

63. Корабите, натоварени с нефтови продукти, са задължени както през времето на движение във водите на порта, така и през време на стоянката да имат на височина над палубата на кораба, не по-малка от 20 фута, един червен флаг, вдигнат така, че да може да се вижда и при безветрие, а през нощта един червен огън, при това сигналният фенер трябва да бъде снабден с предпазitelна металическа мрежа.

66. На пасажерските кораби не се разрешава превозването на всякакъв вид нефтови и лесно възпламеняващи се товари.

Нос Никитин (шир. $44^{\circ}30'N$, дълг. $34^{\circ}15'O$) се намира на 7 мили североизточно от нос Айтодор. Той е образуван от склона на забележима планина, намираща се североизточно от град Ялта. Южният склон на тази планина при нос Никитин е стръмен. По този склон се намират много здания. На носа се намират няколко забележими здания, едно от които има сиви островърхи кулички.

Котвени места. В Ялтинския залив може да се застане на котва в рейда при санаториума Ореанда на 2 кабелта от външния камък на дълбочини 15—17 м.

Най-доброто котвено място се намира в Ялтинския рейд южно от църквата, намираща се на нос Йоанна, на дълбочини 18—24 м; грунът държи котвата добре.

От Ялтинския залив до град Алушта на 12 мили се простира висок, на места стръмен, прорязан с планински реки бряг. По цялото си протежение брегът е обграден с мел във вид на тясна полоса с дълбочини, по-малки от 10 м. Близко до тоя бряг няма опасности с изключение на камъните Адалар и камъните при нос Плака.

От нос Никитин до нос Аю-Даг брегът в началото си има направление NNO , а след това завива на североизток и изток, образувайки малък открит залив, при върха на който е разположено селото Гурзуф.

От нос Аю-Даг брегът в началото върви на север; след това постепенно скланяйки се към изток, той образува малка бухта. По този участък от брега има няколко забележими върха, най-големи от които са Аю-Даг, Болгатор, Кастел и Чатир-Даг.

Селото Гурзуф е разположено в малка лъщина на склона на планината при устието на река Авунда. При източния край на селото се намира висока скала, по която се виждат развалини от старинна крепост. От тази скала се издава малък нос.

До селото има малък пристан, а на брега е разположена спасителна станция.

Камъни Адалар. От малкия скалист нос, разположен източно от селото Гурзуф, на разстояние 2—2.5 кабелта от брега се издигат над водата два големи високи бели камъка, наречени Адалар, лежащи отделно един от друг. Между тези камъни се намира подводен камък. Камъните Адалар са забележими добре.

Котвеното място се намира на 5—6 кабелта от брега на 153° от устието на река Авунда на дълбочина 28 м; грунът е тиня. Котвеното място е защитено от ветровете, духащи от SW до ONO .

Нос Аю-Даг (шир. $44^{\circ}33'N$, дълг. $34^{\circ}21'O$) се намира на 4 мили североизточно от нос Никитин. Носът е образуван от отделно лежащата планина Аю-Даг с височина 573 м, склонът на която отначало се спуска полегато към море, а след това отново се повишава. От малки разстояния планината Аю-Даг напомня на лежаща мечка. Носът е добре забележим; от големи разстояния той изглежда на остров.

При западното подножие на планината Аю-Даг е разположен пионерският лагер Артек със забележимо бяло продълговатото здание със сив покрив. На брега близо до лагера има малък пристан.

Котвени места. На котва може да се застане между камъните Адалар

Брегът от нос Айтодор до нос Аю-Даг:
1 — нос Айтодор, пелам 22', разстояние 10 мили; 2 — нос Никитин; 3 — нос Аю-Даг, пелам 38', разстояние 21 мили

и нос Аю-Даг срещу пионерския лагер Артек на дълбочини 29 м; грунтът е тиня. Корабите могат да застанат на котва и близо до брега на също такава дълбочина. Котвеното място е прикрито от ветровете, духащи от SW през N до O и от него обикновено се ползват корабите, прикриващи се от североизточния вятър. Този вятър може да духа продължително време, усилвайки източното течение.

Нос Аю-Даг (пеленг 56°, разстояние 3 мили)

Другото котвено място, прикрито от югозападни ветрове, се намира на 1.7 мили северно от нос Аю-Даг срещу селото Фрунзенское, разположено до забележимата кръгла скала. Тук се застава най-добре на котва на 135° и разстояние 3 кабелта от върха на скалата на дълбочина 13.5 м; грунтът е пясък.

Нос Плака (шир. 44°35'N, дълг. 34°22'O) се намира на 3 мили NNO от нос Аю-Даг и се издава към югоизток. Източно от носа на 3 кабелта се издава риф с лежащи на него надводни камъни. Корабите не трябва да се приближават до рифа на разстояние, по-малко от 0.5 кабелта. Носът Плака може да се разпознае по бялата четиристенна кула, стояща на върха, издигаща се малко северно от носа, и по жълтото здание с червен островърх покрив.

Западно от носа е разположено селото Кипарисное, срещу което се намира котвено място с дълбочини около 10 м; грунтът държи добре котвата.

От нос Плака до град Алушта брегът се простира на 5 мили към NNO и е обграден с отмел във вид на тясна полоса. На 3.2 мили от нос Плака се издава малък нос, наречен Маячний, западно от който се възвишава върхът Каstell. Между върхът Каstell и град Алушта брегът е пясъчлив. Зад пясъчната полоса на брега се повдига плоско възвишение, което е продължение на северния склон на планината Каstell.

Върхът Болгатор с височина 418 м е разположен на 1.7 мили NNW от нос Плака и представлява висока отвесна правоъгълна скала, лишена от растителност.

Върхът Каstell с височина 440 м се намира на 3 мили северно от нос Плака. Върхът Каstell в сравнение със съседните върхове е нисък, но все пак добре забележим от югоизток; от това направление той има вид на тъп конус, възвишаващ се близо до брега. Върхът е покрит с гора. Западно от върха Каstell се вижда хребетът Урага с коничен връх.

Върхът Чатир-Даг (шир. 44°44'N, дълг. 34°17'O) е един от най-високите върхове на Кримския полуостров, на-

мира се на 7 мили северозападно от върха Каstell. Той се издига във вид на разпъната палатка, откъдето е получил и своето име. Чатир-Даг има два върха: югозападен — с височина 1525 м, и североизточен — с височина 1405 м. Югоизточният склон на върха се спуска към морето във вид на отделни хълмове.

От град Алушта до нос Башенний брегът с протежение 16.5 мили се простира на североизток. Между прибрежните хълмове протичат много реки. От върхът Чатир-Даг планинският хребет, понижавайки се, има направление на североизток.

Брегът е окръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 10 м, на места простиращ се на разстояние до 3 кабелта. На отмела лежат отделни камъни, които не излизат зад предела на 10-метровата изобата.

По този участък от брега са забележими: върхът Демерджи с височина 1240 м, възвишаващ се източно от Чатир-Даг и имащ характерни отвесни скали; селото Лучистее при подножието на скалите, образуващи върха Демерджи; отвесната скала Индек-Даг и върхът Синап-Даг, намиращи се между Чатир-Даг и Демерджи. Североизточно от Чатир-Даг са разположени добре забележимите върхове Тай-Коба (шир. 44°50'N, дълг. 34°30'O) с височина 254 м и Хрикол (шир. 44°52'N, дълг. 34°38'O) с височина 104 м с остър конически връх. Също така са забележими село Солнечногорское, намиращо се на 7 мили североизточно от град Алушта до малкия тъмен нос Сотера и село Малореченское, разположено североизточно от село Солнечногорское.

По-нататък към изток се намира дълбоката долина Ускют, в която е разположено селото Приветное.

Град Алушта е разположен на хълма на югоизточния склон на Чатир-Даг между две обширни долини, по които протичат реките Улу-Узен и Демерджи. Върховете Чатир-Даг и Каstell са най-добре забележимите пунктове за разпознаване на град Алушта.

Град Алушта се състои от две части: стара — с криви улици и къщи с плоски покриви, и нова — широко разпростираща се по склоновете на съседните възвишения. В старата част на града се издигат няколко църкви без кубета, джамия и полу-разрушена кула на старинно укрепление; тук са настанени отделение от Ялтинския търговски порт и агентство на Черноморското параходство.

Градът има редовно параходно съобщение с портовете на Черно море. В него могат да се вземат известно количество провизии.

Котвеното място се намира на 6 кабелта югоизточно от устието на река Улу-Узен на дълбочина 27 м; грунтът е тиня с р.ковини. Това котвено място е открито за ветровете, духащи

от NO до SW. Трябва да се има предвид, че понякога тук духат от планините силни ветрове.

Камък (шир. 44°44'N, дълг. 34°32'O) с дълбочина над него 1-4 м лежи на 9 кабелта SSW от селото Солнечногорское, на 2 кабелта от брега.

На 2-9 мили североизточно от този камък на разстояние 1 кабелт от брега лежи друг подводен камък.

Пристан се намира на пясъчния бряг срещу дълбоката долина Ускют югоизточно от село Приветное. Пристанът е малък. През време на товарителни работи на стълба на пристана се запалва бял огън.

От нос Башенний до нос Меганом на 14-5 мили към изток се простира предимно стръмен бряг. Между носовете Башенний и Ай-Фока брегът е прорязан от две долини, по които текат планинските реки Шелен и Ворон. В западната долина е разположено селото Морское.

По този участък от брега са забележими: носовете Башенний, Ай-Фока, Чикен, Пещерний, Алчак-Кая и Меганом и дълбоката долина Кутлах, разположена между носовете Ай-Фока и Чикен.

Между носовете Пещерний и Меганом се вдава широка бухта Судакская, която има няколко удобни котвени места. При върха на бухтата е разположено селото Судак.

Брегът по цялото протежение в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние около 4 кабелта.

Нос Башенний (шир. 44°48'N, дълг. 34°45'O) се намира на 2-6 мили източно от дълбоката долина Ускют. Носът е каменист и е добре забележим по намиращата се на него полуразрушена кула. Непосредствено източно от носа се намира дълбока долина, по която протича малка река.

Нос Ай-Фока (шир. 44°49'N, дълг. 34°51'O) е разположен на 4-2 мили източно от нос Башенний. Носът е тъмен, висок и стръмен. Източно от носа се намира дълбоката долина Кутлах, в която е разположено селото Веселое. Това село е лошо забележимо. По източната страна на долината се вижда добре бившият Кутларски кордон.

На 2 мили източно от нос Ай-Фока се издава нос Чикен, забележим по скалите със зъбчата форма. Между нос Чикен и долината Кутлах се възвишават няколко остри върхове.

Судакската бухта, разположена между носовете Пещерний и широкия нос Меганом, се вдава на 2 мили в брега в северно направление; ширината при входа на бухтата е около 6 мили. От издаващия се от средата на нейния северен бряг нос Алчак-Кая бухтата се разделя на две части: източна и западна.

На котва може да се застане в малката бухта Судак-лиман, на Судакския рейд, разположен западно от нос Алчак-Кая, и накрая в района източно от нос Алчак-Кая до нос Рибачи.

Източно от планината Сокол на брега се намира Судакската скала със забележима кула на върха; от скалата се издава тъп нос. По западната страна на скалата от югозапад се вижда селото Судак. Брегът до нос Алчак-Кая е нисък; тук в бухтата се влива реката Суук-Су.

В бухтата се намира спасителна станция. Щормовите сигнали се вдигат на мачта, поставена на брега.

Нос Пещерний (Капчик) (шир. 44°49'N, дълг. 34°55'O) се намира на 2-6 мили източно от нос Ай-Фока. Носът е стръмен и разтегнат на юг. Краят на носа завива малко на изток, образувайки малка бухтичка (басейн), дълбочините в която са по-малки от 20 м.

Бухтата Судак-лиман се вдава в брега в западната част на Судакската бухта между малкия нос Плоски, намиращ се на 5 кабелта североизточно от нос Пещерний, и брега, образуван от южните склонове на планината Сокол, възвишаваща се на 1 миля NNO от нос Плоски. В бухтата може да се прикрим от югозападни и западни ветрове.

Светещият знак Судакски (шир. 44°50'N, дълг. 34°58'O) е поставен във върха на Судакската бухта на 3 мили ONO от нос Пещерний. Видът на знака е: червена металическа ажурна четиристенна конструкция. На страната на конструкцията, обрната към море, е закрепен бял щит с черна вертикална полоса по средата.

Селото Судак е разположено в долината на река Суук-Су на 1 миля от брега. В селото има болница и аптека. Провизии може да се вземат в ограничено количество. Вода може да се вземе от реката Суук-Су.

Пристан. В западната част на Судакската бухта има малък пристан. Към времето на приближаването на корабите на пристана се запалва огън.

Нос Меганом (шир. 44°47'N, дълг. 35°05'O) се намира на 7-5 мили източно от нос Пещерний. Носът е съединен с брега посредством невисок провлак, поради това от изток и запад той се открива във вид на остров.

Носът е каменист, нисък, но е забележим по голямата си вдаденост. Той има три издатъка: западният от тях се нарича нос Рибачий, южният — нос Чобан-Басти, източният — нос Копсел.

Маяк Меганомски е поставен на южния край на нос Меганом. Видът на маяка е бяла каменна осмостенна кула с маячна оптика.

Маякът е отделно от другите постройки, които се откриват само от източната страна на нос Меганом.

Котвени места. Най-доброто котвено място в Судакската бухта се намира в пресичането на пеленгите: 355° — към кулата, стояща на върха на Судакската скала, и 5° — към светещия Судакски знак. Дълбочините тук са около 25 м; грунтът е тиня

от NO до SW. Трябва да се има предвид, че понякога тук духат от планините силни ветрове.

Камък (шир. 44°44'N, дълг. 34°32'O) с дълбочина над него 1-4 м лежи на 9 кабелта SSW от селото Солнечногорское, на 2 кабелта от брега.

На 2-9 мили североизточно от този камък на разстояние 1 кабелт от брега лежи друг подводен камък.

Пристан се намира на пясъчния бряг срещу дълбоката долина Ускют югоизточно от село Приветное. Пристанът е малък. През време на товарителни работи на стълба на пристана се запалва бял огън.

От нос Башенний до нос Меганом на 14-5 мили към изток се простира предимно стръмен бряг. Между носовете Башенний и Ай-Фока брегът е прорязан от две долини, по които текат планинските реки Шелен и Ворон. В западната долина е разположено селото Морское.

По този участък от брега са забележими: носовете Башенний, Ай-Фока, Чикен, Пещерний, Алчак-Кая и Меганом и дълбоката долина Кутлах, разположена между носовете Ай-Фока и Чикен.

Между носовете Пещерний и Меганом се вдава широката бухта Судакская, която има няколко удобни котвени места. При върха на бухтата е разположено селото Судак.

Брегът по цялото протежение в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние около 4 кабелта.

Нос Башенний (шир. 44°48'N, дълг. 34°45'O) се намира на 2-6 мили източно от дълбоката долина Ускют. Носът е каменист и е добре забележим по намиращата се на него полуразрушена кула. Непосредствено източно от носа се намира дълбока долина, по която протича малка река.

Нос Ай-Фока (шир. 44°49'N, дълг. 34°51'O) е разположен на 4-2 мили източно от нос Башенний. Носът е тъмен, висок и стръмен. Източно от носа се намира дълбоката долина Кутлах, в която е разположено селото Веселое. Това село е лошо забележимо. По източната страна на долината се вижда добре бившият Кутларски кордон.

На 2 мили източно от нос Ай-Фока се издава нос Чикен, забележим по скалите със зъбчата форма. Между нос Чикен и долината Кутлах се възвишават няколко остри върхове.

Судакската бухта, разположена между носовете Пещерний и широкия нос Меганом, се вдава на 2 мили в брега в северно направление; ширината при входа на бухтата е около 6 мили. От издаващия се от средата на нейния северен бряг нос Алчак-Кая бухтата се разделя на две части: източна и западна.

На котва може да се застане в малката бухта Судак-лиман, на Судакския рейд, разположен западно от нос Алчак-Кая, и накрая в района източно от нос Алчак-Кая до нос Рибачи.

220

Източно от планината Сокол на брега се намира Судакската скала със забележима кула на върха; от скалата се издава тън нос. По западната страна на скалата от югозапад се вижда селото Судак. Брегът до нос Алчак-Кая е нисък; тук в бухтата се влива реката Суук-Су.

В бухтата се намира спасителна станция. Щормовите сигнали се вдигат на мачта, поставена на брега.

Нос Пещерний (Капчик) (шир. 44°49'N, дълг. 34°55'O) се намира на 2-6 мили източно от нос Ай-Фока. Носът е стръмен и разтегнат на юг. Краят на носа завива малко на изток, образувайки малка бухтичка (басейн), дълбочините в която са по-малки от 20 м.

Бухтата Судак-лиман се вдава в брега в западната част на Судакската бухта между малкия нос Плоски, намиращ се на 5 кабелта североизточно от нос Пещерний, и брега, образуван от южните склонове на планината Сокол, възвишаваща се на 1 миля NNO от нос Плоски. В бухтата може да се прикрием от югозападни и западни ветрове.

Светещият знак Судакски (шир. 44°50'N, дълг. 34°58'O) е поставен във върха на Судакската бухта на 3 мили ONO от нос Пещерний. Видът на знака е: червена металическа ажурна четиристенна конструкция. На страната на конструкцията, обърната към море, е закрепен бял щит с черна вертикална полоса по средата.

Селото Судак е разположено в долината на река Суук-Су на 1 миля от брега. В селото има болница и аптека. Провизии може да се вземат в ограничено количество. Вода може да се вземе от реката Суук-Су.

Пристан. В западната част на Судакската бухта има малък пристан. Към времето на приближаването на корабите на пристана се запалва огън.

Нос Меганом (шир. 44°47'N, дълг. 35°05'O) се намира на 7-5 мили източно от нос Пещерний. Носът е съединен с брега посредством невисок провлак, поради това от изток и запад той се открива във вид на остров.

Носът е каменист, нисък, но е забележим по голямата си вдаеност. Той има три издълки: западният от тях се нарича нос Рибачий, южният — нос Чобан-Басти, източният — нос Копсел.

Маяк Меганомски е поставен на южния край на нос Меганом. Видът на маяка е бяла каменна осмостенна кула с маячна оптика.

Маякът е отделно от другите постройки, които се откриват само от източната страна на нос Меганом.

Котвени места. Най-доброто котвено място в Судакската бухта се намира в пресичането на пеленгите: 355° — към кулата, стояща на върха на Судакската скала, и 5° — към светещия Судакски знак. Дълбочините тук са около 25 м; грунът е тини

221

Нос Меганом (1) (пеленг 290°, расстояние 8-5 мили)

с пясък. Може да се застане на котва и близо до брега по направление на светещия знак. Това котвено място е защитено от ветрове, духащи от *W* до *OSO*. При източни ветрове корабите се подлагат на силно бордово клатене.

Може да се застане на котва в бухтата Судак-лиман, както и между носовите Алчак-Кая и Рибачий. Тук може спокойно да се стои при ветрове от североизток до изток. Дълбочината на второто котвено място е около 23 м; грунтът — тиня с пясък.

От нос Меганом до Феодосийския залив възвишеният, на места стръмен бряг се простира на 20 мили към североизток. В този участък се завършват Кримските планини, спускащи се към морето с ниски разклонения. Брегът е доста нарязан и е лишен от растителност.

Североизточно от нос Меганом, между нос Толстий и планината Святая, към морето излиза долина, по която протичат няколко малки реки. На възвишението във върха на долината е разположено забележимото село Лагерное.

По-нататък от планината Святая до Феодосийския залив се вдават в брега две бухти: Коктебел и Двуякорная, отделящи се една от друга с тесен продълговат полуостров, завършващ с нос Киик-Атлама.

По този участък от брега са забележими планините Чалка и Святая, служещи за разпознаване на порт Феодосия при следване към него от изток. Между тези планини излиза към морето Отузката долина, по която протича река Отузка. Недалеч от брега над долината се намира забележима коническа назбена скала, имаща червеникав цвят; зад нея малко по-далеч от брега се вижда планина с два върха.

Описваният бряг е дълбок в прибрежната си част. 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние до 6 кабелта. Най-голямо отклонение тя има в бухта Коктебел, където се издават опасности от брега.

Забранени райони. Срещу участъка от брега между нос Меганом и Феодосий-

ския залив има няколко забранени за плаване или котвена стоянка райони.

Границите на районите са показани на картите с пунктирни линии.

5 **Планината Чалка** (шир. 44°54'N, дълг. 35°07'O) с височина 688 м се намира северно от село Лагерное. Планината има вид на пресечен конус с три върха; склоновете ѝ не са обрасли с растителност. Средният връх е по-висок и покрит с гора; двата крайни върха са по-остри от средния и са лишени от растителност. От някои направления те се сливат в едно.

10 **Планината Святая (Кара-Даг)** (шир. 44°55'N, дълг. 35°14'O) с височина 575 м и тъмен връх се намира на 5 мили *ONO* от планината Чалка и на 8 кабелта от брега. Източният и южният склон на тази планина са стръмни.

15 **Бухтата Коктебел** е разположена между стръмния нос Малчик, образуван от източния склон на планината Святая, и отстоящия от него на 2-3 мили към североизток нос Лагерни. Бухтата се вдава в северозападно направление на 1 мили; бреговете ѝ са възвишени, но плитководни. На бреговия отмел се намират скали и камъни. На западния бряг на бухтата е разположено селото Планерское. Северно от селото се вижда планина с два върха, западният от които е остър.

20 В южната част на бухтата има малък пристан. На север от пристана лежат подводни камъни. В района на бухта Коктебел съществува магнитна аномалия.

25 **Опасности.** На 4 кабелта от западния бряг на бухтата и на 67° от пристана се намират камъни с дълбочини над тях 8-4 м. В северната част на бухтата на 270° и разстояния 5 и 6 кабелта от нос Лагерний се намират камъни с дълбочини над тях, по-малки от 2 м.

30 **Нос Лагерний** (шир. 44°58'N, дълг. 35°18'O) е североизточният входен нос на бухта Коктебел. Носът е малък и стръмен. На 7 кабелта източно от нос Лагерний се намира скалата Каменна, представляваща група от два големи бели камъка и няколко камъка с по-малък размер.

35 **Котвено място.** На котва може да се застане в североизточната част на бухта Коктебел на дълбочина 9 м; грунтът е пясък. При подхождането към котвено място трябва да се върви с курс 326 1/4° към острия връх на планината с два върха дотогава, докато нос Лагерний дойде на пеленг 90°.

40 **Бухта Двуякорная** се вдава в брега на 2 мили в западно направление между нос Киик-Атлама и разположения от него на север нос Или. Ширината на бухтата при нейния вход е 4 мили; към върха тя постепенно се стеснява.

45 Бреговете на бухтата са предимно възвишени и стръмни. От провлака, съединяващ нос Киик-Атлама с материка, в северозападно направление се простира възвишеният хребет Биюк-Янишар. Почти успоредно на тоя хребет от носа Или идва хре-

Нос Киик-Атлама с о-в Иван-Баба пред него (Ц (целин 16', разстояние 6 мили)

бетът Тепе-Оба. На южния бряг на бухтата на 8 кабелта от нос Киик-Атлама се намира малка бухта.

Нос Киик-Атлама (шир. $44^{\circ}57'N$, дълг. $35^{\circ}23'O$) се намира на 4.2 мили източно от нос Лагерний. Носът се съединява с материка посредством нисък продълговат провлак и се открива от югозапад и североизток като остров с триъгълна форма. При края на носа се намира остров Иван-Баба.

Светещият знак Киик-Атлама е поставен на върха на нос Киик-Атлама. Видът на знака е: бяла пирамида с бял щит с червена полоса.

Ценем знакът е лошо забележим.

Предупреждение. Нос Киик-Атлама е разположен на пътя на корабите, отиващи в порт Феодосия от запад. За да се премине през нощта на безопасно разстояние от носа, трябва да се пътува на разстояние, не по-малко от 1 милиа от него.

Створът на знаците на Двукорната бухта (шир. $44^{\circ}57'N$, дълг. $35^{\circ}22'O$) е оборудван на южния бряг на бухтата на пристана. Направлението на створа на тези знаци е $371^{\circ} - 217^{\circ}$.

Видът на знаците е: предният — здание на края на пристана с нанесена на него бяла полоса, задният — стълб с топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

Нос Или (шир. $45^{\circ}01'N$, дълг. $35^{\circ}26'O$) се намира на 22° и разстояние 4.5 мили от нос Киик-Атлама и е западният входен нос на Феодосийския залив. Носът е висок и има стръмни брегове. На върха му се намира забележима малка църквица. Бреговете на носа са оокръжени с риф, издаващ се от брега повече от 0.5 кабелта.

Светещият знак Илински е поставен на носа Или. Видът на знака е четиристенна ажурна пресечена пирамида с маячно съоръжение в черен цвят.

Близко до светещия знак са разположени постройки, които се виждат добре от някои направления.

Забраненият за котвена стоянка район е ограничен от брега и линията, съединяваща следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}57'9N$; дълг. $35^{\circ}22'0O$;
- 2) шир. $45^{\circ}01'3N$; дълг. $35^{\circ}26'3O$;
- 3) шир. $45^{\circ}00'8N$; дълг. $35^{\circ}27'1O$;
- 4) шир. $44^{\circ}57'3N$; дълг. $35^{\circ}22'7O$.

5 От Феодосийския залив до Керченския пролив

От Феодосийския залив до Керченския пролив брегът с протежение около 45 мили се простира в източно направление и с южният бряг на Керченския полуостров. По цялото си протежение брегът е равен, възвишен и има стръмен характер.

Югозападното крайбрежие на Керченския полуостров е равно; по него са разположени отделни ниски планини, много от които са забележими. Целият този бряг е оокръжен с плитковини с дълбочини, по-малки от 10 м, простиращи се от брега на разстояние до 1.2 мили. Покрай източната част на описвания бряг, между бреговата черта и 20-метровата изобата се намират опасности, затрудняващи плаването в близост до брега.

Непосредствено източно от нос Или във вид на правилна дъга в брега се вдава обширният Феодосийския залив. Източно от Феодосийския залив брегът е с извивки.

Феодосийският залив се вдава в брега в северно направление на 7 мили между нос Или и отстоящия от него източно на 17 мили нос Чауда. В западната част на залива северозападно от нос Феодосия е разположена Феодосийската бухта, във върха на която се намира портовият град Феодосия. Бухтата е открита за ветровете, духащи от NO до SO .

Северозападният бряг на залива до селото Далние Камиши е нисък; по-нататък към изток брегът става възвишен и стръмен. Брегът на залива е оокръжен с мел във вид на тясна полоса с дълбочини, по-малки от 5 м, простиращ се на разстояние до 4 кабелта от брега.

Дълбочините във входа на залива са от 22 до 29 м; към брега те постепенно се намаляват. В източната част на залива има район, забранен за плаване; границите на района са показани на картата.

При плаване в залива като забележими пунктове могат да служат носовете Или и Чауда, постройките в град Феодосия и селата Ближние и Далние Камиши, разположени съответно на север и североизток от град Феодосия.

Котвено място. На котва може да се застане във Феодосийската бухта на дълбочини от 9 до 19 м; грунът е тина.

Потънали кораби. Няколко потънали кораби са открити в западната част на Феодосийския залив. В източната част на залива се намира един кораб. Положението на всички открити потънали кораби е показано на картата; два от тях се оокраждат със зелени светещи буи.

Нос Феодосия (шир. $45^{\circ}01'N$, дълг. $35^{\circ}25'O$) се намира на 8 кабелта северозападно от нос Или и се издава на север от същия широк и възвишен издатък на брега, източният край на който е нос Или. Носът е висок и стръмен.

15 Лощия на Черно море

225

Створът на Саригболските светещи знаци (шир. 45°01'N, дълг. 35°25'O) води към малък пристан, намиращ се северно от порт Феодосия; направлението на створа е 335 $\frac{1}{2}$ —155 $\frac{1}{2}$ °. Знаците са поставени южно от нос Феодосия и представляват бели щитове с черна вертикална полоса по средата и с топови фигури във вид на триъгълници на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.

Светещ буй на потънал кораб (шир. 45°02'N, дълг. 35°24'O) се поставя над потъналия на 337° и разстояние 8 кабелта от нос Феодосия кораб. Буй е зелен, със зелена надстройка.

Порт Феодосия е разположен в западната част на Феодосийския залив на южния бряг на Феодосийската бухта. Част от залива срещу порта и град Феодосия съставя Феодосийският рейд, който е открит за ветровете, духащи от NO до SO. Портът има малък гаван, образуван от Защитния и Широкия мол, ограничаващи гавана от изток и север; между моловете има кейова стена.

Натоварването и разтоварването в порта е механизировано. Тук може да се извърши среден и текущ ремонт на кораба. В порта може да се получат вгъщица, провизии в достатъчно количество и вода.

Лоцмани. В порт Феодосия има портови лоцмани.

Светещият Феодосийски знак (шир. 45°02'N, дълг. 35°24'O) е поставен на края на Защитния мол. Видът на знака е бяла пресечена пирамида с бял щит във вид на триъгълник с върха нагоре.

Два огъня, разположени вертикално, са поставени в южната част на Широкия мол, на дървен стълб.

Два огъня, разположени вертикално, са поставени в северната част на Широкия мол, на дървен стълб.

Подводни препятствия. На подхода към гавана на порта и в гавана са открити подводни препятствия. От огъня, поставен на края на Широкия мол, препятствията се намират на 1-8 кабелта към северозапад, на 1-6 кабелта към изток, на 0-6 кабелт към югоизток и на 0-4 кабелт и 1 кабелт към юг.

Щормови сигнали се вдигат на мачтата, поставена при светещия знак на края на Защитния мол.

Карантинна станция. В порт Феодосия има карантинна станция за корабите, пристигащи в съветските черноморски портове от нездравни в санитарно отношение места.

При карантинната станция се намира медико-санитарен пункт, обслужващ корабите.

Град Феодосия (в древността Кафа) е разположен амфиатрално по брега на Феодосийската бухта. От югозапад градът е обкръжен с източните голи разклонения на Кримските планини.

Градът е съединен с железопътната мрежа на СССР и има параходно съобщение с портовете на Черно и Азовско море.

Котвени места. Добро котвено място се намира във Феодосийския рейд с дълбочини от 13 до 18 м; грунът е тиня и тиня с раковини.

Корабите, намиращи се в карантинна, застават на котва източно от Защитния мол срещу карантинните здания на дълбочини от 9 до 14 м.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за морския търговски порт Феодосия и прилежащия пункт Судак, 1953 г.)

§ 3. Всички кораби, идващи в порт Феодосия, са длъжни да постъпват съгласно действащите международни правила за радиовръзка.

§ 4. Времето и редът на влизането на корабите и излизането им от порта, както и максималното газене на посещаващите порт Феодосия кораби се установяват от управлението на порта.

§ 6. Всички търговски кораби под флага на СССР, които имат газене, по-голямо от 14 фута, при влизане в порта са задължени да вземат лоцман. Капитанът на кораба е длъжен при подхождането своевременно, но не по-късно от 8 часа до пристигането, с последващо уточнение да съобщи на началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, за времето на подхождането.

При излизане от порта капитанът на кораба подава писмена заявка до началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, указвайки в нея времето, когато следва да пристигне на борда лоцман.

§ 7. Едновременно влизане и излизане на кораби от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

§ 8. Движението на всички кораби и плавателни съдове в оградената част на порта се извършва с бавен ход (но не по-голям от 3 възла), за да не причиняват с произведеното възбуждане повреди, загуби или затруднения на корабите, катерите, лодките и на работещите водолази и т. н.

§ 9. Всички кораби с малко газене са длъжни по време на плаване да отстъпят път на дълбоко газещите кораби.

§ 10. Парните, парусно-моторните, парусните и гребните съдове през времето на плаване в пределите на портовите води се ръководят от Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ППСС).

§ 12. Корабите при подхождане към входната част на порта са задължени своевременно да предупредят за това с едно изсвирване с продължителност от 4 до 6 секунди за избягване на сблъсквания с други кораби.

§ 13. Учрежденията, предприятията и лицата, на името на които се адресират корабите от задграничното плаване и големия каботаж, са длъжни в случаите, когато им е известно точното време на пристигането на кораба, да подадат своевременно писмено заявление в управлението на порта за очакваното пристигане на кораба в порта, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане.

В заявлението трябва да бъдат отбелязани: а) националността на кораба, б) неговото назначение, в) газенето, г) дължината, д) видът на пристигащия товар.

Забележка. Кораб, за пристигането на който не е било съобщено предварително, получава причал след разполагане на корабите, за пристигането на които предварително е било известно.

§ 14. Пристигащите в порта кораби заемат места за стоянка по указание на управлението на порта. Администрацията на кораба или агентството на париходството са задължени незабавно да заявят за пристигането си на началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, представяйки необходимите документи.

§ 15. Корабите от задграничното плаване и големия каботаж при подхождане към порта са задължени да вдигат карантинния флаг и позивните.

След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на кораба последният се швартовва на мястото, указано от управлението на порта.

§ 16. С представянето си по случай пристигането администрацията на кораба съобщава на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, в писмен вид за случаите и произшествията с кораба, станали на море.

§ 17. На корабите, пристигнали от чужбина, се забранява да имат съобщение с брега до получаване на свободна практика.

§ 18. Без особено разрешение на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейд и да се швартоват към причала.

§ 20. За получаване разрешение за заминаване на кораба в море капитаните на корабите представят съответно, до заминаването, на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, всички установени за тази цел документи, а именно:

- 1) свидетелство за право на плаване под флага на СССР (корабен патент);
- 2) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР;
- 3) мерително свидетелство;
- 4) екипажен списък;
- 5) корабно свидетелство;
- 6) международно свидетелство за товарната марка;
- 7) свидетелство за радиостанцията;
- 8) санитарно свидетелство;
- 9) пасажерско свидетелство (за пасажерските кораби);
- 10) пожарен формуляр и свидетелство за пожарната охрана;
- 11) дипломи (свидетелства за правоспособност) на командния състав;
- 12) освен това за корабите от задграничното океанско и морско плаване — свидетелство за радиотелетрафична сигурност.

За получаване разрешение за заминаване на баржа старшината представя установените от закона документи на началника на инспекцията — капитана на порта.

При изменение на състава на екипажа и екипажния списък до заминаването капитанът на кораба е длъжен незабавно да уведоми за това писмено началника на инспекцията на портнадзор — капитана на порта. Ако корабът не е заминал в определеното време, капитаните на корабите съобщават за това на началника на инспекцията на портнадзора — на капитана на порта, указвайки причините, поради които е забавено заминаването. В случаите, когато корабът закъснее по разписанието, особено пасажерският, капитанът на кораба незабавно съобщава на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, за причините на закъснението.

Забележка. Освен другите документи капитаните трябва да представят при заминаването квитанции за заплащането на портните такси и документи за извършеното пълно уреждане на сметките с управлението на порт Феодосия.

§ 22. Корабите, плаващи по акваторията на порта, се движат с малък ход, а преминавайки покрай стоящите на котва или ошвартовани кораби, трябва да пътуват с най-малък ход.

§ 24. През време на движението си във водите на порта корабите са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.

§ 28. За случаите на повреждане, придвижване или снасяне с кораба от място на опознавателен знак, буй или вежа капитанът на кораба е длъжен незабавно след пристигането си в порта да съобщи на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, а скъсяния знак да прибере и предаде по принадлежност.

§ 29. Началникът на порта при екстрена необходимост преустановява цялото движение в района на търговския порт.

§ 30. Буксирните кораби трябва да имат стоянка в указано от управлението на порта място.

§ 35. Всички кораби, швартовайки се към пристани, пирсове, кейова стена с борд, не трябва да оставят голямо пространство между кораба и

причала. На корабите се разрешава да работят с винтовете си само при отхождане и подхождане към причалите, но не по-близо от 10 м до причала.

§ 36. Забранява се на корабите да се задържат за предпазните вертикални или хоризонтални греди на причалните стени, а трябва да се задържат с швартовите само за причалните пушки и швартови халки. При стоянка на швартов с борд корабите са длъжни да имат спуснати на борда кранци.

Забележка. Всички кораби, на които се разрешава да отидат котва в порта, в зависимост от конструкцията на брашпила са длъжни да отпушат котвената верига с такъв разчет, че съединителната скоба на котвената верига да бъде на палубата при клюза на брашпила за удобство и бързина при разединяване на веригата в случай на пожар и необходимост от извеждане на кораба.

§ 40. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорността на капитана да подава тревожни сигнали с корабната свирка или камбана и да оказва помощ при гасенето на пожара.

§ 41. Капитаните на стоящите в порта кораби при шумово време са длъжни да вземат необходимите мерки за осигуряване безопасността на кораба, а също така при необходимост да оказват пълно съдействие на нуждаещия се от помощ кораб.

§ 47. Корабите, стоящи на котва, са длъжни да имат денен на цага черен шар, а нощем вместо шар — установените рейдови огньоуе.

§ 49. Корабите и катерите, стоящи на котва или на причал с подадени от кърмата швартови, са длъжни да имат денен на цага или гюис-цока черен шар, а нощем вместо него — установения рейдови огън.

§ 54. Подхождането и швартоването на каквито и да е плаващи единици към корабите от задграничното плаване без разрешение на КПП и митническите власти се забранява.

§ 55. Всички стоящи в порта кораби при необходимост от тяхна страна да променят мястото на стоянката се обръщат за разрешение към началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта.

§ 60. На капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби се вменява в дълг своевременно, до пристигането в порта, да извършат изпомпване на натрупалите се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюмовете на машинното и качегарното отделение и баластните цистерни и още преди пристигането в порта да се извърши промиване с вода до надлежното състояние.

§ 61. От стоящите в порта кораби се забранява изхвърлянето във водата на всякаква смет и предмети както плаващи, така и потънали; на тях трябва да бъдат прибрали и задбордните ръкави за смет. Забранява се в акваторията на порта изпомпването на баласта от нефтоналивните съдове, замърсени с мазут, и остатъците след почистване трюмовете на тези кораби.

§ 64. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на началника на инспекцията на портнадзор — капитана на порта, за всички произшествия и заразителни заболявания на кораба за времетраенето му във водите на порта.

§ 65. За всички случаи на аварии както в пределите на водите на порта, така и вън от него се подава от капитаните на корабите до началника на инспекцията на портнадзор — капитана на порта, писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства в съответствие с инструкцията за реда на разследването на морските аварии.

§ 66. Всеки потънал или застанал на мел в пределите на портните води кораб, пречещ на свободното движение или стоянка на другите кораби, трябва да се извади от собствените си срок, определен от управлението на порта, в противен случай управлението на порта очисти портните води за сметка на собственика на потъналия кораб. При невъзможност да се извади корабът той може да бъде разрушен или разглобен, при това мястото, където се извършват работите, трябва да бъде оборудвано с предпазителни знаци и след завършване на работите очистено от потънали части.

§ 83. При товарене капитаните на корабите са задължени да съгласуват с инспекцията на портнадзор пределното газене, до което може да се

натоварва корабът. В процеса на натоварването корабната администрация следи да не стане засядане на кораба на грунта.

§ 84. Внасянето в порта или изнасянето от него на взривни вещества се допуска с особено за всеки случай разрешение от управлението на порта по представяне от товароразпределителите удостоверение от съответните власти за право на превозване на такива вещества в съответствие с правилата за превозване, охрана и съпровождане по железните пътища и водните съобщителни пътища на взривни вещества, боеприпаси, отравящи и силно действащи отровни вещества.

Не по-късно от едно денонощие до внасянето на такъв товар товаро-отправителят е длъжен да уведоми в писмен вид управлението на порта. В уведомлението трябва да бъдат указани:

- а) времето на пристигането на товара в порта;
- б) количеството и видът на взривните вещества;
- в) начинът на опаковката и охраната;
- г) как да бъде доставен товарът в порта за натоварване на кораба или разтоварване от него.

§ 85. Капитанът на кораба с взривни товари е длъжен да уведоми управлението на порта за времето на своето пристигане 24 часа предварително, с последващо уточнение, когато останат 4 часа до пристигането.

Портът уведомява капитана по радиото за мястото на стоянката на кораба.

§ 89. Натоварването и разтоварването на нефтови продукти се извършва изключително на нефтовия причал.

§ 95. Капитаните на всички наливни съдове, които се отправят към нефтовия причал, са длъжни да вземат лоцман. Швартоването на кораби с газене над установеното категорически се забранява.

§ 97. При невъзможност да се швартова наливният съд към нефто-причала капитанът заставя на котва в котвено място на външния рейд.

§ 98. Влизането и стоенето на наливни съдове във Феодосийския порт се забранява. Капитанът на наливния съд само в случай на крайна необходимост може да влезе в порта, след като предварително получи специално разрешение от началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта.

§ 100. Наливният съд заставя с отдаване на котви с кърмата си към главата на причала посредством пренасяне на кърмовите швартови въжета на бочки.

Забележка. Задържането на швартовите въжета на причала се забранява.

§ 101. Стоянката на нефтопричала се разрешава при състояние на морето, което позволява безопасно наливане на нефтепродукти без нанасяне повреди на причала, швартовите бочки и на самия кораб, но при вълнение, не по-голямо от 4 бала.

§ 105. Корабите, натоварени с нефтови продукти, са задължени както през време на движението във водите на порта, така и през време на стоянката да имат на височина над палубата на кораба, не по-малка от 20 фута, един червен флаг, вдигнат така, че да бъде видим и при безветрие, а през нощта — един червен огън, при това сигналният фенер трябва да бъде снабден с предпазителна мрежа.

§ 114. Извършване на водолазни работи в порта може да става само със специално за всеки път разрешение от управлението на порта.

§ 117. По време на работата на водолазния баркас или на кораба, до който е спуснат водолаз, трябва да бъдат вдигнати през деня на носовия флагшток или на мачтата два флага „З“ по Международния свод на сигналите (един до друг), а през нощта — два червени огъня един над друг.

55 **Нос Чауда** (шир. 45°00' N, дълг. 35°50' O) се намира на 17-5 мили източно от нос Или и с източният входен нос на Феодосийския залив. Носът е нисък и плосък; бреговете му са стръмни. На

1-3 мили северозападно от нос Чауда се издава малък безименен нос.

Нос Чауда е окръжен с риф, простиращ се покрай брега на северозапад от него. При безименния нос рифът се издава на разстояние до 7 кабелта.

Маяк Чаудинский е поставен на нос Чауда. Видът на маяка е: бяла каменна осмостенна кула с маячна оптика, издигаща се над средната част на бяло едноетажно здание.

Потънал кораб (шир. 45°03' N, дълг. 35°43' O) лежи на 295° и разстояние 5-8 мили от нос Чауда. Положението на кораба е съмнително.

Потънал кораб (шир. 44°59' N, дълг. 35°54' O) се намира на 3-2 мили ОЗО от нос Чауда. Положението на кораба е съмнително.

20 **От Феодосийския залив до Керченския пролив** на протежение 27 мили към изток се простира възвишен, предимно стръмен бряг. Брегът е окръжен с полоса от отмел с дълбочини, по-малки от 10 м, простираща се от брега на разстояние до 1-2 мили. На 3-5 мили от брега се намират опасности, от които най-мористи са камъкът на транспорта „Абин“, скалите Корабл-Камен и банка Анисимова.

30 По този участък от брега се намират няколко солени езера, отделени от морето с тесни полоси от суша. Най-големи от тях са езерата Узунларское и Кошшкое.

35 При приближаване към нос Чауда от запад отначало се открива полегатият връх на планината Дюрмен (шир. 45°03' N, дълг. 35°57' O), висок 107 м, който с постепенното приближаване приема очертанията на конус. Източно от тази планина се намира селото Черноморское. Намирайки се на меридиана на нос Чауда, западно от планината Дюрмен може да се види друга такава планина — връх на възвишението, разположено на южния бряг на Азовско море. За да не се объркат тези планини, трябва да се има предвид, че планината Дюрмен е видима значително по-ясно. Източно от планината Дюрмен се вижда планината Кон-

Нос Чауда (пеленг 128°, разстояние 0-6 мили) с Чаудинския маяк (пеленг 108°, разстояние 0-6 мили)

чекска (Кояш) (шир. $45^{\circ}05'N$, дълг. $36^{\circ}07'O$) с височина 118 м, имаща вълновидна неравна повърхност, и планината Опук. Тези планини са добре забележими пунктове за разпознаване на брега между носовите Чауда и Такил.

- 5 Източно от планината Опук са разположени забележимите села Светлячки и Яковенково.

- Подводен камък (шир. $44^{\circ}59'N$, дълг. $35^{\circ}57'O$) лежи на 5 мили *OSO* от нос Чауда и на 1.5 мили от брега срещу планината Дюрмен. През 1848 г. е претърпял крушение на този камък транспортът „Абин“, имащ газене 3.5 м. Този камък вероятно има твърде малка повърхност, тъй като не е открит с промери.

- 10 Банки с дълбочини над тях 0.8 и 4.2 м се намират на 5 кабелта от брега срещу селото Черноморское.

- 15 Скалите Корабл-Камен (шир. $45^{\circ}00'N$, дълг. $36^{\circ}10'O$) се намират на 242^о и разстояние 2.5 мили от нос Опук и представляват четири показващи се над водата камъка, разположени по направление *O—W*. Големият от тези камъни от запад и изток има вид на шхуна, идваща под паруси, а от юг — на наклонила се колона; на него е поставен светец знак.

Скалите Корабл-Камен (пеленг 357° , разстояние 0.3 мили)

- 20 Светещият знак Елчан-Кая (шир. $45^{\circ}00'N$, дълг. $36^{\circ}10'O$) е поставен на най-голямата от скалите Корабл-Камен. Видът на знака е: черна четиристенна металическа пресечена пирамида с фенер на върха.

- 25 Планината Опук (шир. $45^{\circ}02'N$, дълг. $36^{\circ}14'O$) с височина 185 м се намира на 16.5 мили източно от нос Чауда близо до езерото Кояшкое. Планината е забележима по скалите на нейния плосък връх, приличащи на стени на укрепление. Към морето склоновете на планината се спускат полегато, завършващи с широкия тълп нос Опук.

- 30 Нос Киз-Аул се намира на 6.7 мили *ONO* от нос Опук. Брегът на носа е висок и стръмен; на изток до нос Такил брегът има същия характер. Северозападно от носа е разположено забележимото село Яковенково.

Нос Киз-Аул с кулата на маяка (пеленг 0° , разстояние 1 мили)

- 35 Маяк Киз-Аулски (шир. $45^{\circ}04'N$, дълг. $36^{\circ}22'O$) е поставен на възвишената част на нос Киз-Аул на разстояние около 1 кабелт от брега. Видът на маяка е: каменна осмостенна

232

кула с маячна оптика, боядисана с бели и черни вертикални полоси, по четири от всеки цвят.

Радиомаяк е поставен при маяка Киз-Аулски.

- 5 Банка с дълбочина над нея 3.2 м се намира на 2.2 мили *WSW* от нос Киз-Аул.

Банка Анисимова (шир. $45^{\circ}01'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) с дълбочина над нея 7.5 м се намира на $139\frac{1}{2}^{\circ}$ и разстояние 3.2 мили от нос Киз-Аул. Банката се огражда със светец северен буй. Буйът е червен, с червена надстройка; до буя се поставя северна вежа.

- 10 Киз-Аулската банка с най-малка дълбочина над нея 3.6 м се намира на 135° и разстояние 1 мили от нос Киз-Аул. Северният буй (шир. $45^{\circ}02'N$, дълг. $36^{\circ}23'O$) се поставя на 156° и разстояние 1.3 мили от нос Киз-Аул, южно от Киз-Аулската банка. До буя се поставя северна вежа.

- 15 Камъни на брой пет с дълбочина над тях 3.5 до 7.5 м се намират близо до Киз-Аулската банка на север, изток и юг от нея.

Камък с дълбочина над него 5 м се намира на 74° и разстояние 1.6 мили от нос Киз-Аул.

- 20 Камък с дълбочина над него 0.1 м се намира на 69° и разстояние 2.2 мили от нос Киз-Аул.

Подводно препятствие с дълбочина над него 4.5 м се намира на 123° и разстояние 8 кабелта от нос Киз-Аул.

- 25 Потънал кораб се намира на 2.6 мили източно от нос Киз-Аул. Положението на кораба е съществено.

Глава 5

КЕРЧЕНСКИ ПРОЛИВ

Карти: светски — 160, 501, 503, 504, 513, 514 и 560;
български — 5003.

- 30 Керченският пролив съединява Черно море с Азовско море и отделя Кримския полуостров от Кавказкото крайбрежие. Проливът се простира в общо направление от север на юг на 22 мили. Източен бряг на Керченския пролив е Таманският полуостров, а западен — брегът на Керченския полуостров, представляващ източната част на Крим. Граници на Керченския пролив се смятат линиите, съединяващи носовите Такил и Панагия от страна на Черно море и носовите Хрони и Ахилеон от страна на Азовско море.

- 40 Ширината на пролива се колебае от 5 до 8 мили при входа и до 23 мили в средната му част, където в брега на Таманския полуостров дълбоко се вдава Таманският залив. Наличието на много коси, отмели и други опасности правят пролива в отделни места дотолкова тесен и плитководен, че за плаването на кораби с голямо газене е необходимо прокопаване на канал.

- 45 Брегът на Керченския пролив е висок; изключение прави брегът на Таманския залив, който до уреца на водата е нисък,

233

но в дълбочина на материка постепенно се повишава. Характерна особеност за бреговете на Керченския пролив е почти пълното отсъствие на растителна покривка.

Брегът на пролива, особено източният, е изрязан от бухти и заливи. Най-големи от тях са Камиш-Бурунската и Керченската бухта на запад и обширният Тамански залив на изток. От бреговете на пролива, главно от източния, се издават ниски пясъчни коси. Най-големи от тях са косите Тузла и Чушка, ограничаващи Таманския залив от запад.

Рязко се издават носовете Такил, Белий, Еникале, Фонар и Хрони на западния бряг на пролива и носовете Панагия, Тузла и Ахилеон на източния бряг, даващи възможност за лесно ориентирание както при подхождане към пролива, така и при плаване в него; на някои места са поставени светещи знаци.

Добре забележими пунктове на западния бряг на пролива са също планината Митридат, на върха на която е издигнат паметник на героите, загинали във Великата отечествена война, и маякът Еникалски, поставен на нос Фонар; на източния бряг на пролива са забележими планините Зеленска, Лисая и Горелая.

В Керченския пролив има няколко неголеми ниски острова, разположени в Таманския залив източно от косата Чушка. Косата Тузла се отделя от Таманския полуостров с плитководен, но широк пролив, затова в действителност тя не е коса, а остров.

Керченският пролив е плитководен. Най-големите дълбочини се намират при входовете на пролива към Азовско и Черно море и не превишават 10 метра на север и 18 метра на юг от пролива. По средата на пролива дълбочините постепенно се намаляват и на значителна площ между паралелите на носовете Камиш-Бурун и Еникале не превишават 5-5 м. Затова плаването на кораби с голямо газене в средната част на Керченския пролив е възможно само по канала. Таманският залив има доста равно дъно с дълбочини 4—5-4 м. Заливът Динския заема северната част на Таманския залив и е плитководен.

Грунтът в най-дълбоките места на пролива е тиня, а в района на косите — тиня с пясък и раковини.

Многото опасности в Керченския пролив значително затрудняват плаването в него. Особено следва да се отбележат районът при входните носове към страната на Черно море, където са разположени голямо количество рифове, отмели, банки и други подводни препятствия, районът до косата Тузла, близко до нейния край, на която се намират множество подводни камъни, банки и остри камъни, а също и банките Церковни, заемащи значителна площ южно от нос Еникале. Множество опасности има и по двете страни на Керч-Еникалския канал.

Ветрове. В по-голямата част на годината в Керченския пролив духат ветрове от север и североизток, отличаващи се с най-голяма сила и продължителност. През лятото доста често са ветровете от южните направления. Силни ветрове се наблюдават

през всяко време на годината, но предимно през зимата и есента. Ветрове със сила повече от 9 бала са доста редки. Щил се наблюдава често, главно през лятото. Зимните ветрове от североизток пренасят студен въздух.

Мъгли. Мъглите най-често се наблюдават през зимата; през лятото са редки.

Теченията в Керченския пролив главно зависят от ветровете и стичането на водите от Азовско море. Течението от Азовско море се наблюдава обикновено при ветрове от северната половина на хоризонта, а течението от Черно море — при ветрове от южната половина. Забелязано е също, че при силните и продължителни ветрове от североизток след сгона на водите от Азовско море, в средната част на пролива, независимо от направлението на вятъра започва доста силно обратно течение, идващо от Черно море.

Най-голяма скорост на теченията се наблюдава в най-тесните части на пролива и при силни ветрове може да достигне три възла. В широката част на пролива скоростта на теченията е твърде малка.

Лед в Керченския пролив се образува само в суровите зими.

Котвени места. Освен порт Керч и няколко други места в самия пролив на котва се разрешава застанането само на следните места: до приемния буй № 9 на Керч-Еникалския канал (шир. 45°26'N, дълг. 36°41'O) на разтоварния рейд до входа на Керченския подходен канал и до Варзовския светещ буй (шир. 45°26'N, дълг. 36°41'O).

Разположение на материала. В настоящата глава отначало е дадено описание на Кримския и Таманския бряг на пролива с всички намиращи се в близост на тях обекти, а след това е описан Керч-Еникалския канал и ограждането му.

Западен бряг на Керченския пролив

Западният бряг на Керченския пролив се простира на протежение 22 мили от нос Такил в общо направление на север до нос Хрони. По цялото протежение брегът е висок с изключение на отделни райони и почти навсякъде стръмен. Брегът е лишен от растителност, само на някои места, главно в близост на населените пунктове, има неголеми площи, заети от овощни и зеленчукови градини.

На западния бряг на Керченския пролив има много солени езера, най-големите от които са Тобечикското и Чурубашкото езеро. Последното езеро се намира на 1 миля от бреговата черта. На този бряг на пролива липсват каквито и да било реки.

От нос Такил до Камиш-Бурунската бухта брегът се простира в общо направление на север и почти е ненарязан. Само двата носа — Малий и Камиш-Бурун, слабо издаващи се в морето, нарушават тук сравнително правата линия на брега. Северно от

Камиш-Бурунската бухта в брега се вдава доста обширната Керченска бухта, от дъното на която брегът рязко завива на изток.

- 5 Между носовите Еникале и Хрони брегът е силно нарязан и се простира отначало на североизток, а по-далеко, зад нос Фонар, на северозапад. На 2 мили югоизточно от нос Хрони от общото направление на бреговата черта рязко се издава нос Варзовка.

- 10 В близост на западния бряг на Керченския пролив има голям количество опасности във вид на камъни, рифове, банки и потънали кораби. Особено трудни за плаване са районите в близост на носовите Такил, Павловский, Еникале и Фонар, където подводните камъни и другите подводни препятствия приближават почти плътно към Керч-Еникалския канал.

- 15 Описваният бряг е гъсто населен. Освен град Керч на западния бряг на пролива е разположено селцето Аршинцево, по-големи села са Коренково, Заветное, Героевское, Капкани, Синягино и селцето Опасная.

- 20 **Дълбочини и релеф на дъното.** Западния бряг на Керченския пролив по цялото протежение е по-дълбок, отколкото източният. 5-метровата изобата почти навсякъде преминава на разстояние не повече от 5 кабелта от брега с изключение на района на Керченската бухта, където дълбочините в пролива въобще не превишават 5 метра. Дълбочини, по-големи от 10 метра, се срещат само в южната част на пролива на разстояние 5 мили от линиите на входните носове. 10-метровата изобата преминава на 1.5—2 мили от брега.

- 25 **Котвени места.** До западния бряг на Керченския пролив почти няма места, пригодни за котвени стоянки. За убежище на големи кораби може да служи само порт Керч, а малки кораби могат да намерят спокойна стоянка в защитената от ветровете Павловска бухта.

- 30 **От нос Такил до Керченската бухта** високият и почти навсякъде стръмен бряг се простира в северно направление на 13.5 мили; само на места на него има равни пясъчни участъци. На протежение 1 миля северно от нос Малий брегът представлява неголям бент, отделящ пролива от голямото солено езеро Тобечикское. Южно от нос Малий и на северния бряг на Камиш-Бурунската бухта стръмният бряг има червен цвят.

- 40 **Дълбочините** от нос Такил до Керченската бухта постепенно намаляват на север и на разстояние 1.5 мили от нос Белий те не превишават 6 метра. Между носовите Такил и Малий на разстояние 5—7 кабелта от брега се намират много подводни препятствия.

- 45 **Нос Такил** (шир. 45°06'N, дълг. 36°27'O) е западният входен нос на Керченския пролив при идване от юг. Носът е тъп, висок, стръмен и добре забележим при подхождане към пролива. На 2.5 мили западно от нос Такил се намира забележимата планина Хоручуба (шир. 45°06'N, дълг. 36°24'O), северно от която са

разположени селата Коренково и Заветное. На 2 мили северо-западно от носа се забелязва хълм, висок 75 метра.

- 5 Нос Такил е окръжен с каменист риф; дълбочините в близост на носа са неравномерни. 5-метровата изобата минава на 2 кабелта от носа. Мористото от тази изобата, на разстояние само едва 5—6 кабелта от корабоплавателния път, са разхвърляни много и най-различни опасности, дълбочината над които е твърде незначителна. Затова при лоша видимост, ако няма пълна увереност в точното местоположение на кораба, добре е да не се влиза в пролива.

- 10 Светещ знак Такилский (шир. 45°06'N, дълг. 36°27'O) е поставен на възвишението на нос Такил. Видът на знака е: черна металическа ажурна пирамида.

- 15 **Риф.** Нос Такил е окръжен с риф, който го заобикаля на разстояние 2.5—3 мили. Този риф е разположен на отмела, започващ на изток от нос Такил, и се огранда от един светещ буй и две вежи. Вежите се поставят до югоизточния и североизточния край на отмела и ограндават отмела от изток.

- 20 Светещ буй нос Такил—западен (шир. 45°06'N, дълг. 36°28'O) се поставя на 9 кабелта на 110°,3 от светещия Такилский знак, на източния край на отмела, окръжаващ нос Такил. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по 4 от всеки цвят; горната половина на надстройката е бяла, а долната — червена.

Нос Такил с Такилския светещ знак (целенг 318°, разстояние 1 миля)

- 25 Подводно препятствие (шир. 45°07'N, дълг. 36°27'O) с дълбочина над него 0.5 метра се намира на 8 кабелта северно от Такилския светещ знак сред дълбочина 8—9 метра. Юго-западно и западно от него има още няколко подводни препятствия; дълбочината на едното от тях е 3.6 метра.

- 30 Банка (шир. 45°08'N, дълг. 36°26'O) с дълбочина над нея 2.1 метра се намира на 2 мили NNW от светещия Такилский знак и е окръжена с дълбочини 7—8 метра.

- Потънали кораби. При входа на Керченския пролив в Черно море потънали кораби лежат на следните места:

- 35 1. На 2.6 мили източно от нос Такил. Дълбочината над потъналия кораб е 12 метра. Корабът се огранда от зелена вежа с шар.

2. На 5.2 мили източно от нос Такил. Положението на този кораб е съмнително.

- 40 3. На 0.6 миля североизточно от нос Такил. Дълбочината над кораба е 11 метра.

4. На 1-1 мили източно от нос Такил. Най-малката дълбочина над потъналия кораб е 6-7 метра. Корабът се огражда от светещия Такилски буй и зелена вежа при него.

5. Светещ Такилский буй над потънал кораб (шир. 45°06'N, дълг. 36°29'O) се поставя до потъналия кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка. Буйът е също и ориентир за откриване створа Павловски светещи знаци при подхождане към пролива от море. При влизане в Керченския пролив от страна на Черно море светещият Такилски буй трябва да се остави на изток.

10. Пристанът, на който могат да подхождат рибарски кораби, се намира в района на селото Заветное.

15. Нос Малий (шир. 45°10'N, дълг. 36°25'O) се намира на 4-3 мили NNW от нос Такил. Носът е стръмен и добре забележим. Северно от него започва бентът, отделящ от пролива соленото езеро Тобечикское, на брега на което са разположени няколко села. В района на нос Малий има подводни препятствия, вследствие на които приближаването към този нос без особени нужди не се препоръчва.

20. На 5 кабелта югоизточно от нос Малий има банка с дълбочина над нея 0-9 метра; южно от нея се намира още една такава банка.

25. Подводно препятствие с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 0-9 мили северно от нос Малий. Непосредствено южно от него има още едно подводно препятствие с дълбочина над него 3-6 метра.

30. Потънали кораби. В района на нос Малий потънали кораби лежат на следните места:

1. На 3-2 мили източно от нос Малий. Дълбочината над потъналия кораб е 0-8 метра. Корабът се огражда от северен зелен светещ буй.

2. На 8 кабелта северно от нос Малий. Съществуването на този кораб е съмнително.

35. Подводни препятствия се намират непосредствено на изток от нос Малий на 1-7 и 1-9 мили североизточно от него. Дълбочината над едното от препятствията е 6 метра. На 2 мили от нос Малий лежат останки от потънал кораб; дълбочината над тях е 8-8 метра.

40. Нос Камиш-Бурун (шир. 45°14'N, дълг. 36°25'O) се намира на 4-4 мили северно от нос Малий и представлява стръмна скала, незначително издаваща се от общата линия на брега. Не много на юг от нос Камиш-Бурун е разположено селото Героевское. Тук са поставени маяците на Бурунския створ.

45. Срещу южния край на селото Героевское се намират останки от разрушени пристани.

- Потънали кораби в района на нос Камиш-Бурун има в следните места спрямо предния маяк на Бурунския створ:

1. На 1 мили OSO. Дълбочината над кораба е 0-4 метра. Корабът се огражда от зелен светещ буй.

2. На 1-3 мили на 135°. Дълбочината над кораба е 5-2 метра.

3. На 0-9 мили на 127°. Дълбочината над кораба е 4 метра.

4. На 0-9 мили на 117°. Дълбочината над кораба е 5 метра.

5. На 0-8 мили на 86°,5. Дълбочината над кораба е 6 метра.

6. На 3-2 мили на 87°. Дълбочината над кораба е 4-2 метра.

7. На 2 мили на 80°. Дълбочината над кораба е 5-2 метра.

Забележка. Някои от указваните потънали кораби лежат в непосредствена близост до корабоплавателния канал и затова в този район трябва да се плава много внимателно.

10. Подводни препятствия има в следните места спрямо нос Камиш-Бурун:

1. На 1-6 мили югоизточно. Дълбочината над подводното препятствие е 4-6 метра.

2. На 2 мили югоизточно.

15. 3. На 1-5 мили източно. Дълбочината над подводното препятствие е 3-6 метра.

4. На 2-8 мили на ONO.

20. **Бухта Камиш-Бурунска.** Вдава се в западния бряг на Керченския пролив на 2-5 мили северно от нос Камиш-Бурун. Южната част на западния бряг на бухтата е ниска; на север брегът постепенно се повишава. Северният бряг на бухтата се простира на ONO; той е стръмен и представлява плоско възвишение, завършващо на изток с носове Павловский и Белий. На този бряг има няколко могили; най-високата от тях е със забележима кула на върха, виждаща се над нос Павловский.

25. Южната част на Камиш-Бурунската бухта представлява доста обширен басейн, ограничен от изток с ниска пясъчна коса. Тази коса е добре забележима по намиращата се на нея постройка. До западния бряг на Камиш-Бурунската бухта е разположен порт Аршинцево, а на северния бряг се намират група многоетажни къщи на селцето Аршинцево. За подхождане на корабите към порта специално е прокопан канал.

30. В близост на порт Аршинцево е поставен Камиш-Бурунският маяк, а на 5 мили WSW от порта се намира Чурубашкият маяк, образуващ с Камиш-Бурунския маяк створ за плаване по Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал. На изток от селцето Аршинцево се намират Павловските светещи знаци.

40. Подходният канал, водещ към порт Аршинцево, започва от Керч-Еникалския канал и се състои от две колена. Първото коляно има направление 276°,5—96°,5 и започва в поворотната точка от Павловското коляно на Керч-Еникалския канал към Бурунското коляно. Второто коляно на подходния канал има направление 251°,5—71°,5. Дължината на канала е 1-6 мили; дълбочината в него е 6-4 м (1953 год.). Плаването по този канал се извършва по светещи створни знаци, поставени на западния бряг на Камиш-Бурунската бухта. Каналът се огражда от светещи буй и вежи, поставени по неговите граници, а също и от Камиш-Бурунския светещ буй № 8 (шир. 45°16'N, дълг. 36°27'O),

поставен на мястото на поворота от Павловското коляно на Керч-Еникалския канал за към Бурунското и оказва едновременно и поворота в канала, водещ към порт Аршинцево.

На дясната граница на канала се поставят седем вежи, а на лявата граница — шест вежи; номерацията на вежите започва от порта. В края на подходния канал на акваторията на порт Аршинцево се поставят още две северни вежи.

Предупреждение. Трябва да се има предвид, че по посока на подходния канал, водещ към порт Аршинцево, има опасности, затова при плаване по канала трябва строго да се придържа оста му.

Створът светещи знаци за първото коляно на канала за порт Аршинцево е поставен на западния бряг на Камиш-Бурунската бухта в близост на уреза на водата; направление на створа $96^{\circ},5-276^{\circ},5$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}17'N$; дълг. $36^{\circ}25'O$) се намира на 445 м от задния знак. Видът на знака е металически ажурен стълб с бяла топова фигура във вид на ромб с триъгълник с върха нагоре под него.

Задният знак е поставен в близост на Камиш-Бурунския маяк. Видът на знака е бял дървен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб, закрепени на металически ажурен стълб.

Створът светещи знаци за второто коляно на канала за порт Аршинцево е построен на западния бряг на бухтата на 3 кабелта южно от створа светещи знаци за първото коляно на канала; направление на створа $71^{\circ},5-251^{\circ},5$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) се намира на 4 кабелта югоизточно от Камиш-Бурунския маяк. Видът на знака е ажурна металическа пресечена четириъгълна пирамида. Страната на пирамидата, обърната към линията на створа, е обшита с дъсчена решетка и боядисана в бял цвят с черна вертикална полоса по средата.

Задният знак е поставен на 300 метра от предния. Видът на знака е също както на предния.

Светещ буй № 3 (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}27'O$) се поставя на 1,8 мили на 96° от Камиш-Бурунския маяк, на дясната граница на първото коляно на подходния канал, водещ към порт Аршинцево. Буйът е черен, с черна надстройка и бяла цифра „3“ на корпуса.

Светещ буй № 2 (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя на 9 кабелта на 97° от Камиш-Бурунския маяк, на лявата граница на подходния канал, водещ към порт Аршинцево, в мястото на поворота от първото коляно на канала към второто. Буйът е черен, с бели хоризонтални полоси на корпуса и червена цифра „2“ в бял кръг около нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Светещ буй № 1 (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя на 6,3 кабелта на 107° от Камиш-Бурунския маяк на дясната граница на второто коляно от подходния канал. Буйът е черен, с черна надстройка и бяла цифра „1“ на корпуса.

Подводно препятствие с дълбочина над него 2,6 метра е открито до границата на второто коляно на подходния канал за порт Аршинцево на 4-8 кабелта на $102^{\circ},5$ от предния светещ створен знак на първото коляно на канала. Подводното препятствие представлява дървен пилот и се огражда от зелен буй.

Басейнът в Камиш-Бурунската бухта се намира в южната част на бухтата и е отделен от Керченския пролив с тясна пясъчна коса.

Створът светещи знаци за басейна на Камиш-Бурунската бухта е поставен на западния бряг на бухтата и служи за влизане в басейна; направление на створа $359^{\circ}-179^{\circ}$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) е поставен на носа на юг от края на пясъчната коса. Видът на знака е бял дървен правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

Задният знак е поставен на 90 метра от предния. Видът на знака е четиристенна каменна кула, съединена с бяла будка; по средата будката е боядисана с черна вертикална полоса.

Светещ буй (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя до края на пясъчната коса на 7 кабелта на 115° от Камиш-Бурунския маяк. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по 4 от всеки цвят; горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Буй (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя до края на пясъчната коса на 8 кабелта на 125° от Камиш-Бурунския маяк. Буйът е конически, боядисан със зелен цвят.

Тези два буя ограждат отмела, започващ от края на пясъчната полоса.

Пристап. Разположен е до западния бряг на пясъчната коса; към него могат да се швартоват ботове и кораби с неголямо газене.

Районът за оставяне на извадени потънали кораби се ограничава от линиите, съединяващи точките:

- 1) шир. $45^{\circ}17',1N$; дълг. $36^{\circ}25',8O$;
- 2) шир. $45^{\circ}17',4N$; дълг. $36^{\circ}26',0O$;
- 3) шир. $45^{\circ}17',5N$; дълг. $36^{\circ}25',7O$;
- 4) шир. $45^{\circ}17',2N$; дълг. $36^{\circ}25',2O$.

Селцето Аршинцево е разположено на високата част на северния бряг на Камиш-Бурунската бухта. Някои от къщите на селцето добре се виждат както от пролива, така и при влизане в бухтата.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$) лежи на 9 кабелта от нос Павловский. Корабът се огражда от зелен буй и вежа; дълбочината над кораба е 2,3 метра.

Бухта Павловская е разположена северно от нос Павловский. Тя незначително се вдава в брега и служи за котвено място на неголеми кораби. Бухтата е защитена от вълнение с мол, издаващ се на североизток от нос Павловский.

- 5 В близост на края на мола е установен предният знак, а на северния бряг на бухтата се намира задният знак на секуция створ на Павловските знаци, указващ поворота от Бурунското коляно на Керч-Еникалския канал за Еникалското коляно.

- 10 **Нос Павловский** (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$), отделя Камиш-Бурунската бухта от Павловската бухта. Той е стръмен и има беззникави скали, забележими при влизането в Керченския пролив от юг.

- На 1 кабелт югоизточно от нос Павловский се издава риф, който стеснява и без това тясната в това място корабоплавателна част на пролива.

- 15 **Керченската бухта** се вдава в западния бряг на Керченския пролив на 2-5 мили северозападно между носовете Белий и Змейний. Ширината на бухтата е 2—2,5 мили. Бухтата е плитководна, поради което за подхождане на корабите към порт Керч е прокопан канал.

- 20 При движение по Керч-Еникалския канал както от Черно море, така и от Азовско-Керченската бухта лесно се познава по забележимото разширение на пролива, което се образува тук от Керченската бухта на запад и Таманския залив на изток.

- 25 От западния бряг в Керченската бухта се влива неголямата рекичка Джарджава.

В дъното на Керченската бухта е разположен порт Керч, а на северозапад от нос Змейний се намира селцето Колонка.

- 30 **Забележими пунктове.** В Керченската бухта са забележими носовете: Белий, Карантинний и Змейний, а също и планината Митридат, намираща се на западния бряг на бухтата, до южната крайнина на град Керч. На върха на планината има обелиск на Славата — паметник на героите от Великата отечествена война. Малко по-надолу от обелиска, в педината на планината, се вижда полуразрушено здание на музей. Планината Митридат се открива, когато корабите, идващи от Черно море, минат нос Белий.

- 40 **Нос Белий** (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}30'O$) се намира на 9 кабелта NO от нос Павловский и е западният входен нос на Керченската бухта. Носът е стръмен, има беззникави скали и е добре забележим от юг. На носа има знак. На югозапад от края на нос Белий добре се вижда каменна четиристенна кула.

- 45 Риф. Издава се на изток и юг от нос Белий и представлява широка каменна полоса. Рифът заема почти цялото пространство между носовете Павловский и Белий и се състои от три групи подводни камъни, между които има плитководен проход.

Първата група камъни с дълбочина над тях от 1-4 до 1-8 м лежи на 3 кабелта източно от нос Белий. Тази група камъни се огражда от изток с две западни вехи.

- 5 Втората група камъни с дълбочина над тях 0-8 м се намира на 4-7 кабелта на NO от нос Павловский и се огражда от изток от една западна вежа.

- Третата група камъни е разположена на 7 кабелта OSO от края на нос Белий и се огражда от запад от една източна вежа. Най-малката дълбочина над тези камъни е 1-2 м.

- 10 Между тези три групи камъни и брега има отделни подводни камъни, дълбочините над които са твърде малки.

Южният и югоизточният край на рифа се ограждат от два северни буйа.

- 15 Източният край на рифа се огражда освен това със светещия буй № 12 на нос Белий (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$), поставен в мястото на поворота от Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал за Керченския подхожден канал.

- 20 Банка неголяма, с дълбочина над нея 5-2 м се намира на 1-1 мили на SO от края на нос Белий. Банката се огражда от кръстова вежа, поставена в близост до нейния северозападен край. В близост на тази банка има още една банка с дълбочина 4-8 м.

- 25 **Пристанът** е разположен до южния бряг на Керченската бухта на 0-5 мили западно от нос Белий. В басейна, изкуствено удълбочен до пристана, има подводно препятствие с дълбочина над него 1-2 м, ограждащо се от буй. От изток басейнът на пристана се огражда от защитен мол.

- 30 Каналът, водещ към този пристан, е прокопан от Керченския подхожден канал на 1-1 мили от светещия буй при нос Белий. Каналът е ограден от четири чифта вежи. Дълбочината в канала е 4 м; направлението на оста на канала е $240^{\circ}, 5-60^{\circ}, 5$.

- 35 **Потънал кораб** (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) се намира на 1-5 мили NNW от нос Белий до западния бряг на Керченската бухта. Дълбочината над потъналия кораб е 1-6 м. Корабът се огражда от зелен буй. На запад от него лежи кораб с дълбочина над него 0-5 м.

- Потънали кораби лежат на 1-7 и 1-8 мили на NNW от нос Белий. Дълбочината над двата потънали кораба е 2 м.

- 40 **Пристан** — намира се до западния бряг на бухтата на 1-5 мили северозападно от нос Белий. Към него води ограден с вежи канал, по който могат да преминат кораби с газене не повече от 2 м. Северно от този пристан има още няколко неголеми пристани.

- 45 **Керченският претоварителен рейд** е разположен югоизточно от нос Белий. Рейдът е достъпен за кораби с газене до 6-5 м. В рейда има два района за котвени стоянки. Първият район се ограничава от окръжност с радиус 100 м, описана от точка с шир. $45^{\circ}18'32N$ и дълг. $36^{\circ}31'03O$. Вторият район се на-

мира на 3 кабелта източно от първия и е ограничен от окръжност с радиус 100 м, описана от точката с шир. $45^{\circ}18'38''N$ и дълг. $36^{\circ}31'30''O$. Грунтът на котвените стоянки е тиня.

- В центъра на всеки от указаните райони се поставя по един буй, боядисан с червени и жълти вертикални полоси, по четири от всеки пвят. При ползуване на котвените стоянки в Керченския претоварителен рейд корабите са длъжни да отдават котва в близост на указаните буи.

- При подхождане към рейда и при плаване в него трябва да се внимава да не се закачат на дъното котвите на корабите, стоящи на рейда.

- Порт Керч** е разположен в дъното на Керченската бухта и се състои от два басейна, разделени от Широкия мол. Басейнът, разположен южно от Широкия мол, съставлява основната акватория на порта. Той е защитен от вълнението с два мола: Широкия и Генуезкия. Басейнът североизточно от Широкия мол носи названието Малая бухта.

- Снабдяване и ремонт.** В порта може да се вземе вода. В складовете на порта има въглища, но за получаването им трябва предварително, за избягване на задръжки, да се подава заявка до началника на порта.

- В порт Керч може да се извърши ремонт на корпуса и така-лажа на корабите, а също и ремонт на механизмите.

- Съобщения.** Порт Керч е свързан с общата железопътна мрежа на СССР чрез отклонение и има паракодно съобщение с всички портове на Черно и Азовско море.

- Шормовите сигнали** както денем, така и нощем се вдигат на мачта, поставена на Генуезкия мол.

- Девиационният полигон** в порт Керч е оборудван във външния рейд.

- Широкият мол** се простира на югоизток от северозападния бряг на Керченската бухта. Молът има няколко причала, към които могат да подхождат кораби с газене до 3 м. Към причала на североизточната страна на Широкия мол швартоването се разрешава само с лоцман.

- На североизточния и югозападния край на Широкия мол са поставени светещи знаци, които имат вид на черни ажурни металически съоръжения с площадки и фенери на върха.

- Генуезкият мол** е разположен на 5 кабелта южно от Широкия мол и прикрива от юг и изток южната част на акваторията на порта. Молът има три колена. На южното колено са разположени няколко причала, но те на много места са разрушени.

- Риф с дълбочини, по-малки от 2 м, се намира плътно до южната стена на южното колено на Генуезкия мол.

- Светещият знак Генуезкий (шир. $42^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) е поставен на края на Генуезкия мол. Видът на знака е

ажурна металическа четиристенна кула с площадка и фенер на върха.

Бухтата Малая е разположена между Широкия мол и така наречения Защитен мол, ограничаващ бухтата от изток. Защитният мол образува басейн, в който при лошо време могат да се укриват малки кораби.

В бухтата има няколко причала. Входът в бухтата от изток се огражда от източна вежа, поставена на 1 кабелт NO от североизточния край на Широкия мол.

- Забраненият за плаване район** е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}21'5''N$; дълг. $36^{\circ}29'10''O$;
- 2) шир. $45^{\circ}21'6''N$; дълг. $36^{\circ}29'00''O$;
- 3) шир. $45^{\circ}21'6''N$; дълг. $36^{\circ}29'10''O$;
- 4) шир. $45^{\circ}21'6''N$; дълг. $36^{\circ}29'20''O$.

Между точките 2 и 3 за граница служи бреговата черта. Потънали кораби. В акваторията на порт Керч има няколко потънали кораба, представляващи опасност както при влизането в порта, така и при швартовка към причалите.

- Керченският подхожден канал** е прокопан от Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал. Каналът започва от светещия буй при нос Белий (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$) на 1-1 мили на 106° от нос Белий и води в басейна, намиращ се до Широкия мол. Дълбочината в канала е 4-5 м (1951 год.). Направлението на оста на канала е $331^{\circ}/4^{\circ}$ — $151^{\circ}/4^{\circ}$.

- Ограждане.** Дясната граница на подходния канал се огражда от седем вежи и един светещ буй, поставени до входа на порта. Лявата граница на канала се огражда от осем вежи.

- Створът светещи знаци на Широкия мол води в порта по Керченския подхожден канал; направлението на створа е $151^{\circ}/4^{\circ}$ — $331^{\circ}/4^{\circ}$.

- Створът се състои от три знака. Предният знак (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) е поставен на югоизточния край на Широкия мол. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея червен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата.

- Средният знак е поставен до началото на Широкия мол. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея дървен щит, боядисан с черни и бели хоризонтални полоси.

- Задният знак се намира на високия бряг зад града на разстояние 8-5 кабелта от средния знак. Видът на знака е: черна ажурна металическа конструкция; на страната на конструкцията, обръната към линията на створа, е прикрепен дървен щит, боядисан с черни и бели хоризонтални полоси.

- Светещ буй № 12 до нос Белий — поворотен за лявата страна (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$), се поставя на лявата граница на канала в края на поворота от Еникалското

коляно на Керч-Еникалския канал за Керченския подходен канал. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „12“ на нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла. Този буй също така

огражда източния край на рифа при нос Белий.

Светещият буй № 11 на Еникалското коляно на канала за дясната страна (шир. 45° 19' N, дълг. 36° 31' O) се поставя на дясната страна на канала. Буй е черен с бял номер „11“. Надстройката е черна с фенер на върха.

Светещият буй № 1 на подходния канал се поставя на дясната граница на канала на 2:1 кабелта и на 107° 5 от светещия Генуезки знак. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „1“ на корпуса.

Потънал кораб (шир. 45° 20' N, дълг. 36° 31' O) с части над водата лежи на дясната граница на Керченския подходен канал на 1 миля от началната му точка. На кърмата на кораба е поставен огън.

Предупреждения. 1. На дясната граница на Керченския подходен канал между вежите № 3 и 5 се намира плитковина, предвид на което при плаване по канала в това място трябва да се внимава.

2. При плаване по Керченския подходен канал нощно време, излизайки от порт Керч, трябва особено да се внимава при подхода към Керч-Еникалския канал и да не се завива в канала до подхождането към светещия буй при нос Белий, тъй като створът на Бурунските маяци се открива преди да дойдат в створ огньовете на Камиц-Бурунския и Чурубашкия маяк. Поворотът на створа на Бурунските маяци веднага предизвиква авария.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Керченския морски търговски порт и причислените му пунктове Таман и Сенап, изд. 1953 г.)

22. Корабите от каботажното плаване, швартоващи се постоянно до предварително определените причали, влизат в порта денонощно. Всички други кораби при подхождане запитват по радиото капитана на порта за местостойността и се установяват на котва или на швартови по негово указание.

23. Влизането в порта и излизането от него се разрешава на кораби с газене, оставящо подкила не по-малко от 20 см.

24. Корабът, влизащ в порта, е задължен да отстъпи път на кораба, излизащ от порта, не нарушавайки Правилата за предпазване от сблъсквания в море. Затова той е длъжен да намали хода или да спре и по възможност да се отдалечи към дясната граница на канала, чакайки излизането от порта на срещния кораб.

26. При приближаване към входната част на порта портските кораби, влизащи в порта или излизащи от него, са длъжни да дават едно продължително предупредително изсвирване за избягване сблъскването със срещните кораби.

28. При пристигането в порта капитанът на кораба е длъжен незабавно да заяви за пристигането си на капитана на порта и да представи необходимите документи. При това капитанът е длъжен да съобщи за станалите по пътя

аварии и Происшествия и за забелязаните неизправности в навигационната обстановка.

29. Без особено разрешение от инспекцията на портовия надзор се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейд. Забранява се заставането на котва в местата, където корабът ще пречи на движението на другите кораби и подхождането им към причалите, а също и на акваторията, ограничена от бреговата черта, северната страна на Широкия мол и края на мола на Малая бухта.

33. За получаване на разрешение за излизане на кораба в море капитанът на кораба съобщава (писмено или телеграфно) в инспекцията на портовия надзор за времето на излизането (с точност до час), но не по-малко от 12 часа до предполагаемото излизане на кораба. При това капитанът представя в инспекцията на портовия надзор удостоверение за годността за плаване, всички сертификати, екипажен списък, дипломите (свидетелствата за правоспособност) на командния състав, санитарното и пожарното свидетелство. Несамостоятелните кораби представят корабните документи едновременно с оформяване излизането на буксирация ги кораб.

40. Плаването на малки моторни лодки, яхти и шлюпки в акваторията на порта и на канала се разрешава само от изгрев до залез слънце.

44. На корабите по време на движение във водите на порта се забранява да държат котвата приспусната във водата или да влечат котвата по грунтя.

45. Забранява се на корабите да се разминават и догонват един друг при преминаването покрай земснаряд.

48. Разминаването с работещи на канала земснаряди се извършва в съответствие с правилата, публикувани ежегодно в Известия до мореплавателите — ГУ — ВМС, вып. 1.

При подхождане покрай земснаряд корабите са длъжни предварително да намалят хода, давайки дълъг звуков сигнал, а изравнявайки се с него, да се движат с най-малък ход.

59. Провеждането на учебни тревоги на корабите при стоемето им в порта се допуска само с разрешение от инспекция портовия надзор.

63. Без разрешение от портовия надзор се забранява корабите да сменят мястото на стоянката в порта.

68. В случай на необходимост за разтоварване на смет от кораба той се извозва по заявка от кораба за негова сметка.

73. Повреденото имущество на порта се възстановява със средствата и за сметка на причинилия повредата.

74. Заявленията за аварии, произлезли с риболовни кораби, се подават от капитаните на тези кораби до капитана на риболовния порт. Това не се отнася при повреждане от такива кораби на портови съоръжения или за кораби, не принадлежащи към рибнопромишлената организация. В такива случаи аварията се разглежда от началника на инспекция портовия надзор — капитана на Керченския порт, като се приличат представители на предприятията, притежаващи корабите — участници в аварията.

75. Товарните операции на територията на порта се разрешават само при съгласуване с началника на производствения участък на порта.

93. Кораби с взривни товари застават на котва в порта до залез слънце във вътрешния рейд. Капитаните на корабите незабавно уведомяват управлението на порта за наличието на такива товари и очакват указания за мястото на причала и времето за швартовка и разтоварване.

97. Товареното и разтоварването на нефтени продукти се извършва само в определените места в порта.

118. Извършването на водолазни работи в порта може да стане само със специално за всеки път разрешение от управлението на порта.

126. Ловенето на риба с въдици, сакове и други в територията на порта се забранява.

127. Поставянето на риболовни мрежи в акваторията на порта и на разстояние, по-малко от 200 м от границите на каналите, се забранява.

133. Корабите застават за зимуване на места, указани от управлението на порта.

145. При необходимост зимуващият кораб да смени мястото на стоянката капитанът или лицето, отговорно за запазването на кораба, е длъжен да направи това при първото изискване от управлението на порта; в противен случай освен установената глоба управлението на порта извършва необходимите работи за сметка на кораба.

184. Всички капитани на кораби, влизащи в порта или стоящи във външния рейд на порта, са длъжни да следят за щормовите и другите сигнали, подавани от рейдовия пост, служещ за връзка с брега, а така също да отговарят на неговите повиквания.

185. Всички кораби, преминаващи през пролива към Азовско или Черно море, са длъжни своевременно да съобщат чрез Керченската радиостанция на капитана на порта предполагаемото време за преминаването им на траверса на Керч.

210. На корабите, стоящи в порта, се забранява да изхвърлят зад борда нефтени продукти и остатъци от смазочни масла от трюмовете на машинното и качегарното отделение.

Град Керч съществува от стотици години и е богат с паметници и старини. Той е разположен на брега на Керченската бухта, на част от Мелик-Чесменската низина и на част от склоновете на планината Митридат. Значението на град Керч по-рано не е било голямо; сега градът е превърнат в голям промишлен център на Крим.

Нос Карантинний (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$) се намира на 1.5 мили *OSO* от порт Керч. Носът е висок и каменист; северно от него е разположено селцето Колонка.

Нос Змейний (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}33'O$) се намира на 1.2 мили източно от нос Карантинний и се явява източният входен нос на Керченската бухта. Той е образуван от неговия скалиста изпъкналост на брега и лесно се разпознава по отделно лежащи в близост на него висока скала.

Риф с дълбочина над него 1.2 м се намира на 2.5 кабелта източно от нос Змейний и се простира на юг на 2 кабелта от брега. Рифът се ограда от северна вежа, поставена в близост на югоизточния му край.

Мол е разположен на 3.5 кабелта западно от нос Змейний. В близост на мола има басейн, който сега е засипан.

Каналът, водещ към този басейн, е прокопан от Керченския подводен канал и започва на 2 кабелта от точката на пресичането му с Керч-Еникалския канал. Дълбочината в него е 3.6 м (1951 год.). Направлението на оста на канала е $23\frac{1}{4}^{\circ}-203\frac{1}{4}^{\circ}$.

Каналът се ограда с вежи; шест вежи се поставят на лявата граница на канала, а пет — на дясната граница.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}32'O$) лежи на дясната граница на канала на 1 миля от нос Змейний. Дълбочината над потъналия кораб е 1.9 метра. Корабът се ограда от зелен буй.

Подводно препятствие с дълбочина над него 1.8 метра се намира на лявата граница на канала на 9 кабелта от нос Змейний.

От Керченската бухта до нос Хрони западния бряг на Керченския пролив е силно нарязан и представлява източният бряг на полуострова, край на който е нос Фонар. На цялото това протежение брегът е висок и хълмист.

Дълбочините покрай описвания участък постепенно се увеличават към морето при движение към север. Между носовите Змейний и Еникале дълбочините не превишават 4 метра, а на север 5-метровата изобата преминава успоредно на брега на разстояние не повече от 5 кабелта от него.

Забележими пунктове. На дадения участък от брега забележими пунктове са носовите Еникале, Варзювка, Хрони, нос Фонар с установения на него Еникалски маяк и планината Хрони, намираща се на 2 мили западно от нос Фонар. При идване в пролива от Азовско море забележима е също и планината Темироба (шир. $45^{\circ}24'N$, дълг. $36^{\circ}33'O$).

От Керченската бухта до нос Еникале високият и каменист бряг се простира на 2.5 мили в източно направление. Този участък от брега рязко се отличава от участъците, граничещи с него от запад и изток.

На 1.2 мили източно от нос Змейний има причал за неговите риболовни кораби; северно от този причал е разположено селото Капкани.

Потънали кораби, представляващи опасност за плаването, се намират в близост на брега на 8 и 5 кабелта западно от нос Еникале.

Подводни препятствия. Срещу описвания участък от брега подводни препятствия са открити в следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}35'$, $3O$;
- 2) шир. $45^{\circ}20'$, $6N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $1O$;
- 3) шир. $45^{\circ}25'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $1O$;
- 4) шир. $45^{\circ}20'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $3O$;
- 5) шир. $45^{\circ}20'$, $2N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $4O$;
- 6) шир. $45^{\circ}20'$, $3N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $4O$;
- 7) шир. $45^{\circ}20'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $5O$;
- 8) шир. $45^{\circ}20'$, $4N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $6O$;
- 9) шир. $45^{\circ}20'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}37'$, $0O$;
- 10) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}37'$, $0O$;
- 11) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}37'$, $1O$;
- 12) шир. $45^{\circ}20'$, $6N$; дълг. $36^{\circ}37'$, $1O$;
- 13) шир. $45^{\circ}20'$, $6N$; дълг. $36^{\circ}37'$, $3O$.

Освен това няколко подводни препятствия, представляващи опасност за плаването, са открити на участък, широк около 20 метра, между точките:

- 1) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $3O$;
- 2) шир. $45^{\circ}20'$, $4N$; дълг. $36^{\circ}36'$, $7O$.

Нос Еникале (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се намира на 2.5 мили на изток от нос Змейний. Носът е полегат и каменист. Из-

точният му бряг е по-дълбок, отколкото южният. На склоновете нос Еникале е разположено селото Синягино, северно от което се виждат стени от стара, разрушена крепост. Вътре в крепостта има няколко здания. Срещу селото Синягино има неголям пристан; вода до пристана може да се вземе само денем.

Селцето Опасная се намира северно от селото Синягино и така близо до него, че покрайнините им почти се съединяват. В малката бухтичка, вдаваща се тук в брега, има четири малки пристана. Към тези пристани могат да подхождат кораби с малко газене. Северно от селцето Опасная е разположено селцето Жуковка, срещу което е оборудван малък порт, защитен от морето с два мола. Акваторията в близост на порта, показана на картите с пунктирни линии, е забранена за плаване.

В района на селцето Опасная са поставени две двойки створни знаци. Направлението на първия створ е 110° — 290° , а на втория — 135° — 315° . Створът, имащ направление 135° — 315° , е оборудван със светещи знаци. Двата створа нямат навигационно значение.

Еникалският отмел се простира на юг от нос Еникале до Керч-Еникалския канал, а на някои места той пресича канала. Покрай канала отмелът се простира на 1 миля. Дълбочините на отмела не са големи. На отмела лежат банките Церковни.

Предупреждение. Районът на отмела е опасен и затова плаването в него е забранено.

Еникалският буй западен на отмела (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 1.9 мили на 320° от предния светещ знак на Чушкинския створ, на източния край на отмела, в близост на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е боядисан с бели и червени вертикални полоси, по четири от всеки цвят.

Банките Церковни с най-малка дълбочина над тях 1.6 метра се намират на отмела Еникалски, на северозапад от Керч-Еникалския канал. Банките се ограждат от един светещ буй, при който се поставят вежа и два буя.

Светещ буй № 10 за лява страна на банки Церковни (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на 2.7 мили на 288° от предния светещ знак на Чушкинския створ на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е червен, с червена надстройка и бяла цифра „10“ на корпуса; той огражда юго-западния край на банките Церковни. До буя се поставя вежа.

Светещият буй № 9 на Еникалското коляно на канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен с бял номер „9“. Надстройката е черна с фенер на върха.

Буй (шир. $45^{\circ}20'6N$; дълг. $36^{\circ}35'8O$), ограждащ северния край на банките Церковни, се поставя на 2.7 мили на 309° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е бял, с бяла надстройка.

Буй (шир. $45^{\circ}20'6N$; дълг. $36^{\circ}35'4O$), ограждащ западния край на банките Церковни, се поставя на 2.8 мили на 300° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Група пилоти (шир. $45^{\circ}20'8N$; дълг. $36^{\circ}36'2O$), представляващи опасност за плаването, се намират южно от нос Еникале, в непосредствена близост до него.

Светещ буй (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се поставя на 2.4 мили на 313° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда северния край на указаната група пилоти. Буйът е бял, с бяла надстройка и фенер на върха ѝ.

Буй (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 2 мили на 314° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда южния край на групата пилоти.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'6N$, дълг. $36^{\circ}35'9O$) с части над водата се намира в близост на южния бряг на нос Еникале до буя на северния край на банките Церковни.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) лежи на 1.7 мили североизточно от нос Еникале. Дълбочината над потъналия кораб е 1.5 метра. Корабът се огражда от светещ буй.

Светещ буй се поставя на 0.3 кабелта североизточно от указания по-горе потънал кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка и фенер на върха ѝ.

Нос онар (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) се намира на 3 мили североизточно от нос Еникале. Носът е скалист и се издава с остра изпъкналост в пролива. На 4.5 кабелта североизточно от края му, на върха на планината, е поставен Еникалският маяк. На 2 мили западно от нос Фонар се намира забележимата планина Хрони.

Нос Фонар и възвишението, на което е поставен маякът, се отделят от планината Хрони чрез долина, поради което отдалеч Еникалският маяк като че ли е построен на остров.

Еникалският маяк (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) се намира на възвишената част на нос Фонар. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула с фенерно съоръжение на върха.

Нос Фонар:

1 — Еникалският маяк, пеленг 30° , разстояние 3.7 мили;
2 — нос Фонар

Сигнали за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаякът е поставен близо до Еникалския маяк.

точният му бряг е по-дълбок, отколкото южният. На склоновете нос Еникале е разположено селото Синягино, северно от което се виждат стени от стара, разрушена крепост. Вътре в крепостта има няколко здания. Срещу селото Синягино има неговия пристан; вода до пристана може да се вземе само денем.

- 5 **Селцето Опасная** се намира северно от селото Синягино и така близо до него, че покрайнините им почти се съединяват. В малката бухтичка, вдаваща се тук в брега, има четири малки пристана. Към тези пристани могат да подхождат кораби с малко газене. Северно от селцето Опасная е разположено селцето Жуковка, срещу което е оборудван малък порт, защитен от морето с два мола. Акваторията в близост на порта, показана на картите с пунктирни линии, е забранена за плаване.

- 10 В района на селцето Опасная са поставени две двойки створни знаци. Направлението на първия створ е $110^{\circ}-290^{\circ}$, а на втория — $135^{\circ}-315^{\circ}$. Створът, имащ направление $135^{\circ}-315^{\circ}$, е оборудван със светещи знаци. Двата створа нямат навигационно значение.

- 20 **Еникалският отмел** се простира на юг от нос Еникале до Керч-Еникалския канал, а на някои места той пресича канала. Покрай канала отмелът се простира на 1 миля. Дълбочините на отмела не са големи. На отмела лежат банките Церковни.

- Предупреждение.** Районът на отмела е опасен и затова плаването в него е забранено.

- 25 Еникалския буй западен на отмела (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 1.9 мили на 320° от предния светещ знак на Чушкинския створ, на източния край на отмела, в близост на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е боядисан с бели и червени вертикални полоси, по четири от всеки цвят.

- 30 Банките Церковни с най-малка дълбочина над тях 1.6 метра се намират на отмела Еникалски, на северозапад от Керч-Еникалския канал. Банките се ограждат от един светещ буй, при който се поставят вежа и два буя.

- 35 Светещ буй № 10 за лява страна на банки Церковни (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на 2.7 мили на 288° от предния светещ знак на Чушкинския створ на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е червен, с червена надстройка и бяла цифра „10“ на корпуса; той огражда юго-западния край на банките Церковни. До буя се поставя вежа.

- 40 Светещият буй № 9 на Еникалското коляно на канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен с бил номер „9“. Надстройката е черна с фенер на върха.

- 45 Буй (шир. $45^{\circ}20'6N$; дълг. $36^{\circ}35'8O$), ограждащ северния край на банките Церковни, се поставя на 2.7 мили на 309° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е бил, с бяла надстройка.

Буй (шир. $45^{\circ}20'6N$; дълг. $36^{\circ}35'4O$), ограждащ западния край на банките Церковни, се поставя на 2.8 мили на 300° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

- Група пилоти (шир. $45^{\circ}20'8N$; дълг. $36^{\circ}36'2O$), представляващи опасност за плаването, се намират южно от нос Еникале, в непосредствена близост до него.

- 10 Светещ буй (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се поставя на 2.4 мили на 313° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда северния край на указаната група пилоти. Буйът е бил, с бяла надстройка и фенер на върха й.

- 15 Буй (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 2 мили на 314° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда южния край на групата пилоти.

- Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'6N$, дълг. $36^{\circ}35'9O$) с части над водата се намира в близост на южния бряг на нос Еникале до буя на северния край на банките Церковни.

- 20 Потънал кораб (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) лежи на 1.7 мили североизточно от нос Еникале. Дълбочината над потъналия кораб е 1.5 метра. Корабът се огражда от светещ буй.

- Светещ буй се поставя на 0.3 кабелта североизточно от указания по-горе потънал кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка и фенер на върха й.

- 25 **Нос онар** (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) се намира на 3 мили североизточно от нос Еникале. Носът е скалист и се издава с остра изпъкналост в пролива. На 4-5 кабелта североизточно от края му, на върха на планината, е поставен Еникалският маяк. На 2 мили западно от нос Фонар се намира забележимата планина Хрони.

- Нос Фонар и възвишението, на което е поставен маякът, се отделят от планината Хрони чрез долина, поради което отдалеч Еникалският маяк като че ли е построен на остров.

- 35 Еникалският маяк (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) се намира на възвишената част на нос Фонар. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула с фенерно съоръжение на върха.

Нос Фонар:
1 — Еникалският маяк, ъгъл 30°, разстояние 3-7 мили;
2 — нос Фонар

Сигнали за мъгла се подават с наутофон.
Радиомаякът е поставен близо до Еникалския маяк.

Планината Хрони (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се намира на 2 мили западно от нос Фонар. Тя се издига над носовете Еникале и Фонар и се вижда при влизане в пролива от Черно море. Планината има вид на продълговат хребет със забележим връх в източната му част; висока е 175 метра.

Камениста банка (шир. $45^{\circ}22'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) се намира близо до западната граница на Керч-Еникалския канал на разстояние 1-3 мили на 146° от Еникалския маяк; дълбочината над нея е 5-4 метра.

Потънали кораби. В близост на нос Фонар потънали кораби лежат на следните места:

- 1) на 9 кабелта на SSO от нос Фонар; дълбочината над него е 5 м;
- 2) на 1-2 мили на SSO от нос Фонар;
- 3) на 3 кабелта на O от нос Фонар. Положението на кораба е съмнително;
- 4) на 4 кабелта на NO от нос Фонар. Положението на кораба е съмнително;
- 5) на 1-3 мили на O от нос Фонар.

Подводни препятствия с дълбочини над тях 3-6 метра и 3-5 метра се намират съответно на 1-1 мили и 1-6 мили на NW от нос Фонар. На 2 кабелта северозападно от второто подводно препятствие лежи банка с дълбочина 3-4 метра.

Нос Варзовка (шир. $45^{\circ}25'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се издава забележимо от общото направление на брега на 2-8 мили северозападно от нос Фонар. Този нос е висок и стръмен. Брегът в близост на носа, а също и участъкът, простиращ се до нос Хрони, е покрит с растителност. На разстояние 5 кабелта северозападно от нос Варзовка е разположено селото Осовини, а на 3 мили WSW от носа се намира забележимата планина Темироба, висока 154 метра.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}25'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) лежи на 7 кабелта OSO от нос Варзовка.

Камъни (шир. $45^{\circ}25'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) с дълбочина над тях 1-8 метра се намират на 4-5 кабелта SSO от нос Варзовка. Камъните се оградят от зелен буй.

Нос Хрони (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) е западният входен нос на Керченския пролив при влизане в него от север. Носът е висок, но склоновете му са полегати; на източния склон на нос Хрони сред дървета са разположени къщите на село Ляховка. Подходящото близко към нос Хрони не се препоръчва, тъй като брегът му е обкръжен от камъни и промерите с лота не дават своевременно предупреждение за приближаване към опасностите. Навлизането на дълбочина, по-малка от 10 метра, трябва да се счита опасно за който и да е кораб.

Източен бряг на Керченския пролив

Източният бряг на Керченския пролив почти по цялото протежение от нос Панагия до нос Ахилеон е висок и стръмен, но той е нарязан повече, отколкото западният бряг на пролива. В средната част на източния бряг на пролива се вдава обширният Тамански залив; на 6 мили северно от входа в този залив е разположен заливът Динской, който е северната част на Таманския залив.

На север от брега на Таманския залив започва косата Чушка, ниският бряг на която се отличава рязко от високите брегове на пролива.

На източния бряг на пролива има няколко езера и лимани (езеро Маркитанское, лиманите Цокур и Ахтанизовский), при което лиманите по правило се намират на известно отдалечение от бреговата черта.

При входа в Таманския залив е разположена косата Тузла, близо до края на която се намират няколко пилота.

За определяне местата на корабите при плаване покрай източния бряг на пролива и по Керч-Еникалския канал добре забележими пунктове са носовете Панагия, Тузла и Ахилеон, светещите знаци, поставени на брега, и върховете на планините Зеленская (шир. $45^{\circ}09'N$, дълг. $36^{\circ}42'O$), Лисая (шир. $45^{\circ}13'N$, дълг. $36^{\circ}42'O$), Карабетова (шир. $45^{\circ}12'N$, дълг. $36^{\circ}47'O$), Горелая (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}49'O$) и др.

Както западният, така и източният бряг на Керченския пролив са гъсто заселени. Населените пунктове са разположени главно по брега на Таманския залив и по-нататък плътно до входа в Азовско море. Най-голямо значение от тях имат селцата Таман, Сенная, Запорожская и някои други.

Дълбочините покрай източния бряг на Керченския пролив не са големи. На юг, между носовете Панагия и Тузла, и на север, покрай косата Чушка и до нос Ахилеон, 5-метровата изобата минава на 3-5 кабелта от брега, а в средната част, срещу входа на Таманския залив, дълбочините не превишават 4-5-5 метра.

От нос Панагия до Таманския залив брегът се простира на NNW на 4-8 мили. Между носовете Панагия и Тузла брегът е висок и стръмен, а северно от нос Тузла — нисък. На разстояние около 1-5 мили северно от нос Панагия се издига голям хълм.

При плаване покрай източния бряг на Керченския пролив трябва да се внимава, тъй като близо до него има много опасности, издаващи се на места до 2 мили от бреговата черта.

Нос Панагия се намира на 8 мили ONO от нос Такил и е източният входен нос на Керченския пролив при идване от Черно море. Нос Панагия лесно се разпознава по групата подводни камъни, лежащи в близост до него, и по планината Зе-

ленская, издигаща се на 2-4 мили източно от носа. На запад от носа се издава рифът Трутаев.

На 2-3 мили южно от нос Паная лежи банката Аксенова (северозападна) с дълбочина над нея 8-4 метра. На 1 мили на североизток от банката се намират два камъка с дълбочини над тях 9 метра.

Светещият знак Паная (шир. 45°08'N, дълг. 36°38'O) е поставен на нос Паная и представлява правоъгълен тристранен знак с фенер на върха; двете страни на знака, обрнати към морето, са обковани с дъсчени решетки, боядисани черно.

Рифът Трутаев се издава на запад от нос Паная на 1-8 мили. Рифът е каменист; отделни камъни, намиращи се близо до брега, се издигат над водата. Дълбочините над края на рифа се колебаят от 0-6 метра до 1-6 метра. Краят на рифа Трутаев се огражда от източна вежа. Створът нос Тузла с Еникалския маяк води западно от рифа.

В непосредствена близост до рифа има много подводни препятствия.

Потънали кораби. В района на нос Паная има няколко потънали кораби, които лежат в следните места:

1. На 1-5 мили южно от нос Паная. Положението на кораба е съмнително.
2. На 1-3 мили SSW от нос Паная. Дълбочината над кораба е 7 метра.
3. На 1-7 мили SW от нос Паная. Дълбочината над кораба е 6 метра.
4. На 9 кабелта S от нос Паная. Положението на кораба е съмнително.
5. На 7-5 кабелта S от нос Паная. Дълбочината над кораба е 7-5 метра.
6. На 1-4 мили WSW от нос Паная.
7. На 1-7 мили WSW от нос Паная. Дълбочината над кораба е 6 метра.
8. На 3-4 мили SW от нос Паная. Положението на кораба е съмнително.

Нос Тузла (шир. 45°12'N, дълг. 36°36'O) се намира на 3-6 мили на NNW от нос Паная. Носът не е висок, но забележим; в близост до него се виждат надводни камъни. На края на носа се намира забележима кула, която има вид на ажурна металическа конструкция.

На 9 кабелта западно от нос Тузла се простира риф.

Риф, представляващ подводна каменна полоса, се издава от брега на запад на 1-2 мили на разстояние около 1-3 мили южно от нос Тузла. Най-малката дълбочина над рифа е 0-3 метра.

Каменист риф се простира на 0-9 мили западно от нос Тузла. В близост на края на рифа на дълбочина 7-3 метра се поставя източна вежа.

Банка (шир. 45°12'N, дълг. 36°31'O) с дълбочина над нея 6-6 метра лежи на 3-6 мили западно от нос Тузла. Банката е ограждана с кръстова вежа с шар.

Подводни препятствия в близост на нос Тузла се намират в следните места:

1. На 1 мили западно от нос Тузла. Дълбочината над него е 3-6 м. Над това подводно препятствие се поставя източна вежа, ограждаща едновременно от запад рифа, който се простира от нос Тузла.
2. На 1 мили северозападно от нос Тузла. Дълбочината над подводното препятствие е 2 метра.
3. На 2-9 мили WNW от нос Тузла.
4. На 2-8 мили WNW от нос Тузла. Дълбочината над него е 3-4 метра.
5. На 2-2 мили NW от нос Тузла. Дълбочината над него е 6-6 м.
6. На 3-2 мили NW от нос Тузла.

Потънал кораб лежи на 2-3 мили северозападно от нос Тузла. Дълбочината над кораба е 5-2 метра.

Косата Тузла, ниска и пясъчна, се издава на 5 мили северозападно от брега, като започва на 1-3 мили северно от нос Тузла. Макар че тази коса се издига едва над водата, при рефракция тя често се вижда от входа на пролива откъм страната на Черно море. На косата има няколко забележими постройки. Между югоизточния край на косата Тузла и ниската част на брега се намира плитководен ров, който е образуван през време на силния щорм през 1925 год. Ширината на рова е около 1-5 мили; дълбочините в него са променливи. В рова има няколко показващи се над водата пилоти.

От северозападния край на косата Тузла, почти на 2 мили WNW, се простира каменната полоса, която стеснява корабоплавателната част на пролива срещу нос Павловский до 4 кабелта.

Тузлинският знак (шир. 45°15'N, дълг. 36°34'O) е поставен в средната част на косата Тузла. Видът на знака е двустенен правоъгълен щит.

Каменната полоса се издава на 2 мили WNW от северозападния край на косата Тузла. Източната част на полосата е едва покрита от водата. Тук се намират едно негоямо пясъчно островче и няколко потънали кораби с части над водата. Дълбочината до края на каменната полоса е 1-6 метра.

Банка (шир. 45°18'N, дълг. 36°29'O) с дълбочина над нея 1-8 метра се намира на 1-8 мили WNW от северозападния край на косата Тузла в близост на дясната граница на Керч-Еникалския канал.

Банка (шир. 45°16'N, дълг. 36°29'O) с дълбочина над нея 2-6 метра се намира на 2-4 мили югозападно от северозападния край на косата Тузла. На север и изток от нея има още две банки с дълбочини 3 и 3-8 метра.

молските светещи знаци, потънали кораби лежат в следните места:

1. На 2 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ. Дълбочината над потъналия кораб е 1 метър. Корабът се огражда от зелен светещ буй.
2. На 2-1 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ.
3. На 2-5 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ. Дълбочината над потъналия кораб е 1-3 метра. Корабът се огражда от зелен буй.
4. На 1-9 мили NO от предния светещ знак на Комсомолския створ.
5. На 3-8 мили северно от предния светещ знак на Комсомолския створ. Дълбочината над потъналия кораб е 1-2 метра. Корабът се огражда от зелен светещ буй.
- Подводно препятствие се намира на 3 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ и на 8 кабелта източно от линията на створа. Дълбочината над подводното препятствие е 2-5 метра.
- Предупреждение. Трябва да се има предвид, че от двете страни на линията на створа на Комсомолските светещи знаци, особено в района на косата Тузла, се намират много други опасности и затова при плаване в този район трябва строго да се поддържа створът.
- Районът за изхвърляне на грунт се намира до брега на 5 кабелта източно от предния светещ знак на Комсомолския створ и заема участък от брега с дължина 1-2 мили. Ширината на района за изхвърляне на грунта е около 4 кабелта.
- Каменисти рифове с дълбочини до краищата им 0-6 метра започват от южния бряг на Таманския залив, в близост на западната и източната граница на района за изхвърляне на грунт. Рифовете се простират на разстояние до 3-5 кабелта от бреговата черта.
- Селцето Таман е разположено на южния бряг на Таманския залив, на 5 мили източно от нос Тузла. В селцето има агенция на Азовското морско параводство. В централната част на селцето има забележима църква. Източно от селцето Таман се виждат развалини от бившата крепост Фанагория. Срещу църквата се намира малък пристан, към челото на който могат да подхождат кораби с газене до 2 метра. На разстояние около 1 кабелт източно от този пристан има останки от стар пристан. Западно от пристана се издава неголям нос, около който има подводни камъни.
- Тамански светещ знак (шир. $45^{\circ}13'N$, дълг. $36^{\circ}43'O$) е поставен срещу средата на селцето северно от църквата. Видът на знака е бяла четиристенна дървена будка.
- Котвеното място се намира срещу пристана на 3 кабелта от челото на пристана. Дълбочината на котвеното място е около 4 метра; грунтът е тиня.

258

При подхождане към котвеното място не трябва да се приближава към носа, издаващ се западно от пристана.

Камък с дълбочина над него 4 метра се намира на 8-5 кабелта северно от Таманския светещ знак.

- 5 Тамански светещ буй — поворотен осеви (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}43'O$), се поставя на 9-5 кабелта северно от Таманския светещ знак. Буйът е боядисан с червени и бели хоризонтални полоси. Той указва мястото на поворота при отиването от створа на Комсомолските светещи знаци в дъното на залива.

- 10 Косата Маркитанская се намира на 2 мили североизточно от селцето Таман. Тази коса е ниска и се издава от южния бряг на залива на северозапад. До началото на косата на брега се намира соленото езеро Маркитанское. На 1 миля SW от края на косата на брега има забележим знак. На косата са поставени знаците на Маркитанския створ.

- 15 На 0-9 мили северно от края на косата Маркитанская се издава пясъчен отмел с дълбочина над него 1-6 метра. До северния край на отмела се поставя южна вежа.

- 20 Районът, забранен за заставане на котва, с ширина около 4 кабелта се простира северозападно от косата Маркитанская и преминава през цялата външна част на Таманския залив до косата Чушка.

- 25 Източният бряг на Таманския залив се простира на 2-5 мили в северно направление. В северната част на този бряг се вдава неголяма плитководна бухта. На източния бряг на Таманския залив се забелязват само две планини: планината Яновская (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $37^{\circ}02'O$), намираща се на 2 мили югоизточно от селцето Сенная, и планината Цимбали (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $37^{\circ}02'O$), която се възвишава на 2 мили ONO от това селце.

- 30 Селцето Сенная е разположено на източния бряг на Таманския залив. На 4 кабелта южно от селцето се намира пристан, за подхождането към който е прокопан канал, завършващ с неголям басейн. Дълбочината на канала е 2-5 метра (1951 год.).

- 35 За подхождане към канала в източната част на Таманския залив има препоръчителен път, ограден с две северни и две южни вежи, които се поставят по двойки на 3-3 и 6-6 мили по линията на курса от пристана.

- 40 Створът на светещите знаци при селцето Сенная води по канала към пристана; направление на створа $263^{\circ}/_{\rho}-83^{\circ}/_{\rho}$. Предният знак (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $37^{\circ}00'O$) е поставен на 1 кабелт NO от началото на пристана. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

- 45 Задният знак се намира на 2 кабелта от предния. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея черен правоъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата.

259

Потънал кораб се намира на препоръчителния път, водещ към канала за пристана, на 4 мили от източния бряг на залива. Дълбочината над потъналия кораб е 3-4 метра.

- Северният бряг на Таманския залив се простира на запад на 8-5 мили до косата Рубанова, след което круто завива на NNW. Отначало той е нисък, а след това се повишава и става стръмен. По на север в брега на Таманския залив дълбоко се вдава заливът Динской.

- Потънал кораб (шир. 45°19'N, дълг. 36°56'O) се намира в близост на брега на Таманския залив на 2-7 мили северозападно от селцето Сенная. Дълбочината над потъналия кораб е 0-5 метра. Корабът се оградажа от зелена вежа с шар, поставена на 0-3 кабелта южно от него.

- Косата Рубанова се издава от северния бряг на залива на SSW приблизително срещу косата Маркитанская. На 2-3 мили SSW от края на косата Рубанова се простира отмел, който почти се съединява с отмела, започващ северно от косата Маркитанская. Между краищата на тези отмели остава проход с ширина 6 кабелта. Дълбочината на края на отмела на косата Рубанова е около 1 метър.

- Тамански северен светещ буй (шир. 45°16'N, дълг. 36°46'O) се поставя на края на отмела на косата Рубанова. Буйът е червен с червена надстройка и фенер на върха й. Редом с буйа се поставя северна вежа, а на 2 кабелта южно от Таманския буй се намира южна вежа, оградажаща северния край на отмела на косата Маркитанская.

Подводно препятствие с дълбочина над него 2-6 метра се намира на 5-7 мили западно от края на косата Рубанова.

- Планината Горелая (шир. 45°20'N, дълг. 36°49'O), висока 104 метра, се намира на 2-2 мили NNO от края на косата Рубанова. Тя има коническа форма и добре се вижда даже и от Керченската бухта. На върха на планината има дървен знак.

- Заливът Динской е част от Таманския залив и е разположен между брега на материка и ниската коса Чушка. Заливът е плитководен; брегът му, освен западния, е стръмен. В дъното на залива е разположено селцето Запорожская. На северния бряг на залива Динской е поставен задният светещ знак на Ахилеонския створ.

- Наставление за плаване към селцата Таман и Сенная. При отиване от порт Керч в селцето Таман трябва да се върви по Керченския подхотен канал, държейки по кърмата створа на светещите знаци на Широкия мол. Отивайки по този курс до Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал, трябва да се легне на курс 138°, 5, водещ по створа на Ксимолюските светещи знаци, и да се отива по тях до Ксимолюския поворотен светещ буй № 2 (шир. 45°14'N, дълг. 36°37'O). Тук трябва да се легне на курс 90° и да се върви по него по створа на Маркитанските знаци до Таманския светещ осев поворотен буй

(шир. 45°14'N, дълг. 36°43'O), откъдето, завивайки на юг, се отива към пристана или котвеното място при селцето Таман.

- За отиване в селцето Сенная трябва от Таманския светещ осев поворотен буй да се легне на курс 45° и да се върви по него 2-7 мили до северния светещ Тамански буй (шир. 45°16'N, дълг. 36°46'O). По-нататък, оставяйки светещия северен Тамански буй и северната вежа при него на N, а южната вежа на отмела на косата Маркитанская на S, следва да се завие на курс 80° и да се върви по него между вежите на 3-5 мили, след което се ляга на створа на светещите знаци при селцето Сенная.

- Следвайки препоръчаните курсове, трябва да се определи мястото на кораба по забележимите върхове на планините Горелая, Цимбали и Карабетова.

- От Таманския залив до нос Ахилеон източният бряг на Керченския пролив се простира почти по права линия от югозапад на североизток. Протежението на този бряг е 11 мили, 9 мили от които се заемат от ниската коса Чушка. На север от началото на косата Чушка по протежение на последните 2 мили брегът постепенно се повишава.

- Косата Чушка се простира от брега на 9 мили югозападно и отделя Таманския залив от Керченския пролив. Косата представлява тясна, ниска пясъчна полоса. Западният бряг на косата е свършено равен, а от източния бряг в южно направление на разстояние до 7 кабелта започват множество тесни коси. Между тези неголеми коси и до техните краища се намират много пясъчни островчета, формата и размерите на които са много променливи. Приблизително в средната част на косата Чушка, до източния бряг, се намира планината Блевака. В южната част на косата има няколко постройките, в близост на които до западния бряг на косата е оборудван неголям порт, защитен от морето с два мола. Акваторията в близост на порта, показана на картите с пунктирни линии, е забранена за плаване. Близко до края на косата са поставени светещите знаци на Чушкинския створ, а в северната част на косата се намира предният светещ знак на Ахилеонския створ.

- Банка Херсонская с дълбочина над нея 2-6 метра е разположена на 1-5 мили WNW от предния светещ знак на Чушкинския створ.

- Банка (шир. 45°17'N, дълг. 36°35'O) с дълбочина над нея 1-8 метра се намира на 3-1 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ и на 6 кабелта източно от линията на створа на Ксимолюските светещи знаци.

- Светещ буй (шир. 45°20'N, дълг. 36°39'O) е поставен над потъналия кораб с дълбочина 2 метра, намиращ се на 8 кабелта северно от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е зелен, със зелена надстройка.

На 4 кабелта NNO от този кораб се намира още един потънал кораб с дълбочина над него 1 метър, ограден със зелен буй.

Огън (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) е установен на упората на разрушения железопътен мост на 6 кабелта северозападно от предния светещ знак на Чушкинския створ. Видът на установката е била дървена четиристенна пресечена пирамида с фенер на върха.

5 Потънали кораби. На югозапад от края на косата Чушка потънали кораби са открити в указаните по-долу места; всеки от тях се огражда от зелен буй.

1. На 1-2 мили WSW от задния светещ знак на Чушкинския створ се намират три потънали кораба. Дълбочината над единия от тях е 0-3 метра, а над другите 0-1 метра.

2. На 1-8 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ. Дълбочината над кораба е 0-5 метра.

3. На 2 мили югозападно от задния светещ знак на Чушкинския створ. Дълбочината над кораба е 0-4 метра.

4. На 2-5 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ се намират два потънали кораба с дълбочина над единия от тях 0-3 м.

5. На 1-6 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ лежат два потънали кораба с части над водата.

30 Светещ буй (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на 3 мили на 246° от задния светещ знак на Чушкинския створ. Буй е зелен, със зелена надстройка. Той огражда от запад указаната група потънали кораби.

25 Подводните препятствия, намиращи се близко до западния бряг на косата Чушка, са обозначени на картите.

Потънал кораб се намира на 2-2 мили западно от предния светещ знак на Ахилеонския створ.

30 Районът за изхвърляне на грунт се намира между линиите, съединяващи следните точки:

1) шир. $45^{\circ}19',4N$; дълг. $36^{\circ}38',6O$;

2) шир. $45^{\circ}19',8N$; дълг. $36^{\circ}38',9O$;

3) шир. $45^{\circ}19',5N$; дълг. $36^{\circ}39',4O$.

Между точките 1 и 3 за граница служи бреговата черта.

35 Нос Ахилеон (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}47'O$) е разположен на 2 мили североизточно от началото на косата Чушка. Той е източният входен нос на Керченския пролив при идване от Азовско море. Нос Ахилеон е стръмен, тъп и незначително се издава от източния бряг на пролива. Стръмният нос на места има червено-сив цвят. На 1-5 мили югозападно от носа, близко до началото на косата Чушка, е разположено селцето Илич.

40 Ахилеонският светещ знак (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}47'O$) е установен на възвишението на нос Ахилеон. Знакът е металически, четиристенен и ажурен. Страните на знака, обрънати към морето, са обковани с дъсчена решетка.

45 Потънали кораби в близост на нос Ахилеон са открити в следните места:

1. На 9-5 кабелта западно от нос Ахилеон;

2. На 2-7 мили западно от нос Ахилеон.

5 3. На 4-8 мили северозападно от нос Ахилеон. Положението на този кораб е съмнително.

4. На 2 кабелта северозападно от нос Ахилеон се намира потънал кораб с части над водата.

10 Камък (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}44'O$) с дълбочина над него 6-5 метра е открит на 2-3 мили WSW от нос Ахилеон.

Керч-Еникалският канал

Керч-Еникалският канал е прокопан в

15 Керченския пролив за преминаване на кораби с голямо газене. Каналът се състои от четири колена: Павловско, Бурунско, Еникалско и Чушкинско (считано от страната на Черно море). Дълбочината в канала е 6-9 метра (1953 год.).

20 По цялата си дължина Керч-Еникалският канал се огражда от светещи буи и вежи, които зимно време, след закриването на навигацията, се заменят с курсови вежи.

25 След преминаването на първия лед боята на курсовите вежи се изтрива и цветът им се определя трудно. Всяко коляно на канала има водещ створ от светещи знаци. На Еникалското коляно водещите створове са поставени по двете страни.

30 Почти по цялото протежение на канала, в близост на границите му, има много опасности и затова при плаване по канала трябва строго да се придържа към оста му.

35 Предупреждение. При описанието на Керч-Еникалския канал в настоящата Лощия неговите страни са взети спрямо входа от Черно море.

Павловското (първото) коляно на

40 Керч-Еникалския канал започва в точка с шир. $45^{\circ}13',6N$, дълг. $36^{\circ}27',8O$, обозначена с приемния светещ буй № 21, и върви поствора на Павловските светещи знаци по направление $356^{\circ},5$ на 2-9 мили до точка с шир. $45^{\circ}16',5N$, дълг. $36^{\circ}27',4O$, обозначена с Камиш-Бурунския поворотен

Южният вход на Керч-Еникалския канал:
1 — нос Тузла, широк 300', дължина 10 мили; 2 — нос Панага, широк 6', дължина 10-2 мили

светещ буй № 18. Освен указаните буи Павловското ко-
ляно на канала се ограда със 7 чифта вежи, поставени на
неговите граници. Вехите от дясната страна имат номерация
от № 71 до № 59, а вехите от лявата страна — от № 70 до № 58.

- 5 Створът Павловски светещи знаци е оборудван
на северния бряг на Камиш-Бурунската бухта и води по Павлов-
ското коляно на Керч-Еникалския канал; направлението на
створа е $176^{\circ},5-356^{\circ},5$.

- 10 Предният знак (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}27'O$) е поставен
на 1 миля западно от нос Павловский и на 2 кабелта от брега.
Видът на знака е бяла четиристенна каменна кула със срязани
ъгли.

- 15 Задният знак се намира на 3-5 кабелта от предния. Видът
на знака е металическа четиристенна пресечена пирамида с
площадка и червена кръгла будка на върха. Страната на пира-
мидата, обрната към линията на створа, е обкована с дъски
и боядисана с бял цвят с черна вертикална полоса по средата.

Между предния и задния светещ знак по линията на створа
има забележимо път.

- 20 **Предупреждения.** 1. Предвид на това, че при входа в
Керченския пролив и в средната му част има много опасности,
корабите с голямо газене трябва да се ползват от тези створове
не само при плаване по Павловското коляно на канала, но и
южно от него, от самия вход в Керченския пролив.

- 25 2. Вследствие незначителното разстояние между створните
знаци и голямата вертикална разлика на огньовете створът
на Павловските светещи знаци е малко чувствителен, поради
което при плаване по този створ е необходимо да се внимава.

- 30 3. За да не се пречи на движението на големите кораби, ко-
рабите с малко газене при плаване в Павловското коляно не
трябва да се движат по створа на Павловските светещи знаци.
На корабите с газене не повече от 3-5 метра при плаване по Пав-
ловското коляно от юг се препоръчва от приемния светещ
буй № 21 на Керч-Еникалския канал (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг.
36°27'O), като го оставят на 1 кабелт на запад, да легнат на курс N
и да вървят по него до створа на Бурунските светещи знаци,
а по-нататък да вървят точно по Керч-Еникалския канал. При
това е необходимо да се следи да не се размести плаващото
ограждение.

- 40 4. За да се преминат безопасно банките Чернишева, Аксе-
нова и Волска, разположени по пътя за Керченския пролив
от изток, необходимо е светещият буй и северната вежа при него,
ограждащи банка с дълбочина над нея 6-2 метра (шир. $45^{\circ}03'N$,
дълг. $36^{\circ}41'O$), да се оставят надясно от курса и да не се завива
в пролива дотогава, докато пеленгът към нос Тузла не стане
повече от 9°.

5. На изток от Павловското коляно на канала в района, отменен
за изхвърляне на грунт, са възможни дълбочини, по-малки от

указаните на картите, поради неакуратно (неточно) изхвърляне
на грунт.

- Осеви подземен светещ буй на Керченския пролив
(шир. $45^{\circ}03'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) се поставя на 4-4 мили на 101°
от Киз-Аулския маяк. Буйът е ревящ, боядисан с черни и бели
хоризонтални полоси с бяла надстройката. Този буй се поставя
на линията на Павловския створ и указва мястото на поворота
за Керченския пролив.

- 10 Светещ буй № 21 на Керч-Еникалския канал —
приемен за дясната страна (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$),
се поставя на дясната граница в началото на Павловското коляно
на канала. Буйът е ревящ, черен, с бяла цифра „21“ на корпуса;
надстройката е черна с фенер на върха.

- 15 Светещият буй № 19 на Павловското коляно на
канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$)
се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен с бял
номер „19“. Надстройката е черна с фенер на върха.

- Светещ буй № 18 Камиш-Бурунски — поворотен
за лявата страна (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}27'O$), се поставя
на лявата граница на канала в началото на поворота от Пав-
ловското коляно в Бурунското коляно. Буйът е червен с бели
хоризонтални полоси по корпуса и червена цифра „18“ на него;
горната и долната част на надстройката са червени, а средната
— бяла.

- 25 Опасностите близко до Павловското коляно са описани
в подзаглавието Западен бряг на Керченския пролив.

- Забраненият за котвени стоянки район е ограничен
от север и юг с паралелите $45^{\circ}09'$, 1 и $45^{\circ}05'$, 6N; от запад с
30 брега на Керченския полуостров, от изток с брега на Та-
манския полуостров, а от юг от точката с шир. $45^{\circ}07'$, 4 N,
дълг. $36^{\circ}42'$, 0 O и меридиана $36^{\circ}42'$, 0 O.

- Бурунското (второто) коляно на Керч-Еникалския канал
започва в точка с шир. $45^{\circ}16'$, 6 N, дълг. $36^{\circ}27'$, 4 O и отива по
створа на Бурунските маяци по направление $37^{\circ},5$ до точка
с шир. $45^{\circ}18'$, 1 N, дълг. $36^{\circ}29'$, 1 O. Дължината на Бурун-
ското коляно е 2 мили. То се ограда от един светещ буй № 15
и девет вежи, от които пет вежи се поставят по дясната граница
на канала и четири вежи по лявата граница. Вехите от дясната
40 страна имат номерация от № 57 до № 49, а вехите от лявата страна —
от № 56 до № 50. Мястото на поворота от Бурунското коляно
на канала за Еникалското се обозначава от секуция створ на
Павловските знаци, поставени в Павловската бухта.

- Створът на Бурунските маяци е оборудван близо до
нос Камиш-Бурун и води по Бурунското коляно на Керч-Ени-
калския канал; направление на створа $37^{\circ},5-217^{\circ},5$.

Предният маяк (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) е поставен на 3 кабелта западно от края на нос Камиш-Бурун. Видът на маяка е бяла осемстенна каменна кула.

Задният маяк се намира на 8 кабелта от предния. Видът на маяка е бяла осемстенна каменна кула.

Павловският светещ буй № 15 — поворотен за дясната страна (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$), се поставя на дясната граница на канала в края на поворота от Павловското коляно на канала за Бурунското коляно. Буйът е черен с бяла хоризонтална полоса на корпуса и черна цифра „15“ на нея; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

Секущият створ на Павловските знаци е оборудван в бухтата Павловская и обозначава мястото на поворота от Бурунското коляно на канала за Еникалското коляно; направление на створа $175^{\circ},5—355^{\circ},5$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) е поставен на края на мола на бухтата Павловская.

Задният знак е поставен на 3 кабелта от предния на северния бряг на бухтата Павловская.

Двата знака представляват бели правоъгълни щитове с черна вертикална полоса по средата.

Опасности. Близко до границите на Бурунското коляно на канала са открити няколко опасности.

Подводно препятствие се намира близко до дясната граница на канала до мястото на поворота от Павловското коляно на канала за Бурунското коляно.

Банка с дълбочина над нея 5-8 метра се намира до дясната граница на канала на 2 кабелта североизточно от Павловския поворотен светещ буй № 7 и на 1-6 мили SSO от предния светещ знак на Павловския створ.

Подводно препятствие се намира до дясната граница на канала на 8 кабелта южно от нос Павловски; дълбочината над него е 3-6 метра.

Банка с дълбочина над нея 1-8 метра се намира близко до дясната граница на канала до мястото на поворота от Бурунското коляно на канала за Еникалското коляно.

Еникалското (третото) коляно на Керч-Еникалския канал започва в точката с шир. $45^{\circ}18',1N$, дълг. $36^{\circ}29',1O$ и върви по створа на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк по направление $66^{\circ},4'$ до точката с шир. $45^{\circ}21',2N$, дълг. $36^{\circ}39',4O$. Дължината на Еникалското коляно е 8 мили. То се огражда от следните светещи буи: Тузлински № 13, на банките Церковни № 10, Херсонски № 7, Чушкински № 2, Еникалски № 6, и двадесет чифта вежи, поставени на границите на канала. Вежите от дясната страна имат номерация от № 47 до № 9, а вежите от лявата страна — от № 48 до № 10. Освен това за доброто осигуряване на плаването по Еникалското коляно на Керч-Еникал-

ския канал на източния бряг на пролива е поставен Ахилеонският створ светещи знаци, обратен на створа на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк.

Началото на поворота от Еникалското коляно на канала за Чушкинското коляно е обозначено със створни знаци, поставени на нос Фонар. Направлението на створа е $163^{\circ},2—343^{\circ},2$.

Предупреждение. На Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал, особено в района на банките Церковни, се наблюдава намаляване дълбочината на канала, ето защо при плаване по указаното коляно трябва да се внимава.

Створът на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк води по Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал; направлението на створа е $66^{\circ},4—246^{\circ},4$. Чувствителността на този створ е твърде добра; във от створа огньовете на маяците бързо отслабват.

Маякът Камиш-Бурунски (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) е установен на възвишения западен бряг на Камиш-Бурунската бухта. Видът на маяка е бяла четиристенна кула със срязани ъгли, издигаща се над бяло едноетажно здание.

За подобряване видимостта на Камиш-Бурунския маяк от неговата основа по направление на створа е направена каменна пътека с бял цвят. При плаване денем по Еникалското коляно пътеката се вижда твърде добре.

Маякът Чурубашки (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $36^{\circ}18'O$) се намира на възвишението на 5 мили по линията на створа от Камиш-Бурунския маяк. Видът на маяка е бяла четиристенна кула със срязани ъгли, издигаща се над бели едноетажни здания.

Предупреждения. 1. Необходимо е да се има предвид, че денем поради малката височина на кулата Чурубашкия маяк не се вижда добре даже в добро време от разстояние 7—8 мили, а нощем огънят на маяка се забелязва сред огньовете на порта Аршинцево. Освен това силните изпарения на Чурубашкото езеро понякога съвършено закриват яркия огън на маяка.

2. На створа на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк не трябва да се застава на котва.

Створът на Ахилеонските светещи знаци е оборудван на брега на Таманския полуостров и също както и створът на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк служи за плаване по Еникалското коляно; направление на створа $246^{\circ},4—66^{\circ},4$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}44'O$) е четиристенен металически знак, страната на знака обърната към линията на створа е обкована с дъсчена бяла решетка.

Задният знак (шир. $45^{\circ}24'N$, дълг. $36^{\circ}49'O$) се намира на северния бряг на залива Динской на 3-8 мили от предния. Видът на знака е ажурна четиристенна металическа пирамида с фенер на върха ѝ. Страната на пирамидата, обърната към линията на створа, на две трети от върха ѝ е обшита с дъсчена решетка.

Тузлинският светещ буй № 13 — поворотен за дясна страна (шир. 45°18'N, дълг. 36°29'O), се поставя на дясната граница на канала в края на поворота от Бурунското коляно на канала за Еникалското коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и черна цифра „13“ на нея.

Горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла. Този буй огражда също и западния край на каменистия риф, издаващ се от косата Тузла.

На 4-4 мили от светещия Тузлински буй № 13 на лявата граница на канала се поставя светещият буй № 10 на банките Церковни.

Херсонският светещ буй № 7 за дясна страна (шир. 45°21'N, дълг. 36°37'O) се поставя на дясната граница на канала на 1-69 мили на 329°, 2 от предния светещ знак на Чушкинският створ. Буй е черен, с бяла цифра „7“ на корпуса; надстройката му е черна, с фенер на върха. Буйт огражда също от север район с малки дълбочини, разположени североизточно от банката Херсонская.

Чушкинският светещ буй № 6 — поворотен за лява страна (шир. 45°21'N, дълг. 36°39'O), е поставен на лявата граница на канала в началото на поворота от Еникалското коляно за Чушкинското коляно. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „6“ на нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Опасности. По двете страни на Еникалското коляно на канала, на изток от светещия буй № 10, при банките Церковни, се намират множество подводни препятствия, опасни за плаването. Тук се намират останките от пилотите на два разрушени висящи въжени моста, останките от взриваните подпори на разрушения железопътен мост, потънали кораби и няколко банки. Дълбочините над тези препятствия са от 0-4 до 4-5 метра. Някои от пилотите са едва скрити под водата.

Потъналият кораб, разположен на 1-6 мили северозападно от предния светещ знак на Чушкинския створ, е ограден със зелен буй.

Опасни за плаване райони. Указаните по-долу райони са опасни за плаване поради наличието в тях на пилоти. Пресичането на тези райони е възможно само по оста на Керч-Еникалския канал.

Първият район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 45°19',8 N; дълг. 36°39',7 O;
- 2) шир. 45°21',6 N; дълг. 36°37',5 O;
- 3) шир. 45°19',9 N; дълг. 36°39',9 O;
- 4) шир. 45°21',7 N; дълг. 36°37',6 O.

Между точките 1 и 3, 2 и 4 за граница служи бреговата черта.

Вторият район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 45°18',9 N; дълг. 36°38',3 O;
- 2) шир. 45°20',7 N; дълг. 36°35',5 O;
- 3) шир. 45°19',6 N; дълг. 36°39',4 O;
- 4) шир. 45°21',1 N; дълг. 36°36',4 O.

Между точките 1 и 3, 2 и 4 за граница служи бреговата черта.

Забраненият за котвени стоянки район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 45°18',9 N; дълг. 36°38',3 O;
- 2) шир. 45°20',7 N; дълг. 36°35',5 O;
- 3) шир. 45°21',4 N; дълг. 36°36',8 O;
- 4) шир. 45°20',2 N; дълг. 36°40',4 O.

Между точките 1 и 4, 2 и 3 за граница служи бреговата черта.

Районът за изхвърляне на грунт се намира на юг от Еникалското коляно и е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 45°18',9 N; дълг. 36°32',4 O;
- 2) шир. 45°19',2 N; дълг. 36°33',4 O;
- 3) шир. 45°18',6 N; дълг. 36°33',5 O;
- 4) шир. 45°18',4 N; дълг. 36°32',6 O.

Чушкинското (четвъртото) коляно на Керч-Еникалския канал започва в точката с шир. 45°21', 2N, дълг. 36°39', 4O и върви по створа на Чушкинските светещи знаци по направление 141° до точката с шир. 45°22', 1N, дълг. 36°39', 7O. Северно от тази точка започват големи дълбочини. Дължината на Чушкинското коляно е 9 кабелта. То се огражда от четири чифта вежи, поставени по границите на канала, и Чушкинският светещ буй № 3. Вехите от дясната страна имат номерация от № 7 до № 1, а вехите от лявата страна — от № 8 до № 2.

Створът на Чушкинските светещи знаци е оборуван на края на косата Чушка и води по Чушкинското коляно на Керч-Еникалския канал, обаче плаването по този створ се извършва и северно по изкуствения канал до самия изход от Керченския пролив в Азовско море. Направлението на створа е 141° — 194°.

Знаците на Чушкинския створ представляват дървени четиристенни пресечени пирамиди с площадки на върховете и топови фигури във вид на триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу. Страните на пирамидите, обрнати към линията на створа, са обковани с дъсчени решетки и боядисани с червен цвят с бяла вертикална полоса по средата.

Предният знак (шир. 45°19'N, дълг. 36°39'O) е поставен на западния бряг на косата Чушка.

Задният знак е поставен на източния бряг на косата Чушка, на 6 кабелта от предния.

Еникалският светещ буй № 3 — поворотен за дясна страна (шир. 45°21'N, дълг. 36°40'O), се поставя на

дясната граница на канала в края на поворота от Еникалското коляно на канала за Чушкинското коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и черна цифра „3“ на нея. Горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

Подходният светещ буй № 1 на Чушкинското коляно на канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}24'N$, дълг. $36^{\circ}41'O$) се поставя на 1,84 мили и на 58,1 от Еникалския маяк. Буй е черен с бял номер „1“. Надстройката е черна с фенер на върха.

Подходният светещ буй № 2 на Чушкинското коляно на канала за лявата страна се поставя на 1,64 мили и на 53,4 от Еникалския маяк. Буй е червен с бял номер „2“. Надстройката е червена с фенер на върха.

Варзовският светещ западен буй (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}41'O$) се поставя на 4 мили на 31° от Еникалския маяк. Той се намира на створа на Чушкинските светещи знаци и означава входа в Керченския пролив от страната на Азовско море. Буй е боядисан с червени и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Буй е с надстройка; горната половина на надстройката е бяла, а долната — червена.

На 10,4 мили от Варзовския светещ буй по линията на Чушкинския створ в Азовско море се поставя осевият приемен светещ буй за подхождането към Керченския пролив.

Предупреждение. В района на Варзовския светещ буй на юг и на запад от него се поставят мрежи за ловене на риба.

Опасности. Близко до Чушкинското коляно на канала са открити следните опасности:

Потънал кораб се намира на 1,6 мили на юг от нос Фонар до мястото на поворота от Еникалското коляно на канала за Чушкинското коляно.

Подводни препятствия се намират до дясната граница на канала на 1—2 кабелта от него. Едното препятствие лежи около южната граница на червения и белия сектор на огъня на Еникалския маяк, а две други препятствия — южно от червения сектор. Дълбочините над тези три подводни препятствия са 4,5 метра. Няколко подводни препятствия лежат в червения сектор на огъня на маяка. Положенията на препятствията са показани на картите.

Забраненият за котвени стоянки район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}23',6 N$; дълг. $36^{\circ}37',7 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}25',5 N$; дълг. $36^{\circ}38',3 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}26',1 N$; дълг. $36^{\circ}45',3 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}25',5 N$; дълг. $36^{\circ}46',2 O$;
- 5) шир. $45^{\circ}21',2 N$; дълг. $36^{\circ}42',2 O$;
- 6) шир. $45^{\circ}22',3 N$; дълг. $36^{\circ}37',8 O$.

Между точките 1 и 6, 4 и 5 за граница служи бреговата черта.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ПО КЕРЧ-ЕНИКАЛСКИЯ КАНАЛ

1. Плаването на всички морски кораби по Керч-Еникалския канал от приемния буй № 21 до Варзовския буй, с изключение на корабите от Азовското параходство, преходите на които са свързани с постоянно плаване по този канал, както и на всички малкотонажни кораби се разрешава само с лоцманско съпровождане.

2. Капитанът на кораба подава заявка за лоцманско съпровождане до капитана на Керченския порт по радиото или по друг начин, като указват порта на назначението си и времето за подхождането към точката за приемане на лоцмана едно денонощие преди, с последващо уточнение от 6 часа до подхождането към тази точка.

В случай че преходът от порта на излизането е по-малък от денонощие, заявката трябва да се подаде незабавно с излизането от порта.

3. Приемането и слизането на лоцманите се извършва при входа на Керч-Еникалския канал до приемния буй № 21 (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$). В този район корабите застават на котва в очакване на лоцманския кораб.

4. Всички кораби, движещи се по Керч-Еникалския канал, са длъжни да държат непрекъсната радиовахта в случаи на получаване известия за изменение обстановката по канала, както и за връзка с срещнати кораби. Освен това корабите са длъжни да поддържат наблюдение и за постове за връзка и да отговарят на техните сигнали.

5. Капитаните на корабите, които имат разрешение да преминават през канала без лоцман, са длъжни предварително (не по-късно от 6 часа) да предупредят по радиото капитана на Керченския порт за времето на преминаването на порт Керч, както и незабавно да съобщят времето на влизане в канала.

6. Забранява се влизането в канала едновременно на два, а още повече на три кораба и задминаването на корабите в канала.

7. Военен кораб, който трябва да задмине в канала движещия се пред него търговски кораб, е длъжен да подаде две продължителни изсвирвания. При този сигнал догонваният кораб е длъжен, давайки едно продължително изсвирване, да се приближи, доколкото е възможно, до дясната граница на канала по посоката на движението и да се движи така дотогава, докато не пропусне покрай себе си догонващия го военен кораб.

8. Корабите, които трябва да преминат през Керч-Еникалския канал, са длъжни да се товарят до такова газене, като вземат предвид обявените в канала дълбочини, намалени с 30 см за запас под кила, съобразявайки се с изменение колебанията на нивото на водата в канала, информация за които следва да се получи от капитана на порта на излизането.

9. Корабите, движещи се по канала, са длъжни от изгрев до залез слънце да носят кърмовия флаг.

10. Всички кораби с газене, по-малко от 5 метра, отстъпват път на дълбокогазеците кораби, като за тази цел се приближават до своята дясна граница на канала или излизат във от

11. Разминаването на корабите в районите на преминаването от един створ в друг, както и в районите на Церковните банки и Херсонската банка, категорично се забранява. Кораб, идващ от Черно море, като открие в канала насрещен голям тонажен кораб, е длъжен да чака неговото излизане от канала в района на Тузлинския или Керченския претоварочен рейд; за тази цел той е длъжен да намали хода, да спре или да застане на котва.

12. При лоша видимост, неизправности в осветлението на створовете или други причини заставането на котва в пролива се разрешава в района на Тузлинския рейд или Варзовския буй.

13. При плаване по канала на дълбокогазеците кораби се забранява да се приближават към границите на канала и да се обръщат на контракурс, с изключение на местата, предвидени за котвени стоянки в п. 12 на настоящите правила.

14. На всички кораби се забранява да застават на котва в канала.

15. При разминаване в канала корабите са длъжни да намалят хода до най-малък и най-внимателно да се разминават с левите бордове, като се ръководят от правило 25 от Правилата за предпазване на корабите от сблъскване на море.

16. Разминаването на кораби със земснаряди в канала трябва да става в точно съответствие с Правилата за разминаване на кораби с морски земснаряди, публикувани ежегодно в Известия до мореплавателите на ГУ ВМС, вып. 1.

17. На буксирните кораби, движещи се по канала, се разрешава да буксират не повече от две баржи на къс буксир, с дължина не повече от 50 метра.

18. На всички кораби, плаващи по канала, се забранява категорично да повреждат или изместват от щатните места знаците от навигационното ограждение на каналите. В случай на повреждане навигационната обстановка капитаните на корабите, лоцманите и шкиперите са длъжни при пристигането в първия порт на отбиването си незабавно да доложат за това на капитана на порта.

19. При преминаването през канала се забранява да се изхвърлят във водата смет, сгурия и други предмети.

20. На всички риболовни кораби се забранява:

- а) да ловят риба в канала;
- б) да застават на котва в канала;

272

в) да се закрепят за знаците на навигационното ограждане; г) да пресичат курса на корабите, движещи се по канала.

21. Всички кораби, плаващи по канала, са длъжни неотклонно да се ръководят от Правилата за предпазване на корабите от сблъскване на море. Корабите с газене повече от 6 метра, движещи се по канала нощно време, са длъжни да носят на топа на форстенгата един червен огън, а денем — черен шар. Всички кораби отстъпват път на корабите, идващи с такива сигнали.

Глава 6

ОТ КЕРЧЕНСКИЯ ПРОЛИВ ДО НОС КАЛЕНДЕР

Карти: светски — 160, 501, 503, 504, 505, 514, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 558 и 560.
български — 5003 и 5004

От Керченския пролив до нос Календер Кавказкото крайбрежие на Черно море се простира в общо направление на югоизток и има дължина около 350 мили. Почти целият този бряг е планински. Плътно към него подхождат разклонения и отделни върхове на Главния кавказки хребет, достигащи най-големи височини, повече от 2000 метра, в района на порт Туапсе. На юг от порт Батуми започват Източните понтийски планини.

По цялото протежение планините се прорязват от множество дълбоки долове и долини на реки, най-голяма от които е река Рион, вливаща се в морето в района на порт Потти. Ниски участъци от крайбрежието се намират само на северозапад от порт Анапа, където близко до брега са разположени обширните лимани Бугазкий, Кизилташкий и Витязовский, а също и на север, и на юг от порт Потти, където до брега подхожда превърнатата по волята на съветския човек в плодородна долина, по-рано блатистата Колхидска низина.

Този бряг на Черно море е малко нарязан. Удобни и закрити от ветрове са само две бухти: Новоросийската и Геленджикската, разположени в северната част на описвания бряг. В централната и южната част има още няколко обширни заливи и бухти, но всички те по правило незначително се вдават в брега, имат големи дълбочини и са свършени открити за ветровете от морето. Такива са Бомборский рейд, заливът Сухуми, Батумийската бухта и някои други.

При плаване покрай описвания бряг добре забележими пунктове са маяците Дообский, Кодошкий, Сочиный, Пичундский, Сухумийский, Потийский и Батумийский; повечето от тях са поставени на забележимо издаващи се носове, както и на върховете на много планини, от които особено трябва да се отбележат планините Тхачехочук, Гебеус, Лисая, Большой Псеушко, Бозтепе, Жемси, Турецкая шапка и Олен.

18 Лоция на Черно море

273

По цялото протежение брегът е дълбок. 100-метровата изобата минава на 3—4 мили от него, а на 20 мили дълбочините достигат 1500—2000 м. Изключение прави районът до Таманския полуостров, където брегът има отмели и 100-метровата изобата минава покрай брега на разстояние 20—25 мили.

Най-големи портове на Кавказкото крайбрежие са: Новоросийск, Туапсе, Поти и Батуми. В тези портове корабите може да се укриват от ветрове от морето, обаче местните явления (бора, „тягун“) изискват от мореплавателите максимум внимание и предпазливост при стоенето в тях и понякога правят почти невъзможно влизането и излизането от тези портове.

Второстепенни портове са: Геленджик, Сочи, Сухуми и Очамчире.

На 4-5 мили южно от устието на река Чорох, на юг от нос Календер, преминава държавната граница между СССР и Турция.

От Керченския пролив до Новоросийската бухта

От Керченския пролив до Новоросийската бухта брегът се простира на 60 мили в общо направление на югоизток. Релефът на сушата на този район е твърде разнообразен. Отначало по протежение на първите 10 мили към брега подхождат невысоки планини с отвесни стръмнини към морето. Тук в морето се издава високият скалист нос Железний рог. След това до порт Анапа брегът е нисък и пясъчлив. На югоизток от порт Анапа брегът отново се повишава. Планините тук са значително по-високи, отколкото планините на Таманския полуостров. Те подхождат към брега като непрекъсната стръмна стена, прорязана на някои места от дълбоки долове. Склоновете на планините до линията на брега са покрити с гори. При Суджукската коса брегът отново става нисък.

Недалеч от брега се издигат няколко забележими планини: Зеленская, Круглая, Лися, Сахарная Голова, Колдун; забележими са също така носове Железний рог, Анапский, Утриш и Утришенек.

Източно от Анапския нос се намира неголяма бухта, удобна за котвена стоянка.

По време на силни ветрове (бора) от североизток може да се застара на котва до селото Южная Озерейка.

Дълбочините в този район също се разполагат неравномерно. До порт Анапа 20-метровата изобата минава на 2—5 мили от брега. Тук в района на нос Железний рог има много опасности. На изток от порт Анапа брегът е по-дълбок. Тук също така има много опасности, но всички те са разположени на разстояние не повече от 4—7 кабелта от брега. На такова разстояние от него минава и 20-метровата изобата.

От Керченския пролив до порт Анапа брегът се простира на ОЗО на разстояние 35 мили. В района от нос Панагия до Бугазкия лиман брегът е висок и стръмен. На 1 миля

западно от Бугазкия лиман и при нос Железний рог стръмните брягове имат червеникав цвят. По цялото протежение от Керченския пролив до Бугазкия лиман брегът е обкръжен от каменист риф, който в района на нос Железний рог се издава почти на 2 мили на юг и носи названието риф Кишла. На някои места над водата се подават камъни. Недалеч от бреговата черта посред хълмовете на крайбрежието изпъкват забележимите върхове на планините Зеленская, Круглая и Лися.

По-далеч на изток брегът е нисък и пясъчлив. На протежение 17 мили той представлява тясна ивица (полоса), която отделя от морето лиманите Бугазкий, Кизилташкий и Витязевский. Брегът тук е толкова нисък, че при подхождане към него той се открива само от разстояние 2—3 мили. При лиманите Кизилташкий и Витязевский покрай брега се простира верига от невысоки пясъчни хълмове, на места покрити с рядка трева. До селото Благовещенская брегът малко се повишава.

По цялото протежение брегът е дълбок. 10-метровата изобата минава успоредно на бреговата черта на разстояние 6—7 кабелта от нея.

Като ориентири при подхождане към този бряг от югоизток могат да служат нос Утриш и Анапский нос, които се откриват на разстояние 10—15 мили.

От нос Панагия до нос Железний рог високият скалист бряг се простира на ОЗО на разстояние 5 мили почти в права линия. На 2-4 мили на изток от нос Панагия и на 1 миля от брега се намира върхът на планината Зеленская, висок 137 м, а на юг от нея към уреза на водата подхожда забележимо дере, което прорязва прибрежната възвишеност в североизточно направление. На места на брега има лозя. В този район на брега както близо до него, така и далече от него има камъни и банки.

Банка Аксенова (северозападна) (шир. 45°06'N; дълг. 36°39' O) се намира на 2-2 мили южно от нос Панагия. Дълбочината над банката е 8-4 м. На 8 кабелта ОНО и на 1 миля на североизток от банката Аксенова (северозападна) се намират два подводни камъка, дълбочината над които е 9 м.

Потънал кораб (шир. 45°05' N; дълг. 36°39' O) се намира на 3-2 мили южно от нос Панагия. Положението на кораба е съмнително.

Потънал кораб (шир. 44°59' N; дълг. 36°41' O) с дълбочина над него 14 метра лежи на 9-4 мили СЗО от нос Панагия.

Подводно препятствие е открито на 2-4 мили ОЗО от нос Панагия. Дълбочината над него е 2 метра. На 7 кабелта WNW от това подводно препятствие до брега лежи банка с дълбочина 1-4 м.

Нос Железний рог се намира на 4.7 мили *OSO* от нос Панагия и се вдава на 3 кабелта на юг от общото направление на брега. Този широк, тъп и стръмен нос има червеникав цвят. На юг от него се издава каменистият риф Кишла и лежат няколко банки, а на изток от носа на разстояние 3—4 кабелта от брега се простира подводна камениста полоса с дълбочина 0.2—0.7 метра. На източния бряг на носа лежи потънал кораб с части над водата.

Светещ знак Железний рог (шир. 45°07' N; дълг. 36°45' O) е поставен на нос Железний рог. Видът на знака е бяла тристенна ажурна металическа конструкция.

Банка Аксенова (югоизточна) — намира се на 4 мили югоизточно от нос Панагия. Най-малката дълбочина над банката 4.2 метра се намира в западната ѝ част.

На банката Аксенова (югоизточна) в южната ѝ част се намира потънал кораб с части над водата, означен със зелен светещ буй, поставен на юг от кораба. Освен този буй банката се огражда със северна вежа, поставена на югозападния ѝ край.

Банка Волска (шир. 45°05' N; дълг. 36°43' O) се намира на 1.8 мили на изток от банката Аксенова (югоизточна); дълбочината над нея е 4 метра.

Банка Савенко (шир. 45°04' N; дълг. 36°42' O) се намира на 1.2 мили на югоизток от банката Аксенова (югоизточна); дълбочината над нея е 9.2 метра.

Банка (шир. 45°03' N; дълг. 36°41' O) се намира на 1.6 мили южно от потъналия кораб, лежащ на южния край на банката Аксенова (югоизточна); дълбочината над нея е 6.2 метра.

Светещ буй на банката Аксенова — северен (шир. 45°03' N; дълг. 36°41' O), се поставя до южната граница на банката с дълбочина над нея 6.2 метра и огражда от юг всички гореописани банки. Буй е червен, с червена надстройка с фенер на върха. До буй се поставя северна вежа.

Риф Кишла се издава на юг от нос Железний рог на 1.7 мили. Краят на рифа Кишла е разтегнат на югоизток. Този риф представлява камениста верига от подводни камъни с дълбочини от 1.5 до 7 метра и заедно с обкръжаващите го банки Аксенова, Волска, Андреева и Чернишева представлява голяма опасност за плаването. Югоизточният край на рифа Кишла се огражда от северна вежа.

Банка Андреева (шир. 45°04' N; дълг. 36°44' O) с дълбочина над нея 7.8 метра се намира на 2.5 мили южно от нос Железний рог.

Банка Чернишева с дълбочина над нея 5 метра се намира на 2.3 мили югоизточно от нос Железний рог. Тази банка е скалиста. На 6 кабелта западно от банката Чернишева се намира подводно препятствие с дълбочина над него 8 метра;

дълбочините източно от подводното препятствие са 8.2—9.8 метра.

Предупреждение. Всички опасности, лежащи близко до носовите Панагия и Железний рог, се намират в червения сектор на огъня на маяка Киз-Аулский. Пресичането на този сектор при влизането в Керченския пролив трябва да става не по-рано, преди светещият знак Панагия да дойде на пеленг 15°. Денем поворотът в пролива може да стане само тогава, когато пеленгът на нос Тузла стане повече от 9°.

От нос Железний рог до порт Анапа брегът се простира на *OSO* в леко извита линия. По протежение на първите 5 мили брегът е висок и стръмен. По-нататък до порт Анапа той едва се издига над водата. Почти по средата на това крайбрежие са разположени един до друг лиманите Кизилташкий (Кубанский), Бугазкий и Витязевский, отделени от морето с тесни коси.

На брега на лиманите са разположени селата Благовещенская и Витязево. На 2.5 мили южно от селото Витязево се намира селото Джемете.

На описвания район брегът има забележими планини. Близко до брега в предела на 10-метровата изобата има няколко опасности с дълбочини над тях от 1 до 5 метра. На известно разстояние от бреговата черта се намира само банката Мария Магдалина.

Забраненият за плаване район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 44°58', 1 N; дълг. 36°54', 7 O;
- 2) шир. 44°59', 5 N; дълг. 37°10', 8 O;
- 3) шир. 44°58', 9 N; дълг. 37°11', 9 O;
- 4) шир. 44°57', 5 N; дълг. 37°12', 1 O;
- 5) шир. 44°56', 0 N; дълг. 36°55', 1 O.

Предупреждение. Трябва да се има предвид, че отдалече брегът в района на Кизилташкий и Бугазкий лиман и брегът при входа на Керченския пролив, особено при лоша видимост, имат известно сходство, затова при плаване в този район е необходимо да се внимава, за да не се объркат тези брегове.

Планината Круглая, висока 90 метра, се намира на 3 мили *ONO* от нос Железний рог.

Планината Лиса (Юливадина) (шир. 45°08' N; дълг. 36°57' O) се намира на 5.8 мили източно от планината Круглая. Тя е висока 130 метра.

Камък (шир. 45°07' N; дълг. 36°49' O) с дълбочина над него 1 метър се намира близко до брега на 2.9 мили източно от нос Железний рог.

Подводно препятствие (шир. 45°06' N; дълг. 36°52' O) с дълбочина над него 2 метра се намира на 5.4 мили източно от нос Железний рог.

Банка Мария Магдалина (шир. $45^{\circ}03'N$; дълг. $36^{\circ}59'O$) с най-малка дълбочина над нея 1.2 метра е разположена на 11 мили *OSO* от нос Железний рог. Тази банка е каменита. В пределите на 10-метровата изобата тя се простира на 1.3 мили в направление *NNO—SSW*; ширината ѝ е 7—8 кабелта.

Между банката и брега има проход, широк 0.5 мили; дълбочината в него е от 10 до 12 метра.

Светещ буй на банка Мария Магдалина — източен (шир. $45^{\circ}03'N$; дълг. $36^{\circ}59'O$), се поставя до западния край на банката. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят. Буйът е с надстройка; горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Подводни препятствия с дълбочини над тях 5 метра се намират на 2.5 мили северозападно и на 1.7 мили източно от банката Мария Магдалина. Близко до първото подводно препятствие лежи потънал кораб.

На 1.8 мили североизточно от банката Мария Магдалина и на 3 кабелта от брега се намира подводно препятствие с дълбочина над него 2 метра.

Потънали кораби с частите си над водата лежат близко до брега на 2.3 мили *ONO* и на 4 мили източно от банката Мария Магдалина. Корминът и корпусът на първия потънал кораб се виждат добре от разстояние 6 мили.

На 8 мили *OSO* от банката Мария Магдалина на дълбочина около 18 метра лежи още един потънал кораб.

Банка (шир. $45^{\circ}02'N$; дълг. $36^{\circ}56'O$) с дълбочина над нея 8 метра се намира на 2.2 мили на запад от банката Мария Магдалина.

От порт Анапа до Новоросийската бухта високият и почти изцяло стръмен бряг се простира отначало на *SSO*, а след това в района на нос Утриш постепенно завива на изток. Само източно от връх Колдун, който се намира на 3.5 мили западно от Новоросийската бухта, брегът постепенно се понижава и при входа на Новоросийската бухта завършва с виската Суджукска коса. Между носовете Утриш и

Утришенек брегът се състои от бели отвесни скали, а между носовете Утришенек и Мисхако на него се издигат еднообразни невисоки върхове със закръглени форми, които до меридиана $37^{\circ}40'O$ и източно от него се спускат към морето с невисоки сиви скали. По цялото протежение планините са прорязани от дефилета, а на места с долини на реки. Забележими от тях са дефилето Хиндереи, намиращо се на 7 мили *SSO* от порт Анапа, дефилето Дюрсо на 5 мили източно от нос

Утришенек, долината на река Озерейка, намираща се на 3 мили източно от дефилето Дюрсо, и долината на река Мисхако, разположена при нос Мисхако.

Брегът по цялото протежение е дълбок; 20-метровата изобата минава покрай него на разстояние 4—5 кабелта и само близко до носовете, обкръжени с опасности, тя минава далеч от брега.

Нос Анапский (шир. $44^{\circ}53'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) се издава от брега на разстояние около 1 мили. Този широк и тъп нос има невисоки, но скалисти брегове; неговите бели скали лесно се познават от морето. Добри ориентирни тук са също и високите, почти отвесни планини, разположени на незначително разстояние южно от носа.

Носът има три края; два от тях се издават на запад, а единият — на север. Северният край се нарича Северен Анапский нос, средният — Среден Анапский нос, а южният — Южен Анапский нос. На плоското възвишение на носа е разположен град Анапа, който граничи с порт Анапа.

На север и запад от носа се простира отмел. Северно от носа в морето се влива река Анапка.

Анапский светещ знак (шир. $44^{\circ}53'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) е поставен на стръмния бряг на нос Анапский до югозападните покрайнини на град Анапа. Видът на знака е черна четристенна пресечена пирамида с будка на върха.

Отмел — каменист, с отделни подводни и надводни камъни — се простира на запад и север от нос Анапский на разстояние до 4 кабелта от него. На отмела има отделни каменисти банки с дълбочини над тях от 2.2 до 3.2 метра.

Западният край на отмела се огражда от източна вежа, поставена на 4.5 кабелта и 309° от Анапския светещ знак. От северната страна отмелът се огражда с две южни вежи, едната от които се поставя на 1 мили на север, а другата на 9 кабелта на 14° от Анапския светещ знак.

Порт Анапа е разположен на северния бряг на нос Анапский. Портът е неголям; в него има пристан, издаващ се на север от Северния Анапский нос, а срещу него има рейд. Към този пристан, който често се нарича градски, могат да подхождат кораби с газене не повече от 2 метра; швартоването към него може да става само от източната му страна. При вятър от морето пристанът е добре защитен за стоящите при него кораби, но при силни ветрове от запад стоещето става неспокойно; при вятър от североизток стоещето е въобще невъзможно. На пристана има водопровод.

На 90 метра западно от този пристан има два временни причала, за които се швартоват рибарски кораби.

Големи кораби, идващи в порт Анапа, застават на рейда в района на светещия буй, обозначаващ потънал кораб. Пренасянето на пасажери и стоки за корабите се извършва с катери.

В порта има морска агенция на Черноморското паракходство

Рейдът на порт Анапа се намира северно от нос Анапский. Той е открит за ветрове от югозапад до NNW. Ветрове от морето тук духат с голяма сила и образуват значително вълнение и затова в случаите, когато се очаква щормово време с ветрове от морето, корабите са длъжни да напуснат рейда. Дълбочините в рейда са от 12 до 15 метра.

Вследствие на това, че грунът на Анапския рейд е много разнообразен и на места сред пясъка се попада на камъни, заставането на котва в рейда може да става само на определените места.

В рейда на порт Анапа има няколко потънали кораби; най-северният от тях, дълбочината над който е 2.4 метра, се огражда от зелен светещ буй.

Два потънали кораба лежат на створната линия на портоните светещи знаци. Дълбочината над единия от тях е 4 метра. Тези кораби не са обозначени.

Освен това в рейда има подводни препятствия и затова при подхождане към рейда и при движение в него трябва строго да се държи линията на створа.

Камък с дълбочина над него 8 метра се намира в западната част на рейда на 1.1 мили северно от Анапския светещ знак.

Подводно препятствие е разположено в североизточната част на рейда на 1.3 мили северно от началото на градския пристан на порта. Дълбочината над подводното препятствие е 4 метра.

Створът Анапски светещи знаци води в рейда на порт Анапа; направление на створа $297^{\circ}/^{\circ}-117^{\circ}/^{\circ}$.

Знаците имат вид на бели щитове с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу.

Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}19'O$) е поставен близо до устието на река Анапка в северната част на града.

Задният знак се намира на 500 метра от предния.

Створът Анапски портоните светещи знаци води към градския пристан на порт Анапа. Направление на створа $0^{\circ}-180^{\circ}$.

Знаците имат вид на мачти с топови фигури във вид на черни триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу.

Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) е поставен в средната част на градския пристан.

Задният знак се намира в района на порта на 1 кабелт от предния знак.

Предупреждение. Нощем огньовете на створа понякога биват закрити от корабите, стоящи на края на пристана.

Котвени места. Всеки кораб, който идва в порт Анапа, е длъжен да застане на котва близо до линията на створа

на Анапските светещи знаци. На големи кораби се препоръчва да застават на котва на 1.5 кабелта северозападно от точката на пресичането на створа Анапски светещи знаци със створа Анапски портоните светещи знаци на дълбочина 11 метра или на такова разстояние североизточно от указаната точка на дълбочина 7 метра; грунът на тези котвени места е тиня с пясък.

Малки кораби могат да застанат близо до пристана в близост на створа на Анапските портоните светещи знаци, а някои кораби с малко газене могат да застанат на котва от източната страна на градския пристан, където дълбочината е 2—3.7 метра.

Град Анапа е разположен на плоското възвишение на нос Анапский южно и източно от порта. Градът има автобусни съобщения с град Новоросийск и близката до него ж. п. станция Тонелная. Източно от града, почти сливайки се с него, е разположено селото Анапская-Николаевская, а на 2 мили на юг от града се намира селото Су-Псех.

Южно от селото Су-Псех, на 3.8 мили югоизточно от Анапския светещ знак и на 8 кабелта от брега, се намира забележимата планина Лиса, висока 320 метра.

Нос Утриш (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) се издава тесен, нисък, равен югозападно от високия, покрит с гора връх, който служи като забележим пункт при подхождане към носа от запад. Белите скали на този връх се виждат от далечно разстояние. Краят на носа е обкръжен с подводни и надводни камъни; на 1 кабелт западно от носа се намира островчето Утриш. Югоизточно от нос Утриш на 2.5 кабелта се простира отмел.

В близост на носа и островчето има опасности. На носа са разположени постройки на рибната промишленост.

На 2 мили северно от нос Утриш се намира забележимата планина Суко

Брегът в района на гр. Анапа и нос Утриш:
1 — гр. Анапа, пеленг 68°, разстояние 4 мили; 2 — нос Утриш, пеленг 127°, разстояние 9.7 мили

Рейдът на порт Анапа се намира северно от нос Анапский. Той е открит за ветрове от югозапад до NNW. Ветрове от морето тук духат с голяма сила и образуват значително вълнение и затова в случаите, когато се очаква щормово време с ветрове от морето, корабите са длъжни да напуснат рейда. Дълбочините в рейда са от 12 до 15 метра.

Вследствие на това, че грунът на Анапския рейд е много разнообразен и на места сред пясъка се попада на камъни, заставането на котва в рейда може да става само на определените места.

В рейда на порт Анапа има няколко потънали кораби; най-северният от тях, дълбочината над който е 2-4 метра, се огражда от зелен светещ буй.

Два потънали кораба лежат на створната линия на портоните светещи знаци. Дълбочината над единия от тях е 4 метра. Тези кораби не са обозначени.

Освен това в рейда има подводни препятствия и затова при подхождане към рейда и при движение в него трябва строго да се държи линията на створа.

Камък с дълбочина над него 8 метра се намира в западната част на рейда на 1-1 мили северно от Анапския светещ знак.

Подводно препятствие е разположено в североизточната част на рейда на 1-3 мили северно от началото на градския пристан на порта. Дълбочината над подводното препятствие е 4 метра.

Створът Анапски светещи знаци води в рейда на порт Анапа; направление на створа $297\frac{3}{4}^{\circ}$ — $117\frac{3}{4}^{\circ}$.

Знаците имат вид на бели щитове с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу.

Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}19'O$) е поставен близо до устието на река Анапка в северната част на града.

Задният знак се намира на 500 метра от предния.

Створът Анапски портоните светещи знаци води към градския пристан на порт Анапа. Направление на створа 0° — 180° .

Знаците имат вид на мачти с топови фигури във вид на черни триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу.

Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) е поставен в средната част на градския пристан.

Задният знак се намира в района на порта на 1 кабелт от предния знак.

Предупреждение. Нощем огньовете на створа понякога биват закрити от корабите, стоящи на края на пристана.

Котвени места. Всеки кораб, който идва в порт Анапа, е длъжен да застане на котва близо до линията на створа

на Анапските светещи знаци. На големи кораби се препоръчва да застават на котва на 1-5 кабелта северозападно от точката на пресичането на створа Анапски светещи знаци със створа Анапски портоните светещи знаци на дълбочина 11 метра или на такова разстояние североизточно от указаната точка на дълбочина 7 метра; грунът на тези котвени места е тина с пясък.

Малки кораби могат да застанат близо до пристана в близост на створа на Анапските портоните светещи знаци, а някои кораби с малко газене могат да застанат на котва от източната страна на градския пристан, където дълбочината е 2—3-7 метра.

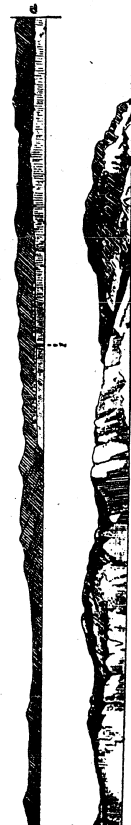
Град Анапа е разположен на плоското възвишение на нос Анапский южно и източно от порта. Градът има автобусни съобщения с град Новоросийск и близката до него ж. п. станция Тонелная. Източно от града, почти сливайки се с него, е разположено селото Анапская-Николаевская, а на 2 мили на юг от града се намира селото Су-Псех.

Южно от селото Су-Псех, на 3-8 мили югоизточно от Анапския светещ знак и на 8 кабелта от брега, се намира забележимата планина Лися, висока 320 метра.

Нос Утриш (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) се издава тесен, нисък, равен югозападно от високния, покрит с гора връх, който служи като забележим пункт при подхождане към носа от запад. Белите скали на този връх се виждат от далечно разстояние. Краят на носа е обкръжен с подводни и надводни камъни; на 1 кабелт западно от носа се намира островчето Утриш. Югоизточно от нос Утриш на 2-5 кабелта се простира отел.

В близост на носа и островчето има опасности. На носа са разположени постройки на рибната промишленост.

На 2 мили северно от нос Утриш се намира забележимата планина Суко

Брегът в района на гр. Анапа и нос Утриш:
1 — гр. Анапа, височина 48', разстояние 4 мили; 2 — нос Утриш, височина 127', разстояние 9-7 мили

(Економическа), висока 119 метра, а на 2-2 мили източно от нея — забележимата планина Кобила, висока 532 метра.

Пристани. До нос Утриш има два пристана за рибарски кораби; единият от тях се намира от северната страна на носа, а другият — от южната.

Островчето Утриш е разположено до края на нос Утриш; то се простира в западно направление. Между островчето и нос Утриш има малка плитководна бухтичка. От юг бухтичката е защитена с верига подводни камъни, която се простира от края на нос Утриш до западния край на островчето, обкръжаваща южния му бряг.

Светещ знак Утриш (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) е поставен на западния край на островчето Утриш. Видът на знака е бяла будка на стълбове.

Опасности. Близко до нос Утриш и островчето Утриш има опасности във вид на каменисти полоси от подводни камъни, отделни подводни и надводни камъни и банки, затова и приближаването към брега в района на носа следва да става внимателно.

Банки. В близост на нос Утриш се намират следните банки:

1. На 3 кабелта и 6° от светещия знак Утриш. Най-малката дълбочина над банката е 5 метра.

2. На 6 кабелта северно от светещия знак Утриш. Дълбочината над банката е 18-4 метра.

3. На 1-8 мили югозападно от светещия знак Утриш. Дълбочината над банката е 8-2 метра; тя е обкръжена с дълбочини 12—13 метра.

Потънал кораб (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) с части над водата лежи на разстояние около 1 кабелт югозападно от края на нос Утриш.

Котвени места. При северни ветрове неголеми кораби могат да застанат на котва южно от нос Утриш, а при южни ветрове — на север от него на дълбочина 5—9 метра; грунът тук е тиня с пясък и чакъл.

Забраненият за плаване район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

1) шир. $44^{\circ}45'5N$; дълг. $37^{\circ}15'8O$;

2) шир. $44^{\circ}48'0N$; дълг. $37^{\circ}20'1O$;

3) шир. $44^{\circ}46'2N$; дълг. $37^{\circ}22'1O$;

4) шир. $44^{\circ}44'8N$; дълг. $37^{\circ}21'7O$;

5) шир. $44^{\circ}43'1N$; дълг. $37^{\circ}18'9O$.

Нос Утришенок (шир. $44^{\circ}42'N$; дълг. $37^{\circ}27'O$) е разположен на 4-5 мили югоизточно от нос Утриш и по своя вид много прилича на него, особено от северозапад и югоизток. Нос Утришенок е добре забележим. На 3 мили *ONO* от носа се намира забележимата планина Сахарная Голова, висока 540 м.

На 5 мили *OSO* от нос Утришенок е разположено дефилето Дюрсо, източно от което се виждат скали с бял цвят. На 3 мили източно от дефилето Дюрсо се намира долината на река Озерейка, по средата на която има забележимо здание. Непосредствено западно от долината се издига добре забележимата от запад планина Круглая, висока 289 метра.

На източния бряг на реката Озерейка на 3 кабелта от бреговата черта е разположено селото Южная Озерейка. В непосредствена близост на брега, срещу устието на река Озерейка, са открити два потънали кораба. В близост на нос Утришенок има много опасности и затова на кораби с голямо газене се препоръчва да обхождат нос Утришенок на разстояние, не по-малко от 3 мили от него.

Риф се простира на 7 кабелта югозападно от нос Утришенок; дълбочината над края му е 4-6 метра. Мористото от рифа дълбочините рязко се увеличават. На 1 кабелт югозападно от края на рифа се намира скала с дълбочина над нея 9-8 метра.

Светещ буй Утришенок — източен (шир. $44^{\circ}42'N$; дълг. $37^{\circ}27'O$), се поставя над 8 кабелта югозападно от нос Утришенок и огражда от запад указаните по-горе риф и скала. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят. Буйът е с надстройка; горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Риф се простира на 7—8 кабелта южно от бреговата черта и на 2 мили северозападно от нос Утришенок; дълбочината над края му е 6-2 метра.

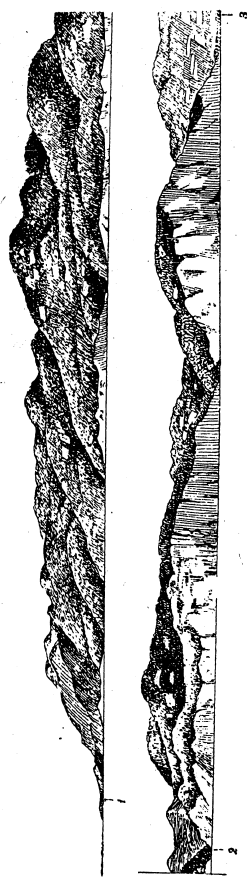
Отмел се простира на 1 милиа южно от бреговата черта и на 3-5 мили югозападно от нос Утришенок. На отмела има много банки с дълбочини над тях от 8 до 15 метра. До края на отмела на 3-5 мили югоизточно от нос Утришенок има банка с дълбочина над нея 9 метра.

Потънал кораб (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}27'O$) се намира на 1-5 кабелта западно от нос Утришенок. Корабът представлява опасност за корабоплаването.

Светещият знак Озерейка (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}39'O$) е поставен на 4 кабелта югоизточно от селото Южная Озерейка. Видът на знака е бял правоъгълен щит; пред щита бяла будка с фенер на върха.

Котвено място, закрито за ветрове от североизточната четвърт, се намира срещу долината на река Озерейка на 2—2-5 кабелта от брега. Дълбочините над котвено място са от 7 до 15 метра; грунът е тиня с пясък.

Нос Мисхако (шир. $44^{\circ}39'N$; дълг. $37^{\circ}44'O$) се намира на 12-5 мили *OSO* от нос Утришенок. Носът е образуван от южните склонове на планината Колдун и малко се издава от общата линия на брега. Възвишенията, разположени в района на нос Мисхако между долината на река Озе-

Брегът от нос Утриш до долината на р. Осерейка:

1 — нос Утриш, височина 329', разстояние 11,7 мили; 2 — дефиленето Дорос; 3 — долината на р. Осерейка

рейка и Новоросийската бухта, далеч от юг изглеждат като острови.

При североизточни ветрове подхождането към брега и заставането на котва в района на нос Мисхако не се препоръчва.

Планината Колдун (Мисхако), висока 446 метра, се намира на 1 миля северозападно от нос Мисхако. Планината е добре забележима от юг и югозапад по голямата сива тригълна скала.

Банка (шир. $44^{\circ}38'N$; дълг. $37^{\circ}43'O$) с дълбочина над нея 10,4 метра се намира на 1 миля югозападно от нос Мисхако.

Потънали кораби. Между нос Мисхако и Суджукската коса близо до брега има няколко потънали кораби, някои от тях с части над водата.

Забраненият район за котвена стоянка и за лова на риба с придънни мрежи е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}40',1N$; дълг. $37^{\circ}48',2O$;
- 2) шир. $44^{\circ}37',0N$; дълг. $37^{\circ}49',6O$;
- 3) шир. $44^{\circ}36',0N$; дълг. $37^{\circ}44',0O$;
- 4) шир. $44^{\circ}39',0N$; дълг. $37^{\circ}43',0O$.

Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

От Новоросийската бухта до бухта Туапсе

От Новоросийската бухта до бухта Туапсе брегът се простира в общо направление на югоизток. Склоновете на високите планини са покрити с гъста растителност и са прорязани от множество дефилета и долини на реки, плътно подхождат към бреговата черта и се спускат към морето с отвесни стръмнини. В този район на брега има само две големи бухти — Новоросийската и Геленджикската; входните им носове значително се издават в морето и са добре забележими. Само тези две бухти по същество са удобни котвени стоянки.

Върховете на много планини се намират на разстояние до 5—6 мили от бреговата черта и са добре забележими пунктове. Между тях особено трябва да се отбележат: Дооб (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $37^{\circ}58'O$), Джанхот (шир. $44^{\circ}27'N$; дълг. $38^{\circ}10'O$), Гебеус (шир. $44^{\circ}24'N$; дълг. $38^{\circ}38'O$), Тхачехочук (шир. $44^{\circ}30'N$; дълг. $38^{\circ}17'O$) и Ту (шир. $44^{\circ}12'N$; дълг. $38^{\circ}53'O$).

Описваният бряг е дълбок и общо чист от опасности. Само до самата брегова черта има няколко потънали кораби и камъни, но последните са разположени предимно близо до носовете. Много потънали кораби, банки и други подводни препятствия има в Новоросийската бухта. 10-метровата изобата минава на разстояние около 2 кабелта от бреговата черта, отдалечава се на разстояние до 5 кабелта само близо до устията на реките. 20-метровата изобата се отдалечава от брега средно на около 1 миля.

Новоросийската (Цемеската) бухта (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}50'O$) се вдава на 8 мили в брега на материка в северозападно направление. Ширината на входа на бухтата между краищата на Суджукската коса и нос Дооб е 5 мили, а ширината на самата бухта в средната ѝ част не превишава 2,5 мили.

По своето разположение и дълбочини Новоросийската бухта е една от най-добрите бухти на Черно море. Брегът на бухтата е слабо нарязан от отделни носове, от които се издават малки отмели. Западният бряг на бухтата е нисък, но на запад, в дълбочина на материка, той постепенно се повишава. Източният бряг на бухтата по цялото си протежение е висок и на места стръмен. В дъното на бухтата близколежащите планини са пресечени от долината на реката Цемес; югоизточната част на бухтата има друга долина, където се намира селото Кабардинка. В дъното на бухтата е разположен град Новоросийск.

Дълбочини. Новоросийската бухта има равен релеф на дъното с дълбочини 21—27 метра. Към брега дълбочините рязко се намаляват. Брегът на бухтата е обкръжен с риф, простиращ се почти навсякъде успоредно на бреговата черта на 1,5—2 кабелта от нея.

Забележими пунктове. При подхождане към Новоросийската бухта от запад в ясно време добре забележими пунктове са върховете на планинския хребет Маркотх и планината Дооб. Планината Дооб е най-добър ориентир при влизане в Новоросийската бухта от всички направления.

При подхождане към нос Пенай лятно време се виждат светлосзелените квадратни площи на лозя.

Ветрове. През есенния и зимния период на годината североизточните ветрове в Новоросийската бухта достигат до силни урагани. Този вятър носи местното название бора. В такова време, при отрицателни температури на въздуха, се наблюдават залежавания на бреговете съоръжения и корабите, опасни за последните. Вятърът се разпространява на 20—30 мили от брега.

Когато духа бората, влизането в Новоросийската бухта е невъзможно и при такова време се препоръчва своевременно да се отиде в открито море или да се застане на котва, като се чака подобряването на времето, в района на селото Южная Озерейка.

Рейдове. Акваторията на Новоросийската бухта се дели на два рейда: външен и вътрешен. Вътрешният рейд се намира в дъното на бухтата и е отделен от външния рейд със Западна и Източна мол.

Рейдовете на Новоросийската бухта са добре закрити от всички ветрове с изключение на североизточния (бора), югоизточния и южния. Корабите, стоящи близо до източния бряг, са по-малко подложени на влиянието на бората.

Котвени места. Във външния рейд на Новоросийската бухта може да се застане на котва повсеместно, но най-удобни са две котвени места. Едното котвено място се намира на 1.4 мили северно от нос Дооб. Дълбочината му е 22—24 метра; грунтът е тиня. При ветрове от морето от това котвено място е удобно да се отиде в порт Новоросийск.

Второто котвено място се намира на 2 мили югоизточно от светещия знак на Източния мол. Дълбочината на това котвено място е 24—26 метра; грунтът е тиня и тиня с раковинки. При вятър от морето отгук също е удобно да се отиде в порт Новоросийск. Това котвено място е обозначено със светещ буй и несветещ конически буй.

Светещ буй Новоросийский—за котвеното място (шир. $44^{\circ}42'N$, дълг. $37^{\circ}50'O$), се поставя на 1.3 мили югоизточно от края на Източния мол. Буйът е боядисан с червени и жълти вертикални полоси по четири от всеки цвят; надстройката на буйа е жълта с фенер на върха. До буйа се поставя вежа. На 1.3 мили югоизточно от този буй се поставя несветещ буй на котвеното място.

Потънали кораби в Новоросийската бухта са открити на следните места:

1. В шир. $44^{\circ}43',1 N$; дълг. $37^{\circ}48',8 O$. Този кораб на носа и кърмата се ограда от две зелени вежи с шарове.
2. В шир. $44^{\circ}42',6 N$; дълг. $37^{\circ}50',1 O$. Дълбочината над кораба е 18 м.
3. В шир. $44^{\circ}42',3 N$; дълг. $37^{\circ}49',9 O$. Дълбочината над кораба е 12 м.
4. В шир. $44^{\circ}42',1 N$; дълг. $37^{\circ}50',3 O$.
5. В шир. $44^{\circ}41',3 N$; дълг. $37^{\circ}50',6 O$.
6. В шир. $44^{\circ}40',7 N$; дълг. $37^{\circ}50',7 O$. Дълбочината над кораба е 18 м.
7. В шир. $44^{\circ}43',6 N$; дълг. $37^{\circ}47',0 O$. Този кораб е с издани части над водата.

Голям брой потънали кораби лежат на югозапад от линията, съед. няваща нос Дооб с края на Суджукската коса. Дълбочините над тези потънали кораби са повече от 18 метра.

Подводни препятствия във вътрешния рейд на Новоросийската бухта са открити в следните места:

1. В шир. $44^{\circ}43',8 N$; дълг. $37^{\circ}47',2 O$. Това подводно препятствие се ограда от вежа; най-малката дълбочина над него е 4.5 метра. На 2 кабелта югозападно от това препятствие има още три подводни препятствия.
2. В шир. $44^{\circ}43',7 N$; дълг. $37^{\circ}47',2 O$. Най-малката дълбочина над препятствието е 6 метра. До него има още едно подводно препятствие с дълбочина над него 7 метра.
3. В шир. $44^{\circ}43',6 N$; дълг. $37^{\circ}48',4 O$. Най-малката дълбочина над препятствието е 4 метра.
4. В шир. $44^{\circ}43',1 N$; дълг. $37^{\circ}47',2 O$. Най-малката дълбочина над препятствието е 7 метра.

Освен това в бухтата има много подводни препятствия с дълбочини над тях от 8.6 до 11 метра.

Забранените за плаване райони във външния рейд на Новоросийската бухта се намират в долунзброените места.

Първият район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}39',0 N$; дълг. $37^{\circ}49',1 O$;
- 2) шир. $44^{\circ}39',0 N$; дълг. $37^{\circ}50',0 O$;
- 3) шир. $44^{\circ}38',5 N$; дълг. $37^{\circ}50',0 O$;
- 4) шир. $44^{\circ}38',5 N$; дълг. $37^{\circ}49',1 O$.

Вторият район се ограничава от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}42',5 N$; дълг. $37^{\circ}47',3 O$;
- 2) шир. $44^{\circ}42',5 N$; дълг. $37^{\circ}48',2 O$;
- 3) шир. $44^{\circ}42',2 N$; дълг. $37^{\circ}48',2 O$;
- 4) шир. $44^{\circ}42',2 N$; дълг. $37^{\circ}47',5 O$.

Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

Районът за поставяне на грунт повдигнатите и потопени кораби се намира във вътрешния рейд и е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}43',9\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48',20$;
- 2) шир. $44^{\circ}43',8\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48',10$;
- 3) шир. $44^{\circ}43',8\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48',00$;
- 4) шир. $44^{\circ}43',9\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}47',70$;
- 5) шир. $44^{\circ}44',1\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}47',70$.

Между точките 1 и 5 за граница служи бреговата черта.

Забраненият за плаване и котвени стоянки район във вътрешния рейд на Новоросийската бухта е ограничен от бреговата черта и част от Източния мол и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}43',44\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48',400$;
- 2) шир. $44^{\circ}43',53\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48',330$;
- 3) шир. $44^{\circ}43',64\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48',550$.

Предвид наличието на подводните опасности плаването в този район се забранява.

Северен светец буй Новоросийский (шир. $44^{\circ}44'\text{ N}$, дълг. $37^{\circ}48'\text{ O}$) е поставен на юг от района за поставяне на грунт повдигнати и потопени кораби. Буйът е червен с червена надстройка.

Суджукската коса се намира на 3,5 мили *ONO* от нос Мисако до западния бряг на входа на Новоросийската бухта. Тя се простира на 0,5 мили югозападно от брега, а след това забележимо се стеснява, остро завива на запад и се простира още на 3 кабелта, образувайки неголяма плитководна бухта.

Остров Суджук (шир. $44^{\circ}40'\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}49'\text{ O}$) е обкръжен от големи подводни камъни; намира се на 3 кабелта югоизточно от Суджукската коса. Този чакълест остров е малък и нисък. Между северния край на остров Суджук и Суджукската коса има останки от мол, които се издигат над водата във вид на каменни масиви на 0,3—0,5 метра.

На 0,8 мили *SSO* от остров Суджук се простира риф с най-малка дълбочина над края му 5 метра. На източната граница на рифа на 6 кабелта югоизточно от южния край на остров Суджук се намира потънал кораб.

Светец буй Суджукский — западен (шир. $44^{\circ}40'\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}50'\text{ O}$), се поставя на югоизточния край на рифа, изхождащ от остров Суджук. Буйът е с ревун, боядисан с червени и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят; горната половина на надстройката на буйа е бяла, долната — червена. До буйа се поставя западна вежа.

Банка (шир. $44^{\circ}39'\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}48'\text{ O}$) с дълбочина над нея 16 метра се намира на 2 мили *SSW* от края на Суджукската коса. На 3 кабелта източно и на 6 кабелта югозападно от тази банка лежат два потънали кораба. Дълбочината над първия от тях е по-малка от 18 метра.

Предупреждение. Подхождането към брега и стоенето на котва в района на Суджукската коса през време на бора и при силни южни ветрове е невъзможно.

Нос Любви (шир. $44^{\circ}42'\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}47'\text{ O}$) се издава значително от западния бряг на Новоросийската бухта на 1,5 мили *NNW* от началото на Суджукската коса. 10-метровата изобата в района на нос Любви се огражда от западни вежи. На 1,7 мили югоизточно от нос Любви се намира банка с дълбочина над нея 18,4 метра.

Нос Дооб (шир. $44^{\circ}38'\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}54'\text{ O}$) се намира на 7,3 мили източно от нос Мисако. Той е източният входен нос на Новоросийската бухта и забележимо се издава на запад от общото направление на брега. Носът е тъп и стръмен. Югоизточно от него се намира ясно забележимата планина, която има от северозапад и югоизток вид на три върха, а от останалите направления — вид на сегмент. До подножието на тази планина има бели скали, простиращи се по направление към носа.

Нос Дооб:

1 — маяк Дообский, пеленг 90° , разстояние 0,5 мили

Маяк Дообский (шир. $44^{\circ}38'\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}55'\text{ O}$) е поставен на възвишението на нос Дооб. Видът на маяка е бяла каменна осемстенна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Радиомаякът се намира при Дообския маяк.

Селото Кабардинка е разположено в югоизточната част на Новоросийската бухта на 1,6 мили североизточно от нос Дооб. До селото Кабардинка в брега се вдава малка бухта, образувана от издаващия се на запад нос Дооб. Брегът на бухтата, с изключение на нейното дъно, е отвесен и скалист. Източният бряг е прорязан от устието на малък ручей. Южно от селото протича малката плитководна река Дооб.

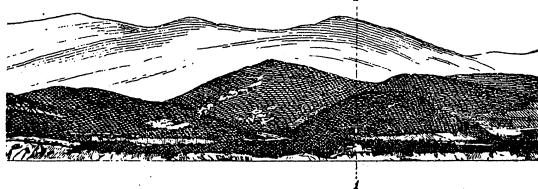
Створът Кабардински светещи знаци е оборудван на 7 кабелта югозападно от селото Кабардинка, на източния склон на планината Дооб. и служи за подхождане на кораби с голямо газене към порт Новоросийск през източния проход.

Направление на створа 310° — 130° .

Предният знак (шир. $44^{\circ}38'N$; дълг. $37^{\circ}56'O$) се намира над стръмината на 1 миля *ONO* от нос Дооб. Видът на знака е бял правоъгълен щит.

- Средният знак се намира на 2 кабелта от предния знак.
5 Видът на знака е бял правоъгълен щит.
Задният знак е поставен на 2 кабелта от средния знак.
10 Видът на знака е бял правоъгълен щит.

Нос Пенай (шир. $44^{\circ}41'N$; дълг. $37^{\circ}53'O$) се издава от източния бряг на Новоросийската бухта срещу Суджукската коса на 3 мили от нос Дооб. Нос Пенай е стръмен и от югозапад е мъчно забележим. От запад той може да бъде познат по намиращата се на него бяла скала. Близко до носа има опасности във вид на отделни камъни и банки.

Нос Пенай:

1—2 — створът Пенайски светещи знаци, пеленг 58° , разстояние 0.5 мили

- Створът Пенайски светещи знаци е оборудван на нос Пенай и служи за подхождане към порт Новоросийск през източния проход. Направление на створа $181^{\circ}9'—1^{\circ}9'$.

- Предният знак (шир. $44^{\circ}41'N$; дълг. $37^{\circ}53'O$) е поставен на южния бряг на носа близо до бреговата черта.

- Задният знак се намира на възвишението на 413 м от предния. Вид на знаците: четиристенни металически знаци с фенери на върховете. На страната на всеки знак, обрната към линията на створа, е закрепен бял правоъгълен щит с червена вертикална полоса по средата.

- Камък с дълбочина над него 9 метра се намира на 3 кабелта западно от нос Пенай.

- Камък с дълбочина над него 14 метра се намира на 5.5 кабелта западно от нос Пенай.

- Отличителна 20-метрова дълбочина се намира на 1 миля *SSO* от нос Пенай; тя е обкръжена с дълбочини 26—27 метра.

- Отличителна 19-метрова дълбочина (шир. $44^{\circ}39'N$; дълг. $37^{\circ}54'O$) е открита на 2 мили *SSO* от нос Пенай. Тя е обкръжена с дълбочини от 25 метра.

290

Пенайските банки се намират по средата на входа на Новоросийската бухта, на 1—1.5 мили югозападно от нос Пенай. Те заемат обширна площ и се простират по меридиана на 1.5 мили при ширина 1.2 мили. Най-малката дълбочина на Пенайските банки е 4 метра.

- На 1 миля югоизточно от Пенайските банки има няколко банки и камъни с дълбочини над тях 15—16 метра.

- Ограждане.** Пенайските банки се ограждат от един светещ буй и две вежи. Северният край на банките се огражда от кръстова вежа; западният край на банките се огражда от източна вежа, която се поставя на 1.8 мили югозападно от нос Пенай.

- Светещ буй на Пенайските банки — западен (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}53'O$), се поставя на 1 миля *SSW* от нос Пенай и огражда източния край на банките. Буйът е боядисан с червени и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката на буя е бяла, а долната — червена.

- Нос Шесхарис** (шир. $44^{\circ}42'N$; дълг. $37^{\circ}51'O$) е стръмен и незначително се издава от източния бряг на Новоросийската бухта срещу нос Любни.

- Порт Новоросийск** е разположен в дъното на Новоросийската бухта и е първокласен добре оборудван порт на Кавказкото крайбрежие.

- За порт Новоросийск през Новоросийската бухта водят два прохода: западен и източен. Западният проход е по-широк и удобен, понеже за порта води само един курс. Подхождането към порт Новоросийск както денем, така и нощем е в достатъчна степен осигурено със средства за навигационното ограждане.

- Стоянката в порт Новоросийск е спокойна и удобна през всяко време с изключение на временните действия на бора. Портът е защитен от вълнение от морето с два мола: Източен и Западен. Между краищата на моловете има проход, широк около 2 кабелта.

- Лоцман.** Лоцманското съпровождане за чуждестранните кораби е задължително. Освен въвеждането на корабите в порта и извеждането от него лоцманът извършва и швартоването на корабите, а също и преместването им. Лоцманът носи вахта при портовия надзор. Лоцманското обслужване се извършва през цялото денонощие.

- При ветровито време и лоша видимост въвеждането и извеждането на корабите от лоцмана не се извършва; в такъв случай корабите, чакащи лоцмана за въвеждане, са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

- При необходимост за ползуване услугите на лоцмана за провеждането на корабите в порта следва 12 часа до предполагаемото време за влизане в порта по радиото или други

291

свързочни средства да се подаде заявка за лоцмана на адрес капитана на порт Новоросийск. Два часа преди подхождането на корабите до мястото за приемането на лоцмана до същия адрес се съобщава уточненото време за влизането на кораба в

5 порта.

Всички кораби, възнамеряващи да отидат в порт Новоросийск, са длъжни да чакат лоцмана в точка (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $37^{\circ}52'O$).

10 При необходимост да се използват услугите на лоцмана за извеждане на кораба в море капитанът на кораба подава на адрес капитана на порт Новоросийск писмена заявка два часа преди набелязаното време за излизане от порта.

Всички кораби, чакащи лоцмана за излизане в море, са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

15 **Снабдяване.** От порт Новоросийск могат да се получат всякакъв вид горива и запаси от провизии. Вода има в ограничено количество.

Ремонт. В порт Новоросийск могат да се извършват необходимите ремонти на малки кораби и корабни механизми.

20 **Съобщения.** Порт Новоросийск е свързан с общата ж. п. линия на СССР.

Корабите от Черноморското параходство поддържат регулярни пасажерски съобщения със съветските портове на Черно море.

25 **Щормовите сигнали** се издигат на мачтата на сигналния пост, който сенамира на края на пристан №3. Сигналите се вдигат както през деня, така и през нощта.

Светещ знак (шир. $44^{\circ}43'N$; дълг. $37^{\circ}48'O$) е поставен на края на Източния мол. Видът на знака е бяла кръгла каменна кула с червени вертикални полоси по средата. Знакът се вижда лошо.

Сигнали за мъгла се подават с камбана.

30 Светещ знак (шир. $44^{\circ}43'N$; дълг. $37^{\circ}48'O$) се намира на края на западния мол. Видът на знака е червена ажурна металическа поставка във вид на пресечена пирамида.

35 **Маяк Новоросийский** (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}47'O$) е поставен на склоновете на планината на 7 кабелта северно от северния бряг на Новоросийската бухта. Видът на маяка е бяла четиристенна кула.

40 **Този маяк** е задният знак на створа, водещ в порт Новоросийск през западния проход. Предният знак на този створ е светещият знак, поставен на края на Източния мол. Направление на створа $154\frac{1}{2}^{\circ} - 334\frac{1}{2}^{\circ}$.

45 При намаляване на видимостта през деня Новоросийският маяк свети с бял постоянен огън. Южно от маяка, на североизточния бряг на бухтата, е поставен знакът Ближний Цемеский, който има вид на бяла пресечена каменна пирамида.

Оборудване на порта. В порт Новоросийск има няколко оборудвани причала и кейова стена, намираща се в източната част на порта. В северозападната част на порта има басейн. Към много от пристаните е прокарана ж. п. линия. В порта има механизирани средства за товаро-разтоварни операции, буксири и други плаващи средства.

5 **Източната кейова стена** се простира на север от началото на Източния мол. За швартоване на кораби при кейовата стена е оборудван причал №3. От северния край на кейовата стена на SSW се простира така нареченият Циментен пирс.

10 **Импортият пирс** се намира на 1 кабелт северозападно от Циментния пирс. Пирсът има четири причала: №6, 7, 8 и 9. На северозападния и югоизточния край са поставени по един огън.

15 **Пристан №1** се намира на 7 кабелта на запад от началото на импортия пристан. На изток от него се виждат останки от разрушени пристани.

Пристан №2 се намира на 0.9 кабелта от пристан №1. На края му е поставен огън.

20 **Пристан №3** (Елеваторен) се намира на 0.7 кабелт югозападно от пристан №2. За него се швартоват пасажерски кораби. На края на пристана е разположена сигнална мачта и огън.

Пристан №4 се намира на 0.7 кабелт от пристан №3. Пристан №4 е разрушен. На всеки ъгъл от неговите кранца е поставен по един огън.

Пристан №5 (Нефтен) се намира на 0.8 кабелт от пристан №4 и има два причала: №28 и 29. На края на пристана е поставен огън.

30 **Пристанът за дървен материал** е североизточната граница на басейна. На края на пристана е поставен огън.

Пристанът, който е югозападна граница на басейна, има един причал — №35.

35 **Каботажният мол** залочва от западния бряг на бухтата на 2 кабелта северно от Западния мол на порта.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителните разпоредения на Новоросийския морски порт и причислените към него Анапски и Теленджикски портов пункт, 1953 г.)

40 1. Времето и редът за влизането на търговските кораби в порта и излизането от него в море се определят от управлението на порта.

2. Едновременно излизане от порта или влизане в порта се разрешава на един кораб, при това с приближаване към входа на моловете заграждения корабите своевременно предупреждават за това с едно продължително изсвирване, за да се отстрани възможността за стълкновение с малките кораби, излизащи иззад моловете.

45 3. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

4. Влизането в порта и излизането от него се разрешава на кораби с газене, оставящо под кила не по-малко от 1 фут при ниски води.

7. На командата и други лица, намиращи се на борда на кораба, идващ отвъд границите, до получаване на съответно разрешение под личната отговорност на капитана на кораба строго се забранява да имат съобщения с брега; също се забранява и допускът на когото и да е на кораба. Това правило не се отнася само за държавните агенти, имащи специално разрешение.

8. Всички пребиваващи в порта кораби са задължени да съобщат за идването си на началника на инспекция портови надзор — капитана на порта, като му представят всички корабни документи. Съобщението за пристигането трябва да бъде подадено не по-късно от 2 часа от момента на пристигането в порта.

9. При пристигането на корабите в порта капитаните на корабите, старшите и другите административни лица от корабите са длъжни да съобщат на началник инспекция портови надзор — капитана на порта, за всичко забелязано от тях в морето, а именно: за неправилности в ограждането, за липса на предупредителни знаци, както и за всичко, което може да послужи като препятствие за успешното плаване.

10. За всички случаи на авария с кораба или с товара му, за всички случаи на повреждане на причалите, опознавателните знаци, вехите и за изместването им от мястото, за нещастни случаи с хора капитаните и старшите на корабите са задължени да известят незабавно началника на инспекция портови надзор — капитана на порта.

12. За получаване разрешение на кораба за излизане в море капитаните и старшите на кораба своевременно преди излизането представят на началник инспекция портови надзор — капитана на порта, всички установени за тази цел корабни документи и квитанции за платени портови такси.

13. Плаването на шалани, гемии, моторни лодки, шлюпки и други малки плаващи средства в района на входа на порта от залез до изгрев слънце се забранява.

15. Движението на съдове в порта се извършва с такъв ход, при който същите не ще предизвикат вълни, които могат да повредят както корабите, така и всички портови съоръжения.

16. Корабите по време на движение, а също и при буксирането им във водите на порта са задължени да държат котвата готова за отдане.

20. С вдигане на мачтата на сигнала пост, намиращ се на края на пристан № 3, — сигнал, забраняващ плаването във външния рейд, всички катери и шлюпки прекратяват движението, подхождат към най-близкия причал и чакат за откриване на движението в рейда.

23. Придвижването на кораб от едно място на друго, преминаването на кораб от един причал на друг без знанието и разрешението на началник инспекция портови надзор — капитана на порта, се забранява.

24. Всички кораби се швартоват към причалите само с разрешение на началник инспекция портови надзор — капитана на порта.

25. Швартоването с борт на борда на швартован кораб се допуска само със знанието и разрешението на началник инспекция портови надзор — капитана на порта.

27. Всички кораби, стоящи с отдадени котви, са длъжни или да отдадат верига с такъв разчет, че съединителната верижна скоба (шегел) да бъде на палубата при киноза, или да намотат бухта от веригата на бака до съединителната скоба за удобство и бързо разединяване на веригата в случай на необходимост от извеждане на кораба.

34. Корабите, стоящи до причала или на рейда, са длъжни от залез до изгрев слънце да имат установените огньове за кораби, стоящи на котва.

36. Забележка. За корабите, стоящи в два или повече реда, рейдовите огньове са задължени да имат само крайните кораби. Видимостта на огньовете трябва да бъде не по-малка от 1 миля. Корабите, натоварени с взривни или леснозапалителни вещества, или такива, намиращи се в процес на товарене или разтоварване, в допълнение на указанията са задължени да имат още един червен огън на рея на фок-мачтата, виждащ се от всички страни и поставен по-високо от рейдовия огън.

38. На корабите, стоящи до причалите, се забранява да хвърлят зад борда каквото и да било: смет, плаващи или потъващи предмети и др. На цистерните, превозващи нефтопродукти, се забранява да изпомпват баласт във вътрешния и външния рейд по-близо от 20 мили от Дюбския маяк.

43. За всички аварии, пожари, произлезли на кораба в море и в пределите на портовите води, и за повредите, причинени на портовите съоръжения и на навигационната обстановка, капитаните на корабите подават незабавно до началник инспекция портови надзор — капитана на порта, писмено сведение с подробно изложение на всички обстоятелства за аварията, пожарите или поврежданията.

76. Забранява се без разрешение от управлението на порта да се включват в линията на осветлението, а също да се извършва преоборудване на съществуващата електрическа мрежа. Без разрешение на управлението на порта не се допуска поставянето на цветни фенери в пределите на територията на порта.

78. Извършването на водолазни работи може да става само с разрешение за всеки отделен случай от управлението на порта. Водолазите са длъжни да представят в управлението на порта медицинско свидетелство за годността им за работа и удостоверение за допуск на водолазна работа.

79. През време на водолазните работи на барказа трябва да бъдат вдигнати на носовия флагшток два флага „3“ по Международния свод с размери, не по-малки от 1 м², а през нощта — два червени огъня.

83. Риболовни мрежи и снасти се забранява да се поставят на фарватера и в районите на фарватера по-близо от 400 метра от тях.

84. Ловенето на риба със сакове, мрежи или аламини в пределите на порта се забранява.

87. На риболовни шлюпки се забранява да застават на котва на фарватера и подхождатите проходи.

90. Риболовните кораби могат да заемат за стоянки само тези места, които са определени за тях от управлението на порта.

97. При възникване на пожар в порта всички кораби се поставят в разпореждане на порта и при първото му поискване предоставят в негово разпореждане безвъзмездно наличните в тях пожарогасителни средства и работна сила.

109. В пределите на порта без разрешението на управлението на порта се забранява пускането на ракети и запалването на бенгалски огньове освен сигналните.

111. При пожар на кораб капитанът или неговият заместник взема от своя страна всички мерки за потушаване на пожара. При пристигането на мястото на портовата пожарна охрана капитанът на кораба или неговият заместник се подчинява на разпорежданията на началника на пожарната охрана на порта, даже и в такъв случай, ако за ликвидирането на пожара трябва да се потопи корабът.

125. За предпазване преминаването на плъхове от кораба на брега и обратно е необходимо:

а) всички въжета, с които е швартован корабът към брега, да бъдат снабдени с металически щитове или дискове;

б) нощем, когато няма товаро-разтоварителни операции, да се снемат сходните;

в) работните сходни през нощта трябва да бъдат добре осветени.

133. Забранява се къпането, къпането на животни, прането на бельо на причалите, молювете, кейните стени и на корабите при стоенето им до причалите и на рейда.

137. Влизането в порта и движението в територията на порта без специален пропуск се забранява.

139. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

147. За всяко нарушение на настоящото задължително постановление на администрацията на порта се съставя протокол.

148. На виновните за нарушение на задължителното постановление в порта по разпореждане на началника на порта се налагат глоби.

149. Глоби се налагат в тези случаи, когато за дадено нарушение виновните не следва да бъдат привлечени към съдебна отговорност.

- 5 153. Ако нарушението на настоящото задължително постановление е причинило спиране на работата в порта, нарушение движението на корабите, авария на кораби, повреждане на портови съоръжения, нарушаване обстановката на корабоплавателния път или някои сериозни последствия или те са били свързани с извършването на каквото и да било деяние, преследвано по углавния ред, то лицата, допуснали нарушенията, подлежат на привличане към съдебна отговорност.

Град Новоросийск е разположен в дъното на Новоросийската бухта на полегатите склонове на брега. Долината на река Цемес разделя града на две части: централна и заводска.

- 15 В града има болница, амбулатории, диспансери и редица медицински пунктове, а също и различни административни учреждения.

Наставление за влизането в порт Новоросийск. За влизане в порт Новоросийск през западния проход при идване от югозапад и юг трябва при откриването на Дообския маяк (шир. $44^{\circ}38'N$; дълг. $37^{\circ}55'O$) да се легне на курс към него. По този курс трябва да се движи до пресичането му със створа на Новоросийския маяк (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}47'O$) и светещия знак на Източния мол (шир. $44^{\circ}43'N$; дълг. $37^{\circ}48'O$); направление на створа $154\frac{1}{4}^{\circ}$ — $334\frac{1}{4}^{\circ}$. След това трябва да се легне на този створ и да се движи по него до порта Новоросийск или до котвеното място. Влизането в порта трябва да става между светещите знаци, установени на краищата на Западния и Източния мол.

- 30 При идване в Новоросийската бухта от запад трябва да се легне към Дообския маяк на курс 90° и се движи по този курс до линията на створа Новоросийския маяк със светещия знак на Източния мол. По-нататък трябва да се легне на този створ, по който се отива в порт Новоросийск.

- 35 За влизането в порт Новоросийск от източния проход е необходимо от паралела на Дообския маяк да се легне на створа на Пенайските светещи знаци (направление на створа 182° — 2°) и се следва по този створ до пресичането му със створа на Кабардинските светещи знаци (направление на створа 310° — 130°). След това, оставяйки Кабардинските знаци по кърмата, следва да се върви по този створ до порт Новоросийск или до котвеното място на външния рейд. Влизането в порта трябва също да стане между краищата на Западния и Източния мол, на които са поставени светещи знаци.

- 45 Бетонни мзвива с дълбочина над тях от 0.2 до 4 м има до външната страна на Източния мол.

От Новоросийската бухта до нос Идокопас брегът на протежение 18 мили има общо направление на югоизток. Той е малко нарязан. Тук няма забележими носове освен носо-

вете Тонкий и Толстий, между които е разположен входът на Геленджикската бухта.

Към този бряг подхождат високи и стръмни планини, покрити с гора.

- 5 Районът между нос Дооб и Геленджикската бухта е образуван от склоновете на планината Дооб, които се спускат отвесно към морето и имат 10 бели характерни триъгълни стръмнини. Близко до реката Ашамба, вливаща се в бухтата Рибаккая, разклоненията на планината Дооб завършват и нататък брегът се спуска полегато към Геленджикската бухта. От Геленджикската бухта до долината на река Мезиб стръмният бряг има извънредно характерен вид: отвесна скалиста стена с бял цвят, като че ли изкуствено построена, на горния срез завършваща със сегменти, разделени от дефилета. От средата към двете страни на района сегментите постепенно и симетрично се намаляват.

В края на този участък, в района на село Фалшивий Геленджик, брегът до известна степен наподобява на брега при входа на Геленджикската бухта и затова при плаване тук, особено при лоша видимост, трябва да се внимава.

На юг от реката Мезиб хълмистият бряг има бял цвят, а до нос Идокопас — сив цвят.

- Брегът по цялото протежение е дълбок. 10-метровата изобата минава на разстояние 2 кабелта от него и само при устието на река Мезиб се отдалечава на 0.5 мили. Близко до носовите има опасности.

Забележими пунктове. На известно отдалечение от бреговата черта се забелязват планините: Дооб (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $37^{\circ}58'O$), Плоская (шир. $44^{\circ}37'N$; дълг. $38^{\circ}04'O$) и Тхачехочук (шир. $44^{\circ}30'N$; дълг. $38^{\circ}17'O$). Освен това между дефилето Хотейай и долината на река Джанхот на високите скалисти стръмнини се виждат светложълтеникави петна във вид на арки. На брега на морето близко до устието на река Мезиб има няколко постройките.

- 35 **Планината Дооб** (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $37^{\circ}58'O$), висока 436 метра, се намира на 2.7 мили югоизточно от нос Дооб. Планината не е много по-ниска от възвишения хребет, намиращ се северно от нея, от който тя е отделена с долина и е цялата забележима по своя тъмен цвят.

- 40 Потънали кораби близо до нос Дооб са открити на 1 мили SSW и на 1.7 мили южно от нос Дооб. Дълбочините над двата потънали кораба са по-малки от 18 метра.

Подводни препятствия се намират на 2.8 и 3.5 мили западно от нос Дооб.

- 45 **Забраненият за котвени стоянки район** е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}33'.9N$; дълг. $37^{\circ}59'.2O$;
- 2) шир. $44^{\circ}32'.9N$; дълг. $37^{\circ}50'.6O$;

- 3) шир. $44^{\circ}36',0\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}44',0\text{ O}$;
4) шир. $44^{\circ}37',9\text{ N}$; дълг. $37^{\circ}54',3\text{ O}$.

Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

- Бухта Рибаккая (Голубая)** е разположена на 4-8 мили югоизточно от нос Дооб и се вдава на 2-5 кабелта в брега на материка. Брегът на бухтата, освен в дъното, е стръмен. В дъното на бухтата се влива река Ашамба. На брега на бухтата има две забележими бели двуетажни постройки. На 4-5 кабелта северозападно от северния входен нос на бухтата е установен четиристранен ажурен металически знак.

- Потънал кораб с части над водата лежи до южния входен нос на бухтата на 0-8 кабелт от брега.

- Геленджикская бухта** се намира на 2 мили източно от бухта Рибаккая. Тя се вдава в брега на 1-8 мили в северозападно направление между нос Тонкий на запад и отстоящия от него на 1 миля *OSO* нос Толстий. Зад входните носове бухтата се разширява.

- Брегът на бухтата не е висок, но стръмен. Близко до входните носове брегът е скалист. В югоизточната част на бухтата е разположен порт Геленджик. Покрай брега на бухтата сред зеленина са разположени почивни станции и санаториуми.

- Геленджикската бухта е открита за ветрове от южно и югозападно направление, които биват тук доста силни. Корабите идват в Геленджикската бухта за укриване от югоизточни ветрове.

- В Геленджикската бухта се наблюдава и бора, но много по-слаб, отколкото в Новороссийската бухта.

- При входа на Геленджикската бухта между носовете Тонкий и Толстий дълбочината е 16—17 метра. Към брега тя постепенно намалява. Почти в центъра на бухтата на 9 кабелта *WSW* от Геленджикския маяк се намира подводно препятствие. В южната част на бухтата на 5-5 кабелта северозападно от нос Толстий има банка с дълбочина над нея 5 метра. До брега на бухтата има камъни и затова приближаването към него, даже и на кораби с малко газене, по-близко от 1 кабелт не се препоръчва.

- При подхождане към бухтата входът ѝ се познава по редицата бели продълговати скали, които се простират покрай високия бряг на нос Толстий. Освен това на нос Тонкий има забележима църква.

- Нос Тонкий** (шир. $44^{\circ}33'\text{ N}$; дълг. $38^{\circ}02'\text{ O}$) е западният входен нос на Геленджикската бухта. Носът е забележим със своя бял цвят и групата здания, разположени на него, но при подхождане към бухтата от запад или югозапад, особено в мрачно време, той трудно се разпознава.

- Риф се издава от нос Тонкий на 2 кабелта на юг. Краят на рифа се огражда от западна вежа, поставена на 3 кабелта южно от края на нос Тонкий.

Нос Толстий (шир. $44^{\circ}33'\text{ N}$; дълг. $38^{\circ}03'\text{ O}$) се намира на 1 миля *OSO* от нос Тонкий. Носът е висок и стръмен. Както нос Тонкий, и той е обкръжен от каменист риф, лежащ на отмела, издаващ се от носа. На 3 кабелта *OSO* от нос Толстий се намира банка с дълбочина над нея 2-6 метра, а на 4 кабелта югоизточно от носа има банка с дълбочина над нея 9-8 метра. Освен тези банки близко до носа са разположени още няколко опасности.

- Светещ знак Геленджикский — входен (шир. $44^{\circ}33'\text{ N}$; дълг. $38^{\circ}03'\text{ O}$), е поставен на нос Толстий. Видът на знака е бяла металическа будка на бетонна основа във вид на пресечена пирамида.

- Знак е поставен на нос Толстий източно от светещия входен Геленджикский знак. Знакът е ажурен металически четиристранен.

- От мел се простира на 3-5 кабелта западно от нос Толстий. Дълбочината на края на отмела е 4 метра. Отмелът се огражда от източна вежа, поставена на 5 кабелта западно от нос Толстий.

- Риф каменист се намира на указания отмел и обкръжава нос Толстий на 1-5—2-5 кабелта от него. Най-малката дълбочина над рифа е 2 метра.

- Порт Геленджик** е разположен на източния бряг на Геленджикската бухта. Портът не е голям, но добре закрит от всички ветрове, освен от западните и югозападните.

- Маяк Геленджикский (шир. $44^{\circ}34'\text{ N}$; дълг. $38^{\circ}04'\text{ O}$) се намира на североизточния бряг на бухтата до северните окрайнини на град Геленджик, срещу входа на бухтата. Видът на маяка е бяла каменна четиристенна кула с червени вертикални полоси до двуетажна постройка.

- Створът за влизане в Геленджикската бухта е обогрудуван на североизточния бряг на бухтата; направление на створа $229^{\circ}/4^{\circ}$ — $49^{\circ}/4^{\circ}$.

- Преден знак на този створ е Геленджикский маяк. Задният знак е разположен на склоновете на планината на 1-3 км от Геленджикския маяк. Знакът е бял каменен, във вид на пресечена пирамида.

- Предупреждение.** Трябва да се има предвид, че зданието на Геленджикския маяк по външния си вид не се различава от другите здания в града и разпознаването му понякога е много трудно. Най-лесно се открива Геленджикский маяк по задния створен знак, който се вижда много добре.

- Пристани.** В Геленджикската бухта има няколко пристана. Пристан № 1 (източен или градски) е разположен до източния бряг на бухтата в порт Геленджик. До пристана има здание, в което се намира управлението на Геленджикския търговски порт и портовият надзор. На края на пристана е установен огън.

За подхождане към пристан № 1 трябва да се върви по входния створ на Геленджикската бухта дотогава, докато огънят, поставен на края на пристана, не дойде на пеленг 101 $\frac{1}{4}$ °. След това трябва да се легне на курса на този огън и се следва към пристана.

Пристан № 2 (западен) се намира до западния бряг на бухтата.

Пристан № 3 (северен) е разположен в северната част на бухтата.

Пристанът на Рибния завод се намира на 4 кабелта на запад от пристан № 3. Към този пристан се швартоват рибарски кораби.

Град Геленджик е разположен на източния бряг на бухтата. Той е районен център в Краснодарския край и курорт. В града има много зеленина, хубави градини и болница. Съобщенията с град Новоросийск се поддържат с пасажерски катери и автобуси; с град Туапсе град Геленджик е свързан също с автобуси.

Котвеното място при подхода към порт Геленджик се намира по пеленг 227° на нос Толстий, на дълбочина 10 метра.

Река Мезиб се влива в морето на 5 мили югоизточно от Геленджикската бухта. Устието на реката е оградено с два мола, които образуват плитководен басейн.

Близко до устието на реката е разположено селото Фалшивий Геленджик. Това название то е получило вследствие на това, че при намалена видимост брегът при селото има сходство с брега на Геленджикската бухта.

Брегът близо до устието на река Мезиб е пясъчлив. 10-метровата изобата минава на 0.5 милиа от брега.

Светещият знак Мезиб (шир. 44°30' N; дълг. 38°08' O) е поставен до устието на река Мезиб на 20 метра от уреза на водата. Видът на знака е бяла четиристенна пресечена дървена пирамида.

Банка (шир. 44°30' N; дълг. 38°07' O) с дълбочина над нея 1.2 м лежи на 2 кабелта на запад от устието на река Мезиб. Банката се простира по направление северозапад — югоизток на 2 кабелта разстояние.

От нос Идокопас до бухтата Туапсе брегът на протежение 43 мили се простира в общо направление OSO. На целия този район към брега подхождат високи планини, спускащи се към морето с отвесни стръмнини. Само в долините на реките и на неговия участък северозападно от нос Гуавга склоновете на брега са полегати. Почти по цялото протежение брегът е обрасъл с гора. Само в западната част на района на места има и съвършено голи скали. Особено гъсти са горите, покриващи склоновете на планината при нос Широкий.

300

Описваният район от брега е слабо нарязан. Носовите Идокопас, Чуговкопас, Гуавга, Ту, Грязнова общо взето незначително се издават в морето.

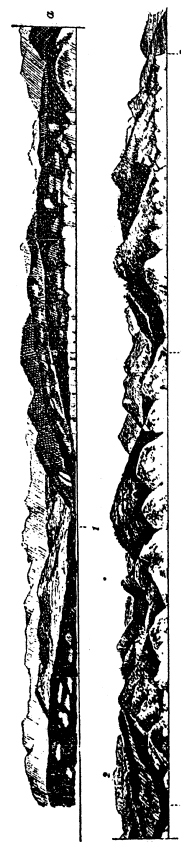
Има няколко бухти, от които най-удобни за котвени стоянки са бухтите Вулан, Джубга и Михайловская.

Почти по цялото протежение брегът е чист от опасности. Само в непосредствена близост до носовите има неголеми рифове и камъни, а на северозапад от нос Гуавга на разстояние около 1.1 кабелта от брега се простират няколко полоси от подводни камъни на разстояние до 2 мили.

Забележими пунктове. При плаване покрай брега от северозапад веднага зад нос Идокопас се откриват планините Гебеус, Лисая и Ту. Последната планина се намира сравнително недалече от брега и добре се отличава със своя тъмен цвят. В ясно време над планината Ту се вижда планината Болшой Псеушко, най-високата в този район.

На стръмнините до нос Идокопас има жълто петно, което не се вижда поради своя малък размер; денем се вижда значително от по-далече, отколкото светещият знак Идокопас, особено от югозападно направление.

Нос Идокопас (шир. 44°25' N; дълг. 38°12' O) се намира на 10.4 мили югоизточно от нос Толстий. Носът е висок и стръмен; от северозапад и югозапад той като че ли се издава далеч в морето. Близко до нос Идокопас в морето се вливат няколко реки, образувачи забележими тесни дефилета в планините. На 2 кабелта югоизточно

От планината на р. Мезиб до нос Идокопас:
1 — долина на р. Мезиб; 2 — нос Толстий; 3 — седлото
долина на р. Джалгат; 4 — нос Идокопас; 5 — нос Толстий, разстояние 6.2 мили

301

от нос Идокопас е разположено дефилето Молоканова, а на 2 мили източно от същия нос дефилето Тъмная (Нахабж). Забележима е също така долината на река Джанхот, намираща се на 1.2 мили на северозапад от нос Идокопас.

- 5 Близко до брега на 3.2 мили северозападно от нос Идокопас се издига забележимата планина Джанхот, висока 312 м, на върха на която е поставен знак.

Светещ знак Идокопас (шир. $44^{\circ}25'N$; дълг. $38^{\circ}13'O$) е поставен на 9 кабелта *OSO* от нос Идокопас. Видът на знака е бяла ажурна металическа стойка. За увеличаване видимостта на знака от двете му страни са поставени бели щитове.

Потънал кораб (шир. $44^{\circ}26'N$; дълг. $38^{\circ}14'O$) с части над водата се намира близо до брега срещу долината на река Джанхот, на 1 мили северозападно от нос Идокопас.

- 15 Отличителни дълбочини. На 4—5 мили от брега в района на нос Идокопас дълбочините достигат 450—750 метра. Сред тях са открити следните отличителни дълбочини:

1) На 4 мили *SSO* от нос Идокопас — дълбочина 75 метра.

- 2) На 4 мили югозападно от нос Идокопас — дълбочина 84 метра.

3) На 4.4 мили *WSW* от нос Идокопас — дълбочина 141 метра.

4) На 5 мили западно от нос Идокопас — дълбочина 44 метра.

5) На 8.7 мили *WNW* от нос Идокопас — дълбочина 67 метра.

Съществуването на всички тези дълбочини е съмнително.

- 25 **Планината Тхачехочук** (шир. $44^{\circ}30'N$; дълг. $38^{\circ}17'O$), висока 774 м, се намира на 6.6 мили североизточно от нос Идокопас. Планината има конусообразна форма и добре се вижда от юг. Около планината Тхачехочук се издигат други планини със същия вид, но всички те са по-ниски от нея, с по-тъмен цвят и разположени близо към брега.

Ако корабът се намира западно от меридиана на планината Тхачехочук, лявата страна на този конусообразен връх като че ли е малко изпъкнала, а дясната страна — вдлъбната; източно от меридиана върхът на планината има голямо сходство със захарна глава.

- 35 На 9 кабелта северозападно от планината Тхачехочук добре се вижда по-високата безименна планина, висока 788 метра.

Река Пшада, широка 35 метра, се влива в морето на 5.5 мили *OSO* от нос Идокопас. На източния бряг на реката при вливането ѝ в морето има няколко постройки, обградени със зеленина. На 3.5 мили *ONO* от устието на реката е разположено селото Береговка. Долината, по която протича река Пшада, е забележима по светложълтеникавия цвят на брега.

- 45 **Котвеното място** се намира срещу устието на река Пшада на 1 мили от брега. Дълбочината на котвеното място е 22 метра; грунът е тиня с пясък.

Нос Чуговкопас (шир. $44^{\circ}22'N$; дълг. $38^{\circ}23'O$) се издава незначително в морето на 8 мили *OSO* от нос Идокопас. Брегът

до нос Чуговкопас е скалист, скалите тук имат по-тъмен цвят, отколкото тия на запад от река Пшада.

Нос Чуговкопас е обкръжен с полоса от подводни камъни; отделни подводни камъни има на запад от носа и затова приближаването по-близо от 0.5 мили към брега в района между нос Чуговкопас и река Пшада не се препоръчва.

Бухта Бета се намира на разстояние около 1 мили източно от нос Чуговкопас. Тази неголяма, открита към морето бухта е чиста от опасности. На брега в дъното на бухтата е разположено селото Бета.

- 10 Потънал кораб (шир. $44^{\circ}22'N$; дълг. $38^{\circ}26'O$) се намира на 2.5 мили източно от нос Чуговкопас.

Бухта Вулан се намира на 6.5 мили източно от нос Чуговкопас до устието на река Вулан. Бухтата не е голяма и се вдава в брега между два високи и стръмни носа; западният от носовете се издава в морето малко повече от източния. Северният бряг на бухтата е нисък. Бухтата Вулан може да се познае по планината Гебеус (шир. $44^{\circ}23'N$; дълг. $38^{\circ}38'O$), която има на върха характерен зъбец и се намира на 4.8 мили на 63° от бухтата. Близко до западния входен нос на бухтата се влива река Вулан. Тук също на брега има забележимо красиво бяло четириетажно здание.

При влизането в бухтата Вулан следва отначало да се държи близо до западния нос, а след това, минавайки устието на река Вулан, да се отиде до източния бряг, добре защитен от ветрове от северно и източно направление.

- 25 **Селото Архипо-Осиповка** е разположено северно от дъното на бухта Вулан. Част от постройките на това голямо село се намират до брега на морето. В селото има болница.

30 **Предупреждение.** При подхождане към селото Архипо-Осиповка през времето, когато върхът на планината Гебеус е покрит с облаци, трябва много да се внимава, за да не се обърка дадената местност с долината на река Джубга, тъй като те си приличат.

- 35 **Планината Гебеус** (шир. $44^{\circ}23'N$; дълг. $38^{\circ}38'O$), висока 734 метра, се намира на 4.8 мили на 63° от бухтата Вулан. От запад върхът на планината Гебеус изглежда полегат с неголяма падина на върха. От това направление вляво от падината се вижда вторият връх на планината Гебеус, който е по-нисък от първия и има триъгълна форма. Падината, разделяща двата върха, има вид на обърнат равнобедрен трапец. С отдалечаването от паралела на планината очертанията на планината и самите върхове се изменят. От запад падината има вид на полукръг. Вдясно от нея се виждат два триъгълни върха, а вляво — други три със същата форма, но по-ниски.

45 От останалите направления планината Гебеус се вижда с три върха, южният от които е по-висок от другите; склоновете му към морето имат наъбен вид.

Котвеното място се намира на юг от бухтата Вулан. Дълбочината на котвеното място е 27 метра. Грунтът е пясък и тиня с пясък, а близко към брега — пясък с раковини.

- 5 **Бухта Инал** е разположена на 4 мили източно от бухта Вулан. Тя не се вдава дълбоко в брега; ширината на бухтата между входните носове е 1.2 мили; западният входен нос на бухтата Инал е заобиколен с малки, ниски възвишения и обкръжен с подводни камъни. От източния нос на бухтата Инал в западно направление на 3.2 кабелта се простира каменист риф с дълбочина при края му 3.8 метра. Над отделни камъни от рифа има дълбочини около 2 метра.

Брегът на бухтата е дълбок, особено при западния нос, обаче подхождането към него е възможно само в тихо време.

- 15 На 1 милиа на изток от източния нос на бухтата Инал се намира забележимото дефиле Бжид, по което протича неголямата река Бжид.

- Бухта Джубга** се вдава на 2 кабелта в брега на 3 мили OSO от бухта Инал. Бухтата е открита за западни, югозападни и южни ветрове. Дълбочините в нея по направление към брега намаляват, макар и равномерно, но сравнително бързо; 10-метровата изобата минава на 4 кабелта от северния бряг на бухтата. В бухтата се влива река Джубга, на брега на която има село. Брегът на бухтата е обкръжен от крайбрежен отмел, на който има отделни камъни.

- 25 От западния и източния бряг на бухтата излизат каменисти рифове, които оставят тесен корабоплавателен проход и затрудняват влизането в бухтата особено при южни ветрове.

В бухтата има пристан. За осигуряване подхождането към пристана е поставен створ.

- 30 **Знак Джубга** (шир. $44^{\circ}18'N$; $38^{\circ}42'O$) е поставен на западния входен нос на бухтата Джубга и представлява бял двустенен щит.

- Река Джубга** се влива в бухта Джубга до западния входен нос. Тя протича по широка, забележима долина. Устието на реката често мени своето положение. Реката няма навигационно значение.

- 35 На източния бряг на реката до брега на бухтата има забележимо бяло здание, а на западния бряг се вижда бяла статуя.

- 40 **Джубгският светещ знак** (шир. $44^{\circ}18'N$; дълг. $38^{\circ}42'O$) е поставен на неголемия нос, който се издава от източния бряг на бухтата Джубга. Видът на знака е бяла кръгла будка на кръгла каменна основа.

- Сигнали за мъгла се подават от камбана, поставена до светещия знак.

- 45 **Отмел с дълбочина** над края му 3.2 метра се простира във вид на тесен език югозападно от носа, на който е поставен Джубгският светещ знак. Краят на отмела се огражда от северна вежа, поставена на 2 кабелта SSW от светещия знак.

304.

Банки с дълбочини над тях 3.2 и 5.2 метра се намират съответно на 1.9 и 3.1 кабелта южно от Джубгския светещ знак.

- 5 Подводни камъни се намират до източния входен нос на бухтата на 3—3.7 кабелта югоизточно от Джубгския светещ знак. Дълбочините над камъните са от 0.8 до 2 метра.

- 10 Пристанът на Морското агентство се намира на източния бряг на бухтата Джубга на 0.5 кабелт източно от Джубгския светещ знак. Подходът към пристана се огражда от източна и западна вежа, поставени на 0.2 кабелт от краищата му.

Створ от знаци води към пристана на Морското агентство. Знаците имат вид на стълбове с топови фигури във вид на триъгълници с бял цвят, на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу. Направление на створа $209\frac{1}{4}^{\circ}$ — $29\frac{1}{4}^{\circ}$.

- 15 **Предният знак** (шир. $44^{\circ}18'N$, дълг. $38^{\circ}42'O$) е поставен на края на пристана.

Задният знак се намира на 0.5 кабелт от предния знак, до източния ъгъл на зданието на Морското агентство.

- 20 **Котвеното място** е разположено на 6 кабелта югозападно от Джубгския светещ знак. Дълбочината на котвеното място е 20 метра; грунтът е пясък.

Село Джубга се намира на 1 кабелт от дъното на бухтата. Голяма част от селото не се вижда от морето. В селото има болница, разположена на брега до Джубгския светещ знак.

- 25 **Бухта Тенгинская** е разположена на 1.3 мили източно от бухтата Джубга и се вдава в брега между нос Шапсухо и намирация се на 1.1 милиа източно от него невисок, покрит с гора нос без наименование. Входните носове на бухтата са обкръжени с рифове. В западната част на бухтата, близко до нос Шапсухо, в морето се влива река Шапсухо. В долината на реката се намират село и развалини на бившо укрепление, добре видими от морето.

Близко до входа на бухтата има скали.

- 35 Подхождането към бухтата трябва да става внимателно, като непрекъснато се измерват дълбочините; входните носове на бухтата следва да се обхождат на разстояние, не по-малко от 5 кабелта.

Нос Шапсухо (шир. $44^{\circ}18'N$, дълг. $38^{\circ}44'O$) е висок, обрасъл с гъста гора, към морето се спуска стръмно; съставен е от варовик със сив цвят. Носът е тъп и незначително се издава от общото направление на брега.

- 40 **Банка** (шир. $44^{\circ}18'N$, дълг. $38^{\circ}43'O$) с най-малка дълбочина над нея 4 метра се намира на 6 кабелта WSW от нос Шапсухо и на 2.5 кабелта от брега. Банката е обкръжена с дълбочини 8—10 метра.

- 45 **Рифовете**, обкръжаващи входните носове на бухтата Тенгинская, се издават в морето на 2.3 кабелта. Освен това от източния нос през цялата бухта се простира подводна гредя,

20 Лоция на Черно море

305

на която на 0-8 кабелт от брега се намира подводен камък. Скали с дълбочини над тях 5-2 и 5-8 метра се намират на 1 миля югозападно от устието на река Шапсухо.

5 **Котвено място** има между входните носове на бухтата Тенгинская на 6 кабелта южно от устието на река Шапсухо. Дълбочината на котвеното място е 9-11 метра; грунът е пясък и камъни.

10 **Нос Гуавга** (шир. $44^{\circ}14'N$, дълг. $38^{\circ}49'O$) се намира на 5 мили югоизточно от нос Шапсухо. Носът е стръмен, покрит с гора и значително се издава от направлението на бреговата черта, образувайки широка изпъкналост с два края. Носът е обкръжен от риф, който се простира на разстояние от 0-5 до 2-3 кабелта в морето. На север от нос Гуавга в брега се вдава неговията бухта Голубая (Глубокая), а на юг бухтата Михайловская. Недалеко от носа се виждат двуетажни постройки.

15 **Банка** (шир. $44^{\circ}15'N$, дълг. $38^{\circ}49'O$) с дълбочина над нея 4-2 м се намира на 2 кабелта северозападно от нос Гуавга.

20 **Бухта Михайловская** се вдава в брега на 4 кабелта северозападно между южния бряг на нос Гуавга и нос Безкровний. Ширината на входа на бухтата е около 9 кабелта. Бухтата е открита за ветрове от запад и югозапад. Брегът на бухтата е дълбок.

25 В северната част на бухтата се влива реката Нечепсухо. На брега на реката, на 2 мили от устието ѝ, е разположено селото Ново-Михайловское. В южната част на бухтата се влива неговията река Бухточка. На източния бряг на бухтата има забележимо бяло здание с червен покрив.

30 **Входните носове** на бухта Михайловская са обкръжени с рифове. От южния край на нос Гуавга рифът се издава на 1-2 кабелта, а от нос Безкровний той се простира на 2-3 кабелта на запад. Той защитава южната част на бухтата от вълнение при западни ветрове.

35 **Благодарение** на равния релеф на дъното, добрия грун и сравнително големите дълбочини бухтата Михайловская се счита като добро място за котвена стоянка в района между бухтата Джубга и порт Туапсе.

На 8 кабелта югоизточно от нос Безкровний се намира дефильт Рубцова, в което има забележимо здание.

40 **Котвеното място** в бухтата Михайловская се намира на линията на входните носове на 3-4 кабелта от устието на река Нечепсухо. Дълбочината на котвеното място е 6-7-3 метра; грунът е пясък и тина с пясък.

45 **Наставления за влизане в бухтата Михайловская.** При подхождане в бухтата Михайловская от запад и северозапад завиването към брега не трябва да става дотогава, докато напълно не се открие цялата долина на река Нечепсухо. След това се държи курс приблизително по средата на входните носове и се отива към брега, като се измерват дълбочините.

При подхождане в бухтата от юг не трябва да се завива в нея по-рано, докато зад нос Безкровний не се открие бялото забележимо здание с червения покрив, намиращо се на източния бряг на бухтата. След това, обхождайки рифа, излизащ от нос Безкровний, може да се подхожда към брега и застане на котва.

5 **Бухта Олгинская** е разположена на 3 мили южно от бухтата Михайловская и се вдава в брега на 3-5 кабелта между нос Ту и намиращия се на 8 кабелта югоизточно от него нос Грязнова. Брегът на бухтата само при входните носове е висок и стръмен. Около устието на река Ту, вливаща се в морето близо до нос Грязнова, има две бели постройки с червени покриви. Източно от тях са разположени група стари постройки.

15 **Дълбочините** в бухта Олгинская са значителни, макар и твърде неравномерни. 10-метровата изобата минава на разстояние около 2 кабелта от брега ѝ и само до нос Ту тя се отдалечава на 3-5 кабелта. Обаче вследствие наличието на рифове, издаващи се от входните носове, лошия грун и неравномерните дълбочини влизането в бухтата не се препоръчва, даже и на кораби с малко газене. Може да се застива на котва пред бухтата на дълбочина 11-13 метра, но стоянката тук е неспокойна.

25 **Нос Ту (Агрия)** (шир. $44^{\circ}12'N$, дълг. $38^{\circ}52'O$) е западният входен нос на бухта Олгинская. Този покрит с гора нос е образуван от разклоненията на планината Ту и се спуска към морето с отвесни стръмнини. На носа има голямо сиво двуетажно здание в готически стил.

30 **Нос Ту** е обкръжен от каменисти рифове; близо до него има банки, най-малката дълбочина на една от които е 1-8 метра.

35 **Планината Ту** (шир. $44^{\circ}12'N$, дълг. $38^{\circ}53'O$), висока 248 метра, се намира на 6 кабелта северно от нос Ту. Планината е тъмна, покрита с гъста гора и има добре забележим конусообразен връх.

40 **Планината Лисая** (шир. $44^{\circ}14'N$, дълг. $39^{\circ}00'O$), висока 819 метра, се издига на 6 мили северноизточно от нос Ту и е добре забележима от WNW . Планината има вид на два големи конуса, от които десният е малко по-висок от левия. От югозапад и югоизток планината прилича на огромен пресечен конус с широка основа. По тази планина може лесно да се позная бухтата Тенгинская и порт Туапсе.

45 **Нос Грязнова** (шир. $44^{\circ}11'N$, дълг. $38^{\circ}53'O$) е източният входен нос на бухтата Олгинская; залесен е с дървета, по средата на които се вижда вила. Носът е обкръжен с риф, който се простира в западно направление на 2-3 кабелта. На 3-4 мили OSO от нос Грязнова незначително се издава на юг малко забележимият нос Широкий, на изток от който на възвишения добросе вижда отделно сиво двуетажно здание.

Река Небуг се влива в морето на 5 мили *OSO* от нос Грязнова. На десния ѝ бряг, на 1 миля от устието, е разположено селото Небуг. Близко до брега, в района на устието на река Небуг, има подводни и надводни камъни; от тях добре забележима е скалата Киселева, издигаща се във вид на неправилен трапец.

На разстояние около 2 мили югоизточно от устието на река Небуг в морето се влива река Агой, протичаща по дефилето Агой. При подхождане към брега в района на устието на река Агой необходимо е да се внимава, тъй като тук се намират скрити под водата пилоти, останки от стар пристан.

От бухта Туапсе до залив Сухуми

От бухта Туапсе до залив Сухуми брегът се простира на 116 мили в общо направление на югоизток. Този бряг е горист. Почти плътно към него се приближават залесените с гъсти гори разклонения на високите планини от Главния кавказки хребет. Височината на прибрежната планина на изток от порт Туапсе достига до 1000 метра и повече. От порт Туапсе до порт Сочи планините се спускат към морето с високи стръмнини, а по-нататък, към юг, стръмнини се срещат само на неголеми участъци от брега. В района на носвете Константиновский и Пицунда, както и северно от залив Сухуми, планините се оттеглят от брега и отстъпват място на залесени с гори низини. По цялото протежение на брега в морето се вливат много бистри и бързи реки.

Бреговата черта до порт Сочи се простира почти в права линия; тук няма удобни места за котвени стоянки. Между порт Сочи и Сухумийския нос в брега се вдават няколко обширни залива. Всички те са открити откъм морето, но близко до нос Пицунда и порт Гагра може спокойно да се стои на котва при брегови ветрове.

Брегът по цялото протежение е дълбок. 10-метровата изобата минава средно на разстояние около 5 кабелта от него. Близко до носвете има много подводни опасности, но всички те са разположени недалеч от брега.

Забележими пунктове. При плаване покрай описвания район от брега като добри забележими пунктове служат: носвете Кодош и Пицунда с поставените на тях маяци; светещите знаци на носвете Константиновский, Толстий и Соук-Су, върховете на планините, разположени близко до бреговата черта, а също и значително отдалечените от нея. Много добре се вижда от морето бившият Ново-Афонский манастир в селото Ахали-Афони.

Бухта Туапсе се намира източно от нос Кодош и е ограничена от запад с нос Кодош, а от изток — с високия стръмен нос с бели сипеи. Към брега на бухтата се спускат високите,

покрити с планини гори, прорязани от неголемите долини на реките Паук (на 1 миля на изток от нос Кодош) и долината на река Туапсе (в източната част на бухтата). Южно от река Туапсе се простира висок, стръмен бряг с бели сипеи. В дъното на бухтата, между устието на реките Паук и Туапсе, се намира порт Туапсе. Град Туапсе е разположен до морето на склоновете на планината и е значителен курорт и промишлен център.

Пред порт Туапсе зад югозападния вълнолом е разположен външният рейд на порта.

Забележими пунктове. При влизане в бухта Туапсе от запад денем добре се забелязва високият стръмен нос Кодош с установения на него маяк, планината Большой Псеушко и бялото триетажно здание с кула, намиращо се в западната част на град Туапсе.

Планината Большой Псеушко (шир. $44^{\circ}05'N$, дълг. $39^{\circ}11'O$), висока 1098 метра, се намира на 9 мили източно от порт Туапсе и е най-високата планина в този район. От северозапад и *WSW* планината Большой Псеушко се вижда във вид на палатка със седловина. Върхът на планината има три възвишения, от които южното е много по-високо от северното. Според отдалечението на югоизток седловината на планината като че ли се стеснява и след това почти съвсем изчезва, а седлото по средата на хребета на планината се скрива. Южният връх си остава добре видим и на значително разстояние.

Нос Кодош (Чардак) се намира на 8.4 мили югоизточно от нос Грязнова и значително се издава в морето на югозапад от общата линия на брега. Носът е покрит с гъста гора и се спуска към морето с червеникави скали; от северозапад и югоизток носът е много добре забележим. Брегът на нос Кодош е дълбок; 10-метровата изобата минава на разстояние не повече от 1.5 кабелта. Западният край на носа е обкръжен от подводни камъни.

Нос Кодош с маяк, пеленг 350° , разстояние 0.7 миля

На 1 миля *NNO* от нос Кодош се намира забележимата планина Паук, висока 257 метра.

Маяк Кодошкий (шир. $44^{\circ}06'N$, дълг. $39^{\circ}02'O$) е поставен на нос Кодош и представлява бяла каменна осмостенна кула, издигаща се над едноетажна постройка.

Забраненият район за котвени стоянки и ловенето на риба с придъжни мрежи е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}05',6N$; дълг. $39^{\circ}02',9O$;
- 2) шир. $44^{\circ}04',7N$; дълг. $39^{\circ}02',3O$;
- 3) шир. $44^{\circ}02',8N$; дълг. $39^{\circ}05',1O$;
- 4) шир. $44^{\circ}01',7N$; дълг. $39^{\circ}03',7O$;
- 5) шир. $44^{\circ}06',0N$; дълг. $38^{\circ}57',8O$;
- 6) шир. $44^{\circ}07',0N$; дълг. $39^{\circ}02',0O$.

Нос Кодощ с маяка, пеленг 107° , разстояние 0,5 мили

Порт Туапсе е разположен в дъното на бухтата Туапсе между устията на реките Паук и Туапсе. Портът се състои от две части, разделени от Широкия мол. Западната част на порта или старият порт е предназначена за риболовната флота, а източната част или новият порт е предназначена главно за големи кораби. Дълбочините в порта позволяват влизането в него на кораби с голямо газене.

Порт Туапсе е защитен от вълнение с два мола: Южния и Широкия мол, и три вълнолома: западен, югозападен и югоизточен (Първомайский). Входът на порта се намира между крайщата на югозападния вълнолом и Южния мол; ширината на входа е 1,2 кабелта.

Независимо от това, че акваторията на порта е защитена от указаните съоръжения, стоянката в порта не всякога е спокойна, тъй като вълнението, особено при ветрове от южно направление, прониква в порта и създава блъскане в кея. По време на силни щормове вълните се прехвърлят през вълноломните стени. Даже при липсата на ветрове понякога в порта се явява голямо блъскане, носещо местното название „тягун“, при което стоеето на корабите до причалите е опасно. Затова при силни ветрове от югозапад и „тягун“ на корабите се препоръчва да излязат в морето.

В акваторията на порта има швартови бочки.

Портови средства. Освен механизирани средства за товарене и разтоварване в порт Туапсе има катери и портови буксири.

Лоцман. В порт Туапсе има лоцман за въвеждане и извеждане на корабите и швартоването им в порта. Лоцманската вахта се носи при портовия надзор непрекъснато през цялото

денонощие. Лоцманът идва на корабите с катер. Корабите, искащи лоцман, го извикват по общите правила. Случаите за задължителното ползуване от услугите на лоцмана са указани в портовите правила.

При лошо време въвеждането и извеждането на корабите не се извършва; в този случай корабите, чакащи лоцман за въвеждане, са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

Забележка. В тихо време при спокойно море лоцманът среща корабите до светещия Туапсийски източен буй. По време на вълнение, а също и при вятър със сила до 5 бала лоцманът среща корабите до входа на порта.

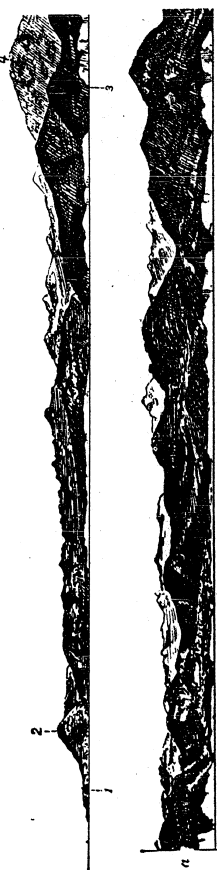
При подхождането към порт Туапсе корабите са длъжни 12 часа до пристигането им в порта да съобщат с радиograma за необходимостта от лоцман.

Снабдяване. От порт Туапсе могат да се получат въглища и точно гориво. Вода и провизии има в достатъчно количество.

Съобщения и свързки. Град Туапсе е свързан с ж.п. линия с общата железопътна мрежа на страната. В порта регулярно идват рейсови кораби от Кримско-Кавказките линии.

В порт Туапсе има радиостанция.

Щормови сигнали в порт Туапсе се издигат на мачта до началото на Широкия мол.

От нос Ту до Туапсе:
1 — нос Ту, пеленг 317° , разстояние 13,7 мили; 2 — плавателна пътека; 3 — нос Кодощ, пеленг 342° , разстояние 6 мили; 4 — плавателна пътека; 5 — Туапсе

- Западен вълнолом. Западният вълнолом се намира на 1 кабелт западно от устието на река Паук и има две колена. Първото колено отива по направление 161° и започва на 0.3 кабелта от брега. Между края на това колено и брега се намират каменисти масиви, показващи се над водата. Второто колено на вълнолома има направление 190°. Между южния край на това колено и западния край на югозападния вълнолом също така има каменисти масиви, показващи се над повърхността на водата.
- 10 Югозападният вълнолом е разрушен на 4 места. Той има три колена, от които първото отива по направление 308° 5, второто — по направление 305°, а третото колено се простира по направление 290°.
- 15 Западният край на вълнолома се простира на още 100 метра под водата; дълбочината тук е 3 метра.
- Светещ знак (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O) е поставен на източния край на югозападния вълнолом. Знакът е червен ажурен металически.
- Банка (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O) с дълбочина над нея 8 метра се намира на 0.8 кабелт югозападно от светещия знак на югозападния вълнолом. На 0.8 кабелт WSW от тази банка се намира още една банка с дълбочина над нея 8 метра.
- Южният мол се намира в източната част на бухтата, до западния бряг на реката Туапсе, и се простира на запад във вид на дъга, обърната с изпъкналата си част на юг. Източната половина на мола, приближаваща се към брега, е разширена и служи като основно място за товаро-разтоварителни работи. На пристана се намира морската гара.
- Светещ знак (шир. 45°05' N, дълг. 39°04' O) е поставен на края на Южния мол. Видът на знака е: зелена ажурна металическа подпора с будка в основата.
- Югоизточният (Първомайски) вълнолом се намира на 2.6 кабелта южно от входа на порт Туапсе и има направление 69° — 249°. На 1 кабелт западно от западния край на вълнолома минава фарватерът, водещ в порта.
- 35 Светещ буй Туапсийски — източен (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O), се поставя на 0.7 кабелт югозападно от западния край на югоизточния вълнолом и огражда от изток фарватера, водещ в порта. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят; горната половина на надстройката е боядисана черна, а долната — бяла.
- 40 Банка (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O) с дълбочина над нея 6.6 метра се намира на 0.5 кабелт северно от средата на югоизточния вълнолом сред дълбочини 10—11 метра.
- 45 Створът Туапсийски светещи знаци е обособен на северния бряг на бухтата и служи за влизането на кораби в порта и излизането им от порта. Знаците на створа имат вид на ажурни четиристенни металически пирамиди с черни ци-

линдрически фенерни съоръжения на върховете. Страните на пирамидите, обърнати към линията на створа, са общити с дъсчени решетки и боядисани в черен цвят. Направление на створа 186° 5—6° 5.

- 5 Предният знак е поставен на територията на градската градина на 200 метра от брега.

Задният знак се намира на склона на планината, спускащ се към територията на порта, на 95 метра от предния знак.

- 10 Оборудване на порта. Освен Южния мол, на който са разположени причалите № 1 и 2, в порт Туапсе има още следните съоръжения:

Нефтеният пирс е разположен в източната част на порта на 1.5 кабелта на северозапад от началото на Южния мол; направление на пирса 240° — 60°.

- 15 За снабдяване на корабите с прясна вода на причала на пирса има водопроводни кранове. Пирсът има четири причала: № 3 и 4 от южната страна и № 5 и 6 от северната страна. Южната част на линията на причала е разрушена.

На север от нефтения пристан до брега има натрупване на подводни и надводни каменни масиви.

- 20 При силни ветрове от югоизток до северозапад не се препоръчва заставането до причалите на нефтения пирс предвид опасността да се нанесат повреждания както на съоръженията на причалните линии, така и на корпуса на корабите.

- 25 Старият пасажерски пристан е разположен на 2.2 кабелта NNW от нефтения пирс и има направление 55° — 235°. На южната страна на пристана се намира причал № 7, а на северната страна — причал № 8. Понастоящем поради лошото състояние на пристана той не се използва.

- 30 Широкият мол е разположен на 3 кабелта югоизточно от устието на река Паук и отделя Стария порт от Новия порт. Молът защитава корабите, стоящи до причалите му, от северозападни ветрове.

- 35 При началото на Широкия мол на предното здание на морската гара е поставена мачта (шир. 44°06' N, дълг. 39°04' O), на която се вдигат както дневните, така и нощните сигнали.

Пристан е разположен покрай брега на северозапад от началото на Широкия мол. Корабите, стоящи до този пристан, са защитени от ветровете от северно направление. Пристанът има два причала № 14 и 15.

- 40 Кейовата стена започва на запад от северния край на описания по-горе пристан. На тази кейова стена има два причала: № 16 и 17, между които се намира подводно препятствие с дълбочина над него 3.6 метра. Причалите са оборудвани с механически товаро-разтоварителни средства.

Басейн е разположен на изток от Стария пасажерски пристан. При входа на басейна отляво се намира малка стена. В самия басейн има три неголеми пристани. Басейнът е най-

сигурното място за стоянка на малки кораби при силни ветрове от всички направления.

Срещу стената до входа на басейна се намира голям каменен масив; ширината на прохода между него и стената не е повече от 32 м. Няколко такива масива се намират между стената и Стария пасажерски пристан.

Опасности. В порт Туапсе има следните отделни банки:

1. На 2 кабелта на изток от края на Нефтения пирс се намира банка с дълбочина над нея 5 метра.

2. На 1.5 кабелта на север от края на Нефтения пирс се намира банка с дълбочина над нея 5 метра.

3. На 1 кабелт на запад от края на Широкия мол се намира банка с дълбочина над нея 5.2 метра.

Котвеното място се намира във външния рейд на порт Туапсе на юг от югозападния вълнолом. Дълбочините тук са от 15 до 22 метра; грунът е тина с пясък.

Парусни съдове застават на котва на дълбочини 20—22 метра, откъдето могат да вдигнат котва при ветрове от морето, когато стоянката стане опасна.

На котва може да се застане и близко към брега, на дълбочина около 15 метра, когато нос Ту се закрий от нос Кодощ, но оттук е трудно да се излезе при ветрове от морето.

Девиационният полигон на порт Туапсе е обособен в двановъгълник във външния рейд.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от заповедта на командир-началник на морския търговски порт Туапсе с прикритието към него пунктове Джусуба и Ново-Михайловское, 1953 год.)

§ 3. Влизането на кораби в порта и излизането им от порта се извършва денонощно. Максималното газене на корабите, посещаващи порт Туапсе, се определя от управлението на порта.

§ 4. Във време на мъгла и силен снеговалеж се забранява излизането от порта на моторни кораби от местните съобщения с пасажери.

§ 6. Всички търговски кораби под флага на СССР, имащи газене повече от 16 фута, и всички чуждестранни кораби независимо от тяхното газене при влизането в порта и излизането от него са длъжни да вземат портови лоцман.

§ 7. Корабите, пристигащи в порт Туапсе непосредствено от чужбина или от голямо крайбрежно плаване, са длъжни да застанат на котва в рейда на порта, да издигнат карантинния флаг и до получаване на свободна практика, а така също и разрешение от съответните власти не се допускат към причалите на порта и съобщенията им с брега се забранява.

§ 8. Капитаните на корабите, пътуващи за порта, са длъжни своевременно, но не по-късно от 24 часа, с последващо уточнение 4 часа преди пристигането им да известят порта за времето на предполагаемия им пристигане, да помолят за място за швартоване и едновременно да съобщат газенето на кораба и здравното състояние на екипажа.

В случай на излизане от порт, преходът от който е по-малък от денонощие, капитанът известява за пристигането незабавно с излизането от този порт с последващо уточнение 4 часа преди пристигането.

§ 10. Капитанът на пристигнал в порта кораб е длъжен да съобщи на капитана на порта:

а) за всички забелязани или известни му плаващи в морето предмети, които могат да създадат опасност за корабостроителството;

б) за забелязаните от тях изменения или неизправности в ограждането на морските опасности, както и в случаи на откриване неукрепени на картите подводни препятствия.

§ 11. Подходящото на корабите към причалите на порта, а също така и отблъскването им от причалите се разрешава само със знанието на инспекция портови надзор, а подходящото на съдове с газене повече от 16 фута — при съпровождане от портовия лоцман.

§ 13. За получаване разрешение за излизане на кораб в море капитанът на кораба е длъжен да представи в инспекция портови надзор документите в съответствие с раздел II от Правилата за техническа експлоатация и другите инструктивни положения.

Заминването се оформява не по-рано от 4 часа до излизането на кораб в море. В случай че корабът не излезе от порта в указаното време, излизането се анулира.

Ако не могат да излязат в определеното време, капитаните на корабите известяват капитана на порта, като указват причините за задръжкането.

В случай на закъснение на корабите от разписанието, особено пасажерските, капитаните на корабите незабавно съобщават на капитана на порта за причините за закъснението.

§ 14. Излизането и отиването на всички кораби се оформява освен от инспекция портови надзор и във:

а) КПП;

б) санитарно-карантинната станция.

В пределите на порта се разрешава плаване на корабите без оформяване на идването и отиването.

§ 16. Едновременното влизане на кораби в порта и излизането им от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

Забележка. Всички кораби са длъжни да отстъпят път на военните кораби.

§ 20. Корабите по време на движение из порта са длъжни да държат котвата готова за отдаване.

§ 21. Корабите, заставали на котва в пределите на порта, не трябва да отдават котва на фарватера и пречат за свободното движение на корабите.

§ 23. Капитанът на порта в случай на екстрена необходимост преустановява цялото движение на корабите в района на акваторията на порта. В такъв случай на цормосигналната мачта на зданието на Широкия мол се издигат:

денем — три черни шара един над друг;

вечер — три червени огъня един над друг.

§ 29. Всички кораби, на които се разрешава да отдадат котва в бухтата, са длъжни да отпуснат верига с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до клюза или да намотае бухта от веригата до съединителна скоба за удобно и бързо разединяване на веригата в случай на пожар или друга необходимост за излизане на кораба от порта.

§ 39. Корабите, стоящи до причалите, са длъжни от залез до изгрев слънце да имат шпигови огънове, включени в съответствие с ППСС.

Забележка. За корабите, стоящи в два или повече реда, рейдовите огънове са задължени да имат само крайните кораби. Корабите, стоящи перпендикулярно на кея, са длъжни да имат рейдовите огънове само на своите части, намиращи се най-далече от кея.

§ 41. Нито един кораб без разрешение на управлението на порта, а корабите за задгранично плаване и чуждестранните кораби без разрешение на КПП и митницата нямат право да изменят местостоянката си в порта.

- § 42. Приближаването и швартоването на каквито и да било плавателни средства (шлюпки, риболовни, спортни, буксирни, спомагателни и други кораби), на кораби за задгранично плаване и чуждестранни кораби без разрешение на КПП и митницата категорически се забранява.
- 5 § 43. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на портвата администрация е длъжен да смени мястото.
- § 47. Всички трапове и сходни нощно време, когато не се извършват товарни операции, трябва да се повдигнат толкова, щото да се предотврати преминаването на пътховете от брега на кораба и обратно.
- 10 § 49. При стоенето на всички кораби в порт Туапсе за осигуряване безопасността на кораба трябва да има:
- при стоянка до причала — не по-малко от $\frac{1}{3}$ от общото число на екипажа;
- при стоянка на рейда — не по-малко от 50% от общото число на екипажа.
- 15 § 54. Капитаните на кораби, стоящи в порта, са длъжни да поддържат корабните механизми в такава готовност, че корабът да може да излезе от порта или да смени мястото си не по-късно от 3 часа след разпореждането за това от портвата администрация.
- 20 § 55. Стоящите в порта или в оперативните портови води цистерни или други кораби, извършващи товарене или разтоварване на огнеопасни или взривни товари, са длъжни от носа и кърмата да държат спуснати малко до водата огньове на швартовите въжета, при което тези швартови въжета трябва да бъдат свободно отпуснати на дължина до 50 метра и задържани за кнехтовете.
- 25 § 57. Едновременно швартоване или отшвартоване на два или повече кораба до съседни причали се забранява.
- 30 § 59. Стоенето на два кораба борт с борт в оперативната част на порта и до причалите се допуска с изключителното разрешение от капитана на порта.
- 35 § 60. Капитаните на корабите са длъжни незабавно да съобщават на капитана на порта и санитарната инспекция за всички произшествия и заразни заболявания, на корабите по време нахождението на последните в порта.
- § 61. Лоцманската служба на порта осъществява въвеждането и извеждането на корабите в порта, а също извършва швартоването, отшвартоването и прешвартоването на корабите вътре в порта.
- 40 § 62. За извикването на портовия лоцман капитанът е длъжен да подаде заявка, телефонograma или радиograma на порта на свободните причали.
- § 63. Надзор нощем до 6 часа с последващо уточнение до 2 часа, денем 2 часа до отблъскването или подхождането на кораба.
- 45 § 64. Ловенето на риба с въдили на територията на порта може да се извършва само с разрешение на началника на порта на свободните причали.
- § 65. Поставянето на риболовни мрежи на подходите към порта и от външната страна на молоните оградения, а също и на акваторията на порта се забранява.
- 50 § 73. Чистенето, изпирането и сушенето на мрежите се допуска на брега в местата, указани от управлението на порта, при това тези места трябва да се поддържат всякога чисти.
- § 77. В случай на пожар в порта всички намиращи се там кораби преминават в разпореждане на капитана на порта и по негово искане му предоставят в разпореждане всички налични на тях пожароспасителни и други средства, както и личния състав на кораба.
- 55 § 78. При пожар на кораба капитанът или неговият заместник вземат от своя страна мерки за потушаване на пожара. При идването на мястото на пожара на представител от управлението на порта капитанът се подчинява

на всички негови разпореждания, даже и в случай когато за ликвидирането на пожара трябва да се потопи корабът.

- § 99. Всички учебни тревоги както на територията на порта, така и на стоящите в порта кораби могат да се извършват с разрешение на началника и капитана на порта.

§ 116. Товаренето на корабите може да се извърши не повече от газенето, разрешено за преминаването на канали, и в никой случай не трябва да превишава нормата, установена с товарната марка.

- § 114. Забранява се къпането и прането на бельо на мола, на кейовата стена, траповете и на корабите, стоящи в порта.

§ 146. Чуждестранните моряци се ползват с правото на влизане в порта и излизане от него чрез контролно-пропускателния пост с пропуски от КПП. Влизането в порта и движението в територията на порта без специален за това пропуск се забранява.

- § 152. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

§ 161. За нарушение правилата на настоящото задължително постановление се налагат глоби.

- Наставления за влизане в порт Туапсе.** Влизането в порт Туапсе се осъществява по створа на Туапсийските светещи знаци, разположени в града. Направление на створа $186^{\circ}/4 - 6^{\circ}/4$. При това трябва да се остави на изток светещият Туапсийски източен буй и да се влезе в порта между краищата на югозападния вълнолом и Южния мол, на които са поставени светещи знаци.

- Денем при подхождане от морето Туапсийските створни знаци се откриват трудно, тъй като те се губят сред дърветата и окръжаващите ги здания. Но в замаяна на това вхолът в порта добре се забелязва благодарение на бяло боядисаните краища на мола и югозападния вълнолом.

- При подхождане към порта от югоизток трябва също да се легне на указания по-горе створ, като се остави светещият източен Туапсийски буй вдясно от курса.

- При силни ветрове от юг до запад влизането в порта е невъзможно и в такъв случай корабите са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

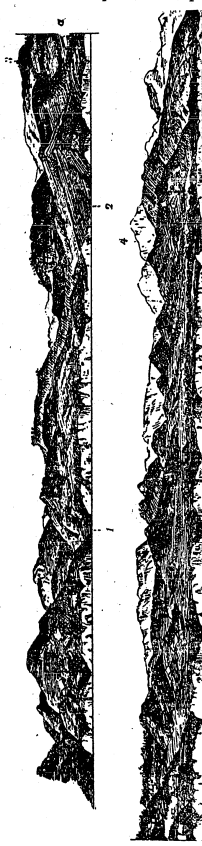
- От бухта Туапсе до порт Сочи** брегът на протежение 43 мили има югоизточно направление и е малко нарязан. Планините, излизащи на крайбрежието, са прорязани от дефилета, по които текат планински реки. Планините по описаното крайбрежие са покрити с гора. Брегът навсякъде е дълбок, но близко до него често се срещат подводни камъни.

- Високите планини защитават крайбрежието от североизточни ветрове.

- Тук се наблюдава правилна денонощна смяна на ветровете, имащи бризов характер: нощем обикновено духат брегови ветрове, а денем — ветрове от морето.

- От бухта Туапсе до село Лазаревское** брегът се простира на 16 мили на югоизток. Брегът тук е дълбок и малко криволинеен. Прибрежните възвишения се разпокъсват към морето във вид на бели отвесни скали с едни и същи височини.

чини, пресечени от дефилета; те не са покрити с растителност. Най-широкото дефиле в този

Брегът на югоизток от бухта Туапсе:
1 — дефилето Шепси; 2 — дефилето Шуюк; 3 — планината Боз-Тене; 4 — планината Лазаревская

5 По това дефиле протича реката Шепси. Близко до брега на устието на река Шепси се виждат два забележими двораца и бяло здание.

10 На 1 миля югоизточно от дефилето Шепси се намира долината Магри, на левия склон на която, смятано от морето, са разположени почивни домове.

15 На 6 мили югоизточно от устието на река Туапсе се намира дефиле, което се познава по неговия нос, незначително издаващ се в морето северозападно от дефилето. От този нос на юг подхожда неговият каменист риф.

25 На 2 мили югоизточно от дефилето Шуюк се намира долината на река Макопсе, десният склон на което е покрит с гора. На 1.8 мили от устието на река Макопсе на върха на планината, висок 516 метра, добре забележимо е намиращото се отделно дърво, а на 8 кабелта северно от устието на реката е разположено селото Калиновка с църква.

35 На 1 миля югоизточно от долината на река Макопсе се виждат две вили, от които се спуска каменна стълба към морето.

40 На 3 мили югоизточно от устието на река Макопсе се намира дефилето Аше, забележимо по отвесните склонове на планините: Голубева (шир. 44°00' N, дълг. 39°17' O), висока 550 м, и Лисая (шир. 43°58' N, дълг. 39°19' O), висока 556 метра.

На възвишението близо до устието на река Аше, протичаща по дефилето Аше, се забелязва сиво триетажно здание.

Потънал кораб (шир. 44°00' N, дълг. 39°11' O) с части над водата се намира близо до брега на 9 кабелта югоизточно от устието на река Шуюк.

5 Подводно препятствие (шир. 43°58' N, дълг. 39°08' O) с дълбочина над него 18 метра се намира на 3.2 мили югозападно от устието на река Шуюк сред дълбочини 70 метра. Положението на това подводно препятствие е съмнително.

10 Село Лазаревское се намира на 16 мили югоизточно от порт Туапсе. То е разположено на северния склон на долината Лазаревская (Псеуапсе), по която протича река Псеуапсе, вливаща се в морето южно от селото.

15 Лазаревският светец знак (шир. 43°54' N, дълг. 39°21' O) е поставен на южните склонове на долината Лазаревская на 3.5 кабелта от брега на морето. Видът на знака е четиристенна металическа пирамида с фенер на върха. На страната на пирамидата, обърната към морето, е закрепен бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

20 На юг от знака се намира постройка с колони. Забележими пунктове. Близко до долината Лазаревская има няколко забележими планини, по които може да се разпознае долината и определи мястото на кораба.

25 Планината Боз-Тене (шир. 43°58' N, дълг. 39°22' O), висока 931 м, се намира на 4 мили NNO от река Псеуапсе. От северозапад тази планина се вижда с два върха, единият от които откъм страната на морето е малко по-нисък от другия. От югозапад тази планина се вижда като един конически връх, а според движението от югоизток започват да се отбелязват три сходни един на друг върха. На известни разстояния на изток от тези три върха се вижда четвърти връх. Западните склонове на планината са равни.

30 Планината Жемси (шир. 43°54' N, дълг. 39°29' O), висока 1104 метра, се намира на 6.3 мили югоизточно от устието на река Псеуапсе. От запад планината има вид на остър конус, стоящ на равен висок хребет. Според това, как корабът се движи от югозапад, коническият вид на планината приема постепенно вид на полукръг, горната част на който е вдлъбната под остър ъгъл. Под върха склонът на планината почти хоризонтално отива на изток, закръгляйки се на краищата. От югоизток планината Жемси има вид на голям конус с широка основа и закръглен връх, раздвоен от остроъгълен прорез.

40 Планината Лазаревская (шир. 43°56' N, дълг. 39°20' O), висока 512 метра, се намира на 2 мили северно от устието на река Псеуапсе. Върхът на тази планина е конусообразен и покрит с гора.

45 Котвеното място се намира срещу устието на река Псеуапсе на дълбочина 25—26 метра. Грунтът на котвеното място

е тиня с пясък; близко към брега на дълбочина, по-малка от 20 метра, грунът е пясък. Това котвено място не е защитено за ветровете от морето, които предизвикват тук силно вълнение; ето защо подхождането към брега и стоенето на котва при ветрове от югоизток до северозапад е затруднено.

От село Лазаревское до нос Уч-Дере високият и прорязан на много места от дефилета бряг се простира на 18 мили югоизточно. Бреговата черта тук представлява почти права линия с две неголеми изпъкналости до устията на реките Чеми-токвадж и Шахе.

Много от дефилетата, излизащи в този участък на бреговата черта, са добре забележими.

Близко до селото Лазаревское дефилето Цусхвадж има характерен северен склон, образуван от невисоки белезникави, залесени с гора скали с най-разнообразни очертания.

На 2-4 мили югоизточно от дефилето Цусхвадж се намира дефилето Чухукх, северният склон на което е покрит с гора. На брега до дефилето има забележима постройка с червен покрив. На северозапад от дефилето Чухукх се виждат три сегментообразни сиви скали, горните части на които имат оранжев цвят, а още по-далеч на северозапад, на склоновете на крайбрежните възвишения, растат гъсти тъмни гори, спускащи се почти до уреза на водата по червеникавите отвесни стръмнини. Такива гори растат и на югоизток от дефилето Чухукх до двете сегментообразни скали.

На планината, издигаща се на 2-5 мили от бреговата черта срещу дефилето Чухукх, има много забележима скала Белий камен (шир. 43°52' N, дълг. 39°27' O), висока 578 метра, с големи бели петна, имащи триъгълни форми.

Дефилето Чеми-токвадж е разположено на 1-5 мили югоизточно от дефилето Чухукх, ограничено от север с доста забележим неголям нос; на югоизток от него покрай брега се простират скали.

Най-значителни в описания район са долината на река Шахе, разположена на 9 мили югоизточно от долината Лазаревская. От север долината на река Шахе е ограничена от планина, върхът на която е покрит с гъста ивица гора, приличаща на гребен; склоновете на тази планина са съвършено голи. От юг долината е защитена с гористо възвишение, склоновете на което се спускат полегато към реката. В долината са разположени постройките на селото Головинка и редица други неголеми постройки. На южния бряг на река Шахе, при вливането ѝ в морето, се намира забележим паметник.

От долината на река Шахе до нос Уч-Дере брегът постепенно се понижава и склоновете на хълмовете му се спускат полегато към морето. В този район има три дефилета: най-забележимото от тях е дефилето Вардане, обрасло с гъсти гори. Вътре в това дефиле се виждат постройките на селото Нижний

320

Буу, а на 1 мили югоизточно от него близко до брега е разположено селото Вардане-Верино.

Забележими пунктове. Освен планината Жемси при плаване покрай този район на брега забележими са още две планини, които в ясно време дават възможност да се определи достатъчно точно мястото.

Планината Чура (шир. 43°47' N; дълг. 40°00' O), висока 2240 метра, се намира на 23 мили източно от устието на река Шахе.

Планината Аутл (шир. 43°56' N; дълг. 39°41' O), висока 1848 метра, е разположена на 13 мили североизточно от устието на река Шахе. Тази планина се вижда във вид на два големи голи сегмента със сив цвят, разделени от широко дефиле. Това дефиле малко се закрива от полукръглия връх на другата, по-близко към морето планина. Източният връх на планината Аутл е по-висок от западния и своеобразно е нарязан от редица дефилета.

Трябва да се има предвид, че отдалеч планината рядко се забелязва.

Потънал кораб (шир. 43°46' N; дълг. 39°26' O) се намира на 1-2 мили югозападно от устието на река Шахе.

Потънал кораб (шир. 43°43' N; дълг. 39°33' O), представляващ опасност за плаването, лежи на 2 кабелта от брега между селцата Нижний Буу и Вардане-Верино.

Банка (шир. 43°48' N; дълг. 39°25' O) с дълбочина над нея 14-4 метра се намира на 2 мили северозападно от устието на р. Шахе и на 1-2 мили от брега.

Котвено място се намира срещу долината на р. Шахе с дълбочина 27 метра; грунът е тиня с пясък, а близко към брега — пясък. Котвената стоянка тук е неспокойна, поради това че южните ветрове образуват до брега голямо вълнение.

Нос Уч-Дере (шир. 43°40' N; дълг. 39°36' O) се намира на 4-5 мили югоизточно от дерето Вардане и представлява полегата изпъкналост, обрасла с високи дървета. До края на носа има жълтеникава скала. На североизток от носа се виждат постройки на санаториум.

На югоизток от нос Уч-Дере има две забележими дерета: Дагомис и Мамайка. Широкото дере Дагомис се намира на 2-3 мили от нос Уч-Дере и е разделено по средата с възвишение, което има вид на триъгълник. По дерето, до подножието на възвишението, протича р. Дагомис.

В този район планините частично са покрити с гори, а полегатите склонове представляват обработваеми площи. При подхождане от югозапад в дерето, сред дървета, се забелязват постройки.

Котвено място — намира се срещу дерето Дагомис на 1 мили от брега. Дълбочината на котвеното място е 18 метра; грунът е пясък и тиня.

21 Лоция на Черно море

321

От порт Сочи до нос Пицунда високият и дълбок бряг се простира в общо направление на югоизток и е дълг 40 мили. Този район се отличава по това, че крайбрежните планини, макар и да имат отвесни склонове, не са стръмни към морето. На места планините отстъпват на няколко мили от бреговата черта и тази полоса между брега на морето и близките склонове на планините се заема от гъсти гори. Така на юг от с. Хоста брягът постепенно се понижава, преминавайки в обширна ниска равнина, от която в морето се издава нос Константиновский. Също такъв нисък участък се намира на север от нос Пицунда.

Брягът на този район прави две плавни извивки, образувайки обширни заливи: единия между нос Сочи и нос Константиновский, в дъното на който се намира селото Хоста, и втория между нос Константиновский и нос Пицунда, в дъното на който се намира порт Гагра. Частта от този залив, граничеща с порт Гагра, се нарича Гагрински рейд.

Реките, вливащи се в морето в описвания район, имат типичен планински характер. Най-значителни от тях са реките Сочи, Мзимта, Псоу и Бзиб.

На крайбрежните планини сред богата растителност са разположени много красиви постройки — вили и курорти, а на юг от град Гагра, близко до устието на река Бзиб, колхозни постройки.

Между порт Сочи и нос Видний в непосредствена близост на брега има голямо количество заоблени големи камъни.

Северозападно от селото Хоста на брега има два пристана за нуждите на местните кораби.

При плаване покрай този бряг добре забележими са прибрежните върхове Охун (шир. $43^{\circ}33'N$; дълг. $39^{\circ}51'O$), Битха (шир. $43^{\circ}34'N$; дълг. $39^{\circ}47'O$) и Мамдзишха (шир. $43^{\circ}18'N$; дълг. $40^{\circ}20'O$), а също така и намиращите се значително далеч от брега върхове Шугус (шир. $43^{\circ}48'N$; дълг. $40^{\circ}12'O$), Дзихра (шир. $43^{\circ}33'N$; дълг. $40^{\circ}04'O$) и хребетът Тепе-Баши (шир. $43^{\circ}32'N$; дълг. $40^{\circ}10'O$).

Добре видими от морето са и няколко санаториума и други здания в района на градовете Сочи и Гагра.

Порт Сочи е разположен на 7 мили югоизточно от нос Уч-Дере. Той е защитен от морето с два мола: Южен и Северен, между краищата на които се намира входът на порта. При силни ветрове от южно и западно направление вълните се прехвърлят през моловете, като създават в порта силно блъскане.

От Южния мол, на неголямо разстояние от началото му, на северозапад се простира неголям мол, като образува басейн, удобен и безопасен за стоянка на малки кораби. На края на този неголям мол е поставен светещ знак.

Срещу порт Сочи, южно от входа му, е разположен външният рейд. По време на силни южни ветрове и блъскане, носещи местното название „тягун“, стоянката в порта става опасна и на корабите се препоръчва да излязат във външния рейд.

Прясна вода в порт Сочи може да се вземе от градския водопровод, прекаран до причалите.

Сведения за времето може да се получат от портовия надзор. В порт Сочи има спасителни кораби.

В порт Сочи идват рейсови кораби на Черноморското паракордство, обаче при голямо вълнение те застават на котва в рейда.

Линията Сочи — Магеста — Хоста се обслужва от катери. Влизането в порта става по створни знаци.

Южният мол започва на 1 кабелт от брега северозападно от маяк Сочи и се простира по права линия в направление 240° . Настилката на мола се издава към порта, поради което приближаването към него на разстояние, по-малко от 25 метра, е опасно.

Огън (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) е поставен на края на Южния мол.

Северният мол започва от левия бряг на устието на река Сочи и се простира във вид на изпъкнала към страната на морето дъга, обграждаща порта от север и запад. Този мол също има издаваща се към страната на порта настилка, поради което приближаването към него на разстояние, по-малко от 25 метра, е опасно.

Огън (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) е поставен на края на Северния мол.

Предупреждение. Близко до Северния мол има подводни препятствия. Подхождането към мола се забранява.

Светещ портов знак Сочинский (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) е поставен на края на неголемия мол от западната страна на входа на басейна. Видът на знака е бяла четиристенна бетонна стълбовидна кула с площадка за фенер на върха.

Маяк Сочинский (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) се намира на стръмния бряг на град Сочи, на 1 кабелт югоизточно от началото на Южния мол. Видът на маяка е бяла каменна кула наред с бели едноетажни постройки.

Радиомаякът е поставен при маяк Сочи.

Забележими пунктове. При подхождане към порт Сочи се виждат каменната църква с камбанария, разположена близко до маяк Сочи, и много къщи и вили с градини и паркове на двата бряга на река Сочи. При подхождането към порт Сочи от югоизток на разстояние 7—8 мили се открива групата високи бели здания на санаториума „Ривьера“, добре забележими на тъмния фон на планината и богатата растителност и разположени на 0.5 мила северозападно от маяк Сочи. При под-

хождане от югозапад добре забележими са белите здания на санаториума на името на Ворошилов, разположени на възвишението недалеч от брега, югоизточно от град Сочи. Забележимо е също така зданието на театъра, разположено близо до брега на 6 кабелта югоизточно от маяк Сочи.

Освен това при подхождане към порт Сочи забележими са посочените по-долу върхове.

Върхът Охун (шир. $43^{\circ}33'N$; дълг. $39^{\circ}51'O$), висок 663 метра, разположен на 5-6 мили от маяк Сочи в направление изток-югоизток. Този връх сравнително не е висок, но добре се разпознава благодарение на своя тъмен цвят и сивата каменна четиристенна кула на върха. Тя е един от най-забележимите пунктове в този район.

Върхът Битха (шир. $43^{\circ}34'N$; дълг. $39^{\circ}47'O$), висок 301 метра, се намира на 2-8 мили на изток-югоизток от маяк Сочи. Той прилича на върха Охун, но е по-полегат. От северозапад върхът Битха не се вижда, понеже се проектира на върха Охун.

Западният склон на Битха се издава в морето, образувайки нос Сочи-Битха.

Върхът Шугус (Нугайгус) (шир. $43^{\circ}48'N$; дълг. $40^{\circ}12'O$), висок 3,243 метра, е разположен на 25 мили североизточно от порт Сочи. Този е най-високият от забележимите върхове, издигащи се на Кавказкото крайбрежие на Черно море. Той е острокопичестки назъбен и е покрит с вечни снегове.

Потънали кораби, представляващи опасност за плаването, в близост на порт Сочи са открити на следните места, считано от маяк Сочи:

1. На 6-3 кабелта на WNW.
2. На 5 кабелта SW.
3. На 1-2 кабелта SSW.
4. На 2-5 кабелта S.
5. На 1-9 мили SO.
6. На 1-1 мили WSW.

Забраненият район за котвени стоянки и риболов с придъжни мрежи е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $43^{\circ}34',4N$; дълг. $39^{\circ}38',5O$;
- 2) шир. $43^{\circ}35',2N$; дълг. $39^{\circ}39',8O$;
- 3) шир. $43^{\circ}33',0N$; дълг. $39^{\circ}42',3O$;
- 4) шир. $43^{\circ}32',0N$; дълг. $39^{\circ}44',8O$;
- 5) шир. $43^{\circ}31',0N$; дълг. $39^{\circ}44',1O$;
- 6) шир. $43^{\circ}32',0N$; дълг. $39^{\circ}41',0O$.

Котвени места. За кораби с голямо газене котвеното място се намира на рейда срещу пристана на порт Сочи. Дълбочината на котвеното място е 9-6 метра. На котва може да се застѝва и близо към брега, тъй като 10-метровата изобата се отдалечава срещу порта на разстояние, не повече от 0-5 милиа от бреговата черта. Освен това може да се застѝва на котва

на 1-3—1-5 мили югозападно от маяк Сочи, където дълбочината е 29 метра. Грунтът на това място е тина с пясък, а близо към брега — дребни камъчета.

Тези котвени места са открити за ветровете откъм морето. **Град Сочи** е разположен на възвишенията на левия бряг на река Сочи. В града има много зеленина. На брега на морето има голям парк. Благодарение на добрите климатични условия град Сочи е първокласен курорт на черноморското крайбрежие. Кавказкият хребет го защитава от студените североизточни ветрове, а Черно море носи влага и умерени летни горещини.

Природата тук е много богата; предпланините са покрити с пишна растителност, в градините и парковете растат палми, кактуси и столетници.

В града има болница, диспансери, поликлиники и дезинфекционна камера.

Град Сочи е съединен с общата железопътна мрежа на Съветския съюз.

Нос Сочи-Битха (шир. $43^{\circ}34'N$; дълг. $39^{\circ}44'O$) се намира на 8 кабелта югоизточно от маяк Сочи и е продължение на един от склоновете на планината Битха. Носът не е висок, но широк и тъп.

Курортът Мацеста е разположен в седлото Старая Мацеста, на левия бряг на реката Мацеста, вливаща се в морето на 4 мили югоизточно от порт Сочи. Той се намира на разстояние около 3 километра от брега на морето. Тук има много различни курортни здания, а до брега е разположена морската гара.

Пристанът за корабите за курортни съобщения се намира на 1 кабелт северозападно от устието на река Мацеста, до зданието на морската гара. На 3 кабелта северозападно от пристана, до брега, се намират подводни камъни, които се простират на 2 кабелта покрай него.

Бухта Хоста се намира на 7 мили югоизточно от порт Сочи, западно от устието на река Хоста. От запад бухтата е ограничена от далеко вдаващия се в морето нос Видний, който от юг е лошо забележим. В нея могат да се укриват неголеми кораби при ветрове от северозапад, север и изток. Дълбочините в бухтата Хоста позволяват влизането в нея на кораби с газене до 4-5 метра.

При влизането в бухтата следва да се внимава за подводните камъни, намиращи се около нос Видний.

В близост до брега между бухтата Хоста и река Мацеста, почти по цялото протежение, има голямо количество подводни и надводни камъни.

Река Хоста се влива в морето на 8 мили югоизточно от устието на река Сочи. Прибрежната полоса северозападно и югоизточно от реката е ниска, а по-далеко, в дълбочина на

- материка, се повишава и изцяло е покрита с гора. До устието на реката на десния бряг има две здания; на левия бряг също има няколко постройки. Недалеко от брега нагоре по течението на реката се намира курортът Хоста.
- 5 **Селото Хоста** е разположено на брега на морето и на крайбрежните възвишения по двете страни на река Хоста. Банка (шир. $43^{\circ}30'N$; дълг. $39^{\circ}52'O$) с дълбочина над нея 2-4 метра се намира на 1 кабелт на югозапад от устието на река Хоста.
- 10 **Пристан** — намира се на 3 кабелта северозападно от устието на река Хоста. Пристанът има вид на буквата Т; към него се швартоват неголеми пасажерски кораби и катери. Срещу пристана е разположено зданието на морската гара.
- 15 **Котвено място** — намира се по средата на бухтата Хоста. Дълбочината на котвеното място е 6—7.5 метра; грунът е тиня и пясък.
- Нос Константиновский (Адлер)** (шир. $43^{\circ}24'N$; дълг. $39^{\circ}57'O$) се намира на 8 мили SSO от нос Видний. От северозапад и югоизток той като че ли се издава далече в морето.
- 20 Носът е нисък и покрит с гъста гора, която достига близко към уреза на водата. От северозапад над нос Константиновский добре се вижда високият хълм, който при приближаването към брега се загубва сред другите хълмове покрай брега. Редом с него се вижда друг хълм, също така доста забележим.
- 25 Два хълма се наричат Адлерские Горки; те дават възможност за ориентирание при подхождане към брега.
- На 1.5 мили северозападно от нос Константиновский в морето се влива река Мзимта, при устието на която е разположен град Адлер. Източно от носа в брега се вдава неговата бухта Имеретинская, на брега на която се виждат постройки на село.
- 30 Дълбочините до нос Константиновский са много големи; 10-метровата изобата подхожда почти плътно към брега на носа.
- Порт Адлер** е разположен северно от устието на река Мзимта и е забележим по групата високи пирамидални дървета. В него може да се попълнят провизиите и да се вземе прясна вода.
- 35 **Светещият Адлерский знак** (шир. $43^{\circ}26'N$; дълг. $39^{\circ}55'O$) е поставен на 50 метра от уреза на водата срещу средната част на град Адлер. Видът на знака е бяла будка с червени вертикални полоси по средата, поставена на ажурна металическа основа във вид на четириъгълна пресечена пирамида.
- 40 **Рейд Адлер** се намира пред порт Адлер и има извънредно неравномерен релеф на дъното. Особено голяма е неговата неравномерност срещу устието на река Мзимта. Има случаи, когато кораби застават на котва на 3—4 кабелта от брега на дълбочина 25—26 метра, при вятър от североизток имат

под носа дълбочина около 50 метра, а под кърмата — около 100 метра. Грунът навсякъде в рейда до дълбочина 14—15 метра е тиня с пясък.

- Най-удобното котвено място на рейда се намира на 4 кабелта от брега на дълбочина 14 метра.
- 5 **Град Адлер** е разположен на десния бряг на реката Мзимта и е свързан с общата железопътна мрежа на Съветския съюз. С всички близки курорти има водни съобщения.
- Река Псоу** се влива в морето чрез два ръкава на 2.7 мили OSO от нос Константиновский. Брегът на единия от ръкавите е обрасъл с гора. На източния бряг на реката Псоу е разположено село Леселидзе, в което добре забележима е розовата двуетажна сграда, намираща се на брега на морето, която се открива при подхождане от юг.
- 15 **Село Гантиади** е разположено на 6 мили OSO от нос Константиновский, до устието на река Мехадир и река Хашупса, вливащи се в морето на 3 кабелта една от друга. Това село е едно от най-големите в дадения район. В него има болница.
- 20 На изток от село Гантиади започват хълмове, а по-нататък към морето се спускат стръмните склонове на хребета Зирку, който близко до морето има светъл цвят, а по-високо преработва тъмносиво-зеленият цвят, характерен за крайбрежните планини в района на град Гагра.
- 25 **Рейдът** при село Гантиади е съвършено открит за ветрове от морето. Дълбочините на рейда са от 8 до 15 метра; грунът е пясък, както и пясък и раковини. Подводни опасности в рейда мористото от 5-метровата изобата няма.
- Пристани**. До село Гантиади има два пристана. Единият пристан се намира близко до устието на река Мехадир; той е оборудван специално за товарене на строителни материали. Другият пристан се намира близко до неговия едноетажно здание на морската гара и е предназначен за швартоване на пасажерски катери.
- 30 **Полоса** от подводни камъни започва на 1 мили югоизточно от село Гантиади и се простира покрай брега на 3.5 мили на разстояние не повече от 0.5 кабелт от него. В района на село Бегереста, разположено на 2.5 мили OSO от селото Гантиади, на тази полоса има неголеми проходи и брегът тук е чист от опасности.
- 40 **Порт Гагра** е разположен на 7 мили OSO от село Гантиади на мястото, където брегът рязко завива на юг. Портът не е голям; в него има само един пристан, към който води створ от светещи знаци.
- 45 На брега, близко до пристана, се намира зданието на морската гара. При подхождане към пристана, на склоновете на Гагринския хребет, сред гъста зеленина се вижда дворец, построен в готически стил.

До брега в района на порт Гагра има масивна бетонна основа на стар пристан, близо до който се намира водоле-
чебница.

- Срещу порта е разположен обширен дълбоководен рейд.
5 В района на порт Гагра към брега на морето се приближа-
ват няколко високи планински хребета, разделени от дълбоки
дерета. Склоновете на всички прибрежни планини са отвесни
и обрасли с гъсти гори. Склоновете на планината Мамдзишха
10 (шир. $43^{\circ}18'N$; дълг. $40^{\circ}20'O$), висока 1,870 метра, на места
са прорязани от тесни долини. На полегатите участъци на цей-
ните склонове, под пояса на горите, сред обработваеми площи
се виждат постройките на села. По-далеч в дълбочината на
материка зад тези планини се вижда планинска верига, вър-
ховете на която са покрити с вечни снегове.

- 15 **Снабдяване.** В порт Гагра може да се вземат провизии и
прясна вода.

- Съобщителни средства.** Порт Гагра е свързан с водни
съобщения с портовете на Черно море. Местните съобщения с
портовете Сочи и Сухуми се осигуряват от катери. Освен това
20 има железопътни и въздушни съобщения с градовете в Крим
и Кавказ.

- Река Жове-Квара** се влива в морето в района на порт
Гагра и тече по дълбоко дере, което разделя планинските
хребети Жовеху и Гагринския. Това дере е много добре за-
25 бележимо; на източната му страна има три характерни върха,
имащи вид на равностранни триъгълници. Близкият до дерето
върх е значително по-висок от останалите; на неговите скло-
нове сред другите постройки рязко се отличава голямо здание.
На северозапад от дерето е забележима многоетажна бяла по-
30 стройка, а близо до него, до морето, се вижда сравнително
висока бяла кула.

- Река Гагрипши** протича по дерето, отделящо Гагринския
хребет от хребета Авюца, и се влива в морето на 1.3 мили
OSO от устието на река Жове-Квара. В близост на устието на
35 реката на брега на морето се намира голямо забележимо чети-
риетажно здание, а редом с него друго двуетажно здание с
колони, с фасада, обърната към морето. В дълбочината на де-
рето Гагрипши има здание с колони, което добре се за-
белязва на значително разстояние от брега.

- 40 На 3 кабелта югоизточно от дерето, на склона на хребета
Авюца, се намира голямо четириетажно здание със стълби,
спускащи се към морето. До брега на това място са разполо-
жени група дървета.

- Река Цихерва** протича по дефилето Цихерва и се влива в
45 морето на 6 кабелта южно от устието на река Гагрипши. Дефи-
лето Цихерва от морето се разпознава по трите бели много-
етажни здания. На левия бряг на реката Цихерва е добре
забележимо зданието с колони; редом с него се намира голямо

четириетажно здание с фасада, обърната към морето. Срещу
второто здание се намира паметник. В дълбочината на дерето,
на неговите склонове, е забележимо голямо здание с колони.

- Пристанът** на порт Гагра се намира на 1.3 кабелта из-
точно от устието на реката Жове-Квара. Пристанът е оборуд-
ван с трап и площадка за швартоване на шлюпки и катери.

- Створ светещи знаци води към пристана на порт
Гагра и към рейда, разположен срещу порта; направление на
створа $206^{\circ}1/4^{\circ} - 26^{\circ}1/4^{\circ}$. Знаците на створа имат вид на бели
10 правоъгълни щитове с черни вертикални полоси по средата.

Предният знак (шир. $43^{\circ}19'N$; дълг. $40^{\circ}14'O$) е поставен
на комина на зданието, намиращо се на юг от реката Жове-
Квара.

- Задният знак е поставен на склона на планината на 42 метра
15 от предния.

Гагринският рейд заема част от големия залив, раз-
положен между носовите Константиновский и Пицунда. Кора-
бите обикновено застават на котва доста близо до брега.

- Грунтът на гагринския рейд е тиня, а близо до брега—пясък.
20 Добро котвено място на Гагринския рейд се намира срещу
близките до брега върхове, имащи вид на триъгълник, на 3
кабелта от брега. Това място е разположено на 3 кабелта на-
страни от дерето, по което тече реката Жове-Квара. Корабите,
стоящи тук на котва, не са изложени на действието на пори-
25 вистите ветрове, почти постоянно духащи от дерето. Дълбо-
чината на котвеното място е 37 метра; грунтът е тиня.

Кораби с малко газене могат да застанат близо до брега
на разстояние 1.2 кабелта от него.

- Град Гагра** е разположен в подножието на забележимата
30 планина Мамдзишха и се простира от устието на река Жове-
Квара почти на 4 мили покрай брега. Южната част на града,
носеща названието Новая Гагра, е административен център на
района. Тук има неговия пристан за катери, разположен близо
до склада с червени керемиди, който лесно се разпознава при
35 подхождане към брега.

От пристана в порт Гагра, разположен близо до устието
на река Жове-Квара, покрай брега се простира каменна кейова
стена, която завършва на 4 кабелта южно от дефилето Цихерва.

- Река Бзиб** се влива в морето на 8.5 мили SSO от порт
40 Гагра. Тази доста голяма планинска река не е плавателна.
Течението на реката е до известна степен бързо, така че го-
лямата вълна, идваща от морето, се разбива в него, а в тихо
време, особено след дъжд, то се забелязва далече в морето.
В устието на реката Бзиб се намират множество острови,
45 делещи делтата на реката на няколко ръкава.

Устието на реката Бзиб трудно се различава от морето,
но благодарение на мътната речна вода, отиваща далече в

морето, то може да се разпознае. Северно от устието на реката може спокойно да се стои на котва.

На 1 миля южно от устието на река Бзиб се намират забележими постройки с червени керемидени покриви; отделно от тях се намира постройка със сив покрив. На десния бряг на устието на река Бзиб е поставен знак.

Пицундското (Бзиското) дере, по което протича реката Бзиб, е достатъчно забележимо. При подхождане към брега на този участък трябва да се държи курс към дефилето,* за да се излезе към нос Пицунда.

От нос Пицунда до залива Сухуми брегът се простира на 33 мили в общо направление на ОСО. Почти по цялото протежение брегът до уреза на водата е нисък и само на сравнително неголемия район от дъното на обширния залив, разположен източно от нос Пицунда до нос Амбра, крайбрежните хълмове се спускат към морето с отвесни стръмнини. На цялото останало крайбрежие високите планини малко отстъпват от линията на брега и крайбрежната полоса е покрита с гори хълмове, полегато спускащи се към бреговата черта.

От Гагринския хребет покрай брега на изток се простира друг планински хребет, разделен по средата от широка падина, наречена Бомборско дефиле. На много места хълмовете и планините са прорязани от дефилета и долини на реки, най-значителни от които са реките Черная, Белая, Баклановка и Гумиста.

Бреговата черта на описвания район е доста нарязана. Далеко издаващите се в морето носове Пицунда, Толстий и Соук-Су образуват два големи залива; обширен залив се намира северозападно от Сухумийския нос.

Брегът по цялото протежение е дълбок; 10-метровата изобата минава на 3—5 кабелта от него, подхожда почти плътно към него до нос Пицунда. В близост на носове Толстий, Амбра, Соук-Су и Псирицска, както и в района на порт Гудаута има много подводни камъни. В тези места 10-метровата изобата се отдалечава от брега на разстояние до 1 миля.

Забележими пукчове. При плаване между нос Пицунда и залив Сухуми добре забележими са върховете на високите планини, разположени на 9—12 мили от брега. Най-добре забележими са следните върхове: Мамдзишха, Арабика (шир. $43^{\circ}25'N$; дълг. $40^{\circ}22'O$), висока 2,657 метра, планината Напра (шир. $43^{\circ}18'N$; дълг. $40^{\circ}32'O$), висока 2,356 метра, планината Батах (шир. $43^{\circ}17'N$; дълг. $40^{\circ}36'O$), висока 2,026 метра, планината Хипса (шир. $43^{\circ}17'N$; дълг. $40^{\circ}43'O$), висока 2,497 метра, и планината Турецкая шапка (Ах-Ибах) (шир. $43^{\circ}17'N$; дълг. $40^{\circ}46'O$), висока 1,706 метра, имаща вид на конус със закръглен връх. От юг планината Турецкая шапка изглежда като полукълбо. При подхождане отдалеч към брега тази планина се вижда от разстояние 70 мили.

330

Нос Пицунда се намира на 11.8 мили SSO от порт Гагра. Той е нисък, пясъчлив, покрит с гъста гора и се вдава далеч на юг от общото направление на брега. От морето носът е забележим по тъмната полоса на гората, благодарение на което отдалеч той изглежда значително по-висок, отколкото е в действителност.

Източният бряг на носа е твърде дълбок.

Пицундският маяк (шир. $43^{\circ}09'N$; дълг. $40^{\circ}21'O$) е поставен на края на нос Пицунда. Видът на маяка е бяла ажурна кула вътре с цилиндрическа тръба, площадка и фенерно съоръжение на върха.

От североизток и северозапад маякът се закрива от дървета, а от другите направления се проектира на фона на гората. Радиомаякът е поставен при маяка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

От нос Пицунда до нос Толстий брегът се простира отначало на североизток, а след това плавно завива на югоизток, образувайки голям залив с почти правилна полукръгла форма. Западната част на този залив се нарича Пицундският рейд.

От нос Пицунда до дъното на залива на протежение 2.7 мили брегът е нисък и пясъчлив, а по-нататък, на югоизток, той става висок и стръмен.

Описваният бряг е покрит целият с гори.

В източната част на залива се вливат няколко неголеми реки, от които най-голяма е река Мюсера. До устието на тази река е разположено селото Мюсера, а на 5 мили WNW от него на известно разстояние от брега се намира селото Лидзава.

При подхождане към брега в този район като забележими пунктове освен планините Мамдзишха, Арабика, Напра и Батах може да се използва върхът на планината Ах-Башира, висока 305 метра, разположена на 6.5 мили ONO от нос Пицунда.

Пристан Пицунда се намира на 6 кабелта североизточно от края на нос Пицунда. Той е предназначен за швартовка на неголеми кораби. До пристана се намира кантората на морското агентство на Черноморското пароходство и няколко други постройки, а южно от тях се вижда бяла едноетажна сграда, забележима при подхождане към пристана от изток.

Пристанът с трап за шлюпки се намира в дъното на залива. На брега срещу пристана има няколко постройки, сред които се забелязва склад с червен покрив. При подхождане към пристана следва да се държи курс към този склад.

Село Мюсера е разположено на левия бряг на река Мюсера на 1.2 мили северозападно от нос Толстий. Срецу селото има неголям гаван, достъпен за кораби с газене до 2 метра. На кораби с голямо газене не се препоръчва под-

331

хождане към село Мюсера, тъй като между селото Мюсера и нос Толстий има банки и подводни камъни. Дълбочината над отделните камъни е по-малка от 2 метра. Това село добре се разпознава по няколко постройките с бял цвят, рязко отличаващи се на зеления фон.

5 Срещу селото Мюсера мористото от 10-метровата изобата няма подводни препятствия и дълбочините постепенно се увеличават до 15—16 метра. Тук е удобно да се застаета на котва.

Опасности в близост на описвания участък от брега има на следните места.

10 Подводно препятствие с дълбочина над него 5-2 метра е разположено на 4 кабелта югоизточно от края на пристана, намиращ се в дъното на залива. Положението на подводното препятствие е съмнително и затова подхождането близко към него не се препоръчва.

15 Риф. От пристана, намиращ се в дъното на залива, до нос Толстий брегът е обкръжен от риф, издаващ се на 2—3 кабелта от брега, при което полосата с ширина 1 кабелт успоредно по целия бряг е осеяна с подводни, а на места и надводни камъни.

20 Подводни камъни с дълбочина над тях 5-4 метра се намират на 4-5 кабелта WNW от нос Толстий и на 2-5 кабелта от брега. На 1-6 мили югоизточно от края на пристана, намиращ се на дъното на залива, има още един подводен камък с дълбочина над него 3-2 метра.

25 Пилоти, показващи се над водата, се намират в близост на брега на 3 мили ONO от Пицундския маяк. Пилотите са разположени на два кабелта един от друг.

30 Пицундският рейд заема западната част на залива, вдаващ се в брега между носовите Пицунда и Толстий. Този рейд е добро укрите от ветровете от северно направление; ветровете от SO и WSW образуват в рейда голямо вълнение. Западната част на рейда е по-дълбока, отколкото източната; тук на 2 кабелта от брега дълбочината е около 40 метра.

35 Грунтът на рейда на дълбочина 35—40 метра е тиня, а близко до брега пясък и чакъл.

Нос Толстий (шир. 43°08' N; дълг. 40°28' O) се намира на 5-6 мили източно от нос Пицунда. Той е тъл, стръмен и почти до уреза на водата покрит с гора. Носът е обкръжен от риф.

40 Светещ знак (шир. 43°08' N; дълг. 40°28' O) е поставен на нос Толстий. Видът на знака е тристенна пресечена пирамида, обшита с дъски, боядисани бяло, с фенер на върха.

Планината Ах-Бабшира (шир. 43°11' N; дълг. 40°29' O), висока 305 м, се намира на 2-8 мили северно от нос Толстий.

45 Върхът на планината е покрит с гъста гора. Рифът, обкръжаващ нос Толстий, се издава на югозапад, юг и югоизток на разстояние от 2-5 до 5 кабелта от брега.

Дълбочината над един от камъните, лежащ на 3 кабелта на юг от нос Толстий, е 8-8 метра.

От нос Толстий до нос Соук-Су брегът се простира отначало на изток на 2 мили, а след това завива на югоизток, образувайки залив, който се нарича Бомборски рейд.

5 Между носовите Толстий и Амбра стръмният бряг постепенно се понижава и на изток от нос Амбра става нисък. В дълбочина на материка по направление на планините, обкръжаващи крайбрежието на разстояние 6—8 мили, брегът отново се повишава и по цялото протежение е покрит с гори. Близко до нос Соук-Су полосата на ниския бряг е доста широка. Тук в морето се вливат реките Черная и Белая.

10 Устието на река Черная (Мичиш) е незабележимо от морето поради гъстата растителност. Реката се влива в морето посредством тесен ръкав. Близко до селото Джирхва, разположено на 4-5 мили северно от устието на река Черная, има забележим хълм, висок 325 метра, със закръглен горист връх. Този хълм значително се издига над окръжаващите го хълмове, но върхът му трудно се различава от далечно разстояние, когато той се проектира на тъмния фон на високите планини. На изток от устието на река Черная е разположено селото Ахалсепели, състоящо се почти от еднакви къщи с бели и червени покриви.

15 Устието на река Белая (Хипста) е забележимо от морето по белите камъни. На 1 мили североизточно от устието на река Белая се забелязва голямо бяло двуетажно здание.

20 На югоизток от устието на река Белая се простира ниският бряг на нос Соук-Су, отначало обрасъл с храсти, а след това с рядка гора.

30 Предупреждение. При плаване покрай този бряг не следва да се приближава към него на разстояние, по-малко от 0-5 мили, тъй като близко към брега се намират много опасности.

Носовите Толстий и Амбра, а също и участъкът на 2 мили североизточно от нос Соук-Су следва да се преминават на разстояние, не по-малко от 1 мили.

35 Нос Амбра (шир. 43°08' N; дълг. 40°30' O) се издава незначително в морето на 1 мили източно от нос Толстий. Носът не е голям, но е стръмен и има тъмен цвят. От носа се издава риф. Върхът на крайната източна стръмнина на нос Амбра се забелязва добре и при подхождане от юг има вид на светла куличка, като че ли стояща на върха на хълма.

40 На 1 кабелт западно от нос Амбра в морето се влива река Амбра, протичаща по дере. На левия склон на дерето, сред гъста растителност, има развалини от стар манастир, които не се виждат от югоизток. На 7 кабелта източно от нос Амбра в морето се влива неговията река Джиджуар, която тече през селото Мугузирхва. На изток от устието на реката се намира забележимо двуетажно здание. По-нататък

45

на изток от устието на река Черная брегът е покрит с гъста тъмна гора.

Риф се простира от нос Амбра на SSO на 8 кабелта. В средната част на този риф има няколко подводни камъни с дълбочини над тях от 2-6 м до 3-8 м. Дълбочините над камъните, разположени близо до брега, са още по-малки.

Риф се издава на 8 кабелта от праволинейния участък на брега на 2 мили северозападно от нос Соук-Су и се простира на 1 миля покрай брега. Дълбочината над края на рифа е 8-5 метра, а близо до брега дълбочините над отделните камъни са около 5 метра.

Бомборски рейд. Широкият залив, вдаващ се в брега на материка между носове Пицунда и Соук-Су, се нарича Бомборски рейд. Обаче обикновено така е прието да се нарича само източната част на залива, разположена между носове Толстий и Соук-Су; западната част на залива се нарича Пицундски рейд. Грунтът на Бомборския рейд мористото от 15-метровата изобата е тина с пясък, а близо до брега — пясък.

Рейдът е открит за ветрове от югоизток до северозапад. Нос Соук-Су (шир. 43°05' N; дълг. 40°35' O) се намира на 11 мили OSO от нос Пицунда. Носът е тъп, нисък и обрасъл с храсти и ниска гора. На изток от носа е разположено голямото село Бомбори; западно от носа добре се вижда светлата полоса на плаж.

Нос Соук-Су е обкръжен от подводни камъни и банки и затова преминаването трябва да става не по-малко от 7 кабелта от него. Опасностите, обкръжаващи нос Соук-Су, се ограждат от две северни вежи, поставени на 7 кабелта на югозапад и на 6 кабелта на югоизток от нос Соук-Су.

Светещ знак Соук-Су (шир. 43°05' N; дълг. 40°35' O) се намира на нос Соук-Су и представлява бял ажурен металически знак с площадка и фенер на върха.

Риф с ширина около 2 кабелта обкръжава нос Соук-Су, простира се покрай брега на северозапад от носа на 7 кабелта, а на изток — на 5-5 кабелта. На юг от носа отделни камъни от този риф се намират на разстояние около 4 кабелта от брега.

По сведения от местните рибари на рифа на 1-5 кабелта SSO от светещия знак Соук-Су се намират останки от потънал кораб.

Подводни камъни лежат на 5 кабелта на юг, 7 кабелта на югоизток и на 1,2 мили на запад от нос Соук-Су. Дълбочината над първия камък е 3-8 метра.

Бухта Гудаутская се намира на 2-5 мили източно от нос Соук-Су. Бухтата е образувана от плавната извивка на брега и е свършено открита за ветровете от море. Западно от дъното на бухтата покрай брега са разположени порт и град

Гудаута. Източно от бухта Гудаутская се влива в морето бързотечащата планинска рекичка Баклановка.

При подходане към порт Гудаута от юг забележими пунктове са: нос Пицунда, светещият знак Соук-Су и бившият Ново-Афонски манастир, намиращ се на 8 мили източно от порт Гудаута. Добре забележима е планината Абгархук, разположена на 2-5 мили ONO от порт Гудаута, както и няколко постройки в самия град. Особено забележими в град Гудаута са две постройки: червена двуетажна и бяла триетажна с надстройки по края от четвъртия етаж; двете постройки са разположени близо една до друга.

Опасностите в бухта Гудаутская се намират главно в източната ѝ част. Те се намират в сектора на затъмнението (полусветлината) на огъня на Гудаутския светещ знак на север от направлението 128 1/4° от светещия знак.

Няколко подводни камъни се намират в западната част на бухтата на юг от Гудаутския светещ знак.

Скала с дълбочина над нея 4-6 метра се намира на 1 миля OSO от Гудаутския светещ знак.

Скала с дълбочина над нея 4-8 метра се намира на 6-3 кабелта OSO от Гудаутския светещ знак. В близост на тази скала има още няколко подводни камъни с дълбочини от 4-8 метра до 5-4 метра.

Скала се намира на 1-2 мили OSO от Гудаутския светещ знак; на 4 кабелта OSO от тази скала има още един подводен камък.

Скала с дълбочина над нея 1-8 метра се намира на 2-1 кабелта югоизточно от Гудаутския светещ знак. На 3 кабелта югозападно от нея се намира още един подводен камък.

Котвено място. В бухта Гудаутская може да се застара на котва на разстояние от 0-5 мили до 2 мили от брега. Заставането близо до брега не се препоръчва предвид на голямото количество опасности.

Порт Гудаута е разположен в дъното на бухта Гудаутская. В него има един пристан. В близост на пристана се намира зданието на морското агентство на Черноморското пароходство; югозападно от пристана е поставен Гудаутският светещ знак.

Порт Гудаута е достъпен за кораби с газене до 2 метра и е свършено незащитен за ветрове от морето. От порта може да се вземе прясна вода.

Пристан Гудаута започва от брега до източната част на град Гудаута. В близост на пристана се забелязва дворец с тъмен покрив и неговият бял дом. На 1 миля източно от пристана на брега добре се забелязва голямо червено здание, обрнато с фасадата към морето.

Гудаутският светещ знак (шир. 43°06' N; дълг. 40°38' O) е поставен на брега срещу средната част на град Гудаута на 1-7 кабелта югозападно от пристана. Видът на знака

метра. Склоновете на този хълм са нарязани от множество долини, частично обработвани. Сред градини се виждат постройките на селото Ешери.

Река Гумиста се влива в морето посредством няколко ръкава на 2 мили югоизточно от устието на река Дзизета. На десния бряг на реката на разстояние около 7 кабелта от брега на морето се намират няколко големи постройки. На юг от устието на река Гумиста се простира нисък, обрасъл с гора бряг на Сухумийския нос; сред дървета тук се виждат развалини на крепост.

Опасности. На 5 и 7-5 кабелта северозападно от устието на река Дзизета и на 1-5 кабелта от брега се намират подводни камъни; най-малката дълбочина над един от тях е 0-2 метра. Североизточно от тези камъни, до самия бряг, има още няколко подводни и надводни камъни.

Банка (шир. 43°02' N; дълг. 40°54' O) с дълбочина над нея 4-8 метра се намира на 6-5 кабелта WNW от устието на река Дзизета.

Банка с дълбочина над нея 4-8 метра се намира на 5 кабелта NNW от устието на река Гумиста.

От залив Сухуми до нос Календер

От залив Сухуми до нос Календер брегът се простира на разстояние около 110 мили в общо направление SSO. По характера на релефа този участък от брега значително се отличава от описаната вече част на Кавказкото крайбрежие.

От залив Сухуми високите планини отстъпват в дълбочина на материка. Непосредствено към брега подхожда ниската, покрита с гора долина на река Кодори, а по-нататък на юг е разположена обширната Колхидска равнина с невисока, но на места гъста растителност. Отначало хълмове, а след това високи планини се появяват наново само на юг от река Супса в района на порт Батуми. Тук бреговете са покрити с богата субтропическа растителност.

Описваният бряг е слабо нарязан и е дълбок. 20-метровата изобата преминава на разстояние около 1 миля от брега, приближавайки се на места почти плътно към него и отделяйки се на разстояние 2—3 мили от него само на участъка от порт Очамчире до селото Анаклиа и в близост до устието на река Рион. Малко опасности се намират главно на отмелите при устието на реките.

Добре забележими пунктове при плаване покрай този бряг освен маяците са отделните постройки, както и върховете на някои планини, намиращи се на север и юг от описания участък.

На даденото крайбрежие са разположени големите портове Сухуми, Поти и Батуми, градовете Кобулет и Очамчире и няколко неголеми села.

338

Залив Сухуми се вдава в брега на материка между Сухумийския нос и намиращия се на 10 мили SSO от него нос Кодор. Този обширен залив е дълбоководен и съвършено незащитен за ветровете от море, което ограничава възможностите за заставане на корабите на котва.

Западният бряг на залива от Сухумийския нос до порт Сухуми е нисък и покрит с растителност. В дъното на залива към брега подхождат хълмове, по склоновете на които е разположен град Сухуми. Източният хълм е най-високият и гъсто обрасъл с дървета и се нарича Сухумийски възвишения. Невисоки гористи хълмове се простират и покрай източния бряг на залива до селото Маджарка; по-нататък на юг те отстъпват от брега и до нос Кодор се простира нисък и равен бряг.

Зад хълмовете в дълбочината на брега са разположени тъмните планини на Абхазкия хребет, между които в ясни дни се виждат остри върхове на Главния кавказки хребет, покрити с вечни снегове.

Забележими пунктове. При подхождане към залив Сухуми добре забележими са върхът на планината Турецкая шапка, бившият Ново-Афонски манастир, конусообразният връх на планината Чумкузба, както и няколко характерни постройки в град Сухуми и неговата околност.

Град Сухуми лесно се разпознава от далечно разстояние по планините Яштухорку (шир. 43°03' N; дълг. 41°02' O), висока 513 метра, Бирц (шир. 43°03' N; дълг. 41°03' O), висока 593 метра, и Гварда (шир. 43°02' N; дълг. 41°05' O), висока 440 метра, разположени на разстояние около 3 мили северно и североизточно от него. Тези три планини се намират почти на един паралел и се наричат Сухумийски „трапеди“, тъй като очертанията на двете западни планини действително имат сходство с тази геометрическа фигура.

Сухумийският нос се намира на 10 мили югозападно от нос Псирцска. Този тъп, нисък и пясъчлив нос е обрасъл с гъста растителност. Брегът на носа е дълбок; 20-метровата изобата до края на носа и покрай неговия югоизточен бряг преминава почти плътно, а на разстояние 1—1-5 кабелта от брега дълбочините превишават 100 метра.

Сухумийският маяк (шир. 42°59' N; дълг. 40°58' O) е поставен на края на Сухумийския нос. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула с фенерно съоръжение на върха. Редом с маяка се намира двуетажен бял дом.

Радиомаякът е поставен при маяка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

Забраненият за плаване район се ограничава от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

339

- 1) шир. 42°59',7 N; дълг. 40°57',4 O;
- 2) шир. 42°59',5 N; дълг. 40°56',7 O;
- 3) шир. 42°56',9 N; дълг. 40°58',9 O;
- 4) шир. 42°57',8 N; дълг. 41°00',7 O;
- 5) шир. 42°59',0 N; дълг. 40°59',2 O.

Между точките 1 и 5 за граница служи бреговата черта. Потънали кораби с части над водата лежат в близост на югоизточния бряг на Сухумийския нос на следните места, считано от носа:

- 10 1. На 1 миля на североизток.
2. На 1-2 мили на североизток. На показващия се над водата ходови мостик на този кораб е поставен огън.

При ветрове от запад и югозапад малки кораби могат да застанат на котва под защитата на издигация се корпус на този потънал кораб.

Порт Сухуми е разположен в дъното на залив Сухуми на 2 мили ОНО от Сухумийския нос. Портът е оборудван с няколко пристана и е достъпен за кораби с всякакво газене, но така, както и заливът, е съвършено незащитен за ветрове от морето. По време на тези ветрове на неговите кораби се препоръчва да се укриват зад корпусите на потъналите кораби в западната част на залива, а големите кораби трябва да излязат в море.

Брегът в района на порта представлява добре облицована крайбрежна улица, която се простира от шлюпочния пристан на запад почти до основата на Сухумийския нос.

Управлението на порт Сухуми се помещава в постройката срещу товарния пристан. В близост на него се намира зданието на морската гара. В източната част на порта в морето се влива малката река Беслета.

В порт Сухуми могат да се набавят провизии. Прясна вода е прокарана към причала на пасажерския пристан.

Щормовите сигнали се издигат на мачта, поставена на покрива на зданието на управлението на порта.

Нефтоналивният причал се намира на 2 мили източно от Сухумийския нос.

Товарният пристан се намира на 3 кабелта ОНО от нефтоналивния причал. Настилката на пристана е частично разрушена и от водата се показват металически пилоти.

Полоса от подводни камъни се простира на 2 кабелта покрай брега WSW от товарния пристан. От юг полосата се огранчава със северна вежа, поставена на 1 кабелт източно от предния створен знак на Сухумийските светещи знаци.

Пасажерският пристан е разположен на 0.5 кабелт източно от товарния пристан. Пристанът се състои от две колена: първото колено има направление на югоизток, а вто-

рото — на юг. Пристанът има два причала; на него обикновено се швартоват пасажерските кораби.

Створни огънове са поставени на второто колено на пасажерския пристан и служат за подхождане към него; направление на створа 172°, 5—352°, 5.

Предният огън (шир. 43°00' N; дълг. 41°01' O) се намира на западния ъгъл на пристана до края му. Видът на установката е мачта с топова фигура във вид на черен триъгълник с върха нагоре.

Задният огън е поставен близо до извивката на пристана. Видът на установката е мачта с топова фигура във вид на червен триъгълник с върха нагоре.

Предупреждение. За избягване на аварии не се препоръчва на малки кораби да подхождат към пристана през време на голямо вълнение.

Полоса от подводни камъни се простира на 1.5 кабелта на юг от брега на 0.5 миля източно от пасажерския пристан.

На изток от устието на река Беслета брегът на протежението 4.5 кабелта е обкръжен от подводни камъни и останки от пилоти.

Потънал кораб (шир. 43°00' N; дълг. 41°02' O) е открит на 4 кабелта източно от края на пасажерския пристан.

Пристан „Динамо“ се намира на 1 кабелт североизточно от пасажерския пристан. Той има две колена: първото колено с направление на югоизток, а второто на юг. Пристан „Динамо“ е предназначен за швартовка на спортни съдове. На него се намира ресторант.

Шлюпочният пристан се намира на 0.5 кабелт североизточно от пристан „Динамо“. Пристанът има Т-образна форма.

Сухумийският рейд се намира на изток от пасажерския пристан срещу устието на реката Беслета. Вследствие незащитеността, голямата дълбочина и неравномерността на релефа на дъното рейдът не е добро място за стоянка на кораби на котва. Рейдът е открит за южни и западни ветрове, които образуват тук голямо вълнение. При усиляване на вятъра корабите са длъжни да се снемат от котва и да излязат на море.

Най-удобното място за заставане на котва в Сухумийския рейд е на створа на Сухумийските светещи знаци, поставени на брега в западната част на порта. Дълбочината на котвеното място е 33—36 метра; грунът е тиня. Кораби с малко газене застават близко до брега на север от линията на створа на Сухумийските светещи знаци.

Подхождайки към указаното котвено място в Сухумийския рейд, трябва внимателно да се наблюдава створът Сухумийски светещи знаци и да се отдава котва само на створа или малко на север от него. Мористото от линията на створа дълбочините рязко се увеличават до 130 метра.

Створът Сухумийски светещи знаци указва мястото, на което съдовете, влизащи в Сухумийския рейд, могат да застанат на котва; направление на створа 105°—285°.

Предният знак (шир. 43°00' N; дълг. 41°01' O) е поставен на брега на 1-6 кабелта югозападно от началото на товарния пристан. Видът на знака е дървен стълб с фенер на върха.

Задният знак се намира на 92 метра от предния. Видът на знака е ажурен металически стълб на каменна пирамидална основа с ажурен шар на върха.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Сухумийския морски търговски порт и прикрупените към него портови пунктове Ахали-Афони, Гудаута, Пшхуда, Гагра и Гантпиди, 1953 г.)

2. Времето и редът за влизането на търговските кораби в порта и излизането от него се установяват от управлението на порта.
3. Въвеждането на корабите в порта и извеждането им от порта, както и швартоването към причалите и прешвартоването на корабите в порта се извършва без участието на лоцман, обаче при необходимост капитанът на кораба може да изиска такъв.
4. Кораби от задгранично плаване, плаващи под флага на СССР, при желание могат да вземат лоцман за всички операции, указани в пункт 3, обаче присъствието на борда на лоцман не сменя отговорността за управлението на кораба от капитана на кораба.
6. Кораби от задгранично плаване и далечно плаване при подхождане към порта са длъжни да носят, освен кърмовия флаг, също и своите позивни и карантинен флаг.
7. Кораби-цистерни и кораби, имащи на борда си огнеопасни и взривни товари, са задължени при подхождането и през цялото време на стоене в порта да имат вдигнат денем флага „Б“ по Международния свод, а нощем червен огън.
8. Всички кораби, идващи в порта, застават към причалите по указания на Инспекцията за портови надзор.
- Забележка.** Мястото за швартоване се указва през деня с червен флаг, а през нощта с фенер с бял огън.
9. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.
11. Влизането и излизането на кораби от порта се допуска само с газене, оставящо под кила не по-малко от 1-5 фута при ниска вода.
12. При подхождането към причалите и отхождането от тях на корабите се забранява да подават звукови сигнали освен в случаите, разгледани в ППСС на море.
18. На корабите, идващи от чужбина, до получаването на свободна практика се забранява да се съобщават с брега.
19. Всички кораби, дошли в порта, са задължени в продължение на 2 часа до получаването на практика да оформят своето пристигане чрез дежурния инспектор от портовия надзор.
20. В случай че корабът не излезе от порта в определения срок, капитанът на кораба съобщава за това в управлението на порта, като указва и причините за задръжването на кораба.
21. За всички Происшествия на море, случани в аварии, повреждане на товари и пр. капитанът на кораба, пристигнал в порта, е длъжен да доведе до сведения на управлението на порта.
22. В случай на изместване и повреждане от кораба на предупредителни знаци в морето капитанът на кораба е длъжен при пристигането си

в порта незабавно да съобщи за това на управлението на порта, а измественият знак да вдигне и предаде по принадлежност.

31. В пределите на портовите води се забранява надминаването на вървящите отпред кораби.

Забележка. Това правило не се отнася за малките кораби и за корабите от портовия спомогателен флот.

32. Всички кораби при движение са длъжни всякога да отстъпят път на военните кораби. Военните кораби при необходимост да надминат плаващ пред тях търговски кораб трябва да дадат установените предупредителни изсвирвания за разминаване, а надминаваните кораби при този сигнал трябва да отстъпят път на надминаващия ги военен кораб.

33. Корабите през време на движение, както и при буксиране, са длъжни да държат котвата готова за отдаване.

34. На корабите, стоящи на причалите, се забранява да работят гребните винтове.

36. Всички кораби без изключение са длъжни по искане на управлението на порта да намалят хода си, да спрат или да вземат шлюпка.

41. Земснарядите, работещи на места, трудни за маневриране, са длъжни да предупредяват за преместването си с вдигане на всеки борд по един черен шар, а над тях по един червен флаг денем и по два червени огъня, разположени вертикално един над друг, нощем, с видимост на упоменатите огънове на разстояние, не по-малко от 1 миля. На корабите, преминаващи наблизо, се забранява в такъв случай да пресичат пътя на земснаряда и са длъжни да изчакаят, докато земснарядът премине в движение.

Забележка. В случаите, когато другият кораб се намира на такова близко разстояние, че няма време и място да даде път на земснаряда, на последния се забранява да вдига указаните в настоящия пункт сигнали за обхождане.

43. С издигането на земснаряда на шаровете и червените флагове, а нощем червените огънове, на корабите се забранява да преминават наблизо, а трябва да чакат окончателното й заставане на котва. При окончателното швартоване земснарядът е длъжен незабавно да спусне червените флагове и шаровете, а нощем червените огънове към страната, където преминаването на корабите е свободно.

44. Работещият земснаряд е длъжен да вдигне от тая страна, където се извършва работа, черен шар с червен флаг над него, а нощем два червени огъня, разположени вертикално един над друг. На корабите се забранява да преминават от страната, на която са вдигнати тези сигнали.

Ако шаровете и флаговете, а нощем червените огънове, са вдигнати от двете страни, то преминаването на корабите до земснаряда временно се забранява до тяхното спускане. Определените сигнали obligателно трябва да бъдат вдигнати предварително и в никакъв случай тогава, когато преминаващият кораб не може да изпълни необходимата маневра.

49. Корабите, на които е необходимо да преминат близко до местата, където се извършват водолазни работи, са длъжни да се движат внимателно и с най-малък ход, обхождайки мястото, където работи водолазът. Забранява се отдаването на котва на мястото, където се извършват водолазни работи.

50. Началникът на порта в случай на екстрена необходимост преустановява всякакво движение в района на търговския флот.

63. Капитаните на цистерните, пасажерските, товарните и други кораби са длъжни предварително, преди пристигането им в порта, но не по-близо от 10 мили до порта, да извършат изпитване на остатъците от нефт, мазут, масла и пр. от трюмовете в машинното и кацегарното отделение, навличните цистерни и до пристигането им да извършат промивката с вода до необходимото състояние.

65. Товарните кораби излизат на рейд или в море при завършване на товарните операции и оформяване на документите, обаче по изискване на управлението на порта тези кораби са длъжни да излизат на рейда неза-

бавно при завършване на товарните операции, без да чакат оформяването на документите.

66. Товаро-разтоварните операции в порта се извършват денонощно.

70. При загубване на котва в портските води капитанът на кораба, освен съобщаването за това в управлението на порта, е длъжен да вземе мерки за издирването на котвата. При невзети мерки в течение на 6 часа намирането и вдигането на котвата може да бъде извършено от управлението на порта за сметка на кораба.

71. На корабите, стоящи на рейда и до причалите, се забранява да спускат шлюпки и моторни катери за отиване където и да било без особено разрешение за това от управлението на порта.

Забележка. Настоящото правило не се отнася за военните кораби.

72. При стоежето на корабите в порта и до причалите на екипажа и пасажерите не се разрешава къпането и ловенето на риба от корабите.

73. Капитаните на корабите са длъжни незабавно да съобщат в управлението на порта за всички Происшествия и несчастни случаи, а също и за случаи на заразни заболявания на кораба за цялото време, през което се намират в портските води.

74. Всички кораби, имащи намерение да излизат от порта, са длъжни в деня на своето заминаване още от сутринта да вдигнат на видно място отходния флаг (буквата „R“ по Международния свод на сигналите).

78. Корабите, стоящи до причалите, са длъжни от залеза до изгрева на слънцето да имат рейдови огньове (съгласно ППСС на море).

Забележка. От корабите, стоящи в два и повече реда, рейдови огньове са длъжни да имат само крайните кораби. Корабите, стоящи отдалечно, са длъжни да имат един огън на носа или кърмата, в зависимост от своето положение към причала.

81. Подхождането и швартоването на каквито и да било кораби от задгранично плаване без разрешение на КПП се забранява.

85. През време на стоежето на корабите до причалите се забранява спускането на траповете.

89. На корабите, замесени в авария, се забранява излизането от порта без разрешение от управлението на порта.

127. При пристигането в порта на кораби с взривни и отровни вещества капитаните на корабите незабавно известяват управлението на порта и получават от него указания за мястото на стоянката и времето за разтоварването им.

136. Нощното товарене и разтоварване на лесно възпламенителни вещества може да бъде допуснато само с разрешение на управлението на порта и при наличието на проверено и надеждно електрическо осветление с взривобезопасни арматури.

138. Превозването на каквито и да било нефтени или лесно запалителни материали с пасажерските кораби не се разрешава.

146. Извършването на водолазни работи в порта може да стане само със специално разрешение за всеки отделен случай от управлението на порта.

148. През време на работа на водолазния баркас трябва да бъдат издигнати на носовия флагшток два червени флага с размери, не по-малки от 1 кв. м, а през нощта два червени огъня.

180. На дълготрешна стоянка корабите се установяват на място, укавано от управлението на порта.

207. В случай на пожар в порта всички кораби, намиращи се в порта, преминават в разпореждане на лицата, ръководещи потушаването на пожара, и му предоставят на разположение всички налични в тях пожароспасителни и други средства, както и работна сила.

229. На началника на порта се представя правото да забранява употребата на огън както на корабите, така и по цялата портава територия, даже и на разрешените за това места, когато сметне това за необходимо.

344

256. Забранява се къпането, къпането на коне и прането на бельо на кейовете, траповете, параходите и другите кораби.

262. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

265. Всяко придвижване на кораби, шлюпки и други плователни средства в района на порта без уведомяването и разрешението на управлението на порта се забранява.

269. За нарушаване на задължителните постановления за порта на новите се налагат глоби.

270. Глоби се налагат тогава, когато даденото нарушение не изисква прилагането на виновния към съдебна отговорност. Глоби се налагат от началника на инспекция портски надзор — капитана на порта, инспекторите от портския надзор и началническия състав от охраната на порта.

Град Сухуми е разположен на брега на морето до подножието на високата планина, прикриваща го от студените северни и източни ветрове. Зимата тук е мека, топла, а през лятото няма изнурителни горещини. Покрай брега на морето се простира красива кейова стена, облицована с камъни. Срещу пристана „Динамо“ на кейовата стена има забележимо красиво четириетажно здание на хотел „Абхазия“. В града има твърде много зеленина. Покрай кейовата стена е разположен приморският булевард, а в центъра на града има пищен и сенчест парк. Недалеч от парка се намира ботаническата градина с великолепно образци на южната флора и образцов разсадник. На юг от града, покрай източния бряг на залива, са разположени вили.

В град Сухуми има болница.

Град Сухуми е свързан с общата железопътна мрежа на Съветския съюз. Поддържа се редовни пасажерски съобщения по море с всички големи пристанища на Черно море.

От порт Сухуми до нос Кодор брегът на залива Сухуми се простира почти по права линия на SSO на 10 мили. До устието на река Маджарка, вливаща се в морето на 3 мили SSO от порт Сухуми, брегът е хълмист, а по-нататък на юг хълмовете отстъпват от бреговата черта и прибрежната полоса се заема от покрита с гори равнина. Склоновете на хълмовете, разположени на юг от града, са покрити с гъста растителност.

На 2-5 мили от порт Сухуми се намират развалини от генуезка крепост, в близост до които е разположено селото Келасури.

На десния бряг на реката Келасури, вливаща се в морето на 2 мили SSO от порт Сухуми, се забелязват две здания. От тях голямото червено здание добре се вижда при подхождане от югозапад, а другото бяло здание, стоящо почти редом с първото, се забелязва при подхождане от юг.

По-нататък на юг добре се вижда разположеният на възвишения санаториум с грамаден парк, а на север от устието на река Пшап, на фона на гората, отлично се очертава висока бяла беседка, приличаща на маячно здание.

345

В селото Агудзери, разположено на 1.5 мили на юг от селото Маджарка, сред дървета от неголяма растителност, се вижда червена камбанария на църква, а на брега на морето срещу селото Агудзери се намира кулата Селецкая, която 5 добре се вижда на фона на зелената. На изток от селото Агудзери на гористите склонове на хълма добре се забелязва зданието на санаториума, имащо червен цвят с кули. Това здание служи като добър ориентир за определяне мястото на корабите при подхождане към брега в този район от каквото 10 и да е направление.

Банка (шир. $42^{\circ}56'N$; дълг. $41^{\circ}05'O$) с най-малка дълбочина над нея 3-8 метра се намира на 6 кабелта на юг от устието на река Маджарка.

От залив Сухуми до порт Потти брегът на протежение 15 около 55 мили се простира отначало на ОСО до порт Очамчире, а след това завива на ССО. По цялото протежение брегът е нисък и покрит с гора. На север от описания участък гората е достатъчно гъста, а по-нататък на юг, където към морето подхожда Колхидската низина, горите стават редки, 20 невисоки и до порт Потти почти изчезват. Далеч от уреза на водата при добра видимост и безоблачно небе добре се вижда верига от тъмни високи планини, а по-далеч зад тях са разположени острокопичните върхове на планините от Главния кавказки хребет.

35 Между нос Кодор и порт Потти в морето се вливат много реки, но всички те са незначителни по големина и свършено незабележими от морето, освен реките Кодор, Ингур, Хоби и Рион.

30 По цялото протежение брегът е дълбок и чист от опасности. 10-метровата изобата преминава на 7-8 кабелта от брега, приближава се към него на 1-1.5 кабелта в района на нос Кодор. Няколко потънали кораби и други подводни препятствия, намиращи се в дадения район, са разположени в непосредствена близост на бреговата черта.

35 Описваният бряг е слабо населен. Забележими пунктове при плаване покрай него са отделните неголеми постройки, високи дървета, разпръснати покрай брега на групи и по единично, и върхът на планината Олен, разположена на паралела на селото Анаклиа на 12 мили от бреговата черта.

40 Нос Кодор се намира на 10 мили от Сухумийския нос. Този нос е нисък, тъп, незначително се издава от общото направление на брега и е покрит с гора. На носа е поставен светещ знак; на 2-5 мили югоизточно от него се намира устието на река Кодор.

45 Светещият знак Кодор (шир. $42^{\circ}50'N$; дълг. $41^{\circ}07'O$) е поставен на нос Кодор и представлява бял ажурен металически знак с площадка и фенер на върха.

Река Кодор се влива в морето посредством два ръкава. Южният нос влива от ръкава се нарича нос Баглан, който достатъчно забележимо се издава в морето. Реката Кодор заобикаля старинното укрепление Дранда, разположено на 4.3 мили от устието ѝ и забележимо по добре запазения древен храм. Дерето, по което протича река Кодор, се закрива от планината, имаща на юг от паралела на нос Кодор вид на захарна глава. Тази планина служи като ориентир за разпознаване на река Кодор.

10 Залив Скурджа се издава в брега в северно направление между нос Искурия на запад и нос Тамуш на изток. Заливът не е голям и е свършено открит от морето. В него се влива неголямата река Цхургили, при устието на която се намира 15 неголям пристан и ред дълги постройки, добре забележими от разстояние 10 мили.

На източния бряг на залива се намира селото Новие Киндги, разположено на високото открито плато и състоящо се от еднотипни къщи с червени покриви, сред които се забелязва червено двуетажно здание и стояща недалече от него кула. 20 До източната окрайнина на селото има група бели къщи.

Нос Искурия (шир. $42^{\circ}47'N$; дълг. $41^{\circ}11'O$) се намира на 4.2 мили югоизточно от нос Кодор. Той е нисък и покрит с висока гора; краят на носа има бял цвят и е добре забележим. На 1.3 мили североизточно от нос Искурия, на брега на залив Скурджа, се забелязва къща с червен покрив.

Нос Тамуш (шир. $42^{\circ}46'N$; дълг. $41^{\circ}19'O$) се намира на 6 мили от нос Искурия. Този нисък, покрит с гъста гора нос незначително се издава в морето и се забелязва само тогава, когато се вижда на фона на небето или се проектира на далечния бряг. Западно от носа се намира светещ знак. Източно от нос Тамуш в дълбочина на материка се простира равнина, покрита с гора. Планините в този район се намират далече от брега и често биват закрити от ниски облаци.

35 На 8 кабелта източно от нос Тамуш в морето се влива реката Тамуш, устието на която се забелязва по намиращите се в близост на него развалини на старо укрепление. На 3 мили източно от устието на река Тамуш в морето се влива малката река Цхенис-Цкари, а на 7 кабелта югоизточно от реката Цхенис-Цкари се намира устието на река Моква.

40 Светещият знак Киндги (шир. $42^{\circ}47'N$; дълг. $41^{\circ}17'O$) е поставен в близост на селото Новие Киндги на 1.3 мили на 30° от края на нос Тамуш. Видът на знака е четиристранна пирамида с черна будка на върха и с фенер, поставен на площадка в средната част на пирамидата.

45 Подводни камъни са разположени в три групи: на 1.4 мили, 1.6 мили и на 2 мили западно от нос Тамуш. Най-малката дълбочина над първата група камъни е 4-8 метра. Освен

указаните камъни, близо до бреговете на залив Скурджа, както и на запад от нос Искурия, лежат други подводни камъни, които представляват опасност за плаването.

- 5 Камък (шир. $42^{\circ}45' N$; дълг. $41^{\circ}23' O$) с дълбочина над него 4-8 метра се намира на 9 кабелта западно от устието на река Цхенис-Цкари.

- 10 Порт Очамчире е разположен на 5 мили OSO от нос Тамуш. Акваторията на порта представлява изкуствен басейн, изкопан в устието на река Джигмури (Джуркмур) и съединен с морето чрез канал. Портът е достъпен за кораби с малко газене и дава укритие от всички ветрове. Входът за порта е защитен от два мола.

- 15 Забележими пунктове при подхождане към порт Очамчире са бялото здание на бивша морска гара, намиращо се на брега на 0.8 кабелт от началото на Източния мол, и бялото здание, намиращо се на 1.3 кабелта източно от морската гара. Последното здание се познава по кубето, имащо вид на кула; на покрива на морската гара е поставена мачта. В град Очамчире добре се вижда двуетажното здание с кремов цвят с кула на покрива.

- 20 В южната окрайнина на град Очамчире се вижда голяма къща, а на разстояние около 1 мили югоизточно от града, сред гора, се забелязва старинният храм на селището Илори. При подхождане към порт Очамчире в дълбочина на брега се вижда висока планина с четири характерни остроконачески върха, покрити със сняг.

- 25 Оборудване на порта. В порт Очамчире има пристани и складове. Неголеми кораби могат да извършат необходимите им ремонти.

- 30 В южната част на порта се намира товарният пристан; към него подхожда водопровод. В северната част на порта се намира въглищният пристан.

- 35 Западният мол се простира в южно направление, а в края е извит към страната на канала. Мористата част на мола се състои от нахвърляни безразборно големи бели камъни, добре забележими при подхождане от запад. От вътрешната страна, отиваща към подходния канал, молът е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 2 метра.

- 40 Източният мол се простира успоредно на Западения мол на 1.5 кабелта от него.

- Очамчирският портови светещ знак (шир. $42^{\circ}44' N$; дълг. $41^{\circ}26' O$) е поставен на края на Източния мол. Знакът е червен ажурен металически, с фенер на върха.

- 45 Подходният канал е прокопан за влизането в порт Очамчире; най-малката дълбочина в канала е 4-8 метра (1952 г.). За плаване по канала на северния бряг на порта е поставен створ от светещи знаци. Освен това каналът се обгражда от 4 вежи, поставени по две на всяка страна.

Створът светещи знаци на Очамчирския порт води по подходния канал; направление на створа $179^{\circ}5' - 359^{\circ}5'$. Видът на знаците е триноги с кръгове на върха.

- 5 Предният знак (шир. $42^{\circ}45' N$; дълг. $41^{\circ}25' O$) е поставен на левия бряг на устието на река Джигмури.

Задният знак се намира на 1.3 кабелта от предния.

- 10 Предупреждение. Преминването на канала между моловете не трябва да става близко към западния край на канала, тъй като покрай западния мол се простира отмел с дълбочини, по-малки от 2 метра. Освен това указаният край е подложен на изменения повече от другия.

- 15 Очамчирският рейд е разположен между порта и град Очамчире, на изток от подходния канал на порта. Той е открит за ветрове от морето. Зимно време при щорм е опасно да се стои на котва в рейда. Грунтът на рейда на дълбочини, по-малки от 10 метра, е тиня и пясък, а по-навътре в морето — рядка тиня.

- 20 Банка (шир. $42^{\circ}43' N$; дълг. $41^{\circ}25' O$) с дълбочина над нея 10 метра се намира на 1 мили SSW от входа на порт Очамчире сред дълбочини 16—17 метра.

- 25 Очамчирският светещ знак (шир. $42^{\circ}42' N$; дълг. $41^{\circ}28' O$) е поставен на 2.5 мили югоизточно от порта срещу средната част на град Очамчире. Видът на знака е четири-странна пресечена пирамида с площадка и бяла будка на върха. Денем знакът се вижда лошо.

Град Очамчире е разположен на ниския бряг на 2 мили югоизточно от порта. Срещу града от брега започва разрушен пристан, пилотите на който са скрити под водата.

- 30 Град Очамчире има железопътни съобщения с всички градове на Съветския съюз и параходни съобщения с портовете на Черно море.

От порт Очамчире до нос Анаклия ниският бряг се простира на 22 мили на SSO . Брегът е обрасъл с невысоки гори, сред които се различават разхвърляни групи на високи забележими дървета. В този район в морето се вливат много неголеми реки, устията на които може добре да се определят по жълтия цвят на речните води, носени в морето.

- 40 Река Гудава (Окуми) се влива в морето на 8 мили SSO от порт Очамчире. Близо до устието ѝ е разположено селото Меоре-Гудава. В района на устието на река Гудава има две неголеми бели забележими къщи с червени покриви.

Банка (шир. $42^{\circ}35' N$; дълг. $41^{\circ}30' O$) с дълбочина над нея 10 метра се намира на 2.5 мили на юг от устието на река Гудава.

- 45 Река Гагида се влива в морето на 6.1 мили SSO от устието на река Гудава. Близо до устието на река Гагида е разположено неговият село Гагида.

На 1 миля южно от устието на река Гагида, на 4 кабелта от брега, се простира пясъчна коса, дълбочината над която на края е 2-3 м.

Срещу устието на река Гагида на 1.5 мили от брега може да се застави на котва; дълбочината тук е около 14 метра.

На 5 мили южно от устието на реката на брега на морето се различава бяло каменно здание, над което се вижда полоса гора. Не много далеко от това здание са разположени още две бели каменни къщи.

Потънал кораб (шир. 42°27' N; дълг. 41°32' O) се намира на 3-8 мили на юг от устието на река Гагида и на 3 кабелта от брега.

Забраненият за плаване район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 42°35',0 N; дълг. 41°16',0 O;
- 2) шир. 42°35',0 N; дълг. 41°29',0 O;
- 3) шир. 42°27',5 N; дълг. 41°32',3 O;
- 4) шир. 42°27',5 N; дълг. 41°30',8 O;
- 5) шир. 42°22',0 N; дълг. 41°32',0 O;
- 6) шир. 42°22',0 N; дълг. 41°25',0 O.

Нос Анаклия (шир. 42°23' N; дълг. 41°33' O) се намира на 22 мили SSO от порт Очамчире. Този малко забележим нисък нос е обрасъл с гора, сред която се издигат няколко високи дървета и се намира забележимо здание.

Близко до нос Анаклия в морето се влива река Ингур; на левия бряг на реката се виждат постройките на селото Анаклия с отделящи се сред тях две бели здания с червени покриви и развалини от старо укрепление, на което е поставен светец знак. На левия бряг на устието на реката е разположена голяма ниска постройка. Входът на реката се прегражда от бар, на който има надводна пясъчна коса, простираща се в направление северозапад-югоизток; на бара почти всякога се образува прибой. Както самият бар, така и обкръжаващият го отмел често се изменят.

Мътната вода на реката се забелязва доста далече в морето, а след дъжд тя се разпространява почти на 3 мили от устието, което може да служи като допълнителен признак за опознаване на местността.

На 1.5 мили югоизточно от устието на реката Ингур в морето се влива малката река Тикори, на 7 кабелта SSO от която е разположено селото Черноморский.

На 4 мили SSO от нос Анаклия в морето се влива реката Чурия.

Светецният знак Анаклия (шир. 42°23' N; дълг. 41°34' O) е поставен на левия бряг на река Ингур на стената на старинно укрепление. Видът на знака е червена будка с

бели вертикални полоси на ажурна металическа основа; на бялата стена под будката е нарисован черен ромб.

Пред знака е построено здание, което при подхождане от юг закрива ромба, нарисован на стената.

Планината Олен (Урта) (шир. 42°24' N; дълг. 41°50' O) се намира на 12 мили източно от нос Анаклия. Планината има продълговата форма и е прорязана от голям овраг, от двете страни на който са разположени два върха, високи 465 метра. При приближаване от северозапад планината Олен се открива от 40 мили и цялата е забележима, тъй като тя се възвишава на равнина сред хълмове.

Банка (шир. 42°24' N; дълг. 41°32' O) с дълбочина над нея 10 метра се намира на 1.4 мили WNW от нос Анаклия.

Банка (шир. 42°20' N; дълг. 41°36' O) с дълбочина над нея 4-7 метра е разположена на 4 мили SSO от нос Анаклия и на 3 кабелта от брега.

Потънал кораб (шир. 42°21' N; дълг. 41°35' O) е открит на 2.5 мили SSO от нос Анаклия и на 4 кабелта от брега, срещу южния край на селото Черноморский.

Рейд Анаклия е разположен северно от паралела на устието на река Ингур. Южно от този паралел дълбочините близко до брега са големи. Препоръчва се в рейда да се застави на котва на 1 миля от устието на река Ингур. Дълбочината на котвеното място е 27.5 метра; към брега дълбочините рязко намаляват. При наличие на вълнение или вятър от морето котвената стойка тук не е безопасна.

Река Хоби се влива в морето на 8 мили SSO от нос Анаклия. Бреговете ѝ не са високи, но са покрити с гъста гора. Устието ѝ лесно се разпознава по потъналия кораб с части над водата, лежащ на 3 кабелта от брега. На брега на река Хоби, близко до устието ѝ, е разположено селото Кулеви.

За подхождане към устието на река Хоби на десния ѝ бряг е установен створ от светецни знаци.

Устието на река Хоби не е защитено от вълнение и вълни от югозапад. При вълнение повече от 4 бала подхождането към устието на реката вследствие образуването на прибой е невъзможно.

Створът светецни знаци е оборудван на десния бряг на река Хоби и служи за подхождане към устието ѝ. Знаците на створа имат вид на бели правоъгълни дървени щитове с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник: на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу. На върховете на знаците са поставени фенери.

Забележка. Във връзка с това, че фарватерът мени своето положение, створните знаци често се преместват.

Потънал кораб (шир. 42°16' N; дълг. 41°38' O) с части над водата се намира срещу устието на река Хоби, на 3 ка-

белта от брега. Този кораб до известна степен защитава устието на реката от северозападни ветрове. На кораба е поставен огън. Потънал кораб (шир. $42^{\circ}14'N$; дълг. $41^{\circ}37'O$) е открит на 3 мили южно от устието на река Хоби. Корабът се огражда от зелена вежа със зелен шар на върха.

Банка (шир. $42^{\circ}15'N$; дълг. $41^{\circ}36'O$) с дълбочина над нея 18'2 м се намира на 2.1 мили югозападно от устието на река Хоби. На 2.5 мили южно от тази банка има още една банка с дълбочина над нея 18 м.

Рейд Редут-Кале е разположен в района на устието на река Хоби. Релефът на дъното на рейда е неравномерен вследствие на наноса и е подложен на значителни изменения.

Котвеното място на рейда Редут-Кале се намира на разстояние около 1.5 мили от брега при пресичането на пелените: 56° към планината Олен и 343° към нос Анаклия. Дълбочината на котвеното място е 25.5 метра. Грунтът е тиня.

Забраненият за плаване район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $42^{\circ}21',0N$; дълг. $41^{\circ}28',6O$;
- 2) шир. $42^{\circ}21',0N$; дълг. $41^{\circ}36',2O$;
- 3) шир. $42^{\circ}15',5N$; дълг. $41^{\circ}38',4O$;
- 4) шир. $42^{\circ}15',5N$; дълг. $41^{\circ}31',0O$.

Между точките 2 и 3 за граница служи бреговата черта.

Река Рион-Сброс се влива в морето на 4.7 мили южно от реката Хоби и представлява новото русло на реката Рион, най-голямата река на източното крайбрежие на Черно море. Старото русло на река Рион е разделено от остров Болшой на два ръкава и се намира на 3 мили южно от реката Рион-Сброс.

Устието на реката Рион-Сброс е обкръжено от обширен отмел.

На 1 мили северно от устието на реката Рион-Сброс е поставен знак.

Отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, се издава на разстояние до 7 кабелта от брега в района на устието на река Рион-Сброс и се простира покрай брега на разстояние около 1 мили на север и на 7 кабелта на юг от устието на реката. По-настоящем на отмела са се образували голямо количество островчета и пясъчни коси.

От запад отмелът се огражда от три източни вежи, поставени на 1.6 мили и 346° , 2.2 мили и 343° и 3.2 мили и 348° от светещия знак на края на вълнолома на порт Потти.

Потънал кораб (шир. $42^{\circ}09',5N$; дълг. $41^{\circ}37',5O$) се огражда от зелена вежа със зелен шар на върха, открит на 2.2 мили на северозапад от Потийския маяк.

Забраненият район за котвени стоянки и лов на риба се ограничава от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $42^{\circ}10',2N$; дълг. $41^{\circ}39',4O$;
- 2) шир. $42^{\circ}11',5N$; дълг. $41^{\circ}35',8O$;
- 3) шир. $42^{\circ}13',6N$; дълг. $41^{\circ}35',8O$;
- 4) шир. $42^{\circ}12',4N$; дълг. $41^{\circ}39',0O$.

5 Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

От порт Потти до Батумийската бухта брегът се простира на 30 мили в общо направление на юг. До град Кобулет, разположен на 20 мили южно от порт Потти, брегът е нисък и пясъчлив. На югоизток от устието на реката Супса започват възвишения, обкръжаващи от юг Колхидската низина. Между устието на реките Супса и Чолони брегът е покрит с гора и храсти.

Южно от град Кобулет започва висок и по цялото протежение покрит със субтропична растителност бряг. От устието на реката Чаквис-Цкали до реката Королис-Цкали брегът е образуван от склоновете на планините, прорязани от долини и дерета. На юг от селото Махинджаури стръмният бряг има червен цвят.

В южната част на описвания участък в морето се издават незначително два носа: Цихис-Дзир и Зельоний.

Нос Зельоний разделя селата Чакви и Махинджаури. На височината на носа се намира забележим знак във вид на тристранна пирамида.

По цялото протежение от порт Потти до Батумийската бухта брегът е дълбок и чист от опасности. 20-метровата изобата минава на разстояние около 1 мили от бреговата черта, приближавайки се към нея на 2—3 кабелта до устието на реката Супса и в района на град Кобулет. Изключение прави участъкът от крайбрежието до порт Потти, където от брега се издава отмел.

Забележими пунктове. Между порт Потти и устието на река Супса далеч от брега е забележим връхът на планината, имащ острокоична форма. В хубаво време този връх лесно се разпознава, тъй като се издига отделно от другите планини.

В района на река Чолони има няколко постройки от типа на вили. На юг от град Кобулет, близо до брега, се виждат невисоки хълмове, сред които се възвишава планината Джият (шир. $41^{\circ}46'N$; дълг. $41^{\circ}46'O$), а по-нататък в дълбочината на материка се намират няколко доста високи планини, от които най-добре забележима е покритата с гори планина Халис-Тави (шир. $41^{\circ}43'N$; дълг. $41^{\circ}48'O$), висока 695 метра.

Близо до устието на реките Чаквис-Цкали и Королис-Цкали има няколко забележими постройки.

Забраненият за плаване район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

23 Лоция на Черно море

353

- 1) шир. 42°05',0 N; дълг. 41°42',5 O;
- 2) шир. 42°07',7 N; дълг. 41°37',6 O;
- 3) шир. 42°07',0 N; дълг. 41°36',5 O;
- 4) шир. 42°05',0 N; дълг. 41°37',5 O;
- 5) шир. 41°56',0 N; дълг. 41°42',0 O;
- 6) шир. 41°56',0 N; дълг. 41°46',0 O.

Между точките 1 и 6 за граница служи бреговата черта.

Порт Потти е разположен на север от устието на северния ръкав на реката Рион, на нисък, обрасъл с оскъдна растителност бряг. При подхождането към порт Потти брегът е толкова еднообразен, че на него трудно се намират макар и малко забележими обекти за определяне на своето място. На разстояние от около 40 мили се открива невисоката планина Олен, а още по-близо към брега за забележими пунктове могат да служат Потийският маяк и зданието на театъра с купола в града. На върха на купола е поставена осветена отвътре червена звезда.

Порт Потти е достъпен за кораби с голямо газене в течение на цялата година, но в щормово време при западни и югозападни ветрове и силни местни източни ветрове влизането в порта е затруднено.

Портът се състои от четири басейна и е защитен от морето с вълнолом и два мола: нов северен и южен. Вътре в порта басейните се отделят един от други с още два мола: северен и среден. В порта са оборудвани причали, към които е прекарана железопътна линия. На причалите има достатъчно механизирани товаро-разтоварителни средства. Портът разполага с достатъчно количество буксири и портови катери.

В западната част на порта са разположени три басейна, наречени Новия порт, Северен гаван и Южен гаван, разделени помежду си от северния и средния мол.

В източната част на порта се намира вътрешният басейн, съединен с тесен проход със Северния гаван.

До устието на южния ръкав на реката Рион е разположен рейдът на порт Потти, обаче той е открит за ветрове от морето и се използва рядко като котвена стоянка.

Лощман. За провеждането на корабите в порта и за извеждането им в море в порта има лощман. Съпровождането на корабите от лощман е задължително. Заявката за лощмана трябва да се подава 6 часа преди подхождането на корабите към порта. Лощманът посреща корабите на подхода към порта.

Снабдяване. В порт Потти могат да се намерят в достатъчно количество въглища и провизии и се вземе прясна вода.

Ремонт. В порт Потти може да се извърши ремонт на корпуса и механизмите.

354

Щормовите сигнали в порт Потти се издигат на мачта, поставена на края на северния мол. Сигналите на мачтата се вдигат само денем. Трябва да се има предвид, че мачтата не се вижда от корабите, стоящи до причала в Южния гаван.

5 Девиационният полигон в порт Потти е оборудван във външния рейд.

Котвеното място се намира срещу края на вълнолома, северозападно от него. Дълбочината на котвеното място е 15—20 м.

10 **Предупреждение.** В порт Потти се забранява да се застива на котва в югозападната част на Южния гаван и в средната част на южния басейн.

Новият северен мол започва от брега в западно направление на 2,2 мили на юг от устието на река Рион-Сброс. Той има малко извита форма, изпълнява на север, и защитава порта от вълнение и ветрове от северно направление.

В близост на началото на северния мол се намира предният светещ знак на първия подхожден створ за порт Потти.

20 Светещ знак (шир. 42°09' N; дълг. 41°39' O), поставен на края на новия северен мол. Видът на знака е металическа ажурна пресечена пирамида.

Потънал кораб (шир. 42°10' N; дълг. 41°39' O) с части над водата се намира на 2,7 кабелта северозападно от края на новия северен мол сред дълбочина около 5 метра.

25 **Южният мол** защитава порт Потти от юг и представлява от себе си като че ли продължение на десния бряг на северния ръкав на река Рион; той се простира във вид на изпъкнала на юг дъга в западно направление.

30 Банки с дълбочини над тях 4,9 и 5 метра се намират съответно на 2 и 2,7 кабелта на WSW от началото на южния мол сред дълбочина около 10 метра.

Потънал кораб е открит в близост на вътрешната стена на южния мол на разстояние около 1 кабелт от неговото начало.

35 **Вълноломът**, защитаващ акваторията на порта от запад, е продължение от южния мол на север; той има три колена.

От края на вълнолома в направление NNW на разстояние около 1 кабелт се простира подводно продължение, ограничено със светещ южен буй.

40 Светещ знак (шир. 42°09' N; дълг. 41°39' O) е поставен на края на вълнолома. Видът на знака е бяло фенерно съоръжение на металическа ажурна основа.

Светещ знак (шир. 42°09' N; дълг. 41°39' O) е поставен на южната извивка на вълнолома. Видът на знака е бяло фенерно съоръжение на бяла четиристранна основа.

45 Светещ буй до вълнолома — южен (шир. 42°10' N; дълг. 41°39' O), се поставя на 1,2 кабелта NW от края на

355

6. Въвеждането, извеждането и заставането до причалите на всички пребиваващи в порта чуждестранни кораби и кораби от далечното плаване се извършва само от лоцмани, но присъствието на лоцмана на кораба не сменя от капитана отговорността за управлението на кораба. Вземането на лоцман за кораби от близкото крайбрежно плаване не е задължително. Лоцманът се взема на външния рейд.
8. При подхождане към порта нефтоналивните кораби са длъжни да носят на видно място флага „Б“ по Международния свод за сигналите, а нощем червен огън, стоящ на тях през цялото време на пребиваването им в порта.
9. Едновременно влизане на кораб в порта и излизане на друг кораб от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.
10. Корабите, приближаващи се към входната част на порта, са длъжни предварително да предупредят за това с две продължителни изсвирвания или други звукови сигнали за избягване стълкновения с други кораби.
14. Категорически се забранява на всички кораби да извършват промер в пределите на портските води.
15. При откриване на повреждане, изместване или смятане на предупредителните знаци капитаните на корабите са задължени незабавно с пристигането си в порта да уведомят за това капитана на порта.
16. В случаите на аварии с кораби в море или повреждане на товар и за всички други Происшествия в порта капитаните на корабите са задължени незабавно с пристигането в порта да уведомят капитана на порта.
17. Пристигащите в порта кораби засemat местата на стоянката по указание на капитана на порта.
18. До получаването на свободна практика и разрешение от контролния пункт на корабите, идващи от чужбина, се забранява да се съобщават с брега.
19. При отбиване на чуждестранни кораби в порта или на стоянката на рейда всички установени на кораба радиоприемо-предавателни станции трябва да бъдат затворени и запечатани или plombирани с печата на порта заедно с помещениата, в които те се намират.
- Освен това с отделни пломби трябва да бъдат plombирани антените включватели, поставени в положение, заземяващо антената.
- Откриването и разпечатването на приемо-предавателните радиоустановки се извършва по разпореждане на порта след окончателната митническа и други формалности и отпращането на кораба зад граница.
20. На капитаните и лицата от екипажа на чуждестранните кораби се забранява да имат на борда в незапечатан вид каквито и да било предавателни и приемателни радиостанции, с помощта на които е възможно установяването на радиотелеграфна или радиотелефонна връзка с кораби по време, когато не работят главните или аварийни установки. Категорически се забранява на чуждестранните кораби без разрешение на капитана на порта и КПП да спускат шлюпки и понтони.
21. Всички пребиваващи в порта кораби са задължени незабавно да съобщат на капитана на порта за пристигането си с представяне на всички корабни документи.
23. Пристигането и отиването на всички кораби се оформява освен от инспекции портови надзор и от:
- а) КПП;
  - б) санитарно-контролната станция.
26. Всички кораби с малко газене по време на тяхното движение са задължени да отстъпят път на дълбоко газещите кораби.
28. Забранява се в пределите на портските води изпреварването на отпред плаващия кораб. Това правило не се отнася за корабите от портския служебно-спомогателен флот и военните кораби.
29. Всички кораби при движение са длъжни всякога да отстъпват път на военните кораби. Военен кораб, който трябва да изпревари отпред плаващ търговски кораб, трябва да даде установените предупредителни сиг-

- нали за разминаване. По този сигнал настигващият кораб трябва да даде път на застигащия го военен кораб.
30. Спускането на корабите по течението и сменянето на мястото посредством дрейф се забранява.
31. Корабите през време на движението във водите на порта са задължени да държат котвите готови за отдаване.
32. На корабите през време на стоянето им до причалите, а също и през време на движение във водите на порта се забранява да държат спуснати във водата котви, а също и да влачат котвите по дъното.
33. Едновременно швартоване или отшвартоване на два или повече кораби до съседни причали се забранява.
35. Капитаните на корабите са задължени незабавно да съобщават на капитана на порта и санитарната инспекция за всички Происшествия и заразни заболявания на кораба през време на пребиваването на последния в порта или във водите на порта.
37. Всички кораби, без изключение, са задължени по искане на капитана на порта да намалят хода, дават продължителен звуков сигнал, а при преминаване покрай земснаряда трябва да имат най-малък ход.
38. Забранява се на корабите без явна необходимост да работи гребният винт до кейовата стена.
39. Всички минаващи покрай земснаряд парни и моторни кораби са длъжни предварително да намалят хода, дават продължителен звуков сигнал, а при преминаване покрай земснаряда трябва да имат най-малък ход.
40. Земснарядите, работещи по фарватера, са длъжни да дават свободно преминаване на идващите кораби, незадържайки тяхното движение, указвайки със сигнал от коя страна те трябва да ги обхолят.
41. Ако безопасното преминаване на кораби покрай земснаряд въобще е невъзможно, земснарядът е задължен да вдигне на двата борда деем червени шарове, а над тях червен флаг, а нощем два червени фенери един над друг с видимост, не по-малка от 1 миля. При наличието на сигнали от двете страни преминаването на корабите съвършено се прекратява. Сигналите обязательно трябва да бъдат вдигнати предварително, но в никакъв случай тогава, когато преминаващият кораб не е в състояние вече да изпълни исканата маневра.
45. Всички кораби, подхождащи към група, работеща промер, са задължени да намалят хода и не минават през промерното въже дотолкова, докато въжето не бъде спуснато на дъното или обрано, за което се подава знак с махане на флага.
- На промерните кораби през време на работа за отличие от другите кораби се издигат деем два черни шара, нощем бял фенер, а над него червен.
46. Всички кораби са задължени да обхождат мястото, където работи водолаз, намалявайки хода и не отдавайки котва в близост на мястото на спускането на водолаза.
47. Плаването в бухтата, аванпорта и гавана, подхождането към причалите и пристаните на шлюпки след залез слънце въобще се забранява.
48. Корабите, стоящи на бреkwатера или на рейда, могат да използват за съобщение с брега шлюпки само с разрешение и в периода на времето, определено от капитана на порта.
49. Началникът на порта в случай на екстрена необходимост прекратява всякакво движение в портските води.
50. Придвижването на корабите в пределите на порта може да бъде извършено с разрешение или по указание на капитана на порта, който определя условията за това придвижване (вземане на лоцман, буксир и др.).
51. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на капитана на порта е длъжен незабавно да сменя мястото на стоянката.
- За стоянка на рибарския флот в порт Потти е определена частта от акваторията до южния мол. Стоянката на корабите от рибарския флот на други места може да се осъществи във всеки отделен случай само с разрешение от главния диспечер.

52. Всички кораби по правило са задължени да се швартоват до причалите с нос към изхода в морето и с отдалена котва.
54. По искане или указание на порта капитаните са задължени да прекъсват швартовите и да ги отпуснат.
57. Корабите, стоящи до причалите, са длъжни от залез до изгрев спънче да държат бил огън на борда, обърнат към водата. Корабите, стоящи на швартова бочка и котва, са задължени да имат установеният огън на носа и кърмата.
65. През време на стоянката на корабите се забранява да се спускат трапове от страната на морето.
66. На корабите, стоящи на рейд и до причалите, се забранява да спускат шлюпки и моторни катери, без да имат за това разрешение от порта.
67. При стоянка на корабите в порта и до причалите, на екипажите не се разрешава да се къпят от корабите.
68. На корабите, стоящи в порта и до причалите, не се разрешава да извършват риболов.
69. Капитаните на корабите са задължени незабавно да съобщават на администрацията на порта за всички Происшествия и несчастни случаи, а също и за случаи на заразни заболявания на кораба по време на пребиваването на последния в пределите на порта.
71. През време на стоянката на корабите в порта категорически се забранява изваждането от експлоатация на парните котли, а също и разглобяването на машините, двигателите и т. н. без знанието и разрешението на капитана на кораба.
74. Категорически се забранява извършването на швартови изпитания при стоянкетата на корабите до причалите.
- Категорически се забранява на корабите при отхождане от причалите № 10 и 11 да им работят винтовете. Отшвартоването на корабите от тези причали трябва да се извърши само с помощта на буксир.
75. Всички кораби, възнамеряващи да излязат от порта, са длъжни в деня на своето излизане да вдигнат на видно място отходния флаг (буквата „Р“ по Международния свод на сигналите).
78. Заставането борд към борд на стоящи до причала кораби се допуска само с разрешение на портювния надзор, а за чуждестранните кораби се иска още и разрешение от митницата и контролния пункт.
- Забележка. Стоянето на повече от два кораба борд с борд до причала не се разрешава. Корабите при установяването към техния борд на друг кораб са задължени да поемат швартовите от приставания кораб, да ги задържат за себе си и околват съдействието в случай на необходимост от подаване на швартовите на брега.
87. Зимуването на кораби, както и извършването на ремонт в пределите на порта, се допуска изключително с разрешение на капитана на порта. Мястото на зимуването за всеки отделен кораб се определя с отделно указание от капитана на порта, с вземане предвид желанието на корабовладелеца или капитана на кораба. Установяването на кораба на зимна или продължителна стоянка се извършва от капитана на кораба.
90. Ловенето на риба с въдица, сак и т. н. в акваторията на порта се забранява.
91. Поставянето на риболовни мрежи в оперативната зона на порта категорически се забранява.
100. Товаро-разтоварителните работи в порта се извършват денонощно.
125. При пристигането в порта на кораб с взривни товари капитанът на кораба закотвя кораба на рейда, ако няма точно разпоредение за мястото на спирането и разтоварването, и незабавно уведомява за своето пристигане диспечера на порта, който в най-кратки срокове е длъжен да даде разпоредение на капитана за мястото на спирането и разтоварването. Диспечерът на порта е задължен да съгласува мястото на спирането и раз-

варването или натоварването на кораба с взривни вещества с капитана на порта и пожаро-техническата част ВОХРА.

145. Водозапасни работи могат да се извършват в порта само със специално за всеки път разрешение от управлението на порта.

173. В случай на пожар в порта всички намиращи се в порта кораби постъпват в разпоредение на порта и по искане предоставят безвъзмездно в негово разпоредение всички намиращи се на тях пожароспасителни средства и др., а също и работна сила.

177. Всички кораби, стоящи в порта, в момента на възникването на пожар са длъжни незабавно да подготвят за действие своите противопожарни средства и машините за в случай на придвижване към мястото на пожара или излизане от порта.

178. При разливане на горещи нефтепродукти в акваторията на порта всички кораби с изключение на привлечените за потушаване на пожара са длъжни незабавно да излязат от порта и застанат на безопасно място.

195. Всеки кораб, установил се на външния рейд, вдига карантинния флаг.

Корабът може да се швартова до причала, но до извършване на санитарния преглед на кораба никой освен лоцмана няма право да се качва на кораба и слеза от него. Никакви органи на властта не могат да дават каквито и да са разпоредения за слизване или качване на пасажери, товари или разтоварване на товари и т. н. Само с получаване от санитарните власти на порта право на свободна практика може да се започне съобщението между кораба и брега.

196. Корабите, излизайки от порта, са длъжни да получат от карантинния отдел на порта санитарен патент или санитарно свидетелство.

209. Прането на бельо на траповете и портювите кейови стени се забранява.

215. На чужди лица, непринадлежащи към екипажа на кораба, се забранява да живеят на кораб, стоящ в порта.

220. Къпането се разрешава само в специално определеното за това място.

230. За нарушение на задължителното постановление на виновните се налагат глоби.

237. Ако нарушението на настоящото задължително постановление е предизвикало прекъсване на работата в порта, нарушаване движението на корабите, авария на кораб, повреждане на портюви съоръжения, установка на корабовладецкия път или други сериозни последици, или пък е свързано с извършването на каквото и да било деяние, преследвано от углавния порядък, материалът по отношение виновното лице се предава на следствените органи.

Река Рион е най-голямата река на Кавказкото крайбрежие на Черно море; влива се в морето в района на порт Потти. В долната си част, на 3 мили от мястото, където се влива в морето, река Рион има две корита: старо и ново. Новото корито се нарича река Рион-Сброс, влива се в морето на разстояние около 3 мили северно от порт Потти.

Старото корито на река Рион, преминаващо през град Потти, излиза на морето южно от порта. Старото корито на реката се нарича река Рион. При вливането в морето старото корито на река Рион се разделя на два ръкава: северен и южен, между които е разположен остров Большой. Северният ръкав се влива в непосредствена близост южно от порта, до началото на южния мол; по него могат да отиват в реката неголеми

риболовни кораби. Устието на южния ръкав не е мореходно; намира се на 1.3 мили южно от устието на северния ръкав.

Потийският маяк (шир. $42^{\circ}08'N$; дълг. $41^{\circ}40'O$) се намира на десния бряг на южния ръкав на река Рион, до юго-западните покрайнини на гр. Потти. Видът на маяка е бяла, кръгла металическа кула с фенерно съоръжение на върха.

Радиомаякът се намира при маяка.

Отмел с най-малка дълбочина над него 2 метра се простира на разстояние около 1 миля западно и на 6 кабелта южно от остров Большой. Дълбочините на границата на отмела са помалки от 10 метра. В средната част на отмела, сред дълбочини 7—8 метра, има няколко банки с дълбочини над тях 4.2—5.2 метра.

В близост на северната граница на отмела, на 4 кабелта от устието на северния ръкав на река Рион, е открит потънал кораб с дълбочина над него 12 метра.

От запад този отмел се огражда от източна вежа, поставена на 1.3 мили западно от Потийския маяк.

Предупреждение. При подхождане в близост на отмела, особено при идване от юг, трябва да се помни, че от мястото на вежата отмелът се простира на 1 миля южно, успоредно на брега.

Забраненият за котвена стоянка район се ограничава от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $42^{\circ}07.4'N$; дълг. $41^{\circ}39.3'O$;
- 2) шир. $42^{\circ}07.4'N$; дълг. $41^{\circ}35.0'O$;
- 3) шир. $42^{\circ}10.3'N$; дълг. $41^{\circ}35.0'O$;
- 4) шир. $42^{\circ}09.1'N$; дълг. $41^{\circ}37.8'O$;
- 5) шир. $42^{\circ}09.1'N$; дълг. $41^{\circ}39.0'O$.

Между точките 1 и 5 за граница служи бреговата черта.

Град Потти е разположен на брега на устието на старото корито на река Рион. В него има всички присъщи за град учреждения. Град Потти е съединен с общата ж. п. мрежа на СССР. Поддържат се редовни съобщения с кораби между порт Потти и другите портове на Черно море.

Езерото Палеостом се намира на 2 мили югоизточно от порт Потти в близост на източните окрайнини на брега. То се отделя от морето с ивица суша, широка около 0.5 мили. В южната част и около 2 мили в северната брегот на езерото е нисък, обрасъл с растителност. Езерото е съединено с морето с неголям канал.

Река Супса се влива в морето на 9 мили SSO от порт Потти. Устието на реката е забележимо само при подхождане от югозапад и от близко разстояние. На юг от устието на река Супса, на брега, сред група дървета са разположени няколко къщи, южно от които на брега има широколистна гора. На 3

мили източно от устието на река Супса на брега е разположено селото Супса.

Банка (шир. $41^{\circ}59'N$; дълг. $41^{\circ}44'O$) с дълбочина над нея 5.4 м се намира на 1.8 мили SSW от устието на река Супса.

Река Чолони се намира на 6.6 мили южно от река Супса. В долното си течение на протежение на около 1 миля от устието коритото на река Чолони преминава успоредно на бреговата черта, а при вливането в морето образува неголям плитководен лиман, в който се вливат две други рекички: Натанеби и Скурдуби. На 8 кабелта северно от устието на река Чолони е разположено селото Шекветили, състоящо се от неголеми къщи с червени керемиди.

Банка (шир. $41^{\circ}57'N$; дълг. $41^{\circ}46'O$) с дълбочина над нея 3 метра се намира на 2.7 мили NNW от устието на река Чолони и на 3 кабелта от брега.

Селото Пичвнари е разположено на 2.5 мили южно от устието на река Чолони. То се познава по кулата, намираща се в средната част на селото. Трябва да се има предвид, че тази кула при подхождане от северозапад се закрива от къщите и лошо се забелязва. Освен това в селото Пичвнари е забележимо голямото двуетажно здание с червени керемиди, намиращо се на 5 кабелта южно от кулата. Понастоящем селото е съединено с град Кобулети.

Град Кобулет е разположен на 3.7 мили южно от устието на река Чолони, до вливащите се тук в морето реки Ачкава и Кинтриш. Градът се простира покрай брега на морето на разстояние не повече от 2 мили и добре се познава по голямото бяло многостаяно здание с кула, откриваща се от разстояние 15 мили. На 3 кабелта северно от това здание, в сред високите дървета, се вижда неголям бял дом с колони. Двете здания особено добре са забележими при подхождане от запад. Далеч от брега, източно от град Кобулет, се забелязва невисока планина със заострен връх. Град Кобулет е свързан с общата ж. п. мрежа на СССР.

Светещ знак Кобулетски (шир. $41^{\circ}49'N$; дълг. $41^{\circ}46'O$) е поставен в южния край на град Кобулет. Видът на знака е тристранна пирамида с дървен щит на горната част; щитът е боядисан в бял цвят с черна вертикална полоса.

Нос Цихис-Дзир (шир. $41^{\circ}45'N$; дълг. $41^{\circ}45'O$) незначително се издава от общата линия на брега на разстояние около 4 мили SSW от град Кобулет. Носът е невисок, но скалист и стръмен и добре забележим по светлия цвят на скалите. На носа има жълто двуетажно каменно здание. В близост на нос Цихис-Дзир, малко на север от него, се намират останки от старинна крепост, стените на която са обрасли със зеленина. На 2.5 мили южно от носа Цихис-Дзир протича реката Чаквис-Цкали по широка долина, която е добре забележима. До ус-

тието на река Чаквис-Цкали има къща с бели керемиди и няколко отделно растящи високи дървета.

Планина Джият (шир. $41^{\circ}46'N$; дълг. $41^{\circ}46'O$), висока 157 м, се намира на 1.4 мили североизточно от нос Цихис-Дзири. Западният склон на планината подхожда към морето със стръмнини, обрасли със зеленина. На този склон има къща с кула, а на 1 кабелт от нея е разположена още една такава къща.

Нос Зелюний (шир. $41^{\circ}42'N$; дълг. $41^{\circ}42'O$) се намира на 4 мили от нос Цихис-Дзири. Носът е невисок, скалист и стръмен, със светли скали, рязко отличаващи се от фона на обкръжаващата ги зеленина. На нос Зелюний има бяло забележимо здание. Тук се намира ботаническата градина на Академията на науките на СССР.

На 1.3 мили SSO от нос Зелюний е разположено селото Махинджаури, в което има голям забележим дом.

Магнитна аномалия се наблюдава в района на нос Зелюний. Склонението на компаса в района на аномалията се колебае от $1\frac{1}{2}^{\circ}0$ до $8^{\circ}0$.

Батумийската бухта се вдава в брега на 30 мили южно от порт Поті. За граница на бухтата на изток се смята устието на река Королис-Цкали, вливаща се в морето на 2 мили SSW от нос Зелюний. От запад Батумийската бухта се ограничава от ниския нос Батумийский. Източният и южният бряг на бухтата са обкръжени от високи планини, в сред които има няколко забележими върха; западният бряг на бухтата е нисък. В дъното на Батумийската бухта се намира порт Батуми, а на бреговете е разположен град Батуми.

Забележими пунктове. При подхождане към Батумийската бухта отдалече за разпознаване на брега и за определяне на мястото на кораба могат да служат върховете на планините: Скурда (шир. $41^{\circ}46'N$; дълг. $41^{\circ}54'O$), висока 1133 м, Тират (шир. $41^{\circ}44'N$; дълг. $41^{\circ}54'O$), висока 1378 м, Дагва (шир. $41^{\circ}43'N$; дълг. $41^{\circ}51'O$), висока 1190 м, Орбеца (шир. $41^{\circ}40'N$; дълг. $41^{\circ}55'O$), висока 1406 м, Тирала (шир. $41^{\circ}39'N$; дълг. $41^{\circ}48'O$), висока 1339 м, Чаквис-Тави (шир. $41^{\circ}38'N$; дълг. $41^{\circ}53'O$), висока 1553 м, и трите кули, разположени на върха на планината южно от град Батуми. Освен това като забележими пунктове служат Батумийският маяк, нос Зелюний, голямата къща в селото Махинджаури, развалините на замъка Тамара.

Река Королис-Цкали се влива в морето на 2 мили SSW от нос Зелюний. Устието на реката е добре забележимо от морето. На левия бряг на реката, до морето, се намира забележим хълм, на който се виждат развалините на замъка Тамара.

От мел, широк около 1 милия, се простира покрай източния и южния бряг на Батумийската бухта. Западната граница на

отмела има направление, успоредно на западния бряг на бухтата, и минава от него на разстояние около 3 кабелта. Дълбочините на границата на отмела са от 5 до 8 метра. На отмела има няколко банки и препятствия.

От страната на входа на порта отмелът се огражда от един светещ буй и три вехи: едната южна и двете източни. Южната вежа се поставя на 6.2 кабелта североизточно от Батумийския маяк, едната източна вежа се поставя на 5.4 кабелта североизточно от маяка, а втората източна вежа се поставя на 4.8 кабелта ONO от Батумийския маяк.

Трябва да се има предвид, че на разстояние от 4 до 5.7 кабелта ONO и от 5 до 7 кабелта NO от Батумийския маяк има няколко банки с дълбочини от 3.6 до 9.8 метра. Дълбочините над тези банки са неточни. Освен тези опасности има още няколко банки и препятствия.

Банка (шир. $41^{\circ}39'N$; дълг. $41^{\circ}40'O$) с дълбочина над нея 1.8 м се намира на 7 кабелта източно от Батумийския маяк.

Банка (шир. $41^{\circ}40'N$; дълг. $41^{\circ}40'O$) с дълбочина над нея 3.2 м се намира на 4 кабелта североизточно от банката с дълбочина над нея 1.8 метра.

Подводни препятствия на отмела и в близост на него се намират на 5.2 кабелта източно и на 4.4 кабелта OSO от Батумийския маяк.

Положението на двете препятствия е съмнително.

Батумийският нос (Бурун Табия) (шир. $41^{\circ}39'N$; дълг. $41^{\circ}38'O$) се намира на 2 мили WSW от устието на река Королис-Цкали. Той е западният входен нос на Батумийската бухта, има два края, издаващи се на север и изток от общото направление на брега. Батумийският нос се е образувал от нанос на дребни камъчета, донесени от силното течение на река Чорох, вливаща се в морето на 4 мили югозападно от носа. Благодарение на мола, който започва североизточно от източния край на носа, движението на малките камъчета се задържа и носът ежегодно забележимо нараства. Понастоящем този мол е почти засипан от дребни камъчета.

Батумийският маяк (шир. $41^{\circ}39'N$; дълг. $41^{\circ}48'O$) е поставен на Батумийския нос.

Видът на маяка е бяла осмостенна кула, издигаща се над средата на бяла едностайна къща.

Сигналите за мъгла се подават от сирена, поставена на 1.2 кабелта североизточно от маяка.

Радиомаякът е поставен при маяка.

Огън Бурун Табия (шир. $41^{\circ}39'N$; дълг. $41^{\circ}38'O$) се намира на нос Батумийский на 1.3 кабелта северозападно от маяка Батумийский. Видът на установката е черен металически стълб.

Светещ Батумийский буй — източен (шир. 41°40' N; дълг. 41°39' O), се поставя на 6-8 кабелта на NNO от Батумийския маяк до северозападния край на отмела в Батумийската бухта. Буйт е ревящ; боядисан е с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката на буйа е черна, а долната бяла.

Порт Батуми е разположен в дъното на Батумийската бухта и е защитен от изток и север с молове, състоящи се от две колена.

Порт Батуми е един от големите портове на Черно море. Той е достъпен за кораби с газене до 8 метра.

Източната част на порта се нарича Нефтен гаван.

Югозападната част на порта е стоянка за малки рибарски кораби. Тук има неголям пристан.

Западният бряг на порта се нарича градски бряг. Тук се намират спортни водни станции. Цялата западна страна на порта представлява крайбрежна улица с художествени бетонни перила със засадени палми, на която се намира зданието на портовия надзор, а срещу него има дървен пристан за портските кораби.

Кантората на управлението на порта се намира на западния бряг на порта.

От извивката на мола на порт Батуми на ONO започва неголям защитен мол, ограждащ от север и северозапад плитководния каботажен гаван.

Под действието на ветровете от югозапад, запад и северозапад в порт Батуми се образува „тягун“, т. е. силно течение със зиб. В случай на появяване на „тягун“ за избягване на аварии на корабите се препоръчва да прекратят товарните операции и отпуснат швартовите, оттегляйки се на котва или на бочка от причала, или да отидат в море. Особено неприятен е вятърът от югозапад, по време на който в бухтата захожда голям зиб. При този вятър е необходимо да се вземат всички предпазни мерки, щото корабът да не бъде изхвърлен на мола.

Оборудване на порта. В порт Батуми има механизирани товаро-разтоварителни средства. Към важните причали са подведени ж. п. линии. В акваторията на порта са поставени швартови бочки.

Предупреждение. При подхождане в близост на швартовите бочки не се препоръчва плътното подхождане към тях. Не се препоръчва също и отдаването на котва в непосредствена близост до тези бочки.

Лопман. Намира се при управлението на търговския порт.

Снабдяване. В порта могат да се получат провизии. Прясна вода има при всеки причал.

Ремонт. Малки кораби в порт Батуми могат да извършат неголям ремонт на корпуса и механизмите.

Спасителна станция. В порта има спасителна станция, разполагаща със спасителен бот.

Сигнална станция. За свързка с корабите, стоящи на рейд, на зданието на портовия надзор е поставена сигнална мачта, на която се издигат съответните сигнали.

Рейдът на порт Батуми е разположен между западния бряг на Батумийската бухта и отмела, започващ от южния и източния му бряг. Дълбочината на рейда е от 25 до 135 метра. Рейдът е свършено открит за ветровете от северно направление. Обаче и при силни югозападни ветрове стоянката на рейда е опасна и корабите са длъжни да вземат всички мерки, за да не бъдат откъснати от котвата. На рейда има място за кораби, намиращи се в карантина.

Девинационен полигон. Оборудван е в рейда.

Створът Батумийски светещи знаци води в порт Батуми между нос Батуми и отмела, обкръжаващ южния и източния бряг на бухтата; направление на створа 352°, 5—172°, 5.

Предният знак (шир. 41°39' N; дълг. 41°39' O) е поставен на края на мола; видът на знака е бяла кръгла кула с две черни хоризонтални полоси и фенерно съоръжение на върха. Задният знак (шир. 41°38' N; дълг. 41°39' O) се намира на склона на близкото до бухтата възвишение на 8 кабелта от предния. Видът на знака е бяла пресечена пирамида с фенер на върха.

Причали. Покрай вътрешната стена на мола на нефтения гаван се намират причалите № 1, 2, 3, 4 и 5. Номерацията на причалите започва от края на мола. Тези причали са предназначени за швартовка на нефтоналивни кораби. Покрай южната стена на гавана са разположени причалите № 6, 7, 8, 9, 10 и 11, предназначени за приемане на сухи товари.

На западния бряг, до входа на порта, се намира причал № 12; използва се за стоянка на пасажерски кораби.

Предупреждение. 1. Швартоването към причалите се решава само с отдадена котва.

2. При швартоване към причалите № 6, 7, 8, 9, 10 и 11 на кораби с газене повече от 4 метра и мощност на машината повече от 1000 к.с. се забранява да работят със своите машини. Швартовката към указаните причали се извършва само с помощта на буксири.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Батумийския морски търговски порт, 1953 год.)

§ 8. Влизането на търговските кораби в порта и излизането им от порта се извършва денонощно, обаче вследствие неблагоприятно време или други обстоятелства влизането или излизането могат да бъдат забранени, за което корабите се предупреждават по радиото, със сигнализация от сигналия пост или по други начини.

§ 9. При събирането на рейда на няколко кораба, редът за влизането им в порта се определя от управлението на порта съвместно с инспекция портови надзор.

§ 10. Капитаните на корабите, идващи в порт Батуми от морето, са длъжни да съобщат на диспечерската служба на порта 48 часа преди времето на пристигането и повторно 24 часа преди пристигането, а при продължителност на прехода, по-малка от 48 часа, не по-късно от 1 час след излизането от порта. 4 часа преди пристигането капитаните на корабите съобщават уточненото време за пристигането.

§ 13. Всички съветски и чуждестранни кораби, влизащи в порта, са длъжни да вземат лощман. Вземането на лощман от съветските кораби от близкото плаване с мощност на машините, по-малка от 1500 к. с., не е задължително.

Лощманът се взема до приемния буй или във вътрешния рейд. При подхождането на лощманската шлюпка или катер към борда на кораба капитанът на кораба е длъжен да спре машините.

§ 16. Извикването на буксир става с три последователни звука — два дълги и един къс, — подавани с корабната свирка (свисток); на корабите, нямачи свирка (свисток), подаването на този сигнал се извършва със сирената.

§ 17. За извикването на лощман на кораб, стоящ в порта, капитанът на кораба е задължен чрез телефонограма или в писмен вид да подаде заявка в инспекция портови надзор 3 часа преди готовността на кораба за излизане. 20 минути преди фактическата готовност на кораба за излизане от порта или преместването му корабът трябва да даде с корабната свирка (свисток) едно продължително изсвирване. Този сигнал извиква бреговите матроси за посемането или отдаването на швартовите въжета на корабите, влизащи или излизащи от порта без лощман.

§ 18. Екстреното повикване на лощмана на корабите, стоящи в порта или на рейда, става с подаването от корабната свирка (свисток) на две продължителни изсвирвания.

§ 19. Влизането в порта и излизането от порта се разрешава на кораби с газене, оставящо не по-малко от 1.5 фута под кила при ниска вода.

§ 21. Едновременно влизане на кораб в порта и излизането на друг кораб от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

§ 22. Корабите, пристигащи в шормово време, особено при ветрове от югозапад и северозапад, получават чрез инспекция портови надзор информация за възможността за влизане в порта. Когато в порта има „тягун“ (мъртъв зиб) и вследствие на това е забранено влизането в порта, корабите застават на котва във външния рейд, като в този случай се ръководят от указанията, дадени в лощмана.

За отслабването на „тягуна“ и за възможността за влизането в порта, а също и за реда на влизането на корабите, стоящи на рейда, те се информират от инспекцията на портовия надзор по радиото или с помощта на зрительна сигнализация (флажа, семафора и светлина), предавана от семафорния пост на зданието на портовия надзор.

§ 24. Корабите, влизащи в порта и излизащи от порта, приближавайки се към края на мола, са задължени предварително да предупредят за това с едно дълго изсвирване за избягване сблъскването с други кораби.

§ 27. Заставането на корабите на котва във вътрешния рейд се извършва във всеки отделен случай с разрешение от инспекцията портови надзор по указание на лощмана.

Във вътрешния рейд корабите застават на котва източно от линията на входния створ; заставането на котва на линията на створа или западно от линията на створа се забранява категорически.

§ 29. Всички кораби са задължени предварително до пристигането в порта, но не по-близо от 40 мили до порта, да изпомпват остатъците от нефтопродуктите, мазните вещества и мръсните баласт от трюмовете на машинното и котелното отделение и наливните цистерни, като ги промиват с вода до подходящо състояние. Изпомпването на остатъците от нефтопродуктите и мръсния баласт в пределите на акваторията на порта и по-близо от 40 мили до порта се забранява категорически.

§ 32. В случай на повреждане или разместване от кораба на предупредителните знаци капитанът на кораба е задължен незабавно с пристигането в порта да доведе до знание това на капитана на порта, а размественият знак да вземе и го предаде по принадлежност.

§ 34. Всички идващи в порта кораби заемат местостоянки по указание на диспечерската служба в порта. Да се заемат причали в търговския порт или да се преминава без разрешение от диспечера на порта от един причал на друг се забранява категорически.

§ 35. На корабите, идващи от чужбина, до получаване на практика (разрешение от санитарните власти на порта и органите на КПП) се забранява да имат съобщения с брега.

§ 36. Администрацията на кораба е длъжна веднага с пристигането в порта, но не по-късно от 4 часа от момента на швартоването, да оформи пристигането в Батумийската инспекция на портовия надзор, като представи следните документи: корабно свидетелство, удостоверение за годност за плаване, списък на екипажа в два екземпляра, свидетелствата за правоспособност на командата (администрацията на кораба) и в попълнен вид бланка „Показания капитана о приходе“.

§ 46. Движението на кораба в акваторията на порта, начинаей от приемния буй, се извършва с такъв ход, че да не причини с образуващото се вълнение повреждане или затруднение на корабите, шлюпките, плаващите средства и пр., стоящи до кейовите стени, пристаните, на рейд или намиращи се в движение, а също и на работещи водолази и пр.; скоростта на хода в указания район трябва да бъде не по-голяма от 2 възла. Само в изключителни случаи с цел за избягване на аварии или за запазване на необходимата маневреност се разрешава движение със скорост, по-голяма от 2 възла.

§ 47. В пределите на портовите води се забранява на търговските кораби да се надминават един друг. Това правило не се отнася за малките кораби и за корабите от портовия служебен спомогателен флот.

§ 49. Спускането на корабите по течението и сменянето на мястото посредством дрейф се забранява.

§ 50. През време на движение в портовите води корабите са длъжни да държат котвата готова за отдаване.

§ 51. През време на движение във водите на порта на корабите се забранява да държат котвите приспуснати във водата, а също и да ги влечат по грунта.

§ 53. Всички кораби, без изключение, са длъжни по искане на управлението на порта или на инспекция портови надзор да намалят или преустановят хода си, или да приемат шлюпка.

§ 57. Всички кораби, преминаващи покрай земснаряд, са длъжни предварително да намалят хода, давайки дълъг звуков сигнал, а при размиване със земснаряд да се движат с най-малък ход.

§ 58. Земснарядът, работещ на фарватера или на места, трудни за маневриране, на който се наложи да се снесе от котва, трябва да издигне денем от всеки борд по черен шар и под него червен флаг, а нощем — два червени огъня един над друг с видимост, не по-малка от 1 миля, като знак за това, че той е готов да тръгне от мястото. В такъв случай другите кораби не трябва да преминават близо и да пресичат пътя на премествания със земснаряд, а са длъжни да изчакат, докато той премине в движение.

Забележка. Обаче ако другият кораб се намира на такова близко разстояние, че няма да има време и място да разчисти пътя на земснаряд, на последния не се разрешава да издигне шаровите и червените флагове.

5. § 60. С издигането на земснаряда на черните шарове и червените флагове на корабите се забранява да преминават близко до него и трябва да изчакат окончателното му заставане на котва.

10. При завършване заставането на котва земснарядът е длъжен незабавно да спусне черния шар и червения флаг от тая страна, от която преминаването на корабите е свободно, и с това се открива път за безпрепятствено движение на корабите.

15. § 61. Работещият земснаряд е длъжен да издигне черен шар и червен флаг от тая страна, от която се извършва работата. На корабите се забранява преминаването от тая страна, на която са вдигнати на земснаряда черният шар и червеният флаг. Ако черните шарове и червените флагове са издигнати от двете страни, преминаването на корабите временно се забранява. Сигналните черни шарове и червени флагове обязательно трябва да бъдат издигнати своевременно, но в никой случай тогава, когато преминаващият кораб не е вече в състояние да изпълни необходимата маневра.

20. **Забележка.** Нощем сигналните шарове се заменят с червени фенери.

§ 66. Всеки кораб е длъжен да обходи мястото на водолазните работи, като намали хода си и не отдава котвата близко до мястото на спускането на водолаза.

25. § 67. В случай на екстрена необходимост началникът или капитанът на порта преустановява всяко движение в района на търговския порт.

30. § 68. Всички кораби са длъжни да се швартоват за причалите с носовете към изхода от порта, имащи отдадена подкормящата котва; от борда, противоположен на причала, всеки кораб е длъжен да се завърже от кърмата на швартовата бочка със здраво швартово въже.

§ 71. На корабите, стоящи до причалите, се забранява да работят гребните винтове. Пробата на машините може да се извърши с най-малкия ход, при условие че винтовете не намират на разстояние, не по-малко от 25 метра от кейовата стена.

35. § 72. Придвижването на корабите в пределите на порта (в гавана) и промяната на местостоянката могат да станат само с разрешение от управлението на порта. Капитаните на всички стоящи в порта кораби в случай на необходимост от тяхна страна да променят местостоянката се обръщат своевременно за разрешение към управлението на порта (диспечерската служба).

40. § 73. Всеки стоящ в порта кораб е длъжен по изискване и указание от управлението на порта незабавно да смени местостоянката или да излезе на море. По изискване от управлението на порта и по негово указание корабите са длъжни да прекъсват швартовите или да ги отпуснат.

45. § 76. При заставането на корабите до причалите на Нефтената гаван капитаните са длъжни да отдават котвата с такъв разчет, че съединителната скоба на котвената верига да остане на палубата за удобно разединение в случай на пожар или друга необходимост.

50. § 79. При появяване в гавана на външното „тягуна“ капитаните на корабите са длъжни да усилят наблюдението за състоянието на корабите, да издадат заповед за привеждане на главната машина в двучасова готовност, да прекратят пускането на екипажа на брега и да вземат всички мерки за предотвратяване повреждането на корабите, причалите, средствата за предпазване от удари и швартовите приспособления.

§ 80. Ако вследствие усиляването на „тягуна“ е невъзможно провеждането на товарните операции или има опасност за повреждане на приспособления за предпазване от удари (кранци, треди и пр.) или техните крепления, корабите, стоящи до сухотоварните причали, са длъжни да излязат от порта и да застанат на котва във външния или вътрешния рейд или да легнат на дрейф в очакване подобрението на времето; корабите, стоящи до нефтоналивните причали, са длъжни да се оттеглят от стените с помощта на котвата и швартовите въжета, подадени на швартовите бочки с такъв разчет, че при резките движения вследствие на „тягуна“ корабите да не закачат причала; главните машини трябва да бъдат приведени в часова готовност.

10. § 81. Ако „тягуна“ продължава да се усилява и корабите, стоящи до нефтоналивните причали, изпитват силни резки движения или съществена опасност за скъсване на швартовите въжета, капитаните на корабите са длъжни да излязат на море и да застанат на котва във външния рейд, съобразявайки се с указанията в лоцията, или да легнат на дрейф в очакване подобрението на времето.

15. § 82. В зависимост от обстоятелствата инспекцията за портови надзор може да предложи на капитана на кораба да излезе от гавана вследствие на „тягуна“. Това изискване подлежи на изпълнение без уговорки.

20. § 88. През времостоянката на кораба до причалите се забранява спускането на трап от страна на морето.

25. § 89. От корабите, стоящи на рейда и до причалите, се забранява спускането на шлюпки и моторни катери за каквито и да било цели без особено за това разрешение от инспекция портови надзор.

Забележка. Това правило не се отнася за случаите, когато е необходимо да се окаже помощ на даващи се кора, и не се разпростира върху съветските военни кораби.

30. § 91. Капитаните на корабите са длъжни незабавно да съобщат в инспекция портови надзор в писмен вид за всички произшествия и нещастни случаи, а също така и за случаите на заразни заболявания на корабите през време на пребиваването на последните в порта.

35. § 95. Товаро-разтоварните работи в порта се извършват денонощно.

§ 96. Като правило корабите излизат на море след привършване на товарните операции и оформяване на документите, обаче по изискване от управлението на порта корабите могат да се изведат на рейда незабавно след приключване на товарните операции, неочаквайки оформяването на документите.

40. § 102. Стоенето на корабите до нефтените причали се разрешава само за наливане или изливане на нефтопродукти. Заставането на причали в очакване наливането или изливането, извършването на ремонт или друга необходимост не се разрешава.

45. § 105. Корабите, натоварени с нефтопродукти, в никакъв случай не трябва да се швартоват към други кораби. В тия случаи, когато за такива кораби няма свободни причали, те са длъжни да стоят на рейда, далеч от обикновения път на корабите, влизаци в порта и излизаци от порта (във външния рейд). Еднакво се забранява и на всички останали кораби да се швартоват към кораби, натоварени с нефтопродукти, с изключение на корабите от портовия служебно-спомогателен флот през време на обслужването на корабите, натоварени с нефтопродукти.

50. § 106. На корабите, превозващи нефтопродукти от първи разряд, се забранява да използват на товарната палуба стоманени въжета за швартовка. Трябва да приспускат от носа и кърмата до водата допълнителни въжета с огънове за в случай на отбуксиране от причали.

55. § 159. Водолазни работи могат да се извършват в порта само с особено разрешение от управлението на порта за всеки отделен случай.

§ 161. През времето, когато водолазът работи на ред на фок-мачтата на кораба, трябва да бъдат издигнати денем два флага „З“ по Международния свод на сигналите, а нощем—два зелени огъня един над друг.

§ 166. Ловенето на риба с въдици, сакове и т. н. в територията на порта и в гавана, както и от корабите, стоящи в гавана, се забранява.

§ 174. В случай на пожар в порта всички намиращи се в него кораби се поставят в разположение на управлението на порта и при необходимост предоставят в негово разпореджане всички намиращи се на тях пожаро-спасителни и други средства, както и работна сила, безвъзмездно.

§ 178. Всички кораби, стоящи в порта в момента на възникването на пожар, са длъжни незабавно да подготвят за действие противопожарните си средства и машините в случай на отиване към мястото на пожара или излизане от порта.

§ 179. При разливане на горящи нефтопродукти по акваторията на порта всички кораби, с изключение на корабите, привлечени за потушаването на пожара, са длъжни незабавно да излязат от порта и да застанат на безопасно място.

§ 225. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

§ 231. Забранява се къпането, правенето на бельо и пр. до моловете, кейовите стени, траповете, шлюпките и корабите, стоящи в порта.

Град Батуми е разположен по бреговете на Батумийската бухта. Той е административен център на Аджарската АССР. В града има много зеленина, при което преобладава субтропическата растителност.

Град Батуми е съединен с общата железопътна мрежа на Съветския съюз. Поддържат се постоянни параходни съобщения с всички съветски портове на Черно море. Има автобусни съобщения с град Поти и въздушни съобщения с градовете на Кавказ и крупните центрове на страната.

От Батумийската бухта до нос Календер ниският бряг се простира отначало на 5 мили на SW, а след това от устието на реката Чорох до нос Календер на юг, на разстояние 3-2 мили. В района на нос Календер към брега на морето подхождат високите Понтийски планини, ограничаващи от юг долината на река Чорох.

На разстояние около 2 мили на юг от устието на река Чорох на склоновете на прибрежните планини е разположено селото Гонио, което може да се разпознае по намиращите се в него две големи къщи с червен и бял покрив. На север от селото се намират останките от голямата старинна крепост Гонио.

Между Батумийския нос и устието на река Чорох брегът е обкръжен от отмел с ширина около 1-5 мили. Дълбочините на границата на отмела са около 20 метра. Отвъд 10-метровата изобата на този отмел се намират отделни дълбочини, по-малки от 10 метра. При плаване в указания район корабите не трябва да се приближават към брега на разстояние, по-близо от 2 мили до него.

Реката Чорох се влива в морето чрез няколко ръкава на 5 мили югозападно от Батумийския нос. Ширината на делтата на река Чорох при вливането ѝ в морето е повече от 1 мили. Южният ръкав на река Чорох се разпознава по Чорохския светец знак.

При пролетно-летните прииждания по време на топенето на високите снеговے реката силно се разлива, заливайки острова в делтата. В устието на реката се намират наносни мели, които често менят своето положение.

Чорохският светец знак (шир. $41^{\circ}35'N$; дълг. $41^{\circ}34'O$) е поставен на левия бряг на устието на река Чорох. Видът на знака е бяла пресечена ажурна четиристранна пирамида с площадка и фенер на върха.

Нос Календер се издава на запад от бреговата черта на 3-2 мили южно от устието на река Чорох. Носът е висок и стръмен, но вследствие на това, че той се проектира на разположените в кръг около него високи планини, той е слабо забележим. На 5 кабелта южно от нос Календер на склона на планината се вижда отделно стоящо дърво.

Светецният знак Календер (шир. $41^{\circ}32'N$; дълг. $41^{\circ}33'O$) се намира на нос Календер. Видът на знака е дървена четиристранна будка с фенер на върха ѝ.

Глава 7

АНАДОЛСКИ БРЯГ

20 *Карти: светски* — 160, 500, 501, 505, 2210, 2211, 524 и 2314;
български — 5004, 5005, 5006;
немски — 1106, 1107, 1108, 1118, 1115, 1103;
английски — 2236, 2237, 2238, 1233.

Южният бряг на Черно море, образуван от северния бряг на Анадолския полуостров и наричан Анадолски бряг, се простира от нос Календер до Босфорския пролив на разстояние около 560 мили, като има общо направление на запад. В средната част на този бряг има широка дъгообразна издаденост, насочена срещу Кримския полуостров.

Анадолският бряг има два добре изразени района: прибрежен и вътрешен. Прибрежният район се характеризира със стръмно издигащите се склонове на скалистите планини, покрити с гъсти гори, и често падащите дъждове, особено в източната му част. Вътрешният район, закрит с прибрежен хребет, е прорязан от дълбоки долини и е характерен с по-малко количество дъждове. Той е съставен предимно от минерали, разрушени под влияние на атмосферата, водите и организмите, и представлява планински вериги, окръжени на места с обширни участъци, покрити със застинала лава. Голяма част от вътрешния район е покрита с борова гора и храсти, но има и участъци, лишени от растителност. Разликата между прибрежния и вътрешния район е особено рязко изразена на изток, където се намират най-високите планини. На запад,

където планините са по-ниски, разликата между районите е по-малка.

- По характера на релефа Анадолският бряг може да бъде разделен на три части: източна — от нос Календер до нос Ерос (шир. $41^{\circ}07'N$; дълг. $39^{\circ}26'O$), средна — от нос Ерос до нос Бозтепе (шир. $42^{\circ}01'N$; дълг. $35^{\circ}14'O$) и западна — от нос Бозтепе до Босфорския пролив.

- Източната част на брега от нос Календер до нос Ерос е окръжена с висока планинска верига, върховете на която през по-голямата част от годината са покрити със сняг. Над тази верига се възвишава забележимата планина Сукдаг с височина около 2930 м (шир. $40^{\circ}54'N$; дълг. $41^{\circ}03'O$). Освен разклоненията, отдалечаващи се на североизток от главния хребет, добре забележими са отделни планински върхове, разположени близо до брега, а именно: планината Гониа (шир. $41^{\circ}30'N$; дълг. $41^{\circ}38'O$), планината Джиха (Архавска) с височина 503 м, планината при нос Перенит, планината Аянателеси (Йоаннис) с височина 747 м (шир. $40^{\circ}59'N$; дълг. $40^{\circ}30'O$) и планините около порт Трабзон. Скалистият хребет на Понтийските планини със снежни върхове, високи до 3000 м, се простира успоредно на брега и неговите разклонения се приближават до самото море. От река Чорох до порт Трабзон крайбрежните планини са покрити с гори и на места с градини. Около селищата са разположени царевични ниви, плодови градини и тютюневи плантации.

- Средната част на брега от нос Ерос до нос Бозтепе е планинска, но планините тук са по-ниски; техните склонове се обработват. Планините са прорязани от долините на реките Терме-чай (шир. $41^{\circ}13'N$; дълг. $37^{\circ}01'O$) и Къзълйрмак (шир. $41^{\circ}44'N$; дълг. $35^{\circ}59'O$). Като забележими пунктове по този участък на брега могат да служат планините Сис (шир. $40^{\circ}52'N$; дълг. $39^{\circ}07'O$), Чалтепе (шир. $40^{\circ}45'N$; дълг. $38^{\circ}22'O$), Небиян (шир. $41^{\circ}22'N$; дълг. $35^{\circ}58'O$), Катран (шир. $41^{\circ}27'N$; дълг. $35^{\circ}30'O$) и планината Башкисдран, разположена източно от планината Агиос-Георгиос (шир. $41^{\circ}04'N$; дълг. $37^{\circ}15'O$).

- Западната част на Анадолския бряг, от нос Бозтепе до Босфорския пролив, е планинска. Планините към пролива постепенно се понижават и до самия пролив брегът е достатъчно нисък, но стръмен. Планините на тази част, намиращи се далече от брега, са значително по-ниски в сравнение с останалото крайбрежие. Прибрежната полоса между градовете Инеболу и Ерегли се отличава от останалата част на крайбрежието с успоредно разположените долини и хълмове, покрити с гори. От море са забележими редица островърхи планини между носовите Керемпе (шир. $42^{\circ}02'N$; дълг. $33^{\circ}17'O$) и Амасра (шир. $41^{\circ}45'N$; дълг. $32^{\circ}24'O$), които имат ярки бели петна; особено добре са видими планината Кюрекчи-даг и планината с

трите върха, разположени между нос Баба (шир. $41^{\circ}18'N$; дълг. $31^{\circ}23'O$) и нос Кефкен (шир. $41^{\circ}12'N$; дълг. $30^{\circ}16'O$).

- В Анадолския бряг се вдават няколко неголеми залива и бухти, които са открити за ветровете от северни направления. Най-голямо значение имат Синопският залив, където може да се намери прикритие при всякакво време, и бухтите Ризелиман, Платана, Самсун и Ерегли. По-малко значение имат бухтата Вона и заливите Булеп, Зефрелиман, Орду, Фаца и Униелиман. Най-опасен за плаване е районът на селището Мапаври (шир. $41^{\circ}05'N$; дълг. $40^{\circ}44'O$), където няма укрития от щорм, районът на нос Керемпе, известен със силните щормове, и подходът към Босфорския пролив, където има чести мъгли.

- Делтите на някои реки, вливащи се в морето, вследствие на непрекъснатите наноси все повече се преместват към морето. Това е особено забележимо за реките Къзълйрмак, Ёшилирмак и Сакария, пред делтите на които е забелязано постепенно изменение на дълбочините и образуване на банки. През ранна пролет и есен мътните води на тези реки се разпространяват понякога в морето на разстояние от брега, по-голямо от 5 мили. При плаване покрай Анадолския бряг това явление може да служи като един от признаците за близостта на брега.

- До Анадолския бряг са разположени няколко острова, от които само остров Кефкен достига значителни размери, а останалите представляват скали, камъни или пясъчни образувания, лежащи пред устиата на реките, не по-далече от 2 мили от брега.

- Покрай брега дълбочините са големи. 200-метровата изобата в някои места, например при портовете Амасра, Уние, Фаца и Ризе, приближава близо до бреговата черта. В района от река Чорох до нос Ерос 10-метровата изобата преминава на разстояние не повече от 1 мили от брега, а 200-метровата изобата — на не повече от 4 мили. Кораби с голямо газене могат да плават покрай брега на разстояние 1.5 мили и само в районите между носовите Чалт и Ажива и при нос Бафра трябва да преминават на разстояние, не по-малко от 5 мили. В местата, където брегът е скалист и около него се виждат надводни камъни, обикновено се срещат и подводни камъни, но те се намират на разстояние, не по-голямо от 3 кабелта от брега на дълбочини до 10 м. В тези места, където брегът е пясъчлив или чакълест, дълбочините намаляват равномерно към брега. При плаване покрай брега в района на устиата на реките Къзълйрмак и Агва (шир. $41^{\circ}08'N$; дълг. $29^{\circ}50'O$) са отбелязани резки скокове на дълбочините.

- Грунтът в близост до брега е предимно тиня или пясък, а на места раковини и камък. На неголеми дълбочини в котвените места грунтът в по-голямата си част е пясък.

При Анадолския бряг е открита магнитна аномалия в районите на бухта Ризелиманъ и Синопския залив.

Трябва да се има предвид, че Анадолският бряг е подложен на чести земетресения.

5 На описвания бряг се намират следните портове: Ризе, Трабзон, Тиреболу, Гиресун, Синоп, Фаца, Бабалъ, Уние, Самсун, Инеболу, Амасра, Зонгулдак и Ерегли. Тези портове са удобни за котвена стоянка само в тихо време, тъй като са открити за ветровете, духащи от NW до NO. Единствено безопасно място, което осигурява спокойна стоянка, е порт Синоп, но поради липса на естествени прегради югоизточните ветрове развиват в него голямо вълнение. Понастоящем се извършват реконструкции на портовете Трабзон, Самсун, Инеболу и Зонгулдак.

15 По Анадолския бряг, от град Шиле до Босфорския пролив, са разположени няколко спасителни станции, снабдени с ракетни апарати за изстрелване на въже; някои от тия станции имат спасителни ботове.

20 За облекчаване разпознаването на брега, за да не могат мореплавателите, подходящи към Босфорския пролив, да вземат Анадолския бряг за Румелийския (така се нарича южният бряг на Черно море западно от Босфорския пролив), зданията на спасителните станции и на всички други стационарни постройки по Анадолския бряг имат високи фундаменти и са боядисани с бял или червен цвят, а горната част на бреговете отвесни скали е варосана.

25 Градовете по Анадолския бряг на места са съединени помежду си с шосейни или черни пътища. Между портовете Ризе, Трабзон, Самсун, Синоп, Зонгулдак и др. се поддържа редовно параходно съобщение. Градовете Самсун, Зонгулдак и Ерегли са свързани със столицата на Турция — град Анкара, с железен път. Строят се железопътни отклонения към градовете Инеболу и Джива.

30 В градовете и болшинството села има поща и телеграф. 35 Доста верен признак за предсказване на времето през лятото при Анадолския бряг е видът на прибрежните планини. Ако планините са чисти от облаци, трябва да се очаква в близките дни тихо и ясно време; ако пък планините започнат да се покриват с облаци, трябва да се очаква изменение на времето към влошаване и обикновено в най-близки дни настъпва дъждовно време при ветрове от западната половина на хоризонта.

При плаване покрай брега на неголямо разстояние от него трябва да се има предвид, че вълните, удряйки се в стръния бряг и отблъсквайки се назад, образуват отразена вълна.

45 **Предупреждение.** При плаване през зимата корабите трябва да бъдат винаги готови да щормуват далеч от брега. Само когато морето се успокои, те могат да се приближат близо до

брега и да застанат на котва. Корабите с механически двигатели трябва да имат достатъчно количество гориво, за да могат да изчакаят времето в море или стоейки в порта на котва, да бъдат готови за незабавно излизане в море. При това трябва да се има предвид, че от порт Батуми до порт Зонгулдак няма къде да се попълнят запасите от въглища.

5 При лоша видимост приближаването към брега трябва да става с най-малък ход, защото вследствие на големите дълбочини в близост на брега може да се заседне на грунота, преди лотовият да е успял да измери следващата дълбочина.

10 На маяците на Анадолския бряг не се обръща необходимото внимание не само от съответните власти, но и от маячните наблюдатели, поради това маяците, като не се изключват дори най-важните, или загасват, или работят с характеристика, различна от указаната в описанията. Освен това при откриване по крайбрежието на различни препятствия, опасности и т. н. за тях или съвсем не се уведомяват мореплавателите, или се уведомяват несвоевременно.

15 Настоятелно се препоръчва да се плава внимателно и предпазливо при преминаване близо до устиата на големите реки, тъй като оповестявания за изменения на дълбочините в тия райони се дават рядко. През нощта трябва да се предпазваме от стълкновения с малки както моторни, така и парусни съдове, повечето от които не носят установените огньове.

20 В някои портове няма огньове, указващи мястото на котвената стоянка. Поради това се препоръчва въздържаност от навлизане през нощта във вътрешната зона на портовете и внимание по отношение на малките кораби, стоящи на котва, които почти по правило не носят котвени огньове.

30 От нос Календер до Трабзонския залив

От нос Календер до Трабзонския залив брегът с протежение около 100 мили има общо направление към WSW. Брегът е нарязан от многочислени заливи и бухти с високи и стръмни носове. Описваният участък на брега по цялото си протежение 35 е дълбок в прибрежната си част и окръжен с надводни и подводни камъни, намиращи се между 5-метровата изобата и брега: 20-метровата изобата преминава успоредно на брега на разстояние 0.5—1 мили.

Брегът е прорязан от дълбоки долове и долини, по които 40 протичат многочислени планински реки.

Почти по цялото протежение близо до бреговата черта преминава шосен път, съединяващ прибрежните градове и села.

45 **От нос Календер до бухтата Ризелиманъ** брегът с протежение 52 мили продължава в общо направление на югоза-

пад. Брегът е висок и пресечен с долини, в които са забележими стоящи далече едно от друго малки здания.

От нос Кемер (шир. $41^{\circ}08'N$; дълг. $40^{\circ}46'O$) брегът, простиращ се на 4 мили към SSW , се понижава, а след това към долината на река Аскорос отново се издига. Намиращите се тук възвишения са прорязани от няколко долини и изцяло са обрасли с гори. На 3 мили югозападно от нос Кемер се намира селото Мапаври, в което има забележимо минаре.

Участъкът на брега от нос Календер до бухтата Ризелиманъ е открит повече от другите за ветрове откъм морето и е най-опасният участък от южното крайбрежие на Черно море.

Забележими пунктове. По описания участък от брега като забележими пунктове могат да се използват планините, разположени по крайбрежието. Планината Гония (шир. $41^{\circ}30'N$; дълг. $41^{\circ}38'O$) има височина 1481 м, върхът ѝ е покрит със сняг. От W и WNW планината има вид на голям закръглен конус. По-надясно се намира още един връх, който е по-нисък и по-остър от първия. Тъмната планина Охване (шир. $41^{\circ}26'N$; дълг. $41^{\circ}28'O$) с височина 640 м се намира на 1 миля южно от нос Компуш и има стръмно спускащи се към морето склонове. Когато облаците са твърде ниски, над тях понякога могат да се видят върховете на някои планини. При този случай, за да се различат планината Охване от планината Гония, е необходимо да се има предвид, че най-високият връх на планината Гония е разположен наляво, а най-високият връх на планината Охване — надясно от останалите върхове.

Забележима е също така планината Султан Селим-тепеси (шир. $41^{\circ}26'N$; дълг. $41^{\circ}30'O$) с височина 1042 м, която е връх на покрития с гора хребет, простиращ се от планината Охване навътре в материка. Според твърденията на местните жители едно денонощие, след като се появи мъгла от района на върха на планината Султан Селим-тепеси, започва да духа прохладен вятър от запад, югозапад или северозапад.

Нос Календер (шир. $41^{\circ}32'N$, дълг. $41^{\circ}33'O$) е описан на стр. 373.

Нос Учкардаш (шир. $41^{\circ}30'N$; дълг. $41^{\circ}32'O$) се издава на 2 мили южно от нос Календер. Този скалист и отвесен нос е забележим по големия камък, лежащ до самия бряг. Северозточно от нос Учкардаш е разположено селото Сарп, срещу което се намира тесен пясъчно-чакълест плаж. На другите участъци брегът е скалист и окръжен с надводни камъни. На 5 кабелта южно от нос Учкардаш е разположена широката долина на река Макриал, в която се намира селото Кемал паша (Макриал). Брегът на долината е нисък и чакълест. Долината е забележима по каменния мост, построен през протичащия по долината ручей, по развалините на кула и по намиращите се до самия бряг две съвършено еднакви остри възвишения. Югозападно от

долината се простира скалист бряг, окръжен с надводни камъни. Между долината на река Макриал и почти отвесния каменен нос при селото Лиман, разположено на 2.5 мили югозападно от долината, от отвесната скала се спуска водопад.

На върха на нос Учкардаш се намира забележимо от морето здание, в което се е помещавал руски пограничен отряд.

При необходимост може да се застане на котва близо до брега на 2 мили югозападно от нос Учкардаш срещу долината на река Макриал.

Нос Компуш (шир. $41^{\circ}27'N$; дълг. $41^{\circ}28'O$) се намира на 4 мили югозападно от нос Учкардаш. Носът е сравнително нисък, обрасъл с храсти и гора и има широк пясъчно-чакълест плаж, обкръжен с надводни камъни. На полегатия спускащия се към морето склон на този нос се забелязват шест бели здания на турския пограничен отряд.

Югозападно от нос Компуш до високия, стръмен и каменист нос Абуслах се простира на 1 миля плаж, зад който навътре в брега стръмно се издигат планини; в сред тях планини се виждат няколко водопада.

Нос Абуслах е образуван от склона на планината Охване. При плаване близо до брега по склона на планината могат да се видят растящи в една редица високи дървета. На западния горист склон на планината Охване, близо до носа, е разположено село Абуслах, срещу което се намира плаж; до селото се намира забележим водопад. Близо до почвения път, отиващ към селото, има забележима наклонена издатина; северозточно от носа се намира забележима планина с два върха. Югозападно от селото на 1 миля се простира стръмен бряг с малък плаж. Близо до бреговете на носа лежат подводни камъни.

Град Хопа е разположен в долината на река Хопачайъ, на 19 мили югозападно от порт Батуми и на 77 мили от порт Трабзон. Непосредствено източно от града се забелязва едноетажна казарма. Югозападно от града, в селото Кисе, има малка джамия с минаре. Срещу града има два малки пристана за малки кораби, на един от които се намира кран с товароподемност 10 т. Брегът при града в прибрежната си част е дълбок.

В града има поща и телеграф. Провизии могат да се вземат от пазара.

Котвени места. За непродължителна стоянка може да се застане на котва срещу град Хопа на разстояние 7—8 кабелта от брега, а също така югозападно от града, срещу селото Кисе. Котвеното място е открито за западните ветрове и не е удобно за котвена стоянка. Трябва да се избягва застанването на котва приблизително на 5 кабелта NNO от устието на реката, в района на стоманените въжета, потопени вероятно през войната 1914—1918 г.

Нос Перенит (шир. $41^{\circ}22'N$; дълг. $41^{\circ}21'O$) се издава на 3.5 мили WSW от град Хопа. Той е висок и стръмен. Носът може да се разпознае по острата тъмна планина Джиха (Архавска), разположена на 9 кабелта южно от носа, както и по двете бели петна на съседните възвишения.

Западно от нос Перенит се намира невисок, но отвесен и скалист нос, близо до който има камъни. Зад носа започва широката долина на река Архаве.

Светещият знак Хопа (Перенит) (шир. $41^{\circ}22'N$; дълг. $41^{\circ}21'O$) е поставен на края на нос Перенит. Видът на знака е бяла цилиндрическа каменна кула; до кулата има малък едноетажен бял дом.

Село Перенит е разположено на 1.5 мили източно от нос Перенит при пясъчния бряг. Срецу селото има малък пристан. Селото може да се разпознае по забележимия горист, кафяв връх на планината Джиха с височина 565 м, намиращ се югоизточно от селото.

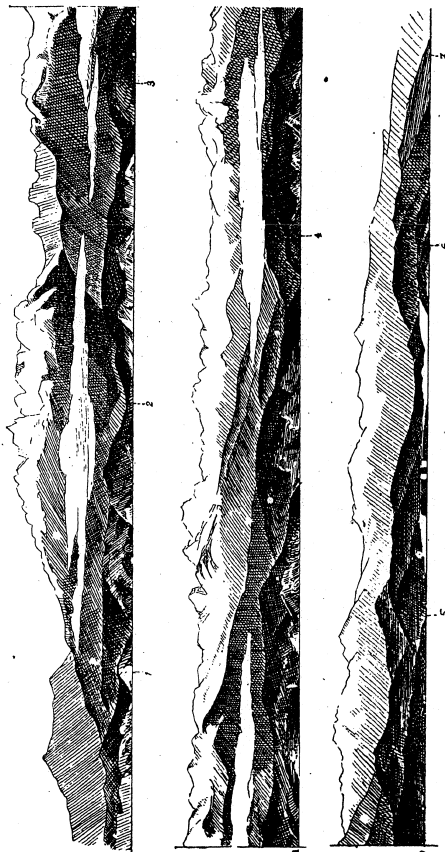
Западно от село Перенит се простира скалист и стръмен бряг, обржен с големи надводни камъни.

Котвено място. На котва може да се застане срещу пристана на дълбочина около 8 м. Тук корабът може да се прикрие до известна степен от северозападен зиб.

Река Архаве се влива в морето на 2.5 мили югозападно от нос Перенит. Брегът на долината на река Архаве е нисък и образуван от заоблени камъни от планински произход с диаметър от 1 до 10 см. Близо до брега, в долината на реката, е разположено село Архаве (Мусазаде), което може да се разпознае по минарето на джамията и по петнистата планина Котунитте с височина 597 м и триангулация знак на нейния връх. В селото има поща и телеграф. В дълбочина на долината на река Архаве се виждат добре покритите със сняг върхове на Понтийските планини.

Нос Капистра (шир. $41^{\circ}20'N$; дълг. $41^{\circ}16'O$) се намира на 2 мили западно от устието на река Архаве. Носът е образуван от стръмния склон, покрит с гора, на планината Капистра с височина 485 м и има забележим връх. От W и WSW носът е забележим по кафявия цвят на върха, а от NO — от разстояние около 35 мили — по широката падина, разделяща тоя нос на две части. На 1.5 мили югозападно от нос Капистра в дълбока лъщина е разположено селото Моцхора. Брегът от носа до реката Сумладереси няма плажове и е обржен с надводни камъни.

Реката Сумладереси се влива в морето на 3 мили югозападно от нос Капистра. Тясната долина на реката се разширява близо до морето, а навътре в сушата се разделя на няколко долини. Крайбрежните планини при реката Сумладереси забележимо се понижават и зад тях са добре видими покритите със сняг Понтийски планини. На брега близо до до-

Брегът от нос Капистра до нос Кемер:
1 — нос Капистра, пеленг 110° , разстояние 12 мили; 2 — устието на р. Сумладереси; 3 — устието на река; 4 — долината
Горес-Ортгюри, пеленг 168° , разстояние 11.7 мили; 5 — устието на р. Фергандереси; 6 — нос Буен; 7 — нос
Кемер, пеленг 213° , разстояние 18.3 мили.

лината се вижда ниска скалиста отвесна стръмнина, лишена от растителност.

Западно от устието на река Сумладереси до нос Абу се простира тясно чакълесто крайбрежие, по което преминава шосеен път.

Нос Абу (шир. $41^{\circ}17'N$; дълг. $41^{\circ}09'O$), нисък и обрастъл с гора, е образуван от делтата на река Абусую, вливаща се в морето с няколко ръкава. Бреговете на носа в прибрежната си част са сравнително дълбоки; така например на два кабелта от брега дълбочината достига 11 м. След нос Абу навътре в материка се простира широката гориста долина на река Абусую.

Брегът на югозапад от нос Абу до селото Гере в по-голямата си част е окръжен от тесен пясъчно-чакълест плаж. Крайбрежните планини от устието на реката Абусую се повишават и приближават близо до брега; на места стръмните склонове на планините имат вид на насипи. На разстояние до 2 кабелта от брега близо до насипите се намират много надводни камъни. На 4-5 мили югозападно от нос Абу до самия бряг лежи добре забележим черен камък. Склоновете на планините, спускащи се към морето, са покрити с гъста гора и са прорязани от няколко тесни и малки долини, по които текат реки. Тази част на брега е слабо населена. Източно от носа се издига забележимата планина Метополе с височина 433 м, на върха на която е построен триангулачен знак.

Селото Гавра е разположено близо до брега на 1 миля югозападно от нос Абу и е забележимо по намиращото се в него минаре на джамия. В района на село Гавра сравнително близо до брега се приближават Понтийските планини, които са видими даже при плаване до самия бряг.

Срещу селото Гавра на 1 кабелт от брега дълбочините превишават 3-5 м; грунът тук е камък, а по-мористото грунът става пясъчен. В селото има поща и телеграф.

Котвеното място се намира срещу участъка от брега между устието на реките Сумладереси и Абусую на 7 кабелта от брега. Дълбочината му е 24 м; грунът — тиня с пясък. Близо до брега дълбочините бързо се намаляват; грунът е едър пясък.

Селото Гере (шир. $41^{\circ}12'N$; дълг. $41^{\circ}03'O$) е разположено на 6-5 мили югозападно от нос Абу. Районите, съседни на селото Гере, са гъсто населени. По брега тук преминава шосеен път. На 1 миля североизточно от селото се намира дълбоката долина Георгес-Ортугора. Крайбрежните планини тук стават по-високи и върховете им имат червеникави петна. Най-голям брой петна има на западните склонове на планините, ограничаващи долината Георгес-Ортугора от североизток. Близо до дълбоката долина има останки от бившо укрепление.

На 1-8 мили източно от село Гере се намира забележимата червеникава петна, почти лишена от растителност планина

Орту (Афгюнбабатепеси) с височина 488 м; при подножието ѝ се намират къщи.

Река Фъртънадереси се влива в морето на 4 мили WSW от село Гере. Тази голяма и бърза планинска река изтича от криволичеца дълбока долина, тече по праговете на каменистото русло и се влива в морето с няколко ръкава. Ниските, пясъчни и покрити с растителност брегове на устието на тая река са сравнително дълбоки в прибрежната си част; на 2 кабелта от брега дълбочината е 15 м.

Устието на реката от запад е ограничено с дълго плоско възвишение, наречено Ескитрабзон. Възвишението има вид на огромен бастион и е покрито с тъмна гора с изключение на две бели петна на източната страна, забележими от разстояние 12 мили. Източно от река Фъртънадереси, близо до брега, се виждат минаре и голяма къща, намиращи се на другото възвишение, по-малко забележимо от Ескитрабзон. От море реката Фъртънадереси е забележима.

Източно от устието на река Фъртънадереси е разположено селото Ардешен, което може да се разпознае по бялото високо здание. В района на селото планинският бряг представлява предпланинска местност с полегати склонове, покрити с растителност и обработваеми ниви; покрай брега се простира плаж.

Западно от възвишението Ескитрабзон се намират лъсчистата Сайтоглу и малката лъсчина Булдереси.

Град Пазар е разположен на 3-5 мили западно от устието на река Фъртънадереси. При града, близо до брега, се намират големи надводни камъни. Западно от камъните, в малката бухтичка, има пясъчен плаж. Пристанът при града не се използва. За превозването на товари има лихтери (товарни съдове, обикновено несамостоятелни). Град Пазар е малък; той е разделен на две части; в източната част на града се намира джамия с минаре.

Източно от града протича реката Пазарсую, близо до устието на която се издава нос Булеп.

На 5 кабелта източно от град Пазар са добре забележими голямо двуетажно бяло здание и дървеният мост на река Пазарсую. Западно от устието на река Пазарсую са забележими дълбоките долове Канарсу и Каледжик. Източно от града се вижда голямата група Понтийски планини с назъбени върхове. Южно от град Пазар се издига забележимата от изток гориста планина Хунартене с височина 642 м, която господства над местността. Планината има сходни върхове, почти с еднаква височина, разделени със седловина. На югозападния връх на планината е построен триангулачен знак.

Дълбочините срещу град Пазар доста равномерно се намаляват към брега и на 1 кабелт от него достигат 5-5 м; грунът е тиня с пясък.

лината се вижда ниска скалиста отвесна стръмнина, лишена от растителност.

Западно от устието на река Сумладереси до нос Абу се простира тясно чакълесто крайбрежие, по което преминава шосеен път.

Нос Абу (шир. $41^{\circ}17'N$; дълг. $41^{\circ}09'O$), нисък и обрасъл с гора, е образуван от делтата на река Абусую, вливаща се в морето с няколко ръкава. Бреговете на носа в прибрежната си част са сравнително дълбоки; така например на два кабелта от брега дълбочината достига 11 м. След нос Абу навътре в материка се простира широката гориста долина на река Абусую.

Брегът на югозапад от нос Абу до селото Гере в по-голямата си част е обкръжен от тесен пясъчно-чакълест плаж. Крайбрежните планини от устието на реката Абусую се повишават и приближават близо до брега; на места стръмните склонове на планините имат вид на насипи. На разстояние до 2 кабелта от брега близо до насипите се намират много надводни камъни. На 4-5 мили югозападно от нос Абу до самия бряг лежи добре забележим черен камък. Склоновете на планините, спускащи се към морето, са покрити с гъста гора и са прорязани от няколко тесни и малки долини, по които текат реки. Тази част на брега е слабо населена. Източно от носа се издига забележимата планина Метополе с височина 433 м, на върха на която е построен триангулачен знак.

Селото Гавра е разположено близо до брега на 1 мили югозападно от нос Абу и е забележимо по намиращото се в него минаре на джамия. В района на село Гавра сравнително близо до брега се приближават Понтийските планини, които са видими даже при плаване до самия бряг.

Срещу селото Гавра на 1 кабелт от брега дълбочините превишават 3-5 м; грунът тук е камък, а по-мористото грунът става пясъчен. В селото има поща и телеграф.

Котвеното място се намира срещу участъка от брега между устието на реките Сумладереси и Абусую на 7 кабелта от брега. Дълбочината му е 24 м; грунът — тиня с пясък. Близо до брега дълбочините бързо се намаляват; грунът е едър пясък.

Селото Гере (шир. $41^{\circ}12'N$; дълг. $41^{\circ}03'O$) е разположено на 6-5 мили югозападно от нос Абу. Районите, съседни на селото Гере, са гъсто населени. По брега тук преминава шосеен път. На 1 мили североизточно от селото се намира дълбоката долина Георгес-Ортугора. Крайбрежните планини тук стават по-високи и върховете им имат червеникави петна. Най-голям брой петна има на западните склонове на планините, ограничаващи долината Георгес-Ортугора от североизток. Близо до дълбоката долина има останки от бившо укрепление.

На 1-8 мили източно от село Гере се намира забележимата червеникава петна, почти лишена от растителност планина

Орту (Афгюнбабатепеси) с височина 488 м; при подножието ѝ се намират къщи.

Река Фъртънадереси се влива в морето на 4 мили WSW от село Гере. Тази голяма и бърза планинска река изтича от криволичеща дълбока долина, тече по праговете на каменистото русло и се влива в морето с няколко ръкава. Ниските, пясъчни и покрити с растителност брегове на устието на тая река са сравнително дълбоки в прибрежната си част; на 2 кабелта от брега дълбочината е 15 м.

Устието на реката от запад е ограничено с дълго плоско възвишение, наречено Ескитрабзон. Възвишението има вид на огромен бастион и е покрито с тъмна гора с изключение на две бели петна на източната страна, забележими от разстояние 12 мили. Източно от река Фъртънадереси, близо до брега, се виждат минаре и голяма къща, намиращи се на другото възвишение, по-малко забележимо от Ескитрабзон. От море реката Фъртънадереси е забележима.

Източно от устието на река Фъртънадереси е разположено селото Ардешен, което може да се разпознае по бялото високо здание. В района на селото планинският бряг представлява предпланинска местност с полегати склонове, покрити с растителност и обработваеми ниви; покрай брега се простира плаж.

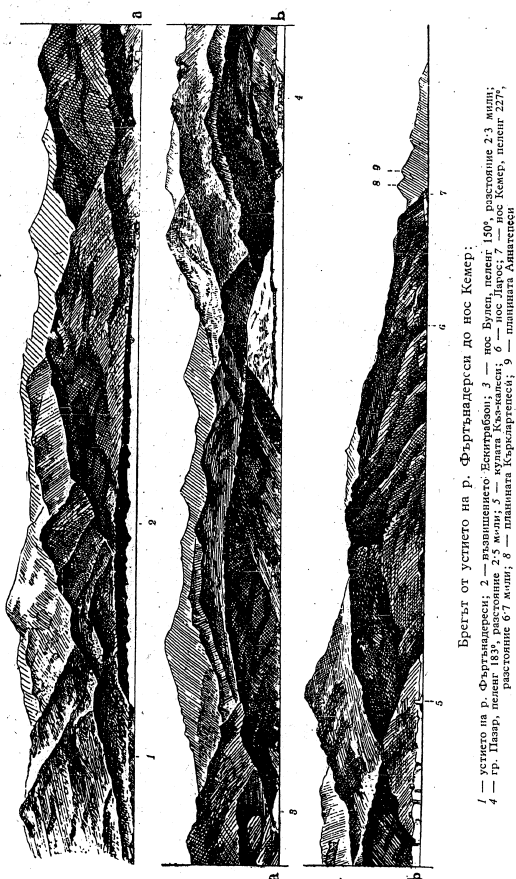
Западно от възвишението Ескитрабзон се намират лъсчната Сайтоглу и малката лъсчина Булендереси.

Град Пазар е разположен на 3-5 мили западно от устието на река Фъртънадереси. При града, близо до брега, се намират големи надводни камъни. Западно от камъните, в малката бухтичка, има пясъчен плаж. Пристант при града не се използва. За превозването на товари има лихтери (товарни съдове, обикновено несамостоятелни). Град Пазар е малък; той е разделен на две части; в източната част на града се намира джамия с минаре.

Източно от града протича реката Пазарсую, близо до устието на която се издава нос Булеп.

На 5 кабелта източно от град Пазар са добре забележими голямо двуетажно бяло здание и дървеният мост на река Пазарсую. Западно от устието на река Пазарсую са забележими дълбоките долове Канарсу и Каледжик. Източно от града се вижда голямата група Понтийски планини с назъбени върхове. Южно от град Пазар се издига забележимата от изток гориста планина Хунартепе с височина 642 м, която господства над местността. Планината има сходни върхове, почти с еднаква височина, разделени със седловина. На югозападния връх на планината е построен триангулачен знак.

Дълбочините срещу град Пазар доста равномерно се намаляват към брега и на 1 кабелт от него достигат 5-5 м; грунът е тиня с пясък.

В града се намират поща, телеграф и управлението на порта.

Нос Атина (шир. $41^{\circ}11'N$; дълг. $40^{\circ}53'O$) се издава на 7 кабелта западно от устието на река Пазарсую. До носа на отделна скала, съединена с брега посредством пясъчна коса, се намират развалините на древната кула Къзкалеси. На носа срещу развалините на кулата Къзкалеси се виждат останки от старинни крепостни стени, а източно от тях, почти до самия бряг на морето, има няколко големи и дълги редици ниски постройките.

Котвени места. На котва може да се застане недалеч от кулата Къзкалеси на дълбочина 8 м. През лятото стоянката тук е спокойна, но през зимата е необходима голяма предпазливост. Това място е непригодно за стоянка през зимата на кораби с голямо газене. Грунтът срещу източната част на града е тиня; дълбочината на 3—4 кабелта от брега е около 11 м. Срещу западната част на брега може да се застане на котва на дълбочина от 5,5 до 9 м.

При ветровито време корабите трябва да преминават от рейда при град Пазар в рейда Саитоглу, намиращ се на 1,5 мили източно от град Пазар. Тук котвата трябва да се отдава на створа, образуван от кулата Къзкалеси и нос Булеп на дълбочина 11 м. Корабите с голямо газене трябва да застават на котва мористото от гореуказаното място. Ако преходът от единия рейд в другия по някакви причини е невъзможен, корабите трябва да се снемат от котва и да заминат в открито море.

От град Пазар до село Мапаври брегът в началото се простира на 4 мили към WSW; след това при нос Зелек той завива на югозапад и продължава 5,5 мили в това направление. Брегът е образуван от стръмните склонове на крайбрежните планини, прорязани от многочислени реки. Най-значителна река е реката Венекдереси, протичаща югозападно от високия, стръмно спускащ се към морето и покрит с гора нос Зелек. По средата между носове Атина и Зелек се издава забележимият нос Ларос, окружен с надводни камъни. От нос Зелек се виждат добре разположените амфитеатрално бели здания на град Ризе, южно от град Ризе — куполообразните планини Аянапеси (Иоанис) и Кърклартепеси (Калонарос), а по-нататък навътре в сушата — високи планини. При ясно време още по-далеч на запад се забелязват носове Фучу и Араклибурну, а на изток се виждат високите стръмни носове Капистра и Перенит.

Брегът от нос Атина до нос Кемер е окружен с тясна полоса надводни и подводни камъни.

Нос Кемер (шир. $41^{\circ}08'N$, дълг. $40^{\circ}46'O$), имащ вид на клин и стръмно спускащ се към морето, се намира на 2,5 мили югозападно от нос Зелек. Той е висок, скалист и окружен с

големи камъни. Близко до носа в скадата се вижда тунел. На 5 кабелта южно от нос Кемер, почти на уреза на водата, се издига забележимо сиво здание с червен покрив.

5 **Селото Мапаври (Комика)** е разположено на 3 мили югозападно от нос Кемер и се разпознава по отделно стоящото минаре. В селото се намират портова кантора, поща и телеграф.

10 Източно от село Мапаври по широката, обрасла с гора долина протича реката Ларосдере. Западно от селото в морето се вливат реките Марена и Бююкдере.

Дълбочината при селото на разстояние 3 кабелта от брега е 10 м. Товарните работи при село Мапаври се извършват на рейда само при вятър от брега.

15 При подхождане към село Мапаври и след заставането на котва е необходимо да се представи на местните власти санитарно свидетелство и само след това може да се получи право на свободна практика.

Прясна вода може да се вземе от устието на малката река, протичаща западно от пазарния площад в село Мапаври.

20 Котвеното място срещу село Мапаври предвид наличието на големи дълбочини се намира близо до брега на дълбочини около 10 м; грунът е пясък, тиня и камък.

25 **Нос Аркоти** (шир. $41^{\circ}05' N$, дълг. $40^{\circ}41' O$) се издава на 2 мили западно от село Мапаври. Носът е каменист. На 2 кабелта от него се простира полоса от подводни камъни. На склона на планината, намираща се недалеч зад нос Аркоти, е разположено селото Аркоти, в което се намира забележимо бяло минаре на джамия. Южно от село Аркоти се намира планината Муса с височина 538 м; върхът на планината е без растителност и на него е построен забележим триангулационен знак.

30 Селото Фетекос е разположено на 3.2 мили WSW от нос Аркоти. В западната окрайнина на селото има забележимо голямо двуетажно бяло здание. Западно от селото е забележимо минарето на джамията. Брегът в района на селото в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности.

35 **Бухта Ризелиман** се вдава в брега на 1.5 мили в югозападно направление между нос Аскорос и отстоящия от него на 3.5 мили западно нос Фенер (шир. $41^{\circ}02' N$; дълг. $40^{\circ}30' O$). По брега на бухтата са разположени много селища, в които има джамии с бели минарета. В бухтата се вливат много планински рекички. Покрай източния бряг на бухтата се простира планинският хребет Чаршидаг с височина 350—380 м, склоновете на който не достигат до морето, оставяйки простиращото се между източния входен нос Аскорос и град Ризе широко ниско пясъчно крайбрежие, почти напълно застроено с къщи. Ниският участък на западния бряг на бухтата е зна-

чително по-тесен от източния; брегът тук е каменист, с голямо количество надводни камъни близо до него.

Срещу град Ризе има рейд, засмащ средната част на бухтата. 5 **Забележими пунктове** при подхождане към бухтата Ризелиман са планината Аянатепеси с височина 747 м, разположена на 3.5 мили южно от нос Фенер, и планината Кърклартепеси с височина 887 м, намираща се на 6.5 мили югозападно от нос Аскорос. Забележим е също така равният планински хребет, идващ от планината Аянатепеси към долината на река Ташлѝдере. Разклоненията на този хребет са обрасли с лимониви и портокалови дървета. На ниския участък от източния бряг се виждат четири минарета на джамии. Западно от централната част на град Ризе се виждат развалини на крепост и мачтите на радиостанция. По планинските склонове в западната част на бухтата са разположени много къщи; освен това тук при приближаване от изток се забелязват добре минаре на джамия и близо до него кръгло здание на църква с колони.

20 **Дълбочини и грун**. Дълбочините в бухтата по направление към брега се изменят равномерно, но в източната ѝ част има големи дълбочини. 5-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние, не по-голямо от 3 кабелта. Грунът в бухтата до дълбочина 18 м е тиня с пясък, близо до брега в източната част на бухтата е пясък, а в западната част — раковини.

25 **Вълнение**. При северозападен вятър, който духа често, в бухтата Ризелиман захожда голяма вълна. Тоя вятър почти винаги преминава в югозападен, който развива в бухтата голямо вълнение. Вятърът, който духа от морето, също така развива в бухтата силно вълнение. От декември до февруари в бухтата господствуват щормове и корабите са принудени да заминават от рейда в море или да преминават в източната част на бухтата, наречена Бююклиман, и там да остават на котва.

30 **Течения**. Най-често в рейда течението е насочено към NO със скорост до 0.3 възела; при обратно направление основната струя на течението е насочена към SW със скорост до 0.2 възела. В източната част на бухтата се наблюдава силно течение към NW от реката Ташлѝдере.

40 **Магнитна аномалия** съществува в района на бухтата Ризелиман.

Потънал кораб лежи по средата на бухтата Ризелиман. Съществуването на кораба е съмнително.

45 **Нос Аскорос (Ташлѝдере)** (шир. $41^{\circ}03' N$, дълг. $40^{\circ}35' O$) се издава на 5 мили WSW от нос Аркоти. Той е образуван от ниската дълга на реката Ташлѝдере (Аскорос) и е покрит с рядка растителност. Брегът на носа е дълбок в прибрежната си част. При подхождане към нос Аскорос се забелязват

добре намиращите се източно от него две конически гористи планини, имащи почти еднакъв вид и височина.

Реката Ташлѣдере протича по широка долина, обрасла с рядка гора, и се влива в морето с три ръкава.

- 5 **Град Ризе** е разположен във върха на бухтата Ризелиманѣ, на спускащи се към морето възвишения; постройките в него са предимно дървени. Планинските склонове в района на града са покрити с пищна растителност. В града се забелязват триетажното бяло здание на градското управление, триетажното бяло здание, стоящо отделно на хълма, и триетажното здание на канцеларията на местното коменданство. Същинският град трябва да се смята неговата централна част с голям брой дървени и-камечни постройки и джамии. В централната част на града се намира пазар.

- 15 В района на града протичат две рекички: Рашадия, вливаща се в бухтата близо до зданието на портвата кантора, и Чаршидереси, вливаща се близо до карантинното здание, разположено до затвора.

- 20 Западно от град Ризе има пристан за шлюпки и малък мол; дълбочините при мола са около 1-8 м. Северно от мола на дълбочина 8 м се поставя швартова бочка. Налице са лихтери.

Пощата и телеграфът в града приемат кореспонденцията само на турски език.

- 25 Главни предмети за износ са орехово масло, орехи, делфина мас, лимони, портокали, фасул и платно. Населението се занимава с риболовство.

- 30 **Снабдяване.** В град Ризе могат да се вземат провизии от пазара (в понеделник). Доброкачествена вода в града има от водопровода и се доставя на кораба в бочки. Вода може да се вземе също така от рекичките Рашадия или Чаршидереси. В реката Ташлѣдере водата също така е доброкачествена.

- 35 **Съобщение.** Съобщението на града с вътрешните райони на страната е затруднено, тъй като наличните планински пътища са проходими само за товарни животни. През зимата, с падането на снега, градът остава без съобщения даже с околностите. С пунктовете, разположени по брега, градът Ризе е свързан с добър шосеен път, отиващ до град Трабзон. Градът често се посещава от турски кораби.

- 40 **Нос Фенер** се намира на 3-5 мили западно от нос Аскорос и е западният входен нос на бухтата Ризелиманѣ; той е покрит с гора. Риф от подводни и надводни камъни, окръжаващ носа, се простира на 3 кабелта северно и на 6 кабелта покрай югозападния бряг на бухтата Ризелиманѣ. Носът може да се разпознае по бялото здание с висок бял комин, намиращо се западно от носа, и по-малката долина, намираща се на 1-2 мили западно от този нос. По дъното на долинката протича рекичката Ергалия, а на гористия ѝ склон е разпо-

ложено селище с минаре. Грунтът при нос Фенер е раковини и пясък с раковини.

- 5 **Светещият знак Пириос (Ризе)** (шир. 41°02'N; дълг. 40°30'O) е поставен на нос Фенер. Видът на знака е металическа ажурна кула върху бяла будка.

- Котвени места.** На котва може да се застане срещу град Ризе. На 1 кабелт от брега при града грунтът е пясък, а дълбочината е около 5 м; на 3 кабелта от брега дълбочините достигат 9 м. На 7 кабелта североизточно от града грунтът е тина.

- 10 **Най-доброто котвено място** се намира на 5 кабелта от град Ризе на дълбочина 14-5 м; грунтът е пясък с тина.

- 15 През време на щорм препоръчва се корабите, стоящи срещу град Ризе, да се снемат от кот а, да преминат източно на 1 миля и там да останат на котва срещу старата джамия с минаре на дълбочина 14-5 м. Но трябва да се има предвид, че в това котвено място се образува водовъртеж. Поради това препоръчва се да се отдава допълнителна котва от кърмата, която трябва да бъде достатъчно сигурна. При щормове от NW от брега духа с пориви силен вятър.

- 20 **От бухта Ризелиманѣ до Трабзонския залив.** От нос Фенер до нос Фучу брегът се простира на 6 мили към запад; по-нататък той завива в началото на югозапад, а след това, плавно извивайки се, върви към северозапад, образувайки обширния залив Сюрменелиманѣ, ограничен от запад с нос Араклибурну, намиращ се на 15 мили WSW от нос Фиджи. От нос Араклибурну до Трабзонския залив брегът на протежение около 15 мили има направление към WNW.

- 30 Брегът в прибрежната си част е дълбок; дълбочини около 40 м приближават към него на разстояние до 1 миля. Крайбрежните планини приближават близо до бреговата черта. По брега на морето, почти до уреда на водата, преминава шосеен път. Склоновете на крайбрежните планини в участъка от нос Фенер до нос Фучу са покрити с гъста растителност, на места се виждат обработени полета. Тук има много селища и отделни постройки. От село Малпет към нос Фучу планините се снишават, а от град Оф до село Хомурган се повишават. Върховете на високите планини са обрасли с ниски храсти и трева, а техните склонове се обработват. В участъка от град Оф до село Хомурган на места има тесни пясъчно-чакълести плажове.

- 40 Близо до този участък на брега на дълбочини, по-малки от 10 м, се срещат подводни камъни. Поради това приближаването към него трябва да става предпазливо.

- 45 **Забележими пунктове.** На участъка от брега от бухтата Ризелиманѣ до Трабзонския залив най-забележими са: зданието и джамията в село Липарит и джамията с минаре в село Чиклинар, разположени при нос Фучу; село Аспет, намиращо се югозападно от село Липарит до широкия пясъчно-чакълест

плаж; широката гориста долина на реката Еийсудереси (Калопотамо) със забележим мост и обрасли с гора прибрежни хълмове, повишаващи се на югозапад от тази река; широката пясъчна полоса на плажа, простиращ се от селото Аспет до град Оф; долините на реките Балтаджидереси и Офдереси (Сулуклъ), намиращи се югозападно от реката Еийсудереси; планината с височина 827 м, която се издига югоизточно от река Офдереси; градът Сюрмене в долината на река Карадере; носовете Араклибурну, Фалкоз и Ковата.

10 **Нос Фучу (Фиджи)** (шир. 41°01'N; дълг. 40°23'O) се намира на 6 мили западно от нос Фенер. Носът е окръжен с риф, простиращ се на разстояние до 2 кабелта от брега. Бре-
гът източно от носа има тесни плажове и е окръжен с надводни и подводни камъни. По този участък от брега в малка
15 долина е разположено село Малпет, западно от което планините се снишават. Източно от село Малпет на склона се намира селото Севелос с минаре. При село Малпет в брега се вдава малкият залив Ериклиманлъ. Югозападно от носа бре-
гът е окръжен с широк пясъчен плаж и прорязан от много реки, на които са построени мостове.

20 **Градът Оф** е разположен на 6.5 мили югозападно от нос Фучу на брега на устието на река Офдереси. С най-близките пунктове градът е свързан с черни пътища. Градът
25 може да се разпознае по отделно стоящото минаре на джамията, намираща се близо до бреговата черта, по забележимата долина на реката Офдереси и развалините на кула, намираща се на 1.2 мили югозападно от града. Покрай брега, на североизток от града, се простира ивица от надводни и подводни камъни.

30 Провизии могат да се вземат от пазара. Прясна вода може да се вземе от реката Офдереси.

В града има поща и телеграф.
Пристан. До града има пристан с дължина 60 м и ширина 6 м. Към пристана могат да се швартоват кораби с газене до 1.5 м.

35 Котвеното място се намира срещу пристана на град Оф; грунът е пясък и объл чакъл. През зимата стоянката тук е затруднена.

40 **Селото Кокослъ** се намира на 3.3 мили югозападно от град Оф. Близо до селото Кокослъ има работилница, където се строят шлюпки и парусни съдове с водоизместване до 500 тона. На 4 мили западно от селото Кокослъ бре-
гът е гъсто населен; тук се простират почти непрекъснато селища, разположени по крайбрежните склонове. В селищата се виждат минарета на джамии.

45 **Селото Зарха** се намира на 3 мили западно от село Кокослъ и е забележимо по високото дървено минаре, стоящо на брега.

Селото Хомурган е разположено западно от село Зарха. Близо до него се намира пристан и серен извор. Тоя пристан не е приспособен за натоварване и разтоварване на тежести. Дълбочините на 3—4 кабелта от пристана са от 9 до 11 м.
5 В селото Хомурган могат да се намерят провизии и вземе прясна вода от реката Хомургандереси. Тук има поща и телеграф.

10 **Реката Карадере** (шир. 40°56'N; дълг. 40°05'O) се влива в морето на 9 мили западно от град Оф. При вливането си реката образува широка, блатиста, обрасла с гора делта. От широката долина на реката на северозапад се простира равен планински хребет, върховете на който са покрити с рядка гора. Склоновете на тоя хребет са обработени и засадени с
15 лешници; близо до морето се разстила ливада.

Банка с дълбочина над нея 4.1 м се намира на 5 кабелта югоизточно от устието на реката Карадере и на 2 кабелта от брега.

20 Котвено място. При устието на реката Карадере може да се застане на котва на дълбочина 13 м. Трябва да се има предвид, че захождащото тук вълнение прави котвената стоянка несигурна, а понякога и опасна.

25 **Град Сюрмене** е разположен на ниския пясъчен лъв бряг на реката Карадере. Градът може да се разпознае по минарето на джамия и широката долина на река Карадере. Близо до града се намират манганови рудници. Климатът в района на града поради наличието на блатата е лош; тук върлува малария, особено през лятото. По-голямата част от жителите на града се занимават с риболовство.

30 Котвеното място се намира срещу град Сюрмене, в пресичането на пеленгите: 310° към нос Араклибурну и 225° към минарето на джамията в град Сюрмене. Дълбочините му са от 10 до 20 м; грунът е лепкава тина. Южна граница на котвеното място е створната линия, образувана от забележимия връх над долината на река Карадере със зданието, стоящо на пазара в град Сюрмене; дълбочината по линията на створа е
35 16.5—18 м. Това котвено място е закрито от северозападните ветрове и се смята за най-добро в източната част на Анадолияският бряг.

40 **Предупреждение.** Подхождането към котвеното място при град Сюрмене трябва да става внимателно и предпазливо, тъй като срещу града и особено срещу устието на река Карадере дълбочините на протежение 5 кабелта се намаляват от 200 до 10 м.

45 **Нос Араклибурну** (шир. 40°57'N; дълг. 40°04'O) е разположен на 1 мили NNW от град Сюрмене. Планините в района на носа подхождат плътно до морето. Носът е тъп, но стръмен, с плосък връх. На носа се намира селото Аракли с добре забележими каменни къщи. Носът трябва да се заобикаля на

разстояние, не по-малко от 4 кабелта. При подхождане на траверса на нос Араклибурну се забелязва добре нос Хупси, а зад него зданията на град Трабзон; по-нататък към запад се вижда нос Ерос.

5 На 1 миля западно от нос Араклибурну в морето се влива реката Ямболудереси, при устието на която е разположено селото Гавгос. Срещу селото има пясъчен плаж, към който достатъчно удобно може да се подходи с шлюпки.

10 **Нос Фалкоз** (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $40^{\circ}01'O$) се намира на 2.5 мили западно от нос Араклибурну; той е нисък и покрит с растителност.

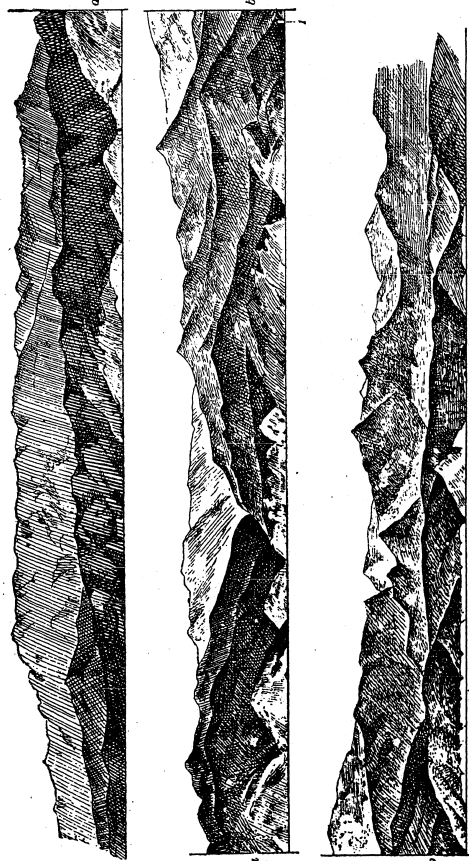
Източно от нос Фалкоз в брега се вдават четири малки бухти, които имат при върховете си пясъчни плажове. В първата от изток бухта, на носа, се забелязват развалини на старинно съоръжение, а на бреговия склон се вижда двуетажно здание с червен покрив. При вятър откъм брега тук може да се слезе на брега.

35 Западно от носа е разположено селото Фалкоз, на югозапад от което на гористия връх има забележимо минаре. На 2 мили западно от нос Фалкоз е разположено на брега селото Арсенискелеси със забележимо двуетажно здание. По склона на крайбрежното възвишение до нос Фалкоз се намират останки от старинно укрепление. На 6 мили западно от нос Фалкоз е разположено селото Йомура, срещу което може да се застане на котва. Брегът от нос Фалкоз до селото Йомура е оръжен с надводни и подводни камъни. Провизии в това село могат да се намерят на пазара.

30 **Бухта Коваталиманъ** се намира западно от нос Ковата, разположен на 7.5 мили западно от нос Фалкоз. Бухтата може да служи за убежище при западни ветрове. На 3 мили югоизточно от нос Ковата се влива река Варварадереси (Месонадере), западно от която се издава малък нос. От тоя нос до нос Ковата се простира нисък пясъчен бряг, дълбок в крайбрежната си част. Крайбрежните планини се спускат тук полегато към морето. Планинските склонове са покрити с растителност; на места те са заети с ниви.

35 В участъка между нос Фалкоз и река Варварадереси се срещат подводни камъни на дълбочини, по-малки от 11 м. Поради това приближаването към брега трябва да става внимателно и предпазливо. Западно от реката Варварадереси в морето се вливат реките Дуронадереси и Шанадереси, протичащи по забележими долини. На планинския склон западно от долината на река Дуронадереси стои бяло едноетажно здание. Малко по-западно от това здание се издига планината Карадаг с височина 390 м; на нейния горист връх е построен триангулачен знак.

45 **Нос Ковата** (шир. $40^{\circ}59'N$; дълг. $39^{\circ}51'O$) е скалист; близо до неговия край има бяло петно. При приближаване от

Брегът на изток от нос Араклибурну:
1 — гр. Сопрате; 2 — нос Араклибурну, височ. 196, разстояние 4.7 мили

запад носът изглежда плосък, но стръмен. На него са разположени градини и ниви. Относ Ковата на 2.8 мили до ниския, полегат и пясъчен нос Хупси се простира тясно пясъчно крайбрежие, зад което се виждат полегатите склонове на крайбрежните планини, обрасли с гори.

Нос Ковата е окръжен с риф, простиращ се от него на 5 кабелта. Дълбочината над края на рифа е около 9 м; непосредствено след рифа дълбочините са по-големи от 55 м.

Камъни. На 1 миля югоизточно от нос Ковата се намират камъни с дълбочина над тях, по-малка от 2 м.

Котвеното място в бухтата Коваталиманъ се намира на 6 кабелта от брега и на 2 мили югоизточно от нос Ковата, срещу първата долина от този нос, в която се забелязват големи дървета. Дълбочината на котвеното място е 27.5 м; грунът е тина с пясък. Към брега дълбочините намаляват до 16.5 м. Това котвено място е лошо защитено от северозападните ветрове и има по-малко значение, отколкото котвеното място срещу град Сюрмене и в бухтата Пулатана.

От Трабзонския залив до бухта Аклиманъ

От тесния Трабзонски залив, незначително вдаващ се в сушата на 4.5 мили западно от нос Ковата, до Синопския залив се простира нарязан бряг, образуван от плоските склонове на крайбрежните планини. На места той е окръжен с пясъчна плажова полоса. На описвания участък в брега се вдават няколко обширни залива и бухти.

От Трабзонския залив до бухта Вона дълбокият в прибрежната си част бряг се простира на 90 мили към запад; след това той образува широко издаване в морето, западно от което се намира заливът Фаца. От този залив до нос Бафра на 85 мили към северозапад се простира предимно плитководен, на места блатист бряг. Западно от нос Бафра до нос Бозтепе в брега са вдава обширният Синопски залив, в северозападната част на който се намира порт Синоп.

Този участък от Анадолския бряг е гъсто населен. Градовете, разположени по крайбрежието, са съединени помежду си с шосеен път. Тук се виждат много върхове на крайбрежните планини, долини на многочислени реки, вливащи се в морето, и джамии в градовете и селата.

Трабзонският залив се вдава в брега само на 5 кабелта между нос Хупси (шир. $41^{\circ}00'N$; дълг. $39^{\circ}48'O$) и отстоящия от него на 2 мили западно нос Гюзелхисар; бреговете на залива са пясъчни. На 1 миля западно от нос Хупси в залива се влива реката Дегирмендереси, делтата на която малко се издава от общата линия на брега. В западната част на залива е разположен порт Трабзон, рейдът на който се намира в

малката бухта, вдаваща се между нос Гюзелхисар и устието на реката Дегирмендереси.

При приближаване към Трабзонския залив се вижда добре планината Бозтепе с височина 259 м, намираща се на 1 миля южно от нос Гюзелхисар. По склона на тая планина се намира забележимо глинесто срутване, а на нейния връх — голямо здание, обградено със стена.

Дълбочините в средната част на залива достигат от 5 до 7 м, а по-мористото те се увеличават до 15 м. Западната част на залива е запълнена с отмел с дълбочини, по-малки от 5 м; покрай брега се срещат камъни.

Ветрове. В Трабзонския залив през зимата преобладават южните ветрове, през пролетта — източните, през юни — североизточните и източните, а през юли и август — северозападните и западните. Щормове има през цялата година; най-опасни са североизточните щормове. Непродължителните, но силни ветрове от северозапад развиват голямо вълнение в залива. Най-често щормовете биват от юг и затрудняват съобщението с брега. Източните ветрове пораждат голямо вълнение и зиб, наричан от местните жители „калаш“.

Местни признаци за времето. Обикновено след появяване на тъмносиви облаци, носещи се от нос Брос, се наблюдават ветрове, придружени със силни проливни дъждове. На брега се създава силен прибой. Ако нос Брос е чист от облаци и се вижда ясно, може да се очаква ясно време. Ако духа умерен вятър от север и при прохладно време вали дъжд, а планините на изток от залива са чисти от облаци, времето трябва да се поправи и в най-близко време ще духа слаб североизточен и югоизточен вятър.

Нос Гюзелхисар е западният входен нос на Трабзонския залив; той е тъмен и стръмен. На носа има няколко здания и е поставен маяк. Носът е окръжен с отмел, широк 1 кабелт. На отмела лежат камъни, над които се образуват буруни. Дълбочината на отмела е по-малка от 5 м.

Когато духа вятър от брега, корабите, идващи от порт Трабзон, могат да преминават близо до нос Гюзелхисар, но ако вятърът духа от море, не се препоръчва да се върви близо до тоя нос, понеже при ветровито време корабът може да бъде отнесен на камъните, окръжаващи носа.

Маяк Трабзон (шир. $40^{\circ}00'N$; дълг. $39^{\circ}45'O$) е поставен на нос Гюзелхисар. Видът на маяка е металическа акурна маячна кула, поставена на маячния дом.

Огън Трабзон (шир. $41^{\circ}00'$, $0N$; дълг. $39^{\circ}45.5'O$) е поставен на края на мола на разстояние 5.3 кабелта на $97^{\circ}5'$ от маяка Трабзон.

Потънал кораб, положението на който е съмнително, лежи на разстояние около 1.5 кабелта северозападно от нос Гюзелхисар.

Порт Трабзон (Трапезунд) е разположен на западната част на Трабзонския залив и се състои от два гавана; нов и стар. За рейд на порта служи бухтата Пулатана. Порт Трабзон служи като транзитен порт за градовете Ерзерум и Диарбекир, а също и за Иран. Понастоящем в порта са съоръжени два мола: северен и източен. Северният мол започва от маяка Трабзон и продължава по направление 113°. При западната страна на гавана, образуван от тези молове, се строи кейова стена, дълбочината при която е 8 м. Източният мол започва при кланицата и има направление 350°.

Новият гаван се намира от източната страна на нос Гюзелхисар, където има малка кейова стена, облицована с камъни. От средата на кейовата стена се издава митническият пристан, който има Г-образна форма. Общата дължина на пристана е 120 м, ширината му е 10 м. По пристана е прекарана теснолинейна ж.п. линия. От южния край на кейовата стена към изток се издава пасажерският пристан с дължина 50 м и ширина 10 м. На 20 м от края на този пристан дълбочината е около 2-7 м, а малко по-мористо — 5-5 м; грунът е пясък и тиня.

Между митническият и пасажерският пристан има кейова стена, на която се намират портното управление и голям склад. По-нататък, южно от пасажерския пристан, брегът не е укрепен. Тук се издават два шлюпочни пристана, до които на брега има навес с четири покрива. Под този навес се извършва ремонт на катери и шлюпки.

Старият гаван се намира в южната част на Трабзонския залив до нос Алоза, издаващ се на 5 кабелта югоизточно от нос Гюзелхисар. От запад гаванът е ограничен с Г-образен мол, изхождащ от нос Алоза. Южното коляно на мола има дължина около 270 м. Източното коляно е изтеглено към изток. Около края на източното коляно лежат два потънали кораба, които увеличават дължината на коляното до 370 м.

Дълбочината покрай източното коляно на мола е около 9 м. Тук могат да се швартоват шлюпки и големи лехтери с товароподемност до 25—30 т. Този мол защитава бухтата от намаляване на нейните дълбочини, предизвикано от наносите на реката Дегирмендереси. От изток старият гаван е ограничен с пирс, изхождащ от брега срещу крайния потънал кораб. Ширината при входа на гавана е около 180 м. В гавана има два малки пристана; единият от тях се намира в източната част на гавана, до ореховия склад, а другият — в западната част. Към тези пристани могат да подхолят шлюпки и катери.

Между тези пристани се намират двуетажен склад и митницата. В стария гаван могат да отиват кораби с газене, не по-голямо от 6 м. На мола застават кораби с газене, не по-голямо от 3-5 м. При влизане в гавана светещият буй с бял цвят трябва да се оставя от десния борт.

Митническият и карантинният преглед се извършват на котвеното място на разстояние около 5 кабелта северно от строящия се северен мол.

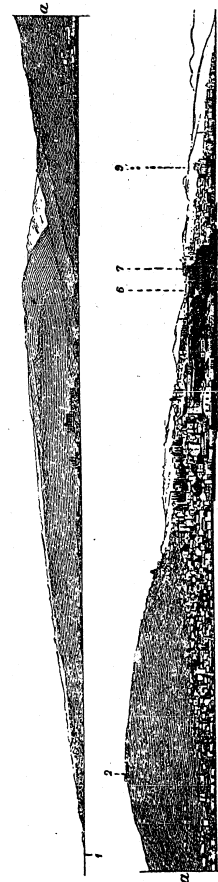
В порта може да се проведе дератизация (обезмишаване) на кораба.

Портови средства. В порта има около 20 лихтери с товароподемност от 10 до 15 тона. Пасажерите се превозват от корабите с шлюпки. В новия гаван има ръчен кран с товароподемност 10 тона и кран с товароподемност 15 тона, придвижващ се по теснолинейната ж.п. линия на митническият пристан.

Лоцман. Задълженията на лоцмана се изпълняват от капитана на порта.

Извлечение от портните правила. На упълномощения митничар се представят две копия от товарния манифест на френски език. Достатъчно е на санитарното свидетелство да има консулска виза от мястото на последната котвена стоянка. Един от упълномощените на капитана на кораба е задължен да представи санитарното свидетелство на санитарния лекар и да попълни специална анкета.

Град Трабзон (Трапезунд) се намира на западния бряг на Трапезундския залив, на запад от нос Гюзелхисар. Градът е разположен на три хълма, склоновете на които постепенно

Град Трабзон (Трапезунд):
1 — нос Хисар, пункт 197; 2 — маяк на нос Гюзелхисар, пункт 198; 3 — маяк на нос Алоза, пункт 199; 4 — маяк на нос Трабзон, пункт 200; 5 — митница; 6 — баня; 7 — санитарна митница; 8 — маяк Трабзон на нос Гюзелхисар, пункт 201; 9 — сградата на порта на нос Трабзон.

се понижават към морето. Хълмовете са разделени с лъсчини, през които са прекарани мостове. Средният хълм е обграден със стени; на него са разположени административните учреждения. От изток градът завършва с голямото предградие Дегирмендере, намиращо се на завоя на Ерзерумското шосе към юг. Източно от предградието се виждат една голяма и две малки мелници. В града се намират административни учреждения, кожен завод, джамии, църкви и манастири. Градът се вижда от голямо разстояние. Близо до западния край на града, до брега, се забелязва сивото здание на джамията Аясофия с висока кула. По възвишенията над джамията Аясофия се виждат много големи къщи на селото Соуксу, обкръжено с градини, а по-нататък, към юг, се възвишава планина, висока 762 м, с триангулационен знак на върха. При приближаване от запад ясно се вижда стръмният тъмен нос Гюзелхисар, на плоското възвишение на който се намират няколко здания и маяк. Западно от маяка се забелязва зданието на артилерийските казарми и църква, построена на скалата. Особено се очертава в града зданието на католическото училище с наклонен покрив и малка тераса.

В града се наброяват около 30,000 жители. Тук е военната болница с отделение за граждански лица, но в него се лекуват безплатно само моряците.

В града има незначителен запас от въглища; натоварването на същите се извършва ръчно с кошове. В града могат да се получат провизии. Към пристана на стария гаван е прокаран водопровод. Вода може да се вземе също така от реката Дегирмендере и реката Пиксит, протичаща в предградието Дегирмендере. Водата в реките е мътна и се доставя на корабите в бочки. Тя е подходяща за пиене, след като се пречиства.

Градът има редовно параходно съобщение с турските портове. От града по брега на морето преминават шосейни пътища до градовете Ризе и Орду. Навътре в страната е прокаран добър шосеен път до град Ерзерум; по този път идва значителна част от иранския транзит. Има поща и телеграф. От града се изнасят орехи, тютюн, млечни продукти, зърнени храни, добитък, кожи, а се внасят вълнени и памучни тъкани, метали и други стоки.

Климатът тук е добър. Епидемическите заболявания са редки; има случаи на заболявания от злокачествена малария, наричана тук „хава“, която рядко завършва със смърт.

От залив Трабзонски до нос Кале брегът се простира на 26 мили с общо направление на запад. Той образува широк издатък в морето, северният край на който е нос Брос. В този участък на брега се дават няколко бухти, най-големите от които са Пулатана, Инджирлиманъ и Бююклиманъ. Към морето се спускат склоновете на високите крайбрежни планини,

на които са разположени селища. Западно от нос Брос крайбрежните планини са по-ниски, отколкото източно от него. Тук по върховете на планините вече няма непрекъсната снежна покривка.

Като забележими пунктове в този участък служат: долината на реката Серадереси, вливаща се в морето на 5 мили западно от нос Гюзелхисар; зданието с червен покрив, западно от устието на тази река; устието на река Каламана с група високи тополи, намиращо се между порт Трабзон и устието на река Серадереси; постройките на град Пулатана и нос Брос с маяк на него. В бухтата Бююклиманъ са забележими долините на реките Фолчай и Курбагълдере; южно от нос Кале се издига забележимата планина Сис (шир. 40°53' N; дълг. 39°06' O), но тя често бива закрита от облаци.

Брегът по целия участък е дълбок в прибрежната си част: 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта. Между брега и 10-метровата изобата на места се намират подводни и надводни камъни.

Ветрове. По двете страни от меридиана на нос Брос, особено близо до носа, твърде често духат ветрове от различни направления. При приближаване към нос Брос от запад при умерен вятър от юг в района на носа в повечето случаи духа силен източен вятър; в същото време до самия бряг се наблюдава шил.

Котвени места. От Трабзонския залив до нос Кале най-удобни за котвена стоянка са бухтите Пулатана и Бююклиманъ. Котвените места в тези бухти са открити за ветровете от северната четвърт на хоризонта и поради това не могат да се смятат за напълно сигурни.

Бухтата Пулатана се вдава незначително в брега, на 7 мили западно от порт Трабзон, непосредствено източно от нос Заргана. Бреговете на бухтата са пясъчни, дълбоки и чисти от опасности. Грунтът в бухтата навсякъде е лепкава тиня, среща се и пясък. В бухтата се наблюдава силен нощен бриз. При започване на щорм от NNW и W корабите с механически двигатели могат да се отбият в тази бухта и да останат до подобряване на времето. Тук може да се извърши стоварване на пасажери и стоки, ако това е невъзможно да се извърши в порт Трабзон. Срещу град Пулатана лежи потънал кораб.

Град Пулатана (Акчабад) е разположен на планински склон на брега при върха на бухтата Пулатана. Долу на пясъчния бряг се намират складове, митница, гръцко училище и други здания. Над тях здания се виждат купол на църква, голямо здание и минаре на джамия. Северозападно от града са запазили развалините на древна крепост от мрамор. Градът наброява около 25,000 души. Има поща и телеграф.

се понижават към морето. Хълмовете са разделени с лъсчини, през които са прекарани мостове. Средният хълм е обграден със стени; на него са разположени административните учреждения. От изток градът завършва с голямото предградие Дегирмендере, намиращо се на завоя на Ерзерумското шосе към юг. Източно от предградието се виждат една голяма и две малки мелници. В града се намират административни учреждения, кожен завод, джамии, църкви и манастири. Градът се вижда от голямо разстояние. Близко до западния край на града, до брега, се забелязва сивото здание на джамията Аясофия с висока кула. По възвишенията над джамията Аясофия се виждат много големи къщи на селото Соуксу, обкръжено с градини, а по-нататък, към юг, се възвишава планина, висока 762 м, с триангулационен знак на върха. При приближаване от запад ясно се вижда стръмният тъмен нос Гюзелхисар, на плоското възвишение на който се намират няколко здания и маяк. Западно от маяка се забелязва зданието на артилерийските казарми и църква, построена на скалата. Особено се очертава в града зданието на католическото училище с наклонен покрив и малка тераса.

В града се наброяват около 30,000 жители. Тук е военната болница с отделение за граждански лица, но в него се лекуват безплатно само моряците.

В града има незначителен запас от въглища; натоварването на същите се извършва ръчно с кошове. В града могат да се получат провизии. Към пристана на стария гаван е прокаран водопровод. Вода може да се вземе също така от реката Дегирмендере и реката Пиксит, протичаща в предградието Дегирмендере. Водата в реките е мътна и се доставя на корабите в бочки. Тя е подходяща за пиене, след като се пречиства.

Градът има редовно, параходно съобщение с турските портове. От града по брега на морето преминават шосейни пътища до градовете Ризе и Орду. Навътре в страната е прокаран добър шосеен път до град Ерзерум; по този път идва значителна част от иранския транспорт. Има поща и телеграф.

От града се изнасят орехи, тютюн, млечни продукти, зърнени храни, добитък, кожи, а се внасят вълнени и памучни тъкани, метали и други стоки.

Климатът тук е добър. Епидемическите заболявания са редки; има случаи на заболявания от злокачествена малария, наричана тук „хава“, която рядко завършва със смърт.

От залив Трабзонски до нос Кале брегът се простира на 26 мили с общо направление на запад. Той образува широк издатък в морето, северният край на който е нос Брос. В този участък на брега се вдават няколко бухти, най-големите от които са Пулатана, Инджирлиманъ и Бююклиманъ. Към морето се спускат склоновете на високите крайбрежни планини,

на които са разположени селища. Западно от нос Брос крайбрежните планини са по-ниски, отколкото източно от него. Тук по върховете на планините вече няма непрекъсната снежна покривка.

Като забележими пунктове в този участък служат: долината на реката Серадереси, вливаща се в морето на 5 мили западно от нос Гюзелхисар; зданието с червен покрив, западно от устието на тази река; устието на река Каламана с група високи тополи, намиращо се между порт Трабзон и устието на река Серадереси; постройките на град Пулатана и нос Брос с маяк на него. В бухтата Бююклиманъ са забележими долините на реките Фолчайъ и Курбагълдере; южно от нос Кале се издига забележимата планина Сис (шир. 40°53' N; дълг. 39°06' O), но тя често бива закрита от облаци.

Брегът по целия участък е дълбок в прибрежната си част: 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта. Между брега и 10-метровата изобата на места се намират подводни и надводни камъни.

Ветрове. По двете страни от меридиана на нос Брос, особено близо до носа, твърде често духат ветрове от различни направления. При приближаване към нос Брос от запад при умерен вятър от юг в района на носа в повечето случаи духа силен изтръчен вятър; в същото време до самия бряг се наблюдава шил.

Котвени места. От Трабзонския залив до нос Кале най-удобни за котвена стоянка са бухтите Пулатана и Бююклиманъ. Котвените места в тези бухти са открити за ветровете от северната четвърт на хоризонта и поради това не могат да се смятат за напълно сигурни.

Бухтата Пулатана се вдава незначително в брега, на 7 мили западно от порт Трабзон, непосредствено източно от нос Заргана. Бреговете на бухтата са пясъчни, дълбоки и чисти от опасности. Грунтът в бухтата навсякъде е лепкава тиня, среща се и пясък. В бухтата се наблюдава силен нощен бриз.

При започване на щорм от NNW и W корабите с механически двигатели могат да се отбият в тази бухта и да останат до подобряване на времето. Тук може да се извърши стоварване на пасажери и стоки, ако това е невъзможно да се извърши в порт Трабзон. Срещу град Пулатана лежи потънал кораб.

Град Пулатана (Акчабад) е разположен на планински склон на брега при върха на бухтата Пулатана. Долу на пясъчния бряг се намират складове, митница, гръцко училище и други здания. Над тия здания се виждат купол на църква, голямо здание и минаре на джамия. Северозападно от града са запазили развалините на древна крепост от мрамор. Градът наброява около 25,000 души. Има поща и телеграф.

Брегът от гр. Пулатана (Акчабади) до нос Брос:
1 — гр. Пулатана (Акчабади), пеленг 194', разстояние 5,5 мили;
2 — нос Акчекале, пеленг 273', разстояние 9 мили;
3 — нос Брос, пеленг 273', разстояние 9 мили

При северозападната част на града е построен дървен пристан. Дълбочините при неговия край са около 5,5 м. Срещу минарето, близо до източния край на града, се намират два малки пристана за шлюпки. Малък пристан също така има при нос Заргана.

От пазара на града може да се купят известно количество провизии. Вода може да се вземе от чешмата, намираща се на 50 м от брега, или от река Ахенде, вливаща се северозападно от град Пулатана, и река Кирчеханедереси, протичаща до източния край на града. Водата се доставя с бъчви.

Нос Заргана (шир. $41^{\circ}02'N$; дълг. $39^{\circ}34'O$) се издава незначително на 1-3 мили NNW от град Пулатана. Носът е нисък и ограден с риф, простиращ се на 2 кабелта. На носа се намират отделни постройки.

Котвени места. В бухта Пулатана може да се застане на котва срещу минарето в град Пулатана, почти на створа, образуван от камъка, лежащ на рифа до нос Заргана с нос Акчекале на дълбочина 22 м. На по-малки дълбочини, близо до брега, обикновено застават парусните кораби, но тук трябва да се предпазваме от указания по-горе потънал кораб. Корабите с механически двигатели могат да застанат на котва близо до западния бряг на бухтата на дълбочина, не по-малка от 18 м. Тук зибът е по-малък и стоянката е много по-спокойна, отколкото в Трабзонския залив. Съобщението с брега при северозападен вятър е затруднено, понеже брегът е дълбок в прибрежната си част.

Нос Акчекале (шир. $41^{\circ}05'N$; дълг. $39^{\circ}31'O$) се намира на 3,5 мили северозападно от нос Заргана. Носът е доста дълбок в прибрежната си част. Той може да се разпознае по разположеното на него село Акчекале, оградено с дървета.

При ветрове от брега при нос Акчекале могат да стоят парусни кораби с водоизместване до 200 тона. Корабите могат да застават на котва на разстояние 1,5 кабелта от брега.

Нос Зейтин (източен) (шир. $41^{\circ}06'N$; дълг. $39^{\circ}30'O$) се намира на 1 мили северозападно от нос Акчекале и е образуван от склона на заоблена планина, имаща заострен връх с много стръмни склонове. По тоя нос се забелязва маслинена горичка. Брегът западно от нос Зейтин е ограден с надводни и подводни камъни.

Бухтата Инджирлиманъ се вдава незначително в брега, на 2,5 мили западно от нос Зейтин (източен), малко източно от нос Брос. Стръмните и дълбоки в прибрежната си част брегове на бухтата са оградени с тясна плажова полоса. При югозападни ветрове в бухтата могат да застанат на котва малки кораби на дълбочина 3,5—5,5 м.

Нос Брос (шир. $41^{\circ}06'N$; дълг. $39^{\circ}26'O$) се намира на 3,5 мили западно от нос Зейтин (източен) и е един от най-

26 Люция на Черно море

401

високите носове по к
вижда от разстояние, н
лежим пункт при при
ближаване към носа
остров. Скалистите обр
стояние; от изток обр
варовникови петна по
наването на носа. Брег
опасности. При североз
могат да намерят спок

Маякът Брос е
е била каменна кула, ст

Бухтата Бююклим
западно от нос Брос, м
15 $39^{\circ}20'O$ и намиращия
паден). Бреговете на бу
в прибрежната си част.
брега на разстояние, н
разположен град Бююк
20 лени пунктове.

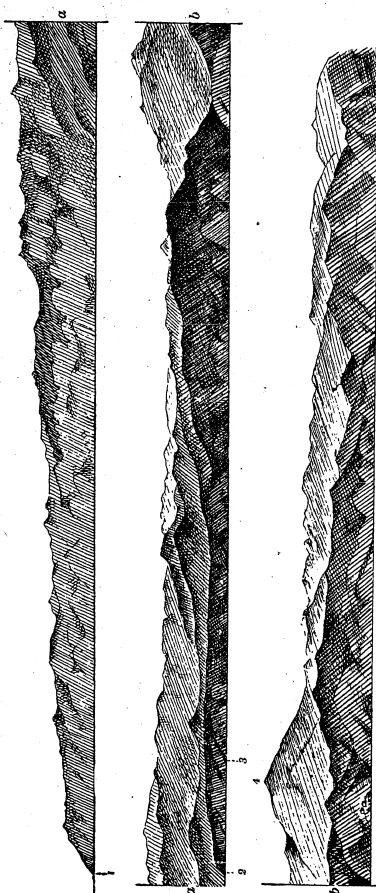
Брегът в
1 — нос Акчекале, пеленг 135', раз

Град Бююклиманъ е
25 нос Брос, западно от уст
на 4,5—5 кабелта от бре
розпаданни ветрове. Дъл
е пясък. В града има т
намерят провизии.

При приближаване к
нос Брос, са добре забе
очертаващ се на фона н
жаваща брега, и долина
протичаща по тази доли

35 На 1,5 мили западно
Шарли, близо до кост
лихтери.

402

Брегът от нос Брос до устието на р. Елевюдереси:
1 — нос Брос, налег 103', разстояние 18,5 мили; 2 — нос Зейтин (нагоре); 3 — нос Кале, налег 137', разстояние 8,5 мили; 4 — планината Сис; 5 — устието на р. Елевюдереси

Най-забележима в тоя участък от брега е планината Чалтепе (шир. $40^{\circ}44'N$; дълг. $38^{\circ}21'O$).

Котвени места. На котва може да се застане в рейда срещу град Тиреболу, при селото Еспие, в порта Гиресун, срещу град Орду и в бухтата Вона.

Нос Кале (Гьореле) (шир. $41^{\circ}05'N$; дълг. $39^{\circ}10'O$) се намира на 11,8 мили западно от нос Брос. Носът е нисък; дълбочините близо до бреговете му са големи. На известно разстояние от носа навътре в материка, на огромна черна отвесна скала, се виждат развалини на голяма крепост. Източно от носа продължава висок бряг със стръмни склонове; около брега лежат много камъни, югозападно от носа на 2 мили се простира широка плажова полоса, на която е разположен град Вйнесил. По-нататък до град Гьореле продължава висок бряг, образуван от стръмните склонове на крайбрежните планини. Покрай брега е прокаран шосеен път.

Град Гьореле (Елевю) е разположен на 8 мили *WSW* от нос Кале. Западно от града се влива в морето реката Елевюдереси. В града има поща и телеграф. В него могат да се намерят провизии в малко количество.

Вода може да се вземе от реката Елевюдереси или от извора, намиращ се източно от града.

Корабите от каботажното плаване застават на котва срещу града на 7—8 кабелта от брега на дълбочина 13 м. През зимата при ветровито време това място не може да се използва за прикритие.

От октомври до февруари северните и северозападните ветрове преминават на това котвено място в силни щормове. Като предвестник на тези ветрове служи появяването на ниски, разкъсани тъмносиви облаци, леко допиращи се до повърхността на морето. Поради това при започването на щормове всички кораби с механически двигатели трябва да отидат в бухта Бююклиманъ или в бухта Пулатана, където да останат до подобряване на времето.

Камък — лежи на 0,5 кабелт от устието на реката Елевюдереси. Положението на камъка е съмнително.

Нос Карабурун (шир. $41^{\circ}02'N$; дълг. $38^{\circ}56'O$) се издава на 3 мили западно от град Гьореле и е образуван от склона на висока тъмна планина с конически връх. От северозапад тоя връх изглежда раздвоен. На планинския склон се виждат ъгловати възвишения, а на западната страна — заоблен хълм.

Град Тиреболу (Триполи) е разположен на 7 мили *WSW* от нос Карабурун в подножието на висока планина. Срещу града от брега се издават три малки носа: западен — Ичера-мегале, среден — Курджиакале и източен — безименен. Градът наброява около 8,000 жители. В града има поща и телеграф. Вода може да се достави на кораба в шлюпки от

Околностите на гр. Тиреболу:
1 — р. Халкаваладереси; 2 — гр. Тиреболу, пеленг 178°, разстояние 4 мили; 3 — нос Зефре

извора при крайбрежната стена на града. Водата се налива с шланг.

На нос Курджиакале се виждат развалини на старинна крепост и църква, обвърната в джамия. По двете страни на носа Курджиакале в брега се вдават две бухтички — рейд на Тиреболу. Тези бухтички са оградени с надводни и подводни камъни, които ги защитават от вълнение от всички направления с изключение на някои румбове от североизточната четвърт. В бухтичките могат да отиват малките каботажни кораби, които се швартоват непосредствено към брега. За обслужване на корабите, стоящи в рейда, има лихтери. Западно от нос Ичерамегале брегът чувствително се понижава. Тук има малък гаван, в който при щормово време могат да се прикрият няколко шлюпки.

Светещият знак Тиреболу (шир. 41°00'N; дълг. 38°48'O) е поставен на нос Курджиакале. Видът на знака е било ажурно съоръжение.

Опасности. Северно от нос Ичерамегале се намира банка, положението на която може да се открие по буруна, образуващ се при нея. Северно от същия нос на 5—6 кабелта върви ивица от подводни камъни, на която също се образуват буруни. Източният нос също както и западният е окръжен с риф. На 1.5 мили югозападно от нос Ичерамегале и на 3 кабелта от брега се намират две беззвоникави скали Фурун. На 1 кабелт северно от западната скала според някои сведения се намира каменната банка с дълбочина над нея 0.5 м. Мористото от рифовете дълбочините бързо се увеличават.

Котвени места. Кораби с голямо газене могат да застанат на котва североизточно от гр. Тиреболу на дълбочини от 9 до 14 м; грунът е твърд пясък. Може да се застане на котва и близо до брега, срещу пясъчния плаж, намиращ се близо до устието на реката

Халкаваладереси, на разстояние, не по-малко от 2 кабелта от брега.

Предвид наличието на опасности в близост на брега към котвеното място трябва да се подхожда с курсове почти перпендикулярно към брега.

Заливът Зефрелиманъ се вдава в брега на запад от град Тиреболу между нос Зефре и скалите Фурун. Ширината при входа на залива достига 6 мили. Дълбочината в средата на залива е около 70 м. Западният бряг на залива е стръмен и скалист, със сивкави отвесни скали, а южният и източният — пясъчни. Брегът при върха на залива е прорязан от няколко

Град Тиреболу, пеленг 158°, разстояние 1.5 мили

дълбоки дола. В югозападната част на залива, между малък хълм и планината, се вижда стръмен дълбок дол. В залива се влива реката Вспиедереси. Западно от нейното устие са разположени селища, а източно — три върха планина, която е добре забележима от северозапад. Източният връх на планината е тъп, следващият след него връх е малко по-остър, а западният — много остър.

На планината, срещу югозападната част на бухтата, се забелязват червени петна.

Град Тиреболу, пеленг 191°, разстояние 2.5 мили

Нос Зефре (шир. 40°58'N; дълг. 38°38'O) се намира на 7 мили западно от град Тиреболу и е западният входен нос на залива Зефрелиманъ. Тоя висок нос има два края и е добре забележим от изток и североизток по малкото си възвишение. От североизток от разстояние 30 мили носът изглежда като отделна продълговата планина със стръмени десни и полегати леви склонове. На дясната страна на носа се забелязва широка вдлъбнатина, а на лявата — объл връх. Близо до носа и източно от него има надводни камъни. На 1.3 мили WSW от нос Зефре се намира островче.

Котвени места. На котва може да се застане при върха на залива Зефрелиманъ, срещу гладкия скалист обрив, намиращ се до четвъртия дол, считано от нос Зефре, на 4 кабелта от брега. Дълбочината на котвеното място е от 33 до 35 м; грунтът е тиня. Малките кораби могат да застават на котва до западния бряг на залива; грунтът е тиня с пясък.

При западни и северозападни ветрове спокойно котвено място се намира в пресичането на пеленгите: 315° — към нос Зефре, и 79° — към носа при град Тиреболу. За прикриване от вятъра може да се застане по-близо до брега, тъй като на 0.5 кабелт от него дълбочината е не по-малка от 18 м.

Планината Чалтепе (шир. $40^{\circ}44'N$; дълг. $38^{\circ}21'O$) с височина 1966 м се намира на 20 мили югозападно от нос Зефре. Планината стои отделно от другите планини. Тя се вижда от всякъде и се отличава с това, че от всички страни има почти еднакъв вид. При приближаване от североизток в ясно време вляво от планината Чалтепе се вижда неравен хребет, покрит със сняг, а вдясно зад планината Чалтепе — малко приличащ на нея скат на друга планина. От това направление и от разстояние 50 мили изглежда като че ли двете планини имат еднаква височина.

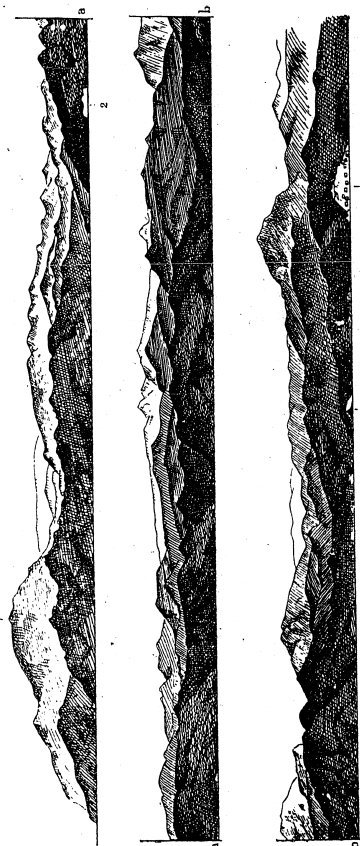
Бухтата Пугачак се вдава незначително в брега, на 10 мили WSW от нос Зефре. Бухтата е малка и от море е закрита с островчето Гиресун, на което се забелязват развалини на старинно укрепление. На западния бряг на бухтата на сравнително неголям нос е разположена планината Пугачак.

На 3 мили източно от бухтата при устието на реката Кешандереси се намира бяло здание.

Котвено място. Между островчето Гиресун и брега на бухтата Пугачак при познаване на местните условия за плаване корабите могат да застанат на котва на дълбочини от 18 до 22 м. Това котвено място е защитено от западните и северозападните ветрове. При заставане на котва до островчето трябва да се отдават двете котви, понеже островчето е лошо защитено от вълнението и вятъра.

Нос Гиресун се намира на 11.5 мили WSW от нос Зефре. Той представлява малък, но висок полуостров, съединяващ се с материка посредством къс првлак. Носът и постройките на град Гиресун, разположени по него, са забележими от разстояние около 15 мили. На върха на полуострова се издигат кули, от които надолу по склона продължават стени на старинна крепост.

От западната и източната страна на носа има малки бухти. От източната страна на носа има сигурна и удобна стоянка, особено през зимата, при силни северни и северозападни ветрове. Обаче от тези ветрове тук се развива голямо вълнение. В западния бряг на носа, южно от останките на стария мол,

Брегът от планината Сис до гр. Гиресун:
1 — планината Сис; 2 — нос Зефре, пеленг 134° , разстояние 9.2 мили; 3 — остров, пеленг 190° , разстояние 10 мили;
4 — гр. Гиресун, пеленг 200° , разстояние 10.5 мили

издаващ се от брега на 274⁰ и разстояние 1.5 кабелта, се вдава малка бухта, на северния входен нос на която стои църква, а на южния — джамия. Дълбочината до бреговете в бухтата е около 7 м. Тук могат да стоят малки кораби.

- 5 Маяк Гиресун (Керасунда) (шир. 40°55'N; дълг. 38°24' O) е поставен на северозападния край на нос Гиресун. Видът на маяка е бяла колона на маячен дом.

- 10 Камъкът Паламут се намира на 5 кабелта северно от нос Гиресун и се показва 0.8 м над водата; дължината му е 43 м, а ширината 17 м. Камъкът може да се разпознае от 2 мили. Тоя камък трябва да се преминава на разстояние, не по-малко от 1 кабелт от северна и западна страна, и на дълбочина около 20 м.

- 15 Скалата Кьортан се намира малко източно от линията, съединяваща камъка Паламут със северния край на нос Гиресун, почти на половината на това разстояние. Дължината на скалата по меридиана е 1.5 кабелта, по паралела — 1 кабелт. Дълбочината над скалата е 1.5 м. Между скалата и брега има проход; дълбочината в него е от 9 до 13 м.

- 20 При преминаване от източната бухта в западната и обратно може да се използва тоя проход, но само при добро познаване местните условия на плаване. Камъкът Паламут се препоръчва да се обхожда мористото.

- 25 **Порт Гиресун (Керасунда)** е разположен при основата на нос Гиресун, от западната му страна.

- В порта има товарителен пристан с дълбочина до него 2—2.5 м. Към пристана могат да подхождат лихтери с товароподемност 15—20 тона; на пристана има два крана с товароподемност 0.8 и 3 тона. Портът разполага с няколко лихтера.

- 30 В порта има митнически складове.

За разпознаване на град Гиресун могат да служат планината Чалтепе и разположената западно от порта планина Дикментепеси.

- 35 При приближаване към порт Гиресун дълбочините се изменят в следния ред: на створа на камъка Паламут с нос Бурунджу (шир. 40°57' N; дълг. 38°17' O) дълбочината е 51 м, а на створа на тоя нос с планината Дикментепеси дълбочината е 27.5 м. След това, близо до брега, дълбочината постепенно се намалява и срещу джамията на 0.5 кабелт от брега тя достига 11 м.

Портови правила. За посещенията на порт Гиресун се изисква виза от един от най-близките турски портове.

- 45 Санитарният преглед в порт Гиресун се извършва незабавно след заставането на кораба на котва. Без разрешение на санитарния надзор не се допускат никакви товарни операции.

При митническия преглед трябва да се представя списък на продоволствието и личните вещи на екипажа.

През време на стоянката в порта се забранява използването на радио, а радиорубката на корабната радиостанция се запечатва.

- 5 **Град Гиресун (Керасунда)** е разположен по склоновете на планина, висока 130 м, издигаща се при основата на нос Гиресун. Името си градът е получил от гръцката дума „гирасос“, което означава „вишна“. В града има много зеленина, улиците му са павирани. В него има много църкви. В горната част на града са разположени административните учреждения, в долната — зданието на пощата и телеграфа, а в западната — портното управление. Градът има около 18,000 жители.

- 10 От град Гиресун навътре в страната и покрай брега минават шосейни пътища. Градът е свързан чрез параходно съобщение с портовете на Турция.

- 15 В града могат да се намерят пресни продукти и да се вземе добра вода за пиене.

- Котвени места.** В порт Гиресун има две котвени места, но те са лошо защитени от господстващите тук ветрове. Едното от тях се намира от източната страна на нос Гиресун; макар то и да е открито за ветровете от NNW до O, смята се за най-добро котвено място. Котвеното място от западната страна на носа е по-слабо защитено, но тъй като тук има пристан и митница, то се посещава от корабите по-често. Тук корабите застават на котва на дълбочина 12 м срещу добре видимата широка улица в града; през нощта улицата е забележима по редицата фенери.

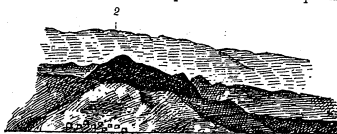
- 25 За подхождане към котвеното място, намиращо се от източната страна на нос Гиресун, трябва да се заобиколи камъкът Паламут на разстояние 3 кабелта; за това е необходимо източната джамия в града да се доведе на пеленг 202° и да се следва по тоя пеленг. Каботажните кораби застават временно на котва на дълбочина 27.5 м.

- 30 При щормово време се заства на котва от източната страна на нос Гиресун на дълбочина 22 м. Това котвено място се използва от всички кораби от най-близките пунктове на крайбрежието. Малко по-мористото, където дълбочините са 29 м, се намира още по-сигурно котвено място, но при ветровито време тук се препоръчва да се заства само на една котва.

- 40 **Нос Бурунджу (Агнос-Василиос)** (шир. 40°57' N; дълг. 38°17' O) се намира на 5 мили западно от нос Гиресун. Носът е образуван от североизточните склонове на планината Дикментепеси; той е стръмен и окръжен с подводни камъни. На носа е забележимо селище с големи къщи.

- 45 **От нос Бурунджу до град Ордун** на 18 мили в западно направление се простира висок и дълбок в прибрежната си част бряг. На 2.5 мили западно от носа в морето се влива реката Буланджакдереси, при устието на която е разположено

забележимо селище. На 2-5 мили западно от това селище се намира устието на река Пазарсую. На 3-6 мили западно от това устие се намира устието на река Апдалсую, разположено на 8 мили западно от нос Бурунджу. При устието на река Апдалсую се забелязват четири големи постройки, стоящи на

Брегът в района на нос Бурунджу:
1 — нос Бурунджу, пеленг 225°, разстояние 13 мили;
2 — планината Дикментепеси

възвишението. Този участък от брега е гъсто населен. Склоновете на крайбрежните планини са покрити с гори и ливади. От реката Турнасуу, вливаща се в морето на 14 мили западно от нос Бурунджу, брегът става нисък.

Между нос Бурунджу и устието на реката Буланджакдереси на повече от 1 миля от брега се простира отмест с дълбочини над него, по-малки от 4 м.

Котвено място. На котва може да се застане източно от нос Бурунджу на дълбочини около 40 м.

Планина Дикментепеси. На юг от нос Бурунджу се издига ниската тъмна планина Дикментепеси, която е забележима от всички направления даже при облачно време. По пеленг 127° върхът на планината има вид на закръглен конус; отясно към него се допира друг конус, който е двойно по-нисък. Планината запазва тоя си вид дотогава, докато корабът бъде североизточно от нея. При това положение на кораба върховете на планината изглеждат по-остри и по пеленг 237° на разстояние 23 мили изглеждат като равни, широки и остри конуси.

Хребетът Халедоглукалеси се издига на 13-5 мили WSW от нос Бурунджу. Той е разтегнат от югозапад към североизток и прикрива дълбоката долина, по която протича реката Турнасуу. От север ясно се виждат червеникавите скали на тоя хребет, рязко очертаващи се между околните хълмове, покрити с растителност. От изток стръмните отвесни скали на хребета Халедоглукалеси се виждат на далечно разстояние.

Заливът Орду се вдава на 1 миля в югозападно направление, на 18 мили западно от нос Бурунджу. От запад заливът е ограничен от нос Бозуккале (шир. 41°01'N; дълг. 37°53'O), от който се издава малък риф. Бреговете на залива са ниски

и оградени от крайбрежните планини. Във върха на залива се влива малка река.

Град Орду е разположен на западния бряг на залива Орду. В града изпъква зданието на муниципалитета (орган на градското самоуправление), срещу което се намират чешма и минаре. Административните учреждения са разположени в центъра на града; към тях води павиран път. В града се наброяват около 7,500 жители. От него се изнася царевича, вълна, боб, яйца, восък, а се внасят промишлени стоки.

В град Орду има два дървени пристана, от които единият е пасажерски, другият — митнически. Двата пристана са построени на чугунени сваи. Натоварването и разтоварването са възможни само при щил. Даже при малка вълна стоянката, а още повече работата на баржите при пристаните е невъзможна. Срещу източната окраина на града се намира кран с товароподемност 800 кг. Има голямо количество лихтери.

От града водят пътища навътре в страната и покрай брега. Има параходно съобщение. В града има телеграф. Пресни провизии могат да се намерят в града на пазара. Вода може да се вземе от източника, намиращ се в северозападната част на града, или от източника близо до кланицата (дървено здание на четири каменни стълба) на брега. Най-добра е водата от първия източник.

Климатът тук поради намиращите се блатата не може да се смята добър.

Брегът на нос Бурунджу до селото Булинджик:
1 — нос Бурунджу, пеленг 152°, разстояние 6 мили; 2 — планината Дикментепеси; 3 — планината Чалтепе; 4 — селото Буланджак, пеленг 114°, разстояние 3-5 мили

Планината Бозтепе се издига на западния бряг на залива Орду. Планината не е висока, но се забелязва добре от голямо разстояние. Нейният северен склон образува малкия нос Бозуккале. От север планината е добре забележима, изпъкваща със своя тъмен цвят. Тук се добива манганова руда.

Котвеното място се намира в западната част на залива Орду, срещу средата на брега между град Орду и възвишения нос Орду, издаващ се от брега северно от град Орду.

Град Орду с котвеното място пред него

Дълбочината на котвеното място е от 11 до 16.5 м; грун-
тът е пясък с тиня. При подхождане към котвеното място
трябва нос Бозуккале да се държи почти в створ с нос Чам;
планината Дикментепеси при това не трябва да бъде съвсем
закрита от най-близките до град Орду възвишения. Котвата
трябва да се отдава в пресичането на пеленгите 338° или 326°
към нос Орду и 113° към източния входен нос на залив
Орду.

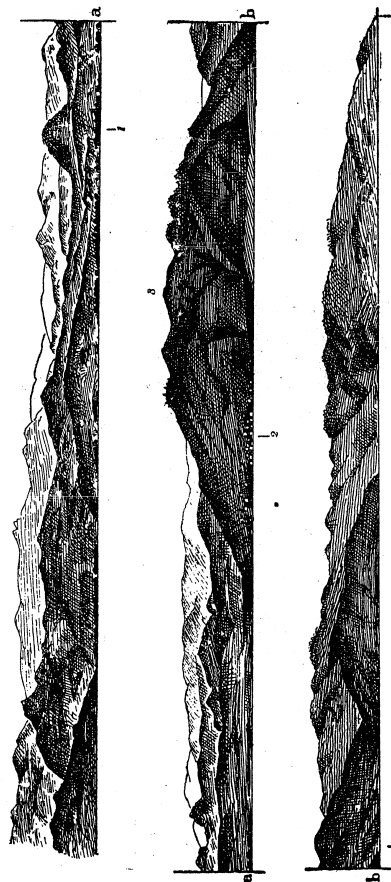
Може да се подходи още по-близо към брега до створа на
носчето Бозуккале и Чам; тук на 5 кабелта от брега дълбо-
чината е около 7.5 м, при това към нос Орду тя се увели-
чава, а към брега на върха на залива се намалява.

В случай на силен вятър от WNW най-сигурното котвено
място се намира близо до нос Бозуккале на дълбочини от 9
до 12.5 м. Южната част на залив Орду е плитководна. При
северни и североизточни ветрове трябва да се напуска залив
Орду и се остава на котва в бухта Вона към нос Чам.

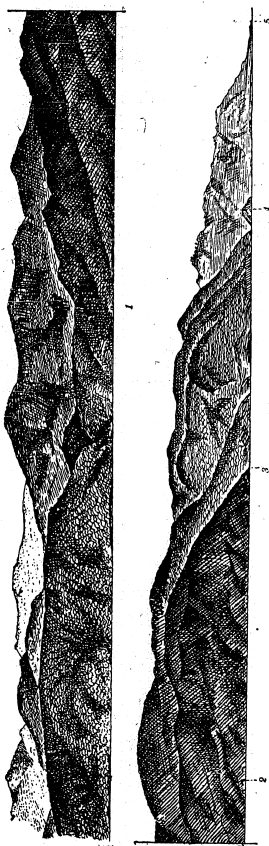
Бухтата Вона се вдава в брега на 2 мили северозападно
от град Орду, между нос Бозуккале и отстоящия от него на
7 мили към северозапад нос Чам. Бухтата е открита от N до
OSO. Издаващият се в средната част на бухтата скалист нос
разделя бухтата Вона на две части; южната ѝ част се нарича
бухта Першембе и се забелязва по широкия плаж. Бухтата се
смята едно от най-сигурните котвени места по Анадолия
бряг.

При приближаване към бухта Вона са забележими разпо-
ложените по нейния бряг села Першембе, Бабалъ, Козагъз,
Къшла и Чешмейою.

На 3.1 мили южно от нос Чам, при селото Бабалъ, има
пристан на металически свай. Дължината на пристана е 40 м,
ширината 3 м, дълбочината при неговия край 1.8 м. На брега

Бухта Вона:
1 — устие на река; 2 — гр. Орду, пеленг 338°; 3 — планината Бозтепе; 4 — село Першембе; 5 — нос Чам,
пеленг 296°; 6 — село Козагъз; 7 — село Къшла; 8 — село Чешмейою; 9 — село Бабалъ; 10 — село Першембе; 11 — село Козагъз; 12 — село Къшла; 13 — село Чешмейою; 14 — село Бабалъ; 15 — село Першембе; 16 — село Козагъз; 17 — село Къшла; 18 — село Чешмейою; 19 — село Бабалъ; 20 — село Першембе; 21 — село Козагъз; 22 — село Къшла; 23 — село Чешмейою; 24 — село Бабалъ; 25 — село Першембе; 26 — село Козагъз; 27 — село Къшла; 28 — село Чешмейою; 29 — село Бабалъ; 30 — село Першембе; 31 — село Козагъз; 32 — село Къшла; 33 — село Чешмейою; 34 — село Бабалъ; 35 — село Першембе; 36 — село Козагъз; 37 — село Къшла; 38 — село Чешмейою; 39 — село Бабалъ; 40 — село Першембе; 41 — село Козагъз; 42 — село Къшла; 43 — село Чешмейою; 44 — село Бабалъ; 45 — село Першембе; 46 — село Козагъз; 47 — село Къшла; 48 — село Чешмейою; 49 — село Бабалъ; 50 — село Першембе; 51 — село Козагъз; 52 — село Къшла; 53 — село Чешмейою; 54 — село Бабалъ; 55 — село Першембе; 56 — село Козагъз; 57 — село Къшла; 58 — село Чешмейою; 59 — село Бабалъ; 60 — село Першембе; 61 — село Козагъз; 62 — село Къшла; 63 — село Чешмейою; 64 — село Бабалъ; 65 — село Першембе; 66 — село Козагъз; 67 — село Къшла; 68 — село Чешмейою; 69 — село Бабалъ; 70 — село Першембе; 71 — село Козагъз; 72 — село Къшла; 73 — село Чешмейою; 74 — село Бабалъ; 75 — село Першембе; 76 — село Козагъз; 77 — село Къшла; 78 — село Чешмейою; 79 — село Бабалъ; 80 — село Першембе; 81 — село Козагъз; 82 — село Къшла; 83 — село Чешмейою; 84 — село Бабалъ; 85 — село Першембе; 86 — село Козагъз; 87 — село Къшла; 88 — село Чешмейою; 89 — село Бабалъ; 90 — село Першембе; 91 — село Козагъз; 92 — село Къшла; 93 — село Чешмейою; 94 — село Бабалъ; 95 — село Першембе; 96 — село Козагъз; 97 — село Къшла; 98 — село Чешмейою; 99 — село Бабалъ; 100 — село Першембе.

Остров Хонияткалеси се намира близо до брега на 2-2 мили западно от нос Чам. Южният бряг на острова е със

близо до пристана има джамия без минаре и разрушена църква с жълт цвят. В селото има поща и телеграф.

Провизии могат да се намерят в селото Бабалѝ.

Бреговете ветрове, духащи в бухтата Вона, биват доста силни.

Нос Чам (Вона) се издава на 7 мили северозападно от нос Бозуккале и ограничава от север бухтата Вона. Той е североизточният край на широко издаващия се бряг, образуван от склона на планина. Бреговете на носа са стръмни и дълбоки в прибрежната си част.

На 6 кабелта южно от носа на брега се намира батарея.

Западно от носа в брега се вдава бухта с дълбоки в прибрежната си част брегове. В тази бухта се намира малък остров.

Маяк Вона (шир. $41^{\circ}07' N$; дълг. $37^{\circ}48' O$) е поставен на нос Чам. Видът на маяка е било металическо съоръжение, построено до маячен дом.

стръмни отвесни скали. На острова се издига старинна кула. Между острова и брега има проход с големи дълбочини. На 5 кабелта северно от острова дълбочината е 27 м, грунът е пясък.

Котвени места. На котва в бухтата Вона може да се стане срещу селата Чешмейоню, Къшла, Бабалѝ, Козагѝ и Першембе. Грунът на котвеното място срещу селото Бабалѝ е тиня. Най-доброто котвено място се смята това при селото Чешмейоню на 2-5 кабелта от брега на дълбочина 18 м; грунът тук е тиня и пясък и държи котвата добре.

Котвено място се намира на створа на носа, разделящ бухтата Вона на две части, с най-южното от белите здания в селото Першембе; дълбочината му е 24 м. На 3 мили южно от нос Чам се среща каменист грун.

Котвено място се намира в бухтата Першембе на 3 кабелта от брега на дълбочина 9 м; грунът е пясък с раковини. На котва може да се застане и в други места покрай западния бряг на бухтата Вона.

От залива Фаца до бухта Самсун на 58 мили към WNW се простира твърде нарязан, предимно нисък и на места блатист бряг. От нос Киремит брегът в началото върви на SSW , след това постепенно завива на северозапад, образувайки залива Фаца. От нос Киреччик брегът върви на разстояние около 4-5 мили на северозапад до устието на реката Кючюк-ирмак, а след това на 3 мили към запад до устието на реката Джевиздереси, западно от което към морето излиза тясна продълговата долина. На този участък брегът е пясъчен. От долината на реката Джевиздереси брегът изведнаж завива на север, след това на североизток и продължава с това направление до нос Ташхане. По-нататък до нос Чалтѝ на протежение 14 мили се простира нисък и горист бряг. На 6 мили западно от нос Ташхане се влива в морето реката Акчай. От нос Чалтѝ до нос Джива брегът на протежение почти 20 мили върви към WNW , до устието на реката Ешилирмак. Брегът тук е нисък и горист. Западно от нос Джива до нос Калион в брега се вдава широк залив, наричан понякога залив Самсун.

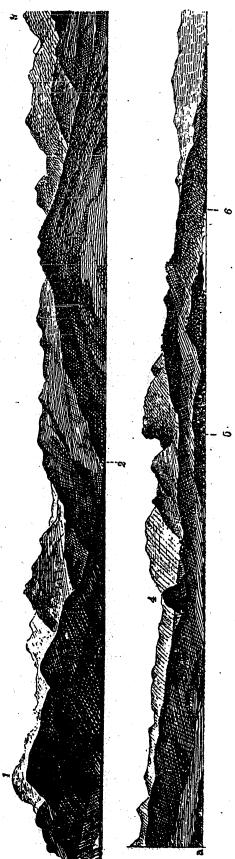
Заливът Фаца се вдава в брега на 4 мили между нос Киремит и отстояция от него на 10 мили към югозапад нос Киреччик. Нос Киреччик е забележим по разположеното на него малко възвишение. На западния бряг на залива е разположен град Фаца. Източно от града във върха на залива Фаца се влива реката Боламан, на десния бряг на която се издига хълм с развалини на манастир по него. Източно от нос Киреччик се простира риф Фаца, състоящ се от надводни и подводни камъни.

Дълбочините по средата на залива достигат 175 м.

27 Лоция на Черно море

417

Риф Фаца се намира на 1 милиа източно от нос Киреч-
чик — западния входен нос на залива Фаца. Той предста-

Нос Киремит (шир. 41°08' N, дълг. 37°41' O) се намира на 5.3 мили западно от нос Чам и е източният входен нос на залива Фаца. Носът е изтеглен в северно направление; по него се забелязват развалини от старинен манастир и осем кули. На носа има няколко възвишения, забележими от запад по светлите си петна. На едно от възвишенията се виждат група дървета. Югоизточно от нос Киремит се издига триъгълна планина. При приближаване от североизток на 30 мили от брега носът изглежда като че ли е съставен от няколко хълма с триъгълна форма. Бреговете на носа в прибрежната си част са дълбоки.

Банка Харманкалия се намира на 7 кабелта северно от нос Киремит; дълбочината над нея е 3.7 м.

Банка с дълбочина над нея 5 м се намира на 2 мили NNO от нос Киремит. Банката е недостатъчно изследвана.

Котвено място. Корабите трябва да отдават котва веднага след като развалините на манастира на нос Киремит се окажат южно от закриващите ги дървета. Дълбочината на котвено място е 25.5 м; грунът е тиня с пясък.

влява група надводни и подводни камъни, имащи вид на плоско ниско островче, забележимо при ясно време от разстояние около 3 мили. На 6 кабелта северно от рифа дълбочината е 22 м.

Риф Фаца е ограден със светещ знак. Между риф Фаца и брега има проход, обаче според някои сведения по средата на прохода лежат подводен камък (очевидно останки от стар мол) и други опасности. Поради това не се препоръчва на мореплавателите да използват този проход.

Светещият знак Фаца (шир. 41°03' N, дълг. 37°31' O) е поставен на южния край на показващата се над водата част на риф Фаца. Видът на знака е бяла металическа колона.

Град Фаца наброява около 3,000 жители. В центъра на града се намира забележима джамия. На хълма, издигащ се над града, се намират няколко здания. Срещу града има два пристана с дълбочина при техните краища около 1.5 м. Близко до един от пристаните има фонтан, от басейна на който може да се вземе вода. В града има телеграф.

Котвени места. На котва може да се застане на 2 мили югоизточно от нос Киремит срещу тривърхата планина. Това котвено място е закрито за западните ветрове.

Най-доброто котвено място в залива Фаца се намира срещу участъка от брега, между развалините на манастира, близо до устието на река Боламан и града на дълбочина от 18 до 22 м. Стоянката тук не може да се смята за безопасна, макар че грунът държи добре котвата. Дълбочината на котвено място се мени бързо и неравномерно. Така например на 1 милиа от брега тя достига 90 м, след това към брега се намалява до 64—36 м, след което отново се увеличава до 55 м; още по-близо до брега тя рязко се намалява до 18 м, даже до 9 м. Отивайки в това котвено място, трябва да се преминава малко по-близо до източния бряг на залива, оставяйки на запад риф Фаца. Когато на изток от град Фаца се открият развалините на манастир, а пеленгът към града бъде 214°, може да се отиде непосредствено към котвено място.

Заливът Униелиманъ се вдава незначително в брега на 8 мили северозападно от нос Киреччик между носа, разположен западно от устието на река Кючюкирмак, и нос Ташхане. Заливът е открит за ветровете от NW до O. До бреговете на залива подхождат разклоненията на планините; част от планините са забележими по техните остри върхове. Западно от залив Униелиманъ тези планини преминават в хълмове и отстъпват далеч от бреговата черта, излизайки наново към брега само при бухтата Самсун. През зимата прикриването в залива е невъзможно, но през лятото в него може да се намери спокойна стоянка.

В залива североизточно от град Уние и в района на нос Ташхане на разстояние от 1 до 1.5 кабелта от брега лежат

подводни камъни. На 1.5 мили от бреговете на залива дълбочините са около 18 м; грунът е пясък. На 7 кабелта от брега грунът е пясък и тиня. По посока към град Уние дълбочините постепенно се намаляват, а грунът става пясъчен.

5. От планините, ограждащи залив Униелиманъ, по-близо от другите към град Чаршамба се намира планината Мосендаг (шир. $41^{\circ}06' N$, дълг. $37^{\circ}05' O$) с височина 710 м. От северо-запад тази планина може да се различава от другите по острия си връх, около който от дясна страна се намират три върха, а от лява — един; тия върхове са еднакво високи и сходни един на друг. От изток тази планина има вид на трион с четири зъба. Източно от планината Мосендаг на далечния хребет се забелязва планина с плосък връх, а близо към морето, около нос Ташхане, се забелязва планина с остър връх и стръмно спускащи се склонове. Между упоменатите две планини се вижда стръмният остър връх на планината Агиос Георгиос (шир. $41^{\circ}04' N$, дълг. $37^{\circ}15' O$) с височина 700 м. По пеленг 236° от разстояние 50 мили тази планина има вид на главата на захарно пекло, като незначително се възвишава над далечните планини. По-нататък, към изток, се намира планината Башкисдран, най-забележимата от околните планини благодарение на своята височина и коническа форма; тя се вижда от разстояние 45 мили.

25. **Град Уние** е разположен амфитеатрално на западния бряг на залива Униелиманъ. В града се наброяват около 12,000 жители. Зданията в града са двуетажни, бели, в по-голямата си част дървени. Всред постройките на града е забележима голяма джамия. От близко разстояние се виждат други джамии с по-малки размери. Зад града се виждат планински разклонения, покрити с гора. В околностите на града има много лозя. Близо до митницата, почти срещу средата на града, има малък пристан. Шлюпките могат да пристават към брега близо до южната джамия. В града се намират портново управление, поща и телеграф. В южната част на града има корабостроителница за постройка на парусни съдове.

В града може да се намерят известно количество провизии. Вода за пиене се взема от реката Джевиздереси или от реката Ажсуя, протичаща западно от град Уние, и се доставя в танкерки.

40. **Нос Ташхане** (шир. $41^{\circ}09' N$, дълг. $37^{\circ}18' O$) се намира на 10 мили северозападно от нос Киреччик и е западният входен нос на залива Униелиманъ. Носът е скалист. На разстояние 1 кабелт носът е окружен с подводни камъни; от северна страна до уреза на водата се виждат камъни с червен цвят.
45. На 3 кабелта от носа дълбочината е 9 м, а на 1.5 мили — 18 м; грунът е пясък, близо до брега — пясък и тиня. На 5 кабелта западно от нос Ташхане, срещу нос Аяникола, се на-

мира скалисто островче, на което се виждат кула и развалини от древна църква.

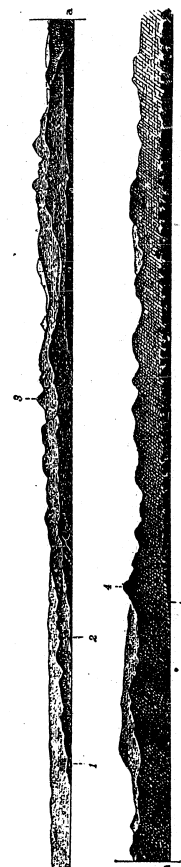
5. **Светещият знак** Уние (шир. $41^{\circ}09' N$, дълг. $37^{\circ}18' O$) е поставен на нос Ташхане, североизточно от град Уние. Видът на знака е бяла колона.

10. Скала с дълбочина над нея 2.7 м се намира на 3 мили северозападно от нос Ташхане и на 1.7 мили от брега. Положението на скалата е съмнително.

15. **Котвени места.** При влизане в залив Униелиманъ трябва да се докара в створ южната джамия на град Уние с планината, върхът на която се намира източно от джамията и напомня със своя вид гърба на камила, и да се върви по тоя створ дотогава, докато нос Ташхане дойде на NW. Заставането на котва трябва да стане на дълбочина 11 м. Може да се застане на котва на дълбочина 7.5 м, малко по-близо до града, но тук навлиза зиб от северозапад, който прави стоянката неспокойна.

35. По-добро котвено място се намира в източната част на залива, на 6 кабелта от брега, на дълбочина около 7 м; грунът е тиня с пясък.

40. **От нос Ташхане до бухтата Самсун** на 43 мили се простира нисък и горист бряг. Той върви в началото на запад, а след това на север към нос Чалтъ. На 6 мили от нос Ташхане брегът е порязан от реката Акчай. От нос Чалтъ до нос Джива

Брегът от гр. Уние до нос Чалтъ:
1 — нос Киреччик, пеленг 138° , разстояние 28 мили; 2 — нос Ташхане; 3 — планината Башкисдран; 4 — планината Мосендаг;
5 — нос Чалтъ, пеленг 164° , разстояние 4 мили

ниският блатист бряг с езера, отделени от морето с коси, на протежение 19 мили върви по направление *WNW*. След това брегът завива на югозапад и запад и продължава до нос Дервент, запазвайки ниския си блатист характер.

По този участък от брега са разположени няколко забележими населени пунктове: Санджаклъ, Чаршамба и други.

Нос Чалтъ (шир. $41^{\circ}16'N$, дълг. $37^{\circ}01'O$) е нисък и разположен на 15 мили северозападно от нос Ташхане. На 3 мили южно от носа се влива реката Термечай, устието на която се разпознава от море по редките дървета на неговите брегове. Водата в реката е добра. На брега на реката, на 3 мили от нейното устие, е разположен град Терме. В него могат да се намерят провизии в малко количество.

Котвеното място се намира срещу устието на река Термечай на дълбочина 8—9 м; грунтът е тиня. Това място е достатъчно спокойно при северозападни ветрове. Ветровете тук са поривисти, но не образуват опасно вълнение.

Маяк Джива (шир. $41^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}41'O$) е поставен източно от ниския нос Джива, на 16 мили *WNW* от нос Чалтъ. Видът на маяка е била ажурна металическа кула.

Предупреждение. Поради периодическото понижение нивото на водата не се препоръчва да се приближава на помалко от 5 мили от брега между устието на реките Термечай и Ешилирмак. Западно от нос Джива от наносите на реката е образуван нос, простиращ се на 1.5 мили *WNW* от брега. Дълбочините около този нос значително са се изменили; там, където дълбочината е била 35 м, е станала 7—8 м.

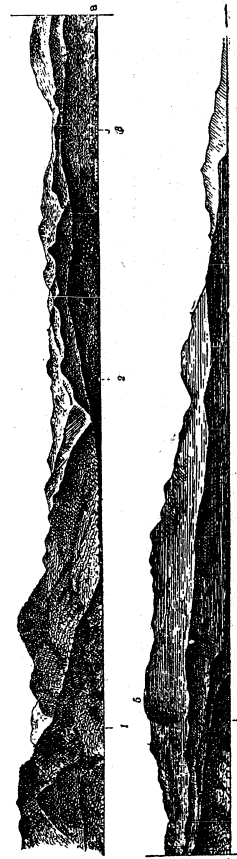
Бухтата Самсун се вдава в западния бряг на широкия залив, понякога наричан залив Самсун, разположен западно от нос Джива. От юг бухтата е ограничена със стръмния, покрит с гора нос Дервент, а от север — с нос Калион. Във върха на бухтата е разположен порт Самсун; срещу него се намира рейд.

Бухтата Самсун може да се разпознае по тъмната планина с триъгълна форма, издигаща се над нос Дервент, и по двете други планини, издигащи се над град Самсун. При приближаване към бухтата от *NNW* най-напред се открива маякът Самсун на нос Калион. С постепенното приближаване зад носа се откриват мостът на реката Мертирмак, южните здания на града и накрая — град Самсун. При приближаване към бухтата от изток най-забележим пункт е високото дълго здание на болницата. Най-добри ориентир при приближаване към бухтата Самсун от север са планините Небян и Чакаиздаг. Първата от тях прилича на огромно полукуълбо, втората има два върха във вид на закръглени конуси.

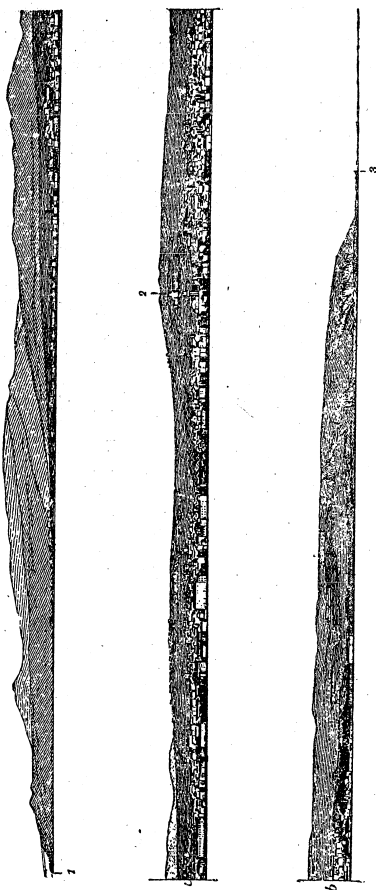
Между порт Самсун и нос Калион, на 3.5 кабелта от брега, дълбочината е 5.5 м, а на 6.5 кабелта — 9 м. Южно от порта срещу устието на реката Мертирмак също такива дълбочини

се намират съответно на 2 и 4 кабелта от брега. Изобщо южно от порта дълбочините са по-големи, отколкото северно от порта; грунтът навсякъде е тиня с пясък. От устието на река Мертирмак се издава пясъчна коса.

Бухтата е открита за ветровете, духащи от *NW* до *OSO*. От декември до февруари североизточният вятър, достигащ понякога силата на щорм, предизвиква силно вълнение и се съпровожда с дъжд, сняг и град. Според сведенията на местните жители този вятър обикновено продължава 4—5 дни, при това през втория ден той достига най-голяма сила, а към края на третото денонощие отслабва. След това вятърът преминава през *O* към *S* и *SW*, след което обикновено за няколко дена се установява добро време със слаби ветрове от южни направления. От месец март до май при вятър от североизток валият дъждове и се явяват мъгли, но силата на вятъра рядко достига 6 бала; стихвайки, вятърът също така преминава през *SO* и *S* към *SW*. От юни до ноември господствуват бризите: от залязване на слънцето до 10 часа сутрин-

Бухта Самсун:
1 — нос Дервент, пеленг 207°, разстояние 3.5 мили; 2 — р. Мертирмак; 3 — гр. Самсун, пеленг 253°, разстояние 4 мили;
4 — нос Калион; 5 — планина Небян; 6 — планина Чакаиздаг; 7 — планина Самсун.

Град Самсун:
1 — нос Дервент, пеленг 130°, разстояние 2-6 мили; 2 — болница и плажната джамия под нея на пеленг 260°;
3 — маяк Самсун, пеленг 338°, разстояние 9-7 мей.

намират камъни. Близко до носа се намира разрушен мол, издаващ се на 2 кабелта към югоизток.

Маяк Самсун (шир. 41°19'N, дълг. 36°21'O) се намира на нос Калион, северно от батареята. Видът на маяка е бяла ажурна металическа кула до дома на маячния наблюдател.

Подводно препятствие.³ По сведения от 1932 г. на 58° и разстояние 5 кабелта от този нос е открито подводно препятствие.

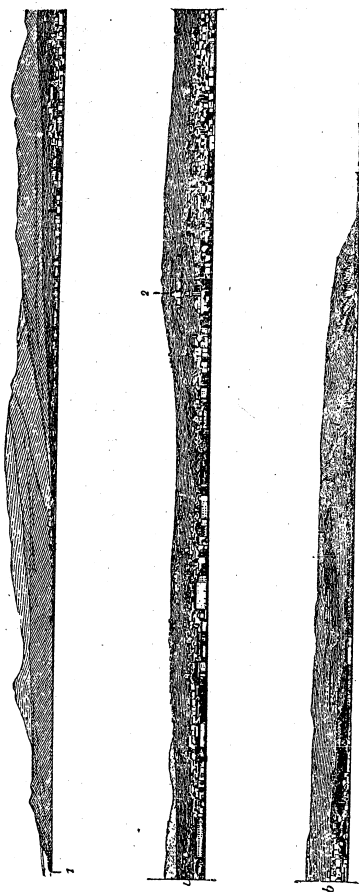
Котвените места се намират в рейда срещу град Самсун. Малките кораби могат да застанат на котва на 2-5 кабелта от брега на дълбочина 5-5 м; грунтът е пясък. Големите кораби застават на дълбочина 11 м на 7-5 кабелта от брега; грунтът е тиня.

Най-доброто котвено място се намира на створа на минаретата на голямата джамия с бялото здание на болницата (направлението на створа е 80°—260°) на дълбочина 8—9 м; грунтът е тиня и пясък.

Подходяйки към котвените места в рейда, трябва да се държи левият край на конусообразната планина, намираща се зад нос Дервент; в същото направление от брега към юг в планината се проточва като бяла лента междуселски път. На пеленг 270° към маяка Самсун трябва да се завие и продължи с курс към голямата джамия дотогава, докато над града се покажат два хълма: Косма и Дамиян. Дълбочината на 7 кабелта от брега е 7-5 м.

Котвената стоянка тук не е защитена от ветровете, духащи от NW до OSO; през лятото котвената стоянка се смята сигурна. При ветрове от NW до NO, духащи от октомври до март, всички тия котвени места са несигурни. Поради това корабът трябва да бъде винаги готов да се снесе от котва и да отиде в море или промени котвеното си място, заставайки на голяма дълбочина. През зимата тук от север и северозток захожда зиб, който затруднява разтоварването и натоварването на корабите в рейда или изобщо ги прави невъзможни. При внезапна поява на вятър лихтерите, засти с разтоварване, веднага отиват под защитата на брега. При този случай товарът може да се повреди или загуби.

От бухта Самсун до Синопския залив. От нос Калион до нос Бафра брегът с протежение около 32 мили има общо направление към NNW. В началото до реката Кумджагъз брегът е висок. По-нататък започва ниската гориста долина на реката Къзълрмак; тук планините се отдалечават към юг и отново приближават до брега западно от тази долина при нос Чайгазъ (шир. 41°41'N, дълг. 35°26'O). От нос Бафра ниският бряг продължава 19 мили към WSW. След това, завирайки към WNW, брегът се простира на 20 мили до нос Герзе; на този участък той е възвишен.

Град Самсун:
1 — нос Дервент, пеленг 130°, разстояние 2.6 мили; 2 — болница и две виларта на големата джамия вод мек на пеленг 260°;
3 — маяк Самсун, пеленг 338°, разстояние 9.7 мб.

намират камъни. Близко до носа се намира разрушен мол, из-
даващ се на 2 кабелта към югоизток.

Маяк Самсун (шир. 41°19' N, дълг. 36°21' O) се намира
на нос Калион, северно от батареята. Видът на маяка е бяла
ажурна металическа кула до дома на маячния наблюдател.

Подводно препятствие. По сведения от 1932 г. на
58° и разстояние 5 кабелта от този нос е открито подводно
препятствие.

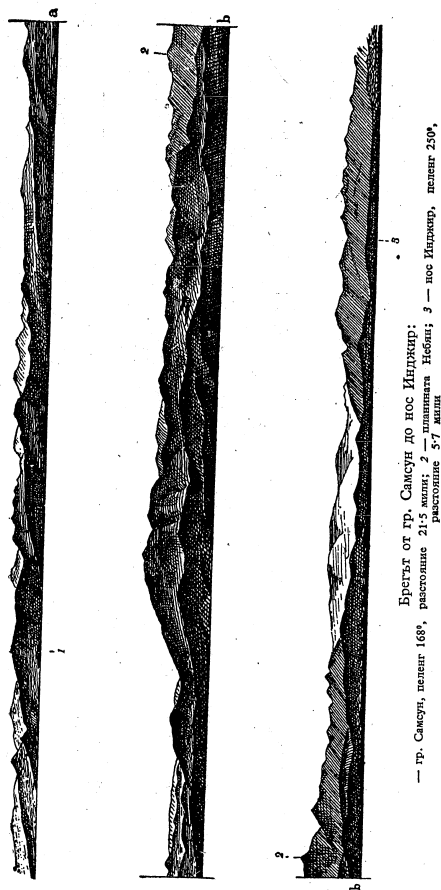
Котвените места се намират в рейда срещу град Самсун.
10 Малките кораби могат да застанат на котва на 2.5 кабелта от
брега на дълбочина 5.5 м; грунът е пясък. Големите кораби
застават на дълбочина 11 м на 7.5 кабелта от брега; грунът
е тиня.

Най-доброто котвено място се намира на створа на мина-
ретата на големата джамия с бялото здание на болницата (на-
правлението на створа е 80°—260°) на дълбочина 8—9 м; грун-
ът е тиня и пясък.

Подходяйки към котвените места в рейда, трябва да се
държи левият край на конусообразната планина, намираща се
зад нос Дервент; в същото направление от брега към юг в
20 планината се проточва като бяла лента междуселски път. На
пеленг 270° към маяка Самсун трябва да се завие и продължи
с курс към големата джамия дотогава, докато над града се
покажат два хълма: Косма и Дамиан. Дълбочината на 7 ка-
25 белта от брега е 7.5 м.

Котвената стоянка тук не е защитена от ветровете, духащи
от NW до OSO; през лятото котвената стоянка се смята си-
гурна. При ветрове от NW до NO, духащи от октомври до
март, всички тия котвени места са несигурни. Поради това
30 корабът трябва да бъде винаги готов да се снесе от котва и
да отиде в море или промени котвеното си място, заставайки
на голяма дълбочина. През зимата тук от север и североизток
захожда зиб, който затруднява разтоварването и натоварването
на корабите в рейда или изобщо ги прави невъзможни. При
35 внезапна поява на вятър лихтерите, заети с разтоварване, вед-
нага отиват под защитата на брега. При тоя случай товарът
може да се повреди или загуби.

От бухта Самсун до Синопския залив. От нос Калион
до нос Бафра брегът с протежение около 32 мили има общо
40 направление към NNW. В началото до реката Кумджагъз бре-
гът е висок. По-нататък започва ниската гориста долина на
реката Къзълрмак; тук планините се отдалечават към юг и
отново приближават до брега западно от тази долина при нос
Чайгазъ (шир. 41°41' N, дълг. 35°26' O). От нос Бафра нис-
45 кият бряг продължава 19 мили към WSW. След това, зави-
вайки към WNW, брегът се простира на 20 мили до нос
Герзе; на този участък той е възвишен.

Северно от устието на реката Кумджагъз при нос Инджир се намира езерото Балък. Няколко малки езера се намират в западната част на долината на тази река. По средата на долината на река Къзълрмак има добре забележим хълм; от северозапад той хълм изглежда като широк конус, а от север и североизток той има елипсоидна форма. От изток при южния край на хълма се вижда малък остър връх със стръмни склонове. Западно от нос Чайгъз се забелязват бели петна.

Описваният участък от брега е дълбок в прибрежната си част и чист от опасности с изключение на района на нос Бафра, където има подводни препятствия.

Нос Инджир (шир. 41°35' N, дълг. 36°09' O) се намира на 10 мили NNW от нос Калион. Носът е нисък и обрасъл с гора. Брегът на носа е дълбок в прибрежната си част, но с отдалечаване от брега дълбочините се изменят бавно; така например на 1.5 мили от него дълбочината е 11 м.

Трябва да се има предвид, че по време на прибрежния промер на този участък от крайбрежието е било забелязано значително несъответствие с дълбочините, нанесени на картите; така например на мястото на дълбочина 11 м е наммерена дълбочина 7.3 м.

Езерото Балък (Акгьол) е разположено западно от нос Инджир, на ниския бряг между устието на реката Кумджагъз и нос Бафра, и е отделено от морето с тясна пясъчна коса. Дължината на езерото е 13 мили, ширината му е 4 мили. От средната част на езерото се простира блатиста местност. В южната си част езерото се съединява с морето посредством малката река Кумджагъз, която се влива в морето на разстояние около 5 мили южно от нос Инджир. Устието на реката се намира в ниска местност, гъсто обрасла с гора. По двата бряга на реката между дърветата се виждат къщите на селото Кумджагъз.

Котвено място. Малките кораби застават на котва OSO от устието на река Кумджагъз на 6 мили южно от нос Инджир. Дълбочината на разстояние 2 мили от брега е не по-голяма от 11 м, а на 3 мили от него — 14.5 м. Корабите тук могат да се прикрият от северозападни ветрове. При подхождането към това котвено място необходимо е да се ползват услугите на местните жители.

Предупреждение. Трябва да се има предвид, че в този район на картата са нанесени малко дълбочини и е съмнителна тяхната достоверност. Освен това бреговата черта тук може да не съответства на действителното си положение поради наносите от вливащите се тук големи реки Ешилрмак и Къзълрмак.

Нос Бафра (Халис) се намира на 12 мили северозападно от нос Инджир. Носът е нисък и покрит с гора, достигаща плътна до бреговата черта. Югозападно и югоизточно

от носа се простират пясъчни полоси на брега. Близко до носа в морето се влива реката Къзълфирмак. Носът чувствително се вдава в морето и поради това е добре забележим на фона на съседния на него нисък и горист бряг.

При приближаване към носа като добри ориентир слугат планината Небян, която се издига на 22 мили южно от нос Бафра, и планината Катран, намираща се югозападно от същия нос.

Маяк Бафра (Халис) (шир. $41^{\circ}44'N$, дълг. $35^{\circ}58'O$) е поставен на нос Бафра, на левия бряг на реката Къзълфирмак. Видът на маяка е бяла ажурна металическа кула.

Подводни препятствия се намират на 7.5 мили източно и 6.5 мили североизточно от нос Бафра. Положението на подводните препятствия е съмнително.

Потънал кораб с частите си над водата лежи на 1.7 мили източно от нос Бафра. Издаващите се от водата мачта и комин на кораба са забележими.

Предупреждение. При следване от порт Самсун, докато корабът не премине нос Бафра, трябва да се плава крайно предпазливо, понеже бреговата черта се намира по-мористото, отколкото е показана на картата.

Трябва да се има предвид, че при промера до нос Бафра са открити значително по-големи дълбочини, отколкото са показани на картите. Така например на 15° и разстояние 1 мили от носа, където на картата е показана дълбочина около 18 м, лотът бил откъснат на дълбочина 128 м. В това място се е усещало подводно течение, отиващо на север и северозапад.

Реката Къзълфирмак води началото си от Понтийските планини и се влива в морето с два ръкава при нос Бафра. Тя е най-голямата река по Анадолския бряг. Въпреки своята големина реката не е корабоплавателна и в долното си течение е достъпна само за шлюпки. От близко разстояние устието на реката може да се разпознае по черната полоса на брега. Делтата на реката с течение на времето се подлага на значително изменение и постепенно се придвижва в морето вследствие нанасянето на грунт. В района на делтата е необходимо да се избягва приближаването към брега на разстояние, по-малко от 4—5 мили. Грунтът по западната страна на нос Бафра, срещу устието на реката, е пясък и раковини, а по източната страна — тиня с пясък.

На 10.5 мили от устието на реката е разположен град Бафра, около който има обширни тютюневи плантации.

Планината Небян с височина 1304 м се намира на 22 мили южно от нос Бафра. От северозапад се виждат нейните два конусообразни върха, при това западният връх има цепнатина и е по-висок от източния. При приближаване към брега от север тази цепнатина изглежда за мореплавателя широка. От североизток източният връх едва се разпознава. От изток

планината Небян има продълговата форма и източният връх изглежда по-висок от западния.

Планината Катран е висока 1660 м и се издига на 27 мили югозападно от нос Бафра. Планината има два големи и един малък конусообразен връх. По пеленг 170° от разстояние 40 мили от планината западният ѝ връх изглежда по-висок от източния. От север се виждат само два заоблени върха, при което западният от тях е по-висок от източния. При приближаване от североизток от разстояние 43—50 мили се виждат два големи върха и между тях малък връх; западният връх изглежда по-висок и по-остър.

Селото Алачам е разположено на 17.5 мили югозападно от нос Бафра, на брега на малка бухта. То се състои от няколко къщи. В селото има портова кантора. Западно от селото се намира селцето Козкьой, близо до което в морето се вливат няколко рекички; тук растат дървета за строителен материал. На 8 мили WNW от селото Алачам се издава нос Чайгазъ.

Котвени места. През лятото при отсъствие на вятър може да се застане на котва както срещу селото Алачам, така и срещу селото Козкьой. При това положение, ако започнат да духат ветрове от северозапад, малките шхуни могат да се прикрият през лятото при нос Гюрзюфет.

Нос Гюрзюфет (шир. $41^{\circ}45'N$, дълг. $35^{\circ}17'O$) се намира на 31 мили западно от нос Бафра. Носът се издава незначително в морето и е образуван от склона на малка, но широка планина с остър връх, която особено добре е забележима от север от разстояние 20 мили. Източната част на планината е полегата, западната — стръмна; когато планината се гледа от север, нейният конически връх се вижда почти по средата на планината. Тая планина е значително по-ниска от околните планини, но рязко се отличава от тях. Носът може да се разпознае по белия скалист склон, при който брегът се спуска много стръмно. Брегът на носа е дълбок в прибрежната си част. Близко до носа има пристан, срещу който може да се застане на котва на дълбочина от 14 до 22 м.

Котвени места. Котвеното място се намира югоизточно от нос Гюрзюфет на дълбочина 15—16 м; грунтът е ситни раковини с пясък, а на дълбочина 27 м лепкава тиня. Друго котвено място с дълбочина 18 м се намира на створа на носовете Герзе и Гюрзюфет. Това котвено място е открито за ветровете от N до OSO . Тук пристигат малките кораби за дъски и дърва.

Нос Герзе се издава на 5 мили NNW от нос Гюрзюфет. Носът е дълъг, нисък и каменист; той завършва със закръглена скала, лишена от растителност и почти отделена от него. Югоизточно от носа се намира открита бухта. Малко по-на север от носа се вижда бяла отвесна скала.

На 2 кабелта ОСО от носа се простира риф. Покрай брега при града се намират камъни, издаващи се в морето на 0.5 кабелт. От нос Герзе до порт Синоп брегът продължава в началото на 5 мили към северозапад, след това завива на север и върви в това направление 6.5 мили. Тук брегът в по-голямата си част е песъчлив, на места прорязан с долини. Покрай него се издигат хълмове, обрасли с рядка гора; по техните склонове се забелязват селища, оградени с ниви. В района на носа духат югозападни ветрове, които тук достигат голяма сила.

Огън Герзе (шир. $41^{\circ}48'N$, дълг. $35^{\circ}13'O$) е поставен на нос Герзе. Видът на установката е бяла бетонна кула.

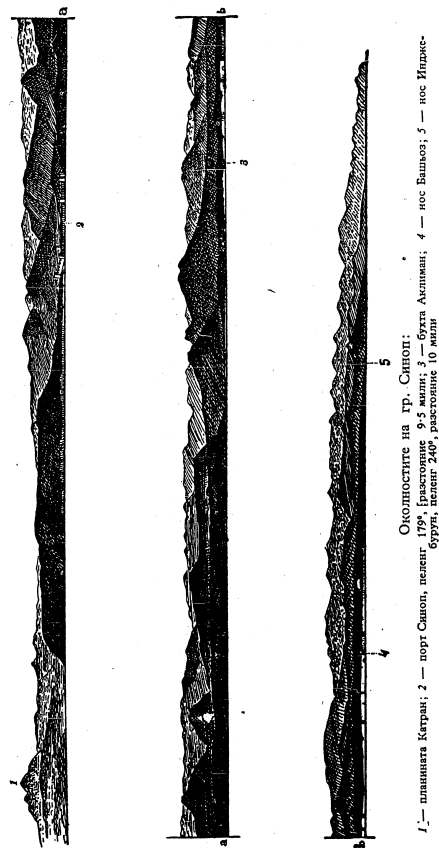
Герзе е малък град, разположен на нос Герзе по склона на висока планина. В града се намират портава кантора, поща и телеграф, административни учреждения, няколко джамии. Тук се строят малки шуни и фелюги. В околностите на града се приготвят дърва за горене.

Пристан. При града има малък каменен пристан с дължина 18 м и ширина 3.5 м. Дълбочината до края на пристана е 1.5 м. Непосредствено до пристана се намира източник с доброкачествена вода.

Котвени места. За да се отиде на котвеното място, необходимо е, влизайки в бухтата, намираща се от югоизточната страна на нос Герзе, горният нос да остане на разстояние, по-голямо от 2 кабелта, предпазвайки се от рифа. След като се премине носът, трябва да се държат белите петна на брега на бухтата. На котва може да се застане, когато скалата, с която завършва нос Герзе, закрие полуостров Бозтепе. Дълбочината на котвеното място е 13—14 м; грунтът е тиня с пясък. Към брега дълбочините бързо се намаляват. Макар че това котвено място е открито от NO до SO, то все пак се счита за сигурно. Корабите с малко газене обикновено застават на котва на 2 кабелта южно от град Герзе, на дълбочина 5.5 м; тук корабите са добре защитени от западните ветрове.

На котва също така може да се застане, заобикаляйки нос Герзе, срещу двуетажното жълто здание в западната част на града, на 3 кабелта от брега. Дълбочината в това котвено място е 9—11 м; грунтът е лепкава тиня.

Синопският залив е разположен на юг от полуостров Бозтепе, издаващ се на изток, на 13 мили северно от нос Герзе. Полуостров Бозтепе е с височина 213 м и е без растителност; северният му бряг е стръмен, а източният — с отвесни скали. Полуостровът е съединен с материка посредством провлак, на който са разположени порт и град Синоп. При приближаване към залива при ясно време полуостровът Бозтепе се открива от разстояние, по-голямо от 30 мили. От море от всички направления освен североизточно полуостровът се открива във вид на остров с равна повърхност.

Околностите на гр. Синоп:
1 — планината Керан; 2 — порт Синоп, пеленг 179°, разстояние 9.5 мили; 3 — бухта Аккалан; 4 — нос Балкоз; 5 — нос Илде-бури; пеленг 240°, разстояние 10 мили

При приближаване към залива от NW или SO отначало се откриват кулите на замъка, намиращ се в западната част на град Синоп, след това самият замък, градът Синоп и накрая се очертава провлакът на полуостров Бозтепе. Добре се вижда коминът в града, откриващ се от 12—15 мили. При приближаване към порт Синоп от източно и южно направление се забелязва бяла отвесна скала с височина 12 м, намираща се на 5 кабелта и на 241° от джамията в града. Източно от града има вятърна мелница, която от юг не се вижда. Източно от вятърната мелница на възвишението има развалини от въоръжено укрепление, западният бастион (петогълно укрепление) на което се е запазил и е добре забележим. Дълбочините в Синопския залив се колебаят от 13 до 46 м. Брегът на залива е дълбок с изключение на една полоса при град Синоп с дължина 85 м, където останките от три стари мола са образували риф.

Ветрове. В района на полуостров Бозтепе преобладават югоизточни и северозападни ветрове, при което през лятото, от юли до септември, през деня северозападните ветрове са по-чести, отколкото югоизточните, а през зимата — обратно. Шормове се наблюдават предимно през зимата и главно от SO и NW, а понякога и от W. Шормовете от W имат най-голяма повтораемост през лятото.

Мъгли се появяват най-често през пролетта, особено през май.

Течения. В Синопския залив, в района на рейда, при спокойно време течението е насочено главно на изток със скорост 0.1—0.3 възела. Дневният бриз от NW или W увеличава скоростта на това течение до 0.2—0.4 въз ла, а нощният бриз от SO намалява скоростта на течението до 0.1—0.2 възела.

Магнитна аномалия. В Синопския залив има магнитна аномалия, обхващаща значителен район.

Нос Бозтепе е югоизточният край на полуостров Бозтепе и се намира на 12.5 мили северно от нос Герзе. Бреговете на носа се спускат стръмно. Северният бряг на носа е чист от опасности, а до южния бряг не трябва да се приближаваме на разстояние, по-малко от един кабелт. Североизточно от носа се намира остров Св. Петър и Павел. На южния бряг на носа, срещу селото Адакьй, има пристан.

На 1.5 мили северозападно от нос Бозтепе се издава висок стръмен нос Синоп. Северозападно от нос Бозтепе, по средата на полуострова, се намира обрасло с висока тръстика (камъш) езеро.

Маяк Бозтепе (Синоп) (шир. 42°01' N, дълг. 35°13' O) е поставен на нос Бозтепе. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка.

Остров Св. Петър и Павел (Газибейкаясъ) се намира на 2 кабелта североизточно от нос Бозтепе. Островът е малък и скалист. Между острова и нос Бозтепе има проход. Дълбочината по средата на прохода е 26 м, а близо до брега около 17 м. Корабите без товар могат да се ползват от тоя проход, но изобщо и особено при плаване през нощта, за да се предпазят, по-добре е да не се ползват от него.

Синопски рейд. От южната страна на полуостров Бозтепе се намира Синопският рейд, който е единствената голяма спокойна котвена стоянка на Анадолския бряг. Рейдът е свършено закрит от северните ветрове, но е открит за източните и южните ветрове, обаче ветровете от тия направления не са опасни, а при източни ветрове морето бързо се успокоява. Потънал кораб лежи в рейда на 197° и разстояние 5 кабелта от джамията в града.

Котвени места. Корабите обикновено застават на котва южно от град Синоп, на 3—4 кабелта от брега, на дълбочина от 9 до 18 м; грунтът е тина с раковини и раковини. Шлюпките се приближават до пристана на града.

На котва може да се застане срещу източната част на град Синоп, близо до корабостроителницата и портското управление, на 1.5—2 кабелта от брега. Дълбочината тук е 11 м; грунтът — тина с пясък. Близо до брега дъното не е изучено достатъчно добре.

Североизточните ветрове предизвикват в рейда голям зиб. При появяване на източни ветрове трябва да се застане на котва в свършено прикритото място, срещу портското управление. Дълбочините тук са от 13 до 15 м. Корабите, които остават тук да зимуват, отдават котва на 4 кабелта южно от кулата на древния замък.

На 18 ноември 1853 г. в синопския рейд станало сражение между турската ескадра и руската ескадра под командването на бележития руски флотоводец П. С. Нахимов. Боят продължил 4 часа. В резултат на умелите и решителни действия на руските моряци турската ескадра и бреговите батареи били унищожени; две трети от турската команда загинали, командувачият турската ескадра Осман паша бил пленен. Синопската победа оказала високите бойни качества на руските моряци, преминали школата на адмиралите Лазарев и Нахимов, и поставила Турция пред заплахата от общ разгром в Кримската война през 1853—1856 г. Тази победа имала огромно международно значение.

Порт Синоп е разположен в източната част на провлака, съединяващ полуострова с материка. Портът няма голямо значение, тъй като липсват добри пътища, които да го свързват с градовете на страната. На територията на порта, наречена

При приближаване към залива от NW или SO отначало се откриват кулите на замъка, намиращ се в западната част на град Синоп, след това самият замък, градът Синоп и накрая се очертава провлакът на полуостров Бозтепе. Добре се вижда коминът в града, откриващ се от 12—15 мили. При приближаване към порт Синоп от източно и южно направление се забелязва бяла отвесна скала с височина 12 м, намираща се на 5 кабелта и на 241° от джамията в града. Източно от града има вятърна мелница, която от юг не се вижда.

10 Източно от вятърната мелница на възвишението има развалини от въоръжено укрепление, западният бастион (петогълно укрепление) на което се е запазил и е добре забележим.

Дълбочините в Синопския залив се колебаят от 13 до 46 м. Бреът на залива е дълбок с изключение на една полоса при град Синоп с дължина 85 м, където останките от три стари мола са образували риф.

15 Ветрове. В района на полуостров Бозтепе преобладават югоизточни и северозападни ветрове, при което през лятото, от юли до септември, през деня северозападните ветрове са по-чести, отколкото югоизточните, а през зимата — обратно. Шормове се наблюдават предимно през зимата и главно от SO и NW, а понякога и от W. Шормовете от W имат най-голяма повторямост през лятото.

Мъгли се появяват най-често през пролетта, особено през май.

25 Течения. В Синопския залив, в района на рейда, при спокойно време течението е насочено главно на изток със скорост 0.1—0.3 възела. Дневният бриз от NW или W увеличава скоростта на това течение до 0.2—0.4 възла, а нощният бриз от SO намалява скоростта на течението до 0.1—0.2 възла.

30 Магнитна аномалия. В Синопския залив има магнитна аномалия, обхващаща значителен район.

Нос Бозтепе е югоизточният край на полуостров Бозтепе и се намира на 12.5 мили северно от нос Герзе. Бреговете на носа се спускат стръмно. Северният бряг на носа е чист от опасности, а до южния бряг не трябва да се приближаваме на разстояние, по-малко от един кабелт. Североизточно от носа се намира остров Св. Петър и Павел. На южния бряг на носа, срещу селото Адакьй, има пристан.

40 На 1.5 мили северозападно от нос Бозтепе се издава висок стръмен нос Синоп. Северозападно от нос Бозтепе, по средата на полуострова, се намира образло с висока тръстика (камъш) езеро.

45 **Маяк Бозтепе (Синоп)** (шир. 42°01'N, дълг. 35°13'O) е поставен на нос Бозтепе. Видът на маяка е бяла каменна кула.

434

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка.

Остров Св. Петър и Павел (Газибейкаясь) се намира на 2 кабелта североизточно от нос Бозтепе. Островът е малък и скалист. Между острова и нос Бозтепе има проход. Дълбочината по средата на прохода е 26 м, а близо до брега около 17 м. Корабите без товар могат да се ползват от тоя проход, но изобщо и особено при плаване през нощта, за да се предпазят, по-добре е да не се ползват от него.

10 **Синопски рейд.** От южната страна на полуостров Бозтепе се намира Синопският рейд, който е единствената голяма спокойна котвена стоянка на Анадолския бряг. Рейдът е свършено закрит от северните ветрове, но е открит за източните и южните ветрове, обаче ветровете от тия направления не са опасни, а при източни ветрове морето бързо се успокоява.

15 Потънал кораб лежи в рейда на 197° и разстояние 5 кабелта от джамията в града.

Котвени места. Корабите обикновено застават на котва южно от град Синоп, на 3—4 кабелта от брега, на дълбочина от 9 до 18 м; грунът е тиня с раковини и раковини. Шлюпките се приближават до пристана на града.

20 На котва може да се застане срещу източната част на град Синоп, близо до корабостроителницата и портното управление, на 1.5—2 кабелта от брега. Дълбочината тук е 11 м; грунът — тиня с пясък. Близо до брега дълбоко не е изучено достатъчно добре.

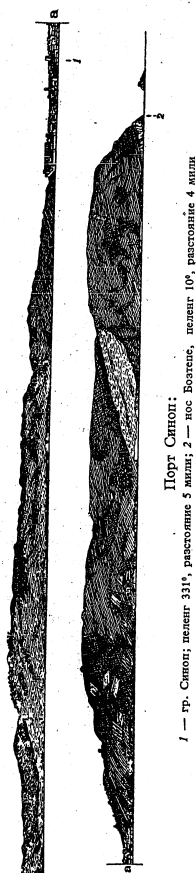
25 Североизточните ветрове предизвикват в рейда голям зиб. При появяване на източни ветрове трябва да се застане на котва в свършено прикритото място, срещу портното управление. Дълбочините тук са от 13 до 15 м. Корабите, които остават тук да зимуват, отдават котва на 4 кабелта южно от кулата на древния замък.

30 На 18 ноември 1853 г. в синопския рейд станало сражение между турската ескадра и руската ескадра под командването на бележития руски флотоводец П. С. Нахимов. Боят продължил 4 часа. В резултат на умелите и решителни действия на руските моряци турската ескадра и бреговите батареи били унищожени; две трети от турската команда загинали, командувачият турската ескадра Осман паша бил пленен.

40 Синопската победа оказала високите бойни качества на руските моряци, преминали школата на адмиралите Лазарев и Нахимов, и поставила Турция пред заплахата от общ разгром в Кримската война през 1853—1856 г. Тази победа имала огромно международно значение.

45 **Порт Синоп** е разположен в източната част на провлака, съединяващ полуострова с материка. Портът няма голямо значение, тъй като липсват добри пътища, които да го свързват с градовете на страната. На територията на порта, наречена

435

Порт Синоп:

1 — гр. Синоп; левент 331°, расстояние 5 мили; 2 — нос Бозтепе, левент 10°, расстояние 4 мили

арсенал се намират портското управление, пощата и телеграфът. Има малък гаван, образуван от останки на стар мол, започващ срещу крепостните стени. Входът в гавана е доста тесен.

В порта има два пристана: пасажерски и товарен, и корабостроителница за постройка и ремонт на малки дървени кораби.

Един огън (шир. 42°01',7 N; дълг. 35°10',6 O) е поставен на пасажерския пристан, друг огън (шир. 42°01',8 N; дълг. 35°10',7 O) е поставен на кулата с часовник.

Порт Синоп е карантинен гаван на порт Стамбул. Карантинната станция се намира на 1,5 мили източно от котвеното място на рейда и е забележима по бараките по склона на планината. Близко до карантинната станция има пристан за шлюпки. Котвеното място тук се намира на 2,7 кабелта от пристана на дълбочина 20 м. Карантинният лекар излиза на рейда с шлюпка.

Град Синоп е разположен на провлака, съединяващ полуостров Бозтепе с материка, и е основан от гърците. Градът има население около 5,000 души. В западната част на града се намира старинен полуразрушен замък, добре забележим от морето. В източната част на града по възвишението са разпръснати отделни малки здания — карантинните бараки. Градът е областен център. В околностите му се намира братската могила на руските моряци, паднали в Синопското сражение през 1853 г.

В града могат да се намерят известно количество провизии. Вода може да се вземе по шланговете от източниците, намиращи се около портското управление и в северната част на града. Но в източниците няма винаги вода.

Съобщение. Липсват железни пътища, водещи за вътрешността на страната. Има две шосета, годни за автомобилно съобщение. С тези пътища град Синоп е свързан чрез град Кастамону с градовете Анкара, Зонгулдак, Самсун, Трабзон и другите градове по черноморското крайбрежие на Турция. Има редовно параходно съобщение.

От бухта Акклиманъ до бухта Ерегли

От бухта Акклиманъ до бухта Ерегли брегът има общо направление на запад. В началото на бухта Акклиманъ до нос Керемпе се простира на 82 мили към запад нарязан бряг. След това, от нос Керемпе до бухта Ерегли, брегът завива на WSW и продължава в това направление 140 мили. В участъка от бухта Акклиманъ до нос Деликлищили към брега приближават разклонения на високите планини. По-нататък към югозапад крайбрежните планини се понижават.

По цялото си протежение брегът е дълбок в прибрежната си част и чист от опасности.

Удобни котвени стоянки, защитени от ветровете, духащи от северните направления, липсват покрай описвания бряг.

От бухта Акклиманъ до нос Инеболу брегът се простира на 60 мили към запад. В началото си до нос Инджебурун той на протежение 6 мили върви на северозапад; по средата на този участък се издава нос Башьоз. От нос Инджебурун брегът изведнаж завива на юг, а след това, плавно снижавайки се на запад, продължава до долината Аянджикдереси, разположена на 17 мили WSW от нос Инджебурун. Брегът в тоя участък е стръмен, скалист и лишен от растителност; на места по него се виждат ясно слоевете на съставящите го почви. По-нататък брегът постепенно се повишава и представлява непрекъсната редица от отвесни скали; по него има червени и жълти петна. Крайбрежните склонове са обрасли с гора, а на места — с ниви.

Описваният бряг е нарязан: на няколко места има плажове, срещу които кораби с малко газене могат да застанат на котва. Макар по тоя участък да има много бухти, нито една от тях не може да служи за сигурно убежище за корабите.

Като забележими пунктове по описвания бряг могат да служат: долината Казакълдъ, намираща се на 11 мили югозападно от нос Инджебурун; червеникавите и белезникавите отвесни скали, покрити с гора; долината Аянджикдереси; носът Уста, издаващ се на 5 мили западно от долината Аянджикдереси; дълбокият дол и невисоката планина на 4,3 мили западно от нос Уста. Западно от дола се забелязва устието на реката Дарнайчай, при което е разположено малкото селце Хелеалдъ (Тюркели).

Срещу селцето Хелеалдѣ, източно от устието на реката, има котвено място; то е свършено открито за ветровете откъм море. Дълбочините тук са 6—7 м; грунът — тиня с пясък.

- 5 **Бухтата Аклиманѣ** се вдава в северния бряг на широкия полуостров в северозападно направление на 5 мили западно от порт Синоп. Тая малка бухта се разпознава по пясъчния плаж, разположен южно от нея, и по характерния цвят на скалите и камъните, намиращи се близо до входните носове: по южната страна на входа всички скали и камъни са със светложълт цвят, а по северната страна — с тъмносив. Дължината на бухтата от изток към запад е около 5 кабелта, най-голямата ширина — около 5 кабелта; ширината при входа на бухтата — около 2 кабелта.

- 15 До северния входен нос се намира малък плосък каменист остров с жълтеникав цвят, а до южния входен нос — остров със закръглена форма, покрит с растителност. От тия острови по направление към входа на бухтата се издават малки рифове с надводни камъни. Между брега и островите се намират
- 20 полоси от камъни. Бухтата е закрита от всички ветрове, освен от източен вятър; от югоизток тя е защитена с полуострова Бозтепе. Бухтата е заобиколена с планини, окръжени с бели скали.

- 25 Дълбочините в бухтата към брега рязко се намаляват от 8 до 4 м. Северозападната част на бухтата е плитководна, а югоизточната част — дълбоководна.

На южния край на бухтата има пристан.

- 30 Светещият знак Аклиманѣ (шир. 42°03'N, дълг. 35°04'O) е поставен на острова при северния входен нос на бухтата Аклиманѣ. Видът на знака е бяла бетонна кула.

- Котвеното място в бухтата Аклиманѣ се намира на 3 кабелта от нейния вход, на дълбочина 8 м; грунът е тиня с пясък. За да се застане на котва в бухтата Аклиманѣ, трябва да се върви по средата на нейния вход, между островите, намиращи се до входните носове, имайки право по носа зданието, стоящо на южния бряг на бухтата. Когато островът при северната страна на входа на бухтата закрие носа, който е най-близо до нос Башьоз, трябва да се завие в бухтата и продължи към котвеното място.

- 40 При подхождане към котвеното място в бухтата Аклиманѣ трябва да се предпазваме от банките, намиращи се северно от провлака на полуостров Бозтепе, и камъните Керне, намиращи се на 1 мили северно от входа в бухтата и на 5 кабелта от брега.

- 45 **Нос Башьоз** (шир. 42°07'N, дълг. 35°00'O) се намира на 3-5 мили NNW от бухта Аклиманѣ. Носът и съседният на него бряг са образувани от скалисти стръмнини и имат сив цвят.

Южно от нос Башьоз лежи изхвърлен на брега потънал кораб.

- Нос Инджебурун** представлява остър издатък в морето, намиращ се на 2-3 мили западно от нос Башьоз. Носът е нисък, скалист, със сив цвят. Нос Инджебурун и нос Башьоз са най-северните носове по Анадолския бряг, но нос Инджебурун е по-нисък от нос Башьоз. От западната страна на нос Инджебурун се намира пристанът Саръкум. Югозападно от носа се простира възвишен, еднообразен, с нищо незабележим бряг. Само на 12 мили югозападно от носа брегът е прорязан от долината Казакълдѣ, в която е разположено забележимото село Казакълдѣ.

- Маяк Инджебурун (шир. 42°06'N, дълг. 34°58'O) е поставен на носа Инджебурун. Видът на маяка е бяла каменна кула на маячен дом.

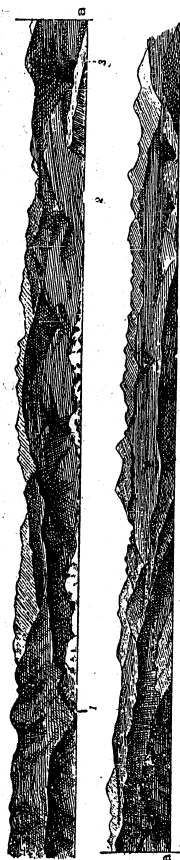
- 15 Котвеното място се намира срещу пристана Саръкум. Това котвено място се използва от парусни кораби, пристигащи тук за строителен дървен материал. При източни ветрове тук може да се застане на котва, само след като се вземат предпазни мерки.

- 20 Банка Улуза-Каяларѣ (шир. 41°58'N, дълг. 34°43'O) се намира на 13 мили югозападно от нос Инджебурун, близо до брега срещу първата долина западно от долината Казакълдѣ. Тая камениста банка с полоса невисоки надводни камъни е добре забележима от разстояние около 2 мили. Банката е разтегната на 2-3 мили в направление запад — изток (W—O); надводните камъни лежат в крайбрежната ѝ част. Банката е опасна само за кораби, плаващи близо до брега.

- 30 Котвено място. На котва може да се застане между банката и най-близкия до нея дол на разстояние 1—2 кабелта от брега, срещу селото Казакълдѣ. Дълбочината на котвеното място е 9 м.

- Долината Аянджикдереси** се намира на 6 мили западно от долината Казакълдѣ. Долината е широка; в нея растат храсти и малка гора. На места долината е покрита с ниви. В западната част на долината, в подножието на стръмния и обрасъл с гора склон на островърхата планина Иркенийонез, е разположено селото Аянджик. По долината протича река, при устието на която е забележим изхвърлен на брега потънал кораб с две мачти и без комин.

- 40 Селото Аянджик се разпознава от морето по издигания се над него стръмен склон на планината Иркенийонез, при който то е разположено. При селото има малък пристан с парен кран с товароподемност около 5 тона. За извършването на товарни операции има лихтери с товароподемност 4—6 тона и един моторен катер за буксировка. В селото за добре забележими от море дъскорезницата и складовете за дървен материал. Провизии могат да се получат в ограничено количество.

Брегът на изток от долината Аянджикереси:
1 — долината Аянджикереси, пеленг 154°, разстояние 3 мили;
2 — село Уста; 3 — нос Уста, пеленг 192°, разстояние 3,5 мили

носът има форма на тъп ъгъл, а от NO той прилича на правилен тъпоъгълен триъгълник с върха в източната част. Ця-

В селото се намират санитарно управление, митница, поща и телеграф. Има телефонна връзка с градовете Инеболу и Синоп. От село Аянджик до град Синоп е прокаран път, който е удобен за придвижване на автомобилния транспорт. Селото наброява около 3,000 жители.

Котвеното място се намира в пресичането на пеленгите: 183° — към пристана, 249° — към минарето на джамията, и 282° — към нос Уста, на разстояние 3 кабела от пристана на дълбочина 9—10 м; грунът е тиня и ситен пясък с камъни. При подхождане към котвеното място от запад трябва да се преминава на 1 мили мористо от селото Аянджик. Когато забележимият пристан в селото Аянджик бъде в створ с повдигателния кран близо до пристана (направление на створа 53°—233°), трябва да се легне на тоя створ и да се застане на котва.

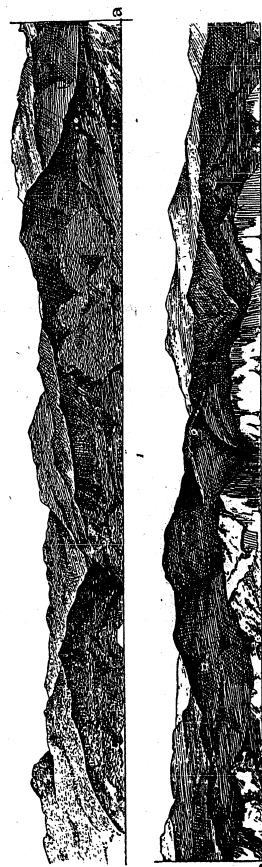
Нос Уста (Стефанос) (шир. 41°39' N, дълг. 34°30' O) се намира на 5 мили западно от селото Аянджик и се издава в морето на 1 мили в северно направление. От запад от разстояние 20 мили носът изглежда нисък, с хълмиста повърхност; след това брегът постепенно се повишава в посока на стръмната планина, издигаща се на 2 мили от носа. С постепенното приближаване носът става заоблен и по него се различават два остри върха. От NNW от разстояние 6 мили

лата повърхност на носа с изключение на забележимия белезникав скалист обрив, простиращ се западно от върха до брега почти като праволинейна тясна полоса, е покрита с растителност.

В източната част на носа е разположено малко селище. На 7 мили западно от нос Уста се влива в морето реката Дарнайчай, на брега на която е разположено селото Ярна. Западно от долината на реката Дарнайчай се възвишава забележима планина с полегат източен склон.

Котвеното място се намира от източната страна на нос Уста срещу селото Уста (Стефанос), на дълбочина от 5,5 до 9 м; грунът е тиня с пясък. Това котвено място е защитено от западните и северозападните ветрове, но е открито от север и изток. На котва може да се застане срещу устието на реката Дарнайчай.

Нос Киноглу (шир. 41°58' N, дълг. 34°11' O) се намира на 14 мили западно от нос Уста; той е оръжен с полоса подводни и надводни камъни. Носът може да се разпоз-

Брегът на долината Чатаалейтин:
1 — долината Чатаалейтин; 2 — нос Киноглу, пеленг 191°, разстояние 4,5 мили

нае по неговия бял цвят, различен от цвета на крайбрежните хълмове, и по долината Чаталзейтин, обрасла с гора и намираща се източно от носа. На 5 мили западно от нос Киноглу е разположено селото Хадживели. В това село има корабостроителница за постройката на дървени кораби. Западно от селото се намира каменист нос, близо до който се забелязва отвесна скала.

На котва може да се застане срещу долината Чаталзейтин.

Селото Абана е разположено на 7 мили западно от нос Киноглу по двата бряга на малка река, протичаща по дола, образуван от полегатите планински склонове. В източната част на дола сред дърветата се вижда село, в което е забележимо минаре на джамия. На 1.5 мили западно от селото Абана е разположено селото Илици, южно от което се простира дълбок дол. От западната страна на тоя дол, близо до брега, се издига малка планина с остър връх, покрита с растителност, а от източната страна — друга планина с тъп връх. Близо до източния склон на последната се виждат постройки.

На 6 мили западно от селото Абана е разположено забележимото село Евренъе, в което над постройките се издига джамия с минаре.

Котвено място. На котва може да се застане срещу село Абана на пеленг 169° към западния край на селото Абана. Дълбочината на котвеното място е 24 м; грунтът е дребен, черен пясък. Малките кораби се изтеглят на брега при селото.

От нос Инеболу до нос Керемпе брегът се простира на 19 мили към запад. Той е образуван от склоновете на прибрежните планини и е прорязан с многочислени долини. Брегът е малко нарязан, дълбок в прибрежната си част и чист от опасности. В долините на този участък от брега са разположени много забележими селища с минарета. Липсват удобни котвени стоянки в този участък от брега.

Нос Инеболу (Нинополи) се намира на 12 мили западно от селото Абана. Тоя нисък стръмен нос представлява склонът на източния от двата забележими хълма, разположени около неголяма долина. Западно от нос Инеболу, покрай брега, се простира нисък планински хребет. В долината между хълмовете протича малката река Инеболу, на която е построен мост. От нос Инеболу в морето се издава стар мол, завършващ с риф, образувал се от камъните на разрушената част на мола. Молът заедно с рифа се простира североизточно на 3 кабелта от брега.

Светещият знак Инеболу (шир. 41°59'N, дъл. 33°46'O) е поставен на нос Инеболу, близо до основата на мола. Видът на знака е бяла металическа мачта, поставена на здание.

Светещ буй с червен цвят се поставя на 6 кабелта източно от светещия знак Инеболу; той огражда края на мола. Премияването между буйа и мола се забранява.

Порт Инеболу е разположен при южния бряг на малката бухта, вдаваща се в брега не-

посредствено източно от нос Инеболу. Срещу порта има рейд, който е свършено открит за ветровете откъм море. При

силен вятър и вълнение корабите са принудени да излязат в море на големи дълбочини. В западната част на порта от малкия нос се издава мол, състоящ се от две колена. Молът разделя рейда на две части: западна и източна.

Натоварването и разтоварването в порта се извършва на рейда посредством лихтери с товароподемност до 10 тона.

Работите по натоварването и разтоварването са възможни само при щил, южни ветрове и при отсъствие на прибой от море. Като предмети за износ служат дървен материал, вълна, орехово дърво, зърна, плодове, килими, кожи, изделия от мед, а предмети за внос — манифактурни стоки, метали, галантерия и брашно.

За да се получи свободна практика, изисква се карантинно свидетелство и товарен манифест. При наличие на необходимите документи корабът незабавно по-

Брегът в околностите на гр. Инеболу:
1 — село Евренъе, пеленг 158°, разстояние 7.2 мили; 2 — гр. Инеболу, пеленг 211°, разстояние 7.3 мили

Град Инеболу:

1 — мор (и на него източната река); 2 — селен знак Инеболу, пеленг 95°, разстояние 2-1 кабелта; 3 — нос Инеболу; 4 — село Инеболу; 5 — нос Инеболу

лучава свободна практика, но не по-късно от зализване на слънцето.

- 5 Течението в порта при тихо време или слаби ветрове върви покрай брега на изток. Често се наблюдават мъгли в периода от март до май.

10 В порта няма лощмани, но има катер, който може да укаже на кораба къде може да се застане на котва.

- 15 **Град Инеболу** е разположен по склоновете на хълмовете, близо до нос Инеболу, и е добре забележим от море. Източният от хълмовете, наречен Молоз, има височина 149 м. Градът е областен център. В него се намират административни учреждения, болница, военна болница, приемаща моряци, поща и телеграф. Градът има паракодно съобщение с портовете на Черно море и автомобилно съобщение с град Анкара. От града могат да се вземат продукти в ограничено количество. Вода за пие-не има в достатъчно количество.

40 Климатът в района на града е здрав.

- 45 Източно от град Инеболу брегът е стръмен, скалист и без растителност. На

места по този бряг се виждат добре пластовете от съставящите го породи.

- 5 **Котвени маста.** Корабите с голямо газене застават на котва в западната част на рейда на 5 кабелта от брега, а корабите с малко газене — в източната част на рейда. В западната част на рейда на 2 мили от брега дълбочините достигат 35 м; към брега те постепенно намаляват и на 7-5 кабелта от него достигат 27 м; грунът е тъмна тиня и добре задържа котвата. На 1 кабелт източно и западно от брега, срещу маяка, дълбочината е около 9 м; при подводната част на мола дълбочината е 11 м. На дълбочина, по-голяма от 18 м, грунът е твърд пясък, който при шорм не държи котвата добре.

Град Инеболу, пеленг 225°, разстояние 1 миля

- Най-доброто котвено място, удобно за разтоварване и на-товарване, се намира на пеленг 246° към забележимото високо бяло четириъгълно здание, намиращо се на 2 кабелта северо-западно от града, на височина 100—120 м над нивото на морето; дълбочината му е 18—22 м. При тихо, ясно време може да се застане на котва даже през нощта, на 1 миля от светещия знак Инеболу, на дълбочина от 27 до 35 м; грунът е тиня. В източната част на рейда корабите могат да се прикрият от западни и северозападни ветрове, но тук котвеното място е несигурно, особено при северозападни ветрове. В тази част на рейда трябва да се предпазваме от банката с дълбочина над нея 5-5—7 м. Малките кораби могат да се швартоват към северната външна част на мола, дълбочините при който са 3 м. Дълбочината покрай вътрешната част на мола е от 1 до 1-5 м. Поради това тук могат да се швартоват само шлюпки.

- 30 **Реката Зарбана** се влива в морето на 9 мили западно от нос Инеболу. Долината на реката е гъсто обрасла с дървета, всред които се виждат отделни постройките на селото Зарбана. В източната част на долината има джамия с небоядисано минаре. На изток от долината по брега са разпръснати селища, в които няма джамии; брегът в района на селищата е изцяло покрит с растителност. Западно от реката Зарбана на стръмния скат, покрит със зеленина, на голяма височина се намира забележима скала, лишена от растителност. Скалата има вид на правилен четириъгълник, като че ли надвиснал над морето.

Срещу устието на реката Зарбана има котвено място за малки кораби.

Долина Кайран. На 4 мили западно от долината на река Зарбана се намира долината Кайран. На западния склон на долината са забележими скали, отдалечаващи се от висока скала с триъгълна форма, покрита с гъста гора. Пред тези скали до брега лежат два черни забележими надводни камъка. Пристанът Кайран се намира срещу западния склон на долината. Западно от долината Кайран крайбрежните хълмове са обрасли с гъста гора.

Долината Месет се намира на 3 мили западно от долината Кайран при крайбрежното възвишение със забележима бяла отвесна скала. По пясъчното крайбрежие на долината са разположени няколко здания, срещу които се намира малкият пристан Месет.

Потънал кораб. В точка с шир. $42^{\circ}01'N$ и дълг. $33^{\circ}25'O$ се намира потънал кораб, двете мачти на който се виждат над водата. Положението на кораба е съмнително.

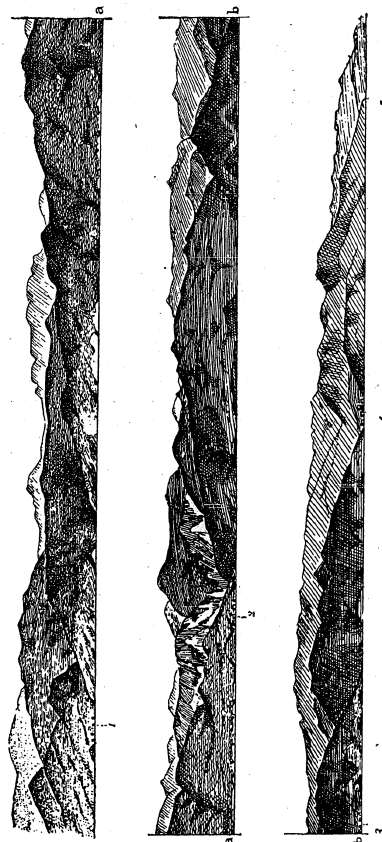
От нос Керемпе до залив Зонгулдак брегът на протежение 75 мили е нарязан и се простира към WSW . От нос Керемпе до нос Кюпеккаясь брегът е възвишен и прорязан от няколко малки долини с пясъчни плажове. На 5.5 мили WSW от нос Керемпе до брега е забележимо възвишение с триъгълна форма, при подножието на което се намира отделна скала на върха с развалини на старинно укрепление. По двете страни от това възвишение към морето изхождат малки долини, оградени с пясъчни плажове; западната долина се нарича Тимне. По-нататък западно от нос Кюпеккаясь до залива Зонгулдак брегът е възвишен, на места стръмен и прорязан с речни долини.

Забележими в тоя участък от брега са нос Керемпе, планината Гебеула (Гебеоглу) (шир. $41^{\circ}53'N$, дълг. $33^{\circ}03'O$), планината Гидерос (шир. $41^{\circ}52'N$, дълг. $32^{\circ}52'O$), планината Зифликдаг (шир. $41^{\circ}48'N$, дълг. $33^{\circ}06'O$) и планината Мервендаг (шир. $41^{\circ}43'N$, дълг. $32^{\circ}35'O$).

Брегът по цялото си протежение е дълбок в прибрежната си част и чист от опасности. По този участък от брега няма закрити от северните ветрове котвени места.

Нос Керемпе се намира на 19 мили западно от нос Инеболу. Той е образуван от разклонението на планина със забележим заострен връх със стръмни склонове; склоновете на планината са покрити с ниви. Югоизточно от тази планина се намира забележима планина с два върха.

Нос Керемпе е висок; по него се забелязва червеникава скалиста стръмнина. Носът се открива от доста голямо разстояние и е добър ориентир при приближаване към тая част на Анадолския бряг. През зимата, когато брегът е покрит със сняг и маякът се слива с околната местност, носът е трудно

Брегът от Инеболу до нос Керемпе:
1 — гр. Инеболу; 2 — село Зарбана, пеленг 181° , разстояние 8 мили; 3 — долината Кайран;
4 — долината Месет; 5 — нос Керемпе, пеленг 243° , разстояние 14 мили

Брегът в района на нос Керемпе:
1 — долината Факас, ширина 12 м, дължина 3 мили; 2 — нос Керемпе, ширина 14 м, дължина 4 мили

различим. Нос Керемпе е най-северният край на западната част на Анадолския бряг и е известен с това, че в неговия район често се наблюдават ветровито време и щормове. В района на носа твърде често духат ветрове от съвършено различни и неочаквани направления; случва се така, че при приближаване към носа северозападен вятър се сменя със североизточен или обратно. Поради това парусните кораби трябва да избягват да преминават близо до нос Керемпе.

15 Непосредствено от изток към нос Керемпе се доближава долината Факас.

20 Маяк Керемпе (шир. $42^{\circ}01'N$, дълг. $33^{\circ}21'O$) е поставен близо до края на нос Керемпе. Видът на маяка е малък бял дом с кула на върха.

25 Нос (шир. $41^{\circ}58'N$, дълг. $33^{\circ}12'O$) се намира на 7 мили WSW от нос Керемпе; той има скалисти стръмнини със сив цвят. Североизточно от носа при долинката Тимне в брега се вдава малка бухта; на западната страна при входа на бухтата се намират камъни. Носът може да се разпознае по скалата със сивкави отвесни части, намираща се западно от тоя нос. Скалата е покрита с растителност. По източната страна на скалата има малка тясна долина, известна с името Узуналитюрбетепе; по западната страна на скалата се намира друга, по-малка долина с каменисто дъно, при която в брега се вдава бухта. Брегът на върха на бухтата е образуван от склона на забележима планина.

40 Носът Кьопеккаяс (Караагач) (шир. $41^{\circ}54'N$, дълг. $33^{\circ}00'O$) се намира на 17 мили WSW от нос Керемпе и се издава от брега в западно направление. Носът е стръмен; от северозапад той има вид на дълга тъмна полоса, заоблена при

краищата. От нос Кьопеккаяс се издава в морето скала, съединяваща се с брега; от двете страни на скалата се простират пясъчни плажове. От югозападната страна на носа има малък залив, в който може да се намери прикритие от ветровете, духащи от ONO до O . Дълбочините в залива са от 5.5 до 24 м; грунтът в залива е тиня, а до брега пясък. В залива се влива малката река Караагачлиманъ, по брега на устието на която е разположен околийският град Караагач.

10 В града има корабостроителница за постройка на парусни кораби. На 3 мили югоизточно от нос Кьопеккаяс се възвишава планината Гебехула (Гебеоглу), висока 940 м.

15 Дълбокият дол Коджачайъ (Ирмак) е разположен югозападно от нос Кьопеккаяс. По дъното на дола протича реката Коджачайъ (Ирмак), близо до устието на която е разположено селище. Дълбочината срещу устието на реката на 1.5 мили от брега е 23 м; грунтът е тиня, пясък и раковини.

20 Планина Ирмак. Източно от дола Коджачайъ, недалеч от морето, се издига планината Ирмак, висока 978 м. Планината Ирмак може да служи за разпознаване на дълбокия дол Коджачайъ. Западно и южно от линията, прекарана от устието на реката Коджачайъ по направление 321° , планината има вид на правилен конус и с това се отличава от заобикалящите я планини. С постепенното отдалечаване от тази линия към североизток планината като че ли се разширява, склоновете ѝ стават по-стръмни и накрая тя приема вид на полукълбо.

25 Бухтата Кидерос се вдава в брега на 6 мили западно от нос Кьопеккаяс. Входът в бухтата поради това, че е тесен, е лошо забележим даже от близко разстояние. От нос Кьопеккаяс към запад се простира пясъчен бряг; след това той става скалист, с бели петна. На скалистия участък се вижда скала, съединена с брега посредством нисък провлак, която е източният входен нос на бухта Кидерос. Западният входен нос на бухтата се намира на 0.7 кабелт от източния; върхът му е обрасъл с растителност, а при морето завършва с голи отвесни скали. За разпознаване на бухтата може да служи забележимият като светла лента път, по който се превозват дърва.

30 Бухтата Кидерос има продълговата форма; дължината ѝ по направление $O-W$ е не повече от 3.5 кабелта, ширината — 2 кабелта. От голям подводен камък входът в бухтата се разделя на два прохода: източен и западен. Източният проход е по-широк от западния. Срещу входа в бухтата се влива река с няколко водопада, а около него преминава подводният телеграфен кабел на линията Стамбул — Синоп.

40 Дълбочината по средата на източния проход е 13.5 м, а на 7 м от източния входен нос дълбочината е 5.8 м. От западния входен нос на бухтата изхожда малък риф, дълг 17 м, с дълбочина над него, по-малка от 3 м. Дълбочината по средата на западния проход е 13 м. В самата бухта дълбочините от

Брегът в района на нос Керемпе:
1 — долина Факас, дължина 3 мили; 2 — нос Керемпе,
дължина 141', разстояние 4 мили

различим. Нос Керемпе е най-северният край на западната част на Анадолския бряг и е известен с това, че в неговия район често се наблюдават ветровито време и щормове. В района на носа твърде често духат ветрове от съвършено различни и неочаквани направления; случва се така, че при приближаване към носа северозападен вятър се сменя със североизточен или обратно. Поради това парусните кораби трябва да избягват да преминават близо до нос Керемпе.

Непосредствено от изток към нос Керемпе се доближава долината Факас.

Маяк Керемпе (шир. $42^{\circ}01'N$, дълг. $33^{\circ}21'O$) е поставен близо до края на нос Керемпе. Видът на маяка е малък бял дом с кула на върха.

Нос (шир. $41^{\circ}58'N$, дълг. $33^{\circ}12'O$) се намира на 7 мили WSW от нос Керемпе; той има скалисти стръмнини със сив цвят. Североизточно от носа при долинката Тимне в брега се вдава малка бухта; на западната страна при входа на бухтата се намират камъни. Носът може да се разпознае по скалата със сивкави отвесни части, намираща се западно от тоя нос. Скалата е покрита с растителност. По източната страна на скалата има малка тясна долина, известна с името Узуналитюрбете; по западната страна на скалата се намира друга, по-малка долина с каменисто дъно, при която в брега се вдава бухта. Брегът на върха на бухтата е образуван от склона на забележимата планина.

Носът Кьопеккаяс (Караагач) (шир. $41^{\circ}54'N$, дълг. $33^{\circ}00'O$) се намира на 17 мили WSW от нос Керемпе и се издава от брега в западно направление. Носът е стръмен; от северозапад той има вид на дълга тъмна полоса, заоблена при

краищата. От нос Кьопеккаяс се издава в морето скала, съединяваща се с брега; от двете страни на скалата се простират пясъчни плажове. От югозападната страна на носа има малък залив, в който може да се намери прикритие от ветровете, духащи от ONO до O . Дълбочините в залива са от 5.5 до 24 м; грунтът в залива е тиня, а до брега пясък. В залива се влива малката река Караагачлиманъ, по брега на устието на която е разположен околийският град Караагач.

В града има корабостроителница за постройка на парусни кораби. На 3 мили югоизточно от нос Кьопеккаяс се възвдига планината Гебехула (Гебеоглу), висока 940 м.

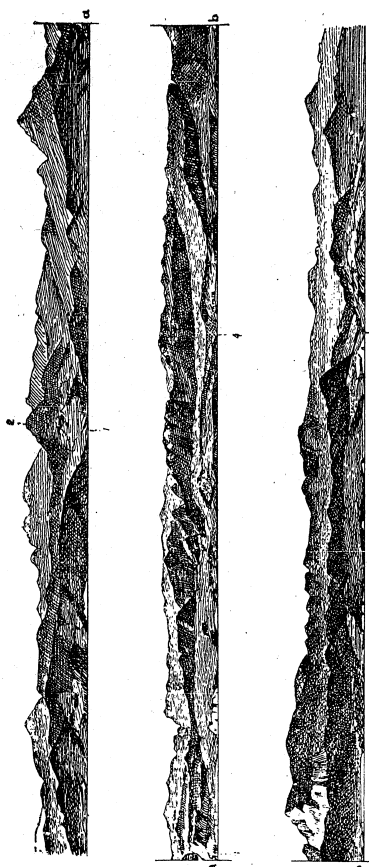
Дълбокият дол Коджачайъ (Ирмак) е разположен югозападно от нос Кьопеккаяс. По дъното на дола протича реката Коджачайъ (Ирмак), близо до устието на която е разположено селище. Дълбочината срещу устието на реката на 1.5 мили от брега е 23 м; грунтът е тиня, пясък и раковини.

Планина Ирмак. Източно от дола Коджачайъ, недалеч от морето, се издига планината Ирмак, висока 978 м. Планината Ирмак може да служи за разпознаване на дълбокия дол Коджачайъ. Западно и южно от линията, прекарана от устието на реката Коджачайъ по направление 321° , планината има вид на правилен конус и с това се отличава от заобикалящите я планини. С постепенното отдалечаване от тази линия към североизток планината като че ли се разширява, склоновете ѝ стават по-стръмни и накрая тя приема вид на полукълбо.

Бухтата Кидерос се вдава в брега на 6 мили западно от нос Кьопеккаяс. Входът в бухтата поради това, че е тесен, е лошо забележим даже от близко разстояние. От нос Кьопеккаяс към запад се простира пясъчен бряг; след това той става скалист, с бели петна. На скалестия участък се вижда скала, съединена с брега посредством нисък провлак, която е източният входен нос на бухта Кидерос. Западният входен нос на бухтата се намира на 0.7 кабелт от източния; върхът му е обрасъл с растителност, а при морето завършва с голи отвесни скали. За разпознаване на бухтата може да служи забележимият като светла лента път, по който се превозват дърва.

Бухтата Кидерос има продълговата форма; дължината ѝ по направление $O-W$ е не повече от 3.5 кабелта, ширината — 2 кабелта. От голям подводен камък входът в бухтата се разделя на два прохода: източен и западен. Източният проход е по-широк от западния. Срещу входа в бухтата се влива река с няколко водопада, а около него преминава подводният телеграфен кабел на линията Стамбул — Синоп.

Дълбочината по средата на източния проход е 13.5 м, а на 7 м от източния входен нос дълбочината е 5.8 м. От западния входен нос на бухтата изхожда малък риф, дълг 17 м, с дълбочина над него, по-малка от 3 м. Дълбочината по средата на западния проход е 13 м. В самата бухта дълбочините от

Брегът в околностите на бухта Кидерос:
1 — западът до нос Копенчанск, пеленг 112°, разстояние 8 мили; 2 — планината Гибхула; 3 — устието на р. Колжачай;
4 — бухта Кидерос, пеленг 138°, разстояние 6,2 мили; 5 — дълбочина дола Капусуо

входа към брега постепенно се намаляват от 10·5 до 5·5 м. Южната част на бухтата е дълбока, източната и западната част са плитководни, с камъни.

- Входът в бухтата Кидерос е затруднен. При силен вятър отиването в бухтата с редки изключения е невъзможно. Влизането в бухтата трябва да се извършва през източния проход. Бухтата може да побере до десет малки кораба.

- Камък с дълбочина над него 2·7 м се намира по средата на входа в бухтата Кидерос; ширината му е 32 м. Дълбочината около камъка е 7·5 м. При спокойно време камъкът е забележим по цвета на водата над него, който е различен от цвета на окръжаващата го вода.

- Планината Гидерос се намира на 1 мили югозападно от бухта Кидерос; от брега планината постепенно се повишава. 15 Всред гъстата тъмна зеленина, покриваща склоновете на планината, има белезникава скалиста стръмнина във вид на лезища и малко разтегната латинска буква „S“. Върхът на планината представлява широка плоскост с наклонен към изток склон.

- 20 **Котвено място.** Малките парусни кораби застават на котва в бухтата Кидерос недалеч от входа на дълбочина 9 м, подавайки швартовите от кърмата непосредствено на брега.

- Дълбокият дола Капусуо се намира на 5·5 мили западно от бухта Кидерос. Долът е доста добре забележим от 25 NNO; той може да бъде разпознат и на 20 мили по следните признаци: склоновете му се издигат под еднакви ъгли, при това западният (десният) склон на дола е почти гладък, а източният (левият) склон се състои от три зъбчати възвишения. На източния склон на дола се възвишава забележима висока планина Капусуотепеси със заострен връх. По 30 дъното на дола протича малка река.

- Долът Капусуо може да се разпознае по издаващия се на 13 мили западно от него нос Деликлишиле (шир. 41°48'N, дълг. 32°30'O). Тоя нос е забележим по заобленото възвишение, намиращо се при неговия край. Склонът на възвишението, обърнат към море, е стръмен. Между дола и носа брегът има еднообразен характер; забележими пунктове по него няма.

- Пристан се намира в устието на малката река, протичаща по дола Капусуо. Близко до пристана са разположени 40 няколко постройки.

- Нос Чакрас** (шир. 41°46'N, дълг. 32°27'O) с височина 424 м се намира на 3 мили югозападно от нос Деликлишиле. Носът има тъмни стръмни скалисти брегове и е добър забележим пункт при подхождане към полуостров Амасра. Върхът на носа представлява отвесна скала, долната половина на която 45 има стръмен склон, нагъбен на върха, покрит с растителност; от изток тоя склон изглежда започващ при самия връх на

носа. От близко разстояние западно от отвесната скала се открива друга жълтеникава скала във вид на отделен остров.

- Заливът Амасра се вдава в брега между нос Чакрас и намиращия се от него на запад полуостров Амасра, имащ няколко издатъка. Бреговете на залива са предимно стръмни и дълбоки в прибрежната си част. Източният бряг е прорязан от долините на няколко реки. Западният бряг е окръжен с тясна ивица отмел с дълбочини, по-малки от 3 м. По този отмел на места лежат камъни. Дълбочината при входа на залива е 25 м; източно от входа дълбочините се намаляват постепенно и при източния бряг достигат 10 м.

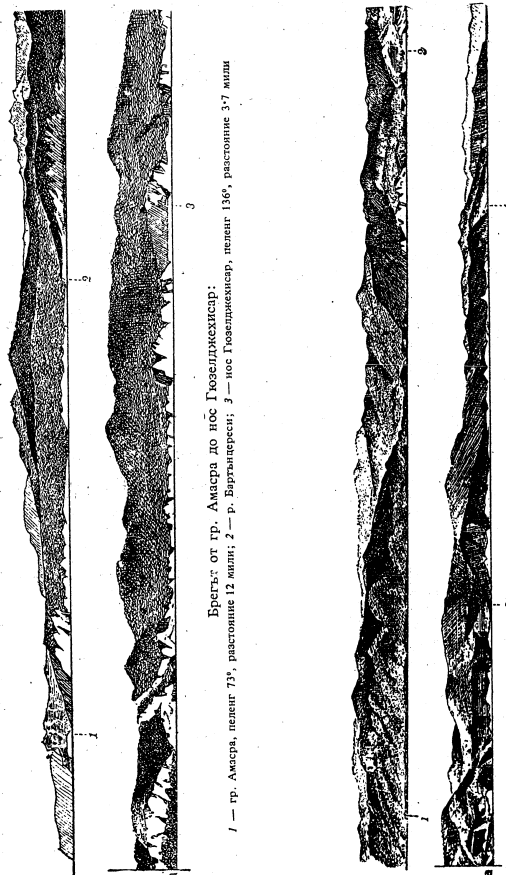
- В западната част на залива Амасра в брега се вдават две бухти, образувани от полуостров Амасра; в тях могат да застават на котва малки кораби. Заливът е чист от опасности; грунътът в него е пясък.

- Полуостровът Амасра (Астра) се намира на разстояние около 3 мили западно от нос Чакрас и има два продълговати издатъка: западен и източен. Полуостровът е съединен с материка с широк и нисък провлак. Западният издатък се намира от северозападната страна на полуострова и е съединен с него посредством тясна пясъчна полоса. Над пясъчната полоса при щормово време вълните преливат, поради това тук е построен мост. При приближаване от запад широкият западен издатък изглежда като отделен остров. Източният издатък е изтеглен на изток и по размери е много по-малък от западния. На 1 мили югозападно от полуострова се издига забележима планина, склоновете на която са покрити с лозя. При подхождане към залив Амасра добър ориентир е планината Саграда, достигаща по-рано височина 457 м. През 1825 г. вследствие хлътваването на сушата долната част на планината отишла под водата; останалата част се спуска стръмно в морето.

- На 1 кабелт северно от полуостров Амасра се намира малък остров с дължина около 300 м. Островът е нисък; бреговете му имат жълтеникав цвят. Между този остров и полуострова има тесен проход; дълбочините по средата на прохода са 16.5 — 25 м. Северният бряг на острова е дълбок в прибрежната си част, поради това покрай него може да се преминава на близко разстояние.

- Маяк Амасра (шир. 41°46' N, дълг. 32°24' O) е поставен на върха на западния издатък на полуостров Амасра. Видът на маяка е бяла каменна кула.

- Бухта Западна (Кючюк лиман) се вдава в западния бряг на полуострова Амасра. Бухтата е открита от северозапад и се предпочита от малките кораби, пристигащи през лятото в залив Амасра, тъй като в тази част от Анадолския бряг през това годишно време господствуват североизточни и източни ветрове. Зиб от тия направления не захожда в бухтата. Дълбочината при входа на бухтата е около 16 м; към брега тя се

Брегът от гр. Амасра до нос Гюзелмехисар:

1 — гр. Амасра, пеленг 71°, разстояние 12 мили; 2 — р. Биртангиреси; 3 — нос Гюзелмехисар, пеленг 136°, разстояние 3-7 мили

Брегът на залив Амасра:

1 — нос Чакрас, пеленг 155°, разстояние 4.2 мили; 2 — гр. Амасра, пеленг 188°, разстояние 5 мили; 3 — бухта Гюзелмехисар; 4 — устието на р. Биртангиреси

намалява до 4.5—5.5 м. Грунтът предимно е ситен пясък, но се срещат камък и водорасли. При влизане корабите трябва да се придържат към средата на бухтата, предпазвайки се от рифа, издаващ се от северния входен нос.

- 5 На източния бряг на бухтата има корабостроителница за постройка на малки дървени кораби.

- бухта Източната (Бююклиман) се вдава в източния бряг на полуостров Амасра. От източния край на полуостров Амасра продължава мол. Източно от мола се простира риф, който пречи на захождането на вълнението в бухтата. Източният край на рифа се намира на 1.5 кабелта източно от източния край на полуострова. От носа на южния бряг на бухтата се простира риф, край на който се ограндава с буй. Тези рифове стесняват входа в бухтата до 2.5 кабелта. Близко до западния бряг на бухтата се намира верига от камъни, представляваща вероятни останки от стар мол. Грунтът на бухтата е ситен пясък, а близо до брега — камъни. В бухтата могат да застанат на котва големи кораби. При стоянката тук на котва трябва да се има предвид, че след полунощ в бухтата духат южни и югоизточни ветрове.

- 20 Потънал кораб лежи близо до рифа в източната бухта. Огън е поставен временно на външния край на мола. Видът на установката е металическа мачта с рея.

- 25 При подхождане към котвеното място трябва да се преминава на голямо разстояние от тоя огън.

- Градът Амасра е разположен на полуостров Амасра и се разделя на две части. Двете части на брега са оградени със старинни стени. Около града са запазили полуразрушени батареи. Близко до града протича реката Дегерменагъз. В града няма водопровод. На корабите вода се доставя в бочки или с шлюпки от околностите на града. Пресни продукти могат да се вземат от пазара.

- 30 Градът е център на община; търговското му значение не е голямо. В него има поща и телеграф. Има паракходно съобщение с черноморските портове на Турция.

- 35 **Котвено място.** Котвеното място за големи кораби се намира в западната част на залива Амасра източно от полуостров Амасра на дълбочина 20 м; грунтът е лепкава тиня. Това котвено място е открито за северните и североизточните ветрове. През лятото тук стоянката е спокойна.

- 40 Малките кораби могат да застанат на котва в източната и западната бухта. Котвеното място в източната бухта се намира югоизточно от града на дълбочини 14 — 5.5 м; грунтът е пясък. Западната бухта е открита за западните ветрове; през лятото при господстващи източни ветрове тя е добро прикритие.

- 45 **Бухтата Тарлаагзъкою** се вдава незначително в брега на 2.5 мили югозападно от полуостров Амасра. От запад бухтата е ограничена с тъл нос, покрит с растителност, който има

сива скалиста стръмнина. Източният входен нос на бухтата е по-нисък, отколкото западният. Около носа се намира остров. Северно от острова лежи камък. Дълбочината на 1 кабелт западно от острова е около 18 м. Бухтата е защитена от северните ветрове и е чиста от опасности. На брега във върха на бухтата има забележимо здание. На 5 кабелта югозападно от бухтата е разположено забележимото село Тарлаагзъ, откъдето се изнасят нискокачествени въглища. На 2.5 мили западно от бухтата Тарлаагзъкою се вижда нос Бартън (шир. 41°43' N, дълг. 32°18' O), който се разпознава по ярките си бели петна.

- 10 Котвеното място се намира по средата на бухтата на дълбочина 18 м; грунтът е пясък. Отивайки към това котвено място, трябва да се държи курс 191° към зданието, стоящо на брега при върха на бухтата.

- 15 **Реката Бартъндереси** се влива в морето 8 мили югозападно от полуостров Амасра между две възвишения. Западното възвишение е със заоблена форма и е покрито с растителност; източното възвишение има полегати склонове и бели петна при подножието си. Бреговете на реката са покрити с растителност; на места по тях са разположени ниви. Ширината на реката е от 53 до 107 м; дълбочината на бара през лятото е 2.7 м. Фарватерът, водещ през бара, преминава между скалисти издатъци на бреговете, по-близо към източния бряг.

- 20 Дълбочината на фарватера в реката е от 7.6 до 10 м. На 5.5 мили от устието на реката е разположен град Бартън. При влизане в устието на реката трябва да се придържаме към източния бряг. Заобикаляйки тинестата коса, изхождаща от западния бряг на реката, която е продължение на бара на реката, корабите обикновено веднага се спират за натоварване на дървения материал. Тази стоянка е защитена от зиб. Нагоре по реката на половината път от устието на реката до град Бартън е разположено малко селище, до което идват каботажните кораби. При това селище корабите се швартуват непосредствено към брега. До град Бартън при обикновеното ниво

- 25 могат да дойдат само шлюпки.
- 30 Средната скорост на течението в реката е 2.5 възла.
- 35 Лоцмани. В град Бартън има лоцманска станция.
- Град Бартън е разположен по бреговете на реката Бартъндереси на 5.5 мили от устието. Градът е сравнително голям и е околйски център. Близко до него на източния бряг има корабостроителница, в която се строят парусни кораби, които се спускат в реката при пролетните пълноводия. В града могат да се получат пресни продукти. Има поща и телеграф. Изнасят се главно дървени материали.

- 40 **Котвено място.** На котва може да се застане срещу устието на реката Бартъндереси на дълбочини 18 — 27 м; грунтът е пясък с примес на глина.

- 45

Нос Гюзелджехисар (шир. $41^{\circ}39'N$, дълг. $32^{\circ}10'O$) се намира на 3.5 мили югозападно от устието на река Баръндереси. Носът е каменит и скалист, при това отвесните му скали са по-светли, отколкото скалите на намиращия се западно от него нос Филиос. На носа се намира ниска планина с коничен връх. Западно от носа има забележимо голямо здание. Западно от носа се простира скалист бряг, преминаващ при приближаването си към нос Филиос в пясъчен. В този участък от брега се издига забележима планина с овална форма. Дълбочините покрай него се менят твърде неравномерно, но опасности няма.

Нос Филиос (шир. $41^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е нисък, с червеникави склонове и се намира на разстояние около 8 мили югозападно от нос Гюзелджехисар. Брегът на носа е окръжен с пясъчни плажове; по него има пясъчни хълмове, сред които се издигат две скали.

На 6 кабелта югозападно от носа се простира отмел, на който се намират надводни камъни. От запад, гледан от голямо разстояние, носът има вид на остров, при приближаването към който се открива дълг, постепенно повишаващ се провлак, съединяващ носа с материка. На върха на носа се забелязват останки от стара кула. По западния склон на носа и в съседната лъсчина са разположени селища. Околните крайбрежни планини, значително понижавайки се към носа, образуват близо до него малки долини. Склоновете на тия планини са покрити с по-редки гори, отколкото окръжаващите ги планини. Източно от нос Филиос в морето се влива река Филиосчай. От нанесен остров устието на реката се разделя на два ръкава. Реката не е дълбока; в източния ръкав дълбочините на протежение 3 кабелта от устието са от 1.8 до 2.1 м; в западния ръкав дълбочините са още по-малки. Течението на реката е доста бързо и зависи от годишното време.

Трябва да се има предвид, че при приближаване към устието на реката големите дълбочини рязко се намаляват до 55 м, а на 1.7 кабелта от брега — до 9 м. Грунтът близо до брега е тиня. Когато корабът наближи до дълбочина 9 м, нос Филиос застава в створ с източния връх на планината Тюркали, издигаща се южно от носа. Близо до брега дълбочините също така бързо намаляват и на 0.5 кабелт от брега те са 5.5 м. На известно разстояние от устието на реката е разположено малкото село Хисарънюн.

Селото Филиос е разположено на 1 миля южно от нос Филиос и на 5 кабелта от брега. През 1928 г. селото наброявало всичко 300 жители. Сега броят на жителите във връзка с построяването на железен път е нараснал. Въглища, течено гориво и провизии тук не могат да се получат. Корабите, които отиват в рейд Филиос, попълват запасите си от въглища,

вода и продоволствия в порт Зонгулдак. Ежедневно от селото за град Зонгулдак и Амасра отива моторен катер.

Пристан с дължина 120 м и ширина 18 м се намира на 1 миля SSW от нос Филиос срещу селото Филиос. Височината на пристана е 4 м. На него има три подвижни парни крана с товароподемност 3 тона всеки. По пристана е прекарано теснолинейно железопътно разклонение, съединяващо се с железния път, водещ от железопътната станция на селото Филиос навътре в страната и покрай брега до град Ерегли. В щормово време при пристана се наблюдава прибой, поради което подхождането към него е невъзможно. В този случай лихтерите и парусните кораби застават на котва на дълбочина 7 м мористо от пристана, а шлюпките пристават към брега точно от пристана. Най-доброто място за излизане на брега при вълнение се намира на 6.5 кабелта югозападно от пристана, където брегът е стръмен и дълбок; тук прибой почти не се образува.

Огън Филиос (шир. $41^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}03'O$) е поставен на края на пристана. Видът на установката е бяла металическа мачта.

Рейд Филиос се намира югозападно от нос Филиос срещу селото Филиос. Рейдът е открит за северните ветрове. При подхождане към рейда от запад в началото се открива нос Филиос с развалините от кула на върха, след това пристанът срещу селото Филиос и забележимото дърво (шир. $41^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$). Дълбочината в рейда е повече от 20 м. 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние около 2 кабелта. Наличното течение в рейда зависи главно от вятъра.

Товаро-разтоварителните работи се извършват на рейда с помощта на лихтери. За буксировка на лихтерите има моторен катер.

Корабът може да получи свободна практика в порт Зонгулдак. За тази цел трябва да се представи карантинно свидетелство с турска виза от последния посетен пункт, документи за дератизация, товарен манифест, разписка за заплащането на маячните такси, екипажен списък и свидетелство за регистровата вместимост на кораба. Хранителните продукти, спиртът и тютюнът трябва да бъдат запечатани. Представителите на митническите власти могат да съпровождат кораба от порт Зонгулдак до рейд Филиос. В село Филиос има митнически представител. Корабите, следващи от рейд Филиос за турски портове и получили митнически документ в порт Зонгулдак, не е необходимо да се завръщат в последния, за да получат разрешение за излизане. Корабите, следващи от рейд Филиос за чуждестранни (загранични) портове, трябва да се върнат в порт Зонгулдак, за да получат разрешение за излизане.

Забранява се на рейда да се използва корабната радиостанция.

Котвени места. Котвеното място се намира на 3—5 кабелта северозападно от пристана на створа на камъните, намиращи се до нос Филиос с нос Бартън (направление на створа 231°—51°). Дълбочините на котвеното място са от 15 до 35 м; грунтът е пясък. Подхождането към котвеното място трябва да става само през деня, като постоянно се измерват дълбочините. След като скалистият нос Килимлибурун, намиращ се на 6 мили югозападно от нос Филиос, бъде преминал на безопасно разстояние, трябва да се върви с курс 130° към пристана срещу селото Филиос. На котва се застаета, когато корабът дойде на гореуказания створ. Тоя створ не трябва да се пресича към изток, тъй като дълбочините към брега бързо се намаляват, а между линията на тоя створ и брега на SSW от нос Филиос се намират каменисти банки с дълбочини над тях от 1 до 3 м. Корабите с по-голямо газене трябва да бъдат особено предпазливи при заставане на котва в тази част на рейда.

На котва може да се застане също така в пресичането на пелените: 64° — към развалините на кулата на нос Филиос, 133° — към пристана и 210° — към забележимото дърво. Дълбочината на това котвено място е 20 м; грунтът е тина с пясък и държи котвата добре. При първите признаци за лошо време трябва да се застаета на котва по пеленг 90° към развалините на кулата на дълбочини от 32 до 38 м.

Удобно котвено място се намира по продължение на направиенето на пристана в точка, от която нос Бартън и Гюзелджехисар се виждат в такова отдалечение от створа, както носовите Гюзелджехисар и Филиос. Това котвено място се нарича вътрешно за разлика от описаните котвени места, които се наричат външни. При преминаване от вътрешното котвено място във външните котвени места трябва да се върви с курс 0° до тогава, докато зад нос Филиос не се покаже сиво двуетажно здание, което е отделно от група малки постройки по брега на реката Филиосчайъ.

При заставане на котва в рейда трябва да се има предвид, че западно от препоръчаните котвени места дълбочините рязко се увеличават. Така например на 1.2 мили западно от пристана дълбочината е около 250 м.

При северен вятър в рейда се появява зиб, който усложнява или въобще прави невъзможно товаренето в него. При тоя случай корабът трябва да се премести малко северозападно от котвеното място на големи дълбочини.

В рейда щормовите ветрове започват да духат неочаквано; освен това е невъзможно своевременно да се забележи дрейфът на кораба поради липса на брегови ориентирни. Ето защо през нощта винаги трябва да се застаета на котва на външните котвени места.

В случай на появяване признаци за щормово време корабът трябва да бъде всякога готов за снемане от котва.

Селото Килимли е разположено на 6 мили югозападно от нос Филиос и е забележимо по джамията, която се открива само от близко разстояние. В селото има корабостроителница за построяване на малки дървени съдове. В околностите на селото Килимли се копаят доброкачествени въглища, които на лихтери се превозват в порт Зонгулдак за натоварване на корабите. Това място е едно от най-значителните в Зонгулдакския въглищен басейн. Брегот западно от селото Килимли до порт Зонгулдак е планински, постепенно повишаващ се с приближаването към порт Зонгулдак. Планините тук имат остри върхове.

Зонгу дакският залив се вдава в брега на 12 мили югозападно от Филиос между носовите Зонгулдак и Домуз. Заливът има форма на полукръг. Бреговете на залива са предимно високи и стръмни. Във върха на залива се влива реката Зонгулдак; бреговете ѝ са ниски и пясъчни. На източния бряг на залива е разположен портовият град Зонгулдак. При подхождане към залива Зонгулдак най-забележителни са мачтите на радиотелеграфната станция, разположена на хълма източно от порта, минарето на джамията в града, високият каменен комин на югоизточния бряг на залива и бялото правоъгълно здание на градската болница, разположено на хълма в чертите на града. При подхождане към залива от изток характерни ориентирни са кратерът на загаснал вулкан и веригата конусообразни планини.

Дълбочините при входа в залива са от 26 до 31 м. Към върха на залива дълбочините постепенно се намаляват. 10-метровата изобата във върха на залива преминава по направление NO—SW на разстояние 2.5 кабелта от устието на река Зонгулдак.

В районите, съседни на залива Зонгулдак, има залежи от каменни въглища, откъдето главно се добиват.

Котвеното място се намира в залива на дълбочина 24 м; грунтът е камък с доста дебел слой пясък и глина. При силни западни и североизточни ветрове това котвено място е несигурно.

Нос Зонгулдак се издава на 12 мили WSW от нос Филиос. Носът представлява широк издатък в морето с висок и стръмен бряг и служи за източен входен нос на залива Зонгулдак.

Маяк Зонгулдак (шир. 41°28'N, дълг. 31°49'O) е поставен на нос Зонгулдак. Видът на маяка е бяла каменна кула до маячен дом.

Порт Зонгулдак е разположен при източния бряг на залива Зонгулдак. Той е главен порт на западната част на Анадолския бряг и най-важен порт на Турция по износа на въглища.

Портът се състои от гаван, който е образуван от мол, изхождащ от източния бряг, и рейд, намиращ се западно от порта. Той разполага с два буксира и няколко лихтера. Малък ремонт на кораба може да бъде извършен в работилниците на въглищната компания.

Корабите, които имат нужда от попълнение на запасите си от въглища, трябва да застанат на котва по средата на гавана, където въглищата се поднасят на лихтери; скоростта на натоварването на въглищата е 60—70 тона в час. В складовете на порта всякога има голям запас доброкачествени въглища.

В порта има карантинна станция; тук може да се извърши дератизация на кораба.

В порт Зонгулдак е установен строг санитарен и митнически контрол. На портските власти е необходимо да се представят документи за товара, за запладените лодмански и маячни такси, както и списък на екипажа. При стоянка в порта се запечатват запасите от продоволствие, спирт и тютюн.

От порта се изнасят въглища, а се внасят дървени подпори. В порта има радиостанция.

Лодмани. За влизане в порт Зонгулдак е задължително лодманското провеждане. Корабите, насочващи се в порта, след като се приближат към него на такова разстояние, че да се виждат, са длъжни да вдигнат на топ-мачтата флага „F“ („F“) по Международния свод на сигналите. Лодманите се изпращат на буксирите и провеждат корабите до причалите на гавана.

Спасителна станция с ракетен апарат се намира около порт Зонгулдак.

Гаванът на порт Зонгулдак има дължина 700 м и ширина 350 м. От север гаванът е защитен от северния мол, който има две колена и се простира от източния бряг на залива; първото колено на мола има дължина 300 м и е насочено на югозапад, а второто колено с протежение около 500 м е насочено към запад. Краят на мола е завит на югозапад и е закръглен; на него е поставен ажурен металически светещ знак.

По първото колено на мола е прекарано железопътно разклонение и освен това на вътрешната му страна има два издатъка, служещи за причали.

От запад гаванът на порта е защитен от западен мол с ширина 100 м, простиращ се от южния бряг на залива на 420 м към NNO. Североизточният ъгъл на мола е закръглен и на него е поставен огън. Северозападният ъгъл на мола е изтеглен около 40 м и също е закръглен; на него също е поставен огън.

Южният бряг на гавана е образуван от кейова стена, отдалечаваща се от западния мол към OSO; дължината на кейо-

вата стена е 480 м и е наречена въглищна. На краищата на кейовата стена е поставен по един огън.

Източната част на въглищната кейова стена се доближава до широката основа на товарния причал, отдалечаващ се от южния бряг на устието на вливащата се в гавана река Зонгулдак приблизително на 300 м към NNW.

На западния ъгъл на товарния причал е поставен огън.

Централната и южната част на акваторията на гавана, с изключение на върха на басейна, образуван от въглищната кейова стена и товарния причал, са протралени на дълбочина 10 м (1953 г.); върхът на басейна има дълбочина 7 м. Северната част на гавана, заключена между първото колено на северния мол и източния бряг на гавана, и малката полоса на акваторията, допираща се до указания бряг, са протралени на дълбочина 7 м (1953 г.). На 140 м южно от края на първото колено на северния мол има потънал кораб с дълбочина 2,5 м.

Склонението на компаса в гавана е $2\frac{3}{4}^{\circ}$ O (1954 г.); годишното увеличение е 3'.

В гавана има въглищен елеватор и други механизирани товаро-разтоварителни средства.

В североизточната част на гавана се намира карантинната станция, при която има причал; няколко малки причала се намират на източния бряг на гавана.

При стоянка до причалите на гавана може да се вземе вода; на корабите, стоящи на котва, се подвозва вода с водоналивен съд.

Забележка. Извършваната в течение на редица години реконструкция на гавана на порт Зонгулдак понастоящем в основата си е завършена и тук се дава кратко описание на вече реконструирания гаван. Но тъй като още няма изчерпателни данни за новото оборудване на гавана и препоръки за влизането в него, препоръчва се настоятелно при посещение на гавана да бъдем твърде предпазливи.

Градът Зонгулдак е разположен на брега на устието на реката Зонгулдак. В града се намират административни учреждения, портово управление, хотели, поща и телеграф.

В него може да се вземе прясно месо и зеленчуци. През град Зонгулдак преминава железният път Брегли—Зонгулдак—Филиос. Има параходно съобщение с турските и чуждестранните портове.

Нос Домуз (шир. $41^{\circ}27' N$, дълг. $31^{\circ}46' O$) се намира на 2 мили WSW от нос Зонгулдак и значително се издава в морето, ограничавайки залива Зонгулдак от запад. Брегът на носа е висок, стръмен и дълбок в прибрежната си част.

Котвеното място се намира на 5 кабелта от западния край на нос Домуз на дълбочина 31 м. Към брега дълбочините рязко се намаляват до 5,5—7 м. Близко до брега се намират камъни.

От залива Зонгулдак до бухта Ерегли брегът на протежение 20 мили има общо направление към югозапад. От залив Зонгулдак до нос Олюдже брегът на разстояние 18 мили продължава в югозападно направление. От нос Олюдже брегът завива на юг и продължава в това направление на разстояние около 2 мили към юг до нос Баба, северния входен нос на бухта Ерегли. Описваният бряг е висок и планински. Той е покрит с гъста гора и пресечен с много дълбоки долове. В този участък в брега се вдава бухтата Козлулиманъ и няколко малки бухти.

Забележими носове тук са Зонгулдак и Олюдже. На 3-5 мили западно от бухта Козлулиманъ се намира устието на реката Илису, западно от което на 3 мили протича реката Бююкокоюшне, а на 4 мили — реката Кючюкокоюшне. На 6 мили западно от реката Кючюкокоюшне в брега се вдава бухтата Чавушагъз, на брега на която е разположено селище. На 3 мили западно от това селище се намира селото Кьосеагъз.

Котвени места. На котва може да се застане в залива Зонгулдак и бухта Козлулиманъ. Котвената стоянка в бухтата Козлулиманъ е открита за северните и западните ветрове.

Бухтата Козлулиманъ се вдава в брега непосредствено западно от залива Зонгулдак между нос Домуз и намиращия се на 1-7 мили югозападно от него нос Алесо. Бреговете на бухтата са образувани предимно от стръмните, обрасли с гора склонове на високите крайбрежни планини. Бухтата може да се разпознае по постройките на селото, разположено в долината на реката, вливаща се в южната част на бухтата. Западният склон на долината е висок и стръмен, източният склон е по-нисък и стръмен.

Дълбочините при входа на бухтата са от 20 до 26 м. 10-метровата изобата преминава покрай югоизточния бряг на бухтата на разстояние 1 кабелт от него, с изключение в южната част, където тя се отдалечава от брега на разстояние 2 кабелта. Близко до брега дълбочините постепенно се намаляват до 1 м. В близост на брега на места се намират надводни камъни. В съседните райони на бухтата се намират камено-въглени мини. При крайна необходимост с разрешение на местните власти в бухтата могат да се получат въглища, които се подвозват към брега по теснолинейна железница. За натоварване въглищата на лихтери на брега на долината има малък пристан, дълбочината при който е 3-3 м. При благоприятно време натоварването на въглищата се извършва със скорост 300—700 тона на ден. Въглищата тук са доброкачествени.

За корабите, които отиват в бухта Козлулиманъ, не е задължително предварителното отбиване в порт Зонгулдак за изпълнение на карантинните и митническите формалности. Но

за оформяване на документите е необходимо капитаните на корабите да отидат там сами.

Швартова бочка се поставя северозападно от указаната долина в точка с координати: шир. $41^{\circ}26'8''N$, дълг. $31^{\circ}45'9''O$.

Котвеното място се намира по средата на бухтата на 3 кабелта от брега на линията, съединяваща входните носове. Дълбочината на котвеното място е 20—22 м; грунът е пясък. На големите дълбочини грунът е тиня с пясък. За да се ускори натоварването на въглищата, корабът може да застане близо до брега.

Бухтата се използва от всички кораби за котвена стоянка главно през лятото. Парусните кораби се отбиват в бухтата за въглища през май и по-късно и застават северозточно от долината, за да бъдат под защитата на нос Домуз, тъй като в нея през това време господствуват североизточни ветрове. През май тук са чести силни щормове от *NNO*, а през лятото и в началото на есента котвената стоянка е свършено безопасна.

Нос Олюдже се издава на 17 мили *WSW* от бухта Козлулиманъ. Носът се явява северният край на широк издигнат издатък и ограничава от запад малката бухта Дегирименгъз. Маяк Олюдже (шир. $41^{\circ}19'N$, дълг. $31^{\circ}23'O$) е поставен на нос Олюдже. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Котвеното място за кораби с голямо газене се намира на 4 кабелта югоизточно от маяка Олюдже на дълбочина 11 м.

От бухта Ерегли до Босфорския пролив

От бухта Ерегли до Босфорския пролив западната част на Анадолския бряг се простира на 110 мили в общо направление към запад. От бухта Ерегли до нос Кефкен брегът на протежение около 58 мили в началото има направление към *SSW*, след това плавно завива към *WNW*, образувайки обширен залив без наименование. От нос Кефкен до Босфорския пролив нарязаният бряг се простира на 52 мили с общо направление на запад.

Планините в западната част на Анадолския бряг са значително по-ниски от планините в източната част. Макар той бряг да е по-нисък, той запазва предимно стръмния си характер. Склоновете на крайбрежните планини в по-голямата си част са покрити с гора.

Като забележими пунктове по описвания бряг могат да служат: носовите Баба и Кефкен, планината Кюрекчидаг (шир. $41^{\circ}02'N$, дълг. $31^{\circ}35'O$), планината (шир. $41^{\circ}00'N$, дълг. $31^{\circ}06'O$) с трите върха, планините Кефкен, Кандра (шир. $41^{\circ}07'N$, дълг. $30^{\circ}13'O$), Агва (шир. $41^{\circ}02'N$, дълг. $29^{\circ}54'O$) и Чаталдаг (шир. $41^{\circ}03'N$, дълг. $29^{\circ}18'O$). Брегът е дълбок в прибрежната си част; далеч издаващи се от брега опасности

няма. Котвените места са разположени покрай брега и са открити за северните ветрове. Изключение прави бухтата Ерегли, представляваща най-закритата и удобна котвена стоянка.

- 5 **Бухтата Ерегли** се вдава в брега на 1 миля в източно направление между нос Баба и отстоящия от него южно на 2.5 мили нос Ченгелкая. Бухтата е просторна и достъпна за кораби с всякакво газене, но е открита за ветровете, духащи от *S* до *NW*. Тя е най-близкото до Босфорския пролив котвено място за кораби с голямо газене. Това обстоятелство е важно за мореплавателите, понеже при господстващи през зимата североизточни ветрове влизат в Босфора обикновено се закрива с мъгла, а в бухтата Ерегли може да се изчака благоприятно време.

- 15 Бреговете на бухтата са предимно ниски. Южната част на източния бряг е блатиста; тук в бухтата се вливат две рекички. В североизточната част на бухтата е разположен портовият град Ерегли. Във върха на бухтата, близо до морето, има възвишение с два върха. Западният склон на възвишението се спуска стръмно към морето. Дълбочините в бухтата Ерегли от входа към бреговете равномерно се намаляват от 18 до 3.5 м. Грунтът в бухтата е тиня с пясък.

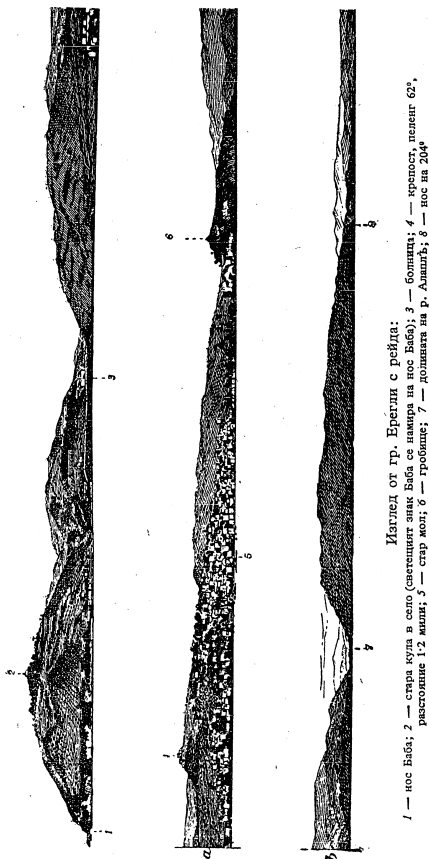
- В северната част на бухтата се извършват работи по оборудването на порта.

- 25 Опасен за плаване район се намира в северната част на бухтата. В тоя район лежали около 20 потънали кораба, мачтите на които на места се виждали над водата. Районът се ограждал с два зелени и един червен буй. Преминаването северно от линията, съединяваща нос Баба с края на стария мол, било опасно.

- 30 По сведения от 1951 г. били извършени работи по почистването на тоя район от потъналите кораби.

- Нос Баба** е югозападният край на високо и стръмно издаване на брега и служи като северен входен нос на бухта Ерегли. Ностът е образуван от склона на планината Баба, очертаващ се на фона на високия бряг с тъмния си цвят. От запад на носа се виждат две вдлъбнатини. Южно от дясната вдлъбнатина е разположено бяло здание, на което е поставен светещият знак Баба. В облачно време при подхождане от *WNW* доста по-рано от носа и светещия знак на него се забелязва тъмната планина с раздвоен връх, възвишаваща се североизточно от носа. По направление 287° тази планина се скрива зад носа. Вдясно от нос Баба се намира дълбока лъсчина и възвишение с тили върхове, а вляво на носа — крайбрежна планина.

- 45 При приближаване към носа с курсове, близки до 150°, от разстояние 30 мили планината Баба се открива във вид на два съвършено еднакви тъмни раздвоени върха, на които лявата част е по-висока от дясната. По-северно се възвишава

Изглед от гр. Ерегли с река:
1 — нос Баба; 2 — стар кула в село (светещият знак Баба се намира на нос Баба); 3 — ботаци; 4 — височина, височина 62';
разстояние 1.2 мили; 5 — стар мол; 6 — гробове; 7 — долината на р. Алшиз; 8 — нос на 204'

още една планина, на която левият край е тъп, а десният —
 5 тъглест. Зад планината Баба се вижда по-светла планина с по-
 легат склон, а вдясно — дълга полоса от брега със същия
 цвят, както и планината Баба. Левият край на тая полоса е
 висок и закръглен, а десният — полегат. Близко до левия край
 на тази брегова полоса се забелязва възвишение със закръглен
 връх. Когато корабът се намира северно от нос Баба, свете-
 10 щият знак Баба се закрива, а носът има вид на правилен
 триъгълник, отделящ се с дълбока падина от планината, ви-
 дима източно от него. От NNO нос Баба има вид на буквата
 „М“, на която лявата част е по-висока от дясната. От NO от
 близко разстояние се виждат три върха на планината, сред-
 ният от които е по-висок и широк от крайните; от разсто-
 15 яние, по-голямо от 30 мили, планината Баба изглежда като
 остров.

На 1 кабелт южно от носа се простира риф с дълбочини
 над него 6 м, поради това носът трябва да се преминава на
 разстояние, не по-малко от 2 кабелта.

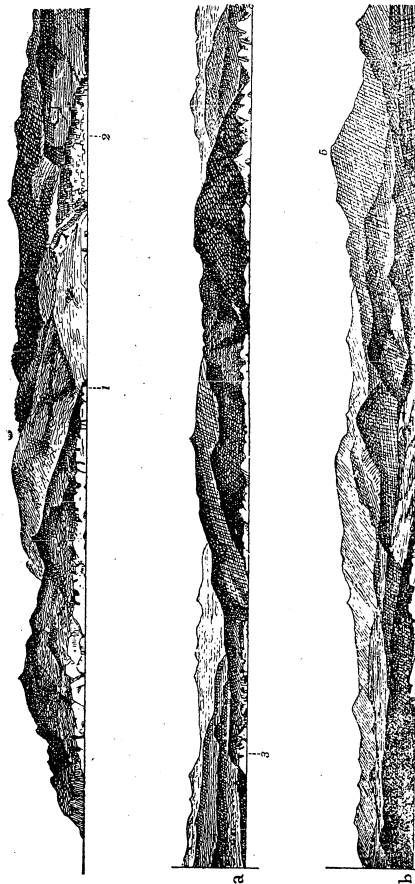
На 1-3 кабелта източно от нос Баба от брега по направ-
 20 ление 167° на 4-4 кабелта се издава мол с височина 2 м. Към
 него могат да се швартоват малки кораби.

Светещият знак Баба (шир. 41°18' N, дълг. 31°23' O)
 е поставен близо до батареята на нос Баба. Видът на знака е
 25 бяла металическа мачта, поставена на бяло здание с червен
 покрив.

Светещият знак Брегли (шир. 41°17' N, дълг. 31°23' O)
 е поставен на края на мола, отдалечаващ се от нос Баба. Видът
 на знака е бяла каменна кула.

Порт Брегли е разположен в северната част на бухта
 30 Брегли. Някога портът се е състоял от малък гаван, закрит
 със западен мол, издаващ се от брега на 7-5 кабелта OSO от
 нос Баба. Но с времето молът се е разрушил и станал
 негоден. Общата дължина на останките от мола е около
 480 м. Близко до мола има дървен пристан с дължина 50 м;
 35 дълбочините при него са от 2-7 до 3-7 м. До северния бряг
 на бухтата е построен пристан с дължина 180 м; на него
 има кран за товарене въглища в лихтерите. В порта има
 няколко корабостроителници за постройка на малки кораби, а
 също така лихтери, буксир и спасителен кораб.

Въглища в порт Брегли се доставят на лихтери или кораби
 40 от каменовъглените мини Чамлъ и Чандълъ, намиращи се на
 9 мили североизточно от бухта Брегли. Въглищата могат да
 се товарят на корабите непосредствено до брега срещу каме-
 новъглените мини. Корабите, които отиват за въглища в ми-
 45 ната Чандълъ, трябва да се обтят в порт Брегли за получаване
 на свободна практика и за лихтери с товароподемност
 20 тона, които те трябва да вземат на буксир. Задълженията
 на лодмана изпълнява представителят на каменовъглената ком-

Брегът в района на гр. Брегли:
 1 — нос Баба; 2 — гр. Брегли, нелент 72°, разстояние 5-7 мили; 3 — нос Ченгелмай; 4 — село Алашъ, нелент 137°,
 разстояние 5-5 мили; 5 — планината Коречидар

пания. Корабът застава на котва срещу каменовъглените мини на дълбочина 27 м, на разстояние, равно на 2—3 дължини на корпуса на кораба от бункера, намиращ се на брега. При въвеждане не е възможно товаренето на въглища. Ако натоварването не е завършило през деня, за през нощта кораба с лихтерите отива в порт Брегли, където след претоварване въглищата на кораба лихтерите могат да бъдат освободени. Запасите от въглища в порт Брегли се колебят от 1000 до 4000 тона. Поради това корабите, които се нуждаят от 500—700 тона въглища, не винаги могат да ги получат в тоя порт. Производителността при натоварване на въглища с лихтерите е около 40 тона в час. Качеството на въглищата е добро.

Лощмани. В порта има лощмани, които подхождат към кораба с шлюпки за превеждането му на котвеното място.

15 **Град Брегли** е разположен на склона на възвишението, което започва от североизточната част на бухта Брегли. От северна, западна и южна страна градът е ограден със старинна стена; от източната страна той е ограничен със стръмина. В околностите на града има каменовъглени мини.

20 По-голямата част от града е потънала в градини, сред които се виждат керемидените покриви на къщите.

Градът е център на околия. В околностите на града по възвишението има много древни паметници; някои от тях са забележими.

25 В града на пазара могат да се вземат пресни продукти. Вода се доставя в анкерки от кладенеца, намиращ се близо до пристана. Има поща и телеграф. От град Брегли излиза железен път, посредством който градът се свързва с общата железопътна мрежа на страната. Портът редовно се посещава от турски и чуждестранни кораби.

30 Котвени места. За корабите с голямо газене котвеното място се намира западно и югозападно от стария мол на дълбочини 14 м и повече; грунът е пясък с тиня. При заставане на котва трябва да се избягва районът, опасен за плаване. 35 Корабите с малко газене могат да застанат на котва близо до северния бряг на бухта Брегли. Тук те могат да се прикрият от ветровете, духащи от W до SO.

40 По-добро котвено място се намира на 1 миля от брега, срещу град Брегли, на дълбочини 16.5—18 м; грунът е пясък с червена глина и добре държи котвата. В южната част на бухтата, която е открита за западните и северозападните ветрове, няма добри котвени места. Котвените места във външната част на бухтата при западни и северозападни ветрове, въпреки че грунът държи котвата добре, се считат несигурни.

45 **От бухта Брегли до нос Кефкен**, намиращ се на 52 мили западно от бухта Брегли, в брега на 12 мили се вдава обширен залив без наименование. Брегот на залива е прорязан от долини на реки, най-големи от които са Акча-

шехир, Меленсую и Сакария. Най-близките до морето възвишения се състоят от три групи планини, отделени една от друга с долините на гореуказаните реки, при това източната планинска група е по-висока от останалите групи и е забележима по тъмната планина Кюрекчидаг. Планините на средната група са по-ниски. В западната планинска група, намираща се между реката Сакария и нос Кефкен, особено са забележими от NNO две възвишения със закръглени върхове, съвършено сходни помежду си. Склоновете на двете възвишения се спускат под различни ъгли към съседните по-ниски планини. Очертанията на западните склонове на възвишенията са по-възлнсти, отколкото източните.

От бухта Брегли до селото Алаплъ брегот продължава южно на 5 мили. Близо до това село в морето се влива малката река Алаплъ (Калепли). От тази река до устието на реката Акчашехир, на източния бряг на което е разположено село, брегот в началото върви югозападно на 2.5 мили. След това той рязко завива на юг и продължава 1 миля в това направление, след което постепенно се наклонява към запад. 20 От реката Акчашехир до реката Меленсую брегот върви 7 мили на запад; на този участък планинските склонове са покрити с гора. Западно от реката Меленсую до нос Деликликая на протежение около 28 мили брегот е нисък, блатист, с езера. Планините тук се отдалечават навътре в материка, а при нос Деликликая те се приближават до самия бряг и продължават така до нос Кефкен. Почти по средата между реката Меленсую и нос Деликликая се влива в морето реката Сакария.

30 **Селото Алаплъ** е разположено на 6.5 мили южно от бухтата Брегли. Големите кораби застават на котва срещу устието на реката Алаплъ. Корабите с малко газене могат да пристават непосредствено до каменистия бряг, близо до селото и до намиращите се при устието на реката пристани. През зимата и пролетта дълбочината в устието на реката се колебае от 1.8 до 2.4 м; от май нивото на реката се понижава до 0.3 м. Водата в реката е годна за пиене.

40 **Планината Кюрекчидаг** с височина 1615 м се намира югоизточно от устието на реката Алаплъ и има доста голямо протежение по паралела. Планината е добре забележима от всички направления, понеже планините, намиращи се близо до морето, и планините, лежащи западно от тази планина, са доста по-ниски. Планините, разположени източно от планината, са малко по-високи.

45 **Селото Акчакоджа (Акчашехир)** е разположено на 17 мили югозападно от бухта Брегли на десния бряг на реката и е общински център. На брега пред селото се виждат две бели петна, източно от които се простира пясъчно крайбрежие. Селото се състои от две групи постройки, във всяка от които се

Брегът от село Акчакоджа до село Меленкьой:
1 — село Акчакоджа, пеленг 152°, разстояние 3 мили; 2 — село Меленкьой, пеленг 217°, разстояние 8 мили

издига джамия. Тези групи постройките са разделени с издаващо се в морето плоско възвишение. Западните постройките представляват жилищни постройките, а източните — бараки за дъски. Около постройките протичат ручей. До източния бряг на ручей, протичащ при западната група постройките, лежат камъни, зад които е удобно да се приставя към брега при северни ветрове.

Дърветата, предназначени за товарене, се претъркуват във водата и се буксират с гребна или моторна шлюпка към кораба. При вълнение товаренето е затруднено или съвършено невъзможно. Митническият контрол се осъществява от представител на митницата, който проверява печатите, поставени в портовете, даващи разрешение на кораба за свободна практика, и неотлъчно се намира на кораба.

В селото може да се вземе прясно месо. Прясна вода може да се вземе от ручейте. В селото се намират поща, телеграф и телефон. Има железопътно съобщение.

Планина с височина 1067 м се намира южно от селото Акчакоджа и западно от планината Кюрекчидаг. Тая голяма забележима планина има три типа върха. При ясно време южно и западно от планината се виждат върховете на най-далечните планини.

Котвени места. Корабите, пристигащи за дървен материал, застават на котва срещу източната част на селото Акчакоджа на 1.5 мили от брега на дълбочина от 18 до 20 м; грунът е пясък с раковини. Дълбочините се изменят равномерно от котвеното място към брега. Това котвено място е съвършено от-

крито за ветровете откъм море. Подхождането към него през нощта не се препоръчва.

При познаване местните условия за плаване може да се застаета на котва на 7.5 кабелта от брега на дълбочина 13 м; грунът е ситен сив пясък.

Предупреждение. При подхождане към котвеното място при селото Акчакоджа е необходимо да се плава предпазливо при преминаването покрай буя, поставен при устието на реката Дегирмендереси, вливаща се в морето западно от село Акчакоджа. Буят е поставен на дълбочина 18 м.

Реката Меленсуя (шир. 41°04'N, дълг. 30°59'O) се влива в морето на 7 мили западно от селото Акчакоджа и протича по дълбок дол, който лесно се разпознава по характерните си склонове. Западният склон се спуска полегато към реката, а източният — доста стръмно. На 1.5 мили над устието на реката е разположено селото Меленкьой.

Реката Сакария се влива в морето на 15 мили западно от реката Меленсуя. Реката има твърде бързо течение в горната и средната си част и носи много размесени частици грун. Поради това при вливането в морето на значително разстояние от брега речната вода има различен цвят от морската вода. На протежение 8 мили над устието ширината на реката е около 100—130 м, а дълбочината около 5 м. Обаче предвид наличието на бар в устието на реката могат да влизат само кораби с газене, не по-голямо от 1—1.5 м, и то не винаги.

Входът в реката може да се разпознае по постройките, намиращи се близо до устието, и по рангоутата на стоящите в реката кораби. Подхождайки към реката от селото и държейки десния край на западната крайбрежна група възвишения, устието на реката Сакария може да се разпознае по джамията, забележима сред високите дървета в селото Карасу (Инджирли), разположено на 2 мили от брега.

За влизане в реката се препоръчва да се вземе лоцман от местните жители.

Котвено място. Корабите, пристигащи за дървен материал, застават на котва срещу устието на река Сакария на дълбочина 18 м; грунът е лепкава тиня, която добре задържа котвата.

От нос Кефкен до нос Шиле сравнително невисокият и нарязан бряг се простира на разстояние около 30 мили към запад. Югозападно от нос Кефкен в брега се вдават няколко малки заливи и бухти, най-големи от които са заливите Кефкендасъ, Кефкенлиманъ, бухтата Керпелиманъ и други. В района на нос Кефкен се намират няколко острова. На 1.5 мили западно от бухта Керпелиманъ и на 4.5 кабелта от брега се намира островче с дължина 73 м и височина 1.8 м. Проходът между това островче и брега има дълбочини от 11 до 16.5 м. На 4 мили западно от бухтата Керпелиманъ до брега се издига бяла скала

с развалини на кули от старинно укрепление. Тая скала е западният входен нос на бухта Сирек, в която могат да се изкарват на брега малки кораби. На западния бряг на тази бухта се намират неголеми здания. Източно от скалата се виждат на брега четири ярки бели петна и отделни малки камъни.

Почти по средата между бухтата Кerpелиманъ и нос Шиле се влива в морето реката Агва. Между устието на реката Агва и нос Шиле се издава малкият нос Мешхет.

- Най-добре забележим пункт по този участък на брега е тъмната планина Кандра (Баба), възвишаваща се южно от бухтата Кerpелиманъ. Планината има два върха, покрити с гора, и със своя вид наподобява на буква „М“. От изток планината се открива от голямо разстояние; от разстояние 36 мили тя е забележима от всички направления. При ясно време южно от планината Кандра може да се види отделно възвишаваща се планина, висока 213 м, върхът на която е обрасъл с гора. Над крайбрежните планини се възвишава забележимата от разстояние 30 мили планина Агва с конусообразен връх. Вляво от планината Агва се виждат два заоблени хълма, а зад тази планина от същото направление при ясно време може да се забележи висока планина с остър връх. Тя се намира на разстояние 24 мили от планината Агва.

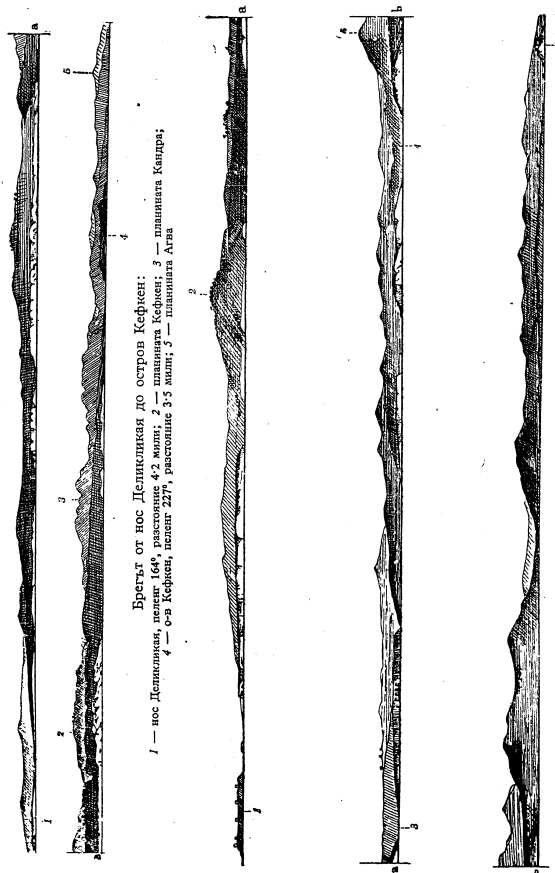
- При подхождане от север, според твърденията на мореплавателите, районът на нос Кефкен има сходство със северния вход в пролива Босфор, поради това за разпознаване на тоя район мореплавателите трябва да се ориентират по указаните забележими пунктове.

- Нос Кефкен** е разположен на 18 мили WNW от устието на реката Сакария. Носът е добре забележим от море от всички направления благодарение на възвишаващата се над него планина Кефкен. От север очертанията на планините в района на нос Кефкен изглеждат вълнисти. На югозапад от планината Кефкен се забелязва горичка. Северно от носа се издава малка коса; от изток и запад носът е ограничен с бели отвесни скали.

- Остров Кефкен.** На 2 кабелта северно от нос Кефкен се намира каменистият остров Кефкен с диаметър, не по-голям от 2 кабелта. На острова има следи от древно укрепление. Островът е нисък и от голямо разстояние се слива с брега. От западната страна на острова се намира надводна скала, от която към югозапад на 220 м се отдалечава малък риф. Преходът между носа и остров Кефкен е дълбоководен, но изисква добро познаване на местните условия за плаване. Препоръчва се да се ползува тоя проход от корабите с малко газене.

- Светещият знак Кефкен (шир. $41^{\circ}13' N$, дълг. $30^{\circ}15' O$) е поставен на западния край на остров Кефкен. Видът на знака е бяла металическа колона над маячен дом.

Потънал кораб. На 1 миля западно от остров Кефкен лежи потънал кораб, положението на който е съмнително.

Брегът от нос Деликия до остров Кефкен:
1 — нос Деликия, височина 42 м, разстояние 42 м; 2 — планината Кефкен; 3 — планината Кандра;
4 — нос Кефкен, височина 227 м, разстояние 3-5 мили, 5 — планината Агва

Брегът от остров Кефкен до нос Шиле:
1 — нос Кефкен, височина 107 м, разстояние 3 мили; 2 — планината Кефкен; 3 — бухта Ялпандисфен; 4 — нос Шиле;
5 — планината Кандра; 6 — кула на островчето до нос Шиле, височина 200 м, разстояние 6,5 мили

Заливът Кефенадаш, имащ ширина 2 мили, се вдава в брега на юг от остров Кефкен; от изток той е ограничен с нос Кефкен.

- От североизточното вълнение заливът е защитен от остров Кефкен и скалата, намираща се западно от острова, а също така от рифа между острова и нос Кефкен. Дъното в залива е на места каменисто. Източно от скалистия югозападен входен нос на залива се намира надводен камък.

- В залива Кефенадаш често се укриват малки кораби, когато вятърът духа от север. Обаче има случаи, когато стоящите тук при щормово време кораби не са били в състояние да противостоят на натиска на вълните, изгубвали котвите си и вълнението ги изхвърляло на брега. Рангоутът на парусните кораби, стоящи в залива на котва, може да се види от море.

- Каменистата банка Кефкен се намира в южната част на залива на 1 мили югозападно от нос Кефкен и на 5 кабелта от брега. Дълбочината над банката е по-малка от 1.8 м.

- Котвени места. Корабите, имащи голямо газене, застават на котва в залива Кефенадаш на дълбочина в зависимост от газенето на кораба. При влизане в залива за заставане на котва трябва да се предпазваме от рифа на югозапад от остров Кефкен. Поради това че грунът на котвеното място в залива Кефенадаш е отчасти пясъчен, а на места каменист, преди заставането на котва трябва предварително да се провери за по-голяма предпазливост грунът с лот.

- Малките кораби могат да застанат на котва южно от остров Кефкен на дълбочина 11—13 м; грунът е пясък и чакъл.

- Бухтата Яланджикефкен** се вдава в брега на юг от залива Кефенадаш и съвсем не се посещава от корабите, тъй като изобилствува с опасности. При подхождане от североизток червеникавият и каменист северен бряг на бухтата се слива с полуострова, отделящ бухтата от залива Кефкенлиманъ. Бухтата се открива напълно само тогава, когато корабът се намира на 326° от нея; при този случай в дълбочината на бухтата ще се покажат две бели овални брегови отвесни скали.

- Заливът Кефкенлиманъ** е разположен югозападно от бухтата Яланджикефкен. В средната част на залива на брега е забележима стръмна бяла скала, близо до основата на която отляво се забелязват горичка и постройки, а още по-вляво — джамия. Рифът, който се отдалечава от скалата в средната част на залива, се завършва с голям подводен камък, с дълбочина над него 6.4 м. Скалата и рифът разделят залива на две части: югозападна част, която е задръстена от опасности и не се посещава от корабите, и северна част, която се посещава през лятото от крайбрежните кораби. Тук стоянката е по-добра, отколкото в залива Кефенадаш. На брега има кладенец с добра вода.

- Котвено място. За да се влезе в северната част на залива Кефкенлиманъ, заобикаля се северният входен нос на залива

на разстояние 1 кабелт, докато не бъде виден целият бряг вдясно от джамията. След това се върви на разстояние 0.5 кабелт от брега; след като се дойде до дълбочина 14 м, отдава се едната котва, а след това, преминавайки по-нататък до дълбочина 9 м, се отдава другата котва и се подават швартовите от кърмата на брега. Шлюпките могат да вървят вдясно от постройки и да подхождат към равния камък, служещ за пристан.

- Бухтата Керпелиманъ** се вдава в брега югозападно от залива Кефкенлиманъ и е отделена от него със скалист нос. Дължината на бухтата по направление изток—запад е 7 кабелта. Източният входен нос на бухтата е с необикновена безефикасност; разположените бели скали от известно разстояние имат вид на огромно полуразрушено здание. Западният нос на бухтата е покрит с растителност и завършва със сива отвесна скала. От двата носа се издават рифове на разстояние до 0.5 кабелт. Югоизточната част на бухтата има камени полси; в нея могат да се укриват само малки кораби. Малките крайбрежни кораби пристигат в бухтата за дърва.

- В източната част на бухтата на брега под дърветата има кладенец с добра вода, но шлюпките могат да подхождат до брега само на разстояние около 60 м; вода се доставя с анкерки.

- Котвеното място се намира в бухтата Керпелиманъ на дълбочина 7 — 7.5 м; грунът е пясък. Котвеното място е открито за северозападните и западните ветрове. В бухтата Керпелиманъ корабът трябва да влиза с курс 138° по средата между входните носове, където дълбочината е 13—14 м, държейки по носа си скалата, която представлява разрушени колони в южния бряг на бухтата. Веднага след като се открие последното двуетажно здание на южната страна на източния нос, трябва да се вземе курс към средата на пясъчното крайбрежие в източния ъгъл на бухтата. Не трябва да се отива нито на югоизток, нито на изток по-далеч от описаните забележими места; в двата случая корабът може да седне на камъни.

- Може да се застане на котва при западния нос, където дълбочините са по-големи, но това място е открито за североизточните ветрове.

- От нос Шиле до Босфорския пролив** брегът се простира на 20 мили, имайки общо направление на запад. Западно от нос Шиле се намира доста широка долина, а още по-нататък до нос Мегара (шир. 41°12' N, дълг. 29°32' O) са забележими редица нисови хълмове. Нос Мегара (което значи „нос Пещера“) е наречен така, поради това че в западната му страна има пещера, входът в която е толкова нисък, че не позволява да се влезе прав; под земята пещерата се разширява и се простира на значително разстояние.

- От нос Мегара на 5 мили към запад крайбрежието е пясъчно и бреговете хълмове отстъпват на 1.5 мили навътре в

Заливът Кефкенадасъ, имащ ширина 2 мили, се вдава в брега на юг от остров Кефкен; от изток той е ограничен с нос Кефкен.

- От североизточното вълнение заливът е защитен от остров Кефкен и скалата, намираща се западно от острова, а също така от рифа между острова и нос Кефкен. Дъното в залива е на места каменисто. Източно от скалистия югозападен входен нос на залива се намира надводен камък.

- В залива Кефкенадасъ често се укриват малки кораби, когато вятърът духа от север. Обаче има случаи, когато стоящите тук при щормово време кораби не са били в състояние да противостоят на натиска на вълните, изгубвали котвите си и вълнението ги изхвърляло на брега. Рангоутът на парусните кораби, стоящи в залива на котва, може да се види от море.

- Каменистата банка Кефкен се намира в южната част на залива на 1 мили югозападно от нос Кефкен и на 5 кабелта от брега. Дълбочината над банката е по-малка от 1'8 м.

- Котвени места. Корабите, имащи голямо газене, застават на котва в залива Кефкенадасъ на дълбочина в зависимост от газенето на кораба. При влизане в залива за заставане на котва трябва да се предпазваме от рифа на югозапад от остров Кефкен. Поради това че грунът на котвеното място в залива Кефкенадасъ е отчасти пясъчен, а на места каменист, преди заставането на котва трябва предварително да се провери за по-голяма предпазливост грунът с лот.

- Малките кораби могат да застанат на котва южно от остров Кефкен на дълбочина 11—13 м; грунът е пясък и чакъл.

- Бухтата Яланджикефкен** се вдава в брега на юг от залива Кефкенадасъ и съвсем не се посещава от корабите, тъй като изобилствува с опасности. При подхождане от североизток червеникавият и каменист северен бряг на бухтата се слива с полуострова, отделящ бухтата от залива Кефкенлиманъ. Бухтата се открива напълно само тогава, когато корабът се намира на 326° от нея; при този случай в дълбочината на бухтата се показват две бели овални брегови отвесни скали.

- Заливът Кефкенлиманъ** е разположен югозападно от бухтата Яланджикефкен. В средната част на залива на брега е забележима стръмна бяла скала, близо до основата на която отляво се забелязват горичка и постройки, а още по-вляво — джамия. Рифът, който се отдалечава от скалата в средната част на залива, се завършва с голям подводен камък, с дълбочина над него 6'4 м. Скалата и рифът разделят залива на две части: югозападна част, която е задръстена от опасности и не се посещава от корабите, и северна част, която се посещава през лятото от крайбрежните кораби. Тук стоянката е по-добра, отколкото в залива Кефкенадасъ. На брега има кладенец с добра вода.

- Котвено място. За да се влезе в северната част на залива Кефкенлиманъ, заобикаля се северният входен нос на залива

на разстояние 1 кабелт, докато не бъде виден целият бряг вдясно от джамията. След това се върви на разстояние 0'5 кабелт от брега; след като се дойде до дълбочина 14 м, отдава се едната котва, а след това, преминавайки по-нататък до дълбочина 9 м, се отдава другата котва и се подават швартовите от кърмата на брега. Шлюпките могат да вървят вдясно от постройките и да подхождат към равния камък, служещ за пристан.

- Бухтата Керпелиманъ** се вдава в брега югозападно от залива Кефкенлиманъ и е отделена от него със скалист нос. Дължината на бухтата по направление изток—запад е 7 кабелта. Източният входен нос на бухтата е с необикновена беззникавост; разположените бели скали от известно разстояние имат вид на огромно полуразрушено здание. Западният нос на бухтата е покрит с растителност и завършва със сива отвесна скала. От двата носа се издават рифове на разстояние до 0'5 кабелт. Югоизточната част на бухтата има камени полоси; в нея могат да се укриват само малки кораби. Малките крайбрежни кораби пристигат в бухтата за дърва.

- В източната част на бухтата на брега под дърветата има кладенец с добра вода, но шлюпките могат да подхождат до брега само на разстояние около 60 м; вода се доставя с анкерки.

- Котвеното място се намира в бухтата Керпелиманъ на дълбочина 7 — 7'5 м; грунът е пясък. Котвеното място е открито за северозападните и западните ветрове. В бухтата Керпелиманъ корабът трябва да влиза с курс 138° по средата между входните носове, където дълбочината е 13—14 м, държейки по носа си скалата, която представлява разрушени колони в южния бряг на бухтата. Веднага след като се открие последното двуетажно здание на южната страна на източния нос, трябва да се вземе курс към средата на пясъчното крайбрежие в източния ъгъл на бухтата. Не трябва да се отива нито на югоизток, нито на изток по-далеч от описаните забележими места; в двата случая корабът може да седне на камъни.

- Може да се застане на котва при западния нос, където дълбочините са по-големи, но това място е открито за североизточните ветрове.

- От нос Шиле до Босфорския пролив** брегът се простира на 20 мили, имайки общо направление на запад. Западно от нос Шиле се намира доста широка долина, а още по-нататък до нос Мегара (шир. 41°12' N, дълг. 29°32' O) са забележими редица невисоки хълмове. Нос Мегара (което значи „нос Пещеря“) е наречен така, поради това че в западната му страна има пещера, входът в която е толкова нисък, че не позволява да се влезе прав; под земята пещерата се разширява и се простира на значително разстояние.

- От нос Мегара на 5 мили към запад крайбрежието е пясъчно и бреговете хълмове отстъпват на 1'5 мили навътре в

материка. По средата между носовите Мегара и Карабурун в морето се издава широката пясъчна коса Аладжалъ.

От косата Аладжалъ брегът върви на 3-5 мили към WNW до нос Карабурун. Тоя участък от брега до селото Думалъ, намиращо се на 1-5 мили източно от нос Карабурун, е пясъчен. По-нататък на запад от това село по крайбрежието се намират тебеширени обриви и брегът постепенно се повишава по направление към редицата хълмове, един от склоновете на които е нос Карабурун.

От нос Карабурун до нос Галара брегът се простира на 5-5 мили към запад; по това си протежение брегът няма забележими издавания и се състои от жълти скали, които на места се прекъсват от малки долини и тесни полоси от нисък бряг. Най-забележимата от тези скали се намира близо до нос Аладжиклар, разположен на 3-5 мили западно от нос Карабурун; тази скала малко се издава в морето между двете съседни долини. Брегът тук е обрасъл с храсти. Селища по тоя участък от брега няма.

Предупреждение. Брегът от нос Шиле до нос Юм изобилствува с подводни опасности, поради това към него не трябва да се подхожда на разстояние, по-малко от 1 милиа. Дълбочините към брега рязко се намаляват.

Забранен район за излизане на брега се намира западно от нос Карабурун и продължава до селото Късъркая (шир. $41^{\circ}15' N$, дълг. $28^{\circ}58' O$).

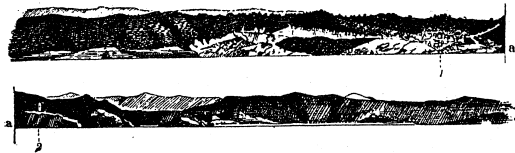
Нос Шиле се намира на 30 мили западно от нос Кефкен. Северозападно от носа в пределите до 4 кабелта се намират група островчета и скали. Северната скала се намира почти на равнището на водата. При подхождане от запад носът се разпознава по старинната четириъгълна широка бяла кула на разрушен замък, намиращ се на най-голямото и най-близкото до брега островче. Всички мористи страни на развалините на замъка имат бял цвят и при ясно време се виждат от море от всички направления на голямо разстояние. На нос Шиле се намират развалини на батарея.

От запад от голямо разстояние островчетата и скалите като че ли съставят едно цяло с брега. От западната страна на островчетата и скалите покрай нос Шиле може да се премине на разстояние 1 кабелт. Тук дълбочините равномерно се намаляват към брега.

Маяк Шиле (шир. $41^{\circ}11' N$, дълг. $29^{\circ}37' O$) е поставен на нос Шиле и е добре забележим от всички направления. Видът на маяка е каменна кула, бодисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Град Шиле е малък град, разположен на полегато спускащия се западен бряг на нос Шиле. Той е околийски център и почти наново е построен след пожара през 1923 г. От море в града са забележими две минарета, едното от които има височина

60 м. В околностите на града се разработват каменовъглени залежи; денонощният добив на въглищата е до 800 тона. Град Шиле е съединен посредством шосеен път с разположения на

Брегът в района на нос Шиле:

1 — нос Шиле; 2 — кулата на островчето, пеленг 204° , разстояние 3-2 мили

55 км от него град Ускюдар. В него могат да се получат провизии в малко количество. Доброкачествена вода може да се вземе от кладенеца, намиращ се на брега срещу бялото островче с кула.

Градът има телеграфна връзка с град Стамбул.

Нос Шиле с островчетата северозападно от него

Спасителна станция. В източната част на град Шиле са разположени две спасителни станции, снабдени с ракетни апарати и шлюпки. Дежурната шлюпка се поддържа в постоянна готовност. Тези станции се намират под управлението на турското дружество от спасителната служба на Черно море. Около всяка спасителна станция се намира забележима бяла кула. В източната страна на косата Аладжалъ на 7 мили западно от град Шиле има спасителна станция, която е снабдена с ракетен апарат и има помещение за спасение.

Котвеното място се намира югозападно от външното островче и на северозапад от забележимата кръгла бяла мелница, намираща

Между нос Юм и намиращия се югозападно от него нос Анадолу брегът образува малката бухта Кабакозлиманџ.

Сигнали за мъгла се подават с оръдие, поставено на нос Юм.

Спасителна станция. На нос Юм има спасителна станция с помещение за спасените. На зданието на станцията има черна цифра „1“.

Глава 8

ПРОЛИВ БОСФОР

Карти: български — 5007;
свещетски — 2314, 1467, 2316, 2318;
немски — 1103, 1111, 1108;
английски — 2238, 1198, 2401, 3930, 2286, 224.

Проливът Босфор (Богазџ) съединява Черно и Мраморно море. Дължината на пролива е около 16 мили, а ширината му — от 3.5 кабелта до 2 мили. Южната част на пролива е най-тесна. Северният вход на пролива Босфор се намира между нос Румели и нос Анадолу, а южният вход — между носовете Ахъркапџ и Кавак. Проливът има вид на криволинейна река с твърде нарязани, на места наклонени брегове, образувани от стръмните склонове на прибрежните планини, покрити с богата растителност. По двата бряга на пролива има разположени селища, отделни къщи, дворци и развалини от укрепления. На европейския бряг на пролива селищата са разположени почти по цялата му дължина; на азиатския бряг те са разположени по-нарядко.

До южния вход на пролива Босфор са разположени големият порт и град Стамбул. Проливът влиза в акваторията на порта.

Забележителни пунктове. От североизток на разстояние повече от 30 мили северният вход на пролива Босфор се познава по трите планини, издигащи се на азиатския бряг на пролива: Алем (шир. $41^{\circ}04' N$, дълг. $29^{\circ}13' O$), Чаталдаг (шир. $41^{\circ}03' N$, дълг. $29^{\circ}18' O$) и Айдоосдаг. Планината Айдоосдаг, разположена на брега на Мраморно море на 8.2 мили и 172° от планината Алем, в ясно време често се вижда близко зад първите две планини.

Планината Алем от разстояние 20 мили по пеленг 219° изглежда овална, с широка, но не дълбока падина по средата и две вдлъбнати на левия склон. Вдясно от планината се вижда неголям закръглен хълм. От разстояние 30 мили по пеленг 177° планината има вид на голям равнобедрен триъгълник, към който се допира планината Айдоосдаг; вдясно от планината Алем от това направление се вижда планина, отличаваща се от първата по това, че двата ѝ върха са свързано еднакви.

Планината Чаталдаг от разстояние 30 мили по пеленг 202° изглежда дълго, плоско възвишение, десният край на което има вид на широк трапец с два закръглени върха. Намирайки

се в створ с планината Айдоосдаг, при преместването на кораба планината Чаталдаг изменя своя вид. Така на 29 мили по пеленг 180° цялата дясна половина на възвишението заемат стоящите блико до него един до друг закръглени върхове, при което полегатият западен склон на десния връх се слива с основата. На 33 мили по пеленг 169° планината има вид на два широки триъгълника, от които десният е по-широк и остър от левия; при това от двете страни на левия триъгълник планината има почти еднакви падини.

Когато планините се виждат лошо, за опознаване северния вход на пролива служат един бял сипеи на Анадолския бряг и седемте забележителни червени сипеи на Румелийския бряг. Тези седем сипеи са разположени в район, дълъг 17 мили, между носовете Ескифенер (Далян) и Карабурун. Те започват от тъмнокалестия бряг, простиращ се на 4.5 мили от нос Румели до нос Ескифенер. За да не се вземат тези сипеи за скалистите стръмнини, намиращи се на запад от нос Карабурун (Румелийския бряг), трябва да се има предвид, че всеки сипеи е разположен по двете страни на падината, в която той се намира, и затова дотогава, докато от кораба не бъде забелязана основата на падината, сипеят представлява два отделни сипеи. Вторият, третият и петият сипеи (броени от нос Ескифенер нататък), сравнени с другите, са по-малки, поради което отдалече могат изобщо да не бъдат забелязани; за да се различат, нужно е да се подходи

Северен вход на пролива Босфор:
1 — планината Чаталдаг, 2 — м. Анадолу, пеленг 193° , разстояние 13 мили; 3 — м. Румели, пеленг 202° , разстояние 12.5 мили

Северен вход на пролива Босфор:
1 — планината Чаталдаг; 2 — нос Анафолу с маяк, пеленг 175°, разстояние 10,2 мили;
3 — маяк Румели, пеленг 180°, разстояние 9,2 мили

много близко до брега. Първият сипей е близко до реката Домудереси и от някои направления изглежда троен. На Румелийския бряг, на запад от нос Карабурун, има много големи бели сипеи, които се забелязват, когато корабът се намира на запад от нос Карабурун.

На изток от пролива Босфор, в долината на река Ривадереси, има също така бял сипей.

Дълбочини и грунт. Проливът Босфор е дълбоководен. Дълбочините по средата на залива са от 27,5 до 120 м; грунтът — тиня. Подходите към пролива са също така дълбоководни. 180-метровата изобата до Румелийския бряг срещу нос Карабурун минава на 23 мили; по-далеко на изток тя постепенно приближава към входа на пролива, от който се отдалечава на 15 мили. В района от нос Карабурун (Румелийския бряг) до пролива Босфор дълбочините постепенно намаляват към брега. Грунтът отначало е рядка тиня, на 7 мили от брега — гъста тиня с натрошени миди, на 3 мили от брега — миди, а на 1 мили — пясък.

На изток от северния вход на пролива 180-метровата дълбочина се намира на разстояние около 10 мили от брега. Намаляването на дълбочините към брега тук става по-бързо, отколкото при Румелийския бряг. Грунтът е лепкава тиня с малки кръгли раковини, които свършено не приличат на натрошените ра-

ковинки (мидички) при Румелийския бряг; на 6 мили от брега грунтът е раковинки, а на 1 мили — пясък.

Брегът на пролива е дълбок и предимно чист от опасности. **Течения.** Подробно описание на теченията в пролива Босфор е дадено в Хидрометеорологическия очерк на общия обзор на стр. 29.

Предупреждение. В пролива Босфор между селата Долмабахче и маяка Къзкулеси са се наблюдавали случаи на корабкрушения и повреждане на кораби. Причината за това е освен непознаването на местните условия, но и неотчитането значителното усилване на теченията, предизвикано от духащите продължително време североизточни ветрове.

Ветрове. През лятото, при хубаво време, в пролива Босфор през деня духа вятър от NO, преминавайки през нощта в щил. Започвайки рано сутринта от северната част на пролива, той почти по средата му се среща със слабия вятър от S и постепенно се установява като преобладаващ.

През зимата в пролива също господства вятър от NO. Този вятър духа постоянно, без пориви, над морето при безоблачно небе и вмъквайки се в пролива, носи със себе си мъгли и облаци, които се съпровождат с дъжд и нередко със сняг и град. При този вятър винаги бива трудно да се различи в по-късно време на годината вхождат на пролива от море, поради това че височините около него са покрити с гъсти облаци. През втората половина на декември и в първата половина на януари този вятър понякога се съпровожда със студ, който достига до —10°.

Ветрове от NW в пролива са редки, но шквалисти и в по-голямата си част, както и ветровете от NO, се съпровождат с дъждове.

Ветровете от южно направление носят хубаво време. От тях по-често се наблюдава вятър от SW; през есента този вятър е непродължителен, а през лятото бива рядко. Вятърът от SW обикновено е предшествуван от затишие и силен лек.

Мъглите най-много биват през октомври и в периода от февруари до май. При северния вход на пролива през август и септември често (до 21%) се наблюдават бели мъгли, които настъпват понякога внезапно при тихо време.

Лощман. Лощманското съпровождане не е задължително. Корабите, идващи от Черно море и минаващи през пролива Босфор, могат да вземат лощман северно от нос Гарибе, т. е. преди още корабът да е получил право на свободна практика в бухтата Бююкдере. Корабите, отиващи в Черно море, могат да вземат лощман от порт Стамбул и от бухтата Бююкдере. Лощманът пристига с черно корабче с бяло-червен знак на комина и жълта котва на борда. Денем лощманското корабче носи червено-бял флаг с черна котва по средата, а през нощта бял огън на предната мачта.

Подводни кабели пресичат пролива Босфор на много места. Телеграфни кабели пресичат Босфора при селото Румеликавагаз, а телефонен кабел в района на нос Теллитабия. Мястото на излизането на всеки кабел е обозначено с щит с надпис: „Cable Telephonique“ и нарисувана обърната котва.

- 5 Грпа кабели пресичат пролива в района на селото Арнауткьой. Друга група кабели са прокарани от нос Румелихисар до селото Анадолухисар. Мястото на излизането на брега на тези кабели е обозначено с черни квадратни знаци с изобразена на тях бяла обърната котва; през нощта знаците са осветени с бяла електрическа светлина, а на върха на всеки знак се запалва червен огън.

- 10 Между нос Сарай и маяк Къзкулеси преминава телеграфен кабел. Неговите краища на излизането на брега са обозначени с черни и червени щитове, които през нощта са осветени.

- 15 Положението на кабелите е показано на картите с вълнообразни линии.

- 20 Забранява се на корабите да застават на котва на разстояние, по-малко от един кабел от кабелите; ако преднамерено или случайно се повреди подводен кабел, несвързано с необходимостта за осигуряване безопасността на хора и кораби, се разглежда като престъпление. В района на кабелите заставането на котва се разрешава само в крайни случаи.

- 25 **Спасителна служба.** По двете страни на северния вход на пролива Босфор са разположени спасителни станции, намиращи се под управление на турското дружество за спасителни служби на Черно море, управлението на което се намира в гр. Стамбул. Тук има всичко 15 станции, от тях 8 на Румелийския бряг. Спасителните станции на Румелийския бряг са разположени в района от нос Узун (шир. $41^{\circ} 15'N$; дълг. $29^{\circ} 05'O$) на запад до нос Чешмеджик (шир. $41^{\circ} 23'N$; дълг. $28^{\circ} 34'O$). Тези станции имат четни номера, които са изобразени на зданията с цифри, боядисани с бяла боя. На Анадолския бряг спасителните станции са разположени на изток от пролива до нос Шиле. Тези станции имат нечетни номера, които са изобразени на тях с цифри, боядисани с черна боя.

- 35 Зданията на спасителните станции и всички други постройки на станциите са построени на високи основи и за добра видимост са боядисани с отличителен от брега цвят.

- 40 Всички спасителни станции са снабдени със спасителни ракетни апарати и сигнални приспособления. Станциите имат помещения за спасени. На Анадолския и Румелийския бряг има по две станции, снабдени със спасителни шлюпки. От тези станции през време на мъгла в морето за указване на приближението се кораб неговото място и положение по отношение на пролива се изпращат шлюпки.

В щормово време, гъста мъгла или сняг, денем и нощем целият бряг от нос Шиле до нос Чешмеджик се обхожда от

групи и часови, извършващи наблюдения за кораби. При северния и южния вход на пролива има по един дежурен спасителен съд.

- 5 **Карантина.** Всички кораби, минаващи през пролива, се подлагат на санитарен преглед. Карантинната станция се намира в бухтата Бююкдере.

- 10 **Котвени места.** В пролива има много удобни котвени места, които са показани на картите. Стоянките тук са безопасни, тъй като котвените места са добре защитени от брега и в техните райони опасностите са малко.

- 15 **Забраненият за котвени стоянки район** е разположен пред северния вход на пролива Босфор. Този район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 20 1) шир. $41^{\circ} 12', 20N$; дълг. $29^{\circ} 07', 70O$;
2) шир. $41^{\circ} 12', 50N$; дълг. $29^{\circ} 06', 50O$;
3) шир. $41^{\circ} 15', 00N$; дълг. $29^{\circ} 02', 00O$;
4) шир. $41^{\circ} 20', 00N$; дълг. $29^{\circ} 02', 00O$;
5) шир. $41^{\circ} 20', 00N$; дълг. $29^{\circ} 15', 00O$;
6) шир. $41^{\circ} 14', 20N$; дълг. $29^{\circ} 15', 00O$.

- 25 Заставането на котва се забранява също и в района на боновото заграждение при селото Анадолукавагаз.

- 30 **Забраненият за слизание на брега район** се намира на изток и север от линията, съединяваща селото Енимахале (шир. $41^{\circ} 16'N$; дълг. $29^{\circ} 04'O$) с нос Селви (шир. $41^{\circ} 09'N$; дълг. $29^{\circ} 04'O$).

- 35 **Наставление за подхождане към северния вход на пролива Босфор.** Ако има достатъчно време, най-добре е приближаването към маяка Анадолу да стане към изгрев слънце, тъй като до настъпване на развиделяването лесно ще може да се определи мястото на кораба по маяците, а в случай че се влоши видимостта, опознаването входа на пролива денем е по-малко затруднено, отколкото нощем.

- 40 Отивайки към пролива през нощта безразлично от какво направление, по-добре е да се прочертава курсът с разчет да преминава във видимостта на огъня на входните маяци.

Северният вход на пролива Босфор от разстояние 9 мили:
1 — нос Кюм; 2 — маяк Анадолу; 3 — остров; 4 — маяк Румели

Ако при подхождане към пролива на разстояние не повече от 10 мили вследствие на лоша видимост маяците и брегът не бъдат открити, необходимо е щателно да се измерват дълбочините и да се взема колкото се може по-често грунт. Когато по дълбочината и грунта бъде проверено мястото на кораба, може да се отиде в точка с координати шир. $41^{\circ}26'N$ и дълг. $29^{\circ}12'O$, а от тази точка към северния вход на пролива. При подхождане към указаната точка от запад дълбочините постепенно ще се увеличават, а грунът ще се измени, след като тази точка бъде преминава. На юг от указаната точка грунът е гъста тиня с раковинки. Северно от тази точка дълбочините са по-големи от 275 м. При подхождане от изток дълбочините постепенно се намаляват и грунът западно от точката е чиста гъста тиня. При лоша видимост един от сигурните признаци за близостта на пролива Босфор може да служи изменението цвета на водата; на 10—15 мили от северния вход на пролива водата става мътна, с глинен цвят и рязко се отличава от морската вода.

При подхождане към пролива от N може да се определи мястото на кораба, като се използва лотът, по следните признаци. Когато дълбочината бъде от 90 до 100 метра, а грунът — гъста тиня и раковинки, това означава, че корабът се намира срещу Анадолския бряг. По-нататък трябва предпазливо да се отива на юг. Ако при този грунт дълбочината бързо се намалява до 80 м, може да се измени курсът на W и да се отива по този курс дотогава, докато не се вземе с лота грунт — пясък или раковинки; това показва, че корабът се намира срещу пролива. Ако корабът бъде в района на дълбочините от 90 до 100 м, където грунът е гъста тиня, това означава, че той се намира срещу Румелийския бряг. В този случай корабът може да отиде на SO дотогава, докато дълбочината не се намали до 80 м, а грунът не стане гъста тиня и раковинки; това ще означава, че корабът е отишъл на изток от входа на пролива, и затова е необходимо да се постъпи така, както е указано по-горе. Ако още от самото начало бъде определена дълбочина от 65 до 75 м и грунт — пясък и раковинки, може да се вземе курс S , водещ в пролива.

При подхождане към пролива от O или W корабите трябва да се държат на дълбочина 75—80 м дотогава, докато не бъде открит грунт — пясък с раковинки; това показва, че те се намират право срещу входа на пролива Босфор. Ръководейки се от горезложеното, все пак може предпазливо да се отиде на дълбочина, по-малка от 80 м, дотогава, докато не се открият характерните места по брега, по които може напълно сигурно да се определи мястото на кораба. При това трябва да се помни, че всички бели петна се намират на Анадолския бряг, а големите червеникави пясъчни петна или сипеи — на Румелийския бряг, а също, че спасителните станции, намиращи се на изток от входа на пролива, са боядисани с бял цвят с черни полоси

на покрива, а спасителните станции, намиращи се на запад от входа, са боядисани в светлокафяв (основен) и бял (промеждутъчен) цвят.

Следва също да се помни, че белите маяци се намират само при северния вход на пролива Босфор, при което маяк Шиле (шир. $41^{\circ}10'N$; дълг. $29^{\circ}37'O$) е бял с черни хоризонтални полоси, а маяк Карабурун (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е бял. В тези случаи, когато трудно се различава цветът на тези маяци, следва да се обърне внимание за разположението на надводните камъни около тях. Тези камъни са разположени от маяците към страната на пролива, т. е. от маяк Шиле те лежат на запад, а от маяк Карабурун — на изток.

Предупреждение. Обръща се внимание на мореплавателите за възможни грешки при определяне мястото при приближаване на пролива в мъгла или мрачно време. Обикновено в такова време гъстите ниски облаци, мъгла или сняг изменят характерния вид на брега или отличително боядисаните брегови предмети. При това някои части от брега имат понякога сходство със северния вход на пролива и могат да въведат в заблуждение даже и мореплаватели, запознати с местността. Ако грешката не бъде навреме забелязана, това може да доведе кораба до авария. Честите аварии в близост на входа на пролива служат за потвърждение на горекананото. Това предупреждение е още по-важно, тъй като вследствие недостатъчната изученост на теченията и склонението на компаса в този район корабите, които идват в пролива и не са определили сигурно мястото, всякога се оказват встрани от своето счислено място. Най-често се грешки, като се приема за пролива Босфор ниският и пясъчен бряг, отделящ езерото Теркос от морето, и затова се нарича „Лъжлив Босфор“; за пролива Босфор се приема понякога също заливът, разположен на юг от гр. Шиле.

Търговските кораби при плаване в пролива в мирно време са длъжни да се ръководят от установените от турските власти правила, извадки от които са дадени по-долу.

Правило 25 от Правила за предотвратяване сблъскванията на корабите на море не се прилага при плаване в пролива Босфор. Корабите, плаващи в пролива Босфор нагоре по течението (в северно направление), са длъжни да държат европейския бряг, а корабите, плаващи надолу по течението (в южно направление) — азиатския бряг.

При движение през пролива Босфор корабите са задължени да имат такава скорост, та вълненето, образувало се от хода на корабите, да не нанесе вреда на крайбрежните пристани или на съдовете, плаващи в този район (лодки, гребни, шлюпки и т. н.). Освен това те не трябва да пречат на риболова и водозливните работи или да нанасят вреда на подводните кабели.

Корабите могат да преминават през пролива Босфор през всяко време на денонощието.

Ако при подхождане към пролива на разстояние не повече от 10 мили вследствие на лоша видимост маяците и брегът не бъдат открити, необходимо е щателно да се измерват дълбочините и да се взема колкото се може по-често грунт. Когато по дълбочината и грунта бъде проверено мястото на кораба, може да се отиде в точка с координати шир. $41^{\circ}26'N$ и дълг. $29^{\circ}12'O$, а от тази точка към северния вход на пролива. При подхождане към указаната точка от запад дълбочините постепенно ще се увеличават, а грунтът ще се измени, след като тази точка бъде премината. На юг от указаната точка грунтът е гъста тиня с раковинки. Северно от тази точка дълбочините са по-големи от 275 м. При подхождане от изток дълбочините постепенно се намаляват и грунтът западно от точката е чиста гъста тиня. При лоша видимост един от сигурните признаци за близостта на пролива Босфор може да служи изменението цвета на водата; на 10—15 мили от северния вход на пролива водата става мътна, с глинеест цвят и рязко се отличава от морската вода.

При подхождане към пролива от N може да се определи мястото на кораба, като се използва лотът, по следните признаци. Когато дълбочината бъде от 90 до 100 метра, а грунтът — гъста тиня и раковинки, това означава, че корабът се намира срещу Анадолския бряг. По-нататък трябва предпазливо да се отива на юг. Ако при този грунт дълбочината бързо се намалява до 80 м, може да се измени курсът на W и да се отива по този курс дотогава, докато не се вземе с лота грунт — пясък или раковинки; това показва, че корабът се намира срещу пролива. Ако корабът бъде в района на дълбочините от 90 до 100 м, където грунтът е гъста тиня, това означава, че той се намира срещу Румелийския бряг. В този случай корабът може да отиде на SO дотогава, докато дълбочината не се намали до 80 м, а грунтът не стане гъста тиня и раковинки; това ще означава, че корабът е отишъл на изток от входа на пролива, и затова е необходимо да се постъпи така, както е указано по-горе. Ако още от самото начало бъде определена дълбочина от 65 до 75 м и грунт — пясък и раковинки, може да се вземе курс S , водещ в пролива.

При подхождане към пролива от O или W корабите трябва да се държат на дълбочина 75—80 м дотогава, докато не бъде открит грунт — пясък с раковинки; това показва, че те се намират право срещу пролива Босфор. Ръководейки се от горезоженото, все пак може предпазливо да се отиде на дълбочина, по-малка от 80 м, дотогава, докато не се открият характерните места по брега, по които може напълно сигурно да се определи мястото на кораба. При това трябва да се помни, че всички бели петна се намират на Анадолския бряг, а големите червеникави пясъчни петна или сипеи — на Румелийския бряг, а също, че спасителните станции, намиращи се на изток от входа на пролива, са боядисани с бял цвят с черни полоси

на покрива, а спасителните станции, намиращи се на запад от входа, са боядисани в светлокафяв (основен) и бял (промеждутъчен) цвят.

Следва също да се помни, че белите маяци се намират само при северния вход на пролива Босфор, при което маяк Шиле (шир. $41^{\circ}10'N$; дълг. $29^{\circ}37'O$) е бял с черни хоризонтални полоси, а маяк Карабурун (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е бял. В тези случаи, когато трудно се различава цветът на тези маяци, следва да се обърне внимание за разположението на надводните камъни около тях. Тези камъни са разположени от маяците към страната на пролива, т. е. от маяк Шиле те лежат на запад, а от маяк Карабурун — на изток.

Предупреждение. Обръща се внимание на мореплавателите за възможни грешки при определяне мястото при приближаване на пролива в мъгла или мрачно време. Обикновено в таково време гъстите ниски облаци, мъгла или сняг изменят характерния вид на брега или отличително боядисаните брегови предмети. При това някои части от брега имат понякога сходство със северния вход на пролива и могат да въведат в заблуждение даже и мореплаватели, запознати с местността. Ако грешката не бъде навреме забелязана, това може да доведе кораба до авария. Честите аварии в близост на входа на пролива служат за потвърждение на гореканзаното. Това предупреждение е още по-важно, тъй като вследствие недостатъчната изученост на теченията и склонението на компаса в този район корабите, които идват в пролива и не са определили сигурно мястото, всякога се оказват встрани от своето числено място. Най-често се грешки, като се приема за пролива Босфор ниският и пясъчен бряг, отделящ езерото Теркос от морето, и затова се нарича „Лъжлив Босфор“; за пролива Босфор се приема понякога също заливът, разположен на юг от гр. Шиле.

Търговските кораби при плаване в пролива в мирно време са длъжни да се ръководят от установените от турските власти правила, извадки от които са дадени по-долу.

Правило 25 от Правила за предотвратяване сблъскванията на корабите на море не се прилага при плаване в пролива Босфор. Корабите, плаващи в пролива Босфор нагоре по течението (в северно направление), са длъжни да държат европейския бряг, а корабите, плаващи надолу по течението (в южно направление) — азиатския бряг.

При движение през пролива Босфор корабите са задължени да имат такава скорост, та възмущението, образувало се от хода на корабите, да не нанесе вреда на крайбрежните пристани или на съдовете, плаващи в този район (лодки, гребни, шлюпки и т. н.). Освен това те не трябва да пречат на риболова и водозливните работи или да нанасят вреда на подводните кабели.

Корабите могат да преминават през пролива Босфор през всяко време на денонощието.

Корабите, идващи от Средиземно море, отиват в бухтата Чанаккале (пролив Дарданели), а корабите, идващи от Черно море, отиват в бухтата Буюкдере.

- 5 При пристигането в бухта Чанаккале или в бухта Буюкдере корабите са длъжни да спрат хода, за да могат представителите на властта да се качат на борда на кораба.

Санитарното свидетелство, което трябва да бъде в ред, се предава на санитарния инспектор при пристигането му.

- 10 Капитаните са длъжни да съхраняват квитанциите за платените санитарни такси и ги предават на санитарния инспектор в бухтите Буюкдере и Чанаккале.

В порт Стамбул корабите са длъжни да бъдат готови в случай на необходимост да останат на дрейф, за да бъде дадена възможност на агентите, съпроводжани от представителите на турските власти, да се качат на борда на кораба.

- 15 Всички кораби, минаващи транзит през пролива Босфор, са длъжни над карантинния флаг „Ш“ („Q“) да носят флага „Т“ („T“) по Международния свод за сигналите.

- 20 На рейда транзитните кораби могат да стоят максимум 48 часа, за да получат навигационни инструкции и попълнят запасите си от провизии. При изтичане на този срок те са задължени да получат свидетелство за снета карантина и заплатят санитарните такси. Корабите, стоящи на рейда, се подлагат на контрола от митницата и полицията при същите условия, както и корабите, намиращи се в порта.

- 25 Лоцманското съпровождане при преминаването на пролива Босфор, Мраморно море, пролива Дарданели не е задължително. Корабите, отиващи за Черно море, могат да вземат лоцман в бухтата Чанаккале и порт Стамбул, а корабите, идващи от Черно море — в бухтата Буюкдере и порт Стамбул.

- 30 При пристигане в бухтата Чанаккале от Егейско море или в бухтата Буюкдере от Черно море на корабите се извършва санитарен преглед.

- 35 В случай на лошо време се разрешава да не се идва в бухтата Чанаккале, а да се отива в порт Стамбул, където корабите се подлагат на санитарен преглед.

- 40 **От нос Анадолу до нос Селви** проливът Босфор има направление на югозапад. Най-голямата ширина на пролива в този район е 2 мили, а най-малката — 5 кабелта. Брегът в тази част от пролива е висок и нарязан, при което азиатският бряг е повече нарязан, отколкото европейският. От двата бряга се вдават няколко носа, между които в брега се образуват бухти. Най-голяма от тях е бухтата Буюкдере.

- 45 Характерен пункт в този район на брега е върхът Юша-тепеси, висок 200 м, намиращ се на 5 кабелта на SO от южния входен нос на бухтата Маджаркюю (шир. $41^{\circ} 10' N$; дълг. $29^{\circ} 04' O$). Склоновете на върха са засадени с лозя. На върха се намира бяла постройка с минарета.

Брегът в този район е обкръжен от тясна полоса на отмел с най-малка дълбочина 5 м, простиращ се на разстояние до 1 кабелт от брега. На отмела има подводни и надводни камъни. Тук има и други опасности, но те са разположени предимно в близост на брега.

- 5 **Нос Анадолу (Анатоли)** представлява северозападният край на Анадолския полуостров и служи като източен входен нос на северния вход на пролива Босфор. Носът се издава в северозападно направление. Брегът му е дълбок; 20-метровата изобата минава на 3-5 кабелта от носа. На юг от носа е разположена малка бухта, в дъното на която има камъни.

Маяк Анадолу (шир. $41^{\circ} 13' N$; дълг. $29^{\circ} 09' O$) е поставен на нос Анадолу. Видът на маяка е бяла каменна кула с жилищна постройка.

Маяк Анадолу, пеленг 225° , разстояние 9 кабелта (от маяка надолу се вижда бяла стена)

- 15 Маякът се намира на височина и може да бъде познат по стената, спускаща се от него, и по стария форт, намиращ се не-много ниско от маяка, а също и по голямата бяла постройка на високия хълм, намиращ се на югоизток от маяка.

- 20 Сигнали за мъгла се подават с оръдие от нос Юм, намиращ се на 7 кабелта североизточно от маяк Анадолу.

Нос Румели се намира на 2 мили северозападно от нос Анадолу. Той представлява висока камениста изпъкналост и е западен входен нос на северния вход на пролива.

- 25 Носът е обкръжен от високи стръмни скали; на една от скалите, наречена Къяни, се виждат останки от жертвеник. На носа е поставен маяк. На юг от маяка е разположено селото Фенеркюю (Румелифенер), а на север има забележима група високи дървета.

- 30 На неголемия нос, разположен на 2 кабелта северозападно от нос Румели, се вижда старинният замък Румеликалеси. Между тези носове се вдава малка бухта.

- 35 Маяк Румели (шир. $41^{\circ} 14' N$; дълг. $29^{\circ} 07' O$) е поставен на нос Румели, близо до селото Фенеркюю (Румелифенер). Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена. Радиомаякът е поставен при маяка.

От нос Анадолу до бухта Маджаркюю азиатският бряг на пролива се простира на 3-8 мили на северозапад.

От този бряг се издават носове; най-големите от тях са: нос Пойрас, намиращ се на 1.1 мили югозападно от нос Анадолу, и нос Фил, разположен на 1.8 мили югозападно от нос Анадолу. Между носовете Пойрас и Фил в брега се вдава плитководна бухта. Дълбочината при входа ѝ е около 9 метра. На 1.5 кабелта от брега на бухтата се простира отмел от надводни камъни. Носът Фил може да се разпознае по намиращите се на него развалини от батарея.

От нос Фил изрязаният бряг извива на юг, след това на запад и се простира в това направление до нос Анадолукавгъ, образувайки широк залив. Брегът на този залив е висок и обкръжен от тесен отмел с лежащи на него камъни. В дъното на залива има три неголеми бухти: Кечилилиман, Манастиракъз и Хаджиакъз. Тези бухти са плитководни.

Котвени места, удобни за стоянки на кораби, в близост на описания район от брега няма.

Камък с дълбочина над него 1.9 метра се намира на 1.2 мили югозападно от нос Фил, на западната страна на входа в бухтата Хаджиакъз.

От нос Румели до бухта Бююкдерекъю европейският бряг на пролива се простира на 5 мили и има общо направление SSW. В този район на брега има следните носове: Папаз, Гарибдже и Теллитабия. Нос Папаз е разположен на 4 кабелта южно от нос Румели. На хълма на този нос се забелязват развалини на батарея и минарета. До нос Гарибдже, разположен на 1.2 мили на S от нос Румели, високият и наклонен бряг се простира на юг, образувайки неголяма бухта. Дъното на тази бухта е плитководно и осеяно с подводни камъни. В брега на разстояние 1 мили югозападно от нос Гарибдже се вдават няколко малки бухти; най-голямата от тях е бухтата Бююкдерекъю, разположена на 7 кабелта от носа. На южния входен нос на тази бухта се забелязват развалини от батарея. До селото Румеликавгъ брегът образува изпъкналост, край на която представлява нос Теллитабия. Целият район на брега е обкръжен с тясна полоса отмел от камъни. Най-издаващата се от брега опасност е скалата Дикилиташ, намираща се срещу селото Румеликавгъ.

Сигнална станция — намира се на северния входен нос на бухтата Бююкдерекъю. Станцията представлява забележима бяла постройка с флагшток и мачти на радиостанция около нея.

Нос Гарибдже (шир. $41^{\circ} 13' N$; дълг. $29^{\circ} 07' O$) е разположен на 1.2 мили на юг от маяка Румели. Носът е стръмен; на него се забелязват развалини от стар замък. На хълма около замъка се намира разрушеният форт Гарибджекале, около който е разположено село. Непосредствено южно от носа в брега се вдава бухтата Гарибдже.

Селището Румеликавгъ е разположено в долината на неголяма река, на 2.5 мили югозападно от нос Гарибдже. По-горе от селището, на хълма, има останки от стар генуезки

замък, а на брега — развалини от форта Канаккалеси и батарея. В селището има лощман.

Скалите Дикилиташ лежат на 2 кабелта източно от брега срещу село Румеликавгъ. Няколко скали се издигат над водата; над подводните скали в щормово време се образуват буруни (прибой). Скалите са обкръжени от 20-метрови дълбочини. Между брега и скалите има проход, по средата на който има банка с дълбочина над нея 5.8 метра.

Скалите Дикилиташ представляват сериозна опасност и затова приближаването към тях, особено нощем, трябва да се извършва много внимателно.

Огън. На една от надводните скали Дикилиташ на бетонна основа е поставен огън. Видът на установката е червен металически стълб с кръгла топова фигура.

Нос Теллитабия (шир. $41^{\circ} 10' N$; дълг. $29^{\circ} 04' O$) се намира на 5 кабелта южно от селото Румеликавгъ. На носа се забелязва разрушена батарея и жълта постройка от форта. Брегът на носа е дълбок. В района на нос Теллитабия проливът се стеснява до 5.5 кабелта. Тук има боново заграждение; страните на прохода са обозначени със светещи буи. Котвената стоянка в района на бона е забранена.

Светещи буи. Зеленият светещ буй е поставен на 3 кабелта на изток от нос Теллитабия, а червеният светещ буй — на 3 кабелта югоизточно от същия нос.

Предупреждение. Мореплавателите се предупреждават, че предвид на честите аварии в района на боновите заграждения между носовете Анадолу (шир. $41^{\circ} 10' 7' N$; дълг. $29^{\circ} 05' 30' O$) и Теллитабия (шир. $41^{\circ} 10' 5' N$; дълг. $29^{\circ} 04' 50' O$) се препоръчва за провеждане на корабите да се взема лощман от лощманската станция при нос Теллитабия или в бухтата Бююкдерекъю.

Корабите, причинили щети на боновите заграждения, се задържат до изясняване размера на нанесените вреди и обстоятелствата, при които е станала аварията.

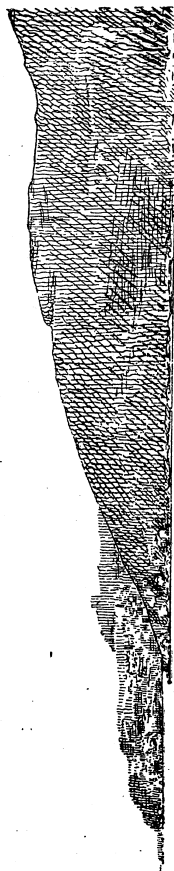
Котвени места. Добри котвени места има срещу развалините на батареята на южния входен нос на бухтата Бююкдерекъю (шир. $41^{\circ} 12' N$; дълг. $29^{\circ} 06' O$). В тихо време може да се застане на котва между бухтата Бююкдерекъю и селото Румеликавгъ на 1.5 кабелта от брега; дълбочините на котвеното място са от 14.5 до 22 метра. Може също да се застане на котва в малката бухта, намираща се между нос Теллитабия и отстояния от него на 1 мили югозападно нос Мезар, извън струята на главното течение; дълбочините тук са от 18 до 35 метра.

Бухта Маджаркъю се вдава в азиатския бряг на пролива между нос Анадолукавгъ и отстояния от него на 8.5 кабелта на SSW закръглен нос. Въпреки че бухтата е защитена с високи брегове от O и SO ветрове, корабите рядко застават в нея на котва, тъй като дълбочините в бухтата са големи; 31-метровата

Брегът в района на селото Анадолукавгъ

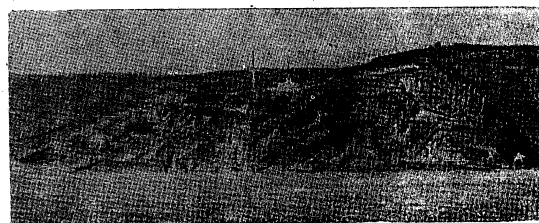
Нос Анадолукавгъ, пеленг 45°, разстояние 1,4 мили

дълбочина се намира на 1 кабелт от брега. Течението в бухтата се чувства слабо. Бухтата е чиста от опасности с изключение на банката Маджар, разположена в южната част на бухтата. На североизточния бряг на бухтата е разположено селото Анадолукавгъ, на юг от него по брега на бухтата минава почвен път.

- 5 **Нос Анадолукавгъ** се намира на 7 кабелта на *ONO* от нос Теллитабия и представлява северният входен нос на бухтата Маджаркьою. Носът е образуван от полегатите склонове на крайбрежните планини, брегът му е дълбок. От носа през пролива е прокаран кабел; в района на кабела котвената стойнка е забранена.

10 **Огън Анадолукавгъ** (шир. $41^{\circ}11'N$; дълг. $29^{\circ}09'O$) е поставен на разрушения форт на нос Анадолукавгъ. Видът на установката е мачта на бяла постройка.

- 15 **Банка Маджар** има най-малка дълбочина над нея 1,4 м и е разположена на 7 кабелта на *SSW* от нос Анадолукавгъ и на 1 кабелт от южния бряг на бухтата Маджаркьою. Краищата на банката са стръмни. На северния бряг на банката е поставен несветещ червен конически буй.

Сигналната станция на бухтата Бююклиманъ (пеленг 270°, разстояние 4,5 кабелта)

- 20 **Бухта Бююкдерелиманъ** се вдава в европейския бряг на пролива в западно направление между нос Мезар (шир. $41^{\circ}16'N$; дълг. $29^{\circ}03'O$) и отстоящия от него на 1,2 мили на юг нос Киреч и представлява най-голямата бухта в пролива Босфор. В дъното на тази бухта се намира долина, по която протича реката Бююкдере (Бакледереси). Високият бряг на бухтата я защитава от ветрове от всички направления, затова и бухтата служи като най-добра котвена стойнка в пролива Босфор. На северозападния бряг на бухтата е разположен град Бююкдерекьою. Край града, на североизток от него, има пристан.
- 30 На южния бряг на бухтата има пристан за кораби от местните съобщения. На юг от нос Киреч на височина 75 м има забеле-

жителни развалини от форт. Дълбочините в северната част на бухтата са по-малки от 18 метра; южната част е дълбоководна. Срещу град Бююкдерекъю на 1 кабелт от брега се простира отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра. 9-метровата отличителна дълбочина се намира срещу средата на града на 2.5 кабелта от брега.

Течения. Горното течение, идващо в пролива от Черно море, не отива в бухтата Бююкдерекъю. В бухтата има слабо насрещно течение, което става неправилно и се изменя при усиляване на горното течение в пролива.

Лоцман може да се вземе на борда в бухтата Бююкдерекъю.

Карантина. Корабите, идващи от Черно море, са длъжни да застанат в бухтата на Бююкдерекъю на котвено място за санитарен преглед и получаване право на свободна практика. На транзитни кораби при липса на условия за извършване на санитарен преглед се разрешава след получаване на съответния сигнал да продължат до порт Галата. В порт Галата при контролната станция след прегледа на корабите последните също могат да получат право на свободна практика.

Град Бююкдере е неголям и заема почти целия северо-западен бряг на бухтата. Към югозападната част на града се допира селото Кефеликкъю, разположено в дъното на бухтата на брега при устието на река Бююкдере. На хълма зад града се забелязва бяла постройка с кула и флагщок. В града има санитарна кантора и пристан за кораби от местните съобщения. Между градския пристан и нос Мезар в градините се намира забележимо бяло двуетажно здание с флагщок.

Огън Тарабия (шир. $41^{\circ} 09' N$; дълг. $29^{\circ} 03' O$) е поставен близо до нос Киреч. Видът на установката е бяла тринога, издигнатата наджилищна постройка. През деня установката на огъня се забелязва слабо.

Котвени места. Кораби могат да застанат на котва във всяка част на бухтата Бююкдерекъю; грунътът е тина и ситен пясък. За добро котвено място се счита мястото, намиращо се на пеленг 278° към характерните минарета, намиращи се на север от устието на р. Бююкдере; дълбочината на това котвено място е около 13 метра.

В бухтата Бююкдерелиманъ има два района за карантинни котвени стоянки. Източният район е предназначен за кораби с голямо газене, а западният — за кораби с малко газене. При стоенето на котва в тези райони се извършват необходимите корабни формалности. Границите на районите на указаните котвени стоянки са показани на картите с пунктирни линии.

Забраненият за котвена стоянка район се намира на север от устието на река Бююкдере. Тук е разположено водолежище, дълго 1.5 кабелта и широко 1 кабелт.

Бухта Тарабия е с неголеми размери и се вдава в европийския бряг на пролива на 7 кабелта югоизточно от нос Киреч.

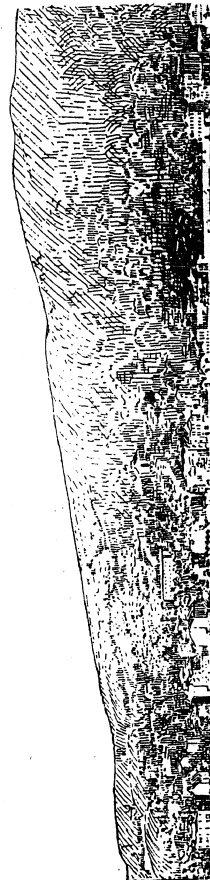
Дължината на бухтата е около 2 кабелта, а ширината ѝ — около 1 кабелт. Дълбочините в бухтата са от 13 до 14.6 метра. От средата на южния бряг на бухтата се издава неголям отмел с дълбочини, по-малки от 5.4 метра.

Бухтата е защитена от всички ветрове, но може да събере малко кораби, които обикновено се швартоват по крайбрежието, за която цел брегът на бухтата е оборудван. От крайбрежието се издават няколко незначителни мола. При влизането в бухтата се препоръчва корабът да се държи близко до нейния северен бряг, тъй като течението има посока към камъните, намиращи се в близост на южния входен нос на бухтата.

Скала с дълбочина над нея 1.8 м се намира близо до мола при южния входен нос на бухтата Тарабия.

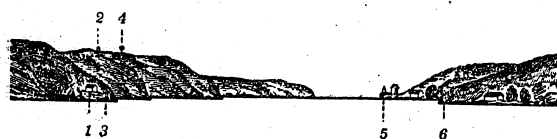
Бухта Умурерикъю се вдава в азиатския бряг на пролива между нос Муджу (шир. $41^{\circ} 10' N$; дълг. $29^{\circ} 05' O$) и отстоящия от него на 1.2 мили на юг нос Селви. Склоновете на крайбрежните възвишения, покрити с гори, се спускат полегато към нивото на водата. На североизточния бряг на бухтата е разположено село Умуркъю (Мюдири). Брегът на бухтата е дълбок. 10-метровата изобата на места минава плътно към брега, а срещу селото Умуркъю тя минава на 0.5 кабелт от него. На запад от линията, съединяваща входните носове на бухтата, се намират банките Умурери, затварящи входа на бухтата.

Банките Умурери се намират срещу бухтата Умурери-

Град Бююкдере (пеленг 22° , разстояние 5 кабелта)

кьою, в най-широката част на пролива. Южната от тях две банки се нарича банка Селвибурну, а северната банка няма название. Банките се простират от север на юг на разстояние около 1 миля; ширината им е от 1 до 2 кабелта. Най-малката дълбочина над северната банка е 1·8 метра, а над банката Селвибурну 0·4 метра; грунът над банките е гънък, чакъл и камък. Водата над тях е мътна.

Естественят створ (1—2) за преминаване западно от банките Умурери:
1 — жълта къща; 2 — жълта къща в створ 17° с източния край на жълтата къща (1);
3 — фортът на нос Теллитабия; 4 — дърво; 5 — нос Анадолухавъгъ; 6 — форт

Между банките има проход, широк 0·9 кабелт; прохода има направление О—И. Въпреки че дълбочината на прохода е 13 метра, използването му е опасно поради съществуващото напречно течение в него.

Банките Умурери представляват голяма опасност, тъй като горното течение в пролива от нос Теллитабия минава право през тях.

Брегът на пролива Босфор:

1 — нос Муджу, пеленг 22°, разстояние 1·3 мили

15 Буи. Два конусообразни несветещи буя, боядисани в бяло, са поставени на 3·5 и 3 кабелта на SW от нос Муджу.

Светещ буй (шир. 41° 09'N; дълг. 29° 04' O) с червен цвят е поставен на югозападния край на северната банка Умурери.

Ограждащи створове. Банките Умурери се ограждат от следните створове:

1) створ десният ъгъл на характерната жълта къща на форта на нос Теллитабия с ниската къща, разположена на брега на 1·1 миля на север от селото Румеликавъгъ; направлението на створа 197° — 17°;

2) створ нос Селви със султанския къшк на нос Хюнкар-искелеси (шир. 41° 08'N; дълг. 29° 05' O); направление на створа 297° — 117°.

496

Нос Селви (шир. 41° 08'N; дълг. 29° 04' O) се издава от азиатския бряг на пролива на 1·2 мили южно от нос Муджу. На носа се забелязват пирамидален паметник и нафтови цистерни. Носът е обкръжен от отмел с дълбочина, по-малка от 10 м, простиращ се на 0·5 кабелт от брега. До нафтените цистерни има пристани, срещу които са поставени две швартовни бочки. Кораби с газене до 7·3 м могат да се швартоват на борд за пристаните; ако към причала е прибавен понтон, могат да се швартоват кораби с газене 11 м.

10 Забраненият за котвена стоянка район се намира в северната част на бухтата Умурерикьою. Районът е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 41° 09', 42N; дълг. 29° 04', 31O;
- 2) шир. 41° 09', 40N; дълг. 29° 04', 00O;
- 3) шир. 41° 09', 20N; дълг. 29° 03', 92O;
- 4) шир. 41° 09', 25N; дълг. 29° 04', 52O.

15 Котвено място. В бухтата Умурерикьою добро котвено място се намира на 1·5 кабелта от брега на дълбочина 18 метра; грунът е тина. При заставане на котва трябва да се има предвид, че в бухтата има слабо противотечение.

20 От нос Селви до порт Стамбул проливът Босфор има общо направление на SSW. В началото проливът прави рязък завои, широк 1·2 мили; след това на 3·5 мили на юг се простира най-тесният участък на пролива с най-малка ширина 3·5 кабелта. По-нататък до порт Стамбул проливът се простира по права линия на югозапад.

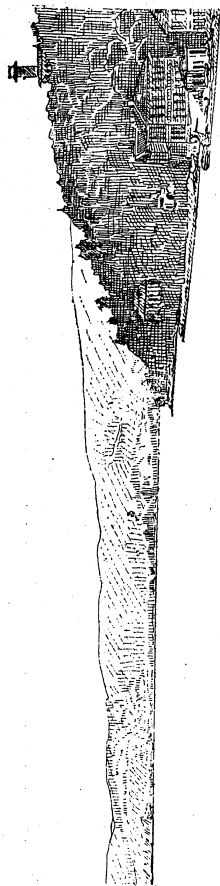
Азиатският бряг на пролива от нос Селви до намиращия се на 2·3 мили на юг от него нос Канлъджъ се простира в югоизточно направление, образувайки бухтите Бейкозлиманъ, Инджир-кьойлиманъ и Чубуклулиманъ. От нос Канлъджъ брегът завива на юг и се простира на 3·2 мили до селото Ченгелкьой. Този район на брега е твърде разчленен; на 1·8 мили на юг от нос Канлъджъ се вдава нос Кандили. От селото Ченгелкьой брегът извива на югозапад и до гр. Юскюдар отива почти по права линия.

35 От нос Канлъджъ до гр. Юскюдар брегът е почти изцяло залесен. Южно от нос Канлъджъ са разположени селата Канлъджъ и Кюрфез, а в долината на река Гюксудереси: селото Анадолухисар. В близост на последното село се намират развалини от стар замък. Южно от нос Кандили се забелязват селото Ванкьой, казармите на военното училище, селото Ченгелкьой, селото Бейлербей с двореца на султана, селото Кузгунджук и непрекъснатият ред от постройки, разположени по брега до гр. Юскюдар.

45 Европейският бряг на пролива от бухтата Тарабия отначало отива на SO до нос Кьойбаш, на който е разположено забележителното село Еникьой. От нос Кьойбаш до нос Румелихисар брегът има южно направление. В този район на брега се вдава бухтата

32 Лоция на Черно море

497

Азиатският бряг на пролива Босфор между селата Бейлербей и Истанбул, на пеленг 45°, разстояние 4 кабелта

Естиниекюю и се намират селищата Балталиманъ и Румелихисар. От нос Румелихисар до нос Арнауткюю, където проливът образува извивка в брега, се вдава бухтата Бебеккюю. От нос Арнауткюю брегът отива на SSW до нос Дефтердар; по-нататък той извива на югозапад и продължава в това направление до порт Стамбул. Последният район представлява почти непрекъснат ред от застроено крайбрежие. Този бряг е изцяло заселен. Селищата са разположени често на тесни прибрежни полоси.

Азиатският бряг на пролива е дълбок с изключение на брега, обкръжен с отмели в района на нос Селви, в дъното на бухтата Инджиркюю, устието на река Гюксудереси и брега в района на селото Бейлербей. В останалия район големите дълбочини се намират почти плътно до брега. Европейският бряг на пролива е също дълбок; само при нос Кюйбаш и в бухтата Бебеккюю има отмели, а срещу селото Куручешме близо до брега има банки.

Течения. Между носовите Канлъджъ и Кандили горното течение минава по средата на пролива, достигайки най-голяма скорост 2 възела в най-тесната част на пролива в района на нос Румелихисар. До азиатският бряг между нос Канлъджъ и устието на река Гюксудереси има пространство спокойни води, където течение не се наблюдава. Това обстоятелство благоприятствува парусните съдове при вятър от S. Между селото Ванкюю и гр. Юскюдар горното течение минава по-

край азиатския бряг на пролива. Тук няма противотечения.

Котвени места. В тази част на пролива на котва може да се застане в бухтата Бейкозлиманъ и Инджиркююлиманъ срещу нос Кюйбаш, а също и срещу крайбрежните села в района на европейския бряг от нос Арнауткюю до порт Стамбул.

Забранен за котвени стоянки район. Забранява се застанането на котва в участъка на пролива от нос Румелихисар до нос Арнауткюю поради наличието тук на подводни кабели. Границите на района са показани на картите.

Нос Хюнкарискелеси (шир. 41°08' N; дълг. 29°05' O) се намира на 5 кабелта югоизточно от нос Селви. Носът е нисък и забележим по построената на него султанска вила.

На 1 кабелт на север от носа има пристан за шлюпки. На 0.7 кабелт на NW от пристана в пролива се влива реката Токатдереси.

Брегът между носовите Хюнкарискелеси и Селви е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се на разстояние до 1 кабелт от него. Срещу устието на река Токатдереси на отмела има скала с дълбочина над нея 2.7 метра.

Котвени места. На котва може да се застане на WNW от нос Хюнкарискелеси на дълбочина 13—22 метра; грунът е тиня с пясък. Най-сигурното котвено място се намира срещу устието на река Токатдереси по пеленг 323° към нос Селви на разстояние 2.5 кабелта от него.

Бухта Бейкозлиманъ се вдава незначително в брега между нос Хюнкарискелеси и отстоящия от него на 7 кабелта югоизточно нос Караджабурун. Брегът на бухтата е дълбок и представлява крайбрежие, към което на много места може да се подходи и слезе на брега. На брега на бухтата са разположени селата Ялкюю и Бейкоз. При селото Бейкоз има пристан за парните фериботи с дълбочина при него 4.6 м.

Бухтата има закрит и безопасен рейд, събиращ много кораби. Рейдът не е изложен под влиянието на главното течение, което минава на 4 кабелта от брега. Успоредно на брега минава противотечение.

Котвени места. На котва може да се застане срещу селата Ялкюю и Бейкоз на 2 кабелта от брега на дълбочина 36 метра. Грунът на това котвено място и в цялата бухта Бейкозлиманъ държи добре котва.

Най-доброто котвено място в бухтата се намира на 3 кабелта западно от нос Караджабурун на дълбочина 66 метра. Котвените места, разположени на северозапад и югозапад от това котвено място, не са сигурни.

Бухта Инджиркююлиманъ се вдава на юг от бухтата Бейкозлиманъ между нос Караджабурун и отстоящия от него на 9 кабелта на SSW нос Бурунбахче. На брега в дъното на бухтата се намира селото Инджиркюю със забележимо минаре,

а на южния бряг — здание на фабрика и селото Пашабахче-
кьою. На южния бряг на бухтата на 5 кабелта югозападно от
селото Инджиркьою се намира склад за течно гориво. Близко до
склада има четири пристана с дълбочини 4·5—5·4 метра. Брегът на
бухтата е нисък и осеян с отмели. Голяма част на бухтата се засма
от тинестия отмел Инджиркьобанкъ, който се простира на
разстояние около 3 кабелта от източния ѝ бряг. Дълбочините
над отмела са по-малки от 4·5 метра, грунът на външния край
на отмела е камък и чакъл.

Срещу селото Пашабахчекьою има пристан за парните фе-
риботи с дълбочина до него 4·6 метра.

В бухтата има много места за излизане на брега.

Котвените места в бухтата Инджиркьойлиманъ се намират
морието от отмела Инджиркьобанкъ на дълбочини, по-големи
от 30 метра.

Течения. Между нос Селви и бухтата Инджиркьойлиманъ
горното течение почти не се чувствува близо до брега. Тук
има слабо противотечение, което подпомага парусните съдове,
отиващи на север.

Бухта Чубуклулиманъ се вдава незначително в ази-
атския бряг на пролива на 5 кабелта югозападно от нос Бурун-
бахче. Ширината при входа на бухтата е 1·5 кабелта; дълбо-
чината при входа на бухтата е около 40 метра. Брегът в дъното
на бухтата е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 10
метра.

Нос Кьойбаш (шир. 41°07' N; дълг. 29°04' O) се издава
от европейския бряг на пролива на 1·2 мили южно от нос Селви.
Носът е широк и заоблен; брегът му е образуван от полегатите
склонове на възвишенията, намиращи се на 5 кабелта западно
от края на носа.

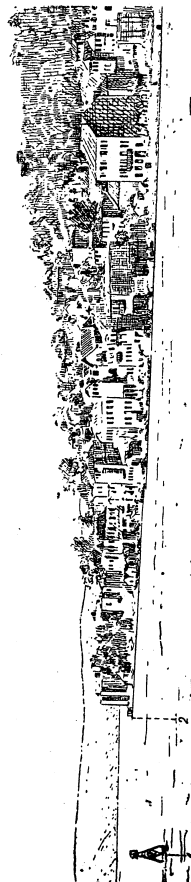
Брегът от бухтата Истиниекьою е обкръжен с отмел с дъл-
бочини, по-малки от 10 метра, простиращ се от него на раз-
стояние около 1·5 кабелта. На края на носа отмелът носи името
Еникьобанкъ.

Светецният буй Еникьой е поставен близо до източния
край на отмела Еникьобанкъ на 1·3 кабелта източно от нос
Кьойбаш. Буйът е черен с коническа топова фигура.

Ограждащ створ. Створът огън Канлъджъ и маяк Ру-
мелихисар води на 1·5 кабелта източно от отмела Еникьобанкъ;
направление на створа 20°—200°.

Котвено място. На котва може да се застане на 5 кабелта
на юг от края на нос Кьойбаш на дълбочина 9—18 метра. Това
котвено място е защитено от северните ветрове и не попада
под действието на главното течение, което при отмела Ени-
кьобанкъ се отклонява към страната на азиатския бряг. По-
край брега, на юг от носа, има противотечение.

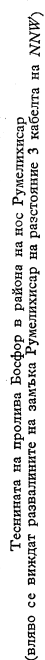
Бухта Истиниекьою се вдава в европейския бряг на про-
лива на 9 кабелта югозападно от нос Кьойбаш. Бухтата е малка

Селото Еникьой:
1 — светец буй; 2 — нос Кьойбаш на SW, разстояние 3·5 кабелта

Бухта Истиниекьою (дистант 315', разстояние 5 кабелта)

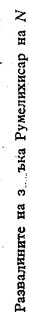

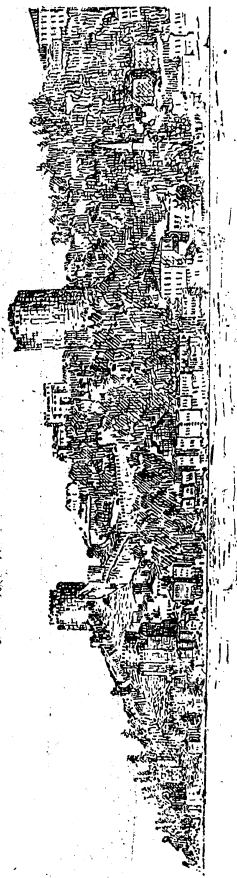
10 Брегът на юг от бухтата Истиниекью е дълбок и чист от опасности.

Нос Канлъджѣ се
15 вдава незначително от
азиатския бряг на
пролива на 1'2 мили
южно от нос Кюй-
20 баш. На юг от носа,
на малка равнина, е
разположено селище-
то Ескимохале. Бре-
гът в района на носа
и на юг от него е дъл-
25 бок и чист от опас-
ности.

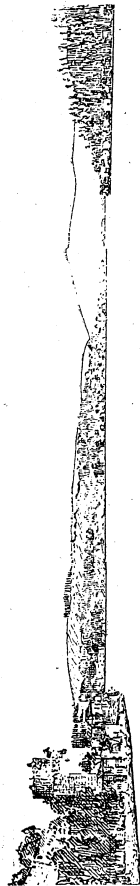
Огън Канлъ-
джъ (шир. 41°06' N ;
дълг. 29°04' E) е по-
30 ставен на нос Канлъ-
джъ на 100 метра от
брега. Видът на уста-
новката е бяла желяз-
на колона. През деня
35 тази колона мъчно се
различава в средата
на окръжаващите я
сгради.

40 Нос Румелихисар се издава от европѣй-
ския бряг на 1'3 ми-
ли на SSW от нос
Канлънджъ срещу се-
лото Анадолухисар.
45 Нос Румелихисар мо-
же да се познае по
издигащия се на него
хълм с развалини от

Нос Румелихисар и развалините на замъка Румелихисар на разстояние 3-5 кабелта на SW

Тесината на пролива Босфор в района на нос Румелихисар (вляво се виждат развалините на замъка Румелихисар на разстояние 3 кабелта на NNW)

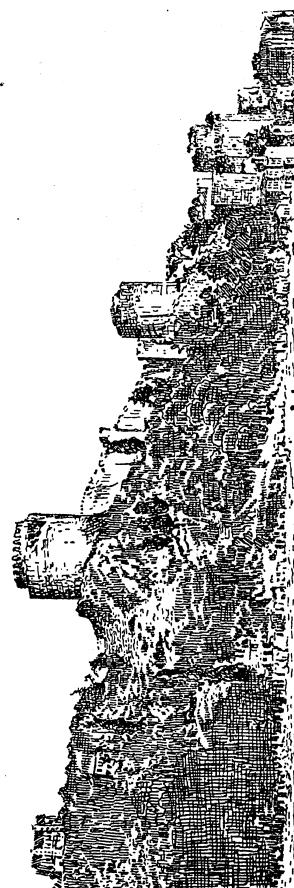
и сравнително дълбоководна; дълбочините тук са от 11 до 25 метра. Бухтата е защитена от всички ветрове, но се посещава рядко от кораби. В бухтата има плаващ док.

Брегът на юг от бухтата Истиниескою е дълбок и чист от опасности.

Нос Канлъджъ се вдава незначително от азиатския бряг на пролива на 1-2 мили южно от нос Къйбаш. На юг от носа, на малка равнина, е разположено селището Ескимахале. Брегът в района на носа и на юг от него е дълбок и чист от опасности.

Огън Канлъджъ (шир. $41^{\circ}06' N$; дълг. $29^{\circ}04' O$) е поставен на нос Канлъджъ на 100 метра от брега. Видът на установката е бяла желязна колона. През деня тази колона мъчно се различава в средата на окръжаващите я сгради.

Нос Румелихисар се издава от европейския бряг на 1-3 мили на SSW от нос Канлъджъ срещу селото Анадолухисар. Нос Румелихисар може да се познае по издигацията се на него хълм с развалини от

Развалините на замъка Румелихисар на N

няколко кули и стария замък Румелихисар, по маяка и характерното здание, построено на склоновете на хълма западно от маяка. Най-малката ширина на пролива в района на носа е 4 кабелта. Електрически кабел преминава югозападно от носа.

- 5 Изходите на кабела на брега са обозначени със светещи знаци. Маяк Румелихисар (шир. $41^{\circ}05' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) е поставен на нос Румелихисар близо до крайбрежието. Видът на маяка е бяло съоръжение.

- 10 **Реката Гьоксудереси** се влива в пролива Босфор на средствено южно от селото Анадолухисар, разположено на азиатския бряг на 4 кабелта на О от носа Румелихисар. Рекат води началото си от водохранилището Гьоксу на 2 мили от брега и протича по тясна долина, която при устието се разширява. На север от устието на реката има характерен замък.
- 15 Устието на реката е обкръжено от отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се на разстояние до 1 кабелт от брега. На отмела има подводни камъни. От запад отмелът се огражда от несветещ буй.

- 20 **Нос Кандили** се издава от азиатския бряг на 5 кабелта южно от нос Румелихисар. Носът е образуван от наклонените склонове на хълма, гъсто залесен с гора. Брегът на носа е нисък. На юг от нос Кандили до гр. Юскюдар брегът е слабо нарязан и дълбок. На запад от носа на 0.5 кабелт се простира отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра. Северно от носа се намират големи дълбочини. Към носа подхожда електрически кабел, изходите на който на брега са означени със светещи знаци.

- 25 **Огън Кандили** (шир. $41^{\circ}04' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) е поставен на нос Кандили близо до бреговата черта. Видът на установката е бяла металическа колона; от юг колоната се закрива от дървета.

- 30 **Бухта Бебеккюю** се вдава на 3.5 кабелта в европейския бряг на пролива между нос Румелихисар и отстоящия от него на 1 миля югозападно нос Арнауткюй. Тя се намира извън струята на главното течение. От брега в дъното на бухтата, на 3 кабелта на североизток, се простира отмел с дълбочина 0.9—1.8 метра. На брега на бухтата е разположено селото Бебек.

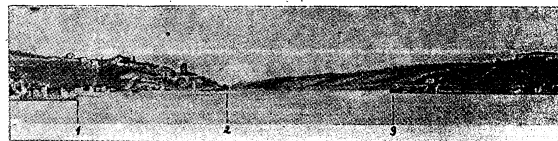
- 35 **Светещ знак Бебек** (шир. $41^{\circ}05' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) е поставен на североизточния край на отмела, почти по средата на бухтата Бебеккюю. Видът на знака е черна каменна конична пирамида.

- 40 Три огъня са поставени на 1.7 кабелта на SSW и на 1.5 и 1.2 кабелта на SW от светещия знак Бебек. Видът на установките е бетонни колони, боядисани в бял и черен цвят. Огньовете обозначават шлюпочния проход за селото Бебек.

- 45 **Нос Арнауткюй** (шир. $41^{\circ}04' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) се издава от европейския бряг на пролива и представлява южният входен нос на бухтата Бебеккюю. Носът е нисък. На него е разположено селото Арнауткюй. По крайбрежието на се-

лото има места за излизане на брега. Между селата Арнауткюй и Ванкюй през пролива е прокаран подводен електрически кабел. Местата на изхода на кабела на брега са означени със светещи знаци.

- 5 На котва може да се застане на 1 кабелт южно от носа при дълбочина 25 метра.

Теснината на пролива Босфор между селата Арнауткюй и Ванкюй:
1 — нос Арнауткюй; 2 — нос Румелихисар; 3 — нос Кандили

Селото Куручешме е разположено на европейския бряг на 4 кабелта югозападно от нос Арнауткюй.

- 10 За извършване на товарни операции корабите могат да застанат до кейовата стена, простираща се успоредно на брега срещу остров Куручешме. Тук се намират складове. Корабите, стоящи до кейовата стена, са защитени от южни ветрове. Селото има автомобилни съобщения с порт Стамбул.

- 15 **Остров Куручешме** се намира на 6 кабелта югозападно от нос Арнауткюй и на 1 кабелт от брега, срещу средата на селото Куручешме. Островът е малък, на северния му край има склад за каменни въглища. Между острова и брега дълбочините са от 13 до 22 метра.

- 20 **Банка Куручешме** с най-малка дълбочина над нея 0.8 метра се намира на 2 кабелта югозападно от о-в Куручешме, почти плътно към брега.

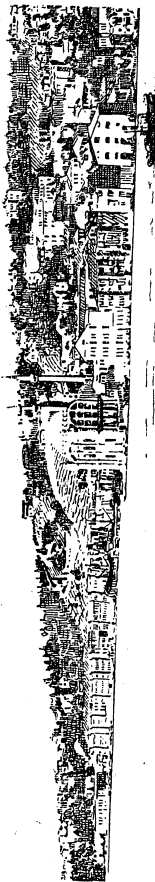
Между брега и банката Куручешме има тесен проход с дълбочина 13—18 метра, който се използва само от катери.

- 25 **Огън Куручешме** (шир. $41^{\circ}03' N$; дълг. $29^{\circ}02' O$) е поставен на южния край на банката Куручешме. Видът на установката е черен металически стълб с топова фигура във вид на черен конус на бяла металическа основа.

- 30 **Котвеното място** за кораби с малко газене се намира между банката Куручешме и острова Куручешме; дълбочината му е 13 метра. Това котвено място следва да се използва при познаване на местните условия за плаване.

- 35 **Нос Дефтердар** (шир. $41^{\circ}03' N$; дълг. $29^{\circ}02' O$) се издава незначително от европейския бряг на пролива на 1.3 мили югозападно от нос Арнауткюй. Брегът на носа представлява дълбоко и чисто от опасности крайбрежие.

Нос Дефтердар и джамията Ортакой

От нос Дефтердар брегът има югозападно направление.

Течения. Горното течение при нос Дефтердар има скорост 3 възела. На север от нос Дефтердар до нос Арнауткой покрай брега има противотечение. При нос Арнауткой това противотечение извива обратно и се слива с основното.

Нос Ортакой се издава незначително от европейския бряг на 3 кабелта югозападно от нос Дефтердар. Носът лесно може да се познае по бялата джамия, намираща се на края му, и селото Ортакой. От носа на разстояние около 0.5 кабелта се простира отмел.

Брегът на югозапад от нос Ортакой е застроен със здания. Между зданията изгъват бившият султански дворец Долмабахче, разположен на 1.3 мили югозападно от нос Ортакой, кулата с часовник, намираща се непосредствено на запад от този дворец, и мраморният дворец Чераха.

Течението в района на носа е слабо; понякога се наблюдава противотечение.

Порт Стамбул (Истамбул, Цариград) е разположен на брега на бухтата Златния рог (Халич), вдаваща се в европейския бряг при южния вход на пролива Босфор.

Северната граница на порта минава по линията, съединяваща входните носове на северния вход на пролива Босфор: Румели и Анадолу. Южната граница на порта минава по линията, съединяваща светещия знак Ешилкой на европейския бряг на Мраморно море със светещия знак Фенер, близо до азиатския бряг.

Порт Стамбул е един от големите турски портове; през него

преминава основната част от товарите за страната. Той е достъпен през цялата година за кораби с голямо газене и може едновременно да побере до 50 големи кораби. Портът представлява също, и база за турския военно-морски флот.

Бухтата Златния рог (Халич), на брега на която изцяло е разположен порт Стамбул, представлява басейн с извита форма и е най-големият и закрит гаван в пролива Босфор. Бухта Златния рог се вдава на 4 мили в сушата от линията, съединяваща нос Сарай (шир. $41^{\circ}01' N$; дълг. $28^{\circ}59' O$) и двореца Фъндъкль; ширината ѝ е от 3 до 4 кабелта. Дълбочината при входа на бухтата достига 47 метра. В източната част на бухтата са построени два моста. Източният от тях, наречен Галатски (Каракой), е новият мост, а западният, наречен Ататюрк, е старият мост. Дъното на бухтата Златния рог се нарича Истамбуллиманъ.

В лимана се влива река Алибейдереси, в която има канал за шлюпки. Дълбочината в лимана е от 0.9 до 3.6 метра.

Порт Стамбул се състои от следните участъци: външен порт, порт Галата, вътрешен порт и гаван Хайдар паша.

На брега на пролива Босфор при бухтата Златния рог е разположен гр. Стамбул. Брегът в района на града е нисък и обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 5 м, който се вдава на разстояние 1.5 до 2 кабелта от него.

Пристианищни средства и оборудване. В порт Стамбул има около 20 буксира и 2 пожарни кораба; единият от тях обикновено стои от външната страна на Галатския мост, а другият — между двата моста. Има също и два спасителни кораба: единият от тях се намира в северната, а вторият — в южната част на пролива Босфор. В порта има достатъчно количество баржи, шлепове и други спомагателни плаващи средства. Има добре оборудвани пристани с подеми кранове. Има три плаващи крана с товароподемност: единият 20 тона и двата до 65 тона всеки един.

Лоцман. Лоцманското превеждане е задължително само за кораби с водоизместимост повече от 500 тона, влизащи в гавана Хайдар паша, порт Галата или във вътрешния порт, а така също и при излизане от тях.

Снабдяване. В складовете има до 15,000 тона въглища, които се товарят на кораба с кошове. За 1 час могат да бъдат натоварени до 170 тона въглища. Складовете за течно гориво се намират на нос Селви. Нефт корабите вземат чрез тръбопровод с дебит 150 тона в час или при помощта на две баржи с водоизместимост до 300 тона; дебитът на подавания нефт от баржите е 80 тона в час.

Вода за пиене и за котлите може да се вземе от водопровода, прокаран покрай брега, или от наливни съдове. Вземането на вода става бавно. Могат да се вземат и пресни пропизии.

Морски карти, лоции и мореходни пособия могат да се закупят от магазините в гр. Стамбул.

Ремонти и докове. В порт Стамбул могат да се извършват ремонти на кораби в работилниците на турското държавно параходство, в частните работилници, намиращи се в бухтата Златния рог, а също и в бухтата Истиние в частните турски и чуждестранни работилници.

На южния бряг на бухтата Златния рог в района Айвансарай са разположени кораборемонтни работилници и три стапела. Тук може да се извърши ремонт на котлите и корпуса. На северния бряг на бухтата, в района на арсенала, може да се извърши среден и малък ремонт; тук има стапели за подводни лодки.

На североизточния бряг на бухтата Златния рог, на *N* от стария мост, има три сухи дока и четири елингa. Най-големият сух док има дължина 158·2 метра и ширина 19·2 метра; дълбочината над кил-блока е 7·9 м.

В бухтата Истиние има плаващ док с товароподемност 8500 тона. Дължината на дока 136·5 м и ширината 21·5 м, дълбочина над кил-блока 6·7 м.

Връзки. Има телеграфни съобщения с всички страни на света и радиотелеграфна станция.

Портови учреждения. В порт Стамбул се намира управлението на търговското мореплаване, управлението на порта, централната санитарна кантора, маячната администрация и управлението на спасителната служба на Черно море.

Обявленията за измененията в картите и в ограждането се окачат в зданието на портовото управление, разположено на северния бряг на бухтата Златния рог.

Карантина. Санитарните формалности за кораби, идващи от Черно море, се извършват в бухтата Бююкдерекою, а за кораби, идващи от Егейско море — в бухтата Чанаккале-лиманъ в пролив Дарданелите.

Щормовите сигнали се издигат на мачта, поставена на нос Мезар, в близост на бухтата Бююкдерекою. Метеорологичната обсерватория на гр. Стамбул публикува своите съобщения в местните вестници, където се поместват също и сведенията, получени от Европа.

Портови правила. При преминаването на мостовите кораби с водоизместимост повече от 2000 бр. р. тона са длъжни да имат буксирен кораб на носа, а корабите с водоизместимост повече от 4000 бр. р. тона obligателно трябва да имат два буксира: един на носа, а друг на кърмата. Парусни кораби с водоизместимост повече от 50 тона са длъжни да вземат буксир в порт Галата. Корабите могат да застанат на котва без предварителни указания на властите, при условие че не пречат на движението между линията, съединяваща маяците Румели и Анадолу, и линията, съединяваща нос Кюйбаш и южния входен нос на бухтата Инджиркюйлиманъ. След заставане на котва корабите са

длъжни незабавно да известят капитана на порта за мястото на стоянката.

На корабите, стоящи на котва във външния порт, не се разрешава да влизат в порт Галата, да подхождат към кейовата стена или да застават на бочка дотогава, докато капитанът на кораба или агентът не получи разрешение или необходимите указания от капитана на порта.

Кораби, товарищи взривни или възпламенителни вещества, могат да застанат на котва в зоната, ограничена от север с линията, съединяваща маяците Анадолу и Румели, а от юг с линията, съединяваща пристана при нос Мезар с южния входен нос на бухтата Маджаркою. Освен тази зона на такива кораби се разрешава заставането на котва южно от линията, съединяваща маяк Ахъркапъ и североизточния край на вълнолома на гавана Хайдар паша, на разстояние, не по-малко от 1 кабелт от брега. Всички кораби, товарищи взривни и възпламенителни вещества, денем са длъжни да вдигнат флага „В“ („B“) по Международния свод за сигналите, а през нощта — червен огън.

Турските парусни или моторни кораби с малко газене, чакащи разтоварване или отваряне на Галатския мост, застават в зоната, ограничена от изток с линията, прекарана от северния ъгъл на двореца Фъндъкълъ до джамията на селото Ортакой, а от североизток — от мела, простиращ се от джамията близо до двореца Долмабахче на югоизток. Тази зона е предназначена и за стоянка на военни кораби с малко газене.

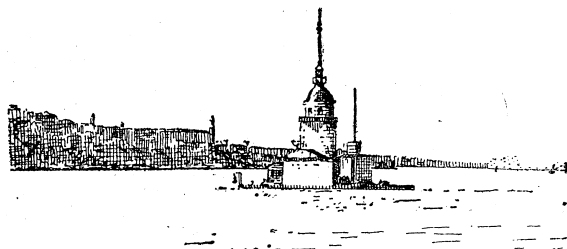
Корабите, идващи в порт Стамбул, са длъжни да застанат на котва между северния ъгъл на двореца Фъндъкълъ и двореца Чераха. При крайна необходимост корабите могат да застанат в зоната, ограничена от линиите, съединяващи северния ъгъл на двореца Фъндъкълъ (шир. 41°02' N; дълг. 28°59' 6 O), маяк Къзкулеси и джамията в селото Ортакой (шир. 41°02' 8 N; дълг. 29°01' 7 O).

Външният порт включва района, намиращ се на *NO* от линията, която съединява нос Ахъркапъ и каботажния пристан. Портът включва също и гавана Хайдар паша, разположен на азиатската страна на южния вход на пролива Босфор. Външният порт представлява място за котвени стоянки на военни и търговски кораби; тук се вземат въглища и нефт.

Маяк Къзкулеси (шир. 41°01' N; дълг. 29°00' O) се намира на края на скалистата греда, която се простира на 1 кабелт западно от носа срещу град Юскюдар. Видът на маяка е правоъгълна бяла кула с желязна галерия и бяла желязна решетъчна колона.

Камък с дълбочина над него 1·8 м се намира на 0·5 кабелт *NNO* от маяка Къзкулеси.

Банка с дълбочина над нея 5 м се намира непосредствено на север от камъка и е оградена с конически буи.

Маякът Къзкулеси (пеленг 160°, разстояние 4 кабелта)

Гаван Хайдар паша е разположен на азиатския бряг до южния вход на пролива Босфор. Защитен е от морето с вълнолом, дълъг 595 метра, разположен успоредно на брега. Към гавана се допира неголям басейн, входът на който е разположен в южния край на вълнолома и издадения на 1 кабелт на юг от него нос. Площта на гавана е 132,000 м².

Гаванът има два входа: северен и южен. Ширината на северния вход е 2 кабелта, а на южния около 0.5 кабелт. Южният вход се използва от малки кораби. Гаванът представлява новата част на порт Стамбул.

Дължината на причала на гавана е около 457 м; дълбочините покрай причала са 6.4—6.7 м. Дълбочини в гавана 7.2 м са редки. Част от кейовата стена на протежение 302 м се нарича Галатска кейова стена. От южния ѝ край се отделя пирс, дълъг 151 м. На северозападния край на кейовата стена има елеватор и складове. В гавана има още два елеватора: елеватор № 1 с вместимост 9000 тона, който може да приеме 100 тона в час, а да разтовари 200 тона, и елеватор № 2 с вместимост 12,000 тона.

Гаванът е оборудван с пет електрически крана; три от тях имат товароподемност 1.2 тона, а останалите два 5.5 и 35 тона; последният кран е стационарен и вдига товари само от шлепове, но не и от параходи.

Успоредно на част от кейовата стена, на която е разположено шестетажното здание на гарата на Анадолската железница, са прокарани ж. п. линии. Пристанът за пасажерските кораби, извършващи рейсове в порт Галата, се намира до кейовата стена. В гавана са поставени няколко швартови бочки.

На 5 кабелта северозападно от гавана Хайдар паша в близост на нос Кавак има неголям пирс, обкръжен с каменист отмел.

Огньовете са поставени на вълнолома по един във всеки край. Видът на установките е бели кули.

Сигнали за мъгла се подават с камбана от югоизточния край на вълнолома.

Два огъня се запалват на края на мола на южната страна на входа за басейна на гавана. Огньовете са поставени на бели металически мачти.

Два огъня са поставени на кейовата стена в гавана.

Буи, на брой два, са поставени на N от северния вход на гавана на дълбочина 7.2 м и ограждат западния край на отмела. Буите са черни, стълбовидни.

Нос Ахъркапъ се намира на 9 кабелта на юг от нос Сарай и представлява западния входен нос на пролива Босфор от страна на Мраморно море. Носът е обкръжен от тинест отмел с дълбочини, по-малки от 20 метра, който се простира на 7 кабелта от брега на юг. Дълбочината на края на отмела е 7.2 м.

Маяк Ахъркапъ (шир. 41°00' N; дълг. 28°59' O) е поставен на 3 кабелта североизточно от нос Ахъркапъ. Видът на маяка е: бяла каменна кула с жилищна постройка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена.

Банка Ахъркапъ с дълбочини около 9 метра е разположена на отмела на 3 кабелта на S от нос Ахъркапъ. Пеленг 10° към двореца Долмабахче минава на изток от банката Ахъркапъ.

Створът — западната кула на казармата Селимие с върха Бююкчамлъджатепеси от планината Булгурлу (шир. 41°01' N; дълг. 29°04' O) минава на юг от банката Ахъркапъ. Направление на створа 244°—64°.

Предупреждение. Корабите, обхождащи нос Ахъркапъ, са длъжни да минават на достатъчно разстояние от 20-метровата изобата, обкръжаваща банката Ахъркапъ, и не трябва да се опитват да я пресичат. Корабите ще се намират на изток от банката Ахъркапъ, ако дворецът Долмабахче се вижда в разтвор на O от стария дворец, разположен южно от нос Сарай.

Котвени места във вътрешния порт има близко до брега между нос Дефтердар и предградието Топхане. При заставане на котва трябва да се имат предвид отмелите, простиращи се на 0.5 кабелт от крайбрежието на предградието Топхане и обградени с вежи. Дълбочините на котвените места се колебаят от 27 до 36 метра. Грунтът в по-голямата си част е тиня.

Заставането на котва при входа на бухтата Златния рог не се препоръчва, понеже тук се срещат главното течение и противотечението и образуват силен водовъртеж, който може да причини сблъскване на стоящите на котва кораби. При голямо натрупване на кораби последните са принудени понякога да застанат на котва до разделната линия на теченията, която може лесно да се забележи на повърхността на водата.

Може да се застане на котва между точките, намиращи се на 4-5 кабелта на 375° и на 7-5 кабелта на 25° от маяка Къзкулеси, но грунът тук е лош.

Добро котвено място има срещу двореца Фъндъкль. Корабите, стоящи близо към брега, всякога ще се намират в струята на противотечения. Следва да се застаета на две котви, отдавайки ги в направление *NNO—SSW* особено през зимата, когато при ветрове от *SW* се образува голямо вълнение.

На котва може да се застаета също срещу гавана Хайдар паша на дълбочина от 9 до 18 метра.

Срещу двореца Долмабахче на 1-5 мили на *NO* от входа на бухтата Златния рог се разрешава заставането на котва само на военни кораби.

Предупреждение. Както при заставане на котва, така и при снемане от котва необходимо е да се внимава да не се премести или повдигне котвата на друг кораб. Вследствие на пренебрегването на това предупреждение има много загубени котви, лежащи на дъното на пролива.

Във ветровитото време трябва да се води щателно наблюдение за корабите, особено за корабите с малко газене, които обикновено застават на котва за непродължително време.

Забраненият за котвена стоянка район се намира в местата на преминаване подводните кабели, съединяващи гр. Стамбул с гр. Юскюдар. Границите на района са показани на картите.

Порт Галата е разположен във входа на бухтата Златния рог между линията, съединяваща нос Ахъркапъ с каботажния пристан и Галатския мост. Неговата акватория е около 600,000 м². Дълбочините в порта са от 7-2 до 4-7 м. Дължината на причалната линия на Галатската кейова стена, разположена на северозападния бряг на бухтата Златния рог, е около 603 метра. Дълбочините покрай кейовата стена от Галатския мост до пристана при предградието Топхане са 7-2—11-6 м, а покрай остъналата част — около 5 м. Пристаните на Галатската кейова стена са приспособени за едновременно приемане на 5 кораба с водоизместимост до 8,000 тона, швартовани на борт; тези пристани се използват също от пасажерски местни и чуждестранни кораби.

Пристаните са оборудвани с електрически и парни кранове. Тук има складове, портова кантора и митница.

От източната страна на Галатския мост има няколко места за излизане на брега. В централната част на моста има разглобяем свод с широчина 27-4 метра.

Портът разполага с голямо количество шлепове.

Малки военни кораби швартоват кърмата си към бочки, поставени близо до Галатската кейова стена срещу арсенала, с отдаване на котвата.

512

Течения. В порт Галата, успоредно на северозападния и южния бряг на бухтата Златния рог, се наблюдават течения, противоположни по направление, които остават в средата на бухтата пространство спокойни води. Тези течения менят своето направление всеки шест часа. При вълнение, предизвикано от южен вятър, особено през зимата, възниква слабо вълнение покрай брега, което създава неудобство при стоенето на котва или на бочка.

Вътрешният порт е разположен между Галатския мост и дъното на бухтата Златния рог и заема почти цялата бухта Златния рог. Портът е преди всичко място за базиране и ремонт на военните кораби. Кейова стена с дълбочина при нея 7-9 м се простира по двете страни на бухтата Златния рог. Дълбочините в порта са от 30 до 40 м. Портът е достъпен за кораби с голямо газене.

Дължината на причалната линия е 370 м. На причала могат да стоят, швартовани за кърмата, девет-десет кораба с водоизместване до 8,000 тона. Парусните кораби се швартоват на кейовата стена, а понякога застават на бочка.

Стамбулската кейова стена се намира на южния бряг на порта между Галатския мост и нос Сарай. Дължината на причалната линия тук е 990 м; дълбочините при пристаните са от 7-3 до 10-9 метра. Пристаните се използват главно от кораби, циркулиращи между порт Стамбул и портовете на Черно, Мраморно и Средиземно море. Пристаните по Стамбулската кейова стена са оборудвани с електрически и парни подвижни кранове; по тях са прекарани ж. п. линии, свързани с железопътната мрежа на страната. По кейовата стена има складове и митница за турски товари.

Успоредно на Стамбулската кейова стена в три линии успоредно на брега са поставени швартови бочки, към които се швартоват корабите, които чакат да влязат във вътрешния порт.

На 5 кабелта западно от Галатския мост-през бухтата е построен подвижният мост Атаюрк. Мостът е стар и почти не се използва.

На североизточния бряг на вътрешния порт на север от моста Атаюрк се намират докове и арсенали.

Във вътрешния порт между Галатския мост и линията, съединяваща квартала Фенеркапъс и арсенала, могат да стоят на котва до двадесет кораби с голямо газене.

Правила за преминаване под Галатския мост. За преминаване под Галатския мост корабите са длъжни да искат разрешение за това не по-малко от 12 часа преди преминаването.

По време на преминаването под моста корабите са длъжни да покажат с флагове или със светлинни сигнали по Международния свод на сигналите номера, указан им от администрацията на порта.

33 Лощия на Черно море

513

Сигналят за минаване под моста се подава от кулата на военноморския лазарет и от Галатския мост.

Сигнали, регулиращи движението под моста

Вид на сигнала		Значение на сигнала
денем	нощем	
Черен шар	Зелен огън	Излизането от вътрешния порт разрешено
Черен конус	Червен огън	Влизането във вътрешния порт разрешено
Черен шар и черен конус	Два червени огъня	Мостът не се отваря

Град Стамбул (Истамбул, Цариград), бивша столица на Турция, е разположен на брега на пролива Босфор и бухтата Златния рог. Представлява голям промишлен и търговски център на страната. Градът се състои от три части:

- 1) самия град Стамбул, разположен на полуостров с триъгълна форма, образуващ западната страна на входа в пролива Босфор и отделящ бухтата Златния рог от Мраморно море;
- 10 2) град Бейоглу (Пера) с районите Галата, Бейоглу (Пера) и други, разположен на северния бряг на бухтата Златния рог и на европейския бряг на пролива до селото Ортакой;

- 3) град Юскюдар (Скутари) с предградия, разположен на азиатския бряг на пролива Босфор.

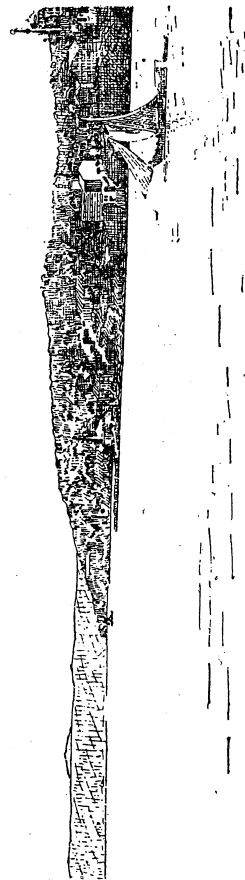
- 15 В града има много зеленина, сред която изпъкват бели високи минарета, кули и ярко боядисани домове. На север от града, по брега на пролива, почти непрекъснато се простират вили, старинни дворци и населени пунктове, обкръжени с високи широколистни дървета.

- 20 Главните промишлени предприятия на града и военните обекти са разположени на брега на бухтата Златния рог, на азиатския бряг на пролива Босфор от бухтата Бейкозлиманъ до бухтата Чубуклулиманъ и на европейския бряг на Мраморно море до нос Зейтин. В Стамбул има военно-морско и висше техническо училище.

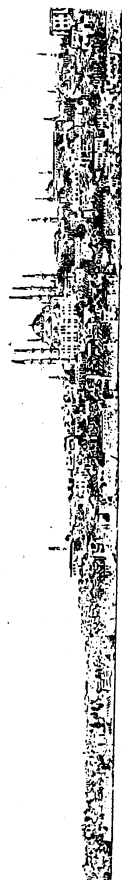
- 25 Замърсеността на града и климатът, характеризиращ се с резки колебания на температурите, способствуват за разпространението на различни заболявания, особено малария, тиф и стомашни заболявания, а също и белодробни заболявания.

- 30 Маларията върлува главно през есента и пролетта.

Истинският Стамбул представлява старата част на града с предимно тесни, кривуличещи улици и малки напречни улици,

Град Юскюдар на разстояние 4 километра

Град Стамбул откъм Мраморно море. Джамията Султан Ахмед (бивша църква Св. София)

- голяма част от които са непригодни за движение по тях на автотранспорт. Тази част на града е разположена на плато, високо 100 м над морското равнище, и е обградена с дебели старинни крепостни стени с двадесет кули и много врати.
- 5 В нея се намират много паметници, културни и старинни постройки: джамията Ая София (Св. София), джамията Султан Ахмед с шест минарета, султанският дворец. Тук има обширни изоставени места; западният и югозападният район от тази част на града са заети предимно от жилищни квартали, а из-
- 10 точният и североизточният, граничещи с бухтата Златния рог, са заети от търговски квартали. Покрай брега на бухтата Златния рог са разположени малки промишлени предприятия, мелници, складове и други.
- В района западно от Галатския мост се намират държавните
- 15 учреждения, пощата, търговската палата и др. В югоизточната част на града, в района на нос Ахъркапъ, е разположено селото Алемдар; обкръжено с високи сиви стени. В селото има забележими постройки, обкръжени с кипариси.
- Районът Галата представлява старата част на града и е тър-
- 20 говски център. Тук има характерна бяла кръгла кула, имаща вид на голямо минаре.
- Районът Бейоглу е разположен на високия източен бряг на бухтата Златния рог. Това е най-новата част на града. Тук се намират зданията на чуждестранните консулства, банки и други учреждения.
- 25 Град Юскюдар, който представлява азиатската част на град Стамбул, е разположен на азиатския бряг на пролива Босфор срещу входа на бухтата Златния рог. Градът е обкръжен от градини и кипариси. На юг от него се намира гаванът Хайдар паша.
- 30 Южно от града на стръмния бряг близо до нос Кавак се забелязват казармите Селимие — голямо жълто четириъгълно здание с кули на всеки ъгъл — и зданието на медицинското училище.
- 35 Внасят се главно промишлени стоки, въглища, желязо, мед, олово, дървен материал и посуда, а се изнасят зърнени храни, памук, вълна, дървен материал, тютюн, розово масло, килими и др.
- Съобщения.** Град Стамбул е свързан с европейската железопътна мрежа. Гарата се намира в източната част на стария град между нос Сарай и Галатския мост. На азиатския бряг на пролива от гаван Хайдар паша е прокарана ж. п. линия, която се свързва с много турски градове.
- Съобщенията между европейския и азиатския бряг се под-
- 45 държат от рейсовите кораби за местни съобщения и фериботи. На азиатския бряг пристанът на ферибота се намира в гавана Хайдар паша.

Съобщенията между главните пристанища на Черно море и Средиземно море се поддържат от чуждестранни и турски кораби. Местните кораби циркулират от Галатския мост до Принцовите острови и от бухтата Златния рог до селото Бюп, а така също се отбиват и на различни места в пролива Босфор до бухтата Бююкдерекъю.

Европейският бряг на Мраморно море от нос Ахъркапъ до нос Ешилкьой (Сан Стефано) има общо направление на WSW. Брегът не е висок, но е нарязан и обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се от него на разстояние до 7 кабелта.

На този бряг са разположени предградията на град Стамбул, свързани помежду си с ж. п. линия. Най-забележителна тук е кулата Мермер, предградиято Бакъркьой, разположено на 5 мили от нос Ахъркапъ, и постройката на държавния корабостроителен завод Зейтинлик, намиращ се на запад от това предградие.

Нос Ешилкьой се намира на 7 мили югозападно от нос Ахъркапъ и има вид на червена скала, висока от 15 до 18 метра. На запад на самата висока част, на тази скала е разположено селото Ешилкьой (Сан Стефано), представляващо най-югозападното предградие на град Стамбул.

Маяк Ешилкьой (шир. 40°57' N; дълг. 28°51' O) е поставен на високия край на нос Ешилкьой. Видът на маяка е каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена.

Отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, се простира на разстояние до 5 кабелта на югоизток от нос Ешилкьой. 5-метровата изобата минава на 4 кабелта от носа.

30 Корабите, идващи в пролива Босфор, за да избягнат струята на течението, движейки се в пролива Босфор, понякога подхождат към брега в района на нос Ешилкьой. На тези кораби се препоръчва да бъдат внимателни, за да избягнат указания отмел.

35 Створът на западната кула на казармата Селимие с върха Бююкчамладжатеписи от планината Булгурлу минава южно от границата на отмела при нос Ешилкьой на дълбочина 11 м; направление на створа 244°—64°.

Артилерийският полигон граничи с брега в района на предградиято Демирхане, разположено на 3-5 мили западно от нос Ахъркапъ, и се простира на юг. Границите на полигона са показани на картите.

Предупреждение. На указания полигон артилерийски стрелби обикновено се извършват във вторник от 12 часа до залез слънце. Корабите следва да минават на достатъчно разстояние от този полигон, особено в указания ден.

45 **Котвени места.** На котва може да се застане на всяко място покрай брега между носовете Ахъркапъ и Ешилкьой на дъл-

бочина от 13 до 24 метра; грунът е тиня и пясък. Тези котвени места са открити за южни и западни ветрове. Срецу предградиято Бакъркьой и в западната част на описания район грунът е добър и държи котва на големи дълбочини.

5 Добро котвено място се намира срещу източната част на южната стена на град Стамбул, на запад от банката Ахъркапъ, на 3 кабелта от брега на дълбочина 22 метра; грунът е тиня. Малки кораби могат да застанат близо до брега. Тук обикновено стоят на котва парусни кораби, чакащи погътен вятър за влизане в пролива Босфор.

10 Временно на котва може да се застане близко до югозападната граница на отмела Ахъркапъ, но за да се остане във течението, минаващо покрай източната граница на този отмел, трябва да се застане на створ нос Ахъркапъ с маяка Къзкулеси.

15 На парусни кораби не се препоръчва да застават на котва, имайки маяка Къзкулеси в разтвор на изток от нос Ахъркапъ.

20 **Азиатският бряг на Мраморно море от гавана Хайдар паша до нос Пендик** се простира на 12 мили с общо направление на югоизток. Непосредствено до гавана Хайдар паша брегът е нисък, а по-далеко на юг, при нос Мола (шир. $40^{\circ}59'N$; дълг. $29^{\circ}01'O$), се повишава до 15 метра и е стръмен. От нос Мола до нос Пендик брегът е висок с изпъкнали на места стръмени.

25 От брега се вдават няколко носа, от които най-характерни са Фенербахче, Малтепе, Чамешир и Пендик. Брегът е слабо нарязан; в неговата северозападна част се вдава заливът Каламашкьою.

30 Целият описан район на брега е обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се на разстояние до 4 кабелта; изключение прави районът на залив Каламашкьою и банката Малтепе, където отмелът се простира на разстояние до 2 мили от брега. На отмела има камъни и скали, вследствие на което подхождането към брега и излизането на него на по-вечето места е затруднено.

35 При подхождане към пролива Босфор от юг този бряг може да се познае по върха Айдогъдаг (шир. $40^{\circ}56'N$; дълг. $29^{\circ}15'O$), висок 528 м, и върха Кайиш (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}10'O$), висок 427 м, а също така и по намиращите се близо до тях хълмове. На 5-5 мили северозападно от върха Кайиш се издига планината Булгурлу (шир. $41^{\circ}01'N$; дълг. $29^{\circ}04'O$) с два характерни закръглени върха: Кючукчамлъджа, висок 238 м, и Бююкчамлъджа, висок 259 м.

40 Успоредно на описания район на брега се намират Принцовите острови.

45 **Залив Каламашкьою (Модалиманъ)** се вдава на 6 кабелта в брега между нос Мола и разположения на 8 кабелта югоизточно от него нос Фенербахче. Северният бряг на залива е

скалист, а източният и южният бряг — ниски. В северната част в дъното на залива се влива река Курбаглар, в която могат да влизат шлюпки. Брегът на залива е обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се на разстояние до 3 кабелта от брега.

5 Покрай северния и южния бряг на залива на отмела има подводни и надводни камъни. Грунът в бухтата е тиня и пясък.

От юг в залива води тесен проход, намиращ се между отмела Фенербахче и скалата Херекеташ; дълбочината му е 10—15 метра.

10 На северния бряг на залива е разположено селото Кадъкьой, което представлява предградие на гр. Юскюдар.

Нос Фенербахче е южният входен нос на залива Каламашкьою, характерен с червените и белите скали, високи до 3 метра. Повърхността на носа е равна и залесена с дървета. На изток от носа е разположено селото Фенербахче. На 2 кабелта западно от носа се простира каменист отмел със скалата Херекеташ; дълбочините на отмела са по-малки от 5 м.

20 На 4 кабелта източно от нос Фенербахче се издава нос Лаз с каменен пристан. Дълбочините от източната страна на пристана позволяват подхождането към него на шалани. Между носовете Фенербахче и Лаз в брега се вдава бухтичка.

25 Маяк Фенербахче (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) е поставен на нос Фенербахче. Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена.

Огън (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) е поставен на края на мола на южната страна на входа на залива Каламашкьою. Видът на установката е четириъгълен стълб на бетонна основа.

30 Огънят Каа (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) е поставен близо до западната граница на отмела при нос Фенербахче и на 1-5 кабелта на запад от носа. Видът на установката е фенер на каменен стълб.

35 Отмелът Фенербахчебанкъ с дълбочина, по-малка от 10 метра, се простира на 1-5 кабелта на S от нос Мола — северния входен нос на залива Каламашкьою. Той закрива входа на залива от запад.

40 Вероятната най-малка дълбочина на отмела е 5-4 метра; грунът е пясък. Пеленг 354° към източния край на двореца Долмабахче, намиращ се в разтвор на W от маяка Къзкулеси, води западно от отмела Фенербахчебанкъ.

Забраненият за плаване район се простира на 1-3 мили на запад от нос Фенербахче. Границите на района са показани на картите.

45 **Нос Шапка** (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}04'O$) се намира на 1-3 мили на OSO от нос Фенербахче. Носът е забележим по намиращите се на него две бели постройки с бяла стена пред тях.

Брегът на нос Шапка е висок и наклонен; в близост на него има подводни и надводни камъни.

На 7 кабелта северозападно от носа в брега се вдава бухтичка, чиста от опасности.

5 Потънал кораб с дълбочина над него 3-6 м се намира на 7 кабелта на SW от нос Шапка.

Огън Бостанджѝ (шир. 40°57'N; дълг. 29°06'O) е поставен на края на мола при селото Бостанджѝ. Видът на установката е четириъгълен стълб на бетонна основа.

10 Банка Малтепе представлява отмел с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, простира се на 2-3 мили на S от брега в района на селото Бостанджѝ. Грунтът на отмела е предимно пясък и корали. На банката има четири групи надводни камъни, затрудняващи плаването между брега на материка и Принцовите острови. Между тази група камъни и брега има проход около 5 кабелта с най-малка дълбочина 7-3 м.

15 Камъните Съгълвортонос представляват северната група камъни на банката Малтепе. Издигат се на 0-9 м над водата и са разположени на 1 мили на юг от селото Бостанджѝ. Камъните са обкръжени от тясна плитководна полоса.

20 Огън Съгълвортонос (шир. 40°56'N; дълг. 29°05'O) е поставен на камъните Съгълвортонос. Видът на установката е бяла металическа колона.

25 Камъните Батмазвортонос се издигат на 0-3 м над водата и се намират на 6 кабелта на SO от камъните на Съгълвортонос и на 9 кабелта от брега. Камъните са обкръжени с тясна полоса отмел с дълбочина около 5 м.

30 Камъните Вортонос са южната и вътрешна група камъни; намират се на южния край на банката Малтепе на 2-3 мили на S от селото Бостанджѝ. Камъните се издигат над водата на 0-9 м и са обкръжени с отмел. На W от камъните дълбочините рязко се увеличават и достигат до 20-25 м.

35 На 2 кабелта на NO от камъните Вортонос има друга група камъни, подаващи се на 0-3 м над водата. 5-метровата дълбочина се простира на 5 кабелта на NO от тях камъни.

Огън Вортонос (шир. 40°55'N; дълг. 29°06'O) е поставен на камъните Вортонос, намиращи се на южната граница на банката Малтепе. Видът на установката е бяла металическа колона.

40 Нос Малтепе (шир. 40°54'N; дълг. 29°09'O) се издава от брега на 3-8 мили на изток от селото Бостанджѝ. Носът е скалист и обкръжен с отмел, на който близко до брега има камъни. Носът се забелязва по издигания се на него хълм, висок 104 м, лишен от растителност. Зад носа се простират полегатите и незалесени склонове на връх Кайиш, покрити с обработваеми площи. На северозапад от носа брегът е слабо нарязан и има ниски червеникави скали.

На 1-3 мили на северозапад от нос Малтепе е разположено селото Малтепе, в което се издига минарета. Срещу селото има пирс с дълбочина 1-2 м на северозападната му страна.

5 На юг от селото Малтепе в шир. 40°54',7 N, дълг. 29°07',9 O е съоръжен пирс с дължина около 2 кабелта, на края на който е установен огън.

Девнационният полигон е оборудван в района на селото Малтепе и има три чифта створни знаци.

10 Първият чифт створни знаци е построен на 1 мили на северозапад от минаретата в селото Малтепе. Разстоянието между знаците е 1-5 кабелта. Направление на створа 180°-0°.

Вторият (средният) чифт створни знаци са построени между първия и третия чифт. Разстоянието между знаците е 5-5 кабелта. Направление на створа 225°-45°.

15 Третият чифт створни знаци са построени на 4-5 кабелта на югоизток от минаретата в селото Малтепе и на 6 кабелта на северозапад от нос Малтепе. Разстоянието между знаците е 2 кабелта. Направление на створа 270°-90°.

Всеки знак представлява триъгълник с върха нагоре.

20 Град Картал се намира на 2 мили на югоизток от нос Малтепе от източната страна на нос Чамашир. До града има малък пристан, който се използва от шлюпки. Котвената стойнка срещу града е лоша.

25 Нос Пендик (шир. 40°52' N, дълг. 29°14' O) се издава на 4 кабелта от брега на 2 мили на OSO от град Картал и представлява крайният югоизточен пункт на района на порт Стамбул. Носът е забележим по издигания се на него хълм. От източната страна на носа в дъното на малката бухта, образувана от носа, е разположен малкият град Пендик.

30 През лятото при вятър от североизток може да се застане на котва срещу град Пендик на изток от нос Пендик. Дълбочината на котвеното място е от 7 до 11 метра. Грунтът е тиня и пясък. При други ветрове котвената стойнка на това място е опасна.

35 Принцовите острови се намират на 6 мили на югоизток от южния вход на пролива Босфор и се състоят от 9 острова. Болшинството от островите са високи, със стръмни брегове, имащи скали с яркочервен и жълт цвят. От материка островите са отделени с нешироки пролив Бююкада.

40 Климатът на островите се счита за здравословен и затова през лятото те често се посещават от жителите на град Стамбул.

45 Остров Сивриада се намира на 6 мили на SSW от нос Фенербахче и е най-западният от Принцовите острови. Този остров е съставен от мрамор. Брегът му е стръмен и предимно дълбок. Върхът на острова достига височина до 90 метра. От североизточния бряг на острова на 1 кабелт се простира отмел с дълбочини, по-малки от 18 метра. На острова вят гнезда много морски птици.

Светешият знак Сивриада (шир. 40°53' N; дълг. 28°58' O) е поставен близо до западния край на остров Сивриада. Видът на знака е бяла конична кула на бетонна основа.

5 **Остров Ясџада** (Плати) се намира на 1 миля на югоизток от о-в Сивриада. Брегът на този скалист остров е стръмен и дълбок, с изключение на източния бряг, който полегато се спуска към водата и е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се на 1 кабелт от него.

10 На върха на острова на височина 45 метра има развалини с кули, които се забелязват от далечно разстояние. Около развалините има полета и градини.

Мястото за излизане на брега се намира от източната страна на острова.

15 **Остров Къналџада** се намира на 3 мили на юг от нос Фенербахче. Той е висок, съвършено лишен от растителност; върхът му достига височина 114 метра. Западният бряг на острова е предимно отвесен и наклонен, а източният — полегат. Островът е обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се от него на разстояние не повече от 20 1 кабелт. На източния му бряг е разположено малко селце, в района на което от брега излиза електрически кабел, идващ от брега на материка.

Банка с дълбочина над нея 11.4 м се намира на 4.2 кабелта от западния край на остров Къналџада.

25 **Остров Бургазада** е висок 163 метра и е разположен на 1 миля на юг от остров Къналџада. Брегът на острова е стръмен; южният бряг се състои от червени скали, високи 152 метра. Върхът на острова е покрит с борова гора; останалата част на острова е скалиста и лишена от растителност.

30 При източния бряг на острова има пристан, защитен с мол, който се вдава на 1 кабелт от брега.

Между островите Бургазада и Къналџада има проход, широк около 1 миля с дълбочина 33 метра. Проходът е чист от опасности.

35 **Островчето Пиде** представлява неголяма скала, разположена близо до остров Бургазада, на изток от него. Островчето е високо 18 метра, брегът му е стръмен и дълбок. Между южния край на това островче и мола, вдаващ се от източния бряг на остров Бургазада, има проход, широк около 2 кабелта с дълбочина 14.5 метра. От източната страна на островчето Пиде има също проход, широк около 2.5 кабелта и дълбок 14.5 м. Тук има добро котвено място с твърд тинест грунт, покрит с корали, който добре държи котва.

40 **Остров Хейбелиада** е висок 135 метра. Намира се непосредствено на изток от о-в Бургазада. Брегът му е предимно стръмен и дълбок. Повърхността на острова е скалиста и лишена от растителност; само на източната равна част на острова растат ниски борчета. В южния бряг на острова се вдава малката

бухта Чам с дълбочина 14—20 метра. Тази бухта е открита за ветрове и вълнение от юг.

На източния бряг на острова е разположено малко градче, при което има пристан и пирс. Като характерни пунктове на 5 острова могат да служат училищното здание на северния връх на острова, голямото училищно здание, разположено в долината на север от бухтата Чам, и зданието на турското морско училище на източния край на острова.

На котва може да се застава срещу градчето близо до източния бряг на острова при дълбочина 20 метра; грунът е тиня и корали. В бухтата Чам могат да стоят едновременно два кораба с малко газене.

15 **Огън Хейбели** (шир. 40°52' N, дълг. 29°06' O) е поставен на края на пирса до градчето на източния бряг на остров Хейбелиада. Видът на установката е стълб на бетонна основа.

Остров Бююкада, най-големият от Принцовите острови, е разположен на 8 мили източно от остров Хейбелиада. Островът се простира от север на юг, по средата му има височина, разделена от тясна и малка долина на две части. Южната част на острова е скалиста и висока 200 метра; на върха ѝ е разположен манастир. Северната част на острова е по-ниска от южната; склоновете ѝ са покрити с ниски борове. Брегът на 20 острова е предимно висок и стръмен.

На северната част на острова е разположен град Бююкада, ограден с вили и градини. В града има телеграф. Близо до града е построен пирс. Друг пирс има при мелницата на 7.5 кабелта югозападно от града.

На 2 кабелта от североизточния край на остров Бююкада има два бетонни блока, поставени от двете страни на електрически кабел.

30 **Отмел** с дълбочини, по-малки от 5.4 метра, се простира на 5 кабелта от северния бряг на остров Бююкада. Отмелът е съставен от пясък и корали. Краищата му са стръмни и дълбоки, затова при заставане тук на котва е необходимо да се внимава. От север отмелът се огражда с червен коничен светещ буй, поставен на 5 кабелта северно от северния край на остров Бююкада.

35 **Пролив Хейбели** се намира между островите Бююкада и Хейбелиада; ширината му е около 7 кабелта. По средата на пролива дълбочината е около 8 метра. В пролива между 5.4-метровата дълбочина, обкръжаваща острова, има тесен проход с дълбочина 10 метра. При плаване в пролива следва да се държи средата му. Северната част на пролива е пресечена от електрически и телеграфни кабели.

45 **Проливът Бююкада** отделя остров Бююкада от материка; най-голямата му ширина е 1.8 мили. Корабоплавателната част на пролива има дълбочина 10.4—18 метра и е стеснена до 9

кабелта от отмела с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се от бреговете.

- По средата на пролива има няколко отличителни 9-метрови дълбочини. Минаващите този пролив от изток следва да се движат по курс 26,8° към върха на остров Пиде, намиращ се на неголямо разстояние на север от северния край на остров Хейбелиада. Този курс минава на дълбочина повече от 9 метра. Пролитът е пресечен от електрически и телеграфен кабел.

- Остров Седефада** се намира на 7 кабелта на изток от остров Бююкада и е съединен с него с тясна подводна скала с дълбочини над нея, по-малки от 18 метра. Островът е малък и висок 56 метра. Брегът на острова е стръмен и дълбок. На 2 кабелта северно от северния край на остров Седефада има стръмна банка с дълбочина над нея 8-2 метра.

- Остров Балъкчи** е скалист, висок 26 метра и се намира на 1 миля южно от остров Бююкада. Брегът на острова е наклонен и дълбок. Скалисти отмели с дълбочини 7-4—36-5 метра се простират на 1-5 кабелта от северния и източния бряг на острова.

- Котвените места** се намират между материка и Принцовите острови. Корабите могат да застанат на дълбочина от 11 до 30 метра с изключение на плитководния район и местата, граничещи с подводните камъни. Грунтът тук е пясък и тиня; на места се срещат и корали.

- Забранените за котвени стоянки райони** се намират в пределите на 1 кабелт от всяка страна на електрическите кабели, прокарани между брега и островите, а също така и на телеграфния кабел, свързващ остров Хейбелиада и остров Бююкада с материка. Местата на изходите на електрическите кабели са означени с черни знаци с бели котви, обърнати обратно (с щока надолу). През нощта знаците са осветени с бели огньове.

Глава 9

ОТ ПРОЛИВА БОСФОР ДО НОС КАЛИАКРА

- 35 *Карти: български — 1250 и 5001;
съветски — 500, 2211, 2314, 2316, 555, 2311, 553;
немски — 1108, 1103, 1111, 1114;
английски — 2238, 2230, 3930.*

- От пролива Босфор до нос Калиакра южната част на западното крайбрежие на Черно море има дължина 185 мили и генерално направление на север и е образувана от източните разклонения на балканските планини.

- Брегът от пролива Босфор до нос Инеада се нарича Румелийски бряг. Отначало той се простира на 40 мили *WNW*, а след това на 15 мили *NW*.

524

Разклоненията на балканските планини, спускащи се към този район на брега, постепенно се повишават на северозапад. Румелийският бряг се отличава от Анадолския бряг по червените сипеи, разположени между носовите Карабурун и Ескифенер.

- В района от нос Инеада до нос Емине брегът на протежение 75 мили е нарязан. В него се вдават обширният Бургаски залив и няколко бухти. Разклоненията на балканските планини достигат в този участък неголеми височини; на места се простират дълбочина на материка, а на места подхождат плътни към бреговата черта. Така в района от нос Инеада до нос Маслен нос планините достигат височина до 500 метра, отдалечени са от брега на 4—5 мили. От подножията на планините към страната на морето се спускат полегати склонове, образувани наклонено плато, слабо нарязано от долини. Брегът тук е обрасъл с млада гора и храсти. При подхождане към този бряг от далечно разстояние се открива характерният връх Папия (шир. 42°07'N; дълг. 27°51'O), издигащ се между носовите Инеада и Маслен нос.

- От нос Емине до нос Калиакра на протежение 55 мили отначало висок и стръмен, брегът отива на север до Батовската долина, а след това, понижен, той отива на изток. В този район в брега се вдава Сталинският залив, втори по големина залив след Бургаския на западния бряг на Черно море.

- Между нос Емине и Сталинския залив високият бряг е образуван от разклонените хребети на Еминската планина и Авренската планина. От север към морето се приближава скалистото Франгенско плато. На изток от Батовската долина се простират Добруджанските възвишения, които плавно се понижават на север. Описваният район по цялото си протежение има богата растителна покривка предимно от широколистни и хвойнови гори. Стръмните склонове на Добруджанските възвишения са лишени от растителност.

- Дълбочини и грунт.** Описваният бряг е предимно дълбок. От пролива Босфор до залив Инеада 50-метровата изобата минава покрай брега на разстояние, не повече от 3 мили; на места подхожда близко към брега. Отличителните дълбочини тук се намират в предела на 20-метровата изобата на не повече от 2 мили от брега. На север от залив Инеада до нос Калиакра 50-метровата изобата се отдалечава от брега на разстояние до 15 мили. Според отдалечеността от този район на брега дълбочините бързо и равномерно се увеличават, образувайки полегато дъно. 10-метровата изобата минава покрай брега средно на 4 кабелта, а 20-метровата изобата — от 4 до 8 кабелта. Плаването на корабите покрай брега не представлява особена трудност в навигационно отношение. Обаче подхождането към брега трябва да става предпазливо, тъй като брегът на много места е обкръжен с камъни и рифове.

525

Характерът на грунта покрай брега е следният: основният грунт е тиня и раковинки; често се срещат плочи и отделни петна от пясък и раковинки; в заливите и бухтите преобладава пясъкът. В близост на стръмните носове грунтът е каменист, покрит понякога със слой глина.

Течението при брега често отива на юг и отчасти на север; скоростта на течението не надминава 0.5 възела. До подхода на пролива Босфор това течение отделя тясно разклонение, отиващо в пролива със скорост 0.7—1.1 възела. При силни ветрове от северно направление скоростта на течението може да се увеличи до 2.5 възела.

Ветрове. При Румелийския бряг преобладават ветровете от североизток. В топлото време на годината също значително се повтарят ветровете от северозапад и югозапад. Ветровете от северозапад в района на пролива Босфор обикновено се предшества от щил и силни горещини. Силните ветрове от североизток и северозапад на запад от пролива Босфор са придружени от гъсти мъгли.

В района на Бургаския залив през зимата преобладават ветровете от западната половина на хоризонта, а понякога, по-рядко, от северната половина. Северните и североизточните ветрове биват силни и причиняват застудяване. Лятно време са особено характерни местните бризи от югоизток. Те започват обикновено около 11 часа през деня и продължават до 21—22 часа, предизвиквайки вълнение. Най-силно вълнение предизвикват ветровете от северно и североизточно направление. На места, където носовите значително се вдават в морето, се образува много стрмна вълна и затова на малките кораби се препоръчва да заобикалят тези носове на 1 миля разстояние.

На север от Бургаския залив през зимата преобладават ветровете от западната половина на хоризонта. През лятото очевидно преобладават ветровете от изток. Есенните ветрове се отличават с малка устойчивост и духат както от сушата, така и от морето. Ветровете от източната половина на хоризонта затрудняват стоеенето на корабите на котва. Северните и североизточните ветрове биват много силни и внезапни.

Мъгли. По Румелийския бряг най-голямо число дни с мъгли се наблюдават през пролетта. Близко до пролива Босфор мъглите биват обикновено през нощта. През август и септември често се наблюдават мъгли, настъпващи понякога внезапно при тихо време.

В района на Бургаския залив и северно от него мъглите най-много се наблюдават през периода от октомври до март, като преобладават през сутрешните часове. През лятото мъглите са малко.

Климатът на крайбрежната част е умерено топъл. Районът на юг от Маслен нос има някои черти на средиземноморския климат. Зимата е мека, обаче времето в този период е неустой-

чиво. Общият характер на зимата зависи от силните хладни ветрове от северно направление, повторемостта на които в различните години не е еднаква. През лятото често времето е антициклонално със слаби ветрове и предимно ясно небе. Пролет и есен времето е често променливо, съпроводено с шквалове, валежи и смени на ветровете.

Магнитна аномалия се наблюдава в района на нос Инеада. **Спасителни станции.** На Румелийския бряг има 8 спасителни станции на турското дружество за спасителна служба на Черно море. Станциите са разположени в района на брега от нос Узунъе до нос Чешмеджик (шир. 41°23'N; дълг. 28°34'O) и имат ракетни апарати, шлюпки и помещения за спасените. На зданията на станциите са написани бели четни цифри, означаващи номера на станцията.

Котвени места. Няколко котвени места има по Румелийския бряг, но всичките, с изключение на намиращите се в залива Инеада, са открити за ветровете от морето. Добри котвени места се намират в Бургаския и Сталинския залив и западно от нос Калиакра. При хубаво време стоеенето на котва е възможно на много места покрай описвания бряг.

От пролива Босфор до Бургаския залив

От пролива Босфор до Бургаския залив брегът се простира на около 100 мили и има общо направление на северозапад. Отначало на протежение 40 мили е планински, на места стръмен и се простира на WNW. По-нататък той завива на север и до Бургаския залив има направление NNW. Тук брегът е по-висок и предимно стръмен. Върховете са високи около 500 метра и на някои места подхождат към бреговата черта на разстояние около 3 мили. От тях най-характерен е връх Папия (шир. 42°07'N; дълг. 27°51'O).

Описваният бряг е слабо нарязан. В него се вдават заливите Мидия, Инеада и много незначителни бухти между малките носове. Най-забележими са носовите Ескифенер (шир. 41°15'N; дълг. 29°02'O), Карабурун и Серве (шир. 41°40'N; дълг. 28°00'O), Кору (шир. 41°53'N; дълг. 28°05'O), Ахтопол (шир. 42°06'N; дълг. 27°56'O) и други.

Брегът предимно е дълбок, но от носовите на места от брега се простират рифове и отмели.

Високото плато, спускащо се към морето с невисоки склонове, е покрито с трева, храсти и градини. Северната част на описвания бряг е покрита с гори.

Над невисоките склонове на платото в близост до морето се виждат редица градове, села и отделни постройки. Най-забележими са селото Резово, разположено на голите склонове на едноименния нос, град Ахтопол, Приморско и други.

устоя на стария акведук, имащи вид на високи фабрични комини.

В селото има телеграфна станция.

- 5 **Котвеното място** в бухтата Килиос се намира на 2—3 кабелта от брега срещу селото Килиос на дълбочина 5'4—7'2 метра; грунът е тиня и глина с раковинки. Това котвено място е защитено от ветровете от изток и юг. То може да се открие от далечно разстояние по крайбрежните пясъчни хълмове, които рязко се отличават по окраската си от останалата част на брега.

- 10 **Предупреждение.** При първите признаци за появяване на вятър от север стоящите тук на котва са длъжни да се снемат веднага от котвата и излязат в морето, тъй като този вятър вдига в бухтата голямо вълнение. Като предвестник на този вятър служи вълнението, идващо от морето. Височината на вълната тук достига 0'9—1'5 метра.

- 15 **Нос Късъркая** (шир. 41°15'N; дълг. 28°59'O) се намира на 2'8 мили западно от нос Ескифенер и се издава незначително от бреговата черта. Носът е тъмен, скалист и има полегати склонове; на върха му има стара батарея, знак и няколко постройки, които от източната страна на носа не се виждат. Граничещият с носа бряг има удобно място за излизане на кораби на брега в щормово време, когато те търпят бедствие в този район. На 1 кабелт от брега дълбочината е 5'5 метра.

- 25 Близко до носа има характерни сипеи. Риф се простира от нос Късъркая по направление на нос Ескифенер на 1'5 кабелта от брега. Ширината на рифа е около 100 метра; дълбочините над него са от 1 до 12 метра. Краят на рифа подхожда към долината на река Каплъсу.

- 30 Буи. На 1 миля северно от нос Късъркая се поставят два несветещи буя; на 5 кабелта североизточно от този нос се поставя още един несветещ буй.

- 35 Първият сипей се намира на 1'5 мили на OSO от нос Късъркая, близко до реката Домуздереси. Този голям характерен сипей се разпростира по две ниски долини с хълм между тях и от някои направления има вид на три сипея. На изток от долината на река Домуздереси се намира долината на река Каплъсу.

- 40 **От нос Късъркая до нос Карабурун** брегът на 15 мили WNW се простира почти по права линия и е наклонен, с характерни червеникави сипеи.

- 45 На брега се издигат ниски върхове и хълмове, прорязани от долини на реки. Най-забележими са: долината Молос, намираща се 4 мили западно от нос Късъркая, по-нататък на запад долината Агачлъ, тясната и малка долина Акпънар и долината на река Кундуздереси.

Вторият сипей се намира при нос Късъркая. Този сипей е малък и само на близко разстояние от брега са забележими

неговите две половини, разположени на склоновете на ниската долина.

- 5 Третият сипей е разположен на 1'7 мили западно от нос Късъркая по средата между този нос и долината Молос. Този сипей е също така малък и неговите две половини се виждат само от близко разстояние.

Спасителната станция при селото Късъркая е снабдена с ракетни апарати; намира се на 1'5 мили западно от нос Късъркая. На зданието на станцията има бяла цифра „6“.

- 10 Четвъртият сипей се намира на 3'5 мили западно от нос Късъркая близко до тясната, със стръмни склонове и покрита с гора долина Молос. Този сипей по големина значително превъзхожда двата предни. Западно от долината Молос близката до сипея долина се нарича Агачлъ и е забележима по постройките, обкръжени с градини.

15 Два несветещи буя се поставят на 5 кабелта NW и на 1 миля от долината Молос.

Спасителната станция Молос е снабдена с ракетни апарати; разположена е близко до долината Молос. На зданието на станцията има бяла цифра „8“.

- 20 Петият сипей се намира на 6'5 мили западно от нос Късъркая при долината на река Акдереси, близко до устието на която, до брега на морето, се виждат постройки. Петият сипей не е голям и се открива само отблизо, когато големите сипеи вече отдавна са забелязани.

- 25 Шестият сипей е разположен на 8'5 мили западно от нос Късъркая до тясната и малка долина Акпънар. Този сипей е достатъчно голям и добре се вижда от морето.

Спасителната станция при селото Акпънар се намира на брега на морето в тясната и ниска долина Акпънар. При станцията има помещения за спасение. На зданието на станцията има бяла цифра „10“.

- 30 Седмият сипей по големина е почти равен на шестия сипей. Той е разположен на 10 мили западно от нос Късъркая близко до устието на реката, протичаща на 1'5 мили западно от тясната и малка долина Акпънар.

- 40 **Предупреждение.** За опознаване на тези сипеи, за да не се приемат те за скалистите стръмнини, разположени на този бряг западно от нос Карабурун, необходимо е да се има предвид, че всеки сипей е разположен по двете страни на ниски долини, в които те се намират. Затова когато от кораба не се виждат дъната на ниските долини, сипейте като че ли се състоят от две отделни части: горна и долна. Към втория и третия сипей трябва да се подходи твърде близко, за да може да се открият техните долни части. Следва също да се има предвид, че вторият, третият и петият сипей, сравнени с другите, са много по-малки, а първият сипей от някои направления изглежда като троен сипей.

Долината на река Кундуздереси се намира на 11 мили западно от нос Късърка и е най-западната долина, прорязваща брега в района от нос Ескифенер до нос Карабурун. На запад долината граничи с възвишението, спускащо се от нос Карабурун. Долината е забележима по знака, стоящ близо до устието на реката, и селото Еникьой, разположено западно от долината на склоновете на възвишението.

Спасителната станция, снабдена с ракетни апарати и с помещения за спасените, се намира в долината на брега на морето. На зданието на станцията има бяла цифра „12“.

Потънал кораб с части над водата лежи на 1.8 мили OSO от устието на река Кундуздереси.

Нос Карабурун се намира на 15 мили WNW от нос Късърка и представлява тъмна, широка, стръмна изпъкналост; южните склонове на носа са полегати. Отдалеч от различни направления носът приема различен вид: от запад и изток носът има вид на далеко издаващ се в морето, а от северозапад от разстояние 20 мили той има вид на остров. От север от голямо разстояние носът мъчно се забелязва. По средата на източния склон на носа, на края на отесната стръмнина, има разрушени каменни укрепления на батарея, по-горе от които, на върха на възвишението, има няколко постройки, видими от морето. На западния склон на носа, недалече от морето, е разположено село, добре видимо от близо разстояние. Източната бухта се посещава по-често, отколкото западната.

Носът е дълбок; дълбочината 36.5 метра се намира на 1 кабелит от брега.

От селото, разположено на западните склонове на нос Карабурун, отива хубаво шосе за град Стамбул.

На юг от нос Карабурун се виждат три каменни мелници, дълга казарма и разрушена батарея.

Маяк Карабурун (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е поставен на скалата на края на нос Карабурун. Видът на маяка е бяла бетонна кула.

Бухта. От източната страна на нос Карабурун в брега се вдава неголяма бухта. Бреговете на бухтата са главно скалисти и дълбоки. Има малък пясъчен плаж.

На няколко места в бухтата има надводни камъни. Камъните не пречат да се застара на котва срещу пясъчния бряг на дълбочина 6.4 метра.

Банка — намира се на 1 мили западно от нос Карабурун. В щормово време над банката се образува висок прибой. Положението на банката може да се определи по черните петна на брега, граничещ с нос Чешмеджик.

Спасителни станции. От източната страна на нос Карабурун е разположена спасителна станция, снабдена с шлюпки.

На височината до края на носа има друга спасителна станция, снабдена с ракетни апарати. Тази станция е най-голямата на

Румелийския бряг. На зданието на станцията е написана бяла цифра „14“. Помещението за спасените се намира близо до маяка Карабурун, на високата част на носа, а телеграфът — на 2 мили на юг от носа в неголямото село Теркос.

Предупреждение. 1. При подхождане към нос Карабурун от север следва да се има предвид, че на 10 мили на запад от него има трупа дървета, които от разстояние 20 мили добре се виждат и могат да бъдат приети за постройки, разположени на носа.

2. Корабите, приближаващи се към нос Карабурун и брега, граничещ към него, са длъжни да бъдат особено внимателни, тъй като тук има подводни опасности.

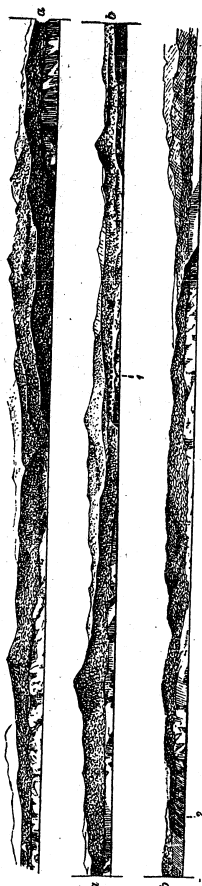
Нос Килик (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}40'O$) незначително се издава от брега на 1 мили западно от нос Карабурун. На изток от нос Килик до нос Карабурун брегът е висок и скалист; на запад от носа брегът е също висок и на някои места покрит с храсти, между които се виждат пясъчни петна. На юг от нос Килик на значително разстояние от брега се виждат развалини от стари постройки.

Долината Теркосдереси се намира на запад от нос Карабурун. От изток долината е ограничена от възвишението, от което се издава нос Карабурун. Западният склон на това възвишение, който е свършено лишен от растителност и отдалече изглежда като голям пясъчен сипеи, се нарича Теркосдереси. Този сипеи се вижда само тогава, когато корабът се намира на запад от меридиана на нос Карабурун.

Езерото Теркос, дълго 5 мили, е разположено на 1 мили

Брегът на запад от нос Карабурун: 1 — нос Карабурун, ширин 180', разстояние 4.6 мили; 2 — нос Килик, ширин 180', разстояние 4.5 мили

Брегът на залив Мидия:
1 — гр. Мидия, полег 223°, разстояние 4,5 мили; 2 — нос Серве, полег 241°, разстояние 3 мили

ния си и тъп край, близко до който има падина, от която нататък носът се повишава. От североизток носът има форма на голям полукръг, лявата страна на който образува остра вдлъбнатина. Във вдлъбнатината лятно време могат да се видят швартовани кораби с малко газене, които товарят дърва. Скалите в средната част на носа от северозапад имат вид на развалини от голяма крепост. Също така вид носът има от север, когато се открива зад нос Серве, но от това направление той се слива с брега.

Долината Султанбахчедереси е разположена на 2 мили северозападно от нос Малатра и се забелязва от морето по дългата пясъчна полоса между две сегментообразни скали. По долината протичат две реки, които се вливат в морето. В този нисък бряг се вдава неголяма бухта. На юг от северния бряг има скала.

Брегът на северозапад от долината Султанбахчедереси е характерен с тъмния цвят на бреговите скали, по-нататък до залив Мидия скалите имат светложълтеникав оттенък.

Котвеното място за кораби с малко газене се намира в бухтата срещу долината Султанбахчедереси. Дълбочината на котвеното място е 5,5 метра; грунтът е пясък. Това котвено място е закрито за ветрове от север и североизток.

Залив Мидия се вдава незначително в брега на 5 мили

северозападно от нос Малатра. От север заливът е ограничен от нос Серве. Брегът на залива е хълмист, на места скалист и прорязан от няколко реки, вливащи се в морето. Мореплавателите, приближаващи се към залива Мидия, ще видят първо, върховете Свети Павел и Инеада, издигащи се на северозапад от залива, и след това град Мидия и високите дървета, растящи на възвишенията зад града. Особено характерни са двете големи дървета западно от града, които могат да се видят по-рано от градските постройки; те се откриват от 12 мили.

Релефът на дъното в залива е неравен; грунтът е каменист. Пристани в залива няма. Излизането на брега на залива е затруднено, особено северно от града, където шлюпките не могат да подхождат близко до брега.

Залив Мидия се счита лошо убежище за корабите.

Град Мидия е разположен на южната част на залив Мидия на обширна плоска скала с впадина. От север и юг скалата се мие от реките, течащи по пясъчните долини. Южната река се влива в морето близко до града, а северната — при скалата, прорязана от оврази, простиращи се до нос Серве. Градът не е голям, обкръжен е от градини и е център на кааза (околийски център). Откъм сушата някога градът е бил ограден със стена, останки от която са запазени и до днес. Брегът от морето представлява недостъпна скала. На запад от града в голяма скала е вдълбан манастир, близко до който протича река.

Близко до южните покрайнини на града има неголям естествен гаван, широк около 90 метра, в който могат да се укрят малки кораби от северните ветрове. Дълбочините в гавана са от 2,7 до 3,6 метра; грунтът е пясък.

Климатът в района на града предвид наличието на долини, блата и тресавища се счита за нездравословен. Тук са разпространени заболявания от малария.

От града може да се вземе месо, хляб, зеленчук и плодове. Тук има въглища и дърва.

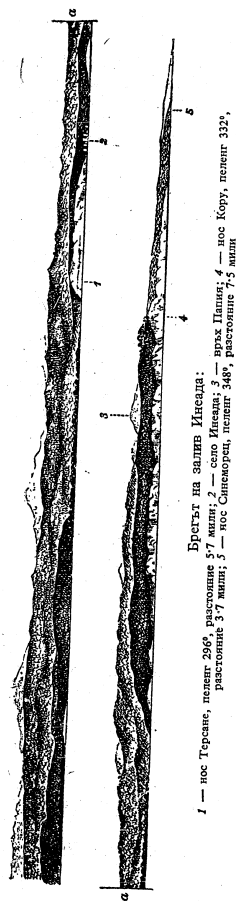
Препоръчва се вода да се взема от изворите в града, тъй като през лятото водата в реките е лошокачествена.

В града има телеграфна станция.

Нос Серве (шир. 41°40'N; дълг. 28°06'O) се намира на 7 мили северозападно от нос Малатра и е северен входен нос на залива Мидия. Той се спуска полегато към морето и е характерен с дългите тъмносиви скали, обкръжаващи неговите склонове и имащи форма на сегмент. Носът се открива от разстояние 12 мили.

До края на носа има скала с пирамидална форма. На 1,5 кабелта югоизточно от носа се вдава риф.

На юг от нос Серве има неголяма бухта с каменист грунт, която не е удобна за котвена стоянка.

538

Котвеното място в залив Мидия е между град Мидия и нос Серве на паралела на втория овраг, намиращ се между северната река и нос Серве. При подхождане към това котвено място не следва да се преминава зад линията на створа нос Серве с пирамидалната скала, разположена близо до градската скала. Дълбочината на котвеното място е 22—23.5 метра; грунът е пясък с раковинки.

Кораби с малко газене не трябва да отиват по-навътре в тази част на залива, където дълбочините са 11—14 метра. Понякога може да се застаета почти плътно до брега, но това е рисковано, тъй като дъното в тази част на залива е каменисто и не държи добре котвата.

Кораби с малко газене могат да застанат на котва срещу устието на южната река на дълбочина 2.7—3.7 метра при грун пясък.

Залив Инеада се вдава в брега на 12 мили северно от залив Мидия между нос Инеада и отстоящия от него на 6 мили SSW безименен нос. Този нос се издава на 2 мили северно от нос Сандал, отличаващ се сред бреговите скали в този район с безизключавия цвят на своите скали.

При подхождане към залив Инеада от изток почти едновременно отлясно на курса се откриват върховете Папия, Инеада и Свети Павел. Отделно стоящият връх Папия има вид на неправилно полуостров, разположен на 17 мили северозападно от нос Инеада, а върховете Инеада и Свети Павел са западно от залив Инеада. Връх Инеада е висок 396 метра с раздвоен тупоконичен връх и принадлежи към хребета, имащ вид на

дълъг нагъбен овал. Връх Свети Павел има два близко разположени конични върха, от които десният е по-висок от левия. Вляво от тези два върха на голямо протежение се вижда вълнообразна планинска верига.

В дъното на залива от средата на брега се издава нос Терсане. На юг и север от този нос брегът в дъното на залива е нисък, блатист и обкръжен с плаж. Близо до носа, на север от него, е разположено селото Инеада. Северната част на залива, граничеща със селото Инеада, се нарича рейд Инеада. Дълбочините по средата на входа на залива са 34—36 метра. Към брега дълбочините бързо намаляват. 10-метровата изобата минава покрай брега на 7 кабелта от него. 5-метровата изобата минава на разстояние около 4 кабелта от брега в дъното на залива, а в останалата част на залива тя се приближава до брега на 1.5 кабелта. Близо до северния бряг на залива на отмела има камъни. Заливът представлява сигурно убежище от силните североизточни ветрове. Макар че ветровете образуват в него вълнение, предизвикващо силно клатене, по сведения от местните рибари заливът представлява сигурно място за стоянка на кораби; даже и при ветрове от югоизток тук не е опасно. До залез слънце тук обикновено духа вятър от сушата към морето, а през нощта — от морето към сушата. При вятър от морето до нос Инеада се образува силен прибой.

При лошо време особено през есента и зимата парусни кораби често идват в рейд Инеада.

Нос Терсане (шир. 41°51'N; дълг. 28°00'O) се намира на 5 мили северно от южния входен нос на залива и е забележим по белите скали и стария форт, разположен на него. Забележими са също така селото Инеада и големият дворец на юг от селото. Близо до селото се виждат отделно растящи дървета. Около носа в морето се вливат две неголеми реки; над южната от тях, близо до устието ѝ, е построен мост.

Водата в реките е лошакостествена, затова корабите вземат вода обикновено от изворите на ручей или кладенците в селото Инеада. Шлюпките застават на дрек и водата се взема с анкерки. През лятото ручейте пресъхват.

Южно от нос Терсане излизането на плажа е затруднено вследствие наличието на плитководие и широката полоса на прибой.

На 2 кабелта северно от носа се забелязват скали с бели камъни.

Пристанът за шлюпки се намира срещу селото Инеада. Шлюпките също могат да пристанат към брега в района на селото. Приспособление за разтоварване на кораби няма.

Нос Инеада (шир. 41°52'N; дълг. 28°04'O) се намира на 3 мили ONO от нос Терсане и е южният край на гористия полуостров, ограничаващ от север залив Инеада. Източният край на този полуостров е нос Кору. Нос Инеада е скалист и се поз-

539

ват при вълнение. До носовите има рифове, които се вдават на разстояние от 1 до 5 кабелта. Най-много се вдава рифът при нос Урдовиза. При плаване в мъгла покрай брега следва да се проверява мястото по дълбочините; плаването на дълбочини повече от 10 метра е безопасно.

В крайбрежната полоса се наблюдават течения от ветрови характер, скоростта на които зависи от продължителността и силата на вятъра. Най-силно течение, предизвикано от вятъра, се наблюдава при Ахтопол и Маслен нос.

Котвени места. При хубаво време на котва може да се застане покрай брега на много места. Кораби с малко газене могат да застават в бухтичката до нос Резово, в южната бухта до нос Ахтопол, в бухтата Мичурин, в бухтата Карагач и в Дяволския залив.

Нос Резово (шир. $41^{\circ}59'N$; дълг. $28^{\circ}02'O$) се намира на 7 мили северно от нос Кору. Носът е висок, скалист, забелязва се от морето. На носа са разположени селото Резово и високата рядка гора, които са забележими от югоизточно и източно направление.

На запад от носа в брега се вдава малка бухта. От нос Резово се издава риф, който не позволява приближаването към него на по-малко от 1 кабелт.

Река Резовска се влива в дъното на малката бухта непосредствено западно от нос Резово. Пред устието на реката има бар, вследствие на който при намаляване водата на реката влизането в същата е затруднено. Реката служи за граница между Народна република България и Турция.

Котвени места. На котва може да се застане близко до нос Резово на дълбочина 10—15 метра, но не по-близо от 1 кабелт от брега; грунът е скалист. Това котвено място е открито за ветрове от всички направления. Малки кораби могат да застанат на котва в самата бухта на 1 кабелт от северния и бряг на дълбочина 5-5 метра. Това котвено място е защитено от северните ветрове. При североизточен вятър трябва да се подходи близко към устието на река Резовска.

Бухта Кастрич се вдава в брега на 1 кабелт между носовите Малък и Голям Кастрич. Входът на бухтата е широк 2 кабелта. Брегът около бухтата в южната и северната част е каменист, а в западната, където се вижда дерето, по което протича малка река — чакълест. В северната и южната част на бухтата има подводни и надводни камъни. Грунът на бухтата е пясъчлив.

Котвено място. На котва може да се застана срещу дерето на дълбочина 5 метра; грунът е пясъчлив. Тази котвена стоянка може да се използва от малки кораби и е защитена само от южни ветрове.

Бухта Силистар. На юг от нос Силистар се вдава малката бухта Силистар, която има ширина при входа около 2 кабелта. В по-голямата си част брегът на бухтата е пясъчлив. В дъното

на бухтата се влива река Силистар. От север бухтата е ограничена от високия и скалист нос Силистар, брегът на който се спуска отвесно към морето.

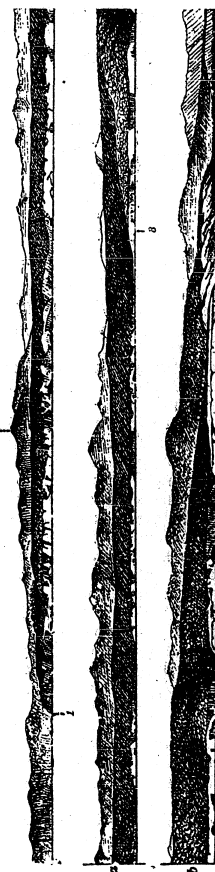
Котвено място. На котва може да се застана на дълбочина 8 метра; грунът е пясъчлив. Котвеното място е защитено от южни ветрове.

Нос Синеморец (шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$) е скалист нос, малко вдаващ се в морето. От далечно разстояние носът може да се разпознае по селото Синеморец, което се намира близо до брега и се открива от север, североизток и югоизток.

Бухта Синеморец. На юг от този нос се намира бухта Синеморец, широка 3-5 кабелта. Бухтата се ограничава от нос Синеморец и устието на река Потамята. Брегът на тази бухта в по-голямата си част е пясъчлив и на места скалист. В южния край на бухтата се влива река Потамята.

Дълбочината в средата на бухтата е от 5 до 8 метра. Грунът е пясък и камъни; защитена е от южни ветрове.

Котвено място. На котва може да се застана на дълбочина 7 метра, която се намира на 1 кабелт от брега, след което дълбочините бързо и неравномерно се изменят към брега; грунът е пясък. Котвеното място е защитено само от южни ветрове.

Брегът от нос Кору до с. Синеморец:
1 — нос Кору, дълг. 24 м, ширина 12 м; 2 — нос Резово, дълг. 24 м, ширина 12 м; 3 — нос Синеморец, дълг. 24 м, ширина 12 м.

Бухта Ахтопол се вдава в брега на 3 мили на северозапад от нос Синеморец. Входът на бухтата е широк 1 кабелт. Разположена е между неголемия мол, започващ от нос Ахтопол, и намиращия се на юг от него нос Яни. От южната страна на входа срещу нос Яни се виждат отделни големи надводни камъни. Дълбочината при входа на бухтата е 10·7 метра, след което бързо и неравномерно намалява и към средата достига до 3·7 м.

В северозападната част на бухтата има железобетонен пристан, на който има кран за товаро-разтоварни операции. На този пристан идват кораби за товарене на дърва.

Нос Ахтопол е северният входен нос на бухтата Ахтопол. Той е скалист, висок и има червеникав цвят. На него има няколко характерни здания, от които най-забележимо от морето е бялото училищно здание. От 10 мили разстояние от северозападната и южната четвърт на компаса от пръв поглед Ахтопол има изглед на остров.

Носът е обграден от риф, който се вдава на юг. На този риф е построен молът. Около градския нос от двете му страни се забелязва силно течение при североизточен вятър.

Огън Ахтопол (шир. $42^{\circ}06'N$; дълг. $27^{\circ}57'O$) е поставен на скала близо до нос Ахтопол от северната страна на входа на бухта Ахтопол. Видът на знака е бяла каменна кула с желязна надстройка.

Град Ахтопол е разположен на скалистия северозападен бряг на бухта Ахтопол. Градът е неголям и лесно се открива от морето по връх Папия.

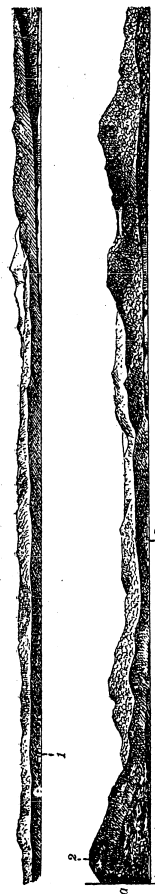
Вода може да се вземе от чешмата, която се намира близо до пристана. Градът има автомобилни съобщения с гр. Бургас и с Резово и морски — с всички градове, разположени на северозапад от него до гр. Бургас.

Котвени места. Временно може да се застане на котва на 2 кабелта от входа на бухтата Ахтопол на дълбочина 26 метра; дъното е пясък с миди. В бухтата се застаета на котва на дълбочина 7·5 метра; в радиус 0·5 кабелт от това място дълбочините не са по-малки от 3·7 метра.

Нос Лардиге се издава на 4 кабелта североизточно от нос Ахтопол. Носът е висок, скалист и на места се спуска стръмно към морето. От морето е почти незабележим. От носа на север и на северозапад се издават рифове на 1·5 кабелта в морето, над които има подводни и надводни камъни.

Между нос Лардиге и Ахтопол в брега се вдава малката бухта Георги. Бухтата е открита за всички ветрове, но е плитководна и не е удобна за котвена стоянка. Брегот на бухтата е каменист.

Банка. На 310° и разстояние 5 кабелта от нос Лардиге се намира камениста банка с най-малка дълбочина 1·3 метра. При тихо време банката се вижда като тъмно петно, а при вълнение над нея се образува прибой.

Брегот от Ахтопол до Мичурин:
1 — гр. Ахтопол, пеленг 185°, разстояние 7·3 мили; 2 — връх Папия; 3 — гр. Мичурин, пеленг 227°, разстояние 6 мили

Брегот от Мичурин до Маслен нос:
1 — връх Папия, пеленг 222°, разстояние 10 мили; 2 — гр. Мичурин; 3 — село Варвара; 4 — нос Маслен нос

- Нос Боруна** (шир. $42^{\circ}07'N$; дълг. $27^{\circ}55'O$) се намира на 1.6 мили на северозапад от нос Лардиго. Слабо се издава в морето и е висок, скалист и стръмен. На около 5 мили разстояние от морето носът е забележим. Близко до този нос е разположено селото Варвара, което е забележимо само от източна посока.
- Непосредствено на юг от носа се вдава бухтата Варвара. По средата на бухтата дълбочината е 6 метра, а към брега постепенно и равномерно намалява; грунът е пясък и чакъл.
- Котвено място.** На котва може да се застаета по средата на бухтата на дълбочина 7.4 метра; подхождането към нея става, като се държи курс право към постройките.
- Банка Лафински камъни** (шир. $42^{\circ}09'N$, дълг. $27^{\circ}53'O$) с най-малка дълбочина над нея 0.8 метра се намира на 2 мили северозападно от NW нос Боруна и на 3 кабелта от брега.
- В североизточната ѝ част се виждат отделни надводни камъни. Банката е обкръжена с дълбочини, по-малки от 10 метра.
- Нос Рохи** (шир. $42^{\circ}10'N$; дълг. $27^{\circ}52'O$) се намира на 2.8 мили северозападно от нос Боруна. Носът е немного висок, каменист и силно се издава в морето. Носът е забележим от морето на разстояние 5—6 мили.
- Котвено място.** На запад от носа в брега се вдава неголяма бухта, която е удобно котвено място за малки кораби при южни и югоизточни ветрове. Дълбочината по средата на бухтата е от 5 до 8 метра; грунът е пясък.
- Бухта Мичурин** се вдава в брега на 8 кабелта северозападно от нос Рохи. Входят на бухтата се намира между нос Лимнос и отстоящия на 2.5 кабелта на юг от него нос Кастро. Северният и южните брегове на бухтата са високи и стръмни; западният бряг е нисък.
- Нос Лимнос** е северният входен нос на бухта Мичурин; той е стръмен, с тъмносив цвят и равна повърхност. На него е разположена източната част на град Мичурин. От югоизточния край на носа започва вълноломна стена, имаща почти южно направление.
- Нос Кастро** е южният входен нос на бухта Мичурин. Той е тесен, скалист и стръмен и на него е разположен старият град Мичурин. На самия нос се вижда постройка на стар манастир. Вдясно от входа на бухтата на 2.5 кабелта източно от нос Кастро има каменист риф, който завършва до самия бряг, образувайки тесен проход с дълбочина около 7 метра, и преминаването през него с плиткогазещи съдове е възможно.
- Дълбочината при входа на бухтата е 12 метра; по-нататък към брега тя постепенно намалява. В северозападната част има кейова стена, близко до която е поставена швартова бочка.
- Огън Мичурин** (шир. $42^{\circ}10'N$; дълг. $27^{\circ}52'O$) е поставен на края на вълноломната стена на северната страна на входа на бухтата Мичурин. Видът на установката е бяла кръгла каменна кула на четириъгълна основа.

Огън Мичурин — червен (шир. $42^{\circ}10'N$; дълг. $27^{\circ}52'O$), е поставен на източния край на рифа, който се издава на 2.5 кабелта източно от нос Кастро. Видът на установката е бяла кръгла каменна кула с надстройката.

- При влизането в бухтата този огън трябва да се оставя от левия борт.

Град Мичурин е разположен на северозападния бряг на бухта Мичурин. Градът е забележим от всички посоки. Най-добре забележими постройки отдалеч са църквата в новата част на града и манастирът на нос Кастро, който се намира на самия край на носа.

Град Мичурин е околийски център. В него има болница.

Котвени места. Големи кораби застават на котва извън бухтата Мичурин на дълбочина 20—27 метра; грунът е пясък.

- Малки кораби застават в бухтата на дълбочина в зависимост от газенето или се швартоват към кейовата стена; грунът в бухтата е пясък и камъни.

Предупреждение. При силни южни ветрове в бухтата се образува силно ветрово вълнение, което е опасно за корабите, стоящи с борт на кея. В такъв случай може да се застане на котва близко до брега срещу зданието на бившата корабостроителница. Освен на тия места в останалата част на бухтата грунът представлява равна скала и не държи котва.

- Нос Арапия** (шир. $42^{\circ}12'N$; дълг. $27^{\circ}51'O$) се издава на 1.5 мили североизточно от нос Лимнос и е най-забележимият от носовете в района на брега от нос Лимнос до нос Урдовиза. Носът е неголям, но висок и стръмен. Той има вид на остро-конична скала, отделена от носа с тясна водна ивица, и от юг и северозапад изглежда като неголям остров. Отмел с най-малка дълбочина 5 метра обкръжава носа на разстояние до 2 кабелта.

Село Лозенец е разположено на високия бряг на 1.6 мили северозападно от нос Арапия. Западно от селото се издига хълм, покрит с гора. Селото е забележимо от източно и северно направление. На североизток и югозапад от него брегът е нисък, пясъчлив и сравнително дълбок.

- Бухта Караагач** се вдава на 3.5 мили северозападно от нос Арапия между носовете Караагач и Урдовиза. Дълбочината на бухтата по средата достига до 7 метра; грунът е пясък. Брегът на бухтата е нисък и пясъчлив. В южната част на бухтата се влива река Караагач, пред устието на която има бар. Входят на бухтата от изток и североизток е преграден с риф. Подхождането в бухтата е възможно от югоизток между рифа и бреговия отмел, обкръжаващ брега на югоизток от нос Караагач. Бухтата се посещава от малки кораби.

- Нос Караагач** (шир. $42^{\circ}13'N$; дълг. $27^{\circ}47'O$) се издава на 3.2 мили северозападно от нос Арапия и има два края. Носът се отличава по своята височина, скалистия си характер и белия си цвят.

Нос Урдовиза се издава от брега на 6 кабелта в източно направление северно от нос Караагач. Носът е скалист и стръмен. В дъното на носа е разположено селото Китен, което е забележимо най-добре от югоизточна посока.

Носът е обкръжен от подводни рифове, които се вдават на 0.5 кабелт в морето. На 1 миля в югоизточно направление от носа се вдава риф с най-малка дълбочина 10 метра.

Банка. На 140° и разстояние 7.5 кабелта от нос Урдовиза се намира каменната банка с най-малка дълбочина 0.5 метра. На север от банката на разстояние 1 кабелт се намира втора банка с най-малка дълбочина 3.2 метра. При спокойно състояние на морето банката се вижда като тъмно петно, а при вълнение над нея се образува прибой.

Котвено място. Малки кораби могат да застанат на котва при дълбочина 6—7 метра в северната част на бухтата, където нос Урдовиза ги предпазва от северните ветрове; за други ветрове котвеното място е открито. Грунтът е пясък.

Дяволският залив се вдава в брега между носовете Конник и Кюприя на 1 миля северозападно от бухтата Караагач. Заливът има овална форма и се простира в направление северозапад — югоизток на 1.5 мили. Брегът на залива с изключение на входните носове е нисък и пясъчлив. В северозападния край се влива река Дяволска, устието на която е отделено от залива с тясна пясъчна коса.

При входа на залива дълбочините достигат от 16 до 18 метра. Към брега те постепенно и равномерно намаляват. 5-метровата изобата минава покрай брега на разстояние 1.5 кабелта от него. Грунтът в залива е предимно пясък.

Нос Конник (Атлиман) (шир. 42°15'N; дълг. 27°46'O) се намира на 8 кабелта на северозапад от нос Урдовиза и е южният входен нос на Дяволския залив. Носът е нисък и обрасъл с гора. На запад, непосредствено до нос Конник, се намира бухтата Атлиман, в западния край на която има железобетонен пристан, който служи за товарене на дървени въглища; грунтът е пясък. На север от нос Конник на 7 кабелта се простира отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра; на отмела има подводни камъни.

Нос Кюприя се намира на 1.5 мили северно от нос Конник и е северният входен нос на Дяволския залив. Носът е скалист, стръмен и немного висок. Издава се в източно направление на 5 кабелта в морето. На него е разположено селото Приморско, което е забележимо много добре от далечно разстояние. Най-добре забележими са църквата и училищната сграда в селото.

В северозападната част на залива има малка вълноломна стена и кей. В началото вълноломната стена има направление на юг, а след това завива на югозапад. Кейовата стена е малка и при лошо време не може да се остане на швартови поради дебелата мъртва вълна, която навлиза. На 3 кабелта на изток от

носа се простира каменист отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра.

Огън Приморско (шир. 42°16'N; дълг. 27°46'O) е поставен на южния край на вълноломната стена. Видът на установката е бяла цилиндрическа кула.

Банки. По средата на входа на Дяволския залив се намират две отделни каменисти банки. Първата има дълбочина 9 метра и се намира на 153° и разстояние 6 кабелта от нос Кюприя. Втората банка има дълбочина 5.8 метра и се намира на 153° и разстояние 8 кабелта от същия нос. В северозападната част на залива до вълноломната стена по посока 144° и разстояние 1 кабелт от огъня се намира каменната банка с дълбочина 3.7 метра.

Предупреждение. При влизане в залива, за да се избягнат банките, трябва да се минава по-близо (3 кабелта) до нос Кюприя.

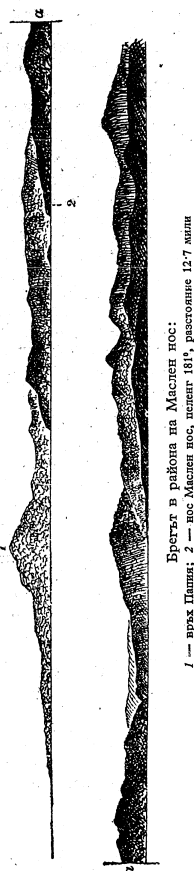
Котвени места. На котва може да се застане в южната част на Дяволския залив на 208° от нос Кюприя на дълбочина 9 метра. Това котвено място е съвършено открито за северозападни ветрове. На котва може също да се застане в северната част на залива на дълбочина 7.3 метра. Стоянката на това котвено място по време на силен вятър е неспокойна, тъй като в залива от морето влиза силна вълна.

Залив Стомопло се вдава незначително в брега северно от нос Кюприя. Заливът не се посещава от никакви съдове, тъй като е открит за всички ветрове и има много подводни опасности. Брегът представлява пясъчна полоса с много дюни, зад които се намира блатото Стомопло. Отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, обкръжава брега на разстояние от 1 до 1.6 кабелта от него. Грунтът в залива е предимно пясък.

Банки. В залив Стомопло има две банки. Едната от банките има най-малка дълбочина над нея 4.1 метра и се намира на 6 кабелта NNW от нос Кюприя и на 3 кабелта от брега. Втората банка с дълбочина над нея 0.5 метра се намира на 3 кабелта на югозапад от северния входен нос на залива и на 2 кабелта от носа; грунтът на банката е камъни и пясък.

Нос Маслен нос се издава от брега в източно направление на 2.8 мили NNO от нос Кюприя и е образуван от източните склонове на връх Китка, намиращ се на 1.5 мили западно от нос Маслен нос, висок 215 метра. Носът е скалист и стръмен. На запад от него се простира гориста местност. Той е добре забележим нос; при хубава видимост се открива на 17 мили разстояние от морето и служи като добър ориентировъчен пункт; при подхождане към носа от близко разстояние до него се виждат кулата на маяка Маслен нос и няколко постройки около него.

На 1 кабелт в източна посока от носа се издава риф от подводни и надводни камъни. Този риф може да се обходи на 4—5 кабелта от брега на дълбочина 40 метра. При лошо време до носа

се образува силно вълнение, опасно за малки кораби. При такова време на малките кораби се препоръчва да обхождат носа на разстояние, не по-малко от 1 мила.

В югозападната част на носа има малък каменен пристан, на който могат да пристанат шлюпки и катери. При подхождане към пристана трябва да се внимава за подводния камък, който се намира непосредствено до челото на пристана, откъм страната на носа.

Кораби могат да застанат на котва при северни ветрове, дори и при силно вълнение, на 2 кабелта западно от пристана, пред старата рибарска хижа, мястото на която се открива по разрушените ѝ зидове.

При силни ветрове близо до носа се наблюдава значително течение.

Маяк Маслен нос (шир. $42^{\circ}18'N$; дълг. $27^{\circ}47'O$) е поставен на края на нос Маслен нос. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

Бургаски залив

Бургаският залив се вдава в материка на 17,5 мили от линията нос Корака — нос Емине, лежащи един от друг на 22 мили, по направление $12^{\circ},5-192^{\circ},5$. Заливът постепенно се стеснява към град Бургас, който е разположен в най-вътрешната му част. По южния бряг на залива има няколко убежища, малко или много закрити от различни ветрове и достатъчно дълбоки за стоянки на големи кораби. Северният бряг с изключение на пристанище Бургас не е удобен за котвени стоянки поради лошото дъно и многото подводни опасности. По характер на дъното и опасностите за плаване Бургаският залив може да се раздели на две

съвършено различни части, границата между които минава направо, съединяваща външния край на нос Бургас с края на яйцеобразните хълмове, разположени северно от възвишението Върли бряг (Карабаир, Морисдаг), продължаващо на изток. Южно от тази линия дълбочината не представлява опасност за плаването с изключение на крайбрежните рифове и рифовете около островите.

За избягването на банките и рифовете при плаване в Бургаския залив могат да се използват като ориентировъчни знаци следните възвишения: Бакърлъка (шир. $42^{\circ}24'N$; дълг. $27^{\circ}36'O$), висок 367 м, който има валчест вид. От север се вижда като конус с два върха, а от югоизточната четвърт на компаса се вижда над Маслен нос като ъглово възвишение. Този връх е най-забележим от веригата възвишения, идващи от Маслен нос към северозапад, почти до самия край на залива. От тази верига към север се отделят възвишения, образувачи множество носове, а между тях бухти. Възвишението Върли бряг (Морисдаг) има конически вид. Издига се в края на залива и служи като отличен ориентировъчен пункт. От изток и североизток възвишението има вид на остров и се открива от линията между нос Емине и Маслен нос. Възвишението Върли бряг е най-високото от възвишенията в дъното на залива. Форос (Кафка) е третото забележимо възвишение в дъното на залива. То прилича на второто възвишение, има също овална форма и се намира на югоизток от възвишението Върли бряг, над бухтата Форос, откъдето носи и названието си. Биберна (Каблешковски възвишения) представлява няколко голи, закръглени върхове, намиращи се западно на 7 мили, на паралела на Несебър. Възвишението се вижда добре по целия фронт на залива. Северно от тия възвишения се открива широка долина, през която протичат двете реки: Хаджийска и Ахелой. Най-северната част на Бургаския залив завършва с края на характерната планинска верига на Стара планина — Еминската планина с връх Илия, висок 386 метра, който се спуска към морето и завършва с нос Емине.

Южният бряг на Бургаския залив от нос Корака до порт Бургас е силно нарязан от бухти и заливи, които се вдават между високи носове. Отначало брегът, до нос Колокита има северно направление, а по-нататък той завива на запад. В района на нос Корака до нос Акин се издават няколко носа, от които най-забележими са Корака, Агалина, Колокита и полуостров Кирил; между тях се вдават няколко бухти и заливът Созопол, открити за ветровете от море, и затова с изключение на Созополския залив малко се посещават. От нос Акин до порт Бургас от южния бряг на залива се издават четири големи, високи, скалисти носа. Носовите са забележими от морето при движение на корабите в залива. Описваният бряг от Бургаския залив е достатъчно дълбок и безопасен за плаване

покрай него. Но от островите и носовите се издават рифове на протежение, което не превишава 3 кабелта.

- 5 **Нос Корака** (шир. $42^{\circ}20'N$; дълг. $27^{\circ}47'O$) се намира на 1.8 мили северно от нос Маслен нос и е североизточният край на широкия полуостров, ограничаващ от юг Бургаския залив. Носът е висок и скалист, обрасъл с храсти, а по-навътре с широколистна гора. Брегът му е стръмен и дълбок. 10-метровата изобата минава почти плътно до него. Нос Корака е добре забележим при хубаво време от източна посока от морето на разстояние 10 мили.

10 На 1.2 мили западно от нос Корака се издава ниският и скалист нос Димитър, мъчно забележим от морето. На носа има малка постройка.

- 15 **Река Ропотамо** се влива в морето от западната страна на нос Димитър. Дълбочината на недалечно разстояние от устието на реката е 3 метра. В реката могат да влизат малки кораби. От двата бряга на реката има няколко малки пристани. Пред устието на реката се образува малка бухта, обградена с риф, издаващ се от нос Димитър, и с каменистия риф от левия бряг на реката. В тази бухта има пристан. Близко до подводните камъни, издаващи се от нос Димитър, има камениста подводна банка с най-малка дълбочина 0.7 метра. По левия бряг на реката, недалеч от устието, има чешма, от която може да се вземе вода за пиеце.

- 25 **Остров Тома (Змийски остров)** се намира на 2.3 мили западно от нос Корака, близо до нос Хумата. Той представлява голяма висока скала. Островът, гледан от морето, се слива с брега и става незабележим. В западната част на острова има малка постройка. Между континента и острова има проход, който е осеян с подводни и надводни камъни, които го правят опасен за преминаване.

30 Каменист риф с най-малка дълбочина над него 7.2 метра започва на 2 мили и 288° от нос Корака и се простира на 17 мили успоредно на брега. Ширината на този риф е около 1 кабелт.

- 35 **Бухта Каваците** се вдава между носовите Агалина и Колокита на 4 мили северозападно от нос Корака. Ширината на бухтата при входа е 1.3 мили. Дълбочината на бухтата при входа е 25 метра, а по средата — 12 метра. Северният и южният бряг на бухтата са каменисти, а западният бряг представлява пясъчен плаж. Брегът на бухтата с изключение на северната част е чист от опасности. Дълбочините се намаляват от входа с приближаването към брега постепенно и равномерно. 5-метровата изобата минава на 1—2 кабелта от брега. Грунтът в бухтата е предимно пясък.

- 45 **Нос Агалина** (шир. $42^{\circ}23'N$; дълг. $27^{\circ}43'O$) се намира на 3.7 мили северозападно от нос Корака и представлява южният входен нос на бухта Каваците. Носът е скалист и стръмен. Из-

дава се на изток от общото направление на брега на разстояние 6 кабелта. Трудно забележим е от морето. На височината в края на носа се вижда малка постройка. Близко до целия бряг на носа има подводни и надводни камъни.

- 5 **Котвено място.** На котва може да се застане в северозападната част на бухта Каваците, на разстояние 3 кабелта от брега, срещу групата дървета, на дълбочина 14—15 метра. Грунтът е пясъчлив. Големи кораби могат да застанат на котва западно от меридиана на нос Колокита на дълбочина 25—30 метра.
- 10 **Бухта Акротирия** се вдава между нос Колокита и намиращия се на 1.3 мили северозападно от него стръмен нос Харманите. Южният бряг на бухтата е висок и стръмен, а западният нисък.

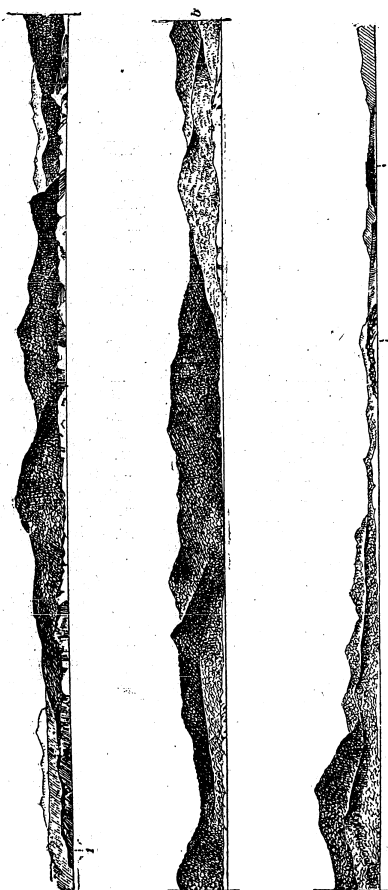
- 15 Дълбочините при входа на бухтата достигат 22 метра, като към брега равномерно намаляват.

- Бухта Кампифес** се нарича източната созополска бухта, вдаваща се между нос Харманите от юг и нос Скамния от север. Дълбочината по средата на входа на бухтата е 11 метра и неравномерно намалява към брега. В средата на бухтата дълбочините са около 5 метра. Грунтът е пясъчлив. Брегът на бухтата от северната и южната страна е скалист, а в западната част — пясъчен плаж. Бухтата е открита за всички ветрове.

- Връх Бакърлъка** (шир. $42^{\circ}24'N$; дълг. $27^{\circ}36'O$) е висок 376 метра и се издига на южния бряг на Бургаския залив на разстояние около 5 мили западно от нос Колокита. От север се вижда като хълм с два върха, а от източната четвъртина на компаса се вижда над Маслен нос като тъглово възвишение. Този връх е най-забележимият от веригата възвишения, идващи от Маслен нос на северозапад, почти до самия край на залива. От тази верига към север се отделят възвишения, образуващи много носове, а между тях бухти.

- Залив Созопол** е ограничен от изток от нос Скамния, а от запад от нос Хрисосотира. Ширината на входа на залива е около 1.5 мили. Дълбочината при входа на залива е 12—13 метра, а в средата на залива — около 11 метра. Дълбочините постепенно и равномерно намаляват към брега. 5-метровата изобата минава на разстояние не повече от 1 кабелт от брега. Югоизточният бряг на залива е стръмен; южният и западният бряг са ниски и равни.

- 40 За влизане в залива има два прохода: северен и източен. Източният проход се намира между остров Васил Коларов и полуостров Кирил. Ширината му е 5—6 кабелта, а дълбочината 14 метра. До острова или полуострова може да се подходи на близко разстояние, но трябва да се има предвид рифът, който се вдава на 2.5 кабелта от югозападната страна на остров Васил Коларов. Северният вход е между остров Васил Коларов и нос Хрисосотира — ширината му е около 1.4 мили, а дълбочината около 14 — 15 метра.

Брегът от Маслен нос до Созопол:
1 — нос Маслен нос, пелнг 209', разстояние 5 мили; 2 — гр. Созопол, пелнг 291', разстояние 7.5 мили;
3 — о-в В. Коларов, пелнг 297', разстояние 7.7 мили

Гаван Созопол е разположен в източната част на залива Созопол между полуостров Кирил и нос Скамния, съединени помежду си с вълноломна стена, която защитава гавана от север. До западния край на полуостров Кирил има друга малка вълноломна стена, защитаваща гавана от северозапад. В гавана има две кейови стени: западна и южна. Западната кейова стена се намира от западната страна на гр. Созопол във вид на буквата „Г“. Близко до нея се намира пристанищното управление и митницата в жълта постройка на високия бряг. Южната кейова стена се простира успоредно на южния бряг на полуостров Кирил.

Огън Созопол (шир. $42^{\circ} 25' N$; дълг. $27^{\circ} 41' O$) е поставен на края на рифа, на 2 кабелта югозападно от южния край на полуостров Кирил. Видът на установката е бяла четириъгълна кула с желязна надстройка.

При влизането в гавана огънят трябва да се оставя вляво.

Град Созопол е малък град, разположен на самия нос Скамния, съединен с материка посредством тесен провлак. Градът се познава от морето по бялото здание, близко до югоизточния край на носа, постройката с кула на полуостров Кирил и по връх Бакърлъка, издигащ се на югозапад от града. От север гр. Созопол се закрива от остров Васил Коларов. Главният поминък на населението е риболовство и лозарство.

Нос Хрисосотира (шир. $42^{\circ} 26' N$; дълг. $27^{\circ} 39' O$) е висок, стръмен и скалист. Издава се на 2 кабелта в морето. На югозападната страна на носа има пристан. В източно направление от носа се издава риф на разстояние 1 кабелт. Близко до брега около носа се виждат отделни надводни камъни.

Котвени места. На котва може да се застане в югоизточната част на залив Созопол, срещу педината, на дълбочина 11—13 метра. Неголеми кораби застават на котва също срещу педината на створ западния край на полуостров Кирил с източния край на остров Петър на дълбочина 10—11 метра или в гавана Созопол.

Остров Иван се намира на разстояние 6 кабелта северно от полуостров Кирил. Островът е висок и незалесен. В средата на острова, на най-високата му част, се вижда кулата на маяка с жилищни постройки.

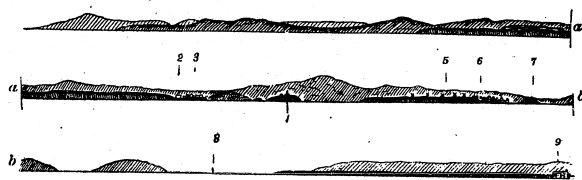
От югозападния край на острова в морето се издава риф в югозападно направление на 2.5 кабелта, състоящ се от подводни камъни с най-малка дълбочина 5.1 метра.

При подхождане от север и североизток островът се слива с брега и трудно се различава; в този случай островът може да се познае по кулата на маяка.

От източната страна на острова се намира остров Петър, който представлява голяма скала.

Маяк Васил Коларов (шир. $42^{\circ} 26' N$; дълг. $27^{\circ} 42' O$) е поставен на най-високата част на остров В. Коларов. Видът на маяка е бяла кръгла железобетонна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Бургаски залив:

1 — връх Папия; 2 — голямо било здание; 3 — гр. Созопол; 4 — с-в В. Коларов с маяка; 5 — вятърни мелници; 6 — село; 7 — нос Таласакра; 8 — влохът за Бургаски залив; 9 — гр. Поморие

- 5 Нос Таласакра се намира на разстояние 1.2 мили северно от нос Хрисосотира. Носът е нисък и скалист. Лесно може да се открие по селото Черноморец, което се намира в западната му част. Брегът му е обкръжен с риф, който се издава на 1 кабелт в морето.
- 10 Нос Акин се намира северозападно от нос Таласакра на разстояние 1.1 мили. Носът силно се издава в морето на 6 кабелта. Той е скалист и висок. На края на носа има постройка, която се вижда добре от морето. Носът се разпознава лесно по надводните камъни Малаците, които се намират североизточно от него на разстояние 1.5 кабелта.
- 15 Бухта. Между нос Акин и нос Атия има бухта, вдаваща се на 1 миля в брега. Дълбочината по средата на бухтата е 15—16 метра. Грунтът е каменист и само в южната част пясъчлив. Бухтата може да се използва за закрите при южни и юго-източни ветрове, като се избягва приближаването към източния и западния бряг поради намиращите се близо до брега подводни и надводни камъни.
- 20 Банка. На 130° и разстояние 8.5 кабелта от нос Атия и 3 кабелта от брега се намира камениста банка с най-малка дълбочина 0.9 метра.
- 25 Бухта Атия. Западно от нос Атия и между нос Чукаля се намира бухта Атия, широка при входа около 2 мили. Дълбочините при входа на бухтата са около 14 метра, а в средата от 7 до 10 метра. Към брега дълбочините намаляват неравномерно.
- 30 Грунтът е пясъчлив, обаче често се срещат подводни камъни, особено в западната част. Бухтата е защитена от всички ветрове, освен от северния, и може да се използва като удобна котвена

стоянка с изключение на западната ѝ част, където приближаването на повече от 4—5 кабелта от брега е опасно поради каменистите банки. Източният бряг на бухтата е скалист, обрасъл с гора и прорязан с изкуствени тераси, резултат от експлоатацията на каменоломната Атия. На много места до брега се виждат надводни камъни. По брега се забелязват множество отделни постройки. От кея, който се намира в южния край на източния бряг на бухтата, до нос Чукаля брегът отначало има западно, а след това северозападно направление и представлява тясна пясъчна полоса, непосредствено зад която брегът е покрит с ниска гора.

- 15 Нос Атия (шир. $42^{\circ} 28' N$; дълг. $27^{\circ} 35' O$) се издава на 2 мили западно от нос Акин и е източният входен нос на бухта Атия. Носът лесно се разпознава за разлика от околните нему носове по кръглото възвишение Буджака, обрасло с гора. Източният и западният бряг на носа се спускат стръмно към морето, а на север брегът постепенно се сменява към морето. В северната и западната част на носа се виждат отделни постройки.
- 20 На 2 кабелта северно от носа се издава риф с дълбочини, по-малки от 10 метра.

Кейова стена се намира на западния бряг на нос Атия, на 8 кабелта южно от края му. Кейовата стена има товарен, пасажерски и служебен причал. Товарният причал е разположен по фронта на кейовата стена, а служебният и пасажерският причал — под прав ъгъл на първия.

- 30 Знак Буджака (шир. $42^{\circ} 27' 4 N$; дълг. $27^{\circ} 35' 3 O$) е поставен на планината Буджака. Видът на знака е правоъгълен щит, боядисан с бели и черни вертикални полоси. Височината на знака е 109 м от нивото на морето, а 9 м от основата.

- 40 Нос Чукаля се намира на 2 мили западно от нос Атия. Носът завършва с три разклонения: средното е ниско и тясно; източното от него е по-високо, а в средната си част скалисто — това разклонение носи името Буфало. Над нос Чукаля се вижда възвишението Метеха, покрито с гора. До северозападния край на носа има пристан.

Южният бряг на Бургаски залив:
1 — гр. Созопол, пеленг 260° , разстояние 3.5 мили; 2 — с-в В. Коларов, пеленг 273° , разстояние 3.5 мили

Нос Чукаля е обкръжен от каменист отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се на разстояние до 3 кабелта от брега. На 5 кабелта източно от нос Буфало има подводни камъни с най-малка дълбочина над тях 2.4 метра.

- 5 Ограждащ створ. Створът камъкът, който се намира близо до северния бряг на остров Болшевик, с нос Емине води през отмела на нос Чукаля по дълбочина 5.2 метра. За да се мине отмелът на безопасна дълбочина, остров Болшевик трябва да се държи в разтвор на юг от нос Емине.

- 10 **Остров Болшевик** се намира североизточно на 8.5 кабелта от нос Чукаля. Брегът му е скалист и стръмен — недостъпен, освен в югозападния край на острова, където той се снишава полегато към морето и на това място има малко пристанче за шлюпки. В северната част на острова близо до брега се намира кулата на огън Болшевик, непосредствено до която има жилищни помещения. Освен това на острова има още две полуразрушени постройки на бивш манастир.

- Риф. Островът е обкръжен с риф, който от южната му страна се издава на разстояние 1.5 кабелта. Дълбочината в края на рифа е 5 метра. Близо до северния и южния бряг на острова се виждат надводни камъни, непосредствено до които дълбочината рязко се изменя и 10-метровата изобата минава на 0.2 до 0.5 кабелт от брега.

- 25 Огън Болшевик (шир. $42^{\circ} 28'N$; дълг. $27^{\circ} 33'O$) е поставен на остров Болшевик в северната му част. Видът на установката е бяла железобетонна кула.

- Магнитна аномалия.** Около остров Болшевик съществува магнитна аномалия. Между острова и нос Чукаля магнитната аномалия се движи от $-2^{\circ},8$ до $+16^{\circ},8$, а северно от острова — до $+5^{\circ}$.

- 30 **Бухта Цигански пристан (Чепгене скеля)** се вдава между нос Чукаля и нос Форос на 1.5 мили в сушата. Дълбочината в средата на бухтата е около 10 метра и постепенно и равномерно намалява към брега. При западния край на бухтата 10-метровата изобата минава на 1.5 кабелта от няколко издаващи се малки носове; в източната част на бухтата дъното е по-плитководно и приближаването на разстояние, по-малко от 2 кабелта от брега, е опасно. Грунтът е тиня, примесена с водорасли. Източният бряг на бухтата се спуска полегато към морето и е обрасъл по средата с гора. Там, където се влива река Отманлий, брегът се превръща в блатиста местност с плаж пред нея. На 1 мила западно от устието на р. Отманлий се влива река Маринка.

- На югозападния бряг на бухтата, близо до плажа, е разположено село Надежда, отличаващо се със своите бели постройки.

- 45 **Нос Форос** се намира на разстояние 2.6 мили северозападно от нос Чукаля и е западният входен нос на бухтата Цигански пристан. Носът не е много висок; бреговете му са ниски и полегати. От далечно разстояние е слабо забележим; на места има

отделни групи дървета и може лесно да се разпознае по белите си петна. Пред носа близо до брега има много подводни камъни.

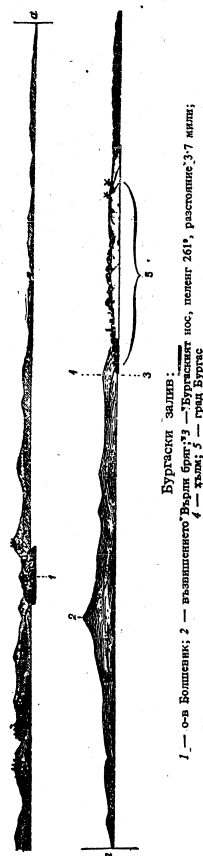
- Котвени места.** Хубаво котвено място се намира на створната линия нос Чукаля с остров Болшевик (направление на створа $228^{\circ} - 48^{\circ}$) на 6.5 кабелта от нос Чукаля на дълбочина 8.6 метра. Другото котвено място се намира на 9 кабелта югозападно от нос Чукаля на дълбочина 9 метра. Малки кораби застават на котва близо до брега на створа нос Чукаля с полуостров Поморие на дълбочина 7.5 — 8 метра или подхождат плътно към брега в дъното на бухтата.

- Следва да се отбележи, че бухтата Цигански пристан има най-много защитени и безопасни котвени места не само в Бургаския залив, но и по край цялото крайбрежие от пролива Босфор до река Дунав; дори при цорм от североизток тук вълнението почти не се чувства.

- Бухта Форос** се вдава на 9 кабелта в брега в дъното на Бургаския залив, западно от нос Форос, и е най-западната бухта в този залив. Брегът на бухтата е предимно нисък и пясъчлив. Бухтата е плитководна; дълбочината при входа ѝ е от 7 до 8 метра и към брега доста бързо намалява.

- 35 Отмел с дълбочина, по-малка от 5 метра, заема цялото дъно на бухтата. В дъното на бухтата е построен мол, който съединява източния и западния ѝ бряг. Той започва на 6 кабелта SSW от нос Форос и се простира на югозапад от западния бряг.

- Котвено място.** Намира се на линията на створа нос Форос с остров Болшевик, при което островът трябва да бъде закрит от носа. Дълбочината на котвеното място е 8 метра; грунът е тиня.

Порт Бургас е разположен в дъното на Бургаския залив в района на нос Бургас и е голям порт на Черно море. Портът се състои от гаван и рейд, разположен южно от гавана.

За извършване на товаро-разтоварни операции на кея на 5 порта има крайове. За съхраняване на товарите портът разполага с достатъчно складови помещения в територията на порта.

Има достатъчно запаси от течено гориво, което се взема от тръбопровод. Вода се взема от водопровода, минаващ успоредно на кейовата стена.

10 Сигналната станция се намира на западния мол, близко до края му.

Нос Бургас е разположен в дъното на Бургаския залив на 2 мили северно от нос Форос и представлява тъпа изпъкналост от бели скали. При влизането в Бургаския залив носът се познава по комините, зданието с кулите и разположения на 15 него град Бургас. От меридиана $27^{\circ}45'$ на изток този висок нос е добре забележим, тъй като на север и юг от него брегът е нисък и се заема от лимани.

20 **Бургаски риф**. Бургаският риф с дълбочини над него, помалки от 10 метра, се простира на 1.4 мили източно от нос Бургас и се състои от скали и камъни. На външната част на рифа дълбочината е 6.9 — 7.3 метра; най-малката дълбочина е 2.5 метра, която се намира в средната му част.

25 При подхождане към порт Бургас трябва да се има предвид, че югоизточната част на рифа се намира в сектора на огъня на маяк Бургас.

30 **Ограждащ створ**. Створът знакът на върха на забележимия хълм (шир. $42^{\circ}34'N$; дълг. $27^{\circ}33'O$) с върха на хребета Биберна (шир. $42^{\circ}40'N$; дълг. $27^{\circ}35'O$) води източно от края на рифа; направление на створа — $196^{\circ}-16^{\circ}$.

Бургаският рейд се намира между носовите Бургас и Форос в дъното на Бургаския залив и обхваща част от бухтата Форос. От изток рейдът е свършено открит. Дълбочината на рейда е 7—9 метра; към брега тя равномерно намалява. 5-метровата изобата минава на разстояние 2 кабелта от брега. Грунтът на 35 рейда е предимно пясък.

Подхождането към Бургаския рейд както денем, така и нощем не представлява особено затруднение, тъй като има достатъчно ориентири за сигурно определение на местата. При 40 приближаване към рейда трябва да се обходи Бургаският риф и да се дойде до края на източния мол на разстояние, не помалко от 1 кабелт.

Гаванът на порт Бургас е образуван от източен и западен мол. Източният мол се състои от две колена и започва от нос Бургас в южно направление. Близко до края му има разклонение, издаващо се на запад. Западният мол започва на 5 кабелта 45 западно от началото на източния мол и има отначало югоизточно, а след това източно направление.

Гаванът се състои от два басейна: главен и западен. Главният басейн заема източната част на гавана с дълбочина 7.5 метра. Тук се намират северната и източната кейова стена с шест причада покрай тях; номерацията на причалите започва от запад на изток. На кейовата стена могат да стоят няколко неголеми кораби. За кораби, чакащи място до причала, в басейна са поставени швартови бочки.

5 Западният басейн заема западната плитководна част на гавана с дълбочина около 5 метра. Тук има следните причали: въглищни и рибарски причали, причал за местни товари и служебен причал. Причалът за въглища е разположен западно от северната кейова стена; рибният причал е продължение на причала за въглища. Причалът за местни товари се намира на мола, отхождащ на изток от рибния причал; служебният причал 10 се намира на юг от рибния.

15 **Маяк Бургас** (шир. $42^{\circ}29'N$; дълг. $27^{\circ}29'O$) е поставен на края на източния мол. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула.

20 Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон. Портските огньове са поставени при входа на гавана; единият огън е поставен на края на западния мол, а другият — на края на разклонението на източния мол. Видът на установките им е бели металически кръгли кули.

25 **Град Бургас** е разположен на нос Бургас северно от порта и е забележим по характерните постройки с кули, куполи на църкви и пр. В града има болница и поликлиника.

В районите, граничещи с град Бургас, е развита горската и солодобивната промишленост.

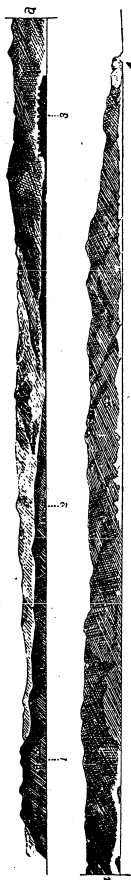
Климатът в града е добър.

30 **Северният бряг на Бургаския залив** от порт Бургас до нос Емине на протежение 22 мили има общо направление на североизток. Този бряг предимно е нисък и равен. Той е горист и стръмен само в районите на селото Свети Влас до нос Емине, където покритите с гори разклонения на Еминската планина 35 подхождат към морето с отвесни стръмнини, прорязани на някои места с долини. В останалата част на брега планините се простират в дълбочина на сушата. Северният бряг на залива е доста нарязан. От него се издават два големи полуострова: Поморие и Несебър, между които полуострови, нос Бургас и нос Емине се вдават в сушата три обширни бухти. В дъното на бухтите брегът е предимно нисък и пясъчлив.

40 Забележими пунктове на северния бряг на залива са гр. Поморие, гр. Несебър с църквата на нос Несебър, редицата пясъчни дюни, намиращи се на югозапад от провлака на полуостров Несебър, които се виждат във вид на жълти отличителни 45 петна на тъмния фон на брега, носът и маякът Емине. На известно отдалечение от брега западно от полуостров Несебър се простира хребетът Биберна (Дагутлий, Каблешковски възви-

Северният бряг на Бургаския залив:
1 — хребет Бабина; 2 — църква, пеленг 24°; 3 — забележима връх; 4 — гр. Поморие;
5 — гр. Несебър; 6 — връх Емине (Емине); 7 — нос Емине

Северният бряг на Бургаския залив:
1 — село Чинково; 2 — село Раца, пеленг 324°, разстояние 9 мили; 3 — гр. Несебър, пеленг 342°, разстояние 8-7 мили; 4 — нос Емине, пеленг 225°, разстояние 11-5 мили

шения), в източната част на който се издигат четири конически върха, добре забележими от югоизток. На западния край на този хребет се виждат три заострени върха, а значително по-нататък в това направление се вижда отделно четвърти заострен връх.

Северната част на Бургаския залив е значително по-плитководна от южната и има много отмели, банки и рифове. 10-метровата изобата минава покрай северния бряг на залива на разстояние от 4 кабелта до 2 мили. Между брега и тази изобата, а също и мориста от нея се срещат много камъни, банки и отмели, повечето от които се намират в района от порт Бургас до полуостров Несебър. Грунтът в северната част на залива се състои главно от пясък, раковини и чакъл, а на банките — предимно камък.

Нос Лахна (шир. $42^{\circ} 35'N$; дълг. $27^{\circ} 33'O$) се издава значително от брега на 6 мили североизточно от нос Бургас. Носът е широк, нисък и се спуска стръмно към морето. Познава се лесно по белия му цвят. На разстояние около 2 мили западно от носа е разположено забележимо село. Източно от нос Лахна в брега се вдава неговата бухта Лахна, ограничена от изток с нос Кротирия.

Риф с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, се простира на 1-2 мили южно от нос Лахна; ширината му е около 1 мили. На рифа има камъни; най-малката дълбочина над камъните е около 2 метра.

Отмел Сока се простира от брега между носове Бургас и Лахна на разстояние около 2 мили. Дълбочините над него са по-малки от 10 метра. Отмелът, особено средната му част, изобилствува с банки и подводни камъни, лежащи отделно и на групи; най-малката дълбочина над тях е около 2 метра.

Банка с най-малка дълбочина над нея 4-3 метра се намира на 2 мили и 215° от нос Лахна, близо до 10-метровата изобата. Банката се простира в направление север — юг.

Банка Блонд (Бургаска банка) с най-малка дълбочина над нея 7-6 метра се намира на 2-6 мили и 205° от нос Лахна. Банката е обкръжена с дълбочини 10-15 метра.

Створът нос Бургас с коническия връх на Върли бряг води югоизточно от банката Блонд.

Банка Спитфайер с най-малка дълбочина над нея 5-4 метра се намира на 2-3 мили южно от нос Лахна. Створът източният край на полуостров Несебър с нос Емине минава югоизточно от границата на тази банка.

Нос Кротирия (шир. $42^{\circ} 33'N$; дълг. $27^{\circ} 36'O$) се намира на 1-8 мили източно от нос Лахна. Носът е тесен и висок. Издава се на 3-5 кабелта в морето от общото направление на бреговата черта. Пред носа се виждат отделни надводни камъни.

Полуостров Поморие се издава от северния бряг на Бургаския залив на 8-5 мили от Бургаския нос. С материка долу-

островът се съединява посредством нисък пясъчен провлак. Западният и южният му бряг са ниски и каменисти, а източният — пясъчлив. На края на полуострова е разположен град Поморие, забележим по фабричните комини на южния бряг и почивната станция на източния бряг.

На югозападния бряг на полуострова има дървен пристан. Към брега дълбочините намаляват бързо и неравномерно. При подхождане към пристана приближаването към брега на разстояние, по-малко от 2 кабелта, не се препоръчва.

Ставровата банка се намира на 0.4 мили югоизточно от Поморийската банка. Южният предел на банката е разположен на 208° и разстояние 2.2 мили от огън Поморие. Най-малката ѝ дълбочина е 4.6 метра. Банката е обозначена от югоизток със светещ буй, който има звуков сигнал, ревящ при вълнение.

През най-малката дълбочина на Ставровата банка преминава пределният лъч по направление 73° на маяк Бургас.

Банка Поморие с най-малка дълбочина 5.8 метра се намира на 1.3 SSW от полуостров Поморие и северно от Ставровата банка. Най-голямата дължина на Поморийската банка е 6 кабелта; ширината ѝ е 3 кабелта.

Кръстова плитковина. На разстояние 6 кабелта и 180° от огън Поморие се намира полоса с лошо дъно. Дължината ѝ по меридиана е 0.4 мили, а ширината ѝ по паралела — 0.5 мили с най-малка дълбочина 8.7 метра.

Поморийски риф. От югоизточния край на нос Поморие се издава в морето широк риф в североизточно, източно и югоизточно направление на разстояние до 8 кабелта. Дълбочините над рифа са неравномерни и рязко се изменят (непосредствено след дълбочина 3 метра следва дълбочина 9 метра). При вълнение се образува прибой, по който може да се определи мястото на рифа. В югоизточния край на рифа се намира огън Поморие.

Рифът следва да се обхожда колкото е възможно по-морието.

Огън Поморие (шир. 42° 33' N; дълг. 27° 40' O) е поставен близо до югоизточния край на Поморийския риф на 5 кабелта OSO от полуостров Поморие. Видът на установката е кръгла каменна кула, боядисана бяло, върху изкуствен каменен блок.

Банка Чимово с най-малка дълбочина 6.4 метра. Банката започва на 1.5 мили северно от източния край на полуостров Поморие и се простира във вид на тясна полоса на 1.5 мили в северно направление. Банката е обкръжена с дълбочини 12—15 метра.

Поморийският рейд се намира западно от полуостров Поморие. От запад рейдът е ограничен от нос Кротирия, а от север с ниския полуостров Поморие. Полуостровът и носът не защитават достатъчно рейда от ветрове и затова той се счита за почти открит. Дълбочините на рейда, на 2—3 кабелта от брега, са 7—9 метра. Изключение прави източната част на рейда, където

дълбочината е 5.5 метра, вдаваща се в клин на 5 кабелта западно от края на полуостров Поморие.

Котвени места. Малки кораби могат да застанат на котва южно и югозападно от пристана при дълбочина 7 метра, която се намира на 3 кабелта от пристана. Грунтът е пясък. Големи кораби могат да застават на дълбочина 11 метра, намираща се в същото направление, на 6 кабелта.

Нос Равда (шир. 42° 38' N; дълг. 27° 41' O) се намира на 5 мили от нос Поморие. Носът се издава на 1 кабелт на юг в морето от общото направление на бреговата черта. Бреговете му са полегати, с бял цвят; от далечно разстояние мястото му лесно може да се определи от селото Равда, разположено близо до носа на север от него.

На 1 миля западно от нос Равда се издава нос Чимово; северно от този нос е разположено забележимото от морето село Чимово.

Риф. От нос Равда на 8 кабелта южно в морето се издава риф. Близо до южния край на рифа има камъни, наречени Равда, с дълбочина над тях 5.2 метра.

Створ западните окрайници на град Несебър, разположен на полуостров Несебър, с нос Акротирия води на 2 кабелта югоизточно от камъните Равда; направление на створа 230°—50°.

Котвено място. На котва може да се застане на 1 миля южно от нос Чимово при дълбочина 13 метра. Грунтът е пясък с раковини, а на места камъни. Котвеното място е открито за всички ветрове.

Нос Акротирия. Намира се почти по средата на брега между нос Равда и полуостров Несебър. Издава се в морето на 5.5 кабелта от общото направление на бреговата черта. Носът е висок. Брегът му има бял цвят и се спуска стръмно към морето.

На 5 кабелта югоизточно от носа се простира каменист риф с дълбочина над него, по-малка от 10 метра. На места на рифа се виждат надводни камъни.

Полуостров Несебър. Намира се североизточно от нос Акротирия на разстояние 1.5 мили. Брегът на полуострова е скалист и стръмен. На запад полуостровът се стеснява и се съединява с брега посредством тесен провлак. Почти целият бряг на полуострова е обкръжен от подводни и надводни камъни, които се намират близо до брега. Дълбочините около

полуострова са много променливи и приближаването към него не трябва да става на по-малко разстояние от 6 кабелта. Забелязва се добре от далечно разстояние. Най-добре забележими постройки отдалеч са: камбанарията на църквата, намираща се в северната му част, минарето на джамията, намираща се в югозападната част, и почивната станция — в района на квартал Крумово.

На полуострова е разположен град Несебър.

Гаван Несебър. Намира се от южната страна на полуостров Несебър и е образуван от мол, състоящ се от две колена и провлака

Нос Емине, пеленг 0°, разстояние 2,5 мили:
1 — връх Илия (Емине)

на полуострова. Молът започва от носа в началото на юг, а след това на югозапад и защитава гавана от изток и югоизток. В гавана има кейова стена с пасажерски, рибарски и товарни причали. Гаванът е достъпен за малки кораби.

Огън Несебър (шир. 42° 39'N; дълг. 27° 44' O) е поставен на югозападния край на мола. Видът на установката е металическа ажурна конструкция.

Южна бухта Несебър. Ограничава се от запад от нос Акротирия и от север с полуостров Несебър. Ширината на бухтата при входа е 10 кабелта. Западният бряг на бухтата е пясъчлив и има дюнест характер. Дълбочината при входа на бухтата е 13 метра, след което към брега равномерно намалява. Грунтът е пясък, а в северната част е каменист. Бухтата е защитена от северни, западни и до известна степен от североизточни ветрове.

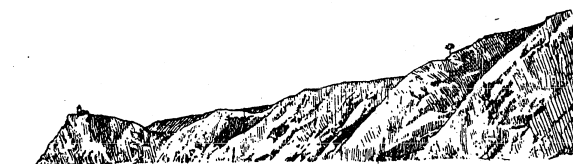
Котвено място. На котва може да се застане на дълбочина 8 м, която се намира на 3 кабелта от брега — южно от почивната станция. Грунтът е пясък. Котвеното място е защитено от северни, западни и североизточни ветрове. Малки кораби могат да застават на котва срещу полуразрушения дървен пристан, намиращ се северно от кейовата стена на разстояние 1 кабелт от него при дълбочина 6 метра.

На западния бряг на бухтата има железобетонен пристан.

Северна бухта Несебър. От южната страна бухтата се ограничава от полуостров Несебър, а на север от брега на Еминската планина до село Св. Влас. Южният бряг на бухтата е висок, стръмен и каменист до провлака, след който става нисък и пясъчлив до полите на Еминската планина, след което брегът постепенно се повишава, към морето се спуска стръмно и е обрасъл с ниски гори. В южната част на бухтата се влива река Хаджийска. По средата на входа дълбочината на бухтата е около 20 метра. Грунтът е пясък.

Нос Емине. Намира се на 7,5 мили ONO от полуостров Несебър и е север-

ният входен нос на Бургаския залив. Носът е тъп, висок, стръмен и служи като добре забележим пункт за кораби, отиващи в залива. Отдалеч носът се познава по високия кръгъл връх Илия (Емине), висок 386 м, който се издига на разстояние около 2 мили северозападно от края му. Върхът се открива от морето на разстояние около 39 мили.

Нос Емине с маяка, пеленг 183°, разстояние 1 мили

Под върха отдалеч може да се разпознае селото Емона. Краят на нос Емине представлява голяма и стръмна скала с маяк на нея; на север от носа се забелязва бяло здание на бивш манастир.

Нос Емине, пеленг 180°, разстояние 2 мили

От южната страна на носа на около 20—30 метра от брега е построен изкуствен каменен блок с дълбочина при него 1 метър при каменисто дъно.

Маяк Емине (шир. 42° 42'N; дълг. 27° 54' O) е поставен на нос Емине. Видът на маяка е бяла кула със здание на източния ъгъл.

Нос Емине, пеленг 266°, разстояние 10,5 мили:
1 — връх Илия (Емине); 2 — нос Кочан

Банка Кокетрайс (шир. 42° 39'N; дълг. 27° 53' O) с дълбочина над нея 9 метра се намира на 3,4 мили и 188°,5 от нос Емине. Банката е окръжена с дълбочина 15—30 метра.

Наставление за влизане в Бургаския залив. Влизането в Бургаския залив е възможно от юг, изток и север. При идване от юг остров Коларов трябва да се мине на 4—5 кабелта на север от него, носовете на южния бряг — на разстояние, не по-малко от 1—1.5 мили, а остров Болшевик следва да се остави на юг на разстояние, не по-малко от 5 кабелта.

При влизане в залива от север до полуостров Поморие курсовете е необходимо да се прочертат на разстояние, не по-малко от 2 мили от брега. На 3—3.5 мили на юг от полуостров Поморие се завива в дълбочина на залива за следване в порт Бургас.

При идване в Бургаския залив следва всякога да се помни, че плаването е безопасно само в южната му част, северната част на залива изобилствува с множество банки, рифове и отмели. Във всички случаи корабите трябва много точно да поддържат избрания курс, използвайки за определяне на своето място носовете, върховете, маяците и огньовете.

От Бургаския залив до нос Калиакра

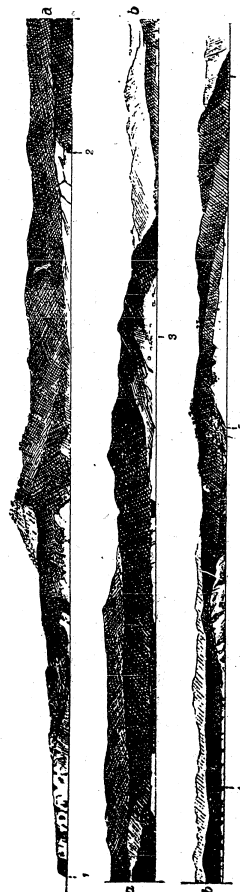
От Бургаския залив до нос Калиакра високият и на места стръмен бряг на протежение около 60 мили отначало до долината на река Батова има северно направление, а от нос Калиакра се простира на изток. Стръмните участъци от брега се редуват с пясъчни плажове. Брегът е слабо нарязан, в него се вдават сравнително неголемият Сталински залив и няколко малки бухти. Издаващите се от брега носове, образувани от склоновете на крайбрежните планини, са характерни със своите неголеми размери и стръмнини. Описваният бряг е покрит с тъмнозелени гори.

По цялото протежение брегът е дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на разстояние не повече от 8 кабелта. Релефът на дъното е равен с изключение на района между Сталинския залив и река Батова, където покрай брега има скали. В този район на корабите с голямо газене не се препоръчва да се приближават към брега по-близо от 1.5 мили. На описвания бряг са разположени села и отделни постройки, по които брегът лесно се познава. Най-добре забележими са: селото Обзор, разположено близо до уреза на водата, село Бяла, видимо на стръмния бряг, село Шкорпиловци, село Кранево, разположено на склоновете на възвишението, издигащо се южно от долината на река Батова, и град Балчик. В дъното на Сталинския залив добре се вижда град Сталин. Климатът в района на описвания бряг е както и на юг от Бургаския залив, но зимата тук е малко по-сухова и по-суха.

От Бургаския залив до Сталинския залив. Високият и на места стръмен бряг се простира на 29 мили в северно направление. Брегът е много слабо нарязан; от него се издават

носовете Кочан, Атанас, Белият нос, Черният нос и Иланджика, от които най-забележим е нос Атанас. Брегът е прорязан от множество дърета и реки.

От Бургаския залив до нос Кочан на протежение 4 мили брегът е стръмен и горист. На юг от нос Кочан по тясна долина с пясъчен бряг протича река Вая. На север от нос Кочан до нос Атанас брегът се понижава и е обкръжен от тесен плаж. Между носовете Атанас и намиращия се на север от него нос Черен нос на брега има няколко забележими възвишения. Средното от тях завършва до морето с бяла стръмнина, прорязана от дере. Тази стръмнина незначително се издава в морето, образувайки Белия нос. На север възвишението стават по-полегати и се отдалечават в дълбочина на брега. Тези възвишения имат светложълтеникав цвят. Северно от нос Черен нос стръмният, покрит с гора бряг постепенно преминава в низина, ограничена от север в района на нос Иланджик от невисок планински хребет с полегати склонове. Северно от нос Иланджик на протежение 3.5 мили брегът има терасовиден характер и се отличава със своя светложълтеникав цвят.

Брегът от нос Емине до нос Черен нос:
1 — нос Емине, пеленг 240°, разстояние 10.5 мили; 2 — нос Кочан, пеленг 247°, разстояние 8.2 мили;
3 — село Батова, пеленг 250°, разстояние 10.5 мили; 4 — село Бяла, пеленг 255°, разстояние 9 мили; 5 — нос Черен нос, пеленг 313°, разстояние 10.2 мили

Наставление за влизане в Бургаския залив. Влизането в Бургаския залив е възможно от юг, изток и север. При идване от юг остров Коларов трябва да се мине на 4—5 кабелта на север от него, носовите на южния бряг — на разстояние, не по-малко от 1—1.5 мили, а остров Болшевик следва да се остави на юг на разстояние, не по-малко от 5 кабелта.

При влизане в залива от север до полуостров Поморие курсовете е необходимо да се прочертат на разстояние, не по-малко от 2 мили от брега. На 3—3.5 мили на юг от полуостров Поморие се завива в дълбочина на залива за следване в порт Бургас.

При идване в Бургаския залив следва всякога да се помни, че плаването е безопасно само в южната му част, северната част на залива изобилствува с множество банки, рифове и отмели. Във всички случаи корабите трябва много точно да поддържат избрания курс, използвайки за определяне на своето място носовете, върховете, маяците и огньовете.

От Бургаския залив до нос Калиакра

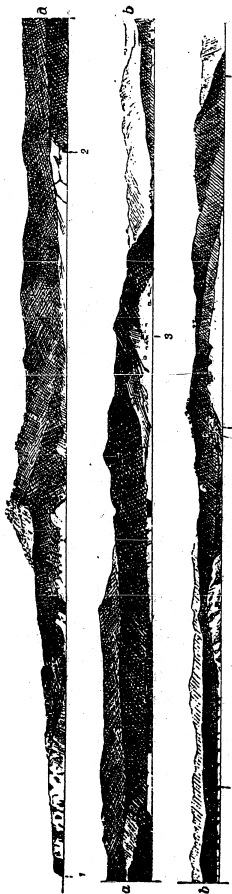
От Бургаския залив до нос Калиакра високият и на места стръмен бряг на протежение около 60 мили отначало до долината на река Батова има северно направление, а от нос Калиакра се простира на изток. Стръмните участъци от брега се редуват с пясъчни плажове. Брегът е слабо нарязан, в него се вдават сравнително неголемият Сталински залив и няколко малки бухти. Издаващите се от брега носове, образувани от склоновете на крайбрежните планини, са характерни със своите неголеми размери и стръмнини. Описваният бряг е покрит с тъмнозелени гори.

По цялото протежение брегът е дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на разстояние не повече от 8 кабелта. Релефът на дъното е равен с изключение на района между Сталинския залив и река Батова, където покрай брега има скали. В този район на корабите с голямо газене не се препоръчва да се приближават към брега по-близо от 1.5 мили. На описвания бряг са разположени села и отделни постройки, по които брегът лесно се познава. Най-добре забележими са: селото Обзор, разположено близко до уреза на водата, село Бяла, видимо на стръмния бряг, село Шкорпиловци, село Кранево, разположено на склоновете на възвишението, издигащо се южно от долината на река Батова, и град Балчик. В дъното на Сталинския залив добре се вижда град Сталин. Климатът в района на описвания бряг е както и на юг от Бургаския залив, но зимата тук е малко по-сурова и по-суха.

От Бургаския залив до Сталинския залив. Високият и на места стръмен бряг се простира на 29 мили в северно направление. Брегът е много слабо нарязан; от него се издават

носовете Кочан, Атанас, Белият нос, Черният нос и Иланджика, от които най-забележим е нос Атанас. Брегът е про-
5 нарязан от множество дере-
та и реки.

От Бургаския залив до нос Кочан на проте-
10 жение 4 мили брегът е
стръмен и горист. На юг
от нос Кочан по тясна
долина с пясъчен бряг
15 протича река Вая. На
север от нос Кочан до
нос Атанас брегът се по-
нижава и е обкръжен от
тесен плаж. Между но-
совите Атанас и намира-
20 щия се на север от него
нос Черен нос на брега
има няколко забележими
възвишения. Средното
от тях завършва до мо-
25 рето с бяла стръмнина,
прорязана от дере. Тази
стръмнина незначително
се издава в морето, обра-
зувайки Белия нос. На
30 север възвишенията ста-
ват по-полегати и се от-
далечават в дълбочина
на брега. Тези възвише-
ния имат светложълтени-
35 кав цвят. Северно от нос
Черен нос стръмният, по-
крит с гора бряг посте-
пенно преминава в ни-
40 зина, ограничена от
север в района на нос
Иланджик от невисок
планински хребет с по-
легати склонове. Север-
45 но от нос Иланджик на
протежение 3.5 мили
брегът има терасовиден
характер и се отличава
със своя светложълте-
ников цвят.

Брегът от нос Емине до нос Черен нос:
1 — нос Емине, пелен 266', разстояние 10.5 мили; 2 — нос Кочан, пелен 247', разстояние 8.2 мили;
3 — село Обзор, пелен 270', разстояние 8.7 мили; 4 — нос Бял нос, пелен 288', разстояние 8.2 мили;
5 — село Бяла, пелен 293', разстояние 9 мили; 6 — нос Черен нос, пелен 313', разстояние 10.2 мили

Опасности далеч от описвания бряг няма. Камъни се срещат предимно между брега и 10-метровата изобата, но не по-далеч от 8 кабелта от брега. Покрай брега лежат няколко потънали кораби, показани на картите. Положението на тези кораби е съмнително.

Нос Кочан (шир. $42^{\circ} 46' N$; дълг. $27^{\circ} 54' O$) е разположен на 4 мили северно от нос Емине. Носът е стръмен, широк и прорязан от дере. Склоновете на носа са покрити с гора. На върха му има малка рядка гора. На северозападния склон на нос Кочан се забелязват развалини от постройка. На 1 мили южно от носа в морето се влива река Вая.

В долината на реката на 3.5 мили западно от нос Кочан е разположено селото Бая, което частично се забелязва от морето.

Пристан, предназначен за малки кораби, се намира на 1 мили южно от нос Кочан и северно от устието на река Вая. Близо до пристана има забележими постройки.

Котвени места. На котва може да се застане срещу дерето на нос Кочан на дълбочина 19 метра. Също така може да се застане и близо до брега на дълбочина 13 метра, когато нос Кочан закрие трите неголеми носа, издаващи се от брега на север от него.

Селото Обзор е разположено на 3 мили северно от нос Кочан, в южната част на долината на двете реки Двойница и Панаирдере. От морето селото се познава по високия връх, издигащ се зад него. От североизток той има закръглена форма. Този връх се открива от далечно разстояние. Срещу северните крайнини на селото има малък пристан, подхождането към който е безопасно от *NO*, *O* и *SO*.

Банка с най-малка дълбочина над нея 5.4 метра се намира срещу долината на 1 мили североизточно от селото Обзор и на 6 кабелта от брега.

Котвеното място се намира срещу селото Обзор на 6—7 кабелта от брега на дълбочина 16.5 — 18 метра; грунът е пясък и дребни раковини.

Нос Атанас се намира на 5.2 мили северно от нос Кочан. Брегът на носа е отвесен и има бял цвят. Носът е добре забележим от далечно разстояние. На север от носа е разположено селото Бяла, а на самия нос е построена кулата на огън Бяла. На южния бряг на носа има две постройки, които се откриват от далечно разстояние от юг и югоизток. На 3 кабелта западно от носа има железобетонен пристан за шлюпки.

Носът е обкръжен от риф, който се простира на разстояние около 2 кабелта от него.

Огън Бяла (шир. $42^{\circ} 51' N$; дълг. $27^{\circ} 54' O$) е поставен на нос Атанас. Кулата му е бяла и кръгла.

Камък с дълбочина над него 0.8 метра се намира на 3 кабелта на 25° от нос Атанас и на 2 кабелта от брега. Камъкът е обкръжен с дълбочини 8—10.5 метра.

Подводен камък се намира на 8 кабелта източно от нос Атанас и е обкръжен с 25-метрови дълбочини. Положението на камъка е съмнително.

Камък с дълбочина над него 12 метра се намира на 6 кабелта на 25° от нос Атанас.

Котвени места. Котвеното място се намира северно от нос Атанас срещу село Бяла на дълбочина 7—9 метра. Също така на котва може да се застане югозападно от нос Атанас на дълбочина 9 метра; грунът на това котвено място е камък. Малки кораби могат да застанат близо до брега. Това котвено място е защитено от северните ветрове.

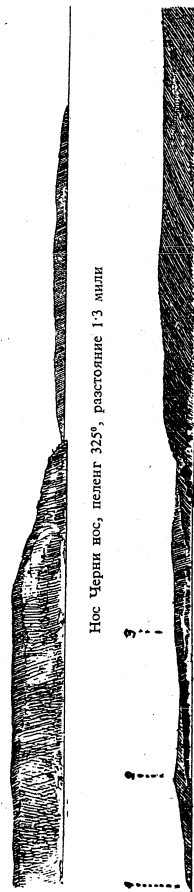
Нос Черни нос (шир. $42^{\circ} 56' N$; дълг. $27^{\circ} 54' O$) се намира на 4 мили северно от нос Атанас. Носът е тъп и има терасовиден характер, обрасъл е с дървета и храсти. Носът е добре забележим от разстояние 8—10 мили.

В района на носа се наблюдава магнитна аномалия.

Риф с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, се простира на 3 кабелта източно от нос Черни нос.

Потънал кораб лежи на 4—5 кабелта *NO* от Черни нос.

При вълнение над този кораб се образува прибой.

Нос Черни нос, пеленг 325° , разстояние 1.3 мили

Брегът от нос Емине до нос Черни нос:
1 — нос Емине; 2 — връх Илия (Емине); 3 — село Бяла; 4 — нос Черни нос, пеленг 215° , разстояние 2.2 мили

Камък се намира на 7 кабелта NO от Черни нос; камъкът е обкръжен с дълбочини 21—23 метра.

Котвеното място се намира на 1.4 мили южно от нос Черни нос на 2.3—3 кабелта от брега на дълбочина 8 метра. Грунтът е пясък.

Реката Фандъклийска се влива в морето на разстояние около 2 мили северно от нос Черни нос. На левия бряг на река Фандъклийска, на разстояние 2 км от брега, се намира селото Шкорпиловци, което се вижда добре от североизток и изток. До самото устие на реката на брега има бяла постройка, която е добре забележима от морето.

Река Камчия се влива в морето на 4 мили северно от устието на река Фандъклийска. Тя протича по широката Камчийска долина, обрасла с гора. Пред устието на реката има бар с дълбочина 0.6 метра, който пречи на влизането на шлюпки в реката.

Огън Камчия (шир. 43°01'N; дълг. 27°53'O) е поставен на северния бряг на устието на река Камчия. Видът на установката е металическо четиристранно съоръжение, пред което има двустранен дървен щит, бодисан бяло.

Банки. На 5 кабелта източно от устието на река Камчия на отмела има камениста банка с най-малка дълбочина над нея 4.5 метра. Дълбочините около банката са 9—9.4 метра. На 1 кабелт южно от тази банка има друга банка с дълбочина над нея 4—4.5 метра.

Камък с дълбочина над нея 9.8 метра се намира на 8 кабелта от устието на река Камчия.

Котвено място. На котва може да се застане на дълбочина 12 метра срещу устието на река Камчия на разстояние, не по-малко от 1 мили. Грунтът е пясък. Котвеното място е открито за всички ветрове. При заставане на котва не трябва да се подхожда близко към брега поради наличието тук на каменистите банки.

От река Камчия до Сталинския залив по цялото направление брегът е стръмен и има северно направление. Характерни за този участък на брега са хълмовете със стръмни склонове, обрнати към морето, и неговата слаба нарязаност. На няколко места брегът е прорязан от дерета, по които протичат неголеми рекички. Брегът е сравнително дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на разстояние 1—3 кабелта от него. Между тази изобата и брега има много опасности. Мористото от 10-метровата изобата на разстояние не повече от 3.5 кабелта от брега има няколко подводни камъка; най-малката дълбочина над един от тях е 10.5 м.

Нос Иланджик (шир. 43°03'N; дълг. 27°55'O) се намира на 2.2 мили NNW от устието на река Камчия. Носът е стръмен, но незначително се издава от брега и затова е мъчно забележим от морето. Белите склонове на носа са залесени с гора.

На 1 мили северно от носа на склоновете на брега има забележимо двуетажно здание с куличка. На 3 мили северно от носа по дере протича рекичката Пашадере.

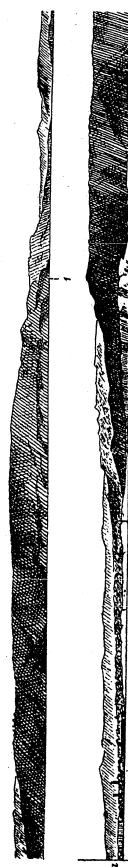
Котвеното място се намира на 4 кабелта южно от нос Иланджик на створа нос Иланджик — нос Георги. Дълбочината на котвеното място е 15 метра. За да се застане на котвеното място, трябва да се върви дотогава, докато нос Черни нос съвършено закрие всички носове, намиращи се на юг от него.

Сталинският залив се вдава в материка в западно направление между носовите Галата и Георги на 30 мили северно от Бургаския залив. Заливът сравнително не е голям по размери. Ширината на входа на залива е около 4 мили, като към дното той бързо се стеснява.

Северният и южният бряг на залива са предимно високи и стръмни; това облекчава разпознаването му от морето. Височините на северния бряг на залива, образуващи Франгенското плато, са значително по-високи от височините на южния бряг на залива. На изток Франгенското плато завършва с височината Ташлѝтепе, която има бял цвят, и нос Георги. На юг склоновете на Франгенското плато завършват със стръмнини, обрасли с редки горички. Почти целият северен бряг на залива е зает от постройки, които отначало се явяват продължение на град Сталин, разположен в дното на залива, а след това преминават в непрекъснат ред от почивни станции.

Южният бряг на залива е образуван от склоновете на Моминската планина и е три пъти по-къс от северния бряг. Стръмните склонове на южния бряг на места са обрасли с храсти; между стръмнините и уреза на водата има тесни пясъчни плажове.

Брегът в дното на залива е нисък. Чрез широк провлак заливът

Сталински залив:
1 — нос Галата, дълбочина 23 м, разстояние 5.7 мили; 2 — гр. Сталин, дълбочина 288 м, разстояние 7 мили;
3 — нос Георги, дълбочина 320 м, разстояние 4.5 мили

се отделя от Сталинското езеро, намиращо се на запад от него.

При подхождане към Сталинския залив от североизток брегът на юг от него има вид на дълга тясна планинска верига със склонове, обърнати към морето. От изток заливът се познава по нос Галата, който се открива на разстояние около 16 мили. Значително облекчава разпознаването на залива височината Ташлѝтепе. При подхождане от морето се откриват кули, заводски комини, здания и др. на град Сталин. Най-характерни от тях са високите и тесни многоетажни здания на южния край на града, кубетата на църква и др.

Дълбочините в Сталинския залив са 20 — 10 метра; 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние до 6 кабелта от него. Грунтът в залива е предимно тиня и пясък, добре държи котва.

Ветрове. През лятото в залива преобладават предимно източните ветрове, а през зимата — западните и северозападните.

Потънал кораб. На входа на Сталинския залив лежи потънал кораб, положението на който е дадено на картите.

Нос Галата е образуван от североизточните склонове на Моминската планина и е южният входен нос на Сталинския залив. Носът е висок, стръмен и покрит с обработваеми площи, за разлика от склоновете на съседните възвишения, които са обрасли с дървета. На юг от носа се забелязва дере, имащо вид на седлообразна падина. На носа е разположено селото Галата. От западната страна на носа има малък пристан.

Нос Галата е обкръжен от каменисти рифове, простиращи се на разстояние около 4 кабелта от брега. В близост на северния край на рифа лежат камъни с дълбочини над тях 10, 14 и 17 метра.

Маяк Галата (шир. 43°16' N; дълг. 27°57' O) е поставен на нос Галата. Видът на маяка е бяла кръгла железобетонна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Банка с каменист грунт лежи на 8 кабелта северозападно от нос Галата, на 4 кабелта от брега. На банката на разстояние 100 метра един от друг лежат два камъка с дълбочини над тях 6-4 и 7-6 метра. Заставането на котва в района на банката е опасно, тъй като в кръг на нея на 2 кабелта има разхвърляни камъни с дълбочини над тях, не по-големи от 7-6 метра. В района на тези камъни е възможно да има и по-малки дълбочини. Грунтът около банката е каменист, покрит със слой пясък. Северният край на банката се огражда от южна вежа.

Камък с дълбочина над него 12 метра лежи на 9-5 кабелта на 329° от нос Галата. На 2 кабелта северно от него лежи друг камък с дълбочина над него също 12 метра.

Порт Сталин е разположен в дъното на Сталинския залив, на юг от град Сталин. Той е главният търговски порт

на България и служи като транзитен порт на балканските страни. Портът се състои от гаван и карантинен рейд.

В порта може да се извърши ремонт на корпуса и механизмите на кораба. Причалите на гавана са оборудвани с електрически, парни и автокранове. Също така има и два плаващи крана. Портът разполага и с няколко буксира.

Администрацията на порта, санитарното управление и митническото управление се помещават в здания в северозападния ъгъл на гавана.

Портът е достъпен за кораби с газене 7-3 метра.

При подхождане към порта трябва да се внимава предвид наличието на каменистата банка в близост на южния бряг на залива и каменистите отмели на северния бряг на залива.

Карантинният рейд се намира на 8 кабелта южно от входа на гавана на порта. Тук корабите застават на котва за извършване на митническите формалности и санитарни прегледи. Дълбочината на рейда е 8—8-5 метра; грунтът е тиня, а близко към брега — пясък.

Гаванът на порт Сталин е образуван от източния и южния мол. Източният мол се простира в южно направление от юго-източната крайнина на град Сталин. Южният мол има източно направление и огражда гавана от юг. Входът на гавана се намира между краищата на южния мол и неговият разклонение на източния мол. Дълбочината при входа на гавана е около 10 метра. Покрай северната и източната стена на гавана са разположени причалите от № 1 до № 8.

Отмел с дълбочина над него около 1 метър се простира на 1 кабелт южно от северния бряг на гавана. Южният край на отмела се намира по средата на гавана и се огражда от северна вежа.

Маяк Сталин (шир. 43°11' N; дълг. 27°55' O) е поставен на южния край на източния мол. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Входните огньове, обозначаващи входа на гавана, са поставени на краищата на южния мол и разклонението от източния мол. Видът на установките е бели кръгли металически кули.

ПРАВИЛА ЗА ДВИЖЕНИЕ НА КОРАБИТЕ В ПОРТ СТАЛИН

1. Влизането в порт Сталин и излизането от него се регулират от рейдовия пост, който се намира на южния мол.

2. Влизането в порта и излизането от него нощем се забраняват. Освен това нощем се забранява подхождането към рейдовия пост.

3. За влизането в порта и излизането от него е необходимо предварително, не по-малко от 2 часа, да се иска разрешение за преминаването, като се следи за сигналите на рейдовия пост. Влизането в порта или излиза-

на разстояние 5 кабелта от нос Галата. Влизането в гавана на порта трябва да става по средата между входните огньове.

От Сталинския залив до нос Калиакра високият, предимно стръмен бряг има протежение около 30 мили. От Сталинския залив до бухта Балчик брегът има направление *NNO*, след това рязко завива на изток и има тази посока с неголеми отклонения до нос Калиакра, като образува широк открит залив.

Този бряг е слабо нарязан; от него се издават няколко нехарактерни носа, от които най-характерни са Каваклар и Икан-талък, а по средата му се вдава неголямата бухта Балчик.

Стръмните склонове на брега са добре забележими откъм морето. От Сталинския залив до долината на река Батова брегът е висок и горист; той се открива от далечно разстояние при подхождане към нос Калиакра. От долината на река Батова брегът е образуван от бели скали, които се простират почти до нос Калиакра. Към нос Калиакра белите скали постепенно приемат червеникав оттенък, а до самия нос те стават тъмно-червеникави. На отделни места на склоновете на брега се виждат бурунаци и храсти във вид на тъмнозелени петна.

Почти по цялото протежение брегът е дълбок. 10-метровата изобата се отделя от него в средата на разстояние до 4 кабелта. Релефът на дъното е равен, с изключение на участъка от нос Георги до рейд Батова, където на разстояние до 1 мили от брега се срещат подводни скали. В този участък не се разрешава приближаването към брега по-близо от 1.5 мили на кораби с голямо газене. От рейд Батова до нос Калиакра плаването е безопасно до 5 кабелта от брега.

Нос Каваклар (шир. $43^{\circ}15'N$; дълг. $28^{\circ}02'O$) се намира на 1.7 мили северно от нос Георги. Носът има сив цвят, не е висок, но е скалист; от него се издава неголям риф. На юг от носа има неголям плаж, в близост на който се намира пристан. На север от нос Каваклар се простира пясъчен плаж. Участъкът от плажа на 2 мили северно от носа носи названието Златните пясъци.

Предупреждение. Успоредно на брега от нос Каваклар до нос Екрене на разстояние 1 мили от него дълбочината се изменя от 15 до 20 метра. Дълбочините по това протежение са много променливи, особено срещу плажа на Златните пясъци. Створът нос Каваклар — кулата на двореца Евксиноград води източно от опасността пред Златните пясъци.

Подводно преяствие с дълбочина над него 15 метра лежи на 5 мили на 66° от нос Каваклар.

Огън Златните пясъци (шир. $43^{\circ}16'N$; дълг. $28^{\circ}03'O$) е поставен на брега на плажа Златните пясъци на 1.8 мили на север от нос Каваклар. Видът на установката е металическо четиристранно съоръжение с бял цит пред него.

578

Банки. В района от Златните пясъци почти до рейд Батова покрай брега на разстояние около 1 мили от него има девет банки. Тях можем да ги разделим на две групи: външна и вътрешна.

Външната група банки се разполага в полоса успоредно на брега на разстояние 1.1 мили от него; дълбочините над тях са по-малки от 10 метра. Най-малката дълбочина над северната банка от тази група е 6 метра, а над южната банка — 7.2 метра.

Вътрешната група банки се намира между брега и 10-метровата изобата и също се простира покрай брега. Най-малката дълбочина над северната банка на тази група е 2 метра, а над южната — 1.8 метра.

Долината Батова подхожда към морето на 7 мили северно от нос Каваклар. Брегът ѝ е нисък и пясъчлив. От север, запад и юг долината се ограничава от възвишения с полегати склонове. От юг към долината се приближава висок със стръмни склонове бряг; от него се издава неголемият, но висок и стръмен нос Екрене със спускащи се към морето терасообразни склонове. Брегът, подхождащ към долината от север, е висок и стръмен. По долината протича реката Батова и река Екрене. На брега на река Екрене на южните склонове на долината е разположено селото Кранево; на източната му крайнина има забележим двуетажен дом.

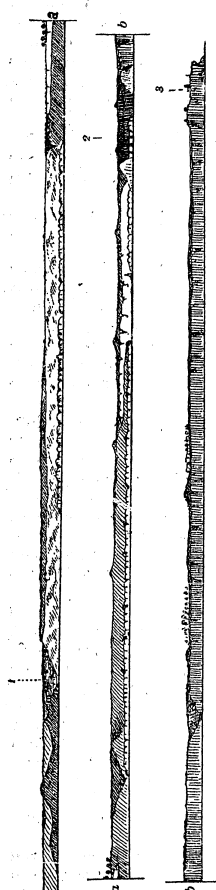
Рейд Батова е разположен срещу долината Батова и е защитен от високите стръмни брегове, плавно завиващи от тази долина на североизток. Границата на рейда на изток преминава по дълбочина 15 метра. Рейдът е достатъчно дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на 2—4 кабелта. Грунтът е тиня, добре държи котва. Брегът защитава рейда от ветрове само от север. От другите направления той е открит за ветровете и вълнението. Ветровете от *W* и *WNW*, духащи през долината Батова и достигащи голяма сила, образуват на рейда голямо вълнение.

Бухта Балчик се вдава незначително в брега на 4 мили североизточно от долината Батова и е отделена от нея с високи, стръмни брегове. От морето бухтата се забелязва слабо и от далечно разстояние се слива с брега. От запад и изток бухтата Балчик е ограничена от два незабележими носа. От морето бухтата може да се разпознае по високия бряг, прорязан от две дерета, между които има овраг, по знака, стоящ на стръмните източни склонове вдясно от дерето, и по постройките на град Балчик, разположени по склоновете на деретата. Брегът на бухтата е обкръжен от тесен плаж. В град Балчик могат да се вземат провизии.

Дълбочините в бухтата са по-малки от 10 метра; грунтът е пясък.

Порт Балчик се намира в дъното на бухта Балчик и се състои от гаван, образуван от мол, който отначало има югозападно, а след това западно направление. Молът защитава гавана от вет-

579

Брегът от бухта Балчик до нос Калиакра:

1 — Градът и бухта Балчик, височина 314', разстояние 8 мили; 2 — бухта Каварна, височина 28', разстояние 7,5 мили; 3 — нос Калиакра, височина 61', разстояние 3,2 мили

рове от югоизток. От вътрешната страна молът има товарни причали, които са разположени на частта му с направление на югозапад, а частта от мола, насочена на запад, има кейова стена. Западно от началото на мола се намира пасажерски пристан. В гавана са поставени две швартови бочки.

Огън Балчик (шир. $43^{\circ}24'N$; дълг. $28^{\circ}10'O$) е поставен на края на мола. Видът на установката е желязна стълба с будка в основата.

Котвени места. На котва може да се застане срещу град Балчик на разстояние около 1 мили W и NW от огън Балчик на дълбочина около 13 метра; грунът е тиня. Може да се застане и близко до брега на дълбочина 9 метра, но при това трябва да се има предвид, че към брега дълбочините бързо се намаляват. Това котвено място е открито за южните и югоизточните ветрове, обаче югоизточните ветрове тук са непродължителни. Най-силни ветрове тук се наблюдават от запад и северозапад и затова заставането на котва срещу дерето не се препоръчва. Корабите с газене, съответстващо на дълбочините в гавана, следва да застават в него или на котва, или на швартовите бочки.

Нос Икантиалък (шир. $43^{\circ}24'N$; дълг. $28^{\circ}15'O$) се издава незначително от брега на 3-5 мили източно от бухта Балчик. Носът е покрит с малки могили. Брегът му е стръмен и дълбок. Зад носа се вижда стръмен склон. На 1 мили източно от нос Икантиалък брегът е прорязан от оврази, над които се възвишават конусообразни бели хълмове.

Подводно препятствие с дълбочина над него 16 метра лежи на 2-8 мили SW от нос Икантиалък. Дълбочините около това подводно препятствие са 18—19 метра.

Порт Каварна е разположен на 4-5 мили източно от нос Икантиалък в неголяма бухта с високи и стръмни брегове. От запад и изток на бухтата подхождат стръмни брегове, а в дъното ѝ минава дере, по което протича рекичка. От запад и югозапад дерето изглежда като че ли е раздвоено от стоящата по средата му отделна триъгълна скала с червеникава могила на върха ѝ. На брега на бухтата се намират постройки. На север от порт Каварна е разположен град Каварна, част от който се забелязва от морето. На изток от порта, между него и нос Калиакра, е разположено селото Българево, южно от което, на могила, има забележим знак.

Порт Каварна е прикрепен пункт към порт Сталин.

Пристан е разположен под правъгъл на брега в средната част на бухтата. По пристана са положени релсите на теснолинейка, по които се движат вагонетки.

Дълбочините в близост на пристана не са големи. С отдалечаване от брега те бързо се увеличават.

Огън Каварна (шир. $43^{\circ}25'N$; дълг. $28^{\circ}21'O$) е поставен до началото на пристана. Видът на установката е ажурна металическа конструкция с фенер на върха и будка в основата.

Котвени места. На котва може да се застане срещу пристана на 1-5 мили от брега на дълбочина 13—14 метра или близко до брега на дълбочина, съответстваща на газенето на кораба. Грунът е рядка тиня, а близко към брега — пясък. На тези котвени места при ветрове от североизток, изток и юг стоянката се счита за ненадеждна.

Нос Калиакра (шир. $43^{\circ}23'N$; дълг. $28^{\circ}28'O$) се описва в гл. 10, стр. 584.

Нос Калиакра:

1 — нос Калиакра, височина 290', разстояние 0,8 мили

Котвено място. Добро котвено място се намира на разстояние около 2 мили западно от нос Калиакра на дълбочина 14 метра; дъното е тиня. При подхождане към това котвено място от изток трябва да се премине нос Калиакра, като се ляга на курс 338° към мостилата със забележимия знак близо до селото Българево. Котвата трябва да се отдаде на пеленг 108° към нос Калиакра. Това котвено място е защитено от щормове от север, североизток и изток.

Глава 10

10 ОТ НОС КАЛИАКРА ДО КИЛИЙСКИЯ РЪКАВ НА РЕКА ДУНАВ

Карти: български — 5001 и 5002; 1250;
свещски — 160, 500, 502, 553, 552, 551 и 507.

Западният бряг на Черно море на север от нос Калиакра е значително по-нисък, отколкото южната му част. Между носовете Калиакра и Мидия към морето се спускат източните склонове на Добруджанските възвишения. Брегът на този район е стръмен и дълбок. Северно от нос Мидия е разположена долината на река Дунав. Тук брегът е нисък и слабо забележим.

Река Дунав се влива в Черно море посредством три главни ръкава: Георгиевски, Сулински и Килийски (считано от юг на север). Килийският и Георгиевският ръкав при вливането в морето от своя страна се разделят на ръкави. Най-южният от ръкавите — Портицкият ръкав — се влива в морето на 24,3 мили на *NNO* от нос Мидия. Най-голямо значение за корабоплаването има Сулинският ръкав. По този ръкав морските кораби с газене до 5 метра отиват нагоре по реката до порт Браила. Устието на Сулинския ръкав е изкуствено удължено с два мола, между които е прокопан дълбок канал.

Районите на брега близо до устието на Георгиевския и Сулинския ръкав са характерни с по-широките, отколкото на другите места крайбрежни отмели и рязко увеличаващи се дълбочини при мористите граници на тези отмели. Килийският ръкав е описан в глава 1 на настоящата лощия.

На описвания бряг има много езера, при което езерата и лиманите, намиращи се на север от нос Мидия, са част от делтата на река Дунав.

Между носовете Калиакра и Мидия брегът е заселен сравнително гъсто. Тук има много села и няколко града. Някои от селата са разположени в най-живописните места, известни като добри курорти. На 10 мили на юг от нос Мидия е разположен един от големите градове на Румъния и първокласен порт — Кюстенджа (Констанца).

Делтата на река Дунав е заселена значително по-малко. В устието на Георгиевския ръкав се намира селото Свети Георги, а в устието на Сулинския ръкав са разположени градът и портът Сулина.

Спокойните котвени места между нос Калиакра и Килийския ръкав на река Дунав са много малко. Места, където може да се укрива от всички ветрове, са само портовете Кюстенджа и Сулина. При ветрове от север и запад следва да се укрива в Портицкия рейд. На всички други места, включително Сулинския рейд и котвеното място в порт Мангалия, може да се застава на котва само в спокойно време или при ветрове от брега.

Описваният район на Черно море е бил в края на XIX век място на успешни бойни действия на руския военен флот срещу флота на Турската империя. На 31 юли 1791 год. Черноморският флот под командването на великия руски флотоводец адмирал Ф. Ф. Ушаков удържал блестяща победа над турския флот при нос Калиакра. Малко по-рано, през юли 1788 година, руските моряци са удържали не по-малко важна победа над числено превъзходящия турски флот в бой при остров Змеиний (Фидониси).

На 22,5 мили северно от нос Калиакра минава държавната граница между Народна република България и Народна република Румъния.

Магнитна аномалия се наблюдава в района на носовете Калиакра и Тузла.

От нос Калиакра до нос Мидия

От нос Калиакра до нос Мидия брегът се простира на 62 мили в северно направление. До порт Кюстенджа брегът е стръмен и значително по-нисък, отколкото брегът на юг от нос Калиакра. Между порт Кюстенджа и нос Мидия брегът е нисък и песъчлив. Крайбрежната полоса има жълтеникав характер с почти безлесни равнини. Неголеми масиви от широколистни гори има само близо до нос Калиакра и северно от порт Мангалия. Някои от селата по брега са обкръжени от градини.

По цялото си протежение брегът е равен. Тук няма нито една бухта, в която може да се укрива при ветрове от морето. Изключение е само бухтата, в която се намира порт Кюстенджа. Най-характерни носове тук са Калиакра, Шабла, Тузла, Кюстенджа и Сингол.

На брега има много езера. Най-големи от тях са езерата Мангалия, Текиргюл, Зюдгюл и Ташеул. Всички езера се намират много близо до бреговата черта и са отделени от морето с тесни и ниски пясъчни полоси.

Дълбочини и релеф на дъното. Описваният бряг е достатъчно дълбок. С отдалечаване от него дълбочините се увеличават равномерно и бързо. 5-метровата изобата между носовете Калиакра и Шабла минава на разстояние около 0,5 кабелт от брега, а на места се приближава почти плътно до него. Северно от нос Шабла тази изобата се отдалечава от брега отначало на 3—4 кабелта, а след това на 5—10 кабелта. 10-метро-

Котвено място. Добро котвено място се намира на разстояние окло 2 мили западно от нос Калиакра на дълбочина 14 метра; грунтът е тиня. При подхождане към това котвено място от изток трябва да се премине нос Калиакра, като се ляга на курс 338° към мокилата със забележимия знак близо до селото Българево. Котвата трябва да се отгаде на пеленг 108° към нос Калиакра. Това котвено място е защитено от щормове от север, североизток и изток.

Глава 10

10 ОТ НОС КАЛИАКРА ДО КИЛИЙСКИЯ РЪКАВ НА РЕКА ДУНАВ

Карти: български — 5001 и 5002; 1250;
светски — 160, 500, 502, 553, 552, 551 и 507.

Западният бряг на Черно море на север от нос Калиакра е значително по-нисък, отколкото южната му част. Между носовите Калиакра и Мидия към морето се спускат източните склонове на Добруджанските възвишения. Брегът на този район е стръмен и дълбок. Северно от нос Мидия е разположена долината на река Дунав. Тук брегът е нисък и слабо забележим.

Река Дунав се влива в Черно море посредством три главни ръкава: Георгиевски, Сулински и Килийски (считано от юг на север). Килийският и Георгиевският ръкав при вливането в морето от своя страна се разделят на ръкави. Най-южният от ръкавите — Портицкий ръкав — се влива в морето на 24,3 мили на NNO от нос Мидия. Най-голямо значение за корабоплаването има Сулинският ръкав. По този ръкав морските кораби с газене до 5 метра отиват нагоре по реката до порт Браила. Устието на Сулинския ръкав е изкуствено удължено с два мола, между които е прокопан дълбок канал.

Районите на брега близо до устието на Георгиевския и Сулинския ръкав са характерни с по-широките, отколкото на другите места крайбрежни отмели и рязко увеличаващи се дълбочини при мористите граници на тези отмели. Килийският ръкав е описан в глава 1 на настоящата лопия.

На описания бряг има много езера, при което езерата и лиманите, намиращи се на север от нос Мидия, са част от делтата на река Дунав.

Между носовите Калиакра и Мидия брегът е заселен сравнително гъсто. Тук има много села и няколко града. Някои от селата са разположени в най-живописните места, известни като добри курорти. На 10 мили на юг от нос Мидия е разположен един от големите градове на Румъния и първокласен порт — Кюстенджа (Констанца).

Делтата на река Дунав е заселена значително по-малко. В устието на Георгиевския ръкав се намира селото Свети Георги, а в устието на Сулинския ръкав са разположени градът и портът Сулина.

Спокойните котвени места между нос Калиакра и Килийския ръкав на река Дунав са много малко. Места, където може да се укрива от всички ветрове, са само портовете Кюстенджа и Сулина. При ветрове от север и запад следва да се укрива в Портицкий рейд. На всички други места, включително Сулинския рейд и котвеното място в порт Мангалия, може да се за-
5 става на котва само в спокойно време или при ветрове от брега.

Описаният район на Черно море е бил в края на XIX век място на успешни бойни действия на руския военен флот срещу флота на Турската империя. На 31 юли 1791 год. Черноморският флот под командването на великия руски флотоводец адмирал Ф. Ф. Ушаков удържал блестяща победа над турския флот при нос Калиакра. Малко по-рано, през юли 1788 година, руските моряци са удържали не по-малко важна победа над числено превъзходящия турски флот в бой при остров Змеев-
10 ний (Фидониси).

На 22,5 мили северно от нос Калиакра минава държавната граница между Народна република България и Народна република Румъния.

20 **Магнитна аномалия** се наблюдава в района на носовите Калиакра и Тузла.

От нос Калиакра до нос Мидия

От нос Калиакра до нос Мидия брегът се простира на 62 мили в северно направление. До порт Кюстенджа брегът е стръмен и значително по-нисък, отколкото брегът на юг от нос Калиакра. Между порт Кюстенджа и нос Мидия брегът е нисък и песъчлив. Крайбрежната полоса има жълтеникав характер с почти безлесни равнини. Неголеми масиви от широколистни гори има само близо до нос Калиакра и северно от порт Мангалия. Някои от селата по брега са обкръжени от градини.

По цялото си протежение брегът е равен. Тук няма нито една бухта, в която може да се укрива при ветрове от морето. Изключение е само бухтата, в която се намира порт Кюстенджа. Най-характерни носове тук са Калиакра, Шабла, Тузла, Кюстенджа и Сингол.

На брега има много езера. Най-големи от тях са езерата Мангалия, Текиргьол, Зюдгьол и Ташеул. Всички езера се намират много близо до бреговата черта и са отделени от морето с тесни и ниски пясъчни полоси.

40 **Дълбочини и релеф на дъното.** Описаният бряг е достатъчно дълбок. С отдалечаване от него дълбочините се увеличават равномерно и бързо. 5-метровата изобата между носовите Калиакра и Шабла минава на разстояние около 0,5 кабелт от брега, а на места се приближава почти плътно до него. 45 Северно от нос Шабла тази изобата се отдалечава от брега отначало на 3—4 кабелта, а след това на 5—10 кабелта. 10-метро-

вата изобата минава в южната част на района на 1 кабелт от брега, а в северната част се отдалечава от него на разстояние 2 мили.

- Близко до брега, на редица места, има скали, рифове и банки. 5 Най-опасни от тях са рифовете на подходите към портовете Мангалия и Кюстенджа, обаче на 2 мили от брега минаването на всеки плавателен съд е безопасно.

Забележими пунктове. Освен указанияте по-горе носове като забележими пунктове при плаване покрай брега могат да се използват също селата и някои характерни постройки в крайбрежните градове. Нощем за ориентир служат маяците Калиакра, Шабла, Мангалия, Тузла и Кюстенджа.

От нос Калиакра до порт Мангалия брегът на протежение около 29 мили от началото до нос Шабла се простира на североизток, а от нос Шабла до порт Мангалия той отива в северно направление.

- Брегът е доста висок, стръмен и почти навсякъде незалесен; на север постепенно се понижава. Стръмнините на брега на места имат червеникав цвят. Северно от нос Шабла на крайбрежието се виждат много могили. По цялото протежение брегът е обкръжен от тясна полоса плаж. Бреговата черта е слабо нарязана. Освен далеко издаващият се на юг нос Калиакра тук има още няколко тъпи носа, от които най-забележим е най-южният от тях — нос Шабла. Близко до брега има няколко езера, от които най-големи са езерата Блатница и Мангалия. Малките и тесни полоси суша, отделящи езерата от брега на морето, обикновено са ниски.

Описваният бряг е дълбок, особено в района между носовете Калиакра и Шабла. 10-метровата изобата минава между тези носове на 1—3 кабелта от брега, а северно от нос Шабла се отдалечава на 7 кабелта от него, а на места и до 1.5 мили. Близко до брега на редица места има скали, рифове, малки банки и отличителни дълбочини, затрудняващи подхода към брега. Най-опасни са рифовете при нос Шабла и порт Мангалия. Най-възможна опасност е камъкът с дълбочина над него 8 метра, който се намира на 5.8 мили северно от нос Шабла и на 1.7 мили от брега.

Забележими пунктове. При плаване покрай брега добре забележими са високият, скалист нос Калиакра с маяка, радиомачтите и развалините от крепости, дерето в дъното на бухта Болата (Мухулиман), маякът Шабла на нос Шабла, разположените близо до брега села Нанево, Камен бряг, Тюленово, Крапец, Вама-Веке, Втори май и няколко отдалечени от брега села Езерец и Блатница. Всички села са обкръжени от градини.

Нос Калиакра (шир. $43^{\circ} 22'N$; дълг. $28^{\circ} 28'O$) е един от най-издаващите се носове на западния бряг на Черно море. Той се издава в морето в южно направление на 1.2 мили. Носът е скалист и има червеникав цвят. Брегът му се спуска почти

отвесно към морето; особено стръмен е източният бряг на носа, състоящ се от хоризонтални пластове. Носът служи като добър ориентир при подхода от морето към брега в този район и може да се забележи при хубаво време на разстояние от около 20 мили. При подхода към нос Калиакра от юг преди него се открива белият скалист бряг между бухта Балчик и гр. Каварна. Крайната част на носа е малко по-висока от обкръжаващата я местност и затова от далечно разстояние носът прилича на отделен остров, добре забележим от морето благодарение на своите няколко своеобразни конфигурации.

Нос Калиакра е обкръжен от малък каменист риф, който се простира на разстояние не повече от 1 кабелт от брега.

Маяк Калиакра (шир. $43^{\circ} 22'N$; дълг. $28^{\circ} 28'O$) е поставен на 1 кабелт северно от края на нос Калиакра. Видът на маяка е бяла кръгла кула, при която има жилищни постройки.

Радиомаякът се намира при маяка.

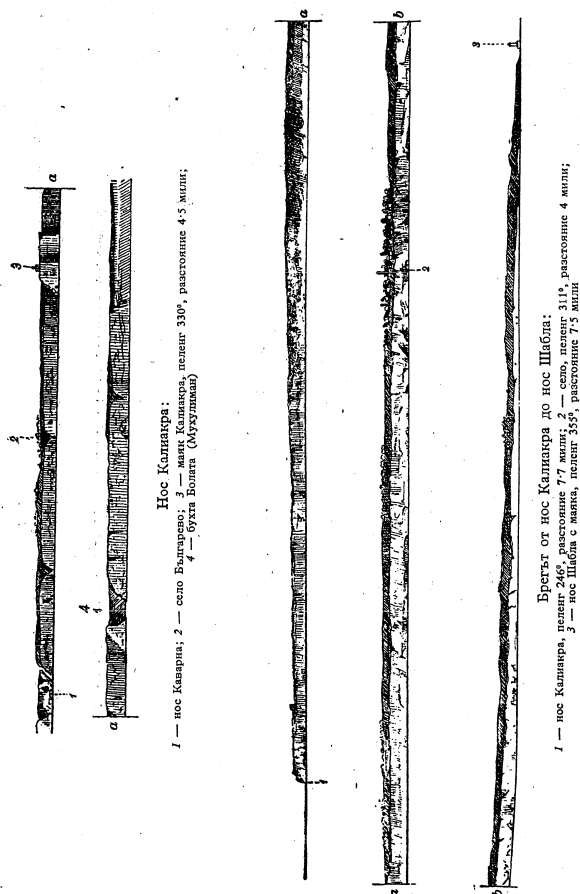
Сигнали за мъгла се подават от наутофон при маяка.

Предупреждение. В района на североизток от линията нос Калиакра — нос Шабла използването на радиомаяк Калиакра не се препоръчва, тъй като получените пеленги ще бъдат несигурни.

Бухта Болата (Мухулиман) се вдава незначително в брега на разстояние 1.4 мили северно от нос Калиакра. Бухтата е малка. Ширината на бухтата при входа е 1.5 кабелта, а дължината ѝ — 1 кабелт. Брегът на бухтата е висок; той е много стръмен при входа и относително полегат в дъното на бухтата. Северният бряг на бухтата е прорязан от дълбоко дере,

Нос Калиакра:
1 — нос Калиакра, пеленг 270° , разстояние 3 мили; 2 — бухта Болата (Мухулиман)

Нос Калиакра (пеленг 325° , разстояние 4 мили)

Нос Калиакра:
1 — нос Калиакра, 2 — село Българско, 3 — маяк Калиакра, пеленг 330°, разстояние 4.3 мили;
4 — бухта Болата (Музулман)

Брегът от нос Калиакра до нос Шабла:
1 — нос Калиакра, пеленг 246°, разстояние 7.7 мили; 2 — село, пеленг 311°, разстояние 4 мили;
3 — нос Шабла с маяк, пеленг 335°, разстояние 7.5 мили

по което протича малка река; на западния бряг на устието на реката има малка постройка.

Брегът на бухтата е обкръжен с пясъчен плаж, широк 0.5 кабелт.

Дълбочините при входа на бухтата Болата са от 4 до 6 метра; към брега дълбочините равномерно намаляват.

Камъни. На изток от дерето на 0.5 кабелт от брега се намират подводни камъни, които при вълнение се откриват.

Нос Шабла, пеленг 290°, разстояние 3.5 мили

Нос Шабла се намира на 12.5 мили североизточно от нос Калиакра. Носът е стръмен, слабо забележим и се познава по установения на него маяк и добре забележимата могила, разположена на 8 кабелта западно от носа. Денем тази могила с установения на нея знак се вижда по-добре, отколкото маякът. На 2.5 мили западно от носа на възвишението се намира голямото село Шабла, обкръжено от дървета и видимо само от североизток. Дълбочините близко до нос Шабла се изменят твърде неравномерно.

Маяк Шабла (шир. 43° 32'N; дълг. 28° 37'O) се намира на нос Шабла. Видът на маяка е бяла осемстенна кула с червени хоризонтални полоси на висока четириъгълна основа. Около маяка се намират две бели малки постройки.

Риф — простира се на 1.5 кабелта източно от нос Шабла. При вълнение на него се образува прибой.

На разстояние около 1 миля северно от нос Шабла покрай брега се простира още един малък риф.

От нос Шабла до порт Мангалия брегът се простира на 16.5 мили в северно направление и има вид на възвишение с множество могили. В този район на четири места от брега се издават в морето не много стръмни и тъпи носове, между които се простират тесни пясъчни плажове. Близко до брега има подводни, надводни, а на места и камъни, които се откриват при вълнение. На брега са разположени езерата Тузла, Шабленското, Езерецкото, Блатнишкото и Мангалия; най-голямото от тях е езерото Мангалия, намиращо се на 0.5 мили на юг от порт Мангалия, има много характерна форма, разтегнато от запад на изток на 5.5 мили и повече прилича на река, отколкото на езеро. На бреговете на езерата и близко до тях има няколко селища.

Знак (шир. 43° 44'N; дълг. 28° 34'O) се намира на 4 мили южно от порт Мангалия до югозападния край на селото Вама-Веке. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, която е обърната към морето.

Опасности. Близко до описвания бряг са разположени камъни и банки.

Камъни с дълбочини над тях 8 метра се намират на 1.4, 5.8 и 8.7 мили северно от нос Шабла.

Банки с дълбочини над тях 19.2 и 9.4 метра се намират съответно на 4 и 10.6 мили северно от нос Шабла.

5 Камък с дълбочина над него 11 метра се намира на 9.2 мили северно от същия нос.

От порт Мангалия до нос Мидия брегът се простира на 33 мили в северно направление. В южната част на района между порт Мангалия и порт Кюстенджа брегът е висок и почти по цялото протежение стръмен. Ниски места се срещат само в тези райони, където близко към бреговата черта са разположени езера. Северно от порт Кюстенджа брегът образува големия пясъчен бряг Мамай, който се простира до нос Мидия.

10 Брегът е слабо нарязан; има само два най-характерни носа — Тузла и Кюстенджа, — значително издаващи се в морето. На запад от нос Кюстенджа в брега се вдава единствената в този район удобна бухта, в която е оборудван порт Кюстенджа. Близко до бреговата черта има няколко големи езера: Текир-гьол, Зюдгьол и Ташеул. Те всички не се виждат от морето и се отделят от него с тясна пясъчна полоса.

20 Този район е гъсто населен. На север от порт Мангалия са разположени селата Костинеци, Василий Роайта, Ефорие, Аджиджа, а също и големият пристанищен град Кюстенджа. Някои села, в частност селото Костинеци и курортното село Василий Роайта, са обградени с градини.

25 Дълбочините равномерно се увеличават към морето при отдалечаването от брега. Между порт Мангалия и порт Кюстенджа 10-метровата изобата минава на разстояние не повече от 0.8 до 1 мила от брега. Северно от порт Кюстенджа тази изобата се отдалечава от него на места на разстояние до 2 мили.

30 Близко до брега има голямо количество камъни, банки и потънали кораби. Особено много опасности са разположени на подходите към порт Кюстенджа. Най-мористата опасност се намира на 1.2 мили от брега.

35 Забележими пунктове. При плаване покрай брега добре забележими са бялото многостаяно здание и минаретата на двете джамии в гр. Мангалия, зелената рядка гора северно от гр. Мангалия, потъналото в зелената село Костинеци, нос Тузла, кубетата и кулите в село Василий Роайта. Забелязват се също двете черни кули в селото Ефория, куполите на църквите и характерните постройки в град Кюстенджа и нос Мидия с мола, издаващ се от него.

40 Нощем брегът се познава по маяците Мангалия, Тузла, Кюстенджа и светещия знак Мидия, както и по множеството светлини в градовете и селата.

45 Порт Мангалия е оборудван в неголяма кривина на брега на 16.3 мили северно от нос Шабла. Портът се познава отдалеко по високото бяло здание, намиращо се в града, и по минаретата

на двете големи джамии, северната от които е по-висока от южната. При подхождане към порт Мангалия на разстояние 12—13 мили се откриват 6 могили, които се намират западно от града, а след това още една могила. При по-нататъшното приближаване към брега такива могили се откриват твърде много.

Портът е неголям; вследствие на незначителните дълбочини на неговата акватория в порта могат да се отбиват кораби с малко газене. Най-голямата дълбочина при входа на порта е 4.6 метра; грунът е пясък. От морето портът е защитен с два мола, от вътрешната страна на които се швартоват кораби.

Покрай северозападния бряг на порта се простира каменна кейова стена.

20 Лоцман. В порт Мангалия има лоцман за съпровождане на кораби в порт Кюстенджа.

Северният мол има две колена; едното от тях е с направление на югоизток, а второто — на юг. Молът защитава порта от вълнение от изток и североизток. Този мол рязко се очертава на фона на пясъчния бряг и служи като добър забележим пункт при приближаване към порт Мангалия.

30 Светещ знак (шир. 43° 48'N; дълг. 28° 35'O) е поставен на края на северния мол. Видът на знака е ажурна вишка с фер на върха и будка в основата.

Южният мол се намира срещу южните покрайнини на града и се простира на изток от брега.

35 Маяк Мангалия (шир. 43° 49'N; дълг. 28° 35'O) е поставен на кейовата стена на 3 кабелта западно от началото на северния мол. Видът на маяка е кула с бели и червени хоризонтални полоси.

40 Предупреждение. Нощем огънят на маяк Мангалия се вижда сред няколко светлини на града. Трябва да се внимава да не се вземс някоя от тези светлини за огъня на маяка.

Брегът около Мангалия:
1 — гр. Мангалия, север 30°, разстояние 5 мили

Камък с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 2-5 кабелта източно от края на северния мол.

Риф се намира на 7 кабелта SSO от входа на порт Мангалия и се простира паралелно на брега, на 5 кабелта от него. Дължината на рифа е 4 кабелта. Най-малката дълбочина над него е 0-5 метра.

Котвени места. Големи кораби обикновено застават на котва на 1 миля източно от град Мангалия на дълбочина 14—15 метра. Малките кораби застават на котва на 4 кабелта източно от входа на порта, срещу долината, в която е разположено езерото Мангалия; дълбочината тук е 8 метра. Тези котвени места са открити за ветрове от източната половина на хоризонта.

В тихо време в района на котвените места се забелязва южно течение, което се простира на 3-5 мили от брега. Струята на течението е по-тъмна, отколкото окръжаващата го вода.

Наставления за влизане в порт Мангалия. В порт Мангалия може да се влезе от изток и от юг. Източният вход е безопасен и се използва по-често, отколкото южният. При подхождане от изток трябва да се върви с курс 270°; идвайки в траверс с края на северния мол на разстояние 4 кабелта от него, трябва да се завива в порта.

При подхождане в порт Мангалия от юг, откъм село Втори май, трябва да се върви с курс 360° на 3 кабелта от брега. При това споменатият по-горе риф се оставя отясно. Южният вход може да се използва само от малки кораби.

Град Мангалия е разположен северозападно от порта. Този неголям, но благоустроен град е известен като един от курортите на Румъния. В него има санаториум за туберкулозни.

Градът е обкръжен с верига от високи могили.

Знак Мангалия (шир. 43° 51' N; дълг. 28° 37' O) е поставен на края на неговия нос, издаващ се в морето на 2-8 мили NNO от маяк Мангалия. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

От знака Мангалия до нос Тузла брегът образува няколко тъпи носа, обкръжени от подводни и надводни камъни. Някои от камъните едва се покриват от водата. Тук има и банки, положението на които е показано на картите.

На 2-5 мили югозападно от нос Тузла сред градини е разположено селото Костинещи.

Нос Тузла се издава значително от общата линия на брега на 11-2 мили на NNO от порт Мангалия и се открива от морето на 10 мили. Краят на носа се спуска полегато към морето, поради което носът има изтеглен вид. На север и на юг от носа брегът е стръмен и има по-голяма височина, отколкото носът. Малко на север от носа се намира маяк Тузла с няколко маячни постройки и малки градини. Към морето носът е обкръжен от каменист риф.

Маяк Тузла (шир. 43° 59' N; дълг. 28° 40' O) се намира на 3-6 кабелта северно от края на нос Тузла. Видът на маяка е ажурна кула с цилиндрична тръба, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Сигнали за мъгла се подават със сирена от маяка.

От нос Тузла до порт Кюстенджа брегът се простира в общо направление на север на разстояние около 11 мили. Почти по цялото протежение брегът е стръмен и обкръжен от тесни пясъчни плажове. На места стръмнините се заменят с терасообразни склонове. В северната част на района стръмнините имат червеникав цвят. На 3-5 мили северно от нос Тузла към брега се приближава ниската долина Текиргьол, в която е разположено езерото Текиргьол. На 6-5 мили северно от езерото Текиргьол се намира още една малка ниска долина.

На южните склонове на малката долина Текиргьол над стръмнината се намира голямото курортно село Василий Роайта, а върху стръмните северни склонове на малката долина е разположено курортното село Ефорие. Селото Ефорие е добре забележимо по големите здания на санаториума Белона, разположени над самите стръмнини, и двете черни кули.

На 1-5 мили северно от селото Ефорие брегът образува малък тъп нос, на който се вижда бяла постройка с керемиден покрив, а малко по-нататък от носа — белите постройки на санаториума в селото Аджиджа. Северно от носа се намира забележима бяла кула.

Близко до брега между нос Тузла и порт Кюстенджа има много подводни и надводни камъни, неголеми банки и потънали кораби; особено много опасности има на подходите към порт Кюстенджа. Приближаването към брега на разстояние, по-малко от 1 миля, не се препоръчва.

Най-опасни за плаването са банката (шир. 44° 03' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 5 метра, разположена срещу долината Текиргьол на 3-6 мили северно от нос Тузла, банката (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 8-4 метра, лежаща на 8 мили северно от нос Тузла, и подводното препятствие (шир. 44° 08' N; дълг. 28° 40' O), намиращо се на 11 мили от входа на порт Кюстенджа. Последното препятствие се огражда от северна вежа.

Селото Василий Роайта се намира на стръмния бряг на 2 мили северно от нос Тузла. От морето това голямо село е забележимо по множеството кубета и кули, а също и по големия парк, намиращ се в северната му покрайнина. Селото Василий Роайта е един от големите курорти на Румъния. В него има много зеленина; има и добре оборудван плаж.

Знак Сара (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 38' O) е поставен близо до бреговата черта на 8-2 мили северно от нос Тузла. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

Камък с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 2-5 кабелта източно от края на северния мол.

Риф се намира на 7 кабелта SSO от входа на порт Мангалия и се простира паралелно на брега, на 5 кабелта от него. Дължината на рифа е 4 кабелта. Най-малката дълбочина над него е 0-5 метра.

Котвени места. Големи кораби обикновено застават на котва на 1 миля източно от град Мангалия на дълбочина 14—15 метра. Малките кораби застават на котва на 4 кабелта източно от входа на порта, срещу долината, в която е разположено езерото Мангалия; дълбочината тук е 8 метра. Тези котвени места са открити за ветрове от източната половина на хоризонта.

В тихо време в района на котвените места се забелязва южно течение, което се простира на 3-5 мили от брега. Струята на течението е по-тъмна, отколкото окръжаващата го вода.

Наставления за влизане в порт Мангалия. В порт Мангалия може да се влезе от изток и от юг. Източният вход е безопасен и се използва по-често, отколкото южният. При подхождане от изток трябва да се върви с курс 270°; идвайки в траверс с края на северния мол на разстояние 4 кабелта от него, трябва да се завия в порта.

При подхождане в порт Мангалия от юг, откъм село Втори май, трябва да се върви с курс 360° на 3 кабелта от брега. При това споменатият по-горе риф се оставя отясно. Южният вход може да се използва само от малки кораби.

Град Мангалия е разположен северозападно от порта. Този неголям, но благоустроен град е известен като един от курортите на Румъния. В него има санаториум за туберкулозни.

Градът е обкръжен с верига от високи могили. **Знак Мангалия** (шир. 43° 51' N; дълг. 28° 37' O) е поставен на края на неговия нос, издаващ се в морето на 2-8 мили NNO от маяк Мангалия. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

От знака Мангалия до нос Тузла брегът образува няколко тъпи носа, обкръжени от подводни и надводни камъни. Някои от камъните едва се покриват от водата. Тук има и банки, положението на които е показано на картите.

На 2-5 мили югозападно от нос Тузла сред градини е разположено селото Костиници.

Нос Тузла се издава значително от общата линия на брега на 11-2 мили на NNO от порт Мангалия и се открива от морето на 10 мили. Краят на носа се спуска полегато към морето, поради което носът има изтеглен вид. На север и на юг от носа брегът е стръмен и има по-голяма височина, отколкото носът. Малко на север от носа се намира маяк Тузла с няколко маячни постройки и малки градини. Към морето носът е обкръжен от каменист риф.

Маяк Тузла (шир. 43° 59' N; дълг. 28° 40' O) се намира на 3-6 кабелта северно от края на нос Тузла. Видът на маяка е ажурна кула с цилиндрична тръба, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Сигнали за мъгла се подават със сирена от маяка.

От нос Тузла до порт Кюстенджа брегът се простира в общо направление на север на разстояние около 11 мили. Почти по цялото протежение брегът е стръмен и обкръжен от тесни пясъчни плажове. На места стръмнините се заменят с терасообразни склонове. В северната част на района стръмнините имат червеникав цвят. На 3-5 мили северно от нос Тузла към брега се приближава ниската долина Текиргьол, в която е разположено езерото Текиргьол. На 6-5 мили северно от езерото Текиргьол се намира още една малка ниска долина.

На южните склонове на малката долина Текиргьол над стръмнината се намира голямото курортно село Василий Роайта, а върху стръмните северни склонове на малката долина е разположено курортното село Ефорие. Селото Ефорие е добре забележимо по големите здания на санаториума Белона, разположени над самите стръмнини, и двете черни кули.

На 1-5 мили северно от селото Ефорие брегът образува малък тъп нос, на който се вижда бяла постройка с керемиден покрив, а малко по-нататък от носа — белите постройки на санаториума в селото Аджиджа. Северно от носа се намира забележима бяла кула.

Близко до брега между нос Тузла и порт Кюстенджа има много подводни и надводни камъни, неголеми банки и потънали кораби; особено много опасности има на подходите към порт Кюстенджа. Приближаването към брега на разстояние, по-малко от 1 миля, не се препоръчва.

Най-опасни за плаването са банката (шир. 44° 03' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 5 метра, разположена срещу долината Текиргьол на 3-6 мили северно от нос Тузла, банката (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 8-4 метра, лежаща на 8 мили северно от нос Тузла, и подводното препятствие (шир. 44° 08' N; дълг. 28° 40' O), намиращо се на 11 мили от входа на порт Кюстенджа. Последното препятствие се огражда от северна вежа.

Селото Василий Роайта се намира на стръмния бряг на 2 мили северно от нос Тузла. От морето това голямо село е забележимо по множеството кубета и кули, а също и по големия парк, намиращ се в северната му покрайнина. Селото Василий Роайта е един от големите курорти на Румъния. В него има много зеленина; има и добре оборудван плаж.

Знак Сара (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 38' O) е поставен близко до бреговата черта на 8-2 мили северно от нос Тузла. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

Камък с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 2-5 кабелта източно от края на северния мол.

Риф се намира на 7 кабелта SSO от входа на порт Мангалия и се простира паралелно на брега, на 5 кабелта от него. Дължината на рифа е 4 кабелта. Най-малката дълбочина над него е 0-5 метра.

Котвени места. Големи кораби обикновено застават на котва на 1 миля източно от град Мангалия на дълбочина 14—15 метра. Малките кораби застават на котва на 4 кабелта източно от входа на порта, срещу долината, в която е разположено езерото Мангалия; дълбочината тук е 8 метра. Тези котвени места са открити за ветрове от източната половина на хоризонта.

В тихо време в района на котвените места се забелязва южно течение, което се простира на 3-5 мили от брега. Струята на течението е по-тъмна, отколкото окръжаващата го вода.

Наставления за влизане в порт Мангалия. В порт Мангалия може да се влезе от изток и от юг. Източният вход е по-безопасен и се използва по-често, отколкото южният. При подхождане от изток трябва да се върви с курс 270°; идвайки в траверс с края на северния мол на разстояние 4 кабелта от него, трябва да се завиза в порта.

При подхождане в порт Мангалия от юг, откъм село Втори май, трябва да се върви с курс 360° на 3 кабелта от брега. При това споменатият по-горе риф се оставя отясно. Южният вход може да се използва само от малки кораби.

Град Мангалия е разположен северозападно от порта. Този неголям, но благоустроен град е известен като един от курортите на Румъния. В него има санаториум за туберкулозни.

Градът е обкръжен с верига от високи могили.

Знак Мангалия (шир. 43° 51' N; дълг. 28° 37' O) е поставен на края на неговия нос, издаващ се в морето на 2-8 мили NNO от маяк Мангалия. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

От знака Мангалия до нос Тузла брегът образува няколко тъпи носа, обкръжени от подводни и надводни камъни. Някои от камъните едва се покриват от водата. Тук има и банки, положението на които е показано на картите.

На 2-5 мили югозападно от нос Тузла сред градини е разположено селото Костинеци.

Нос Тузла се издава значително от общата линия на брега на 11-2 мили на NNO от порт Мангалия и се открива от морето на 10 мили. Краят на носа се спуска полегато към морето, поради което носът има изтеглен вид. На север и на юг от носа брегът е стръмен и има по-голяма височина, отколкото носът. Малко на север от носа се намира маяк Тузла с няколко маячни постройки и малки градини. Към морето носът е обкръжен от каменист риф.

Маяк Тузла (шир. 43° 59' N; дълг. 28° 40' O) се намира на 3-6 кабелта северно от края на нос Тузла. Видът на маяка е ажурна кула с цилиндрична тръба, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Сигнали за мъгла се подават със сирена от маяка.

От нос Тузла до порт Кюстенджа брегът се простира в общо направление на север на разстояние около 11 мили. Почти по цялото протежение брегът е стръмен и обкръжен от тесни пясъчни плажове. На места стръмнините се заменят с терасообразни склонове. В северната част на района стръмнините имат червеникав цвят. На 3-5 мили северно от нос Тузла към брега се приближава ниската долина Текиргьол, в която е разположено езерото Текиргьол. На 6-5 мили северно от езерото Текиргьол се намира още една малка ниска долина.

На южните склонове на малката долина Текиргьол над стръмнината се намира голямото курортно село Василий Роайта, а върху стръмните северни склонове на малката долина е разположено курортното село Ефорие. Селото Ефорие е добре забележимо по големите здания на санаториума Белона, разположени над самите стръмнини, и двете черни кули.

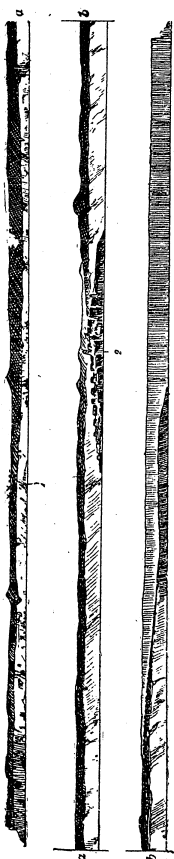
На 1-5 мили северно от селото Ефорие брегът образува малък тъп нос, на който се вижда бяда постройка с керемиден покрив, а малко по-нататък от носа — белите постройки на санаториума в селото Аджиджа. Северно от носа се намира забележима бяла кула.

Близко до брега между нос Тузла и порт Кюстенджа има много подводни и надводни камъни, неголеми банки и потънали кораби; особено много опасности има на подходите към порт Кюстенджа. Приближаването към брега на разстояние, по-малко от 1 миля, не се препоръчва.

Най-опасни за плаването са банката (шир. 44° 03' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 5 метра, разположена срещу долината Текиргьол на 3-6 мили северно от нос Тузла, банката (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 8-4 метра, лежаща на 8 мили северно от нос Тузла, и подводното препятствие (шир. 44° 08' N; дълг. 28° 40' O), намиращо се на 11 мили от входа на порт Кюстенджа. Последното препятствие се огражда от северна вежа.

Селото Василий Роайта се намира на стръмния бряг на 2 мили северно от нос Тузла. От морето това голямо село е забележимо по множеството кубета и кули, а също и по големия парк, намиращ се в северната му покрайнина. Селото Василий Роайта е един от големите курорти на Румъния. В него има много зеленина; има и добре оборудван плаж.

Знак Сара (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 38' O) е поставен близко до бреговата черта на 8-2 мили северно от нос Тузла. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

Брегът в района на Кюстенджа:
1 — село; 2 — гр. Кюстенджа, неланг 280', разстояние 6.2 мили; 3 — нос Сингол, неланг 299', разстояние 7.8 мили

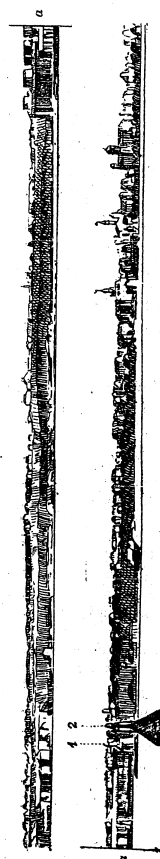
Светещ буй (шир. 44°04'N; дълг. 28°45' O) се поставя на 6.4 мили североизточно от нос Тузла и служи за подхожден буй към порт Кюстенджа.

Порт Кюстенджа е разположен в бухта, вдаваща се в брега на запад от нос Кюстенджа, и е голям първокласен порт на румънското черноморско крайбрежие. Портът е добре оборудван и достъпен за кораби с голямо газене. Главните причали на порта са механизирани и към тях подхождат ж. п. линии. В порта се намира кантората на началник порта и митницата. В порта има лоцман.

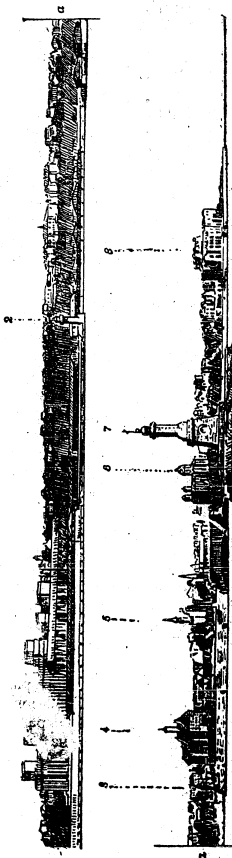
При подхождане от югоизток порт Кюстенджа се познава по големите забележими могили, виждащи се в ясно време от разстояние 20 мили. При понататъшното приближаване към брега се откриват кулите и куполите на църквите в град Кюстенджа.

От морето порт Кюстенджа е защитен с два мола: голям източен и южен. Вътре в порта има още няколко мола, които разделят акваторията на порта на два басейна: южен и северен, и четири гавана: за дървен материал, новия нефтен, стария нефтен и служебния. Басейните заемат източната част на порт Кюстенджа, а гаваните — западната част.

Оборудване на порта. Порт Кюстенджа има съвременно първокласно оборудване и разполага с добре обзаведени складове. Разтоварването и товаренето на корабите е механизирано. На много от причалите има кранове.

Порт Кюстенджа:
1 — кула на маяк; 2 — светещ буй

Входа в порт Кюстенджа:
1 — селища на западния бряг; 2 — южен мол; 3 — източен мол; 4 — пристан; 5 — джамия; 6 — минарето на църквата; 7 — кулата на маяка на краи на вълнолома; 8 — източно

Ремонти. В порт Кюстенджа могат да се извършват всякакъв вид ремонти на корпуса и механизмите на корабите.

Снабдяване. Вода, годна за пиене и за котлите, е прекарана до всеки причал. Въпреки това в порта има малка водна цистерна, която обикновено се намира в служебния гаван и доставя вода на корабите, стоящи на котва.

Големият източен мол започва от южния бряг на нос Кюстенджа по направление 187°. От западната страна на Големия източен мол, на 2-2 кабелта от края му започва неголям напречен мол. На големия източен мол при началото на напречния мол има двуетажно каменно здание, на което е построена вишка със сигнална мачта.

Частта на големия източен мол от началото му до напречния мол е значително по-широка от останалата му част. От вътрешната страна на големия източен мол не се швартоват кораби.

Светещ знак (шир. 44°10' N; дълг. 28°39' O) е поставен на края на напречния мол, отклоняващ се от големия източен мол, от източната страна на входа на порта. Видът на знака е бяла кула.

Светещ буй Кюстенджа (шир. 44°09' N; дълг. 28°39' O) се поставя на 0-8 кабелт южно от края на големия източен мол. Буят е жълт, конически; дълбочината на мястото, където е поставен буят, е 9 метра.

Маяк Кюстенджа (шир. 44°09' N; дълг. 28°39' O) се намира на края на големия източен мол. Видът на маяка е бяла кула с черни хоризонтални полоси, поставена на четирибъгънна основа.

Радиомаякът е поставен при маяка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Южният мол, защитаващ порта от вълнение от юг, започва от западния бряг на порта и се състои от няколко колена. От вътрешната страна на мола са оборудвани няколко издадени площадки за швартоване на кораби.

Светещ знак е поставен на края на южния мол от западната страна на входа на порта. Видът на знака е бяла кула.

Южният басейн е разположен непосредствено северно от входа на порта и заема югоизточната част на порт Кюстенджа. От изток басейнът е ограничен от широката част на големия източен мол и края на южния мол. Басейнът има изходи за външния рейд, за всички гавани, разположени в западната част на порта, и за северния басейн, отделен от южния басейн с широк мол. На широкия мол се намира голямо червено-тухлено здание с бели вертикални ивици.

Покрай вътрешната стена на големия източен мол са разположени причалите № 1, 2, 3, 4 и 5. Номерацията на причалите започва от началото на напречния мол от юг на север.

Причал № 5 граничи с широкия мол. На южната стена на широкия мол се намират причалите № 6 и 7.

В западната част на басейна до края на мола за дървен материал и Новия мол са разположени причалите № 22 и 31.

Потънал кораб с части над водата се намира в северната част на южния басейн до края на мола за дървен материал, отделящ гавана за дървен материал от северния басейн.

Северният басейн заема северната част на порта и е ограничен на изток, север и запад с кейови стени, а от юг и север със стените на широкия мол и мола за дървен материал. Между кривцата на тези молове има проход, широк 200 метра, съединяващ северния и южния басейн. В северната част на източната кейова стена има морска гара, а където се съединяват източната и северната кейова стена, е зданието на митницата. По северната кейова стена са разположени складове.

В басейна има следните причали: причал № 8 — до края на широкия мол, причали № 9 и 10 — до северната стена на широкия мол, причали № 11 и 12 — на източната кейова стена, причали № 13, 14, 15 и 16 — на северната кейова стена, причали № 17, 18 и 19 — на западната кейова стена, причали № 20 и 21 — на северната стена на мола за дървен материал. До края на мола за дървен материал се намира причал № 22.

Причали № 11 и 12 се използват за швартоване на пасажерски кораби.

Гаванът за дървен материал се намира на запад от северната част на южния басейн. От север гаванът е ограничен с мола за дървен материал, а от юг с Новия мол, северната част на който е останала незавършена.

В дъното на гавана има изкуствено заграден район за малки кораби. Ширината на входа на гавана за Южния басейн е 0-6 кабелт. Покрай южната стена на мола за дървен материал са оборудвани причалите № 23, 24, 25, 26 и 27. При края на Новия мол се намира причал № 31. На южната стена на мола за дървен материал няма причали.

Служебният гаван е разположен на запад от гавана за дървен материал и от юг е ограничен от изкуствено заграденото място за малки кораби в гавана за дървен материал с неширок пирс. Гаванът не е голям и е предназначен за стоянка на катери, буксири и други малки кораби, обслужващи порта.

Новият нефтен гаван е разположен на запад от средната част на южния басейн, непосредствено на юг от гавана за дървен материал и е отделен от него с Новия мол, започващ от западния бряг на бухтата на изток. От северната страна на гавана покрай южната стена на Новия мол се намират причалите № 32, 33 и 34. Покрай южната страна на гавана се намират причалите № 35, 36 и 37. Западната страна на гавана не е облицована.

Старият нефтен гаван заема югозападната част на порта.

Разположен е непосредствено на юг от Новия нефтен гаван и е отделен от него с широк мол, простиращ се от запад на изток. Краят на този мол има срез, благодарение на който този мол отива към южния басейн само със своя остър североизточен ъгъл. От юг гаванът е ограничен от южния мол, отделящ го от външния рейд. Гаванът има два неголеми басейни, разделени от къси молове; ширината на прохода между моловете е 40 метра.

Влизането в Стария нефтен гаван при силен вятър е трудно; буксирите могат да бъдат използвани само при тихо време. При ветровито време те не се използват. Силните ветрове от юг и изток образуват в гавана вълна, правеща стоянката при причалите неспокойна.

Трябва особено да се внимава при развъртането на корабите. На северната страна на Стария нефтен гаван се намират причалите А, В и С (считано от изток на запад), а от южната страна до вътрешната стена на южния мол причалите D, E и F (считано от запад на изток). Всички причали, освен причала А, са разположени до специално оборудвани площадки, издадени от стената на мола, вътре в гавана. Причалът А е оборудван до среза на мола, ограничаващ гавана от север.

Рейдът се намира на изток и юг от порт Кюстенджа. От запад рейдът е ограничен от високия стръмен бряг на материка, а от изток за граница на рейда се счита 15-метровата изобата. Дължината на рейда на юг от входния проход на порт Кюстенджа е около една миля. На разстояние, по-малко от 3-5 кабелта от брега, приближаването не се препоръчва, тъй като в близост на него има камъни и скали, опасни за корабите. Грунтът на рейда е пясък и камъни. Рейдът е свършено открит за ветрове от NNO до S включително и при ветровито време е много неудобно котвено място. При подхождане към рейда трябва да се опасяваме от района южно от рейда и района между носовите Кюстенджа и Сингол, където има много опасности. В рейда трябва да се влиза от морето от изток и югоизток.

Котвеното място в рейда се намира срещу входа на порта на дълбочина 11—13 метра. Грунтът на котвеното място е камък.

Град Кюстенджа е разположен северно от порт Кюстенджа на плато, спускащо се към морето с отвесни стръмнини. Старата част на града се намира на нос Кюстенджа и на възвишенията, граничещи с порта. Тук се помещават градските административни учреждения. През последните години градът значително се е разраснал в северно и западно направление.

Град Кюстенджа е голям промишлен център и ж. п. възел на Румъния.

От порт Кюстенджа до нос Мидия брегът има общо направление на север. В началото на района до нос Сингол брегът е стръмен. Тъмносивите стръмни склонове на нос Кю-

стенджа постепенно преминават в светлочервени. На този бряг е разположен град Кюстенджа. На север от нос Кюстенджа брегът е обкръжен с пясъчен плаж; тук се намира градският плаж (къпалня). По-нататък на север плажът силно се стеснява и тясната полоса се простира покрай брега до нос Сингол.

Между носовите Сингол и Мидия брегът е нисък и пясъчлив. Тук той има вид на изпъкнала на запад дъга.

Зад нешироката пясъчна полоса са разположени големите езера Зюдгюл, Ташеул и Гаргалък, които не се виждат от морето. Зад езерата брегът значително се повишава и става хълмист.

На 2 мили северно от нос Сингол добре забележимо е зданието на хотела. Между езерата Зюдгюл и Ташеул се виждат селата Мамая и Неводачи, от които селото Мамая е по-забележимо благодарение на оградящите го градини. В селото Неводачи добре се забелязва светлочервената четириъгълна кула, а наред с нея се вижда и зеленият купол на църквата.

Нос Кюстенджа (шир. 41°10' N; дълг. 28°40' O) се намира на 9 кабелта NNO от края на големия източен мол на порт Кюстенджа. Носът е равен и се издава в морето на 6 кабелта на изток. На носа е разположен град Кюстенджа; от постройките най-забележимо е голямото здание, намиращо се на брега, на 1-5 кабелта от края на носа.

От северната страна на носа има два недовършени мола, образувачи малък плитководен гаван, който е открит за северните и североизточните ветрове. На 6-5 кабелта северо-западно от носа започва каменист насип, който се простира успоредно на брега на протежение 5-7 кабелта и на 0-3 кабелт от него.

Нос Кюстенджа е обкръжен с множество подводни камъни, някои от които лежат до нивото на водата.

Нос Сингол (шир. 44°13' N; дълг. 28°39' O) се намира на 3 мили северно от нос Кюстенджа. Този стръмен нос лесно се познава благодарение на това, че непосредствено на север от него започва нисък пясъчен плаж. На югозапад от носа е разположено малкото езеро Тебекорией.

На север от нос Сингол се намира плажът Мамая. Тук има няколко хотела и неголеми паркове. Пред баните има пристан, оборудван специално за къпане. На края на пристана има ресторант, имащ вид на гъба.

Рифът започва от нос Сингол и се простира на юг покрай брега почти до нос Кюстенджа. Най-голямата ширина на рифа е в района на нос Сингол — около 1 миля.

Подводно препятствие се намира до източната граница на указания по-горе риф на 1-4 мили източно от нос Сингол. На 1 кабелт от подводното препятствие има банка с дълбочина над нея 9-8 метра.

От нос Мидия до Килийския ръкав на река Дунав

Брегът от нос Мидия до Килийския ръкав е част от огромната делта на река Дунав. Той силно се вдава в морето, но изключително ниският характер и почти пълното отсъствие на гори правят този бряг малко забележим. Бреговата черта не е начупена; незначителна нарязаност на брега се наблюдава само близко до Георгиевския и Сулинския ръкав. Вследствие на наносите конфигурацията на брега в района на делтата на река Дунав се изменя постоянно; това особено се отнася за местата на изходите на ръкавите в морето.

Дълбочини и релеф на дъното. Реката Дунав носи в Черно море огромно количество грунт, вследствие на което става бързо изменение на дълбочините в ръкавите и нарастване на делтата. 5-метровата изобата от нос Мидия до Портицкия ръкав минава на 3—6 кабелта от брега. Северно от Портицкия ръкав това разстояние се увеличава и срещу югозападния край на о-в Сакалин 5-метровата изобата минава на 2.5 мили от брега на материка. На неголемия район между Сулинския и Килийския ръкав 5-метровата изобата минава на 5—5.5 мили от брега. За образуването на крайбрежните плитководни полоси играят също така роля и прибоите, които изхвърлят наносите на реката встри на сушата, образувайки барове. В пределите на плитководните полоси има неголеми острови, банки и отмели, които правят плаването тук опасно.

Мористото от плитководната полоса от нос Мидия до Георгиевския ръкав дъното равномерно се намалява, а в района на ръкава с отдалечаване към морето дълбочината рязко се увеличава.

Езера и лимани. В делтата на река Дунав има много езера и лимани. Повечето от тях се съединяват с протоци помежду си и с ръкавите на Дунав. В южната част на дунавската делта се намират най-големите лимани Синое и Разелм, отделени от морето с тясна пясъчна полоса суша.

Острови. Река Дунав при вливането си в морето се разделя на множество ръкави, които образуват множество острови. Най-големи острови са Дранов, Свети Георги и Летя. Всички острови са ниски и обрасли с малки храсти; по-високите места на островите са покрити с дървета.

Забележими пунктове. Описваният бряг е нисък и почти няма забележими пунктове. Уточняването на мястото тук може да стане само по неголемите горички, редките селища и отделните постройки, разпръснати по целия бряг. Добре забележим пункт е маякът Георгия. В ясно време добре се вижда планината Беш-тепе, намираща се в средната част на делтата на река Дунав, значително отдалечена от брега.

От нос Мидия до Георгиевския ръкав брегът се простира отначало на 30 мили на североизток, а след това рязко завива

на изток. Общата му дължина е 52 мили. На 3.5 мили североизточно от нос Мидия брегът отчасти е висок и стръмен, а в останалия район той е нисък, пясъчлив и на много места прорязан от протоците, които съединяват крайбрежните езера и лимани с морето. Повечето от тези протоци са плитководни, а някои от тях са доста дълбоки и широки.

Водното пространство между Портицкия ръкав и устието на Георгиевския ръкав се нарича Портицки рейд.

Брегът е съвършено чист от опасности, с изключение на подходите към Георгиевския ръкав, където на крайбрежния отмел вследствие на натрупване встри на грунта се е образувал продълговатият пясъчен остров Сакалин, опасващ като полуостров делтата на Георгиевския ръкав. Положението на подводния камък, обозначен на съветските карти на 1.5 мили североизточно от нос Мидия, е твърде съмнително. На румънските карти този камък не е показан.

Предупреждение. В периода от март до декември на подходите към Георгиевския ръкав се поставят много рибарски мрежи, които се простират на няколко мили от брега. Мрежите се поставят и по Портицкия ръкав, само че в по-малко количество.

Забележими пунктове. Описваният район от брега е съвършено незабележителен. Нисък и незалесен, той се вижда само от неголямо разстояние. Затова при плаване покрай него се препоръчва ориентировката да става по дълбочините, тъй като тук дъното на морето с приближаването към брега равномерно се повишава. На нос Мидия се вижда висока ажурна кула на светещия знак и малка горичка. На север от нос Мидия, на места, където невисоките стръмнини се отдалечават от брега, сред зеленени се намират няколко бели постройки. На 7 мили северно от нос Мидия, на склона на неголямото възвишение, е разположено голямото село Вадул, бялата църква на което се вижда отлично даже и в мрачни дни. Склоновете на брега близко до селото Вадул през есента и зимата имат сив цвят, а през лятото и пролетта — зелен. Между селото Вадул и Портицкия ръкав няма забележими пунктове; само тук-там, при мианаване близко до брега, се виждат няколко черни запустели колиби. Портицкият ръкав се разпознава по ажурната кула на светещия знак и двете рибарски къщички, разположени по двете страни на протока. Северозападно от протока в дълбочината на брега се вижда голяма постройка. В ясно слънчево време при мианаване близко до брега се вижда селото Журиловка, разположено на отдалечените склонове на хълма зад лимана Головица.

От Портицкия ръкав до Георгиевския ръкав рибарските къщички са разположени по-често. На 6.8 мили североизточно от Портицкия ръкав е поставен решетъчният знак Перитяска. До знака има малка постройка. Североизточно от знака Пери-

тяска се виждат още две постройки, намиращи се на 8 кабелта една от друга. Маякът Георгия, намиращ се в устието на Георгиевския ръкав, се открива от юг във вид на черна правоъгълна кула; разположена сред дървета. Южният край на отмела, обкръжаващ остров Сакалин, е забележим по потъналия кораб, корпусът на който се подава над водата. Добър забележим пункт при плаване от юг и югоизток е планината Беш-тепе, възвишаваща своите пет върха в дълбочината на материка на север от

Портицкия ръкав. Вследствие на значителната отдалеченост от брега тази планина често бива скрита от мъгла.

Нос Мидия (шир. $44^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е забележим по горичката на него. Носът е равен, стръмините му имат светложълтеникав оттенък. От носа на юг се вдава мол, дълъг около 0.5 мили. На запад от мола при северни, североизточни и западни ветрове могат да се укриват катери и шлюпки.

Светещ знак Мидия — намиращ се на 4.5 кабелта от края на нос Мидия. Видът на знака е бяла металическа ажурна кула с будка на върха.

Светещият знак Вадул (шир. $44^{\circ}27'N$; дълг. $28^{\circ}44'O$) е построен в южната покрайнина на селото Вадул на 6.4 мили североизточно от нос Мидия. Видът на знака е ажурна кула с будка на върха.

Лиманът Синос, южният край на който се намира на 1 мили североизточно от селището Вадул, представлява южната граница на делтата на река Дунав. Лиманът се простира в североизточно направление на 16.8 мили; средната му ширина е 4 мили. Източният и северният бряг на лимана са ниски, а западният — стръмен.

Лиманът се съединява с морето посредством няколко протока, от които най-голямо значение има протоктъ Перитуска. Дълбочините в него са от 1.5 до 2 метра. От южната част на лимана изтичат две реки: Балтаде-Мижлок и Балта-Маре, които се вливат в морето приблизително по средата между нос Мидия и селото Вадул. През лятото тия две рекички почти пресъхват.

Източният бряг на лимана представлява по същество остров; той носи името остров Китук и се намира между река Балтаде-Мижлок, лимана Синос, протока Перитуска и морето. На север лиманът Синос се съединява чрез проток с лимана Головица.

Портицкия ръкав представлява най-южният ръкав от ръкавите на река Дунав. Той е образуван от лиманите Головица и Разелм и канала, съединяващ го с Георгиевския ръкав. Устието на Портицкия ръкав се намира на 24.3 мили североизточно от нос Мидия и се познава по няколко рибарски къщички и ажурната вишка на светещия знак, установен на северния му бряг. Западно от ръкава, на острова, намиращ се сред лимана, се вижда още една малка рибарска къщичка.

Лиманите Головица и Разелм са сравнително дълбоки, но вследствие на плитководните устия на ръкавите и наличието пред

тях на плитководен бар влизането в лиманите е почти невъзможно.

Светещият знак Портицки (шир. $44^{\circ}41'N$; дълг. $29^{\circ}00'O$) е поставен в устието на Портицкия ръкав, на северния му бряг. Видът на знака е ажурна кула с будка на върха.

Портицкият рейд е разположен източно от Портицкия ръкав и е добре защитен от западните и северните ветрове.

От север и северозапад рейдът е ограничен от южните брегове на големия остров Дранов, който се намира между Портицкия и Георгиевския ръкав. На котва може да се застане на дълбочина от 10 до 14.5 метра на разстояние от 2.5 до 4 мили от брега. Малки кораби могат да застанат на котва близко до брега на дълбочина 5—7 метра. Грунтът на рейда е тиня и добре държи котва.

Потънал кораб (шир. $44^{\circ}47'N$; дълг. $29^{\circ}11'O$) с части над водата лежи до северния бряг на Портицкия рейд на 3.5 мили на изток от знака Перитуска.

От Георгиевския ръкав до Килийския ръкав ниският и малко забележим бряг се простира в северно направление на протежение 25 мили. Плаването покрай този бряг при лоша видимост е твърде трудно, особено в близост на устията на ръкавите на река Дунав, където има много отмели. Препоръчва се тук по-често да става ориентирване по дълбочините, при което трябва да се има предвид, че с приближаването към брега дълбочините бързо се намаляват от 10 до 5 метра. Признак за приближаване към устията на ръкавите служи увеличаващата се мъгност на водата.

Между Георгиевския и Сулинския ръкав се простира източният бряг на остров Свети Георги, ограничен от изток с морето, а от север и юг със Сулинския и Георгиевския ръкав на река Дунав. Тук има няколко езера; от тях най-близко до морето се намира езерото Рошулец, разположено на 5 мили южно от порт Сулина.

Забележими пунктове. При плаване от Георгиевския ръкав до Килийския ръкав добре се виждат: маяк Георгия, селото Свети Георги с бялата църква, намираща се на северния бряг на Георгиевския ръкав; горичката на северния бряг на езерото Рошулец; църквите и Големия сулински маяк в град Сулина; кулата на изоставения маяк, разположена при подхода към порт Сулина от северната страна на канала, и огньовете на краищата на входните молове на порт Сулина. При подхождане към порт Сулина от изток добър ориентир представлява маякът Змийски (Фидониси), поставен на Змийския остров, а при подхождане от север като ориентир може да се използва знакът на рубката на потъналия кораб с части над водата, лежащ на 4.5 мили северно от входа на Сулинския ръкав.

Георгиевският ръкав е южният от трите главни ръкава, по които река Дунав се влива в Черно море. Устието на Георгиевския ръкав се намира на 27 мили *ONO* от устието на Портиц-

кия ръкав. Георгиевският ръкав има малка делта. На разстояние около 2 мили от вливането в морето ръкавът се разделя на три ръкава, образуващи няколко малки ниски острови. Главният ръкав е северният.

5 Дълбочините в ръкава са от 7 до 8 метра и повече, но устието му е закрито от обширен бар, през който минава фарватер с най-малка дълбочина при средна вода 1·8 метра (1950 год.). На отмела, обкръжаваща устието на ръкава, се е образувал остров Сакалин.

10 Като магистрален път Георгиевският ръкав не се използва. По него се извършват само местни съобщения между малкото селища, намиращи се по брега на ръкава, а също и за порт Тулча, най-близкият порт на река Дунав.

Северният входен нос на Георгиевския ръкав се нарича нос Свети Георги.

Маяк Георгия (Олинка) (шир. 44°51'N; дълг. 29°36'O) е поставен близо до южния край на острова, образуван от двата южни ръкава на Георгиевския ръкав. Видът на маяка е бяла куличка на черна кръгла ажурна основа.

20 Сигнали за мъгла се подават от маяка с взривове.

Селото Свети Георги е разположено на левия бряг на Георгиевския ръкав на 1 мили на запад от брега на морето. То се намира сред дървета и е забележимо благодарение на бялата църква, която се намира в средата му. При подхождане от морето по-напред се виждат върховете на дърветата, а след това самата църква. Връзката на селото Свети Георги с околните села се извършва по Георгиевския ръкав.

Отмел излиза от нос Свети Георги и се простира на 1·5 мили SSO успоредно на брега на остров Сакалин. Дълбочините на отмела са твърде малки; даже и при незначително вълнение над него се образува прибой.

Остров Сакалин е образуван от наносите на Георгиевския ръкав и като полуостров обкръжава неговата делта. Дължината на острова е около 5 мили, а ширината — 2—3 кабелта.

35 Северният край на острова се намира срещу северното разклонение на ръкава, а южният край — на 3 мили на юг от маяк Георгия. Островът е нисък, песъчлив и се вижда само при минаване в близост на него. На няколко места той е прорязан от протоци. Вследствие постоянните наноси положението и очертанията на острова непрекъснато се изменят.

40 Остров Сакалин служи като временно пристанище за местните рибари.

Отмел се простира на 1·8 мили SW от югозападния край на остров Сакалин. Във ветровито време над отмела се образува прибой.

45 Потънал кораб (шир. 44°47'N; дълг. 29°33'O) с части над водата се намира на отмела, започващ на югозапад от остров

Сакалин, на 1·6 мили от неговия югозападен край. Корабът се забелязва при плаване близо до устието на Георгиевския ръкав.

5 **Ограждение.** От изток остров Сакалин се огражда с две западни вежи; южният край на отмела, започващ на югозапад от острова, се огражда с две северни вежи.

10 **Наставление за влизане в Георгиевския ръкав.** Влизането в Георгиевския ръкав става през северното разклонение между отмела, започващ от нос Свети Георги, и източния бряг на остров Сакалин. Най-малката дълбочина в прохода при средна вода е 1·8 метра. За влизане в ръкава се ляга на курс 270° към маяк Георгия и се приближава към остров Сакалин на разстояние 1 кабелт. По-нататък трябва да се върви покрай източния бряг на острова към страната на северното разклонение на Георгиевския ръкав, на разстояние 1 кабелт от острова.

15 **Подходи към Сулинския ръкав.** Ниският песъчлив бряг на север и юг от Сулинския ръкав е почти лишен от растителност. При приближаване към него добре забележими са църквите в град Сулина, кулата на Големия сулински маяк, постройки и дървета в града, кулата на изоставения маяк на северния мол и входните огньове на порта, поставени на краищата на моловете. В ясно време на 5 мили от устието на Сулинския ръкав се откриват върховете на планината Беш-тепе.

20 При приближаване към порт Сулина от юг необходимо е да се обърща голямо внимание на дълбочините; не се препоръчва да се подхожда към брега по-близо от 20-метровата изобата.

25 **Сулинският ръкав** е централният и най-важният от трите ръкава, по които река Дунав се влива в Черно море. По него се извършват плавания на големи морски съдове, отиващи нагоре по река Дунав до порт Браила. Брегът на Сулинския ръкав е нисък, еднообразен, на места покрит с дървета. Ширината на корабоплавателния канал на Сулинския ръкав е 90—120 метра, но има и по-широки места, много удобни за развъртане и разминаване при среща на кораби. Таквава разширения има на 5, 8, 13, 19, 24 и 32 мили от порт Сулина. Милните стълбове, показващи разстоянието от порт Сулина, са построени на левия бряг на канала.

35 Входът на Сулинския ръкав при морето се намира между два мола, излизащи от брега на материка в източно направление. Моловете са успоредни един на друг и образуват канал, в който се извършват постоянни драгажни работи. Най-малката дълбочина в канала е 7·3 метра (1951 год.). Предвид непрекъснатото натрупване на наноси моловете периодически се удължават към страната на морето.

40 Близо до краищата на моловете се поставят вежи и два светещи буя, ограждащи северния и южния край на подходния канал, и Сулинският входен светещ буй.

45 **Ограждането на Сулинския ръкав** се състои от бакани, заменени през зимния период с вежи и светещи створни знаци,

поставени на двата бряга на ръкава. Черните бакани ограждат дясната граница на корабния път и опасностите на десния бряг; червените бакани ограждат лявата граница на корабния път и опасностите на левия бряг.

- 5 Створните знаци, установени на няколко места по ръкава, служат за точното обозначаване оста на корабния път. Те имат вид на стълбове с прикрепени на тях щитове с триъгълни форми. Щитовете са боядисани с черен цвят с бяла вертикална полоса по средата.

- 10 **Нивото на водата** в Сулинския ръкав зависи от годишните времена; в периода от април до юни то е най-високо, а през август, септември и октомври — най-ниско. Колебанията на нивото се наблюдават в пределите от 0.3 м под до 0.9 м над средното ниво на водата в реката.

- 15 **Сигнали за случайни изменения нивото на водата** се издигат на мачта на зданието на инспекцията на нос Георгиевски Чатал, при който Тулчанският ръкав на река Дунав се разделя на Георгиевски и Сулински ръкав. Тези сигнали имат вид на черни шарове (кълбета), издигнати на мачтата, и означават падането на нивото: един шар — до 9 см, два шара — до 15 см, три шара — до 21 см, четири шара — до 30 см.

- 20 **Скоростта на течението** в Сулинския ръкав е от 1 до 3 възла в зависимост от височината на нивото на водата. Понякога скоростта на течението достига до 4 възла.

- 25 **Сулинският рейд** се намира на изток от входа на порт Сулина. Дълбочините на рейда са 12—18 метра, при това близо до брега вследствие непрекъснатите наноси на Килийския и Сулинския ръкав дълбочините са подложени на значителни изменения. Рейдът е открит за ветрове от източната половина на хоризонта. Течението на неголямо разстояние от брега има посока на юг с малка скорост. Мъглите в рейда най-често се наблюдават през зимата.

- 30 **Котвеното място** на рейда се намира на североизток от Големия сулински маяк на дълбочина 13—15 метра. То не осигурява спокойна котвена стоянка, особено при североизточни ветрове, които тук нерядко достигат до силен щорм. Въпреки това котвеното място често се използва от морски търговски кораби за чакане на лоцмана, а също и за частични разтоварвания и натоварвания на корабите. Грунтът на рейда е тина.

- 40 **Порт Сулина** е разположен на двата бряга на Сулинския ръкав и се простира на 3 мили от началото на входните молове. Портът има важно значение като аванпорт на Браила. В порт Сулина и на Сулинския рейд частично се разтоварват или се дотоварват морски кораби, пълното газене на които не им позволява да отидат нагоре по реката към портовете Браила и Галац. Причалните стени за швартовка на корабите са оборудвани

на двата бряга на порта и са разделени на 6 секции от всяка страна. Границите на секциите са обозначени с металически стълбове, високи 2.5 — 3 метра, на които са поставени черни щитове с бели цифри, указващи номера на секцията. Секциите са разбити на причали, оборудвани с швартови кнехтове. Карантинният пристан е разположен по-долу от секция № 1 на левия бряг. Причалите за пасажерските кораби се намират в първата секция на десния бряг. На десния бряг е разположено управлението на порта.

- 10 Портът разполага със земснаряди за издълбаване на корабоплавателния канал и бара и достатъчно число буксири.

В порта могат да се вземат въглища, нефт и извършат ремонти на корпуса и механизмите на корабите.

- 15 **Лоцман.** Всички кораби с вместимост над 120 рег. т. са длъжни да вземат лоцман както при влизането в устието на Сулинския ръкав, така и при излизането от него. Лоцманът се намира в порт Сулина на десния бряг на ръкава.

- 20 Лоцманските кораби, които извършват съпровождането в устието на Сулинския ръкав, носят син флаг с червен ромб и бели букви „РС“.

- 25 Синият флаг, вдигнат на кулата на Големия сулински маяк, означава, че лоцманският кораб не може да излезе в морето предвид щормово време или че вхождат в порта е закрит поради някаква причина. В такъв случай нощем се загася огънят на светещия знак на края на южния мол, а на края на северния мол под основния огън на светещия знак се запалва още един червен огън.

- 30 **Сигнали.** Дълбочината в устието на Сулинския ръкав (дълбочината на бара) се дава на специален щит, закрепен на кулата на Големия сулински маяк с големи бели цифри на черен фон. Цифрите лесно се разчитат с бинокъл; дълбочините се дават във футове.

- 35 **Портовите правила** могат да се получат от управлението на порта. Тук са дадени извадки от най-важните от тях.

- 40 Всички рейдове и котвени места се намират под управлението на капитана на порта. На инспектора по корабоводенето е подчинен районът от порт Сулина до порт Браила. Корабните документи трябва да бъдат представени от капитана на кораба в канцеларията на капитана на порта в течение на 24 часа от момента на пристигането на кораба.

- 45 Кораби, дълги повече от 40 метра, идващи отдолу по реката, не могат да се развъртат в порта в местата на стоянките на другите кораби.

- Кораби, товарещи петрол или взривни вещества, са длъжни незабавно при пристигането да съобщат за това на лоцмана и издигнат на фокмачтата флаг „Б“ („В“) по Международния свод за сигналите. Тия кораби се отвеждат на специални при-

чали: за кораби с петрол — в долната част на гавана, мористото от всички кораби, а за кораби с взривни вещества — в горната част на гавана, по-горе от корабите, стоящи по течението.

- 5 Маякът Голям сулински (шир. $45^{\circ}09' N$; дълг. $29^{\circ}40' O$) е поставен в източната част на град Сулина от южната страна при входа на порта. Видът на маяка е бяла кръгла кула.

На 7-5 кабелта NO от Големия сулински маяк, на северния мол, недалеч от неговото начало, има кула на изоставен маяк.

Маяк Голям сулински
(цифрите на щита показват
дълбочините на бара
в футов)

- 10 Створ Сулински огньове осигуряват влизането на корабите в Сулинския ръкав от морето. Видът на установките е: бели триъгълни щитовете с черни вертикални полоси по средата, поставени на стълбове. Направлението на створа е $121\frac{1}{4}^{\circ}$ — $301\frac{1}{4}^{\circ}$.

Предният огън (шир. $45^{\circ}10' N$; дълг. $29^{\circ}43' O$) се намира на северния мол.

- 20 Задният огън е поставен на пилот на 1-4 кабелта от предния огън.

Сулинските портови светещи знаци обозначават краищата на входните молове на порта. С удължаване на моловете знаците периодически се преместват.

- 25 Южният светещ знак (шир. $45^{\circ}10' N$; дълг. $29^{\circ}44' O$) е поставен на края на южния мол. Видът на знака е бяла ажурна четиристенна кула.

- 30 Северният светещ знак се намира на края на северния мол. Видът на знака е бяла ажурна шестостенна кула на черна четириъгълна основа.

Светещ буй входен Сулински (шир. $45^{\circ}09' N$; дълг. $29^{\circ}45' O$) — поставя се на 3 кабелта OSO от края на южния мол на мястото за поворот в канала на Сулинския ръкав. Буй е червен с ревун.

- 35 Подводни препятствия са открити в порт Сулина в районите 3-5 мили, 1-2 мили и 0-5 мили. Всяко от тези препятствия е оградено със зелена вежа.

Дига е разположена под порт Сулина при десния бряг на реката. Дигата е оградена с две черни вежи.

- 40 **Наставление за влизане в порт Сулина.** При подхождане към краищата на входните молове на порт Сулина трябва да се държи курс към Сулинския входен светещ буй. Оставяйки този буй на север, трябва да се отива между вежите по Сулинските створни огньове. Движейки се по този створ между Сулинските портови светещи знаци, поставени на краищата на входните молове, трябва да се влиза в порта по канала между моловете, придържайки се по средата му.

От порт Сулина до Килийския ръкав niskият и слабо-забележим бряг представлява част от източния бряг на остров Лета, лежащ между морето, Килийския и Сулинския ръкав.

- 5 Този бряг е обкръжен от широк отмел, образуван от наносите на Килийския ръкав. Ширината на отмела достига на места до 5-5 мили. Дълбочините на отмела, особено в северната му част, са много малки. Мористата граница на отмела е рязко очертана; с отдалечаване от нея към морето дълбочините бързо се увеличават от 5 до 18—20 метра и затова при плаване тук е нужно да бъдем особено внимателни, още повече че вследствие непрекъснатите наноси отмелът постоянно се увеличава към страната на морето и дълбочините на картите могат да не съответствуват на действителните дълбочини.

Ames

Лоция на Черно море

АЗБУЧЕН УКАЗАТЕЛ

А

- Абана, село, 442
 Абанагдара, планина, 337
 Абгархук, планина, 335, 336
 Абу, нос, 382
 Абу (Абусую), река, 382
 Абуслих, нос, 379
 Абусуа, село, 379
 Абусую (Абу), река, 382
 Абхазки, хребет, 339
 Абишурдук (Ахалсопели), село, 333
 Авинда (Авунда), река, 217
 Авунда (Авинда), река, 217
 Авюца, хребет, 328
 Агалина, нос, 551, 552
 Агачлъ, долина, 530
 Агва, планина, 463, 472
 Агва, река, 472
 Агиос-Василиос, нос, 411
 Агиос-Георгиос, планина, 420
 Агиосиоанис (Аянатеписи), планина, 385
 Агой, река, 308
 Агой, дефиле, 308
 Агрия, нос, 307
 Агудзери, село, 346
 Аладжиклар, нос, 476
 Адакой, село, 434
 Адаманская (Малая), коса, 182
 Аджиликский, лиман, 121
 Аджиголска, долина, 146
 Аджиголска, коса, 146
 Аджиголски, створ маяци, 148
 Аджиголско, коляно на канал, 148
 Аджиголска, коса, створ светещи знаци, 146
 Аджиджа, село, 588
 Аджияск, нос, 133, 137
 Адлер, нос, 326
 Адлер, порт, 326
 Адлер, рейд, 326
 Адлерские Горки, хълмове, 326
 Адлерский, светещ знак, 326
 Аж-Амгва, планина, 337
 Ажсую, река, 420
 Айвансарай, район на гр. Стамбул, 508
 Айлосдаг (Айлосдаг), планина, 480, 518
 Ай-Петри, връх, 205, 210
 Айтодор, нос, 212
 Айтодорски, маяк, 213
 Ай-Фока, нос, 220
 Аяя, нос, 198, 206, 209
 Акъол, езеро, 429
 Акдереси, река, 531
 Аклама, спасителна станция, 529
 Аклиманъ, бухта, 438
 Аклиманъ, светещ знак, 438
 Ак-Мечетская (Узкая), бухта, 186
 Акпънар, долина, 530
 Акпънар, село със спасителна станция, 531
 Акротирия, бухта, 553
 Аксенова (северозападна), банка, 275
 Аксенова (югоизточна), банка, 276
 Аксенови банки, светещ буй, 276
 Акчаабад (Платина), град, 399
 Акчай, река, 417, 421
 Акчакоджа, село, 469
 Акчашехир, река, 468
 Акчашехир, село, 469
 Акчекале, нос, 401
 Акчекале, село, 401
 Аладжалъ, коса, 476
 Алаплъ, река, 469
 Алаплъ, село, 469
 Алачам, село, 425, 431
 Александровка, село (Днепровски лиман), 143
 Алем, планина, 480, 534
 Алемдар, село, 516
 Алесо, нос, 462
 Алибей, езеро, 113
 Алибейдереси, река, 507
 Алоза, нос, 396
 Алупка, град, 210, 211
 Алупка, село, 212
 Алупта, град, 219
 Алма, река, 190
 Амасра, град, 454
 Амасра, залив, 452
 Амасра, маяк, 452

Амасра, полуостров, 451
 Амбра, нос, 333
 Амбра, река, 333
 Анадолу, маяк, 479, 489
 Анадолу, нос, 480, 489
 Анадолукавагъ, нос, 493
 Анадолукавагъ, огън, 493
 Анадолукавагъ, село, 485
 Анадолухисар, село, 484, 504
 Анаклия, нос, 350
 Анаклия, светещ знак, 350
 Анаклия, рейд, 351
 Анаклия (Анакрия), село, 346
 Анапа, град, 281
 Анапа, порт, 279
 Анапка, река, 279
 Анапская-Николаевская, селце, 281
 Анапски, створ светещи знаци, 280
 Анапски, портови створ светещи знаци, 280
 Анапски, нос, 279
 Анапски, светещ знак, 279
 Анапски, рейд, 279, 280
 Анатолия, нос, 489
 Андреева, банка, 276
 Анисимова (Спитфайр), банка, 206, 231, 232
 Андалсую, река, 412
 Арабика, планина, 330
 Аракль (Араклибурну), нос, 391
 Араклибурну (Аракль), нос, 385
 Арапа, нос, 541, 547
 Ардешен, село, 383
 Аркоти, нос, 386
 Аркоти, село, 386
 Арнауткой, нос, 504
 Арнауткой, село, 484
 Арсенкекеси, село, 392
 Артек, пионерски лагер, 217
 Архаве, река, 380
 Архаве, село, 380
 Архавска, планина, 380
 Архипо-Осиповка, село, 303
 Аршинцево, порт, 240

Аршинцево (Красно-Партизанский), селце, поселище, 240, 242
 Аскорос (Ташль), нос, 387
 Аскорос, река, 378
 Аспет, село, 389
 Астра, полуостров, 452
 Атанас, нос, 569, 570
 Ататюрк, мост, 507
 Атия, нос, 385
 Атия, бухта, 556
 Атия, нос, 556, 557
 Атлиман, нос, 548
 Аутил, планина, 321
 Афгюнбабатепеси (Афонбаде), планина, 383
 Ахали-Афони, село, поселище, 336
 Ахали-Афони, пристан, 336
 Ахалсопели (Абшурдук), село, 333
 Ах-Бабира, планина, 331, 332
 Ахенде, река, 401
 Ахилеон, нос, 254, 262
 Ахилеонски, светещ знак, 262
 Ахилеонски, створ светещи знаци, 267
 Ахтановски, лиман, 254
 Ахтопол, бухта, 544
 Ахтопол, град, 544
 Ахтопол, нос, 544
 Ахтопол, огън, 544
 Ахъркапъ, банка, 511
 Ахъркапъ, маяк, 509, 511
 Ахъркапъ, нос, 480, 511
 Ачкава, река, 363
 Ашамба, река, 297
 Аше, река, 319
 Аше, дефиле, 318
 Аю-Даг, връх, 217
 Аю-Даг, нос, 217
 Аянтатепеси, планина, 385
 Аянджик, село, 439
 Аянтатепеси, долина, 437, 439
 Аяникола, нос, 420
 Ая-София, джамия (гр. Трабзон) 398
 Ая-София, джамия (Стамбул), 516

Б

Баба, планина (бухта Керпелиманъ), 472
 Баба, планина (нос Баба), 464
 Баба, нос, 463, 464
 Баба, светещ знак, 464, 466
 Бабаль, село, 414
 Бабин, остров, 176
 Бабуан-Яйла, хребет, 205
 Баглан, нос, 377
 Байларские Ворота, перевал, 210
 Бакай, ръкав, 167
 Бакалска, бухта, 184
 Бакалска, коса, 184

Бакалска, банка, 178, 185
 Бакалски, светещ знак, 184
 Бакалски, светещ буй, 185
 Бакалски, створни знаци, 185
 Бакалско, езеро, 184
 Бакърлык, възвишение, 551
 Балабановка, рекичка, 330, 335
 Бакледереси, река, 493
 Бакърлык, предградие, 517
 Балабановка, село, 144
 Балабановска, коса, 147
 Балаклав, бухта, 206, 208
 Балаклавский, нос, 208

Балаклавский, светещ входен знак, 208
 Балаклавски, створ светещи знаци, 208
 Балтаде-Мижлок, рекичка, 600
 Балтаджидереси, река, 390
 Балталиманъ, село, 498
 Балта-Маре, рекичка, 600
 Балчик, бухта, 579
 Балчик, град, 579
 Балчик, огън, 580
 Балчик, порт, 579
 Большая Корениха, село, 158
 Балък, езеро, 429
 Балъкчи (Нияндро), остров, 524
 Бания, село, 570
 Бартън, град, 455
 Бартън (Кадърга), нос, 455
 Бартъндереси (Бартънсу), река, 455
 Бартънсу (Бартъндереси), река, 455
 Батах, планина, 330
 Батлиман, селце, 209
 Батизавортонос, камъни, 520
 Батова, рейд, 579
 Батова, рекичка, 579
 Батуи, град, 372
 Батуи, порт, 366
 Батуийска, бухта, 364
 Батуийский, маяк, 365
 Батуийский, нос, 365
 Батуийский, светещ буй, 366
 Батуийский, створ светещи знаци, 367
 Бафра, маяк, 430
 Бафра, нос, 394, 429
 Башенни (Чобан-кале), нос, 220
 Башьоз (Башьоз), нос, 438
 Башкисдран, планина, 420
 Бебек (Бебеккою), бухта, 504
 Бебек, светещ знак, 504
 Бебек (Буюкбебек), село, 504
 Бебеккою (Бебек), бухта, 498, 504
 Бегереста, село, 327
 Бейкоз, село, 499
 Бейкозлиманъ, бухта, 499
 Бейкушки, лиман, 139
 Бейлербей, село, 497
 Бейоглу, град, 514, 516
 Белая, река, 330
 Белгород-Днестровский, град, 117
 Белият нос, нос, 569
 Белона, санаториум, 591
 Белие Кучугури, коса, 176
 Бели, нос, 243
 Белбек, река, 196
 Береговка, село, 302
 Береговое, село, 190
 Березанска, коса, 139
 Березански, лиман, 135, 136, 139
 Березански, светещ буй, 138

Березанско-Очаковско коляно на канала, створ от маяци, 147
 Березан, светещ знак, 137
 Березан, остров, 137
 Бескровни, нос, 306
 Беслета, река, 340
 Бета, бухта, 303
 Бета, селце, 303
 Бештепе, планина, 598
 Бжид, рекичка, 304
 Бжид, дефиле, 304
 Бзиб, река, 322, 329
 Биберна, възвишение, хребет, 551
 Бистрия (Дере-Кюй), река, 213
 Бистрото гърло, створ светещи знаци, 115
 Битха, връх, 324
 Биюк-Янишар, хребет, 223
 Благовеценская, селце, 277
 Блатница, езеро, 584
 Блатница, село, 584
 Блсвака, планина, 261
 Ближние Камини, село, 225
 Ближние Цемески, знак, 292
 Блонд, банка, 563
 Боз-тепе, 319
 Бозтепе, планина (залив Орду), 414
 Бозтепе, планина (залив Трабзон-ски), 395
 Бозтепе, маяк, 434
 Бозтепе, нос, 394, 434
 Бозтепе, полуостров, 432
 Бозуккале, нос, 412
 Боламан, река, 417
 Болгатор, връх, 217, 218
 Болшевик (Анастасия), остров, 558
 Болшевик, село, 179
 Большой, остров, 352
 Большой Потемкин, остров, 168
 Большой Псеушко, планина, 308
 Большой Фонтан, нос, 120
 Большой Фонтан, предградие, 120
 Бомборски, рейд, 333, 334
 Бомборско, дефиле, 330
 Бомбори, село, 334
 Бостанджък, огън, 520
 Бостанджък, село, 520
 Босфор, пролив, 480
 Браила, порт, 582
 Бубликова, нос, 143
 Буг, река, 143
 Бугаско, лиман, 277
 Бугско-Днепровсколимански канал, 145
 Будаки, светещ знак, 117
 Будакский, лиман, 117
 Буджак, връх, 557
 Булджидереси, река, 411
 Булганак, река, 190, 196
 Булгурлу, планина, 511, 517

Булуп, нос, 383, 385
 Булепдереси, лъщина, 383
 Бургазада, остров, 522
 Бургас, град, 561
 Бургас, маяк, 561
 Бургас, нос, 560
 Бургас, порт, 560
 Бургаска, банка, 563
 Бургаски, залив, 550
 Бургаски, рейд, 560
 Бургаски, риф, 560
 Бурнас, нос, 116
 Бурнас, езеро, 113
 Бурнас, светец знак, 116
 Бурунджу (Бурунджу, Агиос-Василиос), нос, 411
 Бурундакче, нос, 499
 Бурунджу (Бурунджу), нос, 411
 Бурунски, створ от маяци, 265
 Бурунско, коляно на канал, 265
 Буфало, нос, 557
 Бухточка, рекичка, 306

Вадул, светец знак, 600
 Вадул, село, 599
 Вама-Веке, село, 584
 Ванькой, село, 497
 Варвар, нос, 541
 Варвара, село, 546
 Варварадереси, река, 392
 Варваровски, мост, 157
 Вардане, дефиле, 320
 Вардане-Верино, селце, 321
 Варзовка, нос, 252
 Василий Ройта, село, 588, 591
 Вая, рекичка, 569
 Великий, остров, 175
 Венекдереси (Венек-Сую), река, 385
 Верхняя Масандра, село, 214
 Васелос, село, 220
 Видний, нос, 322

Гавгос, село, 392
 Гавра (Витце), село, 382
 Гагид, река, 349
 Гагид, село, 349
 Гагра, град, 327, 329
 Гагра, порт, 327, 329
 Гагрински, рейд, 329
 Гагрински, хребет, 328
 Гагриппи, река, 328
 Газибеккаясь, остров, 435
 Галара (Галарабурун), нос, 476, 478
 Галарабурун (Галара, Келара), нос, 478
 Галата, маяк, 574
 Галата, нос, 574

Бююкада (Принкипо), град, 523
 Бююкада (Принкипо), остров, 523
 Бююкада (Принкипо), пролив, 521, 523
 Бююкдере (Бююкдере-лимань), бухта, 483, 493
 Бююкдере, град, 494
 Бююкдере, река (пролив Бозфорт), 493
 Бююкдере, река (село Мишавра), 386
 Бююклимань, бухта, 387
 Бююклимань (залив Амасра), бухта, 454
 Бююклимань (Трабзонски залив), бухта, 402
 Бююклимань, град, 402
 Бююккоюш те, река, 462
 Бююкчимъджи (Бююкчимлия тепе), връх на планина, 511, 517
 Бяла, светец знак, 570
 Бяла, село, 570
 Бьларево, село, 581

В

Викторова, село, 139
 Викторовски, створни мзяци, 147
 Викторовско, коляно на канал, 147
 Витязево, селце, 277
 Витязевски, лиман, 277
 Водопадная (Учан-Су), река, 213
 Волошка, коса, 146
 Волская, банка, 276
 Вона, бухта, 394, 414
 Вона, маяк, 416
 Вона, нос, 416
 Ворон, рекичка, 220
 Вортонос, камъни, 520
 Вортонос, огън, 520
 Втори май, село, 584
 Вудан, бухта, 303
 Вудан, река, 303
 Върли бряг, възвишение, рид, 551

Г

Галата, порт, 512
 Галата, село, 574
 Галатска, кейова стена (гаван Хайдар паша), 510
 Галатска, кейова стена (порт Галата), 512
 Галатски, мост, 507
 Галичиново, село, 144
 Гантиади, село, 327
 Гаргальк, езеро, 597
 Гарипе, нос, 483
 Гаспра, село, 211
 Гварда, планина, 339
 Гебоглу, планина, 446
 Гебеус, планина, 285, 303

Гебекула, планина, 446
 Геленджик, град, 300
 Геленджик, порт, 298, 199
 Геленджикская, бухта, 298
 Геленджикски, маяк, 299
 Геленджикски, входен светец знак, 299
 Генуезки, светец знак, 245
 Георгиев-Ортурора, долина, 382
 Георги, бухта, 544
 Георгиевска, скала, 208
 Георгиевски, манастир, 208
 Георгиевски Чатал, нос, 604
 Георгиевско гърло, устие, 582
 Георгия, маяк, 598, 602
 Георги, нос (Сталински залив), 577
 Гере, село, 382
 Герзе, град, 432
 Герзе, нос, 431
 Герзе, огън, 432
 Героевское, село, 239
 Гидерос, планина, 446, 451
 Гиресун, град, 411
 Гиресун, маяк, 410
 Гиресун, нос, 408
 Гиресун (Гиресундакъ), островче, 408
 Гиресун, порт, 410
 Глубокая, коса, 180
 Голяя Пристан, село, 167
 Голеш, връх, 541
 Головинка, село, 320

Датва, планина, 364
 Дагомис, река, 321
 Дагомис, дере, 321
 Дальян, нос, 529
 Дамиян, хълм, 427
 Дарнайчай, река, 437
 Дафиновский, нос, 133
 Дафиновский, светец буй на потънал кораб, 133
 Двойница, рекичка, 570
 Двужкорная, бухта, 222, 223
 Двужкорная, бухта, створ знаци, 224
 Дегирименгъз, рекичка, 454
 Дегирименгъз (Кюсеази), бухта, 463
 Дегиримендери (Тарабзонски залив), река, 394, 398
 Дегиримендери (село Акчакоджа), река, 471
 Деликая (Деликликая), нос, 469
 Деликликая (Деликликая), нос, 469
 Деликлишиле, нос, 451
 Демерджи, връх, 219
 Демерджи, река, 219
 Демирхане, предградие, 517
 Дервент, нос, 422
 Дефтердар, нос, 498, 505

Д

Головица, лиман, 599
 Голубева, планина, 318
 Голубой Залив, село, 211
 Гониа, планина, 378
 Гонио, крепост, 372
 Гонио (Гония), село, 372
 Горелая, планина, 254, 260
 Горкий Кут, полуостров, 182
 Грънчар, връх, 541
 Грязнова, нос, 307
 Гуавга, нос, 306
 Гудава, река, 349
 Гудаут, река, 336
 Гудаута, град, 336
 Гудаута, порт, 335
 Гудаута, пристан, 335
 Гудаутская, бухта, 334
 Гудаутски, светец знак, 335
 Гумиста, река, 330, 338
 Гумишка, планина, 337
 Гурзуф, село, 217
 Гусни (Гарга-Бурну), нос, 211
 Гюзелджихисар, нос, 456
 Гюзелджихисар, нос, 394, 395
 Гюракфет, нос, 431
 Гюксу, водохранилище, 504
 Гюксудереси, река, 498, 504
 Гюреле, град, 403, 405
 Гюреле, нос, 405

Джанхот, планина, 285
 Джанхот, рекичка, 297
 Джанлиев, селце, 208
 Джерджана, рекичка, 243
 Джерилгач, остров, 178
 Джарилгачка, бухта, 180
 Джарилгачка, коса, 179
 Джарилгачски, залив, 178, 180
 Джарилгачски, маяк, 179
 Джарилгачски, светец буй, 180
 Джавиздереси, река, 417
 Джамете, село, 277
 Джанга, планина, 364
 Джанва, маяк, 422
 Джанва, нос, 417
 Джанкур, река, 348
 Джанджур, река, 333
 Джирхия, село, 333
 Джиха, планина, 380
 Джиха, бухта, 304
 Джубга, знак, 304
 Джубга, река, 304
 Джубгски, светец знак, 304
 Дина, камък, 211
 Диста, река, 337
 Дикилтиш, скали, 450, 491

Дикментепеси, планина, 410, 412
 Димитър, нос (Бургаски залив), 552
 Димитър, нос (Сталински залив), 577
 Динской, залив, 254, 260
 Дмитриевка, село, 143
 Днепър, река, 143, 144, 167
 Днепровски, лиман, 135, 136, 143
 Днепровское, село, 143
 Днепровсколиманско, колино на канал, 148
 Днепър, река, 117
 Днепровская, банка, 118
 Днепровски, лиман, 117
 Днепровская, банка, светец буй, 118
 Днепровско-Цареградски, малк, 118
 Днепровско-Цареградски, створ от светещи знаци, 118
 Днепровско-Цареградско гърло № 1, светец буй, 119

Евксиноград, дворец, 577
 Евксиноград, огън, 577
 Евпаторийска, бухта, 190
 Евпаторийски, маяк, 191
 Евпаторийски, нос, 191
 Евпатория, град, 191
 Евпатория, порт, 191
 Евпаторийски, рейд, 192
 Евпаторийски, риф, 191
 Евренъе, село, 442
 Египетска, стрелка, 176
 Египетски, острови, 176
 Егорицки, остров, 176
 Егорицки, залив, 175
 Егорицки, светец знак, 175
 Егорицки Кут, полуостров, 176
 Езерен, село, 584
 Ейсудереси, река, 390
 Енисил, град, 405
 Екрене, нос, 578
 Екрене, река, 579
 Елевю, град, 405
 Елевюдереси, река, 405
 Елмазтабия, нос, 479
 Еминне, маяк, 567
 Еминне, нос, 566
 Еминска, планина, 525, 551
 Емона, село, 567
 Еникале, нос, 249

614

Жебриянска, бухта, 116
 Железний порт, село, 179
 Железний рог, нос, 276
 Железний, светец знак, 276
 Жемси, планина, 319

Днепровско-Цареградско гърло, устие гърло, 119
 Долий, остров, 175
 Долмабахче, село, 483
 Долмабахче, бивш дворец, 506
 Домузгла, полуостров, 182
 Домуз, нос, 454, 461
 Домуздереси, река, 482, 530
 Донузлав, езеро, 189
 Дооб, планина, 285, 297
 Дооб, нос, 289
 Дооб, река, 289
 Дообски, маяк, 289
 Дранда, укрепление, 347
 Дранов, остров, 598
 Думаль, село, 476
 Дуронадереси, река, 392
 Дюрмен, връх, 205, 231
 Дюрсо, дефиле, 278
 Дяволска, река, 548
 Дяволски, залив, 541, 548

Е

Еникалски, отсел, 250
 Еникалски, маяк, 251
 Еникалско, колино на канал, 266
 Еникской, светец буй, 500
 Еникской, село (пролив Босфор), 497
 Еникалско, село, 485
 Еникалско, река, 388
 Ерегли (Ереглиманъ), бухта, 464
 Ерегли, град, 464, 468
 Ерегли, светец знак, 466
 Ерегли, порт, 466
 Еразерум, град, 398
 Еразерумско, шосе, 398
 Ериклиманъ, залив, 390
 Ерменидереси, долина, 528
 Ерос, маяк, 402
 Ерос (Иерос), нос, 392, 401
 Ескимакале, село, 503
 Ескитрабзон, възвишение, 383
 Ескифенер, нос, 481, 527, 529
 Еспие, село, 405
 Еспиедереси, река, 407
 Ефорие, село, 588
 Ешери, село, 337
 Ешлирмак, река, 417
 Ешилъкой, маяк, 517
 Ешилъкой, нос, 517
 Ешилъкой, село, 517
 Еюп, село, 517

Ж

Жово-Кавра, река, 328
 Жовоку, хребет, 328
 Жуковна, село, 251
 Журиловна, село, 599

З

Заветное, село, 238
 Западна, бухта, 452
 Западна Березанска, коса, 137
 Запорожская, селце, 254, 260
 Зарбана, река, 445
 Зарбана, село, 445
 Заргана, нос, 399, 401
 Зарха, село, 390
 Збуревски, залив, 167
 Збуревско, гърло, устие, 167
 Зейтин, нос (Мраморно море), 514
 Зейтин (източен), нос, 401
 Зейтин (западен) (Зейтинбурну), нос, 403
 Зейтинлик, завод, 517
 Зелек, нос, 385
 Зеленская, планина, 254, 274
 Зельоний, нос, 364

И

Иван, остров, 555
 Иван, маяк, 555
 Иван-Баба, остров, 224
 Ивановка, село (Егорлицки залив), 175
 Ивановка, село (днепровски лиман), 143
 Иверская, планина, 336
 Идокопас, нос, 301
 Идокопас, светец знак, 302
 Икантикъ, нос, 580
 Иланджик, нос, 569, 572
 Илису, река, 462
 Иллиц, село, 442
 Илия, връх, 551, 567
 Илори, село, 348
 Или, нос, 223, 224
 Илински, светец знак, 224
 Илич, селце, 262
 Имеретинская, бухта, 326
 Инал, бухта, 304
 Ингури, река, 350
 Инджебурун, маяк, 439
 Инджебурун, нос, 439
 Инджир, нос, 429
 Инджиркой, село, 499
 Инджиркойлиманъ, бухта, 499
 Инджиркойбанкъ, отсел, 500

Июмура (Июмура), село, 392

Кабакозлиманъ, бухта, 480
 Кабардинка, село, 285, 289
 Кабардински, створ от светещи знаци, 289
 Каблешковски, възвишения, 551

Зефре, нос, 407
 Зефрелиманъ, залив, 407
 Зирху, хребет, 327
 Зифлидаг, планина, 446
 Златния рог, бухта, 507
 Златни пясъци, огън, 578
 Златни пясъци, плаж, 578
 Змейний, маяк, 113
 Змейний, нос, 249
 Змейний, остров, 113
 Зонгулдаг, град, 461
 Зонгулдаг, залив, 459
 Зонгулдаг, маяк, 459
 Зонгулдаг, нос, 459
 Зонгулдаг, порт, 459
 Зонгулдаг, река, 459
 Зонгулдаг, езеро, 583

И

Инджирли, село, 471
 Инджирлиманъ, бухта, 398, 401
 Индек-Даг, дере, 219
 Инеада, връх, 538
 Инеада, залив, 538
 Инеада, нос, 539
 Инеада, рейд, 539
 Инеада, село, 539
 Инеболу, град, 444
 Инеболу, нос, 442
 Инеболу, светец знак, 442
 Инеболу, порт, 443
 Инеболу, река, 442
 Инкерман, селце, 198
 Инкермански, створ от маяци, 198
 Инкерманско, дефиле, 198
 Иркенионез, планина, 439
 Ирмек, планина, 449
 Ирмек, река, 449
 Ирмек, дефиле, 449
 Искурия, нос, 347
 Истамбул, град,
 Истамбул, порт,
 Истамбуллиманъ, лиман, 507
 Истиниёкою, бухта, 500
 Ичераметале, нос, 405

Й

Йоно — 212

К

Кавак, нос, 480, 510
 Каваккалеси, форт, 491
 Каваклар, нос, 578
 Капарна, град, 581
 Капарна, огън, 581

615

Каварна, порт, 581
 Кавачите, бухта, 552
 Кадъкьой, село, 519
 Казакълдъ, долина, 437
 Казакълдъ, село, 439
 Казачи, бухта, 204
 Кайиш, връх, 518
 Кайран, долина, 446
 Кайран, пристан, 446
 Каламанга, река, 399
 Каламитски, залив, 190
 Каламашкьою, залив, 518
 Каланчак, остров, 182
 Каланчакский, отмел, 182
 Каланчакский, залив, 182
 Калафотия, скала, 529
 Кале, нос, 405
 Каледжик, долина, 383
 Календер, нос, 373
 Календер, светещ знак, 373
 Калепли, река, 469
 Калиакра, маяк, 585
 Калиакра, нос, 581, 584
 Калиновка, село, 318
 Калонирос, планина, 385
 Калион, нос, 417, 425
 Кальонкичи (Калионкач), банка, 535
 Камен бряг, село, 584
 Каменина, скала, 823
 Камчия, долина, 572
 Камчия, огън, 572
 Камчия, река, 572
 Камши-Бурну, нос, 239
 Камши-Бурунска, бухта, 240
 Камши-Бурунски, маяк, 264
 Камшишова, бухта, 204
 Камшишова бухта, створ от огньове, 204
 Камшишова бухта, створ от светещи знаци, 204
 Канарсу, долина, 383
 Кандилли, нос, 497, 504
 Кандилли, огън, 504
 Кандра, планина, 463, 472
 Канлъджь, нос, 497, 503
 Канлъджь, огън, 503
 Канлъджь, село, 497
 Капистра, планина, 380
 Капистра, нос, 380, 385
 Капкани, село, 250
 Каплъсу, река, 530
 Капустински, створ от знаци, 163
 Капчик (Хоба-Бурну), нос, 221
 Капусуо, дефиле, долина, 451
 Капусуотепеси, планина, 451
 Караагач, бухта, 547
 Караагач, град, 449
 Караагач, нос (бухта Караагач), 547
 Караагач, нос (Анадолски бряг), 448
 Караагач, река, 547
 Караагачлиманъ, река, 449

Карабайска, коса, 182
 Карабетова, планина, 254, 257
 Карабурун, маяк, 487, 532
 Карабурун, нос (град Гьореле), 405
 Карабурун, нос (град Шиле), 476, 478
 Карабурун, нос (Румелийски бряг), 532
 Карабуш, нос, 132, 134
 Карадаг, планина, 392
 Карадере, река, 390, 391
 Караджабурун, нос, 499
 Караджинска, бухта, 187
 Каракьой, мост, 507
 Карантинна, бухта, 203
 Карантинний, нос (Керченска бухта), 249
 Карантинний, нос (порт Евпатория), 192
 Карантинний, светещ знак, 192
 Карантинний, остров, 168
 Карасу, село, 471
 Каржинский, залив, 182
 Каркинитский, залив, 177, 189
 Картал, град, 521
 Картакзак, нос, 182
 Касперовка, село, 166
 Касперовски, створ от светещи знаци, 166
 Кастел, връх, 217, 218
 Кастрич, бухта, 542
 Кастро, нос, 546
 Кастропол, село, 211
 Катран, планина, 430, 431
 Кача, река, 197
 Келасури, река, 345
 Келасури, село, 345
 Кемал паша, село, 378
 Кемер, нос, 378, 385
 Керасунда, град, 411
 Керасунда, маяк, 410
 Керасунда, порт, 410
 Керемпе, маяк, 448
 Керемпе, нос, 446
 Керне, камъни, 438
 Керпелиманъ, бухта, 475
 Керченска, бухта, 243
 Керченски, претоварителен рейд, 244
 Керченски, подходен канал, 246
 Керченски, пролив, 233
 Керч, град, 249
 Керч, порт, 245
 Керч-Еникалски, канал, 263
 Кефеликьой, село, 175
 Кефкен, банка, 474
 Кефкен, планина, 463, 472
 Кефкен, нос, 463, 472
 Кефкен, светещ знак, 472
 Кефкен, остров, 472
 Кефенадасъ, залив, 474
 Кефенлиманъ, залив, 474
 Кечилилиманъ, бухта, 490
 Кешпадереси, река, 408
 Кидерос (Кидрос), бухта, 449

Кизилташки, лиман, 277
 Кизил-Яр, езеро, 190
 Кизил-Яр, светещ знак, 196
 Кизим, нос, 166
 Киз-Аул, нос, 232
 Киз-Аулска, банка, 233
 Киз-Аулски, маяк, 232
 Киик-Атлама, нос, 222, 224
 Киик-Атлама, светещ знак, 224
 Кикинейз, нос, 211
 Килийско, гърло, устие, 113, 682
 Килили, село, 459
 Килилибурун, нос, 458
 Килик (Килиджь), нос, 533
 Килиос, бухта, 529
 Килиос, нос, 529
 Килиос, село, 529
 Килиоскалеси, форт, 529
 Кинбурунска, коса, 144, 175
 Кинбурунски, допълнителен светещ знак, 139
 Кинбурунски, светещ знак, 145
 Киндги, светещ знак, 347
 Киноглу, нос, 441
 Кинтриш, река, 363
 Кинчигир, връх, 205
 Кипарисное, село, 218
 Киремит, нос, 418
 Киреч, нос, 493
 Киречханедереси, река, 401
 Киречник, нос, 417
 Кирил, полуостров, 551
 Кисе, село, 379
 Киселева, скала, 308
 Кисляковка, село, 144
 Кисляковски, светещ знак, 150
 Кисляковско-Дупаревско, коляно на канал, 150
 Китен, село, 548
 Китка, връх, 549
 Китук, остров, 600
 Кичкине, санаториум, 212
 Кишла, риф, 275, 276
 Кабулети, град, 363
 Кабулети, светещ знак, 363
 Кобила, планина, 282
 Ковата (Коватабаши), нос, 392
 Коваталиманъ, бухта, 392
 Коджачай, река, 449
 Коджачай, дефиле, 449
 Кодор, нос, 346
 Кодор, река, 346, 347
 Кодор, светещ знак, 346
 Кодос, нос, 309
 Кодошки, маяк, 309
 Козагъз, село, 414
 Козькой, селце, 431
 Козлу (Козлулиманъ), бухта, 462
 Козлулиманъ (Козлу), бухта, 462
 Козирка, село, 144, 151

Кизирски, створ от маяци, 151
 Козирско, коляно на канал, 151
 Кокетрайс, банка, 567
 Коккоза, нос, 402
 Коккошлъ, село, 390
 Коктебел, бухта, 222, 223
 Колокита, нос, 551
 Колонка, селце, 243
 Комника, село, 386
 Компуи, нос, 379
 Комедантская, планина, 257
 Комсомолски, створ от светещи знаци, 257
 Комсомолски № 2, светещ буй, 257
 Конка, ръкав, 167
 Конник, нос, 548
 Конский, остров, 175
 Константин, нос, 577
 Константиновска, бивша батарея, 198
 Константиновски, нос (нос Адлер), 326
 Константиновски, нос (Севастополска бухта), 198
 Константиновски, створ от светещи знаци, 152
 Константиновско, коляно на канал, 152
 Кончекска, планина, 231
 Консел, нос, 221
 Корабл-Камен, скали, 232
 Корак, нос, 551, 552
 Корисиз, село, 211
 Коренишки, светещ знак, 153
 Коренишки, створ от светещи знаци, 158
 Коренково, село, 238
 Корнилов (Аюфка-Бурну), нос, 211
 Королис-Цкали, река, 364
 Кору, маяк, 540
 Кору, нос, 539
 Костинеци, село, 588
 Косма, хълм, 427
 Котелинов № 11, светещ буй, 151
 Котелино, коляно на канал, 151
 Котелино, село, 144, 151
 Котелини, створ от светещи знаци, 151
 Котунитепе, планина, 380
 Кочан, нос, 569, 570
 Кошевая, река, 168
 Коянское, езеро, 231, 232
 Крапено, село, 579
 Крапещ, село, 584
 Красное, село, 180
 Кръстова, плитковина, 564
 Крива, коса, 146
 Кротирия, нос, 563
 Круглая, бухта, 203
 Круглая, планина (Тамански п-ов), 277
 Круглая, планина (долината на река Озерейка), 274
 Кругла бухта, светещ знак, 204
 Круглий, остров, 175
 Кулеви, село, 351

Кумджагъз, река, 427, 429
Кумджагъз, село, 429
Куидаулереси, река, 530
Курбагълереси, река, 399
Курджелга, долина, 196
Курджиакале, нос, 405
Куру (Куручешме), остров, 505
Куручешме (Дуими), банка, 505
Куручешме, огън, 505
Куручешме (Куру), остров, 505
Куручешме, село, 498, 505
Кутлах, дефиле, 220
Кучуруб (Кучуриби), село, 143
Кучук-Исар, планина, 211
Купкая, планина, 535
Кънальада, остров, 522
Кърклартепеси, планина, 385
Късыркая, нос, 530
Късыркая, село, 476
Къшпа, село, 414
Къяни (Кяни), скала, 489
Къзкулеси, кула, 385

Лагерна, коса, 140
Лагерное, село, 222
Лагерни (Топрак-кая), нос, 223
Лаз, нос, 519
Лазаревская, планина, 319
Лазаревская, долина, 319
Лазаревское, село, 319
Лазурное, село, 189
Лакна, нос, 563
Лакна, бухта, 563
Ланджерон, нос, 123
Лардито, нос, 544
Ларос, нос, 385
Ларослере, река, 386
Ласпи, нос, 209
Ласпинска, бухта, 207, 209
Ласточино гнездо, дача, 212
Лесфински камъни, банка, 546
Лебяжий (Саръ Булат), нос, 184
Лебяжи, створ от знаци, 184
Лебяжи (Саръ Булатски), острови, 182
Леселидзе, село, 327
Лески, местность, 157

Магри, долина, 318
Маджар, банка, 493
Маджар, село, 339
Маджарьюю, бухта, 489, 491
Майнакское, село, 190
Макопсе, река, 318
Макриал, река, 378
Малатра, нос, 535
Малая, бухта, 246

Къзкулеси, маяк, 483, 509
Къзылрмак, река, 427, 430
Къойбаш, нос, 497, 500
Къопенкаясь, нос, 448
Къортам, скала, 410
Къорфеа, село, 497
Къосагъз, село, 462
Къоприя, нос, 548
Къорекчидаг, планина, 463, 469
Къортанирмагъ, река, 425
Кюстенджа, град, 596
Кюстенджа, маяк, 594
Кюстенджа, нос, 597
Кюстенджа, порт, 592
Кючюкирмак, река, 417, 419
Кючюклиман, бухта, 452
Кючюккокошине, река, 462
Кючюкчамлъджа (Кючюкшамлиятпе),
връх на планина, 518
Кючюкшамлиятпе (Кючюкчамлъджа),
връх на планина, 518

Л

Лескова, коса, 157
Лета, остров, 598
Ливадия, санаториум, 212
Лиджава, село, 331
Лиман, село, 379
Лиманское, село, 170
Лимнос, нос, 541, 546
Липарит, село, 389
Лиса, планина, 274, 277
Лозенец, село, 547
Лукул, нос, 189, 196
Лукулски, светещ знак, 196
Лукулски, створ от свет. знаци, 203
Луларево, село, 144, 150
Луларевски, светещ знак, 150
Лучистое, село, 219
Лисая, планина (нос Ту), 307
Лисая, планина (Тамански залив), 257
Лиса, планина (дефилето Аше), 318
Любви, нос, 289
Ляховка, село, 254

М

Малая (Адаманская), коса, 182
Малая Корениха, село, 153
Малореченское, село, 219
Малосолончаки, село, 143
Малтепе, банка, 520
Малтепе, нос, 520
Малтепе, село, 521
Малий (Чонгелек), нос, 237, 239
Малий Потемкин, остров, 168

Малмет, село, 389
Малчик, нос, 223
Мамайка, дере, 321
Мамая, бряг, 588
Мамая, село, 597
Мамдзишха, планина, 328, 330
Манастиракъз, бухта, 490
Мангалия, град, 590
Мангалия, знак, 590
Мангалия, маяк, 589
Мангалия, езеро, 583
Мангалия, порт, 588
Мандра, село, 535
Маяври, село, 378, 386
Маргопуло, нос, 196
Маргопуло, св. знак, 196
Мария-Магдалина, банка, 277, 278
Марйол-Искелеси, селце, 478
Маркитанская, коса, 259
Маркитански, створ от знаци, 259
Маркитанское, езеро, 254, 259
Маркотх, хребст, 286
Марева, река, 386
Маслен нос, маяк, 550
Маслен нос, нос, 541, 549
Матюшенское, бухта, светещ буй, 199
Махинджаури, село, 364
Мацеста, курорт, 325
Мацеста, река, 326
Маячни (Буюк-Ламбад), нос, 218
Меганомски, маяк, 221
Метара, нос, 475
Мешкет (Мешкет), нос, 472
Мезар, нос, 491, 508
Мезиб, светещ знак, 300
Мезиб, река, 297, 300
Мекеназеве, планини, 198
Меленкой, село, 471
Меленую (Мелендереси), река, 469, 471
Мелкая, коса, 180
Меоре-Гудава, село, 349

Набадински, створ от знаци, 357
Надежда, село, 558
Нанево, село, 584
Напра, планина, 330
Нахабжи, рекчица, 363
Небут, река, 308
Небут, село, 308
Небян, планина, 422, 430
Неводари, село, 597
Несебър, гаван, 565
Несебър, град, 565
Несебър, огън, 566
Несебър, полуостров, 561, 565

Мермер, кула, 517
Мертирмак (Мурат-Ирмак), река, 422
Месет, долина, 446
Месет, пристав, 446
Мессонадере, река, 392
Мессонадере, планина, 382
Междир, река, 327
Мешкет (Меджет), нос, 472
Мзимта (Мезюмта), река, 322
Мидия, град, 537
Мидия, залив, 536
Мидия, нос, 600
Мидия, светещ знак, 600
Мискор, село, 211
Митридат, планина, 243
Михайловская, бухта, 306
Мичурин, бухта, 546
Мичурин, град, 547
Мичурин, маяк, 547
Мичурин, огън, 546
Могби, планина, 212
Мода, нос, 518
Модалиманъ, залив, 518
Моква, река, 347
Молоз, хълм, 444
Молоканова, дефиле, 302
Молоз, долина, 530
Молоз, спасителна станция, 531
Морисдаг, възвишение, 551
Морская, село, 189
Морское, село, 220
Морский (Карабуш), селце, 134
Мосендаг, планина, 420
Моцхора, село, 380
Мугузирхъва (Белла), село, 333
Муджу (Муджубурну), нос, 495
Муджубурну (Муджу), нос, 495
Муса, планина, 386
Мисхако, планина, 284
Мисхако, нос, 283
Мюдири, село, 495
Мюсера, село, 331
Мюсерка, река, 331

Н

Нечепсухо, река, 306
Нижний Буу, селце, 321
Нижняя Масандра, село, 214
Никитин, нос, 212, 216
Николаев, град, 157
Николаев, порт, 156
Николаевска, село, 190
Николай, нос, 211
Нипопли, нос, 442
Новая Гатра, част от града, 329
Нова Дюфиновка, село, 133
Ново-Алексеевна, село, 179
Ново-Афонски, манастир, 335
Ново-Михайловское, село, 306

Новоросийск, град, 296
Новоросийск, порт, 291
Новоросийска, бухта, 285
Новоросийски, маяк, 292

Новоросийски, светец буй за котвено
място, 286
Ново Стамбулско, гърло, устие, 114
Новие Киндги, село, 347

O

Обзор, село, 570
Одеса, град, 127
Одеса, порт, 123
Одеска, банка, 133, 135
Одески, залив, 122
Одески, маяк, 120
Одески, рейд, 123
Одески, створен светец знак, 125
Ожарска, коса, 146
Ожарски, светец знак, 150
Озерейка, светец знак, 283
Озерейка, река, 283
Озеровка, село, 189
Октябърско, село (езеро Донузлав), 189
Октябърско, село (река Буг), 144
Олеповка, село, 188
Олен, планина, 346, 351
Олинка, маяк, 602
Олгинская, бухта, 307
Олховий, остров, 168
Олховий Днепър, река, 167, 168
Олюдже, маяк, 463
Олюдже, нос, 463
Опасная, селце, 251
Опасни (Илмен-Бурну), нос, 211
Оползневое, село, 211
Опук, планина, 205, 232
Орбеза, планина, 364
Орду, град, 398, 413
Орду, залив, 412

Орду, нос, 414
Ореанда, санаториум, 212
Орлов, остров, 175
Орманлъ, село, 535
Ортакой, нос, 506
Ортакой, село, 506
Осовини, село, 253
Отузка, река, 222
Отузка, долина, 222
Оф, град, 390
Офдереси, река, 390
Охвие, планина, 378
Охун, връх, 324
Очаков, град, 142
Очаков, порт, 141
Очаковски, нос, 144
Очаковски, светец буй за лявата стра-
на, 142
Очаковски, светец буй за дясната
страна, 141
Очаковски, створ от светещи знаци, 142
Очаковско, гърло, устие, 114
Очаковское, село, 175
Очамчире, град, 349
Очамчире, порт, 348
Очамчирски, светец знак, 349
Очамчирски, портови светещи знак, 348
Очамчирски, рейд, 349
Очамчирски, порт, створ от светещи
знаци, 394

П

Павловская, бухта, 243
Павловски, нос, 240, 243
Павловски, светец буй източен, 199
Павловски, светец знак, 199
Павловски, сектор створ от знаци, 266
Павловски, створ от светещи знаци, 264
Павловско, коляно на канал, 263
Пазар, град, 383
Пазарсуго, река (нос Бурунджу), 383
Пазарсуго (Атина), река (нос Атина), 385
Паламут (Паламуткаярлъ), камък, 410
Паламуткаярлъ (Паламут), камък, 410
Палеостоми (Палиастоми), езеро, 362
Панагия, нос, 254
Панагия, светец знак, 255
Панаирдере, река, 570
Паназ, нос, 490
Пания, връх, 525

Парпачски, хребет, 205
Парутино, село, 144
Паук, планина, 309
Паук, река, 308
Пашабадже, село, 500
Пашадере, река, 573
Пенай, нос, 290
Пенайски, банки, 291
Пенайски, створ от светещи знаци, 280
Пенайски, банки, светец буй, 291
Пендик, град, 521
Пендик, нос, 521
Пера, град, 514
Первомайский, остров, 145
Первомайско, коляно на канал, 147
Перекопски, залив, 182
Перенит, нос, 380, 385
Перенит, светец знак, 380

Перенит, село, 380
Перетяжка (Перитяска), знак, 599
Перетяжка (Перитяска), проток, 600
Перитяска (Перетяжка), знак, 599
Перитяска (Перетяжка), проток, 600
Першемба, бухта, 414
Першемба, село, 414
Петър, островче, 555
Пещерни (Хоба-Бурну), нос, 221
Пиде, островче, 522
Пиксит, река, 398
Пириос, светец знак, 389
Пицуида, нос, 331
Пицуида, пристан, 331
Пицуидски, маяк, 331
Пицуидски, рейд, 331, 332
Пичвари, село, 363
Плака, нос, 216, 218
Планерское, село, 223
Плоская, планина, 297
Плоски, нос, 221
Подима, село, 528, 535
Пойрас, нос, 490
Покривка, село, 175
Покорице, банка, 564
Поморие, град, 564
Поморие, огън, 564
Поморие, полуостров, 561, 563
Поморийски, рейд, 564
Понтийски, планини, 380
Поповка, светец знак, 190
Поповка, село, 190
Портички, светец знак, 601

Равда, камъни, 565
Равда, нос, 565
Равда, село, 565
Резелм, лиман, 598
Рашадия, река, 388
Рвач, река, 144, 166, 167
Рвач, створ от светещи знаци, 166
Редут-Кале, рейд, 352
Резовска, река, 542
Резово, нос, 542
Рива (Ривадереси), река, 479
Рибалче (Вязенка), село, 167
Рибачка, бухта, 298
Рибачи, нос, 229, 221
Ризе, град, 388
Ризе, светец знак, 389
Ризелиманъ, бухта, 386
Рион, река, 352

Савенко, банка, 276
Сагради, планина, 452
Сантоглу, лъщина, 383

Портички, рейд, 583, 601
Портички, ръкав, 582, 600
Портово, село, 184
Поти, град, 362
Поти, порт, 354
Потийски, маяк, 354, 362
Потийски, входен светец буй за ля-
вата страна, 356
Потийски, входен светец буй за дяс-
ната страна, 356
Практически, гаван, 123
Прибойный (Карамур), нос, 185, 188
Приветное, село, 219
Приморско, село, 548
Приморско, огън, 549
Принцови, острови, 517, 521
Прогной (Прогнойск), село, 163
Прогнойск (Прогной), село, 163
Прогнойски, створ от знаци, 163
Псеузапсе, долина, 319
Псеузапсе, река, 319
Псирца, нос, 336
Псирца, рейд, 337
Псирца, река, 336
Псирца, село, 336
Псоу, река, 322, 327
Пугач, бухта, 408
Пугач, планина, 403
Пулатана, бухта, 396, 399
Пулатана (Платана), град, 399
Пшада, река, 302
Пшад, река, 345

Р

Рион-Сброс (Нови Рион), река, 352
Родники, село, 189
Роман-Кош, връх, 205
Ропотамо, река, 552
Рохи, нос, 546
Рошулец, езеро, 601
Рубанова, коса, 260
Рубцова, дефиле, 306
Румели, маяк, 480, 489
Румели, нос, 480, 489
Румеликавагъ, село, 484, 490
Румеликалеси, замък, 489
Румелифенер (Фаяраки), село, 489
Румелихисар, замък, 504
Румелихисар, маяк, 504
Румелихисар, нос, 503
Ряжевски, буй № 6, 152

С

Сантоглу, рейд, 385
Сакали, остров, 599, 602
Сакария, река, 469, 471

Сакен, нос, 146
 Сакенски, створ от светещи знаци, 150
 Саки, село, 190
 Сакско, езеро, 190
 Самналих, връх, 205
 Самсун, бухта, 422
 Самсун, град, 425
 Самсун, залив, 422
 Самсун, маяк, 427
 Самсун, порт, 424
 Саидал, нос, 538
 Сайджаклъ, село, 422
 Сара, знак, 591
 Сарай, нос, 484, 507
 Сарп, село, 378
 Сари-Булатски, манастир, 182
 Саригьолски, створ от светещи знаци, 226
 Сари-Камиш, нос, 146
 Створ на Сари-Камишски светещи знаци, 149
 Саръкум, пристан, 439
 Сарич, маяк, 210
 Сарич, нос, 210
 Сасик, езеро, 190
 Сахарная Голова, планина, 274
 Свети Влас, село, 561
 Светлячки, село, 232
 Свободний порт, село, 175
 Св. Петър и Павел, остров, 434, 435
 Святая, връх, 205, 223
 Святоотроцкий, светещ знак, 150
 Святоотроцкое (Руское), село, 144
 Святоотроцкое Ожарское, коляно на канал, 150
 Севастополска, бухта, 198
 Севастополски, входен светещ буй за дясната страна, 199
 Севастополски, входен светещ буй за лявата страна, 198
 Севелос, село, 390
 Северен Одески, нос, 132
 Седефада, остров, 524
 Селечкая, кула, 346
 Селмие, казарми, 511
 Сели, нос, 485, 497
 Сенная, селце, 254, 259
 Серадереси, река, 399
 Серие, нос, 536, 537
 Сибирски, острови, 176
 Сивас, град, 425
 Створ на сиверсовите светещи знаци, 151
 Сиверсова, коса, 151
 Сиверсово, коляно на канал, 151
 Обратен створ на сиверсовите светещи знаци, 152
 Сиверсово-Константиновско, коляно на канал, 153

Сиврияда, светещ знак, 522
 Сиврияда (Сиврихайрсья), остров, 521
 Силистар, бухта, 542
 Силистар, нос, 542
 Синап-Даг, връх, 219
 Сингол, нос, 583, 597
 Синеморец, нос, 543
 Синеморец, село, 543
 Синое, лиман, 598, 600
 Синоп, град, 436
 Синоп, маяк, 434
 Синоп, нос, 434
 Синоп, порт, 435
 Синопски, залив, 432
 Синопски, рейд, 435
 Сияйтино, село, 251
 Сияия, коса, 180
 Сирек, бухта, 472
 Сис (Алимейдан-Даг), планина, 399, 403
 Сичавка, село, 134
 Сичавски, нос, 132, 134
 Сичавски, светещ буй, 134
 Сичавски, светещ знак, 134
 Скадовск, град, 181
 Скадовск, порт, 180
 Скадовски, створ от светещи знаци, 181
 Скурда, планина, 364
 Скурджа, залив, 347
 Скурдуби, рекичка, 363
 Скутари, град, 514
 Смоление, остров, 176
 Совак, островче, 479
 Сюзопол, гаван, 555
 Сюзопол, град, 555
 Сюзопол, залив, 553
 Сюзопол, огън, 555
 Сока, отел, 563
 Сокол, планина, 221
 Солнечногорское, село, 219
 Социски, лиман, 139
 Сотера, нос, 219
 Соуксу, нос, 334
 Соуксу, светещ знак, 334
 Соуксу (Сууксу), река, 221
 Софиевка, село, 164
 Софиевский, светещ знак, 179
 Сочи-Битх, нос, 324, 325
 Сочи, град, 325
 Сочи, порт, 322
 Сочи, река, 322
 Сочинский, маяк, 322
 Сочинский, портони светещ знак, 323
 Спаска, коса, 157
 Спаски, канал, 157
 Спитфайер, банка, 563
 Ставрова, банка, 564
 Сталин, град, 575
 Сталин, маяк, 575
 Сталин, порт, 574
 Сталински, залив, 573

Сталинско, езеро, 574
 Стамбул, град, 480, 514
 Стамбул, порт, 480, 506
 Стамбулска, кейова стена, 513
 Станислав, нос, 143, 164
 Станислав, село, 164
 Старая Мацеста, село, 325
 Старо-Збуревка, село, 167
 Старостамбулско, гърло, устие, 113, 114
 Старий Днепър, ръкав, 167, 168
 Стерегуций, село, 184
 Стефанос, нос, 440
 Стефанос, село, 441
 Стомопло, залив, 541, 549
 Стрелешка, бухта, 203
 Судак, село, 221
 Судак-лиман, бухта, 220
 Судакска, бухта, 220
 Судакска, скала, 221
 Судакски, светещ знак, 221
 Судакски, рейд, 220
 Суджук, остров, 288
 Суджукска, коса, 288
 Суджукски, светещ буй, 288
 Суко, планина, 281
 Сулакълъ, река, 390
 Сулина, град, 582

Сулина, порт, 582, 604
 Сулински, портони светещи знаци, 606
 Сулински, рейд, 604
 Сулински, светещ буй, 606
 Сулински, створ от огньове, 606
 Сулински, ръкав, 582, 603
 Султан Ахмед, джамия, 516
 Султанбахчедереси, долина, 536
 Султан-Селим (Султанселим-Тапеси), планина, 378
 Сумладереси, река, 380
 Супса, река, 362
 Супса, село, 363
 Су-Псех, село, 281
 Сухуми, град, 345
 Сухуми, залив, 339
 Сухуми, порт, 340
 Сухумийски „трапещи“, планини, 339
 Сухумийски, маяк, 339
 Сухумийски, нос, 339
 Сухумийски, рейд, 341
 Сухумийски, створ от светещи знаци, 340
 Сюрмене, град, 390, 391
 Сюрменелиманъ, залив, 389

T

Тай-Коба, връх, 219
 Такил, нос, 232, 237
 Такил, нос, светещ буй, 238
 Такилски, светещ буй над потънал кораб, 239
 Такилски, светещ знак, 238
 Таласакра, нос, 556
 Тамански, залив, 257
 Тамански, светещ буй, северен, 260
 Тамански, светещ буй, поворотен, 259
 Тамански, светещ знак, 258
 Тамански, полуостров, 256
 Таман, селце, 254, 258
 Тамуш, нос, 347
 Тамуш, река, 347
 Тараб (Тарабия), бухта, 494
 Тарабия (Тараб), бухта, 494
 Тарабия (Киречбурун), огън, 494
 Тачаагаз, село, 455
 Тарлаагълю, бухта, 454
 Тарханкут, нос, 188
 Тарханкутски, маяк, 188
 Ташлъдере, река, 387
 Ташхане, нос, 417, 420
 Таш-ул, езеро, 583
 Тебкорней, езеро, 597
 Тежирьол, езеро, 583
 Телитабия, нос, 484, 490, 491
 Темироба, планина, 250

Тенгинская, бухта, 305
 Тендра, коса, 176
 Тендровска, коса, 175, 176
 Тендровски, залив, 175
 Тендровски, маяк, 177
 Тендровски, светещ знак, 177
 Тендровски Железни, светещ знак, 177
 Тене-Оба, хребет, 224
 Теркос, езеро, 487, 533
 Теркос, село, 533
 Теркосдереси, долина, 533
 Терме, град, 422
 Термечайъ (Терме-Суо), река, 422
 Терсане, нос, 539
 Тикори, река, 350
 Тимне, долина, 446
 Тирала, планина, 364
 Тират, планина, 364
 Тиреболу, град, 405
 Тиреболу, светещ знак, 406
 Тиреболу, рейд, 406
 Тобчинское, езеро, 263
 Тонатдереси, река, 499
 Толстий, нос (Бомборски рейд), 332
 Толстий, нос (Геленджикска бухта), 299
 Тома, островче, 552
 Тонкий, нос, 298
 Тонелная, ж. п. станция, 281
 Топхане, предградие, 511

Трабзон, град, 397
Трабзон, маяк, 395
Трабзон, порт, 396
Трабзонски, залив, 394
Трапезунд, град, 397
Трапезунд, порт, 396
Триполи, град, 405
Троици, нос, 211
Трутаева, банка, 134
Трутаев, риф, 255
Трутаева, банка, светещ буй, 134
Ту, планина, 285, 307
Ту, нос, 307
Туапсе, бухта, 308
Туапсе, град, 308
Туапсе, порт, 310
Туапсе (Туапсинка), река, 308

Узкая (Ак-Мечетская), бухта, 186
Узкая бухта, светещ знак, 187
Узкая бухта, створ от светещи зна-
ци, 187
Узунали-Тюрбетепе, долина, 448
Узунарское, езеро, 231
Узуны, нос, 484, 527, 528
Улузаккалар, банка, 439
Улу-Узен, река, 219
Умурери, банки, 495
Умурерикюю, бухта, 495
Уние, град, 420
Уние, светещ знак, 421
Униелиманъ, залив, 419

Факас, долина, 448
Фалкоз, нос, 392
Фалкоз, село, 392
Фалшиви Геленджик, село, 297
Фанагория, крепост, 258
Фаца, град, 417, 419
Фаца, залив, 394, 417
Фаца, светещ знак, 419
Фаца, риф, 418
Фенер, нос, 386, 388
Фенер (Фенербахче), нос, 519
Фенер (Фенербахчебанк), отмел, 519
Фенербахче, маяк, 519
Фенербахче (Фенер), нос, 519
Фенербахче, село, 519
Фенербахчебанк (Фенер), отмел, 519
Фенеркапъ, квартал, 513
Феодосийска, бухта, 225
Феодосийски, залив, 225
Феодосийски, светещ знак, 226
Феодосия, град, 226
Феодосия, нос, 225
Феодосия, порт, 226

Туапсинка (Туапсе), река, 308
Туапсийски, светещ буй, 312
Туапсийски, створ от светещи зна-
ци, 312
Тузла, коса, 256
Тузла, маяк, 590, 591
Тузла, нос (западният бряг на море-
то), 590
Тузла, нос (Керченският пролив), 255
Тузла, езеро, 587
Тузлински, знак, 256
Тулчански, ръкав, 604
Турецкая Шапка, планина, 330
Турнасуя, река, 412
Тхачехочук, планина, 285, 302
Тюленово, село, 584
Тюркали, планина, 456

У

Урага, хребет, 218
Урловиза, нос, 541, 548
Урет, нос, 189
Ускюдар, град, 477
Ускют, долина, 219
Уста, нос, 437, 440
Уста, село, 441
Утриш, нос, 281
Утриш, светещ знак, 282
Утриш, островче, 281, 282
Утришенок, нос, 282
Утришенок, светещ буй, 283
Уч-Дере, нос, 320, 321
Учкарадаш, нос, 378

Ф

Феолент, нос, 207
Фетекос, село, 386
Фиджи, нос, 390
Фидониси, маяк, 456, 583
Фил, нос, 490
Филиос, нос, 456
Филиос, огън, 457
Филиос, рейд, 457
Филиос, село, 456
Филиосчай, река, 456
Фолчай, река, 399, 402
Фонар, нос, 252
Форос, бухта, 551, 559
Форос, възвишение, 551
Форос, нос, 558
Франгенско, плато, 525, 573
Фрунзенско, село, 218
Фурен, скали, 406
Фучу, нос, 385, 390
Фандъклийска, рекичка, 572
Фандъкль, дворец, 507
Фъртъндереси (Фортуна), река, 383

Хабловски, створ от маяци, 149
Хабловско, коляно на канал, 149
Хаджиакъз, бухта, 490
Хадживели, село, 442
Хайдар паша, гаван, 510, 516
Хайрсьязда, остров, 479
Халедоглукалеси, хребет, 412
Халкаваладереси, река, 403
Халис, маяк, 430
Халис, нос, 429
Халис-Тави (Копятавис-Тави), пла-
нина, 353
Халич, бухта, 506
Харманите, нос, 553
Харманкалия, банка, 418
Харшитдереси, река, 403
Хашупса, река, 327
Хайбели, огън, 523
Хайбели (Халки), пролив, 523
Хайбелида, остров, 522
Хелсалдъ (Халсалди, Тюркели), се-
ло, 437
Херекеташ, скали, 519
Херсон, град, 167, 169
Херсон, порт, 169
Херсонски, нос, 207
Херсонски (Херсонески), маяк, 207
Херсонски (Херсонески), музей, 198
Херсонская, банка, 261
Херсонски, канал, 163
Херсонски, рейд, 169

Цементен, пирс, 293
Цемес, рекичка, 296
Церковни, банки, 251
Цихерва, река, 328
Цихерва, дефиле, 328

Чабан-Басти, нос, 221
Чавушагъз (Чавуш-Агъз), бухта, 462
Чавушлу, село, 403
Чайтагъз, нос, 427
Чайна, езеро, 190
Чакмаздаг, планина, 422
Чаквис-Тави, планина, 364
Чаквис-Цкали, река, 363
Чакрас, нос, 451
Чалка, планина, 205, 223
Чалтепе, планина, 405, 408
Чалтъ, нос, 417
Чам, нос, 414
Чам, бухта, 523
Чандъль, каменовъглини мини, 466
Чаршамба, град, 420, 422

Х

Хиндерей, дефиле, 278
Хипса, планина, 330
Хисарьоню, село, 456
Хицма (Хинма), планина, 337
Хоби (Хопи), река, 351
Холодная Балка, село, 141
Хоменки, ферма, чифлик, 168
Хомурган, село, 389, 391
Хомургандереси, река, 391
Хонияткалеси, остров, 416
Хопа, град, 379
Хопа, светещ знак, 380
Хопачай, река, 379
Хорловски, створни знаци, 183
Хорловски, канал, 183
Хорли, порт, 183
Хорли, село, 184
Хоручуба, планина, 237
Хоста, бухта, 325
Хоста, курорт, 326
Хоста, река, 325
Хоста, село, 326
Хотейай, дефиле, 297
Хрисосотира, нос, 555
Хрони, планина, 250, 253
Хрони, нос, 253
Хрикол, връх, 219
Хунартепе, планина, 383
Хупис, нос, 392
Хюнкарикселеси, нос, 496, 499

Ц

Цихис-Дири, нос, 363
Покур, лиман, 254
Пусхвадж, дефиле, 320
Цхенис-Цкари, река, 347
Цимбали, планина, 259

Ч

Чаршидаг, висок хребет, 386
Чаршидереси, рекичка, 388
Чаталдаг, планина, 463, 480, 534
Чаталейтин, долина, 442
Чатир-Даг, връх, 196, 205, 218
Чауда, нос, 230
Чаудински, маяк, 231
Чемитоквадж (Чимит), река, 320
Чентелкая, нос, 464
Чентелкой, село, 497
Черкаский, остров, 167
Черна, река, 196
Черна, рекичка, 330
Черноморец, село, 556
Черноморский, селце, 350

СЛУЖБА ЗА ВРЕМЕТО И ОПОВЕСТЯВАНИЯТА В СССР

Инструкция за реда на предаването на хидрометеорологичните съобщения (метео) от радиостанциите на министерството на речния флот	92
Предаване на поредните съобщения	92
Предаване на непоредните (извънредните) съобщения	93
Инструкция за реда на предаването на навигационните известия до мореплавателите (навим) от радиостанциите на министерството на морския флот	96
Предаване на поредните известия	96
Предаване на непоредните (извънредните) известия	97
Правила за сигнализация за щормови и силни ветрове по моретата и езерата на СССР	99
Сигнализация за щормови и силни ветрове	99
Сигнализация за указване на направление на очакваните ветрове	101
Сигнализация за срока на настъпване на очакваното време	103
Общи постановления	104
Правила за сигнализация в морските търговски портове на СССР за приливите и отливите, за височината на водата и за движението на корабите при влизането им в портовете или фарватерите	105
Сигнализация в портовете за приливите и отливите	105
Сигнализация за височината на водата	106
Сигнализация за движението на корабите при влизането и излизането им от портовете или фарватерите, използваща се обикновено за влизането и излизането от портовете	107
Общи постановления	109

НАВИГАЦИОННО ОПИСАНИЕ

Глава 1. От Килийското гърло на река Дунав до Березанския лиман	111
От Килийското гърло на река Дунав до Одеския залив	112
От Одеския залив до Березанския лиман	121
Глава 2. Березански и Днепровски лиман	135
Подходи към Днепровския и Березанския лиман. Березански лиман	136
Днепровски лиман. Реките Буг и Днепър	143
Глава 3. От устието на Днепровския лиман до нос Херсонес	174
От устието на Днепровския лиман до Каркинитския залив	175
Каркинитския залив	178
От Каркинитския залив до нос Херсонески	189
Глава 4. От нос Херсонес до Керченския пролив	205
От нос Херсонес до Феодосийския залив	206
От Феодосийския залив до Керченския пролив	225
Глава 5. Керченски пролив	233
Западен бряг на Керченския пролив	235
Източен бряг на Керченския пролив	253
Керч-Евпаторийският канал	263
Глава 6. От Керченския пролив до нос Календер	273
От Керченския пролив до Новоросийската бухта	274
От Новоросийската бухта до бухта Туапсе	285
От бухта Туапсе до залив Сухуми	303
От залив Сухуми до нос Календер	338
Глава 7. Анадоолски бряг	373
От нос Календер до Трабзонския залив	377
От Трабзонския залив до бухта Аклиманъ	394

От бухта Аклиманъ до бухтата Ерегли	437
От бухта Ерегли до Босфорския пролив	463
Глава 8. Пролив Босфор	480
Глава 9. От пролива Босфор до нос Калиакра	524
От пролива Босфор до Бургаския залив	527
Бургаски залив	530
От Бургаския залив до нос Калиакра	568
Глава 10. От нос Калиакра до Килийския ръкав на река Дунав	582
От нос Калиакра до нос Мидия	583
От нос Мидия до Килийския ръкав на река Дунав	598
Таблица за разстоянията между портовете на Черно море (в мили) (допълнение)	608
Азбучен указател	609

ЛОЦИЯ НА ЧЕРНО МОРЕ

Редактор: Кр. Крапачев

Техн. редактор: Ст. Манов

Коректор: Л. Стоева

Дадена за печат на 24. I. 1956 г.

Издателски коли 42-40

Изд. поръчка № 788

Кн. тяло 16-95 лв.

подвърз. 2-80 лв.

Формат 8* от 65/92

Печатни коли 42-40

Техн. поръчка № 204

Печатница на Държавното военно издателство при МНО

ХИДРОГРАФНА СЛУЖБА ПРИ ВОЕННО-МОРСКИТЕ СИЛИ

ЛОЦИЯ НА ЧЕРНО МОРЕ

1956
ДЪРЖАВНО ВОЕННО ИЗДАТЕЛСТВО
ПРИ МИНИСТЕРСТВОТО НА НАРОДНАТА ОТЕРАНА

ОБЩИ ЗАБЕЛЕЖКИ

По-долу се дават общи забележки, които поясняват текста на лoцията.

Разстоянията са дадени в морски мили (1 миля=1852 метра) и в кабелти (1 кабелт=0.1 миля).

Дълбочините са дадени в метри.

Течения. Скоростта на теченията е дадена във възли.

Сектори на светене на маяците и светещите знаци. Границите на секторите на светене са дадени от брега в градуси.

Направленията на створовете са дадени двойни: първото — от брега (от маяците и знаците), а второто — от морето.

Направленията (курсове и пеленги) са дадени истински в градуси по розата на компаса с деления от 0° до 360°.

Далечината на видимостта е показана за височина на окото 5 м.

Време. Броенето на часовете е дадено от полунощ и се смята от 0 до 24 часа. Броенето на времето е прието по Международната система на часовите пояси. Черно море се намира в пределите на втория и третия часови пояс. От 1930 год. на територията на СССР е установено декретно време, като стрелките на часовниците са преместени с един час напред.

Координатите на пунктовете са указани в текста приблизително (по съветските морски карти).

Дълготите на пунктовете са дадени по Гринич.

Температурата е дадена в градуси по стоградусовата скала.

Атмосферното налягане е дадено в милибари.

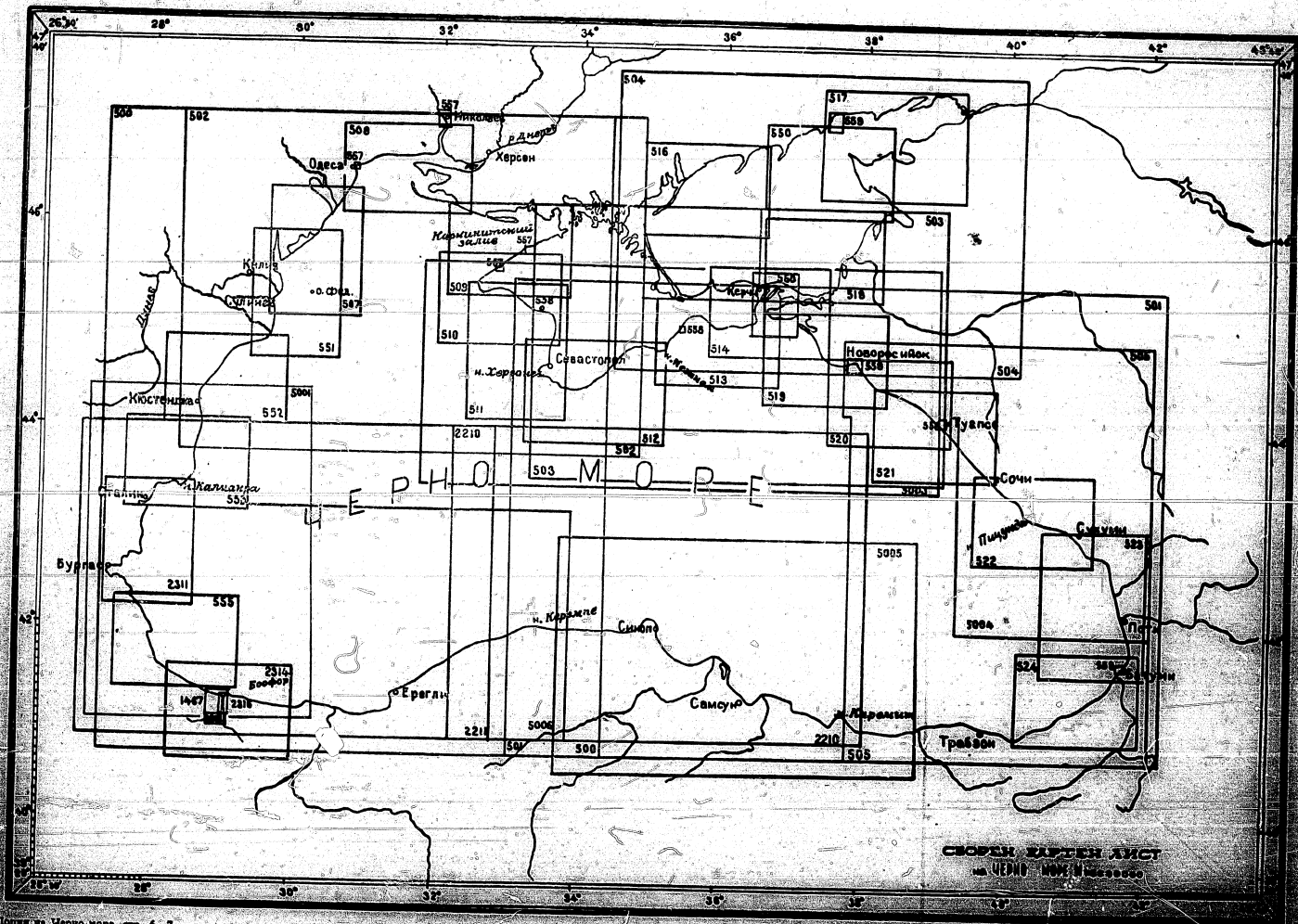
ПРЕДГОВОР

Настоящата лoция се издава от Хидрографната служба при ВМС, за да се задоволят нарастващите нужди на корабоплаването по Черно море на корабите от военноморския, търговския и рибарския флот.

Географските наименования, приведени в лoцията, са дадени с транскрипция, а тия по Българското черноморско крайбрежие така, както са приети и означени в българските морски карти.

Лoцията е откоригирана към 1 януари 1956 год. по „Известията до мореплавателите“ на Хидрографното управление и Хидрографния отдел при Черноморския флот на СССР.

Данните за измененията, оповестени след посочената по-горе дата, трябва да се търсят в допълненията към лoцията и в „Известията до мореплавателите“, издавани от Хидрографното управление и Хидрографния отдел на ЧФ—СССР, както и в „Известията до мореплавателите“, издавани от Хидрографната служба при ВМС.

ОБЩ ОБЗОР

НАВИГАЦИОННО-ГЕОГРАФСКИ ОЧЕРК

- Граници на района.** В настоящата лопия се описват цялото крайбрежие на Черно море, Днестровският, Березанският и Днепровският лиман, устието на река Буг до порт Николаев и устието на река Днепър до порт Херсон включително, Керченският пролив, Восторфският пролив и части от Мраморно море до южната граница на порт Стамбул, която преминава от нос Визилкьой към нос Пендик, заобикаляйки от юг остров Къзъл-адалар.
- Черно море** представлява разтегнат от запад към изток дълбок воден басейн. Най-голямата дължина на морето по паралела $42^{\circ}29'N$ между върха на Бургаския залив и точката малко северно от устието на реката Ингур на Кавказкия бряг е 620 мили; най-голямата му ширина по меридиана $31^{\circ}12'O$ е 332 мили. Най-малката ширина на морето по меридиана на южния край на Кримския полуостров — нос Сарич, е 144 мили. Площта на Черно море е около $410\,000\text{ км}^2$. Общата дължина на бреговата черта е около 2200 мили.
- Вид на крайбрежието.** Бреговете на Черно море се отличават с голямото си разнообразие. Тук се намират високи, изключителни по красотата си планини, обширни низини и еднообразни, леко хълмисти равнини. Наред с участъци, покрити с богата субтропична растителност, срещат се и участъци, съвършено лишени от каквато и да е растителност.
- В северозападната част на морето бреговете са ниски. Цялото крайбрежие от устието на река Дунав до Кримския полуостров, включително и неговият западен бряг, представлява нарязана от оврази степ, на места завършваща при морето с червеникав стръмен бряг, а на места с ниски пясъчни ивници на сушата — насипи, отделящи от морето обширни солени езера и лимани. Особено много лимани има близо до Одеса. Някои от тях са съвършено отделени от морето, някои само временно се съобщават с него, но има и такива лимани, които имат постоянен изход към морето. Към последния вид се отнасят лиманите, образували се в устията на многоводните реки Днестър, Буг и Днепър; водата в тях лимани е почти сладка. Цялото северозападно крайбрежие на морето се обработва и

през лятото е покрито с посеви. Близко до градовете и селата има градини; гори могат да се срещнат само в долините на реките и по склоновете на овразите.

- Западният бряг на Кримския полуостров до Севастополската бухта, както вече се каза, е нисък, стръмен и съставен от скали с червеникав цвят. При порт Севастопол стръмният бряг има жълт цвят. Тоя бряг почти свършено е лишен от растителност и има вид на еднообразна плоска равнина. Тук до самия бряг има няколко езера; повечето от тях са солени.
- 10 Източно от Севастополската бухта брегът забележимо се повишава. Покрай целия южен бряг на Крим, приблизително от нос Фиолент до порт Феодосия, се простират Кримските планини, отначало с три, а след това с два успоредни хребета. Южният и най-висок хребет, наречен Яйла, се спуска стръмно към морето почти с отвесни скали. Особено забележителни в това отношение в западната част на описвания район са носете Айя, Ласпи и Айтодор. В някои места (при нос Сарич и в дъното на Ялтинския залив) планините малко отстъпват от брега и техните склонове стават по-полегати. По-нататък, към изток, главният хребет на Кримските планини се отдалечава на север от бреговата черта и постепенно се понижава, но склоновете на планините, разположени непосредствено по крайбрежието, и тук са стръмни. Най-стръмно се спускат към морето носете Меганом и Ай-Фока и склоновете на планината Святая, която е отдавна загаснал вулкан. Най-високата точка на Кримските планини — върхът Роман-Кош, висок 1 545 м (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $34^{\circ}16'O$) — се намира на близко разстояние, северозападно от нос Аю-Даг.

- 30 При плаване покрай южния бряг на Крим добре се вижда и вторият по височина масив на Кримските планини — Чатир-Даг (шир. $44^{\circ}44'N$; дълг. $34^{\circ}17'O$), висок 1 525 м, който има вид на разпъната палатка.

- Южният бряг на Крим е богат с растителност. Тук има такива растения, които са характерни за Балканския полуостров и Мала Азия; срещат се също така отделни видове средиземноморски растения, но има и растения, които са характерни само за планините на Крим. Полите на планинските склонове до височина 300 — 320 м изобилствуват с вечнозелени растения, над които се намират широколистни и иглолистни гори. Върховете на крайбрежните планини са почти без гори, само тук-там под защитата на скалите се срещат някои видове широколистни дървета. По южните склонове на планинската верига Яйла се среща също така високопланинска степна растителност. Керченският полуостров, който заема източния край на Кримския полуостров, е разделен от нисък планински хребет на две ясно различаващи се по релефа части: северозападна и югозападна. Северозападната част на полуострова е хълмиста; височината на отделните хълмове и планини тук до-

стига до 180—190 м. Югозападната част на полуострова е равнина, по която само на места могат да се срещнат ниски хълмове. Бреговете на Керченския полуостров почти по цялото си протежение са стръмни.

- 5 Източният бряг на Черно море е планински. Почти цялото Кавказко крайбрежие е заето с разклоненията на Главния кавказки хребет, който започва при порт Анапа и се простира по посока OSO , като постепенно се отдалечава от брега на морето. Крайбрежните планини се издигат от северозапад към югоизток и достигат най-голяма височина — около 2000 м — в района на портовете Туапсе и Сочи. По-нататък, към югоизток, планините стават по-ниски и свършено се отдалечават от бреговата черта при долината на реката Кодор. На места планинските разклонения подхождат плътно до морето, образувайки отвесни стръмнини; има и терасовидни склонове. Там, където планините малко отстъпват от брега, техните склонове са по-полегати. Най-високият от крайбрежните върхове на Кавказкото крайбрежие е върхът Шугус (шир. $43^{\circ}48'N$; дълг. $40^{\circ}12'O$), намиращ се на 25 мили югоизточно от порт Сочи; височината му е 3 243 м.

- Между устието на река Кодор и град Кобулет е разположена обширната Колхидска низина. Тук, при порт Поть, се влива в морето най-голямата на Кавказкото черноморско крайбрежие река Рион. Малко на юг от устието на река Рион, близо до брега на морето, се намира голямото езеро Палеостом, което очевидно е било някога залив. Южно от град Кобулет брегът отново става планински и в района на порт Батуми височината на отделните планини вече превишава 1500 м. На места тук се срещат характерните за тропиците плодородни почви.

- 30 Върховете на Главния кавказки хребет, много от които се виждат добре при плаване покрай източния бряг на Черно море, са покрити с вечен сняг.

- 35 Крайбрежните разклонения на Кавказките планини са изключително богати с растителност. Участието от Новоросийск почти до Туапсе общо напомня бреговете на Средиземно море, особено брега на северната част на Балканския полуостров. Крайбрежните планини до височина 150 — 200 м са покрити с нискорастящи гори и храсти, чиито листа опадат през зимата. Над тая зона растат гори, а начина на височина 400 — 500 м планините стават без гори и са покрити с планинска-степна растителност и ливади.

- С постепенното придвижване на юг растителността става все по-богата. Южно от Туапсе, особено близо до крайбрежните градове, големи площи са покрити с декоративни растения. Долините и склоновете на планините са покрити с лимони и други вечнозелени растения. Свообразна черта на тоя участък от брега е наличието на вечнозелени широколистни

дървета и храсти. Особено е разкошна растителността близо до порт Батуми. Тук при нос Зелений има прекрасна ботаническа градина с най-различни видове субтропическа и тропическа растителност.

- 5 Над 600 м приблизително до 1200 м склоновете на крайбрежните планини са обрасли с широколистни гори, а още по-нагоре, приблизително до 1900 м, се простира поясът от иглолистни гори. Над зоната на иглолистните гори се разполагат субалпийски ливади, а над тях, на височина 2200 — 3000 м, се намира алпийски пояс, растителността на който се състои от нискорастящи алпийски треви.

- 10 Растителността на Колхидската низина по своя характер малко се отличава от растителността по долните части на съседните планини; обаче в нея преобладават широколистните гори с известен примес от вечнозелени породи.

- 15 От Кавказките планини се вливат в Черно море много реки, но всички те са малки по размери и не са корабоплавателни. Болшинството от тях имат ярко изразен планински характер. Най-големи, освен реката Рион, са реките: Взиб, Кодор, Ингур, Хоби и Чорох.

- 20 Южният бряг на морето също така е планински. Покрай него се простират високите Източни понтийски и Западни понтийски планини, които образуват един гигантски планински хребет. Най-голяма височина, около 4000 м, планините достигат в източната част на участъка, южно и югозападно от порт Батуми. Много върхове тук през по-голямата част от годината са покрити със сняг. Най-високи от тях са върховете: Качкар, висок 3937 м, Верченик тепе, висок 3711 м, Корчхал, висок 3439 м, Шувал тепе, висок 3348 м, Суюдаг, висок 2930 м, и някои други, разположени на разстояние до 25 мили от брега между портовете Батуми и Ризе.

- 30 Към запад планините постепенно се понижават и при Босфорския пролив тяхната височина не надминава 300 м. Почти по цялото си протежение южният бряг е или стръмен и скалист, или се спуска към морето терасовидно. Твърде рядко се среща пясъчен бряг с издадени в морето скалисти носове.

- 35 Склоновете на Понтийските планини са покрити с гори, които се разполагат тук на огромни масиви. По черноморския бряг на Турция се намират около 20% от всички гори на страната. Изобилните гори ограничават възможността за занимание със селско стопанство. Само близо до селата могат да се срещнат царевични ниви, овощни градини, лозя и тютюневи плантации. В района на град Ризе се отглеждат лимонени култури. Многобройните реки, вливащи се в Черно море от южния бряг, нямат навигационно значение. В горното, а в редица случаи и в средното течение тези реки се спускат като бурни потоци в сред тесни долини и клисури и само при вливането си в морето стават спокойни. Поради това само на отделни

10

участъци от някои реки е възможно движението на плотове (саловете) и плоскодонни лодки. Най-важните реки на Турция са: Къзълйрмак (дълга 1151 км), Сакара (дълга 790 км) и Ешилйрмак (дълга 416 км).

- 5 Бреговете на Босфорския пролив са планински и се отличават със своята красота. Но планините тук са значително по-ниски в сравнение с източния и южния бряг на Черно море.

- 10 На запад от Босфорския пролив брегът е сравнително нисък и има червеникав цвят там, където е покрит с пясъчни насипи, и по-тъмен цвят, където е покрит с растителност. Носовите, издаващи се в морето по този участък, са стръмени.

- 15 На територията на България към морето се приближават източните разклонения на Стара планина, обрезаващи скалисти брегове, които постепенно се понижават северно от нос Калиакра. За релефа на България е характерно общото понижение от запад към изток и направлението на главните хребети и равнини по паралела.

- България има гъста мрежа от реки, повечето от които се отличават с неголяма дължина и имат планински характер. През лятото и есента реките стават много плитки, а някои почти напълно пресъхват; те съвсем не се използват за корабоплаване, с изключение само на река Дунав, с която Народна република България граничи на север с Румънската народна република. Реките на черноморския бряг на България не образуват делти. Най-голямата река на България, вливаща се в Черно море, е река Камчия (дълга 244 км).

- България има малко езера, по-значителни от които са тези при град Сталин и град Бургас.

- 30 Черноморският бряг на Румъния, с изключение делтата на река Дунав, обхваща източния склон на северната част на плодородната Добруджанска възвишеност, която тук представлява равна степ (поле) с наклон към морето. По-голямата част от тази степ е разорана и засята.

- 35 Румъния има малко езера. Най-малко от тях е езерото Разелм, което представлява лиман, който е съединен с морето посредством тесни проливи. Делтата на река Дунав е ниска и почти без гори. Малки участъци, покрити с гора, има само по бреговете на Георгиевското гърло. Някои от крайбрежните селища също са оградени с дървета.

- 40 **Брегова черта.** Черноморските брегове се отличават с малката си нарязаност. Тук няма големи заливи и бухти. Най-големите са Каркинитският залив, разположен между материковия бряг и северозападния бряг на Кримския полуостров, и Каламитският залив, вдаващ се в югозападния бряг на Кримския полуостров. В южния бряг на Кримския полуостров се вдава доста обширният Феодосийски залив; при източния бряг на Керченския пролив се намира плитководният Тамански залив. По Кавказкия бряг, който е нарязан по-малко от

11

другите брегове на морето, най-голяма е Новоросийската бухта. По южния бряг най-значителни са Синопският залив и бухтите Самсун и Брегли. В западния бряг на морето се вдава доста големият Бургаски залив.

- 5 Заливите, които са образувани при вливането в Черно море на някои големи реки, се наричат лимани. Най-големите лимани в Черно море са Днестровският и Днепровският.

- Единственият голям полуостров на Черно море, значително изменящ общото направление на бреговата черта, е Кримският полуостров. Той е съединен с материка посредством тесния Перекопски провлак, западно от който се намира Каркинитският залив, а източно, откъм страната на Азовско море — заливът Сиваш. Западният край на Кримския полуостров представлява полуостров Тарханкут; източно от Кримския полуостров започва Керченският полуостров, отделен с Керченския пролив от Таманския полуостров.

- 15 Най-забележимите носове по бреговете на Черно море са: Тарханкут, Херсонес, Сарич, Меганом, Дооб, Пицунда, Чам, Инджебурун, Баба, Емине и Калиакра.

- 20 **Острови и проливи.** В Черно море няма големи острови. Най-големият остров в Черно море е остров Змеиний, разположен срещу делтата на река Дунав, на 20 мили от брега. Той има площ 1'5 км². При входа в Березанския лиман се намира малкият остров Березан, а при южния бряг на морето, на 50 мили източно срещу Босфора, се намира остров Кефкен. Тия два острова по своите размери са по-малки от остров Змеиний. Няколко малки острова се намират в Бургаския залив. Освен това

- 25 близо до бреговете, особено при южния бряг на Кримския полуостров, има няколко големи надводни камъни и скали, които тук често се наричат острови.

- 30 На север Черно море се съединява с Азовско море посредством Керченския пролив. Тоя пролив е плитководен; за преминаване през него на големи кораби почти през целия пролив е прокапан канал.

- 35 На югозапад Черно море чрез Босфорския пролив се съединява с Мраморно море, а последното чрез Дарданелския пролив — със Средиземно море. Босфорският пролив е дълбоководен, бреговете му са чисти от опасности. Вследствие на извитостта на брега, малката ширина на пролива, достигаща на места до 4 кабелта, както и поради трудното познаване входа на Босфора откъм Черно море и поради силните течения в пролива условията за плаване в Босфорския пролив са сложни.

- 45 **Дълбочини, релеф на дъното и грунт.** Черно море представлява дълбоководен басейн със стръжни склонове. 100-метровата изобата преминава почти навсякъде успоредно на брега на разстояние от 1'5 до 6 мили от него. Само на запад, северозапад и при Керченския пролив тая изобата се отдалечава

на 20 — 30 мили, а на места и на 70 мили от брега. Най-плитководна е северозападната част на морето. 100-метровата изобата върви тук почти по права линия от нос Емине по направление към порт Евпатория, отделяйки голяма плитководна област с дълбочина, която постепенно намалява към север. 200-, 500- и 1000-метровата изобата вървят успоредно на 100-метровата изобата; вследствие на рязкото понижени на дъното те преминават на твърде близко разстояние от него. Наклонът на дъното на тия дълбочини на места достига 14°.

- 10 Преходът от дълбочина 1000 м към дълбочина 1500 м и особено от дълбочина 1500 м към дълбочина 2000 м и 2200 м е по-постепенен. Огромната централна част на морето представлява почти равна повърхност с дълбочина 2000 — 2200 м. Най-голямата дълбочина в Черно море 2245 м е измерена в средната част на морето на линията на носовите Херсонес и Керемпе, на 55 мили от Анадолския бряг.

- В прибрежната полоса на Черно море при скалистите брегове грунът се състои предимно от чакъл и едър пясък, при ниските участъци от брега грунът е пясък. На дълбочина 20 — 30 м пясъкът става тинест, а на още по-големи дълбочини тоя грунт постепенно преминава в глинеста тиня. В тия слоеве до дълбочина 200 м на много места се срещат големи натрупвания на раковини. В северозападната част на морето, между устието на реката Дунав и нос Тарханкут, на дълбочина 50 — 60 м огромни площи са заети с водорасли.

- 25 На дълбочини, по-големи от 200 м, грунът се състои от наситена със сероводород лепкава черна глина; във въздуха той бързо става сив. На дълбочини, по-големи от 1500 м, тинята е сивосияна; среща се тиня с примес на глина.

- 30 **Магнитно склонение и магнитна аномалия.** Навсякъде магнитното склонение на Черно море (с изключение на района с магнитна аномалия до порт Одеса) е източно. Величината на склонението се изменя доста плавно, нараствайки от запад към изток. Величината на годишното увеличение на склонението също така се изменя малко в разните райони на морето и на изток тя е малко по-малка, отколкото на запад. За епоха 1954 г. по широта 42°N магнитното склонение на меридиана 30°O е равно на 2 1/2°, а годишното увеличение — 4'; на меридиана 40°O магнитното склонение е равно на 4 1/2°, а годишното увеличение — 3'.

- 40 В Черно море има няколко района с магнитна аномалия. Най-голямата аномалия както по величина, така и по обхвата на разпространението е магнитната аномалия в северозападната част на морето в района на порт Одеса. Тая аномалия покрива района от устието на Днестровския лиман до Теңдровската коса; склонението в някои места на аномалията се изменя от 5°W до 9°O. Най-голямо е западното склонение между нос Северний Одеский и порта Одеса.

Следваща по величина е магнитната аномалия в района на нос Зелений (при порт Батуми), където склонението се изменя в пределите от $1\frac{1}{2}^{\circ}$ до 8° . Според някои данни тази аномалия се разпространява в морето на разстояние не повече от 15 — 20 мили.

При порт Синоп е отбелязано намаление на склонението до 1° . Според намиращите се сведения тази аномалия се разпространява в морето северно от порт Синоп на разстояние до 20 мили.

Малки магнитни аномалии има при остров Джарилгач в Каркинитския залив, при западния бряг на бухта Коктебел, в района на Керченския пролив, в бухта Ризелиманъ, близо до портовете Амасра, Ерегли и Сулина, както и до нос Инеада. Във всички тия места отклонението от нормалното магнитно склонение не превишава 1° — 2° . Всички тия аномалии навярно се разпространяват в морето на разстояние, не по-голямо от 15 — 20 мили.

Магнитните бури в Черно море не достигат големи величини. В година се случва не повече от една буря с максимална величина на изменение на склонението $0^{\circ},6$ и 4—5 бури с амплитуди до $0^{\circ},3$ — $0^{\circ},5$. През време на магнитните бури често се случват значителни отклонения на радиопеленгите от техните истински значения. Поради това към радиопеленгите, взети през време на магнитни бури, трябва да се отнасяме с голямо внимание.

Средствата за навигационно оборудване, поставени по крайбрежието на Черно море, напълно осигуряват безопасното плаване близо до бреговете и заходжането в портовете и гаваните. Всички опасности, разположени близо до най-вероятните пътища за следване на корабите, се ограждат. Плаването в каналите на Керченския пролив и Днепровския лиман се извършва по створове. Границите на каналите се ограждат с буи и вежи. През зимния период в замръзващите участъци от морето буите и вежите се заменят с рейс-вежи.

Плаването далеч от бреговете е осигурено с радиотехнически средства за навигационно оборудване.

Трябва да се има предвид, че средствата за навигационно оборудване, поставени по Анадолийския бряг на Черно море, често не работят или работят с характеристика, несъответстваща на описанието на огньовете и знаците. Поради това при плаване покрай този бряг, особено през нощта, трябва да бъдем много внимателни.

Портове и котвени места. По бреговете на Черно море са разположени много портове и гавани, в които корабите могат да се прикрият от ветровете и вълненията от всички направления. Най-големи черноморски портове на СССР са Одеса, Николаев, Херсон, Севастопол, Феодосия, Керч, Новоросийск, Туапсе, Потти и Батуми. Най-големият порт на Турция е Стам-

бул, който е разположен на Босфорския пролив; голямо значение имат също така портовете Самсун, Трабзон, Гиресун и Зонгулдак (последният играе важна роля като пункт за износ на въглища). По западния бряг на Черно море са разположени българските портове Сталин и Бургас и румънските портове Кюстенджа и Сулина. Трябва обаче да се има предвид, че в портовете по Кавказкото крайбрежие на Черно море се наблюдават някои местни явления (бора), които затрудняват стоянката в тях.

Почти всички заливи и бухти на Черно море вследствие на това, че бреговата черта не е много извита, са открити за ветровете откъм море. В някои от тях могат да се намерят добри места за котвена стоянка.

От всички ветрове, освен от северозападния (който не развива тук голямо вълнение), може да се намери прикритие в Тендровския залив. Прекрасни убежища са Балаклавската бухта, Босфорският пролив и заливът Инеада. При ветрове откъм брега може спокойно да се остане във върха на Караджинската бухта (при нос Тарханкут), в Геленджикската бухта, при нос Пицунда, в бухтите Ризелиманъ, Самсун и Ерегли, в Бургаския и Сталинския залив, западно от нос Калиакра, в Византийския и Портикия рейд. Малките кораби освен това могат да се укрият в бухта Узкая.

Ремонтни възможности и снабдяване. Необходимият ремонт на корпуса и механизмите на кораба може да се извърши в портовете Одеса, Керч, Новоросийск, Туапсе, Потти, Стамбул, Сталин и Кюстенджа. В портовете Херсон, Феодосия, Батуми, Синоп, Зонгулдак, Бургас и Сулина ремонтните възможности са ограничени.

Във всички големи портове на Черно море могат да се получат достатъчно количество провизии, а също така да се попълнят запасите от вода, въглища и течно гориво. В някои портове (Николаев, Керч), за да се получат въглища, е необходимо да се даде предварително заявка по радиото за количеството, което е необходимо.

Ограничено количество провизии и вода може да се получи в портовете Скадовск, Хорли, Сухуми, Ризе, Трабзон, Самсун и някои други. В порт Ерегли могат да се получат въглища непосредствено до мястото, където се копаят те, понеже то се намира близо до порта.

Лоцманска служба. Във всички големи портове на Черно море лоцманското превеждане е задължително. Право за влизане в портовете на СССР и излизане от тях без лоцман имат само малките кораби на местното съобщение. При необходимост лоцман може да се извика и в тия портове, в които лоцманското превеждане не е задължително.

Плаването по Керч-Вникалския канал от Черно море в Азовско и обратно се извършва само с превеждането от лоцман.

За плаването в Босфорския пролив лодманското превеждане не е задължително.

При преминаване от Черно море през Босфорския пролив лодман може да се вземе при влизане в пролива, а при преминаване от Средиземно море в Черно — в порт Чанаккале (в пролива Дарданели). Понякога при следване към Черно море се взема лодман в порт Стамбул.

Извикването на лодман във всякакво време на денонощието се извършва с обикновените сигнали по Международния свод. Подробни указания за лодманите за всяка страна и всеки порт са дадени в разделите Правила за плаване и Навигационно описание.

Спасителна служба. По крайбрежието на Черно море има спасителни станции в следните места:

Наименование на пунктовете	Спасителни средства	Забележка
Село Черноморка	Спасителен бот	
Предградие на Одеса Волной фонтан	" "	
Нос Ланжерон	" "	
Порт Одеса	" "	
Нос Северный Одесский	" "	Станцията се намира на 1.5 мили западно от носа; работи само деном
Село Нова Дафиновка	" "	
Нос Очаковский	" "	
Порт Николаев	" "	
Порт Евпатория	" "	
Порт Севастопол	Ракетен апарат и спасителен бот	Спасителният бот се изпраща само деном
Порт Ялта	Спасителен бот	
Село Гурауф	" "	
Вухта Судакская	" "	
Нос Павловский	Спасителен бот и ракетен апарат	
Порт Керч	Ракетен апарат	
Нос Еникале	Спасителен бот	
Порт Геленджик	" "	
Порт Сочи	" "	
Порт Батуми	" "	

15 Спасителната служба при влизане от Черно море в Босфора обслужва района от точката, намираща се на 26 мили западно от входа на пролива, до точката, намираща се на 21 мили източно от входа. По зданията на спасителните станции, които се намират от източната страна на входа в пролива, са нанесени с черен цвят нечетните цифри 1, 3, 5 и т. н., начина

20 от станцията на нос Юм до станцията на град Шиле. По зданията на спасителните станции, които се намират от запад-

ната страна на входа в пролива са нанесени с бяла боя четните цифри 2, 4, 6 и т. н., начиная от станцията на нос Узунье.

Много от станциите имат помещения за спасени.

Спасителните станции при входа в Босфорския пролив от Черно море са разположени в следните места:

Наименование на пунктовете	Спасителни средства	Забележка
По източната страна на входа		
Нос Юм	Ракетен апарат	№ 1
Устието на реката Ривадереси	Ракетен апарат и спасителен бот	№ 3
Нос Галара	Ракетен апарат	№ 5
Нос Ададжиклар	" "	№ 7
Нос Карабурун	" "	№ 9
Коса Аладжали	" "	№ 11. Станцията се намира на източната страна на косата
Град Шиле	Ракетен апарат и спасителен бот	№ 13
По западната страна на входа		
Нос Узунье	Ракетен апарат	№ 2
Село Кильос	Спасителен бот и ракетен апарат	№ 4
Нос Късъркая	Ракетен апарат	№ 6. Станцията се намира на 1.5 мили западно от носа
Долина Молос	" "	№ 8
Долина Акънар	" "	№ 10
Долината на река Кундуздереси	" "	№ 12
Нос Карабурун	Ракетен апарат и спасителен бот	№ 14
Нос Чешмеджик	Ракетен апарат	№ 16

Съобщение и свързка. Между всички големи портове на СССР, разположени по крайбрежието на Черно море, се поддържа редовно съобщение с пасажерските кораби на Кримско-Кавказката експресна линия. В малките портове на Крим и Кавказ заходят пасажерски катери. Почти всичките, намиращи се тук приморски градове на Съветския съюз, са свързани с общата железопътна мрежа на страната. Има въздушно съобщение с всички големи центрове на страната.

15 Портовете на Турция са също така свързани помежду си с параходни линии, при това през летните месеци движението по турските линии става по-интензивно, понеже започват да пътуват кораби, превозващи зърнени храни. Обаче корабостроенето не заема необходимото място в транспорта на страната.

Най-важните портове на Турция са свързани с общата железопътна мрежа на страната. Повечето от пунктовете по край-

2 Лоция на Черно море

17

- брежията имат телеграфна връзка. Но общо взето средствата за връзка в Турция са развити недостатъчно и задоволяват само минималните нужди на страната. През лятото между град Стамбул и столицата на Турция Анкара съществува редовно въздушно съобщение. Град Стамбул е свързан с въздушни линии и с някои столици на европейските държави. Мрежата от шосейни пътища на Турция е явно недостатъчна; няма автомобилни пътища; асфалтираните пътища са много малко. Обаче през последните години с цел да се превърне Турция в стратегически плацдарм американците отделят голямо внимание на строителството на шосейни пътища, особено до съветската граница. В Турция има голямо значение кравиният транспорт.
- Българските портове Бургас и Сталин са съединени с общата железопътна мрежа на страната.
- В Народна република България е създаден флот за вътрешно съобщение по Дунава и по Черноморското крайбрежие. Поддържа се връзка по морските пътища със Съветския съюз, Румънската народна република и Турция; установено е съобщение по море с много портове на Средиземно море. С въздушни линии град Бургас и град Сталин са съединени със столицата на Републиката град София и някои други промишлени центрове на страната.
- Румънският порт Кюстенджа е свързан с редовни паракходни линии с порт Стамбул, много портове на Средиземно море, а също така с дунавските портове. Корабите на много линии заходват в порт Сулина, който има редовно пътническо съобщение с портовете на Дунава. Град Кюстенджа е свързан посредством железен път с общата железопътна мрежа на страната.
- Някои от реките, вливаща се в Черно море, са кораблавателни на по-голямо или по-малко протежение. Най-големите кораблавателни артерии са реките Дунав и Днепър.
- Населени пунктове и население.** Бреговете на Черно море са гъсто населени поради благоприятните природни условия. По Черноморското крайбрежие на СССР са разположени големите градове Одеса, Николаев, Херсон, Севастопол, Феодосия, Керч, Новоросийск, Туапсе, Сухуми, Поти и Батуми. Много от тях са важни промишлени центрове. Градовете Евпатория, Ялта, Сочи, Гагра са известни като курорти с всеобщо значение.
- Населението на Турция според преброяването през 1945 г. е 18 861 милиона човека; гъстотата на населението по данни от същото преброяване е 24,3 човека на 1 км². Средната гъстота на населението на Турция е много пъти по-малка в сравнение с редица страни в Европа, но е по-голяма от САЩ, Финландия, Иран. Черноморското крайбрежие на Турция е един от най-гъсто населените райони на страната. Според преброяването през 1935 г. в градовете на Турция живеят 23,2% от населението, а в селата — 76,8%.

- Официалната статистика на Турция отразява провежданата от правителството шовинистическа политика по националния въпрос и неправилно осветява въпроса за националния състав на населението на Турция. В материалите по преброяването въпросът за националната принадлежност е заменен с далеч неравнозначния въпрос за „майчиния език“. Според данните от преброяването през 1935 г. турският език е „майчин“ за 86% от населението, а кюрдският език — за 9,16% от населението. Останалите националности (езици) съставят 4,84% от населението, в това число араби 0,95%, гърци 0,67%, черкези 0,57%, лази 0,39%, грузинци 0,35%, арменци 0,35%, евреи 0,34%. Очевидно е, че приведените данни не определят националния състав на населението на Турция. Процентът на не-турското население безспорно е по-голям от това, което е показано в преброяването. В редица райони на страната турците не са болшинство от населението.
- Най-големият град на Турция е Стамбул; населението му по данни от преброяването през 1945 г. е 845 300 човека.
- Населението на Народна република България по данни от преброяването през 1946 г. е 7 028 милиона човека. По-голямата част от населението (около 38%) са българи. От другите националности най-много са турците (повече от 600 000), цигани (около 150 000), евреи (50 000), арменци (30 000), руси (20 000), румънци (7 000). По-малко количество има гърци, албанци, татари и други националности. Гъстотата на населението на Народна република България е 63,4 човека на 1 км². Тази гъстота е средна за европейските страни, но за България, като се има предвид планинският характер на нейната повърхност, тя е твърде голяма. В последните години в резултат на социалистическата индустриализация на страната се наблюдава бърз растеж на градското население. С всяка измината година расте числеността на работническата класа и трудовата интелигенция. Градовете Сталин и Бургас, които са разположени на брега на Черно море, са едни от най-големите градове на страната.
- Град Сталин освен това е известен като един от най-хубавите курорти на страната с много почивни станции.
- В Румънската народна република съгласно преброяването през 1948 г. живеят 15 873 милиона човека. Гъстотата на населението е равна на 66,8 човека на 1 км². Най-гъсто населени са предпланинските райони в централната част на страната. От общото число жители 23,4% живеят в градовете, а 76,6% — в селата. Обаче във връзка с индустриализацията на страната числеността на градското население постоянно нараства. По-голямата част от населението са румънци (85,7%). Най-много след румънците са унгарците (9,4%). Немците съставят 2,2% от населението. От другите националности живеят украинци и евреи.
- Най-големият град по Черноморското крайбрежие на Румъния е Кюстенджа. Сулина има значение само като порт.

- брежието имат телеграфна връзка. Но общо взето средствата за връзка в Турция са развити недостатъчно и задоволяват само минималните нужди на страната. През лятото между град Стамбул и столицата на Турция Анкара съществува редовно въздушно съобщение. Град Стамбул е свързан с въздушни линии и с някои столици на европейските държави. Мрежата от шосейни пътища на Турция е явно недостатъчна; няма автомобилни пътища; асфалтираните пътища са много малко. Обаче през последните години с цел да се превърне Турция в стратегически плацдарм американците отделят голямо внимание на строителството на шосейни пътища, особено до съветската граница. В Турция има голямо значение краваният транспорт. Българските портове Бургас и Сталин са съединени с общата железопътна мрежа на страната.
- 15 В Народна република България е създаден флот за вътрешно съобщение по Дунава и по Черноморското крайбрежие. Поддържа се връзка по морските пътища със Съветския съюз, Румънската народна република и Турция; установено е съобщение по море с много портове на Средиземно море. С въздушни линии град Бургас и град Сталин са съединени със столицата на Републиката град София и някои други промишлени центрове на страната.
- 20 Румънският порт Кюстенджа е свързан с редовни паракходни линии с порт Стамбул, много портове на Средиземно море, а също така с дунавските портове. Корабите на много линии заходят в порт Сулина, който има редовно пътническо съобщение с портовете на Дунава. Град Кюстенджа е свързан посредством железен път с общата железопътна мрежа на страната.
- 30 Някои от реките, вливащи се в Черно море, са корабоплавателни на по-голямо или по-малко протежение. Най-големите корабоплавателни артерии са реките Дунав и Днепър.
- 35 **Населени пунктове и население.** Бреговете на Черно море са гъсто населени поради благоприятните природни условия. По Черноморското крайбрежие на СССР са разположени големите градове Одеса, Николаев, Херсон, Севастопол, Феодосия, Керч, Новоросийск, Туапсе, Сухуми, Поти и Батуми. Много от тях са важни промишлени центрове. Градовете Евпатория, Ялта, Сочи, Гагра са известни като курорти с всеобщо значение.
- 40 Населението на Турция според преброяването през 1945 г. е 18 861 милиона човека; гъстотата на населението по данни от същото преброяване е 24.3 човека на 1 км². Средната гъстота на населението на Турция е много пъти по-малка в сравнение с редица страни в Европа, но е по-голяма от САЩ, Финландия, Иран. Черноморското крайбрежие на Турция е един от най-гъсто населените райони на страната. Според преброяването през 1935 г. в градовете на Турция живеят 23.2% от населението, а в селата — 76.8%.

- Официалната статистика на Турция отразява провежданата от правителството шовинистическа политика по националния въпрос и неправилно осветява въпроса за националния състав на населението на Турция. В материалите по преброяването въпросът за националната принадлежност е заменен с далеч неравнозначния въпрос за „майчиния език“. Според данните от преброяването през 1935 г. турският език е „майчин“ за 86% от населението, а кюрдският език — за 9.16% от населението. Останалите националности (езици) съставят 4.84% от населението, в това число араби 0.95%, гърци 0.67%, черкези 0.57%, лази 0.39%, грузинци 0.35%, арменци 0.35%, евреи 0.34%. Очевидно е, че приведените данни не определят националния състав на населението на Турция. Процентът на не-турското население безспорно е по-голям от това, което е показано в преброяването. В редица райони на страната турците не са болшинство от населението.
- 15 Най-големият град на Турция е Стамбул; населението му по данни от преброяването през 1945 г. е 845 300 човека.
- 20 Населението на Народна република България по данни от преброяването през 1946 г. е 7 028 милиона човека. По-голямата част от населението (около 88%) са българи. От другите националности най-много са турците (повече от 600 000), цигани (около 150 000), евреи (50 000), арменци (30 000), руси (20 000), румънци (7 000). По-малко количество има гърци, албанци, татари и други националности. Гъстотата на населението на Народна република България е 63.4 човека на 1 км². Тази гъстота е средна за европейските страни, но за България, като се има предвид планинският характер на нейната повърхност, тя е твърде голяма. В последните години в резултат на социалистическата индустриализация на страната се наблюдава бърз растеж на градското население. С всяка измината година расте числеността на работническата класа и трудовата интелигенция. Градовете Сталин и Бургас, които са разположени на брега на Черно море, са едни от най-големите градове на страната.
- 35 Град Сталин освен това е известен като един от най-хубавите курорти на страната с много почивни станции.
- 40 В Румънската народна република съгласно преброяването през 1948 г. живеят 15 873 милиона човека. Гъстотата на населението е равна на 66.8 човека на 1 км². Най-гъсто населени са предпланинските райони в централната част на страната. От общото число жители 23.4% живеят в градовете, а 76.6% — в селата. Обаче във връзка с индустриализацията на страната числеността на градското население постоянно нараства. По-голямата част от населението са румънци (85.7%). Най-много след румънците са унгарците (9.4%). Немците съставят 2.2% от населението. От другите националности живеят украинци и евреи.
- 45 Най-големият град по Черноморското крайбрежие на Румъния е Кюстенджа. Сулина има значение само като порт.

ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИ ОЧЕРК

Метеорологическа характеристика. Климат и време. Голяма част от крайбрежието на Черно море има климат, на-
 5 който е характерна топла влажна зима и горещо сухо лято.

Северозападното и северното крайбрежие на морето и част от Кримския полуостров имат степен климат, характеризиращ се със студена зима и сухо горещо лято.

10 Източното крайбрежие южно от порт Туапсе и южното крайбрежие от порт Трабзон до порт Самсун носят чертите на климата на влажни субтропици, отличаващ се с горещо лято и относително топла зима с изобилни валежи.

15 През зимата¹ времето по Черно море е неустойчиво и се характеризира с голяма облачност, повишена влажност, значително количество валежи, а в северната част освен това — наличие на доста ниски температури, причинени от нахлуването от североизток на студени въздушни маси. Значително развитие има циклоническата дейност, която най-много е развита в югоизточната част на морето.

20 През пролетта студентите североизточни ветрове се наблюдават рядко. В това време със западните и южните ветрове от Средиземно море идват топли въздушни маси, които, охлаждайки се постепенно над морето, способствуват за образуването на морски мъгли и задържат повишението на температурата на въздуха в крайбрежните райони. През месец май се забелязва преминаване към летния режим на времето, проявяват се бризи.

25 През лятото преобладава повсеместно антициклонално безоблачно и горещо време. По крайбрежието се наблюдават добре изразени бризи. В края на лятото има бури с гръмотевици, шквалове и изобилни валежи.

30 Първата половина на есента е топла, с много ясни дни. През втората половина на есента преобладава циклонално време: облачността се увеличава, количеството на валежите нараства.

35 Главните фактори, обуславящи формирането на климата на Черно море, са географското положение на морето, условията за циркулация на атмосферата, топлинното въздействие на морските води, характерът на бреговете и релефът на окръжаващата суша.

40 Положението на морето в сравнително ниските широти определя установяването на високи температури на въздуха и спомага за натрупване на топлина в морето, изразходването на която през студения период от годината чувствително смекчава климатическите условия на описвания район.

¹ Приети са календарните годишни сезони. Зима: декември—февруари; пролет: март—май; лято: юни—август и есен: септември—ноември.

Условията на общата атмосферна циркулация над морето се определят от изменението на интензивността и областта на разпространението на барическите центрове, действащи в атмосферата: през зимата — от силно развития гребен на азиатския антициклон (ос на повишено атмосферно налягане от антициклона), през лятото — от гребена на азорския антициклон. През зимата освен това има голямо значение циклоническата деятелност, а в преходните сезони — местната циркулация на атмосферата, зараждаща се под влиянието на температурните условия на постолащата повърхност.

10 Развитие през зимата на гребена на азиатския антициклон обуславя постъпването на студени маси от въздух в района на Черно море. Засилването на гребена на антициклона особено рязко е изразено през януари и февруари (налягането на въздуха достига 1018—1020 мб) и предизвиква над морето силни североизточни ветрове, носещи хладен и относително сух континентален въздух на умерените широти. Тоя въздух през зимата е преобладаващ над Черно море и предизвиква студено време с щормови ветрове, най-често по северното крайбрежие на морето. Освен това в мощните антициклони, идващи над Черно море от север, североизток и северозапад, може да влиза континентален или морски арктичен въздух. Обаче такива нахлувания се наблюдават рядко.

25 Отслабването на азиатския антициклон улеснява преминаването над Черно море на средиземноморските циклони, които се съпровождат с повишение на температурата на въздуха и ветрове от южни направления. Средиземноморските циклони пренасят обикновено тропически въздух, който, охлаждайки се над морето, придобива свойства, близки до въздуха на умерените широти. През този сезон рядко постъпва морски въздух на умерените широти.

30 През лятото Черно море се намира под влиянието на гребена на азорския антициклон, отделните ядра на който, разполагайки се над морето, способствуват за установяването на продължителен период с устойчиво време, с много сухи и ясни дни. Преобладаващ в това време е тропическият въздух, характеризиращ се с висока температура и ниска влажност. Налягането на въздуха през лятото е 1011—1013 мб.

40 Топлинното въздействие на морето се проявява в отделните му райони различно, което е свързано главно с характера на разпределението на дълбочините. Тук дълбоководната югоизточна и централна част на морето, притежаващи голям запас от топлина през зимата, чувствително смекчават температурния режим на въздуха над морето и съседното крайбрежие. Плътководната северозападна част на морето, която бързо се охлажда през зимата, оказва по-малко влияние на температурата на въздуха. Влиянието на морето се отразява също така върху уве-

личението на влажността на въздуха, което се отразява върху режима на валежите, мъглите и облачността.

Съществено влияние върху климата на отделните райони на морето оказват характерът на бреговете и релефът на окръжаващата суша. Северното крайбрежие с изключение на южната част на Кримския полуостров е най-много открито за непосредственото влияние на континенталните въздушни маси, има студена зима. Високият планински хребет на Кавказ защитава югоизточната част на морето от нахлувания на хладни въздушни маси от сушата и заедно с това създава условия за формирането тук на климат, какъвто имат влажните субтропици.

Най-студена е северозападната част на морето, където средната годишна температура на въздуха е равна на 10° . В Крим тя е малко по-висока и достига 12° . Най-топли райони на морето са източното и южното крайбрежие със средна годишна температура около 14° . Най-голямо различие в температурните условия на отделните райони на морето се отбелязват през зимата, когато средномесечните температури се колебаят от -2 до 9° . По северното крайбрежие през зимата средните температури на въздуха се колебаят от 0 до -2° , по югоизточното крайбрежие от -1 до 3° , а по южното — нарастват до $6-8^{\circ}$. През пролетта средномесечните температури над морето се колебаят от $2-9^{\circ}$ в началото на пролетта и до $15-17^{\circ}$ в края на пролетта.

През лятото разликата на средномесечните температури на въздуха в отделните райони на морето е малка и не надминава $3-5^{\circ}$. Летните температури на въздуха се отличават със сравнителното си постоянство и навсякъде са равни средно на $19-24^{\circ}$. Есента почти навсякъде е по-топла от пролетта.

Относителната влажност на въздуха през годината е доста голяма и средно се колебае от 70 до 80% . Най-голяма влажност в годината се наблюдава през зимата и достига средно $70-90\%$ за месец. През лятото относителната влажност на въздуха не надминава средно $60-75\%$ за месец. Изключение прави югоизточната част на морето, където вследствие на честите фьоновни ветрове през зимата влажността е по-малка, отколкото през лятото.

Ветрове и щормове. През зимата преобладаващи ветрове над морето са северните, североизточните и северозападните, а в югоизточната част на морето освен това нередки са ветровете от южни, югоизточни и източни направления. През лятото ветровете са сравнително неустойчиви по направление. Най-големи скорости на вятъра се наблюдават през зимата и се колебаят средно за месец от 5 до 14 м/сек. През лятото скоростта на вятъра е по-малка и средно се изменя в отделни райони от 2 до $5-6$ м/сек. Във всички части на морето максималните скорости на вятъра могат да достигнат $30-35$ м/сек., а на

места — 40 м/сек., но по крайбрежията, защитени с планини, скоростта на вятъра е значително по-малка.

Щормове в Черно море се наблюдават доста често, особено през зимата. С най-голяма продължителност през тоя сезон се отличават североизточните щормове, които обикновено се придружават със силни понижения на температурата, валежи на сняг и „пушене“ на морето. През пролетта се наблюдават западни и северозападни щормове, които се придружават с неустойчиво облачно време. Южни щормове се отбелязват по-рядко и за тях е характерно време с по-малка облачност.

През зимата в северозападната част на морето преобладават северозападни, северни и североизточни ветрове, общата повтораемост на които се изменя в отделните месеци от 47 до 51% . През пролетта заедно със северозападните и северните ветрове забележимо развитие получават южните и югоизточните ветрове с повтораемост до $29-43\%$. През лятото преобладават северозападните и югоизточните ветрове, повтораемостта на които достига $38-42\%$. През есента вятърът има по-малко устойчив характер. Средното годишно число дни с щорм е равно на 40 . Най-голяма повтораемост на щормовете се пада на зимата, когато се наблюдават до 14 дни с щорм за сезон. Дните с щил са редки и повтораемостта им не надминава $4-7\%$ за сезон.

В източната част на морето през зимата и пролетта преобладават североизточните и югоизточните ветрове, повтораемостта на които достига $46-55\%$. През пролетта, освен изброените ветрове, се отбелязват ветрове от южната четвърт ($14-19\%$). През лятото често се наблюдават североизточни и северни ($31-45\%$), както и югозападни ветрове ($15-19\%$). През есента се увеличава повтораемостта на североизточните и северните ветрове, която достига $47-55\%$. Броят на дните с щорм е средно 55 за година. Щормове най-често се наблюдават през зимата, когато числото на щормовите дни е равно на 20 . Дни с щил често се наблюдават през лятото и съставят средно $13-17\%$ за месец.

По южното крайбрежие през зимата преобладават южни и източни ветрове, повтораемостта на които общо е равна на $30-34\%$. През пролетта господствуват източните ветрове ($22-26\%$), както и ветрове от североизточното направление (16%). През лятото преобладават северозападни и западни ветрове с повтораемост, достигаща $40-44\%$. През есента отново нараства повтораемостта на южните и източните ветрове ($33-34\%$). Броят на дните с щорм в отделните пунктове на крайбрежието достига до 50 за година. Дни с щил често се отбелязват през пролетта, когато повтораемостта им е равна средно на 22% .

В северната част на западното крайбрежие на морето през зимата преобладават северозападните и северните ветрове

по крайбрежието се наблюдава сняг. Падналият сняг обаче бързо се стопява и само в отделни пунктове се запазва няколко дни.

- Особени метеорологични явления.** Гръмотевичните явления по Черно море най-често се наблюдават от май до септември, когато се отбелязват средно от 1 до 8 дни с гръмотевици на месец. През зимата гръмотевиците са редки — не повече от един ден в месеца.

- Смърчове на море се наблюдават главно през лятото, когато могат да достигнат голяма сила и да причинят значителни разрушения. Град пада предимно през април и май. Броят на дните, в които вали град, обаче е малко и не надминава 1—2 на година. Поледица се наблюдава по северното крайбрежие на морето през зимата и в началото на пролетта не повече от един ден на месец. Снежните бури са редки. В северната и северозападната част на морето броят на дните със снежни бури се колебае от 3 до 6 на година. В другите райони на морето се наблюдават не повече от 1 до 5 дни със снежни бури в течение на 10 години.

- Хидрологическа характеристика.** Хидрологическият режим на морето се определя главно от стичащата се от сушата в морето вода, от характера на водообмена през проливите, както и от климатическите и физико-географските особености на района. Стичащата се от сушата вода съществено влияе върху условията и характера на разпределянето на температурата, солеността и плътността на водата в крайбрежната зона на морето. Това влияние най-рязко е изразено през зимата при северозападното и западното крайбрежие на морето, където притокът на сладки речни води е най-голям. В откритата част на морето разпределянето на температурата, солеността и плътността на водата е по-малко свързано с речното стичане и има по-еднообразен характер.

- Постъпващите през Босфора по-солени води от Мраморно море запълват дълбочините на Черно море и възпрепятствуват развитието на вертикалната циркулация на водните маси, което е особеност за това море.

- Голямо влияние върху хидрологичния режим на морето оказват климатическите особености на района. Така многото ясни и горещи дни спомагат за затоплянето на водата на значителна дълбочина, което оказва влияние върху замръзването на морето през зимата.

- Немалко значение за формирането на хидрологичния режим на Черно море имат физико-географските особености на морето. Така например малката нарязаност на бреговата линия и липсата на острови и отмели благоприятствуват за развитието на вълните и до известна степен се отразяват върху формирането на системата на морските течения.

- Термическият режим на откритото море се отличава с устойчивост, какар че в повърхностния слой на водата сезонните колебания на температурата са твърде значителни. През зимата в открито море средната температура на водата на повърхността е 7—8°, а в края на пролетта тя е равна средно на 13—17°, а през лятото достига 21—23°. През есента температурата се понижава и в края на есента тя не надминава 10—12°. Най-ниски температури през зимата се отбелязват в северозападната част на морето и в някои райони при западното крайбрежие, където температурата може да спадне до 0—1°. През пролетта температурата на водата бързо се повишава и в края на пролетта достига средно 14—18°. През лятото температурата на водата варира от 20 до 26°, а през октомври тя намалява до 7—9° в северозападната част и до 11—16° в другите части на морето. Най-големите годишни амплитуди на колебанията на температурата достигат 17—18°, а понякога — 20°. В плитководните райони амплитудата на колебанията на температурата нараства средно 3 години до 25—27°.

- Солеността на водата в повърхностния слой се разпределя сравнително равномерно и е равна на 18·3‰ в открито море и 17·5‰ в крайбрежната зона. Изключение прави северозападната част на морето, където солеността близо до устията на реките може да се понижи до 1‰ и по-малко. Годишният ход на солеността е изразен ясно само при устията на реките. Така например увеличеният приток на сладки води през пролетта и в първата половина на лятото предизвиква тук понижение на солеността почти до пълно опресняване. По-късно, когато притокът на вода от сушата постепенно се намалява, солеността се увеличава и достига през зимата най-големите значения.

- Плътността на водата през годината се изменя средно от 0·9988 до 1·0150. Най-голямата плътност се отбелязва през зимата, когато тя е равна 1·014—1·015 в откритата част на морето и 1·013—1·014 в неговата прибрежна зона. Най-малка плътност се наблюдава през лятото и не превишава в открито море 1·009—1·010, а в крайбрежната зона 1·006—1·008.

- Колебания на нивото и приливи.** Средното многогодишно ниво на Черно море лежи под нулата на кронщадския пегел на 33 ± 2 см и се изменя в отделните пунктове на крайбрежието от 27 до 43 см. Годишният ход на нивото се характеризира с максимум през май—юли и минимум през октомври—ноември, на места през януари—февруари. Най-големите многогодишни амплитуди на колебанията на нивото не превишават обикновено 1 м. Изключение прави северозападната част на морето, където те могат да достигнат 2 м, а в устията на отделните реки — 4 м.

При Кримското и Кавказното крайбрежие на морето величината на колебанията на нивото, предизвикани от духаците

ветрове, е равна на 40—60 см, а при северозападното крайбрежие тя достига 2 м. Ветровете от северната четвърт са сгонни за източното и нагонни за южното крайбрежие, а южните ветрове, обратно, са сгонни за южното и нагонни за източното крайбрежие.

Понякога в морето се наблюдават сейшеви колебания на нивото, периодът на които се изменя от няколко минути до денонощие, а величината им — от няколко милиметра до 60 см.

Приливо-отливните колебания на нивото са незначителни, не превишават 10 см и в повечето случаи се намаляват от сгонно-нагонните и отчасти от сейшевите колебания на морското ниво.

Течения. Режимът на теченията в Черно море се формира под влияние на въздействието на вятъра, стичащата се в морето вода от материка, разпределението на плътността на водата, очертанията на бреговете и характера на релефа на морското дъно. Главен фактор, определящ системата на повърхностните течения, е вятърът. Останалите фактори в една или друга степен участвуват в образуването на теченията, при което тяхната променливост определя главно непостоянството на теченията по време и пространство.

Според режима на теченията морето може да се раздели на три зони: зона на основната струя на теченията, зона на прибрежните кръгообращения и зона на слабите течения.

Зоната на основната струя на течението се разполага на 2—5 мили от брега и обхваща цялото море с полоса, широка от 23 до 35 мили. Теченията тук се отличават с относително устойчив режим и почти не са подложени на влиянието на бреговете. Скоростта на теченията е равна на 0.5—1.2 възла, но при силни и щормови ветрове може да достигне 2—3 възла. Преобладаващото направление в зоната на основната струя на теченията е направлението покрай брега срещу посоката на часовниковата стрелка. Значително рядко теченията имат обратно направление, което обикновено е малко устойчиво и след прекратяването на предизвикателите го ветрове бързо се заменя от преобладаващото. Стичащата се в морето вода от материка през пролетта и в началото на лятото спомага за увеличаване на скоростта на преобладаващото течение (до 0.8—1 възел) и за повишаване на устойчивостта му, особено при западното и юго-западното крайбрежие на морето.

В зоната на прибрежните кръгообращения върху режима на теченията освен вятъра оказват влияние стичащата се в морето вода от материка и очертанията на бреговата линия. Кръгообращенията са изразени най-ясно в заливите и бухтите, където те са насочени по посока на часовниковата стрелка при преобладаващо направление на основната струя на теченията, и срещу посоката на часовниковата стрелка — при обратно направление. При сравнително праволинейните брегове теченията са насочени също така, както и в основната струя. Скоростта на

течението в кръгообращението е обикновено 0.2—0.5 възла, а при праволинейните брегове често се наблюдават скорости със значения 0.5—0.6 възла, които само при издаващите се в морето носове се увеличават до скоростта на основната струя.

Зоната на слабите течения се разполага в централната част на морето и се характеризира с чисто дрейфови течения. Направлението на течението в тази зона се отклонява на 45° вдясно от направлението на вятъра, а скоростта му е 0.1—0.3 възла.

Керченски пролив. Преобладаващо течение е течението от Азовско море, което се наблюдава при щил и ветрове от северните направления. При ветрове от южните направления се наблюдава течение, идващо от Черно море. Средните скорости на теченията при слаби ветрове от северните направления са равни на 0.3—0.5 възла в северната и южната част на пролива и 0.5—0.7 възла — в средната му част. При умерени южни ветрове средните скорости на теченията в южната част на пролива са равни на 0.3—0.5 възла, а в северната част се увеличават до 0.5—0.7 възла.

Босфорски пролив. В пролива се наблюдават горно (повърхностно) и долно (дълбочинно) течение, границата между които се повдига по направление от Черно море към Мраморно море. Поради това долното течение се придвижва като обикновена река.

Основната струя на горното течение избира на повърхността най-краткия път, плътно минавайки издадените носове и преминавайки бухтите. В бухтите се образуват постоянни кръгообращения, насочени в бухтите на левия (азиатския) бряг (срещу посоката на часовниковата стрелка), а в бухтите на десния (европейския) бряг — вдясно (по посока на часовниковата стрелка). Част от кръговото течение, имаща направление, противоположно на основното, се нарича обикновено „бурунно“ или „прибойно“ течение.

Обикновената схема на повърхностното течение в Босфорския пролив има следния вид (по С. О. Макаров).

Ст Черно море течението навлиза в пролива, без да има ясно изразен талвег, и върви по средата на пролива. В бухта Кечелик се образува местно кръгообращение на водата обратно на посоката на часовниковата стрелка. Аналогична циркулация се отбелязва и в бухтата между носове Фил и Пойраз.

Течението обхожда бухта Умур по нейния външен край, понеже банките Умурери, разположени само на няколко метра под повърхността на водата, позволяват да протичат над тях само неголеми маси вода. В самата бухта съществува течение, което отива на юг и образува при източния бряг местно кръгообращение на водата. Такива кръгообращения се образуват и в малката бухта срещу село Анадолю Каваџ и в бухтата Бююкдере. В последната бухта между нос Телитаби и мал-

ката скала на южната страна на бухтата се намират три големи кръгообращения.

Южно от нос Селви течението плътно приближава до европейския бряг на пролива. При азиатския бряг на пролива в бухтата Бейкозлиманъ се пораждат кръгообращения на водата. При траверса на бухта Истинье течението отново се отдалечава от европейския бряг и се насочва към азиатския бряг на пролива.

По-нататък, в почти правата и най-тесна част на пролива, горното течение се разпространява по цялата площ на пролива, а след това във връзка с неговия завой към югозапад талвегът му се притиска отначало към европейския (при селото Румелихисаръ), а след това към азиатския (при селото Кандили) бряг на пролива. При това до противоположните брегове се образуват кръгообращения на водата. След това чак до селото Ченгелкьой талвегът на течението върви по средата на пролива с малки кръгообращения в извивките на бреговете при селата Ваникьой, Ченгелкьой, Арнауткьой и Куручешме. По-нататък, до град Ускюдар, течението върви близо до азиатския бряг, макар че поради наличието на широка противоположна на основното течение полоса то не приближава плътно до брега. Повърхностното течение отчасти заглежда в бухтата Халич.

Характерна особеност за режима на горното течение е наличието на доста широко противотечение по цялото протежение на пролива от порт Галата до селото Румелихисаръ, където само издадените части на брега при селата Ортакьой, Арнауткьой и нос Дефтердар разкъсват противотечението на редица дълги местни кръгообращения. Изобщо всяка даже малка бухта има свое местно кръгообращение, от което често се отделят нови кръгообращения, въртящи се в противоположно направление.

Направленията на горното и долното течение рядко биват право противоположни. Често те се разполагат под прав ъгъл, а понякога са насочени в една страна, което намира място при резките завой на пролива, където талвезите на теченията се разполагат до противоположните брегове.

В района на порт Галата течението се разпространява близо до брега, до самото дъно, т. е. горното и долното течение тук имат една и съща посока. При нос Кюйбаши долното течение образува голямо местно кръгообращение, противотечението на което на дълбочина 50—70 м върви към юг, по направление на горното течение.

В теснините на Босфорския пролив скоростта на течението достига 1.9 възла. При бухта Истинье скоростта на течението до известна степен се намалява и в бухта Бейкозлиманъ, а също така в участъка от селото Анадолу Кавагъ до нос Фил не превишава 1.3 възла. В северната част на Босфора, където

горното течение се простира до големи дълбочини, скоростта му обикновено е по-малка от 1.5 възла. Между бухтата Истинье и селото Арнауткьой скоростта на течението е още голяма, а по-нататък, към юг, тя е приблизително равна на 1.5—2 възла. Най-голяма скорост на горното течение се наблюдава по талвега на течението и е равна средно на 1.8—1.9 възла. Обикновено големи скорости на течението се срещат между селото Беникьой и нос Дефтердар (2.1—2.9 възла).

С увеличаване на дълбочината скоростта на течението се намалява. Минималната скорост на течението обикновено се намира няколко метра над долната граница на горното течение и се колебае от 0.2 до 0.6 възла. Общо взето скоростта на течението се намалява при приближаване към бреговете. Захождащите в бухтите противотечения имат обикновено твърде малка скорост. Скоростите на долното течение са равни средно на 1.8 възла, т. е. те са от такъв характер, както и скоростите на горното течение. По дължината на пролива скоростта на долното течение се разпределя по-равномерно, отколкото скоростта на горното течение, и се изменя от 1.3 до 2.4 възла. Долното течение се повдига бавно от Мраморно море към възвишеното дъно около град Стамбул и след това тече по силно наклонено дъно със скорост 1.9—2.4 възла до селото Арнауткьой. Прагът при селото Румелихисаръ задържа течението, поради това при бухта Бебеккьой скоростта му не е по-голяма от тая при южния вход в Босфорския пролив, където тя е равна на 1.5 възла.

Изложената по-горе система на теченията в Босфора изпитва периодически и неперидически изменения. Периодическите колебания се предизвикват от годишния ход на изменението на нивото на водата в Черно море. Така например повдигането на водата през пролетта усилва повърхностното течение. През лятото вследствие на намалението на стичащата се в морето вода и усиленото изпарение нивото на морето се понижава и във връзка с това скоростта на горното течение се намалява. Неперидическите изменения на теченията се предизвикват главно от ветровете. Така например преобладаващите североизточни ветрове чувствително усилват скоростта на горното течение. Продължителните и силни южни ветрове забавят течението и понякога могат да го върнат в обратна страна.

Вълнение. Честата повторемост на силните ветрове, значителните размери на Черно море, наличието на големи дълбочини, както и малката нарязаност на бреговата линия обуславят развиването на силно вълнение, което в западната част на морето се наблюдава по-често, отколкото в източната. Така например в западната част на морето вероятността за вълнение 4 бала и повече се колебае от 20—30%, през лятото до 60%, през зимата, а вероятността за вълнение 6 бала и повече

ката скала на южната страна на бухтата се намират три големи кръгообращения.

Южно от нос Селви течението плътно приближава до европейския бряг на пролива. При азиатския бряг на пролива в бухтата Бейкозлиманъ се поражда кръгообращение на водата. При траверса на бухта Истинье течението отново се отдалечава от европейския бряг и се насочва към азиатския бряг на пролива.

По-нататък, в почти правата и най-тесна част на пролива, горното течение се разпростира по цялата площ на пролива, а след това във връзка с неговия завои към югозапад талвегът му се притиска отначало към европейския (при селото Румелихисаръ), а след това към азиатския (при селото Кандилли) бряг на пролива. При това до противоположните брегове се образуват кръгообращения на водата. След това чак до селото Ченгелкой талвегът на течението върви по средата на пролива с малки кръгообращения в извивките на бреговете при селата Ваникой, Ченгелкой, Арнауткой и Куручешме. По-нататък, до град Ускюдар, течението върви близо до азиатския бряг, макар че поради наличието на широка противоположна на основното течение полоса то не приближава плътно до брега. Повърхностното течение отчасти захожда в бухтата Халич.

Характерна особеност за режима на горното течение е наличието на доста широко противотечение по цялото протежение на пролива от порт Галата до селото Румелихисаръ, където само издадените части на брега при селата Ортакой, Арнауткой и нос Дефтердар разкъсват противотечението на редица дълги местни кръгообращения. Изобщо всяка даже малка бухта има свое местно кръгообращение, от което често се отделят нови кръгообращения, въртящи се в противоположно направление.

Направленията на горното и долното течение рядко биват право противоположни. Често те се разполагат под прав ъгъл, а понякога са насочени в една страна, което намира място при резките завои на пролива, където талвезите на теченията се разполагат до противоположните брегове.

В района на порт Галата течението се разпространява близо до брега, до самото дъно, т.е. горното и долното течение тук имат една и съща посока. При нос Кюйбаши долното течение образува голямо местно кръгообращение, противотечението на което на дълбочина 50—70 м върви към юг, по направление на горното течение.

В теснините на Босфорския пролив скоростта на течението достига 1-9 възла. При бухта Истинье скоростта на течението до известна степен се намалява и в бухта Бейкозлиманъ, а също така в участъка от селото Анадолу Кавагъ до нос Фид не превишава 1-3 възла. В северната част на Босфора, където

горното течение се простира до големи дълбочини, скоростта му обикновено е по-малка от 1-5 възла. Между бухтата Истинье и селото Арнауткой скоростта на течението е още голяма, а по-нататък, към юг, тя е приблизително равна на 1-5—2 възла. Най-голяма скорост на горното течение се наблюдава по талвега на течението и е равна средно на 1-8—1-9 възла. Обикновено големи скорости на течението се срещат между селото Ениккой и нос Дефтердар (2-1—2-9 възла).

С увеличаване на дълбочината скоростта на течението се намалява. Минималната скорост на течението обикновено се намира няколко метра над долната граница на горното течение и се колебае от 0-2 до 0-6 възла. Общо взето скоростта на течението се намалява при приближаване към бреговете. Захождащите в бухтите противотечения имат обикновено твърде малка скорост. Скоростите на долното течение са равни средно на 1-8 възла, т.е. те са от такъв характер, както и скоростите на горното течение. По дължината на пролива скоростта на долното течение се разпределя по-равномерно, отколкото скоростта на горното течение, и се изменя от 1-3 до 2-4 възла. Долното течение се повдига бавно от Мраморно море към възвишеното дъно около град Стамбул и след това тече по силно наклонено дъно със скорост 1-9—2-4 възла до селото Арнауткой. Прагът при селото Румелихисаръ задържа течението, поради това при бухта Бебеккой скоростта му не е по-голяма от тая при южния вход в Босфорския пролив, където тя е равна на 1-5 възла.

Изложената по-горе система на теченията в Босфора изпитва периодически и непериодически изменения. Периодическите колебания се предизвикват от годишния ход на изменението на нивото на водата в Черно море. Така например повдигането на водата през пролетта усилва повърхностното течение. През лятото вследствие на намалението на стичащата се в морето вода и усиленото изпарение нивото на морето се понижава и във връзка с това скоростта на горното течение се намалява. Непериодическите изменения на теченията се предизвикват главно от ветровете. Така например преобладаващите североизточни ветрове чувствително усилват скоростта на горното течение. Продължителните и силни южни ветрове забавят течението и понякога могат да го върнат в обратна страна.

Вълнение. Честата повторямост на силните ветрове, значителните размери на Черно море, наличието на големи дълбочини, както и малката нарязаност на бреговата линия обуславят развиването на силно вълнение, което в западната част на морето се наблюдава по-често, отколкото в източната. Така например в западната част на морето вероятността за вълнение 4 бала и повече се колебае от 20—30%, през лятото до 60%, през зимата, а вероятността за вълнение 6 бала и повече

не превишава 5% през лятото и 20—25% през зимата; в източната част на морето вероятността за вълнение 4 бала и повече е 10—20% през лятото и 30—35% през зимата, а вероятността за вълнение 6 бала и повече е равна на 10—15% през зимата и около нула през лятото.

5 През зимата в открито море най-често се наблюдава вълнение от северните направления, предимно от североизток. През лятото в западната част на морето преобладава вълнение от северно и североизточно направление, а в източната част — от северозападно.

10 Зиб в открито море най-често се отбелязва в източната част на морето. Повторяемостта на зиб от 4 бала и повече съставя в открито море 10—30%. Вероятността за зиб от 6 до 9 бала не превишава 2—10%. Повторяемостта на случаите с ции се колебае от 1 до 3% в централната и до 15% в югоизточната част на морето.

15 **Ледови режим.** В Черно море замръзват отделни райони покрай северното и северозападното крайбрежие, където ледът затруднява корабоплаването и става причина за прекратяване на навигацията за продължително или за по-кратко време.

20 В суровите зими ледът може да се разпространи покрай западното крайбрежие на морето до Бургаския залив и на юг, а в изключително сурови зими — до Босфорския пролив. В отделни години може да се образува тънък лед в порт Стамбул.

25 В много меките зими с непрекъснат лед се покриват само лиманите, заливите и отделните бухтички по северозападното крайбрежие на морето. Най-откритите участъци на северозападната част на морето напълно замръзват само в суровите зими.

30 Образуването на леда обикновено започва в средата на декември преди всичко при устията на реките Днепър, Буг, Днестър, а също така при северните брегове на Джарилгачката бухта. 8—10 дни след появяването на леда настъпва пълно замръзване на целия Днепровбугски лиман. Размръзването му и очистиането от леда стават в края на февруари и началото на март отначало в открито море, а след това в лиманите и бухтите. В края на март морето напълно се освобождава от леда.

35 През цялата зима, особено в началото на ледения период, ледената покривка е твърде неустойчива. В зависимост от изменението на времето нееднократно се наблюдава размръзване и замръзване на морето, очистиане и появяване на леда. Вятърът от южните румбове със сила 4—6 бала предизвиква натрупване на ледени блокове един върху друг, а ветровете от северните румбове начупват леда и го изнасят от лиманите и бухтите в открито море. Често ледът се образува на място, обаче в Днепърския и Днестърския лиман при формирането

на непрекъснатата ледена покривка участвуват и донесен от реките лед, а в Керченския пролив — от Азовско море.

5 **Хидробиологическа характеристика.** Във водите на Черно море се срещат дървояди (сборна група животни, включваща някои представители от класата на двукрилите мекотели и от класата на раковините), причиняващи големи повреди както на дървените кораби, така и на портоните съоръжения.

10 Главни вредители са терединидите (Teredinidae) и лимнория (Limnoria).

Терединидите нанасят най-голяма вреда през лятото.

Семейството лимнория е представител на раковидните дървояди, които се срещат почти навсякъде. На жизнената дейност на раковидните дървояди влияе главно солеността на водата.

15 Освен морските дървояди се наблюдават още ласекоми дървояди — нацерда (Naccorda Melanura), които имат вид на червен бръмбар с дължина от 9 до 13 мм, понасящи в ограничена степен морските условия. Последният нанася големи вреди на бреговите сваи.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ВЪВ ВОДИТЕ НА СССР

(Извлечения от закони, правила и инструкции)

Правила за плаване за съветските морски кораби

25 При среща на кораби, плаващи под търговския флаг на Съветския съюз, с военни кораби от ВМС на СССР, освен Правилата за предпазване съдовете от сблъскване на море (ППСС), трябва да се има предвид следното:

30 1. Търговските кораби на СССР във всички случаи са длъжни да дават път на съединения от военни кораби, да не преминават през техния строй и да не се приближават към военните кораби, извършващи специални упражнения или стрелби, което се означава с вдигането на флага „Б“ („В“) по Международния свод.

35 През нощта флагът „Б“ („В“) се заменя с червен клотик. 2. В открито море търговските кораби не трябва да се приближават до военните кораби на разстояние, по-малко от 20 кабелта.

3. Ако обстановката налага търговският кораб да застопори машината, то той е задължен да вдигне флаг „Р“ („R“) по Международния свод.

40 4. При плаване в теснини и райони, опасни в навигационно отношение, трябва да се имат за ръководство указанията, които се дават от командуването на флота чрез местните хидрографни отделения.

3 Лощия на Черно море

33

5. Разминаването с единични военни кораби, които не са заети с провеждането на специални упражнения, се извършва в съответствие с ППСС.

6. През нощта за означаване на военните кораби при среща с търговски кораби първите са задължени да включат на видно място два огъня: горния — бял, долния — червен (гафелни), видими по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 3 мили.

7. Всички кораби, които нарушават тия правила, ще бъдат задържани, а капитаните им ще бъдат привличани към отговорност.

Положение за районите с ограничение на свободния път за плаване и правила за плаване в тях

1. Понякога е необходимо да се забрани влизането на корабите в известни прибрежни райони на СССР или да се ограничи свободното избиране на пътя при плаване в тях. За тия случаи в Известията до мореплавателите и в лоциите се обявяват съответни ограничителни правила; в крайни, нетърпящи отлагане случаи, когато съответното известие не може да бъде своевременно доведено до знанието на мореплавателите, в такива райони се установява особена „Предупредителна служба“, която се възлага на специални кораби, брандвахти или брегови постове.

2. Поради това при приближаване към бреговете на СССР на мореплавателите се препоръчва внимателно да наблюдават за сигналите на предупредителната служба, описани в т. 4 и 5 на настоящите правила.

3. При влизане в райони, където изборът на свободен път за плаване е ограничен или където е установена предупредителна служба, на мореплавателите се препоръчва в интерес на безопасността строго да спазват всички обявени правила, както и напълно да се подчиняват на всички допълнителни указания по линия на предупредителната служба.

4. Отличителните знаци на корабите, брандвахтите или бреговите постове, носещи предупредителната служба, са:

а) деном — триъгълен син флаг;

б) нощем — три сини, вертикално разположени огънове, които се вдигат на гафела.

5. Ако влизането или плаването в даден район е закрито, корабът, брандвахтата или бреговият пост, носещ предупредителната служба, в допълнение към отличителния знак, указан в т. 4 на настоящите правила, вдига:

а) деном — три вертикално разположени червени шара;

б) нощем — три вертикално разположени червени огънове.

6. Ако влизането или плаването в даден район не е закрито и от предупредителната служба не бъде подаден особен сигнал или указание за реда на по-нататъшното плаване, то корабът може да отиде към своето местоназначение, като при това спазва правилата, обявени в Известията до мореплавателите и в лоциите.

Ако в дадения район се намират военни кораби и ако за плаването в него не са обявени каквито и да са особени правила и не са получени специални указания от предупредителната служба, то мореплавателите са длъжни така да разполагат курсовете на своите кораби, че да не преминават между военните кораби и да избягнат възможността за сблъскване с тях.

7. Необходимо е лоцманите да бъдат своевременно осведомени за правилата, от които трябва строго да се ръководят при ограничаване на свободния за плаване път.

За крепостните зони и правила за плаване в тях

Понякога може да се наложи да се установи в известни райони, граничещи със СССР, особен вид режим на плаване, който няма временен характер, а е постоянен. Такива райони по-нататък ще бъдат наричани „крепостни зони“.

Всички кораби, плаващи във водите, граничещи със СССР, са задължени строго да се придържат към обявените по-долу правила за плаване в крепостните зони на СССР.

Сведения за районите, обявени за крепостни зони, се публикуват в Известията до мореплавателите, издавани от Хидрографното управление на военно-морските сили (ГУ ВМС).

Правила за плаване в крепостните зони на СССР

1. Настоящите правила се отнасят за всички търговски кораби от задграничното плаване както на Съветския съюз, така и за чуждестранните.

2. Крепостните зони се обявяват в Известията до мореплавателите на ГУ ВМС и позоваването на тяхното незнание не може да служи като основание за отклонение от отговорност при нарушаването им.

3. Нито един търговски кораб от задграничното плаване както на СССР, така и чуждестранен не може да влезе в крепостната зона или да излезе от нея без предварително за това разрешение.

4. Когато се налага да се премине през крепостната зона, за да се влезе в един от откритите за влизане на търговските кораби от задгранично плаване портове, редът за влизане в крепостната зона се регламентира при всеки отделен случай със специални оповестявания.

4. При всички случаи преминаването на търговските кораби през крепостните зони без лоджани се забранява.

При преминаване през крепостната зона капитанът на кораба е длъжен да изпълни незабавно всички указания на лоджана във връзка с осигуряване режима на плаването в дадената зона (затъмнение, отдалечаване на личния състав от горната палуба и пр.).

5. През нощта всички търговски кораби преминават през крепостната зона само с установените огньове, ако за затъмнението на корабите не е било направено специално уведомяване или за това не е било дадено указание от лоджана.

Денем корабите са длъжни да носят кърмови флаг, вимпела на параходството (компанията) и своите позивни.

6. На всички кораби, преминаващи през крепостната зона, се забранява да застават на котва на разстояние, по-близо от 3 кабелта от оста на оградения фарватер и препоръчан курс.

7. При всички случаи търговските кораби са длъжни да дават път на военните кораби, без да пречат на техните действия и маневриране.

8. При падане на мъгла преминаването на търговските кораби през крепостните зони се забранява.

За забранените за плаване и котвени стоянки райони

Понякога е необходимо да се забрани на корабите плаването и заставането на котва във водите на известни крайбрежни райони на СССР. За тия случаи в Известията до мореплавателите на ГУ ВМС се обявяват границите на районите, в които се забранява плаването и заставането на котва на всички кораби без изключение.

Тия райони се обявяват за продължителен период от време и по-нататък ще бъдат наричани „райони, забранени за плаване“.

Районите, в които се забранява само заставането на котва, са постоянни и по-нататък ще бъдат наричани „райони, забранени за котвени стоянки“.

Границите на районите, забранени за плаване и котвени стоянки, трябва да се нанасят на картите по И. М. ГУ ВМС, които карти трябва да се имат за ръководство при плаване.

Извлечение от Положението за охрана на държавните граници на СССР. За граничните полоси

9. За охрана на държавната граница на СССР се установяват:

в) по морската граница — морска полоса, определена от линията на най-големия отлив както на материка, така и на островите, с ширина 12 мили, с изключение на случаите, предвидени в международните съглашения на СССР.

Ред за охрана на границите

На вода

23. По цялото протежение на държавните водни граници на СССР, а също така по морската полоса (т. „в“, ст. 9) на откритите морета, мисии крайбрежието на СССР, всички невоенни кораби, без разлика на флага, подлежат на надзор от страна на граничната охрана на Министерството на вътрешните работи (МВД).

Забележка. Настоящата статия се отнася и за невоенни летателни и въздухоплавателни апарати.

24. По отношение на военните кораби, без разлика на флага, граничният надзор се осъществява по особени правила.

25. Невоенните кораби, без разлика на флага, могат да бъдат спрени и прегледани от граничната охрана в район, който се намира под ведомството на граничната охрана на Министерството на вътрешните работи. Капитанът на прегледания кораб е длъжен да покаже всички намиращи се у него документи — както корабни, така и за товара.

Забележка. Сигналът за спиране се дава от корабите на граничната охрана на Министерството на вътрешните работи: денем — чрез вдигане на мачтата установения за това международен сигнал; нощем — с вдигане на мачтата (над топлопния огън) два вертикално разположени зелени огньове. Корабът, на който е даден сигнал, е длъжен да спре и може да продължи движението само след получаване на разрешение за това от кораба, който го е спрял.

26. Невоенните кораби, без разлика на флага, могат да бъдат задържани в случаите:

а) когато капитанът не покаже всички необходими документи — както корабни, така и за товарите;

б) когато от кораба се извършва в пределите¹ на морската полоса (т. „в“, ст. 9) или в бреговите пунктове, непредвидени в ст. 7, натоварване или разтоварване на товари или качване или слизване на хора, ако за такова товарене, разтоварване, качване или слизване няма необходимото разрешение;

в) когато в пределите на морската полоса (т. „в“, ст. 9) корабът се занимава с ловене на риба или животни или друг морски поминък в забранената зона или макар и в разрешената зона, но извършва този лов или поминък без необходимите за това документи или го извършва по незаконен начин.

28. При откриване на невоенен кораб, без разлика на флага, на лица, които са проникнали в него с цел да излязат без установеното разрешение от пределите на СССР, или на лица, извършили престъпление и подлежащи на задържане въз основа на законодателството в СССР и съюзните републики, то на задържане подлежат само указаните лица, но не и корабът.

При откриване в кораба на лица, намиращи се на него с цел да слезат на територията на СССР без необходимото разрешение, то същите не се снемат от кораба, а се оставят на него под отговорността на капитана на кораба и не се допускат на брега.

Забележка. При наличие на незаконни действия от страна на кораба под флага на СССР в случаите, указани в част първа на настоящата статия, корабът може да бъде задържан.

29. За преглеждането или задържането на кораба се съставя особен акт, който се подписва както от съответния началник на гранична охрана, така и от капитана на прегледания или задържан кораб.

В случай, когато при прегледа не е открито нарушение на законите и правилата, акт може да не се съставя, ако не последва искане за това от капитана на прегледания кораб.

Актът се пише на руски език и се подписва от двете страни. Ако капитанът на задържания или прегледания кораб при подписването на акта поиска копие от същия, последното му се предава незабавно на руски език. Ако пък обстоятелствата препятствуват незабавното даване копие от акта, то такова се изпраща на адрес, указан от капитана на прегледания кораб.

30. В случай на задържане на кораба от капитана се вземат всички корабни и товарни документи и на същите се прави общ опис. Документите се подписват, прошнуроват, подпечатват се с печатите на съответния началник на граничната охрана и капитана на кораба и се прилагат към акта.

31. Ако капитанът на спрения или задържания кораб смята действията на граничната охрана за неправилни или не е съгласен със съдържанието на акта, той може да направи за това на какъвто и да е език уговорка на самия акт или на отделен документ, приложен към акта.

За мерките по охраната на морските телеграфни кабели

С цел да се предпазят от разкъсване и повреждане морските подводни телеграфни кабели в пределите на водите на СССР, а също така в изпълнение на Международната конвенция по охраната на подводните телеграфни кабели, подписана на 14 март 1884 год. в Париж, се установява следното:

1. По цялото протежение на морските подводни телеграфни кабели зоната от двете страни на кабела с ширина четвърт миля се счита забранена; на корабите се забранява:

а) да отдават котва с изключение на случаите, когато корабът и неговият екипаж са застрашени от нещастие;

б) да ловят риба с тралове;

в) да пристават към брега в местата, оградени със сигнални знаци, означаващи мястото на извеждането на телеграфните кабели на брега.

2. При случайно повдигане кабела на повърхността на водата, което може да се случи при обирание на котвата или трала от кораба, в никакъв случай не се допуска пресичане на кабела; в тия случаи корабът е длъжен веднага внимателно да освободи кабела от котвата или трала и след това незабавно да съобщи за това по радиото или по друг начин в най-близкия порт за времето на случайното повдигане на кабела, като се посочи широтата и дълготата на мястото на повдигането на кабела.

3. Корабите, заети с прокарването или поправянето на подводните кабели, носят сигнали, предвидени в правило 4 на ППСС. Всички други кораби, забелязали или имащи възможност да видят упоменатите сигнали, са длъжни да се държат или преминават на разстояние, не по-малко от 1 морска миля от корабите, заети с прокарването на кабелите.

На риболовните кораби, забелязали или имащи възможност да видят сигналите на кораба, прокарващ кабел, се предоставя най-голям срок от 24 часа, в течение на който им се дава възможност да съобразят своите действия за отстраняване зависещите от тях препятствия, затрудняващи работата на кабелния кораб. Обаче в течение на този 24-часов срок не трябва да бъдат създавани спънки за движението на риболовните кораби.

Риболовните мрежи се разполагат на разстояние, не по-малко от 1 миля от кораба, прокарващ кабела.

4. Корабите, забелязали или имащи възможност да забележат баканите, служещи за указване положението на кабела при случаите на неговото поставяне, повреждане или разкъсване или знаещи за разположението на тези бакани от Известиата до мореплавателите на Хидрографното управление на ВМС и хидрографните отдели на флотите и флотилиите (ст. 5), трябва да се намират на отдалечение от тия бакани най-малко на четвърт морска миля. Риболовните мрежи трябва да се държат на същото разстояние.

5. Местата, в които се разполагат телеграфните кабели, се обявяват във всеобщо сведение чрез публикуване от ГУ ВМС и хидрографните отдели на флотите и флотилиите.

6. Капитаните на корабите, плаващи под флагите на СССР, които са нарушили ст. 1—4 от настоящите правила, а също така извършили умишлено или поради невнимание разкъсване или повреждане на подводния кабел, подлежат на уголовна отговорност съгласно съответните статии на Уголовния кодекс на Съюзните републики.

Същата отговорност носят и капитаните на чуждестранните кораби за гореупоменатите действия и опущения в пределите на морската гранична полоса.

7. За предвидените в ст. 1—4 на настоящите правила действия или опущения от капитаните на чуждестранните кораби във вт пределите на морската гранична полоса лицата, открили такива действия или опущения, съобщават по установения начин в Министерството на външните работи за по-нататъшно разпореждане.

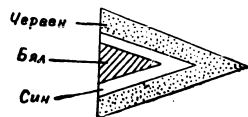
8. Капитан на кораб, който, за да избегне поврждането на подводен кабел, пожертвува котва или риболовни мрежи, е длъжен, за да придобие корабпритежателят право за възна-граждение от собственика на кабела, да се погрижи по въз-можност незабавно след произшествието в потвърждение на същото да бъде съставен протокол, потвърден от показанията на лица от корабния екипаж, и освен това в течение на 24 часа след пристигането в първия порт да съобщи за това на началника на порта; ако портът не е на СССР, то също такова съобщение се прави след връщането на кораба от задграничното плаване на началника на първия порт на СССР, в който корабът влезе.

Началникът на порта на СССР, получил посоченото съоб-щение както от капитан на кораб на СССР, така и от ка-питан на чуждестранен кораб, уведомява за това висшестоя-щите инстанции за по-нататъшно разпореждане.

Правила за използване на предупредителен сигнал за означаване присъствието на подводни лодки

Обръща се внимание на мореплавателите върху следните предупредителни сигнали, които се прилагат за означаване присъствието на подводни лодки в един или друг район на морето.

1. Корабите от Военно-морските сили на СССР, в близост на които се намират подводни лодки, които могат да бъдат и в подводно положение, за да

укажат присъствието на под-водни лодки, вдигат триъве-тен триъгълен флаг и освен това по възможност предават за това с радиосигнал „АЛ-ЗИЖ—ИСЦЩУ“ („ALZIV—ISCQU“ — „обръщаме вашето

внимание за подводни лодки“) или с открит текст на установе-ната международна вълна (600 м).

2. Преминаващите кораби се поканват да разполагат своите курсове по такъв начин, щото да не пречат на движението на корабите, вдигнали флага, указан в т. 1 на настоящите пра-

вила, а също така да им осигурят достатъчна свобода за ма-невриране.

3. Ако преминаващият кораб в зависимост от условията за плаване не е в състояние да избегне приближаването към това място, същият се поканва да установи особено щателно наблю-дени: на водната повърхност (за подводни лодки, присъст-вие то на които може да бъде забелязано по повдигнатия пе-рископ или буруна от него) и да се движи с най-малък ход дотогава, докато бъде предупреден за опасния район с нали-чните средства за свръзка или до получаване на указания за безопасния курс.

4. Трябва обаче да се има предвид, че провеждането на упражнението от подводните лодки не винаги се съпровожда с присъствието около тях на надводни военни кораби.

За салютиращите портове на СССР

Салютиращи портове на СССР са Кронщадският, Севасто-полският, Владивостокският и Полярният.

Правила за разминаване на корабите с морски земесмукателни снаряди

1. Всички парни и моторни кораби при приближаване към работещи земесмукателни снаряди на разстояние 5 кабелта трябва да имат ход, не по-голям от 5 възла. На разстояние 3 кабелта от земесмукателния снаряд корабите трябва да имат най-малък ход (ход, при който корабът не губи управлението си) и да дадат едно продължително изсвирване (4—6 сек.). След като се получи от земесмукателния снаряд отговор с едно продължително изсвирване, потвърждаващо зрительните сиг-нали (т. 4, 5 и 11), корабите, ръководейки се строго от дадените сигнали, преминават покрай земесмукателния снаряд с най-малък ход, държейки се на възможно най-голямото разстояние от него.

При отсъствие на сигнал от страна на земесмукателния снаряд корабите трябва да считат, че преминаването от двете му страни е забранено и ако има за това възможност, да за-станат на котва или да чакат със заstopорени машини оспо-бождаването на пътя за преминаване от земесмукателния снаряд.

2. Забранява се на корабите, преминаващи покрай земе-смукателни снаряди, да се надминават един друг.

3. Забранява се на корабите при преминаване покрай земе-смукателни снаряди да влечат след себе си по грунта възжета, вериги и да имат приспуснати котви.

4. Земесмукателният снаряд, който работи на канал или фарватер, вдига следните сигнали:

От борда, от който се извършва работата и преминаването на корабите, забранено — денем — черен шар, а под него червен флаг. С настъпването на тъмнината — два червени огъня един под друг, видими по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 2 мили.

От противоположния борд към страната на свободното преминаване с настъпването на тъмнината — два зелени огъня един под друг, видими по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 2 мили. Разстоянието между шара и флага и между огньовете трябва да бъде не по-малко от 2 метра.

Земесмукателният снаряд, когато работи на ход, освен указаните сигнали носи допълнително ходови огънове в съответствие с ППСС.

Сигналите се вдигат на съответния нок на рея (или на видно място) и се държат до преминаването на кораба покрай земесмукателния снаряд.

С настъпването на тъмнината на носа и на кърмата на шаланите, стоящи до бордовете на земесмукателния снаряд, трябва да бъде вдигнат бял огън, видим по целия хоризонт на разстояние, не по-малко от 2 мили (ППСС, правило 11); всички останали огънове на земесмукателния снаряд трябва да бъдат затъмнени откъм страната на подхождащия кораб.

5. Ако безопасното преминаване на корабите покрай работещия земесмукателен снаряд е невъзможно от двете страни, земесмукателният снаряд вдига от двата си борда по два червени огъня, които по устройство са също такива, както и огньовете, предвидени в т. 4.

6. Земесмукателният снаряд, намиращ се на фарватера или на място, където маневрирането на корабите е затруднено, е длъжен, приготвяйки се за заминаване, да вдигне от двата си борда указания в т. 4 сигнал.

7. След като земесмукателният снаряд получи собствен ход, необходим за управление, спуска от двата си борда сигналите и по-нататък се ръководи от правилата, съществуващи за всички маневриращи кораби.

8. Земесмукателният снаряд при установяването си в мястото за работа, когато пропуска покрай себе си кораби, се ръководи от реда, указан в т. 4, 5, 9, 10, 11 и 12.

9. Сигналите на земесмукателния снаряд съгласно т. 4, 5, 6 и 8 трябва да бъдат вдигнати своевременно, за да се даде възможност на преминаващия кораб да извършва една или друга маневра, а именно:

а) при движение на кораб по канал на сближение със земесмукателния снаряд — не по-малко от 1 миль до приближаването на кораба към земесмукателния снаряд (ако сигналът не е бил вдигнат по-рано);

б) при движението на кораба от причала или от море, когато земесмукателният снаряд се намира на разстояние, по-

малко от 1 миль от съответния край на канала, незабавно след подаването от кораба на продължително изсвирване (ако сигналът не е бил вдигнат по-рано);

в) при работа на земесмукателния снаряд в басейн или до причали тоя или оня сигнал съответно на т. 4, 5, 6 и 8 трябва да бъдат вдигнати постоянно.

10. Когато земесмукателният снаряд се намира в канал, безопасното преминаване на кораба трябва съвременно да бъде осигурено; във всеки случай не по-малко от 3 кабелта до приближаването на кораба земесмукателният снаряд трябва да се намира на съответната страна на канала според сигнала.

Въжетата, пречещи на преминаването, трябва да бъдат отпущнати на дъното с такъв разчет, че да бъде осигурено свободното преминаване

а) при дълбочини на канала (фактически), по-малки от 3 м — не по-малко от 20 метра от всяка страна на оста на канала;

б) при дълбочини на канала, по-големи от 3 метра — не по-малко от 30 метра от всяка страна на оста на канала.

11. При продължително изсвирване от кораб, приближил се на разстояние 3 кабелта и по-близо до земесмукателен снаряд, последният при вдигнати в съответствие с т. 4, 5, 6 и 8 сигнали трябва незабавно и в зависимост от вдигнатите сигнали да потвърди с изсвирване страната на свободния за преминаване път или неговата заетост по следната система: едно продължително изсвирване — отивай наляво по хода, две продължителни изсвирвания — отивай наляво по хода, три продължителни изсвирвания — пътят за преминаване зает, чакай освобождаването му.

12. При вдигане на сигнал от сигналния пост на порта, предупреждаващ за приближаване на кораб откъм море към канала и за излизане на кораб от порта в канала, земесмукателният снаряд, който няма възможност своевременно (поради авария или други причини) да предостави безопасен път за преминаване, е задължен незабавно да вдигне сигнал съгласно т. 5 (ако той не е бил вдигнат по-рано).

13. Когато на земесмукателния снаряд е вдигнат сигнал съгласно т. 5, сигналния пост вдига сигнал, забраняващ влизането в канала дотогава, докато този сигнал не бъде снет от земесмукателния снаряд.

14. Забранява се на земесмукателния снаряд, който не е зает с работа, да се намира на фарватера или канала, където маневрирането на корабите е затруднено. В този случай земесмукателният снаряд трябва да се отдалечи зад границата на канала, да застане на котва, придържайки се към дясната страна на канала (като при това се ръководи от международните ППСС).

Правила за корабите, превеждани от ледоразбивачи през лед

§ 1. Искането за превеждане на корабите през лед трябва да бъде отправено в порта до началника на порта, а в море до капитана на ледоразбивача.

§ 2. На кораб, който подлежи на превеждане, трябва да има съгласно изискванията на морската практика достатъчен за преминаването през ледовете запас от въглища и провизии, дървени греди, бързо втвърдяващ се цимент, пластир, мати и т. н.; корабните водоотливни средства трябва да бъдат в изправност и освен това корабът трябва да има изправна приемна радиостанция.

При изпълнение на тия условия, а също така, ако корабът няма издадени по законен ред и ако са просрочени удостоверенията на правителствените учреждения или на квалификационните дружества за годността на кораба за плаване, началникът на порта, а когато ледоразбивачът се намира вън от пределите на порта, капитанът на ледоразбивача има право да откаже извеждането на кораба в море или въвеждането му в порта.

§ 3. Всеки кораб, който се нуждае от превеждане с ледоразбивач, трябва да чака пристигането на последния и да не навлиза в леда без ледоразбивач.

§ 4. Времето и редът на движението на корабите през леда, а също така и броят на превеждания едновременно кораби се определят в порта от началника на порта, а в морето — от капитана на ледоразбивача.

§ 5. Капитаните на корабите, движещи се в ледове зад ледоразбивачи, са длъжни да се подчиняват на заповедите на ледоразбивача, отнасящи се до движението през леда, и да действуват, съобразявайки се с тях.

§ 6. Корабите, движещи се зад ледоразбивачи, не трябва да се надминават един друг.

§ 7. Корабите, движещи се зад ледоразбивачи, трябва да бъдат готови да дадат незабавно пълен ход назад.

§ 8. Корабите, влечени на буксир в лед от ледоразбивач, не трябва да дават преден ход със своята машина без особен за това заповед от капитана на ледоразбивача за всеки отделен случай. Те трябва да бъдат постоянно готови да отдадат буксира при първото поискване от капитана на ледоразбивача, както и да дадат пълен ход назад.

§ 9. Най-напред се превеждат военните кораби, пощенско-пасажерските кораби и корабите с такъв товар, за който са дадени особени указания за срочното му пренасяне, а след това всички останали кораби по реда на пристигането им до границата на леда или според готовността им за излизане от порта.

§ 10. При авария на кораб, следващ зад ледоразбивач, корабът е длъжен да вдигне сигнал за бедствие по Международния свод.

§ 11. Корабите, следващи зад ледоразбивач, са длъжни да се ръководят от допусочените сигнали (гл. приложението), подавани със свирка или сирена. Сигналите, с изключение на сигнала 6, трябва да бъдат повтаряни последователно от корабите, които следват отзад, започвайки от най-близкия до ледоразбивача или до кораба, подаващ сигнала.

Изискванията на ледоразбивача във връзка с тия сигнали трябва да се изпълняват незабавно от корабите.

Приложение към § 11

ЗВУКОВИ СИГНАЛИ, УПОТРЕБЯВАНИ ПРЕЗ ВРЕМЕ НА ПРОВЕЖДАНЕ КОРАБИТЕ ПРЕЗ ЛЕД

Номер на сигнала	Сигнал	Значение на сигналите, ако те се подават	
		от водещия ледоразбивач	от кораба
1	2	3	4
1	— — .	Вървя напред, следвайте зад мене	Вървя напред, следвам ледоразбивача
2	— .	Намалете вашия ход	Намалявам хода
3	. . .	Дайте пълен ход назад	Давам пълен ход назад
4	— —	Не ме следвайте, спрете	Спирам се
5	. . . . .	Заседнах в лед, внимание	Заседнах в лед, внимание
6	— . —	Бъдете готови да вземете буксир. А ако корабът се влечи на буксир, то „Отдайте буксира“	Готов съм да взема буксир. „Отдавам буксира“
7	— . — .	Вървете напред, следвайте по канала	Вървя напред, следвам по канала
8	. — — —	Намалете интервала	Намалявам интервала
9	— — —	Следвайте по назначение	Следвам по назначение
10	. — .	Слушайте радиото	Слушам радиото
11	— . . —	Внимание, следете за сигнали	Внимание, следя за сигнали
12	. — — .	Застанете на котва	Заставам на котва
13	— — — —	Преустановяване работата до сутринта или до по-благоприятни обстоятелства. През време на стоещото до възобновяване на работата означава „Пригответе се“	Изпълнявам

Забележки. 1. Звуковите сигнали при разминаване в лед са същите както в ППСС: един кратък — „отивам надясно“, два кратки — „наляво“, три кратки — „машината работи на заден ход“.

2. При плаване през време на мъгла и снеговалеж трябва да се използват звуковите сигнали, предвидени в правило 15 на ППСС.

3. Водещ ледоразбивач се счита ледоразбивачът, вървящ пред един от няколкото кораба.

4. Тирето означава „дълъг звук“, точката — „кратък звук“ (гл. Правилата по Международния свод или ППСС).

5. При съвместна работа на няколко ледоразбивача старши е този, на който машините са по-силни; неговите разпореждания се изпълняват от останалите ледоразбивачи, ако за това няма друго разпореждане от съответния началник на порта.

§ 12. При неизпълнение разпорежданията на капитана на ледоразбивача от капитана на кораба, който се провежда от дадения ледоразбивач, капитанът на ледоразбивача има право да откаже по-нататъшното провеждане до изпълнение на разпорежданията.

§ 13. Нито ледоразбивачът, нито собственикът на ледоразбивача, нито наемателят не носят материална отговорност за повредите и другите загуби, които могат да бъдат причинени на превеждания кораб през време на превеждането му през леда и вследствие на самото превеждане и свързаните с това маневри.

§ 14. Търговските кораби под всички флагове се ползват безплатно от услугите на ледоразбивачите на съответните портови управления при превеждането от началото на леда в порта и от порта в море, при превеждането в пределите на портовите води, а също така при буксировка през време на превеждане, ако тази буксировка бъде призната за необходима от капитана на ледоразбивача.

Прешвартовката на корабите, свързана с извършването на товаро-разтоварителни операции, натоварване на гориво, въвеждане в док и т. н., се извършва срещу заплащане, установено за ползуване услугите на буксирите, за въвеждане в док и т. н.

§ 15. Всеки кораб, който се е възползувал от ледоразбивач за превеждане през лед, се счита, че с това сам изяснява съгласие за подчинение на постановленията на настоящите правила.

§ 16. Всички правила за превеждане на корабите от ледоразбивачи, които са били в сила по-преди в който и да било порт на СССР, с издаването на настоящите правила се отменят.

Правила за сигнализиции от плаващи маяци, които не се намират на своите щатни места

1. Ако плаващият маяк не се намира на своето щатно място, независимо от това, дали е откъснат от котвата, или се движи по назначению, той не носи установените за него маячни огньове и не подава сигнали за мъгла.

2. Плаващият маяк, откъснат от котвата, вдига:

— денем — два големи черни шара; единия в носовата, а другия в кърмовата част на кораба;

— нощем — два червени огъня: единия в носовата, а другия в кърмовата част на кораба.

Ако е възможно, дневните отличителни сигнали се спускат. Ако обстоятелствата не дават възможност да бъдат използвани указаните по-горе дневни сигнали или ако тези сигнали са отличителни за даден плаващ маяк, то вместо черните шарове се вдигат червени флагове.

3. Освен това като допълнителна предпазна мярка плаващият маяк, скъсан от котва:

— денем — вдига сигнала „ПЦ“ („РС“) по Международния свод на сигналите, означаващ „Аз не се намирам на щатното място“;

— нощем — изстрелва едновременно червена и бяла ракета не по-рядко от всеки четвърт час.

Ако обстоятелствата не позволяват използването на ракети, те се заменят с едновременно откриване на червен и бял огън.

4. Плаващият маяк, движещ се по своето назначение, носи огньове и подава сигнали за мъгла, установени за корабите на ход; освен това, ако маякът се движи със собствени машини, той носи дневните сигнали, указани в г. 2.

Извадки от правилата за влизането на корабите от морския търговски флот от задгранично плаване в портовете на СССР

§ 1. На корабите от морския търговски флот от задгранично плаване се разрешава да влизат в портове, в които има митнически учреждения.

§ 2. Корабите, влезли в района на действие на крайбрежната радиостанция, трябва да постъпят съгласно действащите международни правила за радиовръзките, при което чуждестранните кораби са длъжни да изпълнят правилата, които се отнасят до ползуването от чуждестранните кораби на техните радиостанции през времето, когато се намират във водите на СССР.

§ 3. На подходите към портовете, където е установено превеждане на корабите от лоцмани, чуждестранните кораби са длъжни да вземат лоцман. При наличието на лоцмани на мачтата на лоцманския кораб се държи лоцмански флаг, а в противен случай — шар.

§ 4. Корабите, идващи от чужбина, при подхождането към портовете вдигат карантинен флаг.

До спускането на карантинния флаг достъпът на кораба, освен на лоцмана и на лекарския персонал, се забранява.

След завършване на санитарния преглед на кораба в случай че не са открити заразни болести, на капитана на кораба се издава съответно свидетелство. В противен случай към кораба се прилагат санитарни мерки съгласно съществуващите за това правила.

След завършване на санитарния преглед и получаването на съответното санитарно свидетелство капитанът на кораба дава разпореждане за спускане на карантинния флаг.

Радиостанциите в портовете Ленинград, Мурманск, Архангелск, Одеса, Новоросийск, Туапсе, Поти, Батуми и Находка приемат карантинните съобщения, изпращани от корабите, които се насочват към тези портове, съставени по формулата съгласно Международния свод на сигналите, 1931 год., изд. 1939 год. Изпращането на тези съобщения не е задължително.

Ако съобщенията се изпращат, същите трябва да бъдат адресирани до санитарната служба на порта; тези съобщения се изпращат не по-рано от 12 часа и не по-късно от 5 часа до пристигането на кораба в порта и трябва да съдържат нешифровано или некодирано името на кораба, а останалото може да бъде сведено в групи по Международния свод на сигналите.

Изпращането на карантинните съобщения, като не изменя съществуващите правила за приемането на пристигналите от задгранично плаване кораби, има за цел да облекчи и ускори подготовката за прилагането на тия санитарни мерки, които могат да се явят необходими във всеки даден случай.

§ 5. Редът за посещения от местните власти (санитарни, митнически, портови и пр.) на всеки кораб се определя със специални правила.

Митническите учреждения извършват прегледа на кораба незабавно след завършване на санитарния преглед.

До започването на митническия преглед капитанът на кораба е длъжен да даде на представител на митническото учреждение писмено сведение (чл. 33 от Митническия кодекс на СССР), в което се указват:

- а) типът и наименованието на кораба, флагът на кораба (националността) и националността на собственика на кораба;
- б) името и фамилията на капитана;
- в) портовете, в които са били натоварени товарите, и портовете, за които са адресирани товарите;
- г) броят на коносаментите и другите необходими документи;
- д) списъкът на товарите, които се превозват без коносамент или други документи както за дадения порт, така и за адресираните за други портове с изключение на пасажерския багаж и ръчните вещи на пасажерите, като се посочат адресантите на тези товари;

е) списъкът на фондовите и валутните ценности, принадлежащи на корабната каса, а също така и дадените на съхранение;

ж) списъкът на оръжията, взривните и лесно възпламеняващи се вещества, намиращи се на кораба като товари или като предмети от корабното снаряжение;

з) списъкът на намиращите се на кораба предмети, които не са предназначени за лично ползване от екипажа; предметите, открити през време на митническия преглед и неписани в списъка, подлежат на задържане като контрабандни.

Забележка. Представянето на писменото показание не е задължително за малките кораби с незначително водоизместване, като баркаси, фелюги и т. н. Писменото показание в този случай се заменя с устно показание от шпикера на кораба, което се записва в митническото учреждение в особен протокол.

Към писменото показание, а също така и към устното показание на капитана трябва да бъдат приложени (чл. 32 от Митническия кодекс на СССР):

- а) списък на намиращите се на кораба пасажери и пасажерски багаж;
- б) списък на лицата, принадлежащи към екипажа на кораба;
- в) митнически документи (разрешение за внос и при необходимост сертификат за произхода на товара);
- г) товарни документи (коносамент);
- д) търговски документи (сметки, фактури, спецификации);
- е) корабни документи (мерително свидетелство, патент за право на плаване под флаг и др.).

Забележка. 1. Пасажерският списък трябва да съдържа член 35 от Митническия кодекс на СССР:

- а) име, презиме и фамилия на всички намиращи се на кораба лица, не принадлежащи към екипажа на кораба;
- б) брой на багажните места при всеки пасажер;
- в) подпис на капитана.

2. Корабните провизии и предметите от корабното снаряжение могат да бъдат показани с означаване теглото, нормите или количеството.

На митническия преглед подлежат всички багажни места и ръчни багажи на пасажерите и командата, всички помещения на кораба (места за общо ползване, служебни помещения, складове и т. н.), каютите на пасажерите и лицата от екипажа.

След завършване на прегледа митническото учреждение пломбира и запечатва помещенията, в които се намират товари и предмети, предназначени за стоварване в други портове и неподлежащи за снемане на брега (оръжие, гълъби и др.) по усмотрение на митническото учреждение.

На митническото учреждение също се предоставя правото временно да пломбира или запечатва помещения, в които се намират товари, подлежащи за разтоварване в дадения порт, ако тяхното разтоварване не се извършва непосредствено след прегледа (чл. 40 от Митническия кодекс на СССР).

До завършване на митническия преглед никой няма право да влиза и излиза от кораба.

§ 6. На корабите, пристигащи от чужбина, не се разрешава да имат съобщения с брега до получаване на разрешение за това от местните власти.

§ 7. Капитаните на пристигащите кораби са длъжни да представят корабните документи и да дадат всички необходими сведения на представителя на администрацията, извършващ приемането на кораба.

§ 8. Капитаните на пристигащите кораби са длъжни да изпълняват всички портови и митнически правила.

§ 9. За всички случаи на аварии и други Происшествия капитаните на пребиваващите в порта кораби са длъжни да съобщат в Управлението на търговския порт.

Ако товар, адресиран за порт в СССР, не се достави в този порт по причина на аварии, капитанът на кораба е длъжен при писменото показание да представи на митническото учреждение копие от морския протест.

§ 10. Всички сведения за състоянието на ограждането, за лоцманската служба и за радиостанциите, обслужващи корабоплаването, се публикуват в Известия до мореплавателите на Хидрографното управление на ВМС.

Извлечения от Положението за държавната морска лоцманска служба в СССР

1. Лоцманската служба е организирана в съответствие с приложение V към Кодекса за търговското мореплаване на СССР „За държавните морски лоцмани“ за осигуряване безопасното превеждане на корабите в районите, затруднени за плаване, където е установен специален режим за корабоплаването.

2. Районите за плаване с границите, в които е задължително лоцманско превеждане, пунктовете за приемане и снемане на лоцманите се публикуват в лоциите, Известията до мореплавателите и в задължителните постановления на портовете; там също се публикуват и районите за плаване с границите, в които не е задължително лоцманското превеждане на корабите, но може да бъде използвано по извикване от капитана на кораба и се установява редът за тези извиквания.

3. При изпълнението на служебните си обязанности държавните морски лоцмани трябва да бъдат облечени по установената форма.

4. Загубите при аварии, произлезли по вина на лоцманите, се възстановяват в пределите на фонда за безопасността на корабоводенето.

5. Фондът за безопасността на корабоводенето се образува от 10% отчисления от лоцманските такси.

6. Искът за възстановяването на загубите от аварията по вина на лоцмана може да бъде предявен в съдебните и арбитражни органи на СССР и съюзните републики от началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, комуто е подчинен лоцманът.

7. Държавните морски лоцмани са длъжни да осигурят безаварийното превеждане на корабите: по морските, шхерни фарватери или тия в устията, в районите със специален режим за плаване, на подходите към морските портове на СССР, където това е установено, и в пределите на водите на тези портове.

8. Освен това лоцманът е задължен да швартова към причала превеждащите кораби, да ги закотви на мястото, указано му от портовия надзор вътре в порта или на външния рейд, да осигури маневрите при снемане от котна, а така също да извършва преместването на корабите в порта.

9. Лоцманите превеждат корабите по правило денонощно, освен в случаите, когато поради стихийни бедствия не се осигурява безопасното им превеждане (в мъгла, снежна виелица, щорм, проливен дъжд, силен мрак, земетресение и т. н.).

10. Лоцманите систематически извършват контролни промери на дълбочините покрай причалните линии в пределите на портовите води и в местата на фарватерите, подложени на засипване, а също така наблюдават за правилността на ограждането на фарватерите и за състоянието на това ограждане.

11. Лоцманите известяват незабавно началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, чрез началника на лоцманската служба или чрез старшия лоцман за всички забелязани изменения в състоянието на ограждането на фарватерите, неизправностите на огньовете и бреговете, портови навигационни знаци, неправилните сигнали за оповестяване на мореплавателите, забелязаните нарушения на правилата за корабоводенето, за неизпълнение от капитаните на корабите законните изисквания на лоцманите и за случаите на аварии с превеждания кораб.

12. Лоцманите следят през време на превеждането на корабите да не се извършват фотографически снимки на местността и измерването на дълбочини по фарватера с други прибори освен с ръчния лот.

13. Лоцманите следят през време на превеждането баласт, смет и сгурия да не се изхвърлят на фарватерите, рейдовете и в гаваните.

14. На лоцманите се забранява да съобщават на странични лица за знаците, забележителностите и особеностите на фарватерите.

15. На лоцманите се забранява без знанието на митническите и органите на пограничната охрана да превозват с кораба или на кораба хора, товари и всякакъв вид предмети.

16. Едновременно със своите задължения по превеждането на лоцманите се възлага контрол за спазване от корабите на портовите задължителни постановления.

21. Лоцманът е длъжен да изпълнява всички законоположения и правила за охрана на държавните граници, портите съоръжения, фарватерите и т. н.

22. В случай на нещастие с кораба в района на лоцманската служба лоцманите от дадения район са длъжни да окажат помощ на кораба според възможностите.

23. Лоцманът е длъжен да се яви на кораба незабавно при извикването му от капитана.

Капитанът на кораба е длъжен да вземе всички необходими мерки за бързото и безопасно приемане на лоцмана и за запазването на лоцманския кораб.

24. При качването си на кораба лоцманът представя на капитана лоцманска бележка по установената от Министерството на морския и речен флот форма. На тая лоцманска бележка капитанът вписва името на кораба, неговия флаг, газенето, дължината, ширината, чистата регистрова вместимост и състоянието на компаса, рулевото и котвеното устройство, главния корабен двигател и механизмите за управлението на кораба, а така също и точното време и място на приемането на лоцмана.

При слизването на лоцмана капитанът, указвайки на същата лоцманска бележка времето и мястото на слизването, потвърждава с подписа си успешното превеждане на кораба от лоцмана, а така също вписва, ако намери за необходимо, свои забележки относно обстоятелства, отнасящи се до превеждането на кораба от лоцмана.

25. На лоцмана се забранява без съгласието на капитана да напусне кораба, преди да го е закотвил или швартовал на безопасно място или да го е извел в море или преди да бъде сменен от друг лоцман.

26. Присъствието на лоцман на кораба не сменя отговорността от капитана по управлението на кораба.

27. Когато капитанът напусне командния мостик, той е длъжен да посочи на лоцмана лицето, отговорно за управлението на кораба през време на отсъствието му.

28. В случаите, когато капитанът иска да изведе кораба в море въпреки заявлението на лоцмана за невъзможността да отиде в море, въпросът се разрешава от началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на кораба.

29. Ако капитанът, приел на кораба си лоцман, не следва неговите указания или поиска да води кораба, когато лоцманът е възпрепятстван за това, последният има право в присъствието на трето лице да смене от себе си отговорността за последствията.

30. Ако капитанът на кораба се опита да наруши някое от правилата за плаване в района на превеждането, лоцманът е длъжен да го предупреди за неправилността на действията му.

При нарушение от капитана на тези правила лоцманът при първа възможност е длъжен да съобщи за това на инспекцията на портовия надзор.

31. Капитан, който е обявил невярно газене на кораба или чистата му регистрова вместимост, се глобява в размер на двойната лоцманска такса независимо от общата по закона отговорност за последните, които могат да произлязат от неговите неверни показания.

32. Капитанът на пристигащ кораб от море, който е извикал лоцман и след неговото пристигане се е отказал от услугите му, е длъжен да заплати напълно сумата на лоцманската такса, която се полага за превеждането, за което лоцманът е бил взет.

33. Капитанът на кораба е длъжен да заплати възнаграждение, размерите на което се установяват от Правилата за вземане на лоцмански такси в морските търговски портове на СССР в случаите:

а) когато лоцманът бъде извикан на кораба, стоящ в порта, който не се е снел от котва или швартови в определеното време;

б) когато лоцманът бъде задържан на кораба повече от два часа вследствие необходимостта от завършване на товароразтоварителни операции, неизправност на корабните механизми, очакване на висока вода и други подобни обстоятелства, нямащи характер на действия с изпсредолима сила.

34. В случай, когато лоцманът бъде каран зад пределите на неговия район, капитанът е длъжен да му заплати стойността за обратното пътуване към мястото на постоянната му служба по най-бързия начин и освен това да заплати за всяко денонощие за пребиваването му извън пределите на района, считано от деня на напускане района до деня на предполагаемото връщане на лоцмана в пределите на района му, възнаграждението, указано в предидущата точка.

35. Когато превежданият от лоцмана кораб се установи на карантина, капитанът е длъжен да заплати за всяко денонощие за задържането на лоцмана в карантина възнаграждението, указано в точка 33.

36. Капитанът е длъжен да снабдява намиращия се на кораба лоцман и съпровождащия го лоцмански ученик с храна наравно с командния състав на кораба и да им предостави отделно помещение.

37. Събирането на лоцманските такси и специалното възнаграждение от превежданият от лоцманите кораби се извършва непосредствено от управленията на морските търговски портове по тарифи, публикувани в Правилата за събиране на лоцманските такси в морските търговски портове на СССР.

Правила за сигналите при бедствия и известия за опасности за мореплаването

I. Настоящите правила се отнасят за всички кораби от морския търговски флот на СССР (транспортни, спомагателни, ледоразбивачи, промишлени, експедиционни и т. н.), а също така и за намиращите се във водите на СССР чуждестранни търговски кораби.

II. Употребяваните в настоящите правила изрази: „сигнали за бедствия“, „радиосигнал за тревога“, „сигнал за бързина“ и „сигнал за безопасност“ имат следните значения:

А. „Сигнали за бедствия“ — ако корабът или водосамолетът на вода търпи бедствия и иска помощ от други кораби или от брега, то следва да се ползува от следните сигнали, подавайки ги едновременно или по отделно, а именно:

а) Топовни изстрели или други сигнали, подавани с възник с промеждутъци около 1 минута.

б) Непрекъснат звук от какъвто и да е апарат, предназначен за подаване сигнали за мъгла.

в) Ракети или гранати, разпръскващи червени звезди, изстрелвани по единично през кратки промеждутъци от време.

г) Сигнал, даван по радиотелеграфа или по всякаква друга сигнализация система, състоящ се от съчетанието . . . — — . . . по Морзовата азбука.

д) Сигнал по радиотелефона, състоящ се от произнесена гласно думата „Мейдей“.

е) Сигнал за бедствие по Международния свод на сигналите, означен с буквите „НЦ“ („NC“).

ж) Сигнал, състоящ се от квадратен флаг с намиращ се над него или под него шар или каквото и да било подходящо на шар.

з) Пламък на кораба (като например от горяща смола в бъчва, мазут и пр.).

и) Червена светлина от ракета с парашут.

Забранява се използването на който и да е от гореуказаните сигнали освен с цел да укажат, че корабът или водосамолетът търпят бедствие, и използването на всякакви сигнали, които могат да бъдат объркани с които и да е от горепосочените сигнали.

Забележка. За кораби, търпящи бедствие, е предвиден радиосигнал, предназначен за привличане в действие на автоматическия сигнал за тревога на други кораби и осигуряващ привличането на внимание към извикване или към предизвестие съобщения за бедствието. Сигналят се състои от серия по дванадесет тирета, предавани в течение на 1 минута; продължителността на всяко тире е 4 сек., а продължителността на интервала между две последователни тирета е 1 сек.

Б. „Радиосигнал за тревога“ е сигнал, означаващ, че подаващият го кораб незабавно след него ще подава сигнали за

бедствия по радиото; този сигнал се подава във вид на дванадесет тирета.

В. „Сигнал за бързина“ е сигнал, означаващ или че корабът, който не се намира в сериозна и неминуема опасност, иска помощ, или че корабът желае да изпрати радиograma, отнасяща се до неговата безопасност или до тая на лицата, намиращи се на кораба, или за друг забелязан кораб; този сигнал се предава по радиотелеграфа във вид на групи „БББ“ („XXX“).

Г. „Сигнал за безопасност“ е сигнал, означаващ, че след него ще се предава съобщение, имащо важно значение за безопасността на мореплаването, например за приближаващ се щорм, за изменения в навигационната обстановка и т. н.; този сигнал се предава по радиотелеграфа във вид на групи „ТТТ“.

III. Капитанът на всеки кораб, когато срещне ледове, представляващи опасност за мореплаването, изоставени кораби, плаващи предмети, тропически щорм (антилски ураган, тайфун в Китайското море, циклон в Индийския океан или щорм от подобен род в други райони) или други непосредствени опасности за мореплаването, е длъжен да извести за това всички намиращи се наблизо кораби, а също така най-близката брегова радиостанция или друга станция, с които той може да влезе във връзка, за довеждане на тези известия до знанието на всички, които те засягат.

IV. Ако предаването на известия относно опасности за мореплаването (точка III) се извършва по радиотелеграфа, то същото задължително се предшества от „сигнал за безопасност“, като се прибавя наименованието на опасността („лед“, „плаващи предмети“ и др.).

Радиограмите, които съдържат гореуказаните известия, се наричат навигационни радиограни.

Предаването на навигационните радиограни може да бъде извършено с помощта на съответните групи по Международния свод на сигналите.

V. В известията относно опасностите за мореплаването се дават следните сведения:

1. В известията за ледове, плаващи предмети или други непосредствени опасности за корабите:

а) характерът и положението на леда, плаващия предмет или друга забелязана опасност;

б) числото, месецът и часът.

2. В известията за тропически щорм:

а) местонахождението на щорма, доколкото това може да се определи;

б) часът и датата на наблюдението;

в) мястото на кораба в момента на изпращане известието, неговият курс и неговата скорост;

г) барометричното налягане с указание дали се дава то в милибари, дюймова или милиметри, а така също (задължително)

поправено ли е показанието на барометъра със съответната поправка;

д) измененията в барометричното налягане през предшествувания период в течение на 2 до 4 часа;

5 е) посоката на вятъра;

ж) силата на вятъра по шкалата на Бофорт;

з) състоянието на морето (спокойно, умерено вълнение, голямо вълнение, много голямо вълнение);

и) зибът (малък, среден, голям) и неговото направление.

10 Във всички случаи указанията за времето трябва да съответствуват на момента на наблюдението, а не на момента на съставянето или изпращането на известието; моментът на наблюдението се дава по средно гринвичко време.

15 Направленията и курсовете се дават истински, а не магнитни. Желателно е изпращането на аналогични известия за щорм през всеки три часа, докато корабът се намира под действието на щорма.

Примерни текстове при съставяне на известия относно опасности за мореплаването

20 Известие за лед.

ТТТ. Лед. Голям айсберг, забелязан на 4605 N, 4410 W, 0800 GMT, 15 май.

Известие за плаващ предмет.

25 ТТТ. Плаващ предмет. Забелязан плаващ предмет, почти потънал във водата, на 4006 N, 1243 W, 1030 GMT, 21 април. Известие за изменение в навигационната обстановка.

ТТТ. Навигационна обстановка. Плаващият маяк „Алфа“ не се намира на своето щатно място 1800 GMT, 3 януари.

Известие за тропически щорм.

30 ТТТ. Ураган. Барометърът с поправка 994 милибара стремително пада. Вятър NW 9 бала по Бофорт, силни пориви на вятъра. Зиб среден O, курс ONO 0,5 възла, 2204 N, 11354, 0,0030 GMT.

35 VI. В тия случаи, когато има известия за наличието на опасни ледове по пътя или в близост на пътя, по който се движи кораб, капитанът на всеки кораб е длъжен да намали своя ход или измени курса така, че през нощта да може да обходи съгласно изискванията опасната за плаване зона.

40 VII. Използването на сигнала за бедствие се разрешава само в случаите, когато подаващият този сигнал кораб се намира в сериозна или неминуема опасност и има нужда от незабавна помощ или пък когато корабът е забелязал друг кораб, намиращ се в сериозна и неминуема опасност, който не може да предаде сигнал за бедствие и който се нуждае от помощ по мнение на капитана на кораба, даващ сигнала.

45 Във всички други случаи използването на сигнала за бедствие се забранява.

56

По същия начин се забранява използването на всякакъв сигнал, който може да бъде смесен със сигнала за бедствие.

VIII. При подаване по радиотелеграфа сигнали за тревога и бедствие, а така също и сигнала за бързина, когато последният се изпраща с цел да се укаже, че корабът желае да изпрати радиograma, отнасяща се до неговата безопасност или безопасността на лицата, намиращи се на борда на кораба или на друг забелязан кораб, тези сигнали не се адресират до определена радиостанция.

10 При подаване на сигнала за бързина в случай, когато корабът се намира в състояние на сериозна и неминуема опасност и желае да укаже, че той след това ще поиска помощ, този сигнал се адресира по възможност до определена брегова или корабна радиостанция.

15 IX. Скоростта на предаването на радиограмите, които се предшествуват от сигналите за тревога, бедствие, бързина или безопасност, не трябва да превишава шестнадесет думи в минута.

20 X. С цел да се отстрани всякаква задръжка в предаването на данните за мястото на кораба при появяване на срочна необходимост от такова предаване данните за мястото на кораба, неговият истински курс и скоростта на хода се отбелязват всеки два часа в щурманската рубка и радиорубката.

25 XI. В случаите, когато корабът, подаващ сигнал за тревога или бедствие, намери, че не му е нужна повече помощ, той е длъжен да изпрати за това съответна радиograma по реда, предвиден от действащата Международна радиотелеграфна конвенция.

30 XII. Капитанът на всеки кораб, който приеме от друг кораб по радиотелеграфа или по друг начин сигнал за бедствие, е длъжен с възможната най-голяма скорост да отиде на помощ на хората, търпящи бедствие.

2. Капитанът на кораба се освобождава от това задължение: а) при наличието на сериозна опасност за неговия кораб, екипажа и пасажерите;

35 б) ако е явно невъзможно да пристигне навреме за оказване помощ на бедстващия кораб.

в) в случаите, указани в т. 5 и 6 от настоящата статия.

40 3. Капитанът на кораб, търпящ бедствие, има право, след като се посъветва, доколкото това е възможно, с капитаните на корабите, които са отговорили на неговия призив за помощ, да изиска помощ от един или няколко от тези кораби, които капитанът на търпящия бедствие кораб намери за най-подходящи за оказване помощ.

4. Капитан или капитани на кораби, към които е отправено 45 указаното по-горе искане за помощ, са длъжни да се подчинят на това искане, като с възможната най-голяма скорост отидат на помощ на хората, търпящи бедствие.

57

- е) да указват възможната помощ на аварийни кораби в наши териториални води;
- ж) да изпълняват правилата и законоположенията за опазване държавните граници, пристанищните съоръжения, фарватера;
- з) да се намират неотлъчно на обслужваните от тях кораби до окончателното им установяване на кей, на шамандура, на котва, на рейд и т. н. или при извеждането им в море до пункта, установен за това;
- и) когато превеждат кораби през фарватера, каналите и при влизане и излизане от пристанището, да се намират неотлъчно на мостика;
- к) да се явяват незабавно в определения час на кораба при повикване;
- л) при явяване на кораба да попълват своята лоцманска бележка с необходимите данни;
- м) да водят прокладка на кораба и да вписват в своя бележник всички важни моменти при превеждане на кораба: снемане от котва, промяна на курса, заставане на котва, измерени дълбочини, определяне мястото на корабите, липса на навигационни знаци, среща с кораби и др.;
- н) да посочват на капитана мястото, на което трябва да застане корабът на кей или на котва, да му дават всички необходими указания и помощ за осигуряване на успешното водене и маневриране на кораба;
- о) преди да започне маневрата с кораба за въвеждане, да се уверят лично за величината на газенето на кораба;
- п) да не говорят с лицата от екипажа по въпроси, които представляват държавна или военна тайна;
- р) за авария с кораб, на който се е намирал на служба държавен лоцман, последният носи дисциплинарна отговорност;
- с) да превеждат корабите през всяко време на денонощието, освен в случаите, когато вследствие мъгла, снежни виелици, бури или други опасности смятат, че воденето на кораба представлява опасност за същия;
- т) да донасят незабавно на капитана на порта за всички нарушения на Международните правила за предотвратяване сблъскванията на море от 1948 год. и за всички случаи на авария с превежданите кораби.
9. Лоцманите могат да се качват на корабите, преди последните да са получили свободна практика.
10. При превеждане на корабите да следят за спазването на Указа за териториалните води.
11. Забранява се на лоцманите без знанието на митническите и гранични (КПП) органи да превозват с корабите товари, багажи, всякакви други предмети или хора.
12. Забранено е на лоцманите да съобщават на лицата от корабния екипаж на чуждестранни кораби сведения относно

60

навигационната обстановка и други особености на фарватера, които не са обявени в Известия до корабоплавателите.

13. Лоцманите са длъжни да бъдат грижливи и внимателни при изпълнение на службата си и да не влизат в спорове с капитаните на корабите, а за всяко недоразумение да донасят веднага до капитана на порта.

III. Взаимоотношения между държавните морски лоцмани и капитаните на корабите

14. Лоцманът е длъжен да се яви веднага при повикването му от капитана на кораба. Последният е длъжен да вземе всички необходими мерки за най-бързото и безопасно приемане на лоцмана и предпазване на лоцманския кораб.
15. При качването си на кораба лоцманът представя на капитана лоцманската бележка за попълване и подписване от капитана или негов заместник. Същата следва да бъде подпечатана с корабния печат.
- На тази лоцманска бележка капитанът вписва името на кораба, знамето, чистата вместимост, газенето, състоянието на компаса, това на главните двигатели и това на механизмите за управление, а така също точното време и мястото, където е пристигнал лоцманът.
16. На лоцмана се забранява без съгласието на капитана да напуска кораба, преди да бъде закотвен или завързан на безопасно място, изведен в море или преди да бъде сменен от друг лоцман.
17. Присъствието на лоцмана не сменя отговорността от капитана по управлението на кораба.
18. Когато капитанът напусне командния мостик, той е длъжен да посочи на лоцмана лице, отговорно за управлението на кораба през време на отсъствието му.
19. В случаите, когато капитанът иска да изведе кораба в открито море въпреки заявлението на лоцмана за опасността да се извърши това, спорът се разрешава от капитана на порта.
20. В случаите, когато капитанът, приел на кораба си лоцман, не следва неговите указания или изисквания при воденето на кораба, лоцманът има право в присъствието на трето лице да смене от себе си отговорността от последствията.
21. Когато лоцманът констатира, че капитанът на кораба възнамерява да наруши някои от правилата за плаване в района на превеждането, той е длъжен да го предупреди за несправилността на действията му.

61

Когато капитанът нарушава правилата за плаване, лоцманът при първа възможност е длъжен да съобщи за това в инспекцията на портовия надзор.

22. Капитанът е длъжен да снабдява безплатно лоцмана или придружаващия го ученик с храна наравно с командния корабен състав и да му даде отделно помещение.

23. Капитан, който е обявил невярно газенето на кораба или чистата му вместимост, се глобява в размер на двойната лоцманска такса независимо от съществуващата по закона отговорност за последиците, произлезли от неговите невярно дадени данни.

24. Капитан на пристигащ кораб, който е извикал лоцман и след неговото пристигане се е отказал от услугите му, е длъжен да заплати напълно сумата, определена по лоцманската такса, която се полага за превеждането, което лоцманът е трябвало да извърши.

25. Капитан на кораб, натоварен с избухливи, лесно запалителни и отровни вещества, е длъжен да заяви за това на лоцмана веднага с неговото пристигане на палубата на кораба.

26. Капитанът на кораба плаща и допълнителни такси, определени по установения ред в следните случаи:

а) когато лоцманът бъде извикан от капитан на кораб, стоящ в пристанището, и същият не се снесе от котва или вързала в определеното време;

б) когато лоцманът бъде задържан през време на превеждането повече от два часа поради необходимостта от завършване на товаро-разтоварителни операции, неизправност на корабните механизми и други подобни обстоятелства, нямачи характер на непреодолима сила.

27. В случаите, когато лоцманът бъде отдалечен извън пределите на неговия район, капитанът е длъжен да му заплати разносните за връщане и дневни пари за всяко денонощие до връщането му в пристанището, където служи.

28. Ако лоцманът по независещи от него причини е длъжен да остане по-дълго време на кораба, капитанът на същия е длъжен да го продоволствува безплатно с храна и самостоятелно помещение за спане. Същото се отнася и за случаите, когато корабът бъде задържан под карантина.

29. Капитаните на корабите, посещаващи нашите пристанища, допускат да пътуват безплатно между тях лоцманите, когато не изпълняват лоцмански услуги на кораба, без обаче да ги продоволствуват с храна.

IV. Ред за превеждане на корабите

30. Превеждането на корабите от определените точки по проходите до пристанищата (външно превеждане) и обратно не е задължително.

Въвеждането от рейда и извеждането от пристанището, както и преместването от едно корабно място на друго чрез отделяне от кея, се извършва задължително с участието на държавен лоцман.

31. Въвеждането и извеждането от български пристанища е задължително за корабите над 100 бр. р. тона. Българските кораби, извършващи крайбрежно (местно) плаване, се освобождават от въвеждането и извеждането с държавни лоцмани.

32. Всеки кораб, пристигнал без лоцман и желаещ да влезе в някое наше черноморско пристанище, следва да застане в аванпорта или в рейда и да види: не на мачтата си флага или да подава установения сигнал за това.

33. Корабите, желаещи лоцманско превеждане през специалните фарватери, биват посрещани в морето на определените от Министерството на транспорта и Министерството на вътрешните работи точки, които се обявяват в Известия до корабоплавателите.

При бурно време и голямо вълнение лоцманът може да бъде приеман или оставен на определените котвени стоянки.

34. Превеждането на корабите по фарватерите, въвеждането и извеждането от пристанищата става от изгрев до залез слънце. През другото време на денонощието — по специално писмено искане.

Основание. „Известия“ на Президиума на Народното събрание. бр. 76 от 20. IX. 1955 год.

Териториални и вътрешни води на Народна република България

1. Териториалните води на НР България се простират на ширина 12 мили от водната линия при морския бряг и при островите, най-крайните точки на пристанищните хидротехнически съоръжения и линията на вътрешните води — към откритото море.

Морската миля е равна на 1852 метра.

2. Морското пространство, включващо се между морския бряг и правата линия от нос Св. Константин до нос Иланджик — за Сталинския залив, и от нос Емине до Маслен нос (Зехтинбурун) — за Бургаския залив, се считат за вътрешни води на НР България.

3. За запазване сигурността на страната Министерският съвет с постановление може да закрива отделни участъци от териториалните води на НР България за всякакво корабоплаване.

4. Териториалните води на НР България се разграничават от териториалните води на другите държави с географския паралел от точката на сухоzemната граница, опираща се на морския бряг.

5. Вътрешните и териториалните води на НР България, както и въздушното пространство над тях, почвата и подпочвата, покрити от тях, са част от територията на Народната република и в тях се прилагат само законите на страната.

6. НР България упражнява суверенитета си над териториалните води по чл. 5 въз основа на съществуващите закони, правилата на международното право и сключените с другите държави договори и съглашения.

7. Пристанищата Сталин и Созопол се обявяват за закрити за чуждестранното плаване.

Обявяването на другите пристанища на НР България за закрити за чуждестранното корабоплаване става с постановление на Министерския съвет.

8. Преминването, спирането или закътиването на чуждестранни невоенни кораби в териториалните и вътрешните води на Народната република с изключение на отделните участъци от териториалните води по чл. 3, както и влизането им в незакрытите за чуждестранното корабоплаване пристанища, става свободно, когато спада в обикновения ход на плаването на кораба или се налага поради агърния или за укриване от буря.

Преминването на такива кораби през участъците от териториалните води по чл. 3 се допуска само при влизането или излизането им от пристанищата, и то през определените от пристанищните власти места.

9. При силна буря, когато има опасност за кораба, чуждестранният невоенен кораб може да поиска да влезе в един от заливите и пристанищата югозападно от нос Калиакра или от нос Емине, където може да остане само докато трае бурята.

10. Преминването, спирането или закътиването на чуждестранен военен кораб в териториалните и вътрешните води на Народната република, както и влизането на такъв кораб в незакрытите за чуждестранното корабоплаване пристанища, може да стане само след предварително разрешение от Правителството на НР България или в случай на авария или укриване от буря.

11. Забранява се каквито и да са чуждестранни подводни съдове да плават, спират, лягат на грунт или закътиват в териториалните и вътрешните води на Народната република в подводно състояние.

12. Всеки подводен плавателен съд, забелязан в подводно състояние в териториалните и вътрешните води на Народната република, се преследва и унищожава без предупреждение и без каквото и да е отговорност за последиците от това.

13. За подводни плавателни съдове, когато са в надводно състояние, се прилагат разпоредбите на чл. 9.

14. Памиращите се в териториалните и вътрешните води или в пристанищата на Народната република чуждестранни кораби не могат да упражняват лов на каквито и да са морски

животни, да добиват каквито и да са морски продукти, да правят измервания, изследвания, проучвания, снимки и пр. да провеждат бойни учения, стрелби и пр., нито да използват радиопредавателни, радиолокационни, звукоподводни и други уреди освен онези, които са предназначени за навигационни цели. Те са длъжни точно да спазват установените международни правила, законите на НР България и издадените въз основа на тях от съответните държавни органи правила относно опазване общественения ред, сигурността, санитарните изисквания и фискалните интереси на Народната република.

15. Използването на радиопредавателни апарати се разрешава само в случай на авария или спасяване на корабокрушеници, а измерването на дълбочините, и то около кораба — в случай на засядане на същия.

16. На чуждестранен кораб, който в района на териториалните и вътрешните води наруши законите на Народната република и издадените въз основа на тях правила и нареждания или установените международни правила, договори и съглашения във връзка с корабоплаването, се предлага посредством установените сигнали или предупредителен изстрел от съответните подразделения на граничните морски части или пристанищните власти да напусне пределите на териториалните води на Народната република.

17. Чуждестранен военен кораб, който не се подчини на дадения му сигнал да напусне териториалните води на Народната република, може да бъде обстрелван без отговорност за последиците от това.

18. Чуждестранен невоенен кораб при извършване на немаловажни нарушения (контрабандно внасяне или изнасяне на стоки, укриване на лица без документи или на търсени от властта лица и пр.) или когато не се подчини на дадения му сигнал да напусне териториалните води на Народната република, може да бъде задържан от съответните гранични морски подразделения за привличане на виновните лица под отговорност или да заплати предвидените по законите такси и глоби.

19. Кораб, който не се подчини на задържането и се опита да се укрие в открито море, може да бъде преследван непрекъснато от морските гранични подразделения за залавянето му до границите на териториалните води на другата държава.

20. Военните чуждестранни кораби, преминаващи с разрешение през териториалните води на Народната република или влизащи в пристанищата на същата, не плащат такси освен такива за специално оказани им услуги.

21. За приложението на този указ Министерският съвет издава правилник по доклад на министъра на вътрешните работи.

17. Този указ отменя наредбата-закон за териториалните води от 1935 година, както и всички закони и наредби, които му противоречат.

Изпълнението на настоящия указ се възлага на министъра на вътрешните работи.

Основание. И. М. № 102/1954 г. на ХС ВМС.

**ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА САНИТАРНАТА ОХРАНА
НА ГРАНИЦИТЕ НА НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Раздел IV

**10 За санитарния контрол над корабите, които пристигат
в пристанищата на Народна република България,
идващи от чужбина**

1. Когато корабът се приближава към пристанището, в което ще спре, капитанът по възможност съобщава на началника на пристанището за здравното състояние на намиращите се на кораба пътници и екипаж, за наблюдаваните през време на пътуването заразни заболявания и смъртни случаи, за забелязано необикновено измиране на плъховете, а също така и за санитарното състояние на последното пристанище, в което се е отбивал корабът, или на пристанището, от което е излязъл.

20 Получените сведения началникът на пристанището незабавно съобщава на началника на изолационно-пропускателния пункт или на поделението на граничните войски за своевременно вземане на съответните санитарни мерки.

При възможност капитанът на кораба съобщава горните сведения по правило 6 часа преди предполагаемото пристигане на кораба в пристанището.

2. Всеки кораб, идващ от чужбина в българско пристанище, спира в съгласие с митническите органи в указаното му от пристанищната власт място и издига на предната мачта жълт флаг „С“. Ако корабът има болен от една от посочените в раздел I заразни болести (чума, холера, жълта треска, едра шарка, петнист тиф), издига черно-жълт флаг „М“ съгласно предписанията на Международната сигнализация.

3. Пристигналият от чужбина кораб се държи под жълт или черно-жълт флаг до момента, докато органите на изолационно-пропускателния пункт му разрешат свободна практика от санитарна гледна точка.

Забележка. Нощно време флагът се заменя с единична червена светлина, вдигната на предната мачта.

4. До провеждане на санитарния преглед на кораба никой освен лодчана и при необходимост командира на контролно-пропускателния пункт не може да отива на кораба и да слиза от него; преди разрешението на лекаря, който извършва прегледа, на кораба не могат да се качват никакви местни органи

на властта; достъпът на частни лица се забранява до свалянето на жълтия или черно-жълтия флаг.

5. Преди разрешаване от санитарна гледна точка свободна практика на кораб, идващ от чужбина, никакви органи на властта (пристанищни, митнически и др.) не могат да дават на кораба никакви разпореждания за слизване на суша на пътниците, разтоварване на стоки, животни и т. н.

6. Над всеки кораб, идващ от чужбина, който поради повреда или други морски причини се спира на такова място по крайбрежието на Народна република България, където няма санитарна служба (изолационно-пропускателен пункт), местните власти, на първо място органите на Министерството на вътрешните работи, установяват строг контрол с цел да не се допуснат връзки на екипажа и пътниците с брега. За пристигането на кораба веднага се съобщава на санитарните органи, митническото учреждение и органите на Министерството на вътрешните работи от най-близкото пристанище, а в отдалечените места — на местните санитарни органи и органите на Министерството на вътрешните работи от най-близкия населен пункт.

7. До пристигането на представител на изолационно-пропускателния пункт и преди провеждането на санитарния преглед не се допуска слизането на брега на екипажа и пътниците от упоменатите в т. 3 кораби освен в случаите, когато корабът се намира в опасност. В тези случаи за слизането или снемането на хората се съобщава незабавно на най-близкия местен здравен орган, на митническите органи, на транспортните санитарни органи, на граничните войски или на органите на Министерството на вътрешните работи за вземане на необходимите санитарни мерки.

8. Санитарният преглед на корабите, идващи от чужбина, се извършва от изгрев до залез слънце. Корабите от редовните линии се преглеждат най-напред. При необходимост санитарният преглед може да се извърши и през цялото денонощие, но при условие, че във всички корабни помещения има достатъчно изкуствено осветление.

Забележка. Редът на санитарния преглед на корабите от задгранично плаване нощно време се установява от управлението на пристанището съгласувано с началника на изолационно-пропускателния пункт и командира на контролно-пропускателния пункт.

9. Корабите, които са заразени, претърпели авария или изискващи незабавна медицинска помощ, се преглеждат от санитарните власти през всяко време на денонощието.

16. Изолационно-пропускателният пункт може да изисква от корабния лекар, а при липса на такъв — от капитана на кораба или неговия заместник писмено заявление, че след отплуването от неблагополучното пристанище на кораба не е

имало случаи на холера, чума, жълта треска, летнист тиф, едра шарка или че такива случаи не е имало в течение на указания в настоящия правилник срок преди пристигането на кораба в пристанището на Народна република България.

17. Всеки пристигнал в пристанището кораб, който не желае да се подчини на изискванията на изолационно-пропускателния пункт, има право да отплува обратно в открито море. Все пак може да му се разреши да стовари стоките си, при условие че ще бъде изолиран и че стоките ще бъдат подложени на мерки, предвидени в настоящия правилник. По същия начин в съгласие с митническите органи и граничните войски или органите на Министерството на вътрешните работи може да се разреши на пътниците да слезат на брега, при условие че ще бъдат подложени на предписаните в този правилник мерки. Корабът може също да вземе гориво, хранителни продукти и вода, като продължава да бъде изолиран.

19. Кораби, които идват от неблагополучни в санитарно отношение пристанища и които са били подложени на удовлетворителни санитарни мерки в кое да е чуждестранно пристанище, не се подлагат повторно на тези мерки при пристигане в българско пристанище, но при условие че на кораба след проведените на него санитарни мерки не е имало нито един случай на заболяване и че корабът не се е отбивал след това в неблагополучно пристанище.

25. **Забележка.** Не се счита за отбивал се в такова пристанище оня кораб, който, без да идва в допир с брега, само е свалил пътници и разтоварил багаж или поща или пък е приел на борда си пътници с багаж или без багаж, които не са имали допир нито с пристанището, нито със заразни места. При жълта треска се изиска освен това при спирание корабът да е бил възможно по-далеч от брега, но във всички случаи на разстояние, не по-малко от 200 метра, за да се възпрепятствува проникването на комарите стегомия, носители на заразата.

20. Корабите, пристигнали от чужбина и получили право на свободна практика от санитарна гледна точка в някое българско пристанище в неепидемично време, се допускат в друго пристанище на Народна република България от същото крайбрежие след разпит на капитана и лекаря на кораба от представител на изолационно-пропускателния пункт. Ако едно или няколко крайбрежни пристанища бъдат обявени от Министерството на народното здраве и социалните грижи за неблагополучни по отношение на някоя заразна болест, упомената в настоящия правилник, то всички кораби, отбивали се в него, се подлагат на мерките, установени за корабите, идващи от чужбина.

21. Корабите, плаващи под български флаг, при посещаване на чуждестранни пристанища и през време на престоя им в тях са длъжни да спазват постановленията на Международната санитарна конвенция, а при посещения на пристанища в страни, с които Народна република България е

сключила отделни санитарни конвенции, също така постановленията и на тези конвенции, като са длъжни да изпълняват всички санитарни мерки, предписани от чуждестранните санитарни власти, ако тези мерки съответствуват на казаните конвенции.

Раздел V

Общи положения за мерките, които се вземат по отношение на корабите, пристигнали в пристанищата на Народна република България

- 10 1. Пристаннищните изолационно-пропускателни пунктове при изпълняване на възложените им задачи по отношение на корабите, идващи от чужбина в пристанищата на Народна република България, провеждат в съответствие с раздел VI, от § 1 до 21 от настоящия правилник следните мерки:
- 15 а) разпитване на капитана и лекаря на кораба (ако има лекар) и преглеждане на санитарните документи;
- б) санитарен преглед на кораба и всичките му помещения;
- в) лекарски преглед на екипажа и пътниците;
- г) незабавно отделяне и изолация на болните и съмнителните за заразни заболявания лица;
- 20 д) обсервация на хората, които са били в съприкосновение със заразно болни;
- е) установяване на лекарско наблюдение над хората, дошли с кораба;
- 25 ж) дезинфекция и дезинсекция;
- з) дератизация и вземане мерки против преминаването на плъхове от кораба на брега и обратно;
- и) при опасност от пренасяне на едра шарка или холера на лицата, нямащи лекарско свидетелство за извършена профилактична имунизация и отказващи да се подложат на такава, се забранява да слезат на брега;
- 30 к) имунизация;
- л) издаване в необходимите случаи на санитарен патент и на удостоверение за проведените санитарни мероприятия.

35 Лекарски преглед на екипажа и пътниците

6. Из лекарски преглед се подлагат екипажът и пътниците от кораба в случаите, предвидени в настоящия правилник. Освен това на лекарски преглед се подлагат и лица, които сами съобщават за своята болест, както и тези, които администрацията на кораба е посочила като болни.

7. Задължително се подлагат на лекарски преглед следните категории пътници, идващи на групи: емигранти, преселници, сезонни работници.

8. Лекарският преглед на корабния екипаж и на пътниците се провежда на самия кораб и само в случай че са

необходими някои сложни методи за изследване, съответните лица се изпращат в изолационно-пропускателния пункт на брега.

- 5 **Забележка.** Под думата „екипаж“ се разбира всяко лице, което се използва за обслужване на кораба, на пътниците или на товарите, намиращи се на борда. Тези лица трябва да бъдат записани в списък, заверен от властите, откъдето е излязъл корабът.

Раздел IX За санитарните патенти

- 10 1. За официално удостоверяване благополучното или неблагополучното здравословно състояние на хората както на кораба, излизащ от кое и да е пристанище на Народна република България в задгранично плаване, така и в пристанището и околността му, от което излиза корабът, след разпита на капитана и на корабния лекар и при нужда след направения санитарен преглед и взетите други мерки, предвидени в настоящия правилник за корабите, отиващи в задгранично плаване, по молба на капитана на кораба санитарната служба (изолационно-пропускателният пункт) дава санитарен патент по установения образец, ако корабът се отправя за пристанища на държави, неучастнуващи в Международното съглашение на санитарните патенти от 22 декември 1934 год.

- 25 2. Ако корабът, получил санитарен патент, не отплава от пристанището в течение на 48 часа от момента, откогато е даден патентът, по искане на капитана патентът трябва да бъде заверен от санитарната служба (изолационно-пропускателния пункт) с отбелязване промените, които са станали през изтеклото време. Без такава заверка патентът се счита за недействителен.

- 30 3. Основание: 270-то постановление на Министерския съвет от 4 май 1953 год.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ВЪВ ВОДИТЕ НА РУМЪНСКАТА НАРОДНА РЕПУБЛИКА

- 35 **Карантинни правила.** Корабите, които отиват в черноморските румънски портове от порт, който е неблагополучен в санитарно отношение, са длъжни предварително да се отбият за санитарна обработка в порт Кюстенджа или Сулина. Карантинните формалности се осъществяват съгласно решенията на Международната санитарна конвенция от 21 юни 1926 год. в Париж.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ВЪВ ВОДИТЕ НА ТУРЦИЯ

Плаващо ограждане. Фарватерите се ограждат по система, указваща положението на страните им спрямо следвания път от кораба, движещ се по фарватера.

70

Наименованието на страните на фарватера — „дясна“ и „лява“, се приема, считано от море, а в особени случаи се правят допълнителни уговорки.

- 5 Като плаващи знаци, служещи за ограждане страните на фарватера, се явяват светещите и несветещите буи.

- На дясната страна на фарватера се поставят червени конически буи; несветещите буи могат да имат топова фигура във вид на шар. На лявата страна на фарватера са поставят черни буи със заоблени краища; несветещите буи могат да имат топова фигура във вид на цилиндър. Фарватерите на малките реки се ограждат със стълбовидни буи.

- Банките, лежащи на фарватера, се ограждат със сферически буи. Буят, който се поставя на външната граница на банката, има топова фигура във вид на два конуса. Буят, който се поставя на вътрешната граница на банката, има топова фигура във вид на конус. Границите на банката, разположена по продължение на фарватера, се ограждат с буи, които се използват за ограждане страните на фарватера.

- 20 Потъналите кораби се ограждат със зелени буи с бял надпис на корпуса.

- 25 Телеграфните кабели се ограждат с буи, боядисани черно с бял надпис „Telegraph“. Буите, ограждащи минни полета, са боядисани с червени и бели полоси. За ограждане на подводни електрически кабели се използват червени цилиндрически буи.

Лоцмански правила. Корабите, които идват от Мраморно море в черноморските портове на Турция, могат да вземат лоцман в порт Стамбул.

- 30 В Турция са в сила следните общи международни сигнали за извикване на лоцман:

Денем:

- 1) лоцмански флаг, вдигнат на фока-мачтата;
2) флаг „Г“ („G“) по Международния свод на сигналите;
3) флажен сигнал „ПТ“ („PT“) по Международния свод на сигналите.

Нощем:

- 1) син огън, който се показва всеки 15 минути;
2) бял огън, който се показва от кораба в течение на 1 минута през кратки промеждутъци от време;
3) светлинен сигнал „ПТ“ („PT“) по Международния свод на сигналите.

Тези сигнали се подават дотогава, докато лоцманът не дойде на борда на кораба или пък докато не бъде вдигнат сигнал за отговор от лоцманската станция.

- 45 **Карантинни правила.** Пристигайки в турски порт, корабоводителят е длъжен да представи карантинно свидетелство

71

и едновременно да съобщи за случаите на заболявания. Корабите, пристигащи от порт, който е неблагополучен в санитарно отношение, подлежат на санитарен преглед. Ако на кораба има смъртен случай от чума или се е наблюдавала голяма смъртност на плъховете, корабът се подлага на санитарна обработка, въпреки че такава е била извършена на кораба през последните 40 дни. Ако посочените случаи не са били наблюдавани, корабът може да извършва товаро-резтоварителни работи.

10 Карантинното свидетелство не може да бъде издадено по-рано от 48 часа до заминаването на кораба. При забавяне заминаването на кораба се издава ново свидетелство.

15 На корабите, влезли в порт поради щорм, вследствие повреда на машините, за попълване на запаси или по други причини, по усмотрение на властите се разрешава съобщение с брега. За всеки ден от пребиваването на кораба в порта се събира такса в размер на турска лира. Такъв кораб, за да не бъде глобен по-нататък и за да бъде освободен от карантинна такса, е необходимо да има съответна забележка на карантинното свидетелство.

20 След получаване на разрешение за излизане на кораба от порта всяко съобщение с брега се забранява.

25 Всички кораби, влизащи в Босфорския пролив от Черно или Егейско море, са длъжни да се спрат в карантинната станция близо до входовете на пролива. В случаите, когато корабът има правилно оформено карантинно свидетелство, а също така и санитарното му състояние е благополучно, санитарният контрол се осъществява ускорено.

30 Корабите, имащи случаи на заболявания от чума, холера, малария, тифус или шарка през последните седем дни, а също така корабите, които идват от порт, неблагополучен в санитарно отношение, за времето на прехода през пролива трябва да вземат на борда си представител на карантинната станция.

35 Дератизация. Съгласно статия 28 на Международната санитарна конвенция от 21 юни 1926 год. може да се извърши дератизация или да се получи разрешение за освобождаване от извършването ѝ в портите Стамбул, Трабзон, Самсун, Зонгулдак и Брегли.

40 **Сигнали, които се вдигат на корабите, съпровождащи турски подводни лодки.** За предотвратяване на стълкновение на подводните лодки през време на учения с кораби, намиращи се в района на учението, на съпровождащите турските подводни лодки кораби се вдигат следните предупредителни сигнали:

№ на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
1	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Виждам перископа ѝ
2	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и червен шар на рея	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Не виждам повече перископа
3	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и четири сигнални флага на всеки нок на рея	Внимание! Подводната лодка се намира наблизо, сега ще изплава
4	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и бял кърмови флаг (сигнал)	Внимание! Подводната лодка в потопено състояние се намира наблизо
5	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, четири сигнални флага на всеки нок на рея и няколко червени кърмови флага (сигнала)	Подводната лодка е потънала. Окажете помощ

Щормови сигнали. Дневните и нощните щормови сигнали от № 1 до 4 в турските води са също такива, както и във водите на СССР.

5 За предупреждение за щорм, имащ характер на ураган, денем се окачва черен шар, а нощем — червен огън.

ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ КОНВЕНЦИЯТА ЗА РЕЖИМА НА ПРОЛИВИТЕ

Член 2

10 В мирно време търговските кораби ще се ползват с право на пълна свобода за преминаване и плаване в Проливите денем и нощем независимо от флага и товара, без каквито и да било формалности, при условие че бъдат спазвани постановленията на следващия по-долу член 3. Никакви такси и заплащания освен тия, събирането на които е предвидено в приложение № 1 към настоящата конвенция, не ще се изискват от турските власти от тези кораби при транзитното им преминаване, без да се спират в един от портите на Проливите.

20 За да се облекчи събирането на тези такси или заплащания, търговските кораби, преминаващи през Проливите, трябва да

и едновременно да съобщи за случаите на заболявания. Корабите, пристигащи от порт, който е неблагополучен в санитарно отношение, подлежат на санитарен преглед. Ако на кораба има смъртен случай от чума или се е наблюдавала голяма смъртност на плъховете, корабът се подлага на санитарна обработка, въпреки че такава е била извършена на кораба през последните 40 дни. Ако посочените случаи не са били наблюдавани, корабът може да извършва товаро-разтоварителни работи.

10 Карантинното свидетелство не може да бъде издадено по-рано от 48 часа до заминаването на кораба. При забавяне заминаването на кораба се издава ново свидетелство.

15 На корабите, влезли в порт поради щорм, вследствие повреда на машините, за попълване на запаси или по други причини, по усмотрение на властите се разрешава съобщение с брега. За всеки ден от пребиваването на кораба в порта се събира такса в размер на турска лира. Такъв кораб, за да не бъде глобен по-нататък и за да бъде освободен от карантинна такса, е необходимо да има съответна забележка на карантинното свидетелство.

20 След получаване на разрешение за излизане на кораба от порта всяко съобщение с брега се забранява.

Всички кораби, влизащи в Босфорския пролив от Черно или Егейско море, са длъжни да се спрат в карантинната станция близо до входовете на пролива. В случаите, когато корабът има правилно оформено карантинно свидетелство, а също така и санитарното му състояние е благополучно, санитарният контрол се осъществява ускорено.

30 Корабите, имащи случаи на заболявания от чума, холера, малария, тифус или шарка през последните седем дни, а също така корабите, които идват от порт, неблагополучен в санитарно отношение, за времето на прехода през пролива трябва да вземат на борда си представител на карантинната станция.

35 Дератизация. Съгласно статия 28 на Международната санитарна конвенция от 21 юни 1926 год. може да се извърши дератизация или да се получи разрешение за освобождаване от извършването ѝ в портовете Стамбул, Трабзон, Самсун, Зонгулдак и Брегли.

40 **Сигнали, които се вдигат на корабите, съпровождащи турски подводни лодки.** За предотвратяване на състълквания на подводните лодки през време на учения с кораби, намиращи се в района на учението, на съпровождащите турските подводни лодки кораби се вдигат следните предупредителни сигнали:

№ на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
1	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Виждам перископа ѝ
2	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и червен шар на рея	Внимание! Подводната лодка е наблизо. Не виждам повече перископа
3	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и четири сигнални флага на всеки нок на рея	Внимание! Подводната лодка е намира наблизо, сега ще изплава
4	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, и бял кърмови флаг (сигнал)	Внимание! Подводната лодка в потопено състояние се намира наблизо
5	Брейд-вимпел с червен цвят, вдигнат на топа на мачтата, четири сигнални флага на всеки нок на рея и няколко червени кърмови флага (сигнала)	Подводната лодка е потънала. Окажете помощ

Щормови сигнали. Дневните и нощните щормови сигнали от № 1 до 4 в турските води са също такива, както и във водите на СССР.

5 За предупреждение за щорм, имащ характер на ураган, денем се окачва черен шар, а нощем — червен огън.

ИЗВЛЕЧЕНИЯ ОТ КОНВЕНЦИЯТА ЗА РЕЖИМА НА ПРОЛИВИТЕ

Член 2

10 В мирно време търговските кораби ще се ползват с право на пълна свобода за преминаване и плаване в Проливите денем и нощем независимо от флага и товара, без каквито и да било формалности, при условие че бъдат спазвани постановленията на следващия по-долу член 3. Никакви такси и заплащания освен тия, събирането на които е предвидено в приложение № 1 към настоящата конвенция, не ще се изискват от турските власти от тези кораби при транзитното им преминаване, без да се спират в един от портовете на Проливите.

20 За да се облекчи събирането на тези такси или заплащания, търговските кораби, преминаващи през Проливите, трябва да

съобщят на длъжностните лица на станцията, указана в член 3, своето име, флага, тонажа, мястото на тръгването и мястото на пристигането.

Лоцманското превеждане и ползуването на буксирни кораби не е задължително.

Член 3

Всеки кораб, който влезе в Проливите от Егейско море или от Черно море, трябва да се спре в санитарната станция при входа на Проливите, за да бъде подложен на санитарен преглед, установен от турските правила в рамките на Международните санитарни правила. Този преглед по отношение на корабите, имащи чист санитарен патент или представили санитарна декларация, удостоверяваща, че те не попадат под действията на постановленията на алинея 2 на настоящия член, ще бъде извършван както денем, така и нощем с възможната максимална бързина; упоменатите по-горе кораби не ще бъдат задължени да се спират в който и да било друг пункт на Проливите през време на своя преход.

Корабите, имащи на борда си случаи на чума, холера, тропическа треска (малария), петнист тиф или шарка или имащи такива случаи на борда си през последните седем дни, а също така корабите, напуснали заразен порт преди по-малко от пет денонощия, са длъжни да се спрат в санитарната станция, указана в предидущата алинея, за вземане на борда санитарни надзиратели, ако такива бъдат определени от турските власти. Във връзка с това не ще се събират никакви такси или заплащания, а надзирателите ще трябва да се стоварят на санитарната станция при изхода от Проливите.

Член 4

През време на война, когато Турция не е воюваща страна за търговските кораби, независимо от флага и товара, ще се ползват с право на свободно преминаване и плаване през Проливите при условията, предвидени в член 2 и 3. Лоцманското превеждане и ползуването на буксирните кораби не са задължителни.

Член 5

През време на война, когато Турция е воюваща страна, търговските кораби, не принадлежащи към страна, намираща се във война с Турция, ще се ползват с право на свободно преминаване и плаване през Проливите, при условие че тия кораби по никакъв начин не ще оказват съдействие на противника.

Тия кораби трябва да влизат в Проливите денем; преминаването трябва да се осъществява по път, който във всеки отделен случай ще бъде указван от турските власти.

Член 6

Ако Турция сметне, че се намира пред непосредствена военна опасност, прилагането на постановленията на член 2 въпреки това ще бъде продължено, като се има предвид обаче, че корабите ще трябва да влизат в Проливите денем и че преминаването трябва да се извършва по пътя, посочен във всеки отделен случай от турските власти.

Лоцманското превеждане в този случай може да бъде направено задължително, но ще бъде безплатно.

Член 13

За преминаването през Проливите на военни кораби турското правителство трябва да бъде предизвестено по дипломатически път. Нормалният срок на предизвестяването е осем дена; обаче желателно е за държавите, които не се мият от Черно море, този срок да бъде доведен до петнадесет дена. В предизвестяването ще трябва да се укажат мястото на пристигането, името, типът и количеството на корабите, а също така и датата на преминаването в първоначалното направление; при връщане се извършва същото. Всяко изменение на датата трябва да представлява предмет на предизвестяване от три дни.

Влизането в Проливите за преминаване в първоначалното направление трябва да стане в петдневен срок от деня, указан в първоначалното предизвестяване. След изтичане на този срок трябва да бъде дадено ново предизвестяване при същите условия, както и първоначалното предизвестяване.

При преминаването началникът на морския отряд, ако не бъде длъжен да се спре, съобщава на сигналната станция, разположена при входа на Дарданелите или Босфора, точния състав на отряда, намиращ се под неговото командване.

Член 16

Военните кораби, преминаващи транзит през Проливите, не трябва да остават там повече от необходимото за извършване на прехода време, освен в случаите на аварии или нещастия на море.

Член 22

Военните кораби, имащи на борда си случаи на чума, холера, жълта тропическа треска, петнист тиф или шарка или имащи такива на борда си през последните седем дни, а също така корабите, напуснали заразен порт преди по-малко от пет денонощия, са длъжни да преминат в Проливите в карантина и да приложат с корабните средства необходимите профилактични мерки за избягване всяка възможност от заразяване на Проливите.

1. Таксите и заплащанията, които могат да се събират съгласно член 2 от настоящата конвенция, ще бъдат тия, които са указани в следващата по-долу таблица. Възможните намалявания от размера на тия такси и заплащания, които биха били допуснати от турското правителство, ще бъдат прилагани без разлика на флага.

Характер на оказаната услуга	Размерът на таксите или заплащанията, които подлежат на събиране от всеки тон чиста вместимост (регистров тонаж на чистата вместимост) (златни франка)
а) санитарен контрол	0-075
б) маяци, светещи буи, буи, ограждащи фарватера или други	
до 800 т	0-42
над 800 т	0-21
в) спасителна служба, включително спасителни шлюпки, постове за оказване помощ от брега, сирени, даващи сигнали за мъгла, радиомаяци, а също така светещи буи, които не са обхванати в т. б, или други установки от подобен род	0-10

2. Таксите и заплащанията, определени в таблицата, приложена към т. 1 на настоящото приложение, ще се прилагат за двойно преминаване през Проливите (т. е. за преминаване от Егейско море в Черно море и за обратния рейс в Егейско море или за преминаване през Проливите от Черно море в Егейско море, след което следва обратен рейс в Черно море). Обаче ако търговският кораб отново преминава през Проливите за завръщане в Егейско море или Черно море, в зависимост от случая след повече от шест месеца от деня на влизането в Проливите в първоначалното направление, то корабът, без разлика на флага, може да бъде поканен да заплати втори път тези такси и заплащания.

3. Ако при първоначалното преминаване търговският кораб заяви, че той няма намерение да се завръща, ще бъде длъжен да заплати само половината тарифа на таксите и заплащанията, указани в т. „б“ и „в“ на пункт 1 от настоящото приложение.

4. Таксите и заплащанията, които са определени в таблицата, приложена към пункт 1 от настоящото приложение, и които не превишават това, което е необходимо за покриване на разходите, предизвикани от оказването на дължимите се услуги и за запазване на резервния фонд или на оборотния

фонд, ще се увеличават или попълват само по реда на прилагането на член 29 от настоящата конвенция. Те ще се заплащат в златни франка или в турска валута по курса на размяната, практикуван в деня на плащането.

5. Търговските кораби могат да бъдат задължени да заплатят такси и заплащания за незадължителни услуги, като лоцманско превеждане и заплащане за ползуване на буксири, ако такава услуга е била оказана по съответния начин от турските власти по искането на агента или капитана на дадения кораб. Турското правителство ще публикува от време на време тарифите на таксите и заплащанията, които подлежат на събиране за тези незадължителни услуги.

6. Тия тарифи не ще бъдат увеличени, ако тия услуги бъдат обявени за задължителни по реда на прилагането на член 5.

ОГРАЖДАНЕ НА НАВИГАЦИОННИТЕ ОПАСНОСТИ

(Лист I)

Навигационните опасности, лежащи в открито море: банки, плитковини, полоси от камъни и т. н., или простиращи се от бреговата черта рифове, отмели, коси и др., както и опасните от мини райони, районите за изхвърляне на грунт, забранените за плаване зони, мерните линии и полигони се ограждат по система, указваща взаимното положение на опасностите и ограждащия плаващ предпазен знак спрямо четирите основни посоки по компаса (спрямо страните на света) в различните сектори, заключени между техните бисектриси.

Плаващите предпазни знаци, служещи за ограждане подadena система, са: вежи, бакани, светещи и несветещи буй със специално оцветяване, с определена характеристика и цвят на огъня (за светещите буй).

Към указаните знаци се отнасят: северни, южни, източни, западни и кръстови вежи, бакани и буй.

СЕВЕРНИ (НОРДОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУЙ

(Лист I, рис. 1)

Название. Северни (нордови) — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се на юг от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА СЕВЕР“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Вежа. Червена с червен конус с основата си нагоре на върха на пръта.

Бакан. Червен.

Буй — светещ. Червен с червена надстройка и фенер на върха й.

Огън. Червен проблясващ: проблясък 0·5 сек., тъмнина 4·5 сек., период 5·0 сек. (12 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

78

ЮЖНИ (ЗЮДОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУЙ

(Лист I, рис. 2)

Название. Южни (зюдови) — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се на север от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА ЮГ“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Вежа. Бяла с черен конус с основата си надолу на върха на пръта.

Бакан. Бял.

Буй — светещ. Бял с бяла надстройка и фенер на върха й.

Огън. Бял проблясващ: проблясък 0·5 сек., тъмнина 4·5 сек., период 5·0 сек. (12 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ИЗТОЧНИ (ОСТОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУЙ

(Лист I, рис. 3)

Название. Източни (остови) — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се на запад от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА ИЗТОК“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Вежа. Черно-бяла с два черни конуса, събрани с основите си на върха на пръта. Горната половина на пръта е черна, долната — бяла.

Бакан. Черно-бял. Черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят.

Буй — светещ. Черно-бял. Черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройката е черно-бяла с фенер на върха. Горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Огън. Бял проблясващ: проблясък 0·3 сек., тъмнина 2·2 сек., период 2·5 сек., или бял, групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0·3 сек., тъмнина 0·6 сек., проблясък 0·3 сек., тъмнина 3·8 сек., период 5·0 сек. (в двата случая 24 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ЗАПАДНИ (ВЕСТОВИ) ВЕЖИ, БАКАНИ, БУЙ

(Лист I, рис. 4)

Название. Западни (вестови) — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се на изток от опасността и указват: „ОСТАВИ МЕ НА ЗАПАД“.

79

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Веха. Бяло-червена с два червени конуса с върховете си един срещу друг на върха на пръта. Горната половина на пръта е бяла, долната — червена.
- Бакан. Бяло-червен. Бели и червени вертикални полоси по четири от всеки цвят.
- Буй — светещ. Бяло-червен. Бели и червени вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройка бяло-червена с фенер на върха. Горната половина на надстройката е бяла, долната — червена.
- Огън. Червен проблясващ: проблясък 0.3 сек., тъмнина 2.2 сек., период 2.5 сек., или червен, груповопроблясващ (дву-проблясващ): проблясък 0.3 сек., тъмнина 0.6 сек., проблясък 0.3 сек., тъмнина 3.8 сек., период 5.0 сек. (в двата случая 2.0 проблясъка в минута).
- Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

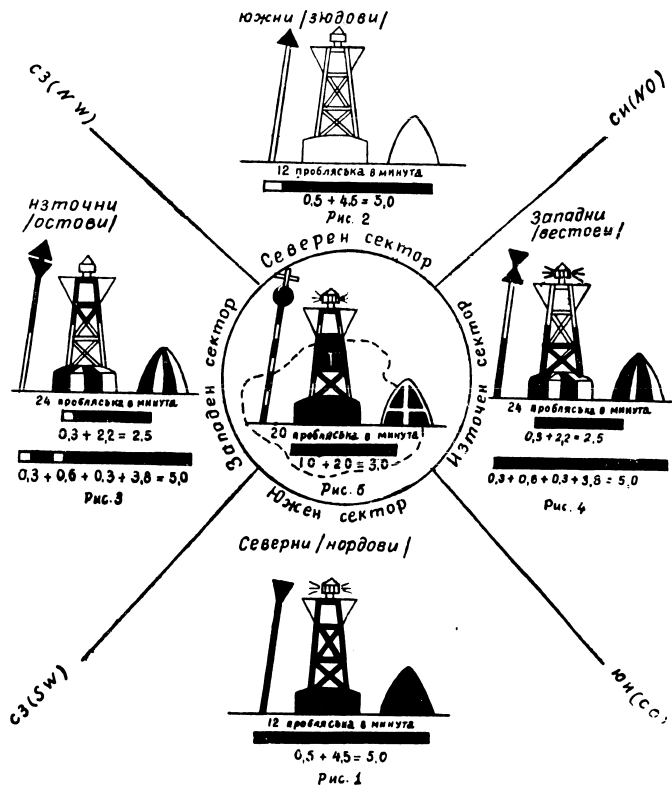
КРЪСТОВИ ВЕХИ, БАКАНИ, БУИ

(Лист I, рис. 5)

- Название. Кръстови — веха, бакан, буй.
- Положение. Поставят се на опасност с неголеми размери и указват: „СТОЯ ВЪРХУ ОПАСНОСТ, МОГА ДА БЪДА ОБХОДНА ОТ ВСИЧКИ СТРАНИ“.
- Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня
- Веха. Червено-бяла. Прът с червени и бели хоризонтални полоси с бял напречник при върха на пръта и червен шар (кълбо) под напречника.
- Бакан. Червен, с бяла хоризонтална полоса по средата и четири бели вертикални полоси от върха към основата, образуващи четири бели кръста.
- Буй — светещ. Червен. Надстройката е с червени и бели хоризонтални полоси с фенер на върха. На средната част на всяка страна на надстройката има бял кръст на червен фон.
- Огън. Зелен проблясващ: проблясък 1.0 сек., тъмнина 2.0 сек., период 3.0 сек. (20 проблясъка в минута).
- Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.
- Забележка. 1. За удобство при разпознаването на бунте и баканите, които се установяват по системата за ограждане на опасностите по отношение страните на света (по компаса), се разрешава да се нанасят върху тях добре видими измера, за които във всеки отделен случай се обявява в „Известия до мореплавателите“.
2. Кръстовите вежи, бакани, буй са общи за всички системи ограждане.

Лист 1

ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ НА НАВИГАЦИОННИТЕ ОПАСНОСТИ
СПРЯМО ПОСОКИТЕ НА СВЕТА
(по компаса)

Лоция на Черно море, стр. 80—81

ОГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

(Лист II)

5 Каналите и фарватерите се ограждат по система, указваща положението на техните страни относно следвания от кораба път, плаващ по канала или фарватера.

Наименованието на страните на канала и фарватера — „дясна“ и „лява“ — се приема, считано откъм море, а в особени случаи се уточнява допълнително.

10 Плаващите предпазни знаци, които служат за ограждане по дадената система, са: вежите, баканите, светещите и несветещите буи със специално осветяване и с определена характеристика и цвят на огъня (за светещите буи).

Към гореуказаните знаци се отнасят:

15 А. Знаци за страните на канала и фарватера.

1. За лява страна.
2. За дясна страна.

Б. Поворотни знаци на канала и фарватера.

1. Поворотни — за лява страна.
- 20 2. Поворотни — за дясна страна.

В. Знаци за разделяне и съединяване каналите и фарватерите.

За лявата страна са приети червен цвят на знака, червен огън и четни номера.

25 За дясната страна са приети черен цвят на знака, бял огън и нечетни номера.

Мястото на поворотите, както и разделянията и съединяванията на каналите и фарватерите се означават с вежи, бакани и буи, отличаващи се по осветяването и характеристиката на огъня от осветяването и характеристиката на огъня на знаците за лява и дясна страна.

30 Отделно лежащи в канала или фарватера опасности се ограждат, както и при системата за ограждане опасностите относно страните на света (по компаса), с кръстови вежи, бакани, буи.

А. ЗНАЦИ ЗА СТРАНИТЕ НА КАНАЛА И ФАРВАТЕРА

За лява страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 1)

Название. За лява страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по лявата страна на фарватера и указват: „ОСТАВИ МЕ НАЛЯВО“ (считано откъм море).

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 5 Вежа. Червена с черен конус с основата си нагоре на върха на пръта.
Бакан. Червен с бял четен пореден номер.
Буй — светещ. Червен с бял четен пореден номер. Надстройката е червена с фенер на върха.
Огън. Червен проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 2.5 сек., период 3.0 сек., или червен групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.0 сек., период 6.0 сек. (в двата случая 20 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

За дясна страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 2)

Название. За дясна страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по дясната страна на канала и фарватера и указват: „ОСТАВИ МЕ НАДЯСНО“ (считано откъм море).

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 30 Вежа. Черна с черен конус с основата си надолу на върха на пръта.
Бакан. Черен с бял нечетен пореден номер.
Буй — светещ. Черен с бял нечетен пореден номер. Надстройката е черна с фенер на върха.
Огън. Бял проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 2.5 сек., период 3.0 сек., или бял групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.0 сек., период 6.0 сек. (в двата случая 20 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

Забележка. Знаците за страните на канала или фарватера се поставят по двойки, но в зависимост от местните условия могат да се поставят по единично в шахматен или друг ред.

Б. ПОВОРОТНИ ЗНАЦИ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

Поворотни за лява страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 3)

Название. Поворотни за лява страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по лявата страна на канала и фарватера (считано откъм море) в местата на поворотите: при поворотите, разделянето и съединяването на каналите и фарватерите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 10 Вежа. Червено-бяло-червена с черен конус с основата си нагоре на върха на пръта. Горната и долната част на пръта са червени, средната — бяла.
Бакан. Червен с бяла хоризонтална полоса по средата и червен четен пореден номер в бял кръг на нея.
Буй — светещ. Червен с бяла хоризонтална полоса по средата и червен четен пореден номер в бял кръг на нея. Надстройката червено-бяло-червена с фенер на върха. Горната и долната част на надстройката са червени, средната — бяла.
Огън. Червен проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., период 1.5 сек., или червен групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0.3 сек., тъмнина 0.6 сек., проблясък 0.3 сек., тъмнина 1.8 сек., период 3.0 сек. (в двата случая 40 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

Поворотни за дясна страна — вежи, бакани, буй
(Лист II, рис. 4)

Название. Поворотни за дясна страна — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по дясната страна на канала и фарватера (считано откъм море) в местата на поворотите: при поворотите, разделянето и съединяването на каналите и фарватерите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- 35 Вежа. Черно-бяло-черна с черен конус с основата си надолу на върха на пръта. Горната и долната част на пръта са черни, средната — бяла.
Бакан. Черен с бяла хоризонтална полоса по средата и черен нечетен пореден номер в бял кръг на нея.
Буй — светещ. Черен с бяла хоризонтална полоса по средата и черен нечетен пореден номер в бял кръг на нея. Надстройката

черно-бяло-черна с фенер на върха. Горната и долната част на надстройката са черни, средната — бяла.

- Огън. Бял проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 1.0 сек., период 1.5 сек., или бял групово проблясващ (двупроблясващ): проблясък 0.3 сек., тъмнина 0.6 сек., проблясък 0.3 сек., тъмнина 1.8 сек., период 3.0 сек. (в двата случая 40 проблясъка в минута).

Буй—несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

- Поворотните знаци за дясна и лява страна се поставят едновременно по двете страни на канала (фарватера) в местата на поворотите: при поворотите, разделянето и съединяването на каналите (фарватерите) (лист II а, рис. 1, 3 и 4). Изключения от указаното правило имат място в следните случаи:

- а) когато в мястото на поворота на канала (фарватера) една от границите при наличието на значителни дълбочини изчезва (примерна схема II а, рис. 2);
- б) когато едната от точките в мястото на поворота (считано откъм море) е едновременно място за разделяне или съединяване на канала (фарватера). В даденото място вместо поворотния знак (двоен) се поставя знак за разделяне и съединяване на канала (фарватера) (лист II а, рис. 5, 6, 7 и 8).

В. ЗНАЦИ ЗА РАЗДЕЛЯНЕ И СЪЕДИНЯВАНЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

(Лист II, рис. 5)

- 25 **Название.** Разделяне и съединяване на канала и фарватера — всха, бакан, буй.

Положение. Поставят се в местата на разделянето или съединяването на каналите и фарватерите (лист II а, примерна схема, рис. 3, 4, 5, 6, 7 и 8).

- 30 **Вид и осветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня**

Всха. Червено-черна. Прът с червени и черни хоризонтални полоси и черно-червен шар (кълбо) на върха.

- 35 **Бакан.** Червено-черен. Червени и черни вертикални полоси по четири от всеки цвят.

Буй—светещ. Червено-черен. Червени и черни вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройка — червено-черно-червена с фенер на върха. Горната и долната част на надстройката са червени, средната — черна.

- 40 **Огън.** Бял проблясващ: проблясък 2.0 сек., тъмнина 4.0 сек., период 6.0 сек. (10 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

- 45 **Забележка.** Поредната номерация на бунте и баканите в каналите се извършва, считано от порта към морето, а във фарватерите и препоръчителните курсове така, както е удобно според местните условия. За реда на номерацията се обявява в Известия до мореплавателите.

Лист II

ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ
 Знаци за страните на канала и фарватера
 за лява страна за дясна страна

Рис. 1

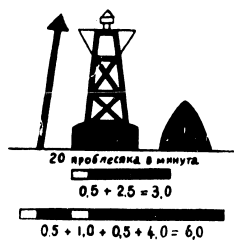

Рис. 2

Поворотни знаци за канала и фарватера
 Поворотни за лява страна Поворотни за дясна страна

Рис. 3

Рис. 4

Знаци за разделяне и съединяване на каналите и фарватерите

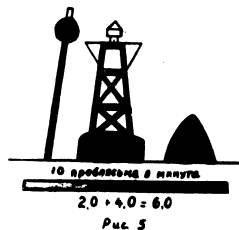
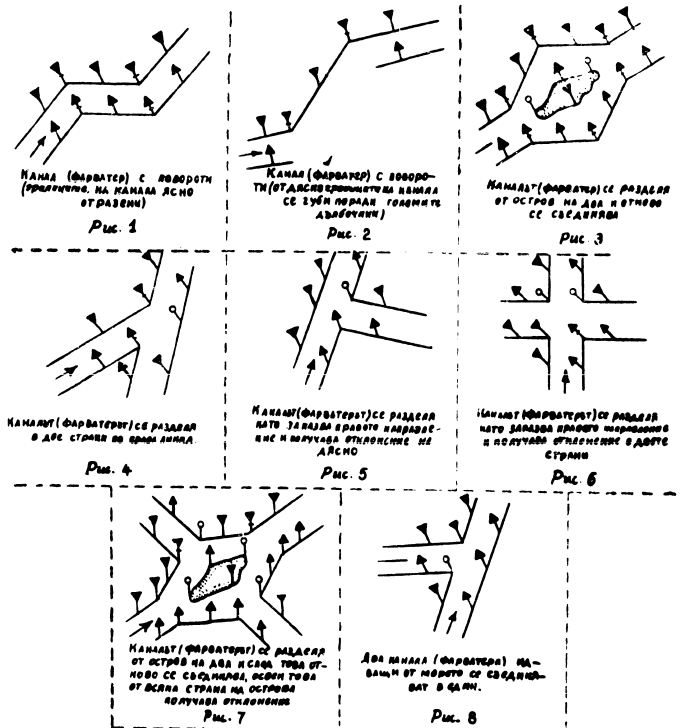

Рис. 5

Лощия на Черно море, стр. 84—85

Лист IIa

ПРИМЕРНА СХЕМА
ЗА ПОСТАВЯНЕ НА ПЛАВАЩИТЕ ПРЕДПАЗНИ ЗНАЦИ
ПО СИСТЕМАТА ЗА ОГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ ПРИ РАЗЛИЧНИТЕ
УСЛОВИЯ ЗА ПОВОРОТИ, РАЗДЕЛЯНЕ И СЪЕДИНЯВАНЕ
НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ

Условия обозначения

▼	за лява страна	▼	поворотни за лява страна
▲	за дясна страна	▲	поворотни за дясна страна
●	разделяния и съединения	→	направление от морето

ОЗНАЧАВАНЕ ОСИТЕ НА ФАРВАТЕРИТЕ И ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИТЕ КУРСОВЕ

(Лист II)

Осите на фарватерите и препоръчителните курсове се означават с плаващи предпазни знаци в следните случаи:

- а) когато районът на плаването в едно по-голямо пространство няма навигационни опасности, поради което определен фарватер или препоръчителен курс съкращава пътя на кораба, плаващия съд;
- б) на мерните линии, при използване на предпазни знаци вместо водещ створ;
- в) в някои случаи при осигуряване плаването по протралени от мини фарватери.

Плаващите предпазни знаци, означаващи оста на фарватера или препоръчителния курс, са: вежите, баканите, светещите и несветещите буй със специално оцветяване, с определена характеристика и цвят на огъня (за светещите буй).

Към указаните знаци се отнасят:

1. Осевите.
2. Поворотните осев.

ОСЕВИ ВЕЖИ, БАКАНИ, БУИ

(Лист III, рис. 1)

Название. Осев — вежа, бакан, буй.

Положение. Поставят се по оста на фарватера и по протежението на препоръчителния курс и указват: „СЛЕДВАЙ ОТ ЗНАК НА ЗНАК“.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

Вежа. Бяло-черна. Прът с бели и черни хоризонтални полоси и черен шар на върха.

Бакан. Бяло-черен. Бели и черни хоризонтални полоси с черен пореден номер на фона на бял кръг.

Буй — светещ. Бяло-черен. Бели и черни хоризонтални полоси. Надстройка — бяла с фенер на върха. На средната част на надстройката черен пореден номер на бял фон.

Лист III

Огън. Бял проблесващ: проблесък 0·5 сек., тъмнина 4·5 сек., период 5·0 сек. (12 проблесъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по отсъствието на фенера.

- 5 **Забележка.** Осев буй може да бъде поставен като приеман в подходящата точка на канала или фарватера.

ПОВОРОТНИ ОСЕВИ ВЕХИ, БАКАНИ, БУИ (Лист III, рис. 2)

Название. Поворотни осев — вежа, бакан, буй.

- 10 **Положение.** Поставят се на поворотите на фарватерите (на осите) и препоръчителните курсове и указват: „ПРИ ДАДЕНИЯ ЗНАК ТРЯБВА ДА СЕ НАПРАВИ ПОВОРОТ КЪМ СЛЕДВАЩИЯ ОСЕВ ИЛИ ПОВОРОТЕН ОСЕВ ЗНАК“.

- 15 **Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня**

Вежа. Бяло-червена. Прът с бели и червени хоризонтални полоси и червен шар на върха.

Бакан. Бяло-червен. Бели и червени хоризонтални полоси с пореден червен номер по средата на фона на бял кръг.

- 20 **Буй — светещ.** Бяло-червен. Бели и червени хоризонтални полоси. Надстройка — бяла с фенер на върха. По средната част на надстройката червен пореден номер на бял фон.

Огън. Червен проблесващ: проблесък 0·5 сек., тъмнина 1·5 сек., период 2·0 сек., или червен групово проблесващ (дву-проблесващ): проблесък 0·5 сек., тъмнина 0·5 сек., проблесък 0·5 сек., тъмнина 2·5 сек., период 4·0 сек. (в двата случая 30 проблесъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ЗНАЦИ ЗА ОЗНАЧАВАНЕ ОСИТЕ НА ФАРВАТЕРИТЕ И ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ КУРСОВЕ

Рис. 1

$$0.5 + 0.5 + 0.5 + 2.5 = 4.0$$

Рис. 2

ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ

(Лист IV)

Потъналите кораби се ограждат с вежи, бакани, светещи и несветещи буй със зелен цвят.

5 Тия знаци са общи за всички системи на ограждания.

ЗНАЦИ ЗА ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ

(Лист IV)

Название. Потънал кораб — вежа, бакан, буй.

10 **Положение.** Поставят се близо до потъналия кораб или над него. Положението на вежата, бакана, буйа относно потъналия кораб се обявява в Известия до мореплавателите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огънч

Вежа. Зелена със зелен шар на върха на пръта.

15 Бакан. Зелен.

Буй — светещ. Зелен със зелена надстройка и фенер на върха ѝ.

20 Огън. Зелен проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.5 сек., период 5.0 сек., или зелен групово проблясващ (дву-проблясващ): проблясък 1.0 сек., тъмнина 2.0 сек., проблясък 1.0 сек., тъмнина 6.0 сек., период 10.0 сек. (в двата случая 12 проблясъка в минута).

Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.

ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ (ДАЛЯНИ)

(Лист V)

Местата на поставените риболовни мрежи се ограждат по системата, указваща взаимното положение на риболовната мрежа и ограждащия плаващ предпазен знак относно страните на света (по компаса).

Плаващите предпазни знаци, служещи за ограждане на риболовните мрежи, са вехите: северна (нордова), южна (зюдова), източна (остова) и западна (вестова) от нестандартен вид (рибарски вехи).

Ограждането на местата на поставените риболовни мрежи се извършва от съответните риболовни организации съгласувано с местните органи на Хидрографната служба при ВМС.

За поставеното ограждане се обявява в Известия до мореплавателите.

ЗНАЦИ ЗА ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ

Северни рибарски вехи

(Лист V, рис. 1)

Название. Северна рибарска веха.

Положение. Поставя се на южната граница на установените риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА СЕВЕР“.

Вид и оцветяване

Веха. Червена с червен конус с основата си нагоре на върха на пръта.

Южни рибарски вехи

(Лист V, рис. 2)

Название. Южна рибарска веха.

Положение. Поставя се на северната граница на установените риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА ЮГ“.

Вид и оцветяване

Веха. Бяла с черен конус с основата си надолу на върха на пръта.

Лист IV

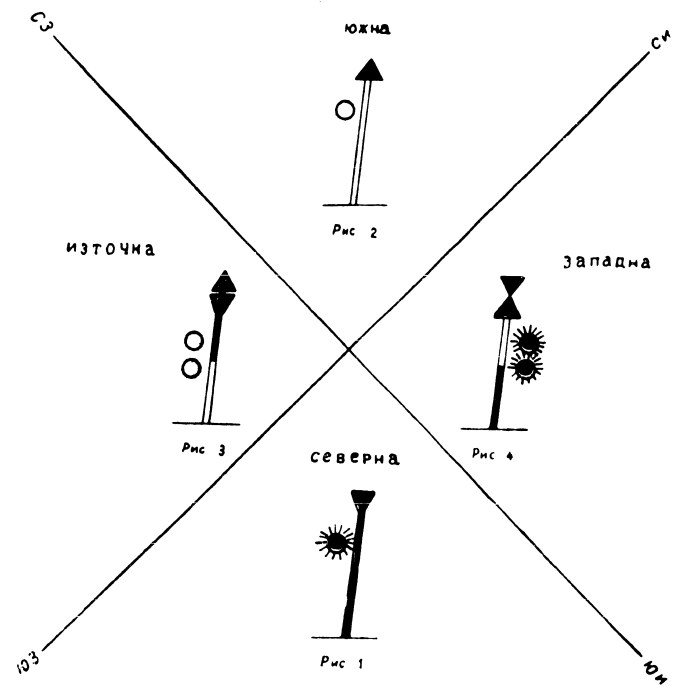
Лист V

**ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ**

Черно море, стр. 88—89—11

**ЗНАЦИ
ЗА ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ**

Източни рибарски вежи

(Лист V, рис. 3)

Название. Източна рибарска вежа.

Положение. Поставя се на западната граница на установе-
ните риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА ИЗТОК“.

Вид и оцветяване

Вежа. Черно-бяла с два черни конуса, събрани с основите си на върха на пръта; долната половина на пръта е бяла, горната — черна.

10

Западни рибарски вежи

(Лист V, рис. 4)

Название. Западна рибарска вежа.

Положение. Поставя се на източната граница на установе-
ните риболовни мрежи и указва: „ОСТАВИ МЕ НА ЗАПАД“.

15

Вид и оцветяване

Вежа. Бяло-червена с два червени конуса с върховете си един срещу друг на върха на пръта; долната половина на пръта е червена, горната — бяла.

20

Забележка. Вежите могат да бъдат светещи. Огън бял постоянен на южните и двоен бял постоянен на източните вежи; червен постоянен на северните и двоен червен постоянен на западните вежи. Фенерите се закрепват към вежите на произволно място под конуса. Двойните фенери се разполагат вертикално на разстояние, не по-малко от 0.5 м един от друг.

ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ И КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

(Лист VI)

ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ СТОЯНКИ

- 5 Местата на котвените стоянки се означават с вежи, бакани, светещи и несветещи буйи и швартови бочки с червено-жълт цвят.

ЗНАЦИ ЗА КОТВЕНИ СТОЯНКИ

(Лист VI, рис. 1)

- 10 **Название.** Котвени — вежа, бакан, буй, швартова бочка.
Положение. Постапят се в районите на котвените стоянки на корабите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъни

- 15 Вежа. Червено-жълта. Прът с червени и жълти хоризонтални полоси и жълто-червен (по диагонала) квадратен флаг на върха.
Бакан. Червено-жълт. Червени и жълти вертикални полоси по четири от всеки цвят.
Буй — светещ. Червено-жълт. Червени и жълти вертикални полоси по четири от всеки цвят. Надстройка — жълта с фенер на върха.
Огън. Оранжев проблясващ проблясък 0.5 сек., тъмнина 2.5 сек., период 3.0 сек. (20 проблясъка в минута).
Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.
25 Швартова бочка. Червена с жълта напречна полоса по средата. (Бочки, които се установяват вертикално, имат цвета на бакана.)

ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

- 30 Местата на карантинните стоянки се означават с вежи, бакани, светещи и несветещи буйи и швартови бочки с жълт цвят.

Лист VI

ЗНАЦИ ЗА ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ И КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

Знаци за котвени стоянки

Рис. 1

Знаци за карантинни стоянки

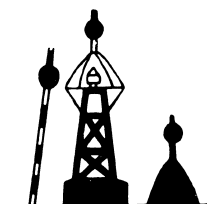
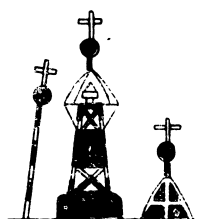
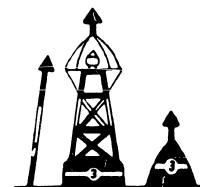
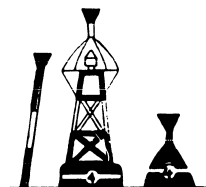
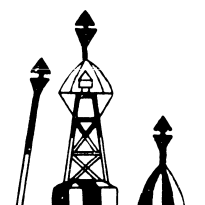
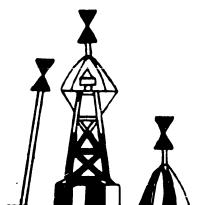
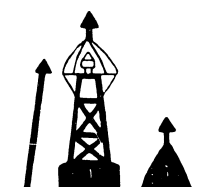
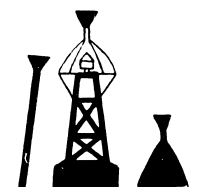
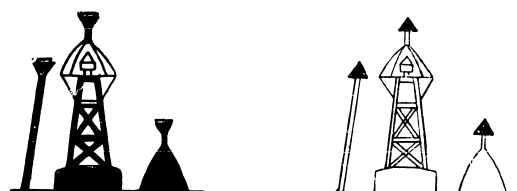

Рис. 2

Лист VII

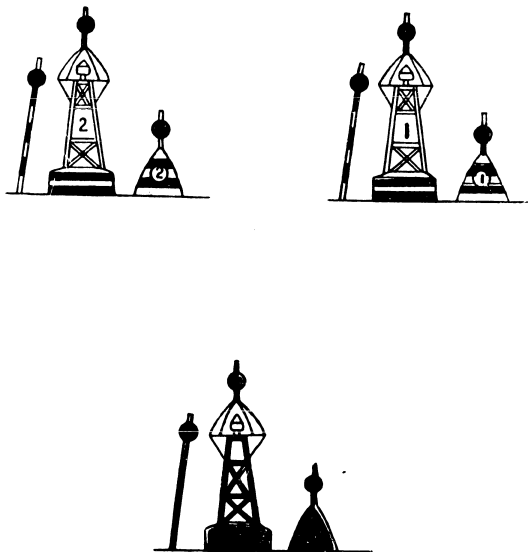
Лист VIIa

**ПРИМЕРЕН ВИД
НА БУИТЕ И БАКАНИТЕ С ТОПОВИ ФИГУРИ
И НА ВЕХИТЕ С ОТЛИЧИТЕЛНИ ШАРОВЕ**

Лоция на Черно море, стр. 90—91

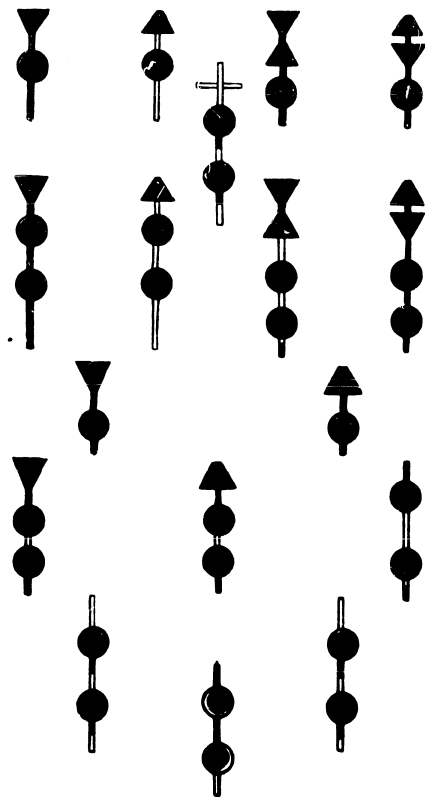
Лист VIIб

Ліцця на Чорно море, стр. 90—91

Лист VIIа

В Е Х И
С ОТЛИЧИТЕЛЬНИ ШАРОВЕ

ЗНАЦИ НА КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ

(Лист VI, рис. 2)

Название. Карантинни — вежа, бакан, буй, швартова бочка.

Положение. Поставят се в районите на карантинните стоянки на корабите.

Вид и оцветяване на знаците, цвят и характеристика на огъня

- Вежа. Жълта с жълт квадратен флаг на върха.
Бакан. Жълт.
- 10 Буй — светещ. Жълт с жълта надстройка и фенер на върха ѝ.
Огън. Оранжев проблясващ: проблясък 0.5 сек., тъмнина 4.5 сек., период 5.0 сек. (12 проблясъка в минута).
- 15 Буй — несветещ. Отличава се от светещия буй само по липсата на фенер.
Швартова бочка. Жълта.

СЛУЖБА ЗА ВРЕМЕТО И ОПОВЕСТЯВАНИЯТА В СССР

ИНСТРУКЦИЯ ЗА РЕДА НА ПРЕДАВАНЕТО НА ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧНИТЕ СЪОБЩЕНИЯ (МЕТЕО) ОТ РАДИОСТАНЦИИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО НА МОРСКИЯ ФЛОТ¹

(Въведена в действие със заповед на министъра на Морския флот
№ 169 от 10 март 1951 год.)

Метеорологичните и хидрологичните съобщения (съкратено
„МЕТЕО“) по характер и срокове се разделят на поредни и
непоредни (извънредни).

И. Предаване на поредните съобщения

1. В поредните хидрометеорологични съобщения се предават:
  - а) полуденоношните прогнози за времето и състоянието на морето;
  - б) деноношните прогнози за времето и състоянието на морето;
  - в) триденоношните прогнози за времето и състоянието на морето;
  - г) ледовият обзор и прогнози;
  - д) данните за нивото на морето.
2. Хидрометеорологичните съобщения постъпват в радиостанциите на Министерството на морския флот от органите на хидрометеорологичните служби не по-късно от един час преди срока на предаването и се предават с пълна мощност в срока и на работните честоти, указани в приложеното към дадената инструкция разписание.
3. Всяко хидрометеорологично съобщение не трябва да има повече от 120 думи.
4. В съобщенията се указват очакваните значения на вятъра, вълнението, видимостта, температурата, както и валежите, мъглите и другите метеорологични явления.
5. Предаването на хидрометеорологичните съобщения се извършва със скорост 80 знака в минута.
6. Съобщенията се предават по следната схема:

¹ Сега Министерство на морския и речния флот.

а) повторение на сигнала за настройка „Ж“ в течение на една минута;

б) сигналът „за всички“ — „ЦЩ“, повтарян три пъти;

в) думата „ДЕ“;

г) своя позивен сигнал, повтарян три пъти;

д) думата „МЕТЕО“, обозначаваща предаването на хидрометеорологично съобщение.

Тази част на заглавието (тт. „б—д“) се предава два пъти; е) касовият номер и номерът на съобщението във вид на дроб: в числителя — касовият номер, а в знаменателя — номерът на съобщението;

ж) броят на думите;

з) датата (в числителя — числото, а в знаменателя — месеца) и времето на предаване съобщението (московско);

и) текстът на съобщението;

к) номерът на съобщението и подписът;

л) сигналът „ЕЦ“.

При наличието на няколко съобщения след сигнала „ЕЦ“ се предават по указания вече ред, начинай с т. „д“ (с думата „МЕТЕО“), следващото съобщение.

След привършване предаването на съобщението или съобщенията след предаване на сигнала „ЕЦ“ се предават:

м) сигналът за привършване на работата „СК“;

н) своя позивен сигнал.

Пример. ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО НР 353/13 35 15/5 05 20 текста на съобщението 13 ГМС ЕЦ СК УТЕ.

Пример. ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО 535/231 70 3/5 11 30 текста на съобщението 231 ГМС ЕЦ МЕТЕО НР 536/232 87 3/5 11 45 текста на съобщението 232 ГМС ЕЦ СК УТЕ.

6. При липса в дадения срок на поредното хидрометеорологично съобщение радиостанцията е длъжна да извърши по указания по-рано ред извикване и да извести за липсата на съобщения.

Пример. ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УТЕ УТЕ УТЕ МЕТЕО НИЛ СК УТЕ.

7. Ако по разписание след предаването на хидрометеорологичните съобщения следва предаването на навигационните известия до мореплавателите, то сигналът „СК“ се дава след привършване предаването на тези известия.

II. Предаване на непоредните (извънредните) съобщения

8. Непоредните (извънредните) хидрометеорологични съобщения (щормовите предупреждения) се предават от радиостанциите, изброени в приложеното разписание, с пълна мощност на честота 500 кхц (600 м) незабавно след получаването на тези съобщения от органите на хидрометеорологичната служба или

от корабните радиостанции. В последния случай тези съобщения се предават от която и да било брегова радиостанция, приела ги от кораба.

9. Непоредните (извънредните) хидрометеорологични съобщения се предават по следната схема:

- а) сигнал за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
- б) думата „ДЕ“;
- в) своят позивен сигнал, повтарян три пъти;
- г) думата „МЕТЕО“.

10. По-нататъшното предаване се извършва по указания по-рано ред (§ 5, тт. „е—н“).

10. Предаването на непосредното (извънредното) съобщение се повтаря от дадената радиостанция след най-близкия период на мълчание, както и след първия период на мълчание, най-близък до срока на 8-часовата корабна вахта.

15. Това предаване се предхожда от сигнала за безопасност ТТТ, предаван в края на периода на мълчанието, и се извършва по следната схема:

- а) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ, думата „ДЕ“ и своят позивен сигнал три пъти (предават се в края на периода на мълчанието и известяват, че дадената радиостанция ще предава важно съобщение, отнасящо се за безопасността на мореплаването);

- б) интервалът до свършване периода на мълчанието;
- в) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
- г) думата „ДЕ“;
- д) своят позивен сигнал, повтарян три пъти;
- е) думата „МЕТЕО“.

- По-нататъшното предаване се извършва по указания по-горе ред (§ 5, тт. „е—н“).

Пример. ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УЖА УЖА УЖА интервал ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УЖА УЖА УЖА МЕТЕО НР 23/19 30 2/3 1808 текст на съобщението 19 ГМС ЕЦ СГ УЖА.

11. Всички радиостанции, приели сигнала за безопасност, са длъжни да продължат да слушат на вълната, на която е бил даден този сигнал, дотогава, докато съобщението, следващо след тези сигнали, не бъде завършено; освен това те са длъжни да отстранят всяка друга вълна, която може да попречи на съобщението.

12. Капитаните на корабите, срещнали на своя път ураган, тайфун или щорм, са задължени незабавно да известят за това на всички, намиращи се наблизо кораби, по реда, указан в § 9 и 10 на настоящата инструкция, с пълната мощност на радиостанцията на честота 500 кхц (600 м). Освен това капитаните на корабите са задължени да предават съобщението за упоменатите стихийни явления на най-близката брегова радиостанция, предаваща хидрометеорологични съобщения, или на друга брегова радиостанция, с която може да бъде установена радиовръзка

за незабавното предаване от тези радиостанции на съобщенията за сведение на всички мореплаватели.

13. Всяко непосредно (извънредно) хидрометеорологично съобщение, предадено от която и да е радиостанция в басейна, трябва да бъде повторно предадено на честота 500 кхц (600 м) на главните радиостанции в басейна (Архангелск, Баку, Владивосток, Ленинград, Мурманск, Одеса) след втория период на мълчание, следващ предаването на непосредното (извънредното) съобщение, както и в началото на най-близкия срок на 8-часовата корабна радиовахта.

Предаването на непосредните (извънредните) съобщения се извършва съгласно указанията в § 9 и 10 на настоящата инструкция.

Извадка от разписанието за предаване на хидрометеорологичните съобщения (МЕТЕО) от радиостанциите на Министерството на морския флот

Наименование на радиостанцията	Позивен сигнал	Честота, кхц, дължина на вълната, м	Род на радиостанцията	Време за предаване (московско)	Обем на хидрометеорологичното съобщение
Одеса	УДЕ УФБ	447/671 6225/47,89	A ₁	00.30—01.00 15.00—15.30	Триденонощни, дееноонщи и полуденоонщи прогнози за времето и вълненето на морето, ледови прогнози и обзор на Черно море
Сукуми	УФФ	450/667	A ₁	12.00—12.10 20.30—20.40	Дееноонщи и полуденоонщи прогнози за времето и вълненето на морето по крайбрежието на Грузинската ССР
Батуми	УЖА	484/620	A ₁	11.00—11.20 23.00—23.10	Дееноонщи и полуденоонщи прогнози за времето и вълненето на морето по източното крайбрежие на Черно море

**ИНСТРУКЦИЯ ЗА РЕДА НА ПРЕДАВАНЕТО НА НАВИГАЦИОННИТЕ
ИЗВЕСТИЯ ДО МОРЕПЛАВАТЕЛИТЕ (НАВИМ)
ОТ РАДИОСТАНЦИИТЕ НА МИНИСТЕРСТВОТО
НА МОРСКИЯ ФЛОТ¹**

5 (Введена в действие със заповед на министъра на Морския флот
№ 169 от 10 март 1951 год.)

Навигационните известия до мореплавателите (съкратено
„НАВИМ“) по характер и срокове се разделят на поредни и не-
поредни (извънредни).

10 I. Предаване на поредните известия

1. Навигационните известия до мореплавателите постъпват
в бреговите радиостанции на Министерството на морския флот
от местните хидрографни отдели на Военно-морското министер-
ство не по-късно от 1 час преди срока за предаването.

15 2. Всяко поредно известие трябва да съдържа завършващи
съобщения и да няма повече от 120 думи.

3. Поредните известия до мореплавателите се предават с
пълна мощност на работната вълна (честота) и в сроковете, ука-
зани в приложеното разписание. При това известията до море-
плавателите се предават след предаването на метеосводките.

20 4. Предаването на известията до мореплавателите се извършва
със скорост 80 знака в минута.

5. Известията се предават по следната схема:

25 а) повтаряне сигнала за надстройка „Ж“ в течение на
1 минута;

б) сигналът „за всички“ — „ЦЩ“, повтарян три пъти;

в) думата „ДЕ“;

г) свойт позивен сигнал, повтарян три пъти;

30 д) думата „НАВИМ“, означаваща предаването на навига-
ционни известия за мореплавателите.

Тази част от заглавието (т.т. „б—д“) се предава два пъти;
е) касовият номер и номерът на известието във вид на дроб:
в числител — касовият номер, а в знаменател — номерът на
известието;

35 ж) броят на думите;

з) дата (в числител — числото, в знаменател — месецът) и
времето на предаване на известието (московско);

и) текстът на известието;

40 к) номерът на известието и подписът;

л) сигналът „ЕЦ“.

При наличието на няколко известия след сигнала „ЕЦ“ същите
се предават по указания вече ред, започвайки с т. „д“ (с думата
„НАВИМ“) следващото известие.

5 ¹ Сега Министерство на морския и речния флот.

При завършване предаването на последното известие до
мореплавателите след сигнала „ЕЦ“ се предават:

м) сигналът за завършване на работата „СК“;

н) свойт позивен сигнал.

5 **Пример:** ЖЖЖ... ЖЖ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ
ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ НР 706/130 70 20/7 1730 текст
на известието 130 ГО БФ ЕЦ СК УДБ.

10 **Пример:** ЖЖЖ... ЖЖ ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ
ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ НР 306/28 80 21/7 1230 текст
на известието 27 ГО БФ ЕЦ НАВИМ НР 307/29 40 21/7 1230 текст на из-
вестието 28 ГО БФ ЕЦ СК УДБ.

6. Всяко поредно известие се предава от изброените в раз-
писанието радиостанции на дадения басейн само по един път
с изключение на радиостанциите на Ленинград, Архангелск,
15 Мурманск, Владивосток, Одеса и Баку, които повтарят всяко
известие в следващото предаване на „НАВИМ“ по разписанието.

7. В случай че в дадения срок няма поредно навигационно
известие, радиостанцията е длъжна да направи по указания по-
рано ред извикването и да съобщи за липсата на известия.

20 **Пример:** ЖЖЖ... Ж ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ
ЦЩ ЦЩ ЦЩ ДЕ УДБ УДБ УДБ НАВИМ НИЛ СК УДБ.

II. Предаване на непоредните (извънредните) известия

8. Непоредните (извънредните) навигационни известия до
мореплавателите се предават от радиостанциите, изброени в
25 приложеното разписание, с пълна мощност на честота 500 кхц
(600 м) незабавно след получаването на тия известия от хидро-
графните отдели на Военно-морското министерство или от ко-
рабните радиостанции. В последния случай тия известия се
предават от всяка брегова радиостанция, приела ги от корабите.

30 9. Непоредните (извънредните) известия се предават по
следната схема:

а) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;

б) думата „ДЕ“;

в) свойт позивен сигнал, повтарян три пъти;

35 г) думата „НАВИМ“.

По-нататъшното предаване се извършва по указания по-
рано ред (§ 5, тт. „с—н“).

10. Предаването на непоредните (извънредните) известия се
повтаря от дадената радиостанция след най-близкия период на
мълчание, както и след първия период на мълчание, най-близък
до срока на 8-часовата корабна радионахта. Това предаване се
предполага от сигнала за безопасност ТТТ, предаван в края на
периода на мълчанието, и става по следната схема:

а) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ, думата „ДЕ“
45 и свойт позивен сигнал три пъти (предават се в края на периода
на мълчание и показват, че дадената радиостанция ще предава

важно съобщение, касаещо се за безопасността на мореплаването);

- б) интервалът до края на периода на мълчание;
- в) сигналът за безопасност ТТТ ТТТ ТТТ;
- 5 г) думата „ДЕ“;
- д) своят позивен сигнал, повтарян три пъти;
- е) думата „НАВИМ“.

По-нататъшното предаване се извършва по указания по-горе ред (§ 5, тт. „с—н“).

- 10 **Пример:** ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УНГ УНГ УНГ интервал ТТТ ТТТ ТТТ ДЕ УНГ УНГ УНГ НАВИМ НР 610/120 50 14/6 1630 текст на известието 80 ГО БФ ЕЦ СК УНГ.

11. Всички радиостанции, приели сигнала за безопасност, са длъжни да продължат слушането на вълната, на която е бил даден този сигнал, до това време, докато съобщението, следващо след този сигнал, не бъде завършено; освен това те са длъжни да пазят мълчание на всяка друга вълна, която може да попречи на съобщението.

12. Капитаните на корабите, срещнали или открили опасности за мореплаването като: плаващи мини, изхвърлени кораби, откъснати от щорма и дрейфувачи буи, разрушени навигационни знаци или неизправности в навигационното ограждане, са длъжни незабавно да известят за това всички, намиращи се чаблизко кораби, по реда, указан в § 9 и 10 на настоящата инструкция с пълната мощност на радиостанцията на честота 500 кхц (600 м). Освен това капитаните на корабите са длъжни да предадат съобщението за откритите опасности за мореплаването на най-близката брегова радиостанция, предаваща навигационни известия до мореплавателите, или на друга брегова радиостанция, с които може да бъде установена връзка за незабавно предаване от тези радиостанции известията за опасността за сведение на всички мореплаватели.

13. Всяко непосредно (извънредно) навигационно известие, предадено от която и да било радиостанция на басейна, трябва да бъде повторно предадено на честота 500 кхц (600 м) от главната радиостанция на басейна (Архангелск, Баку, Владивосток, Ленинград, Мурманск, Одеса) след втория период на мълчание, следващ предаването на непосредното (извънредното) известие, както и в началото на най-близкия срок на 8-часовата корабна радиовахта. Предаването на непосредните (извънредните) известия става съгласно указанията в § 9 и 10 на дадената инструкция.

14. Ако дадено непосредно (извънредно) навигационно известие още не е включено в общото поредно известие, то се предава от дадената радиостанция в указанияте в разписанието срокове най-напред като съставна част от поредното известие.

Извадка от разписанието за предаване на известията до мореплавателите (НАВИМ) от радиостанциите на Министерството на морския флот

Наименование на радиостанцията	Позивен сигнал	Честота, кхц, дължина на вълната, м	Род на мълчанията	Време за предаването (московско)	Район на обслужване
Одеса	УДЕ УФБ	447/671 6350/47,24	A ₁	00.30—01.00 15.00—15.30	Черно море
Керч	УКВ	458/655	A ₁	12.20—12.40	Южната част на Азовско море, Керченския пролив и североизточната част на Черно море
Новоросийск	УДН	429/699	A ₁	19.00—19.20	Кавказното крайбрежие на Черно море
Батуми	УЖА	484/620	A ₁	11.00—11.20 23.00—23.10	Югоизточната част на Черно море

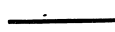

ПРАВИЛА ЗА СИГНАЛИЗАЦИЯ ЗА ЩОРМОВИ И СИЛНИ ВЕТРОВЕ ПО МОРЕТАТА И ЕЗЕРАТА НА СССР

- В настоящите правила се излагат описанията на сигналите и редът за сигнализация за предупреждаване на очаквани:
- 5 а) щормове, т. е. ветрове, със сила 8 бала и повече, б) ветрове със сила 5—7 бала за моретата и 4—7 бала за езерата.

1. Сигнализация за щормове и силни ветрове

1. За предпазване на мореплавателите и крайбрежното население от щормове в съответствие с глава 1 на Регламента, приложен към Международното съглашение за морските сигнали, подписано в Лисабон на 23 октомври 1930 г. (С. 3. СССР, 1931 г., отд. 11, № 21, стр. 272), се определят изброените по-долу сигнали.

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
1	Черен конус с върха нагоре	Два червени огъня един над друг	Очаква се щорм от NW

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
2	Черен конус с върха надолу 	Два бели огъня един над друг 	Очаква се щорм от SW
3	Два черни конуса един над друг с върховете нагоре 	Червен огън над бял огън 	Очаква се щорм от NO
4	Два черни конуса един над друг с върховете надолу 	Бял огън над червен огън 	Очаква се щорм от SO
5	Черен шар 	Червен огън 	Очаква се вятър със сила 6—7 бала
6 а	Два черни шара един над друг 	Два червени огъня, разположени хоризонтално 	Очаква се силен шквал
6 б	Черен кръст 	Четири червени огъня във вид на ромб с върха нагоре 	Очаква се ураган
7	Черен флаг или черен цилиндър 		Очаква се поворот на вятъра надясно (по часовата стрелка)
8	Два черни флага или два черни цилиндъра един над друг 		Очаква се поворот на вятъра наляво (обратно на часовата стрелка)

Бял огън

Червен огън

2. За предупреждаване появяването на ветрове със сила 5 бала на моретата и 4—5 бала на езерата се установява сигнал № 8 б, който се вдига само в районите на интензивно плаване на малкотонажни и малки риболовни кораби, за които вятър със сила 5 бала на моретата и 4 бала на езерата е опасен.

Тези райони се определят от местните управления на хидрометеорологичната служба съвместно с органите на Министерството на рибната промишленост и се утвърждават от ГУ ГМС СССР.

10 В останалите райони сигналът № 8 б не се вдига.

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
8 б	Две черни разделени Т-образни фигури една над друга, долната в обрнато положение 	Зелен огън 	Очаква се вятър със сила 5 бала на моретата или 4—5 бала на езерата

3. За указване направлението на ветровете, означавали със сигналите № 5, 6 а, 6 б и 8 б, едновременно с тях може да бъде вдигнат един от сигналите № 9—12 (виж раздел II).

4. Сигналите № 7—8 се вдигат само при влиятелни сигнали № 1—4 редом с тези сигнали.

5. Височината и диаметърът на указаните конуси и цилиндри, диаметърът на шаровете, дължината и ширината на флагите и полосите на Т-образните фигури не трябва да бъдат по-малки от 1 метър. Разстоянието между два знака на дневния сигнал (сигнали № 3, 4, 6 а, 8 и 8 б) трябва да не бъде по-малко от 1 метър, а разстоянието между знаците на нощния сигнал (сигнали № 1, 2, 3, 4, 6 а и 6 б) — не по-малко от 2 метра.

6. Сигналите № 5, 6 а и 8 б се вдигат на топа на сигналната мачта, а останалите — на нока на реите на тази мачта.

25 II. Сигнализация за указване направлението на очакваните ветрове

7. За указване направлението на очакваните ветрове със сила 5 и 6—7 бала на моретата и 4, 5, 6 и 7 бала на езерата се вдигат следните сигнали:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала: очаква се вятър от
	денем	нощем	
9	Черна Т-образна фигура в обърнато положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NW
10	Черна Т-образна фигура в право положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SW
11	Две черни Т-образни фигури една над друга в обърнато положение 	Червен огън над триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NO
12	Две черни Т-образни фигури една над друга в право положение 	Червен огън под триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SO

8. Ако се очаква вятър със сила 6—7 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигнала № 5 се вдига един от сигналите № 9—12. Ако се очаква вятър със сила 5 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със

сигналите № 9—12 се вдига сигнал № 8б.

Ако се очаква вятър със сила 4 бала, то по крайбрежията на езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигналът № 8б; по крайбрежията на моретата сигнали не се вдигат.

9. В случай на очаквано по-нататъшно засилване на вятъра до 8 бала и повече сигналите № 5, 8б и 9—12 се заменят със съответстващите сигнали № 1—4 и № 6 а и б съгласно раздел I на настоящите правила.

10. Указаните в раздел I на настоящите правила сигнали № 7—8, предупреждаващи за очаквано изменение в направлението на вятъра, могат в случай на необходимост да се вдигнат също така заедно със сигналите № 9—12.

11. Най-голямата ширина на дневните сигнали № 9—12 трябва да бъде 1.5 метра, височината на сигналите № 9—12 и отделните части на съставните сигнали № 11—12 трябва да бъде

1.5 метра, разстоянието между частите на нощните сигнали № 9—12 трябва да се равнява на 1.25 метра.

12. Сигналите № 9—12 се вдигат на нока на ренте.

III. Сигнализация за срока на настъпване на очакваното време

5

13. За приблизително указване срока за настъпване на очакваното време, обозначено със сигналите № 1—12, едновременно с тях се вдигат и следните дневни сигнали:

Номер на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
13	Три черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи други ден
14	Две черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи утре
15	Една черна хоризонтална полоса 	Очакваното време ще настъпи днес

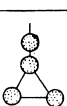

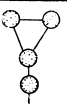
14. Сигналите № 13—15 се вдигат само едновременно с един от сигналите № 1—6б или 8б—12.

15. Отсъствието на сигналите за времето при един от вдигнатите сигнали № 1—12 показва, че очакваното време ще настъпи в течение на най-близките 48 часа, но е невъзможно да се укаже точното време на неговото начало. След като времето на неговото начало може да бъде уяснено редом с вдигнатите сигнали № 1—12 по разпореждане на службата за времето се вдига и съответният сигнал.

16. Нощем сигнализация за времето не се извършва.

Сигналите за времето се снемат едновременно със замяната на дневните сигнали с нощни.

17. Ако в навечерието са били вдигнати сигналите за времето № 13 или 14 и от службата за времето не са последвали други разпореждания, на сутринта едновременно със замяната на нощните сигнали с дневни сигнал № 13 трябва да се замени със сигнал № 14, а вместо вдигнатия в навечерието сигнал № 14 да се вдигне сигнал № 15.

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала: очаква се вятър от
	денем	нощем	
9	Черна Т-образна фигура в обрнатото положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NW
10	Черна Т-образна фигура в право положение 	Триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SW
11	Две черни Т-образни фигури една над друга в обрнатото положение 	Червен огън над триъгълник от три червени огъня с върха нагоре 	NO
12	Две черни Т-образни фигури една над друга в право положение 	Червен огън под триъгълник от три червени огъня с върха надолу 	SO

8. Ако се очаква вятър със сила 6—7 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигнала № 5 се вдига един от сигналите № 9—12. Ако се очаква вятър със сила 5 бала, то по крайбрежията на моретата и езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигнал № 8б.

Ако се очаква вятър със сила 4 бала, то по крайбрежията на езерата едновременно със сигналите № 9—12 се вдига сигналът № 8б; по крайбрежията на моретата сигнали не се вдигат.

9. В случай на очаквано по-нататъшно засилване на вятъра до 8 бала и повече сигналите № 5, 8б и 9—12 се заменят със съответстващите сигнали № 1—4 и № 6 а и б съгласно раздел I на настоящите правила.

10. Указаните в раздел I на настоящите правила сигнали № 7—8, предупреждаващи за очаквано изменение в направлението на вятъра, могат в случай на необходимост да се вдигнат също така заедно със сигналите № 9—12.

11. Най-голямата ширина на дневните сигнали № 9—12 трябва да бъде 1.5 метра, височината на сигналите № 9—12 и отделните части на съставните сигнали № 11—12 трябва да бъде

1.5 метра, разстоянието между частите на нощните сигнали № 9—12 трябва да се равнява на 1.25 метра.

12. Сигналите № 9—12 се вдигат на нока на рейте.

III. Сигнализация за срока на настъпване на очакваното време

13. За приблизително указване срока за настъпване на очакваното време, обозначено със сигналите № 1—12, едновременно с тях се вдигат и следните дневни сигнали:

Номер на сигнала	Вид на сигнала	Значение на сигнала
13	Три черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи други ден
14	Две черни хоризонтални полоси една над друга 	Очакваното време ще настъпи утре
15	Една черна хоризонтална полоса 	Очакваното време ще настъпи днес

14. Сигналите № 13—15 се вдигат само едновременно с един от сигналите № 1—6б или 8б—12.

15. Отсъствието на сигналите за времето при един от вдигнатите сигнали № 1—12 показва, че очакваното време ще настъпи в течение на най-близките 48 часа, но е невъзможно да се укаже точното време на неговото начало. След като времето на неговото начало може да бъде уяснено редом с вдигнатите сигнали № 1—12 по разпореждане на службата за времето се вдига и съответният сигнал.

16. Нощем сигнализация за времето не се извършва. Сигналите за времето се снимат едновременно със замаяната на дневните сигнали с нощни.

17. Ако в навечерието са били вдигнати сигналите за времето № 13 или 14 и от службата за времето не са последвали други разпореждания, на сутринта едновременно със замаяната на нощните сигнали с дневни сигнал № 13 трябва да се замени със сигнал № 14, а вместо вдигнатия в навечерието сигнал № 14 да се вдигне сигнал № 15.

18. Дължината на полосите, съставляващи сигналите № 13—15, трябва да бъде не по-малка от 1.50 метра, а ширината на полосите и просветите между тях 0.50 метра.

19. Сигналите № 13—15 се вдигат на нока на рейте наред със сигналите № 1—4 или 8 6—12 между тях и мачтата.

IV. Общи постановления

20. Сигналите, предупреждаващи мореплавателите и крайбрежното население за очакваните щормове и ветрове със сила в моретата 5, а в езерата 4 бала и повече, се вдигат на съответните сигнални мачти в портовете, на бреговете маяци и на другите пунктове на крайбрежията на моретата и езерата на СССР.

21. Щормосигналните мачти в портовете се намират под ведомството на управлението на дадения порт. Непосредственото завеждане на вдигането и снемането на сигналите се възлага на управлението на порта.

22. При липсата на органи от портското управление в районите, където се намират морски хидрометеорологични станции, имащи щормосигнални мачти, непосредственото завеждане на вдигането и снемането на сигналите се възлага на началника на станцията.

23. На бреговете маяци вдигането и снемането на сигналите се извършва от персонала, който извършва хидрометеорологичните наблюдения.

24. В останалите пунктове на крайбрежията на моретата и езерата, където са установени щормосигнални мачти, вдигането и снемането на сигналите се извършва от органите, под чието разпореждане се намират мачтите.

25. Контролът и наблюдението за правилността на сигнализациите се възлагат на началника на морската хидрометеорологична станция, намираща се в дадения порт, и на инспектора от най-близкото управление или отделение на Хидрометеорологичната служба.

26. Сигналите, предвидени в правилата за щормова сигнализация и сигнализация за ветровете от 4 бала в езерата и от 5 бала в моретата, се вдигат, заменят с други и спускат по телеграфно, радиотелеграфно или телефонно разпореждане от службата за времето, а именно:

а) по радиото — във форма на известие „СгСгСг сигнал № ...“ да се вдигне в районите № ...“, при което сигналите се вдигат само в пунктовете, разположени в пределите на указаните райони;

б) по телеграфа — в разреда „Щормова“ — в пунктове с необезпечено радиоприемане — във формата на заповед: „Вдигнете сигнал № ...“

Примери:

а) Разпореждане „Щормова Керч началника на порта копие хеместанция вдигнете сигналите трети петнадесети време“.

б) Известие „СгСгСг сигналите трети петнадесети вдигнати в районите първи трети“.

27. За осигуряване приемането на разпорежданията на службата за времето по щормовата сигнализация от корабите, радиостанциите на които не носят денонощна вахта службата за времето по договаряне с Управлението на свързките на даденото море или район установява списък на бреговете радиостанции, които повтарят получените разпореждания незабавно след получаването им и след това два пъти в установените за дадената станция моменти.

28. Ако приетото по радиото предупреждение не се отнася за дадения район, сигналът не се вдига, но съдържанието на предупреждението се довежда до сведение на портския надзор и се закача в порта и в местната хидрометеорологична станция за общо сведение.

29. При получаване на разпореждане за вдигане, заместване или снемане на сигнала завеждащият сигнализацията отбелязва в специален журнал: времето на получаване разпорежданията, съдържанието на разпорежданията и времето за неговото изпълнение, а за разпореждания, получени по телеграфа, и времето на отдаване разпорежданията (по телеграфната бланка).

Независимо от това такъв сигнал се води и в местната хидрометеорологична станция.

30. Замяната на дневните сигнали с нощни и на нощните с дневни се извършва при залеза и изгрева на слънцето.

31. След снемането на сигнала завеждащият сигнализацията изпраща в службата за времето контролен лист с установена форма с указание времето на отдаване и получаване на разпорежданията, неговото съдържание, времето на вдигането, замяната и снемането на сигнала, както направлението и максималната сила на вятъра, наблюдаван в промеждутъка от време, за което е било дадено предупреждение.

32. В случай на каквито и да било неочакваности и повреди в системата на сигнализацията завеждащият сигнализацията съобщава на началника на учреждението, във ведението на когото се намира щормовата мачта, за вземане на спрочни мерки и чрез местната хидрометеорологична станция известява съответната служба за времето както за повреждането, така и за отстраняването на повредата.

Основание И. М. ГУ № 16, 1954 г.

ПРАВИЛА ЗА СИГНАЛИЗАЦИЯ В МОРСКИТЕ ТЪРГОВСКИ ПОРТОВЕ НА СССР ЗА ПРИЛИВНИТЕ И ОТЛИВНИТЕ, ЗА ВИСОЧИНАТА НА ВОДАТА И ЗА ДВИЖЕНИЕТО НА КОРАБИТЕ ПРИ ВЪЗНАШЕТО ИМ В ПОРТОВЕТЕ ИЛИ ФАРВАТЕРИТЕ

I. Сигнализация в портовете за приливите и отливите

1. Посоката на изменение нивото на прилива и отлива се сигнализира по следния начин:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
1	Черен конус с върха надолу	Бял огън над зелен огън	Отлив
2	Черен конус с върха нагоре	Зелен огън над бял огън	Прилив

Забележка. Конусите, използвани за сигналите № 1 и 2, трябва да имат диаметър на основата, равен на 0.5 метра, и височина, равна на 1.5 метра.

2. Сигналите № 1 и 2 се вдигат в Мурманския, Архангелския и Владивостокския порт на намиращите се в тези портове мачти, установени за щормова сигнализация.

3. Сигналните мачти се намират в разпореждане на портовите управления. Вдигането и снемането на сигналите се възлага на тия управления.

10 II. Сигнализация за височината на водата

4. Височината на водата в портовете и на подходите към тях, измервана от нулата на футцока в единици, всяка от които е равна на два дециметра (т. е. 20 см), се сигнализира по следния начин:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
3	Черен конус с върха надолу	Зелен огън	Височината на водата е равна на една единица (20 см)
4	Черен цилиндър	Червен огън	Височината на водата е равна на пет единици (1 м)

5	Черен шар	Бял огън	Височината на водата е равна на двадесет и пет единици (5 м)
6	Бял цилиндър	Червен огън	Височината на водата е равна на пет единици (10 см)

○ Бял огън   ○ Червен огън   ● Зелен огън

Забележка. Височината и диаметърът на конусите и цилиндрите, както и диаметърът на шаровете за подеване на сигналите № 3—6 трябва да бъдат не по-малки от 1 метър.

5. Сигналите № 3—6 се издигат по следния начин:

- а) конусът или шарът, показващ единиците, може да бъде разположен на една вертикална линия или на две вертикални линии;
- б) цилиндърът, показващ подразделението на единиците, може да бъде поставен на същата вертикална линия под единиците или вляво от вертикалната на единиците;
- в) цилиндрите, показващи всеки пет единици, се поставят вертикално надясно от линията или на линията, предназначена за единиците;
- г) шаровете, показващи всеки двадесет и пет единици, се поставят вертикално по крайната дясна страна.

Лявата и дясната страна се смятат по отношение мореплавателя, идващ откъм морето.

Нощните сигнали се разполагат в съответствие с указаните по-горе правила за дневните сигнали.

6. Сигналите № 3—6 се вдигат на специални сигнални мачти в следните портове: Ленинград, Архангелск, Беломорск, Керч (на планината Еникале), Николаевск и Очаков.

7. Сигналните мачти, упоменати в предидущия пункт, се намират в разпореждане на портовите управления. Вдигането и снемането на сигналите № 3—6 се възлага на портовите управления.

30 III. Сигнализация за движението на корабите при влизането и излизането им от портовете или фарватерите, използваща се обикновено за влизането и излизането от портовете

8. Наличието на обстоятелства, които пречат на влизането или излизането от порта или фарватера, се сигнализира по следния начин:

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
7	Три черни шара един над друг	Три червени огъня един над друг	Абсолютно се забранява влизането в случай на сериозни събития (напр. задръстване на фарватера от кораб, заседнал на мел, и т. н.)
8	Черен конус с върха нагоре между два черни шара на една вертикална линия	Бял огън между два червени огъня на една вертикална линия	Забраняване влизането при нормални обстоятелства за експлоатация на порта (напр. когато на фарватера се допускат само кораби, излизащи от порта)
9	Черен конус с върха надолу, под него черен конус с върха нагоре, а под този конус черен шар	На вертикална линия отгоре надолу: зелен огън, бял огън, червен огън	Забранява се влизането и излизането при нормални обстоятелства за експлоатация на порта (напр. в случай на преминаване зсмесуване телен керван, работа на кабелен кораб и т. н.)
10	Черен конус с върха нагоре между два черни конуса с върховете надолу на една вертикална линия	На вертикална линия отгоре надолу: зелен огън, бял огън, зелен огън	Забранява се излизането при нормални обстоятелства за експлоатация на порта (напр. когато на фарватера се допускат само корабите, влизащи в порта)

Номер на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
11	Два черни цилиндъра и черен шар между тях, вдигнати на една вертикална линия	Два бели огъня и червен огън между тях.	Движението по гаваните и рейдовете на малки мореходни кораби, катери и шлюпки забранено

○ Бял огън   ○ Червен огън   ● Зелен огън

Забележка. Височината и диаметърът на конусите и цилиндрите и диаметърът на шаровете за подаване на сигналите № 7—11 трябва да не бъдат по-малки от 1 метър.

9. Сигналите № 7—11 се вдигат на намиращите се в портовете сигнални мачти, където поради местните условия въвеждането на тези сигнали е необходимо за осигуряване безопасността на мореплаването.

10. Вдигането и снемането на сигналите № 7—11 се възлага на управленията на портовете.

10 IV. Общи постановления

11. Знаците (конуси, цилиндри, шарове), служещи за сигналите, установени от настоящите правила, трябва да бъдат с **черен цвят** с изключение на цилиндъра, използван за обозначаване на сигнал № 6, който трябва да бъде с **бял цвят**.

12. Разстоянието между знаците на дневния сигнал трябва да бъде не по-малко от 1 метър, а разстоянието между знаците на нощния сигнал — не по-малко от 2 метра.

13. Всеки от сигналите, предвидени в настоящите правила, трябва да бъде вдигнат така, че да не бъде смесван с другите портови сигнали, в частност с щормовите сигнали (заповед на НКвода¹ № 288, 1932 год.), а също с установените от Международния свод на сигналите отдалечени и особено отдалечени сигнали. **Мачгите, предвидени в настоящите правила, могат да бъдат използвани само за сигнализираните, установени от тези правила.**

¹ Съг. Министерство на морския и речния флот.

14. Местата за поставянето на сигналните мачти се определят от началника на порта в съгласие с началника на Хидрографния отдел на флота (флотилията).

15. Ако поради местните условия сигналната мачта се установява по изключение не на територията на порта, а на места, намиращи се в разположението на Хидрографния отдел на флота (флотилията), то завеждането на такава мачта, както и вдигането и спускането на сигналите № 7—11 се предават на управлението на порта.

16. Управленията на портовете, в които се извършват вдигане и снемане на сигналите № 1—11, са длъжни да дадат за това съответно съобщение на Хидрографния отдел на даденото море, като укажат местата за поставянето на сигналните мачти, за да бъде то поместено в Известия до мореплавателите, както и да съобщят на Хидрографното управление на ВМС.

17. Използването на средствата за зрительна връзка (флажния семафор, флагите от Международния свод на сигналите и светлосигналните апаратури), а така също радиотелеграфа и радиотелефоните за сигнализирането на обстоятелствата, указани в разделите I, II и III на настоящите правила, се допуска при предаване както на буквени, така и на цифрови сигнали.

Основание И. М. ГУ № 17, 1954 г.

НАВИГАЦИОННО ОПИСАНИЕ

Глава I

ОТ КИЛИЙСКОТО ГЪРЛО НА РЕКА ДУНАВ ДО БЕРЕЗАНСКИЯ ЛИМАН

Карти: светски — 160, 500, 502, 507, 508, 551 и 557;
български — 5002.

От Килийското гърло на река Дунав ниският бряг на Черно море на североизток става постепенно стръмен, но запазва своя равен характер до Днестровския лиман, който се намира на 48 мили североизточно от делтата на Килийското гърло.

От Днестровския лиман до нос Большой фонтан (шир. $46^{\circ}23'N$, дълг. $30^{\circ}45'O$) брегът е стръмен и отвесен и на няколко места е прорязан от долове. Най-забележими са долината на реката Барабей и Сухият лиман.

От нос Большой фонтан брегът се простира на север до нос Ланжерон; по-нататък той изменя направлението си на северо-запад, след това на североизток, образувайки обширния Одески залив. От нос Северний Одеский (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $30^{\circ}50'O$) брегът върви по направление ONO до нос Сичавский (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}08'O$); по-нататък, описвайки полегата дъга към нос Карабуш, той върви на изток по направление към нос Аджиаск. След това нос брегът рязко завива на север, след това завивайки на изток, той се простира до устието на Березанския лиман и завършва с пясъчна низина. Брегът в тоя участък е малко нарязан.

Забележими пунктове по описвания бряг са носовите Большой фонтан, Сичавский, Карабуш и Аджиаск и деретата, прорязващи крайбрежието.

Брегът е предимно плитководен с отмели, които се отдалечават на значително разстояние от брега, като например отмелът, простиращ се в района на светещия знак Шагани (шир. $45^{\circ}40'N$, дълг. $29^{\circ}53'O$) на 5 мили от брега към SSW . Освен това има отмели при Днестровско-Цареградското гърло и носовите Северний Одеский, Сичавский и Карабуш, където те се отдалечават от брега на значително разстояние.

В източната част на описвания район се намира обширната Одеска банка, разтегната от запад към изток на разстояние 21 мили.

Грунтът в тоя участък близо до брега е тиня, пясък и раковини, а с отдалечаване от брега — предимно тиня.

Преобладаващото течение при бреговете между бухта Жебриянская и Днестровския лиман е насочено към югозапад, но често под влияние на ветровете то взема и друго направление.

Северно от Днестровския лиман течението съвпада с общото направление на течението в Черно море, но близо до брега се наблюдават течения, насочени в обратна посока.

Понякога срещу устието на Днестровския лиман, особено при пълноводие, е възможно значително снасяне на корабите на изток.

В източната част на описвания район течението бива устойчиво през пролетта и в началото на лятото; през останалото време от годината то зависи главно от вятъра.

Ледът в морето в по-голямата си част е наносен и се появява само в суровите зими. В устието на реките и в порт Одеса почти всяка година се появява местен лед. Навигацията както в море, така и в портовете се поддържа с помощта на ледоразбивачи.

Господстващи ветрове са ветровете от северните направления. През пролетта и лятото числото на ветровете от южните направления малко се увеличава. Щормовете, които се появяват предимно при североизточни ветрове, имат шквалист характер. От април до октомври духат бризи. В южната част на описвания район често се наблюдават мъгли през пролетта, а в северната част, където мъглите се отличават със своята гъстота и продължителност — през зимата.

През пролетта и есента мъглите се докарват от югозападните и южните ветрове, а през зимата — от североизточните.

Магнитна аномалия. Морският район, който на югоизток граничи с Одеския залив, се намира в зоната на магнитна аномалия; склонението в пределите на тази зона се изменя от 5°W до 9°O. Покрай брега най-рязко изменение на склонението се наблюдава южно от порт Одеса.

35 От Килийското гърло на река Дунав до Одеския залив

От Килийското гърло на река Дунав до Одеския залив североизточно на 80 мили се простира слабо забележим бряг. С изключение на делтата на Килийското гърло, където се намират много ръкави, наречени гърла, брегът почти не е нарязан. До 40 Днестровския лиман брегът представлява тясна пясъчна ивица, отделяща от морето няколко големи солени езера и лимани. Изключение прави участъкът между езерото Бурнас и Будакския лиман, където брегът е възвишен. По-нататък до Одеския залив брегът става висок и стръмен и на някои места е прорязан от долини и дерета.

В описвания бряг се вдава Жебриянската бухта.

112

В тоя участък в морето се влива големият ръкав на река Дунав, наречен Килийско гърло, както и река Днестър, вливаща се в Днестровския лиман. По описвания бряг се намират много села, а в Днестровския лиман се намира портовият град Белгород-Днестровский.

Дълбочини. По цялото си протежение брегът е с отмели. 5-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта; на места тя преминава непосредствено до самия бряг. Делтата на Килийското гърло е окръжена с отмел. Югозападно и северозападно от Днестровско-Цареградското гърло на 4 мили от брега се простират обширни отмели с дълбочини, не по-малки от 10 м.

Опасности. Източно от Днестровско-Цареградското гърло се намира банка Днестровская. Покрай брега на отдалечение до 15 мили са разхвърлени банки, подводни препятствия с дълбочини над тях, по-малки от 15 м, и потънали кораби.

Котвени места. На котва може да се застане до остров Змейний, в Жебриянската бухта, на открития рейд срещу Днестровско-Цареградското гърло и южно от нос Большой фонтан.

20 **Предупреждения.** 1. При подхождане към брега, особено при лоша видимост, се препоръчва колкото може по-често да се измерват дълбочините с лота, защото брегът поради своята незначителна височина е незабележим и са възможни случаи мореплавателят да смята себе си далеч от брега, а в действителност той да се намира близо до него, на опасно разстояние.

2. Срещу брега, в участъка на Бухта Жебриянская — Днестровско-Цареградското гърло, се поставят много риболовни мрежи. Поради това плаването близо до брега, особено през нощта, се препоръчва да се извършва извънредно предпазливо.

30 **От Килийското гърло на река Дунав до Днестровския лиман** равният и нисък бряг с протежение 48 мили се простира на североизток. На места брегът се повишава. На протежение 27 мили североизточно от село Приморское до нос Бурнас брегът представлява тясна пясъчна коса, наречена Пересип, която отделя от морето лимана Сасак и солените езера Шагани, Алибей и Бурнас. На косата са поставени няколко знака.

От нос Бурнас равният, възвишен и стръмен бряг продължава до село Курортное, където, снижавайки се, образува ниска коса, която отделя от морето Будакския лиман.

Близо до брега се намират няколко банки с дълбочина над тях от 3 до 10-5 м. 10-метровата изобата преминава от брега на разстояние до 2 мили.

В описания район има няколко потънали кораба, положението на които е показано на картата.

Килийското гърло е северният ръкав на река Дунав. При порта Вилково Килийското гърло се разделя на две гърла: Очаковско и Старостамбулско. Първото от тях има общо на-

8 Лопия на Черно море

113

правление на североизток, второто — на югоизток. Тия гърла от своя страна се разделят на много гърла, които образуват добре развитата делта на Килийското гърло; най-големи от тях са гърлата Прорва и Новостамбулско.

- 5 Ръкавите на Килийското гърло при излизането си в море са преградени с плитководни барове, простиращи се от брега на разстояние 1-5 мили. По-малко опасен за корабоплаването е барът на Новостамбулското гърло.

- 10 Трябва да се има предвид, че делтата на Килийското гърло непрекъснато расте, а дълбочините в гърлата и на бровите се изменят. Към брега, който на много места едва се вижда, може да се подходи до дълбочина 11 м, като движението става много предпазливо. При подхождане откъм море забележими пунктове са гората на остров Лета, църквата в село Приморское (Жебрияни), намиращо се на западния бряг на Жебриянската бухта, църквата в южната част на град Вилково и маякът Большой Сулинский (шир. $45^{\circ}10'N$, дълг. $29^{\circ}40'O$).

- 15 Скоростта на течението в отделните участъци от гърлото е различна, достига до 3-4 възла, и зависи главно от нивото на водата в река Дунав.

- 20 **Очаковското гърло** започва от порт Вилково и продължава с общо направление към североизток, преминавайки между островите Белгородский, Полуночный (Попеткин), Прорвин, Анкудинов (Отножний), Очаковский и Полуденный (Лазаркин). Частта от гърлото от 5 км до бара се нарича Потаповский канал. От Очаковското гърло се отдалечават няколко гърла.

- 25 В Очаковското гърло има крайбрежни отмели, подводни камени траверси и потънал кораб, представляващи опасност за плаването.

- 30 **Старостамбулското гърло** е най-южното в делтата на Килийското гърло. То протича между островите Лета, Псина (Попинов), Лимба, Анкудинов, Стамбулский, Кубанский и островите на Кубан. Фарватерът преминава по средата на гърлото по цялото му протежение.

- 35 По Старостамбулското гърло и гърлото Мусуна (Мусура) преминава държавната граница между Съюза на съветските социалистически републики и Румънската народна република.

- 40 **Новостамбулското гърло** протича между островите Стамбулский и Кубанский, като има общо направление на изток. Дължината на гърлото е 9-3 км, ширината му е от 70 до 160 м. Най-малката му дълбочина е 4 м. Гърлото е преградено с бар, дълбочината на който обикновено не превишава 3 м и отчасти се увеличава при нагон на водата от силните източни ветрове и по време на пролетното пълноводие на реката.

- 45 **Створът на светещите знаци** на Новостамбулското гърло (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $29^{\circ}45'O$) служи за влизане в гърлото; направлението на створа е $101^{\circ},8-281^{\circ},8$.

114

Предният знак е поставен на десния бряг на Новостамбулското гърло. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с основата си надолу.

- 5 Задният знак е установен на 204 м от предния. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник, обърнат с основата си нагоре.

- 10 **Допълнителният створ от светещи знаци на гърлото Бистро** (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $29^{\circ}45'O$) служи за влизане в гърлото Новостамбулско. Направление на створа $110^{\circ},5-290^{\circ},5$.

- 15 Предният знак е поставен на левия бряг на Новостамбулското гърло. Вид и осветяване на знака: дървен стълб с топова фигура във вид на червен триъгълник с върха нагоре и с бяла вертикална полоса по средата.

- Задният знак е поставен на 95 м от предния. Вид и осветяване на знака: дървен стълб с топова фигура във вид на червен триъгълник с върха надолу и с бяла вертикална полоса по средата.

- 20 Светещият буй на Новостамбулското гърло за дясна страна с ревун (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $29^{\circ}48'O$) се поставя на $99^{\circ},0$ и на разстояние 1-8 мили от предния створен знак на гърлото. Буят е червен с черна надстройка. Поставя се на дълбочина 16 м.

- 25 **Остров Змейний** (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $30^{\circ}12'O$) се намира срещу южната част на делтата на Килийското гърло на разстояние около 20 мили от брега. Бреговете на този остров, особено западният и южният, са високи и стръмни. Островът е малък и е обкръжен с полоса от подводни камъни.

- 30 При североизточни ветрове може да се застане на котва южно от остров Змейний на дълбочина около 23 м; грунът е раковини. Това котвено място е несигурно, понеже грунът му задържа лошо котвата, и е недостатъчно защитено от вълнение.

- 35 Маяк Змейний (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $30^{\circ}12'O$) се намира на остров Змейний. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Остров Змейний с кулата на маяка (пеленг 201° , разстояние 1 мили)

Остров Змейний с кулата на маяка (пеленг 146° , разстояние 1 мили)

115

Сигнали за мъгла се подават с наутофон.
Радиомаяк — установен е при маяка.

- Жебриянската бухта** се вдава на 5 мили в брега непосредствено от делтата на Килийското гърло на река Дунав. Южният бряг на бухтата е образуван от ниските острови на Очаковското гърло, а северозападният бряг представлява нисък насип, зад който се намира обширният лиман Сасик (Кундук), съединяващ се с бухтата посредством тесния пролив Кундукская Прорва. По северния бряг на Жебриянската бухта е разположено село Приморское, което се вижда по високата църковна камбанария.

Дълбочините при входа на бухтата са от 12 до 15 м; върхът ѝ е плитководен. Южният бряг на бухтата става все по-плитък. Пред входа на бухтата има няколко опасности.

- 15 Камък (шир. $45^{\circ}32'N$, дълг. $29^{\circ}50'O$) с дълбочина над него 10 м се намира североизточно на 5 мили от северния край на остров Прорвин.

Банка с дълбочина над нея 10-8 м се намира на 3 мили *ONO* от северния край на остров Прорвин.

- 20 Котвеното място е разположено на 5 мили източно от село Приморское на дълбочина от 10 до 13 м; грунът е твърда тина, покрита със слой пясък. Котвеното място не е защитено от източните ветрове.

- 25 Светещият знак Шагани (шир. $45^{\circ}40'N$, дълг. $29^{\circ}53'O$) е установен на 12 мили североизточно от пролива Кундукская Прорва. Видът на знака е бяла кула, издигаща се над бял дом.

- Отмел с дълбочини, по-малки от 10 м, се простира от светещия знак Шагани на 5 мили с общо направление *SSW*. Отмелът е тесен; на него, на разстояние 5 и 4 мили от светещия знак Шагани, се намират два камъка с дълбочини съответно над тях 3 и 6 м.

- 30 Нос Бурнас (шир. $45^{\circ}49'N$, дълг. $30^{\circ}08'O$) се намира на 14 мили североизточно от светещия знак Шагани. Близко до него има няколко сваи от разрушен пристан. Носът е забележим по започващия близо до него възвишен бряг.

- 35 От участъка на брега, намиращ се на 2 мили югозападно от носа, се издава отмел с тесен език към изток на разстояние около 3-5 мили; дълбочините на отмела са по-малки от 10 м.

- 40 В района на нос Бурнас има няколко потънали кораба и подводно препятствие; положението на тях опасности и дълбочините над тях са показани на картите.

- Светещият знак Бурнас (шир. $45^{\circ}49'N$, дълг. $30^{\circ}08'O$) е установен на нос Бурнас сред група дървета. Знакът е черен ажурен с площадка на върха и с два бели щита във вид на трапци.

- 45 От северните направления знакът е лошо забележим, тъй като се закрива от дърветата.

116

Будакият лиман е отделен от морето с тясна полоса суша и започва на 10 мили североизточно от нос Бурнас. Лиманът се простира на 9 мили североизточно до Днестърския лиман, от когото той е отделен с малък провлак.

- 5 Срещу южната част на лимана 10-метровата изобата преминава на 4 кабелта от брега, а срещу северната част — на разстояние 2 мили. Северозападният бряг на лимана е възвишен, стръмен и постепенно се понижава към Днестровския лиман. По западния бряг на лимана са разположени няколко села. 10 Забележими пунктове са бялата църква с едно кубе, разположена на югозападния бряг на лимана в село Приморское, и високата могила, намираща се североизточно от църквата. По южния бряг е забележим знак.

- 15 Светещият знак Будаки (шир. $45^{\circ}55'N$, дълг. $30^{\circ}17'O$) е установен южно от село Курортное. Видът на знака е: черна тристенна пирамида с два черни шара на върха.

- Подводно препятствие (шир. $45^{\circ}54'N$, дълг. $30^{\circ}32'O$) с дълбочина над него 7 м се намира на 10 мили източно от светещия знак Будаки.

- 20 Потънал кораб (шир. $45^{\circ}54'N$, дълг. $30^{\circ}20'O$) лежи на 2 мили югоизточно от светещия знак Будаки. Над потъналият кораб се поставя зелен светещ и свирещ буй и зелена вежа с шар.

- 25 **Днестровският лиман** се намира на 20 мили североизточно от нос Бурнас. Той е разтегнат в северозападно направление на разстояние 22 мили. Във върха на лимана се влива река Днестър.

- От морето Днестровският лиман е отделен с ниската коса Бугаз, в южната част на която има проход, наречен Днестровско-Цареградско гърло.

- 30 По западния бряг на лимана е разположен град Белгород-Днестровский и няколко села, а на източния бряг — град Овидиопол и няколко села.

- 35 Забележими пунктове са църквата в село Шабо, намираща се южно от град Белгород-Днестровский, и църквата, издигаща се сред зданията на този град.

- При град Белгород-Днестровский е оборудван малък порт. В Днестровския лиман могат да влизат кораби с газене до 2-8 м, където могат да бъдат сигурно защитени от щърмиви ветрове. До град Белгород-Днестровский могат да преминат кораби с газене, не по-голямо от 1-5 м.

- 40 Нивото на водата в лиманите е постоянно и достига най-големи значения през пролетта, а най-малки — през лятото. При северозападни ветрове се наблюдава силно течение от лимана и тогава влизането в него и котвената стоянка в гърлото стават опасни.

- 45 През зимата Днестровският лиман в повечето случаи се покрива с лед.

117

На подходите към лимана се намират няколко опасности; от тях най-обширен район заема банка Днестровская и намиращите се на 1 миля южно от нея подводни препятствия и банки.

5 Опасности. На подхода към Днестровский лиман се намират банки, подводни препятствия и потънали кораби. Положението на потъналите кораби е показано на картата.

Банка Днестровская с най-малка дълбочина над нея 3-4 м се намира на 8 мили източно от Днестровско-Цареградското гърло. Банката е разтегната от юг към север на разстояние 3 мили и се огражда с две южни и две северни вежи.

10 Банки. В района, обхващащ разстоянието от 6 кабелта до 2 мили южно от Днестровската банка, се намират четири банки и подводно препятствие. Дълбочините над тях са от 5 до 10 м.

15 Подводно препятствие с дълбочина над него 7-6 м се намира на 14-5 мили източно от Днестровско-Цареградското гърло и на 5-6 мили източно от Днестровската банка. Препятствието е оградено със западните светещи буи на Днестровската банка.

20 Банки с дълбочини над тях 10, 11, 12 и 15 м се намират на изток от южната окрайнина на Днестровската банка; банката с дълбочина над нея 10 м се намира на 11-4 мили от окрайнината, а останалите три банки — на разстояние около 9 мили от нея. Грунтът на банките е каменист.

25 Днестровско-Цареградското гърло се намира в южната част на косата Бугаз и води в Днестровский лиман. Входът в гърлото е преграден с бар, дълбочината на който обикновено е около 3 м. За преминаването през бара е установен створът на Днестровско-Цареградските светещи знаци; предният знак на тоя створ

30 в зависимост от изменението на положението на бара периодически се премества.

Фарватерът на гърлото е ограден с буи. При вълнение и ветрове от изток положението на фарватера се забелязва добре по тъмната полоса на водата между редицата буруни на бара, 35 но входът в гърлото е опасен.

Днестровско-Цареградският маяк (шир. 46°04'N, дълг. 30°28'O) е установен на южния бряг на гърлото. Видът на маяка е дървена пресечена пирамида с площадка за фенер на върха; горната част на пирамидата е обкована с дъски със свободен промеждутък между тях и е боядисана с черен цвят.

40 Створът на Днестровско-Цареградските светещи знаци е оборудван на южния бряг на гърлото и служи за преминаване през негова бар; направлението на створа е 90—270°.

Предният знак представлява червен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха си нагоре.

45 Задният знак представлява черно металическо съоръжение с площадка на върха за поставяне на фенер.

Ограждане на фарватера. Фарватерът на Днестровско-Цареградското гърло е ограден с четири двойки буи от № 1 до № 8, от които само буй № 1 е светещ. Червените буи са установени вляво от линията на створа (смятано откъм море), а черните буи — вдясно.

5 Светещият буй № 1 на Днестровско-Цареградското гърло (шир. 46°05'N, дълг. 30°30'O), който е поворотен за дясна страна, се поставя на 83° и разстояние 1 миля от Днестровско-Цареградския маяк. Буйът е червен с бяла хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „1“ на нея; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

10 Указания за влизане в Днестровско-Цареградското гърло. През бара на Днестровско-Цареградското гърло трябва да се минава по створа на Днестровско-Цареградските светещи знаци, между буйте с курс 270°.

15 След като се дойде на створа, образуван от църквата в град Белгород-Днестровский с южния край на косата Бугаз, трябва да се завие в гърлото и да се продължи по неговата среда в Днестровский лиман. През нощта също така трябва да се върви по створа на Днестровско-Цареградските светещи знаци, измървайки през всичкото време дълбочината с лота. Като се пътува по тоя створ, трябва да се има предвид, че дълбочината отначало се намалява, а след преминаването на бара започва да се увеличава. След като се премине това дълбоко място, трябва да се легне на един от курсовете в пределите от 286 до 292°, за да се премине през гърлото.

20 **От Днестровский лиман до Одеския залив брегът** се простира на протежение 23 мили в направление NNO. Почти по цялото си протежение брегът е възвишен, стръмен и само на някои места има панини и дерета. По този участък от брега са разположени доста много села, от които най-значителни са Санжейка, Иличевка, Александровка, Черноморка и Большой фонтан. Селището Большой фонтан е предградие на Одеса.

10-метровата изобата в южната част на участъка преминава на 35 4 мили от брега, но на север постепенно се приближава към брега и при село Иличевка преминава на 4 кабелта от него.

Намиращите се опасности при описвания бряг лежат между 20-метровата изобата и брега.

40 Маяк Санжийский (шир. 46°13'N, дълг. 30°37'O) е установен на брега, близо до село Санжейка, на 10-6 мили по направление NNO от Днестровско-Цареградското гърло. Видът на маяка е: бяла будка на ажурна основа.

Подводни препятствия. В района на маяк Санжийский са открити няколко, подводни препятствия, намиращи се на следните места, смятано от маяка:

1. На 3-8 мили SSW; дълбочината над препятствието е 5 м. До него се намира друго подводно препятствие с дълбочина 6 м.
2. На 8 кабелта SO; дълбочината над препятствието е 6 м.

Нос Большой фонтан с маяка Одесский, пеленг 263°, расстояние 1 миля

3. На 1 миля *ONO*; дълбочината над препятствието е 6 м.
4. На 1-2 мили *NO*; дълбочината над препятствието е 0-8 м.
5. Потънал кораб с дълбочина над него 8-2 м се намира на 2-5 мили североизточно от маяк Санжкийский.
- Банки с дълбочини над тях 4-8 и 4-5 м се намират *NNO* от маяк Санжкийский съответно на 2-6 и 3-5 мили.
10. **Нос Большой фонтан** (шир. 46°23'N, дълг. 30°45'O) се намира на разстояние около 19 мили *NNO* от Днестровский лиман. Брегът в района на носа е стръмен. Северно от носа е разположено предградието на Одеса Большой фонтан, а на 2-5 мили югоизточно от носа се намира село Черноморка. В предградието Большой фонтан и село Черноморка се намират спасителни станции.
20. Близо до нос Большой фонтан, особено южно от него, се намират опасности във вид на банки и подводни препятствия.
- Маяк Одеский (шир. 46°23'N, дълг. 30°45'O) е установен на нос Большой фонтан. Видът на маяка е бяла металическа ажурена кула.
25. Сигнали за мъгла се подават с наутофон, поставен на стръмния бряг на 2-5 кабелта южно от маяка.
- Радиомаяк — установен е на края на нос Большой фонтан.
30. Предпазване. Трябва да се има предвид, че при южни ветрове южно от маяка наутофонът не се чува винаги; поради това корабите, подхождащи към брега южно от маяка, не трябва да захождат зад 20-метровата изобата.
35. Банки. На 1 миля югозападно от нос Большой фонтан, на разстояние 3 кабелта от брега, се намира банка с дълбочина над нея 1-2 м. Близо до банката към *SO* от нея се намира потънал кораб с дълбочина над него 4 м.
40. На 8 кабелта североизточно от същия нос се намира банка с дълбочина над нея 4-2 м.
- Подводни препятствия — открити са в района на нос Большой фонтан в следните места, считано от носа:
  1. На 7 кабелта южно от носа; дълбочината над препятствието е 5-5 м.

2. На 1-3 мили *NNO*; дълбочината над препятствието е 6 м.
- Котвено място. На котва може да се застане срещу село Черноморка на 2 мили *SSW* от нос Большой фонтан на дълбочина 13 м; грунътът е тиня с раковини.
5. **Светещ буй при нос Большой фонтан № 1** поворотен осови (шир. 46°21',9N; дълг. 30°47',4O) се поставя на 1-95 мили от Одеския маяк.
- Буйт е боядисан с бели и червени хоризонтални полоси с бяла надстройка и фенер на върха. На бял фон в средната част на надстойката има червена цифра „16“.
10. **От нос Большой фонтан до нос Ланжерон** брегът се простира северно на 6 мили. Тоя участък от брега е предимно стръмен. По него се намират много постройки на предградията и град Одеса.
15. Описваният бряг е относително дълбок в прибрежната си част, но близо до него, особено в средната част, има опасности. 10-метровата изобата преминава на разстояние не повече от 4 кабелта от брега и само при нос Ланжерон тя преминава на разстояние 1 миля.
20. Подводни препятствия с дълбочини над тях 6 м, 6 м и 8 м се намират съответно на 2-6, 3-2 и 3-6 мили *NNO* от нос Большой фонтан.
- Забраненият за плаване за всички кораби и съдове район се ограничава от линиите, съединяващи следните точки:
  - 1) шир. 46°27',40N; дълг. 30°46',20O;
  - 2) шир. 46°27',62N; дълг. 30°47',15O;
  - 3) шир. 46°27',10N; дълг. 30°47',03O;
  - 4) шир. 46°27',18N; дълг. 30°46',20O.

От Одеския залив до Березанския лиман

30. Между нос Ланжерон (шир. 46°33'N, дълг. 30°46'O) и нос Северный Одеский (шир. 46°33'N, дълг. 30°50'O) се вдава в материка обширният Одеский залив, който има ниски брегове.
- От Одеския залив до Березанския лиман на изток се простира възвишен и стръмен бряг, на места прорязан от дерета, оврази и долини.
- На описвания бряг са разположени плитководни лимани, отделени от морето с ниски пясъчни полоси. Най-големи от лиманите са Куялиницкий и Аджаликский. По тоя бряг са разположени села. На югозападния бряг на Одеския залив се намира големият порт град Одеса.
- Дълбочини. Най-дълбоководна е югоизточната част на Одеския залив. В участъка от Одеския залив до Березанския лиман 10-метровата изобата преминава на разстояние до 1-4 мили от брега. На 10 мили източно от порт Одеса започва простиращата се покрай брега до Кинбурнската коса обширна Одеска банка с дълбочини над нея, по-малки от 10 метра.

Предупреждение. Поради намиращите се, много опасности покрай брега плаването от порт Одеса до порт Очаков, между брега и Одеската банка, може да се извършва само по военния фарватер.

- 5 **Одеският залив** се вдава в брега на 2-5 мили в северозападно направление между носовите Ланжерон и намиращия се на *NNO* от него на разстояние 5 мили нос Северний Одеский.

- 10 От нос Ланжерон на протежение 2 мили брегът върви към северозапад, спускайки се стръмно към морето. По-нататък той става нисък, пясъчлив и като завива плавно, се простира на изток до село Крижановка. От село Крижановка до нос Северний Одеский брегът постепенно се повишава в югоизточна посока.

- 15 По югозападния бряг на Одеския залив е разположен портовият град Одеса.

- Североизточната част на залива има дълбочина, по-малка от 10 м; югозападната му част е дълбоководна. 5-метровата изобата преминава почти успоредно на брега на залива на разстояние до 6 кабелта от него с изключение в северната част на залива, където тя се отдалечава от брега на 1 миля. В централната и северната част на залива има няколко банки и подводни препятствия.

- 20 Частта от залива, разположена между порт Одеса и нос Северний Одеский, се нарича Одеский рейд. Рейдът е открит за ветровете от *NO* до *SSO*. Дълбочината в рейда е от 8 до 14-5 м; грунът задържа котвата добре.

- Забраненият за котвена стоянка район е ограничен с окръжност, прекарана с радиус 1-5 кабелта от точка с шир. $46^{\circ}30',8N$; дълг. $30^{\circ}48',8O$. В указания район се намират части от потънал плаващ док, поради което плаването на кораби с газене, по-голямо от 11 м, не се препоръчва в този район.

- 30 Забранен за котвена стоянка район — ограничен е от брега и линията, съединяваща следните точки:

- 35 1) шир. $46^{\circ}29',3N$; дълг. $30^{\circ}45',6O$;
2) шир. $46^{\circ}29',7N$; дълг. $30^{\circ}47',0O$;
3) шир. $46^{\circ}32',0N$; дълг. $30^{\circ}47',0O$;
4) шир. $46^{\circ}32',0N$; дълг. $30^{\circ}48',5O$;
5) шир. $46^{\circ}28',5N$; дълг. $30^{\circ}48',5O$;
6) шир. $46^{\circ}28',5N$; дълг. $30^{\circ}46',0O$.

- 40 Район с потопени кораби, граничещ с брега, се намира в североизточната част на залива и е ограден с вежи. Границите на района са показани на картата.

- Район, определен за котвени стоянки, се намира североизточно от порт Одеса. Границите на района са показани на картата с пунктирни линии. Грунът в района на котвените стоянки е тиня с пясък и раковини и задържа добре котвата. На места се среща гъста тиня с глина, поради което е

необходимо котвата от време на време да се премества, за да не затъне дълбоко в тинята.

- При заставане на котва трябва да се предпазваме от три подводни препятствия, намиращи се в западната част на района, определен за котвени стоянки. Най-малката дълбочина над тях е 6-5 м.

- Нос Ланжерон** (шир. $46^{\circ}29'N$, дълг. $30^{\circ}46'O$) се намира на 6 мили северно от нос Большой фонтан. Брегът на носа е стръмен и ограден с отмел с дълбочини, по-малки от 5 м.

- 10 Банка с дълбочина над нея 9-4 м се намира на 2 мили североизточно от нос Ланжерон.

На 1 кабелт северозападно от тая банка се намира подводно препятствие.

- Потънали кораби се намират на *NO* и *ONO* от нос Ланжерон. Единият кораб се намира на 4-4 мили *ONO* от носа и се огражда със светещ зелен буй с ревун; до буя се поставя зелена вежа с шар. Другият кораб се намира на 2 мили североизточно от носа; положението му е съмнително.

- Порт Одеса** е разположен на югозападния бряг на Одеския залив и е най-значителният порт на Черно море. От изток портът е защитен от Карантинния мол, с неговото продължение — Рейдовия мол, и с Новия вълнолом, а от север — с мола на Нефтения гаван и южния вълнолом, имащ направление *NW—SO*. Югоизточният край на южния вълнолом почти съвпада с центъра на кривината на Рейдовия мол. Новият вълнолом се простира успоредно на брега; южният му край се намира на 2 кабелта от северозападния край на южния вълнолом.

- Портът се състои от следните образувани от молове и оборудвани с причали гавани: Карантинен, Нов, Каботажен и Практически. В северната част на порта, в района на предградиято Пересип, се намират също така образувани от молове и съставлящи част от порта гавани Заводски, Работен и Нефтен.

- Портът има два входа. Единият вход се намира между източния край на южния вълнолом и Рейдовия мол; при силни североизточни и източни ветрове в него се образува отразена вълна, затрудняваща управлението на корабите. Другият вход в порта е разположен между западния край на южния вълнолом и южния край на Новия вълнолом; от тоя вход се ползват корабите, идващи в Практическия гаван.

- 40 Водното пространство между линията, съединяваща краищата на моловете в югоизточната част на порта и южния вълнолом, образува аванпорта или вътрешния рейд. От вътрешната страна на южния вълнолом има швартови кнехтове. Тук едновременно могат да стоят на котва няколко кораба, които се швартоват с кърмата си към южния вълнолом в очакване ред за подхождане към причалите. Към южния вълнолом може да се застане и с борт.

В порта се намират буксирни катери и разтоварителни средства. Когато е необходимо да се използват услугите на буксирите, трябва предварително да се даде заявка до диспечера на порта.

5 В порта има достатъчно количество въглища и течно гориво. Вода може да се получи или непосредствено от водопровода при стоянка до причалите, или с водоналивни баржи при стоянка на котва. Провизии има в неограничено количество.

10 Лоцмани. Всички чуждестранни и големотонажни съветски кораби са задължени да вземат лоцман за влизане и излизане от порта, както и за швартоване към причалите и отхождането от тях. Предоставят се също така лоцмани за превеждане на корабите от порт Одеса до порт Николаев и Херсон.

15 За да може да се съкрати времето за чакане на лоцман, корабите, които отиват в порт Одеса, са задължени едно денонощие преди пристигането да съобщат на капитана на порта по радиото за времето на пристигането с последващо уточнение на същото.

20 Лоцманската станция се намира на края на Платоновския мол в едноетажно здание с куполообразен покрив. На флагщоба на зданието на лоцманската станция се вдига лоцманският флаг. Унищожение на девиацията. При управлението на Черноморското параходство има девиатор и компасни работилници.

25 Подводни препятствия в порт Одеса са открити в следните места:

1. Шир. 46°29', 57 N; дълг. 30°44', 30 O; дълбоч. над препятствието е 6 м.
2. Шир. 46°29', 57 N; дълг. 30°44', 74 O; дълбоч. над препятствието е 8 м.
3. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 63 O; дълбоч. над препятствието е 5-5 м.
4. Шир. 46°29', 46 N; дълг. 30°44', 67 O; дълбоч. над препятствието е 7-5 м.
- 35 5. Шир. 46°29', 26 N; дълг. 30°45', 18 O; дълбоч. над препятствието е 7-5 м.
6. Шир. 46°29', 25 N; дълг. 30°45', 21 O; дълбоч. над препятствието е 8 м.
7. Шир. 46°29', 40 N; дълг. 30°45', 27 O; дълбоч. над препятствието е 9 м.
- 40 8. Шир. 46°29', 42 N; дълг. 30°45', 47 O; дълбоч. над препятствието е 9 м.
9. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°45', 50 O; дълбоч. над препятствието е 9 м.
- 45 10. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 25 O; дълбоч. над препятствието е 3-9 м.
11. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 27 O; дълбоч. над препятствието е 3-1 м.

124

12. Шир. 46°29', 48 N; дълг. 30°44', 27 O; дълбоч. над препятствието е 5-3 м.

13. Шир. 46°29', 49 N; дълг. 30°44', 26 O; дълбоч. над препятствието е 3-1 м.

5 В районите на указаните подводни препятствия трябва да се плава предпазливо.

Створът на Боронцовския маяк и Одеския створен светещ знак служи за подхождане към порт Одеса. Предният му знак е Воронцовският маяк, а задният — Одеският створен светещ знак. Направлението на створа е 70—250°.

10 Воронцовският маяк е установен на северния край на Рейдовия мол. Видът на маяка е бяла цилиндрическа кула с червени вертикални полоси.

Радио маякът е установен при маяка.

15 Одеският створен светещ знак се намира на 1-2 мили от Воронцовския маяк. Видът на знака е бяла будка на покрива на здание в град Одеса. На знака е установен резервен огън.

20 **Забележка.** За удобство при ползуването на този створ денем на Воронцовския маяк и Одеския светещ знак са установени прожектори, светещи с бял постоянен огън.

През нощта створните огънове имат щатния си цвят и характер на огъня. Карантинният мол се издава в северно направление на 5 кабелта към NNW от нос Ланжерон и ограничава порт Одеса от изток. Молът има извита форма. От края на мола в северо-западно направление се издава неголямо разклонение. По цялата дължина на вътрешната част на мола могат да се швартоват кораби и могат да се извършват разтоварителни работи. Продължение на Карантинния мол е тесният Рейдов мол, който има вид на дъга, обърната с изпъкналата си част на изток.

30 **Подводно препятствие** лежи на 2 кабелта OSO от края на Карантинния мол.

Карантинният гаван е разположен между карантинния мол и издаващия се на 4 кабелта северозападно от него Платоновски мол, имащ източно направление. За извършване на разтоварителни работи в гавана има кранове.

35 Новият гаван се намира северозападно от Карантинния гаван и е образуван от Платоновския и Новия мол. Новият мол се издава под прав ъгъл към кейовата стена на порта на 2-5 кабелта от Платоновския мол. Гаванът е оборудван с разтоварителни средства.

40 Каботажният гаван се намира между Новия мол и отстоящия от него на северозапад Военен мол, издаващ се перпендикулярно на кея. Към края си Военният мол се разширява. Пасажерските кораби на Черноморското параходство се швартоват на Военния мол от югоизточната и североизточната страна. На този мол има кранове.

В гавана могат да се получат въглища.

Практическият гаван е образуван от Военния, Андровския и Потаповския мол. Андровският мол се издава

125

успоредно на Военния мол, северозападно от него. Потаповският мол е продължение на Андросовския мол и има югоизточно направление. Между краищата на Потаповския и Военния мол има тесен проход, водещ в Практическият гаван.

- 5 Светец буй се поставя югоизточно от края на Потаповския мол, на северозападната страна на входа за Практическият гаван, и огражда разрушената част на Потаповския мол. Буйът е черен, конически.

- 10 Заводски и Работен гаван. На север от Андросовския мол се намират Заводският и Работният гаван, разделени с неголям мол. От изток тези гавани са защитени с вълнолом, състоящ се от пет колена. Входът в Заводския гаван е разположен между южния край на този вълнолом и Андросовския мол.

- 15 В работния гаван има два пирса за малки кораби на държавния рибарски тръст.

Предупреждение. Влизането в Заводския гаван, както и плаването в него и излизането от него, се извършва само под превеждането на капитана на завода.

- 20 Нефтеният гаван се намира в северната част на порта, на 1 миля северно от Практическият гаван. Гаванът е образуван от Г-образен мол, издаващ се към ОЗО от брега. Близко до външната стена на източното коляно се намират опасности, поради това не се препоръчва на корабите да преминават покрай него на разстояние, по-малко от 100 м.

- 25 Каналът на Нефтения гаван служи за влизането в Нефтения гаван и се състои от две колена, оборудвани със створове, водещи по оста на канала. Първото коляно на канала, смятано откъм море, е оборудвано с един створ, а второто коляно има още и обратен створ. Страните на канала се ограждат с вежи. Газенето на корабите, плаващи по канала на Нефтения гаван, не трябва да превишава 8-5 м.

- 30 При поворота от едното коляно на канала към другото трябва да се предпазваме от подводното преплитствие, намиращо се на 100 метра NNO от западния край на вълнолома.

Нечист грунт е открит в следните точки:

- 1) шир. 46°29'55''N; дълг. 30°44'59''O;
- 2) шир. 46°29'54''N; дълг. 30°44'60''O;
- 3) шир. 46°29'54''N; дълг. 30°44'59''O.

- 40 Светещият буй № 1 на канала на Нефтения гаван е поворотен за дясна страна (шир. 46°30' N, дълг. 30°45' O); поставя се на дясната граница на канала и означава поворота от първото към второто коляно на канала. Буйът е черен с бяла хоризонтална полоса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла. Буйът е свирещ.

Створът на светещите знаци от първото коляно на канала води на север от вълнолома

Предният знак на створа се намира близо до южния край на вълнолома на Заводския гаван, а задният знак — на 3-4 км от предния на покрива на зданието.

Направлението на створа е 96 1/4°—276 1/4°.

- 5 Створът на светещите знаци от второто коляно на канала води на запад от Новия вълнолом непосредствено в Нефтения гаван.

- Створните знаци са установени до основата на мола на Нефтения гаван. Видът на знаците е: ажурни металически конструкции (подпори); на върха на всяка конструкция е поставен по един ромбовиден бял щит с черна вертикална полоса по средата.

Направлението на створа е 147 3/4°—327 3/4°.

- 10 Обратният створ на светещите знаци от второто коляно на канала осигурява излизането от Нефтения гаван. Предният знак е поставен близо до западния край на вълнолома. Видът на знака е стълб с топова фигура във вид на решетен ромб.

- 15 Задният знак е поставен на брега. Знакът е ажурен, с решетен бял щит във вид на ромб на върха; по средата на щита има черна вертикална полоса.

Направлението на створа е 327 3/4°—147 3/4°.

- 20 Портови огньове. На края на моловете и вълнолома в порта се запалват огньове.

- 25 Огън — установен е на източния край на вълнолома. Видът на установката е ажурна конструкция.

- Огън — установен е на западния край на вълнолома. Видът на установката е ажурна конструкция.

- 30 Град Одеса е разположен на издигнатия бряг в югозападната част на Одеския залив. Градът е един от най-големите културни центрове в Украинската ССР. Той е съединен с железопътната мрежа на страната и има редовно параходно съобщение със съветските портове на Черно море.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Одеския морски търговски порт, 1951 г.)

- 35 1. Всички кораби са длъжни да постъпват съгласно действащите международни правила за радиовръзка; при това чуждестранните кораби са задължени да изпълняват правилата, отнасящи се до използването от чуждестранните кораби на техните радиостанции през време на пребиваването им във водите на СССР.
- 40 2. Корабите на СССР от задграничното плаване и чуждестранните кораби, пристигащи в порт Одеса, застават на котва във външния рейд до предоставянето им на причали, след което навлизат в порта, превеждани от лоцман.
- 45 3. Лоцманската служба осигурява лоцманското превеждане на всички кораби по линиите Одеса—Херсон, Одеса—Николаев и Херсон—Николаев в двете направления. Лоцманската служба се базира в порт Одеса.
3. Корабите, влизащи в порта, трябва да обръщат внимание на сигналната мачта, която се намира над зданието на управлението на порта (биде

рубка и бяла мачта), и на останалите мачти, на които се вдигат сигнали, регулиращи движението в порта. Отсъствието по тях на какъвто и да са забраняващи сигнали означава свободно влизане в порта.

4. Всички кораби, взели лощман, са длъжни да носят денем на фок-мачтата по Международния свод на сигналите флаг „З“, а с настъпване на тъмнината — зелен огън на щата.

5. Влизане и излизане от порта се допуска за кораби с газене под кила, не по-малко от фут при малка (ниска) вода.

6. Корабите, влизащи в порта, от изгрев до залез слънце са задължени да носят свой кърмови национален флаг. Чуждестранните кораби, навлизащи в полосата на акваториалната граница на порта, са задължени да носят на фок-мачтата си флага на СССР и да го държат през времето на пребиваването си в порта от 8 часа сутринта до залязването на слънцето.

7. Корабите, влизащи в порта, са задължени да отстъпват път на корабите, излизащи от порта.

8. Корабите, влизащи и излизащи от порта, приближавайки се до входната част на порта, са задължени своевременно да предупреждават за това с едно продължително изсвирване за избягване стълкновения с други кораби.

9. Учреденията и предприятията, до които са адресирани корабите от задграничното плаване и от големи каботаж (съобщение между отечествените портове, намиращи се по крайбрежието на различни морета), са задължени в случаите, когато им е точно известно времетрае на пристигането на кораба, да подадат писмено заявление в управлението на порта за очакването пристигане на кораба в порта своевременно, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане.

В заявлението трябва да бъдат указани: а) националността на кораба, б) неговото назначение, в) газенето и г) видът на пристигащия товар.

Забележка. Кораб, за пристигането на който не е било съобщено предварително, получава причал след разполагането на корабите, за пристигането на които предварително е било известно.

10. Пристигналите в порта кораби заемат места за стоянка по указание на управлението на порта.

Администрацията на кораба или агентството на параходството са задължени незабавно, но не по-късно от 6 часа след момента на швартоването, да заявят за пристигането си на капитана на порта, представяйки необходимите документи: корабен патент, удостоверение за годност за плаване, екипажен списък и дипломите (свидетелства) за правоспособност на администрацията.

11. Корабите от задграничното плаване, от големия каботаж и чуждестранните кораби при поскождане към порта са задължени да вдигат карантинния флаг и позивните. След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на кораба той се швартова на причала, указан от управлението на порта.

12. С представянето си по случай пристигането администрацията на отечествения кораб съобщава на управлението на порта в писмен вид за случаите и произшествията с кораба, станали на море, а пасажерските кораби представят освен това извадки от книгата за жалби.

13. На корабите, пристигнали от чужбина, се забранява да имат съобщение с брега до получаване на „свободна практика“.

14. Без особено разрешение на капитана на порта се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейл.

15. За получаване разрешение за заминаване в море на кораб, принадлежащ на СССР, капитаните на корабите представят своевременно, преди заминаването си, на капитана на порта заявление за заминаване и всички установени за тази цел документи, а именно:

а) свидетелство за право на плаване под флага на СССР (корабен патент);

б) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР;

в) мерително свидетелство;

128

г) екипажен списък (с гриф);

д) корабно свидетелство;

е) международно свидетелство за товарната марка;

ж) свидетелство за радиостанцията;

з) санитарно свидетелство;

и) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби, които извършват пасажерски рейсове в пределите на Черно и Азовско море;

к) свидетелство за радиотелеграфната сигурност;

л) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби от задграничното

и далечното плаване;

м) разрешение от пожарната охрана за излизане на кораба в море;

н) свидетелство за спасителните средства, свидетелство за електро-

оборудването;

о) за пасажерските кораби и корабите от задграничното плаване сви-

детелство за размагнитването;

п) за всички кораби на СССР е необходимо да се представят дипломите (свидетелства) за правоспособност на администрацията на кораба.

18. За незаминаване в определеното време капитаните на корабите съобщават на капитана на порта, указвайки причините, поради които корабът не е заминал.

Всето решение за заминаване е в сила в течение на едно денонощие от момента на оформяването на заминаването.

20. Чуждестранните кораби оформяват пристигането и заминаването си чрез Инфлот, за което представят екипажен списък, мерително свидетелство, сертификат за товарната марка, сертификат за радиобезопасността и санитарен патент.

21. Забранява се излизането на корабите от порта:

а) ако броят на пътниците на кораба превишава брой, указан в неговото пасажерско свидетелство;

б) ако товарната марка е потопена повече от предела;

в) при наличие на крен на кораба, по-голям от 8°;

г) при водотеч на корпуса на кораба;

д) при отсъствие на съответстващи по качество и количество трюмни брезенти;

е) ако товарите са закрепени недостатъчно или съвсем не са закрепени;

ж) при наличие на борда на товарния кораб на семейства на екипажа без разрешение на съответния началник от параходството;

з) при затрупване на палубата, измерителните тръби и пожарните шлангове с товари;

и) ако корабът, превозващ зърнени товари, не е оборудван в съответствие с правилата за превозване на зърнени товари;

к) ако опасните товари са натоварени с нарушение на правилата за тяхното превозване;

л) ако екипажът на кораба не е окомплектуван с личен състав в съответствие с изискванията на Кодекса на търговското мореплаване (КТМ).

Капитанът на всеки заминаващ кораб е задължен не по-късно от 12 часа преди заминаването да подаде в инспекцията на портония надзор заявление за заминаване. При несвоевременно подаване на заявление за заминаване капитанът на кораба носи отговорност за възможната задръжка при оформяване на заминаването.

23. Забранява се влизането в порта и излизането в море през прохода на Воронцовския мазк през всяко време на денонощието с шалапи, парусни съдове, мотолодки, яхти и с други малки плаващи единици с изключение на лощманските кораби и портоните катери.

24. Всички парни, моторни, парусни и гребни съдове през време на плаване в пределите на портоните води се ръководят от Правилата за предпазване корабите от сблъскване в море, при което парусно-моторните кораби, плаващи под мотор, независимо от това, ще носят ли паруси, или не, през нощта са задължени освен отличителните бордови огньове да носят топови огън.

9 Лощия на Черно мор

129

По време на ледената кампания корабите строго се ръководят от съществувателните правила за превеждане на корабите през ледове.

25. Всички кораби с малко газене през време на движението им по подходящите канали на порта са задължени своевременно да отстъпят път на дълбоко газещите кораби и въобще да съобразяват своите действия така, че да не пречат на непрекъснатото следване на дълбоко газещите кораби.

26. Дълбоко газещите кораби при среща с други кораби намаляват хода до малък, придържат се към страната на канала, намираща се откъм десния борт на своя кораб, и се разминават с левите бордове според общите Правила за предпазване корабите от сблъскване в море.

27. Корабите, плаващи по подходящите канали и акваторията на порта, се движат с малък ход.

Забранява се срещашите се кораби да се разминават и настигат във входните врати (проходи) на порта. Кораб, който влиза откъм море, трябва да чака във външния рейд дотогава, докато другият кораб не излезе от порта.

Корабите, преминаващи покрай стоящите на котва или ошвартовани кораби, трябва да пътуват с най-малък ход. Забранява се на корабите, плаващи по каналите, да се надминават един друг.

29. Движението на корабите в оградената част на порта се извършва с такъв ход, който да не причини от произведеното вълнение повреди, загуби или затруднения на корабите, лодките, плаващите средства и т. н., стоящи до кейовите стени, пристаните, в рейда и намиращите се в движение, както и на работещите с волочази и пр.

31. Корабите при движение, както и при буксировка във водите на порта са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.

32. На корабите през време на движението им във водите на порта се забранява да имат приспуната котва във водата или да влечат по дъното спусната котва.

33. На корабите, стоящи до причалите на кейовите стени, се забранява да работят с гребните си винтове. Последното може да бъде разрешено от управлението на порта, ако разстоянието от гребните винтове до причала не е по-малко от 20 м при проба на машините на най-малък ход.

34. Забранява се на самоходните съдове да се надминават един друг при преминаване покрай земечерпателни машини.

37. Всички преминаващи покрай земечерпателните машини парни и моторни кораби са задължени своевременно да намаляват хода, да дават дълъг звуков сигнал, а изравнявайки се със земечерпателните машини, да вървят с най-малък ход.

38. Земечерпателна машина, работеща по фарватера или на място, затруднено за маневриране, е задължена да предупреждава за отдалечаване от нея с вдигане на всеки борт по червен флаг и черен шар. На корабите, преминаващи покрай земечерпателна машина, се забранява да пресичат пътя ѝ.

Забележка. Обаче когато другият кораб се намира на такова близко разстояние, че не ще има време и място да очисти пътя на земечерпателната машина, на последната не се разрешава да вдига червени флагове и шарове.

39. Когато земечерпателната машина придобие необходимия за управление ход, шаровите и червените флагове се свалят по двата борда и тя се подчинява на съществуващите правила за всички маневриращи кораби.

40. С вдигането на земечерпателната машина на шарове и червени флагове на корабите се забранява да преминават покрай нея, а трябва да се изчакат окончателното ѝ установяване на котва.

След свършване на швартоването земечерпателната машина е задължена незабавно да спусне червения флаг и единия шар откъм страната, където преминаването на корабите е свободно, и с това да открие пътя за безпрепятствено движение на корабите.

41. Работещата земечерпателна машина трябва да вдигне шар и червен флаг от тая страна, където се извършва работата.

Забранява се на корабите да преминават откъм страната на вдигнатите на земечерпателната машина шар и червен флаг. Ако пък шаровете и червените флагове са вдигнати от двете страни на земечерпателната машина, преминаването на корабите временно се забранява.

Сигналните шарове и червените флагове трябва да бъдат непременно вдигнати своевременно, но в никакъв случай тогава, когато преминаващият кораб не е вече в състояние да изпълни необходимата маневра.

Забележка. Сигналните шарове се заменят през нощта с червени фенери.

45. Забранява се на корабите да отдават котва на фарватерите.

47. При повреждане, преместване или снасяне от място с кораб на опознавателен знак или вежа капитанът на кораб е задължен след пристигането си в порта незабавно да съобщи за това на капитана на порта.

Забележка. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котви в порта, са задължени в зависимост от конструкцията на брашпила да отдават веригата с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на пълната до клюза на брашпила или верижната бухта да се събере на бака до съединителната скоба, за удобство и бързина в разединяването на веригата в случай на пожар и необходимост да се изведе корабът.

52. Всеки кораб, стоящ в порта и намиращ се в състояние на работна готовност, трябва да има в пълна изправност всичките си спасителни и противопожарни средства както за оказване помощ на себе си, така и за даване помощ на нуждаещите се кораби и брегови съоръжения.

На всеки кораб трябва да има такова количество склади, което да бъде в състояние да осигури придвижването на кораб при първото поискване в състояние на пожар и пожарната вахта.

53. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорност на капитана да подава тревожни сигнали с корабните свирки или камбани и да оказва помощ с всички възможни средства при тасането на пожара.

54. Корабите, стоящи в порта от 8 часа сутринта до залез слънце, трябва да имат вдигнати национални флагове.

56. Корабите, стоящи до причалите, са задължени да имат рейдови огньове от залез до изгрев слънце.

Забележка. От корабите, стоящи в две и повече редици, са задължени да имат рейдови огньове само крайните кораби. Кораби, стоящи отделно, са задължени да имат един огън на носа или на кърмата в зависимост от своето положение към причала.

60. Всички кораби и плаващи единици, стоящи в рейда, са задължени да носят установените огньове за кораби, стоящи на котва.

62. Подкомонето и швартоването на всякакви плаващи единици към корабите от задължително плаване без специално разрешение се забранява.

63. Всички стоящи в порта кораби при необходимост да променят мястото на стоянката се обръщат за разрешение към управлението на порта.

70. Капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби са длъжни своевременно преди пристигането си в порта, но не по-близо от 10 мили до порта, да изпомпват натрупалите се остатъци от нефт, мазно и пр. от трюмовете на машинното и качестварното отделение и наливните цистерни и още преди пристигането в порта да ги промийат с вода до надлежното състояние.

74. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на управлението на порта за всички произшествия и заразни заболявания на кораба през времетраенето му във водите на порта.

77. За всички аварии, пожари, произшествия и нещастни случаи в море и в пределите на водите на порта и за вредите, причинени на портите съоръжения, капитаните на корабите подават незабавно до капитана на порта писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства за пожара или аварията.

78. Корабите, стоящи в порта на швартов или на котва с отдадени швартови въжета или котва през корабоплавателната част на акваторията

на порта, са задължени през деня да окачат на тях червен флаг, а през нощта — червен фенер, означаващи, че в тази част от акваторията на порта плаването е забранено за всички кораби.

79. Разрешава се да се използват корабните шлюпки само за служебни цели. Използването им за ловене на риба и за разходки се забранява.

81. При движението на шлюпката в акваторията през деня трябва да бъде вдигнат на кърмата шлюпочният кърмови флаг на СССР, а след залязване на слънцето шлюпката трябва да носи бял огън. Според броя на намиращите се в шлюпката хора тя трябва да бъде снабдена със спасителни ризи. Забранява се да се превозват с шлюпките хора над определените от Регистъра на СССР норми за всяка шлюпка по отделно.

133. Водолазни работи в порта може да се извършват само с особено за всеки път разрешение от управлението на порта.

134. През време на работата на водолазния баркас трябва да бъдат вдигнати на носовия флагщок през деня два червени флага с размери, не по-малки от един квадратен метър, а през нощта — два червени огъня.

Северният Одески нос (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $30^{\circ}50'O$) се намира на 5 мили *NNO* от нос Ланжерон и се явява североизточният входен нос на Одеския залив. Носът е висок и стръмен; на 7 кабелта от него се простира широк отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра. На отмела се намират отделни опасности.

Банка с дълбочина над нея 5-4 м се намира на 2 мили *SSW* от Северния Одески нос. Грунтът на банката е каменист. На разстояние около 2 кабелта югоизточно от банката лежи камък с дълбочина над него 5 м.

Ограждащ створ. Створът на Воронцовския маяк със средата на беседката с колоните (колоните на Двореца на пионери), стояща на стръмнината над Военния мол, преминава южно от указаните по-горе банки и камъни. Направлението на створа е $67-247^{\circ}$.

Камениста банка с дълбочина над нея 5 м се намира на 9 кабелта югоизточно от Северния Одески нос близо до края на отмела.

Подводни препятствия. В пределите на 2-5 мили от Северния Одески нос се намират пет подводни препятствия.

Потънал кораб (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $30^{\circ}53'O$) с дълбочина над него 6 м лежи на 2-3 мили *OSO* от Северния Одески нос. При кораба се поставя северна вежа.

От Одеския залив до Березанския лиман брегът продължава на 24 мили с общо направление на изток; той е предимно висок, стръмен, с червеножълт цвят. На места брегът е прорязан от дерета и оврази. В този участък от брега се намират плитководни лимани, отделени от морето с ниски пясъчни полиси. Между носове Сичавский и Карабуш в ниския бряг се вдава малка бухта. След това до нос Аджиаск продължава възвишен, прорязан от долина бряг. От нос Аджиаск брегът бързо завива на север, а след това плавно на изток и завършва при Березанския лиман с низина, наречена Западна Березанска коса.

Като забележителни пунктове в този участък могат да служат: кулата (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $30^{\circ}52'O$); възвишението, разположено

северно от указаната кула; могилата на нос Сичавский и носове Северен Одеский, Сичавский и Карабуш.

Брегът тук е отмелист. 10-метровата изобата до нос Аджиаск минава покрай брега на разстояние до 1 мили; от нос Аджиаск тя завива на югоизток.

От меридиана $31^{\circ}O$ до Кинбурската коса успоредно на брега на разстояние до 2-5 мили от него се простира обширната Одеска банка.

Многочислени подводни препятствия, потънали кораби и банки, лежат покрай брега на разстояние до 5 мили от него.

Положението на потъналите кораби е показано на картата. Част от потъналите кораби се огражда.

Район с потънали кораби, който граничи с брега, се намира на 2-5 мили *ONO* от нос Северен Одеский. Границите на района са показани на картата.

Забранен за плаване район се намира на 4 мили от брега до западния край на Одеската банка. Границите на района са показани на картата.

Фарватер. Плаването от порт Одеса за порт Николаев и Херсон се извършва по Военния фарватер, преминаващ между отмелите, отдалечаващи се от северния бряг на морето, и северния край на Одеската банка. Ширината на фарватера е от 1-5 до 3 мили. При плаването по фарватера е необходимо да се внимава, понеже по него има опасности.

Нос Дафиновский (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $30^{\circ}55'O$) се намира на 4 мили *ONO* от нос Северен Одеский. Носът незначително се издига от общата линия на брега; неговият бряг е стръмен. Северозападно от носа е разположено село Нова Дафиновка, в което има много бели постройки. На 4 мили източно от него стои знак.

Банка (шир. $46^{\circ}30'N$, дълг. $30^{\circ}59'O$) с дълбочина над нея 6-6 м се намира на 5-4 мили и на 146° от нос Дафиновский и на 1 мили западно от западния край на Одеската банка. Източната страна на банката е полегата, а западната е дълбока. Грунтът на банката е пясък и раковини.

Банката се огражда с кръстова вежа с шар.

Светещ буй Дафиновский на потънал кораб (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $30^{\circ}59'O$). Поставя се на 3 мили *OSO* от нос Дафиновский и на 1 кабелт югозападно от потъналия кораб с дълбочина над него 4-9 м. Буй е зелен със зелена надстройка. До буй се поставя зелена вежа с шар.

Банка с дълбочина над нея 7-2 м се намира на 4 мили и на 111° от нос Дафиновский. Грунтът на банката е пясък и раковини. На 8 кабелта северно от нея се намира банка с дълбочина над нея 9 м.

Светещ буй на банка 7-2 южен (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $31^{\circ}00'O$) се поставя от северната страна на банката с дълбочина

над нея 7-2 м. Буйт е бял с бяла надстройка. До буя се поставя южна вежа.

Подводни препятствия. В пределите на 6 мили източно от нос Дафиновский се намират много подводни препятствия с най-малка дълбочина над тях 3 м.

Потънали кораби. Срещу средата на участъка от брега между носовете Дафиновский и Сичавский са открити няколко потънали кораба. Най-мористите от тях лежат на северозападния край на Одеската банка на разстояние около 4 мили от брега.

На 1-8 мили източно от нос Дафиновский лежи потънал кораб с частите си над водата. Този кораб е добре забележим.

Нос Сичавский (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}08'O$) се намира на 9-6 мили *ONO* от нос Дафиновский. Носът е стръмен и отвесен; от западната страна на носа се намира тесен овраг със стръмни склонове, а от източната страна стои забележимо здание. На изток от носа високият бряг е прорязан от долина. От нос Сичавский югозападно на 1 миля се простира отмел с дълбочина, по-малка от 5 м.

На 9 кабелта източно от нос Сичавский и на 4 кабелта от брега лежи потънал кораб с частите си над водата, който е добре забележим.

Светещият знак Сичавский (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}07'O$) се намира на възвишения бряг на 5 кабелта западно от нос Сичавский. Видът на знака е черна дървена пирамида с площадка и будка на върха.

Село Сичавка е разположено в долината на 2 мили северозападно от нос Сичавский. Стръмната част на брега между долината и нос Сичавский има вид на равнобедрен триъгълник и е добре забележима.

Подводно препятствие с дълбочина над него 3 м се намира на 2-5 мили *WSW* от нос Сичавский и на 8 кабелта от брега.

Светещ буй Сичавский повротен осеви (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}07'O$) се поставя на 1-8 мили *SSW* от нос Сичавский. Буйт е боядисан с бели и червени хоризонтални полоси и има бяла надстройка. Буйт е свирещ.

Потънал кораб лежи на 3-5 мили югоизточно от нос Сичавский. Корабът се огранда със светещ зелен буй и зелена вежа с шар.

Нос Карабуш (шир. $46^{\circ}36'N$, дълг. $31^{\circ}15'O$) се намира на 5 мили източно от нос Сичавский. Носът е стръмен, възвишен и добре забележим от източни и западни направления. Близко до носа е разположено селцето Морской и стои знакът Карабуш.

Носът е обкръжен с каменист отмел. До южния край на отмела се намира банка Трутеева с дълбочини над нея, по-малки от 5 м. Грунтът на банката е каменист. Източно от нос Карабуш до нос Аджияск брегът е стръмен и отвесен.

Подводно препятствие с дълбочина над него 10 м се намира на 1-5 мили югозападно от нос Карабуш.

Светещ буй на банка Трутеева северен се поставя на 1-3 мили южно от нос Карабуш на южния край на банка Трутеева. Буйт е червен, с червена надстройка. До буя се поставя северна вежа. Буйт е свирещ.

Ограждащ створ. Створът на бялото здание на Двореца на пионерите в град Очаков (бившата очакowska църква) с южния край на остров Березан води южно от банка Трутеева по фарватера между брега и Одеската банка. Направлението на створа е $262^{\circ}-82^{\circ}$.

Одеската банка започва на 10 мили източно от Воронцовския маяк и се простира покрай брега на изток на 21 мили до меридиана на край на Кинбурската коса. Северният край на банката е отдалечен от брега на 2-3—3-5 мили. Към страната на брега банката има три издатини: северозападна, северна и североизточна.

Северозападната издатина е с дълбочина 6-5 м и се намира почти по средата между носовете Дафиновский и Сичавский. На нея лежат подводно препятствие и потънал кораб.

Северната издатина е с дълбочина, не по-малка от 5 м, и се намира почти между носовете Сичавский и Карабуш. Източно от северната издатина се намира банка с дълбочина над нея 5-4 м.

Североизточната издатина се намира между носовете Карабуш и Аджияск. Дълбочината над нея е около 5 м.

Ширината на банката е от 2-7 до 5-9 мили. В западната част на банката дълбочините достигат до 9 м, след това към изток дълбочините се колебаят от 5-5 до 8 м; при Кинбурската коса дълбочините са около 4-5—5-5 м. Северният край на банката е дълбок; южната част на банката е полегата. Грунтът на банката е пясък и раковини.

Буй южен (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}10'O$) се поставя на северния край на северната издатина на Одеската банка. Буйт е бял. Около буя се поставя южна вежа.

Глава 2

БЕРЕЗАНСКИ И ДНЕПРОВСКИ ЛИМАН

35 *Карти: светски — 160, 500, 502, 508 и 507.
български — 5002.*

Березанският и Днепровският лиман са разположени на 24 мили източно от Одеския залив.

Устието на Березанският лиман се намира на 3-5 мили североизточно от нос Аджияск, западно от входа в Днепровския лиман.

Днепровският лиман, който се е образувал при сливането на реките Буг и Днепър, се вдава в материка на разстояние 33 мили в източно направление. Устието на река Буг се намира в северната част на Днепровския лиман, а устието на река Днепър — в източната част на лимана.

Березанский лиман е плитководен и плаването по него се извършва по фарватера, оборудван с несветещи створни знаци и вежи. Днепровският лиман е също така плитководен и плаването по него се извършва по Бугско-Днепровсколиманския и Херсон-ският канал, които са оборудвани със светещи створни знаци и имат плаващо ограждане.

Плаването по реките Буг и Днепър от техните устия до портовете Николаев и Херсон се извършва по фарватерите, оградени с плаващи и брегови знаци. Трябва да се има предвид, че плаващото ограждане по едни или други причини може да се окаже не на своето платно място или може съвсем да бъде отнесено. Поради това при преминаването на канала се препоръчва строгото придържане към створните линии.

На описвания участък са разположени портовете Очаков, Николаев и Херсон.

В Днепровския лиман течението обикновено е насочено на запад; най-голяма скорост то достига през пролетта, а най-малка през лятото.

Предупреждения. 1. Капитаните на корабите, пътуващи през зимата за портовете Николаев и Херсон, е необходимо своевременно да запитват по радиото началника на ледовото превеждане в порт Одеса за предоставянето им на ледоразбивач. Корабите нямат право да отиват в лимана без ледоразбивач и са задължени да застават на котва в района на порт Одеса или в място, указано от началника на ледовото превеждане.

2. Трябва да се има предвид, че в района на порт Очаков се наблюдават внезапни шквалисти ветрове с малка продължителност, достигащи силата на ураган. Направлението на тези ветрове е предимно от О през S до W.

30 Подходи към Днепровския и Березанския лиман. Березанский лиман

Подходите към Днепровския и Березанския лиман са плитководни и изобилствуват с опасности.

На юг от входа в лиманите се намира доближаващата до 35 Кинбурнската коса източна част на Одеската банка. Преминаването през тази част на банката е възможно за кораби с газене до 4-5 м.

Бреговете на подходите към лиманите са предимно ниски. Западно от устието на Березанския лиман брегът е нисък, на изток до устието на Днепровския лиман брегът е възвишен и стръмен. След това на югоизток от устието на Днепровския лиман отново продължава нисък бряг, образуван от Кинбурнската коса.

Подходът непосредствено до устието на лиманите става по изкуствени канали, осите на които са означени със створове от светещи и несветещи знаци.

При плавания от порт Одеса за портовете Очаков, Николаев и Херсон корабите трябва да следват по фарватера покрай се-

верния край на Одеската банка. На подходите към лиманите лежат много потънали кораби; има банки и подводни препятствия.

Брегът от нос Аджиак остро завива на север, а след това на изток, завършвайки при устието на Березанския лиман с пясъчна низина, наречена Западна Березанска коса. От Березанския лиман до нос Очаковский на 3 мили източно се простира в началото нисък, а след това възвишен бряг. Северно от нос Очаковский е разположен портовият град Очаков. Южният бряг на устието на Днепровския лиман образува ниската пясъчна Кинбурнската коса.

На юг от устието на Березанския лиман се простира отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. На този отмел се намира остров Березан. Отмелът дели акваторията между нос Аджиак и устието на Днепровския лиман на две части, наречени Западен и Източен рейд.

Забранени за котвена стоянка райони. Единният район с ширина около 6 кабелта се простира от Западна Березанска коса на юг; той заобикаля от запад остров Березан и южно от острова се съединява с втория район.

Вторият район е с ширина около 1 мили и се простира от порт Очаков по направление на подходния канал, а след това той завива към Тендровската коса.

Границите на тези райони са показани на картата с пунктирни линии.

Район за изхвърляне на грунт № 1 е разположен юго-западно от устието на Днепровския лиман, на 1-5 мили югозападно от крайнината на Кинбурнската коса.

Нос Аджиак (шир. 46°36' N, дълг. 31°21' O) се намира на 30 4-1 мили източно от нос Карабуш; той е стръмен и отвесен. На носа се виждат добре вятърен двигател и ажурена вишка с група къщи до нея.

На 5 кабелта южно от носа се простира отмел с дълбочини под 5 м. При югозападния край на отмела лежи камък с дълбочина над него 3 м.

Банки и потънали кораби. Южно от нос Аджиак се намират няколко банки; близо до някои от тях лежат потънали кораби.

Банка с дълбочина над нея 5-4 м се намира на 2-8 мили и на 40 165° от нос Аджиак. Банката е разтегната по паралела на разстояние около 8 кабелта.

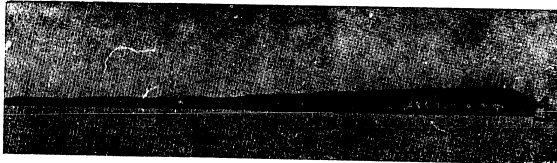
Близо до югоизточната страна на банката лежи потънал кораб с дълбочина над него 6 м; корабът е ограден със зелена вежа с шар.

На разстояние около 2 кабелта северно от северния край на банката с дълбочина над нея 5-4 м лежат два потънали кораба близо един до друг. Дълбочината над тях е 4 и 7 м. Двата кораба са оградени с една зелена вежа с шар.

Потънали кораби с дълбочини над 8 м лежат: единият на две мили южно и другият на две мили SSW от нос Аджиаск. Корабът, който лежи на изток, е ограден със зелена вежа с шар.

- 5 **Остров Березан** се намира на 2-3 мили източно от нос Аджиаск. Островът е изтеглен от север на юг, при което северната му част е по-широка и малко по-ниска от южната. Бреговете на острова в по-голямата си част са стръмни. Островът лежи на крайбрежния отмел, отдалечаващ се от устието на Березанския лиман, който се простира по-нататък на разстояние около 6 кабелта южно от острова. На юг от остров Березан на отмела се намират надводни и подводни камъни.

10 Светещият знак Березан (шир. 46°36' N, дълг. 31°25' O) е установен в средната част на остров Березан. Видът на знака е: ажурена четиристенна конструкция с площадка за маячния фенер.

Остров Березан (пеленг 4°, разстояние 0-7 мили)

- 15 Светещият буй Березанский северен (шир. 46°35' N, дълг. 31°24' O), свирещ, се поставя при южния край на отмела на 198° и разстояние 8 кабелта от южния край на остров Березан. Буят е червен с червена надстройка. До буя се поставя северна вежа.
- 20 Потънал кораб с дълбочина над него 8 м лежи на 1-4 мили южно от южния край на остров Березан. Корабът е ограден с вежа с шар.
- 25 Банка с дълбочина над нея 8-4 м се намира на 2-6 мили южно от южния край на остров Березан и на 3 кабелта северно от северния край на източната част на Одеската банка.
- 30 Подводно препятствие. Подводно препятствие се намира на 4-4 мили югоизточно от южния край на остров Березан. Подводно препятствие с дълбочина над него 4 м се намира на 1 миля североизточно от североизточния край на остров Березан във входния канал на Березанския лиман.
- Ограждащи створове. При следване за порт Очаков и в Березанския и Днепровския лиман корабите трябва да държат

створа, образуван от Кинбурнския светещ допълнителен знак и Днепровсколиманските створни маяци, който води на 1 миля южно от южния край на остров Березан; направлението на створа е 272°, 5—92°, 5. При отсъствие на северния светещ Березански

- 5 буй корабите с голямо газене, следващи от порт Очаков за порт Одеса за определянето на мястото на поворота на необходимия курс, могат да използват створа на задния Викторовски маяк с остров Березан. Когато този маяк се скрие зад остров Березан, може да се счита, че корабът преминава траверса на северния

- 10 Березански светещ буй и следва да легне на нужния курс.
- Светещият знак Кинбурнский-допълнителен (шир. 46°35' N, дълг. 31°32' O) е установен на края на Кинбурнската коса. Видът на знака е: ажурена металическа конструкция с черен правоъгълен щит и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

- 15 Светещият знак служи като допълнителен створен знак към створа на Днепровсколиманските маяци.

- Березанский лиман**, устието на който се намира на 3-5 мили източно от нос Аджиаск, се вдава в материка на 14 мили в северно направление. На неголямо разстояние от устието на изток се отделя малкият и плитководен Бейкушки лиман, а на 6-6 мили северно от устието на северозапад се отделя доста обширният Сосицкий лиман. Ширината на Березанския лиман в неговата южна част е около 1-5 мили; ширината му на север постепенно се намалява.

- 35 По бреговете на Березанския лиман са разположени много села, от които от море е забележимо селото Викторовка, намиращо се на западния бряг на лимана, на 1-5 мили от устието.

- Устието на Березанския лиман е стеснено от Березанската коса, простираща се от западния бряг, и от дългата ниска Лагерна коса, отдалечаваща се от източния бряг на устието. Между краищата на указаните коси има проход с ширина около 2 кабелта, който е преграден с плитководен бар; дълбочините на бар са непостоянни. През бара преминава прокопан канал.

- 35 Плаването по Березанския лиман се извършва по фарватера, оборудван с несветещи створни знаци и вежи.

- Входен канал и фарватер на Березанския лиман.** През отмела, отдалечаваща се от устието на Березанския лиман, и бара е прокопан канал, водещ в лимана. По Березанския лиман води фарватер, плаването по който се осигурява от несветещи створни знаци и вежи.

- 40 Входният канал на Березанския лиман се състои от три колена; най-малката дълбочина по тях е 3-2 м (1954 г.). Плаването по канала се осигурява със створни несветещи знаци. Освен това страните на канала са оградени с леви и десни вежи. Номерацията на вежите започва от третото коляно.

- 45 Първото коляно на канала се отклонява от Березанско-Очаковското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал.

По оста на първото коляно води створ от несветещи знаци, установени на Березанската коса.

Второто коляно на канала преминава между Березанската коса и Лагерната коса. По оста на второто коляно води створ от несветещи знаци, установени в близост до село Викторівка.

Третото коляно на канала започва от прохода между косите и продължава до изхода на фарватера на Березанския лиман, първото коляно на който е продължение на това коляно на канала. Плаването по третото коляно на канала и първото коляно от фарватера на Березанския лиман се осигурява със створ от несветещи знаци, установени на Березанската коса.

Предпазване. Следва да се предпазваме от подводното препятствие с дълбочина над него 4 м, намиращо се на първото коляно на канала.

Створът на знаците от първото коляно води по оста на първото коляно на входния канал на Березанския лиман; направлението на створа е $139\frac{1}{4}^{\circ}$ — $319\frac{1}{4}^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}37' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен на западната страна на устието на Березанския лиман, на края на Березанската коса.

Видът на знака е: черен стълб с две подпори, на който е поставен бял щит с черна полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник.

Задният знак (шир. $46^{\circ}38' N$, дълг. $31^{\circ}24' O$) е установен на 1-3 км от предния знак. Видът на знака е бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник.

Створът на знаците от второто коляно води по оста на второто коляно на входния канал на Березанския лиман; направлението на створа е $180\frac{3}{4}^{\circ}$ — $0\frac{3}{4}^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}39' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен в село Викторівка. Видът на знака е: бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса и топова фигура във вид на триъгълник.

Задният знак е установен също така в село Викторівка. Видът на знака е черен стълб с две подпори и черен щит във вид на правоъгълник.

Створът на знаците от третото коляно води по оста на третото коляно на входния канал и след това по първото коляно от фарватера на Березанския лиман; направлението на створа е $47\frac{1}{2}^{\circ}$ — $227\frac{1}{2}^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}38' N$, дълг. $31^{\circ}25' O$) е установен на източния край на Березанската коса.

Задният знак се намира на 1-1 км от предния. Видът на знаците е: черни стълбове с кръстачки по средата и черна топова фигура във вид на ромб.

Створът на знаците от четвъртото коляно води по оста на четвъртото коляно на входния канал. Направлението на створа е $182\frac{1}{4}^{\circ}$ — $2\frac{1}{4}^{\circ}$.

140

Предният знак (шир. $46^{\circ}42' N$, дълг. $31^{\circ}29' O$) е установен на източната окрайнина на селото Казе.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен правоъгълен щит, с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на бял триъгълник с основата си надолу.

Задният знак (шир. $46^{\circ}42' N$, дълг. $31^{\circ}29' O$) се намира на 0-4 км от предния.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на бял триъгълник с основата си нагоре.

Створът на знаците от петото коляно води по оста на петото коляно на входния канал. Направлението на створа е $221\frac{1}{4}^{\circ}$ — $41\frac{3}{4}^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}43' N$, дълг. $31^{\circ}32' O$) е установен на южната окрайнина на село Холодная.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен квадратен щит, с бяла вертикална полоса по средата.

Задният знак (шир. $46^{\circ}44' N$, дълг. $31^{\circ}33' O$) се намира на 1-4 км от предния.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен квадратен щит, с бяла вертикална полоса по средата.

Створът на знаците от шестото коляно води по оста на шестото коляно на входния канал на Березанския лиман. Направлението на створа е 70° — 250° .

Предният знак (шир. $46^{\circ}42' N$, дълг. $31^{\circ}29' O$) е установен в източната страна на селото Казе.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, с черен квадратен щит на върха, с бяла вертикална полоса по средата.

Задният знак се намира на 0-34 км от предния.

Видът на знака е: черен стълб с подпори, обкован от трите страни с черни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на бял триъгълник с основата си нагоре.

Фарватерът на Березанския лиман върви по най-големите дълбочини от устието на лимана приблизително до село Холодная Балка.

По южната част на фарватера води същият створ, който осигурява плаването по оста на третото коляно на входния канал на Березанския лиман.

По-нататък до село Холодная Балка плаването следва да се извършва, ориентирайки се по картата.

Порт Очаков е разположен на северния бряг на устието на Днепровския лиман, на разстояние 7-6 мили източно от нос Аджиаск. Акваторията на порта от юг е защитена с мол, на края на който е установен огън. От вътрешната страна на мола могат да се швартоват кораби с малко газене.

При силни ветрове от SW в порт Очаков се образува силно течение, при което стоенето в порта е невъзможно. В тези случаи се препоръчва да се застане на котва при брега на Кинбурската коса.

141

Източно от порта на високия бряг е разположен град Очаков. На изток от града се намира малък гаван, образуван от два малки мола; входът в гавана е ограден с два светещи буй: Очаковский десен и Очаковский ляв.

- 5 За подхождане към порта служи Березанско-Очаковското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал и неговото продължение до пресичането му със створа на Очаковските светещи знаци. След това подхождането към порта се извършва по створа на Очаковските светещи знаци.

- 10 При подхождане към порт Очаков от Днепровския лиман по Бугско-Днепровсколиманския канал мястото на поворота към створа на Очаковските светещи знаци е означено с Кинбурнския поворотен светещ буй № 35 за дясна страна.

- 15 В съседния на порт Очаков район са открити няколко потънали кораби и подводни препятствия. Положението на тези опасности е нанесено на картата.

- От външната страна на мола, защитаващ порта, има много подводни препятствия, поради което тук не следва да се извършва швартоване.

- 20 **Предупреждение.** Трябва да се има предвид, че Березанско-Очаковското коляно на канала, неговото продължение и створът на Очаковските светещи знаци водят по забранения за котвена стоянка район.

- 25 Березанско-Очаковското (първото) коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал започва на 1-2 мили югоизточно от южната крайнина на остров Березан и продължава 2-6 мили по направление 69° — 249° . Това коляно на канала се огражда с вежи и Кинбурнския поворотен светещ буй № 35 за дясна страна.

- 30 Створът на маяците от Березанско-Очаковското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал води по оста на горното коляно на канала; направлението на створа е 249° — 69° .

- 35 Предният маяк е установен в град Очаков. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула с черна вертикална полоса и кръгла топова фигура.

- Задният маяк се намира на 1 км от предния. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула с черна вертикална полоса и кръгла топова фигура.

- 40 Створът на Очаковските светещи знаци води в порт Очаков; направлението на створа е $232\frac{1}{4}^{\circ}$ — $52\frac{1}{4}^{\circ}$.

- Предният знак е установен в западната част на град Очаков. Видът на знака е: черен дървен правоъгълен щит със стойка за фенер на върха и бяла, разширена в горната си част вертикална полоса по средата.

- 45 Задният знак е установен на 2 кабелта от предния. Видът на знака е: черен дървен правоъгълен щит със стойка за фенер и бяла вертикална полоса по средата.

142

Кинбурнския поворотен светещ буй № 35 (шир. $46^{\circ}35' N$, дълг. $31^{\circ}10' O$) се поставя на дясната граница на Бугско-Днепровсколиманския канал, в мястото на поворота от първото коляно към второто. Буйът е черен с бяла хоризонтална полоса и № 35 на нея; надстройката е черно-бяло-черна.

Огън — установен е на северозападния край на мола на порт Очаков.

Днепровски лиман. Реките Буг и Днепър

- 10 Днепровският лиман, който се образува при сливането на двете големи реки Буг и Днепър, е разтегнат по паралела в направление изток—запад. Устието на Днепровския лиман се намира между носовете Очаковский на север и Кинбурнския на юг.

- 15 Южният бряг на Днепровския лиман, завършващ с Кинбурнската коса, е продължение на левия бряг на река Днепър. Брегът е нисък, на места хълмист и малко населен. По този бряг, считано от запад на изток, се намират селищата Покровский (Покровские Хутора), Прогной, Рибалче и други.

- Северният бряг на Днепровския лиман от нос Очаковский до делтата на река Днепър е предимно висок, стръмен и прорязан с дерета и оврази.

- 20 На 10 мили източно от нос Очаковский от северния бряг се издава Аджигьолската коса. В източната част на Днепровския лиман северният бряг образува голяма правоъгълна издатина, край на която завършва с нос Станислав.

- 25 Северният и южният бряг на лимана са обкръжени с отмели. В източната част около южния бряг на отмела има няколко острова.

- 30 По северния бряг са разположени много села, най-големи от които, считано от запад към изток, са: Куцуруб, Ивановка, Дмитриевка, Малосолончаки, Днепровское, Александровка, Станислав и Широкая Балка.

- 35 От двете остри издавания на северния бряг и лежащите срещу тях закръглени издатини на южния бряг лиманът се разделя на три части: западна, средна и източна. Ширината на западната и източната част на лимана достига до 7 мили, а ширината на средната част — 9 мили. Най-малката ширина на лимана е 4 мили. Западната и източната част на лимана имат дълбочини, по-малки от 5 м, и само в съседните на средната

- 40 част на лимана райони дълбочините са малко по-големи от 5 м. Средната част на лимана има няколко големи дълбочини. В средната част на лимана се влива река Буг, а в източната част — река Днепър.

- 45 Устието на река Буг е разположено в средната част на Днепровския лиман, между носовете Сари-Камиш (шир. $46^{\circ}38' N$, дълг. $31^{\circ}53' O$) и Бубликова (шир. $46^{\circ}37' N$, дълг. $32^{\circ}04' O$).

143

От устието до порт Николаев десният бряг на река Буг е предимно висок и стръмен. Левият бряг има полегат наклон и от него изхождат пясъчните коси Руская, Ожарская, Кривая и Балабановская.

- 5 От десния бряг на 4.2 мили северно от нос Сажен се издава Волошката коса. По бреговете на река Буг са разположени села, най-големите от които на десния бряг са: Парутино, Котелино, Козирка, Богдановка, а на левия бряг — Лупарево, Кисляковка, Святотроицкое, Галициново, Балабановка и Октябрьское.

- 10 Река Днепър при вливането си в Днепровския лиман образува обширна делта, прорязана от девет ръкава, която представлява източният бряг на Днепровския лиман. Този бряг е нисък, отмелист и постоянно изменя своите очертания, премествайки се към лимана. За преминаването на корабите се използва северният ръкав, наречен река Рвач.

- 15 Плаването на корабите до порт Николаев се извършва по удълбочения канал, състоящ се от тринадесет колена и оборудван със створове. Плаването до порт Херсон се извършва по удълбочения канал, фарватера на река Рвач и ръкава на река Днепър, наречен „Олховий Днепр“.

- 20 Райони за изхвърляне на грунт. Покрай южния бряг на лимана, на западния и източния бряг на река Буг, се намират райони за изхвърляне на грунт. Тези райони не се ограждат; границите им са показани на картата с пунктирни линии.

- 25 Устието на Днепровския лиман се намира на юг от порт Очаков между нос Очаковский и Кинбурнската коса; ширината му е 2.3 мили. Устието се прикрива от отмелите на нос Очаковский и Кинбурнската коса, на които лежат много подводни препятствия и потънали кораби. Между отмелите покрай Кинбурнската коса преминават първото и второто коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал.

- 30 Нос Очаковский (шир. $46^{\circ}36'N$, дълг. $31^{\circ}33'O$) се намира на 5.5 мили източно от остров Березан. Бреговете на носа са високи и стръмни. На юг от носа на 1.5 мили се простира отмел с дълбочина над него, по-малка от 5 м.

- 35 На 9 кабелта североизточно от нос Очаковский лежи потънал кораб с дълбочина над него 27 м, ограден със зелена вежа с шар.

- 40 Кинбурнската коса е продължение на южния бряг на Днепровския лиман. Краят на косата се намира на 224° и разстояние 2.1 мили от нос Очаковский. Косата е тясна, ниска и има общо направление NNW.

- 45 Кинбурнската коса е обкръжена с отмел с дълбочини над него, по-малки от 5 м, простиращ се към северозапад на разстояние 1.2 мили. Западната част на отмела е полегата, а източната част — стръмна.

144

Светешият знак Кинбурнски (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}31'O$) е установен на 155° и разстояние 5 кабелта от края на Кинбурнската коса. Видът на знака е: ажурна четиристенна металическа конструкция с два черни триъгълника с върховете надолу.

- 5 Потънал кораб (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}32'O$) с дълбочина над него 2.5 м лежи на 67° и разстояние 6.7 кабелта от светешия Кинбурнски знак.

- 10 На 66° и разстояние 1.39 мили от Кинбурнския огън на дълбочина 12 м лежат отделни железни парчета.

Остров Первомайский се намира на 1.8 мили източно от края на Кинбурнската коса. Островът е разтегнат от юг на север.

- 15 Створът на Днепровсколиманските маяци (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}34'O$) е оборудван в северната част на остров Первомайский. Створът на маяците води по оста на третото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал. Направлението на створа е $272\frac{1}{4}^{\circ}$ — $92\frac{1}{4}^{\circ}$. Към този створ на края на Кинбурнската коса е установен допълнителен Кинбурнски светещ створен знак.

- 20 Предният маяк е установен на северозападния край на остров Первомайский. Видът на маяка е: бяла кръгла кула с балкон, стояща до маячния дом.

Задният маяк е установен на 0.5 кабелт от предния. Видът на маяка е: червена кръгла кула с балкон.

- 25 Забраненият за котвена стоянка район се доближава до източния бряг на Очаковский нос на север и до средната част на Кинбурнската коса на юг. На картата районът е показан с пунктирни линии.

- 30 Котвено място. През време на мъгла корабите могат да застанат на котва южно от створната линия на Днепровсколиманските створни маяци, във фарватера.

- 35 Бугско-Днепровсколиманският канал с протежение 41.5 мили започва при остров Березан. Каналът се състои от тринадесет колена; от тях шест колена преминават по Днепровския лиман и неговото устие, а останалите по река Буг до порт Николаев. Дълбочината на канала е 7.3 м (1951 г.). Забележими пунктове при плаване по Бугско-Днепровсколиманския канал са населените пунктове и светещите знаци, разположени по бреговете на Днепровския канал и река Буг, а също така полуостровите и косите, издаващи се от бреговете.

- 40 На 4 мили североизточно от нос Очаковский се намира село Куцуруб. Брегът при това село е прорязан от дере Воловая, по двете страни на което е разположено село Ивановка.

- 45 Ограждане. Бугско-Днепровсколиманският канал се огражда със створни светещи знаци, светещи знаци на свайни основи (началото на петото коляно), светещи буй и вежи. Вежите се поставят по следния начин: на дясната страна на канала

10 Лощия на Черно море

145

(считано откъм море) се поставят черни вежи с черен конус с върха нагоре и черни буи, а на лявата страна — червени вежи с червен конус, обърнат с върха си надолу, и червени буи. Всяка вежа има малък щит, на който е указан нейният номер.

- 5 Плаващото ограждане се поставя приблизително през една миля с изключение на второто и третото коляно, където се поставя приблизително през 4 кабелта, и на поворотите от едно коляно към друго, където се поставя през 2 кабелта по двете граници на канала. Всички знаци за ограждане са пронбмеровани. Вежите имат поредна номерация. Номерацията на вежите и светещите буи е извършена считано от порт Николаев към Черно море.

- 10 **Предупреждения.** 1. Корабите, плаващи по канала, не трябва да преминават плътно до буите и баканите, понеже при силни ветрове подветрените буи и бакани се отместват от границата на канала. Това трябва да се има предвид, за да се избегне засядането на мел.

- 20 2. Мореплавателите трябва да имат последните данни за дълбочините в канала, обявени в Известия до мореплавателите.

- 25 **Аджигьолската коса** (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}48'O$) се намира на 10 мили източно от нос Очаковский; тя е ниска и пещлива. На косата са установени створни светещи знаци, служещи за указване поворота от петото към шестото коляно на канала. Северно от края на косата се намира забележимата Аджигьолска долина, в която е разположено селище. На 2 мили северозападно от косата са установени Аджигьолските створни маяци, водещи по четвъртото коляно на канала.

- 30 **Нос Сакен** (шир. $46^{\circ}39'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е разположен на 5-2 мили североизточно от Аджигьолската коса. Носът има стръмни брегове и се издава незначително от общата линия на брега. На носа са установени створни поворотни знаци.

- 35 На 1-5 мили SSW от нос Сакен се намира слабо забележимият заоблен нос Сари-Камиш, имащ стръмен бряг. На носа са установени створни поворотни знаци. През зимата знаците се осветяват.

Брегът между носовете Сакен и Сари-Камиш е прорязан с оврази.

- 40 **Волошката коса** (шир. $46^{\circ}44'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) се простира от десния бряг на река Буг, на 4-5 мили северно от нос Сакен. На север от Волошката коса, на десния бряг на реката, са разположени селата Котелино, Козирка и Старая Богдановка. В близост до селата брегът е прорязан от дерета.

- 45 На 1 миля североизточно от Волошката коса от левия бряг на река Буг се издава Руская коса, доближаваща се плътно до десетото коляно на канала. На 2-3, 5 и 7 мили северно от тази коса от левия бряг се простират съответно косите Ожарская, Кривая и

Балабановская. Кривата коса е доста плитководна и също така се доближава близо до границата на канала.

- 5 **Березанско-Очаковското (първото) коляно** е описано погоре на стр. 141. Това коляно се огражда с вежи, поставени на дясната граница на канала с номера от 127 до 129, а на лявата граница — от 128 до 130 и Кинбурнския поворотен светещ буй № 35 за дясна страна, установен на поворота от първото към второто коляно.

- 10 **Викторовското (второто) коляно** с протежение 1-8 мили започва на 2-4 мили западно от нос Очаковский и върви между отмелите на нос Очаковский и Кинбурнската коса в направление $134^{\circ}/_4-314^{\circ}/_4$. На дясната граница на коляното се поставят вежи от № 117 до 125, а на лявата — от № 118 до 126.

- 15 Створът на Викторовските маяци води по оста на Викторовското коляно; направлението на створа е $134^{\circ}/_4-314^{\circ}/_4$.

- 20 Предният маяк (шир. $46^{\circ}38'N$, дълг. $31^{\circ}27'O$) е установен на 1 миля източно от края на Лагерната коса от източната страна на входа на Березанския лиман. Видът на маяка е: ажурна четиристенна металическа кула с бяла будка на върха. Страната на кулата, обърната към линията на створа, е обкована с дъски със свободни междини и е боядисана в бял цвят. Под кулата на стръмнината е поставен дървен щит.

- 25 Задният маяк (шир. $46^{\circ}39'N$, дълг. $31^{\circ}24'O$) е установен на височината в село Викторовка, на западния бряг на Березанския лиман. Видът на маяка е: ажурна четиристенна металическа кула с бяла будка на върха. Страната на кулата, обърната към линията на створа, е обкована с дъски и боядисана в бял цвят.

- 30 **Предупреждения.** 1. Викторовските створни маяци през пролетта и есента често биват закрити от мъгла, вследствие на което преминаването по Викторовското коляно е затруднено.

2. Трябва да се има предвид, че съществуващото тук течение притиска кораба към Кинбурнската коса.

- 35 Светещият буй № 34 на Очаковский отмел за лява страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}31'O$) се поставя на лявата граница на Викторовското коляно. Буят е червен с бяла цифра „34“ на корпуса и червена надстройка.

- 40 **Первомайското (третото) коляно** с протежение 9 кабелта започва на 5 кабелта източно от края на Кинбурнската коса и преминава между отмелите, като има направление $92^{\circ}/_4-272^{\circ}/_4$. Това коляно се огражда с вежи; на дясната граница на канала се поставят вежи от № 113 до 115, а на лявата — от № 114 до 116. По оста на коляното на канала води створът на Днепровсколиманските маяци (стр. 145); направлението на створа е $272^{\circ}/_4-92^{\circ}/_4$.

- 45 Освен това при плаването по това коляно необходимо е да се ориентираме по допълнителния Кинбурнски светещ створен знак, установен на края на Кинбурнската коса.

Светещият буй № 32 поворотен за лява страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}33'O$) се поставя на 65° и разстояние 1.3 мили от светещия Кинбурнски знак. Буйът е червен с бяла хоризонтална полоса по средата и червена цифра „32“ на нея; горната и долната част на надстройката е червена, средната — бяла.

- Аджигьолското (четвъртото) коляно с протежение 2.8 мили започва на 1.4 мили източно от края на Кинбурнската коса и върви по направление $69\frac{1}{2}^{\circ}$ — $249\frac{1}{2}^{\circ}$. Коляното е оградено от дясната страна с вежи от № 103 до 111, а от лявата страна от № 104 до 112.

Створът на Аджигольските маяци води по оста на Аджигольското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е $249\frac{1}{2}^{\circ}$ — $69\frac{1}{2}^{\circ}$.

- Предният маяк (шир. $46^{\circ}38'N$, дълг. $31^{\circ}45'O$) е установен на северния бряг на Днепровския лиман източно от село Дмитриевка. Видът на маяка е бяла четиристенна каменна кула, долепена до бял дом, без да се издига над него.

Кулата на предния Аджигольски маяк е слабо забележима от голямо разстояние. За подобрение на нейната видимост зад кулата са установени два черни дървени правоъгълни щита с малък промеждутък между тях.

- Задният маяк се намира на 7 кабелта от предния. Видът на маяка е: бяла четиристенна кула, издигаща се над средата на едноетажен дом.

Днепровсколиманското (петото) коляно не е осигурено със створ. Това коляно започва на 103° и разстояние 2.6 мили от нос Очаковский и продължава на 8 мили по направление $88\frac{1}{2}^{\circ}$ — $268\frac{1}{2}^{\circ}$ до створа на светещите знаци на Аджигольската коса.

- Западният край на коляното е означен с два светещи знака, които означават поворота от четвъртото към петото коляно. Днепровсколиманското коляно се огражда от седем двойки вежи от № 87 до 100, от две двойки светещи буи от № 27 до 30 и от два светещи поворотни буйа за дясна и лява страна № 23 и 24, които се поставят в мястото на поворота за Хабловското коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал и за първото коляно на Херсонския канал.

Разделянето на Бугско-Днепровсколиманския канал и Херсонския канал е означено със светещ буй. На юг от Днепровсколиманското коляно има свличания на грунта, два потънали кораба, един от които с части над водата, и две подводни препятствия; положението на тези опасности е показано на картата. На потъналия кораб, който е с частите си над водата, е поставен огън.

- Светещият знак на петото коляно, северен (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}37'O$) е поставен на лявата граница на канала на поворота от четвъртото за петото коляно. Знакът е червен ажурен металически, на бетонна основа.

Светещият знак на петото коляно, южен (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}37'O$) е поставен на дясната страна на канала на поворота от четвъртото за петото коляно. Знакът е черен ажурен металически, на бетонна основа.

- Огън (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}42'O$) е установен на дясното крило на ходовия мостик на потъналия кораб, на разстояние 2 кабелта южно от средата на петото коляно.

Створът на светещите знаци на Аджигольската коса (шир. $46^{\circ}37'N$, дълг. $31^{\circ}48'O$) служи за означаване поворота от петото за шестото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е 170° — 350° .

Предният знак е установен на края на Аджигольската коса. Видът на знака е: черен правоъгълен решетъчен щит с топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

- Задният знак е поставен на 160 м от предния. Видът на знака е: черен правоъгълен решетъчен щит с топова фигура във вид на квадрат.

Хабловското (шестото) коляно започва на 9 кабелта южно от Аджигольската коса и продължава на 4.5 мили по направление $64\frac{1}{2}^{\circ}$ — $244\frac{1}{2}^{\circ}$ до створа на Сари-Камишките знаци. Това коляно се огражда с шест двойки вежи от № 75 до 86. Поворотът за седмото коляно е означен с поворотния Сари-Камишки светещ буй № 22 за лява страна.

- Приблизително на средата на шестото коляно почти пълно до неговата лява граница приближава отмел.

Створът на Хабловските маяци води по оста на шестото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е $244\frac{1}{2}^{\circ}$ — $64\frac{1}{2}^{\circ}$.

- Предният маяк (шир. $46^{\circ}39'N$, дълг. $31^{\circ}59'O$) е поставен на левия бряг на река Буг на 3.2 мили източно от нос Сакен. Видът на маяка е: бяла четиристенна каменна кула.

Задният маяк (шир. $46^{\circ}40'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на 3.9 км от предния. Видът на маяка е: червена четиристенна кула с черна вертикална полоса по средата.

- Забележка. През зимата маяците често се виждат лошо.

Створът на Сари-Камишките светещи знаци (шир. $46^{\circ}38'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) служи за означаване поворота от шестото за седмото коляно на канала. Створните знаци са установени североизточно от село Днепровское. Видът на знаците е: щитове с черен цвят с бяла вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници, на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу. Направлението на створа е $146\frac{1}{2}^{\circ}$ — $326\frac{1}{2}^{\circ}$.

- Забележка. През зимата маяците често се виждат лошо.

Кисляковско-Лупаревското (седмото) коляно започва от створната линия на Сари-Камишките знаци и продължава на две мили по направление $40\frac{1}{4}^{\circ}$ — $220\frac{1}{4}^{\circ}$ до створа на Сакенските знаци. Седмото коляно се огражда от четири двойки вежи от № 67 до 74. Поворотът от седмото за осмото коляно е означен с поворотния Сакенски светещ буй № 18 за лява страна.

Створът на светещите знаци Лупаревский и Кисляковский води по оста на седмото коляно; направлението на створа е $220\frac{1}{4}^{\circ}$ — $40\frac{1}{4}^{\circ}$.

10 Предният светещ знак Лупаревский (шир. $46^{\circ}41'N$, дълг. $31^{\circ}59'O$) е поставен на левия бряг на река Буг в село Лупарево. Видът на знака е: черен дървен правоъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

15 Задният светещ знак Кисляковский (шир. $46^{\circ}44'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на 3-2 мили от Лупаревския светещ знак. Видът на знака е: черен дървен правоъгълен щит с червена вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

20 **Забележка.** През зимата знаците често се виждат лошо.

Створът на Сакенските светещи знаци (шир. $46^{\circ}40'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е оборудван на 3 кабелта северно от нос Сакен на южния склон на дерето и означава мястото на поворота от седмото за осмото коляно на канала. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълник, на предния — с върха надолу, а на задния — с върха нагоре. Направлението на створа е $110\frac{1}{2}^{\circ}$ — $290\frac{1}{2}^{\circ}$.

30 **Светотроицко-Ожарското (осмото) коляно** започва на 108° и разстояние 1-2 мили от нос Сакен и продължава на 4-5 мили по направление $3\frac{1}{2}^{\circ}$ — $183\frac{1}{2}^{\circ}$. Осмото коляно се огражда от шест двойки вежи от № 55 до 66. Поворотът от осмото за деветото коляно е означен с Волошкия поворотен светещ буй № 16 за лява страна.

35 Створът на светещите знаци Светотроицкий и Ожарский води по оста на осмото коляно; направлението на створа е $183\frac{1}{2}^{\circ}$ — $3\frac{1}{2}^{\circ}$.

40 Предният светещ знак Светотроицкий (Руский) (шир. $46^{\circ}45'N$, дълг. $31^{\circ}56'O$) е поставен на южната страна на Руската коса. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

До знака има двуетажно здание с червен покрив.

45 Задният светещ знак Ожарский (шир. $46^{\circ}47'N$, дълг. $31^{\circ}57'O$) е поставен на Ожарската коса на разстояние две мили от предния. Видът на знака е: червен дървен щит с топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

До знака стои бяло едноетажно здание с червен покрив.

150

Котелинското (деветото) коляно започва на 5 кабелта източно от Волошката коса и продължава на 2-1 мили по направление 306° — 126° . Деветото коляно се огражда с четири двойки вежи от № 47 до 54 и два светещи буй: на Руская коса № 13 за права страна и Котелинов № 11 поворотен за дясна страна, служещ за означаване на поворота от деветото за десетото коляно. Руская коса подхожда непосредствено до канала.

5 Створът на Котелинските светещи знаци води по оста на деветото коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал; направлението на створа е 126° — 306° . Знаците са поставени на десния бряг на река Буг югоизточно от село Котелино.

15 Предният знак (шир. $46^{\circ}45'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) е поставен на 2-4 мили северозападно от Волошката коса. Видът на знака е: бял решетъчен дървен щит с черна вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на ромб.

Задният знак (шир. $46^{\circ}46'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) е поставен на 5 кабелта от предния. Видът на знака е: бял дървен решетъчен щит с черна вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на ромб.

20 Светещият буй № 13 на Руская коса за дясна страна (шир. $46^{\circ}44'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) е поставен на дясната граница на канала при югозападния край на отмела на Руская коса. Буйът е черен с бяла цифра „13“ на корпуса и черна надстройка.

25 **Козирското (десетото) коляно** с дължина 3 мили започва на 1-6 мили западно от Руская коса и върви по направление $353\frac{1}{2}^{\circ}$ — $173\frac{1}{2}^{\circ}$. Десетото коляно се огражда от пет двойки вежи от № 37 до 46 и Ожарския светещ буй № 9, означаващ мястото на поворота от десетото за единадесетото коляно.

30 Створът на Козирските маяци (шир. $46^{\circ}49'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) води по оста на десетото коляно; направлението на створа е $173\frac{1}{2}^{\circ}$ — $353\frac{1}{2}^{\circ}$. Маяците са поставени в село Козирка на десния бряг на река Буг. Маяците представляват бели кръгли каменни кули с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници с върховете нагоре.

35 **Сиверсовото (единадесетото) коляно** с протежение 7-2 мили започва на 292° и разстояние 1-9 мили от Ожарската коса и върви по направление $42\frac{1}{2}^{\circ}$ — $222\frac{1}{2}^{\circ}$. Единадесетото коляно се огражда от единадесет двойки вежи от № 15 до 36 и светещия буй № 7 на Кривата коса за дясна страна. Това коляно е оборудвано с два створа, водещи по него в двете направления.

Створът на Сиверсовите светещи знаци води по оста на единадесетото коляно; направлението на створа е $222\frac{1}{2}^{\circ}$ — $42\frac{1}{2}^{\circ}$.

45 Предният знак (шир. $46^{\circ}54'N$, дълг. $32^{\circ}01'O$) е поставен на Сиверсовата коса на 2-5 мили NNO от Балабановската коса и на левия бряг на река Буг. Видът на знака е: черен право-

151

ъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

Задният знак (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на 1.5 мили от предния. Видът на знака е: черен правоъгълен дървен двустранен щит с бяла вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

Обратният створ на Сиверсовите светещи знаци води по оста на единадесетото коляно: направлението на створа е $42\frac{1}{2}^{\circ}-222\frac{1}{2}^{\circ}$.

10 Предният знак (шир. $46^{\circ}47'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$) е поставен на десния бряг на река Буг между селата Котелино и Козирка. Видът на знака е: бял правоъгълен дървен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

15 Задният знак (шир. $46^{\circ}47'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) е поставен на 4 кабелта от предния. Видът на знака е: бял правоъгълен дървен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха надолу.

20 Светещият буй № 7 на Кривата коса за дясна страна (шир. $46^{\circ}50'N$, дълг. $31^{\circ}56'O$) се поставя на дясната граница на канала до западния край на отмела на Кривата коса. Буй е черен с бяла цифра „7“ и черна надстройка. До буйа се поставя вежа за дясна страна. Мястото на поворота от единадесетото за дванадесетото коляно се означава със светещ поворотен буй за лява страна.

30 **Константиновското (дванадесетото) коляно** с протежение 2.2 мили започва на 5 кабелта югозападно от Сиверсовата коса и върви по направление $22\frac{1}{2}^{\circ}-202\frac{1}{2}^{\circ}$. Дванадесетото коляно се огражда от четири двойки вежи от № 7 до 14. Мястото на поворота от дванадесетото за тринадесетото коляно се означава със светещ буй № 6 Ряжевият поворотен за лява страна.

Створът на Константиновските светещи знаци води по оста на дванадесетото коляно; направлението на створа е $202\frac{1}{2}^{\circ}-22\frac{1}{2}^{\circ}$.

35 Предният знак (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е поставен на левия бряг на река Буг на 1.9 мили *NNO* от Сиверсовата коса. Видът на знака е: металическа четиристенна пресечена пирамида с дървени щитове от двете страни, боядисани с бели и червени хоризонтални полоси, и с веерообразна фигура на върха.

40 Задният знак е поставен на 290 м от предния. Видът на знака е: металическа четиристенна пресечена пирамида с дървени щитове от двете страни, боядисани с бели и червени хоризонтални полоси, и с веерообразна фигура на върха.

45 **Ряжевският поворотен буй № 6** за лява страна се поставя на левия край на канала при поворота от дванадесетото за тринадесетото коляно на канала. Буй е червен, с бяла

хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „6“ на нея. Горната и долната част на надстройката е червена, средната — бяла.

5 **Сиверсово-Константиновското (тринадесетото) коляно** започва на 1.8 мили северно от Сиверсовата коса в близост на светещия знак Константиновский и продължава към рейда на порт Николаев по направление $324^{\circ}-144^{\circ}$. Лявата граница на това коляно се огражда с буй.

10 Створът на светещия знак Константиновский със задния створен Сиверсов светещ знак води по тринадесетото коляно на канала към рейда на порт Николаев и преминава чисто от отмелите, простиращи се източно от десния бряг срещу село Малая Корениха; направлението на створа е $324-144^{\circ}$.

15 За преден знак на створа служи светещият знак Константиновский шир. ($46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$), поставен близо до левия бряг на река Буг, при долината Широкая. Видът на знака е: тристенна дървена пирамида, обкована с дъски с промеждутъци между тях и боядисана с червен и черен цвят, с топова фигура във вид на шар.

20 За заден знак служи задният Сиверсов светещ знак (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$).

Светещият знак Коренихский (шир. $46^{\circ}56'N$, дълг. $31^{\circ}59'O$) е поставен на носа при село Малая Корениха на десния бряг на река Буг. Видът на знака е: черен тристенен щит.

25 Светещият поворотен буй № 4 на тринадесетото коляно за лява страна (шир. $46^{\circ}56'N$, дълг. $32^{\circ}01'O$) се поставя на 321° и разстояние 1.6 мили от задния Сиверсов светещ знак. Буй е червен с бяла хоризонтална полоса с цифра „4“ и червено-бяло-червена надстройка.

30 Потънал кораб (шир. $46^{\circ}55'N$, дълг. $32^{\circ}01'O$) с дълбочина над него 3.5 м лежи на 2.5 кабелта западно от светещия знак Константиновский.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ПО БУГСКО-ДНЕПРОВСКОЛИМАНСКИЯ КАНАЛ

35 1. Плаването на всички морски кораби между портовете Одеса, Николаев и Херсон с изключение на корабите от местното съобщение и малотонажните кораби се разрешава само чрез превеждането с лоцмани.

2. Газенето на морските кораби, плаващи по канала, се определя от дълбочината на канала, обявена в Известия де мореплавателите.

40 3. Плаването по канала при наличие на лятно ограждане се разрешава денонощно. При наличие на зимно ограждане плаването по колената № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8 за кораби с газене повече от 5 м се разрешава само в светлата част на денонощието.

45 4. На всички кораби, имащи газене, по-голямо от 5.5 м, се забранява да се разминават на петото коляно на канала.

Обща таблица за данните на Бугско-Днепровсколиманския канал

Номер на ко- ляното	Наименование на водещия створ	Направление на створа	Дължина на коляно- то в милл
1	Створ на маяците на Березанско-Очаковс- кото коляно	249°—69°	2-6
2	Створ на Викторските маяци	134°/°—314°/°	1-8
3	Створ на Днепровсколиманските маяци	272°/°—92°/°	0-9
4	Створ на Аджигольските маяци	249°/°—69°/°	2-8
5	Няма водещ створ	направление на коляното 88°/°—268°/°	8
6	Створ на Хябловските маяци	244°/°—64°/°	4-5
7	Створ на Лупаревския и Кисляковский светещ знак	220°/°—40°/°	2
8	Створ на Светотроицкия и Ожарския светещ знак	183°/°—3°/°	4-5
9	Створ на Котелинските светещи знаци	126°—306°	2-1
10	Створ на Козирските маяци	173°/°—353°/°	3
11	Створ на Сиверсовите светещи знаци	222°/°—42°/°	7-2
12	Створ на Константиновските светещи знаци	202°/°—22°/°	2-2
13	Створ на Константиновския светещ знак със задния Сиверсов светещ знак	324°—144°	0-8

За избягване срещата на два такива кораба на петото коляно на канала капитанът на порт Херсон съобщава на капитана на порт Николаев за пред-
полаганите излизания на кораби с газене, по-голямо от 5-5 м, а след това
потвърждава времето на фактическото излизане от порт Херсон и указва
скоростта на кораба.

5. Корабите с газене повече от 5-5 м при следване от море за порт Нико-
лаев и Херсон искат разрешение от капитана на Николаевския порт за пре-
минаването на петото коляно на канала, указвайки времето на преминаването.

6. Корабите, имащи газене, по-малко от 5-5 м, отстъпват път на кора-
бите с по-голямо газене, откождайки към дясната (по хода на отстъпващия
път кораб) страна на канала или излизайки зад границата на канала, ако
дълбочините позволяват това.

7. Всички кораби при разминаването си по канала са задължени да на-
маляват хода до най-малък, съблюдавайки максимална предпазливост, и да
се разминават с левите бордове, ръководейки се от правило 25 на Прави-
лата за предпазване корабите от сблъскване в море.

8. Разминаването на всички кораби със земесмукателни снаряди по
канала трябва да се извършва в строго съответствие с Правилата за разми-
наване на корабите с морските земесмукателни снаряди.

9. Скоростта на корабите с газене, по-голямо от 5-5 м, не трябва да
превишава 8 възла при плаване по канала: корабите с по-малко газене
могат да плават по канала със скорост до 10 възла.

10. На всички кораби, плаващи по канала, се забранява да застават на
котва на канала.

11. На корабите с голямо газене при плаването по канала се забранява
да пресичат границите на канала и да завиват на обратен курс.

12. На буксирните кораби при плаване по канала се разрешава да водят
не повече от две баржи на къс буксир, непревишаващ 20 м. При една баржа
буксирът не трябва да бъде по-голям от 50 м.

13. На всички кораби при плаване по канала, както и на намиращите се
на стоянки във вътрешните рейдове на портите Николаев, Очаков и Хер-
сон се забранява да извършват зад борда стурия, смет и други предмети.

14. На всички кораби при плаване по канала се забранява да нару-
шават ограждането на канала. Капитаните на корабите, лодманите, шпике-
рите и другите лица са задължени с пристигането си в първия порт да
съобщат за случките на нарушения или повреждания в ограждането на
канала на капитана на порта.

15. На всички рибарски и други кораби се забранява да ловят риба по
канала, да застават на котва по канала или да се завързват за знаците на
навигационното ограждане.

16. Всички кораби, които идват за портите Николаев и Херсон, след
обявяването за закриване на навигацията могат да отиват в тези портове
само под превеждането на дедоразбивач.

Наставление за плаването по Бугско-Днепровсколиманския канал

20. При подхождане към Днепровския лиман от запад трябва да
се пътува с курс 92°/° по створа на допълнителния Кинбурнски
светещ знак с Днепровсколиманските створни маяци дотогава,
докато корабът не пристигне на створа, образуван от маяците
на Березанско-Очаковското (първото) коляно на Бугско-Дне-
провсколиманския канал.

25. По-нататък плаването се извършва по светещите створове
на маяците от първото, второто, третото и четвъртото коляно
на канала. По тези колена на канала трябва да се плава пред-
пазливо, понеже близо до тях има отмели.

30. При следване по второто коляно по створа на Викторовс-
ките маяци при силно течение от Днепровския лиман се пре-
поръчва да се държат маяците на този створ с малко разхож-
дени от створа и да се върви близо до отмела, простиращ се
от Очаковския нос. Разхождението трябва да бъде такова, че
задният Викторовски маяк да се гледа по средата между пред-
ния Викторовски маяк и зданието с бял цвят и червен керемиден
покрив, намиращо се източно от предния Викторовски маяк.

35. Освен това трябва да се има предвид, че през пролетта и есента
Викторовските створни маяци често биват закрити с мъгла.
40. Поради това за безопасното плаване от портите Николаев и
Херсон е необходимо да се обърща внимание на Викторовските
створни маяци, пътувайки още по створа на Аджигольските
маяци. Ако са закрити, препоръчва се да се застане на котва
южно от створната линия на Днепровсколиманските маяци на
дълбочини, съответстващи на газенето на кораба. Не трябва
да се преминава плътно до буите на лявата страна, понеже те
се поставят на малки дълбочини.

45. След като се дойде по створа на Аджигольските маяци до
двата светещи знака на петото коляно, поставени на границите
на канала в началото на петото коляно, трябва да се легне на

50. След като се дойде по створа на Аджигольските маяци до
двата светещи знака на петото коляно, поставени на границите
на канала в началото на петото коляно, трябва да се легне на

Обща таблица за данните на Бугско-Днепровсколиманския канал

Номер на коляното	Наименование на водещия створ	Направление на створа	Дължина на коляното в метри
1	Створ на маяците на Березанско-Очаковското коляно	249°—69°	2-6
2	Створ на Викторевските маяци	134°/°—314°/°	1-8
3	Створ на Днепровсколиманските маяци	272°/°—92°/°	0-9
4	Створ на Аджигольските маяци	249°/°—69°/°	2-8
5	Няма водещ створ	направление на коляното 88°/°—268°/°	8
6	Створ на Хабловските маяци	244°/°—64°/°	4-5
7	Створ на Лупаревския и Кисляковский светещ знак	220°/°—40°/°	2
8	Створ на Светотроицкия и Ожарския светещ знак	183°/°—31°/°	4-5
9	Створ на Котелинските светещи знаци	126°—306°	2-1
10	Створ на Козиревските маяци	173°/°—353°/°	3
11	Створ на Сиверсовите светещи знаци	222°/°—42°/°	7-2
12	Створ на Константиновските светещи знаци	202°/°—22°/°	2-2
13	Створ на Константиновския светещ знак със задния Сиверсов светещ знак	324°—144°	0-8

За избягване срещата на два такива кораба на петото коляно на канала капитанът на порт Херсон съобщава на капитана на порт Николаев за предполагаемите излизания на кораби с газене, по-голямо от 5-5 м, а след това потвърждава времето на фактическото излизане от порт Херсон и указва скоростта на кораба.

5. Корабите с газене повече от 5-5 м при следване от море за порт Николаев и Херсон искат разрешение от капитана на Николаевския порт за преминаването на петото коляно на канала, указвайки времето на преминаването.

6. Корабите, имащи газене, по-малко от 5-5 м, отстъпват път на корабите с по-голямо газене, откождайки към дясната (по хода на отстъпващия път кораб) страна на канала или излизайки зад границата на канала, ако дълбочините позволяват това.

7. Всички кораби при разминаването си по канала са задължени да намаляват хода до най-малък, съблюдавайки максимална предпазливост, и да се разминават с левите бордове, ръководейки се от правило 25 на Правилата за предпазване корабите от сблъскване в море.

8. Разминаването на всички кораби със земесмукателни снаряди по канала трябва да се извършва в строго съответствие с Правилата за разминаване на корабите с морските земесмукателни снаряди.

9. Скоростта на корабите с газене, по-голямо от 5-5 м, не трябва да превишава 8 възла при плаване по канала: корабите с по-малко газене могат да плават по канала със скорост до 10 възла.

10. На всички кораби, плаващи по канала, се забранява да застават на котва на канала.

11. На корабите с голямо газене при плаването по канала се забранява да пресичат границите на канала и да завиват на обратен курс.

154

12. На буксирните кораби при плаване по канала се разрешава да водят не повече от две баржи на кърм буксир, непревишаващ 20 м. При една баржа буксирът не трябва да бъде по-голям от 50 м.

13. На всички кораби при плаване по канала, както и на намиращите се на стоянки във вътрешните рейдове на портите Николаев, Очаков и Херсон се забранява да изхвърлят зад борда стурия, смет и други предмети.

14. На всички кораби при плаване по канала се забранява да нарушават ограждането на канала. Капитаните на корабите, лодчаните, шпикерите и другите лица са задължени с пристигането си в първия порт да съобщат за случаите на нарушения или повреждания в ограждането на канала на капитана на порта.

15. На всички рибарски и други кораби се забранява да ловят риба по канала, да застават на котва по канала или да се завързват за знаците на навигационното ограждане.

16. Всички кораби, които идват за портите Николаев и Херсон, след обявяването за закриване на навигацията могат да отиват в тези портове само под превеждането на ледоразбивач.

Наставление за плаването по Бугско-Днепровсколиманския канал

20. При подхождане към Днепровския лиман от запад трябва да се пътува с курс 92°/° по створа на (допълнителния) Кинбурнски светещ знак с Днепровсколиманските створни маяци дотогава, докато корабът не пристигне на створа, образуван от маяците на Березанско-Очаковското (първото) коляно на Бугско-Днепровсколиманския канал.

25. По-нататък плаването се извършва по светещите створове на маяците от първото, второто, третото и четвъртото коляно на канала. По тези колена на канала трябва да се плава предпазливо, понеже близо до тях има отмели.

30. При следване по второто коляно по створа на Викторевските маяци при силно течение от Днепровския лиман се препоръчва да се държат маяците на този створ с малко разхождение от створа и да се върви близо до отмела, простиращ се от Очаковския нос. Разхождението трябва да бъде такова, че задният Викторевски маяк да се намира по средата между предния Викторевски маяк и зданието с бял цвят и червен керемиден покрив, намиращо се източно от предния Викторевски маяк. Освен това трябва да се има предвид, че през пролетта и есента Викторевските створни маяци често биват закрити с мъгла.

40. Поради това за безопасното плаване от портите Николаев и Херсон е необходимо да се обръща внимание на Викторевските створни маяци, пътувайки още по створа на Аджигольските маяци. Ако са закрити, препоръчва се да се застане на котва южно от створната линия на Днепровсколиманските маяци на дълбочини, съответстващи на газенето на кораба. Не трябва да се преминава плътно до буите на лявата страна, понеже те се поставят на малки дълбочини.

45. След като се дойде по створа на Аджигольските маяци до двата светещи знака на петото коляно, поставени на границите на канала в началото на петото коляно, трябва да се легне на

50

155

курс $88\frac{1}{2}^\circ$, с който да се следва 8 мили до створа на светещите знаци на Аджигольската коса.

Плаването по петото коляно на канала е най-трудно, особено при лоша видимост, тъй като каналът преминава на голямо отдалечение от бреговете и не е осигурен със створ.

След като се пристигне на створа на светещите знаци на Аджигольската коса, трябва да се легне на створа на Хабловските маяци и да се следва до порт Николаев по светещите створове, водещи по осите на колената 6—13 на Бугско-Днепровско-лиманския канал.

Денем при плаване по шестото и седмото коляно на канала поворотите от шестото за седмото коляно и от седмото за осмото трябва да се извършват, ориентирирайки се по секущите створове на Сари-Камишките и Сакенските знаци.

При плаване по Бугско-Днепровсколиманския канал трябва строго да се придържа към створовете, понеже близо до канала подхождат отмели, простиращи се от бреговете.

При плаване на кораби с малко газене по река Буг въвн от канала трябва да се има предвид наличието от двете страни на канала до порт Николаев на места за изхвърляне на гоунт. Дълбочините по тях места могат да бъдат по-малки от дълбочините, показани на картата.

Порт Николаев е разположен на левия бряг при завоя на река Буг близо до град Николаев. От северната страна на града в река Буг се влива река Ингул. Левият бряг на завоя на река Буг западно от град Николаев е обкръжен с широк отмел. От този бряг започват две коси: Лесковая и Спасская. Десният бряг от село Малая Корениха до село Варваровка е дълбок и предимно стръмен.

Особеност за порт Николаев са пролетните, така наречени черни бури, появяващи се в резултат на пренасянето от силните източни сухи ветрове на голямо количество прах.

Рейдът на порта е защитен от всички ветрове освен от южните.

Портови средства. В порта се намират достатъчно количество буксирни катери и кранове за натоварване и разтоварване на корабите.

Лоцмани. В порт Николаев има лоцманска станция. Лоцманите извършват превеждане на корабите от порт Николаев по Спасския канал до Варваровския мост и до портовете Одеса и Херсон. Всички кораби с изключение на тия от местното съобщение, които отиват за порт Николаев или излизат от него, трябва да се превеждат от лоцман. Подхождането към пристанието на порта и отхождането от тях се разрешава само с превеждането на портовия лоцман; изключение се прави само за корабите от местното съобщение.

Ремонт и снабдяване. В порта може да се извърши малък ремонт на кораби. Въглища могат да се получат по пред-

варителна заявка чрез Черноморското параходство. Провизии могат да се получат във всякакво количество.

Щормовите сигнали се вдигат на мачтата до първия пристан. От външния рейд мачтата е малко забележима

Морският порт е разположен в Попозата долина. Той не е защитен от южните, югоизточните и югозападните ветрове, поради това при поява на същите мореплавателите трябва да вземат всички зависещи от тях предпазни мерки. Портът няма укрития за малки кораби.

Портът има следните причали: смятано от запад на изток: причал № 1 — пасажерски, причал № 2 — за зърнени храни, причал № 3 — за големи товари, причал № 4 — за руда, причал № 5 — въглищен, причал № 8 — за зърнени храни, причал № 15, разположен в източната част на порта — въглищен, и причал № 19, който е крайният и се намира в южната част на порта. Южно от причал № 19 се намира пристан.

Светещият буй № 2 на канала на акваторията на порта за лява страна (шир. $46^\circ 56'N$, дълг. $32^\circ 00'O$) се поставя на лявата граница на канала. Буйът е червен, с червена надстойка и цифра „2“ на корпуса.

Банки с дълбочини над тях 5-5 и 5-1 м се намират съответно на 191° и разстояние 200 м и на 150 м източно от мола на бившия Каботажен гаван.

Подводно препятствие с дълбочина над него 7 м се намира на 3 кабелта южно от края на мола на бившия Каботажен гаван.

Потънал кораб лежи близо до мола на бившия Каботажен гаван.

До брега северно от задния Константиновски светещ знак са струпани повредени кораби. В този район не се препоръчва на корабите да се приближават до брега на разстояние, по-малко от 3 кабелта.

Районът е ограден със зелен светещ буй, намиращ се на $298^\circ, 1$ от задния Константиновски светещ знак и на разстояние 3-3 кабелта от него на дълбочина 9-4 м.

Град Никлаев е разположен на полуостров, образуван от завоя на река Буг южно от мястото на сливането на реките Буг и Ингул. Градът е съединен с десния бряг на река Буг с Варваровския мост. Местността, разположена западно от град Николаев и представляваща ниската част на полуострова, се нарича Лески.

Спаският канал преминава по завоя на река Буг от южния край на отмела на Лесковата коса до Варваровския мост и по-нататък към устието на река Ингул. От входа до Спаската коса каналът върви по дъга, почти успоредна на десния бряг на реката, а в северната част от Спаската коса до Варваровския мост и по-нататък — по права с направление 52° . Каналът е ограден с вежи за дясна и лява страна. Номерацията на вежите върви от горе на долу.

Предпазване. При плаване по канала трябва да се предпазваме от района за изхвърляне на грунт, разположен между косите Лесковая и Спасская на изток и североизток от канала. Плаването в района за изхвърляне на грунт от канала се извършва между меридианите $31^{\circ}57',3$ и $31^{\circ}56',20$.

Светещи буи. Спасският канал се огражда от светещи буи за дясна и лява страна. На дясната страна буите са черни, с бели нечетни цифри, означаващи поредния номер на буя. На лявата страна буите са червени, с бели четни цифри.

Буй № 1 е поставен на $284\frac{1}{2}^{\circ}$ и на разстояние 1-9 кабелта от края на нос Николаевский.

Буй № 2 е поставен на лявата страна на канала южно от северния входен нос на река Ингул.

Буй № 3 е поставен на $316\frac{1}{4}^{\circ}$ и на разстояние 4-5 кабелта от края на нос Николаевский.

Буй № 5 е поставен на 315° и разстояние 5-9 кабелта от същия край.

Буй № 7 е поставен на $309\frac{1}{4}^{\circ}$ и разстояние 7-2 кабелта от същия край.

Буй № 11 е поставен на $145\frac{1}{4}^{\circ}$ и разстояние 7-9 кабелта от Коренихския преден створен знак.

Буй № 13 е поставен на $145\frac{1}{2}^{\circ}$ и разстояние 1-6 мили от Коренихския преден створен знак.

Буй № 15 е поставен в мястото на поворота за Спасския канал. Створът на Коренихските светещи знаци води по праволинейния участък на Спасския канал; направлението на створа е $52-23^{\circ}$.

Предният знак (шир. $46^{\circ}57'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) е поставен до село Большая Корениха, на десния бряг на река Буг. Видът на знака е: бял решетъчен щит с черна вертикална полоса по средата и черна топова фигура във вид на шар.

Задният знак (шир. $46^{\circ}57'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е поставен до село Большая Корениха. Видът на знака е: бял решетъчен щит с черна вертикална полоса по средата с топова фигура във вид на шар.

Огньовете (шир. $46^{\circ}59'N$, дълг. $31^{\circ}58'O$) са поставени на западната и източната неразделяща част на Варваровския мост. Видът на установките е: решетъчни конструкции във вид на пресечени пирамиди с черен цвят на източната страна и червен цвят на западната страна.

Нечист грунт е открит в следните места:

1. Шир. $46^{\circ}58'70''N$; дълг. $31^{\circ}59'82''O$.
2. Шир. $46^{\circ}58'73''N$; дълг. $31^{\circ}59'88''O$.
3. Шир. $46^{\circ}58'72''N$; дълг. $31^{\circ}59'84''O$.
4. Шир. $46^{\circ}58'76''N$; дълг. $31^{\circ}59'81''O$.

158

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление на Николаевския морски порт, 1954 г.)

§ 1. Плаването на всички морски кораби между портите Одеса — Николаев — Херсон, с изключение на корабите от местното съобщение и малкотонажните, се разрешава само чрез превеждането на лоцман.

§ 2. Плаването по канала през лятната обстановка на канала се извършва денонощно; през зимната обстановка на канала в района от остров Березан до устието на река Буг (Волошката коса) на корабите с газене, по-голямо от 5 м, се разрешава да плават само през светлата част на денонощието.

§ 4. Кораби, плаващи по канала с газене над 5 м, са задължени да носят на фокмачтата денем черен шар, през нощта червен огън с кръгло осветяване.

§ 5. Всички кораби с газене, по-малко от 5 м, отстъпват път на дълбоко газещите кораби, носещи сигнал, предвиден от § 4 на настоящите правила, придържайки се за това към дясната граница (по хода на кораба) или излизайки зад граница на канала, ако навигационната дълбочина позволява това; малкотонажните и буксирните кораби също така отстъпват път на всички морски кораби.

§ 7. Забранява се на дълбоко газещите кораби при плаване по канала да пресичат границите на каналите, да се развъртат на контракурс с изключение на местата и районите, предвидени за котвена стоянка съгласно § 10 на настоящите правила.

§ 8. Скоростта на корабите с газене над 5 м при плаването им по канала не трябва да превишава 8 възла; кораби с по-малко газене могат да плават по канала със скорост до 10 възла. В опротивяващата зона на порта скоростта на всички кораби с товароподемност, по-голяма от 50 рег. т., не трябва да превишава 4 възла.

§ 9. На всички плаващи по канала кораби се забранява да застават на котва на канала.

§ 10. Разрешава се заставането на котва, като се съобразяват с навигационната дълбочина, в следните райони:

- а) в района на село Старая Болдино западно от канала;
- б) в района на село Котелино западно от канала;
- в) в района на Волошката коса югозападно от канала;
- г) в района на Адригънската коса южно от канала.

§ 11. Всички кораби при разминаването си по канала са задължени да намалят хода до най-малък и при максимална предпазливост да се разминават с левите си бордове, ръководейки се от правило 25 на ПЛОС.

§ 12. Забранява се разминаването на корабите на поворотните места по каналите, поради което при едновременно приближаване към поворота на срещещи се кораби пръв преминава корабът, имащ газене, по-голямо от 5 м, и носещ сигнал, предвиден в § 4 на настоящите правила. При случаите, когато кораби, плаващи на контракурс, имат едно и също газене, пръв прави поворот корабът, следващ от порт Николаев.

§ 14. Всички кораби, следващи в портите Николаев и Херсон, след обявяването за закриване на навигацията в горните портове и в Днепърския лиман могат да отиват в тези портове само под превеждането на лоцман.

§ 15. На буксирните кораби, плаващи по подходните канали, се разрешава да водят не повече от две баржи по дължина, на къс буксир с дължина, не по-голяма от 50 м.

§ 16. На всички кораби категорически се забранява да изхвърлят във водата смет, стурия и други предмети при плаването по каналите и при стояне във вътрешните рейдове на портите Николаев и Очаков.

§ 17. На всички кораби, плаващи по каналите, категорически се забранява да нарушават целостта на плаващата навигационна обстановка на каналите, а при повреждане знаците на навигационната обстановка капитаните на корабите, лоцманите и шкиперите след пристигането в първия порт са длъжни незабавно да съобщат за това на капитана на порта.

159

§ 18. На всички кораби се забранява влизането в канала и движението по канала при лоша видимост (мъгла, снежна виелица, проливен дъжд и др.).

§ 19. На всички риболовни кораби се забранява:

- а) да ловят риба по канала;
- б) да застават на котва по канала;
- в) да се завързват за знаците на навигационното ограждане.

§ 21. Категорически се забранява да се развалят, пречупват или преместват от тяхното щатно място знаците от навигационното ограждане на канала.

Забележка. При необходимост от преместване на плаващото ограждане в процеса на работите по увеличаване дълбочините на канала такова преместване се извършва само след получаване на разрешение от Хидрографната служба, като незабавно се уведомява портовият надзор с точно указание координатите на преместеното плаващо ограждане.

§ 22. На всички организации и лица категорически се забранява да поставят всякакви мрежи на подхоните канали или близо до тях.

Поставянето на неподвижни и други мрежи в съседните на каналите райони трябва да бъде съгласувано с капитаните на портовете.

§ 25. Всички кораби, с изключение на малкотонажните кораби и корабите от местното съобщение, отиващи в порт Николаев или излизащи от него, трябва да се превеждат от линеен лоцман.

§ 26. Всички кораби, пристигащи в порт Николаев и готвещи се за приемане на портовия лоцман, трябва да убият инерцията на хода на траверса на 15-ия причал, където да чакат пристигането на портовия лоцман.

§ 27. Корабите, пристигащи в порт Николаев непосредствено от чужбина или от голям каботаж, трябва да застанат на котва в рейда на порта и да вдигнат карантинния флаг. До получаването на свободна практика и разрешение от съответните власти те не се допускат до причалите на порта и тяхното съобщение с брега се забранява.

§ 28. Капитаните на корабите, отправящи се в порта, са задължени своевременно, но не по-късно от 24 часа с последващо уточнение от 4 часа до пристигането да известяват порта за времето на предполагаемото пристигане, да запитат за мястото на швартоването, като едновременно съобщават газенето на кораба и състоянието на здравето на екипажа.

В случай на излизане от порт, преходът от който е по-малък от денонощие, капитанът съобщава за пристигането си веднага след излизането от порта с последващо уточнение 4 часа до пристигането.

Това положение е също така задължително за корабите от речния флот. § 29. Учрежденията, предприятия и лицата, на името на които са адресирани корабите, си задължени във всички случаи, когато им е известно за пристигането на кораба, да подадат своевременно писмено заявление в управлението на порта за очакваното пристигане на кораба в порта, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане в порта.

В заявлението трябва да бъдат означени:

- а) националността;
- б) наименованието на кораба;
- в) назначението на кораба;
- г) видът на товара;
- д) газенето на кораба;
- е) водоизместването на кораба.

§ 30. Капитанът на пристигналния в порта кораб е длъжен незабавно да оформи пристигането си в съответните организации и да съобщи на капитана на порта:

- а) за всички забелязани от него или известни му плаващи в морето предмети, които могат да създадат заплаха за корабоплаването;
- б) за забелязаните от него изменения или неизправности в ограждането на морските опасности, както и за случаите на откриване на необезопасено на картата подводно препятствие;

в) за повредите, нанесени от неговия кораб на знаците за навигационно ограждане, обстановката или съоръженията на канала.

§ 31. Подхождането на корабите към причалите на порта и отдалечаването им от причалите се разрешава само със знанието на инспекцията на портовия надзор, а за морските кораби — и чрез превеждането на портовия лоцман.

Забележка. За корабите от местното съобщение и портовия флот на порт Николаев това положение не е в сила.

§ 32. Плаването на корабите в портовите води, влизането и излизането от порта се извършва само ако корабите са причислени към един от портовете и имат корабни документи, предвидени от Кодекса на търговското корабоплаване на СССР и Правилата за техническа експлоатация на корабите от морския флот.

§ 33. За да се получи разрешение за заминаване на кораба в море, капитанът на кораба е задължен да представи в инспекцията на портовия надзор документи в съответствие с раздел 2-ри от Правилата за техническата експлоатация и другите инструктивни положения. Заминаването се оформява не по-рано от 4 часа преди времето на излизането на кораба от порта. В случай на излизане на кораба от порта, след като са се изминали 4 часа от момента на получаване разрешение за излизане, излизането на кораба се анулира.

§ 34. Пристигането и заминаването на всеки кораб се оформява освен от инспекцията на портовия надзор и от:

- а) КПП;
- б) санитарно-карантинната станция.

Забележка. Без да се оформява пристигането и заминаването, разрешава се плаване на корабите в пределите на порта от Константиновския маяк до Варваровския мост.

§ 35. При излизането от порта капитанът на кораба е длъжен да се освободи в инспекцията на портовия надзор за всички разпореджия на началника на порта, капитана на порта или на другите власти, за измененията в ограждането, обстановката, дълбочините и др., свързани с безопасността на плаването.

§ 37. Движението на морските кораби над порт Николаев до Варваровския мост се разрешава при газене на същите с 0.5 м по-малко от минималните навигационни дълбочини чрез превеждането от лоцман.

§ 38. През време на плаване в портовите води всички кораби трябва да се ръководят от Правилата за предпазване корабите от сблъскване в море.

§ 41. При буксировка на корабите са определени следните звукови сигнали за връзка:

1. Едно дълго изсвирване от буксиращия кораб — буксират направо.
2. Две дълги — спрете машината.
3. Дълго, кратко — намалете хода.
4. Дълго, кратко, дълго — да се отдаде или да се приеме буксирът.
5. Дълго и три кратки — извикване на буксера.
6. Едно кратко — буксирате вдясно.
7. Три кратки — работете с пълен ход назад.
8. Две кратки — буксирате вляво.

Буксирът е длъжен да повтори гореуказаните сигнали.

§ 43. Забранява се да се извършва отшвартоване на корабите от причал с буксир, който има недостатъчна мощност, която не осигурява безопасно и успешно извършване на швартовните операции.

Забележка. Необходимостта за даден съд да се ползва от буксир, броят и силата им се определят от лоцмана и капитана на кораба; спорът между тях се разрешава от капитана на порта.

При вятър със сила 6 бала и повече не се извършва прешвартоване и швартоване на корабите.

§ 44. През време на плаване с ледоразбивачи капитаните на корабите трябва да се ръководят от Правилата за превеждане на корабите през ледове.

§ 45. Движението на корабите в пределите на оперативната зона на порта трябва да се извършва с такъв ход, че създаденото възмущение да не причинява повреди, загуби или затруднения на стоящите на причала и на рейда кораби, шлюпки, работещи водолази, наливни станции, портвени съоръжения и др. Движението не трябва да бъде повече от 4 възела за кораби с вместимост, по-голяма от 50 рег. т.

§ 46. Спускането на корабите по течението и промяна на мястото посредством дрейфа се забранява.

§ 47. През време на движението си във водите на порта главните котви на корабите трябва да бъдат готови за отдаване.

§ 48. През време на движението си във водите на порта на корабите се забранява да държат котвите си спуснати във водата или да ги влачат по дъното.

§ 49. Заставайки на котва в пределите на порта, корабите не трябва да отдават котвите си на фарватера и да пречат на свободното движение на корабите.

§ 54. Всички кораби, които пристигат в порта, застаят на котва или към причала само на място, указано от инспекцията на портвения надзор.

§ 56. Заставането на баржи и малки кораби на котва в порт Николаев се разрешава само западно от створа на Константиновския маяк със задния Сиверсов знак, но не по-близо от 300 м от причалната линия на порта и 100 м към Спаськия канал.

§ 57. Забранява се на корабите да се задържат за предпазните вертикални и хоризонтални греди на причалните стени.

§ 58. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котви в бухтата, са задължени да отдават веригата с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до килеца или да се събере верижната бухта до съединителната скоба, което би дало възможност бързо и удобно да се разедини веригата в случай на пожар или при друга необходимост да се изведе корабът от порта.

§ 59. По искане на ръководството на порта и по негови указания капитаните и старшините на корабите са задължени да пренасят швартовите въжета, да ги отпускат, както и да извършват пренасяне и прешвартоване на корабите.

§ 63. Капитанът на всеки кораб, стоящ в порта или намиращ се в портвевите води, е задължен по искането на администрацията на порта или капитана на порта да предостави своя кораб и екипаж за оказване помощ на търпящите бедствие или подлагащи се на опасност хора и кораби.

§ 64. При пожар кораб, който се намира близо до мястото на пожара, под отговорността на капитана на кораба е длъжен да подава тревожни сигнали с корабните свирки или с камбана, както и да окаже незабавна помощ при гасенето на пожара.

§ 67. Корабите, стоящи до причалите, са задължени да имат на всички швартови въжета предпазители против плъзгове.

§ 70. Нито един кораб няма право да изменя мястото на стоянката си в порта без разрешението на управлението на порта, а корабите от задграничното плаване и без разрешение на КПП и митническите власти.

§ 72. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на портвата администрация е длъжен да промени мястото си.

§ 82. Отпадъците и др. на кораба по време на стоянката му в порта трябва да се събират в покрит сандък, който има стичац с отвор зад борда. През лятото съдържанието на сандъка трябва да се залива с дезинфекционни разтвори.

§ 94. Лоцманската станция на порта извършва превеждането на корабите между портвете Николаев—Одеса—Херсон и швартоването, отшвартоването и прешвартоването на корабите вътре в порта.

§ 95. За извикване на морския лоцман за превеждане на кораб от порт Николаев капитанът е длъжен 6 часа предварително с телефонограма или в писмен вид да подаде заявка до морския лоцман с последващо уточняване

за готовността на кораба за излизане 2 часа преди инспекцията на портвения надзор.

§ 96. За извикване на портвения лоцман капитанът е длъжен да подаде заявка, телефонограма или радиograma в инспекцията на портвения надзор: през нощта — 6 часа с последващо уточнение — 2 часа преди заминаването или пристигането на кораба, а през деня — 2 часа преди горните моменти.

Село Прогной (шир. 46°31'N, дълг. 31°54'O) е разположено на южния бряг на Днепровския лиман срещу устието на река Буг. Брегът близо до село Прогной е нисък. В района на село Прогной на разстояние до 3 мили се простира отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. Източно от село Прогной до островите Вербки и остров Янушев край на отмела се намира на разстояние 1-3 мили от брега.

Срещу село Прогной има пристан за малки кораби.

Фарватерът, водещ към село Прогной, се състои от две колена. Първото колено с протежение 2-8 мили започва между първата и втората двойка вежи на първото колено на Херсонския канал на 1-6 мили SSO от Аджигольската коса. По това колено води створът на Капустинските знаци. Второто колено с протежение 3 мили върви по створа на Прогнойските знаци. Преминаването на фарватера е възможно само денем при добра видимост. Поворотът от първото за второто колено на фарватера е означен с вежи. При поворота трябва да се предпазваме от потъналия кораб, лежащ западно от мястото на поворота.

Створът на Капустинските знаци (шир. 46°31'N, дълг. 31°50'O) е оборудван на южния бряг на Днепровския лиман, на 2-4 мили западно от село Прогной. Видът на знака е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата. Разстоянието между знаците е 3 кабелта. Направлението на створа, образуван от тези знаци, е 354°/4—174°/4.

Створът на Прогнойските знаци (шир. 46°30'N, дълг. 31°53'O), оборудван югозападно от село Прогной, води в неговата бухта до село Прогной. Направлението на створа е 310°/4—130°/4. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата.

Херсонският канал с протежение 21-5 мили се състои от три колена и започва южно от Аджигольската коса, отклонявайки се от Бугско-Днепровсколиманския канал при поворота от петото за шестото колено. Поворотът от Бугско-Днепровсколиманския канал за първото колено на Херсонския канал се извършва на створа на светещите знаци на Аджигольската коса. Първото колено и западната част на второто колено на канала преминават през дълбочини, по-големи от 5 м, макар че отмели с дълбочини, по-малки от 5 м, приближават на места близо до канала. Източната част на второто и третото колено преминава през дълбочини, по-малки от 5 м.

Дълбочината в канала е 6-7 м (1953 г.).

При необходимост корабите с голямо газене могат да застанат на котва в пределите 5 кабелта северно от началото на второто колено на канала.

- § 45. Движението на корабите в пределите на оперативната зона на порта трябва да се извършва с такъв ход, че създаденото вълнение да не причинява повреди, загуби или затруднения на стоящите на причала и на рейда кораби, шлюпки, работещи водолази, наливни станции, портови съоръжения и др. Движението не трябва да бъде повече от 4 възла за кораби с вместимост, по-голяма от 50 рег. т.
- § 46. Спускането на корабите по течнието и промяна на мястото посредством дрейфа се забранява.
- § 47. През време на движението си във водите на порта главните котви на корабите трябва да бъдат готови за отдаване.
- § 48. През време на движението си във водите на порта на корабите се забранява да държат котвите си спуснати във водата или да ги влачат по дъното.
- § 49. Заставайки на котва в пределите на порта, корабите не трябва да отдават котвите си на фарватера и да пречат на свободното движение на корабите.
- § 54. Всички кораби, които пристигат в порта, застават на котва или към причала само на място, указано от инспекцията на портовия надзор.
- § 56. Заставането на баржи и малки кораби на котва в порт Николаев се разрешава само западно от створа на Константиновския маяк със задния Сиверсов знак, но не по-близо от 300 м от причалната линия на порта и 100 м към Спаськият канал.
- § 57. Забранява се на корабите да се задържат за предпазните вертикални и хоризонтални греди на причалните стени.
- § 58. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котви в бухтата, са задължени да отдават веригата с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до килота или да се събере верижната бухта до съединителната скоба, което би дало възможност бързо и удобно да се разедини веригата в случай на пожар или при друга необходимост да се изведе корабът от порта.
- § 59. По искане на ръководството на порта и по негови указания капитаните и старшините на корабите са задължени да принасят швартовите въжета, да ги отпускат, както и да извършват пренасяне и прешвартоване на корабите.
- § 63. Капитанът на всеки кораб, стоящ в порта или намиращ се в портовите води, е задължен по искането на администрацията на порта или капитана на порта да предостави своя кораб и екипаж за оказване помощ на търговските белственици или подлагачи се на опасност хора и кораби.
- § 64. При пожар кораб, който се намира близо до мястото на пожара, под отговорността на капитана на кораба е длъжен да подава тревожни сигнали с корабните свирки или с камбана, както и да окаже незабавна помощ при гасенето на пожара.
- § 67. Корабите, стоящи до причалите, са задължени да имат на всички швартови въжета предпазители против плъкове.
- § 70. Нито един кораб няма право да изменя мястото на стоянката си в порта без разрешението на управлението на порта, а корабите от задграничното плаване и без разрешение на КПП и митническите власти.
- § 72. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на портовата администрация е длъжен да промени мястото си.
- § 82. Отпадъците и др. на кораба по време на стоянката му в порта трябва да се събират в покрит съдък, който има стичащ се отвор зад борда. През лятото съдържанието на съдъка трябва да се залива с дезинфекционни разтвори.
- § 94. Лоцманската станция на порта извършва превеждането на корабите между портотовете Николаев—Одеса—Херсон и швартоването, отшвартоването и прешвартоването на корабите вътре в порта.
- § 95. За извикване на морския лоцман за превеждане на кораб от порт Николаев капитанът е длъжен 6 часа предварително с телефонograma или в писмен вид да подаде заявка до морския лоцман с последващо уточняване

162

за готовността на кораба за излизане 2 часа преди инспекцията на портовия надзор.

- § 96. За извикване на портовия лоцман капитанът е длъжен да подаде заявка, телефонograma или радиograma в инспекцията на портовия надзор: през нощта — 6 часа с последващо уточнение — 2 часа преди заминаването или пристигането на кораба, а през деня — 2 часа преди горните моменти.

Село Прогной (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $31^{\circ}54'O$) е разположено на южния бряг на Днепровския лиман срещу устието на река Буг. Брегът близо до село Прогной е нисък. В района на село Прогной на разстояние до 3 мили се простира отел с дълбочини, по-малки от 5 м. Източно от село Прогной до островите Вербки и остров Янушев край на отмела се намира на разстояние 1-3 мили от брега.

- Срещу село Прогной има пристан за малки кораби.
- Фарватерът**, водещ към село Прогной, се състои от две колена. Първото колено с протежение 2-8 мили започва между първата и втората двойка вежи на първото колено на Херсонския канал на 1-6 мили SSO от Аджигольската коса. По това колено води створът на Капустинските знаци. Второто колено с протежение 3 мили върви по створа на Прогнойските знаци. Преминването на фарватера е възможно само денем при добра видимост. Поворотът от първото за второто колено на фарватера е означен с вежи. При поворота трябва да се предпазваме от потъналият кораб, лежащ западно от мястото на поворота.
- Створът на Капустинските знаци (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $31^{\circ}50'O$) е оборудван на южния бряг на Днепровския лиман, на 2-4 мили западно от село Прогной. Видът на знака е: черни цитове с бяла вертикална полоса по средата. Разстоянието между знаците е 3 кабелта. Направлението на створа, образуван от тези знаци, е $354^{\circ}/_4 - 174^{\circ}/_4$.

Створът на Прогнойските знаци (шир. $46^{\circ}30'N$, дълг. $31^{\circ}53'O$), оборудван югозападно от село Прогной, води в неговата бухта до село Прогной. Направлението на створа е $310^{\circ}/_4 - 130^{\circ}/_4$. Видът на знаците е: черни цитове с бяла вертикална полоса по средата.

- Херсонският канал** с протежение 21-5 мили се състои от три колена и започва южно от Аджигольската коса, отклонявайки се от Бугско-Днепровсколиманския канал при поворота от летото за първото колено. Поворотът от Бугско-Днепровсколиманския канал за първото колено на Херсонския канал се извършва на створа на светещите знаци на Аджигольската коса. Първото колено и западната част на второто колено на канала преминават през дълбочини, по-големи от 5 м, макар че отмели с дълбочини, по-малки от 5 м, приближават на места близо до канала. Източната част на второто и третото колено преминава през дълбочини, по-малки от 5 м.

Дълбочината в канала е 6-7 м (1953 г.). При необходимост корабите с голямо газене могат да застанат на котва в пределите 5 кабелта северно от началото на второто колено на канала.

50

163

Ограждане. Херсонският канал се огражда с вежи и светещи буи. На дясната страна на канала (считано от море) се поставят черни вежи с черни конуси с върха нагоре и черни буи, а на лявата страна — червени вежи с червени конуси, обърнати с върха надолу, и червени буи. Всички вежи имат поредна номерация; на буите от дясната страна на канала се дава нечетен номер, а на буите от лявата страна — четен.

Плаването по канала се осъществява по светещите створове, водещи по осите на колената на Херсонския канал.

- 10 **Нос Станислав** (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}08'O$) се намира на 14-5 мили *OSO* от Аджигольската коса и значително се издава от общата линия на брега. Носът е висок и обривист; на него е разположено село Станислав, в което се намира забележимата църква. Нос Станислав е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 5 м, простиращ се почти на 2 мили към *SSW*. На южния край на отмела, на разстояние 1-2 мили от носа, лежи потънал кораб.

- 15 В първата долина източно от нос Станислав е разположено забележимото село Широкая Балка (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}12'O$); по-нататък на изток, във втората долина, е разположено село Софиевка.

- 20 **Първото коляно на Херсонския канал** с протежение 12-8 мили започва на 8 кабелта южно от Аджигольската коса и продължава по направление $109\frac{1}{4}$ — $289\frac{1}{4}$. То се огражда с вежи и светещи буи.

- 25 Опасности. Покрай границите на първото коляно на Херсонския канал се намират няколко банки с дълбочини над тях 5 м. На 3-5 мили западно от нос Станислав се намира подводно препятствие с дълбочина над него 1 м.

- 30 Створът на Станислав — Аджигольските маяци води по оста на първото коляно на Херсонския канал; направлението на створа е $289\frac{1}{4}$ — $109\frac{1}{4}$.

- 35 Предният маяк (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) е поставен на северния край на отмела, на 4 кабелта северно от северния край на остров Янушев. Видът на маяка е: тъмночервена кръгла ажурна металическа кула на иззидана основа.

- Задният маяк (шир. $46^{\circ}29'N$, дълг. $32^{\circ}14'O$) е поставен на отмела северно от село Рибалче, на 3-6 мили от предния маяк. Видът на маяка е: тъмночервена кръгла ажурна металическа кула на иззидана основа.

- 40 Светещият буй № 17 на първото коляно за дясната страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}49'O$) се поставя на 1-31 мили *OSO* от Аджигольската коса на дясната граница на канала. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „17“.

- 45 Светещият буй № 15 на първото коляно за дясната страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) се поставя на 3-2 мили *OSO* от Аджигольската коса надясно. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „15“ на корпуса.

Светещият буй № 13 на първото коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) се поставя на 5-4 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „13“ на корпуса.

- 5 Светещият буй № 11 на първото коляно, за дясната страна (шир. $43^{\circ}33'N$, дълг. $31^{\circ}58'O$) се поставя на 5 мили *SW* от нос Бубликов. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „11“ на корпуса.

- 10 Светещият буй № 9 на първото коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) се поставя на 4-55 мили *WSW* от нос Станислав. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „9“ на корпуса.

- 15 Светещият буй № 7 — поворотен, за дясната страна (шир. $46^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}06'O$) се поставя на 2-7 мили *SW* от нос Станислав, на поворота от първото за второто коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса и черна цифра „7“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

- 20 Светещият буй № 18 на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}36'N$, дълг. $31^{\circ}49'O$) се поставя на 1-31 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „18“ на корпуса.

- 25 Светещият буй № 16 на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}35'N$, дълг. $31^{\circ}52'O$) се поставя на 3-2 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „16“ на корпуса.

- 30 Светещият буй № 14 на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $31^{\circ}55'O$) се поставя на 5-4 мили *OSO* от Аджигольската коса. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „14“ на корпуса.

- 35 Светещият буй № 12 на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $31^{\circ}58'O$) се поставя на 5 мили *SW* от нос Бубликов. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „12“ на корпуса.

- 40 Светещият буй № 10 на първото коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) се поставя на 4-55 мили *WSW* от нос Станислав. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „10“ на корпуса.

- 45 Светещ буй № 8 — поворотен, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}06'O$) се поставя на 2-7 мили *SW* от нос Станислав на поворота от първото за второто коляно. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса и червена цифра „8“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Второто коляно на Херсонския канал с протежение 8 мили започва на 2-8 мили югозападно от нос Станислав и върви по направление $76\frac{1}{4}$ — $256\frac{1}{4}$; източната му половина е прокопана в отмел с дълбочини, по-малки от 5 м. Коляното се огражда

с вежи и светещи буй. Близо до границата на второто коляно на канала лежи потънал кораб, положението на който е показано на картата; корабът е ограден със зелен буй. В района на потъналия кораб се забранява разминаване в канала.

5 Створът на Касперовските светещи знаци води по оста на второто коляно; направлението на створа е $256\frac{1}{4}^{\circ}$ — $76\frac{1}{4}^{\circ}$.

10 Предният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) е поставен на стръмния бряг на 7 мили източно от нос Станислав и на североизток от устието на река Рвач. Видът на знака е: бяла кула до бял дом; под кулата на стръмнината се намира бял щит.

Задният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}20'O$) е поставен до село Касперовк; на 7-5 кабелта от предния знак. Видът на знака е: четиристенна ажурна кула, в горната си част обкована с дъски.

15 Светещият буй № 6 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буйт е червен, с червена надстройка и бяла цифра „6“ на корпуса.

20 Светещият буй № 5 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйт е черен, с черна надстройка и бяла цифра „5“ на корпуса.

25 Светещият буй № 4 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буйт е червен, с червена надстройка и бяла цифра „4“ на корпуса.

30 Светещият буй № 3 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйт е черен, с черна надстройка и бяла цифра „3“ на корпуса.

35 Третото коляно на Херсонския канал с протежение 6 кабелта започва от створа на Касперовските светещи знаци и продължава до входа в река Рвач, където се съединява с нейния фарватер. Коляното се огражда с вежи и два светещи буй.

Створът на светещите знаци Рвач (Малие Касперовские) (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) води по оста на третото коляно на Херсонския канал в устието на река Рвач; направлението на створа е $276\frac{1}{4}^{\circ}$ — $96\frac{1}{4}^{\circ}$.

40 Предният знак е поставен северно от входа в устието на река Рвач. Видът на знака е: металическа конструкция с топова фигура във вид на ромб.

45 Задният знак е поставен на нос Кизим (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) на 3 кабелта от предния. Видът на знака е: металическа конструкция с бял дървен щит, с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб.

Светещият буй № 1 — поворотен, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буйт е черен, с бяла хоризонтална полоса и черна цифра „1“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

5 Светещият буй № 2 — поворотен, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буйт е червен, с бяла хоризонтална полоса и червена цифра „2“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

10 Река Днепър е една от големите реки на европейската част на СССР. При вливането си в Днепровския лиман река Днепър образува обширна делта, прорязана от многочислени ръкави. Северният от ръкавите, наречен река Рвач, е корабоплавателен. На 15 мили от устието на десния бряг на Днепър е разположен портовият град Херсон, плаването към който се извършва по фарватера, преминаващ по река Рвач, ръкава Олховий Днепър и самата река Днепър, който е оборудван със створове и буй.

20 На 2-3 мили под порта Херсон Днепър се разделя на два ръкава: северен — Олховий Днепър, и южен — Старий Днепър, които по-нататък се разделят на по-малки ръкави. Старий Днепър и Олховий Днепър при сливането си образуват широкия среден ръкав на река Днепър — Бакай. От югоизток ниският остров Черкасский отделя ръкава Бакай от ръкава Конка. При сливането си тези ръкави образуват Збуревското гърло, през което кораби с малко газене могат да плават до порт Херсон и село Голая Пристан. В южната част на делтата на река Днепър се намира плитководният Збуревский залив. На южния бряг на делтата на река Днепър са разположени селата Рибалче, Старо Збуревка и Голая Пристан.

30 Потънали кораби. В ръкавите и гърлата на река Днепър от устието до порт Херсон лежат няколко потънали кораба. Повечето кораби са с частите си над водата.

35 Река Рвач е северният ръкав на река Днепър и има значителни завой. Влизането в реката се извършва по створа на светещите знаци Рвач. Двата бряга на входа в реката са укрепени с направляващи течението дамби. Дамбата на левия бряг е по-дълга от дамбата на десния бряг.

40 Огън (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}18'O$) е поставен на западния край на южната дамба на река Рвач. Видът на установката е: черен стълб с напречници.

45 Огън е поставен на северната дамба на река Рвач на 222° и разстояние 6 кабелта от предния Касперовски светещ створен знак. Видът на установката е: черен дървен стълб с квадратен щит на върха.

Фарватерът на река Рвач в основата си преминава по средата на реката. В тези места, където фарватерът отстъпва от средата на реката, има плаващо ограждане, а в местата с малки дълбо-

с вежи и светещи буй. Близо до границата на второто коляно на канала лежи потънал кораб, положението на който е показано на картата; корабът е ограден със зелен буй. В района на потъналия кораб се забранява разминаване в канала.

- 5 Створът на Касперовските светещи знаци води по оста на второто коляно; направиението на створа е $256\frac{1}{4}$ — $76\frac{1}{4}$.

- 10 Предният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) е поставен на стръмния бряг на 7 мили източно от нос Станислав и на североизток от устието на река Рвач. Видът на знака е: бяла кула до бял дом; под кулата на стръмнината се намира бял щит.

- 15 Задният знак (шир. $46^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}20'O$) е поставен до село Касперовка на 7-5 кабелта от предния знак. Видът на знака е: четиристенна ажурна кула, в горната си част обкована с дъски.

- 15 Светещият буй № 6 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „6“ на корпуса.

- 20 Светещият буй № 5 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}32'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „5“ на корпуса.

- 25 Светещият буй № 4 на второто коляно, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на лявата страна на канала. Буй е червен, с червена надстройка и бяла цифра „4“ на корпуса.

- 30 Светещият буй № 3 на второто коляно, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}13'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „3“ на корпуса.

- 35 Третото коляно на Херсонския канал с протежение 6 кабелта започва от створа на Касперовските светещи знаци и продължава до входа в река Рвач, където се съединява с нейния фарватер. Коляното се огражда с вежи и два светещи буй.

- 35 Створът на светещите знаци Рвач (Малие Касперовские) (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) води по оста на третото коляно на Херсонския канал в устието на река Рвач; направиението на створа е $276\frac{1}{4}$ — $96\frac{1}{4}$.

- 40 Предният знак е поставен северно от входа в устието на река Рвач. Видът на знака е: металическа конструкция с топова фигура във вид на ромб.

- 45 Задният знак е поставен на нос Кизим (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}19'O$) на 3 кабелта от предния. Видът на знака е: металическа конструкция с бял дървен щит, с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб.

Светещият буй № 1 — поворотен, за дясната страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса и черна цифра „1“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

- 5 Светещият буй № 2 — поворотен, за лявата страна (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}17'O$) се поставя на поворота от второто за третото коляно. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса и червена цифра „2“ на корпуса; горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

- 15 Река Днепър е една от големите реки на европейската част на СССР. При вливането си в Днепровския лиман река Днепър образува обширна делта, прорязана от многочислени ръкави. Северният от ръкавите, наречен река Рвач, е корабоплавателен. На 15 мили от устието на десния бряг на Днепър е разположен портовият град Херсон, плаването към който се извършва по фарватера, преминаващ по река Рвач, ръкава Олховий Днепър и самата река Днепър, който е оборудван със створове и буй.

- 20 На 2-3 мили под порта Херсон Днепър се разделя на два ръкава: северен — Олховий Днепър, и южен — Старий Днепър, които по-нататък се разделят на по-малки ръкави. Старий Днепър и Олховий Днепър при сливането си образуват широкия среден ръкав на река Днепър — Бакай. От югоизток ниският остров Черкасский отдели ръкава Бакай от ръкава Конка. При сливането си тези ръкави образуват Збуревското гърло, през което кораби с малко газене могат да плават до порт Херсон и село Голая Пристан. В южната част на делтата на река Днепър се намира плитководният Збуревский залив. На южния бряг на делтата на река Днепър са разположени селата Рибалче, Старо Збуревка и Голая Пристан.

- 30 Потънали кораби. В ръкавите и гърлата на река Днепър от устието до порт Херсон лежат няколко потънали кораба. Повечето кораби са с частите си над водата.

- 35 Река Рвач е северният ръкав на река Днепър и има незначителни завой. Влизането в реката се извършва по створа на светещите знаци Рвач. Двата бряга на входа в реката са укрепени с направляващи течението дамби. Дамбата на левия бряг е по-дълга от дамбата на десния бряг.

- 40 Огън (шир. $46^{\circ}33'N$, дълг. $32^{\circ}18'O$) е поставен на западния край на южната дамба на река Рвач. Видът на установката е: черен стълб с напречници.

- 45 Огън е поставен на северната дамба на река Рвач на 222° и разстояние 6 кабелта от предния Касперовски светещ створен знак. Видът на установката е: червен дървен стълб с квадратен щит на върха.

Фарватерът на река Рвач в основата си преминава по средата на реката. В тези места, където фарватерът отстъпва от средата на реката, има плаващо ограждане, а в местата с малки дълбо-

чини са прокопани канали. По тези канали водят светещите створове № 8 и 7.

Огън (шир. 46°33' N, дълг. 32°23' O) е поставен на десния бряг на река Рвач, близо до селцето Хоменки. Видът на установката е: червен дървен стълб с квадратен щит на върха.

- 5 **Ръкав Олховий Днепър.** На 2-3 мили от порт Херсон Днепър се разделя на ръкави; десният ръкав се нарича Олховий Днепър. В началото на ръкава, по средата, се намира остров Малий Потемкин. В началото си на протежение 3-5 мили ръкавът има направление 261°, след това завива на 231° и след 2 мили се слива с ръкава Старий Днепър, образувайки остров Большой Потемкин. Десният бряг на ръкава Олховий Днепър е образуван от островите Карантинний и Олховий.

- 10 Плаването по ръкава Олховий Днепър се извършва по фарватера, състоящ се от шест колена и оборудван с шест светещи створове—№ 2, 3, 4, 5 и 6 и обратния створ № 5. В участъците от реката, които не са оборудвани със створове, плаването обикновено се извършва по средата на реката.

- 15 Огън (шир. 46°34' N, дълг. 32°28' O) е поставен на десния бряг на ръкава Олховий Днепър в мястото на сливането му с ръкава Старий Днепър. Видът на установката е: червен дървен стълб с квадратен щит.

- 20 **Фарватерът на река Днепър** от устието на река Рвач до порт Херсон в началото върви по река Рвач, а след това, излизайки от нея, по створа на светещите знаци № 7, водещ през широко и дълбоко водно пространство; над устието на река Кошевая той върви по створ № 6, поставен на левия бряг на река Днепър. Този створ води безопасно от отмела, намиращ се при устието на ръкава Старий Днепър, в ръкава Олховий Днепър. След това фарватерът върви по ръкава Олховий Днепър по правия и обратен створ № 5, поставен в устието на река Кошевая и на южния край на остров Карантинний, и по створ № 4. По-нататък, до порт Херсон, фарватерът върви по средата на ръкава Олховий Днепър по створ № 3 между островите Малий Потемкин и Большой Потемкин и след това по створовете № 2 и 1.

- 35 **Ограждане.** Фарватерът на река Днепър от устието на река Рвач до порт Херсон се огражда със светещи буи, бакани, вежи, светещи предпазни знаци и осем двойки светещи створни знаци.

- 40 Створните знаци имат вид на металически конструкции с дървени бели щитове, с черна вертикална полоса и топови фигури във вид на ромб. Буите, баканите, вежите и предпазните знаци на десния бряг са червени, с червени огньове, а на левия бряг са черни, с бели огньове.

- 45 Плаващото ограждане периодически се премества в зависимост от изменението на направлението на фарватера, за което се обявява в Известия до мореплавателите.

Порт Херсон е разположен на десния бряг на река Днепър и на десния бряг на река Кошевая; той е голям морски и речен порт.

- Портът е достъпен за кораби с голямо газене и плаването по фарватера, водещ към него, благодарение на доброто ограждане не предизвиква особени затруднения. През зимата, когато река Днепър замръзне, корабите се превеждат в порта с ледоразбивачи. На дясната страна на река Днепър, нагоре по течението от река Кошевая, има кейова стена, оборудвана за швартоване на корабите. Освен нея има друга кейова стена за корабите, поддържащи местното съобщение. В река Кошевая се намират речни пристани. Корабите и баржите или подхождат към кейовата стена и пристаните, или пък застават на котва.

- 15 На левия бряг на река Днепър срещу кейовата стена има три бухтички, които могат да се използват за зимуване на малки кораби. Частта на река Днепър от северната граница на града почти до остров Малий Потемкин се нарича Херсонски рейд.

- 20 Портът разполага с достатъчно количество разнообразни механизирани товаро-разтоварителни средства.

- В порта може да се извърши ремонт на речните кораби и баржи, запасяване с въглища, провизии и прясна вода.

- В порта има амбулатория.

- 25 **Лощмани.** В порт Херсон има станция на морските лощмани. Корабите, които идват в порт Херсон и се нуждаят от лощманско превеждане, трябва да дадат заявка до капитана на порт Одеса по радиото едно денонощие преди подхождането към порта и да вземат лощман на Одеския рейд при Воронцовския маяк. При излизане от порт Херсон трябва да се даде заявка за превеждането на кораба от лощман на капитана на порт Херсон. Снемането на лощмана се извършва в Одеския рейд.

- 30 **Град Херсон** е разположен на високия десен бряг на река Днепър и се доближава непосредствено до територията на порт Херсон.

- 35 **Град Херсон** има железопътно съобщение. По време на навигацията редовно се поддържа параходно съобщение с портовете Одеса, Очаков, Николаев и с пунктовете, разположени нагоре по река Днепър.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Херсонския морски порт, 1933 г.)

- 40 1. Влизането и излизането на корабите от порта, както и плаването по каналите се извършва денонощно. Движението на корабите се регулира от администрацията на морския порт.
2. Кораб, влизащ или излизащ от порта, от изгрев до залез слънце е задължен да носи кърмовия национален флаг.
- 45 3. Корабите, плаващи срещу течението на реката, са задължени да отстъпват път на корабите, идващи по течението.
4. Всички морски голямоторажни кораби, плаващи за Херсонския порт или излизащи от него, са длъжни да плават чрез превеждането с морски лощмани.

Забележка. С изключение на корабите от местното съобщение.

5. Газенето на корабите, посещаващи Херсонския порт, се регламентира от действащите Известия до мореплавателите и в отделни случаи от администрацията на порта.

6. Капитанът на кораба е длъжен да съобщи на порта, който предстои да посети, времето на пристигането 48 часа и повторно 24 часа преди пристигането, а при преход с продължителност, по-малка от 48 часа — не по-късно от 1 час след излизането от порта. 4 часа преди пристигането си капитанът на кораба съобщава уточненото време на пристигането.

7. В първоначалната информация капитаните на корабите трябва да укажат газенето на кораба, разрешената товароподемност на товарните средства, количеството и вида на товара по групи и по трюмове, количеството и разположението на стрелите с посочване на техните тегла и дължини, характеристиката на палубния товар с по-общите товари, наименованието на получателя.

Също такава информация се дава от капитаните на корабите от всички видове плавания, когато се отправят в порта за приемане на гориво, вода, снабдяване и др.

8. Капитан на кораб, който няма на кораба радиоустановки, е длъжен да съобщи на порта чрез порта, от който се отправя, времето на заминаването на кораба и предполагаемото време на пристигането му в порта.

9. За чуждестранните кораби аналогична информация дава Инфлот.

10. Лицата, които умишлено са повредили бреговете и плаващите знаци от ограждането и огньовете в подходния към порта канал, се приличат към утаиване отговорност съгласно съответния член от Углавния кодекс на СССР.

11. Плаването на корабите в портите води, влизането и излизането от порта може да става само ако корабът е регистриран в един от портите и има съответни корабни документи.

12. За да може капитанът на кораба да получи разрешение за излизане в море с кораба, той е задължен да представи в инспекцията на портския надзор следните документи:

- 1) свидетелство за право на плаване под флаг (патент);
  - 2) удостоверение за годност за плаване;
  - 3) корабно свидетелство;
  - 4) екипажен списък;
  - 5) международно свидетелство за товарната марка;
  - 6) свидетелство за радиоустановката;
  - 7) свидетелство за пожарната охрана;
  - 8) санитарно свидетелство;
  - 9) пасажерско свидетелство (за пасажерските кораби).
- Малките кораби с вместимост, по-малка от 20 рег. т., представят:
- 1) корабен билет;
  - 2) екипажен списък;
  - 3) технически паспорт, издаден от Регистъра на СССР;
  - 4) свидетелство за пожарната охрана;
  - 5) санитарно свидетелство.

13. Капитаните на всички кораби представят дипломите (свидетелствата за правоспособност) на командния състав.

14. Заминаването на всеки кораб се оформява също така в КПП МГБ и санитарно-карантинната станция.

Плаването на корабите в оперативната част на порта се разрешава без оформяване на заминаването и пристигането.

15. При излизане от порта капитанът на кораба е длъжен да получи информация в инспекцията на портския надзор за всички разпоредби на началника на порта и началника на инспекцията на портския надзор за режима на плаването, за изменението в ограждането, обстановката, дълбочините и други изменения, свързани с безопасността на плаването в дадения район.

17. Ако в определеното време корабът не е заминал, капитанът на същия е задължен да уведоми инспекцията на портския надзор за причините, поради които е задържано заминаването на кораба. В случаите, когато пристигането на кораба закъсне по разписанието или от времето, когато е уведомено за пристигането му, капитанът на кораба е длъжен незабавно да съобщи на началника на инспекцията на портския надзор за причините на закъснението.

18. През време на мъгла или лоша видимост плаването по канала се забранява.

19. При движение на корабите по едно и също направление те трябва да се държат един от друг на такова разстояние, което изключва възможност за сблъскване.

20. При срещата си в канала или по фарватера корабите намаляват хода до малък и придържайки се към дясната страна, се разминават с левите си бордове.

22. Корабите, плаващи надолу по течението, подават сигнал на срещания кораб, укавайки към коя страна те се придържат при разминаването.

23. Корабите, плаващи във водите на Херсонския морски порт, се подчиняват на следните правила:

- а) през време на движение да имат котви, готови за отдаване;
- б) не трябва да имат котви, спуснати във вода или влечени по грунта;
- в) при плаване в канала през време на движение в порта или при стоянка на рейдовете шлюпките и товарните стрели трябва да бъдат прибрали на кораба.

24. Забранява се на корабите да се разминават в поворотите на канала. Поради това, когато към поворота се приближават едновременно два кораба, плаващи в различни направления, корабът, плаващ надолу по течението на реката, преминава, без да спира движението, а корабът, плаващ нагоре срещу течението, трябва да спре, преди да дойде на 1/4 миля до поворота, и само след пропускането на срещания кораб може да продължи плаването, ако близо няма друг кораб, плаващ срещу него.

25. Приближавайки се към поворота, където няма възможност своевременно да се види кораб, плаващ настръх, корабът е длъжен да дава сигнал за своето приближаване с дълго изсвирване, а ако не получи отговор, да го повтори, влизайки в такъв участък на реката. Ако пък на подадения сигнал последва от противоположната страна подобен сигнал, корабът, плаващ срещу течението, е задължен да намали хода и да чака сигнал от кораба, идващ по течението; последният също намалява хода, разминавайки се с левите бордове.

26. Ако между два приближаващи се кораба не са подадени още сигнали или не са получени отговорните сигнали, а тяхното по-нататъшно движение води към опасност, корабът, плаващ срещу течението, е длъжен да се спре и изчака, докато не получи ясен сигнал от кораба, идващ по течението.

27. При среща на буксирни кораби в тясно място двата буксира при невъзможност да се разминат поставят буксираните съдове на котва, след което със съвместни усилия извеждат корабите от теснината.

28. Корабите, които нямат звукови сигнали или чинто звукови сигнали са се повредили на път, са длъжни да заставят на котва и да не следват по канала до поправянето на сигналите.

29. Корабите не трябва да застават на котва по средата на фарватера. 30. Всички кораби, които се спират за каквото и да било нужди, са длъжни да оставят фарватера по възможност напълно свободен за преминаване на останалите кораби. Кораб, който е принуден да се спре на канала или фарватера поради неблагоприятно време, изгубване способност да се управлява или по каквато и да е друга причина, трябва да застане на котва настрана от фарватера, като спазва правилата за сигналите, установени в Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ППСС), при което той незабавно отдава от къмната друга котва, за да запази направлението по продължението на канала.

33. Скоростта на кораба с газене 5-5 м не трябва да превишава в канала 10 възла, а покрай дамбите — 6 възла.

36. Строго се забранява изхвърлянето на смет в канала, фарватерите и в акваторията на порта.

37. Капитаните на корабите, пристигащи в порта, са длъжни да съобщат на началника на инспекцията на портовия надзор:

а) за всички забелязани или известни им плаващи в морето предмети, които могат да създадат заплаха за плаващите кораби;

б) за забелязани от тях изменения или неизправности в ограждането, обстановката, както и за случаите на откриване на непоказано на картата подводно препятствие;

в) за повредите, нанесени от неговия кораб на знаците, на обстановката или съоръженията по канала.

42. Всеки кораб е длъжен незабавно да се подчини на предявеното към него от страна на инспекцията на портовия надзор искане да намали или спре хода.

43. Ако от корабоплавател бъде забелязан по време на плаването какъвто и да е предмет, опасен за корабоплаването, на мястото му трябва да бъде поставен буй или друг знак и незабавно да се съобщи в инспекцията на портовия надзор.

44. Учреждения, предприятия и лица, на името на които се адресира корабът, са задължени във всички случаи да подадат своевременно писмено заявление в управлението на порта за очакваното пристигане на кораба в порта, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане.

В заявлението трябва да бъде означено:

а) наименованието;

б) газенето;

в) видът и количеството на товара;

г) наименованието на кораба;

д) водоизместването.

46. Подхождането към причалите на порта, както и отхождането от тях, се разрешава само под ръководството на портовия лоцман, с изключение на корабите от местното съобщение.

Забележка. Необходимостта за дадения кораб да се ползва от буksири и тяхното число се определя от лоцмана.

47. Спускането на корабите по течението и промяната на мястото посредством дрейфа се забранява.

48. Корабите, влизащи в порта, трябва да отстъпват път на корабите, излизащи от порта.

50. Корабите, пристигащи в Херсонския порт непосредствено от чужбина, чуждестранните кораби и корабите от големи каботаж трябва да застанат на котва в рейда на порта, да вдигнат карантинния флаг и позивните на кораба и до получаването на свободна практика и разрешение от съответните власти не се допускат до причалите на порта и тяхното съобщение с брега се забранява. Само след изпълнението на установените формалности по приемането и преглеждането на кораба се разрешава съобщението с брега.

51. Движението в порта, швартоване, отшвартоване, прешвартоване, промяната на котвеното място на чуждестранни кораби без портовия лоцман се забранява.

53. Корабите, преминаващи напреки на течението от единия бряг към другин, са длъжни да отстъпват път на всички кораби, плаващи срещу или по течението.

56. Заставането на котва на створната линия на маячните огньове по фарватера се забранява.

57. Отдадените от корабите котви трябва да имат буйове с такива размери, които те по своята плуващост да се намират на повърхността на водата, а над котвите, отдадени за снемането на кораба от мел, трябва да бъде поставена шлюпка с фенер.

58. Забранява се да се отдава котва между бреговите знаци, означаващи местонахождението на подводните кабели.

172

Забележка. Направлението на кабелите се означава с черно-жълт цвят със знаци на брега.

59. Нито един кораб без разрешението на администрацията на управлението на порта, а чуждестранните кораби без разрешение на КПП и митническите власти нямат право на стоянка в порта.

61. Ако от който и да е кораб бъде изпусната котва или друг предмет, който може да представлява опасност за корабоплаването, капитанът на този кораб е задължен да издиря и прибере предмета, а когато е невъзможно, да означава това място с буй или друг знак на вода или на брега и да заяви за това в инспекцията на портовия надзор.

65. Всички кораби, стоящи на котва в рейда, са длъжни денем да държат шар на форшага.

66. През време на мъгла на всички кораби, стоящи в рейда, трябва да се подават звукови сигнали с камбана.

71. От стоящите в порта кораби се забранява да се изхвърлят зад борда каквито и да са нечистотии (смет).

74. Стойнката на два и повече кораби на борд в оперативната част на порта се допуска само с разрешението на началника на инспекцията на портовия надзор.

76. Капитаните на корабите, стоящи в порта, трябва да поддържат корабните двигатели в готовност, така че корабът да може да промени мястото си или да излезе от порта не по-късно от 3 часа след разпореждането за това от администрацията на порта.

78. Рейдът за корабите от речния флот, пренасящи сухтовар, е определен на разстояние от 600 м нагоре срещу течението от източния край на причалите на елеватора; той се огражда със створни знаци на левия бряг, установени над акваторията, предназначени за маневриране на морските кораби.

79. Рейдът за нефтоналинните кораби от речния флот е установен в ръкава на Стария Днепър, под задния знак на створ № 1.

80. Рейдът за стоянката на морските нефтоналинни кораби е определен при нефтогазана.

82. За всички случаи на аварии, произшествия, нещастни случаи в море и в пределите на портовите води, както и за повреди, причинени на портовите съоръжения, капитаните на корабите незабавно подават до началника на инспекцията на портовия надзор писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства, аварии или произшествия.

83. В порта се намира лоцманска станция, осъществяваща швартоване, отшвартоване и прешвартоване на корабите, както и превеждане на корабите по каналите и фарватерите: Одеса—Херсон, Одеса—Николаев, Херсон—Николаев и в обратни направления.

84. За извикване на портовия лоцман капитанът на кораба, отиващ в Херсон, дава заявка по радиото до началника на инспекцията на портовия надзор 6 часа, преди да пристигне корабът в порта.

85. За извикване на портовия лоцман за отшвартоване, прешвартоване и превеждане на кораба от порта капитанът на кораба е задължен по телефона или в писмен вид да подаде заявка до началника на инспекцията на портовия надзор, 2 часа преди да се е приготвил корабът.

86. За извикване на морския лоцман за извършване превеждане на кораба от Херсон в Одеса или в Николаев капитанът на кораба е длъжен да подаде заявка до началника на инспекцията на портовия надзор в писмен вид или с телефонograma 6 часа преди, с последващо уточняване 2 часа преди готовността на кораба.

87. За чуждестранните кораби вземането на лоцман за превеждане на корабите и за швартовите операции е задължително.

111. Всички организации, предприятия и лица, намиращи се на територията на порта, са длъжни безпрекословно да изпълняват исканията на администрацията на порта.

173

118. Всички товарни устройства и приспособления на корабите трябва да бъдат в пълна изправност съгласно техническите норми. При повреждане на товара или нещастие с хората поради неизправност на товарните устройства на кораба материална отговорност носи капитанът на кораба.

124. Корабите застават на причалите по указание на администрацията на порта.

128. При повреждане на портите съоръжения, съзачните средства, навигационната обстановка, противопожарния инвентар виновните възстановяват стойността на повесените загуби, определяни от администрацията на порта, и се привличат към отговорност. За направената повреда виновните са длъжени незабавно да съобщат в управлението на порта.

130. Корабите, които се намират в неудовлетворително за плаване състояние, претоварени или неправилно натоварени, недостатъчно снабдени съгласно нормите на Регистъра на СССР, не се пропускат от порта в плаване.

132. Забележка. Капитаните на пристигащите в порта кораби с указание горе недостатъци, а също така с недостатъчен брой команди и число на пасажерите, превишаващо определената норма, се глобяват независимо от това, че имат разрешение за заминаване от отправния порт.

132. Всички лица, намиращи се на територията на порта и на стоящите в порта кораби, при откриване от тях на пожар са длъжени незабавно да съобщат по телефон № 01 или по какъвто да е друг начин в пожарната охрана на порта, като указат мястото на пожара.

Глава 3

ОТ УСТИЕТО НА ДНЕПРОВСКИЯ ЛИМАН ДО НОС ХЕРСОНЕС

25 *Карти: съветски — 160, 500, 501, 502, 503, 508, 509, 510, 511, 557 и 558; български — 5002.*

От устието на Днепровския лиман до нос Херсонес на 124 мили към ССО брегът е доста нарязан с вдаващи се в него обширни заливи. Плитководният Каркинитски залив дълбоко се вдава в брега между Кримския полуостров и материка. В северната част на описвания район забележими пунктове почти няма; в южната част на Кримския полуостров има добре забележими планини.

Брегът от устието на Днепровския лиман до върха на Каркинитския залив е нисък, с издаващи се в морето пясъчни коси, от които най-вече се издава в морето Тендровската коса. От върха на Каркинитския залив до нос Херсонес продължава предимно издигнатият и стръмен бряг на Кримския полуостров. В северната част на района брегът е обкръжен от обширен отел с дълбочини, по-малки от 20 м; в южната част дълбочините в близост на брега са големи. Липсват опасности при отдалечаване от брега, поради което плаването покрай този участък от брега не създава особени затруднения.

На описвания участък от брега се намират портовете Скадовск, Хорли и Евпатория. В южния участък, северизточно от нос Херсонес, се вдава в материка Севастополската бухта.

174

От устието на Днепровския лиман до Каркинитския залив

От устието на Днепровския лиман ниският и пясъчен бряг на Кинбурската коса продължава отначало на югоизток, а след това на изток до полуостров Егорлицкий Кут. Между косата и полуострова се намира обширният плитководен Егорлицкий залив. Входът в залива е преграден от два ниски острова, които са като продължение на Кинбурската коса на югоизток. Тези острови се отделят един от друг и от косата с плитководни тесни проливи. На юг от Егорлицкия залив се намира Тендровският залив, заобиколен от юг и запад с тясната пясъчна Тендровска коса.

Егорлицкият залив, заобиколен от север с Кинбурската коса и от юг с полуострова Егорлицкий Кут, има дължина около 14 мили; ширината при входа му е около 8 мили. Дълбочините в залива са по-малки от 5 м. Бреговете на залива са ниски и нарязани; близо до тях се намират няколко острова. При входа в залива се намират група острови, най-големи от които са островите Долгий и Круглий. При върха на залива се намират островите Орлов, Великий и Конский. От югозападния бряг на Кинбурската коса се простира отел, съединяващ се с Одеската банка. Близо до брега на косата има няколко потънали кораба.

Северно от южния край на Кинбурската коса се намира езерото Кефалное. На северизток от езерото е разположено селото Покровка, от което може да се вземе прясна вода в малко количество. В дъното на залива е разположено селото Ивановка със забележима църква, а на южния бряг на залива селата Очаковское и Свободный Порт.

В Егорлицкия залив са открити няколко потънали кораба с дълбочини над тях 0-5 и 0-6 м. Два потънали кораба с частите си над водата лежат в залива северно от южния край на Кинбурската коса. Положението на корабите е показано на картата.

Подводни препятствия. В точки с шир. 46°30' N, дълг. 31°33' O и шир. 46°31' N, дълг. 31°34' O лежат загубени котви.

Банка (шир. 46°26' N, дълг. 31°40' O) с дълбочина над нея 1-8 м се намира на 2 мили западно от южния край на Кинбурската коса.

Светещият знак Егорлицкий (шир. 46°22' N, дълг. 31°46' O) е установен в южния край на остров Долгий. Видът на знака е: черна металическа ажурна четиристенна пирамида, с черен щит на върха.

Котвено място. Кораби с малко газене при северни и северозападни ветрове могат да застават на котва на изток от остров Долгий. Трябва да се има предвид, че при северозападни ветрове се образува кръгово течение, което може да развърне кораба с борд към вятъра.

Тендровският залив е разположен между Кинбурската коса, полуострова Егорлицкий Кут и Тендровската коса, като се вдава в брега на материка в източно направление. За-

175

ливът може да се раздели на две части: западна — дълбоководна и източна — плитководна. Дълбоководната част на залива се намира между остров Долгий, полуостров Егорлицкий Кут и западната част на Тендровската коса. Плитководната част на залива се вдава в брега на разстояние 24 мили; в тази част, по средата на залива, се намират остров Смоление и остров Бабин.

Северният бряг на плитководната част на залива, образуван от южния бряг на полуострова Егорлицкий Кут и брега на материка, е предимно нисък и доста нарязан.

- 10 Като забележими пунктове при плаване в Тендровския залив служат светещите знаци Егорлицкий и Тендровский и кулата на Тендровския маяк.

В западната част на залива грунът задържа котвата добре.

- Ограждане. В Тендровския залив за означаване на 10-метровата изобата, ограждаща Тендровската коса от изток, се поставят западни вежи. При отмела, издаващ се западно от полуостров Егорлицкий Кут, се поставят източни и южни вежи.

- 20 **Полуостров Егорлицкий Кут** се издава от материка на запад на разстояние 12 мили; брегът му е силно нарязан. Полуостровът е нисък, с издигащи се на места могили. Западно от полуострова са разположени Егорлицките (Египетските) острови, а южно — Сибирските острови. От югозападния край на полуострова се издава коса, наречена Египетска стрелка.

- 25 Подводно препятствие (шир. $46^{\circ}19' N$, дълг. $31^{\circ}43' O$) с дълбочина над него 2-5 м се намира на 4 мили югозападно от светещия знак Егорлицкий.

- 30 **Тендровската коса**, наричана още Тендра, представлява нисък тесен пясъчен остров, тъй като тя се отделя от материка с тесен пролив. Косата се разполага на запад от брега; началото ѝ се намира на *OSO* от западния край на полуостров Егорлицкий Кут на разстояние 22 мили от него. На разстояние 26 мили от началото си по направление 292° косата представлява тясна полоса, след това постепенно се разширява, плавно завива на север и продължава още 9 мили, завършвайки на 12-3 мили южно от северния край на Кинбурската коса. Северната част на косата има ширина до 1 миля.

- 35 На 9 мили югоизточно от северния край на Тендровската коса има издатина, насочена на изток, известна под названието Белие Кучугури. Тук се намират три отличителни знака.

- 40 Дълбочините в близост на брега в северната част на косата са големи: 10-метровата изобата приближава до брега на разстояние до 0-5 кабелт, а покрай южния бряг на косата тя преминава на разстояние от 1 до 4 мили. При приближаване към северната част на Тендровската коса трябва да се внимава, понеже отмелът има стръмни склонове.

- 45 В северната част на източния бряг на Кинбурската коса е разположено рибарско селце, постройките на което се забелязват от морето. До селцето има малък пристан.

Тендровският маяк (шир. $46^{\circ}19' N$, дълг. $31^{\circ}31' O$) се намира на 2-8 мили южно от северния край на Тендровската коса, на нейния западен бряг. Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула с две черни хоризонтални полоси.

Тендровската коса с маяка, пеленг 134° , разстояние 1-5 мили

Тендровската коса с маяка, пеленг 115° , разстояние 2 мили

- 5 Сигнали за мъгла се подават с наутофон, поставен при маяка.

Радиомаяк — намира се при Тендровския маяк.

- Светещият знак Тендровский (шир. $46^{\circ}22' N$, дълг. $31^{\circ}32' O$) е поставен близо до северния край на Тендровската коса. Знакът е черен, ажурен, металически, горната му част е обкована с дъски.

- 10 Светещият буй на 10-метровата изобата, осевия (шир. $46^{\circ}28' N$, дълг. $31^{\circ}28' O$) се поставя на *NNW* от северния край на Тендровската коса на разстояние 7 мили. Буйът е боядисан с черни и бели хоризонтални полоси; надстройката е бяла. Дълбочината, на която се поставя буйът, е 10 м.

- 15 Светещият знак Тендровский Железний (шир. $46^{\circ}10' N$, дълг. $32^{\circ}04' O$) е поставен на Тендровската коса на 6-8 мили от нейното начало. Видът на знака е: черна четиристенна ажурна металическа пирамида; в горната част е обкована с дъски.

- 20 Подводни препятствия с дълбочини над тях 11, 2-4 и 10 м се намират съответно на 5 кабелта източно, 5 кабелта югоизточно и на 1-5 мили *OSO* от Тендровския светещ знак.

- Подводни препятствия с дълбочини над тях 6-5 и 7 м се намират съответно на 3-3 и 3-5 мили *OSO* от Тендровския маяк.

- 25 Подводно препятствие се намира на 1-6 мили от западния бряг на Тендровската коса в точка: шир. $46^{\circ}17' N$, дълг. $31^{\circ}30' O$.

- Потънали кораби на брой девет, с дълбочини над тях от 1-2 до 10 м лежат около източния и западния бряг на Тендровската коса на разстояние до 3 мили. Два от тези потънали кораби са с частите си над водата.

- 30 Светещ буй на потънал кораб (шир. $46^{\circ}13' N$, дълг. $31^{\circ}36' O$) се поставя на 1-3 кабелта югозападно от потъналия кораб. Буйът е зелен, свирещ, със зелена надстройка. До буйа се поставя зелена вежа с шар.

Забраненият за котвена стоянка район се доближава до западния бряг на Тендровската коса и продължава във вид на полоса с ширина 1 миля към остров Березан. Границите на района са показани на картата с пунктирни линии.

- 5 **Забранен за плаване район**, представляващ район с потънали кораби, се намира при косата Белие Кучугури и е ограничен с бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $46^{\circ}14',6$ N; дълг. $31^{\circ}38',6$ O;
2) шир. $46^{\circ}15',5$ N; дълг. $31^{\circ}38',6$ O;
3) шир. $46^{\circ}15',5$ N; дълг. $31^{\circ}40',0$ O;
4) шир. $46^{\circ}14',9$ N; дълг. $31^{\circ}40',0$ O.

- 10 **Котвени места**. В Тендровския залив корабите могат да се прикрият от всички ветрове освен от северозападния, но и този вятър не развива в него голямо вълнение. Най-доброто котвено място се намира на паралела на Тендровския маяк на 1-5 мили от брега при дълбочини около 13 м; дъното е тина с големи раковини.

- 15 Може да се застане на котва и близо до брега, но дълбочините към него бързо намаляват. Не се препоръчва да се захожда южно от паралела на маяка, въпреки че дълбочините тук намаляват равномерно.

Каркинитский залив

- 25 Каркинитский залив се вдава на 64 мили в брега на материка в източно направление между Тендровската коса и северозападния бряг на Кримския полуостров. Върхът на Каркинитския залив се отделя от залива Сиваш с тесния Перекопски провлак.

- 30 Бакалската банка разделя Каркинитския залив на две части — западна и източна, рязко отличаващи се една от друга както по дълбочините, така и по очертанията на бреговете. Западната част на залива е дълбоководна; дълбочините в нея достигат 36 м, а бреговете ѝ са твърде малко нарязани. Източната част на залива е плитководна и опасна. Бреговете на източната част на залива са силно нарязани с вдаващи се в тях заливи и бухти и от тях се издават много пясъчни ниски коси.

- 35 Западната и източната част на Каркинитския залив се съединяват с тесен проход с дълбочина 7-6 м, разположен между остров Джарилгач и Бакалската банка. В средната част на Бакалската банка съществува още един проход за кораби с газене, не по-голям от 4-3 м. Той е ограден с две двойки вежи.

- 40 В северната част на Каркинитския залив се намира Джарилгачкият залив, вдаващ се между брега за материка и остров Джарилгач.

- 45 Западната част на северния бряг на Каркинитския залив е ниска, а източната част — на места издигната и стръмна. Южният бряг на залива предимно е издигнат и стръмен.

178

Забранени за плаване райони. В Каркинитския залив се намират райони, забранени за плаване. Границите на тези райони са показани на картата с пунктирни линии.

- 5 **Предупреждение**. При следване от Босфорския пролив за порт Одеса, особено при попятни или странични втрове от SW и W, в северозападната част на морето корабът се отнася от течението към изток. Като ориентири за определяне мястото на кораба могат да служат: през нощта при добра видимост различieto в огньовете на Одеския и Тендровския маяк, а денем в ясно време — ниският бряг на Тендровската коса. При лоша видимост като единствено предупреждение за приближаване към опасност служи измерването на дълбочини с лота. Многогo аварии при Тендровската коса се обясняват именно с пренебрежителното отношение към определянето на своето място чрез измервания на дълбочините.

- 10 **Северният бряг на западната част на Каркинитския залив** е образуван от източната част на Тендровската коса, брега на материка между Тендровската и Джарилгачката коса; общото му протежение е около 45 мили. Този бряг е предимно нисък, с големи дълбочини в близост до него и без опасности.

- 20 Като забележими пунктове при плаване покрай този участък на брега могат да служат: селото Железний Порт, намиращо се на 3 мили източно от началото на Тендровската коса; селото Болшевик с пристан, разположен югоизточно от селото; селото Ново-Алексеевка, намиращо се близо до началото на Джарилгачката коса, и плоските хълмове, които се намират на запад от селото Ново-Алексеевка.

- 30 Светещият знак Софиевский (шир. $46^{\circ}04'N$, дълг. $32^{\circ}32'O$) е поставен на северния бряг на Каркинитския залив при началото на Джарилгачката коса. Знакът е ажурен, с черен цит, с бяла вертикална полоса по средата.

- 35 **Джарилгачката коса** се простира на 23 мили източно от високия бряг на материка, на който е поставен Софиевският светещ знак. Западната част на косата е много тясна и има няколко прекъсвания от водата, а източната част е широка и се нарича остров Джарилгач. Южният бряг на остров Джарилгач е заобиколен с тясна полоса на отмест с дълбочини, по-малки от 5 м. Югоизточният край на този отмест се огражда със северна вежа, която се поставя на 132° и разстояние 6 кабелта от Джарилгачкия маяк. Косата е ниска; с изключение на Джарилгачкия маяк по нея няма забележими пунктове.

- 40 Остров Джарилгач е обявен за държавна охранявана територия за плаващи птици.

- 45 Маяк Джарилгачкий (шир. $46^{\circ}01'N$, дълг. $33^{\circ}04'O$) е поставен на източния край на остров Джарилгач. Видът на маяка е: бяла металическа ажурна кула с централна тръба. Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

179

Банка с дълбочина над нея 5-8 м се намира на 1-5 мили южно от източния край на остров Джарилгач. Банката се огражда от север с южен несветещ буй и южна вежа.

- 5 **Джарилгачкият залив** се вдава в западно направление между брега на материка и Джарилгачката коса. Заливът е дълъг 23 мили и широк от 3 до 6 мили. От северния бряг на остров Джарилгач в залива се издават косите Синяя, Глубокая и Мелкая; косата Глубокая е оградена със светещ буй. Заливът е корабоплавателен само в източната си част до порт Скадовск; западната част на залива, наричана Джарилгачка бухта, е плитководна.

- 10 От южния и северния бряг на Джарилгачкия залив се простират отмели с дълбочини, по-малки от 5 м. Отмелите се ограждат със светещи буи и вежи. На 1 миля северно от източния край на остров Джарилгач, на отмела, се намира банка с дълбочина над нея 1-8 м, която се огражда със западна вежа.

- 15 Забележими пунктове на северния бряг на Джарилгачкия залив са постройките на село Лиманское, белият купол на църквата в селото Красное, което се намира на северозапад от източния край на остров Джарилгач, и постройките на порт Скадовск.

- 20 Светещ буй Джарилгачкий-южен (шир. 46°03' N, дълг. 33°05' O) се поставя на 2-1 мили северно от източния край на остров Джарилгач. Буят е бял, с бяла надстройка. До буя се поставя южна вежа.

- 25 Светещ буй на отмела на коса Глубокая-южен (шир. 46°04' N, дълг. 32°57' O) се поставя при северния край на отмела на косата Глубокая на 1-1 миля северно от тази коса. Буят е бял, с бяла надстройка. До буя се поставя южна вежа.

- 30 **Порт Скадовск** е разположен на северния бряг на Джарилгачкия залив северозападно на 8-5 мили от източния край на остров Джарилгач; акваторията му има форма на малък басейн. В порта има пристани. Западният пристан се нарича пасажерски, а източният пристан — нефтен; южният пристан служи за моторно-парусните кораби.

- 35 В порта може да се получи в ограничено количество течено гориво, вода и провизии. Портът не разполага с претоварителни и плаващи средства.

- 40 Шормовите сигнали се вдигат на мачта, намираща се в територията на порта западно от южния край на пасажерския пристан.

- 45 Карантинният и митническият преглед на корабите, пътуващи за портовете на Каркинитския залив, се извършват в порт Скадовск. Тук корабът получава разрешение за „свободна практика“, след което той се превежда от лоцман до предназначеният му пункт.

Лоцмани. За превеждане на корабите в портовете Скадовск, Хорли и до селищата Славное, Портовое и Межводное в порт Скадовск има лоцмани. Всички кораби, отиващи в Каркинит-

ския залив и нуждаещи се от превеждане с лоцман, трябва да съобщат по радиото на капитана на порт Скадовск 24 часа преди подхождането към Джарилгачкия маяк.

- 5 Лоцманите срещат идващите кораби при южния буй, поставен южно от източния край на остров Джарилгач.

- 10 Подходният канал към порт Скадовск с дължина 1 миля има направление 12—192°; дълбочината по оста му е 5 м (1954 г.). Каналът се огражда с четири двойки вежи за лява и дясна страна и Скадовския светещ буй № 1 за дясна страна, който се поставя на дясната граница на канала на разстояние 1 миля южно от басейна на порта. Направлението на оста на канала се означава от створа на Скадовските светещи знаци.

- 15 Створът на Скадовските светещи знаци (шир. 46°06' N, дълг. 32°55' O) е оборудван в западната част на порта. Створът на тези знаци води по оста на подходния канал; направлението на створа е 192—12°.

- 20 Предният знак е поставен на 40 метра от портовия басейн в западната част на порта. Знакът е бял, ажурен, с две червени полоси по краищата и червена топова фигура във вид на триъгълник.

- 25 Задният знак е поставен на 216 м от предния. Знакът е бял, ажурен, с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник.

- 30 Град Скадовск е разположен непосредствено северно от порт Скадовск. В града има болници и амбулатория. През периода на навигацията корабите на Черноморското пароходство извършват редовно пощенско-пасажерски рейсове до порт Скадовск.

- 35 Район за изхвърляне на грунт се намира западно от порт Скадовск и е ограничен с линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 46°05',50 N; дълг. 32°50',75 O;
- 2) шир. 46°05',95 N; дълг. 32°50',75 O;
- 3) шир. 46°05',95 N; дълг. 32°52',35 O;
- 4) шир. 46°05',00 N; дълг. 32° 52',80 O;
- 5) шир. 46°05',00 N; дълг. 32°52',50 O;
- 6) шир. 46°05',50 N; дълг. 32°52',25 O.

- 40 Котвено място. На идващите в порт Скадовск кораби се разрешава да застават на котва в района, ограничен с линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 46°04',1 N; дълг. 32°53',3 O;
- 2) шир. 46°05',9 N; дълг. 32°52',5 O;
- 3) шир. 46°05',8 N; дълг. 32°53',9 O;
- 4) шир. 46°04' N; дълг. 32°53',8 O.

- 45 Наставление за плаване в порт Скадовск. Корабите, идващи в порт Скадовск покрай южния бряг на остров Джарилгач, трябва да заобиколят неговата източна крайнина и да продължат на север, оставяйки вляво западната вежа и светещия

Джарилгачки южен буй, които се поставят на източната и североизточната крайнина на отмела на острова. След като се мине светещият Джарилгачки южен буй, трябва да се завие в Джарилгачкия залив и да се върви по фарватера към подходния канал на порт Скадовск. Фарватерът, водещ към подходния канал, е ограден с буй на косата Глубокая и две северни вежи.

Източната част на Каркинитския залив на изток от Джарилгачкия залив и Бакалската банка има дълбочини, помалки от 10 м, с изключение на района, разположен югоизточно от източния край на остров Джарилгач, където дълбочините са по-големи от 10 м.

Северният бряг на източната част на Каркинитския залив има протежение около 25 мили и е силно нарязан с вдаващи се в него заливи. Този бряг на места е възвишен; в него се вдават заливите Каржинский, Каланчакский и Перекопский.

На юг от Каланчакския залив се намира остров Каланчак, от който към югоизток се простира отмел. Между Каланчакския и Перекопския залив на 6 мили се издава полуостров Домузгла, от западната страна на който се издава Карабайската коса и полуостров Горкий Кут (Хорловский) с разположения на него порт Хорли, а от източната страна — косите Чурюмская и Малая. На юг от полуостров Горкий Кут се намира Чурюмската банка.

От Перекопския залив брегът по протежение 8 мили върви на юг до нос Картказак (шир. $45^{\circ}56' N$, дълг. $33^{\circ}38' O$); източно и южно от носа в материка се влива залив. От този залив до Бакалската коса на 21 мили към WSW продължава ниският, в началото нарязан южен бряг на източната част на Каркинитския залив. Покрай източната част на този участък от брега се намират островите Лебяжи. Източно от Бакалската коса се намира Бакалската бухта.

През лятото миражите в източната част на Каркинитския залив твърде много затрудняват разпознаването на брега. Най-голямо изпачаване на предметите се наблюдава на обед при безоблачно небе.

Забележими пунктове. В източната част на залива са забележими: краят на полуостров Горкий Кут с жълтите си стръмнини, които могат да се забележат от разстояние до 8 мили, църквата на бившия Сари-Булатски манастир, както и постройките на селищата.

Каланчакският отмел продължава в югоизточно направление от остров Каланчак покрай югозападния бряг на полуостров Домузгла. На места отмелът се показва на повърхността.

Банка Чурюмская с протежение 7 мили и най-малка дълбочина над нея 1 мили продължава от Каланчакския отмел на югоизток. Банката се ограда от две източни вежи и северен несветещ буй, близо до който се поставя северна вежа.

Порт Хорли е разположен на южната възвишена част на полуостров Горкий Кут, съединен с материка посредством тесен провлак. Акваторията на порта представлява четириъгълен басейн, защитен от запад с дамба. За порт Хорли води Хорловският канал.

В порта има два пристана; единият, наречен пасажерски, е разположен в западната част на басейна, а другият — в северната част. Претоварителни и плаващи средства в порта няма.

В порта могат да се получат провизии в ограничено количество; вода може да се вземе само от кладенци.

В порта се вдигат щормови сигнали.

Лоцмани. За извикване на лоцмани е необходимо предварително да се даде телеграма в порт Скадовск, откъдето лоцманът излиза към Джарилгачкия маяк за среща на кораба.

Рейдове. Районът, разположен западно от Каланчакския отмел и Чурюмската банка, се нарича външен рейд на порт Хорли; районът, разположен източно от тези опасности до прибрежния отмел с дълбочини, помалки от 5 м, се нарича вътрешен рейд на порт Хорли. На рейдовете може да се застане на котва в пределите на акваторията, отбелязани с пунктирни линии на картата.

Хорловският канал, водещ в порт Хорли, се състои от две части: морска и портова.

Морската част на канала, състояща се от две колена, преминава между Каланчакския отмел и северния край на Чурюмската банка и служи за преминаване на корабите от външния във вътрешния рейд на порт Хорли.

Западното колено има дължина 2 мили и направление 82° — 262° . То започва на 82° и на 5-7 мили от Джарилгачкия маяк и се ограда с вежи и светещия буй № 1 (шир. $46^{\circ}01' N$, дълг. $33^{\circ}12' O$), който се поставя в началото на канала на дясната му граница.

Източното колено има дължина около 2-5 кабелта и направление 98° — 278° ; то е оградено с вежи и Каланчакския светещ буй № 2 (шир. $46^{\circ}02' N$, дълг. $33^{\circ}15' O$), който се поставя на лявата граница на канала.

Дълбочината в морската част на канала е 4-8 м (1954 г.).

Портовата част на канала е прокопана в прибрежния отмел, оградащ полуостров Горкий Кут, и служи за преминаване на корабите от вътрешния рейд в басейна на порта. Тази част на канала се ограда с вежи за дясна и лява страна. По оста на канала води створ от три знака. Дължината на портовата част на канала е 2 мили; дълбочината — 5 м (1954 г.).

Створът на Хорловските знаци (шир. $46^{\circ}05' N$, дълг. $33^{\circ}18' O$) е поставен в порта Хорли; служи за влизане в порт Хорли и се състои от три знака. Видът на знаците е дървени стълбове с топови фигури във вид на триъгълници.

Направлението на створа, образуван от тези знаци, е $191\frac{1}{4}^{\circ}$ — $111\frac{1}{4}^{\circ}$.

Предупреждение. След като се мине Каланчакският светещ буй № 2 за лява страна, не трябва веднага да се ляга на първата двойка вежи на портовата част на канала, тъй като близо до канала се намира Каланчакският отмел, който се ог-
ражда със северна вежа.

Село Хорли е разположено на високия бряг северно от порта. В селото се намират управлението на капитана на порта, болницата, карантинният лекар и амбулаторията.

Село Портовое (шир. $45^{\circ}51'N$, дълг. $33^{\circ}29'O$) е разположено на ниския пясъчен бряг при нос Лебяжий. В селото се намира забележимата църква на бившия Сари-Булатски манастир. Близо до селото има малък пристан, за подхождането към който е поставен створ.

Створът на Лебяжките знаци е оборудван западно от село Портовое; направлението на створа е $295\frac{1}{2}^{\circ}$ — $115\frac{1}{2}^{\circ}$. Видът на знаците е: черни правоъгълни щитове с бяла вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници на първия знак, с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.

Район за котвена стоянка. На корабите, идващи в село Портовое, се разрешава да застават на котва в района, ограничен с линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}51'$, $1N$; дълг. $33^{\circ}25'$, $2 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}52'$, $0N$; дълг. $33^{\circ}27'$, $6 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}51'$, $6N$; дълг. $33^{\circ}29'$, $0 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}50'$, $6N$; дълг. $33^{\circ}26'$, $5 O$.

Бакалската бухта се намира на 12 мили WSW от село Портовое откъм източната страна на Бакалската коса. Бухтата е добре защитена от западни и южни ветрове; северният вятър образува в бухтата вълнение.

В бухтата водят два прохода: северен и южен. Северният проход заобикаля Бакалската банка от север и върви по-натък между тази банка и Чурюмската банка. Южният проход, който е достъпен за малки кораби, се намира на 2-7 мили северно от Бакалската коса и води през Бакалската банка.

На брега в дъното на бухтата е разположено село Стерегущий, което е причислено към порт Евпатория.

Бакалската коса се намира на 14 мили WSW от нос Лебяжий и се простира северно от брега на разстояние 4 мили. В началото си косата е широка, към север тя се стеснява. На широката част на косата се намира соленото Бакалско езеро.

Светещият Бакалски знак (шир. $45^{\circ}48'N$, дълг. $33^{\circ}10'O$) е поставен на Бакалската коса. Видът на знака е: черна четиристенна пресечена ажурна пирамида, трите страни на която имат дървени бели щитове с черна полоса по средата.

184

Створните Бакалски знаци (шир. $45^{\circ}45'N$, дълг. $33^{\circ}13'O$) са поставени до началото на Бакалската коса; направлението на створа е $353\frac{1}{2}^{\circ}$ — $173\frac{1}{2}^{\circ}$.

Видът на предния знак е: черен щит във вид на трапец с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

Видът на задния знак е: черен правоъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб.

Бакалская банка. На 10 мили северно от края на Бакалската коса се издава тесен дълъг отмел, наречен Бакалска банка. Най-малката дълбочина над него е 2 м.

Северната крайнина на банката се огражда със светещ буй, а североизточната — със западна вежа. Източната крайнина на банката е дълбока, западната — плитководна.

Светещият южен Бакалски буй (шир. $45^{\circ}58'N$, дълг. $33^{\circ}09'O$) е поставен при северния край на Бакалската банка на 128° и разстояние 4 мили от остров Джарилгач. Буят е бял, с бяла надстройка.

Южният бряг на западната част на Каркинитския залив от Бакалската коса до нос Тарханкут с протежение около 38 мили има общо направление на югозапад. С отдалечаването си от Бакалската коса към нос Прибойний брегът постепенно се издига и става каменист. Местността навътре в материка с издигането на брега също се повишава.

При Ярилгачката бухта брегът има червеникав цвят, постепенно се понижава и става беззвонкав. От Ярилгачката бухта към бухта Узкая брегът отново се издига и се състои от беззвонкави скали, пресечени с оврази. Тези скали при бухта Узкая се понижават и имат правилни очертания; след това правилността на техните очертания се нарушава, а при нос Прибойний те приемат предишния си вид. При нос Прибойний брегът има червеникав цвят.

В този участък в брега се вдават Ярилгачката бухта, бухта Узкая и Караджинската бухта. Дълбочините до брега по цялото протежение са големи.

При плаване от северозапад брегът от бухта Узкая до нос Прибойний се открива на 25 мили във вид на синкава полоса. С приближаването към брега се показват беззвонкавите отвесни скали на нос Прибойний, а след това и самият нос с червеникавия си цвят и брегът, който продължава от него и от нос Тарханкут на изток.

Скоро след това се открива маякът Тарханкутский. Нос Тарханкут се открива от близко разстояние.

Котвени места за кораби с малко газене има в Ярилгачката бухта и бухта Узкая, както и срещу селото Рибакое, намиращо се на 5 мили югозападно от Бухта Узкая.

Ярилгачката бухта, която се намира на 17 мили югозападно от Бакалската коса, се вдава в брега между нос Черний

185

- и лежащия на 2 мили югозападно от него безименен нос. Бреговете на бухтата са ниски и пясъчни. На североизточния бряг на бухтата е разположено селото Межводное. На югозападния входен нос на бухтата са запазени развалини от кули.
- 5 Дълбочините при входа на бухтата са около 12 м, към източния и северния бряг дълбочините постепенно намаляват, а към южния бряг — доста рязко. Бреговете на бухтата са обкръжени от отмели, но са чисти от опасности. За входа в бухтата са поставени светещи створни знаци.
- 10 Светещ знак (шир. $45^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}49'O$) е поставен на края на нос Черний. Видът на знака е тристенна дървена пресечена пирамида с фенер на върха. Страните на пирамидата на височина $\frac{2}{3}$ от върха са обковани с дъски с промеждутъци между тях и боядисани с бял цвят с черна вертикална полоса по средата.
- 15 На 5-3 кабелта от нос Черний по направление 200° продължава риф с най-малка дълбочина над неговия край 5-5 м.
- Створът на Ярилгачките светещи знаци (шир. $45^{\circ}34'N$, дълг. $32^{\circ}51'O$) е оборудван на източния бряг на Ярилгачката бухта; направлението на створа е $268^{\circ}/_4-88^{\circ}/_4$. Створът минава на 0-5 кабелта северно от югозападния входен нос на бухтата. Видът на створните знаци е: правоъгълни щитовете, боядисани с бял цвят с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.
- 25 Котвеното място се намира при върха на Ярилгачката бухта западно от източната вежа, ограждаща подводни камъни. Дълбочината на котвеното място е 9 м, грунтът е пясък и камък. Трябва да се има предвид, че ветровете от SW през N до NW правят това котвено място опасно.
- 30 Бухта Узкая е разположена на 4-7 мили югозападно от Ярилгачката бухта и се вдава в материка на 7 кабелта; ширината при нейния вход е около 6 кабелта. При входа в бухтата са добре забележими нейните червеникави входни скалисти носове, които могат да се разпознаят от разстояние 5 мили.
- 35 Във вътрешната част на бухтата се издават два носа, които имат еднаква височина с входните носове. С постепенното придвижване във вътрешността на бухтата бреговете й постепенно стават полегати, ниски и с отмели.
- 40 От западния входен нос на бухтата в североизточно направление на 1-7 кабелта продължава отмел със стръмни склонове. Отмелът се огражда от западна вежа. От източния входен нос на бухтата продължава отмел западно на 1-3 кабелта, който също така има стръмни склонове.
- 45 Дълбоководната част на бухтата е стеснена до 3 кабелта от отмелите, идващи от вътрешните носове; при все това за кораби с малко газене бухтата е добро убежище при ветрове от NW

през W до NO . Входът в бухтата е осигурен със створ от светещи знаци.

На брега, в дъното на бухтата, е разположено селото Черноморское.

- 5 На южния бряг на бухтата има пристан.
- При подхождане към бухта Узкая от запад от разстояние 6-7 мили се открива квадратна пресечена бяла кула на здание в село Черноморское и бяла каменна кръгла кула в точка: шир. $45^{\circ}29'N$, дълг. $32^{\circ}37'O$.
- 10 Риф. На 2 кабелта североизточно от вътрешния нос на западния бряг на бухтата се издава риф; близо до рифа се намира банка с дълбочина над нея 3-7 м.
- Створът на светещите знаци на бухта Узкая (шир. $45^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}43'O$) е оборудван на югоизточния бряг на бухтата. Видът на предния знак е пирамида с бял щит с черна вертикална полоса по средата. Видът на задния знак е: четиристенна ажурна пирамида с бял правоъгълен щит, с черна вертикална полоса по средата, на страната, обърната към морето.
- 20 Направлението на створа, образуван от тези знаци, е $311^{\circ}/_2-131^{\circ}/_2$.
- Светещият знак на бухта Узкая (шир. $45^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}42'O$) е поставен на южния бряг на бухтата близо до пристана. Видът на знака е: пирамида с бял щит, с черна вертикална полоса по средата.
- 25 Ограждащи створове. Створът на светещия знак на бухта Узкая с мелницата с червен покрив води безопасно по средата на бухтата; направлението на створа е $6^{\circ}/_4-186^{\circ}/_4$.
- Створът на светещия знак на бухта Узкая с кулата на зданието в село Черноморское, който има направление $19^{\circ}/_4-199^{\circ}/_4$ огражда края на отмела, простиращ се от източния входен нос. Най-малката дълбочина по този створ е 6-7 м.
- Котвеното място в бухтата е разположено в средната част на линията, съединяваща вътрешните носове. Корабите с газене до 5 м могат да застанат на котва южно от указаната линия. Грунтът е пясък със ситни раковини.
- 35 Караджинската бухта, бреговете на която образуват почти правилен полукръг, се намира на 12 мили югозападно от бухта Узкая и се вдава в брега на 1 мили в източно направление между носовете Прибойный и Тарханкут. Дълбочините при входа в бухтата са: 22, 23 м; към върха на бухтата те намаляват доста бързо, но равномерно. В Караджинската бухта се вижда двуетажно здание с беседка, което се намира на североизточния ѝ бряг.
- 45 При североизточния бряг на бухтата, близо до двуетажното здание, се намира малък пристан; в бухтата има още един пристан, който се използва от катери.

Вода се докарва от селото Оленовка, разположено на разстояние 5 кабелта от върха на бухтата.

Нос Прибойный (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $32^{\circ}29'O$) е северният входен нос на Караджинската бухта и западният край на Кримския полуостров. Носът е тъп; на него се издига ниска планина с червеникав цвят.

Нос Тарханкут (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) се намира на 2-6 мили южно от нос Прибойный и е южният входен нос на Караджинската бухта. Носът е каменист и нисък; на него е поставен маяк.

От нос Тарханкут по направление 292° и на разстояние 1 миля продължава камениста полоса, която се ограда с две източни вежи. Пеленгът от 9° към най-високата стръмна част на нос Прибойный преминава по западната граница на горната камениста полоса.

Нос Тарханкут с маяк, пеленг 29° , разстояние 1 миля

Нос Тарханкут с маяк, пеленг 334° , разстояние 1 миля

Нос Тарханкут с маяк, пеленг 1° , разстояние 2 каб.

Тарханкутският маяк (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) е поставен на нос Тарханкут. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула, заградена с каменна ограда.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка. При неизправност на сирената сигналите за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаяк — намира се при маяка.

Котвени места. Удобно котвено място при ветрове от N до SO се намира при върха на Караджинската бухта близо до северния бряг на дълбочини от 10 до 14 м; грунът е пясък. През зимата тази бухта е особено удобна за прикритие от източните шормове.

Другото котвено място се намира на 1 миля южно от нос Тарханкут на дълбочини 33—34 м; грунът е тина.

От Каркинитския залив до нос Херсонес

От Каркинитския залив до нос Евпаторийский брегът се простира на 35 мили към OSO , а от нос Евпаторийский — на 6 мили към ONO . След това той постепенно завива на юг до носа Лукул, образувайки Каламитския залив. От този залив брегът продължава почти 13 мили на юг до Севастополската бухта и след това — югозападно на 6 мили до нос Херсонес.

От Каркинитския залив до средната част на Каламитския залив брегът в началото си е възвишен и стръмен, а след това нисък; по-нататък той се издига и до Севастополската бухта има предимно висок и стръмен характер.

Брегът в прибрежната си част е дълбок; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 1 миля. Далече от брега, освен в района на Каламитския залив, не са открити опасности.

При този бряг няма места за котвена стоянка, защитени от втрове, духащи откъм море. Изключение прави Севастополската бухта, където корабите могат да се прикрият от всички ветрове.

Забранени за плаване райони. Близо до описвания участък от брега има няколко забранени за плаване райони, границите на които са показани на картата.

От Каркинитския залив до Каламитския залив брегът има общо направление OSO . В началото си по протежение 7-5 мили до нос Урет брегът е възвишен, като остава такъв до село Лазурное; след това брегът постепенно се понижава, ставайки пясъчен и нисък. На 13 мили източно от нос Урет се намира езерото Донузлав, отделено от морето с тясна пясъчна коса. Този участък от брега в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности. 10-метровата изобата в западната част на участъка е отдалечена от брега на 5 кабелта, а в източната част — на разстояние до 1 миля.

По този слабоабележим бряг има само няколко пункта, които сравнително лесно могат да се разпознаят от море. Към тези пунктове се отнасят: селото Родники, разположено на височината на 6 мили североизточно от нос Урет; селото Октябрское, намиращо се на 11-5 мили на ONO от същия нос, и селото Озеровка, разположено на северния бряг на езерото Донузлав, което се вижда през пясъчната коса, отделяща езерото от морето; когато косата не е видима, селото Озеровка изглежда разположено на брега на залива. По брега има няколко знака.

Нос Урет (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $32^{\circ}41'O$) се намира на 8 мили източно от нос Тарханкут. Брегът на носа е висок, стръмен и обкръжен с тесен отел с дълбочини, по-малки от 10 м. Носът може да се разпознае по разположеното на него село Морская. На NNO от носа има малка бухта, защитена от северни

Вода се докарва от селото Оленовка, разположено на разстояние 5 кабелта от върха на бухтата.

Нос Прибойный (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $32^{\circ}29'O$) е северният входен нос на Караджинската бухта и западният край на Кримския полуостров. Носът е тъп; на него се издига ниска планина с червеникав цвят.

Нос Тарханкут (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) се намира на 2-6 мили южно от нос Прибойный и е южният входен нос на Караджинската бухта. Носът е каменист и нисък; на него е поставен маяк.

От нос Тарханкут по направление 292° и на разстояние 1 миля продължава камениста полоса, която се ограда с две източни вежи. Пеленгът от 9° към най-високата стръмна част на нос Прибойный преминава по западната граница на горната камениста полоса.

Нос Тарханкут с маяк, пеленг 29° , разстояние 1 миля

Нос Тарханкут с маяк, пеленг 334° , разстояние 1 миля

Нос Тарханкут с маяк, пеленг 1° , разстояние 2 каб.

Тарханкутският маяк (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $32^{\circ}30'O$) е поставен на нос Тарханкут. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула, заградена с каменна ограда.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка. При неизправност на сирената сигналите за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаяк — намира се при маяка.

Котвени места. Удобно котвено място при ветрове от N до SO се намира при върха на Караджинската бухта близо до северния бряг на дълбочини от 10 до 14 м; грунът е пясък. През зимата тази бухта е особено удобна за прикритие от източните щормове.

Другото котвено място се намира на 1 миля южно от нос Тарханкут на дълбочини 33—34 м; грунът е тина.

188

От Каркинитския залив до нос Херсонес

От Каркинитския залив до нос Евпаторийский брегът се простира на 35 мили към OSO , а от нос Евпаторийский — на 6 мили към ONO . След това той постепенно завива на юг до носа Лукул, образувайки Каламитския залив. От този залив брегът продължава почти 13 мили на юг до Севастополската бухта и след това — югозападно на 6 мили до нос Херсонес.

От Каркинитския залив до средната част на Каламитския залив брегът в началото си е възвишен и стръмен, а след това нисък; по-нататък той се издига и до Севастополската бухта има предимно висок и стръмен характер.

Брегът в прибрежната си част е дълбок; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 1 миля. Далече от брега, освен в района на Каламитския залив, не са открити опасности.

При този бряг няма места за котвена стоянка, защитени от ветровете, духащи откъм море. Изключение прави Севастополската бухта, където корабите могат да се прикрият от всички ветрове.

Забранени за плаване райони. Близо до описвания участък от брега има няколко забранени за плаване райони, границите на които са показани на картата.

От Каркинитския залив до Каламитския залив брегът има общо направление OSO . В началото си по протежение 7-5 мили до нос Урет брегът е възвишен, като остава такъв до село Лазурное; след това брегът постепенно се понижава, ставайки пясъчен и нисък. На 13 мили източно от нос Урет се намира езерото Донузлав, отделено от морето с тясна пясъчна коса. Този участък от брега в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности. 10-метровата изобата в западната част на участъка е отдалечена от брега на 5 кабелта, а в източната част — на разстояние до 1 миля.

По този слабозабележим бряг има само няколко пункта, които сравнително лесно могат да се разпознаят от море. Към тези пунктове се отнасят: селото Родники, разположено на височината на 6 мили североизточно от нос Урет; селото Октябрское, намиращо се на 11-5 мили на ONO от същия нос, и селото Озеровка, разположено на северния бряг на езерото Донузлав, което се вижда през пясъчната коса, отделяща езерото от морето; когато косата не е видима, селото Озеровка изглежда разположено на брега на залива. По брега има няколко знака.

Нос Урет (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $32^{\circ}41'O$) се намира на 8 мили източно от нос Тарханкут. Брегът на носа е висок, стръмен и обкръжен с тесен отмел с дълбочини, по-малки от 10 м. Носът може да се разпознае по разположеното на него село Морская. На NNO от носа има малка бухта, защитена от северни

189

и северозападни ветрове. Рибарите наричат тази бухта „Пристан-убежище“.

- Подводно препятствие с дълбочина над него 15 м се намира на 1-3 мили южно от нос Урет. Положението на подводното препятствие е съмнително.

Банка с най-малка дълбочина над нея 18 м се намира на 2-9 мили югоизточно от нос Урет.

- Светещият знак Поповка (шир. 45°18'N, дълг. 33°02'O) е поставен на 15-5 мили източно от нос Урет до село Поповка. Видът на знака е черна ажурна пресечена четиристенна металическа пирамида с бял щит с черна вертикална полоса по средата.

- Каламитският залив се вдава на 7 мили в западния бряг на Кримския полуостров между нос Евпаторийский и намиращия се на 22 мили SSO от него нос Лукул. В северния бряг на залива се вдава Евпаторийската бухта, на брега на която е разположен портовият град Евпатория. Ширината при входа на бухтата е 1-7 мили. На северния бряг на залива е разположено езерото Майнакское. От Евпаторийската бухта равният бряг продължава 24 мили под формата на плавна дъга с общо направление на юг. Северната част на източния бряг е пясъчна и ниска, а южната част — стръмна, с червеникав цвят и пресечена от две долини. По северната долина протича реката Булганак. На 3-6 мили южно от устието на река Булганак в морето се влива реката Алма. В южния бряг на залива се вдава малка бухта, която е защитена от всички ветрове с изключение на северозападните.

- Дълбочините в залива по линията, съединяваща входните носове, са около 30 м, а по-нататък по направление на източния бряг на залива на разстояние от него около 3 мили дълбочините равномерно се намаляват. На 3—3.5 мили от този бряг покрай неговата средна част се простира полоса от подводни камъни с дълбочини над нея от 9 до 12 м. Зад полосата към брега дълбочините отново равномерно се намаляват, но тук се намират отделни банки на три групи в пределите до 1-7 мили от брега.

- По бреговете на Каламитския залив са разположени езера, отделени от морето с пясъчни коси. Най-големите от тях са: езерото Сасик (Евпаторийское) на североизточния бряг на залива, езерото Сакское — до селото Саки, и езерата Кизил-Яр и Чайка, намиращи се на юг от Сакското езеро.

- Забележими пунктове:** повечето от отличителните пунктове, видими от море, се намират в град Евпатория. Най-забележими са: църквата със сивото кубе, стояща на брега на залива, джамията с купол, намираща се, до църквата, кубето с камбанарията на църквата и постройките, разположени североизточно от маяк Евпаторийский. По източния бряг са забележими селищата Саки, Николаевка и Береговое.

Котвени места. В Каламитския залив може да се застане на котва при северния, източния и южния бряг. Трябва да се има предвид, че незащитеността на тези котвени места от югозападни и западни ветрове и наличието на полоса от подводни камъни и банки прави котвената стоянка в залива опасна.

- Нос Евпаторийский** се намира на 28 мили OSO от нос Урет и се явява северният входен нос на Каламитския залив. Носът е широк, нисък и ограден с риф. На носа се издигат пясъчни хълмове.

- Евпаторийският маяк (шир. 45°09'N, дълг. 33°16'O) е поставен на нос Евпаторийский. Видът на маяка е бяла цилиндрическа кула.

- Евпаторийският риф се издава от нос Евпаторийский югозападно на 2-2 мили и южно — на 1 мили; на изток рифът се простира до нос Карантинный, ограждайки северния бряг на залива. Дълбочината над отделните камъни на рифа е 3 м.

- Рифът се огражда със северния светещ буй на Евпаторийския нос (шир. 45°08'N, дълг. 33°16'O), който се поставя при южния край на рифа, и със северната вежа, намираща се югозападно от Евпаторийския нос. Буйът е червен, с червена надстройка.

- Потънали кораби. Потънал кораб с дълбочина над него 1-5 м е открит на 2-2 мили южно от нос Евпаторийский. Корабът се огражда със светещ зелен буй и зелена вежа с шар, които се поставят над кораба. Друг потънал кораб е открит на 5 кабелта южно от първия. Трети потънал кораб, положението на който е съмнително, лежи на 4-8 мили югоизточно от нос Евпаторийский.

- Подводно препятствие е открито на 114° и разстояние 3 мили от нос Евпаторийский.

- Банка с дълбочина над нея 2-5 м се намира на 2-5 мили ONO от нос Евпаторийский и на разстояние 4 кабелта от брега.

- Порт Евпатория** е разположен на северния бряг на Каламитския залив в Евпаторийската бухта. Портът има открит евпаторийски рейд, който заема цялата Евпаторийска бухта. Дълбочината в рейда е по-малка от 10 м и равномерно се намалява към брега на бухтата, при което към Карантинния нос намаляването на дълбочините върви бързо.

- В източната част на рейда до брега лежат потънали кораби с частите си над водата; положението им е показано на картата.

- В порта има пристан, но товарителните работи се извършват на рейда.

- Трябва да се има предвид, че котвената стоянка и извършването на товарителни работи при силни ветрове поради незащитеността на рейда са крайно затруднени.

- Град Евпатория се доближава до порта от север и е курорт с прекрасни санаториуми. В града могат да се получат провизии в достатъчно количество.

С корабите на Черноморското параходство се поддържа редовно съобщение с портовете на Черно море.

Нос Карантинний се намира на 4-6 мили *ONO* от нос Евпаторийский и е западен входен нос на Евпаторийската бухта. Носът е нисък и пясъчлив. Поради непрекъснатото струпуване на пясъчни наноси при крайнината на носа същият постепенно се премества към морето.

На 1 кабелт северно от нос Карантинний се намира пристан.

Светещият знак Карантинний (шир. 45°11'N, дълг. 33°23'O) е поставен на нос Карантинний. Знакът е червен, ажурен, четиристенен, металически, с площадка за фенер на върха. Страната на знака, обърната на юг, в горната си част е обкована с бели дъски с промеждутъци с черна вертикална полоса по средата.

Огънят на светещия знак е трудно различим на фона на светлините на град Евпатория.

Сигнали за мъгла се подават с камбана, поставена при светещия знак.

Щормови сигнали се вдигат на мачтата, поставена на карантинния нос близо до светещия знак.

Потънал кораб (шир. 45°10'N, дълг. 33°24'O) с дълбочина над него 3 м лежи на 1-7 мили *SSO* от светещия Карантинен знак. Корабът се огражда със светещ зелен буй с вежа.

Потънал кораб с дълбочина над него 1 м лежи на 1-5 кабелта североизточно от Карантинния светещ знак. Корабът се огражда със зелена вежа с шар.

Потънал кораб с показващи се части над водата при вятър от североизточни направления лежи северозападно на 0-9 кабелта от огъня на Евпаторийския порт.

Огън (шир. 45°11'N, дълг. 33°23'O) е поставен на края на пристана на порта на 1 кабелт северно от нос Карантинен. Видът на установката е: дървено съоръжение с бели щитове с черна полоса.

Спасителна станция се намира на западния бряг на Евпаторийската бухта.

Котвени места. Котвеното място се намира в Евпаторийския рейд на 112° от Карантинния нос на дълбочини около 10 м и в района на светещия буй на котвеното място. Корабите с малко газене могат да застанат на котва близо до град Евпатория, североизточно от Карантинния нос на дълбочини около 5 м. Грунтът на котвените места е пясък и раковини.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

Извадки от задължителното постановление за Евпаторийския морски търговски порт и причислените пунктове Черноморско, Мисхолово, Стерегущее, Портново и Сакм, 1953 г.)

- 5 1. Корабите, влизащи в порта от изгрев до залез слънце, са задължени да носят държавния флаг.
2. Влизането и излизането от порта се допуска за кораби с газене, оставащо под кила не по-малко от фут при ниска вода.
3. Корабите, влизащи в порта, са задължени да отстъпват път на корабите, излизащи от порта.
4. Корабите, влизащи в порта и излизащи от него, приближавайки се към изходната част на порта, са задължени своевременно да предупреждават за това с едно продължително изсвирване за избягване сблъсквания с други кораби.
5. Пристигналите в порта кораби заемат стойнищни места по указание на управлението на порта. Администрацията на кораба или агентството на параходството са задължени незабавно, но не по-късно от 6 часа от момента на пристигането, да заявят за пристигането си на капитана на порта, представяйки необходимите документи: корабен патент, удостоверение за годност за плаване, екипажен списък и дипломите (свидетелствата) за правоспособност на администрацията.
6. Корабите на задграничното плаване, на големия каботаж (корабите, плаващи между отечествените портове на различните морета) и пасажерските кораби при подхождане към порта са задължени да вдигат карантинния флаг и позивните.
7. След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на кораба той се швартова на причала съгласно указанията на управлението на порта.
8. С представянето си на администрацията по случай пристигането капитанът на кораба съобщава на управлението на порта в писмена форма за случаите и произшествията с кораба, станали в море, както и за липса и неадекватност на навигационното ограждане, а пасажерските кораби освен това представят извадки от книгата за жалби.
9. На корабите, пристигнали от чужбина, до получаване на свободна практика се забранява да имат съобщение с брега.
10. Без специално разрешение на капитана на порта се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейд.
11. На буксирите се забранява да оставят баржи и други плаващи единици на котва във вътрешния рейд.
12. За получаване разрешение за заминаване в море капитаните на корабите своевременно до заминаването представят на капитана на порта заявления за заминаване и всички установени за тази цел документи, а именно:
  - а) свидетелство за право на плаване под морския търговски флаг на СССР (корабен патент);
  - б) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР;
  - в) мерително свидетелство;
  - г) екипажен списък (с грф);
  - д) корабно свидетелство;
  - е) международно свидетелство за товарната марка;
  - ж) свидетелство за радиоустановката;
  - з) санитарно свидетелство;
  - и) пасажерско свидетелство за корабите, извършващи пасажерски рейсове в пределите на Черно и Азовско море;
  - к) дипломи на командния състав (свидетелства за правоспособност).
13. Освен това за корабите на задграничното океанско и морско плаване:
  - л) свидетелство за радиотелеграфната сигурност;
  - м) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби от задграничното и далечното плаване;

н) разрешение на пожарната охрана за излизане на кораба в море;
о) свидетелство за спасителните средства, свидетелство за електро-оборудването.

За пасажерските кораби и корабите от задграничното плаване — свидетелство за размагнитването;
р) за всички кораби на СССР е необходимо да се представят дипломите на администрацията на кораба.

13. За несъстоятелното се в определеното време заминаване капитаните на корабите съобщават на капитана на порта причините за задръжката на заминаването в писмен вид.

Взетото решение за заминаване е в сила в течение на едно денонощие от момента на оформяване на заминаването.

16. Забранява се излизането на корабите от порта:
а) ако броят на пасажерите на кораба презишава броя, указан в неговото пасажерско свидетелство;

б) ако товарната марка е потопена повече от предела;
в) когато е налице крен на кораба, по-голям от 8°;
г) при водотеч на корпуса на кораба;

д) когато е налице диферент на кораба на носа;
е) при липса на съответни по качество и количество трюмни брезенти;
ж) ако товарите са закрепени недостатъчно или съвсем не са закрепени;

з) при наличие на борда на товарния кораб семейства на екипажа без разрешението на началника на съответното параводство;

и) при затрупване на палубата измерителните тръби и пожарните шлангове с тежести;
к) ако корабът, превозващ зърнени товари, не е оборудван в съответствие с правилата за превозване на зърнени храни;

л) ако опасните товари са натоварени с нарушение на правилата за тяхното превозване;

м) ако екипажът на кораба не е окомплектуван с корабен състав в съответствие с изискванията на Кодекса на търговското мореплаване (КТМ).
Капитанът на всеки заминаващ кораб е длъжен не по-късно от 12 часа преди заминаването да подаде в инспекцията на портовия надзор заявление за заминаване. При непосредствено подаване на заявление за заминаване капитанът на кораба носи отговорност за възможната задръжка при оформяване на заминаването.

18. При изменение на състава на екипажа в екипажния списък до заминаването капитанът на кораба е длъжен незабавно да уведоми за това писмено капитана на порта.

21. Всички кораби с малко газене през време на движението им по подходните канали на порта са задължени своевременно да отстъпят път на дълбоко газещите кораби и въобще да съобразяват своите действия така, че да не пречат на непрекъснатото следване на дълбоко газещите кораби.

21а. Дълбоко газещите кораби при среща с други кораби намаляват хода до малък, придържат се към страната на фарватера, намираща се от десния борт на своя кораб, и се разминават с левите бордове по общите правила за предпазване съдовете от сблъскване в море.

23. Корабите, преминаващи покрай стоящите на котва или ошвартовани кораби, са длъжни да пътуват с най-малък ход. Забранява се на корабите, плыващи по канала, да се нагонват един друг.

24. Движението на корабите в оградените води на порта се извършва с такъв ход, че да не се причинят от произвежданото вълнение повреди, загуби или затруднения на корабите, лодките, плавателните средства и т. н., стоящи на причалите, на рейда и намиращи се в движение, а също така на работещите с водолази и пр.

26. Корабите през време на движението си и при тяхната буксировка във водите на порта са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.

194

27. Забранява се на корабите през време на движението им във водите на порта да имат котва, спусната във вода, а също така да влечат по дното спусната котва.

28. Забранява се на корабите, стоящи до причалите на кейовите стени, да работят с гребните си винтове. Последното може да бъде разрешено от управлението на порта, при условие че разстоянието от гребните винлове до причала не е по-малко от 20 м при проба на машините на най-малък ход.

31. Забранява се на корабите да отдават котви на фарватера.

35. Швартоването на корабите към причала се извършва само с решение и по указание на порта.

39. Всеки кораб, стоящ в порта и намиращ се в състояние на работна готовност, трябва да има в пълна изправност всичките си спасителни и противопожарни средства както за оказване помощ на себе си, така и за даване помощ на нуждаещите се от такава кораби и брегови съоръжения.

На всеки кораб трябва да се намира такъв брой екипаж, който да е в състояние да осигури придвижването на кораба при първото поискване от портнадзора и пожарната вахта.

40. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорност на капитана да подава тревожни сигнали с корабните свирки или с камбана и да оказва помощ при гасене на пожара с всички възможни средства.

44. Всички стоящи на причалите кораби трябва да имат на швартовните си предпазители против плъхове.

48. Нито един кораб няма право да изменя мястото на стоянката си в порта без разрешение на управлението на порта.

49. Подкождането и швартоването на каквито и да са плаващи единици към корабите от задграничното плаване без особено за това разрешение се забранява.

51. Всеки ошвартован на причала кораб трябва да има под кила си достатъчно вода, за да има възможност да стои свободно на причала и при необходимост да бъде преместен на друг причал. Капитанът на кораба води наблюдението за газенето при приемане на товар от кораб, стоящ на причала.

56. На капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби се вменява в дълг своевременно до пристигането си към Евпаторийския маяк, но не по-близо от 10 мили до порта, да изпомпнат натрупалите се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюма на машинното и качтарното отделение и наливните цистерни и още преди пристигането в порта да се извърши тяхното промиване с вода до надлежното състояние.

60. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на управлението на порта за всички Происшествия и аварийни заболявания на кораба за премежребиването му във водите на порта.

63. За всички случаи на аварии, пожари, Происшествия и несчастни случаи в море и в пределите на водите на порта и за повредите, причинени на портовите съоръжения, капитаните на корабите подават незабавно на капитана на порта писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства за аварията или пожарите и несчастните случаи.

64. Корабите, стоящи в порта на швартови или на котва с отдадени швартови въжета или котва през корабоплавателната част на акваторията на порта, са длъжни денем да окачват на тях червен флаг, а нощем — червен фенер, означаващи, че в тази част на акваторията на порта е забранено плаването на всички кораби.

66. Използването на корабните шлюпки се разрешава само за служебни цели. Използването им за ловене на риба и за рязкодки се забранява.

98. Натоварването на корабите се допуска до пределите на товарната марка. При претоварване свръх нормите на товарната марка излизането от натоварения товар подлежи на разтоварване до излизане на кораба в море за сметка на кораба.

100. Корабите с взривни товари преди влизането в порта застават на котва във въздушния рейд. Капитаните на корабите незабавно уведомяват

195

управлението на порта за наличието на такива товари и очакват указания за мястото на причала и времето на швартоването и разтоварването.

- Светещият знак Кизил-Яр (шир. 45°03'N, дълг. 33°35'O) е поставен на 14-5 мили югоизточно от Евпаторийския нос. Видът на знака е: бял двустранен щит на пирамида с черна вертикална полоса по средата.

- Опасности. Южно от светещия знак Кизил-Яр брегът е окръжен от каменист отмел, простиращ се на разстояние не повече от 1 миля. Мористото от този отмел се срещат банки, които се намират покрай него в три групи на разстояние не повече от 1-7 мили от брега.

- Първата група на каменистите банки се намира срещу светещия знак Кизил-Яр. Дълбочината над него е от 8 до 11 м; грунът е камък и глина.

- Втората група на банките с дълбочини над тях от 3-7 до 7-3 м се намира близо до носа, издаващ се северно от село Николаевка, на 4-4 мили южно от светещия знак Кизил-Яр. Грунът е пясък с примес от твърда глина.

- Третата група на банките се намира между устието на река Булганак и намиращата се на 1 миля южно от него долина Курджелга. Дълбочините над банката са от 8 до 10 м.

- Полоса от подводни камъни започва на 2-5 мили южно от Карантинния нос и продължава успоредно на източния бряг на Каламитския залив до паралела на 45° северна широта на разстояние 3—3-5 мили от брега. Между каменната полоса и брега има проход с дълбочини, по-големи от 10 м.

- В северната част на залива до паралела на село Саки каменната полоса се очертава слабо, понеже нейните дълбочини се отличават малко от окръжаващите; грунът е камък и раковини. Много рязко полосата се отделя в по-нататъшното си протежение на югоизток до паралела 45°05' северна широта. В тази част най-малката дълбочина над каменната полоса е 11 м; грунът е камък. По-нататък продължава най-релефно очертаващата се част на полосата с дълбочина 10 м и ширина не повече от 0-5 кабелт. Южната част на каменната полоса се отделя с дълбоководен проход и представлява редица каменисти банки с най-малка дълбочина над тях 9 м. Тази част на полосата се намира на 3-5 мили от брега.

- По цялото си протежение западната страна на каменната полоса е по-дълбока, особено в своята средна част.

- Нос Лукул (шир. 44°50'N, дълг. 33°33'O) се намира на 22 мили SSO от Евпаторийския нос и се явява южен входен нос на Каламитския залив. Той е възвишен, стръмен и забележим по червеникавия цвят на своите брегове, които са подложени на разрушение. Носът е окръжен с отмел с дълбочини 10 м, който се простира на разстояние до 7 кабелта от него. По отмела и мористото от него на разстояние до 1 миля от брега се срещат отделни камъни.

196

Светещият знак Лукулски (шир. 44°50'N, дълг. 33°33'O) е поставен на носа Лукул. Знакът е червен, ажурен, с бял правоъгълен щит, с черна вертикална полоса по средата.

- До светещия знак е поставена мачта.

- От Каламитския залив до нос Херсонес брегът в началото си се простира почти 13 мили на юг до Севастополската бухта, след това завива на югозапад и продължава на 6 мили до нос Херсонес. От нос Лукул до Севастополската бухта брегът е висок, обривист, с червеникав цвят и слабо нарязан. Тук се вливат в морето реките Кача и Белбек. По-нататък до нос Херсонес брегът е силно нарязан от вдаващите се в него бухти, които са открити за северните ветрове.

- По цялото си протежение брегът е окръжен с каменист отмел с дълбочини над него, по-малки от 10 м. Мористото от 10-метровата изобата покрай брега, особено при входните носове на бухтите, се срещат много камъни и банки; на места камъните образуват продълговати полоси. Отмелът и камъните се ограждат с няколко източни вежи.

- Потънали кораби. Няколко потънали кораба лежат до брега. Положението им е показано на картата.

- Нос Маргопуло се намира на 3 мили южно от нос Лукул. Носът е висок и незначително се издава от брега. Носът е окръжен с отмел, простиращ се до 1 миля от брега. На юг от носа мористото от отмела се намират банки. При западния край на отмела западно от нос Маргопуло се поставя източна вежа. Южно от нос Маргопуло е разположено селото Кача, сред постройките на което се вижда кула.

- Светещият знак Маргопуло (шир. 44°47'N, дълг. 33°32'O) е поставен на нос Маргопуло. Видът на знака е: бял двустранен щит с черна вертикална полоса на всяка страна.

- Река Кача, вливаща се в морето на 4 мили южно от нос Маргопуло, се разпознава по белия насип, намиращ се южно от нейното устие. Насипът има вид на широк триъгълник. Реката може също така да се разпознае по зданието с червен покрив, разположено на десния ѝ бряг.

- В района на реката има каменист отмел, който е ограден с източна вежа, поставена на 1-2 мили северозападно от устието на река Кача.

- Светещият знак Любимовка (шир. 44°42'N, дълг. 33°33'O) е поставен южно от устието на река Кача. Видът на знака е: тристенна пирамида с бял правоъгълен щит с черна полоса по средата.

- Река Белбек се влива в морето на 4 мили южно от устието на река Кача. Устието на река Белбек може да се разпознае по голямата градина, която се намира около него.

- От устието на реката се простира отмел, който се огражда с източна вежа.

197

Потънали кораби са открити на 6 кабелта западно от устието на река Белбек. Положението на тия два кораба е показано на картата.

- 5 Район за изхвърляне на грунт е разположен до брега южно от устието на река Белбек. Границите на района са показани на картата с пунктирани линии.

- 10 **Севастополската бухта** се вдава в брега в източно направление приблизително на 4 мили непосредствено южно от нос Константиновский. Във върха на бухтата се влива река Черна, протичаща по Инкерманското дефиле. От двата бряга на бухтата се издават носове, между които са разположени бухти; най-голяма от тях е Южната бухта. От носовете на вътрешните бухти на 0-5—2 кабелта се простират рифове; част от тях е оградена с буи и вежи.

- 15 При подхождане към Севастополската бухта от запад първо се открива планината Чатир-Даг, която се намира на югоизточния бряг на Кримския полуостров, след това самият бряг, а по-нататък почти отвесният нос Айя. Херсонският маяк и град Севастопол са разположени по южния бряг на бухтата. При подхождане към бухтата от север се виждат голямата четиристенна пирамида на братското гробище и разрушеният Херсонски музей.

Севастополската бухта е добре прикрита от всички ветрове с изключение на западните.

- 25 **Створът на Инкерманските маяци** е поставен източно от върха на Севастополската бухта и служи за влизане в бухтата; направлението на створа е $274\frac{1}{2}^{\circ}$ — $94\frac{1}{2}^{\circ}$.

- 30 **Предният маяк** (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}35'O$) е поставен на скалата в селото Инкерман. Видът на маяка е бяло четиристенно каменно здание.

Задният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}38'O$) е поставен на Мекензиевите възвишения на 1-7 мили от предния. Видът на маяка е: бяло четиристенно каменно здание с осмостенна кула.

- 35 **Нос Константиновский** (шир. $44^{\circ}38'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се намира на 12-7 мили южно от нос Лукул и се явява северен входен нос на Севастополската бухта. Носът има два края. На южния край се намира бившата Константиновска батарея и щормосигналната мачта, на която се вдигат щормовите сигнали.

- 40 На 5 кабелта западно от носа се простира риф, западната страна на който се огражда със светещия Константиновски източен буй; до буя се поставя източна вежа.

Огън (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) е поставен на нос Константиновский. Видът на установката е: бяла четиристенна каменна пирамида на бившата Константиновска батарея.

- 45 **Светещият Севастополски входен буй** за лява страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 2 кабелта южно от нос Константиновский на лявата страна на входа на бухтата. Буйт е червен, с червена надстройка.

198

Светещият Севастополски входен буй за дясна страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 3 кабелта южно от нос Константиновский на дясната страна на входа на бухтата. Буйт е черен, с черна надстройка.

- 5 **Светещият буй на бухта Матюшенко** — северен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на 5 кабелта източно от южния край на нос Константиновский. Буйт е червен, с червена надстройка.

- 10 **Светещият знак Павловски** (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$) е поставен на източната страна на входа на Южната бухта. Знакът е бял металически ажурен.

- 15 **Светещият буй Павловски** — източен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на източната страна на входа в Южната бухта. Буйт е боядисан с черни и бели хоризонтални полоси и има черно-бяла надстройка.

- 20 **Створът на светещите знаци на Нефтяния гаван** служи за влизане в Нефтяния гаван; направлението на створа е $283\frac{1}{2}^{\circ}$ — $103\frac{1}{2}^{\circ}$. Створните знаци са поставени при върха на Севастополската бухта. Видът на знаците е: бели правоъгълни щитове с черна вертикална полоса по средата.

- 25 **Огньовете на Нефтяния гаван**. На южния и северния мол на гавана е поставен по един огън. Видът на установките е: на южния огън — ажурна четиристенна конструкция, на северния огън — два стълба, съединени напречно с бял щит с черна полоса по средата.

Потънали кораби. Няколко потънали кораба лежат при входа на Севастополската бухта. Положението им е показано на картата.

ПРАВИЛА ЗА ВЛИЗАНЕТО И ИЗЛИЗАНЕТО ОТ СЕВАСТОПОЛ НА КОРАБИТЕ ОТ ГРАЖДАНСКИТЕ МИНИСТЕРСТВА НА СССР

За влизане и излизане от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР от 20 май 1951 г. са въведени следните правила:

- 35 1. Влизането и излизането от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР, освен корабите, които се базират постоянно в Севастопол и Балаклава, се извършва само с разрешение на щаба на Черноморския флот.

- 40 Управленията на параходствата, портовете, организациите-корабопритежатели или непосредствено капитаните на корабите са задължени чрез военно-морските коменданти на отправните портове или чрез старшите военно-морски началници на тези портове не по-късно от 12 часа до влизането на кораба в Севастопол да издействуват разрешение за прехода от щаба на Черноморския флот, указвайки в заявката името на кораба, маршрута на прехода, целта на прехода, ориентировъчното време на под-

199

Потънали кораби са открити на 6 кабелта западно от устието на река Белбек. Положението на тия два кораба е показано на картата.

- 5 Район за изхвърляне на грунт е разположен до брега южно от устието на река Белбек. Границите на района са показани на картата с пунктирани линии.

- 10 **Севастополската бухта** се вдава в брега в източно направление приблизително на 4 мили непосредствено южно от нос Константиновский. Във върха на бухтата се влива река Черна, протичаща по Инкерманското дефиле. От двата бряга на бухтата се издават носове, между които са разположени бухти; най-голяма от тях е Южната бухта. От носовите на вътрешните бухти на 0.5—2 кабелта се простират рифове; част от тях е оградена с буи и вежи.

- 15 При подхождане към Севастополската бухта от запад първо се открива планината Чатир-Даг, която се намира на югоизточния бряг на Кримския полуостров, след това самият бряг, а по-нататък почти отвесният нос Айя. Херсонският маяк и град Севастопол са разположени по южния бряг на бухтата. При подхождане към бухтата от север се виждат голямата четиристенна пирамида на братското гробище и разрушеният Херсонски музей.

Севастополската бухта е добре прикрита от всички ветрове с изключение на западните.

- 25 Створът на Инкерманските маяци е поставен източно от върха на Севастополската бухта и служи за влизане в бухтата; направлението на створа е $274\frac{1}{2}$ — $94\frac{1}{2}$.

Предният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}35'O$) е поставен на скалата в селото Инкерман. Видът на маяка е бяло четиристенно каменно здание.

- 30 Задният маяк (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}38'O$) е поставен на Мекензиевите възвишения на 1.7 мили от предния. Видът на маяка е: бяло четиристенно каменно здание с осмостенна кула.

- 35 Нос Константиновский (шир. $44^{\circ}38'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се намира на 12.7 мили южно от нос Лукул и се явява северен входен нос на Севастополската бухта. Носът има два края. На южния край се намира бившата Константиновска батарея и щормосигналната мачта, на която се вдигат щормовите сигнали.

- 40 На 5 кабелта западно от носа се простира риф, западната страна на който се огражда със светещия Константиновски източен буй; до буйа се поставя източна вежа.

Огън (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) е поставен на нос Константиновский. Видът на установката е: бяла четиристенна каменна пирамида на бившата Константиновска батарея.

- 45 Светещият Севастополски входен буй за лява страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 2 кабелта южно от нос Константиновский на лявата страна на входа на бухтата. Буй е червен, с червена надстройка.

Светещият Севастополски входен буй за дясна страна (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}31'O$) се поставя на 3 кабелта южно от нос Константиновский на дясната страна на входа на бухтата. Буй е черен, с черна надстройка.

- 5 Светещият буй на бухта Матюшенко — северен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на 5 кабелта източно от южния край на нос Константиновский. Буй е червен, с червена надстройка.

- 10 Светещият знак Павловски (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$) е поставен на източната страна на входа на Южната бухта. Знакът е бял металически ажурен.

- 15 Светещият буй Павловски — източен (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}32'O$), се поставя на източната страна на входа в Южната бухта. Буй е боядисан с черни и бели хоризонтални полоси и има черно-бяла надстройка.

Створът на светещите знаци на Нефтяния гаван служи за влизане в Нефтяния гаван; направлението на створа е $283\frac{1}{2}$ — $103\frac{1}{2}$. Створните знаци са поставени при върха на Севастополската бухта. Видът на знаците е: бели правоъгълни щитове с черна вертикална полоса по средата.

- 20 Огньовете на Нефтяния гаван. На южния и северния мол на гавана е поставен по един огън. Видът на установките е: на южния огън — ажурна четиристенна конструкция, на северния огън — два стълба, съединени напречно с бял щит с черна полоса по средата.

Потънали кораби. Няколко потънали кораба лежат при входа на Севастополската бухта. Положението им е показано на картата.

ПРАВИЛА ЗА ВЛИЗАНЕТО И ИЗЛИЗАНЕТО ОТ СЕВАСТОПОЛ НА КОРАБИТЕ ОТ ГРАЖДАНСКИТЕ МИНИСТЕРСТВА НА СССР

За влизане и излизане от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР от 20 май 1951 г. са въведени следните правила:

- 35 1. Влизането и излизането от Севастопол на корабите от гражданските министерства на СССР, освен корабите, които се базират постоянно в Севастопол и Балаклава, се извършва само с разрешение на щаба на Черноморския флот.

- 40 Управленията на паракходствата, портовете, организациите-корабопритежатели или непосредствено капитаните на корабите са задължени чрез военно-морските командианти на отправните портове или чрез старшите военно-морски началници на тези портове не по-късно от 12 часа до влизането на кораба в Севастопол да издействуват разрешение за прехода от щаба на Черноморския флот, указвайки в заявката името на кораба, маршрута на прехода, целта на прехода, ориентировъчното време на под-

хождането към Севастопол, и да направят заявка за лоцман (ако е необходимо лоцманско превеждане).

Капитанът на кораба е длъжен да съобщи по радиото точното време за влизането в порта предварително — 6 часа преди пристигането в Севастопол.

Капитанът на кораба подава радиограмата на адреса на военноморския комендант на порт Севастопол чрез радиостанцията на Черноморското параводство в Севастопол.

При липса на радиостанция в параводството — Севастопол, капитаните на корабите предават радиограмите на адреса на военноморския комендант на порт Севастопол в зависимост от направлението на движението на корабите чрез радиостанциите на параводствата в Ялта или Евпатория. Последните предават текста на приетите от корабите радиограми чрез проводните средства за свързка на военноморския комендант на порт Севастопол, от когото получават потвърждение за получаване на оновестяването. Ако корабът излиза от порт, отстоящ от Севастопол на разстояние, не по-голямо от шестчасов преход, и капитанът на кораба има възможност да съобщи уточненото време за влизането си в Севастопол с проводните средства за връзка преди излизането, необходимостта за донесения по радиото отпада.

2. При изменение на обстановката и невъзможност да се допусне подхождане към Севастопол на кораб, на който предварително е било дадено разрешение за преход, военноморският комендант на порт Севастопол предава на капитана на тоя кораб чрез радиостанциите на параводствата в Севастопол, Ялта или Евпатория или чрез бреговите сигнални постове забраната за подхождане към Севастопол и указва пункта за очакване.

30 Разрешение за продължаване движението от пункта на очакване капитанът на кораба получава от военноморския комендант на порт Севастопол по радиото или с помощта на други средства за връзка.

3. Установява се следният порядък за влизане в порт Севастопол:

а) Капитаните на корабите, отиващи в Севастопол, са длъжни да се приближават по препоръчителните курсове, обявени в Известия до мореплавателите на ГО ЧФ — СССР № 120 от 26 март 1952 г., към точка „М—7“ шир. 44°38'N, дълг. 32°20'O. Движейки се от тази точка по Инкерманския створ, трябва да се установи свързка със сигналните постове на нос Херсонес и със семафор или по Международния свод на сигналите да се иска разрешение за влизане в Севастопол.

б) В очакване получаването на разрешение за влизане в Севастопол капитанът на кораба е длъжен да застане на котва в район № 3, ограничен с линии, съединяващи точките:

- 1) шир. 44°36',6 N, дълг. 33°23',9 O;
- 2) шир. 44°36',6 N, дълг. 33°24',9 O;

- 3) шир. 44°36',2 N, дълг. 33°24',9 O;
- 4) шир. 44°36',2 N, дълг. 33°23',9 O.

След като получи от сигналния пост на нос Херсонес разрешение за влизане в Севастопол, корабът следва към входа на порта, където капитанът чрез рейдовия сигнален пост или чрез дозорен катер получава указания за мястото на швартоването (заставането на котва).

в) Корабите, които са получили разрешение за влизане в порта и очакват лоцман, застават на котва в район № 3 или № 4 съгласно указанията от сигналния пост на нос Херсонес.

Район № 3 е ограничен с линии, съединяващи точките:

- 1) шир. 44°37',50 N, дълг. 33°28',60 O;
- 2) шир. 44°38',00 N, дълг. 33°28',60 O;
- 3) шир. 44°38',00 N, дълг. 33°29',52 O;
- 4) шир. 44°37',45 N, дълг. 33°29',52 O.

Район № 4 е ограничен с линии, съединяващи точките:

- 1) шир. 44°36',88 N, дълг. 33°28',65 O;
- 2) шир. 44°37',30 N, дълг. 33°28',65 O;
- 3) шир. 44°37',23 N, дълг. 33°29',57 O;
- 4) шир. 44°36',92 N, дълг. 33°29',57 O.

След като вземе на борда си лоцмана или получи указание да следва зад лоцманския катер, корабът отива към определеното място в порта.

г) На капитана на кораба може да бъде разрешено самостоятелно (без лоцман) влизане в Севастопол. Затова той е длъжен да поиска разрешение чрез рейдовия пост на Стрелецката бухта. Само след като получи такова разрешение и уточнено място за швартоването или заставането на котва, капитанът следва към определеното място самостоятелно. Ако на капитана на кораба не е дадено разрешение за самостоятелно влизане, той постъпва, както е указано по-горе в п. „в“.

д) При щормово време, когато стоянката на външния рейд е невъзможна, на кораба може да се разреши да влезе в Северната бухта за заставане на котва в районите № 1 и 2:

Район № 1:

- 1) шир. 44°37',00 N, дълг. 33°30',93 O;
- 2) шир. 44°37',42 N, дълг. 33°30',95 O;
- 3) шир. 44°37',40 N, дълг. 33°31',48 O;
- 4) шир. 44°37',00 N, дълг. 33°31',20 O.

Район № 2:

- 1) шир. 44°37',00 N, дълг. 33°34',57 O;
- 2) шир. 44°36',88 N, дълг. 33°34',95 O;
- 3) шир. 44°36',75 N, дълг. 33°34',82 O;
- 4) шир. 44°36',80 N, дълг. 33°34',50 O.

Капитанът на кораба иска чрез рейдовия сигнален пост разрешение за влизане в бухтата за заставане на котва в районите № 1 и 2.

4. Установява се следният порядък за излизане от порт Севастопол:

- а) 6 часа до излизането от Севастопол капитанът на кораба е задължен да подаде заявка до военно-морския комендант на порта за излизане и за лоцман (ако последният е необходим). В заявката се указва времето на излизането, назначеният пункт, маршрутът на прехода и скоростта на прехода;
- б) заявката се счита за действителна в течение на 1 час след указания в нея срок за излизане. Ако корабът за този срок не успее да излезе от порта, отново се подава заявка за излизане;
- в) маршрутът за излизането от порт Севастопол е следният: по Инкерманския створ на маяците до точка „М-7“ шир. $44^{\circ}38'N$, дълг. $33^{\circ}20'O$; след това по препоръчителните курсове, обявени в Известие до мореплавателите на ГО ЧФ — СССР № 370 от 10 юни 1953 г.

5. Установява се следният порядък за прехода на пасажерските кораби:

- а) Пасажерските кораби, които следват по разписание, не молят за разрешение за влизане и излизане от порт Севастопол. При необходимост от забраняване влизането в порт Севастопол и свързаните с това указания се предават от военно-морския комендант на порт Севастопол чрез радиостанциите на паракходствата в Севастопол, Ялта или Евпатория.

- б) Необходимите указания за реда на следването в района на Севастопол на пасажерските кораби, следващи по разписание, дава преди излизането от порта военно-морският комендант на порт Севастопол.

- в) Пасажерските кораби, следващи извън разписанието, са задължени да изпълняват изискванията на п. 1, 2, 3, и 4 на настоящите правила.

6. Влизането на всички кораби в бухтите Стрелецкая, Камисовая, Казачья, както и излизането от тях, се извършва само с лоцман или под превеждането на военен кораб (катер). Капитаните на корабите, излизащи от Севастопол, подават заявка за лоцман на адреса на военно-морския комендант на порт Севастопол, а капитаните на корабите, пристигащи от море — чрез сигнален пост на нос Херсонес.

7. На капитана на кораба може да бъде предоставен буксир за швартоване, заставане на бочка или отхождане от кейовата стена. Заявка за буксир се подава до военно-морския комендант на порта или морския агент на управлението на Черноморското паракходство не по-късно от 2 часа до началото на обслужването.

- При подхождане към Севастопол кораб, който среща военни кораби, е задължен да не пречи на тяхното движение, да не пресича строя на корабите и да не се сближава с тях на разстояние, по-малко от 1 миля.

При плаване по фарватерите на външния и вътрешния рейд на Севастопол трябва точно да се изпълняват изискванията на

Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ППСС).

8. Плаването във вътрешния рейд на порт Севастопол се осъществява в точно съответствие с Правилата за рейдовата служба — издание на щаба на Черноморския флот.

Карантинната бухта се вдава в брега западно от входа на Севастополската бухта. Бухтата се разделя на две части от полуострова, издаващ се от нейния източен бряг. Южната част на бухтата е ясна и извита.

- При входа в бухтата трябва да се предпазваме от рифовете, които се издават на разстояние до 3 кабелта от входните носове на бухтата.

Створът на Лукулските светещи знаци води покрай брега на север от Севастополската бухта; направлението на створа е $1-181^{\circ}$.

- Предният знак (шир. $44^{\circ}37'N$, дълг. $33^{\circ}30'O$) е поставен близо до западния входен нос на Карантинната бухта, северно от Херсонския музей. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

При предния створен знак е поставена камбана. Сигнал се подава при понижението на далечината на видимостта в района на предния створен знак до 1 миля.

- Задният знак (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}30'O$) е поставен на 1-6 мили от предния. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

Банка с дълбочина над нея 6-7 м се намира на 3 кабелта северозападно от източния входен нос на Карантинната бухта. Банката е оградена със светещия Карантинен кръстов буй и кръстова вежа.

- Стрелецката бухта** се вдава в брега на 1-8 мили западно от входа на Севастополската бухта. Средната част на бухтата е по-широка от северната и южната. Брегът на бухтата е предимно висок, стръмен и окръжен с каменисти отмели.

От входните носове на Стрелецката бухта на разстояние до 1 кабелт се простират рифове. Рифът на източния входен нос се ограда с източна вежа, а рифът на западния входен нос — с южна и западна вежа.

- На запад от Стрелецката бухта в брега се вдава бухта Круглая (Песчаная).

Створът на Стрелецките светещи знаци служи за влизане в Стрелецката бухта; направлението на створа е $7^{\circ}/-187^{\circ}/0$. Створните знаци са поставени при върха на Стрелецката бухта. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата.

Ограждащ створ. Створът на четиристенната пирамида на братските гробища със северния край на бившата Констан-

4. Установява се следният порядък за излизане от порт Севастопол:
- а) 6 часа до излизането от Севастопол капитанът на кораба е задължен да подаде заявка до военно-морския комендант на порта за излизане и за лощман (ако последният е необходим).
  - В заявката се указва времето на излизането, назначеният пункт, маршрутът на прехода и скоростта на прехода;
  - б) заявката се счита за действителна в течение на 1 час след указания в нея срок за излизане. Ако корабът за този срок не успее да излезе от порта, отново се подава заявка за излизане;
  - в) маршрутът за излизането от порт Севастопол е следният: по Инкерманския створ на маяците до точка „М-7“ шир. 44°38'N, дълг. 33°20'O; след това по препоръчителните курсове, обявени в Известие до мореплавателите на ГО ЧФ — СССР № 370 от 10 юни 1953 г.
  5. Установява се следният порядък за прехода на пасажерските кораби:
  - а) Пасажерските кораби, които следват по разписание, не молят за разрешение за влизане и излизане от порт Севастопол.
  - При необходимост от забраняване влизането в порт Севастопол и свързаните с това указания се предават от военно-морския комендант на порт Севастопол чрез радиостанциите на паракходствата в Севастопол, Ялта или Евпатория.
  - Необходимите указания за реда на следването в района на Севастопол на пасажерските кораби, следващи по разписание, дава преди излизането от порта военно-морският комендант на порт Севастопол.
  - б) Пасажерските кораби, следващи извън разписанието, са задължени да изпълняват изискванията на п. 1, 2, 3, и 4 на настоящите правила.
  6. Влизането на всички кораби в бухтите Стрелецкая, Камисовая, Казацкая, както и излизането от тях, се извършва само с лощман или под превеждането на военен кораб (катер). Капитаните на корабите, излизащи от Севастопол, подават заявка за лощман на адреса на военно-морския комендант на порт Севастопол, а капитаните на корабите, пристигащи от море — чрез сигналният пост на нос Херсонес.
  7. На капитана на кораба може да бъде предоставен буксир за швартоване, заставане на бочка или отхождане от кейовата стена. Заявка за буксир се подава до военно-морския комендант на порта или морския агент на управлението на Черноморското паракходство не по-късно от 2 часа до началото на обслужването.
  - При подхождане към Севастопол кораб, който среща военни кораби, е задължен да не пречи на тяхното движение, да не пресича строя на корабите и да не се сближава с тях на разстояние, по-малко от 1 миля.
  - При плаване по фарватерите на външния и вътрешния рейд на Севастопол трябва точно да се изпълняват изискванията на

Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ППСС).

8. Плаването във вътрешния рейд на порт Севастопол се осъществява в точно съответствие с Правилата за рейдовата служба — издание на щаба на Черноморския флот.

Карантинната бухта се вдава в брега западно от входа на Севастополската бухта. Бухтата се разделя на две части от полуострова, издаващ се от нейния източен бряг. Южната част на бухтата е тясна и извита.

- При входа в бухтата трябва да се предпазваме от рифовете, които се издават на разстояние до 3 кабелта от входните носове на бухтата.

Створът на Лукулските светещи знаци води покрай брега на север от Севастополската бухта; направлението на створа е 1—181°.

- Предният знак (шир. 44°37'N, дълг. 33°30'O) е поставен близо до западния входен нос на Карантинната бухта, северно от Херсонския музей. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

При предния створен знак е поставена камбана. Сигнал се подава при понижението на далечината на видимостта в района на предния створен знак до 1 миля.

- Задният знак (шир. 44°35'N, дълг. 33°30'O) е поставен на 1.6 мили от предния. Видът на знака е: четиристенна металическа пирамида с бял правоъгълен щит по средата с черна вертикална полоса.

Банка с дълбочина над нея 6.7 м се намира на 3 кабелта северозападно от източния входен нос на Карантинната бухта. Банката е оградена със светещия Карантинен кръстов буй и кръстова вежа.

- Стрелецката бухта** се вдава в брега на 1.8 мили западно от входа на Севастополската бухта. Средната част на бухтата е по-широка от северната и южната. Брегът на бухтата е предимно висок, стръмен и окръжен с каменисти отмели.

От входните носове на Стрелецката бухта на разстояние до 1 кабелт се простират рифове. Рифът на източния входен нос се огражда с източна вежа, а рифът на западния входен нос — с южна и западна вежа.

- На запад от Стрелецката бухта в брега се вдава бухта Круглая (Песчаная).

Створът на Стрелецките светещи знаци служи за влизане в Стрелецката бухта; направлението на створа е 71/4—187 3/4°. Створните знаци са поставени при върха на Стрелецката бухта. Видът на знаците е: черни щитове с бяла вертикална полоса по средата.

Ограждащ створ. Створът на четиристенната пирамида на братските гробища със северния край на бившата Констан-

тиновска батарея води безопасно покрай брега не само между Стрелецката бухта и бухта Круглая, но и между Стрелецката бухта и нос Херсонес.

- 5 Светещият знак на бухта Круглая — източен (шир. $44^{\circ}36'N$, дълг. $33^{\circ}27'O$), е поставен на източния бряг на бухтата. Видът на знака е: дървена ажурна вишка.

- 10 **Бухта Камишовая** се вдава в брега в южно направление на 2-6 мили западно от Стрелецката бухта. Бухта Камишовая има общ вход с бухта Казачя и се отделя от нея с разтегнат от юг на север полуостров. Бреговете на бухта Камишовая са възвишени. Източният входен нос на бухтата е обкръжен с риф, простиращ се на север и запад на разстояние до 1-7 кабелта. От края на полуострова, разделящ бухта Камишовая и Казачя бухта, се простира на север отмел. Входът в бухта Камишовая се огражда от запад с южна и западна вежа, а от изток — с източна вежа. Освен това на източния и западния нос на бухтата са поставени огньове.

- 15 Створът на светещите знаци на бухта Камишовая (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) служи за влизане в бухта Камишовая; направлението на створа е $309-129^{\circ}$. Створните знаци са поставени на източния бряг на бухтата. Видът на знаците е: дървени триъгълни пирамиди с бели щитове, по средата с черна вертикална полоса.

- 20 Створът на огньовете на бухта Камишовая (шир. $44^{\circ}34'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) води по средата на бухтата към нейния връх; направлението на створа е $340\frac{1}{4}-160\frac{1}{4}^{\circ}$. Огньовете са поставени на брега при върха на бухтата, на дървени стълбове.

- 25 Потънали кораби лежат на 2 кабелта западно от източния нос на бухта Камишовая и на 5 кабелта северно от същия нос. Положението на кораба, който се намира западно от носа, е съмнително.

- 30 **Бухта Казачя** е долепена непосредствено до бухта Камишовая от запад и се вдава в брега в южно направление. Върхът на бухтата се разделя на две части от малък издатък, отделящ се от южния бряг.

- 35 Бреговете на бухта Казачя са възвишени с полегати склонове и оградени с отмели, простиращи се на 1-5 кабелта. От западния входен нос на бухтата към север и североизток на разстояние до 2 кабелта продължава риф, ограден с южна и западна вежа. На рифа на 1-7 кабелта северно от носа лежи камък с дълбочина над него 6-7 м.

- 40 В бухта Казачя води створ от несветещи знаци, поставени при нейния връх. Направлението на створа е $0^{\circ}-180^{\circ}$.

- 45 Западно от бухта Казачя ниският бряг се простира до нос Херсонес, който е югозападният край на Кримския полуостров.

Глава 4

ОТ НОС ХЕРСОНЕС ДО КЕРЧЕНСКИЯ ПРОЛИВ

Карти: светски — 160, 500, 501, 502, 503, 511, 512, 513 и 558
български — 5003 и 5004.

- 5 От нос Херсонес (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}23'O$) до Керченския пролив се простира планинският и доста нарязан южен бряг на Кримския полуостров, който има общо направление към изток. От нос Херсонес до град Феодосия брегът е образуван от склоновете на Кримските планини; на места близо до брега се намират скали, издигащи се непосредствено от водата. На изток от града Феодосия до Керченския пролив продължава равният, възвишен и покрит с хълмове южен бряг на Керченския полуостров. В западната част на описвания участък от брега Кримските планини подхождат близо до морето, но на изток те се отдалечават от него все повече и повече. Известно е, че Кримските планини, които заемат южната част на Кримския полуостров, представляват останки от обширна планинска област, значителна част от която се е спуснала на дъното на Черно море. Най-високата точка на Кримските планини е върхът Роман-Кош, висок 1543 м, който се намира на хребета Бабуган-Яйла. Един от високите върхове е Чатир-Даг с височина 1525 м, намиращ се на 6-8 мили от брега на морето.

- 25 Източната част на Кримския полуостров, разположена между Черно и Азовско море, се нарича Керченски полуостров. По характера на повърхността той полуостров се разделя на две части: югозападна и североизточна, отделени една от друга с планинския хребет Парпачский. Югозападната част на полуострова е равнинна, с няколко хълма по нея; североизточната част е хълмиста.

- 30 По южния бряг на Кримския полуостров най-забележими са: върхът Самналик (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $33^{\circ}47'O$), висок 578 м; върхът Ай-Петри (шир. $44^{\circ}27'N$, дълг. $34^{\circ}03'O$), който от изток и запад има вид на няколко отвесни скали, а от юг — на отвесна скала, издигаща се над град Алупка; върхът Чатир-Даг (шир. $44^{\circ}44'N$, дълг. $34^{\circ}17'O$), който има вид на разпъната палатка; върхът Чалка (шир. $44^{\circ}54'N$, дълг. $35^{\circ}08'O$), висок 668 м с три отделни върха; Святая (шир. $44^{\circ}51'N$, дълг. $35^{\circ}14'O$), висок 575 м с тъмен връх. Върховете Чалка и Святая се откриват на 40 мили и при следване от изток служат за разпознаване на порт Феодосия. Между носовете Чауда и Такил са забележими върховете Дюрмен и Кинчигир (Кончак), а също така върхът Олук, на който се намират скали. По южния бряг на Крим най-забележими са носовете Херсонес, Фиолент, Ая, Сарич, Айтодор, Аю-Даг и Меганом.

- 45 Южният бряг на Кримския полуостров в прибрежната си част е дълбок. Между носовете Херсонес и Сарич 100-ме-

тиновска батарея води безопасно покрай брега не само между Стрелецката бухта и бухта Круглая, но и между Стрелецката бухта и нос Херсонес.

- Светещият знак на бухта Круглая — източен (шир. $44^{\circ}36'N$, дълг. $33^{\circ}27'O$), е поставен на източния бряг на бухтата. Видът на знака е: дървена ажурна вишка.

- Бухта Камишовая** се вдава в брега в южно направление на 2-6 мили западно от Стрелецката бухта. Бухта Камишовая има общ вход с бухта Казачя и се отделя от нея с разтегнат от юг на север полуостров. Бреговете на бухта Камишовая са възвишени. Източният входен нос на бухтата е окружен с риф, простиращ се на север и запад на разстояние до 1-7 кабелта. От края на полуострова, разделящ бухта Камишовая и Казачя бухта, се простира на север отмел. Входът в бухта Камишовая се огражда от запад с южна и западна вежа, а от изток — с източна вежа. Освен това на източния и западния нос на бухтата са поставени огньове.

- Створът на светещите знаци на бухта Камишовая (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) служи за влизане в бухта Камишовая; направлението на створа е $309-129^{\circ}$. Створните знаци са поставени на източния бряг на бухтата. Видът на знаците е: дървени триъгълни пирамиди с бели щитове, по средата с черна вертикална полоса.

- Створът на огньовете на бухта Камишовая (шир. $44^{\circ}34'N$, дълг. $33^{\circ}26'O$) води по средата на бухтата към нейния връх; направлението на створа е $340\frac{1}{4}-160\frac{1}{4}^{\circ}$. Огньовете са поставени на брега при върха на бухтата, на дървени стълбове.

- Потънали кораби лежат на 2 кабелта западно от източния нос на бухта Камишовая и на 5 кабелта северно от същия нос. Положението на кораба, който се намира западно от носа, е съществено.

- Бухта Казачя** е долепена непосредствено до бухта Камишовая от запад и се вдава в брега в южно направление. Върхът на бухтата се разделя на две части от малък издатък, отделящ се от южния бряг.

- Бреговете на бухта Казачя са възвишени с полегати склонове и оградени с отмели, простиращи се на 1-5 кабелта. От западния входен нос на бухтата към север и североизток на разстояние до 2 кабелта продължава риф, ограден с южна и западна вежа. На рифа на 1-7 кабелта северно от носа лежи камък с дълбочина над него 6-7 м.

- В бухта Казачя води створ от несветещи знаци, поставени при нейния връх. Направлението на створа е $0^{\circ}-180^{\circ}$.

- Западно от бухта Казачя ниският бряг се простира до нос Херсонес, който е югозападният край на Кримския полуостров.

Глава 4

ОТ НОС ХЕРСОНЕС ДО КЕРЧЕНСКИЯ ПРОЛИВ

Карти: съветски — 160, 500, 501, 502, 503, 511, 512, 513 и 558
български — 5003 и 5004.

- От нос Херсонес (шир. $44^{\circ}35'N$, дълг. $33^{\circ}23'O$) до Керченския пролив се простира планинският и доста нарязан южен бряг на Кримския полуостров, който има общо направление към изток. От нос Херсонес до град Феодосия брегът е образуван от склоновете на Кримските планини; на места близо до брега се намират скали, издигащи се непосредствено от водата. На изток от града Феодосия до Керченския пролив продължава равният, възвишен и покрит с хълмове южен бряг на Керченския полуостров. В западната част на описвания участък от брега Кримските планини подхождат близо до морето, но на изток те се отдалечават от него все повече и повече. Известно е, че Кримските планини, които заемат южната част на Кримския полуостров, представляват останки от обширна планинска област, значителна част от която се е спуснала на дъното на Черно море. Най-високата точка на Кримските планини е връхът Роман-Кош, висок 1543 м, който се намира на хребета Бабуган-Яйла. Един от високите върхове е Чатир-Даг с височина 1525 м, намиращ се на 6-8 мили от брега на морето.

- Източната част на Кримския полуостров, разположена между Черно и Азовско море, се нарича Керченски полуостров. По характера на повърхността този полуостров се разделя на две части: югозападна и североизточна, отделени една от друга с планинския хребет Парпачский. Югозападната част на полуострова е равнинна, с няколко хълма по нея; североизточната част е хълмиста.

- По южния бряг на Кримския полуостров най-забележими са: връхът Самнах (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $33^{\circ}47'O$), висок 578 м; връхът Ай-Петри (шир. $44^{\circ}27'N$, дълг. $34^{\circ}03'O$), който от изток и запад има вид на няколко отвесни скали, а от юг — на отвесна скала, издигаща се над град Алушка; връхът Чатир-Даг (шир. $44^{\circ}44'N$, дълг. $34^{\circ}17'O$), който има вид на разпъната палатка; връхът Чалка (шир. $44^{\circ}54'N$, дълг. $35^{\circ}08'O$), висок 668 м с три отделни върха; Святая (шир. $44^{\circ}55'N$, дълг. $35^{\circ}14'O$), висок 575 м с тъмен връх. Върховете Чалка и Святая се откриват на 40 мили и при следване от изток служат за разпознаване на порт Феодосия. Между носовете Чауда и Такил са забележими върховете Дюрмен и Кинчигир (Кончак), а също така връхът Опук, на който се намират скали. По южния бряг на Крим най-забележими са носовете Херсонес, Фиолент, Айя, Сарич, Айтотор, Аю-Даг и Меганом.

Южният бряг на Кримския полуостров в прибрежната си част е дълбок. Между носовете Херсонес и Сарич 100-ме-

5 тровата изобата преминава покрай брега на разстояние от 4 до 8 мили, между носовите Сарич и Меганом тя се приближава към брега на разстояние до 3 мили, а след това на изток тя се отдалечава от него на разстояние до 18 мили. Дълбочините от 200 до 100 м се намаляват рязко, а от 100 м до брега — бавно и равномерно.

10 Покрай участъка от брега между носовите Херсонес и Чауда опасности се намират главно в района на носовите, на неголямо отдалечение от брега. От нос Чауда до Керченския пролив има опасности, намиращи се на значително отдалечение от брега. От тях най-опасни са: подводният камък, лежащ на 1.5 мили от брега източно от нос Чауда, скалите Корабл-Камен, намиращи се на 2.5 мили югозападно от нос Опук, и банка Ани-симова, намираща се на 3.2 мили от брега.

15 По южното крайбрежие на Кримския полуостров има много незначителни бухти, в които могат да се прикрият малки кораби при западни и североизточни ветрове. В Ласпинската бухта корабите могат да се прикрият от югоизточни ветрове. По време на щорм, особено през зимата — могат да се прикрият в Балаклавската бухта и в портите Ялта и Феодосия.

20 Забранени за плаване райони. Покрай южния бряг на Кримския полуостров има няколко забранени за плаване райони, които са показани на картите с пунктирани линии.

От нос Херсонес до Феодосийския залив

25 От нос Херсонес до Феодосийския залив брегът с протежение около 150 мили продължава на изток. Брегът е възвишен, планински и на места стръмен. Склоновете на прибрежните планини са покрити с богата растителност.

30 От нос Херсонес до нос Сарич постепенно повишаващият се бряг е образуван от западните склонове на Кримските планини. От нос Сарич на североизток се простира най-високата част на Кримските планини, приближаващи плътно до морето. По-нататък планините постепенно се понижават и отстъпват навътре в полуострова.

35 Почти по цялото протежение този бряг е обграден с тясна полоса от плитководия с дълбочини, по-малки от 10 м. Изобатата на 10 м дълбочина се отделя от брега на не повече от 3 кабелта. Намиращите се покрай този бряг немногочисленни опасности лежат мористото от 10-метровата изобата, но не по-далече от 20-метровата изобата.

40 В описания бряг се вдават много бухти, от които най-удобна за котвена стоянка е Балаклавската бухта.

От нос Херсонес до нос Сарич възвишеният предимно скалист бряг се простира на 20 мили към югоизток.

45 От нос Херсонес до нос Фиолент брегът продължава почти по права линия на югоизток. От разстояние 2 мили югоизточно

206

от нос Херсонес започват отвесни скали с правилни отстъпи. До нос Фиолент отвесните скали в долната си част имат червеникав цвят, а в горната си част — белезникав. Източно от нос Фиолент се намира малък червеникав нос със стръмни брегове. 5 От този нос до Балаклавската бухта, вдаваща се в брега източно от нос Фиолент, продължава стръмен бряг.

10 От Балаклавската бухта брегът има в началото си югоизточно направление, а след това — южно; в мястото на завоя на брега се намира долина, при която се виждат бял насип и отвесна триъгълна стръмнина. От тази долина на юг вървят високи сивкави скали, завършващи с нос Айя, който има отвесни брегове. Източно от нос Айя в брега се вдава Ласпинската бухта.

15 Нос Херсонес (шир. 44°35'N, дълг. 33°23'O), наричан в древността Парфенон, се намира на 6 мили WSW от Севастополската бухта и е югозападният край на Кримския полуостров. Носът е каменист и нисък; от него на 3 кабелта към запад се простира риф, ограден с две източни вежи. На носа е поставен маяк.

20 На 3 мили югоизточно от нос Херсонес се издига забележителен паметник „Победа“.

Херсонеският маяк (шир. 44°35'N, дълг. 33°23'O) е поставен на нос Херсонески. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула.

25 Сигнали за мъгла се подават с наутофон, поставен при маяка.

Радиомаяк — намира се при Херсонеския маяк.

Забранен за плаване район се простира покрай брега от Севастополската бухта до нос Сарич.

30 Границите на района са показани на картата с пунктирани линии.

Даденият район е забранен за плаване за всички кораби на гражданските министерства на Съветския съюз и всички чуждестранни кораби.

35 Нос Фиолент (шир. 44°30'N, дълг. 33°29'O) се намира на 7 мили югоизточно от нос Херсонес. Бреговете на носа са възвишени и стръмни; в горната си част те са по-светли, отколкото в долната. При приближаване от северозапад носът има вид на седло. На края на носа се намира забележителен камък, приличащ на круша. При следване от запад видът на носа бързо се изменя: камъкът се слива с носа, а седловината изчезва. От югозапад носът изглежда тъп. Носът може да се разпознае по неговия жълт гребен и тъмна полоса при основата.

Нос Фиолент, пеленг 317°, разстояние 1.2 мили

207

Носът е окружен от риф, простиращ се към юг и изток до 3 кабелта. Източно от носа се намира скала с остроконичен връх.

На 1 миля северно от нос Фиолент на стръмно възвишение 5 е разположено забележимото селце Джаншиев.

Георгиевската скала се възвишава на 9 кабелта *ONO* от нос Фиолент и на 0.5 кабелт от брега. На скалата е поставен бял кръст. Срещу тази скала на брега в дълбока долина се намира зданието на бившия Георгиевски манастир, над който се издига забележима камбанария.

Светещият знак Кая-Баши (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $33^{\circ}33'O$) е поставен на възвишението, намиращо се на 3 мили източно от нос Фиолент. Знакът е червен ажурен с бял щит и черна полоса.

15 **Балаклавската бухта** се вдава в брега на 4.5 мили източно от нос Фиолент между носовете Георгия и Балаклавский. Бухтата е разтегната в северно направление. Източният бряг на бухтата е полегат, а западният — стръмен. Входът в бухтата е тесен и извит.

20 Западният входен нос на бухтата е под отвесните скали, намиращи се западно от него. Бреговете на този нос са стръмни; близо до него лежат камъни. Източният входен нос може да се разпознае по триъгълната скала с кръгла кула на нейния връх и по развалините от укрепления. Входът в бухтата най-добре се разпознава от юг от нос Ая.

25 За подхождане към Балаклавската бухта курсовете трябва да се разполагат на известно разстояние от нос Ая. При приближаване към входа в бухтата трябва да се ориентираме по забележимите пунктове, без да се опасяваме от видимата близост на брега, тъй като тук дълбочините са големи.

30 Створът на Балаклавските светещи знаци (шир. $44^{\circ}30'N$, дълг. $33^{\circ}36'O$) служи за влизане в Балаклавската бухта. Направлението на створа е $179^{\circ}-359^{\circ}$.

35 Предният знак е поставен на източния входен нос на Балаклавската бухта. Видът на знака е: ажурна конструкция с черен щит по средата с бяла вертикална полоса.

Задният знак е поставен на 3 кабелта от предния. Видът на знака е: металическа четиристенна пресечена пирамида с бял щит по средата с черна вертикална полоса.

40 Светещият входен Балаклавски знак (шир. $44^{\circ}30'N$, дълг. $33^{\circ}36'O$) е поставен на западния входен нос на Балаклавската бухта. Видът на знака е: бяла четиристенна пресечена ажурна пирамида на върха с площадка за фенер.

45 Забраненият за котвена стоянка район се доближава до входа на Балаклавската бухта и се простира 3-6 мили на юг. Границите на района са показани на картата с пунктирани линии.

208

Риф с дълбочини над него, по-малки от 10 м, се простира на 3 кабелта от брега срещу стръмнината, имаща форма на триъгълник, на 1.4 мили югоизточно от входа на Балаклавската бухта. Рифът завършва с камък, с дълбочина над него 3-4 м. Трябва да се има предвид, че при входа в Балаклавската бухта от юг корабът може да бъде снесен на тоя риф.

Котвеното място се намира между пелените 45° и 90° към белия насип, намиращ се в точка: шир. $44^{\circ}28'N$, дълг. $33^{\circ}38'O$, и по пеленг, не по-малък от 315° към най-високия хълм на западния бряг на Балаклавската бухта.

10 **Нос Ая** (шир. $44^{\circ}25'N$, дълг. $33^{\circ}39'O$) се намира на 4.8 мили *SSO* от входа в Балаклавската бухта. Откъм море носът има вид на стръмнина с тъмен цвят, при ясно време той се открива от разстояние до 60 мили.

15 Скала, дълбочината над която е неизвестна, се намира на 5 кабелта северозападно от нос Ая на створа на тоя нос с маяка Сарич. Не се препоръчва на корабите да се приближават към тази скала.

20 Потънал кораб лежи приблизително на 7 кабелта югоизточно от нос Ая. Положението на кораба е съмнително.

Носовете Фиолент и Ая.

1 — нос Фиолент, пеленг 121° , разстояние 0-7 мили; 2 — нос Ая

Предупреждение. Парусните кораби не трябва да се приближават към нос Ая без особена необходимост, тъй като на разстояние до 10 мили от него често духат променливи ветрове и се наблюдава отразена вълна, макар в същото време в морето да духа вятър с постоянно направление. Поради това близо до носа рядко може да се премине с един галс, даже с попътен вятър.

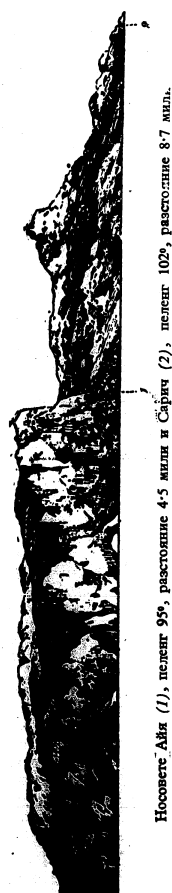
Ласпинската бухта се вдава в брега между носа, разположен на 1.8 мили *OSO* от нос Ая, и отстояния на 7 кабелта от него малък нос Ласпи. Дълбочините в бухтата достигат до 60 м. Бухтата е открита за ветровете от *S* до *WNW*; вятър от *SSW* се счита опасен за кораби, застанали на котва в тази бухта. Бреговете на бухтата са скалисти и обрасли с гора; в бухтата може да се вземе вода в малко количество. От нос Ая до Ласпинската бухта брегът се понижава. Западно от бухтата е разположено забележимото селце Батилиман. Препоръчва се при входа в бухтата често да се измерват дълбочините.

Котвеното място в Ласпинската бухта се намира в нейната средна част. Дълбочината му е около 37 м; грунът е тиня.

40 При силен поривист вятър от брега трябва да се застава на котва

14 Лоция на Черно море

209

210

близо до брега, където релефът на дъното е по-равен и грунът държи по-добре котвата.

- От нос Сарич до залив Ялтинский брегът с протежение 17 мили продължава на изток. Брегът е предимно стръмен и образуван от южните склонове на Кримските планини, скалистият хребет на които, започвайки при нос Айя, се простира на изток и постепенно се отдалечава от бреговата черта. От брега се издават много носове, между които се вдават бухти, непригодни за котвени стоянки. Всички носове са ниски и са забележими само от кораби, които плават в близост на брега.

По този участък от брега са забележими върхът Ай-Петри, град Алушка, бившата църква Форос, проектираща се по средата на склона на планината, над който се виждат планинският път Байдарские Ворота и отделни здания.

Нос Сарич се намира на 4-3 мили югоизточно от нос Айя и е южният край на Кримския полуостров. Носът е образуван от склона на забележима планина с височина 736 м, намираща се североизточно от носа; от запад носът има твърде неравни очертания. Склонът на тази планина е полегат и има вид на обърната надолу дъга, прекъсната от три скалисти възвишения.

Близко до южния край на носа на разстояние до 2 кабелта към юг се намират няколко камъка.

Маяк Сарич (шир. 44°23'N, дълг. 33°44'O) е поставен на нос Сарич. Видът на маяка е бяла металическа кръгла кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

Потънал кораб (шир. 44°23'N, дълг. 33°46'O) лежи на 8 кабелта източно от нос Сарич. Положението на кораба е съмнително.

От нос Сарич до нос Кикинейз предимно възвишеният и стръмен бряг се простира на 10 мили в източно направление. Брегът е ограден с риф, простиращ се на разстояние до 2 кабелта от него; дълбочините над рифа са по-малки от 10 м. По този

участък от брега са разположени много селища, санаториуми и почивни станции.

- Най-забележими са: бившата църква Форос, която се намира на 2-3 мили *ONO* от нос Сарич, нос Николай, издигащ се на 1-7 мили източно от нос Сарич, нос Чехов (шир. 44°23'N, дълг. 33°48'O), нос Корнилов (шир. 44°24'N, дълг. 33°49'O), нос Гусини (шир. 44°24'N, дълг. 33°50'O) със стоящото на него бяло здание и нос Троици (шир. 44°23'N, дълг. 33°57'O). Забележими са също така селото Кастропол, намиращо се на 2 мили западно от нос Троици, и селото Оползневое, намиращо се на 1 миль северно от същия нос. На 4 кабелта източно от нос Сарич има забележимо здание.

Нос Кикинейз (шир. 44°24'N, дълг. 33°59'O) е разположен на 10 мили източно от нос Сарич. От запад носът има вид на клин; северно от него се намира планина с остър връх. На възвишената част на носа има три многоетажни здания, над които се издига огледален купол. Около носа лежат няколко отделени се от него камъни.

При приближаване към нос Кикинейз над него се открива планината Кучук-Исар с характерните си очертания. Освен това над носа се виждат пет характерни скали; върхът на едната от тях е раздвоен. Северно от носа са разположени забележимото село Голубой Залив и една кула.

На 2-3 мили *ONO* от нос Кикинейз се издава носът Опасни, на който е разположена група от бели постройки.

Камъкът Дзива се издига над водата на 9 кабелта *ONO* от нос Кикинейз. Камъкът е с белезникав цвят и е добре забележим. Потънал кораб лежи на 2-2 мили източно от нос Кикинейз и южно от нос Опасний.

Върхът Ай-Петри (шир. 44°27'N, дълг. 34°03'O) с височина 1231 м е разположен на 2-8 мили *NNO* от нос Опасний. От запад и изток върхът Ай-Петри има вид на няколко отвесни скали, а от юг те се сливат и изглеждат като една отвесна скала.

Главната кримска планинска верига от върха Ай-Петри завива на североизток и постепенно се отдалечава от брега.

Град Алушка е разположен на 1-2 мили североизточно от нос Опасний. Сред постройките на града са забележими дворецът в мавритански стил и зданието на бивша църква с колони.

Близко до брега срещу котвеното място има малък басейн с пристан. Подходящото към този пристан трябва да става с голяма предпазливост.

От град Алушка до нос Айтодор брегът има няколко невысоки жълти отвесни скали и продължава на 3 мили към *ONO*. Източно от град Алушка, на планинските склонове, е разположено селото Мискор, сливащо се със селото Корнеиз, а по-нататък селото Гаспра, от западната страна на което е разположено голямо сиво здание с две кули.

211

Котвеното място се намира срещу град Алушка в пресичането на пеленгите: $51\frac{1}{2}^{\circ}$ към джамията в селото Алушка, 74° към нос Айтодор и 59° към църквата в село Гаспра. Дълбочината на котвеното място е 37 м; грунътът е тиня.

- 5 **Ялтинският залив** се вдава в южния бряг на Кримския полуостров между нос Айтодор, разположен на 6-6 мили *ONO* от нос Кикинейз и нос Никитин. От нос Айтодор брегът на протежение 4-5 мили има направление *NNO*, след това той завива на изток и продължава с това направление 3-5 мили до нос Никитин, образувайки широкия Ялтински залив. При върха на залива е разположен портовият град Ялта.

Брегът от нос Айтодор до град Ялта представлява източния склон на планината Могаби и е напълно покрит с растителност.

- 15 При плаване покрай брега на залива от нос Айтодор в началото се открива белият дворец-санаториум Кичкине, след това санаториумите Ореанда и Ливадия. При санаториума Ореанда на скалата се намира беседка, представляваща редица колони под обща арка, а близо до брега се виждат няколко големи камъни и скали. При върха на залива планината Могаби образува с главната кримска планинска верига дълбока долина, а планината, издигаща се от нос Никитин, образува с тази верига втора дълбока долина. В мястото на съединението на тези долини се образува малка равнина, на която е разположен град Ялта.

- 25 Във върха на залива се издава малкият нос Йоанна, на който има забележима църква.

Бреговете на залива са окръжени с риф с дълбочини над него, по-малки от 10 м. Рифът се простира на разстояние от брега до 3 кабелта. Други опасности в залива няма.

- 30 **Нос Айтодор** (шир. $44^{\circ}26'N$, дълг. $34^{\circ}07'O$) се намира на 6-6 мили *ONO* от нос Кикинейз и се явява крайнината на юго-източния склон на планината Могаби. Носът има вид на конус с широка основа. От запад и изток носът изглежда като полегато спускащо се разклонение на планината Ай-Петри. Нос Айтодор се издава в морето с две разклонения (издатини). На западното разклонение е поставен Айтодорският маяк, а на източното разклонение на скалата се намира оригинална постройка, която има вид на замък, известна под името Ласточкино гнездо;

Нос Айтодор с маяка (1) (пеленг 49° , разстояние 0-5 мили)

212

отдалеч постройката Ласточкино гнездо може да се вземе за маяк. На носа има още няколко други постройки.

- 5 Айтодорският маяк (шир. $44^{\circ}26'N$, дълг. $34^{\circ}07'O$) е поставен на западния издатък на нос Айтодор. Видът на маяка е бяла осмостенна металическа кула.

Радиомаяк е установен при маяка.

Нос Айтодор с маяка (1) (пеленг 264° , разстояние 0-5 мили)

- 10 **Порт Ялта** е разположен при върха на Ялтинския залив от югозападната страна на нос Йоанна в устията на реките Водопадная и Бистрая. Портът се състои от малък гаван, образуван от мол, издаващ се югозападно от нос Йоанна, и кейовите стени на град Ялта. Молът има две колена: северно — наречено Стари мол, и южно — наречено Нови мол.

- 15 За стоянка на корабите и извършване на товарни операции в порта има две кейови стени: Северная и Каботажная; южно от порта е разположен Ялтинският рейд. Пред входа в порта на 1-3 кабелта от устието на река Водопадная се простира отмел.

- 20 На 306° и разстояние 0-6 кабелта от края на мола лежи потънал кораб, ограден с бочка. Влизането в порта трябва да става между бочката и мола.

- 25 Маяк Ялтинский (шир. $44^{\circ}29'N$, дълг. $34^{\circ}10'O$) е поставен на южния край на мола. Видът на маяка е бяла кръгла кула.

- 30 Ялтинският рейд се намира в Ялтинския залив, юго-източно от порт Ялта. Рейдът е открит за ветровете от *ONO* до *SW*. Понякога ветровете от юг развиват значително вълнение в залива и при течение към запад корабът се развърта с борда към вълната; за да се избегне това, препоръчва се да се отдава допълнителна котва с шлюпка от кърмата.

- 35 При следване в Ялтинския рейд през нощта трябва да се има предвид, че огънят на маяка Айтодорският се закрива от разклонението на планината Могаби по направление $43\frac{1}{2}^{\circ}$. Като се забележи моментът на скриването на огъня на маяка, не е трудно да се пресметне разстоянието до котвеното място на рейда.

- Щормови сигнали се вдигат на ажурната мачта, поставена в средната част на мола.

213

Спасителната станция се помещава при Каботажната кейова стена; при нея има спасителен съд.

Град Ялта е разположен в долината и по склоновете на невисоки хълмове и съседните планински възвишения.

5 В северозападната част на града се намира забележима църква. През цялата година се поддържа параходно съобщение с портовете на Черно и Азовско море.

В града могат да се получат провизии. Водата тук е доброкачествена, но през лятото вода може да се получи в малко количество.

10 Източно от град Ялта са разположени селата Верхния и Нижния Масандра и Никитската ботаническа градина.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

15 *(Извадки от задължителното постановление за Ялтинския морски търговски порт и причислените пунктове Мисхор, Алука, Симеиз, Гурзуф, Алушта и пристанище Золотой пляж, Ласточкино гнездо, Никитска ботаническа градина и Приветное, 1953 г.)*

1. Всички кораби, имащи радиостанции, са длъжни да постъпват съгласно действащите Международни правила за радиовръзка.

20 2. Корабите на СССР от задграничното плаване и корабите от каботажното плаване се швартоват постоянно на предварително установените причали и влизат в порта денонощно.

3. Влизането и излизането от порта се допуска за кораби с газене, оставящо под кила не по-малко от половин фут при малка вода.

25 5. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпват път на корабите, които излизат от порта.

6. Корабите, влизащи в порта и излизайки от него, с приближаването си към входната част на порта са задължени своевременно да предупреждават за това с едно продължително изсвирване за избягване на състолкновение с други кораби.

30 7. Пристигналите в порта кораби заемат места за стоянка съгласно указанията на управлението на порта.

Администрацията на кораба или агентството на параходството са длъжни незабавно да заявят за пристигането си на капитана на порта, като представят необходимите документи.

35 8. Корабите от задграничното плаване, големият каботаж и пасажерските кораби при приближаване към порта са длъжни да вдигнат карантинния флаг и позивните.

40 След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на корабите последните се швартоват на места, указани от управлението на порта.

9. На корабите, пристигнали от чужбина, до получаването на свободна практика се забранява да имат съобщение с брега.

45 10. Без особено разрешение на управлението на порта на корабите се забранява да застават на котва във вътрешния рейд.

11. На товарните кораби се предоставя причал последователно.

50 **Забележка.** Кораб, за пристигането на който не е било заявено предварително, получава причал след разпологането на корабите, пристигнали, след като предварително са известили за това.

12. За получаване разрешение за заминаване на кораба в море капитаните на корабите представят своевременно преди заминаването си на началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, всички установени за тая цел документи, а именно:

55 1) свидетелство за право на плаване под флага на СССР (корабен патент);

2) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР

214

3) мерително свидетелство;

4) екипажен списък;

5) корабно свидетелство;

6) международно свидетелство за товарната марка;

7) свидетелство за радиостановката;

8) санитарно свидетелство;

9) пасажерско свидетелство за корабите, извършващи пасажерски рейсове в пределите на Черно и Азовско море;

10) дипломи (свидетелства за правоспособност) на командния състав. Освен това за корабите на задграничното океанско и морско плаване:

11) свидетелство за радиотелеграфна сигурност;

12) пасажерско свидетелство за пасажерските кораби на задграничното океанско и морско плаване.

15 За получаване разрешение за заминаване на баржа старшината представя определените от закона документи на капитана на порта.

При изменение състава на екипажа и екипажния списък до заминаването капитанът на кораба незабавно уведомява за това в писмен вид капитана на порта.

20 Ако корабът не е заминал в определеното време, капитаните на корабите съобщават за това на капитана на порта, указвайки причините за задръжката на заминаването.

При закъснение на парахода по разписанието, особено по пасажерското, капитанът на парахода незабавно съобщава на капитана на порта за причините на закъснението.

25 14. Всички парни, моторни, парусни и гребни съдове по време на плаване в пределите на портовите води се ръководят от Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море, при това парусно-моторните кораби, пътуващи с мотор, независимо от това, ще носят ли паруси, или не, през нощта са задължени освен отличителните си бордови огньове да носят топови огни.

30 16. Корабите, плаващи по подходящия канал и акваторията на порта, следват с малък ход.

17. Корабите през време на движение, както и тяхната буксирова във водите на порта са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.

35 18. Забранява се на корабите през време на движението им във водите на порта да имат спуснатата котва във вода, както и да влечат по дъното спуснатата котва.

19. Забранява се на корабите, стоящи до причалите на кейовите стени, да работят с гребните си винтове.

40 24. Всеки кораб, който е в порта и се намира в състояние на работна готовност, трябва да има в пълна изправност всичките си спасителни и противопожарни средства както за себе си, така и за даване помощ на нуждаещите се от тях кораби и брегови съоръжения.

25. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорността на капитана да подава тревожни сигнали с корабната свирка или камбана и да оказва помощ при гасене на пожара.

45 28. Корабите, стоящи до причалите, са задължени от изгрев до залез слънце да имат рейдови огньове.

Забележка. От корабите, стоящи в два и повече реда, рейдови огньове са задължени да имат само крайните кораби. Корабите, стоящи отделно, са длъжни да имат един огън на носа или на кърмата в зависимост от положението.

29. Забранява се да се швартоват към мола и към причал № 5 всички риболовни кораби, шлюпки и баркаси, а също така да подхождат на разстояние 100 м без разрешение за това от управлението на порта.

33. Всички кораби и плаващи единици, стоящи на рейд, са длъжни да носят установените огньове за кораби, стоящи на котва.

35. Приближаването и швартоването на каквито и да е плаващи единици към корабите от задграничното плаване без разрешение на КПП се забранява.

36. Всички стоящи в порта кораби при необходимост да променят местостоещото си се обръщат за разрешение в управлението на порта.

60

215

42. На капитаните на наливните, пасажерските и товарните кораби се вменява в дълг своевременно, до пристигането в порта, но не по-близо от 10 мили до порта да извършат изпомпване на натрупаните се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюмовете на машинното и качегарното отделение и наливните цистерни и още преди пристигането в порта да се извърши тяхното промиване с вода до надлежното състояние.

45. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на управлението на порта за всички Происшествия и заразни заболявания на кораба за времетраенето му във водите на порта.

49. Корабите, които пристигат в порта с потопени под водата знаци на товарната марка, предвидени за даденото плаване и време на годината, подлежат на глобяване в размер до 100 рубли.

50. За всички аварии, пожари, Происшествия и нещастни случаи в море и в пределите на портовите води и за повредите, причинени на портовите съоръжения, капитаните на корабите незабавно подават в управлението на порта писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства за аварията или пожара.

57. Натоварването и разтоварването на нефтови продукти се извършва само в място, определено от управлението на порта.

59. През време на преливането с помпи и наливането в кораба и от кораба на нефтови продукти и суров нефт, а също при натоварване и разтоварване на всички лесно възпламеняващи се вещества не се разрешава на кораба да има други външни огньове освен установените рейдери.

63. Корабите, натоварени с нефтови продукти, са задължени както през времето на движение във водите на порта, така и през време на стоянката да имат на височина над палубата на кораба, не по-малка от 20 фута, един червен флаг, вдигнат така, че да може да се вижда и при безветрие, а през нощта един черен огън, при това сигналният фенер трябва да бъде снабден с предпазителя металическа мрежа.

66. На пасажерските кораби не се разрешава превозването на всякакъв вид нефтови и лесно възпламеняващи се товари.

Нос Никитин (шир. $44^{\circ}30'N$, дълг. $34^{\circ}15'O$) се намира на 7 мили североизточно от нос Айтодор. Той е образуван от склона на забележимата планина, намираща се североизточно от град Ялта. Южният склон на тази планина при нос Никитин е стръмен. По този склон се намират много здания. На носа се намират няколко забележими здания, едно от които има сиви островърхи кулички.

Котвени места. В Ялтинския залив може да се застане на котва в рейда при санаториума Ореанда на 2 кабелта от външния камък на дълбочини 15—17 м.

Най-доброто котвено място се намира в Ялтинския рейд южно от църквата, намираща се на нос Йоанна, на дълбочини 18—24 м; грунът държи котвата добре.

От **Ялтинския залив до град Алушта** на 12 мили се простира висок, на места стръмен, прорязан с планински реки бряг. По цялото си протежение брегът е обграден с мел във вид на тясна полоса с дълбочини, по-малки от 10 м. Близо до тоя бряг няма опасности с изключение на камъните Адалар и камъните при нос Плака.

От нос Никитин до нос Аю-Даг брегът в началото си има направление NNO , а след това завива на североизток и изток, образувайки малък открит залив, при върха на който е разположено селото Гурзуф.

От нос Аю-Даг брегът в началото върви на север; след това постепенно скланяйки се към изток, той образува малка бухта. По този участък от брега има няколко забележими върха, най-големи от които са Аю-Даг, Болгатор, Кастел и Чатир-Даг.

Селото Гурзуф е разположено [в малка лъщина на склона на планината при устието на река Авунда. При източния край на селото се намира висока скала, по която се виждат развалини от старинна крепост. От тази скала се издава малък нос.

До селото има малък пристан, а на брега е разположена спасителна станция.

Камъни Адалар. От малкия скалист нос, разположен източно от селото Гурзуф, на разстояние 2—2.5 кабелта от брега се издигат над водата два големи високи бели камъка, наречени Адалар, лежащи отделно един от друг. Между тези камъни се намира подводен камък. Камъните Адалар са забележими добре.

Котвеното място се намира на 5—6 кабелта от брега на 153° от устието на река Авунда на дълбочина 28 м; грунът е тина. Котвеното място е защитено от ветровете, духащи от SW до ONO .

Нос Аю-Даг (шир. $44^{\circ}33'N$, дълг. $34^{\circ}21'O$) се намира на 4 мили североизточно от нос Никитин. Носът е образуван от отделно лежащата планина Аю-Даг с височина 573 м, склонът на която отначало се спуска полегато към море, а след това отново се повишава. От малки разстояния планината Аю-Даг напомня на лежаща мечка. Носът е добре забележим; от големи разстояния той изглежда на остров.

При западното подножие на планината Аю-Даг е разположен пионерският лагер Артек със забележимо бяло продълговато здание със сив покрив. На брега близо до лагера има малък пристан.

Котвени места. На котва може да се застане между камъните Адалар

Брегът от нос Айтодор до нос Аю-Даг:
1 — нос Айтодор, височина 19 м; 2 — нос Никитин; 3 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 4 — нос Плака; 5 — нос Болгатор; 6 — нос Кастел; 7 — нос Чатир-Даг; 8 — нос Адалар; 9 — нос Гурзуф; 10 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 11 — нос Адалар; 12 — нос Гурзуф; 13 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 14 — нос Адалар; 15 — нос Гурзуф; 16 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 17 — нос Адалар; 18 — нос Гурзуф; 19 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 20 — нос Адалар; 21 — нос Гурзуф; 22 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 23 — нос Адалар; 24 — нос Гурзуф; 25 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 26 — нос Адалар; 27 — нос Гурзуф; 28 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 29 — нос Адалар; 30 — нос Гурзуф; 31 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 32 — нос Адалар; 33 — нос Гурзуф; 34 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 35 — нос Адалар; 36 — нос Гурзуф; 37 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 38 — нос Адалар; 39 — нос Гурзуф; 40 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 41 — нос Адалар; 42 — нос Гурзуф; 43 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 44 — нос Адалар; 45 — нос Гурзуф; 46 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 47 — нос Адалар; 48 — нос Гурзуф; 49 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 50 — нос Адалар; 51 — нос Гурзуф; 52 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 53 — нос Адалар; 54 — нос Гурзуф; 55 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 56 — нос Адалар; 57 — нос Гурзуф; 58 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 59 — нос Адалар; 60 — нос Гурзуф; 61 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 62 — нос Адалар; 63 — нос Гурзуф; 64 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 65 — нос Адалар; 66 — нос Гурзуф; 67 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 68 — нос Адалар; 69 — нос Гурзуф; 70 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 71 — нос Адалар; 72 — нос Гурзуф; 73 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 74 — нос Адалар; 75 — нос Гурзуф; 76 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 77 — нос Адалар; 78 — нос Гурзуф; 79 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 80 — нос Адалар; 81 — нос Гурзуф; 82 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 83 — нос Адалар; 84 — нос Гурзуф; 85 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 86 — нос Адалар; 87 — нос Гурзуф; 88 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 89 — нос Адалар; 90 — нос Гурзуф; 91 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 92 — нос Адалар; 93 — нос Гурзуф; 94 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 95 — нос Адалар; 96 — нос Гурзуф; 97 — нос Аю-Даг, височина 573 м; 98 — нос Адалар; 99 — нос Гурзуф; 100 — нос Аю-Даг, височина 573 м.

и нос Аю-Даг срещу пионерския лагер Артек на дълбочини 29 м; грунтът е тиня. Корабите могат да застанат на котва и близо до брега на също такава дълбочина. Котвеното място е прикрито от ветровете, духащи от SW през N до O и от него обикновено се ползват корабите, прикриващи се от североизточния вятър. Този вятър може да духа продължително време, усилвайки източното течение.

Нос Аю-Даг (пеленг 56°, разстояние 3 мили)

Другото котвено място, прикрито от югозападни ветрове, се намира на 1-7 мили северно от нос Аю-Даг срещу селото Фрунзенское, разположено до забележима кръгла скала. Тук се застаета най-добре на котва на 135° и разстояние 3 кабелта от върха на скалата на дълбочина 13-5 м; грунтът е пясък.

Нос Плака (шир. 44°35'N, дълг. 34°22'O) се намира на 3 мили NNO от нос Аю-Даг и се издава към югоизток. Източно от носа на 3 кабелта се издава риф с лежащи на него надводни камъни. Корабите не трябва да се приближават до рифа на разстояние, по-малко от 0-5 кабелт. Носът Плака може да се разпознае по бялата четиристенна кула, стояща на върха, издигаща се малко северно от носа, и по жълтото здание с червен островърх покрив.

Западно от носа е разположено селото Кипарисное, срещу което се намира котвено място с дълбочини около 10 м; грунтът държи добре котвата.

От нос Плака до град Алушта брегът се простира на 5 мили към NNO и е обграден с отмел във вид на тясна полоса. На 3-2 мили от нос Плака се издава малък нос, наречен Маячний, западно от който се възвишава върхът Кастел. Между върхът Кастел и град Алушта брегът е пясъчлив. Зад пясъчната полоса на брега се повдига плоско възвишение, което е продължение на северния склон на планината Кастел.

Върхът Болгатор с височина 418 м е разположен на 1-7 мили NNW от нос Плака и представлява висока отвесна правоъгълна скала, лишена от растителност.

Върхът Кастел с височина 440 м се намира на 3 мили северно от нос Плака. Върхът Кастел в сравнение със съседните върхове е нисък, но все пак добре забележим от югоизток; от това направление той има вид на тъп конус, възвишаващ се близо до брега. Върхът е покрит с гора. Западно от върха Кастел се вижда хребетът Урага с коничен връх.

Върхът Чатир-Даг (шир. 44°44'N, дълг. 34°17'O) е един от най-високите върхове на Кримския полуостров, на

мира се на 7 мили северозападно от върха Кастел. Той се издава във вид на разпъната палатка, откъдето е получил и своето име. Чатир-Даг има два върха: югозападен — с височина 1525 м, и североизточен — с височина 1405 м. Югоизточният склон на върха се спуска към морето във вид на отделни хълмове.

От град Алушта до нос Башенний брегът с протежение 16-5 мили се простира на североизток. Между прибрежните хълмове протичат много реки. От върхът Чатир-Даг планинският хребет, понижавайки се, има направление на североизток.

Брегът е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 10 м, на места простиращ се на разстояние до 3 кабелта. На отмелта лежат отделни камъни, които не излизат зад предела на 10-метровата изобата.

По този участък от брега са забележими: върхът Демерджи с височина 1240 м, възвишаващ се източно от Чатир-Даг и имащ характерни отвесни скали; селото Лучисте при подножието на скалите, образувачи върха Демерджи; отнесената скала Индек-Даг и върхът Синап-Даг, намиращи се между Чатир-Даг и Демерджи. Североизточно от Чатир-Даг са разположени добре забележимите върхове Тай-Коба (шир. 44°50'N, дълг. 34°30'O) с височина 254 м и Хрикол (шир. 44°52'N, дълг. 34°38'O) с височина 104 м с остър конически връх. Също така са забележими село Солнечногорское, намиращо се на 7 мили североизточно от град Алушта до малкия тъмен нос Сотера и село Малореченское, разположено североизточно от село Солнечногорское.

По-нататък към изток се намира дълбоката долина Ускют, в която е разположено селото Приветное.

Град Алушта е разположен на хълма на югоизточния склон на Чатир-Даг между две обширни долини, по които протичат реките Улу-Узен и Демерджи. Върховете Чатир-Даг и Кастел са най-добре забележимите пунктове за разпознаване на град Алушта.

Град Алушта се състои от две части: стара — с криви улици и къщи с плоски покриви, и нова — широко разпростираща се по склоновете на съседните възвишения. В старата част на града се издигат няколко църкви без кубета, джамия и полу-разрушена кула на старинно укрепление; тук са настанени отделение от Ялтинския търговски порт и агентство на Черноморското параходство.

Градът има редовно параходно съобщение с портовете на Черно море. В него могат да се вземат известно количество провизии.

Котвеното място се намира на 6 кабелта югоизточно от устието на река Улу-Узен на дълбочина 27 м; грунтът е тиня с р.ковини. Това котвено място е открито за ветровете, духащи

от NO до SW. Трябва да се има предвид, че понякога тук духат от планините силни ветрове.

Камък (шир. 44°44'N, дълг. 34°32'O) с дълбочина над него 1-4 м лежи на 9 кабелта SSW от селото Солнечногорское, на 2 кабелта от брега.

На 2-9 мили североизточно от този камък на разстояние 1 кабелт от брега лежи друг подводен камък.

Пристан се намира на пясъчния бряг срещу дълбоката долина Ускют югоизточно от село Приветное. Пристанът е малък. През време на товарителни работи на сгълба на пристана се запалва бял огън.

От нос Башенний до нос Меганом на 14-5 мили към изток се простира предимно стръмен бряг. Между носовете Башенний и Ай-Фока брегът е прорязан от две долини, по които текат планинските реки Шелен и Ворон. В западната долина е разположено селото Морское.

По този участък от брега са забележими: носовете Башенний, Ай-Фока, Чикен, Пещерний, Алчак-Кая и Меганом и дълбоката долина Кутлах, разположена между носовете Ай-Фока и Чикен.

Между носовете Пещерний и Меганом се вдава широката бухта Судакская, която има няколко удобни котвени места. При върха на бухтата е разположено селото Судак.

Брегът по цялото протежение в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние около 4 кабелта.

Нос Башенний (шир. 44°48'N, дълг. 34°45'O) се намира на 2-6 мили източно от дълбоката долина Ускют. Носът е каменист и е добре забележим по намиращата се на него полуразрушена кула. Непосредствено източно от носа се намира дълбока долина, по която протича малка река.

Нос Ай-Фока (шир. 44°49'N, дълг. 34°51'O) е разположен на 4-2 мили източно от нос Башенний. Носът е тъмен, висок и стръмен. Източно от носа се намира дълбоката долина Кутлах, в която е разположено селото Веселое. Това село е лошо забележимо. По източната страна на долината се вижда добре бившият Кутларски кордон.

На 2 мили източно от нос Ай-Фока се издава нос Чикен, забележим по скалите със зъбчата форма. Между нос Чикен и долината Кутлах се възвишават няколко остри върхове.

Судакската бухта, разположена между носовете Пещерний и широкия нос Меганом, се вдава на 2 мили в брега в северно направление; ширината при входа на бухтата е около 6 мили. От издаващия се от средата на нейния северен бряг нос Алчак-Кая бухтата се разделя на две части: източна и западна.

На котва може да се застане в малката бухта Судак-лиман, на Судакския рейд, разположен западно от нос Алчак-Кая, и накрая в района източно от нос Алчак-Кая до нос Рибачий.

Източно от планината Сокол на брега се намира Судакската скала със забележима кула на върха; от скалата се издава тъп нос. По западната страна на скалата от югозапад се вижда селото Судак. Брегът до нос Алчак-Кая е нисък; тук в бухтата се влива реката Суук-Су.

В бухтата се намира спасителна станция. Щормовите сигнали се вдигат на мачта, поставена на брега.

Нос Пещерний (Капчик) (шир. 44°49'N, дълг. 34°55'O) се намира на 2-6 мили източно от нос Ай-Фока. Носът е стръмен и разтегнат на юг. Краят на носа завива малко на изток, образувайки малка бухтичка (басейн), дълбочините в която са по-малки от 20 м.

Бухтата Судак-лиман се вдава в брега в западната част на Судакската бухта между малкия нос Плоски, намиращ се на 5 кабелта североизточно от нос Пещерний, и брега, образуван от южните склонове на планината Сокол, възвишаваща се на 1 миля NNO от нос Плоски. В бухтата може да се прикрием от югозападни и западни ветрове.

Светещият знак Судакски (шир. 44°50'N, дълг. 34°58'O) е поставен във върха на Судакската бухта на 3 мили ONO от нос Пещерний. Видът на знака е: червена металическа ажурна четиристенна конструкция. На страната на конструкцията, обръната към море, е закрепен бял щит с черна вертикална полоса по средата.

Селото Судак е разположено в долината на река Суук-Су на 1 миля от брега. В селото има болница и аптека. Провизии може да се вземат в ограничено количество. Вода може да се вземе от реката Суук-Су.

Пристан. В западната част на Судакската бухта има малък пристан. Към времето на приближаването на корабите на пристана се запалва огън.

Нос Меганом (шир. 44°47'N, дълг. 35°05'O) се намира на 7-5 мили източно от нос Пещерний. Носът е съединен с брега посредством невисок провлак, поради това от изток и запад той се открива във вид на остров.

Носът е каменист, нисък, но е забележим по голямата си вдаеност. Той има три издатъка: западният от тях се нарича нос Рибачий, южният — нос Чобан-Басти, източният — нос Консел.

Маяк Меганомски е поставен на южния край на нос Меганом. Видът на маяка е бяла каменна осмостенна кула с маячна оптика.

Маякът е отделно от другите постройки, които се откриват само от източната страна на нос Меганом.

Котвени места. Най-доброто котвено място в Судакската бухта се намира в пресичането на пелените: 355° — към кулата, стояща на върха на Судакската скала, и 5° — към светещия Судакски знак. Дълбочините тук са около 25 м; грунътът е тиня

от NO до SW. Трябва да се има предвид, че понякога тук духат от планините силни ветрове.

Камък (шир. $44^{\circ}44'N$, дълг. $34^{\circ}32'O$) с дълбочина над него 1-4 м лежи на 9 кабелта SSW от селото Солнечногорское, на 2 кабелта от брега.

На 2-9 мили североизточно от този камък на разстояние 1 кабелт от брега лежи друг подводен камък.

Пристан се намира на пясъчния бряг срещу дълбоката долина Ускют югоизточно от село Приветное. Пристанът е малък. През време на товарителни работи на стълба на пристана се запалва бял огън.

От нос Башенний до нос Меганом на 14-5 мили към изток се простира предимно стръмен бряг. Между носовете Башенний и Ай-Фока брегът е прорязан от две долини, по които текат планинските реки Шелен и Ворон. В западната долина е разположено селото Морское.

По този участък от брега са забележими: носовете Башенний, Ай-Фока, Чикен, Пещерний, Алчак-Кая и Меганом и дълбоката долина Кутлах, разположена между носовете Ай-Фока и Чикен.

Между носовете Пещерний и Меганом се вдава широката бухта Судакская, която има няколко удобни котвени места. При върха на бухтата е разположено селото Судак.

Брегът по цялото протежение в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности; 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние около 4 кабелта.

Нос Башенний (шир. $44^{\circ}48'N$, дълг. $34^{\circ}45'O$) се намира на 2-6 мили източно от дълбоката долина Ускют. Носът е каменист и е добре забележим по намиращата се на него полуразрушена кула. Непосредствено източно от носа се намира дълбока долина, по която протича малка река.

Нос Ай-Фока (шир. $44^{\circ}49'N$, дълг. $34^{\circ}51'O$) е разположен на 4-2 мили източно от нос Башенний. Носът е тъмен, висок и стръмен. Източно от носа се намира дълбоката долина Кутлах, в която е разположено селото Веселое. Това село е лошо забележимо. По източната страна на долината се вижда добре бившият Кутларски кордон.

На 2 мили източно от нос Ай-Фока се издава нос Чикен, забележим по скалите със зъбчата форма. Между нос Чикен и долината Кутлах се възвишават няколко остри върхове.

Судакската бухта, разположена между носовете Пещерний и широкия нос Меганом, се вдава на 2 мили в брега в северно направление; ширината при входа на бухтата е около 6 мили. От издаващия се от средата на нейния северен бряг нос Алчак-Кая бухтата се разделя на две части: източна и западна.

На котва може да се застане в малката бухта Судак-лиман, на Судакския рейд, разположен западно от нос Алчак-Кая, и накрая в района източно от нос Алчак-Кая до нос Рибачий.

Източно от планината Сокол на брега се намира Судакската скала със забележима кула на върха; от скалата се издава тъп нос. По западната страна на скалата от югозапад се вижда селото Судак. Брегът до нос Алчак-Кая е нисък; тук в бухтата се влива реката Суук-Су.

В бухтата се намира спасителна станция. Щормовите сигнали се вдигат на мачта, поставена на брега.

Нос Пещерний (Капчик) (шир. $44^{\circ}49'N$, дълг. $34^{\circ}55'O$) се намира на 2-6 мили източно от нос Ай-Фока. Носът е стръмен и разтегнат на юг. Краят на носа завива малко на изток, образувайки малка бухтичка (басейн), дълбочините в която са по-малки от 20 м.

Бухтата Судак-лиман се вдава в брега в западната част на Судакската бухта между малкия нос Плоски, намиращ се на 5 кабелта североизточно от нос Пещерний, и брега, образуван от южните склонове на планината Сокол, възвишаваща се на 1 миля NNO от нос Плоски. В бухтата може да се прикрием от югозападни и западни ветрове.

Светещият знак Судакски (шир. $44^{\circ}50'N$, дълг. $34^{\circ}58'O$) е поставен във върха на Судакската бухта на 3 мили ONO от нос Пещерний. Видът на знака е: червена металическа ажурна четиристенна конструкция. На страната на конструкцията, обърната към море, е закрепен бял щит с черна вертикална полоса по средата.

Селото Судак е разположено в долината на река Суук-Су на 1 миля от брега. В селото има болница и аптека. Провизии може да се вземат в ограничено количество. Вода може да се вземе от реката Суук-Су.

Пристан. В западната част на Судакската бухта има малък пристан. Към времето на приближаването на корабите на пристана се запалва огън.

Нос Меганом (шир. $44^{\circ}47'N$, дълг. $35^{\circ}05'O$) се намира на 7-5 мили източно от нос Пещерний. Носът е съединен с брега посредством невисок провлак, поради това от изток и запад той се открива във вид на остров.

Носът е каменист, нисък, но е забележим по голямата си вдаденост. Той има три издатъка: западният от тях се нарича нос Рибачий, южният — нос Чобан-Басти, източният — нос Копсел.

Маяк Меганомски е поставен на южния край на нос Меганом. Видът на маяка е била каменна осмостенна кула с маячна оптика.

Маякът е отделно от другите постройки, които се откриват само от източната страна на нос Меганом.

Котвени места. Най-доброто котвено място в Судакската бухта се намира в пресичането на пеленгите: $35^{\circ}5'$ — към кулата, стояща на върха на Судакската скала, и 5° — към светещия Судакски знак. Дълбочините тук са около 25 м; грунтът е тина

Нос Меганом (1) (пеленг 290°, разстояние 8-5 мили)

с пясък. Може да се застане на котва и близо до брега по направление на светещия знак. Това котвено място е защитено от ветрове, духащи от W до OSO. При източни ветрове корабите се подлагат на силно бордово клатене.

Може да се застане на котва в бухтата Судак-лиман, както и между носовите Алчак-Кая и Рибачий. Тук може спокойно да се стои при ветрове от североизток и изток. Дълбочината на второто котвено място е около 23 м; грунът — тина с пясък

От нос Меганом до Феодосийския залив възвишеният, на места стръмен бряг се простира на 20 мили към североизток. В този участък се завършват Кримските планини, спускащи се към морето с ниски разклонения. Брегът е доста нарязан и е лишен от растителност.

Североизточно от нос Меганом, между нос Толстий и планината Святая, към морето излиза долина, по която протичат няколко малки реки. На възвишението във върха на долината е разположено забележимото село Лагерное.

По-нататък от планината Святая до Феодосийския залив се вдават в брега две бухти: Коктебел и Двужорная, отделящи се една от друга с тесен продълговат полуостров, завършващ с нос Киик-Атлама.

По този участък от брега са забележими планините Чалка и Святая, служещи за разпознаване на порт Феодосия при следване към него от изток. Между тези планини излиза към морето Отузката долина, по която протича река Отузка. Недалеч от брега над долината се намира забележима коническа назъбена скала, имаща червеникав цвят; зад нея малко по-далеч от брега се вижда планина с два върха.

Описваният бряг е дълбок в прибрежната си част. 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние до 6 кабелта. Най-голямо отклонение тя има в бухта Коктебел, където се издават опасности от брега.

Забранени райони. Срещу участъка от брега между нос Меганом и Феодосий-

ския залив има няколко забранени за плаване или котвена стоянка райони.

Границите на районите са показани на картите с пунктирни линии.

Планината Чалка (шир. 44°54'N, дълг. 35°07'O) с височина 688 м се намира северно от село Лагерное. Планината има вид на пресечен конус с три върха; склоновете ѝ не са обрасли с растителност. Средният връх е по-висок и покрит с гора; двата крайни върха са по-остри от средния и са лишени от растителност. От някои направления те се сливат в едно.

Планината Святая (Кара-Даг) (шир. 44°55'N, дълг. 35°14'O) с височина 575 м и тъмен връх се намира на 5 мили ONO от планината Чалка и на 8 кабелта от брега. Източният и южният склон на тази планина са стръмни.

Бухтата Коктебел е разположена между стръмния нос Малчик, образуван от източния склон на планината Святая, и отстояния от него на 2-3 мили към североизток нос Лагерни. Бухтата се вдава в северозападно направление на 1 мили; бреговете ѝ са възвишени, но плитководни. На бреговия отел се намират скали и камъни. На западния бряг на бухтата е разположено селото Планерское. Северно от селото се вижда планина с два върха, западният от които е остър.

В южната част на бухтата има малък пристан. На север от пристана лежат подводни камъни. В района на бухта Коктебел съществува магнитна аномалия.

Опасности. На 4 кабелта от западния бряг на бухтата и на 67° от пристана се намират камъни с дълбочини над тях 8-4 м. В северната част на бухтата на 270° и разстояния 5 и 6 кабелта от нос Лагерний се намират камъни с дълбочини над тях, по-малки от 2 м.

Нос Лагерний (шир. 44°58'N, дълг. 35°18'O) е североизточният входен нос на бухта Коктебел. Носът е малък и стръмен. На 7 кабелта източно от нос Лагерний се намира скалата Каменна, представляваща група от два големи бели камъка и няколко камъка с по-малък размер.

Котвено място. На котва може да се застане в североизточната част на бухта Коктебел на дълбочина 9 м; грунът е пясък. При подхождането към котвеното място трябва да се върви с курс 326 1/4° към острия връх на планината с два върха дотогава, докато нос Лагерни дойде на пеленг 90°.

Бухта Двужорная се вдава в брега на 2 мили в западно направление между нос Киик-Атлама и разположения от него на север нос Или. Ширината на бухтата при нейния вход е 4 мили; към върха тя постепенно се стеснява.

Бреговете на бухтата са предимно възвишени и стръмни. От провлака, съединяващ нос Киик-Атлама с материка, в северозападно направление се простира възвишеният хребет Биюк-Янишар. Почти успоредно на тоя хребет от носа Или идва хре-

Нос Киик-Атлама с о-в Иван-Баба пред него (1) (селект 16', разстояние 6 мили)

бетът Тепе-Оба. На южния бряг на бухтата на 8 кабелта от нос Киик-Атлама се намира малка бухта.

- 5 Нос Киик-Атлама (шир. $44^{\circ}57'N$, дълг. $35^{\circ}23'O$) се намира на 4.2 мили източно от нос Лагерний. Носът се съединява с материка посредством нисък продълговат провлак и се от-
10 крива от югозапад и североизток като остров с триъгълна форма. При края на носа се намира остров Иван-Баба.

Светещият знак Киик-Атлама е поставен на върха на нос Киик-Атлама. Видът на знака е: бяла пирамида с бял щит с червена по-
15 лоса.

Денем знакът е лошо забележим.

- 15 **Предупреждение.** Нос Киик-Атлама е раз-
положен на пътя на корабите, отиващи в порт
20 Феодосия от запад. За да се премине през нощта на безопасно разстояние от носа, трябва да се пътува на разстояние, не по-малко от 1 мили от него.

Створът на знаците на Двукорната бухта (шир. $44^{\circ}57'N$, дълг. $35^{\circ}22'O$) е оборуд-
25 ван на южния бряг на бухтата на пристана. На-
правлението на створа на тези знаци е $37^{\circ}1/4^{\circ}$ —
 $217^{\circ}1/4^{\circ}$.

Видът на знаците е: предният — здание на
30 края на пристана с нанесена на него бяла полоса, задният — стълб с топова фигура във вид на триъгълник с върха нагоре.

- 30 Нос Или (шир. $45^{\circ}01'N$, дълг. $35^{\circ}26'O$) се
намира на 22° и разстояние 4.5 мили от нос Киик-
35 Атлама и е западният входен нос на Феодосийския
залив. Носът е висок и има стръмни брегове.
На върха му се намира забележима малка църк-
вица. Бреговете на носа са оокръжени с риф,
издаващ се от брега повече от 0.5 кабелт.

Светещият знак Илински е поставен
40 на носа Или. Видът на знака е четиристенна
ажурна пресечена пирамида с маячно съоръ-
жение в черен цвят.

Близко до светещия знак са разположени по-
45 стройки, които се виждат добре от някои на-
правления.

Забраненият за котвена стоянка район
е ограничен от брега и линията, съединяваща
следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}57'9N$; дълг. $35^{\circ}22'00O$;
- 2) шир. $45^{\circ}01'3N$; дълг. $35^{\circ}26'30O$;
- 3) шир. $45^{\circ}00'8N$; дълг. $35^{\circ}27'10O$;
- 4) шир. $44^{\circ}57'3N$; дълг. $35^{\circ}22'70O$.

5 От Феодосийския залив до Керченския пролив

От Феодосийския залив до Керченския пролив брегът с про-
тежение около 45 мили се простира в източно направление и е
южният бряг на Керченския полуостров. По цялото си проте-
жение брегът е равен, възвишен и има стръмен характер.

- 10 Югозападното крайбрежие на Керченския полуостров е
равно; по него са разположени отделни ниски планини, много от
които са забележими. Целият този бряг е оокръжен с плитковини
с дълбочини, по-малки от 10 м, простиращи се от брега на раз-
стояние до 1.2 мили. Покрай източната част на описания бряг,
15 между бреговата черта и 20-метровата изобата се намират опас-
ности, затрудняващи плаването в близост до брега.

Непосредствено източно от нос Или във вид на правилна
дъга в брега се вдава обширният Феодосийския залив. Източно
от Феодосийския залив брегът е с извивки.

- 20 **Феодосийският залив** се вдава в брега в северно направ-
ление на 7 мили между нос Или и отстоящия от него из-
точно на 17 мили нос Чауда. В западната част на залива се-
верозападно от нос Феодосия е разположен Феодосийската
бухта, във върха на която се намира портовият град Феодосия.
25 Бухтата е открита за ветровете, духащи от NO до SO .

Северозападният бряг на залива до селото Далние Камиши
е нисък; по-нататък към изток брегът става възвишен и стръ-
мен. Брегът на залива е оокръжен с мел във вид на тясна полоса
с дълбочини, по-малки от 5 м, простиращ се на разстояние до
30 4 кабелта от брега.

Дълбочините във входа на залива са от 22 до 29 м; към брега те
постепенно се намаляват. В източната част на залива има район,
забранен за плаване; границите на района са показани на картата.

- 35 При плаване в залива като забележими пунктове могат да
служат носовете Или и Чауда, постройките в град Феодосия и
селата Ближние и Далние Камиши, разположени съответно на
север и североизток от град Феодосия.

Котвено място. На котва може да се застане във Феодо-
40 сийската бухта на дълбочини от 9 до 19 м; грунът е тина.

Потънали кораби. Няколко потънали кораби са открити
в западната част на Феодосийския залив. В източната част на
залива се намира един кораб. Положението на всички открити
потънали кораби е показано на картата; два от тях се оокраждат
45 със зелени светещи буи.

Нос Феодосия (шир. $45^{\circ}01'N$, дълг. $35^{\circ}25'O$) се намира
на 8 кабелта северозападно от нос Или и се издава на север от
същия широк и възвишен издатък на брега, източният край на
който е нос Или. Носът е висок и стръмен.

- 15 Лоция на Черво море

Створът на Саригьолските светещи знаци (шир. 45°01'N, дълг. 35°25'O) води към малък пристан, намиращ се северно от порт Феодосия; направлението на створа е 335¹/₂ — 155¹/₂°. Знаците са поставени южно от нос Феодосия и представляват бели щитове с черна вертикална полоса по средата и с топови фигури във вид на триъгълници на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.

Светещ буй на потънал кораб (шир. 45°02'N, дълг. 35°24'O) се поставя над потъналия на 337° и разстояние 8 кабелта от нос Феодосия кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка.

Порт Феодосия е разположен в западната част на Феодосийския залив на южния бряг на Феодосийската бухта. Част от залива срещу порта и град Феодосия съставя Феодосийският рейд, който е открит за ветровете, духащи от NO до SO. Портът има малък гаван, образуван от Защитния и Широкия мол, ограничаващи гавана от изток и север; между моловете има кейова стена.

Натоварването и разтоварването в порта е механизировано. Тук може да се извърши среден и текущ ремонт на кораба. В порта може да се получат въглища, провизии в достатъчно количество и вода.

Лощмани. В порт Феодосия има портови лощмани.

Светещият Феодосийски знак (шир. 45°02'N, дълг. 35°24'O) е поставен на края на Защитния мол. Видът на знака е бяла пресечена пирамида с бял щит във вид на триъгълник с върха нагоре.

Два огъня, разположени вертикално, са поставени в южната част на Широкия мол, на дървен стълб.

Два огъня, разположени вертикално, са поставени в северната част на Широкия мол, на дървен стълб.

Подводни препятствия. На подхода към гавана на порта и в гавана са открити подводни препятствия. От огъня, поставен на края на Широкия мол, препятствията се намират на 1-8 кабелта към северозапад, на 1-6 кабелта към изток, на 0-6 кабелта към югоизток и на 0-4 кабелта и 1 кабелт към юг.

Щормови сигнали се вдигат на мачтата, поставена при светещия знак на края на Защитния мол.

Карантинна станция. В порт Феодосия има карантинна станция за корабите, пристигащи в съветските черноморски портове от нездравни в санитарно отношение места.

При карантинната станция се намира медико-санитарен пункт, обслужващ корабите.

Град Феодосия (в древността Кафа) е разположен амфи-театрално по брега на Феодосийската бухта. От югозапад градът е обкръжен с източните гори разклонения на Кримските планини.

Градът е съединен с железопътната мрежа на СССР и има параходно съобщение с портовете на Черно и Азовско море.

Котвени места. Добро котвено място се намира във Феодосийския рейд с дълбочини от 13 до 18 м; грунътът е тиня и тиня с раковини.

Корабите, намиращи се в карантинна, застават на котва източно от Защитния мол срещу карантинните здания на дълбочини от 9 до 14 м.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за морския търговски порт Феодосия и причисления пункт Судак, 1953 г.)

§ 3. Всички кораби, идващи в порт Феодосия, са длъжни да постъпват съгласно действащите международни правила за радиовръзка.

§ 4. Времето и редът на влизането на корабите и излизането им от порта, както и максималното газене на посещаващите порт Феодосия кораби се установяват от управлението на порта.

§ 5. Всички търговски кораби под флага на СССР, които имат газене, по-голямо от 14 фута, при влизане в порта са задължени да вземат лощман. Капитанът на кораба е длъжен при подхождането своевременно, но не по-късно от 8 часа до пристигането, с последващо уточнение да съобщи на началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта, за времето на подхождането.

При излизане от порта капитанът на кораба подава писмена заявка до началника на инспекцията на порта за задължени да вземат лощман. В нея времето, когато следва да пристигне на борда лощман.

§ 7. Едновременно влизане и излизане на кораби от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпват път на корабите, излизащи от порта.

§ 8. Движението на всички кораби и плавателни съдове в оградената част на порта се извършва с бавен ход (но не по-голям от 3 възла), за да не причиняват с произведеното вълнение повреди, загуби или затруднения на корабите, катерите, лодките и на работещите водолази и т. н.

§ 9. Всички кораби с малко газене са длъжни по време на плаване да отстъпват път на дълбоко газещите кораби.

§ 10. Парните, парусно-моторните, парусните и гребните съдове през времето на плаване в пределите на портовите води се ръководят от Правилата за предпазване съдовете от сблъскване в море (ППСС).

§ 12. Корабите при подхождане към входната част на порта са задължени своевременно да предупредят за това с едно изсвирване с продължителност от 4 до 6 секунди за избягване на сблъсквания с други кораби.

§ 13. Учрежденията, предприятия и лицата, на името на които се адресират корабите от задграничното плаване и големия каботаж, са длъжни в случаите, когато им е известно точното време на пристигането на кораба, да подадат своевременно писмено заявление в управлението на порта за очакваното пристигане на кораба в порта, но не по-късно от 24 часа до неговото пристигане.

В заявлението трябва да бъдат отбелязани: а) националността на кораба, б) неговото назначение, в) газенето, г) дължината, д) видът на пристигащия товар.

Забележка. Кораб, за пристигането на който не е било съобщено предварително, получава причал след разполагане на корабите, за пристигането на които предварително е било известено.

§ 14. Пристигналите в порта кораби заемат места за стоянка по указание на упри вълнението на порта. Административната на кораба или агентството на пареходството са задължени незабавно да заявят за пристигането си на началника на инспекцията на порта за задължени да вадят карантинния флаг и поимените документи.

§ 15. Корабите от задграничното плаване и големия каботаж при подхождане към порта са задължени да вадят карантинния флаг и поимените документи.

След изпълнението на установените от закона формалности по приемането и преглеждането на кораба последният се швартован на мястото, указано от управлението на порта.

§ 16. С представянето си по случай пристигането администрацията на кораба съобщава на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, в писмен вид за случаите и обстоятелствата, станали на море.

§ 17. На корабите, пристигнали от чужбина, се забранява да имат съобщение с брега до получаване на свободна практика.

§ 18. Без особено разрешение на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейд и да се швартоват към причала.

§ 20. За получаване разрешение за заминаване на кораба в море капитаните на корабите представят едновременно, до заминаването, на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, всички утвърдени за тази цел документи, а именно:

- 1) свидетелство за право на плаване под флага на СССР (корабен патент);
- 2) удостоверение за годност за плаване, издадено от Регистъра на СССР;
- 3) мерително свидетелство;
- 4) екипажен списък;
- 5) корабно свидетелство;
- 6) международно свидетелство за товарната марка;
- 7) свидетелство за радиостанцията;
- 8) санитарно свидетелство;
- 9) пасажерско свидетелство (за пасажерските кораби);
- 10) пожарен формуляр и свидетелство за пожарната охрана;
- 11) дипломи (свидетелства за правоспособност) на командния състав;
- 12) освен това за корабите от задграничното океанско и морско плаване — свидетелство за радиотелеграфната сигурност.

За получаване разрешение за заминаване на баржа старшината представя установените от закона документи на началника на инспекцията — капитана на порта.

При изменение на състава на екипажа и екипажния списък до заминаването капитанът на кораба е длъжен незабавно да уведоми за това писмено началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта. Ако корабът не е заминал в определеното време, капитаните на корабите съобщават за това на началника на инспекцията на портнадзора — на капитана на порта, указвайки причините, поради които е забавено заминаването.

В случаите, когато корабът закъсне по разписанието, особено пасажерският, капитанът на кораба незабавно съобщава на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, за причините на закъснението.

Забележка. Освен другите документи капитаните трябва да представят при заминаването квитанции за заплащането на портните такси и документи за извършеното пълно уреждане на сметките с управлението на порт Феодосия.

§ 22. Корабите, плаващи по акваторията на порта, се движат с малък ход, а преминавайки покрай стоящите на котва или ошвартовани кораби, трябва да пътуват с най-малък ход.

§ 24. През време на движението си във водите на порта корабите са задължени да имат главните си котви готови за отдаване.

§ 28. За случаите на повреждане, придвижване или смяне с кораба от място на опознавателен знак, буй или вежа капитанът на кораба е длъжен незабавно след пристигането си в порта да съобщи на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, а скъсаният знак да прибере и предаде по принадлежност.

§ 29. Началникът на порта при екстрена необходимост преустановява цялото движение в района на търговския порт.

§ 30. Буксирните кораби трябва да имат стоянка в указано от управлението на порта място.

§ 35. Всички кораби, швартовайки се към пристани, пирсове, кейова стена с борд, не трябва да оставят голямо пространство между кораба и

причала. На корабите се разрешава да работят с винтовете си само при отхождане и подхождане към причалите, но не по-близо от 10 м до причала.

§ 36. Забранява се на корабите да се задържат за предпазните вертикални или хоризонтални греди на причалните стени, а трябва да се задържат с швартовите само за причалните пушки и швартови халки. При стоянка на швартови с борд корабите са длъжни да имат спуснати на борда краища.

Забележка. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котва в порта, в зависимост от конструкцията на брашпила са длъжни да отпускат котвената верига с такъв разчет, че съединителната скоба на котвената верига да бъде на палубата при клюза на брашпила за удобство и бързина при разединяване на веригата в случай на пожар и необходимост от извеждане на кораба.

§ 40. При пожар корабът, намиращ се близо до мястото на пожара, е задължен под отговорността на капитана да подава ревожни сигнали с корабната свирка или камбана и да оказва помощ при гасненето на пожара.

§ 41. Капитаните на стоящите в порта кораби при шормово време са длъжни да вземат необходимите мерки за осигуряване безопасността на кораба, а също така при необходимост да оказват пълно съдействие на нуждещия се от помощ кораб.

§ 47. Корабите, стоящи на котва, са длъжни да имат денем на цага черен шар, а нощем вместо шар — установените рейдови огньове.

§ 49. Корабите и катерите, стоящи на котва или на причал с подадени от кърмата швартови, са длъжни да имат денем на цага или гоис-цока черен шар, а нощем вместо него — установения рейдови огън.

§ 54. Подхождането и швартоването на каквито и да е плаващи единици към корабите от задграничното плаване без разрешение на КПИ и митническите власти се забранява.

§ 55. Всички стоящи в порта кораби при необходимост от тяхна страна да променят мястото на стоянка са длъжни да поискат разрешение към началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта.

§ 60. На капитаните на наливиите, пасажерските и товарните кораби се вменява в дълг своевременно, до пристигането в порта, да извършат изпомпване на натрупалите се остатъци от нефт, мазут, масло и пр. от трюмовете на машинното и кацегарното отделение и баластните цистерни и още преди пристигането в порта да се извърши промиване с вода до надлежното състояние.

§ 61. От стоящите в порта кораби се забранява изхвърлянето във водата на всякаква смет и предмети както плаващи, така и потънали; на тях трябва да бъдат прибрани и задбордните ръкави за смет. Забранява се в акваторията на порта изпомпването на баласта от нефтоналивните съдове, замърсени с мазут, и остатъците след почистване трюмовете на тези кораби.

§ 64. Капитаните на корабите са задължени да съобщат незабавно на началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, за всички произшествия и заразителни заболявания на кораба за времепребиването му във водите на порта.

§ 65. За всички случаи на аварии както в пределите на водите на порта, така и вън от него се подава от капитаните на корабите до началника на инспекцията на портнадзора — капитана на порта, писмено заявление с подробно изложение на всички обстоятелства в съответствие с инструкцията за реда на разследването на морските аварии.

§ 66. Всеки потънал или застанал на мел в пределите на портните води кораб, пречещ на свободното движение или стоянка на другите кораби, трябва да се извади от собствените в срок, определен от управлението на г-та, в противен случай управлението на порта очисти портните води за сметка на собственика на потъналият кораб. При невъзможност да се извади корабът той може да бъде разрушен или разглобен, при това мястото, където се извършват работите, трябва да бъде оборудвано с предпазители знаци и след извършване на работите очистено от потънали части.

§ 83. При товарене капитаните на корабите са задължени да съгласуват с инспекцията на портнадзора пределия газене, до което може да се

натоварва корабът. В процеса на натоварването корабната администрация следи да не стане засядане на кораба на грунта.

- § 84. Внасянето в порта или изнасянето от него на взривни вещества се допуска с особено за всеки случай разрешение от управлението на порта по представяне от товароразпределителите удостоверение от съответните власти за право на превозване на такива вещества в съответствие с правилата за превозване, охрана и съпровождане по железните пътища и водните съобщителни пътища на взривни вещества, боеприпаси, отравящи и силно действащи отровни вещества.

- 10 Не по-късно от едно денонощие до внасянето на такъв товар товаро-управителят е длъжен да уведоми в писмен вид управлението на порта. В уведомлението трябва да бъдат указани:

- а) времето на пристигането на товара в порта;
б) количеството и видът на взривните вещества;
в) начинът на опаковката и охраната;
г) как да бъде доставен товарът в порта за натоварване на кораба или разтоварване от него.

- § 85. Капитанът на кораба с взривни товари е длъжен да уведоми управлението на порта за времето на своето пристигане 24 часа предварително, с последващо уточнение, когато останат 4 часа до пристигането.

- Портът уведомява капитана по радиото за мястото на стоянката на кораба.

- § 89. Натоварването и разтоварването на нефтови продукти се извършва изключително на нефтовия причал.

- § 95. Капитаните на всички наливни съдове, които се отправят към нефтовия причал, са длъжни да вземат лоцман. Швартоването на кораби с газене над установеното категорически се забранява.

- § 97. При невъзможност да се швартова наливният съд към нефто-причала капитанът заставя на котва в котвеното място на външния рейд.

- § 98. Влизането и стоенето на наливни съдове във Феодосийския порт се забранява. Капитанът на наливния съд само в случай на крайна необходимост може да влезе в порта, след като предварително получи специално разрешение от началника на инспекцията на портовия надзор — капитана на порта.

- § 100. Наливният съд заставя с отлавяне на котви с кърмата си към главата на причала посредством пренасяне на кърмовите швартови въжета на бочки.

- Забележка.** Задържането на швартовите въжета на причала се забранява.

- § 101. Стоянката на нефтопричала се разрешава при състояние на морето, което позволява безопасно наливане на нефтопродукти без нанасяне повреди на причала, швартовите бочки и на самия кораб, но при вълнение, не по-голямо от 4 бала.

- § 105. Корабите, натоварени с нефтови продукти, са задължени както през време на движението във водите на порта, така и през време на стоян-ката да имат на височина над палубата на кораба, не по-малка от 20 фута, един червен флаг, вдигнат така, че да бъде видим и при безветрие, а през нощта — един червен огън, при това сигналният фенер трябва да бъде снабден с предпазителна мрежа.

- § 114. Извършване на водолазни работи в порта може да става само със специално за всеки път разрешение от управлението на порта.

- § 117. По време на работата на водолазния баркас или на кораба, до който е спуснат водолаз, трябва да бъдат вдигнати през деня на носовия флагшток или на мачтата два флага „3“ по Международния свод на сигналите (еден до друг), а през нощта — два червени огъня един над друг.

- 55 **Нос Чауда** (шир. $45^{\circ}00'N$, дълг. $35^{\circ}50'O$) се намира на 17.5 мили източно от нос Или и е източният входен нос на Феодосийския залив. Носът е нисък и плосък; бреговете му са стръмни. На

1-3 мили северозападно от нос Чауда се издава малък безименен нос.

- Нос Чауда е окръжен с риф, простиращ се покрай брега на северозапад от него. При безименния нос рифът се издава на разстояние до 7 кабелта.

- Маяк Чаудинский е поставен на нос Чауда. Видът на маяка е: бяла каменна осмостенна кула с маячна оптика, издигаща се над средната част на бяло едноетажно здание.

- Потънал кораб (шир. $45^{\circ}03'N$, дълг. $35^{\circ}43'O$) лежи на 295° и разстояние 5-8 мили от нос Чауда. Положението на кораба е съмнително.

- Потънал кораб (шир. $44^{\circ}59'N$, дълг. $35^{\circ}54'O$) се намира на 3-2 мили *OSO* от нос Чауда. Положението на кораба е съмнително.

- 20 **От Феодосийския залив до Керченския пролив** на протежение 27 мили към изток се простира възвишен, предимно стръмен бряг. Брегът е окръжен с полоса от отмел с дълбочини, по-малки от 10 м, простираща се от брега на разстояние до 1-2 мили. На 3-5 мили от брега се намират опасности, от които най-мористи са камъкът на транспорта „Абин“, скалите Корабл-Камен и банка Анисимова.

- 30 По този участък от брега се намират няколко солени езера, отделени от морето с тесни полоси от суша. Най-големи от тях са езерата Узунларское и Кояшкое.

- 35 При приближаване към нос Чауда от запад отначало се открива полегатият връх на планината Дюрмен (шир. $45^{\circ}03'N$, дълг. $35^{\circ}57'O$), висок 107 м, който с постепенното приближаване приема очертанията на конус. Източно от тази планина се намира селото Черноморское. Намирайки се на меридиана на нос Чауда, западно от планината Дюрмен може да се види друга такава планина — връх на възвишението, разположено на южния бряг на Азовско море. За да не се объркат тези планини, трябва да се има предвид, че планината Дюрмен е видима значително по-ясно. Източно от планината Дюрмен се вижда планината Кон-

Нос Чауда (дълг. 128° , разстояние 0-6 мили) с Чаудинския маяк (дълг. 108° , разстояние 0-6 мили)

чекска (Кояш) (шир. 45°05'N, дълг. 36°07'O) с височина 118 м, имаща вълновидна неравна повърхност, и планината Опук. Тези планини са добре забележими пунктове за разпознаване на брега между носовете Чауда и Такил.

- 5 Източно от планината Опук са разположени забележимите села Светлячки и Яковенково.

- Подводен камък (шир. 44°59'N, дълг. 35°57'O) лежи на 5 мили *OSO* от нос Чауда и на 1-5 мили от брега срещу планината Дюрмен. През 1848 г. е претърпял крушение на този камък транспортът „Абин“, имащ газене 3-5 м. Този камък вероятно има твърде малка повърхност, тъй като не е открит с промери.

Банки с дълбочини над тях 0-8 и 4-2 м се намират на 5 кабелта от брега срещу селото Черноморское.

- 10 Скалите Корабл-Камен (шир. 45°00'N, дълг. 36°10'O) се намират на 242° и разстояние 2-5 мили от нос Опук и представляват четири показващи се над водата камъка, разположени по направление *O—W*. Големият от тези камъни от запад и изток има вид на шхуна, идваща под паруси, а от юг — на наклонила се колона; на него е поставен светещ знак.

Скалите Корабл-Камен (пеленг 357°, разстояние 0-3 мили)

- 20 Светещият знак Елчан-Кая (шир. 45°00'N, дълг. 36°10'O) е поставен на най-голямата от скалите Корабл-Камен. Видът на знака е: черна четиристенна металическа пресечена пирамида с фенер на върха.

- Планината Опук (шир. 45°02'N, дълг. 36°14'O) с височина 185 м се намира на 16-5 мили източно от нос Чауда близо до езерото Кояшкое. Планината е забележима по скалите на нейния плосък връх, приличащи на стени на укрепление. Към морето склоновете на планината се спускат полегато, завършващи с широкия тълп нос Опук.

- 30 Нос Киз-Аул се намира на 6-7 мили *ONO* от нос Опук. Брегът на носа е висок и стръмен; на изток до нос Такил брегът има същия характер. Северозападно от носа е разположено забележимото село Яковенково.

Нос Киз-Аул с кулата на маяка (пеленг 0°, разстояние 1 мили)

- 35 Маяк Киз-Аулски (шир. 45°04'N, дълг. 36°22'O) е поставен на възвишената част на нос Киз-Аул на разстояние около 1 кабелт от брега. Видът на маяка е: каменна осмостенна

кула с маячна оптика, боядисана с бели и черни вертикални полоси, по четири от всеки цвят.

Радиомаяк е поставен при маяка Киз-Аулски.

- 5 Банка с дълбочина над нея 3-2 м се намира на 2-2 мили *WSW* от нос Киз-Аул.

Банка Анисимова (шир. 45°01'N, дълг. 36°25'O) с дълбочина над нея 7-5 м се намира на 139 1/2° и разстояние 3-2 мили от нос Киз-Аул. Банката се огражда със светещ северен буй. Буйът е червен, с червена надстройка; до буйа се поставя северна вежа.

- 10 Киз-Аулската банка с най-малка дълбочина над нея 3-6 м се намира на 135° и разстояние 1 мили от нос Киз-Аул. Северният буй (шир. 45°02'N, дълг. 36°23'O) се поставя на 156° и разстояние 1-3 мили от нос Киз-Аул, южно от Киз-Аулската банка. До буйа се поставя северна вежа.

- 15 Камъни на брой пет с дълбочина над тях 3-5 до 7-5 м се намират близо до Киз-Аулската банка на север, изток и юг от нея.

Камък с дълбочина над него 5 м се намира на 74° и разстояние 1-6 мили от нос Киз-Аул.

- 20 Камък с дълбочина над него 0-1 м се намира на 69° и разстояние 2-2 мили от нос Киз-Аул.

Подводно препятствие с дълбочина над него 4-5 м се намира на 123° и разстояние 8 кабелта от нос Киз-Аул.

- 25 Потънал кораб се намира на 2-6 мили източно от нос Киз-Аул. Положението на кораба е съмнително.

Глава 5

КЕРЧЕНСКИ ПРОЛИВ

Карти: съветски — 160, 501, 503, 504, 513, 514 и 560;
български — 5003.

- 30 Керченският пролив съединява Черно море с Азовско море и отделя Кримския полуостров от Кавказкото крайбрежие. Проливът се простира в общо направление от север на юг на 22 мили. Източен бряг на Керченския пролив е Таманският полуостров, а западен — брегът на Керченския полуостров, представляващ източната част на Крим. Граници на Керченския пролив се смятат линиите, съединяващи носовете Такил и Панагия от страна на Черно море и носовете Хрони и Ахилеон от страна на Азовско море.

- 40 Ширината на пролива се колебае от 5 до 8 мили при входа и до 23 мили в средната му част, където в брега на Таманския полуостров дълбоко се вдава Таманският залив. Наличието на много коси, отмели и други опасности правят пролива в отделни места дотолкова тесен и плитководен, че за плаването на кораби с голямо газене е необходимо прокопаване на канал.

- 45 Брегът на Керченския пролив е висок; изключение прави брегът на Таманския залив, който до уреза на водата е нисък,

но в дълбочина на материка постепенно се повишава. Характерна особеност за бреговете на Керченския пролив е почти пълното отсъствие на растителна покривка.

Брегът на пролива, особено източният, е изрязан от бухти и заливи. Най-големи от тях са Камиш-Бурунската и Керченската бухта на запад и обширният Тамански залив на изток. От бреговете на пролива, главно от източния, се издават ниски пясъчни коси. Най-големи от тях са косите Тузла и Чушка, ограничаващи Таманския залив от запад.

Рязко се издават носовете Такил, Белий, Еникале, Фонар и Хрони на западния бряг на пролива и носовете Панагия, Тузла и Ахилеон на източния бряг, даващи възможност за лесно ориентиране както при подхождане към пролива, така и при плаване в него; на някои места са поставени светещи знаци.

Добре забележими пунктове на западния бряг на пролива са също планината Митридат, на върха на която е издигнат паметник на героите, загинали във Великата отечествена война, и маякът Еникалски, поставен на нос Фонар; на източния бряг на пролива са забележими планините Зеленска, Лисая и Горелая.

В Керченския пролив има няколко неголеми ниски острова, разположени в Таманския залив източно от косата Чушка. Косата Тузла се отделя от Таманския полуостров с плитководен, но широк пролив, затова в действителност тя не е коса, а остров.

Керченският пролив е плитководен. Най-големите дълбочини се намират при входовете на пролива към Азовско и Черно море и не превишават 10 метра на север и 18 метра на юг от пролива. По средата на пролива дълбочините постепенно се намаляват и на значителна площ между паралелите на носовете Камиш-Бурун и Еникале не превишават 5-5 м. Затова плаването на кораби с голямо газене в средната част на Керченския пролив е възможно само по канала. Таманският залив има доста равно дъно с дълбочини 4—5 м. Заливът Динской заема северната част на Таманския залив и е плитководен.

Грунтът в най-дълбоките места на пролива е тиня, а в района на косите — тиня с пясък и раковини.

Многото опасности в Керченския пролив значително затрудняват плаването в него. Особено следва да се отбележат районът при входните носове към страната на Черно море, където са разположени голямо количество рифове, отмели, банки и други подводни препятствия, районът до косата Тузла, близко до нейния край, на който се намират множество подводни камъни, банки и остри камъни, а също и банките Церковни, заемащи значителна площ южно от нос Еникале. Множество опасности има и по двете страни на Керч-Еникалския канал.

Ветрове. В по-голямата част на годината в Керченския пролив духат ветрове от север и североизток, отличаващи се с най-голяма сила и продължителност. През лятото доста често са ветровете от южните направления. Силни ветрове се наблюдават

през всяко време на годината, но предимно през зимата и есента. Ветрове със сила повече от 9 бала са доста редки. Щил се наблюдава често, главно през лятото. Зимните ветрове от североизток пренасят студен въздух.

Мъгли. Мъглите най-често се наблюдават през зимата; през лятото са редки.

Теченията в Керченския пролив главно зависят от ветровете и стичането на водите от Азовско море. Течението от Азовско море се наблюдава обикновено при ветрове от северната половина на хоризонта, а течението от Черно море — при ветрове от южната половина. Забелязано е също, че при силните и продължителни ветрове от североизток след сгона на водите от Азовско море, в средната част на пролива, независимо от направлението на вятъра започва доста силно обратно течение, идващо от Черно море.

Най-голяма скорост на теченията се наблюдава в най-тесните части на пролива и при силни ветрове може да достигне три възла. В широката част на пролива скоростта на теченията е твърде малка.

Лед в Керченския пролив се образува само в суровите зими.

Котвени места. Освен порт Керч и няколко други места в самия пролив на котва се разрешава заставането само на следните места: до приемния буй № 9 на Керч-Еникалския канал (шир. 45°26'N, дълг. 36°41'O) на разтоварния рейд до входа на Керченския подходен канал и до Варзовския светец буй (шир. 45°26'N, дълг. 36°41'O).

Разположение на матернала. В настоящата глава отначало е дадено описание на Кримския и Таманския бряг на пролива с всички намиращи се в близост на тях обекти, а след това е описан Керч-Еникалският канал и ограждането му.

Западен бряг на Керченския пролив

Западният бряг на Керченския пролив се простира на протежение 22 мили от нос Такил в общо направление на север до нос Хрони. По цялото протежение брегът е висок с изключение на отделни райони и почти навсякъде стръмен. Брегът е лишен от растителност, само на някои места, главно в близост на наследните пунктове, има неголеми площи, заети от овощни и зеленчукови градини.

На западния бряг на Керченския пролив има много солени езера, най-големите от които са Тобечикското и Чурубашкото езеро. Последното езеро се намира на 1 милиа от бреговата черта. На този бряг на пролива липсват каквито и да било реки.

От нос Такил до Камиш-Бурунската бухта брегът се простира в общо направление на север и почти е ненарязан. Само двата носа — Малий и Камиш-Бурун, слабо издаващи се в морето, нарушават тук сравнително правата линия на брега. Северно от

Камиш-Бурунската бухта в брега се вдава доста обширната Керченска бухта, от дъното на която брегът рязко завива на изток.

- 5 Между носовете Еникале и Хрони брегът е силно нарязан и се простира отначало на североизток, а по-далеко, зад нос Фонар, на северозапад. На 2 мили югоизточно от нос Хрони от общото направление на бреговата черта рязко се издава нос Варзовка.

- 10 В близост на западния бряг на Керченския пролив има голямо количество опасности във вид на камъни, рифове, банки и потънали кораби. Особено трудни за плаване са районите в близост на носовете Такил, Павловский, Еникале и Фонар, където подводните камъни и другите подводни препятствия приближават почти плътно към Керч-Еникалския канал.

- 15 Описваният бряг е гъсто населен. Освен град Керч на западния бряг на пролива е разположено селцето Аршинцево, по-големи села са Коренково, Заветное, Героевское, Капкани, Синягино и селцето Опасная.

- 20 **Дълбочини и релеф на дъното.** Западния бряг на Керченския пролив по цялото протежение е по-дълбок, отколкото източният. 5-метровата изобата почти навсякъде преминава на разстояние не повече от 5 кабелта от брега с изключение на района на Керченската бухта, където дълбочините в пролива въобще не превишават 5 метра. Дълбочини, по-големи от 10 метра, се срещат само в южната част на пролива на разстояние 5 мили от линиите на входните носове. 10-метровата изобата преминава на 1.5—2 мили от брега.

- 30 **Котвени места.** До западния бряг на Керченския пролив почти няма места, пригодни за котвени стоянки. За убежище на големи кораби може да служи само порт Керч, а малки кораби могат да намерят спокойна стоянка в защитената от ветровете Павловска бухта.

- 35 **От нос Такил до Керченската бухта** високият и почти навсякъде стръмен бряг се простира в северно направление на 13.5 мили; само на места на него има равни пясъчни участъци. На протежение 1 миля северно от нос Малий брегът представлява неголям бент, отделящ пролива от голямото солено езеро Тобечикское. Южно от нос Малий и на северния бряг на Камиш-Бурунската бухта стръмният бряг има червен цвят.

- 40 **Дълбочините** от нос Такил до Керченската бухта постепенно намаляват на север и на разстояние 1.5 мили от нос Белий те не превишават 6 метра. Между носовете Такил и Малий на разстояние 5—7 кабелта от брега се намират много подводни препятствия.

- 45 **Нос Такил** (шир. 45°06'N, дълг. 36°27'O) е западният входен нос на Керченския пролив при идване от юг. Носът е тъп, висок, стръмен и добре забележим при подхождане към пролива. На 2.5 мили западно от нос Такил се намира забележимата планина Хоручуба (шир. 45°06'N, дълг. 36°24'O), северно от която са

разположени селата Коренково и Заветное. На 2 мили северо-западно от носа се забелязва хълм, висок 75 метра.

- 5 Нос Такил е окръжен с каменист риф; дълбочините в близост на носа са неравномерни. 5-метровата изобата минава на 2 кабелта от носа. Мористото от тази изобата, на разстояние само едва 5—6 кабелта от корабоплавателния път, са разхвърляни много и най-различни опасности, дълбочината над които е твърде незначителна. Затова при лоша видимост, ако няма пълна увереност в точното местоположение на кораба, добре е да не се влиза в пролива.

Светещ знак Такильский (шир. 45°06'N, дълг. 36°27'O) е поставен на възвишението на нос Такил. Видът на знака е: черна металическа ажурна пирамида.

- 15 **Риф.** Нос Такил е окръжен с риф, който го заобикаля на разстояние 2.5—3 мили. Този риф е разположен на отмела, започващ на изток от нос Такил, и се огражда от един светещ буй и две вежи. Вехите се поставят до югоизточния и североизточния край на отмела и ограждат отмела от изток.

- 20 Светещ буй нос Такил—западен (шир. 45°06'N, дълг. 36°28'O) се поставя на 9 кабелта на 110°3 от светещия Такильский знак, на източния край на отмела, окръжаващ нос Такил. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по 4 от всеки цвят; горната половина на надстройката е бяла, а долната — червена.

Нос Такил с Такилския светещ знак (пеленг 318°, разстояние 1 миля)

- 25 Подводно препятствие (шир. 45°07'N, дълг. 36°27'O) с дълбочина над него 0.5 метра се намира на 8 кабелта северно от Такилския светещ знак сред дълбочина 8—9 метра. Юго-западно и западно от него има още няколко подводни препятствия; дълбочината на едното от тях е 3.6 метра.

- 30 Банка (шир. 45°08'N, дълг. 36°26'O) с дълбочина над нея 2.1 метра се намира на 2 мили NNW от светещия Такильский знак и е окръжена с дълбочини 7—8 метра.

Потънали кораби. При входа на Керченския пролив в Черно море потънали кораби лежат на следните места:

- 35 1. На 2.6 мили източно от нос Такил. Дълбочината над потъналия кораб е 12 метра. Корабът се огражда от зелена вежа с шар.
- 40 2. На 5.2 мили източно от нос Такил. Положението на този кораб е съмнително.
3. На 0.6 миля североизточно от нос Такил. Дълбочината над кораба е 11 метра.

4. На 1.1 мили източно от нос Такил. Най-малката дълбочина над потъналия кораб е 6-7 метра. Корабът се огражда от светещия Такилски буй и зелена вежа при него.

- Светещ Такилски буй над потънал кораб (шир. 45°06'N, дълг. 36°29'O) се поставя до потъналия кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка. Буйът е също и ориентир за откриване створа Павловски светещи знаци при подхождане към пролива от море. При влизане в Керченския пролив от страна на Черно море светещият Такилски буй трябва да се остави на изток.

Пристанът, на който могат да подхождат рибарски кораби, се намира в района на селото Заветное.

- Нос Малий** (шир. 45°10'N, дълг. 36°25'O) се намира на 4-3 мили NNW от нос Такил. Носът е стръмен и добре забележим. Северно от него започва бентът, отделящ от пролива соленото езеро Тобечикское, на брега на което са разположени няколко села. В района на нос Малий има подводни препятствия, вследствие на които приближаването към този нос без особени нужди не се препоръчва.

- На 5 кабелта югоизточно от нос Малий има банка с дълбочина над нея 0-9 метра; южно от нея се намира още една такава банка.

Подводно препятствие с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 0-9 мили северно от нос Малий. Непосредствено южно от него има още едно подводно препятствие с дълбочина над него 3-6 метра.

- Потънали кораби. В района на нос Малий потънали кораби лежат на следните места:

1. На 3-2 мили източно от нос Малий. Дълбочината над потъналия кораб е 0-8 метра. Корабът се огражда от северен зелен светещ буй.

2. На 8 кабелта северно от нос Малий. Съществуването на този кораб е съмнително.

Подводни препятствия се намират непосредствено на изток от нос Малий на 1-7 и 1-9 мили североизточно от него.

- Дълбочината над едното от препятствията е 6 метра. На 2 мили от нос Малий лежат останки от потънал кораб; дълбочината над тях е 8-8 метра.

- Нос Камиш-Бурун** (шир. 45°14'N, дълг. 36°25'O) се намира на 4-4 мили северно от нос Малий и представлява стръмна скала, незабележително издаваща се от общата линия на брега. Не много на юг от нос Камиш-Бурун е разположено селото Героевское. Тук са поставени маяците на Бурунския створ.

Срещу южния край на селото Героевское се намират останки от разрушени пристани.

- Потънали кораби в района на нос Камиш-Бурун има в следните места спрямо предния маяк на Бурунския створ:

1. На 1 мили OSO. Дълбочината над кораба е 0-4 метра. Корабът се огражда от зелен светещ буй.

2. На 1-3 мили на 135°. Дълбочината над кораба е 5-2 метра.
3. На 0-9 мили на 127°. Дълбочината над кораба е 4 метра.
4. На 0-9 мили на 117°. Дълбочината над кораба е 5 метра.
5. На 0-8 мили на 86°, 5. Дълбочината над кораба е 6 метра.
6. На 3-2 мили на 87°. Дълбочината над кораба е 4-2 метра.
7. На 2 мили на 80°. Дълбочината над кораба е 5-2 метра.

Забележка. Някои от указаните потънали кораби лежат в непосредствена близост до корабоплавателния канал и затова в този район трябва да се плава много внимателно.

- Подводни препятствия има в следните места спрямо нос Камиш-Бурун:

1. На 1-6 мили югоизточно. Дълбочината над подводното препятствие е 4-6 метра.

2. На 2 мили югоизточно.

3. На 1-5 мили източно. Дълбочината над подводното препятствие е 3-6 метра.

4. На 2-8 мили на ONO.

Бухта Камиш-Бурунска. Вдава се в западния бряг на Керченския пролив на 2-5 мили северно от нос Камиш-Бурун.

- Южната част на западния бряг на бухтата е ниска; на север брегът постепенно се повишава. Северният бряг на бухтата се простира на ONO; той е стръмен и представлява плоско възвишение, завършващо на изток с носове Павловский и Белий. На този бряг има няколко могили; най-високата от тях е със забележима кула на върха, виждаща се над нос Павловский.

- Южната част на Камиш-Бурунската бухта представлява доста обширен басейн, ограничен от изток с ниска пясъчна коса. Тази коса е добре забележима по намиращата се на нея постройка. До западния бряг на Камиш-Бурунската бухта е разположен порт Аршинцево, а на северния бряг се намират група многоетажни къщи на селцето Аршинцево. За подхождане на корабите към порта специално е прокопан канал.

- В близост на порт Аршинцево е поставен Камиш-Бурунският маяк, а на 5 мили WSW от порта се намира Чурубашкият маяк, образуващ с Камиш-Бурунския маяк створ за плаване по Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал. На изток от селцето Аршинцево се намират Павловските светещи знаци.

- Подходният канал, водещ към порт Аршинцево, започва от Керч-Еникалския канал и се състои от две колена. Първото коляно има направление 276°, 5—96°, 5 и започва в поворотната точка от Павловското коляно на Керч-Еникалския канал към Бурунското коляно. Второто коляно на подходния канал има направление 251°, 5—71°, 5. Дължината на канала е 1-6 мили; дълбочината в него е 6-4 м (1953 год.). Плаването по този канал

- се извършва по светещи створни знаци, поставени на западния бряг на Камиш-Бурунската бухта. Каналът се огражда от светещи буйи и вежи, поставени по неговите граници, а също и от Камиш-Бурунския светещ буй № 8 (шир. 45°16'N, дълг. 36°27'O),

поставен на мястото на поворота от Павловското колино на Керч-Еникалския канал за към Бурунското и оказва едновременно и поворота в канала, водещ към порт Аршинцево.

На дясната граница на канала се поставят седем вежи, а на лявата граница — шест вежи; номерацията на вежите започва от порта. В края на подходния канал на акваторията на порт Аршинцево се поставят още две северни вежи.

Предупреждение. Трябва да се има предвид, че по посока на подходния канал, водещ към порт Аршинцево, има опасности, затова при плаване по канала трябва строго да се придържа оста му.

Створът светещи знаци за първото коляно на канала за порт Аршинцево е поставен на западния бряг на Камиш-Бурунската бухта в близост на уреза на водата; направление на створа $96^{\circ},5-276^{\circ},5$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}17'N$; дълг. $36^{\circ}25'O$) се намира на 445 м от задния знак. Видът на знака е металически ажурен стълб с бяла топова фигура във вид на ромб с триъгълник с върха нагоре под него.

Задният знак е поставен в близост на Камиш-Бурунския маяк. Видът на знака е бял дървен щит с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на ромб, закрепени на металически ажурен стълб.

Створът светещи знаци за второто коляно на канала за порт Аршинцево е построен на западния бряг на бухтата на 3 кабелта южно от створа светещи знаци за първото коляно на канала; направление на створа $71^{\circ},5-251^{\circ},5$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) се намира на 4 кабелта югоизточно от Камиш-Бурунския маяк. Видът на знака е ажурна металическа пресечена четириъгълна пирамида. Страната на пирамидата, обърната към линията на створа, е обшита с дъсчена решетка и боядисана в бял цвят с черна вертикална полоса по средата.

Задният знак е поставен на 300 метра от предния. Видът на знака е също както на г. едни.

Светещ буй № 3 (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}27'O$) се поставя на 1,8 мили на 96° от Камиш-Бурунския маяк, на лявата граница на първото коляно на подходния канал, водещ към порт Аршинцево. Буйът е черен, с черна надстройка и бяла цифра „3“ на корпуса.

Светещ буй № 2 (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя на 9 кабелта на 97° от Камиш-Бурунския маяк, на лявата граница на подходния канал, водещ към порт Аршинцево, в мястото на поворота от първото коляно на канала към второто. Буйът е червен, с бели хоризонтални полоси на корпуса и червена цифра „2“ в бял кръг около нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Светещ буй № 1 (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя на 6-3 кабелта на 107° от Камиш-Бурунския маяк на дясната граница на второто коляно от подходния канал. Буйът е черен, с черна надстройка и бяла цифра „1“ на корпуса.

Подводно препятствие с дълбочина над него 2-6 метра е открито до границата на второто коляно на подходния канал за порт Аршинцево на 4-8 кабелта на $102^{\circ},5$ от предния светещ створен знак на първото коляно на канала. Подводното препятствие представлява дървен пилот и се ограда от зелен буй.

Басейнът в Камиш-Бурунската бухта се намира в южната част на бухтата и е отделен от Керченския пролив с тясна пясъчна коса.

Створът светещи знаци за басейна на Камиш-Бурунската бухта е поставен на западния бряг на бухтата и служи за влизане в басейна; направление на створа $359^{\circ}-179^{\circ}$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) е поставен на носа на юг от края на пясъчната коса. Видът на знака е бял дървен правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

Задният знак е поставен на 90 метра от предния. Видът на знака е четиристенна каменна кула, съединена с бяла будка; по средата будката е боядисана с черна вертикална полоса.

Светещ буй (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя до края на пясъчната коса на 7 кабелта на 115° от Камиш-Бурунския маяк. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по 4 от всеки цвят; горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Буй (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}26'O$) се поставя до края на пясъчната коса на 8 кабелта на 125° от Камиш-Бурунския маяк. Буйът е конически, боядисан със зелен цвят.

Тези два буйа оградят отмела, започващ от края на пясъчната полоса.

Пристан. Разположен е до западния бряг на пясъчната коса; към него могат да се швартоват ботове и кораби с негово газене.

Районът за оставяне на извадени потънали кораби се ограничава от линиите, съединяващи точките:

- 1) шир. $45^{\circ}17',1N$; дълг. $36^{\circ}25',8O$;
- 2) шир. $45^{\circ}17',4N$; дълг. $36^{\circ}26',0O$;
- 3) шир. $45^{\circ}17',5N$; дълг. $36^{\circ}25',7O$;
- 4) шир. $45^{\circ}17',2N$; дълг. $36^{\circ}25',2O$.

Селцето Аршинцево е разположено на високата част на северния бряг на Камиш-Бурунската бухта. Някои от къщите на селцето добре се виждат както от пролива, така и при влизане в бухтата.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$) лежи на 9 кабелта от нос Павловский. Корабът се ограда от зелен буй и вежа; дълбочината над кораба е 2-3 метра.

Бухта Павловская е разположена северно от нос Павловский. Тя незначително се вдава в брега и служи за котвено място на неголеми кораби. Бухтата е защитена от вълнение с мол, издаващ се на североизток от нос Павловский.

- 5 В близост на края на мола е установен предният знак, а на северния бряг на бухтата се намира задният знак на секуция створ на Павловските знаци, указващ поворота от Бурунското коляно на Керч-Еникалския канал за Еникалското коляно.

- 10 **Нос Павловский** (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$), отделя Камиш-Бурунската бухта от Павловската бухта. Той е стръмен и има беззникави скали, забележими при влизането в Керченския пролив от юг.

- 15 На 1 кабелт югоизточно от нос Павловский се издава риф, който стеснява и без това тясната в това място корабоплавателна част на пролива.

- 20 **Керченската бухта** се вдава в западния бряг на Керченския пролив на 2.5 мили северозападно между носовете Белий и Змейний. Ширината на бухтата е 2—2.5 мили. Бухтата е плитководна, поради което за подхождане на корабите към порт Керч е прокопан канал.

- При движение по Керч-Еникалския канал както от Черно море, така и от Азбско-Керченската бухта лесно се познава по забележимото разширение на пролива, което се образува тук от Керченската бухта на запад и Таманския залив на изток.

- 25 От западния бряг в Керченската бухта се влива неголямата рекичка Джарджава.

В дъното на Керченската бухта е разположен порт Керч, а на северозапад от нос Змейний се намира селцето Колонка.

- 30 **Забележими пунктове.** В Керченската бухта са забележими носовете: Белий, Карантинний и Змейний, а също и планината Митридат, намираща се на западния бряг на бухтата, до южната окрайнина на град Керч. На върха на планината има обелиск на Славата — паметник на героите от Великата отечествена война. Малко по-надолу от обелиска, в педината на планината, се вижда полуразрушено здание на музей. Планината Митридат се открива, когато корабите, идващи от Черно море, минат нос Белий.

- 40 **Нос Белий** (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}30'O$) се намира на 9 кабелта NO от нос Павловский и е западният входен нос на Керченската бухта. Носът е стръмен, има беззникави скали и е добре забележим от юг. На носа има знак. На югозапад от края на нос Белий добре се вижда каменна четиристенна кула.

- 45 Риф. Издава се на изток и юг от нос Белий и представлява широка камениста полоса. Рифът заема почти цялото пространство между носовете Павловский и Белий и се състои от три групи подводни камъни, между които има плитководен проход.

Първата група камъни с дълбочина над тях от 1.4 до 1.8 м лежи на 3 кабелта източно от нос Белий. Тази група камъни се огражда от изток с две западни вежи.

- 5 Втората група камъни с дълбочина над тях 0.8 м се намира на 4.7 кабелта на NO от нос Павловский и се огражда от изток от една западна вежа.

Третата група камъни е разположена на 7 кабелта OSO от края на нос Белий и се огражда от запад от една източна вежа. Най-малката дълбочина над тези камъни е 1.2 м.

- 10 Между тези три групи камъни и брега има отделни подводни камъни, дълбочините над които са твърде малки.

Южният и югоизточният край на рифа се ограждат от два северни буйа.

- 15 Източният край на рифа се огражда освен това със светещия буй № 12 на нос Белий (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$), поставен в мястото на поворота от Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал за Керченския подходен канал.

- 20 Банка неголяма, с дълбочина над нея 5.2 м се намира на 1.1 мили на SO от края на нос Белий. Банката се огражда от кръстова вежа, поставена в близост до нейния северозападен край. В близост на тази банка има още една банка с дълбочина 4.8 м.

- 25 **Пристанът** е разположен до южния бряг на Керченската бухта на 0.5 мили западно от нос Белий. В басейна, изкуствено удълбочен до пристана, има подводно препятствие с дълбочина над него 1.2 м, ограждащо се от буй. От изток басейнът на пристана се огражда от защитен мол.

- 30 Каналът, водещ към този пристан, е прокопан от Керченския подходен канал на 1.1 мили от светещия буй при нос Белий. Каналът е ограден от четири чифта вежи. Дълбочината в канала е 4 м; направлението на оста на канала е $240^{\circ}, 5-60^{\circ}, 5$.

- 35 Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) се намира на 1.5 мили NNW от нос Белий до западния бряг на Керченската бухта. Дълбочината над потъналия кораб е 1.6 м. Корабът се огражда от зелен буй. На запад от него лежи кораб с дълбочина над него 0.5 м.

Потънали кораби лежат на 1.7 и 1.8 мили на NNW от нос Белий. Дълбочината над двата потънали кораба е 2 м.

- 40 **Пристан** — намира се до западния бряг на бухтата на 1.5 мили северозападно от нос Белий. Към него води ограден с вежи канал, по който могат да преминат кораби с газене не повече от 2 м. Северно от този пристан има още няколко неголеми пристани.

- 45 **Керченският претоварителен рейд** е разположен югоизточно от нос Белий. Рейдът е достъпен за кораби с газене до 6.5 м. В рейда има два района за котвени стоянки. Първият район се ограничава от окръжност с радиус 100 м, описана от точка с шир. $45^{\circ}18'32N$ и дълг. $36^{\circ}31', 03O$. Вторият район се на-

мира на 3 кабелта източно от първия и е ограничен от окръжност с радиус 100 м, описана от точката с шир. $45^{\circ}18'38''N$ и дълг. $36^{\circ}31'30''O$. Грунтът на котвените стоянки е тиня.

В центъра на всеки от указаните райони се поставя по един буй, боядисан с червени и жълти вертикални полоси, по четири от всеки цвят. При ползуване на котвените стоянки в Керченския претоварителен рейд корабите са длъжни да отдават котва в близост на указаните буи.

При подхождане към рейда и при плаване в него трябва да се внимава да не се закачат на дъното котвите на корабите, стоящи на рейда.

Порт Керч е разположен в дъното на Керченската бухта и се състои от два басейна, разделени от Широкия мол. Басейнът, разположен южно от Широкия мол, съставлява основната акватория на порта. Той е защитен от вълнението с два мола: Широкия и Генуезкия. Басейнът североизточно от Широкия мол носи названието Малая бухта.

Снабдяване и ремонт. В порта може да се вземе вода. В складовите на порта има въглища, но за получаването им трябва предварително, за избягване на задръжки, да се подава заявка до началника на порта.

В порт Керч може да се извърши ремонт на корпуса и такелаж на корабите, а също и ремонт на механизмите.

Съобщения. Порт Керч е свързан с общата железопътна мрежа на СССР чрез отклонение и има параходно съобщение с всички портове на Черно и Азовско море.

Щормовите сигнали както денем, така и нощем се вдигат на мачта, поставена на Генуезкия мол.

Девнационният полигон в порт Керч е оборудван във външния рейд.

Широкият мол се простира на югоизток от северозападния бряг на Керченската бухта. Молът има няколко причала, към които могат да подхождат кораби с газене до 3 м. Към причала на североизточната страна на Широкия мол швартоването се разрешава само с лодман.

На североизточния и югозападния край на Широкия мол са поставени светещи знаци, които имат вид на черни ажурни металически съоръжения с площадки и фенери на върха.

Генуезкият мол е разположен на 5 кабелта южно от Широкия мол и прикрива от юг и изток южната част на акваторията на порта. Молът има три колена. На южното колено са разположени няколко причала, но те на много места са разрушени.

Риф с дълбочини, по-малки от 2 м, се намира плътно до южната стена на южното колено на Генуезкия мол.

Светещият знак Генуезкий (шир. $42^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) е поставен на края на Генуезкия мол. Видът на знака е

ажурна металическа четиристенна кула с площадка и фенер на върха.

Бухтата Малая е разположена между Широкия мол и така наречения Защитен мол, ограничаващ бухтата от изток. Защитният мол образува басейн, в който при лошо време могат да се укрят малки кораби.

В бухтата има няколко причала. Входят в бухтата от изток се огражда от източна вежа, поставена на 1 кабелт *NO* от североизточния край на Широкия мол.

Забраненият за плаване район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}21'5''N$; дълг. $36^{\circ}29'10''$;
- 2) шир. $45^{\circ}21'6''N$; дълг. $36^{\circ}29'00''$;
- 3) шир. $45^{\circ}21'6''N$; дълг. $36^{\circ}29'10''$;
- 4) шир. $45^{\circ}21'6''N$; дълг. $36^{\circ}29'20''$.

Между точките 2 и 3 за граница служи бреговата черта.

Потънали кораби. В акваторията на порт Керч има няколко потънали кораба, представляващи опасност както при влизането в порта, така и при швартовка към причалите.

Керченският подхожден канал е прокопан от Еникалското колено на Керч-Еникалския канал. Каналът започва от светещия буй при нос Белий (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$) на 1.1 мили на 106° от нос Белий и води в басейна, намиращ се до Широкия мол. Дълбочината в канала е 4-5 м (1951 год.). Направлението на оста на канала е $331\frac{1}{4}^{\circ}$ — $151\frac{1}{4}^{\circ}$.

Ограждане. Дясната граница на подходния канал се огражда от седем вежи и един светещ буй, поставени до входа на порта. Лявата граница на канала се огражда от осем вежи.

Створът светещи знаци на Широкия мол води в порта по Керченския подхожден канал; направлението на створа е $151\frac{1}{4}^{\circ}$ — $331\frac{1}{4}^{\circ}$.

Створът се състои от три знака.

Предният знак (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) е поставен на югоизточния край на Широкия мол. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея червен дървен щит с бяла вертикална полоса по средата.

Средният знак е поставен до началото на Широкия мол. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея дървен щит, боядисан с черни и бели хоризонтални полоси.

Задният знак се намира на висок бряг зад града на разстояние 8.5 кабелта от средния знак. Видът на знака е: черна ажурна металическа конструкция; на страната на конструкцията, обрната към линията на створа, е прикрепен дървен щит, боядисан с черни и бели хоризонтални полоси.

Светещ буй № 12 до нос Белий — поворотен за лявата страна (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$), се поставя на лявата граница на канала в края на поворота от Еникалското

коляно на Керч-Еникалския канал за Керченския подходен канал. Буй е червен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „12“ на нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла. Този буй също така огражда източния край на рифа при нос Белий.

Светещият буй № 11 на Еникалското коляно на канала за дясната страна (шир. 45° 19' N, дълг. 36° 31' O) се поставя на дясната страна на канала. Буй е черен с бял номер „11“. Надстройката е черна с фенер на върха.

Светещият буй № 1 на подходния канал се поставя на дясната граница на канала на 2-1 кабелта и на 107°, 5 от светещия Генуезки знак. Буй е черен, с черна надстройка и бяла цифра „1“ на корпуса.

Потънал кораб (шир. 45° 20' N, дълг. 36° 31' O) с части над водата лежи на дясната граница на Керченския подходен канал на 1 миля от началната му точка. На кърмата на кораба е поставен огън.

Предупреждения. 1. На дясната граница на Керченския подходен канал между вежите № 3 и 5 се намира плитковина, предвид на което при плаване по канала в това място трябва да се внимава.

2. При плаване по Керченския подходен канал нощно време, излизайки от порт Керч, трябва особено да се внимава при подхода към Керч-Еникалския канал и да не се завива в канала до подхождането към светещия буй при нос Белий, тъй като створът на Бурунските маяци се открива преди да дойдат в створ огньовете на Камиш-Бурунския и Чурубашкият маяк. Поворотът на створа на Бурунските маяци веднага предизвиква авария.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Керченския морски търговски порт и причислените му пунктове Таман и Сенна, изд. 1953 г.)

22. Корабите от каботажното плаване, швартовани се постоянно до предварително определените причали, влизат в порта денонощно. Всички други кораби при подхождане знаят по радиото капитана на порта за местостойността и се установяват на котва или на швартови по негово указание.

23. Влизането в порта и излизането от него се разрешава на кораби с газене, оставящо под кила не по-малко от 20 см.

24. Корабът, влизащ в порта, е задължен да отстъпи път на кораба, излизащ от порта, не нарушавайки Правилата за предпазване от сблъсквания в море. Затова той е длъжен да намали хода или да спре и по възможност да се отдалечи към дясната граница на канала, чакайки излизането от порта на срещния кораб.

26. При приближаване към входната част на порта портските кораби, влизащи в порта или излизащи от него, са длъжни да дават едно продължително предупредително изсвирване за избягване сблъскването със срещните кораби.

28. При пристигането в порта капитанът на кораба е длъжен незабавно да заяви за пристигането си на капитана на порта и да представи необходимите документи. При това капитанът е длъжен да съобщи за станалите по пътя

аварии и Происшествия и за забелязаните неисправности в навигационната обстановка.

29. Без особено разрешение от инспекцията на портския надзор се забранява на корабите да застават на котва във вътрешния рейд. Забранява се заставането на котва в местата, където корабът ще пречи на движението на другите кораби и подхождането им към причалите, а също и на акваторията, ограничена от бреговата черта, северната страна на Широкия мол и край на мола на Малая бухта.

33. За получаване на разрешение за излизане на кораба в море капитанът на кораба съобщава (писмено или телеграфно) в инспекцията на портския надзор за времето на излизането (с точност до час), но не по-малко от 12 часа до предполагаемото излизане на кораба. При това капитанът представя в инспекцията на портския надзор удостоверение за годността за плаване, всички сертификати, експертен списък, дипломите (свидетелствата за правоспособност) на командния състав, санитарното и пожарното свидетелство. Несамостоятелните кораби представят корабните документи едновременно с оформяване излизането на буксиращия ги кораб.

40. Плаването на малки моторни лодки, яхти и шлюпки в акваторията на порта и на канала се разрешава само от изгрев до залез слънце.

44. На корабите по време на движение във водите на порта се забранява да държат котвата приспуната във водата или да влачат котвата по грунта.

45. Забранява се на корабите да се разминават и догонват един друг при преминаването покрай земснаряда.

48. Разминаването с работещи на канала земснаряди се извършва в съответствие с правилата, публикувани ежегодно в Известия до мореплавателите — ГУ — ВМС, вып. 1.

При подхождане покрай земснаряд корабите са длъжни предварително да намалят хода, дават дълг звуков сигнал, а извършвайки се с него, да се движат с най-малък ход.

59. Провеждането на учебни тревоги на корабите при стоенето им в порта се допуска само с разрешение от инспекция портския надзор.

63. Без разрешение от портския надзор се забранява корабите да сменят мястото на стоянката в порта.

68. В случай на необходимост за разтоварване на смет от кораба той се извозва по заявка от кораба за негово сметка.

73. Повреденото имущество на порта се възстановява със средствата и за сметка на причинилия повредата.

74. Заявленията за авария, произлезли с риболовни кораби, се подават от капитаните на тези кораби до капитана на риболовния порт. Това не се отнася при повреждане от такива кораби на портския съоръжения или за кораби, не принадлежащи към рибнопромишлената организация. В такива случаи аварията се разглежда от началника на инспекция портския надзор — капитана на Керченския порт, като се привличат представители на предприятията, притежаващи корабите — участници в аварията.

75. Товарните операции на територията на порта се разрешават само при съгласуване с началника на производствения участък на порта.

93. Кораби с външен рейд. Капитаните на корабите незабавно уведомяват управлението на порта за наличието на такива товари и очакват указания за мястото на причала и времето за швартовка и разтоварване.

97. Товаренето и разтоварването на нефтени продукти се извършва само в определените места в порта.

118. Извършването на водолазни работи в порта може да стане само със специално за всеки път разрешение от управлението на порта.

126. Ловенето на риба с въдици, скакове и други в територията на порта се забранява.

127. Поставянето на риболовни мрежи в акваторията на порта и на разстояние, по-малко от 200 м от границите на каналите, се забранява.

133. Корабите застават за зимуване на места, указани от управлението на порта.

145. При необходимост зимуващият кораб да смени мястото на стоянката капитанът или лицето, отговорно за запазването на кораба, е длъжен да направи това при първото изискване от управлението на порта; в противен случай освен установената глоба управлението на порта извършва необходимите работи за сметка на кораба.

184. Всички капитани на кораби, влизащи в порта или стоящи във външния рейд на порта, са длъжни да следят за щормовите и другите сигнали, подавани от рейдовия пост, служещ за връзка с брега, а така също да отговарят на неговите повиквания.

185. Всички кораби, преминаващи през пролива към Азовско или Черно море, са длъжни своевременно да съобщат чрез Керченската радиостанция на капитана на порта предполагаемото време за преминаването им на траверса на Керч.

210. На корабите, стоящи в порта, се забранява да изхвърлят зад борда нефтени продукти и остатъци от смазочни масла от трюмовете на машинното и качегарното отделение.

Град Керч съществува от стотици години и е богат с паметници и старини. Той е разположен на брега на Керченската бухта, на част от Мелик-Чесменската низина и на част от склоновете на планината Митридат. Значението на град Керч по-рано не е било голямо; сега градът е превърнат в голям промишлен център на Крим.

Нос Карантинний (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$) се намира на 1.5 мили *OSO* от порт Керч. Носът е висок и каменист; северно от него е разположено селцето Колонка.

Нос Змейний (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}33'O$) се намира на 1.2 мили източно от нос Карантинний и се явява източният входен нос на Керченската бухта. Той е образуван от неголямата скалиста изпъкналост на брега и лесно се разпознава по отделно лежащи в близост на него висока скала.

Риф с дълбочина над него 1.2 м се намира на 2.5 кабелта източно от нос Змейний и се простира на юг на 2 кабелта от брега. Рифът се ограда от северна вежа, поставена в близост на югоизточния му край.

Мол е разположен на 3.5 кабелта западно от нос Змейний. В близост на мола има басейн, който сега е засипан.

Каналът, водещ към този басейн, е прокопан от Керченския подходен канал и започва на 2 кабелта от точката на пресичането му с Керч-Еникалския канал. Дълбочината в него е 3-6 м (1951 год.). Направлението на оста на канала е $231^{\circ}4' - 203^{\circ}1'4''$.

Каналът се ограда с вежи; шест вежи се поставят на лявата граница на канала, а пет — на дясната граница.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}32'O$) лежи на дясната граница на канала на 1 миля от нос Змейний. Дълбочината над потъналия кораб е 1.9 метра. Корабът се ограда от зелен буй.

Подводно препятствие с дълбочина над него 1.8 метра се намира на лявата граница на канала на 9 кабелта от нос Змейний.

От Керченската бухта до нос Хрони западният бряг на Керченския пролив е силно нарязан и представлява източният бряг на полуострова, край на който е нос Фонар. На цялото това протежение брегът е висок и хълмист.

Дълбочините покрай описвания участък постепенно се увеличават към морето при движение към север. Между носовете Змейний и Еникале дълбочините не превишават 4 метра, а на север 5-метровата изобата преминава успоредно на брега на разстояние не повече от 5 кабелта от него.

Забележими пунктове. На дадения участък от брега забележими пунктове са носовете Еникале, Варзовка, Хрони, нос Фонар с установения на него Еникалски маяк и планината Хрони, намираща се на 2 мили западно от нос Фонар. При идване в пролива от Азовско море забележима е също и планината Темироба (шир. $45^{\circ}24'N$, дълг. $36^{\circ}33'O$).

От Керченската бухта до нос Еникале високият и каменист бряг се простира на 2.5 мили в източно направление. Този участък от брега рязко се отличава от участъците, граничащи с него от запад и изток.

На 1.2 мили източно от нос Змейний има причал за неголеми риболовни кораби; северно от този причал е разположено селото Капкани.

Потънали кораби, представляващи опасност за плаването, се намират в близост на брега на 8 и 5 кабелта западно от нос Еникале.

Подводни препятствия. Срещу описвания участък от брега подводни препятствия са открити в следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}35'$, 30 ;
- 2) шир. $45^{\circ}20'$, $6N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 10 ;
- 3) шир. $45^{\circ}25'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 10 ;
- 4) шир. $45^{\circ}20'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 30 ;
- 5) шир. $45^{\circ}20'$, $2N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 40 ;
- 6) шир. $45^{\circ}20'$, $3N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 40 ;
- 7) шир. $45^{\circ}20'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 50 ;
- 8) шир. $45^{\circ}20'$, $4N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 60 ;
- 9) шир. $45^{\circ}20'$, $5N$; дълг. $36^{\circ}37'$, 00 ;
- 10) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}37'$, 00 ;
- 11) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}37'$, 10 ;
- 12) шир. $45^{\circ}20'$, $6N$; дълг. $36^{\circ}37'$, 10 ;
- 13) шир. $45^{\circ}20'$, $6N$; дълг. $36^{\circ}37'$, 30 .

Освен това няколко подводни препятствия, представляващи опасност за плаването, са открити на участък, широк около 20 метра, между точките:

- 1) шир. $45^{\circ}20'$, $7N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 30 ;
- 2) шир. $45^{\circ}20'$, $4N$; дълг. $36^{\circ}36'$, 70 .

Нос Еникале (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се намира на 2.5 мили на изток от нос Змейний. Носът е полегат и каменист. Из-

точният му бряг е по-дълбок, отколкото южният. На склоновете нос Еникале е разположено селото Синягино, северно от което се виждат стени от стара, разрушена крепост. Вътре в крепостта има няколко здания. Срещу селото Синягино има неголям пристан; вода до пристана може да се вземе само денем.

Селцето Опасная се намира северно от селото Синягино и така близо до него, че покрайнините им почти се съединяват. В малката бухтичка, вдаваща се тук в брега, има четири малки пристана. Към тези пристани могат да подхождат кораби с малко газене. Северно от селцето Опасная е разположено селцето Жуковка, срещу което е оборудван малък порт, защитен от морето с два мола. Акваторията в близост на порта, показана на картите с пунктирни линии, е забранена за плаване.

В района на селцето Опасная са поставени две двойки створни знаци. Направлението на първия створ е $110^{\circ}-290^{\circ}$, а на втория — $135^{\circ}-315^{\circ}$. Створът, имащ направление $135^{\circ}-315^{\circ}$, е оборудван със светещи знаци. Двата створа нямат навигационно значение.

Еникалският отмел се простира на юг от нос Еникале до Керч-Еникалския канал, а на някои места той пресича канала. Покрай канала отмелът се простира на 1 миля. Дълбочините на отмела не са големи. На отмела лежат банките Церковни.

Предупреждение. Районът на отмела е опасен и затова плаването в него е забранено.

Еникалския буй западен на отмела (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 1.9 мили на 320° от предния светещ знак на Чушкинския створ, на източния край на отмела, в близост на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е боядисан с бели и червени вертикални полоси, по четири от всеки цвят.

Банките Церковни с най-малка дълбочина над тях 1.6 метра се намират на отмела Еникалски, на северозапад от Керч-Еникалския канал. Банките се ограждат от един светещ буй, при който се поставят вежа и два буйа.

Светещ буй № 10 за лява страна на банки Церковни (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на 2.7 мили на 288° от предния светещ знак на Чушкинския створ на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е червен, с червена надстройка и бяла цифра „10“ на корпуса; той огражда юго-западния край на банките Церковни. До буйа се поставя вежа.

Светещият буй № 9 на Еникалското коляно на канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен с бял номер „9“. Надстройката е черна с фенер на върха.

Буй (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$), ограждащ северния край на банките Церковни, се поставя на 2.7 мили на 309° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е бял, с бяла надстройка.

Буй (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$), ограждащ западния край на банките Церковни, се поставя на 2.8 мили на 300° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Група пилоти (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$), представляващи опасност за плаването, се намират южно от нос Еникале, в непосредствена близост до него.

Светещ буй (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се поставя на 2.4 мили на 313° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда северния край на указаната група пилоти. Буйът е бял, с бяла надстройка и фенер на върха й.

Буй (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 2 мили на 314° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда южния край на групата пилоти.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) с части над водата се намира в близост на южния бряг на нос Еникале до буйа на северния край на банките Церковни.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) лежи на 1.7 мили северозточно от нос Еникале. Дълбочината над потъналия кораб е 1.5 метра. Корабът се огражда от светещ буй.

Светещ буй се поставя на 0.3 кабелта северозточно от указания по-горе потънал кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка и фенер на върха й.

Нос овар (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) се намира на 3 мили северозточно от нос Еникале. Носът е скалист и се издава с остра изпъкналост в пролива. На 4.5 кабелта северозападно от края му, на върха на планината, е поставен Еникалският маяк. На 2 мили западно от нос Фонар се намира забележимата планина Хрони.

Нос Фонар и възвишението, на което е поставен маякът, се отделят от планината Хрони чрез долина, поради което отдалеч Еникалският маяк като че ли е гостроен на остров.

Еникалският маяк (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) се намира на възвишената част на нос Фонар. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула с фенерно съоръжение на върха.

Нос Фонар:

1 — Еникалският маяк, висинг $30'$, разстояние 3-7 мили;
2 — нос Фонар

Сигнали за мъгла се подават с наутофон.

Радиомаякът е поставен близо до Еникалския маяк.

точният му бряг е по-дълбок, отколкото южният. На склоновете нос Еникале е разположено селото Синягино, северно от което се виждат стени от стара, разрушена крепост. Вътре в крепостта има няколко здания. Срещу селото Синягино има неголям пристан; вода до пристана може да се вземе само денем.

5 **Селцето Опасная** се намира северно от селото Синягино и така близо до него, че покрайнините им почти се съединяват. В малката бухтичка, вдаваща се тук в брега, има четири малки пристана. Към тези пристани могат да подхождат кораби с малко газене. Северно от селцето Опасная е разположено селцето Жуковка, срещу което е оборудван малък порт, защитен от морето с два мола. Акваторията в близост на порта, показана на картите с пунктирни линии, е забранена за плаване.

15 В района на селцето Опасная са поставени две двойки створни знаци. Направлението на първия створ е $110^{\circ}-290^{\circ}$, а на втория — $135^{\circ}-315^{\circ}$. Створът, имащ направление $135^{\circ}-315^{\circ}$, е оборудван със светещи знаци. Двата створа нямат навигационно значение.

20 **Еникалският отмел** се простира на юг от нос Еникале до Керч-Еникалския канал, а на някои места той пресича канала. Покрай канала отмелът се простира на 1 миля. Дълбочините на отмела не са големи. На отмела лежат банките Церковни.

Предупреждение. Районът на отмела е опасен и затова плаването в него е забранено.

25 **Еникалския буй** западен на отмела (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 1.9 мили на 320° от предния светещ знак на Чушкинския створ, на източния край на отмела, в близост на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е боядисан с бели и червени вертикални полоси, по четири от всеки цвят.

30 **Банките Церковни** с най-малка дълбочина над тях 1.6 метра се намират на отмела Еникалски, на северозапад от Керч-Еникалския канал. Банките се ограждат от един светещ буй, при който се поставят века и два буйа.

35 **Светещ буй № 10** за лява страна на банки Церковни (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на 2.7 мили на 288° от предния светещ знак на Чушкинския створ на лявата граница на Керч-Еникалския канал. Буйът е червен, с червена надстройка и бяла цифра „10“ на корпуса; той огражда юго-западния край на банките Церковни. До буйа се поставя века.

40 **Светещият буй № 9** на Еникалското коляно на канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на дясната страна на канала. Буйът е черен с бял номер „9“. Надстройката е черна с фенер на върха.

45 **Буй** (шир. $45^{\circ}20'N$; дълг. $36^{\circ}35'8O$), ограждащ северния край на банките Церковни, се поставя на 2.7 мили на 309° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е бял, с бяла надстройка.

Буй (шир. $45^{\circ}20'6N$; дълг. $36^{\circ}35'4O$), ограждащ западния край на банките Церковни, се поставя на 2.8 мили на 300° от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Група пилоти (шир. $45^{\circ}20'8N$; дълг. $36^{\circ}36'2O$), представляващи опасност за плаването, се намират южно от нос Еникале; в непосредствена близост до него.

10 **Светещ буй** (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се поставя на 2.4 мили на 313° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда северния край на указаната група пилоти. Буйът е бял, с бяла надстройка и фенер на върха й.

15 **Буй** (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на 2 мили на 314° от предния светещ знак на Чушкинския створ и огражда южния край на групата пилоти.

Потънал кораб (шир. $45^{\circ}20'6N$, дълг. $36^{\circ}35'9O$) с части над водата се намира в близост на южния бряг на нос Еникале до буйа на северния край на банките Церковни.

20 **Потънал кораб** (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) лежи на 1.7 мили североизточно от нос Еникале. Дълбочината над потъналия кораб е 1.5 метра. Корабът се огражда от светещ буй.

25 **Светещ буй** се поставя на 0.3 кабелта североизточно от указания по-горе потънал кораб. Буйът е зелен, със зелена надстройка и фенер на върха й.

Нос опар (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) се намира на 3 мили североизточно от нос Еникале. Носът е скалист и се издава с остра изпъкналост в пролива. На 4.5 кабелта северо-западно от края му, на върха на планината, е поставен Еникалският маяк. На 2 мили западно от нос Фонар се намира забележимата планина Хрони.

Нос Фонар и възвишението, на което е поставен маякът, се отделят от планината Хрони чрез долина, поради което отдалеч Еникалският маяк като че ли е построен на остров.

35 **Еникалският маяк** (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) се намира на възвишената част на нос Фонар. Видът на маяка е: бяла кръгла каменна кула с фенерно съоръжение на върха.

Нос Фонар:

1 — Еникалският маяк, височина 30', разстояние 3.7 мили;
2 — нос Фонар

Сигнали за мъгла се подават с наутофон.
Радиомаякът е поставен близо до Еникалския маяк.

Планината Хрони (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се намира на 2 мили западно от нос Фонар. Тя се издига над носовете Еникале и Фонар и се вижда при влизане в пролива от Черно море. Планината има вид на продълговат хребет със забележим връх в източната му част; висока е 175 метра.

Камениста банка (шир. $45^{\circ}22'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) се намира близо до западната граница на Керч-Еникалския канал на разстояние 1-3 мили на 146° от Еникалския маяк; дълбочината над нея е 5-4 метра.

10 Потънали кораби. В близост до нос Фонар потънали кораби лежат на следните места:

1) на 9 кабелта на SSO от нос Фонар; дълбочината над него е 5 м;

2) на 1-2 мили на SSO от нос Фонар;

15 3) на 3 кабелта на O от нос Фонар. Положението на кораба е съмнително;

4) на 4 кабелта на NO от нос Фонар. Положението на кораба е съмнително;

5) на 1-3 мили на O от нос Фонар.

20 Подводни препятствия с дълбочини над тях 3-6 метра и 3-5 метра се намират съответно на 1-1 мили и 1-6 мили на NW от нос Фонар. На 2 кабелта северозападно от второто подводно препятствие лежи банка с дълбочина 3-4 метра.

Нос Варзовка (шир. $45^{\circ}25'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се издава забележимо от общото направление на брега на 2-8 мили северозападно от нос Фонар. Този нос е висок и стръмен. Брегът в близост на носа, а също и участъкът, простиращ се до нос Хрони, е покрит с растителност. На разстояние 5 кабелта северозападно от нос Варзовка е разположено селото Оловини, а на 3 мили WSW от носа се намира забележимата планина Темироба, висока 154 метра.

30 Потънал кораб (шир. $45^{\circ}25'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) лежи на 7 кабелта OSO от нос Варзовка.

35 Камъни (шир. $45^{\circ}25'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) с дълбочина над тях 1-8 метра се намират на 4-5 кабелта SSO от нос Варзовка. Камъните се ограждат от зелен буй.

Нос Хрони (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) е западният входен нос на Керченския пролив при влизане в него от север. Носът е висок, но склоновете му са полегати; на източния склон на нос Хрони сред дърветата са разположени къщите на село Ляховка. Подходването близо към нос Хрони не се препоръчва, тъй като брегът му е обкръжен от камъни и промерите с лота не дават своевременно предупреждение за приближаване към опасностите. Навлизането на дълбочина, по-малка от 10 метра, трябва да се счита опасно за който и да е кораб.

Източен бряг на Керченския пролив

Източният бряг на Керченския пролив почти по цялото протежение от нос Панагия до нос Ахилеон е висок и стръмен, но той е нарязан повече, отколкото западният бряг на пролива. 5 В средната част на източния бряг на пролива се вдава обширният Тамански залив; на 6 мили северно от входа в този залив е разположен заливът Динской, който е северната част на Таманския залив.

10 На север от брега на Таманския залив започва косата Чушка, ниският бряг на която се отличава рязко от високите брегове на пролива.

На източния бряг на пролива има няколко езера и лимани (езеро Маркитанское, лиманите Цокур и Ахтановский), при което лиманите по правило се намират на известно отдалечение 15 от бреговата черта.

При входа в Таманския залив е разположена косата Тузла, близо до края на която се намират няколко пилота.

20 За определяне местата на корабите при плаване покрай източния бряг на пролива и по Керч-Еникалския канал добре забележими пунктове са носовете Панагия, Тузла и Ахилеон, светещите знаци, поставени на брега, и върховете на планините Зеленская (шир. $45^{\circ}09'N$, дълг. $36^{\circ}42'O$), Лисая (шир. $45^{\circ}13'N$, дълг. $36^{\circ}42'O$), Карабетова (шир. $45^{\circ}12'N$, дълг. $36^{\circ}47'O$), Горелая (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}49'O$) и др.

25 Както западният, така и източният бряг на Керченския пролив са гъсто заселени. Населените пунктове са разположени главно по брега на Таманския залив и по-нататък плътно до входа в Азовско море. Най-голямо значение от тях имат селцата Таман, Сенная, Запорожская и някои други.

30 Дълбочините покрай източния бряг на Керченския пролив не са големи. На юг, между носовете Панагия и Тузла, и на север, покрай косата Чушка и до нос Ахилеон, 5-метровата изобата минава на 3-5 кабелта от брега, а в средната част, срещу входа на Таманския залив, дълбочините не превишават 4-5-5 метра.

35 **От нос Панагия до Таманския залив** брегът се простира на NNW на 4-8 мили. Между носовете Панагия и Тузла брегът е висок и стръмен, а северно от нос Тузла — нисък. На разстояние около 1-5 мили северно от нос Панагия се издига голям хълм.

40 При плаване покрай източния бряг на Керченския пролив трябва да се внимава, тъй като близо до него има много опасности, издаващи се на места до 2 мили от бреговата черта.

Нос Панагия се намира на 8 мили ONO от нос Такил и е източният входен нос на Керченския пролив при идване от Черно море. Нос Панагия лесно се разпознава по групата надводни камъни, лежащи в близост до него, и по планината Зе-

ленская, издигаща се на 2-4 мили източно от носа. На запад от носа се издава рифът Трутаев.

На 2-3 мили южно от нос Панаяги лежи банката Аксенова (северозападна) с дълбочина над нея 8-4 метра. На 1 мили на североизток от банката се намират два камъка с дълбочини над тях 9 метра.

Светещият знак Панаяги (шир. $45^{\circ}08'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) е поставен на нос Панаяги и представлява правоъгълен тристранен знак с фенер на върха; двете страни на знака, обърнати към морето, са обковани с дъсчени решетки, боядисани черно.*

Рифът Трутаев се издава на запад от нос Панаяги на 1-8 мили. Рифът е каменист; отделни камъни, намиращи се близо до брега, се издигат над водата. Дълбочините над края на рифа се колебаят от 0-6 метра до 1-6 метра. Краят на рифа Трутаев се огражда от източна вежа. Створът нос Тузла с Еникалския маяк води западно от рифа.

В непосредствена близост до рифа има много подводни препятствия.

Потънали кораби. В района на нос Панаяги има няколко потънали кораби, които лежат в следните места:

1. На 1-5 мили южно от нос Панаяги. Положението на кораба е съмнително.
2. На 1-3 мили SSW от нос Панаяги. Дълбочината над кораба е 7 метра.
- 25 3. На 1-7 мили SW от нос Панаяги. Дълбочината над кораба е 6 метра.
4. На 9 кабелта S от нос Панаяги. Положението на кораба е съмнително.
5. На 7-5 кабелта S от нос Панаяги. Дълбочината над кораба е 7-5 метра.
- 30 6. На 1-4 мили WSW от нос Панаяги.
7. На 1-7 мили WSW от нос Панаяги. Дълбочината над кораба е 6 метра.
8. На 3-4 мили SW от нос Панаяги. Положението на кораба е съмнително.

Нос Тузла (шир. $45^{\circ}12'N$, дълг. $36^{\circ}36'O$) се намира на 3-6 мили на NNW от нос Панаяги. Носът не е висок, но забележим; в близост до него се виждат надводни камъни. На края на носа се намира забележима кула, която има вид на ажурна металическа конструкция.

На 9 кабелта западно от нос Тузла се простира риф.

Риф, представляващ подводна каменна полоса, се издава от брега на запад на 1-2 мили на разстояние около 1-3 мили южно от нос Тузла. Най-малката дълбочина над рифа е 0-3 метра.

45 Каменист риф се простира на 0-9 мили западно от нос Тузла. В близост на края на рифа на дълбочина 7-3 метра се поставя източна вежа.

Банка (шир. $45^{\circ}12'N$, дълг. $36^{\circ}31'O$) с дълбочина над нея 6-6 метра лежи на 3-6 мили западно от нос Тузла. Банката е оградена с кръстова вежа с шар.

Подводни препятствия в близост на нос Тузла се намират в следните места:

1. На 1 мили западно от нос Тузла. Дълбочината над него е 3-6 м. Над това подводно препятствие се поставя източна вежа, ограждаща едновременно от запад рифа, който се простира от нос Тузла.
2. На 1 мили северозападно от нос Тузла. Дълбочината над подводното препятствие е 2 метра.
3. На 2-9 мили WNW от нос Тузла.
4. На 2-8 мили WNW от нос Тузла. Дълбочината над него е 3-4 метра.
- 15 5. На 2-2 мили NW от нос Тузла. Дълбочината над него е 6-6 м.
6. На 3-2 мили NW от нос Тузла.

Потънал кораб лежи на 2-3 мили северозападно от нос Тузла. Дълбочината над кораба е 5-2 метра.

20 Косата Тузла, ниска и пясъчна, се издава на 5 мили северозападно от брега, като започва на 1-3 мили северно от нос Тузла. Макар че тази коса се издига едва над водата, при рефракция тя често се вижда от входа на пролива откъм страната на Черно море. На косата има няколко забележими постройки. Между югоизточния край на косата Тузла и ниската част на брега се намира плитководен ров, който е образуван през време на силния щорм през 1925 год. Ширината на рова е около 1-5 мили; дълбочините в него са променливи. В рова има няколко показващи се над водата пилоти.

30 От северозападния край на косата Тузла, почти на 2 мили WNW , се простира каменната полоса, която стеснява корабоплавателната част на пролива срещу нос Павловский до 4 кабелта.

Тузлинският знак (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $36^{\circ}34'O$) е поставен в средната част на косата Тузла. Видът на знака е двустенен правоъгълен щит.

35 Камениста полоса се издава на 2 мили WNW от северозападния край на косата Тузла. Източната част на полосата е едва покрита от водата. Тук се намират едно неоглямо пясъчно островче и няколко потънали кораби с части над водата. Дълбочината до края на каменната полоса е 1-6 метра.

40 Банка (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) с дълбочина над нея 1-8 метра се намира на 1-8 мили WNW от северозападния край на косата Тузла в близост на дясната граница на Керч-Еникалския канал.

45 Банка (шир. $45^{\circ}16'N$; дълг. $36^{\circ}29'O$) с дълбочина над нея 2-6 метра се намира на 2-4 мили югозападно от северозападния край на косата Тузла. На север и изток от нея има още две банки с дълбочини 3 и 3-8 метра.

Потънали кораби в близост на косата Тузла лежат в следните места:

1. На 4 кабелта *NO* от северозападния край на косата Тузла. Дълбочината над потъналия кораб е 0.5 метра. Корабът се ог-
5 ражда от зелен буй.
  2. На 8 кабелта *NNO* от Тузлинския знак се намира потънал кораб с части над водата.
  3. На 7 кабелта северно от Тузлинския знак. Дълбочината над този потънал кораб е 0.5 метра. Корабът се огражда от зеден
10 буй, поставен на 0.2 кабелта *NO* от него.
  4. На 1.2 мили *NNO* от северозападния край на косата Тузла.
  5. На 1.6 мили *NO* от северозападния край на косата Тузла.
  6. На 1.4 мили *NO* от северозападния край на косата Тузла. Корабът се огражда от буи.
  - 15 Районите за изхвърляне на грунт се намират на запад от косата Тузла.
- Единият район е ограничен от юг и север с паралелите 45°14',5 N и 45°15',8 N, от запад с линията, прекарана през точките: шир. 45°14',5 N, дълг. 36°31',4 O и шир. 45°15',8 N, дълг. 36°31',2 O, и от изток с югозападния бряг на косата Тузла.
- Вторият район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:
- 1) шир. 45°14',5 N; дълг. 36°30',2 O;
  - 2) шир. 45°14',5 N; дълг. 36°31',6 O;
  - 25 3) шир. 45°13',7 N; дълг. 36°31',6 O;
  - 4) шир. 45°13',7 N; дълг. 36°30',2 O.

Таманският залив се вдава дълбоко в брега на Таманския полуостров на изток от косата Тузла.

- Заливът се състои от две части — западна (външна) и
30 източна (вътрешна), разделени от две коси: косата Рубанова, издаваща се от северния бряг на залива, и косата Маркитанская, започваща от южния бряг източно от селцето Таман. Северната част на Таманския залив, простираща се на изток от началото на косата Чушка, има отделно название — залив Динской.

- Външната част на Таманския залив е ограничена от запад с
35 ниската пясъчна коса Тузла, от юг с високите брегове на Таманския полуостров, от изток с две коси, по-нататък на север с бреговете на материка, а от северозапад с косата Чушка. На южния бряг на външната част на залива е разположено селцето Таман.

- Вътрешната част на залива от юг, изток и север е ограничена
40 от Таманския полуостров, а от запад с косите Рубанова и Маркитанская. На източния бряг в тази част на залива е разположено селцето Сенная, към което води препоръчителен път, ограден с вежи.

- Бреговете на Таманския залив в по-голямата си част са стръмни.
45 Само на северозапад заливът се отделя от Керченския пролив от ниската коса Чушка. В близост на бреговете и на известно отдалечение от тях има няколко забележими планини.

256

Таманският залив е плитководен. В западната част на залива най-голямата дълбочина е 5.4 метра, в източната част дълбочините не превишават 5 метра.

- Влизането в Таманския залив се осъществява по створа на
5 Комсомолски светещи знаци, водещ от Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал.

Южният бряг на Таманския залив се простира на 16.5 мили *ONO*; на този бряг има няколко забележими планини.

- Планината Лисая** (шир. 45°13'N, дълг. 36°42'O), висока
10 66 метра, се намира на 3.5 мили *WSW* от началото на косата Маркитанская. Северният склон на планината Лисая образува подобие на тъп, скалист нос, който е забележим по белите, стръмни скали.

- Планината Карабетова** (шир. 45°12'N, дълг. 36°47'O),
15 висока 152 метра, е разположена на 2.4 мили южно от началото на косата Маркитанская. На изток от планината Карабетова се вижда групата Тамански планини, простиращи се покрай брега, на известно отдалечение от него.

- Планината Комендантская** (шир. 45°13'N, дълг. 36°50'O),
20 висока 164 метра, се намира на 3.2 мили югоизточно от началото на косата Маркитанская. Тя е забележима също и от пролива.

Планината Шапурская (шир. 45°16'N, дълг. 36°54'O),
висока 61 метра, се намира на 2.2 мили югозападно от селцето Сенная.

- Створът на Комсомолските светещи знаци е оборудван
25 на южния бряг на Таманския залив и води в Таманския залив от Керченския пролив; направление на створа 318°5—138°5. Предният знак (шир. 45°13'N, дълг. 36°38'O) е поставен на стръмния бряг на 1.5 мили източно от южния входен нос на Таманския залив. Видът на знака е бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

Задният знак е поставен на 6 кабелта от предния. Видът на знака е черен правоъгълен щит.

- Светещ буй № 2 Комсомолски — поворотен за
35 лявата страна (шир. 45°14'N, дълг. 36°37'O), се поставя на 1.3 мили *NW* от предния светещ знак на Комсомолския створ. Буйът е червен, с бяла хоризонтална полоса по средата и червена цифра „2“ на нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната част — бяла. При движение по створа на Комсомолските светещи знаци този буй следва да се оставя на изток.

- Потънал кораб (шир. 45°14'N, дълг. 36°36'O) се намира
40 почти на линията на створа на Комсомолските светещи знаци, на 2 мили *NW* от предния светещ створен знак.

- На 1.7 мили *NW* от този кораб, в близост на линията на створа,
45 лежат още два кораба с дълбочини над тях 1.2 и 0.3 метра.

Потънали кораби. По средата във входа на Таманския залив, вляво (считано от морето) от линията на створа на Комсо-

17 Лоция на Черно море

257

молските светещи знаци, потънали кораби лежат в следните места:

1. На 2 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ. Дълбочината над потъналия кораб е 1 метър. Корабът се огранда от зелен светещ буй.
2. На 2-1 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ.
3. На 2-5 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ. Дълбочината над потъналия кораб е 1-3 метра. Корабът се огранда от зелен буй.
4. На 1-9 мили NO от предния светещ знак на Комсомолския створ.
5. На 3-8 мили северно от предния светещ знак на Комсомолския створ. Дълбочината над потъналия кораб е 1-2 метра. Корабът се огранда от зелен светещ буй.
- Подводно препятствие се намира на 3 мили NNW от предния светещ знак на Комсомолския створ и на 8 кабелта източно от линията на створа. Дълбочината над подводното препятствие е 2-5 метра.
- Предупреждение. Трябва да се има предвид, че от двете страни на линията на створа на Комсомолските светещи знаци, особено в района на косата Тузла, се намират много други опасности и затова при плаване в този район трябва строго да се поддържа створът.
- Районът за изхвърляне на грунт се намира до брега на 5 кабелта източно от предния светещ знак на Комсомолския створ и заема участък от брега с дължина 1-2 мили. Ширината на района за изхвърляне на грунта е около 4 кабелта.
- Каменисти рифове с дълбочини до краищата им 0-6 метра започват от южния бряг на Таманския залив, в близост на западната и източната граница на района за изхвърляне на грунт. Рифовете се простират на разстояние до 3-5 кабелта от бреговата черта.
- Селцето Таман е разположено на южния бряг на Таманския залив, на 5 мили източно от нос Тузла. В селцето има агенция на Азовското морско параводство. В централната част на селцето има забележима църква. Източно от селцето Таман се виждат развалини от бившата крепост Фанагория. Срецу църквата се намира малък пристан, към челото на който могат да подхождат кораби с газене до 2 метра. На разстояние около 1 кабелт източно от този пристан има останки от стар пристан. Западно от пристана се издава неголям нос, около който има подводни камъни.
- Тамански светещ знак (шир. $45^{\circ}13'N$, дълг. $36^{\circ}43'O$) е поставен срещу средата на селцето северно от църквата. Видът на знака е бяла четиристенна дървена будка.
- Котвеното място се намира срещу пристана на 3 кабелта от челото на пристана. Дълбочината на котвеното място е около 4 метра; грунтът е тина.

258

При подхождане към котвеното място не трябва да се приближава към носа, издаващ се западно от пристана.

Камък с дълбочина над него 4 метра се намира на 8-5 кабелта северно от Таманския светещ знак.

- 5 Тамански светещ буй — поворотен осеви (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}43'O$), се поставя на 9-5 кабелта северно от Таманския светещ знак. Буйът е боядисан с червени и бели хоризонтални полоси. Той указва мястото на поворота при отиването от створа на Комсомолските светещи знаци в дъното на залива.

- 10 Косата Маркитанская се намира на 2 мили североизточно от селцето Таман. Тази коса е ниска и се издава от южния бряг на залива на северозапад. До началото на косата на брега се намира соленото езеро Маркитанское. На 1 миля SW от края на косата на брега има забележим знак. На косата са поставени знаците на Маркитанския створ.

- 15 На 0-9 мили северно от края на косата Маркитанская се издава пясъчен отмел с дълбочина над него 1-6 метра. До северния край на отмела се поставя южна вежа.

- 20 Районът, забранен за заставане на котва, с ширина около 4 кабелта се простира северозападно от косата Маркитанская и преминава през цялата външна част на Таманския залив до косата Чушка.

- Източният бряг на Таманския залив се простира на 2-5 мили в северно направление. В северната част на този бряг се вдава неголяма плитководна бухта. На източния бряг на Таманския залив се забелязват само две планини: планината Яновская (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $37^{\circ}02'O$), намираща се на 2 мили югоизточно от селцето Сенная, и планината Цимбали (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $37^{\circ}02'O$), която се възвишава на 2 мили ONO от това селце.

- Селцето Сенная е разположено на източния бряг на Таманския залив. На 4 кабелта южно от селцето се намира пристан, за подхождането към който е прокопан канал, завършващ с неголям басейн. Дълбочината на канала е 2-5 метра (1951 год.).

- 35 За подхождане към канала в източната част на Таманския залив има препоръчителен път, ограден с две северни и две южни вежи, които се поставят по двойки на 3-3 и 6-6 мили по линията на курса от пристана.

- 40 Створът на светещите знаци при селцето Сенная води по канала към пристана; направление на створа $263^{\circ}/_8 - 83^{\circ}/_8$.

- Предният знак (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $37^{\circ}00'O$) е поставен на 1 кабелт NO от началото на пристана. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

- 45 Задният знак се намира на 2 кабелта от предния. Видът на знака е ажурна металическа пирамида със закрепен на нея черен правоъгълен щит с бяла вертикална полоса по средата.

259

Потънал кораб се намира на препоръчителния път, водещ към канала за пристана, на 4 мили от източния бряг на залива. Дълбочината над потъналия кораб е 3-4 метра.

- 5 **Северният бряг на Таманския залив** се простира на запад на 8-5 мили до косата Рубанова, след което круто завива на NNW. Отначало той е нисък, а след това се повишава и става стръмен. По на север в брега на Таманския залив дълбоко се вдава заливът Динской.

- 10 Потънал кораб (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}56'O$) се намира в близост на брега на Таманския залив на 2-7 мили северозападно от селцето Сенная. Дълбочината над потъналия кораб е 0-5 метра. Корабът се огранда от зелена вежа с шар, поставена на 0-3 кабелта южно от него.

- 15 **Косата Рубанова** се издава от северния бряг на залива на SSW приблизително срещу косата Маркитанская. На 2-3 мили SSW от края на косата Рубанова се простира отмел, който почти се съединява с отмела, започващ северно от косата Маркитанская. Между краищата на тези отмели остава проход с ширина 6 кабелта. Дълбочината на края на отмела на косата Рубанова е около 1 метър.

- 20 Тамански северен светещ буй (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}46'O$) се поставя на края на отмела на косата Рубанова. Буйът е червен с червена надстройка и фенер на върха ѝ. Редом с буй се поставя северна вежа, а на 2 кабелта южно от Таманския буй се намира южна вежа, ограндава северния край на отмела на косата Маркитанская.

- 25 Подводно препятствие с дълбочина над него 2-6 метра се намира на 5-7 мили западно от края на косата Рубанова.

- 30 **Планината Горелая** (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}49'O$), висока 104 метра, се намира на 2-2 мили NNO от края на косата Рубанова. Тя има коническа форма и добре се вижда даже и от Керченската бухта. На върха на планината има дървен знак.

- 35 **Заливът Динской** е част от Таманския залив и е разположен между брега на материка и ниската коса Чушка. Заливът е плитководен; брегът му, освен западния, е стръмен. В дъното на залива е разположено селцето Запорожская. На северния бряг на залива Динской е поставен задният светещ знак на Ахилеонския створ.

- 40 **Наставление за плаване към селцата Таман и Сенная.** При отиване от порт Керч в селцето Таман трябва да се върви по Керченския подходен канал, държейки по кърмата створа на светещите знаци на Широкия мол. Отивайки по този курс до Еникалското колено на Керч-Еникалския канал, трябва да се легне на курс 138° , 5, водещ по створа на Комсомолските светещи знаци, и да се отива по тях до Комсомолския поворотен светещ буй № 2 (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$). Тук трябва да се легне на курс 90° и да се върви по него по створа на Маркитанските знаци до Таманския светещ осев поворотен буй

(шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}43'O$), откъдето, завивайки на юг, се отива към пристана или котвеното място при селцето Таман.

- 5 За отиване в селцето Сенная трябва от Таманския светещ осев поворотен буй да се легне на курс 45° и да се върви по него 2-7 мили до северния светещ Тамански буй (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}46'O$). По-нататък, оставяйки светещия северен Тамански буй и северната вежа при него на N, а южната вежа на отмела на косата Маркитанская на S, следва да се завие на курс 80° и да се върви по него между вежите на 3-5 мили, след което се ляга на створа на светещите знаци при селцето Сенная.

- 10 Следвайки препоръчаните курсове, трябва да се определи местото на кораба по забележимите върхове на планините Горелая, Цимбали и Карабетова.

- 15 **От Таманския залив до нос Ахилеон** източният бряг на Керченския пролив се простира почти по права линия от югозапад на североизток. Протежението на този бряг е 11 мили, 9 мили от които се заемат от ниската коса Чушка. На север от началото на косата Чушка по протежение на последните 2 мили брегът постепенно се повишава.

- 20 **Косата Чушка** се простира от брега на 9 мили югозападно и отделя Таманския залив от Керченския пролив. Косата представлява тясна, ниска пясъчна полоса. Западният бряг на косата е свършено равен, а от източния бряг в южно направление на разстояние до 7 кабелта започват множество тесни коси. Между тези неголеми коси и до техните краища се намират много пясъчни островчета, формата и размерите на които са много променливи. Приблизително в средната част на косата Чушка, до източния бряг, се намира планината Блевака. В южната част на косата има няколко постройки, в близост на които до западния бряг на косата е оборудван неголям порт, защитен от морето с два мола. Акваторията в близост на порта, показана на картите с пунктирни линии, е забранена за плаване. Близко до края на косата са поставени светещите знаци на Чушкинския створ, а в северната част на косата се намира предният светещ знак на Ахилеонския створ.

- 35 Банка Херсонская с дълбочина над нея 2-6 метра е разположена на 1-5 мили WNW от предния светещ знак на Чушкинския створ.

- 40 Банка (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) с дълбочина над нея 1-8 метра се намира на 3-1 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ и на 6 кабелта източно от линията на створа на Комсомолските светещи знаци.

- 45 Светещ буй (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) е поставен над потъналия кораб с дълбочина 2 метра, намиращ се на 8 кабелта северно от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буй е зелен, със зелена надстройка.

На 4 кабелта NNO от този кораб се намира още един потънал кораб с дълбочина над него 1 метър, ограден със зелен буй.

Огън (шир. $45^{\circ}20'N$, дълг. $36^{\circ}38'O$) е установен на упората на разрушения железопътен мост на 6 кабелта северозападно от предния светещ знак на Чушкинския створ. Видът на установката е бяла дървена четиристенна пресечена пирамида с фенер на върха.

5 Потънали кораби. На югозапад от края на косата Чушка потънали кораби са открити в указаните по-долу места; всеки от тях се огражда от зелен буй.

1. На 1.2 мили WSW от задния светещ знак на Чушкинския створ се намират три потънали кораба. Дълбочината над единия от тях е 0.3 метра, а над другите 0.1 метра.

2. На 1.8 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ. Дълбочината над кораба е 0.5 метра.

3. На 2 мили югозападно от задния светещ знак на Чушкинския створ. Дълбочината над кораба е 0.4 метра.

4. На 2.5 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ се намират два потънали кораба с дълбочина над единия от тях 0.3 м.

5. На 1.6 мили SW от задния светещ знак на Чушкинския створ лежат два потънали кораба с части над водата.

20 Светещ буй (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}35'O$) се поставя на 3 мили на 246° от задния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е зелен, със зелена надстройка. Той огражда от запад указаната група потънали кораби.

25 Подводните препятствия, намиращи се близко до западния бряг на косата Чушка, са обозначени на картите.

Потънал кораб се намира на 2.2 мили западно от предния светещ знак на Ахилеонския створ.

30 Районът за изхвърляне на грунт се намира между линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}19'4N$; дълг. $36^{\circ}38'6O$;
- 2) шир. $45^{\circ}19'8N$; дълг. $36^{\circ}38'9O$;
- 3) шир. $45^{\circ}19'5N$; дълг. $36^{\circ}39'4O$.

Между точките 1 и 3 за граница служи бреговата черта.

35 Нос Ахилеон (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}47'O$) е разположен на 2 мили североизточно от началото на косата Чушка. Той е източният входен нос на Керченския пролив при идване от Азовско море. Нос Ахилеон е стръмен, тъп и незначително се издава от източния бряг на пролива. Стръмният нос на места има червено-сив цвят. На 1.5 мили югозападно от носа, близко до началото на косата Чушка, е разположено селцето Илич.

40 Ахилеонският светещ знак (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}47'O$) е установен на възвишението на нос Ахилеон. Знакът е металически, четиристенен и ажурен. Страните на знака, обърнати към морето, са обковани с дъсчена решетка.

45 Потънали кораби в близост на нос Ахилеон са открити в следните места:

1. На 9.5 кабелта западно от нос Ахилеон;

2. На 2.7 мили западно от нос Ахилеон.

3. На 4.8 мили северозападно от нос Ахилеон. Положението на този кораб е съществително.

4. На 2 кабелта северозападно от нос Ахилеон се намира потънал кораб с части над водата.

10 Камък (шир. $45^{\circ}26'N$, дълг. $36^{\circ}44'O$) с дълбочина над него 6.5 метра е открит на 2.3 мили WSW от нос Ахилеон.

Керч-Еникалският канал

Керч-Еникалският канал е прокопан в Керченския пролив за преминаване на кораби с голямо газене. Каналът се състои от четири колена: Павловско, Бурунско, Еникалско и Чушкинско (считано от страната на Черно море). Дълбочината в канала е 6.9 метра (1953 год.).

20 По цялата си дължина Керч-Еникалският канал се огражда от светещи буи и вежи, които зимно време, след закриването на навигацията, се заменят с курсови вежи.

25 След преминаването на първия лед боята на курсовите вежи се изтрива и цветът им се определя трудно. Всяко коляно на канала има водещ створ от светещи знаци. На Еникалското коляно водещите створове са поставени по двете страни.

30 Почти по цялото протежение на канала, в близост на границите му, има много опасности и затова при плаване по канала трябва строго да се придържа към оста му.

35 Предупреждение. При описанието на Керч-Еникалския канал в настоящата Лощия неговите страни са взети спрямо входа от Черно море.

Павловското (първото) коляно на 40 Керч-Еникалския канал започва в точка с шир. $45^{\circ}13'6N$, дълг. $36^{\circ}27'8O$, обозначена с приемния светещ буй № 21, и върви по створа

на Павловските светещи знаци по направление $356^{\circ}5$ на 2.9 мили до точка с шир. $45^{\circ}16'5N$, дълг. $36^{\circ}27'4O$, обозначена с Камиш-Бурунския поворотен

Южният вход на Керч-Еникалския канал:
1 — нос Таша, широк 300', разстояние 10 мили; 2 — нос Паша, широк 6', разстояние 10.2 мили

- светещ буй № 18. Освен указаните буи Павловското ко-
ляно на канала се огражда със 7 чифта вежи, поставени на
неговите граници. Вехите от дясната страна имат номерация
от № 71 до № 59, а вехите от лявата страна — от № 70 до № 58.
- 5 Створът Павловски светещи знаци е оборудван
на северния бряг на Камиш-Бурунската бухта и води по Павлов-
ското коляно на Керч-Еникалския канал; направлението на
створа е $176^{\circ},5-356^{\circ},5$.
- 10 Предният знак (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}27'O$) е поставен
на 1 миля западно от нос Павловский и на 2 кабелта от брега.
Видът на знака е бяла четиристенна каменна кула със срязани
ъгли.
- 15 Задният знак се намира на 3-5 кабелта от предния. Видът
на знака е металическа четиристенна пресечена пирамида с
площадка и червена кръгла будка на върха. Страната на пира-
мидата, обърната към линията на створа, е обкована с дъски
и боядисана с бял цвят с черна вертикална полоса по средата.
Между предния и задния светещ знак по линията на створа
има забележимо път.
- 20 **Предупреждения.** 1. Предвид на това, че при входа в
Керченския пролив и в средната му част има много опасности,
корабите с голямо газене трябва да се ползват от тези створове
не само при плаване по Павловското коляно на канала, но и
южно от него, от самия вход в Керченския пролив.
- 25 2. Вследствие незначителното разстояние между створните
знаци и голямата вертикална разлика на огньовете створът
на Павловските светещи знаци е малко чувствителен, поради
което при плаване по този створ е необходимо да се внимава.
- 30 3. За да не се пречи на движението на големите кораби, ко-
рабите с малко газене при плаване в Павловското коляно не
трябва да се движат по створа на Павловските светещи знаци.
На корабите с газене не повече от 3-5 метра при плаване по Пав-
ловското коляно от юг се препоръчва от приемния светещ
буй № 21 на Керч-Еникалския канал (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг.
35 $36^{\circ}27'O$), като го оставят на 1 кабелт на запад, да легнат на курс N
и да вървят по него до створа на Бурунските светещи знаци,
а по-нататък да вървят точно по Керч-Еникалския канал. При
това е необходимо да се следи да не се размести плаващото
ограждение.
- 40 4. За да се преминат безопасно банките Чернишева, Аксе-
нова и Волска, разположени по пътя за Керченския пролив
от изток, необходимо е светещият буй и северната вежа при него,
ограждащи банка с дълбочина над нея 6-2 метра (шир. $45^{\circ}03'N$,
дълг. $36^{\circ}41'O$), да се оставят надясно от курса и да не се завива
45 в пролива дотогава, докато целенгът към нос Тузла не стане
повече от 9° .
5. На изток от Павловското коляно на канала в района, отменен
за изхвърляне на грунт, са възможни дълбочини, по-малки от

указаните на картите, поради неакуратно (неточно) изхвърляне
на грунт.

- Осеви подземен светещ буй на Керченския пролив
(шир. $45^{\circ}03'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) се поставя на 4-4 мили на 101°
5 от Киз-Аулския маяк. Буйт е ревящ, боядисан с черни и бели
хоризонтални полоси с бяла надстройка. Този буй се поставя
на линията на Павловския створ и указва мястото на поворота
за Керченския пролив.

- Светещ буй № 21 на Керч-Еникалския канал —
10 приемен за дясната страна (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$),
се поставя на дясната граница в началото на Павловското коляно
на канала. Буйт е ревящ, черен, с бяла цифра „21“ на корпуса;
надстройката е черна с фенер на върха.

- Светещият буй № 19 на Павловското коляно на
15 канала за дясната страна (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$)
се поставя на дясната страна на канала. Буйт е черен с бял
номер „19“. Надстройката е черна с фенер на върха.

- Светещ буй № 18 Камиш-Бурунски — поворотен
за лявата страна (шир. $45^{\circ}16'N$, дълг. $36^{\circ}27'O$), се поставя
20 на лявата граница на канала в началото на поворота от Пав-
ловското коляно в Бурунското коляно. Буйт е червен с бели
хоризонтални полоси по корпуса и червена цифра „18“ на него;
горната и долната част на надстройката са червени, а средната
— бяла.

- 25 Опасностите близко до Павловското коляно са описани
в подзаглавието Западен бряг на Керченския пролив.

- Забраненият за котвени стоялки район** е ограничен
от север и юг с паралелите $45^{\circ}09', 1$ и $45^{\circ}05', 6N$; от запад с
30 брега на Керченския полуостров, от изток с брега на Та-
манския полуостров, а от юг от точката с шир. $45^{\circ}07', 4 N$,
дълг. $36^{\circ}42', 0 O$ и меридиана $36^{\circ}42', 0 O$.

- Бурунското (второто) коляно на Керч-Еникалския канал**
започва в точка с шир. $45^{\circ}16', 6 N$, дълг. $36^{\circ}27', 4 O$ и отива по
35 створа на Бурунските маяци по направление $37^{\circ}, 5$ до точка
с шир. $45^{\circ}18', 1 N$, дълг. $36^{\circ}29', 1 O$. Дължината на Бурун-
ското коляно е 2 мили. То се огражда от един светещ буй № 15
и девет вежи, от които пет вежи се поставят по дясната граница
на канала и четири вежи по лявата граница. Вехите от дясната
40 страна имат номерация от № 57 до № 49, а вехите от лявата страна—
от № 56 до № 50. Мястото на поворота от Бурунското коляно
на канала за Еникалското се обозначава от секуция створ на
Павловските знаци, поставени в Павловската бухта.

- Створът на Бурунските маяци е оборудван близо до
45 нос Камиш-Бурун и води по Бурунското коляно на Керч-Ени-
калския канал; направление на створа $37^{\circ}, 5-217^{\circ}, 5$.

Предният маяк (шир. $45^{\circ}14'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) е поставен на 3 кабелта западно от края на нос Камиш-Бурун. Видът на маяка е бяла осемстенна каменна кула.

Задният маяк се намира на 8 кабелта от предния. Видът на маяка е бяла осемстенна каменна кула.

Павловският светещ буй № 15 — поворотен за дясната страна (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}28'O$), се поставя на дясната граница на канала в края на поворота от Павловското коляно на канала за Бурунското коляно. Буйът е черен с бяла хоризонтална полоса на корпуса и черна цифра „15“ на нея; горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

Секуният створ на Павловските знаци е оборудван в бухтата Павловская и обозначава мястото на поворота от Бурунското коляно на канала за Еникалското коляно; направление на створа $175^{\circ},5—355^{\circ},5$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$) е поставен на края на мола на бухтата Павловская.

Задният знак е поставен на 3 кабелта от предния на северния бряг на бухтата Павловская.

Двата знака представляват бели правоъгълни щитове с черна вертикална полоса по средата.

Опасности. Близко до границите на Бурунското коляно на канала са открити няколко опасности.

Подводно препятствие се намира близко до дясната граница на канала до мястото на поворота от Павловското коляно на канала за Бурунското коляно.

Банка с дълбочина над нея 5-8 метра се намира до дясната граница на канала на 2 кабелта североизточно от Павловския поворотен светещ буй № 7 и на 1-6 мили SSO от предния светещ знак на Павловския створ.

Подводно препятствие се намира до дясната граница на канала на 8 кабелта южно от нос Павловски; дълбочината над него е 3-6 метра.

Банка с дълбочина над нея 1-8 метра се намира близко до дясната граница на канала до мястото на поворота от Бурунското коляно на канала за Еникалското коляно.

Еникалското (третото) коляно на Керч-Еникалския канал започва в точката с шир. $45^{\circ}18',1N$, дълг. $36^{\circ}29',1O$ и върви по створа на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк по направление $66^{\circ},9$ до точката с шир. $45^{\circ}21',2N$, дълг. $36^{\circ}39',4O$. Дължината на Еникалското коляно е 8 мили. То се огранда от следните светещи буи: Тузлишки № 13, на банките Церковни № 10, Херсонски № 7, Чушкински № 2, Еникалски № 6, и двадесет чифта вежи, поставени на границите на канала. Вежите от дясната страна имат номерация от № 47 до № 9, а вежите от лявата страна — от № 48 до № 10. Освен това за доброто осигуряване на плаването по Еникалското коляно на Керч-Еникал-

ския канал на източния бряг на пролива е поставен Ахилеонският створ светещи знаци, обратен на створа на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк.

Началото на поворота от Еникалското коляно на канала за Чушкинското коляно е обозначено със створни знаци, поставени на нос Фонар. Направлението на створа е $163^{\circ},9—343^{\circ},9$.

Предупреждение. На Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал, особено в района на банките Церковни, се наблюдава намаляване дълбочината на канала, ето защо при плаване по указаното коляно трябва да се внимава.

Створът на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк води по Еникалското коляно на Керч-Еникалския канал; направление на створа е $66^{\circ},9—246^{\circ},9$. Чувствителността на този створ е твърде добра; вълн от створа огньовете на маяците бързо отслабват.

Маякът Камиш-Бурунски (шир. $45^{\circ}17'N$, дълг. $36^{\circ}25'O$) е установен на възвишения западен бряг на Камиш-Бурунската бухта. Видът на маяка е бяла четиристенна кула със срязани ъгли, издигаща се над бяло едноетажно здание.

За подобряване видимостта на Камиш-Бурунския маяк от неговата основа по направление на створа е направена каменна пътечка с бял цвят. При плаване денем по Еникалското коляно пътечката се вижда твърде добре.

Маякът Чурубашки (шир. $45^{\circ}15'N$, дълг. $36^{\circ}18'O$) се намира на възвишението на 5 мили по линията на створа от Камиш-Бурунския маяк. Видът на маяка е бяла четиристенна кула със срязани ъгли, издигаща се над бели едноетажни здания.

Предупреждения. 1. Необходимо е да се има предвид, че денем поради малката височина на кулата Чурубашкия маяк не се вижда добре даже в добро време от разстояние 7—8 мили, а нощем огънят на маяка се забелязва сред огньовете на порта Аршинцево. Освен това силните изпарения на Чурубашкото езеро понякога съвършено закриват яркия огън на маяка.

2. На створа на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк не трябва да се застава на котва.

Створът на Ахилеонските светещи знаци е оборудван на брега на Таманския полуостров и също както и створът на Камиш-Бурунския и Чурубашкия маяк служи за плаване по Еникалското коляно; направление на створа $246^{\circ},9—66^{\circ},9$.

Предният знак (шир. $45^{\circ}23'N$, дълг. $36^{\circ}44'O$) е четиристенен металически знак, страната на знака обръната към линията на створа е обкована с дъсчена бяла решетка.

Задният знак (шир. $45^{\circ}24'N$, дълг. $36^{\circ}49'O$) се намира на северния бряг на залива Динской на 3-8 мили от предния. Видът на знака е ажурна четиристенна металическа пирамида с фенер на върха ѝ. Страната на пирамидата, обръната към линията на створа, на две трети от върха ѝ е обшита с дъсчена решетка.

Тузлинският светещ буй № 13 — поворотен за дясна страна (шир. $45^{\circ}18'N$, дълг. $36^{\circ}29'O$), се поставя на дясната граница на канала в края на поворота от Бурунското коляно на канала за Еникалското коляно. Буйът е черен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и черна цифра „13“ на нея. Горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла. Този буй огражда също и западния край на каменистия риф, издаващ се от косата Тузла.

На 4-4 мили от светещия Тузлински буй № 13 на лявата граница на канала се поставя светещият буй № 10 на банките Церковни.

Херсонският светещ буй № 7 за дясна страна (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}37'O$) се поставя на дясната граница на канала на 1-69 мили на $329^{\circ},2$ от предния светещ знак на Чушкинския створ. Буйът е черен, с бяла цифра „7“ на корпуса; надстройката му е черна; с фенер на върха. Буйът огражда също от север район с малки дълбочини, разположени североизточно от банката Херсонская.

Чушкинският светещ буй № 6 — поворотен за лява страна (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$), е поставен на лявата граница на канала в началото на поворота от Еникалското коляно за Чушкинското коляно. Буйът е червен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и червена цифра „6“ на нея. Горната и долната част на надстройката са червени, а средната — бяла.

Опасности. По двете страни на Еникалското коляно на канала, на изток от светещия буй № 10, при банките Церковни, се намират множество подводни препятствия, опасни за плаването. Тук се намират останките от пилотите на два разрушени висящи въжени моста, останките от взриваните подпори на разрушения железопътен мост, потънали кораби и няколко банки. Дълбочините над тези препятствия са от 0-4 до 4-5 метра. Някои от пилотите са едва скрити под водата.

Потъналият кораб, разположен на 1-6 мили северозападно от предния светещ знак на Чушкинския створ, е ограден със зелен буй.

Опасни за плаване райони. Указаните по-долу райони са опасни за плаване поради наличието в тях на пилоти. Пресичането на тези райони е възможно само по оста на Керч-Еникалския канал.

Първият район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}19',8 N$; дълг. $36^{\circ}39',7 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}21',6 N$; дълг. $36^{\circ}37',5 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}19',9 N$; дълг. $36^{\circ}39',9 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}21',7 N$; дълг. $36^{\circ}37',6 O$.

Между точките 1 и 3, 2 и 4 за граница служи бреговата черта.

Вторият район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}18',9 N$; дълг. $36^{\circ}38',3 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}20',7 N$; дълг. $36^{\circ}35',5 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}19',6 N$; дълг. $36^{\circ}39',4 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}21',1 N$; дълг. $36^{\circ}36',4 O$.

Между точките 1 и 3, 2 и 4 за граница служи бреговата черта.

Забраненият за котвени стоянки район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}18',9 N$; дълг. $36^{\circ}38',3 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}20',7 N$; дълг. $36^{\circ}35',5 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}21',4 N$; дълг. $36^{\circ}36',8 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}20',2 N$; дълг. $36^{\circ}40',4 O$.

Между точките 1 и 4, 2 и 3 за граница служи бреговата черта.

Районът за изхвърляне на грунт се намира на юг от Еникалското коляно и е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $45^{\circ}18',9 N$; дълг. $36^{\circ}32',4 O$;
- 2) шир. $45^{\circ}19',2 N$; дълг. $36^{\circ}33',4 O$;
- 3) шир. $45^{\circ}18',6 N$; дълг. $36^{\circ}33',5 O$;
- 4) шир. $45^{\circ}18',4 N$; дълг. $36^{\circ}32',6 O$.

Чушкинското (четвъртото) коляно на Керч-Еникалския канал започва в точката с шир. $45^{\circ}21',2 N$, дълг. $36^{\circ}39',4 O$ и върви по створа на Чушкинските светещи знаци по направление $141^{\circ},0$ до точката с шир. $45^{\circ}22',1 N$, дълг. $36^{\circ}39',7 O$. Северно от тази точка започват големи дълбочини. Дължината на Чушкинското коляно е 9 кабелта. То се огражда от четири чифта вежи, поставени по границите на канала, и Чушкинският светещ буй № 3. Вежите от дясната страна имат номерация от № 7 до № 1, а вежите от лявата страна — от № 8 до № 2.

Створът на Чушкинските светещи знаци е оборудван на края на косата Чушка и води по Чушкинското коляно на Керч-Еникалския канал, обаче плаването по този створ се извършва и северно по изкуствения канал до самия изход от Керченския пролив в Азовско море. Направлението на створа е $141^{\circ},0$ — $194^{\circ},0$.

Знаците на Чушкинския створ представляват дървени четиристенни пресечени пирамиди с площадка на върховете и топови фигури във вид на триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу. Страните на пирамидите, обърнати към линиите на створа, са обковани с дъсчени решетки и боядисани с червен цвят с бяла вертикална полоса по средата. Предният знак (шир. $45^{\circ}19'N$, дълг. $36^{\circ}39'O$) е поставен на западния бряг на косата Чушка.

Задният знак е поставен на източния бряг на косата Чушка, на 6 кабелта от предния.

Еникалският светещ буй № 3 — поворотен за дясна страна (шир. $45^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}40'O$), се поставя на

дясната граница на канала в края на поворота от Еникалското коляно на канала за Чушкинското коляно. Буй е черен, с бяла хоризонтална полоса на корпуса и черна цифра „3“ на нея. Горната и долната част на надстройката са черни, а средната — бяла.

Подходният светещ буй № 1 на Чушкинското коляно на канала за лявата страна се поставя на шир. 45°24'N, дълг. 36°41'O се поставя на 1.84 мили и на 58°1 от Еникалския маяк. Буй е черен с бял номер „1“. Надстройката е черна с фенер на върха.

Подходният светещ буй № 2 на Чушкинското коляно на канала за лявата страна се поставя на 1.64 мили и на 53°4 от Еникалския маяк. Буй е червен с бял номер „2“. Надстройката е червена с фенер на върха.

Варзовският светещ западен буй (шир. 45°26'N, дълг. 36°41'O) се поставя на 4 мили на 31° от Еникалския маяк. Той се намира на створа на Чушкинските светещи знаци и означава входа в Керченския пролив от страната на Азовско море. Буй е боядисан с червени и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Буй е с надстройка; горната половина на надстройката е бяла, а долната — червена.

На 10.4 мили от Варзовския светещ буй по линията на Чушкинския створ в Азовско море се поставя осевият приемен светещ буй за подхождането към Керченския пролив.

Предупреждение. В района на Варзовския светещ буй на юг и на запад от него се поставят мрежи за ловене на риба.

Опасности. Близко до Чушкинското коляно на канала са открити следните опасности:

Потънал кораб се намира на 1.6 мили на юг от нос Фонар до мястото на поворота от Еникалското коляно на канала за Чушкинското коляно.

Подводни препятствия се намират до дясната граница на канала на 1—2 кабелта от него. Едното препятствие лежи около южната граница на червения и белия сектор на огъня на Еникалския маяк, а две други препятствия — южно от червения сектор. Дълбочините над тези три подводни препятствия са 4.5 метра. Няколко подводни препятствия лежат в червения сектор на огъня на маяка. Положенията на препятствията са показани на картите.

Забраненият за котвени стоянки район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 45°23',6 N; дълг. 36°37',7 O;
- 2) шир. 45°25',5 N; дълг. 36°38',3 O;
- 3) шир. 45°26',1 N; дълг. 36°45',3 O;
- 4) шир. 45°25',5 N; дълг. 36°46',2 O;
- 5) шир. 45°21',2 N; дълг. 36°42',2 O;
- 6) шир. 45°22',3 N; дълг. 36°37',8 O.

Между точките 1 и 6, 4 и 5 за граница служи бреговата черта.

ПРАВИЛА ЗА ПЛАВАНЕ ПО КЕРЧ-ЕНИКАЛСКИЯ КАНАЛ

1. Плаването на всички морски кораби по Керч-Еникалския канал от приемния буй № 21 до Варзовския буй, с изключение на корабите от Азовското параводство, преходите на които са свързани с постоянно плаване по този канал, както и на всички малкотонажни кораби се разрешава само с лоцманско съпровождане.

2. Капитанът на кораба подава заявка за лоцманско съпровождане до капитана на Керченския порт по радиото или по друг начин, като указват порта на назначението си и времето за подхождането към точката за приемане на лоцмана едно денонощие преди, с последващо уточнение от 6 часа до подхождането към тази точка.

В случай че преходът от порта на излизането е по-малък от денонощие, заявката трябва да се подаде незабавно с излизането от порта.

3. Приемането и слизането на лоцманите се извършва при входа на Керч-Еникалския канал до приемния буй № 21 (шир. 45°14'N, дълг. 36°28'O). В този район корабите застават на котва в очакване на лоцманския кораб.

4. Всички кораби, движещи се по Керч-Еникалския канал, са длъжни да държат непрекъсната радиовахта в случай на получаване известия за изменение обстановката по канала, както и за връзка с срещнати кораби. Освен това корабите са длъжни да поддържат наблюдение и за постове за връзка и да отговарят на техните сигнали.

5. Капитаните на корабите, които имат разрешение да преминават през канала без лоцман, са длъжни предварително (не по-късно от 6 часа) да предупредят по радиото капитана на Керченския порт за времето на преминаването на порт Керч, както и незабавно да съобщят времето на влизане в канала.

6. Забранява се влизането в канала едновременно на два, а още повече на три кораба и задминаването на корабите в канала.

7. Военен кораб, който трябва да задмине в канала движещия се пред него търговски кораб, е длъжен да подаде две продължителни изсвирвания. При този сигнал догонваният кораб е длъжен, давайки едно продължително изсвирване, да се приближи, доколкото е възможно, до дясната граница на канала по посоката на движението и да се движи така дотогава, докато не пропусне покрай себе си догонващия го военен кораб.

8. Корабите, които трябва да преминат през Керч-Еникалския канал, са длъжни да се товарят до такова газене, като вземат предвид обявените в канала дълбочини, намалени с 30 см за запас под кила, съобразявайки се с изменение колебанията на нивото на водата в канала, информация за които следва да се получи от капитана на порта на излизането.

9. Корабите, движещи се по канала, са длъжни от изгрев до залез слънце да носят кърмовия флаг.
10. Всички кораби с газене, по-малко от 5 метра, отстъпват път на дълбокогазещите кораби, като за тази цел се приближават до своята дясна граница на канала или излизат вън от границата на канала, ако дълбочините извън канала позволяват това; малкотонажните и буксирните кораби отстъпват път на всички големи кораби.
11. Разминаването на корабите в районите на преминаването от един створ в друг, както и в районите на Церковните банки и Херсонската банка, категорично се забранява. Кораб, идващ от Черно море, като открие в канала насрещен голямотонажен кораб, е длъжен да чака неговото излизане от канала в района на Тузлинския или Керченския претоварочен рейд; за тази цел той е длъжен да намали хода, да спре или да застане на котва.
12. При лоша видимост, неизправности в осветлението на створите или други причини заставането на котва в пролива се разрешава в района на Тузлинския рейд или Варзовския буй.
13. При плаване по канала на дълбокогазещите кораби се забранява да се приближават към границите на канала и да се обръщат на контракурс, с изключение на местата, предвидени за котвени стоянки в п. 12 на настоящите правила.
14. На всички кораби се забранява да застават на котва в канала.
15. При разминаване в канала корабите са длъжни да намалят хода до най-малък и най-внимателно да се разминават с левите бордове, като се ръководят от правило 25 от Правилата за предпазване на корабите от сблъскване на море.
16. Разминаването на кораби със земснаряди в канала трябва да става в точно съответствие с Правилата за разминаване на кораби с морски земснаряди, публикувани ежегодно в Известия до мореплавателите на ГУ ВМС, вып. 1.
17. На буксирните кораби, движещи се по канала, се разрешава да буксират не повече от две баржи на къс буксир, с дължина не повече от 50 метра.
18. На всички кораби, плаващи по канала, се забранява категорично да повреждат или изместват от щатните места знаците от навигационното ограждане на каналите. В случай на повреждане навигационната обстановка капитаните на корабите, лоцманите и шкиперите са длъжни при пристигането в първия порт на отбиването си незабавно да доложат за това на капитана на порта.
19. При преминаването през канала се забранява да се хвърлят във водата смет, стурия и други предмети.
20. На всички риболовни кораби се забранява:
- а) да ловят риба в канала;
  - б) да застават на котва в канала;

272

- в) да се закрепят за знаците на навигационното ограждане;
- г) да пресичат курса на корабите, движещи се по канала.
21. Всички кораби, плаващи по канала, са длъжни неотклонно да се ръководят от Правилата за предпазване на корабите от сблъскване на море. Корабите с газене повече от 6 метра, движещи се по канала нощно време, са длъжни да носят на топа на форстенгата един червен огън, а денем — черен шар. Всички кораби отстъпват път на корабите, идващи с такива сигнали.

Глава 6

ОТ КЕРЧЕНСКИЯ ПРОЛИВ ДО НОС КАЛЕНДЕР

Карти: съветски — 160, 501, 503, 504, 505, 514, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 558 и 560.

български — 5003 и 5004

- От Керченския пролив до нос Календер Кавказкото крайбрежие на Черно море се простира в общо направление на югоизток и има дължина около 350 мили. Почти целият този бряг е планински. Плътно към него подхождат разклонения и отделни върхове на Главния кавказки хребет, достигащи най-големи височини, повече от 2000 метра, в района на порт Туапсе. На юг от порт Батуми започват Източните понтийски планини.
- По цялото протежение планините се прорязват от множество дълбоки долове и долини на реки, най-голяма от които е река Рион, вливаща се в морето в района на порт Поти. Ниски участъци от крайбрежието се намират само на северозапад от порт Анапа, където близко до брега са разположени обширните лимани Бугазкий, Кизилташкий и Витязовский, а също и на север, и на юг от порт Поти, където до брега подхожда превърнатата по волята на съветския човек в плодородна долина, по-рано блатистата Колхидска низина.
- Този бряг на Черно море е малко нарязан. Удобни и закрити от ветрове са само две бухти: Новоросийската и Геленджикската, разположени в северната част на описвания бряг. В централната и южната част има още няколко обширни заливи и бухти, но всички те по правило незначително се вдават в брега, имат големи дълбочини и са свършени открити за ветровете от морето. Такива са Бомборский рейд, заливът Сухуми, Батумийската бухта и някои други.
- При плаване покрай описвания бряг добре забележими пунктове са малките Дообский, Колошский, Сочинский, Пундский, Сухумийский, Потийский и Батумийский; повечето от тях са поставени на забележимо издаващи се носове, както и на върховете на много планини, от които особено трябва да се отбележат планините Тхачеочук, Гебеус, Лисая, Большой Псеушко, Бозтепе, Жемси, Турецкая шапка и Олен.

18 Лоция на Черно море

273

По цялото протежение брегът е дълбок. 100-метровата изобата минава на 3—4 мили от него, а на 20 мили дълбочините достигат 1500—2000 м. Изключение прави районът до Таманския полуостров, където брегът има отмели и 100-метровата изобата минава покрай брега на разстояние 20—25 мили.

Най-големи портове на Кавказкото крайбрежие са: Новоросийск, Туапсе, Поти и Батуми. В тези портове корабите може да се укриват от ветрове от морето, обаче местните явления (бора, „тягун“) изискват от мореплавателите максимум внимание и предпазливост при стоемето в тях и понякога правят почти невъзможно влизането и излизането от тези портове.

Второстепенни портове са: Геленджик, Сочи, Сухуми и Очамчире.

На 4.5 мили южно от устието на река Чорох, на юг от нос Календер, преминава държавната граница между СССР и Турция.

От Керченския пролив до Новоросийската бухта

От Керченския пролив до Новоросийската бухта брегът се простира на 60 мили в общо направление на югоизток. Релефът на сушата на този район е твърде разнообразен. Отначало по протежение на първите 10 мили към брега подхождат невисоки планини с отвесни стръмнини към морето. Тук в морето се издава високият скалист нос Железний рог. След това до порт Анапа брегът е нисък и пясъчлив. На югоизток от порт Анапа брегът отново се повишава. Планините тук са значително по-високи, отколкото планините на Таманския полуостров. Те подхождат към брега като непрекъсната стръмна стена, прорязана на някои места от дълбоки долове. Склоновете на планините до линията на брега са покрити с гори. При Суджукската коса брегът отново става нисък.

Недалеч от брега се издигат няколко забележими планини: Зеленская, Круглая, Лиса, Сахарная Голова, Колдун; забележими са също така носове Железний рог, Анапский, Утриш и Утришенек.

Източно от Анапския нос се намира неголяма бухта, удобна за котвена стоянка.

По време на силни ветрове (бора) от североизток може да се застаета на котва до селото Южная Озерейка.

Дълбочините в този район също се разполагат неравномерно. До порт Анапа 20-метровата изобата минава на 2—5 мили от брега. Тук в района на нос Железний рог има много опасности. На изток от порт Анапа брегът е по-дълбок. Тук също така има много опасности, но всички те са разположени на разстояние не повече от 4—7 кабелта от брега. На такова разстояние от него минава и 20-метровата изобата.

От Керченския пролив до порт Анапа брегът се простира на 60 мили на разстояние 35 мили. В района от нос Панагия до Бугазкия лиман брегът е висок и стръмен. На 1 мили

западно от Бугазкия лиман и при нос Железний рог стръмните брягове имат червеникав цвят. По цялото протежение от Керченския пролив до Бугазкия лиман брегът е обкръжен от каменист риф, който в района на нос Железний рог се издава почти на 2 мили на юг и носи названието риф Кишиа. На някои места над водата се подават камъни. Недалеч от бреговата черта посред хълмовете на крайбрежието изпъкват забележимите върхове на планините Зеленская, Круглая и Лиса.

По-далеч на изток брегът е нисък и пясъчлив. На протежение 17 мили той представлява тясна ивица (полоса), която отделя от морето лиманите Бугазкий, Кизилташкий и Витязевский. Брегът тук е толкова нисък, че при подхождане към него той се открива само от разстояние 2—3 мили. При лиманите Кизилташкий и Витязевский покрай брега се простира верига от невисоки пясъчни хълмове, на места покрити с рядка трева. До селото Благовещенская брегът малко се повишава.

По цялото протежение брегът е дълбок. 10-метровата изобата минава успоредно на бреговата черта на разстояние 6—7 кабелта от нея.

Като ориентири при подхождане към този бряг от югоизток могат да служат нос Утриш и Анапский нос, които се откриват на разстояние 10—15 мили.

От нос Панагия до нос Железний рог високият скалист бряг се простира на 60 мили на разстояние 5 мили почти в права линия. На 2.4 мили на изток от нос Панагия и на 1 мили от брега се намира върхът на планината Зеленская, висок 137 м, а на юг от нея към уреда на водата подхожда забележимо дере, което прорязва прибрежната възвишеност в североизточно направление. На места на брега има лозя. В този район на брега както близо до него, така и далече от него има камъни и банки.

Банка Аксенова (северозападна) (шир. 45°06'N; дълг. 36°39'O) се намира на 2.2 мили южно от нос Панагия. Дълбочината над банката е 8.4 м. На 8 кабелта ОНО и на 1 мили на североизток от банката Аксенова (северозападна) се намират два подводни камъка, дълбочината над които е 9 м.

Потънал кораб (шир. 45°05'N; дълг. 36°39'O) се намира на 3.2 мили южно от нос Панагия. Положението на кораба е съмнително.

Потънал кораб (шир. 44°59'N; дълг. 36°41'O) с дълбочина над него 14 метра лежи на 9.4 мили SSO от нос Панагия.

Подводно препятствие е открито на 2.4 мили OSO от нос Панагия. Дълбочината над него е 2 метра. На 7 кабелта WNW от това подводно препятствие до брега лежи банка с дълбочина 1.4 м.

- Нос Железний рог** се намира на 4-7 мили *OSO* от нос Панагия и се вдава на 3 кабелта на юг от общото направление на брега. Този широк, тъп и стръмен нос има червеникав цвят. На юг от него се издава каменистият риф
- 5 Кишла и лежат няколко банки, а на изток от носа на разстояние 3—4 кабелта от брега се простира подводна камениста полоса с дълбочина 0'2—0'7 метра. На източния бряг на носа лежи потънал кораб с части над водата.
- Светещ знак **Железний рог** (шир. 45°07' N; дълг. 36°45' O) е поставен на нос Железний рог. Видът на знака е бяла тристенна ажурна металическа конструкция.
- Банка **Аксенова** (югоизточна) — намира се на 4 мили югоизточно от нос Панагия. Най-малката дълбочина над банката 4'2 метра се намира в западната ѝ част.
- 15 На банката **Аксенова** (югоизточна) в южната ѝ част се намира потънал кораб с части над водата, означен със зелен светещ буй, поставен на юг от кораба. Освен този буй банката се огражда със северна вежа, поставена на югозападния ѝ край.
- 20 Банка **Волска** (шир. 45°05' N; дълг. 36°43' O) се намира на 1'8 мили на изток от банката **Аксенова** (югоизточна); дълбочината над нея е 4 метра.
- Банка **Савенко** (шир. 45°04' N; дълг. 36°42' O) се намира на 1'2 мили на югоизток от банката **Аксенова** (югоизточна); дълбочината над нея е 9'2 метра.
- 25 Банка (шир. 45°03' N; дълг. 36°41' O) се намира на 1'6 мили южно от потъналия кораб, лежащ на южния край на банката **Аксенова** (югоизточна); дълбочината над нея е 6'2 метра.
- 30 Светещ буй на банката **Аксенова** — северен (шир. 45°03' N; дълг. 36°41' O), се поставя до южната граница на банката с дълбочина над нея 6'2 метра и огражда от юг всички гореописани банки. Буйът е червен, с червена надстройка с фенер на върха. До буй се поставя северна вежа.
- 35 Риф **Кишла** се издава на юг от нос Железний рог на 1'7 мили. Краят на рифа **Кишла** е разтегнат на югоизток. Този риф представлява камениста верига от подводни камъни с дълбочини от 1'5 до 7 метра и заедно с обкръжаващите го банки **Аксенова**, **Волска**, **Андрева** и **Чернишева** представлява голяма опасност за плаването. Югоизточният край на рифа **Кишла** се огражда от северна вежа.
- Банка **Андрева** (шир. 45°04' N; дълг. 36°44' O) с дълбочина над нея 7'8 метра се намира на 2'5 мили южно от нос Железний рог.
- 45 Банка **Чернишева** с дълбочина над нея 5 метра се намира на 2'3 мили югоизточно от нос Железний рог. Тази банка е скалиста. На 6 кабелта западно от банката **Чернишева** се намира подводно препятствие с дълбочина над него 8 метра;

дълбочините източно от подводното препятствие са 8'2—9'8 метра.

- Предупреждение.** Всички опасности, лежащи близо до носовите Панагия и Железний рог, се намират в червения сектор на огъня на маяка **Киз-Аулский**. Пресичането на този сектор при влизането в Керченския пролив трябва да става не по-рано, преди светещият знак Панагия да дойде на пеленг 15°. Денем поворотът в пролива може да стане само тогава, когато пеленгът на нос **Тузла** стане повече от 9°.

- 10 **От нос Железний рог до порт Анапа** брегът се простира на *OSO* в леко извита линия. По протежение на първите 5 мили брегът е висок и стръмен. По-нататък до порт Анапа той едва се издига над водата. Почти по средата на това крайбрежие са разположени един до друг лиманите **Кизилташкий** (**Кубанский**), **Бугазкий** и **Витязевский**, отделени от морето с тесни коси.

На брега на лиманите са разположени селата **Благовещенская** и **Витязево**. На 2'5 мили южно от селото **Витязево** се намира селото **Джемете**.

- 20 На описвания район брегът има забележими планини. Близо до брега в предела на 10-метровата изобата има няколко опасности с дълбочини над тях от 1 до 5 метра. На известно разстояние от бреговата черта се намира само банката **Мария Магдалина**.

- 25 Забраненият за плаване район е ограничен от липиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 44°58' N; дълг. 36°54' 7 O;
- 2) шир. 44°59' 5 N; дълг. 37°10' 8 O;
- 3) шир. 44°58' 9 N; дълг. 37°11' 9 O;
- 4) шир. 44°57' 5 N; дълг. 37°12' 1 O;
- 5) шир. 44°56' 0 N; дълг. 36°55' 1 O.

- 30 **Предупреждение.** Трябва да се има предвид, че отдалече брегът в района на **Кизилташкия** и **Бугазкия** лиман и брегът при входа на Керченския пролив, особено при лоша видимост, имат известно сходство, затова при плаване в този район е необходимо да се внимава, за да не се объркат тези брегове.

Планината Круглая, висока 90 метра, се намира на 3 мили *ONO* от нос Железний рог.

- 40 **Планината Лиса** (**оливадина**) (шир. 45°08' N; дълг. 36°57' O) се намира на 5'8 мили източно от планината **Круглая**. Тя е висока 130 метра.

Камък (шир. 45°07' N; дълг. 36°49' O) с дълбочина над него 1 метър се намира близо до брега на 2'9 мили източно от нос Железний рог.

- 45 Подводно препятствие (шир. 45°06' N; дълг. 36°52' O) с дълбочина над него 2 метра се намира на 5'4 мили източно от нос Железний рог.

Банка Мария Магдалина (шир. $45^{\circ}03'N$; дълг. $36^{\circ}59'O$) с най-малка дълбочина над нея 1.2 метра е разположена на 11 мили *OSO* от нос Железний рог. Тази банка е каменита. В пределите на 10-метровата изобата тя се простира на 1.3 мили в направление *NNO—SSW*; ширината ѝ е 7—8 кабелта.

Между банката и брега има проход, широк 0.5 мили; дълбочината в него е от 10 до 12 метра.

Светещ буй на банка Мария Магдалина — източен (шир. $45^{\circ}03'N$; дълг. $36^{\circ}59'O$), се поставя до западния край на банката. Буйт е боядисан с черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят. Буйт е с надстройка; горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Подводни препятствия с дълбочини над тях 5 метра се намират на 2.5 мили северозападно и на 1.7 мили източно от банката Мария Магдалина. Близко до първото подводно препятствие лежи потънал кораб.

На 1.8 мили североизточно от банката Мария Магдалина и на 3 кабелта от брега се намира подводно препятствие с дълбочина над него 2 метра.

Потънали кораби с частите си над водата лежат близо до брега на 2.3 мили *ONO* и на 4 мили източно от банката Мария Магдалина. Коминът и корпусът на първия потънал кораб се виждат добре от разстояние 6 мили.

На 8 мили *OSO* от банката Мария Магдалина на дълбочина около 18 метра лежи още един потънал кораб.

Банка (шир. $45^{\circ}02'N$; дълг. $36^{\circ}56'O$) с дълбочина над нея 8 метра се намира на 2.2 мили на запад от банката Мария Магдалина.

От порт Анапа до Новоросийската бухта високият и почти изцяло стръмен бряг се простира отначало на *SSO*, а след това в района на нос Утриш постепенно завива на изток. Само източно от връх Колдун, който се намира на 3.5 мили западно от Новоросийската бухта, брегът постепенно се понижава и при входа на Новоросийската бухта завършва с ниската Суджукска коса. Между носове Утриш и Утришеноск брегът се състои от бели отвесни скали, а между носове Утришеноск и Мисхако на него се издигат еднообразни невисоки върхове със закръглени форми, които до меридиана $37^{\circ}40'O$ и източно от него се спускат към морето с невисоки сиви скали. По цялото протежение планините са прорязани от дефилета, а на места с долини на реки. Забележими от тях са дефилето Хиндерей, намиращо се на 7 мили *SSO* от порт Анапа, дефилето Дюрсо на 5 мили източно от нос

Утришеноск, долината на река Озерейка, намираща се на 3 мили източно от дефилето Дюрсо, и долината на река Мисхако, разположена при нос Мисхако.

Брегът по цялото протежение е дълбок; 20-метровата изобата минава покрай него на разстояние 4—5 кабелта и само близо до носове, обкръжени с опасности, тя минава далеч от брега.

Нос Анапский (шир. $44^{\circ}53'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) се издава от брега на разстояние около 1 милиа. Този широк и тъп нос има невисоки, но скалисти брегове; неговите бели скали лесно се познават от морето. Добри ориентир тук са също и високите, почти отвесни планини, разположени на незначително разстояние южно от носа.

Носът има три края; два от тях се издават на запад, а единият — на север. Северният край се нарича Северен Анапский нос, средният — Среден Анапский нос, а южният — Южен Анапский нос. На плоското възвишение на носа е разположен град Анапа, който граничи с порт Анапа.

На север и запад от носа се простира отмел. Северно от носа в морето се влива река Анапка.

Анапский светещ знак (шир. $44^{\circ}53'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) е поставен на стръмния бряг на нос Анапский до югозападните покрайнини на град Анапа. Видът на знака е черна четирстенна пресечена пирамида с будка на върха.

Отмел — каменист, с отделни подводни и надводни камъни — се простира на запад и север от нос Анапский на разстояние до 4 кабелта от него. На отмела има отделни каменисти банки с дълбочини над тях от 2.2 до 3.2 метра.

Западният край на отмела се огражда от източна вежа, поставена на 4.5 кабелта и 309° от Анапския светещ знак. От северната страна отмелът се огражда с две южни вежи, едната от които се поставя на 1 мили на север, а другата на 9 кабелта на 14° от Анапския светещ знак.

Порт Анапа е разположен на северния бряг на нос Анапский. Портът е неголям; в него има пристан, издаващ се на север от Северния Анапский нос, а срещу него има рейд. Към този пристан, който често се нарича градски, могат да подхождат кораби с газене не повече от 2 метра; швартоването към него може да става само от източната му страна. При вятър от морето пристанът е добре защитен за стоящите при него кораби, но при силни ветрове от запад стоенето става неспокойно; при вятър от североизток стоенето е въобще невъзможно. На пристана има водопровод.

На 90 метра западно от този пристан има два временни причала, за които се швартоват рибарски кораби.

Големи кораби, идващи в порт Анапа, застават на рейда в района на светещия буй, обозначаващ потънал кораб. Пренасянето на пасажери и стоки за корабите се извършва с катери.

В порта има морска агенция на Черноморското параходство

Рейдът на порт Анапа се намира северно от нос Анапский. Той е открит за ветрове от югозапад до NNW. Ветровете от морето тук духат с голяма сила и образуват значително вълнение и затова в случаите, когато се очаква щормово време с ветрове от морето, корабите са длъжни да напуснат рейда. Дълбочините в рейда са от 12 до 15 метра.

Вследствие на това, че грунът на Анапския рейд е много разнообразен и на места сред пясъка се попада на камъни, заставането на котва в рейда може да става само на определените места.

В рейда на порт Анапа има няколко потънали кораби; най-северният от тях, дълбочината над който е 2-4 метра, се огражда от зелен светещ буй.

Два потънали кораба лежат на створната линия на портоните светещи знаци. Дълбочината над единия от тях е 4 метра. Тези кораби не са обозначени.

Освен това в рейда има подводни препятствия и затова при подхождане към рейда и при движение в него трябва строго да се държи линията на створа.

Камък с дълбочина над него 8 метра се намира в западната част на рейда на 1-1 мили северно от Анапския светещ знак.

Подводно препятствие е разположено в североизточната част на рейда на 1-3 мили северно от началото на градския пристан на порта. Дълбочината над подводното препятствие е 4 метра.

Створът Анапски светещи знаци води в рейда на порт Анапа; направление на створа $297\frac{3}{4}^{\circ}$ — $117\frac{3}{4}^{\circ}$.

Знаците имат вид на бели щитове с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу.

Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}19'O$) е поставен близо до устието на река Анапка в северната част на града.

Задният знак се намира на 500 метра от предния.

Створът Анапски портоните светещи знаци води към градския пристан на порт Анапа. Направление на створа 0° — 180° .

Знаците имат вид на мачти с топови фигури във вид на черни триъгълници — на предния с върха надолу, а на задния с върха нагоре.

Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) е поставен в средната част на градския пристан.

Задният знак се намира в района на порта на 1 кабел от предния знак.

Предупреждение. Нощем огньовете на створа понякога биват закрити от корабите, стоящи на края на пристана.

Котвени места. Всеки кораб, който идва в порт Анапа, е длъжен да застане на котва близо до линията на створа

на Анапските светещи знаци. На големи кораби се препоръчва да застават на котва на 1-5 кабелта северозападно от точката на пресичането на створа Анапски светещи знаци със створа Анапски портоните светещи знаци на дълбочина 11 метра или на такова разстояние североизточно от указаната точка на дълбочина 7 метра; грунът на тези котвени места е тиня с пясък.

Малки кораби могат да застанат близо до пристана в близост на створа на Анапските портоните светещи знаци, а някои кораби с малко газене могат да застанат на котва от източната страна на градския пристан, където дълбочината е 2—3-7 метра.

Град Анапа е разположен на плоското възвишение на нос Анапский южно и източно от порта. Градът има автобусни съобщения с град Новоросийск и близката до него ж.п. станция Тонелная. Източно от града, почти сливайки се с него, е разположено селото Анапская-Николаевская, а на 2 мили на юг от града се намира селото Су-Псех.

Южно от селото Су-Псех, на 3-8 мили югоизточно от Анапския светещ знак и на 8 кабелта от брега, се намира забележимата планина Лиса, висока 320 метра.

Нос Утриш (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) се издава тесен, нисък, равен югозападно от високите, покрит с гора връх, който служи като забележим пункт при подхождане към носа от запад. Белите скали на този връх се виждат от далечно разстояние. Краят на носа е обкръжен с подводни и надводни камъни; на 1 кабел западно от носа се намира островчето Утриш. Югоизточно от нос Утриш на 2-5 кабелта се простира отмел.

В близост на носа и островчето има опасности. На носа са разположени постройки на рибната промишленост.

На 2 мили северно от нос Утриш се намира забележимата планина Суко

Брегат в района на гр. Анапа и нос Утриш:
1 — гр. Анапа, малък буй, разстояние 4 мили; 2 — нос Утриш, малък буй, разстояние 9-7 мили

Рейдът на порт Анапа се намира северно от нос Анапский. Той е открит за ветрове от югозапад до NNW. Ветрове от морето тук духат с голяма сила и образуват значително вълнение и затова в случаите, когато се очаква щормово време с ветрове от морето, корабите са длъжни да напуснат рейда. Дълбочините в рейда са от 12 до 15 метра.

Вследствие на това, че грунът на Анапския рейд е много разнообразен и на места сред пясъка се попада на камъни, заставането на котва в рейда може да става само на определените места.

- 10 В рейда на порт Анапа има няколко потънали кораби; най-северният от тях, дълбочината над който е 2-4 метра, се огоражда от зелен светещ буй.

- 15 Два потънали кораба лежат на створната линия на портите светещи знаци. Дълбочината над единия от тях е 4 метра. Тези кораби не са обозначени.

Освен това в рейда има подводни препятствия и затова при подхождане към рейда и при движение в него трябва строго да се държи линията на створа.

- 20 Камък с дълбочина над него 8 метра се намира в западната част на рейда на 1-1 мили северно от Анапския светещ знак.

Подводно препятствие е разположено в североизточната част на рейда на 1-3 мили северно от началото на градския пристан на порта. Дълбочината над подводното препятствие е 4 метра.

- 25 Створът Анапски светещи знаци води в рейда на порт Анапа; направление на створа $297^{\circ}/_4 - 117^{\circ}/_4$.

Знаците имат вид на бели щитове с черна вертикална полоса по средата и топови фигури във вид на триъгълници — на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу.

- 30 Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}19'O$) е поставен близко до устието на река Анапка в северната част на града.

Задният знак се намира на 500 метра от предния.

- 35 Створът Анапски портски светещи знаци води към градския пристан на порт Анапа. Направление на створа $0^{\circ} - 180^{\circ}$.

Знаците имат вид на матчи с топови фигури във вид на черни триъгълници — на предния с върха надолу, а на задния с върха нагоре.

- 40 Предният знак (шир. $44^{\circ}54'N$; дълг. $37^{\circ}18'O$) е поставен в средната част на градския пристан.

Задният знак се намира в района на порта на 1 кабелт от предния знак.

- 45 **Предупреждение.** Нощем огънвете на створа понякога биват закрити от корабите, стоящи на края на пристана.

Котвени места. Всеки кораб, който идва в порт Анапа, е длъжен да застане на котва близко до линията на створа

на Анапските светещи знаци. На големи кораби се препоръчва да застават на котва на 1-5 кабелта северозападно от точката на пресичането на створа Анапски састещи знаци със створа Анапски портски светещи знаци на дълбочина 11 метра или на такова разстояние североизточно от указаната точка на дълбочина 7 метра; грунът на тези котвени места е тиня с пясък.

- 10 Малки кораби могат да застанат близко до пристана в близост на створа на Анапските портски светещи знаци, а някои кораби с малко газене могат да застанат на котва от източната страна на градския пристан, където дълбочината е 2-3-7 метра.

- 15 **Град Анапа** е разположен на плоското възвишение на нос Анапский южно и източно от порта. Градът има автобусни съобщения с град Новоросийск и близката до него ж.п. станция Тонелная. Източно от града, почти сливайки се с него, е разположено селото Анапская-Николаевская, а на 2 мили на юг от града се намира селото Су-Псех.

- 20 Южно от селото Су-Псех, на 3-8 мили югоизточно от Анапския светещ знак и на 8 кабелта от брега, се намира забележимата планина Лиса, висока 320 метра.

- 25 **Нос Утриш** (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) се издава тесен, нисък, равен югозападно от високия, покрит с гора връх, който служи като забележим пункт при подхождане към носа от запад. Белите скали на този връх се виждат от далечно разстояние. Краят на носа е обкръжен с подводни и надводни камъни; на 1 кабелт западно от носа се намира островчето Утриш. Югоизточно от нос Утриш на 2-5 кабелта се простира отмел.

- 30 В близост на носа и островчето има опасности. На носа са разположени постройки на рибната промишленост.

- 45 На 2 мили северно от нос Утриш се намира забележимата планина Суко

Брегът в района на гр. Анапа и нос Утриш:
1 — гр. Анапа, ширина 60', разстояние 4 км; 2 — нос Утриш, ширина 12', разстояние 97 м

(Економическая), висока 119 метра, а на 2.2 мили източно от нея — забележимата планина Кобила, висока 532 метра.

Пристани. До нос Утриш има два пристана за рибарски кораби; единият от тях се намира от северната страна на носа, а другият — от южната.

Островчето Утриш е разположено до края на нос Утриш; то се простира в западно направление. Между островчето и нос Утриш има малка плитководна бухтичка. От юг бухтичката е защитена с верига подводни камъни, която се простира от края на нос Утриш до западния край на островчето, обкръжаваща южния му бряг.

Светещ знак Утриш (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) е поставен на западния край на островчето Утриш. Видът на знака е била будка на стълбове.

Опасности. Близо до нос Утриш и островчето Утриш има опасности във вид на каменисти полоси от подводни камъни, отделни подводни и надводни камъни и банки, затова и приближаването към брега в района на носа следва да става внимателно.

Банки. В близост на нос Утриш се намират следните банки:

1. На 3 кабелта и 6° от светещия знак Утриш. Най-малката дълбочина над банката е 5 метра.

2. На 6 кабелта северно от светещия знак Утриш. Дълбочината над банката е 18.4 метра.

3. На 1.8 мили югозападно от светещия знак Утриш. Дълбочината над банката е 8.2 метра; тя е обкръжена с дълбочини 12—13 метра.

Потънал кораб (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}23'O$) с части над водата лежи на разстояние около 1 кабелт югозападно от края на нос Утриш.

Котвени места. При северни ветрове неголеми кораби могат да застанат на котва южно от нос Утриш, а при южни ветрове — на север от него на дълбочина 5—9 метра; грунът тук е тиня с пясък и чакъл.

Забраненият за плаване район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

1) шир. $44^{\circ}45'5''N$; дълг. $37^{\circ}15'8''O$;

2) шир. $44^{\circ}48'0''N$; дълг. $37^{\circ}20'10''O$;

3) шир. $44^{\circ}46'2''N$; дълг. $37^{\circ}22'10''O$;

4) шир. $44^{\circ}44'8''N$; дълг. $37^{\circ}21'7''O$;

5) шир. $44^{\circ}43'1''N$; дълг. $37^{\circ}18'9''O$.

Нос Утришенок (шир. $44^{\circ}42'N$; дълг. $37^{\circ}27'O$) е разположен на 4.5 мили югоизточно от нос Утриш и по своя вид много прилича на него, особено от северозапад и югоизток. Нос Утришенок е добре забележим. На 3 мили *ONO* от носа се намира забележимата планина Сахарная Голова, висока 540 м.

На 5 мили *OSO* от нос Утришенок е разположено дефилето Дюрсо, източно от което се виждат скали с бял цвят. На 3 мили източно от дефилето Дюрсо се намира долината на река Озерейка, по средата на която има забележимо здание. Непосредствено западно от долината се издига добре забележимата от запад планина Круглая, висока 289 метра.

На източния бряг на реката Озерейка на 3 кабелта от бреговата черта е разположено селото Южная Озерейка. В непосредствена близост на брега, срещу устието на река Озерейка, са открити два потънали кораба. В близост на нос Утришенок има много опасности и затова на кораби с голямо газене се препоръчва да обхождат нос Утришенок на разстояние, не по-малко от 3 мили от него.

Риф се простира на 7 кабелта югозападно от нос Утришенок; дълбочината надкрая му е 4.6 метра. Мористото от рифа дълбочините рязко се увеличават. На 1 кабелт югозападно от края на рифа се намира скала с дълбочина над нея 9.8 метра.

Светещ буй Утришенок — източен (шир. $44^{\circ}42'N$; дълг. $37^{\circ}27'O$), се поставя над 8 кабелта югозападно от нос Утришенок и огражда от запад указаните по-горе риф и скала. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят. Буйът е с надстройката; горната половина на надстройката е черна, а долната — бяла.

Риф се простира на 7—8 кабелта южно от бреговата черта и на 2 мили северозападно от нос Утришенок; дълбочината надкрая му е 6.2 метра.

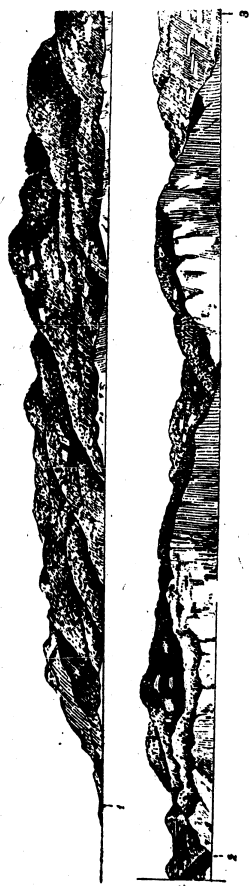
Отмел се простира на 1 милиа южно от бреговата черта и на 3.5 мили югозападно от нос Утришенок. На отмела има много банки с дълбочини над тях от 8 до 15 метра. До края на отмела на 3.5 мили югоизточно от нос Утришенок има банка с дълбочина над нея 9 метра.

Потънал кораб (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}27'O$) се намира на 1.5 кабелта западно от нос Утришенок. Корабът представлява опасност за корабоплаването.

Светещият знак Озерейка (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}39'O$) е поставен на 4 кабелта югоизточно от селото Южная Озерейка. Видът на знака е бял правоъгълен щит; пред щита бяла будка с фенер на върха.

Котвено място, закрито за ветрове от североизточната четвърт, се намира срещу долината на река Озерейка на 2—2.5 кабелта от брега. Дълбочините над котвеното място са от 7 до 15 метра; грунът е тиня с пясък.

Нос Мисхако (шир. $44^{\circ}39'N$; дълг. $37^{\circ}44'O$) се намира на 12.5 мили *OSO* от нос Утришенок. Носът е образуван от южните склонове на планината Колдун и малко се издава от общата линия на брега. Възвишенията, разположени в района на нос Мисхако между долината на река Озе-

Брегът от нос Утриш до долината на р. Озерейка:

1 — нос Утриш, ширина 325', разстояние 117 мили; 2 — дефицет Мороз; 3 — долината на р. Озерейка

рейка и Новоросийската бухта, далеч от юг изглеждат като острови.

При североизточни ветрове подхождането към брега и заставането на котва в района на нос Мисхако не се препоръчва.

Планината Колдун (Мисхако), висока 446 метра, се намира на 1 миля северозападно от нос Мисхако. Планината е добре забележима от юг и югозапад по голямата сива триъгълна скала.

Банка (шир. 44°38'N; дълг. 37°43'O) с дълбочина над нея 10-4 метра се намира на 1 миля югозападно от нос Мисхако.

Потънали кораби. Между нос Мисхако и Суджукската коса близо до брега има няколко потънали кораби, някои от тях с части над водата.

Забраненият район за котвена стоянка и за лова на риба с придъжни мрежи е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 35 1) шир. 44°40',1 N; дълг. 37°48',2 O;
- 2) шир. 44°37',0 N; дълг. 37°49',6 O;
- 3) шир. 44°36',0 N; дълг. 37°44',0 O;
- 40 4) шир. 44°39',0 N; дълг. 37°43',0 O.

Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

От Новоросийската бухта до бухта Туапсе

От Новоросийската бухта до бухта Туапсе брегът се простира в общо направление на югоизток. Склоновете на високите планини са покрити с гъста растителност и са прорязани от множество дефилета и долини на реки, плътно подхождат към бреговата черта и се спускат към морето с отвесни стръмнини. В този район на брега има само две големи бухти — Новоросийската и Геленджикската; входните им носове значително се издават в морето и са добре забележими. Само тези две бухти по същество са удобни котвени стоянки.

Върховете на много планини се намират на разстояние до 5—6 мили от бреговата черта и са добре забележими пунктове. Между тях особено трябва да се отбележат: Дооб (шир. 44°36'N; дълг. 37°58'O), Джанхот (шир. 44°27'N; дълг. 38°10'O), Гебеус (шир. 44°24'N; дълг. 38°38'O), Тхачехочук (шир. 44°30'N; дълг. 38°17'O) и Ту (шир. 44°12'N; дълг. 38°53'O).

Описваният бряг е дълбок и общо чист от опасности. Само до самата брегова черта има няколко потънали кораби и камъни, но последните са разположени предимно близо до носовете. Много потънали кораби, банки и други подводни препятствия има в Новоросийската бухта. 10-метровата изобата минава на разстояние около 2 кабелта от бреговата черта, отдалечава се на разстояние до 5 кабелта само близо до устиата на реките. 20-метровата изобата се отдалечава от брега средно на около 1 миля.

Новоросийската (Цемеската) бухта (шир. 44°40'N; дълг. 37°50'O) се вдава на 8 мили в брега на материка в северо-западно направление. Ширината на входа на бухтата между краищата на Суджукската коса и нос Дооб е 5 мили, а ширината на самата бухта в средната ѝ част не превишава 2-5 мили.

По своето разположение и дълбочини Новоросийската бухта е една от най-добрите бухти на Черно море. Брегът на бухтата е слабо нарязан от отделни носове, от които се издават малки отмели. Западният бряг на бухтата е нисък, но на запад, в дълбочина на материка, той постепенно се повишава. Източният бряг на бухтата по цялото си протежение е висок и на места стръмен. В дъното на бухтата близолежащите планини са пресечени от долината на реката Цемес; югоизточната част на бухтата има друга долина, където се намира селото Кабардинка. В дъното на бухтата е разположен град Новоросийск.

Дълбочини. Новоросийската бухта има равен релеф на дъното с дълбочини 21—27 метра. Към брега дълбочините рязко се намаляват. Брегът на бухтата е обкръжен с риф, простиращ се почти навсякъде успоредно на бреговата черта на 1-5—2 кабелта от нея.

Забележими пунктове. При подхождане към Новоросийската бухта от запад в ясно време добре забележими пунктове са върховете на планинския хребет Маркотх и планината Дооб. Планината Дооб е най-добър ориентир при влизане в Новоросийската бухта от всички направления.

При подхождане към нос Пенай лятно време се виждат светлозелените квадратни площи на лозя.

Ветрове. През есенния и зимния период на годината североизточните ветрове в Новоросийската бухта достигат до силни урагани. Този вятър носи местното название бора. В такова време, при отрицателни температури на въздуха, се наблюдават заледявания на бреговете съотъжения и корабите, опасни за последните. Вятърът се разпространява на 20—30 мили от брега.

Когато духа бората, влизането в Новоросийската бухта е невъзможно и при такова време се препоръчва своевременно да се отиде в открито море или да се застане на котва, като се чака подобряването на времето, в района на селото Южная Озерейка.

Рейдове. Акваторията на Новоросийската бухта се дели на два рейда: външен и вътрешен. Вътрешният рейд се намира в дъното на бухтата и е отделен от външния рейд със Западния и Източния мол.

Рейдовете на Новоросийската бухта са добре закрити от всички ветрове с изключение на североизточния (бора), югоизточния и южния. Корабите, стоящи близко до източния бряг, са по-малко подложени на влиянието на бората.

Котвени места. Във външния рейд на Новоросийската бухта може да се застане на котва повсеместно, но най-удобни са две котвени места. Едното котвено място се намира на 1.4 мили северно от нос Дооб. Дълбочината му е 22—24 метра; дъното е тиня. При ветрове от морето от това котвено място е удобно да се отиде в порт Новоросийск.

Второто котвено място се намира на 2 мили югоизточно от светещия знак на Източния мол. Дълбочината на това котвено място е 24—26 метра; дъното е тиня и тиня с раковинки. При вятър от морето отукъ също е удобно да се отиде в порт Новоросийск. Това котвено място е обозначено със светещ буй и несветещ конически буй.

Светещ буй Новоросийский—за котвеното място (шир. 44°42'N, дълг. 37°50'O), се поставя на 1.3 мили югоизточно от края на Източния мол. Буй е боядисан с червени и жълти вертикални полоси по четири от всеки цвят; надстройката на буйа е жълта с фенер на върха. До буйа се поставя вежа. На 1.3 мили югоизточно от този буй се поставя несветещ буй на котвеното място.

Потънали кораби в Новоросийската бухта са открити на следните места:

1. В шир. 44°43',1 N; дълг. 37°48',8 O. Този кораб на носа и кърмата се огражда от две зелени вежи с шарове.

2. В шир. 44°42',6 N; дълг. 37°50',1 O. Дълбочината над кораба е 18 м.

3. В шир. 44°42',3 N; дълг. 37°49',9 O. Дълбочината над кораба е 12 м.

4. В шир. 44°42',1 N; дълг. 37°50',3 O.

5. В шир. 44°41',3 N; дълг. 37°50',6 O.

6. В шир. 44°40',7 N; дълг. 37°50',7 O. Дълбочината над кораба е 18 м.

7. В шир. 44°43',6 N; дълг. 37°47',0 O. Този кораб е с издани части над водата.

Голям брой потънали кораби лежат на югозапад от линията, съединяваща нос Дооб с края на Суджукската коса. Дълбочините над тези потънали кораби са повече от 18 метра.

Подводни препятствия във вътрешния рейд на Новоросийската бухта са открити в следните места:

1. В шир. 44°43',8 N; дълг. 37°47',2 O. Това подводно препятствие се огражда от вежа; най-малката дълбочина над него е 4.5 метра. На 2 кабелта югозападно от това препятствие има още три подводни препятствия.

2. В шир. 44°43',7 N; дълг. 37°47',2 O. Най-малката дълбочина над препятствието е 6 метра. До него има още едно подводно препятствие с дълбочина над него 7 метра.

3. В шир. 44°43',6 N; дълг. 37°48',4 O. Най-малката дълбочина над препятствието е 4 метра.

4. В шир. 44°43',1 N; дълг. 37°47',2 O. Най-малката дълбочина над препятствието е 7 метра.

Освен това в бухтата има много подводни препятствия с дълбочини над тях от 8.6 до 11 метра.

Забранените за плаване райони във външния рейд на Новоросийската бухта се намират в долуизброените места.

Първият район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

1) шир. 44°39',0 N; дълг. 37°49',1 O;

2) шир. 44°39',0 N; дълг. 37°50',0 O;

3) шир. 44°38',5 N; дълг. 37°50',0 O;

4) шир. 44°38',5 N; дълг. 37°49',1 O.

Вторият район се ограничава от линиите, съединяващи следните точки:

1) шир. 44°42',5 N; дълг. 37°47',3 O;

2) шир. 44°42',5 N; дълг. 37°48',2 O;

3) шир. 44°42',2 N; дълг. 37°48',2 O;

4) шир. 44°42',2 N; дълг. 37°47',5 O.

Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

Районът за поставяне на грунт повдигнатите и потопени кораби се намира във вътрешния рейд и е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 44°43',9 N; дълг. 37°48',20;
- 2) шир. 44°43',8 N; дълг. 37°48',10;
- 3) шир. 44°43',8 N; дълг. 37°48',00;
- 4) шир. 44°43',9 N; дълг. 37°47',70;
- 5) шир. 44°44',1 N; дълг. 37°47',70.

Между точките 1 и 5 за граница служи бреговата черта. Забраненият за плаване и котвени стоянки район във вътрешния рейд на Новоросийската бухта е ограничен от бреговата черта и част от Източния мол и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 44°43',44 N; дълг. 37°48',40 O;
- 2) шир. 44°43',53 N; дълг. 37°48',33 O;
- 3) шир. 44°43',64 N; дълг. 37°48',55 O.

Предвид наличието на подводните опасности плаването в този район се забранява.

Северен светец буй Новоросийский (шир. 44°44' N, дълг. 37°48' O) е поставен на юг от района за поставяне на грунт повдигнати и потопени кораби. Буйът е червен с червена надстройка.

Суджукската коса се намира на 3,5 мили ONO от нос Мисхако до западния бряг на входа на Новоросийската бухта. Тя се простира на 0,5 мили югозападно от брега, а след това забележимо се стеснява, остро завива на запад и се простира още на 3 кабелта, образувайки неговия плитководна бухта.

Остров Суджук (шир. 44°40' N; дълг. 37°49' O) е обкръжен от големи подводни камъни; намира се на 3 кабелта югоизточно от Суджукската коса. Този чакълест остров е малък и нисък. Между северния край на остров Суджук и Суджукската коса има останки от мол, които се издигат над водата във вид на каменни масиви на 0,3—0,5 метра.

На 0,8 мили SSO от остров Суджук се простира риф с най-малка дълбочина над края му 5 метра. На източната граница на рифа на 6 кабелта югоизточно от южния край на остров Суджук се намира потънал кораб.

Светец буй Суджукский — западен (шир. 44°40' N; дълг. 37°50' O), се поставя на югоизточния край на рифа, изхождащ от остров Суджук. Буйът е с ревуи, боядисан с червени и бели вертикални полоси по четири от всеки цвят; горната половина на надстройката на буйа е бяла, долната — червена. До буйа се поставя западна вежа.

Банка (шир. 44°39' N; дълг. 37°48' O) с дълбочина над нея 16 метра се намира на 2 мили SSW от края на Суджукската коса. На 3 кабелта източно и на 6 кабелта югозападно от тази банка лежат два потънали кораба. Дълбочината над първия от тях е по-малка от 18 метра.

Предупреждение. Подхождането към брега и стоенето на котеа в района на Суджукската коса през време на бора и при силни южни ветрове е невъзможно.

Нос Любви (шир. 44°42' N; дълг. 37°47' O) се издава незначително от западния бряг на Новоросийската бухта на 1,5 мили NNW от началото на Суджукската коса. 10-метровата изобата в района на нос Любви се ограджда от западни вежи. На 1,7 мили югоизточно от нос Любви се намира банка с дълбочина над нея 18,4 метра.

Нос Дооб (шир. 44°38' N; дълг. 37°54' O) се намира на 7,3 мили източно от нос Мисхако. Той е източният входен нос на Новоросийската бухта и забележимо се издава на запад от общото направление на брега. Носът е тъп и стръмен. Югоизточно от него се намира ясно забележимата планина, която има от северозапад и югоизток вид на три върха, а от останалите направления — вид на сегмент. До подножието на тази планина има бели сгали, простиращи се по направление към носа.

Нос Дооб:

1 — маяк Дообский, палат 90°, разстояние 0,5 мили

Маяк Дообский (шир. 44°38' N; дълг. 37°55' O) е поставен на възвишението на нос Дооб. Видът на маяка е бяла каменна осемстенна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Радиомаякът се намира при Дообския маяк.

Селото Кабардинка е разположено в югоизточната част на Новоросийската бухта на 1,6 мили северозточно от нос Дооб. До селото Кабардинка в брега се вдава малка бухта, образувана от издаващия се на запад нос Дооб. Брегът на бухтата, с изключение на нейното дъно, е отвесен и скалист. Източният бряг е прорязан от устието на малък ручей. Южно от селото протича малката плитководна река Дооб.

Створът Кабардински светещи знаци е оборудван на 7 кабелта югозападно от селото Кабардинка, на източния склон на планината Дооб, и служи за подхождане на кораби с голямо газене към порт Новоросийск през източния проход.

35 Направление на створа 310°—130°.

Предният знак (шир. $44^{\circ}38'N$; дълг. $37^{\circ}56'O$) се намира над стръмината на 1 миля *ONO* от нос Дооб. Видът на знака е бял правоъгълен щит.

- Средният знак се намира на 2 кабелта от предния знак.
5 Видът на знака е бял правоъгълен щит.
Задният знак е поставен на 2 кабелта от средния знак. Видът на знака е бял правоъгълен щит.

- Нос Пенай (шир. $44^{\circ}41'N$; дълг. $37^{\circ}53'O$) се издава от източния бряг на Новоросийската бухта срещу Суджукската коса на 3 мили от нос Дооб. Нос Пенай е стръмен и от югозапад е мъчно забележим. От запад той може да бъде познат по намиращата се на него бяла скала. Близо до носа има опасности във вид на отделни камъни и банки.

Нос Пенай:

1—2 — створът Пенайски светещи знаци, пеленг 58° , разстояние 0.5 мили

- Створът Пенайски светещи знаци е оборудван на нос Пенай и служи за подхождане към порт Новоросийск през източния проход. Направление на створа $181^{\circ}.9-1^{\circ}.9$.

Предният знак (шир. $44^{\circ}41'N$; дълг. $37^{\circ}53'O$) е поставен на южния бряг на носа близо до бреговата черта.

- Задният знак се намира на възвишението на 413 м от предния. Вид на знаците: четиристенни металически знаци с фенери на върховете. На страната на всеки знак, обърната към линията на створа, е закрепен бял правоъгълен щит с червена вертикална полоса по средата.

- Камък с дълбочина над него 9 метра се намира на 3 кабелта западно от нос Пенай.

Камък с дълбочина над него 14 метра се намира на 5.5 кабелта западно от нос Пенай.

- Отличителна 20-метрова дълбочина се намира на 1 миля *SSO* от нос Пенай; тя е обкръжена с дълбочини 26—27 метра.

- Отличителна 19-метрова дълбочина (шир. $44^{\circ}39'N$; дълг. $37^{\circ}54'O$) е открита на 2 мили *SSO* от нос Пенай. Тя е обкръжена с дълбочини от 25 метра.

Пенайските банки се намират по средата на входа на Новоросийската бухта, на 1—1.5 мили югозападно от нос Пенай. Те заемат обширна площ и се простират по меридиана на 1.5 мили при ширина 1.2 мили. Най-малката дълбочина на Пенайските банки е 4 метра.

На 1 миля югоизточно от Пенайските банки има няколко банки и камъни с дълбочини над тях 15—16 метра.

- Ограждане. Пенайските банки се ограждат от един светещ буй и две вежи. Северният край на банките се огражда от кръстова вежа; западния край на банките се огражда от източна вежа, която се поставя на 1.8 мили югозападно от нос Пенай.

- Светещ буй на Пенайските банки — западен (шир. $44^{\circ}40'N$; дълг. $37^{\circ}53'O$), се поставя на 1 миля *SSW* от нос Пенай и огражда източния край на банките. Буйът е боядисан с червени и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на надстройката на буйа е бяла, а долната — червена.

- Нос Шесхарис (шир. $44^{\circ}42'N$; дълг. $37^{\circ}51'O$) е стръмен и незначително се издава от източния бряг на Новоросийската бухта срещу нос Любви.

Порт Новоросийск е разположен в дъното на Новоросийската бухта и е първокласен добре оборудван порт на Кавказкото крайбрежие.

- За порт Новоросийск през Новоросийската бухта водят два прохода: западен и източен. Западният проход е по-широк и удобен, понеже за порта води само един курс. Подхождането към порт Новоросийск както деном, така и нощем е в достатъчна степен осигурено със средства за навигационното ограждане.

- Стоянката в порт Новоросийск е спокойна и удобна през всяко време с изключение на временните действия на бора. Портът е защитен от вълнение от морето с два мола: Източен и Западен. Между краищата на моловете има проход, широк около 2 кабелта.

- Лощман. Лощманското съпровождане за чуждестранните кораби е задължително. Освен въвеждането на корабите в порта и извеждането от него лощманът извършва и швартоването на корабите, а също и преместването им. Лощманът носи вахта при портовия надзор. Лощманското обслужване се извършва през цялото денонощие.

- При ветровито време и лоша видимост въвеждането и извеждането на корабите от лощмана не се извършва; в такъв случай корабите, чакащи лощмана за въвеждане, са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

- При необходимост за ползуване услугите на лощмана за провеждането на корабите в порта следва 12 часа до предпологаемото време за влизане в порта по радиото или други

свързочни средства да се подаде заявка за лощмана на адрес капитана на порт Новоросийск. Два часа преди подхождането на корабите до мястото за приемането на лощмана до същия адрес се съобщава уточненото време за влизането на кораба в порта.

Всички кораби, възнамеряващи да отидат в порт Новоросийск, са длъжни да чакат лощмана в точка (шир. 44°36'N; дълг. 37°52' O).

При необходимост да се използват услугите на лощмана за извеждане на кораба в море капитанът на кораба подава на адрес капитана на порт Новоросийск писмена заявка два часа преди набелязаното време за излизане от порта.

Всички кораби, чакащи лощмана за излизане в море, са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

Снабдяване. От порт Новоросийск могат да се получат всякакъв вид горива и запаси от провизии. Вода има в ограничено количество.

Ремонт. В порт Новоросийск могат да се извършват необходими ремонти на малки кораби и корабни механизми.

Съобщения. Порт Новоросийск е свързан с общата ж.п. линия на СССР.

Корабите от Черноморското паракходство поддържат регулярни пасажерски съобщения със съветските портове на Черно море.

Щормовите сигнали се издигат на мачтата на сигналния пост, който се намира на края на пристан № 3. Сигналите се вдигат както през деня, така и през нощта.

Светещ знак (шир. 44°43'N; дълг. 37°48' O) е поставен на края на Източния мол. Видът на знака е бяла кръгла каменна кула с червени вертикални полоси по средата. Знакът се вижда лошо.

Сигнали за мъгла се подават с камбана.

Светещ знак (шир. 44°43'N; дълг. 37°48' O) се намира на края на западния мол. Видът на знака е червена ажурна металическа поставка във вид на пресечена пирамида.

Маяк Новоросийский (шир. 44°45'N; дълг. 37°47' O) е поставен на склоновете на планината на 7 кабелта северно от северния бряг на Новоросийската бухта. Видът на маяка е бяла четиристенна кула.

Този маяк е задният знак на створа, водещ в порт Новоросийск през западния проход. Предният знак на този створ е светещият знак, поставен на края на Източния мол. Направление на створа 154°/4' — 334°/4'.

При намаляване на видимостта през деня Новоросийският маяк свети с бял постоянен огън. Южно от маяка, на североизточния бряг на бухтата, е поставен знакът Ближний Цемеский, който има вид на бяла пресечена каменна пирамида.

Оборудване на порта. В порт Новоросийск има няколко оборудвани причала и кейова стена, намираща се в източната част на порта. В северозападната част на порта има басейн. Към много от пристаните е прокарана ж.п. линия. В порта има механизирани средства за товаро-разтоварни операции, буксири и други плаващи средства.

Източната кейова стена се простира на север от началото на Източния мол. За швартоване на кораби при кейовата стена е оборудван причал № 3. От северния край на кейовата стена на SSW се простира така нареченият Циментен пирс.

Импортия пирс се намира на 1 кабелт северозападно от Циментния пирс. Пирсът има четири причала: № 6, 7, 8 и 9. На северозападния и югоизточния край са поставени по един огън.

Пристан № 1 се намира на 7 кабелта на запад от началото на импортия пристан. На изток от него се виждат останки от разрушени пристани.

Пристан № 2 се намира на 0-9 кабелта от пристан № 1. На края му е поставен огън.

Пристан № 3 (Елеваторен) се намира на 0-7 кабелт югозападно от пристан № 2. За него се швартоват пасажерски кораби. На края на пристана е разположена сигнална мачта и огън.

Пристан № 4 се намира на 0-7 кабелт от пристан № 3. Пристан № 4 е разрушен. На всеки ъгъл от неговите краища е поставен по един огън.

Пристан № 5 (Нефтен) се намира на 0-8 кабелт от пристан № 4 и има два причала: № 28 и 29. На края на пристана е поставен огън.

Пристанът за дървен материал е североизточната граница на басейна. На края на пристана е поставен огън.

Пристанът, който е югозападна граница на басейна, има един причал — № 35.

Каботажният мол започва от западния бряг на бухтата на 2 кабелта северно от Западния мол на порта.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителните разпоредения на Новоросийския морски порт с приписките към него Английски и Голандският портъв пучак, 1953 г.)

1. Времето и редът за влизането на търговските кораби в порта и излизането от него в море се определят от управлението на порта.

2. Едновременно влизане от порта или излизане в порта се разрешава на един кораб, при това с приближаване към входа на молоните заграждения корабите своевременно предупреждават за това с едно продължително изсвирване, за да се отстрани възможността за столкновение с малките кораби, излизащи назад молоните.

3. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

4. Влизането в порта и излизането от него се разрешава на кораби с газене, оставащо под кила не по-малко от 1 фут при ниска вода.

7. На командата и други лица, намиращи се на борда на кораба, идващ откъд границите, до получаване на съответно разрешение под личната отговорност на капитана на кораба строго се забранява да имат съобщения с брега; също се забранява и доускът на когото и да е на кораба. Това правило не се отнася само за държавните агенти, имащи специално разрешение.

8. Всички пребиваващи в порта кораби са задължени да съобщат за идването си на началника на инспекция портови надзор — капитана на порта, като му представят всички корабни документи. Съобщението за пристигането трябва да бъде подадено не по-късно от 2 часа от момента на пристигането в порта.

9. При пристигането на корабите в порта капитаните на корабите, старшите и другите административни лица от корабите са длъжни да съобщат на началник инспекция портови надзор — капитана на порта, за всичко забелязано от тях в морето, а именно: за неправилности в ограждането, за липса на предупредителни знаци, както и за всичко, което може да послужи като препятствие за успешното плаване.

10. За всички случаи на авария с кораба или с товара му, за всички случаи на повреждане на причалите, опознавателните знаци, вежите и за изместването им от мястото, за нещастни случаи с хора капитаните и старшите на корабите са задължени да известят незабавно началника на инспекция портови надзор — капитана на порта.

12. За получаване разрешение на кораба за излизане в море капитаните и старшите на кораба своевременно преди излизането представят на началник инспекция портови надзор — капитана на порта, всички установени за тази цел корабни документи и квитанции за платени портови такси.

13. Плаването на шалани, гемии, моторни лодки, шлюпки и други малки плаващи средства в района на входа на порта от залез до изгрев слънце се забранява.

15. Движението на съдове в порта се извършва с такъв ход, при който същите не ще предизвикат вълни, които могат да повредят както корабите, така и всички портови съоръжения.

16. Корабите по време на движение, а също и при буксирането им във водите на порта са задължени да държат котвата готова за отдаване.

20. С вдигане на мачтата на сигнален пост, намиращ се на края на пристан № 3, — сигнал, забраняващ плаването във външния рейд, всички катери и шлюпки прекратяват движението, подхождат към най-близкия причал и чакат за откриване на движението в рейда.

23. Придвижването на кораб от едно място на друго, преминаването на кораб от един причал на друг без знанието и разрешението на началник инспекция портови надзор — капитана на порта, се забранява.

24. Всички кораби се швартоват към причалите само с разрешение на началник инспекция портови надзор — капитана на порта.

25. Швартоването с борд на борда на швартован кораб се допуска само със знанието и разрешението на началник инспекция портови надзор — капитана на порта.

27. Всички кораби, стоящи с отделени котви, са длъжни или да отдадат верига с такъв разчет, че съединителната верижна скоба (шегел) да бъде на палубата при кинза, или да намотат бухта от веригата на бака до съединителната скоба за удобство и бързо разединяване на веригата в случай на необходимост от извеждане на кораба.

34. Корабите, стоящи до причала или на рейда, са длъжни от залез до изгрев слънце да имат установените огъове за кораби, стоящи на котва.

Забележка. За корабите, стоящи в два или повече реда, рейдовите огъове са задължени да имат само крайните кораби. Видимостта на огньовете трябва да бъде не по-малка от 1 миля. Корабите, натоварени с взривни или леснозапалителни вещества, или такива, намиращи се в процес на товарене или разтоварване, в допълнение на указанията са задължени да имат още един червен огън на рея на фок-мачтата, виждащ се от всички страни и поставен по-високо от рейдовия огън.

38. На корабите, стоящи до причалите, се забранява да хвърлят зад борда каквото и да било: смет, плаващи или потъващи предмети и др. На цистерните, превозващи нефтепродукти, се забранява да изпомпват баласт във вътрешния и външния рейд по-близо от 20 мили от Дообския маяк.

43. За всички аварии, пожари, пронизали на кораба в море и в пределите на портовите води, и за повредите, причинени на портовите съоръжения и на навигационната обстановка, капитаните на корабите подават незабавно до началник инспекция портови надзор — капитана на порта, писмено сведение с подробно изложение на всички обстоятелства за аварията, пожарите или поврежданията.

76. Забранява се без разрешение от управлението на порта да се включват в линията на осветлението, а също да се извършва преоборудване на съществуващата електрическа мрежа. Без разрешение на управлението на порта не се допуска поставянето на цветни фенери в пределите на територията на порта.

78. Извършването на водолазни работи може да става само с разрешение за всеки отделен случай от управлението на порта. Водолазите са длъжни да представят в управлението на порта медицинско свидетелство за годността им за работа и удостоверение за допуск на водолазна работа.

79. През време на водолазните работи на барказа трябва да бъдат вдигнати на носовия флагшток два флага „3“ по Международния свод с размери, не по-малки от 1 м², а през нощта — два червени огъня.

83. Риболовни мрежи и снасти се забранява да се поставят на фарватера и в районите на фарватера по-близо от 400 метра от тях.

84. Ловенето на риба със сакове, мрежи или алапи в пределите на порта се забранява.

87. На риболовни шлюпки се забранява да застават на котва на фарватера и подхождат проходи.

90. Риболовните кораби могат да заемат за стоянки само тези места, които са определени за тях от управлението на порта.

97. При възникване на пожар в порта всички кораби се поставят в разпореджване на порта и при първото му поискване предоставят в негово разпореджване безвъзмездно наличните в тях пожарогасителни средства и работна сила.

109. В пределите на порта без разрешението на управлението на порта се забранява пускането на ракети и запалването на бенгалски огънове освен сигналните.

111. При пожар на кораб капитанът или неговият заместник взема от своя страна всички мерки за потушаване на пожара. При пристигането на мястото на портовата пожарна охрана капитанът на кораба или неговият заместник се подчинява на разпореджанията на началника на пожарната охрана на порта, даже и в такъв случай, ако за ликвидирания на пожара трябва да се потопи корабът.

125. За предпазване преминаването на плъхове от кораба на брега, обратно е необходимо:

а) всички въжета, с които е швартован корабът към брега, да бъдат снабдени с металически щитове или дискове;

б) нощем, когато няма товаро-разтоварителни операции, да се снемат сходиците;

в) работните сходи през нощта трябва да бъдат добре осветени.

133. Забранява се къпането, къпането на животни, прането на бельо на пристанището, молювете, кейните стени и на корабите при стоенето им до причалите и на рейда.

137. Влизането в порта и движението в територията на порта без специален пропуск се забранява.

139. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

147. За всяко нарушение на настоящото задължително постановление на администрацията на порта се съставя протокол.

148. На виновните за нарушение на задължителното постановление в порта по разпореждане на началника на порта се налагат глоби.

149. Глоби се налагат в тези случаи, когато за дадено нарушение виновните не следва да бъдат привлечени към съдебна отговорност.

153. Ако нарушението на настоящото задължително постановление е причинило спиране на работата в порта, нарушение движението на корабите, авария на кораби, повреждане на портови съоръжения, нарушаване обстановката на корабоплавателния път или някои сериозни последствия или те са били свързани с извършването на каквото и да било деяние, преследвано по углавния ред, то лицата, допуснали нарушенията, подлежат на привличане към съдебна отговорност.

Град Новоросийск е разположен в дъното на Новоросийската бухта на полегатите склонове на брега. Долината на река Цемес разделя града на две части: централна и заводска.

- В града има болница, амбулатории, диспансери и редица медицински пунктове, а също и различни административни учреждения.

Наставление за влизането в порт Новоросийск. За влизане в порт Новоросийск през западния проход при идване от югозапад и юг трябва при откриването на Дообския маяк (шир. $44^{\circ}38'N$; дълг. $37^{\circ}55'O$) да се легне на курс към него. По този курс трябва да се движи до пресичането му със створа на Новоросийския маяк (шир. $44^{\circ}45'N$; дълг. $37^{\circ}47'O$) и светещия знак на Източния мол (шир. $44^{\circ}43'N$; дълг. $37^{\circ}48'O$); направление на створа $154^{\circ}1/4 - 334^{\circ}1/4$. След това трябва да се легне на този створ и да се движи по него до порта Новоросийск или до котвеното място. Влизането в порта трябва да става между светещите знаци, установени на краищата на Западния и Източния мол.

- При идване в Новоросийската бухта от запад трябва да се легне към Дообския маяк на курс 90° и се движи по този курс до линията на створа Новоросийския маяк със светещия знак на Източния мол. По-нататък трябва да се легне на този створ, по който се отива в порт Новоросийск.

- За влизането в порт Новоросийск от източния проход е необходимо от паралела на Дообския маяк да се легне на створа на Пенайските светещи знаци (направление на створа $182^{\circ}-2^{\circ}$) и се следва по този створ до пресичането му със створа на Кабардинските светещи знаци (направление на створа $310^{\circ}-130^{\circ}$). След това, оставяйки Кабардинските знаци по кърмата, следва да се върви по този створ до порт Новоросийск или до котвеното място на външния рейд. Влизането в порта трябва също да стане между краищата на Западния и Източния мол, на които са поставени светещи знаци.

- Бетонни масиви с дълбочина над тях от 0.2 до 4 м има до външната страна на Източния мол.

От Новоросийската бухта до нос Идокопас брегът на протежение 18 мили има общо направление на югоизток. Той е малко нарязан. Тук няма забележими носове освен носо-

вете Тонкий и Толстый, между които е разположен входът на Геленджикската бухта.

Към този бряг подхождат високи и стръмни планини, покрити с гора.

- Районът между нос Дооб и Геленджикската бухта е образуван от склоновете на планината Дооб, които се спускат отвесно към морето и имат 10 бели характерни триъгълни стръмнини. Близко до реката Ашамба, вливаща се в бухтата Рибакская, разклоненията на планината Дооб завършват и нататък брегът се спуска полегато към Геленджикската бухта. От Геленджикската бухта до долината на река Мезиб стръмният бряг има извънредно характерен вид: отвесна скалиста стена с бял цвят, като че ли изкуствено построена, на горния срез завършваща със сегменти, разделени от дефилета. От средата към двете страни на района сегментите постепенно и симетрично се намаляват.

- В края на този участък, в района на село Фалшивий Геленджик, брегът до известна степен наподобява на брега при входа на Геленджикската бухта и затова при плаване тук, особено при лоша видимост, трябва да се внимава.

На юг от реката Мезиб хълмистият бряг има бял цвят, а до нос Идокопас — сив цвят.

- Брегът по цялото протежение е дълбок, 10-метровата изобата минава на разстояние 2 кабелта от него и само при устието на река Мезиб се отдалечава на 0.5 мили. Близко до носовите има опасности.

- Забележими пунктове.** На известно отдалечение от бреговата черта се забелязват планините: Дооб (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $37^{\circ}58'O$), Плоская (шир. $44^{\circ}37'N$; дълг. $38^{\circ}04'O$) и Тхачехочук (шир. $44^{\circ}30'N$; дълг. $38^{\circ}17'O$). Освен това между дефилето Хотейай и долината на река Джанхот на високите скалисти стръмнини се виждат светложълтеникави петна във вид на арки. На брега на морето близко до устието на река Мезиб има няколко постройки.

- Планината Дооб** (шир. $44^{\circ}36'N$; дълг. $37^{\circ}58'O$), висока 436 метра, се намира на 2.7 мили югоизточно от нос Дооб. Планината не е много по-ниска от възвишения хребет, намиращ се северно от нея, от който тя е отделена с долина и е цялата забележима по своя тъмен цвят.

- Потънали кораби близко до нос Дооб са открити на 1 мили SSW и на 1.7 мили южно от нос Дооб. Дълбочините над двата потънали кораба са по-малки от 18 метра.

- Подводни препятствия се намират на 2.8 и 3.5 мили западно от нос Дооб.

- Забраненият за котвени стоянки район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $44^{\circ}33'9N$; дълг. $37^{\circ}59'2O$;
- 2) шир. $44^{\circ}32'9N$; дълг. $37^{\circ}50'6O$;

- 3) шир. 44°36',0 N; дълг. 37°44',0 O;
4) шир. 44°37',9 N; дълг. 37°54',3 O.

Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

- Бухта Рибакская (Голубая)** е разположена на 4·8 мили югоизточно от нос Дооб и се вдава на 2·5 кабелта в брега на материка. Брегът на бухтата, освен в дъното, е стръмен. В дъното на бухтата се влива река Ашамба. На брега на бухтата има две забележими бели двуетажни постройки. На 4·5 кабелта северозападно от северния входен нос на бухтата е установен четиристранен ажурен металически знак.

Потънал кораб с части над водата лежи до южния входен нос на бухтата на 0·8 кабелт от брега.

- Геленджикская бухта** се намира на 2 мили източно от бухта Рибакская. Тя се вдава в брега на 1·8 мили в северозападно направление между нос Тонкий на запад и отстоящия от него на 1 миля *OSO* нос Толстий. Зад входните носове бухтата се разширява.

- Брегът на бухтата не е висок, но стръмен. Близо до входните носове брегът е скалист. В югоизточната част на бухтата е разположен порт Геленджик. Покрай брега на бухтата сред зелената са разположени почивни станции и санаториуми.

- Геленджикската бухта е открита за ветрове от южно и югозападно направление, които биват тук доста силни. Корабите идват в Геленджикската бухта за укриване от югоизточни ветрове.

- В Геленджикската бухта се наблюдава и бора, но много по-слаб, отколкото в Новоросийската бухта.

- При входа на Геленджикската бухта между носове Тонкий и Толстий дълбочината е 16—17 метра. Към брега тя постепенно намалява. Почти в центъра на бухтата на 9 кабелта *WSW* от Геленджикския маяк се намира подводно препятствие. В южната част на бухтата на 5·5 кабелта северозападно от нос Толстий има банка с дълбочина над нея 5 метра. До брега на бухтата има камъни и затова приближаването към него, даже и на кораби с малко газене, по-близо от 1 кабелт не се препоръчва.

- При подхождане към бухтата входът ѝ се познава по редицата бели продълговати скали, които се простират покрай високия бряг на нос Толстий. Освен това на нос Тонкий има забележима църква.

- Нос Тонкий** (шир. 44°33' N; дълг. 38°02' O) е западният входен нос на Геленджикската бухта. Носът е забележим със своя бял цвят и групата здания, разположени на него, но при подхождане към бухтата от запад или югозапад, особено в мрачно време, той трудно се разпознава.

- Риф се издава от нос Тонкий на 2 кабелта на юг. Краят на рифа се огражда от западна вежа, поставена на 3 кабелта южно от края на нос Тонкий.

Нос Толстий (шир. 44°33' N; дълг. 38°03' O) се намира на 1 миля *OSO* от нос Тонкий. Носът е висок и стръмен. Както нос Тонкий, и той е обкръжен от каменист риф, лежащ на отмела, издаващ се от носа. На 3 кабелта *OSO* от нос Толстий се намира банка с дълбочина над нея 2·6 метра, а на 4 кабелта югоизточно от носа има банка с дълбочина над нея 9·8 метра. Освен тези банки близо до носа са разположени още няколко опасности.

- Светещ знак Геленджикский — входен (шир. 44°33' N; дълг. 38°03' O), е поставен на нос Толстий. Видът на знака е бяла металическа будка на бетонна основа във вид на пресечена пирамида.

- Знак е поставен на нос Толстий източно от светещия входен Геленджикский знак. Знакът е ажурен металически четиристранен.

- Отмел се простира на 3·5 кабелта западно от нос Толстий. Дълбочината на края на отмела е 4 метра. Отмелът се огражда от източна вежа, поставена на 5 кабелта западно от нос Толстий.

- Риф каменист се намира на указания отмел и обкръжава нос Толстий на 1·5—2·5 кабелта от него. Най-малката дълбочина над рифа е 2 метра.

- Порт Геленджик** е разположен на източния бряг на Геленджикската бухта. Портът не е голям, но добре защитен от всички ветрове, освен от западните и югозападните.

- Маяк Геленджикский** (шир. 44°34' N; дълг. 38°04' O) се намира на северозападния бряг на бухтата до северните крайници на град Геленджик, срещу входа на бухтата. Видът на маяка е бяла каменна четиристенна кула с червени вертикални полоси до двуетажна постройка.

- Створът за влизане в Геленджикската бухта е обогрудуван на северозападния бряг на бухтата; направление на створа 229 $\frac{1}{4}$ °—49 $\frac{1}{4}$ °.

- Преден знак на този створ е Геленджикский маяк.

- Задният знак е разположен на склоновете на планината на 1·3 км от Геленджикския маяк. Знакът е бял каменен, във вид на пресечена пирамида.

- Предупреждение.** Трябва да се има предвид, че зданието на Геленджикския маяк по външния си вид не се различава от другите здания в града и разпознаването му понякога е много трудно. Най-лесно се открива Геленджикский маяк по задния створен знак, който се вижда много добре.

- Пристани.** В Геленджикската бухта има няколко пристана. Пристан № 1 (източен или градски) е разположен до източния бряг на бухтата в порт Геленджик. До пристана има здание, в което се намира управлението на Геленджикския търговски порт и портовият надзор. На края на пристана е установен огън.

За подхождане към пристан № 1 трябва да се върви по входния створ на Геленджикската бухта дотогава, докато огънят, поставен на края на пристана, не дойде на пеленг $101\frac{1}{4}^{\circ}$. След това трябва да се легне на курса на този огън и се следва към пристана.

Пристан № 2 (западен) се намира до западния бряг на бухтата.

Пристан № 3 (северен) е разположен в северната част на бухтата.

10 Пристанът на Рибния завод се намира на 4 кабелта на запад от пристан № 3. Към този пристан се швартоват рибарски кораби.

15 **Град Геленджик** е разположен на източния бряг на бухтата. Той е районен център в Краснодарския край и курорт. В града има много зеленина, хубави градини и болница. Съобщенията с град Новоросийск се поддържат с пасажерски катери и автобуси; с град Туапсе град Геленджик е свързан също с автобуси.

20 **Котвеното място** при подхода към порт Геленджик се намира по пеленг 227° на нос Толстий, на дълбочина 10 метра.

Река Мезиб се влива в морето на 5 мили югоизточно от Геленджикската бухта. Устието на реката е оградено с два мола, които образуват плитководен басейн.

25 Близко до устието на реката е разположено селото Фалшивий Геленджик. Това название то е получило вследствие на това, че при намалена видимост брегът при селото има сходство с брега на Геленджикската бухта.

Брегът близко до устието на река Мезиб е песъчлив. 10-метровата изобата минава на 0.5 мили от брега.

30 **Светещият знак Мезиб** (шир. $44^{\circ}30' N$; дълг. $38^{\circ}08' O$) е поставен до устието на река Мезиб на 20 метра от уреза на водата. Видът на знака е бяла четиристенна пресечена дървена пирамида.

35 **Банка** (шир. $44^{\circ}30' N$; дълг. $38^{\circ}07' O$) с дълбочина над нея 1.2 м лежи на 2 кабелта на запад от устието на река Мезиб. Банката се простира по направление северозапад — югоизток на 2 кабелта разстояние.

40 **От нос Идокопас до бухтата Туапсе** брегът на протежение 43 мили се простира в общо направление OSO . На целия този район към брега подхождат високи планини, спускащи се към морето с отвесни стръмнини. Само в долините на реките и на изгледения участък северозападно от нос Гуавга склоновете на брега са полегати. Почти по цялото протежение брегът е обрасъл с гора. Само в западната част на района на места има и свършено голи скали. Особено гъсти са горите, покриващи склоновете на планината при нос Широкий.

300

Описваният район от брега е слабо нарязан. Носовите Идокопас, Чуговкопас, Гуавга, Ту, Грязнова общо взето незначително се издават в морето. Има няколко бухти, от които най-удобни за котвени стоянки са бухтите Вулан, Джубга и Михайловская.

Почти по цялото протежение брегът е чист от опасности. Само в непосредствена близост до носовите има неголеми рифове и камъни, а на северозапад от нос Гуавга на разстояние около 1.1 кабелта от брега се простират няколко полоси от подводни камъни на разстояние до 2 мили.

20 **Забележими пунктове.** При плаване покрай брега от северозапад веднага зад нос Идокопас се откриват планините Гебеус, Лисая и Ту. Последната планина се намира сравнително недалече от брега и добре се отличава със своя тъмен цвят. В ясно време над планината Ту се вижда планината Большой Псеушхо, най-високата в този район.

30 На стръмнините до нос Идокопас има жълто петно, което не се вижда поради своя малък размер; денем се вижда значително от по-далече, отколкото светещият знак Идокопас, особено от югозападно направление.

35 **Нос Идокопас** (шир. $44^{\circ}25' N$; дълг. $38^{\circ}12' O$) се намира на 10.4 мили югоизточно от нос Толстий. Носът е висок и стръмен; от северозапад и югозапад той като че ли се издава далеч в морето. Близко до нос Идокопас в морето се вливат няколко реки, образуващи забележими тесни дефилета в планините. На 2 кабелта югоизточно

От долината на р. Мезиб до нос Идокопас:

1 — долина на р. Мезиб, ширината 0.5 мили; 2 — планина Идокопас; 3 — стръмнина; 4 — долина на р. Дубовый; 5 — нос Идокопас, ширина 0.2 мили

301

от нос Идокопас е разположено дефилето Молоканова, а на 2 мили източно от същия нос дефилето Тъмная (Нахабж). Забележима е също така долината на река Джанхот, намираща се на 1-2 мили на северозапад от нос Идокопас.

- 5 Близко до брега на 3-2 мили северозападно от нос Идокопас се издига забележимата планина Джанхот, висока 312 м, на върха на която е поставен знак.

Светещ знак Идокопас (шир. 44°25' N; дълг. 38°13' O) е поставен на 9 кабелта OSO от нос Идокопас. Видът на знака е бяла ажурна металическа стойка. За увеличаване видимостта на знака от двете му страни са поставени бели щитове.

Потънал кораб (шир. 44°26' N; дълг. 38°11' O) с части над водата се намира близо до брега срещу долината на река Джанхот, на 1 мили северозападно от нос Идокопас.

- 15 Отличителни дълбочини. На 4—5 мили от брега в района на нос Идокопас дълбочините достигат 450—750 метра. Сред тях са открити следните отличителни дълбочини:

- 1) На 4 мили SSO от нос Идокопас — дълбочина 75 метра.
- 2) На 4 мили югозападно от нос Идокопас — дълбочина 84

- 20 метра.
- 3) На 4-4 мили WSW от нос Идокопас — дълбочина 141 метра.
  - 4) На 5 мили западно от нос Идокопас — дълбочина 44 метра.
  - 5) На 8-7 мили WNW от нос Идокопас — дълбочина 67 метра.

Съществуването на всички тези дълбочини е съмнително.

- 25 **Планината Тхачехочук** (шир. 44°30' N; дълг. 38°17' O), висока 774 м, се намира на 6-6 мили североизточно от нос Идокопас. Планината има конусообразна форма и добре се вижда от юг. Около планината Тхачехочук се издигат други планини със същия вид, но всички те са по-ниски от нея, с по-тъмен цвят и разположени близо към брега.

- 30 Ако корабът се намира западно от меридиана на планината Тхачехочук, лявата страна на този конусообразен връх като че ли е малко изпъкнала, а дясната страна — вдлъбната; източно от меридиана върхът на планината има голямо сходство със захарна глава.

- 35 На 9 кабелта северозападно от планината Тхачехочук добре се вижда по-високата безименна планина, висока 788 метра.

- 40 **Река Пшада**, широка 35 метра, се влива в морето на 5-5 мили OSO от нос Идокопас. На източния бряг на реката при вливането ѝ в морето има няколко постройки, оградени със зеленина. На 3-5 мили ONO от устието на реката е разположено селото Береговка. Долината, по която протича река Пшада, е забележима по светложълтеникавия цвят на брега.

- 45 **Котвеното място** се намира срещу устието на река Пшада на 1 мили от брега. Дълбочината на котвеното място е 22 метра; грунът е тина с пясък.

Нос Чуговкопас (шир. 44°22' N; дълг. 38°23' O) се издава незначително в морето на 8 мили OSO от нос Идокопас. Брегът

до нос Чуговкопас е скалист, скалите тук имат по-тъмен цвят, отколкото тия на запад от река Пшада.

- 5 Нос Чуговкопас е обкръжен с полоса от подводни камъни; отделни подводни камъни има на запад от носа и затова приближаването по-близо от 0-5 мили към брега в района между нос Чуговкопас и река Пшада не се препоръчва.

Бухта Бета се намира на разстояние около 1 мили източно от нос Чуговкопас. Тази неголяма, открита към морето бухта е чиста от опасности. На брега в дъното на бухтата е разположено селото Бета.

- 10 Потънал кораб (шир. 44°22' N; дълг. 38°26' O) се намира на 2-5 мили източно от нос Чуговкопас.

- 15 **Бухта Вулан** се намира на 6-5 мили източно от нос Чуговкопас до устието на река Вулан. Бухтата не е голяма и се вдава в брега между два високи и стръмни носа; западният от носовете се издава в корето малко повече от източния. Северният бряг на бухтата е нисък. Бухтата Вулан може да се познае по планината Гебеус (шир. 44°23' N; дълг. 38°38' O), която има на върха характерен зъбец и се намира на 4-8 мили на 63° от бухтата. Близко до западния входен нос на бухтата се влива река Вулан. Тук също на брега има забележимо красиво бяло четириетажно здание.

- 20 При влизането в бухтата Вулан следва отначало да се държи близо до западния нос, а след това, минавайки устието на река Вулан, да се отиде до източния бряг, добре защитен от ветрове от северно и източно направление.

Селото Архипо-Осиповка е разположено северно от дъното на бухта Вулан. Част от постройките на това голямо село се намират до брега на морето. В селото има болница.

- 30 **Предупреждение.** При подхождане към селото Архипо-Осиповка през времето, когато върхът на планината Гебеус е покрит с облаци, трябва много да се внимава, за да не се обърка дадената местност с долината на река Джубга, тъй като те си приличат.

- 35 **Планината Гебеус** (шир. 44°23' N; дълг. 38°38' O), висока 734 метра, се намира на 4-8 мили на 63° от бухтата Вулан. От запад върхът на планината Гебеус изглежда полегат с неголяма падина на върха. От това направление вляво от падината се вижда вторият връх на планината Гебеус, който е по-нисък от първия и има триъгълна форма. Падината, разделяща двата върха, има вид на обърнат равнобедрен трапец.

- 40 С отдалечаването от паралела на планината очертанията на планината и самите върхове се изменят. От запад падината има вид на полукръг. Вдясно от нея се виждат два триъгълни върха, а вляво — други три със същата форма, но по-ниски.

От останалите направления планината Гебеус се вижда с три върха, южният от които е по-висок от другите; склоновете му към морето имат наизбег вид.

Котвеното място се намира на юг от бухтата Вулан. Дълбочината на котвеното място е 27 метра. Грунтът е пясък и тиня с пясък, а близко към брега — пясък с раковини.

- Бухта Инал** е разположена на 4 мили източно от бухта Вулан. Тя не се вдава дълбоко в брега; ширината на бухтата между входните носове е 1.2 мили; западният входен нос на бухтата Инал е заобиколен с малки, ниски възвишения и обкръжен с подводни камъни. От източния нос на бухтата Инал в западно направление на 3.2 кабелта се простира каменист риф с дълбочина при края му 3.8 метра. Над отделни камъни от рифа има дълбочини около 2 метра.

Брегът на бухтата е дълбок, особено при западния нос, обаче подхождането към него е възможно само в тихо време.

- На 1 миля на изток от източния нос на бухтата Инал се намира забележимото дефиле Бжид, по което протича неголямата река Бжид.

- Бухта Джубга** се вдава на 2 кабелта в брега на 3 мили ОСО от бухта Инал. Бухтата е открита за западни, югозападни и южни ветрове. Дълбочините в нея по направление към брега намаляват, макар и равномерно, но сравнително бързо; 10-метровата изобата минава на 4 кабелта от северния бряг на бухтата. В бухтата се влива река Джубга, на брега на която има село. Брегът на бухтата е обкръжен от крайбрежен отмел, на който има отделни камъни.

- От западния и източния бряг на бухтата излизат каменисти рифове, които оставят тесен корабоплавателен проход и затрудняват влизането в бухтата особено при южни ветрове.

В бухтата има пристан. За осигуряване подхождането към пристана е поставен створ.

- Знак Джубга (шир. $44^{\circ}18'N$; $38^{\circ}42'O$) е поставен на западния входен нос на бухтата Джубга и представлява бял двустенен щит.

- Река Джубга** се влива в бухта Джубга до западния входен нос. Тя протича по широка, забележима долина. Устието на реката често мени своето положение. Реката няма навигационно значение.

На източния бряг на реката до брега на бухтата има забележимо бяло здание, а на западния бряг се вижда бяла статуя.

- Джубгският светещ знак (шир. $44^{\circ}18'N$; дълг. $38^{\circ}42'O$) е поставен на неголемия нос, който се издава от източния бряг на бухтата Джубга. Видът на знака е бяла кръгла будка на кръгла каменна основа.

Сигнали за мъгла се подават от камбана, поставена до светещия знак.

- Отмел с дълбочина над края му 3.2 метра се простира във вид на тесен език югозападно от носа, на който е поставен Джубгският светещ знак. Краят на отмела се огражда от северна вежа, поставена на 2 кабелта SSW от светещия знак.

304

Банки с дълбочини над тях 3.2 и 5.2 метра се намират съответно на 1.9 и 3.1 кабелта южно от Джубгския светещ знак.

- Подводни камъни се намират до източния входен нос на бухтата на 3—3.7 кабелта югоизточно от Джубгския светещ знак. Дълбочините над камъните са от 0.8 до 2 метра.

- Пристанът на Морското агентство се намира на източния бряг на бухтата Джубга на 0.5 кабелт източно от Джубгския светещ знак. Подходът към пристана се огражда от източна и западна вежа, поставени на 0.2 кабелт от краищата му.

Створ от знаци води към пристана на Морското агентство. Знаците имат вид на стълбове с топови фигури във вид на триъгълници с бял цвят, на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу. Направление на створа $209^{\circ}1/4^{\circ}$ — $29^{\circ}1/4^{\circ}$.

- Предният знак (шир. $44^{\circ}18'N$, дълг. $38^{\circ}42'O$) е поставен на края на пристана.

Задният знак се намира на 0.5 кабелт от предния знак, до източния ъгъл на зданието на Морското агентство.

- Котвеното място** е разположено на 6 кабелта югозападно от Джубгския светещ знак. Дълбочината на котвеното място е 20 метра; грунтът е пясък.

Село Джубга се намира на 1 кабелт от дъното на бухтата. Голяма част от селото не се вижда от морето. В селото има болница, разположена на брега до Джубгския светещ знак.

- Бухта Тенгинская** е разположена на 1.3 мили източно от бухтата Джубга и се вдава в брега между нос Шапсухо и намиращия се на 1.1 миля източно от него невисок, покрит с гора нос без наименование. Входните носове на бухтата са обкръжени с рифове. В западната част на бухтата, близо до нос Шапсухо, в морето се влива река Шапсухо. В долината на реката се намират село и развалини на бившо укрепление, добре видими от морето.

Близо до входа на бухтата има скали.

- Подхождането към бухтата трябва да става внимателно, като непрекъснато се измерват дълбочините; входните носове на бухтата следва да се обхождат на разстояние, не по-малко от 5 кабелта.

- Нос Шапсухо** (шир. $44^{\circ}18'N$, дълг. $38^{\circ}44'O$) е висок, бръстъл с гъста гора, към морето се спуска стръмно; съставен е от варовик със сив цвят. Носът е тъп и незначително се издава от общото направление на брега.

- Банка (шир. $44^{\circ}18'N$, дълг. $38^{\circ}43'O$) с най-малка дълбочина над нея 4 метра се намира на 6 кабелта WSW от нос Шапсухо и на 2.5 кабелта от брега. Банката е обкръжена с дълбочини 8—10 метра.

Рифовете, обкръжаващи входните носове на бухтата Тенгинская, се издават в морето на 2.3 кабелта. Освен това от източния нос през цялата бухта се простира подводна гряда,

20 Лочия на Черно море

305

на която на 0.8 кабелт от брега се намира подводен камък. Скали с дълбочини над тях 5.2 и 5.8 метра се намират на 1 миля югозападно от устието на река Шапсухо.

- 5 **Котвено място** има между входните носове на бухтата Тенгинская на 6 кабелта южно от устието на река Шапсухо. Дълбочината на котвеното място е 9—11 метра; грунът е пясък и камъни.

- 10 **Нос Гуавга** (шир. $44^{\circ}14'N$, дълг. $38^{\circ}49'O$) се намира на 5 мили югоизточно от нос Шапсухо. Носът е стръмен, покрит с гора и значително се издава от направление на бреговата черта, образувайки широка изпъкналост с два края. Носът е обкръжен от риф, който се простира на разстояние от 0.5 до 2.3 кабелта в морето. На север от нос Гуавга в брега се вдава неговата бухта Голубая (Глубокая), а на юг бухтата Михайловская. Недалеко от носа се виждат двуетажни постройки.

- 15 **Банка** (шир. $44^{\circ}15'N$, дълг. $38^{\circ}49'O$) с дълбочина над нея 4.2 м се намира на 2 кабелта северозападно от нос Гуавга.

- 20 **Бухта Михайловская** се вдава в брега на 4 кабелта североизточно между южния бряг на нос Гуавга и нос Безкровный. Ширината на входа на бухтата е около 9 кабелта. Бухтата е открита за ветрове от запад и югозапад. Брегът на бухтата е дълбок.

- 25 В северната част на бухтата се влива реката Нечепсухо. На брега на реката, на 2 мили от устието, е разположено селото Ново-Михайловское. В южната част на бухтата се влива неговата река Бухточка. На източния бряг на бухтата има забележимо бяло здание с червен покрив.

- 30 Входните носове на бухта Михайловская са обкръжени с рифове. От южния край на нос Гуавга рифът се издава на 1.2 кабелта, а от нос Безкровный той се простира на 2.3 кабелта на запад. Той защитава южната част на бухтата от вълнение при западни ветрове.

- 35 Благодарение на равния релеф на дъното, добрия грунт и сравнително големите дълбочини бухтата Михайловская се счита като добро място за котвена стоянка в района между бухтата Джубга и порт Туапсе.

- На 8 кабелта югоизточно от нос Безкровный се намира де-филето Рубцова, в което има забележимо здание.

- 40 **Котвеното място** в бухтата Михайловская се намира на линията на входните носове на 3—4 кабелта от устието на река Нечепсухо. Дълбочината на котвеното място е 6—7.3 метра; грунът е пясък и тиня с пясък.

- 45 **Наставления за влизане в бухтата Михайловская.** При подхождане в бухтата Михайловская от запад и северозапад завиването към брега не трябва да става дотогава, докато напълно не се открие цялата долина на река Нечепсухо. След това се държи курс приблизително по средата на входните носове и се отива към брега, като се измерват дълбочините.

При подхождане в бухтата от юг не трябва да се завива в нея по-рано, докато зад нос Безкровный не се открие бялото забележимо здание с червения покрив, намиращо се на източния бряг на бухтата. След това, обхождайки рифа, излизащ от нос Безкровный, може да се подхожда към брега и застане на котва.

- 5 **Бухта Олгинская** е разположена на 3 мили южно от бухтата Михайловская и се вдава в брега на 3.5 кабелта между нос Ту и намиращия се на 8 кабелта югоизточно от него нос Грязнова. Брегът на бухтата само при входните носове е висок и стръмен. Около устието на река Ту, вливаща се в морето близо до нос Грязнова, има две бели постройки с червени покриви. Източно от тях са разположени група стари постройки.

- 15 Дълбочините в бухта Олгинская са значителни, макар и твърде неравномерни. 10-метровата изобата минава на разстояние около 2 кабелта от брега и само до нос Ту тя се отдалечава на 3.5 кабелта. Обаче вследствие наличието на рифове, издаващи се от входните носове, лошия грунт и неравномерните дълбочини влизането в бухтата не се препоръчва, даже и на кораби с малко газене. Може да се застива на котва пред бухтата на дълбочина 11—13 метра, но стоянката тук е неспокойна.

- 20 **Нос Ту (Агрия)** (шир. $44^{\circ}12'N$, дълг. $38^{\circ}52'O$) е западният входен нос на бухта Олгинская. Този покрит с гора нос е образуван от разклоненията на планината Ту и се спуска към морето с отвесни стръмнини. На носа има голямо сиво двуетажно здание в готически стил.

- 30 Нос Ту е обкръжен от каменисти рифове; близо до него има банки, най-малката дълбочина на една от които е 1.8 метра.

- Планината Ту** (шир. $44^{\circ}12'N$, дълг. $38^{\circ}53'O$), висока 248 метра, се намира на 6 кабелта северно от нос Ту. Планината е тъмна, покрита с гъста гора и има добре забележим конусообразен връх.

- 35 **Планината Лисая** (шир. $44^{\circ}14'N$, дълг. $39^{\circ}00'O$), висока 819 метра, се издига на 6 мили североизточно от нос Ту и е добре забележима от *WNW*. Планината има вид на два големи конуса, от които десният е малко по-висок от левия. От югозапад и югоизток планината прилича на огромен пресечен конус с широка основа. По тази планина може лесно да се познае бухтата Тенгинская и порт Туапсе.

- 40 **Нос Грязнова** (шир. $44^{\circ}11'N$, дълг. $38^{\circ}53'O$) е източният входен нос на бухтата Олгинская; залесен е с дървета, по средата на които се вижда вила. Носът е обкръжен с риф, който се простира в западно направление на 2.3 кабелта. На 3.4 мили *OSO* от нос Грязнова незначително се издава на юг малко забележимият нос Широкий, на изток от който на възвишението добре се вижда отделно сиво двуетажно здание.

Река Небуг се влива в морето на 5 мили *OSO* от нос Грязнова. На десния ѝ бряг, на 1 миля от устието, е разположено селото Небуг. Близо до брега, в района на устието на река Небуг, има подводни и надводни камъни; от тях добре забележима е скалата Киселева, издигаща се във вид на неправилен трапец.

На разстояние около 2 мили югоизточно от устието на река Небуг в морето се влива река Агой, протичаща по дефилето Агой. При подхождане към брега в района на устието на река Агой необходимо е да се внимава, тъй като тук се намират скрити под водата пилоти, останки от стар пристан.

От бухта Туапсе до залив Сухуми

От бухта Туапсе до залив Сухуми брегът се простира на 116 мили в общо направление на югоизток. Този бряг е горист. Почти плътно към него се приближават залесените с гъсти гори разклонения на високите планини от Главния к. ч. казки хребет. Височината на прибрежната планина на изток от порт Туапсе достига до 1000 метра и повече. От порт Туапсе до порт Сочи планините се спускат към морето с високи стръмнини, а по-нататък, към юг, стръмнини се срещат само на неголеми участъци от брега. В района на носовете Константиновский и Пицунда, както и северно от залив Сухуми, планините се оттеглят от брега и отстъпват място на залесени с гори низини. По цялото протежение на брега в морето се вливат много бистри и бързи реки.

Бреговата черта до порт Сочи се простира почти в права линия; тук няма удобни места за котвени стоянки. Между порт Сочи и Сухумийския нос в брега се вдават няколко обширни залива. Всички те са открити откъм морето, но близо до нос Пицунда и порт Гагра може спокойно да се стои на котва при брегови ветрове.

Брегът по цялото протежение е дълбок. 10-метровата изобата минава средно на разстояние около 5 кабелта от него. Близо до носовете има много подводни опасности, но всички те са разположени недалеч от брега.

Забележими пунктове. При плаване покрай описвания район от брега като добри забележими пунктове служат: носовете Кодош и Пицунда с поставените на тях маяци; светещите знаци на носовете Константиновский, Толстий и Соук-Су, върховете на планините, разположени близо до бреговата черта, а също и значително отдалечените от нея. Много добре се вижда от морето бившият Ново-Афонский манастир в селото Ахали-Афони.

Бухта Туапсе се намира източно от нос Кодош и е ограничена от запад с нос Кодош, а от изток — с високия стръмен нос с бели сипеи. Към брега на бухтата се спускат високите,

покрити с планини гори, прорязани от неголеми долини на реките Паук (на 1 миля на изток от нос Кодош) и долината на река Туапсе (в източната част на бухтата). Южно от река Туапсе се простира висок, стръмен бряг с бели сипеи. В дъното на бухтата, между устието на реките Паук и Туапсе, се намира порт Туапсе. Град Туапсе е разположен до морето на склоновете на планината и е значителен курорт и промишлен център.

Пред порт Туапсе зад югозападния вълнолом е разположен външният рейд на порта.

Забележими пунктове. При влизане в бухта Туапсе от запад денем добре се забелязва високият стръмен нос Кодош с установения на него маяк, планината Большой Псеушко и бялото триетажно здание с кула, намиращо се в западната част на град Туапсе.

Планината Большой Псеушко (шир. $44^{\circ}05'N$, дълг. $39^{\circ}11'O$), висока 1098 метра, се намира на 9 мили източно от порт Туапсе и е най-високата планина в този район. От северозапад и *WSW* планината Большой Псеушко се вижда във вид на палатка със седловина. Върхът на планината има три възвишения, от които южното е много по-високо от северното. Според отдалечението на югоизток седловината на планината като че ли се стеснява и след това почти съвсем изчезва, а седлото по средата на хребета на планината се скрива. Южният връх си остава добре видим и на значително разстояние.

Нос Кодош (Чардак) се намира на 8.4 мили югоизточно от нос Грязнова и значително се издава в морето на югозапад от общата линия на брега. Носът е покрит с гъста гора и се спуска към морето с червеникави скали; от северозапад и югоизток носът е много добре забележим. Брегът на нос Кодош е дълбок; 10-метровата изобата минава на разстояние не повече от 1.5 кабелта. Западният край на носа е обкръжен от подводни камъни.

Нос Кодош с маяк, пеленг 350° , разстояние 0.7 миля

На 1 миля *NNO* от нос Кодош се намира забележимата планина Паук, висока 257 метра.

Маяк Кодошкий (шир. $44^{\circ}06'N$, дълг. $39^{\circ}02'O$) е поставен на нос Кодош и представлява бяла каменна осмостенна кула, издигаща се над едноетажна постройка.

Река Небуг се влива в морето на 5 мили *OSO* от нос Грязнова. На десния ѝ бряг, на 1 миля от устието, е разположено селото Небуг. Близко до брега, в района на устието на река Небуг, има подводни и надводни камъни; от тях добре забележима е скалата Киселева, издигаща се във вид на неправилен трапец.

На разстояние около 2 мили югоизточно от устието на река Небуг в морето се влива река Агой, протичаща по дефилето Агой. При подхождане към брега в района на устието на река Агой необходимо е да се внимава, тъй като тук се намират скрити под водата пилоти, останки от стар пристан.

От бухта Туапсе до залив Сухуми

От бухта Туапсе до залив Сухуми брегът се простира на 116 мили в общо направление на югоизток. Този бряг е горист. Почти плътно към него се приближават залесените с гъсти гори разклонения на високите планини от Главния кавказки хребет. Височината на прибрежната планина на изток от порт Туапсе достига до 1000 метра и повече. От порт Туапсе до порт Сочи планините се спускат към морето с високи стръмнини, а по-нататък, към юг, стръмнини се срещат само на неголеми участъци от брега. В района на носовете Константиновский и Пицунда, както и северно от залив Сухуми, планините се оттеглят от брега и отстъпват място на залесени с гори низини. По цялото протежение на брега в морето се вливат много бистри и бързи реки.

Бреговата черта до порт Сочи се простира почти в права линия; тук няма удобни места за котвени стоянки. Между порт Сочи и Сухумийския нос в брега се вдават няколко обширни залива. Всички те са открити откъм морето, но близко до нос Пицунда и порт Гагра може спокойно да се стои на котва при брегови ветрове.

Брегът по цялото протежение е дълбок. 10-метровата изобата минава средно на разстояние около 5 кабелта от него. Близко до носовете има много подводни опасности, но всички те са разположени недалеч от брега.

Забележими пунктове. При плаване покрай описания район от брега като добри забележими пунктове служат: носовете Кодош и Пицунда с поставените на тях маяци; светещите знаци на носовете Константиновский, Толстий и Соук-Су, върховете на планините, разположени близко до бреговата черта, а също и значително отдалечените от нея. Много добре се вижда от морето бившият Ново-Афонский манастир в селото Ахали-Афони.

Бухта Туапсе се намира източно от нос Кодош и е ограничена от запад с нос Кодош, а от изток — с високия стръмен нос с бели сипеи. Към брега на бухтата се спускат високите,

покрити с планини гори, прорязани от неголемите долини на реките Паук (на 1 миля на изток от нос Кодош) и долината на река Туапсе (в източната част на бухтата). Южно от река Туапсе се простира висок, стръмен бряг с бели сипеи. В дъното на бухтата, между устието на реките Паук и Туапсе, се намира порт Туапсе. Град Туапсе е разположен до морето на склоновете на планината и е значителен курорт и промишлен център.

Пред порт Туапсе зад югозападния ъглолом е разположен външният рейд на порта.

Забележими пунктове. При влизане в бухта Туапсе от запад денем добре се забелязва високият стръмен нос Кодош с установения на него маяк, планината Большой Псеушко и бялото триетажно здание с кула, намиращо се в западната част на град Туапсе.

Планината Большой Псеушко (шир. $44^{\circ}05'N$, дълг. $39^{\circ}11'O$), висока 1098 метра, се намира на 9 мили източно от порт Туапсе и е най-високата планина в този район. От северозапад и *WSW* планината Большой Псеушко се вижда във вид на палатка със седловина. Върхът на планината има три възвишения, от които южното е много по-високо от северното. Според отдалечението на югоизток седловината на планината като че ли се стеснява и след това почти съвсем изчезва, а седлото по средата на хребета на планината се скрива. Южният връх си остава добре видим и на значително разстояние.

Нос Кодош (Чардак) се намира на 8.4 мили югоизточно от нос Грязнова и значително се издава в морето на югозапад от общата линия на брега. Носът е покрит с гъста гора и се спуска към морето с червеникави скали; от северозапад и югоизток носът е много добре забележим. Брегът на нос Кодош е дълбок; 10-метровата изобата минава на разстояние не повече от 1.5 кабелта. Западният край на носа е обкръжен от подводни камъни.

Нос Кодош с маяка, пеленг 350° , разстояние 0.7 мили

На 1 миля *NNO* от нос Кодош се намира забележимата планина Паук, висока 257 метра.

Маяк Кодошкий (шир. $44^{\circ}06'N$, дълг. $39^{\circ}02'O$) е поставен на нос Кодош и представлява бяла каменна осмостенна кула, издигаща се над едноетажна постройка.

Забраният район за котвени стоянки и ловенето на риба с придънни мрежи е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 44°05',6N; дълг. 39°02',9O;
- 2) шир. 44°04',7N; дълг. 39°02',3O;
- 3) шир. 44°02',8N; дълг. 39°05',1O;
- 4) шир. 44°01',7N; дълг. 39°03',7O;
- 5) шир. 44°06',0N; дълг. 38°57',8O;
- 6) шир. 44°07',0N; дълг. 39°02',0O.

Нос Кодощ с маяка, пеленг 107°, разстояние 0-5 мили

Порт Туапсе е разположен в дъното на бухтата Туапсе между устията на реките Паук и Туапсе. Портът се състои от две части, разделени от Широкия мол. Западната част на порта или старият порт е предназначена за риболовната флота, а източната част или новият порт е предназначена главно за големи кораби. Дълбочините в порта позволяват влизането в него на кораби с голямо газене.

Порт Туапсе е защитен от вълнение с два мола: Южния и Широкия мол, и три вълнолома: западен, югозападен и югоизточен (Първомайски). Входът на порта се намира между краищата на югозападния вълнолом и Южния мол; ширината на входа е 1-2 кабелта.

Независимо от това, че акваторията на порта е защитена от указаните съоръжения, стоянката в порта не всякога е спокойна, тъй като вълнението, особено при ветрове от южно направление, прониква в порта и създава блъскане в кея. По време на силни щормове вълните се прехвърлят през вълноломните стени. Даже при липсата на ветрове понякога в порта се явява голямо блъскане, носещо местното название „тягун“, при което стоещето на корабите до причалите е опасно. Затова при силни ветрове от югозапад и „тягун“ на корабите се препоръчва да излязат в морето.

В акваторията на порта има швартови бочки.

Портови средства. Освен механизирани средства за товарене и разтоварване в порт Туапсе има катери и портови буксири.

Лощман. В порт Туапсе има лощман за въвеждане и извеждане на корабите и швартоването им в порта. Лощманската вахта се носи при портовия надзор непрекъснато през цялото

денонощие. Лощманът идва на корабите с катер. Корабите, искащи лощман, го извикват по общите правила. Случаите за задължителното ползуване от услугите на лощмана са указани в портовите правила.

При лошо време въвеждането и извеждането на корабите не се извършва; в този случай корабите, чакащи лощман за въвеждане, са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

Забележка. В тихо време при спокойно море лощманът среща корабите до светещия Туапсийски източен буй. По време на вълнение, а също и при вятър със сила до 5 бала лощманът среща корабите до входа на порта.

При подхождането към порт Туапсе корабите са длъжни 12 часа до пристигането им в порта да съобщат с радиograma за необходимостта от лощман.

Снабдяване. От порт Туапсе могат да се получат въглища и течно гориво. Вода и провизии има в достатъчно количество.

Съобщения и свързки. Град Туапсе е свързан с ж.п. линия с общата железопътна мрежа на страната. В порта регулярно идват рейсови кораби от Кримско-Кавказките линии.

В порт Туапсе има радиостанция.

Щормови сигнали в порт Туапсе се издигат на мачта до началото на Широкия мол.

От нос Ту до Туапсе: 1 — нос Ту, пеленг 107°, разстояние 0-5 мили; 2 — Широкия мол; 3 — Южния мол; 4 — Туапсе.

Западен вълнолом. Западният вълнолом се намира на 1 кабелт западно от устието на река Паук и има две колена. Първото колено отива по направление 161° и започва на 0.3 кабелта от брега. Между края на това колено и брега се намират каменисти масиви, показващи се над водата. Второто колено на вълнолома има направление 190°. Между южния край на това колено и западния край на югозападния вълнолом също така има каменисти масиви, показващи се над повърхността на водата.

Югозападният вълнолом е разрушен на 4 места. Той има три колена, от които първото отива по направление 308°, 5, второто — по направление 305°, а третото колено се простира по направление 290°.

Западният край на вълнолома се простира на още 100 метра под водата; дълбочината тук е 3 метра.

Светещ знак (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O) е поставен на източния край на югозападния вълнолом. Знакът е червен ажурен металически.

Банка (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O) с дълбочина над нея 8 метра се намира на 0.8 кабелт югозападно от светещия знак на югозападния вълнолом. На 0.8 кабелт WSW от тази банка се намира още една банка с дълбочина над нея 8 метра.

Южният мол се намира в източната част на бухтата, до западния бряг на реката Туапсе, и се простира на запад във вид на дъга, обърната с изпъкналата си част на юг. Източната половина на мола, приближаваща се към брега, е разширена и служи като основно място за товаро-разтоварителни работи. На пристана се намира морската гара.

Светещ знак (шир. 45°05' N, дълг. 39°04' O) е поставен на края на Южния мол. Видът на знака е: зелена ажурна металическа подпора с будка в основата.

Югоизточният (Първомайски) вълнолом се намира на 2.6 кабелта южно от входа на порт Туапсе и има направление 69°—249°. На 1 кабелт западно от западния край на вълнолома минава фарватерът, водещ в порта.

Светещ буй Туапсийски — източен (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O), се поставя на 0.7 кабелт югозападно от западния край на югоизточния вълнолом и ограда до изток фарватера, водещ в порта. Буйът е боядисан с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят; горната половина на надстройката е боядисана черна, а долната — бяла.

Банка (шир. 44°05' N, дълг. 39°04' O) с дълбочина над нея 6.6 метра се намира на 0.5 кабелт северно от средата на югоизточния вълнолом сред дълбочини 10—11 метра.

Створът Туапсийски светещи знаци е оборудван на северния бряг на бухтата и служи за влизането на кораби в порта и излизането им от порта. Знаците на створа имат вид на ажурни четиристенни металически пирамиди с черни ци-

линдрически фенерни съоръжения на върховете. Страните на пирамидите, обърнати към линията на створа, са обшити с дъсчени решетки и боядисани в черен цвят. Направление на створа 186°, 5—6°, 5.

Предният знак е поставен на територията на градската градина на 200 метра от брега.

Задният знак се намира на склона на планината, спускащ се към територията на порта, на 95 метра от предния знак.

Оборудване на порта. Освен Южния мол, на който са разположени причалите № 1 и 2, в порт Туапсе има още следните съоръжения:

Нефтеният пирс е разположен в източната част на порта на 1.5 кабелта на северозапад от началото на Южния мол; направление на пирса 240°—60°.

За снабдяване на корабите с прясна вода на причала на пирса има водопроводни кранове. Пирсът има четири причала: № 3 и 4 от южната страна и № 5 и 6 от северната страна. Южната част на линията на причала е разрушена.

На север от нефтения пристан до брега има натрупване на подводни и надводни каменисти масиви.

При силни ветрове от югоизток до северозапад не се препоръчва заставането до причалите на нефтения пирс предвид опасността да се нанесат повреждания както на съоръженията на причалните линии, така и на корпуса на корабите.

Старият пасажерски пристан е разположен на 2.2 кабелта NNW от нефтения пирс и има направление 55°—235°. На южната страна на пристана се намира причал № 7, а на северната страна — причал № 8. Понастоящем поради лошото състояние на пристана той не се използва.

Широкият мол е разположен на 3 кабелта югоизточно от устието на река Паук и отделя Стария порт от Новия порт. Молът защитава корабите, стоящи до причалите му, от североизточни ветрове.

При началото на Широкия мол на предното здание на морската гара е поставена мачта (шир. 44°06' N, дълг. 39°04' O), на която се вдигат както дневните, така и нощните сигнали.

Пристан е разположен покрай брега на северозапад от началото на Широкия мол. Корабите, стоящи до този пристан, са защитени от ветровете от северно направление. Пристанът има два причала № 14 и 15.

Кейовата стена започва на запад от северния край на описания по-горе пристан. На тази кейова стена има два причала: № 16 и 17, между които се намира подводно препятствие с дълбочина над него 3.6 метра. Причалите са оборудвани с механически товаро-разтоварителни средства.

Басейн е разположен на изток от Стария пасажерски пристан. При входа на басейна отляво се намира малка стена. В самия басейн има три неголеми пристани. Басейнът е най-

сигурното място за стоянка на малки кораби при силни ветрове от всички направления.

Срещу стената до входа на басейна се намира голям каменен масив; ширината на прохода между него и стената не е повече от 32 м. Няколко такива масива се намират между стената и Стария пасажерски пристан.

Опасности. В порт Туапсе има следните отделни банки:

1. На 2 кабелта на изток от края на Нефтения пирс се намира банка с дълбочина над нея 5 метра.
2. На 1-5 кабелта на север от края на Нефтения пирс се намира банка с дълбочина над нея 5 метра.
3. На 1 кабелт на запад от края на Широкия мол се намира банка с дълбочина над нея 5-2 метра.

Котвеното място се намира във външния рейд на порт Туапсе на юг от югозападния вълнолом. Дълбочините тук са от 15 до 22 метра; дъното е тиня с пясък.

Парусни съдове застават на котва на дълбочини 20—22 метра, откъдето могат да вдигнат котва при ветрове от морето, когато стоянката стане опасна.

20. На котва може да се застане и близко към брега, на дълбочина около 15 метра, когато нос Ту се закрие от нос Кодош, но оттук е трудно да се излезе при ветрове от морето.

Девиационният полигон на порт Туапсе е обособен във външния рейд.

25 ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление на морския търговски порт Туапсе с прикритието към него пунктове Джубга и Ново-Михайловское, 1953 год.)

- 30 § 3. Влизането на кораби в порта и излизането им от порта се извършва дежурно. Максималното газене на корабите, посещаващи порт Туапсе, се определя от управлението на порта.

§ 4. Във време на мъгла и силен снеговалеж се забранява излизането от порта на моторни катери от местните съобщения с пасажери.

- 35 § 6. Всички търговски кораби под флага на СССР, имащи газене повече от 16 фута, и всички чуждестранни кораби независимо от тяхното газене при влизането в порта и излизането от него са длъжни да вземат портови лоцман.

- 40 § 7. Корабите, пристигащи в порт Туапсе непосредствено от чужбина или от голямо крайбрежно плаване, са длъжни да застанат на котва в рейда на порта, да издигнат карантинния флаг и да получаване на свободна практика, а така също и разрешение от съответните власти не се допускат към причалите на порта и съобщенията им с брега се забранява.

- 45 § 8. Капитаните на корабите, пътуващи за порта, са длъжни своевременно, но не по-късно от 24 часа, с последващо уточнение 4 часа преди пристигането им да известят порта за времето на предполагаемото им пристигане, да помолят за място за швартоване и едновременно да съобщат газенето на кораба и здравното състояние на екипажа.
- 50 В случай на излизане от порт, преходът от който е по-малък от дежурно, капитанът известява за пристигането незабавно с излизането от този порт с последващо уточнение 4 часа преди пристигането.

314

§ 10. Капитанът на пристигнал в порта кораб е длъжен да съобщи на капитана на порта:

- а) за всички забелязани или известни му плаващи в морето предмети, които могат да създадат опасност за корабоплаването;
- б) за забелязаните от тях изменения или неисправности в ограждането на морските опасности, както и в случаи на откриване неуказани на картите подводни препятствия.

§ 11. Подхождането на корабите към причалите на порта, а също така и отблъскването им от причалите се разрешава само със знанието на инспекция портови надзор, а подхождането на съдове с газене повече от 16 фута — при съпровождане от портовия лоцман.

§ 13. За получаване разрешение за излизане на кораб в море капитанът на кораба е длъжен да представи в инспекция портови надзор документите в съответствие с раздел II от Правилата за техническа експлоатация и другите инструктивни положения.

Заминването се оформява не по-рано от 4 часа до излизането на кораб в море. В случай че корабът не излезе от порта в указаното време, излизането се анулира.

Ако не могат да излязат в определеното време, капитаните на корабите известяват капитана на порта, като указват причините на задържането.

В случай на закъснение на корабите от разписанието, особено пасажерските, капитаните на корабите незабавно съобщават на капитана на порта за причините за закъснението.

§ 14. Идването и отиването на всички кораби се оформява освен от инспекция портови надзор и във:

- а) КПП;
- б) санитарно-карантинната станция.

В пределите на порта се разрешава плаване на корабите без оформяване на идването и отиването.

§ 16. Едновременно влизане на кораби в порта и излизането им от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

Забележка. Всички кораби са длъжни да отстъпят път на военните кораби.

§ 20. Корабите по време на движение из порта са длъжни да държат котвата готова за отдаване.

§ 21. Корабите, заставящи на котва в пределите на порта, не трябва да отдават котва на фарватера и пречат за свободното движение на корабите.

§ 23. Капитанът на порта в случай на екстрена необходимост преустановява цялото движение на корабите в района на акваторията на порта. В такъв случай на щормосигналната мачта на задния мол се издигат:

- денем — три черни шара един над друг;
- вечер — три червени огъня един над друг.

§ 29. Всички кораби, на които се разрешава да отдават котва в бухтата, са длъжни да отпуснат верига с такъв разчет, че съединителната верижна скоба да бъде на палубата до клюза или да някое бухта от веригата до съединителна скоба за удобно и бързо разделяне на веригата в случай на пожар или друга необходимост за излизане на кораба от порта.

§ 39. Корабите, стоящи до причалите, са длъжни да залез до нагрев слънце да имат шпигови огньове, включени в съответствие с ППСС.

Забележка. За корабите, стоящи в два или повече реда, рейдовите огньове са задължени да имат само крайните кораби. Корабите, стоящи перпендикулярно на кея, са длъжни да имат рейдови огньове само на своите части, намиращи се най-далече от кея.

§ 41. Нито един кораб без разрешение на управлението на порта, а корабите за задгранично плаване и чуждестранните кораби без разрешение на КПП и митницата нямат право да изменят местостоянката си в порта.

315

- § 42. Приближаването и швартозането на каквито и да било плавателни средства (шлюпки, риболовни, спортни, буксирни, спомогателни и други кораби), на кораби за задгранично плаване и чуждестранни кораби без разрешение на КПП и митнищата категорически се забранява.
- § 43. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указание на портвата администрация е длъжен да смени мястото.
- § 47. Всички трапове и сходни нощно време, когато не се извършват товарни операции, трябва да се повдигнат толкова, щото да се предотврати преминаването на пътховете от брега на кораба и обратно.
- § 49. При стоенето на всички кораби в порт Туапсе за осигуряване безопасността на кораба трябва да има:
- при стоянка до причала — не по-малко от $\frac{1}{3}$ от общото число на екипажа;
  - при стоянка на рейда — не по-малко от 50% от общото число на екипажа.
- § 54. Капитаните на кораби, стоящи в порта, са длъжни да поддържат корабните механизми в такава готовност, че корабът да може да излезе от порта или да смени мястото си не по-късно от 3 часа след разпореждането за това от портвата администрация.
- § 55. Стоящите в порта или в оперативните портови води цистерни или други кораби, извършващи товарене или разтоварване на огнеопасни или взривни товари, са длъжни от носа и кърмата да държат спуснати малко до водата огньове на швартовите въжета, при което тези швартови въжета трябва да бъдат свободно отпуснати на дължина до 50 метра и задържани за кнехтовете.
- § 57. Едновременно швартоване или отшвартоване на два или повече кораба до съседни причали се забранява.
- § 59. Стоенето на два кораба борт с борт в оперативната част на порта и до причалите се допуска с изключителното разрешение от капитана на порта.
- § 60. Капитаните на корабите са длъжни незабавно да съобщават на капитана на порта и санитарната инспекция за всички Происшествия и заразни заболявания, на корабите по време нахождението на последните в порта.
- § 61. Лоцманската служба на порта осъществява въвеждането и извеждането на корабите в порта, а също извършва швартоването, отшвартоването и прещвартоването на корабите вътре в порта.
- § 62. За извикването на портовия лоцман капитанът е длъжен да подаде заявка, телеграма или радиograma за това в инспекцията на портовия надзор нощем до 6 часа с последващо уточнение до 2 часа, денем 2 часа до отблъскването или подхождането на кораба.
- § 64. Ловенето на риба с въдили на територията на порта може да се извършва само с разрешение на началника на порта на свободните причали.
- § 65. Поставянето на риболовни мрежи на подходите към порта и от външната страна на молоните оградения, а също и на акваторията на порта се забранява.
- § 73. Чистенето, изпирането и сушенето на мрежите се допуска на брега в местата, указани от управлението на порта, при това тези места трябва да се поддържат всякога чисти.
- § 77. В случай на пожар в порта всички намиращи се там кораби преминават в разпореждане на капитана на порта и по негово искане му предоставят в разпореждане всички налични на тях пожароспасителни и други средства, както и личния състав на кораба.
- § 78. При пожар на кораба капитанът или неговият заместник вземат от своя страна мерки за потушаване на пожара. При идването на мястото на пожара на представител от управлението на порта капитанът се подчинява

на всички негови разпореждания, даже и в случай когато за ликвидирането на пожара трябва да се потопи корабът.

- § 99. Всички учебни тревоги както на територията на порта, така и на стоящите в порта кораби могат да се извършват с разрешение на началника и капитана на порта.

§ 116. Товаренето на корабите може да се извърши не повече от газенето, разрешено за преминаването на канали, и в никой случай не трябва да превишава нормата, установена с товарната марка.

- § 114. Забранява се къпането и прането на бельо на мола, на кейовата стена, траповете и на корабите, стоящи в порта.

§ 146. Чуждестранните моряци се ползват с правото на влизане в порта и излизане от него чрез контролно-пропускателния пост с пропуски от КПП. Влизането в порта и движението в територията на порта без специален за това пропуск се забранява.

- § 152. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

§ 161. За нарушение правилата на настоящото задължително постановление се налагат глоби.

- Наставления за влизане в порт Туапсе.** Влизането в порт Туапсе се осъществява по створа на Туапсийските светещи знаци, разположени в града. Направление на створа $186\frac{1}{4}^{\circ}-6\frac{1}{4}^{\circ}$. При това трябва да се остави на изток светещият Туапсийски източен буй и да се влезе в порта между краищата на югозападния външномол и Южния мол, на които са поставени светещи знаци.

Денем при подхождане от морето Туапсийските створни знаци се откриват трудно, тъй като те се губят сред дърветата и окръжаващите ги здания. Но в замаяна на това влизане в порта добре се забелязва благодарение на бяло боядисаните краища на мола и югозападния външномол.

- При подхождане към порта от югоизток трябва също да се легне на указания по-горе створ, като се остави светещият източен Туапсийски буй вдясно от курса.

При силни ветрове от юг до запад влизането в порта е невъзможно и в такъв случай корабите са длъжни да застанат на котва във външния рейд.

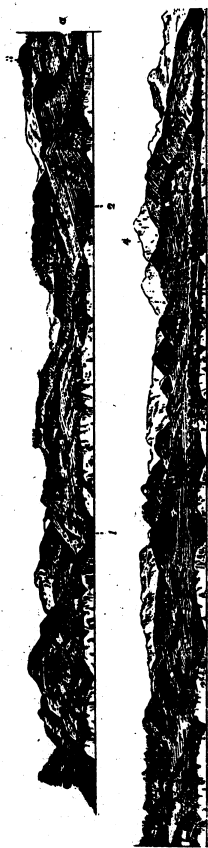
- От бухта Туапсе до порт Сочи** брегът на протежение 43 мили има югоизточно направление и е малко нарязан. Планините, излизащи на крайбрежието, са прорязани от дефилета, по които текат планински реки. Планините по описаното крайбрежие са покрити с гора. Брегът навсякъде е дълбок, но близко до него често се срещат подводни камъни.

Високите планини защитават крайбрежието от северозападни ветрове.

- Тук се наблюдава правилна денонощна смяна на ветровете, имащи бризов характер: нощем обикновено духат брегови ветрове, а денем — ветрове от морето.

От бухта Туапсе до село Лазаревское брегът се простира на 16 мили на югоизток. Брегът тук е дълбок и малко криволичеен. Прибрежните възвишения се разпокриват към морето във вид на бели отвесни скали с едни и същи височини.

чини, пресечени от дефилета; те не са покрити с растителност. Най-широкото дефиле в този

Брегът на югоизток от бухта Туапсе:
1 — дефилето Шепси; 2 — дефилето Шуюк; 3 — планината Боз-Тепе; 4 — покрива със синя планина

5 По това дефиле протича реката Шепси. Близко до брега на устието на река Шепси се виждат два забележими двораца и бяло здание.

10 На 1 миля югоизточно от дефилето Шепси се намира долината Магри, на левия склон на която, смятано от морето, са разположени почивни домове.

15 На 6 мили югоизточно от устието на река Туапсе се намира дефиле, което се познава по неговия нос, незначително издигащ се в морето северозападно от дефилето. От този нос на юг подхожда неговият каменен риф.

20 На 2 мили югоизточно от дефилето Шуюк се намира долината на река Макопсе, десният склон на което е покрит с гора. На 1.8 мили от устието на река Макопсе на върха на планината, висок 516 метра, добре забележимо е намиращото се отделно дърво, а на 8 кабелта северно от устието на реката е разположено селото Калиновка с църква.

35 На 1 миля югоизточно от долината на река Макопсе се виждат две вили, от които се спуска каменна стълба към морето.

40 На 3 мили югоизточно от устието на река Макопсе се намира дефилето Аше, забележимо по отвесните склонове на планините: Голубева (шир. 44°00' N, дълг. 39°17' O), висока 550 м, и Лисая (шир. 43°58' N, дълг. 39°19' O), висока 556 метра.

На възвишението близко до устието на река Аше, противачаща по дефилето Аше, се забелязва сиво триетажно здание.

Потънал кораб (шир. 44°00' N, дълг. 39°11' O) с части над водата се намира близко до брега на 9 кабелта югоизточно от устието на река Шуюк.

Подводно препятствие (шир. 43°58' N, дълг. 39°08' O) с дълбочина над него 18 метра се намира на 3.2 мили югозападно от устието на река Шуюк сред дълбочини 70 метра. Положението на това подводно препятствие е съмнително.

10 Село Лазаревское се намира на 16 мили югоизточно от порт Туапсе. То е разположено на северния склон на долината Лазаревская (Псезуапсе), по която протича река Псезуапсе, вливаща се в морето южно от селото.

15 Лазаревският светец знак (шир. 43°54' N, дълг. 39°21' O) е поставен на южните склонове на долината Лазаревская на 3.5 кабелта от брега на морето. Видът на знака е четиристенна металическа пирамида с фенер на върха. На страната на пирамидата, обърната към морето, е закрепен бял правоъгълен щит с черна вертикална полоса по средата.

20 На юг от знака се намира постройка с колони.

Забележими пунктове. Близко до долината Лазаревская има няколко забележими планини, по които може да се разпознае долината и определи мястото на кораба.

25 Планината Боз-Тепе (шир. 43°58' N, дълг. 39°22' O), висока 931 м, се намира на 4 мили NNO от река Псезуапсе. От северозапад тази планина се вижда с два върха, единият от които откъм страната на морето с малко по-нисък от другия. От югозапад тази планина се вижда като един конически връх, а според движението от югоизток започват да се отбелязват три сходни един на друг върха. На известни разстояния на изток от тези три върха се вижда четвърти връх. Западните склонове на планината са равни.

30 Планината Жемси (шир. 43°54' N, дълг. 39°29' O), висока 1104 метра, се намира на 6.3 мили югоизточно от устието на река Псезуапсе. От запад планината има вид на остър конус, стоящ на равен висок хребет. Според това, как корабът се движи от югозапад, коническият вид на планината приема постепенно вид на полукръг, горната част на който е вдлъбната под остър ъгъл. Под върха склона на планината почти хоризонтално отива на изток, закръгляйки се на краищата. От югоизток планината Жемси има вид на голям конус с широка основа и закръглен връх, раздвоен от остроъгълни прорези.

35 Планината Лазаревская (шир. 43°56' N, дълг. 39°20' O), висока 512 метра, се намира на 2 мили северно от устието на река Псезуапсе. Върхът на тази планина е конусообразен и покрит с гора.

45 Котленото място се намира срещу устието на река Псезуапсе на дълбочина 25—26 метра. Грунтът на котленото място

е тиня с пясък; близко към брега на дълбочина, по-малка от 20 метра, грунът е пясък. Това котвено място не е защитено за ветровете от морето, които предизвикват тук силно вълнение; ето защо подхождането към брега и стоещето на котва при ветрове от югоизток до северозапад е затруднено.

От село Лазаревское до нос Уч-Дере високият и про-рязан на много места от дефилета бряг се простира на 18 мили югоизточно. Бреговата черта тук представлява почти права линия с две неголеми изпъкналости до устиата на реките Чеми-токвадж и Шахе.

Много от дефилетата, излизащи в този участък на брего-вата черта, са добре забележими.

Близко до селото Лазаревское дефилето Цусквадж има ха-рактерен северен склон, образуван от невисоки беззънкови, залесени с гора скали с най-разнообразни очертания.

На 2-4 мили югоизточно от дефилето Цусквадж се намира дефилето Чухук, северният склон на което е покрит с гора. На брега до дефилето има забележима постройка с червен покрив. На северозапад от дефилето Чухук се виждат три сегментообразни сиви скали, горните части на които имат оранжев цвят, а още по-далеч на северозапад, на склоновете на крайбрежните възвишения, растат гъсти тъмни гори, спу-скащи се почти до уреза на водата по червеникавите отвесни стръмнини. Такива гори растат и на югоизток от дефилето Чухук до двете сегментообразни скали.

На планината, издигаща се на 2-5 мили от бреговата черта срещу дефилето Чухук, има много забележима скала Белий камен (шир. 43°52' N, дълг. 39°27' O), висока 578 метра, с големи бели петна, имащи триъгълни форми.

Дефилето Чемитоквадж е разположено на 1-5 мили юго-източно от дефилето Чухук, ограничено от север с доста забележим неголям нос; на югоизток от него покрай брега се простират скали.

Най-значителни в описвания район са долината на река Шахе, разположена на 9 мили югоизточно от долината Лазаревская. От север долината на река Шахе е ограничена от планина, върхът на която е покрит с гъста ивица гора, при-личаща на гребен; склоновете на тази планина са свършени големи. От юг долината е защитена с гористо възвишение, скло-новете на което се спускат полегато към реката. В долината са разположени постройките на селото Головинка и редица други неголеми постройки. На южния бряг на река Шахе, при вливането ѝ в морето, се намира забележим паметник.

От долината на река Шахе до нос Уч-Дере брегът постепенно се понижава и склоновете на хълмовете му се спускат поле-гато към морето. В този район има три дефилета: най-забеле-жимото от тях е дефилето Вардане, обрасло с гъсти гори. Вътре в това дефиле се виждат постройките на селото Нижний

Буу, а на 1 мили югоизточно от него близко до брега е раз-положено селото Вардане-Верино.

Забележими пунктове. Освен планината Жемси при пла-ване покрай този район на брега забележими са още две пла-нини, които в ясно време дават възможност да се определи достатъчно точно мястото.

Планината Чура (шир. 43°47' N; дълг. 40°00' O), висока 2240 метра, се намира на 23 мили източно от устието на река Шахе.

Планината Аути (шир. 43°56' N; дълг. 39°41' O), висока 1848 метра, е разположена на 13 мили североизточно от ус-тието на река Шахе. Тази планина се вижда във вид на два големи голи, сегмента със сив цвят, разделени от широко дефиле. Това дефиле малко се закрива от полукръглия връх на другата, по-близко към морето планина. Източният връх на планината Аути е по-висок от западния и свособразно е нарязан от редица дефилета.

Трябва да се има предвид, че отдалеч планината рядко се забелязва.

Потънал кораб (шир. 43°46' N; дълг. 39°26' O) се намира на 1-2 мили югозападно от устието на река Шахе.

Потънал кораб (шир. 43°43' N; дълг. 39°33' O), пред-ставяващ опасност за плаването, лежи на 2 кабелта от брега между селцата Нижний Буу и Вардане-Верино.

Банка (шир. 43°48' N; дълг. 39°25' O) с дълбочина над нея 14-4 метра се намира на 2 мили северозападно от устието на р. Шахе и на 1-2 мили от брега.

Котвено място се намира срещу долината на р. Шахе с дълбочина 27 метра; грунът е тиня с пясък, а близко към брега — пясък. Котвената стоянка тук е неспокойна, поради това че южните ветрове образуват до брега голямо вълнение.

Нос Уч-Дере (шир. 43°40' N; дълг. 39°36' O) се намира на 4-5 мили югоизточно от дерето Вардане и представлява полегата изпъкналост, обрасла с високи дървета. До края на носа има жълтеникава скала. На североизток от носа се виждат постройки на санаториум.

На югоизток от нос Уч-Дере има две забележими дърета: Дагомис и Мамайка. Широко дърето Дагомис се намира на 2-3 мили от нос Уч-Дере и е разделено по средата с възви-шение, което има вид на триъгълник. По дерето, до подпо-жнето на възвишението, протича р. Дагомис.

В този район планините частично са покрити с гори, а по-легатите склонове представляват обработваеми площи. При подхождане от югозапад в дерето, сред дървета, се забеле-ляват постройки.

Котвено място — намира се срещу дерето Дагомис на 1 мили от брега. Дълбочината на котвеното място е 18 метра; грунът е пясък и тиня.

21 Лоция на Черно море

321

320

- От порт Сочи до нос Пицунда високият и дълбок бряг се простира в общо направление на югоизток и е дълъг 40 мили. Този район се отличава по това, че крайбрежните планини, макар и да имат отвесни склонове, не са стръмни към морето. На места планините отстъпват на няколко мили от бреговата черта и тази полоса между брега на морето и близките склонове на планините се заема от гъсти гори. Така на юг от с. Хоста брегът постепенно се понижава, преминавайки в обширна ниска равнина, от която в морето се издава нос Константиновский. Също такъв нисък участък се намира на север от нос Пицунда.

- Брегът на този район прави две плавни извивки, образувайки обширни заливи: единия между нос Сочи и нос Константиновский, в дъното на който се намира селото Хоста, и втория между нос Константиновский и нос Пицунда, в дъното на който се намира порт Гагра. Частта от този залив, граничаща с порт Гагра, се нарича Гагрински рейд.

- Реките, вливащи се в морето в описвания район, имат типичен планински характер. Най-значителни от тях са реките Сочи, Мзимта, Псоу и Бзиб.

- На крайбрежните планини сред богатата растителност са разположени много красиви постройките — вили и курорти, а на юг от град Гагра, близо до устието на река Бзиб, колхозни постройките.

- Между порт Сочи и нос Видний в непосредствена близост на брега има голямо количество заоблени големи камъни. Северозападно от селото Хоста на брега има два пристана за нуждите на местните кораби.

- При плаване покрай този бряг добре забележими са прибрежните върхове Охун (шир. $43^{\circ}33'N$; дълг. $39^{\circ}51'O$), Битка (шир. $43^{\circ}34'N$; дълг. $39^{\circ}47'O$) и Мамдзиха (шир. $43^{\circ}18'N$; дълг. $40^{\circ}20'O$), а също така и намиращите се значително далеч от брега върхове Шугус (шир. $43^{\circ}48'N$; дълг. $40^{\circ}12'O$), Дзихра (шир. $43^{\circ}33'N$; дълг. $40^{\circ}04'O$) и хребетът Тепе-Баши (шир. $43^{\circ}32'N$; дълг. $40^{\circ}10'O$).

- Добре видими от морето са и няколко санаториума и други здания в района на градовете Сочи и Гагра.

- Порт Сочи е разположен на 7 мили югоизточно от нос Уч-Дере. Той е защитен от морето с два мола: Южен и Северен, между краищата на които се намира входът на порта. При силни ветрове от южно и западно направление вълните се прехвърлят през моловете, като създават в порта силно блъскане.

- От Южния мол, на неголямо разстояние от началото му, на северозапад се простра неговия мол, като образува басейн, удобен и безопасен за стоянка на малки кораби. На края на този неговия мол е поставен светещ знак.

Срещу порт Сочи, южно от входа му, е разположен външният рейд. По време на силни южни ветрове и блъскане, носещи местното название „тягун“, стоянката в порта става опасна и на корабите се препоръчва да излязат във външния рейд.

- Прясна вода в порт Сочи може да се вземе от градския водопровод, прекаран до причалите.

- Сведения за времето може да се получат от портовия надзор. В порт Сочи има спасителни кораби.

- В порт Сочи идват рейсови кораби на Черноморското паракходство, обаче при голямо вълнение те застават на котва в рейда.

- Линията Сочи — Магеста — Хоста се обслужва от катери. Влизането в порта става по створни знаци.

- Южният мол започва на 1 кабелт от брега северозападно от маяк Сочи и се простира по права линия в направление 240° . Настилката на мола се издава към порта, поради което приближаването към него на разстояние, по-малко от 25 метра, е опасно.

- Огън (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) е поставен на края на Южния мол.

- Северният мол започва от левия бряг на устието на река Сочи и се простира във вид на изпъкнала към страната на морето дъга, обграждаща порта от север и запад. Този мол също има издаваща се към страната на порта настилка, поради което приближаването към него на разстояние, по-малко от 25 метра, е опасно.

- Огън (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) е поставен на края на Северния мол.

- Предупреждение. Близо до Северния мол има подводни препятствия. Подхождането към мола се забранява.

- Светещ портов знак Сочинский (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) е поставен на края на неголемия мол от западната страна на входа на басейна. Видът на знака е бяла четиристенна бетонна стълбовидна кула с площадка за фенер на върха.

- Маяк Сочинский (шир. $43^{\circ}35'N$; дълг. $39^{\circ}43'O$) се намира на стръмния бряг на град Сочи, на 1 кабелт югоизточно от началото на Южния мол. Видът на маяка е бяла каменна кула наред с бели едноетажни постройките.

- Радиомаякът е поставен при маяк Сочи.

- Забележими пунктове. При подхождане към порт Сочи се виждат каменната църква с камбанария, разположена близо до маяк Сочи, и много къщи и вили с градини и паркове на двата бряга на река Сочи. При подхождането към порт Сочи от югоизток на разстояние 7—8 мили се открива групата високи бели здания на санаториума „Ривьера“, добре забележими на тъмния фон на планината и богатата растителност и разположени на 0.5 мили северозападно от маяк Сочи. При под-

хождане от югозапад, добре забележими са белите здания на санаториума на името на Ворошилов, разположени на възвишението недалеч от брега, югоизточно от град Сочи. Забележимо е също така зданието на театъра, разположено близо до брега на 6 кабелта югоизточно от маяк Сочи.

Освен това при подхождане към порт Сочи забележими са посочените по-долу върхове.

Върхът Охун (шир. $43^{\circ}33'N$; дълг. $39^{\circ}51'O$), висок 663 метра, разположен на 5-6 мили от маяк Сочи в направление изток-югоизток. Този връх сравнително не е висок, но добре се разпознава благодарение на своя тъмен цвят и сивата каменна четристенна кула на върха. Тя е един от най-забележимите пунктове в този район.

Върхът Битха (шир. $43^{\circ}34'N$; дълг. $39^{\circ}47'O$), висок 301 метра, се намира на 2-8 мили на изток-югоизток от маяк Сочи. Той прилича на върха Охун, но е по-полегат. От северозапад върхът Битха не се вижда, понеже се проектира на върха Охун.

Западният склон на Битха се издава в морето, образувайки нос Сочи-Битха.

Върхът Шугус (Нугайгус) (шир. $43^{\circ}48'N$; дълг. $40^{\circ}12'O$), висок 3,243 метра, е разположен на 25 мили североизточно от порт Сочи. Този е най-високият от забележимите върхове, издигащи се на Кавказкото крайбрежие на Черно море. Той е острокопичест и е покрит с вечни снегове.

Потънали кораби, представляващи опасност за плаването, в близост на порт Сочи са открити на следните места, считано от маяк Сочи:

1. На 6-3 кабелта на WNW.
2. На 5 кабелта SW.
- 30 3. На 1-2 кабелта SSW.
4. На 2-5 кабелта S.
5. На 1-9 мили SO.
6. На 1-1 мили WSW.

Забраненият район за котвени стоянки и риболов с придънни мрежи е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $43^{\circ}34',4N$; дълг. $39^{\circ}38',5O$;
- 2) шир. $43^{\circ}35',2N$; дълг. $39^{\circ}39',8O$;
- 3) шир. $43^{\circ}33',0N$; дълг. $39^{\circ}42',3O$;
- 40 4) шир. $43^{\circ}32',0N$; дълг. $39^{\circ}44',8O$;
- 5) шир. $43^{\circ}31',0N$; дълг. $39^{\circ}44',1O$;
- 6) шир. $43^{\circ}32',0N$; дълг. $39^{\circ}41',0O$.

Котвени места. За кораби с голямо газене котвеното място се намира на рейда срещу пристана на порт Сочи. Дълбочината на котвеното място е 9-6 метра. На котва може да се заставе и близо към брега, тъй като 10-метровата изобата се отдалечава срещу порта на разстояние, не повече от 0-5 мили от бреговата черта. Освен това може да се заставе на котва

на 1-3—1-5 мили югозападно от маяк Сочи, където дълбочината е 29 метра. Грунтът на това място е тиня с пясък, а близо към брега — дребни камъчета.

Тези котвени места са открити за ветровете откъм морето. **Град Сочи** е разположен на възвишението на левия бряг на река Сочи. В града има много зеленина. На брега на морето има голям парк. Благодарение на добрите климатични условия град Сочи е първокласен курорт на черноморското крайбрежие. Кавказкият хребет го защитава от студените североизточни ветрове, а Черно море носи влага и умерени летни горещини.

Природата тук е много богата; предпланините са покрити с пищна растителност, в градините и парковете растат палми, кактуси и столетници.

В града има болница, диспансери, поликлиники и дезинфекционна камера.

Град Сочи е съединен с общата железопътна мрежа на Съветския съюз.

Нос Сочи-Битха (шир. $43^{\circ}34'N$; дълг. $39^{\circ}44'O$) се намира на 8 кабелта югоизточно от маяк Сочи и е продължение на един от склоновете на планината Битха. Носът не е висок, но широк и тъл.

Курортът Мацеста е разположен в селото Старая Мацеста, на левия бряг на реката Мацеста, вливаща се в морето на 4 мили югоизточно от порт Сочи. Той се намира на разстояние около 3 километра от брега на морето. Тук има много различни курортни здания, а до брега е разположена морската гара.

Пристанът за корабите за курортни съобщения се намира на 1 кабелт северозападно от устието на река Мацеста, до зданието на морската гара. На 3 кабелта северозападно от пристана, до брега, се намират подводни камъни, които се простират на 2 кабелта покрай него.

Бухта Хоста се намира на 7 мили югоизточно от порт Сочи, западно от устието на река Хоста. От запад бухтата е ограничена от далеко вдавящия се в морето нос Видний, който от юг е лошо забележим. В нея могат да се укриват неколко кораби при ветрове от северозапад, север и изток. Дълбочините в бухтата Хоста позволяват влизането в нея на кораби с газене до 4-5 метра.

При влизането в бухтата следва да се внимава за подводните камъни, намиращи се около нос Видний.

В близост до брега между бухтата Хоста и река Мацеста, почти по цялото протежение, има голямо количество подводни и надводни камъни.

Река Хоста се влива в морето на 8 мили югоизточно от устието на река Сочи. Прибрежната полоса северозападно и югоизточно от реката е ниска, а по-далеко, в дълбочина на

материка, се повишава и изцяло е покрита с гора. До устието на реката на десния бряг има две здания; на левия бряг също има няколко постройки. Недалеко от брега нагоре по течението на реката се намира курортът Хоста.

- 5 **Селото Хоста** е разположено на брега на морето и на крайбрежните възвишения по двете страни на река Хоста.

Банка (шир. $43^{\circ}30'N$; дълг. $39^{\circ}52'O$) с дълбочина над нея 2-4 метра се намира на 1 кабелт на югозапад от устието на река Хоста.

- 10 **Пристан** — намира се на 3 кабелта северозападно от устието на река Хоста. Пристанът има вид на буквата Т; към него се швартоват неговите пасажерски кораби и катери. Срещу пристана е разположено зданието на морската гара.

Котвено място — намира се по средата на бухтата Хоста.

- 15 Дълбочината на котвено място е 6—7,5 метра; грунът е тиня и пясък.

Нос Константиновский (Адлер) (шир. $43^{\circ}24'N$; дълг. $39^{\circ}57'O$) се намира на 8 мили SSO от нос Видний. От северозапад и югоизток той като че ли се издава далече в морето.

- 20 Носът е нисък и покрит с гъста гора, която достига близко към уреза на водата. От северозапад над нос Константиновский добре се вижда високият хълм, който при приближаването към брега се загубва сред другите хълмове покрай брега. Редом с него се вижда друг хълм, също така доста забележим.
- 25 Двата хълма се наричат Адлерские Горки; те дават възможност за ориентирание при подхождане към брега.

На 1,5 мили северозападно от нос Константиновский в морето се влива река Мзимта, при устието на която е разположен град Адлер. Източно от носа в брега се вдава неголямата бухта Имеретинская, на брега на която се виждат постройки на село.

- 30 Дълбочините до нос Константиновский са много големи; 10-метровата изобата подхожда почти плътно към брега на носа.

Порт Адлер е разположен северно от устието на река Мзимта и е забележим по групата високи пирамидални дървета. В него може да се попълнят провизите и да се вземе прясна вода.

- 35 **Светещият Адлерский знак** (шир. $43^{\circ}26'N$; дълг. $39^{\circ}55'O$) е поставен на 50 метра от уреза на водата срещу средната част на град Адлер. Видът на знака е бяла будка с червени вертикални полоси по средата, поставена на ажурна металическа основа във вид на четириъгълна пресечена пирамида.

- 40 **Рейд Адлер** се намира пред порт Адлер и има извънредно неравномерен релеф на дното. Особено голяма е неговата неравномерност срещу устието на река Мзимта. Има случаи, когато кораби застават на котва на 3—4 кабелта от брега на дълбочина 25—26 метра, при вятър от североизток имат

под носа дълбочина около 50 метра, а под кърмата — около 100 метра. Грунът навсякъде в рейда до дълбочина 14—15 метра е тиня с пясък.

- Най-удобното котвено място на рейда се намира на 4 кабелта от брега на дълбочина 14 метра.

Град Адлер е разположен на десния бряг на реката Мзимта и е свързан с общата железопътна мрежа на Съветския съюз. С всички близки курорти има водни съобщения.

- 10 **Река Псоу** се влива в морето чрез два ръкава на 2,7 мили OSO от нос Константиновский. Брегът на единия от ръкавите е обрасъл с гора. На източния бряг на реката Псоу е разположено село Леселидзе, в което добре забележима е розовата двуетажна сграда, намираща се на брега на морето, която се открива при подхождане от юг.

- 15 **Село Гантиади** е разположено на 6 мили OSO от нос Константиновский, до устието на река Мехадир и река Хашупса, вливащи се в морето на 3 кабелта една от друга. Това село е едно от най-големите в дадения район. В него има болница.

- 20 На изток от село Гантиади започват хълмове, а по-нататък към морето се спускат стръмните склонове на хребета Зирку, който близко до морето има светъл цвят, а по-високо преобладава тъмносиво-зеленият цвят, характерен за крайбрежните планини в района на град Гагра.

- 25 **Рейдът** при село Гантиади е съвършено открит за ветрове от морето. Дълбочините на рейда са от 8 до 15 метра; грунът е пясък, както и пясък и раковини. Подводни опасности в рейда мористото от 5-метровата изобата няма.

- 30 **Пристани:** До село Гантиади има два пристана. Единият пристан се намира близко до устието на река Мехадир; той е оборудван специално за товарене на строителни материали. Другият пристан се намира близко до неговият сдвобатно здание на морската гара и е предназначен за швартоване на пасажерски катери.

- 35 **Полоса** от подводни камъни започва на 1 мили юпоизточно от село Гантиади и се простира покрай брега на 3,5 мили на разстояние не повече от 0,5 кабелт от него. В района на село Бегереста, разположено на 2,5 мили OSO от селото Гантиади, на тази полоса има неговите проходи и брегът тук е чист от опасности.

- 40 **Порт Гагра** е разположен на 7 мили OSO от село Гантиади на мястото, където брегът рязко завива на юг. Портът не е голям; в него има само един пристан, към който води створ от светещи знаци.

- 45 На брега, близко до пристана, се намира зданието на морската гара. При подхождане към пристана, на склоновете на Гагринския хребет, сред гъста зеленина се вижда дворец, построен в готически стил.

До брега в района на порт Гагра има масивна бетонна основа на стар пристан, близо до който се намира водоле-
чебница.

- Срещу порта е разположен обширен дълбоководен рейд.
- 5 В района на порт Гагра към брега на морето се приближа-
ват няколко високи планински хребета, разделени от дълбоки
дерета. Склоновете на всички прибрежни планини са отвесни
и обрасли с гъсти гори. Склоновете на планината Мамдзишха
(шир. $43^{\circ}18'N$; дълг. $40^{\circ}20'O$), висока 1,870 метра, на места
10 са прорязани от тесни долини. На полегатите участъци на кей-
ните склонове, под пояса на горите, сред обработваеми площи
се виждат постройките на села. По-далеч в дълбочината на
материка зад тези планини се вижда планинска верига, вър-
ховете на която са покрити с вечни снегове.

- 15 **Снабдяване.** В порт Гагра може да се вземат провизии и
прясна вода.

- Съобщителни средства.** Порт Гагра е свързан с водни
съобщения с портовете на Черно море. Местните съобщения с
портовете Сочи и Сухуми се осигуряват от катери. Освен това
20 има железопътни и въздушни съобщения с градовете в Крим
и Кавказ.

- Река Жове-Квара** се влива в морето в района на порт
Гагра и тече по дълбоко дере, което разделя планинските
хребети Жовеху и Гагрински. Това дере е много добре забеле-
25 жимо; на източната му страна има три характерни върха,
имащи вид на равностранни триъгълници. Близкият до дерето
връх е значително по-висок от останалите; на неговите скло-
нове сред другите постройки рязко се отличава голямо здание.
На северозапад от дерето е забележима многоетажна била по-
30 стройка, а близо до него, до морето, се вижда сравнително
висока бяла кула.

- Река Гагрипши** протича по дерето, отделящо Гагринския
хребет от хребета Авюца, и се влива в морето на 1.3 мили
35 OSO от устието на река Жове-Квара. В близост на устието на
реката на брега на морето се намира голямо забележимо чети-
риетажно здание, а редом с него друго двуетажно здание с
колона, с фасада, обърната към морето. В дълбочината на де-
рето Гагрипши има здание с колони, което добре се забеле-
жава на значително разстояние от брега.

- 40 На 3 кабелта югоизточно от дерето, на склона на хребета
Авюца, се намира голямо четириетажно здание със стълби,
спускащи се към морето. До брега на това място са разполо-
жени група дървета.

- Река Цихерва** протича по дефилето Цихерва и се влива в
45 морето на 6 кабелта южно от устието на река Гагрипши. Дефи-
лето Цихерва от морето се разпознава по трите бели много-
етажни здания. На левия бряг на реката Цихерва е добре
забележимо зданието с колони; редом с него се намира голямо

четириетажно здание с фасада, обърната към морето. Срещу
второто здание се намира паметник. В дълбочината на дерето,
на неговите склонове, е забележимо голямо здание с колони.

- Пристанът** на порт Гагра се намира на 1.3 кабелта из-
точно от устието на реката Жове-Квара. Пристанът е оборуд-
ван с трап и площадка за швартоване на шлюпки и катери.

- Створ светещи знаци води към пристана на порт
Гагра и към рейда, разположен срещу порта; направление на
створа $206^{\circ}1/4 - 26^{\circ}1/4$. Знаците на створа имат вид на бели
10 правоъгълни щитове с черни вертикални полоси по средата.

- Предният знак (шир. $43^{\circ}19'N$; дълг. $40^{\circ}14'O$) е поставен
на комина на зданието, намиращо се на юг от реката Жове-
Квара.

- Задният знак е поставен на склона на планината на 42 метра
15 от предния.

- Гагринският рейд заема част от големия залив, раз-
положен между носовите Константиновский и Пипунда. Кора-
бите обикновено застават на котва доста близо до брега.
Грунтът на гагринския рейд е тиня, а близо до брега—пясък.

- 20 Добро котвено място на Гагринския рейд се намира срещу
близките до брега върхове, имащи вид на триъгълник, на 3
кабелта от брега. Това място е разположено на 3 кабелта на-
страни от дерето, по което тече реката Жове-Квара. Корабите,
стоящи тук на котва, не са изложени на действието на пори-
25 вистите ветрове, почти постоянно духащи от дерето. Дълбо-
чината на котвеното място е 37 метра; грунтът е тиня.

- Кораби с малко газене могат да застанат близо до брега
на разстояние 1.2 кабелта от него.

- Град Гагра** е разположен в подножието на забележимата
30 планина Мамдзишха и се простира от устието на река Жове-
Квара почти на 4 мили покрай брега. Южната част на града,
носеца названието Новая Гагра, е административен център на
района. Тук има неговия пристан за катери, разположен близо
до склада с червени керемиди, който лесно се разпознава при
35 подхождане към брега.

- От пристана в порт Гагра, разположен близо до устието
на река Жове-Квара, покрай брега се простира каменна кейова
стена, която завършва на 4 кабелта южно от дефилето Цихерва.

- Река Бзиб** се влива в морето на 8.5 мили SSO от порт
40 Гагра. Тази доста голяма планинска река не е плавателна.
Течението на реката е до известна степен бързо, така че го-
лямата вълна, идваща от морето, се разбива в него, а в тихо
време, особено след дъжд, то се забелязва далече в морето.
В устието на реката Бзиб се намират множество острови,
45 делещи делтата на реката на няколко ръкава.

- Устието на реката Бзиб трудно се различава от морето,
но благодарение на мътната речна вода, отиваща далече в

морето, то може да се разпознае. Северно от устието на реката може спокойно да се стои на котва.

На 1 миля южно от устието на река Бзиб се намират забележими постройки с червени керемидени покриви; отделно от тях се намира постройка със сив покрив. На десния бряг на устието на река Бзиб е поставен знак.

Пицундското (Бзибското) дере, по което протича реката Бзиб, е достатъчно забележимо. При подхождане към брега на този участък трябва да се държи курс към дефилето; за да се излезе към нос Пицунда.

От нос Пицунда до залива Сухуми брегът се простира на 33 мили в общо направление на ОСО. Почти по цялото протежение брегът до уреза на водата е нисък и само на сравнително неглемия район от дъното на обширния залив, разположен източно от нос Пицунда до нос Амбра, крайбрежните хълмове се спускат към морето с отвесни стръмнини. На цялото останало крайбрежие високите планини малко отстъпват от линията на брега и крайбрежната полоса е покрита с гористи хълмове, полегато спускащи се към бреговата черта.

От Лагринския хребет покрай брега на изток се простира друг планински хребет, разделен по средата от широка падина, наречена Бомборско дефиле. На много места хълмовете и планините са прорязани от дефилетата и долини на реки, най-значителни от които са реките Черная, Белая, Баklangовка и Гумиста.

Бреговата черта на описвания район е доста нарязана. Далеко издаващите се в морето носове Пицунда, Толстий и Соук-Су образуват два големи залива; обширен залив се намира северозападно от Сухумийския нос.

Брегът по цялото протежение е дълбок; 10-метровата изобата минава на 3—5 кабелта от него, полукръга почти пълно към него до нос Пицунда. В близост на носове Толстий, Амбра, Соук-Су и Псирцска, както и в района на порт Гудаута има много подводни камъни. В тези места 10-метровата изобата се отдалечава от брега на разстояние до 1 миля.

Забележими пукчове. При плаване между нос Пицунда и залив Сухуми добре забележими са върховете на високите планини, разположени на 9—12 мили от брега. Най-добре забележими са следните върхове: Мамдзишха, Арабика (шир. 43°25' N; дълг. 40°22' O), висока 2,657 метра, планината Напра (шир. 43°18' N; дълг. 40°32' O), висока 2,356 метра, планината Ватах (шир. 43°17' N; дълг. 40°36' O), висока 2,026 метра, планината Хипса (шир. 43°17' N; дълг. 40°43' O), висока 2,497 метра, и планината Турецкая шапка (Ах-Ибах) (шир. 43°17' N; дълг. 40°46' O), висока 1,706 метра, имаща вид на конус със закръглен връх. От юг планината Турецкая шапка изглежда като полукълбо. При подхождане отдалеч към брега тази планина се вижда от разстояние 70 мили.

Нос Пицунда се намира на 11.8 мили SSO от порт Гагра. Той е нисък, пещчлив, покрит с гъста гора и се вдава далеч на юг от общото направление на брега. От морето носът е забележим по тъмната полоса на гората, благодарение на което отдалеч той изглежда значително по-висок, отколкото е в действителност.

Източният бряг на носа е твърде дълбок.

Пицундският маяк (шир. 43°09' N; дълг. 40°21' O) е поставен на края на нос Пицунда. Видът на маяка е бяла ажурна кула вътре с цилиндрическа тръба, площадка и фенерно съоръжение на върха.

От североизток и северозапад маякът се закрива от дървета, а от другите направления се проектира на фона на гората. Радиомаякът е поставен при маяка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

От нос Пицунда до нос Толстий брегът се простира отначало на североизток, а след това плавно завива на югоизток, образувайки голям залив с почти правилна полукръгла форма. Западната част на този залив се нарича Пицундският рейд.

От нос Пицунда до дъното на залива на протежение 2.7 мили брегът е нисък и пещчлив, а по-нататък, на югоизток, той става висок и стръмен.

Описваният бряг е покрит целият с гори.

В източната част на залива се вливат няколко неголеми реки, от които най-голяма е река Мюсерка. До устието на тази река е разположено селото Мюсера, а на 5 мили WNW от него на известно разстояние от брега се намира селото Лидзава.

При подхождане към брега в този район като забележими пунктове освен планините Мамдзишха, Арабика, Напра и Батах може да се използва върхът на планината Ах-Бабшира, висока 305 метра, разположена на 6.5 мили ONO от нос Пицунда.

Пристан Пицунда се намира на 6 кабелта североизточно от края на нос Пицунда. Той е предназначен за швартовка на неголеми кораби. До пристана се намира кантората на морското агентство на Черноморското пароходство и няколко други постройки, а южно от тях се вижда бяла едноетажна сграда, забележима при подхождане към пристана от изток.

Пристанът с трап за шлюпки се намира в дъното на залива. На брега срещу пристана има няколко постройки, сред които се забелязва склад с червен покрив. При подхождане към пристана следва да се държи курс към този склад.

Село Мюсера е разположено на левия бряг на река Мюсерка на 1.2 мили северозападно от нос Толстий. Срему селото има неголям гаван, достъпен за кораби с газене до 2 метра. На кораби с голямо газене не се препоръчва под-

хождане към село Мюсера, тъй като между селото Мюсера и нос Толстий има банки и подводни камъни. Дълбочината над отделните камъни е по-малка от 2 метра. Това село добре се разпознава по няколкото постройки с бял цвят, рязко отличаващи се на зеления фон.

Срещу селото Мюсера мористото от 10-метровата изобата няма подводни препятствия и дълбочините постепенно се увеличават до 15—16 метра. Тук е удобно да се застара на котва.

Опасности в близост на описвания участък от брега има на следните места.

Подводно препятствие с дълбочина над него 5.2 метра е разположено на 4 кабелта югоизточно от края на пристана, намиращ се в дъното на залива. Положението на подводното препятствие е съмнително и затова подхождането близко към него не се препоръчва.

Риф. От пристана, намиращ се в дъното на залива, до нос Толстий брегът е обкръжен от риф, издаващ се на 2—3 кабелта от брега, при което полосата с ширина 1 кабелт успоредно по целия бряг е осеяна с подводни, а на места и надводни камъни.

Подводни камъни с дълбочина над тях 5.4 метра се намират на 4.5 кабелта *WNW* от нос Толстий и на 2.5 кабелта от брега. На 1.6 мили югоизточно от края на пристана, намиращ се на дъното на залива, има още един подводен камък с дълбочина над него 3.2 метра.

Пилоти, показващи се над водата, се намират в близост на брега на 3 мили *ONO* от Пицундския маяк. Пилотите са разположени на два кабелта един от друг.

Пицундският рейд заема западната част на залива, издаващ се в брега между носове Пицунда и Толстий. Този рейд е добро укрите от ветровете от северно направление; ветровете от *SO* и *WSW* образуват в рейда голямо вълнение. Западната част на рейда е по-дълбока, отколкото източната; тук на 2 кабелта от брега дълбочината е около 40 метра.

Грунтът на рейда на дълбочина 35—40 метра е тина, а близко до брега пясък и чакъл.

Нос Толстий (шир. $43^{\circ}08'N$; дълг. $40^{\circ}28'O$) се намира на 5.6 мили източно от нос Пицунда. Той е тъп, стръмен и почти до уреза на водата покрит с гора. Носът е обкръжен от риф. Светещ знак (шир. $43^{\circ}08'N$; дълг. $40^{\circ}28'O$) е поставен на нос Толстий. Видът на знака е тристенна пресечена пирамида, обшита с дъски, боядисани бяло, с фенер на върха.

Планината Ах-Бабшира (шир. $43^{\circ}11'N$; дълг. $40^{\circ}29'O$), висока 305 м, се намира на 2.8 мили северно от нос Толстий. Върхът на планината е покрит с гъста гора.

Рифът, обкръжаващ нос Толстий, се издава на югозапад, юг и югоизток на разстояние от 2.5 до 5 кабелта от брега.

Дълбочината над един от камъните, лежащ на 3 кабелта на юг от нос Толстий, е 8.8 метра.

От нос Толстий до нос Соук-Су брегът се простира отначало на изток на 2 мили, а след това завива на югоизток, образувайки залив, който се нарича Бомборски рейд.

Между носове Толстий и Амбра стръмният бряг постепенно се понижава и на изток от нос Амбра става нисък. В дълбочина на материка по направление на планините, обкръжаващи крайбрежието на разстояние 6—8 мили, брегът отново се повишава и по цялото протежение е покрит с гори. Близко до нос Соук-Су полосата на ниския бряг е доста широка. Тук в морето се вливат реките Черная и Белая.

Устието на река Черная (Мичиш) е незабележимо от морето поради гъстата растителност. Реката се влива в морето посредством тесен ръкав. Близко до селото Джирхва, разположено на 4.5 мили северно от устието на река Черная, има забележим хълм, висок 325 метра, със закръглен горист връх. Този хълм значително се издига над обкръжаващите го хълмове, но върхът му трудно се различава от далечно разстояние, когато той се проектира на тъмния фон на високите планини. На изток от устието на река Черная е разположено селото Ахалсопели, състоящо се почти от еднакви къщи с бели и червени покриви.

Устието на река Белая (Хипста) е забележимо от морето по белите камъни. На 1 мили североизточно от устието на река Белая се забелязва голямо бяло двуетажно здание.

На югоизток от устието на река Белая се простира ниският бряг на нос Соук-Су; отначало обрасъл с храсти, а след това с рядка гора.

Предупреждение. При плаване покрай този бряг не следва да се приближава към него на разстояние, по-малко от 0.5 мили, тъй като близко към брега се намират много опасности.

Носове Толстий и Амбра, а също и участъкът на 2 мили северозападно от нос Соук-Су следва да се преминават на разстояние, не по-малко от 1 мили.

Нос Амбра (шир. $43^{\circ}08'N$; дълг. $40^{\circ}30'O$) се издава значително в морето на 1 мили източно от нос Толстий. Носът не е голям, но е стръмен и има тъмен цвят. От носа се издава риф. Върхът на крайната източна стръмина на нос Амбра се забелязва добре и при подхождане от юг има вид на светла куличка, като че ли стояща на върха на хълма.

На 1 кабелт западно от нос Амбра в морето се влива река Амбра, протичаща по дере. На левия склон на дерето, сред гъста растителност, има развалини от стар манастир, които не се виждат от югоизток. На 7 кабелта източно от нос Амбра в морето се влива неголямата река Джиджуар, която тече през селото Мугузирхва. На изток от устието на реката се намира забележимо двуетажно здание. По-нататък

на изток от устието на река Черная брегът е покрит с гъста тъмна гора.

Риф се простира от нос Амбра на SSO на 8 кабелта. В средната част на този риф има няколко подводни камъни с дълбочини над тях от 2-6 м до 3-8 м. Дълбочините над камъните, разположени близо до брега, са още по-малки.

Риф се издава на 8 кабелта от праволинейния участък на брега на 2 мили северозападно от нос Соук-Су и се простира на 1 миля покрай брега. Дълбочината над края на рифа е 8-5 метра, а близо до брега дълбочините над отделните камъни са около 5 метра.

Бомборски рейд. Широкият залив, вдаващ се в брега на материка между носовите Пицунда и Соук-Су, се нарича Бомборски рейд. Обаче обикновено така е прието да се нарича само източната част на залива, разположена между носовите Толстий и Соук-Су; западната част на залива се нарича Пицундски рейд. Грунтът на Бомборския рейд мористото от 15-метровата изобата е тиня с пясък, а близо до брега — пясък.

Рейдът е открит за ветрове от югоизток до северозапад. Нос Соук-Су (шир. $43^{\circ}05' N$; дълг. $40^{\circ}35' O$) се намира на 11 мили OSO от нос Пицунда. Носът е тъп, нисък и образен с храсти и ниска гора. На изток от носа е разположено голямото село Бомбори; западно от носа добре се вижда светлата полоса на плаж.

Нос Соук-Су е обкръжен от подводни камъни и банки и затова преминаването трябва да става не по-малко от 7 кабелта от него. Опасностите, обкръжаващи нос Соук-Су, се ограждат от две северни вежи, поставени на 7 кабелта на югозапад и на 6 кабелта на югоизток от нос Соук-Су.

Светещ знак Соук-Су (шир. $43^{\circ}05' N$; дълг. $40^{\circ}35' O$) се намира на нос Соук-Су и представлява бял ажурен металически знак с площадка и фенер на върха.

Риф с ширина около 2 кабелта обкръжава нос Соук-Су, простира се покрай брега на северозапад от носа на 7 кабелта, а на изток — на 5-5 кабелта. На юг от носа отделни камъни от този риф се намират на разстояние около 4 кабелта от брега.

По сведения от местните рибари на рифа на 1-5 кабелта SSO от светещия знак Соук-Су се намират останки от потънал кораб.

Подводни камъни лежат на 5 кабелта на юг, 7 кабелта на югоизток и на 1,2 мили на запад от нос Соук-Су. Дълбочината над първия камък е 3-8 метра.

Бухта Гудаутская се намира на 2-5 мили източно от нос Соук-Су. Бухтата е образувана от плавната извивка на брега и е съвършено открита за ветровете от море. Западно от дъното на бухтата покрай брега са разположени порт и град

Гудаута. Източно от бухта Гудаутская се влива в морето бързотечащата планинска рекичка Баклановка.

При подхождане към порт Гудаута от юг забележими пунктове са: нос Пицунда, светещият знак Соук-Су и бившият Ново-Афонски манастир, намиращ се на 8 мили източно от порт Гудаута. Добре забележима е планината Абгархук, разположена на 2-5 мили ONO от порт Гудаута, както и няколко постройки в самия град. Особено забележими в град Гудаута са две постройки: червена двуетажна и бяла триетажна с надстройки по края от четвъртия етаж; двете постройки са разположени близо една до друга.

Опасностите в бухта Гудаутская се намират главно в източната ѝ част. Те се намират в сектора на затымненото (полусветлината) на огъня на Гудаутския светещ знак на север от направлението $128\frac{1}{4}^{\circ}$ от светещия знак.

Няколко подводни камъни се намират в западната част на бухтата на юг от Гудаутския светещ знак.

Скала с дълбочина над нея 4-6 метра се намира на 1 миля OSO от Гудаутския светещ знак.

Скала с дълбочина над нея 4-8 метра се намира на 6-3 кабелта OSO от Гудаутския светещ знак. В близост на тази скала има още няколко подводни камъни с дълбочини от 4-8 метра до 5-4 метра.

Скала се намира на 1-2 мили OSO от Гудаутския светещ знак; на 4 кабелта OSO от тази скала има още един подводен камък.

Скала с дълбочина над нея 1-8 метра се намира на 2-1 кабелта югоизточно от Гудаутския светещ знак. На 3 кабелта югозападно от нея се намира още един подводен камък.

Котвено място. В бухта Гудаутская може да се застара на котва на разстояние от 0-5 мили до 2 мили от брега. Заставането близо до брега не се препоръчва предвид на голямото количество опасности.

Порт Гудаута е разположен в дъното на бухта Гудаутская. В него има един пристан. В близост на пристана се намира зданието на морското агентство на Черноморското пароходство; югозападно от пристана е поставен Гудаутският светещ знак.

Порт Гудаута е достъпен за кораби с газене до 2 метра и е съвършено незащитен за ветрове от морето. От порта може да се вземе прясна вода.

Пристан Гудаута започва от брега до източната част на град Гудаута. В близост на пристана се забелязва дворец с тъмен покрив и неголям бял дом. На 1 миля източно от пристана на брега добре се забелязва голямо червено здание, обградено с фасадата към морето.

Гудаутският светещ знак (шир. $43^{\circ}06' N$; дълг. $40^{\circ}38' O$) е поставен на брега срещу средната част на град Гудаута на 1-7 кабелта югозападно от пристана. Видът на знака

е била будка на ажурна металическа основа с правоъгълен щит, закрепен над върха ѝ. Страните на щита и будката, обърнати към морето, са боядисани с червен цвят с бяла вертикална полоса по средата.

- 5 **Планината Абгархук**, висока 243 метра, се намира на 2.5 мили от порт Гудаута; върхът на планината частично е покрит с гора и добре се вижда при подхождане към порта.

Град Гудаута е разположен сред гъста растителност на високия бряг на запад от дъното на Гудаутската бухта.* В града има болница.

- 10 През града протича реката Гудаут, вливаща се в морето малко на запад от Гудаутския светец знак.

Град Гудаута има железопътни съобщения с другите градове на страната. В порта идват пасажерски катери, извършващи рейсове между портовете Сочи и Сухуми.

- 15 **Нос Псирцска** (шир. $43^{\circ}05'N$; дълг. $40^{\circ}48'O$) се намира на 7.2 мили източно от порт Гудаута и представлява неголяма ниска изпъкналост. В близост на него в морето се влива реката Псирцска, в устието на която е разположено селото Ахали-Афони.

На 1 мля северозточно от нос Псирцска се намира обраслата с гъста гора, невисока, но добре забележима планина Иверская (шир. $43^{\circ}06'N$; дълг. $40^{\circ}49'O$), висока 345 метра. От югозапад върхът на тази планина има вид на купол, а от югоизток изглежда остроконачен. На върха на планината Иверская се виждат развалини от църква.

- 25 На левия бряг на реката Псирцска, на 3 кабелта от нея, е разположен бившият Ново-Афонски манастир, а в близост на него, на склоновете на планината, се намират постройки с бял цвят. Околовърст на манастира се виждат горички, имащи характерен сивозелен цвят и алеи на парк. Благодарение на бившия Ново-Афонски манастир този бряг добре се опознава от разстояние до 25 мили.

Селцето Ахали-Афони е разположено в близост на устието на река Псирцска. От морето селцето е малко забележимо и само бившият Ново-Афонски манастир, издигащ се над селцето, се вижда от различни направления от голямо разстояние. На 1.7 мили източно от селцето Ахали-Афони е разположено селото Псирцска.

- 35 На склоновете на планината, в близост на селото, се намират няколко големи здания, сред които се очертава постройката на бившата църква.

Пристан Ахали-Афони се намира източно от устието на река Псирцска. В близост на пристана има забележимо здание с колони и червени керемиди, а сред зелените се виждат няколко големи бели здания. Нощно време на средната част на пристана и на края му се запалват огньове, представляващи обикновени фенери на металически стълбове.

Опасности. В близост на нос Псирцска има много опасности.

- Риф се простира на 3.2 кабелта южно от нос Псирцска. Дълбочината над края на рифа е 6.4 метра. Най-малката дълбочина над един от камъните на рифа е 3.6 метра.

Подводни камъни се намират на 7 кабелта източно от нос Псирцска и на 1.2 кабелта от бреговата черта.

- Камък с дълбочина над него 4.2 метра се намира на 3.5 кабелта WSW от нос Псирцска.

Полоса подводни камъни обкръжава брега в близост на селото Псирцска и се простира на 5.5 кабелта по направление изток—запад.

- Рейд Псирцска е разположен източно от нос Псирцска в дъното на обширния залив, образуван от извивката на брега между носовите Соук-Су и Сухумийския нос. Доброто котвено място на рейда се намира срещу пристана Ахали-Афони на 5 кабелта от брега. Дълбочината на котвено място е 10 метра; грунът е пясък. На дълбочина 20 метра и повече грунът е пясък и сива тиня.

Местни признаци за промяната на времето. Един ден след добра видимост на Понтийските и Батумийските планини, които обикновено не се виждат, в този район започва силен вятър от югоизток със сила до 5 бала, имащ местното название „калач“.

- 25 **От нос Псирцска до залив Сухуми** брегът се простира отначало на 3 мили на изток, а след това на 7.5 мили на югоизток. Тук брегът не е висок, но хълмист; някои от хълмовете са покрити с гора. На 3—4 мили от брега, зад хълмовете, започват високи планини, от които най-висока е планината Гумишха (шир. $43^{\circ}12'N$; дълг. $40^{\circ}51'O$), висока 1,804 метра, планината Хицма (шир. $43^{\circ}10'N$; дълг. $40^{\circ}55'O$), висока 1,498 метра, и планината Чумкузба (шир. $43^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}07'O$), висока 2,080 метра. Те могат да се използват като забележими пунктове.

На 4 мили югоизточно от пристана Ахали-Афони в морето се влива неголямата планинска рекичка Шиц-Куара (Белая), протичаща между планините Аж-Амгва и Абанагдара. На десния бряг на тази рекичка са разположени няколко постройки, а на левия бряг се намират градини.

- 40 На 1.2 мили югоизточно от устието на рекичката Шиц-Куара в морето се влива неголямата река Дзизета, а на 2.4 мили северозападно от Сухумийския нос се намира устието на доста голямата река Гумиста. На стръмнината на десния бряг на реката Дзизета сред група дървета има забележимо триетажно здание. В близост на него се вижда неголяма беседка, а под нея, до брега на морето, се намира пристан за шлюпки.

На изток от река Дзизета към морето се спуска най-високият в прибрежната полоса на този участък хълм, висок 236

метра. Склоновете на този хълм са нарязани от множество долини, частично обработвани. Сред градини се виждат постройкиките на селото Ешери.

- 5 **Река Гумиста** се влива в морето посредством няколко ръкава на 2 мили югоизточно от устието на река Дзизета. На десния бряг на реката на разстояние около 7 кабелта от брега на морето се намират няколко големи постройкики. На юг от устието на река Гумиста се простира нисък, обрасъл с гора бряг на Сухумийския нос; сред дървета тук се виждат развалини на крепост.

10 Опасности. На 5 и 7-5 кабелта северозападно от устието на река Дзизета и на 1-5 кабелта от брега се намират подводни камъни; най-малката дълбочина над един от тях е 0-2 метра. Североизточно от тези камъни, до самия бряг, има още няколко подводни и надводни камъни.

- 15 Банка (шир. 43°02' N; дълг. 40°54' O) с дълбочина над нея 4-8 метра се намира на 6-5 кабелта WNW от устието на река Дзизета.

20 Банка с дълбочина над нея 4-8 метра се намира на 5 кабелта NNW от устието на река Гумиста.

От залив Сухуми до нос Календер

- От залив Сухуми до нос Календер брегът се простира на разстояние около 110 мили в общо направление SSO. По характера на релефа този участък от брега значително се отличава от описаната вече част на Кавказкото крайбрежие.

От залив Сухуми високите планини отстъпват в дълбочина на материка. Непосредствено към брега подхожда ниската, покрита с гора долина на река Кодори, а по-нататък на юг е разположена обширната Колхидска равнина с невисока, но на места гъста растителност. Отначало хълмове, а след това високи планини се появяват наново само на юг от река Супса в района на порт Батуми. Тук бреговете са покрити с богата субтропическа растителност.

- 35 Описваният бряг е слабо нарязан и е дълбок. 20-метровата изобата преминава на разстояние около 1 мили от брега, приближавайки се на места почти плътно към него и отделяйки се на разстояние 2—3 мили от него само на участъка от порт Очамчире до селото Анаклиа и в близост до устието на река Рион. Малко опасности се намират главно на отелите при устието на реките.

40 Добре забележими пунктове при плаване покрай този бряг освен маяците са отделните постройкики, както и върховете на някои планини, намиращи се на север и юг от описвания участък.

- 45 На даденото крайбрежие са разположени големите портове Сухуми, Пот и Батуми, градовете Кобулети и Очамчире и няколко неголеми села.

Залив Сухуми се вдава в брега на материка между Сухумийския нос и намиращия се на 10 мили SSO от него нос Кодор. Този обширен залив е дълбоководен и съвършено незащитен за ветровете от море, което ограничава възможностите за заставане на корабите на котва.

- 5 Западният бряг на залива от Сухумийския нос до порт Сухуми е нисък и покрит с растителност. В дъното на залива към брега подхождат хълмове, по склоновете на които е разположен град Сухуми. Източният хълм е най-високият и гъсто обрасъл с дървета и се нарича Сухумийски възвишения. Невисоки гористи хълмове се простират и покрай източния бряг на залива до селото Маджарка; по-нататък на юг те отстъпват от брега и до нос Кодор се простира нисък и равен бряг.

15 Зад хълмовете в дълбочината на брега са разположени тъмните планини на Абхазкия хребет, между които в ясни дни се виждат острите върхове на Главния кавказки хребет, покрити с вечни снегове.

- 20 **Забележими пунктове.** При подхождане към залив Сухуми добре забележими са върхът на планината Турецкая шапка, бившият Ново-Афонски манастир, конусообразният връх на планината Чумкузба, както и няколко характерни постройкики в град Сухуми и неговата околност.

25 Град Сухуми лесно се разпознава от далечно разстояние по планините Яштухорку (шир. 43°03' N; дълг. 41°02' O), висока 513 метра, Бирц (шир. 43°03' N; дълг. 41°03' O), висока 593 метра, и Гварда (шир. 43°02' N; дълг. 41°05' O), висока 440 метра, разположени на разстояние около 3 мили северно и североизточно от него. Тези три планини се намират почти на един паралел и се наричат Сухумийски „трапеди“, тъй като очертанията на двете западни планини действително имат сходство с тази геометрическа фигура.

- 30 **Сухумийският нос** се намира на 10 мили югозападно от нос Псирцска. Този тъп, нисък и пясъчлив нос е обрасъл с гъста растителност. Брегът на носа е дълбок; 20-метровата изобата до края на носа и покрай неговия югоизточен бряг преминава почти плътно, а на разстояние 1—1-5 кабелта от брега дълбочините превишават 100 метра.

40 **Сухумийският маяк** (шир. 42°59' N; дълг. 40°58' O) е поставен на края на Сухумийския нос. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула с фенерно съоръжение на върха. Редом с маяка се намира двуетажен бял дом.

Радиомаякът е поставен при маяка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

- 45 **Забраненият за плаване район** се ограничава от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 42°59',7 N; дълг. 40°57',4 O;
- 2) шир. 42°59',5 N; дълг. 40°56',7 O;
- 3) шир. 42°56',9 N; дълг. 40°58',9 O;
- 4) шир. 42°57',8 N; дълг. 41°00',7 O;
- 5) шир. 42°59',0 N; дълг. 40°59',2 O.

Между точките 1 и 5 за граница служи бреговата черта. Потънали кораби с части над водата лежат в близост на югоизточния бряг на Сухумийския нос на следните места, считано от носа:

1. На 1 миля на североизток.
2. На 1/2 мили на североизток. На показващия се над водата ходови мостик на този кораб е поставен огън.

При ветрове от запад и югозапад малки кораби могат да застанат на котва под защитата на издигащия се корпус на този потънал кораб.

Порт Сухуми е разположен в дъното на залив Сухуми на 2 мили *ONO* от Сухумийския нос. Портът е оборудван с няколко пристана и е достъпен за кораби с всякакво газене, но така, както и заливът, е съвършено незащитен за ветрове от морето. По време на тези ветрове на неголемите кораби се препоръчва да се укриват зад корпусите на потъналите кораби в западната част на залива, а големите кораби трябва да излязат в море.

Брегът в района на порта представлява добре обликована крайбрежна улица, която се простира от шлюпочния пристан на запад почти до основата на Сухумийския нос.

Управлението на порт Сухуми се помещава в постройката срещу товарния пристан. В близост на него се намира зданието на морската гара. В източната част на порта в морето се влива малката река Беслета.

В порт Сухуми могат да се набавят провизии. Прясна вода е прокарана към причала на пасажерския пристан.

Щормовите сигнали се издигат на мачта, поставена на покрива на зданието на управлението на порта.

Нефтоналивният причал се намира на 2 мили източно от Сухумийския нос.

Товарният пристан се намира на 3 кабелта *ONO* от нефтоналивния причал. Настилката на пристана е частично разрушена и от водата се показват металчески пилоти.

Полоса от подводни камъни се простира на 2 кабелта покрай брега *WSW* от товарния пристан. От юг полосата се огражда със северна вежа, поставена на 1 кабелт източно от предния створен знак на Сухумийските светещи знаци.

Пасажерският пристан е разположен на 0.5 кабелт източно от товарния пристан. Пристанът се състои от две колена: първото колено има направление на югоизток, а вто-

рото — на юг. Пристанът има два причала; на него обикновено се швартоват пасажерските кораби.

Створни огънове са поставени на второто колено на пасажерския пристан и служат за подхождане към него; направление на створа 172°,5—352°,5.

Предният огън (шир. 43°00' N; дълг. 41°01' O) се намира на западния ъгъл на пристана до края му. Видът на установката е мачта с топова фигура във вид на черен триъгълник с върха нагоре.

Задният огън е поставен близо до извивката на пристана. Видът на установката е мачта с топова фигура във вид на червен триъгълник с върха нагоре.

Предупреждение. За избягване на аварии не се препоръчва на малки кораби да подхождат към пристана през време на голямо вълнение.

Полоса от подводни камъни се простира на 1.5 кабелта на юг от брега на 0.5 миля източно от пасажерския пристан. На изток от устието на река Беслета брегът на протежението 4.5 кабелта е обкръжен от подводни камъни и останки от пилоти.

Потънал кораб (шир. 43°00' N; дълг. 41°02' O) е открит на 4 кабелта източно от края на пасажерския пристан.

Пристан „Динамо“ се намира на 1 кабелт североизточно от пасажерския пристан. Той има две колена: първото колено с направление на югоизток, а второто на юг. Пристан „Динамо“ е предназначен за швартовка на спортни съдове. На него се намира ресторант.

Шлюпочният пристан се намира на 0.5 кабелт североизточно от пристан „Динамо“. Пристанът има Т-образна форма.

Сухумийският рейд се намира на изток от пасажерския пристан срещу устието на реката Беслета. Вследствие незащитеността, голямата дълбочина и неравномерността на релефа на дъното рейдът не е добро място за стоянка на кораби на котва. Рейдът е открит за южни и западни ветрове, които образуват тук голямо вълнение. При усилване на вятъра корабите са длъжни да се снемат от котва и да излязат на море.

Най-удобното място за заставане на котва в Сухумийския рейд е на створа на Сухумийските светещи знаци, поставени на брега в западната част на порта. Дълбочината на котвеното място е 33—36 метра; грунът е тиня. Кораби с малко газене застават близо до брега на север от линията на створа на Сухумийските светещи знаци.

Подхождайки към указаното котвено място в Сухумийския рейд, трябва внимателно да се наблюдава створът Сухумийски светещи знаци и да се отдава котва само на створа или малко на север от него. Мористото от линията на створа дълбочините рязко се увеличават до 130 метра.

Створът Сухумийски светещи знаци указва мястото, на което съдовете, влизащи в Сухумийския рейд, могат да застанат на котва; направление на створа 1С5°—285°. Предният знак (шир. 43°00' N; дълг. 41°01' O) е поставен на брега на 1-6 кабелта югозападно от началото на товарния пристан. Видът на знака е дървен стълб с фенер на върха. Задният знак се намира на 92 метра от предния. Видът на знака е ажурен металически стълб на каменна пирамидална основа с ажурен шар на върха.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Сухумийския морски търговски порт и прикритието към него портови пунктове Ахали-Абони, Гудauta, Пирида, Гага и Гантиади, 1933 г.)

2. Времето и редът за влизането на търговските кораби в порта и излизането от него се установяват от управлението на порта.
3. Въвеждането на корабите в порта и извеждането им от порта, както и швартоването към причалите и прешвартоването на корабите в порта се извършва без участието на лоцман, обаче при необходимост капитанът на кораба може да изиска такъв.
4. Кораби от задгранично плаване, плаващи под флага на СССР, при желание могат да вземат лоцман за всички операции, указани в пункт 3, обаче присъствието на борда на лоцман не сменя отговорността за управлението на кораба от капитана на кораба.
6. Кораби от задгранично плаване и далечно плаване при подхождане към порта са длъжни да носят, освен кърмовия флаг, също и своите познани и карантинен флаг.
7. Кораби-цистерни и кораби, имащи на борда си огнеопасни и взривни товари, са задължени при подхождането и през цялото време на стоене в порта да имат вдигнат денем флага „В“ по Международния свод, а нощем червен огън.
8. Всички кораби, идващи в порта, застават към причалите по указания на Инспекцията за портови надзор.
- Забележка. Мястото за швартоване се указва през деня с червен флаг, а през нощта с фенер с бял огън.
9. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, навлизащи от порта.
11. Влизането и излизането на кораби от порта се допуска само с газене, оставящо под кила не по-малко от 1-5 фута при ниска вода.
12. При подхождането към причалите и отхождането от тях на корабите се забранява да подават звукови сигнали освен в случаите, разгледани в ППСС на море.
18. На корабите, идващи от чужбина, до получаването на свободна практика се забранява да се съобщават с брега.
19. Всички кораби, дошли в порта, са задължени в продължение на 2 часа до получаването на практика да оформят своето пристигане чрез дежурния инспектор от портовия надзор.
20. В случай че корабът не излезе от порта в определения срок, капитанът на кораба съобщава за това в управлението на порта, като указва и причините за задръжкането на кораба.
21. За всички произшествия на море, случаи на аварии, повреждане на товари и пр. капитанът на кораба, пристигнал в порта, е длъжен да доведе до сведения на управлението на порта.
22. В случай на изместване и повреждане от кораба на предупредителни знаци в морето капитанът на кораба е длъжен при пристигането си

в порта незабавно да съобщи за това на управлението на порта, а измественият знак да вдигне и предаде по принадлежност.

31. В пределите на портовите води се забранява надминаването на вървящите отпред кораби.

Забележка. Това правило не се отнася за малките кораби и за корабите от портовия спомогателен флот.

32. Всички кораби при движение са длъжни всякога да отстъпят път на военните кораби. Военните кораби при необходимост да надминат плаващ пред тях търговски кораб трябва да дадат установените предупредителни изсвирвания за разминаване, а надминаваните кораби при този сигнал трябва да отстъпят път на надминаващия ги военен кораб.

33. Корабите през време на движение, както и при буксиране, са длъжни да държат котвата готова за отдаване.

34. На корабите, стоящи на причалите, се забранява да работят гребните винтове.

36. Всички кораби без изключение са длъжни по искане на управлението на порта да намалят хода си, да спрат или да вземат шлюпка.

41. Земснарядите, работещи на места, трудни за маневриране, са длъжни да предупреждават за преместването си с вдигане на всеки борт по един черен шар, а над тях по един червен флаг денем и по два червени огъня, разположени вертикално един над друг, нощем, с видимост на упоменатите огънове на разстояние, не по-малко от 1 миля. На корабите, преминаващи наблизо, се забранява в такъв случай да пресечат пътя на земснаряда и са длъжни да изчакат, докато земснарядът премине в движение.

Забележка. В случаите, когато другият кораб се намира на такова близко разстояние, че няма време и място да даде път на земснаряда, на последния се забранява да вдига указания в настоящия пункт сигнали за обхождане.

43. С издигането на земснаряда на шаровете и червените флагове, а нощем червените огънове, на корабите се забранява да преминават наблизо, а трябва да чакат окончателното й заставане на котва. При окончателното швартоване земснарядът е длъжен незабавно да спусне червените флагове и шаровете, а нощем червените огънове към страната, където преминава; нито на корабите е свободно.

44. Работният земснаряд е длъжен да вдигне от тази страна, където се извършва работа, черен шар с червен флаг над него, а нощем два червени огъня, разположени вертикално един над друг. На корабите се забранява да преминават от страната, на която са вдигнати тези сигнали.

Ако шаровете и флаговете, а нощем червените огънове, са вдигнати от двете страни, то преминаването на корабите до земснаряда временно се забранява до тяхното спускане. Определените сигнали obligателно трябва да бъдат вдигнати предварително и в никисъв случай тогава, когато преминаващият кораб не може да изпълни необходимите маневри.

49. Корабите, на които е необходимо да преминат близо до местата, където се извършват водолазни работи, са длъжни да се движат внимателно и с най-малък ход, обхождайки мястото, където работи водолазът. Забранява се отдаването на котва на мястото, където се извършват водолазни работи.

50. Началникът на порта в случай на екстрена необходимост преустановява всяко движение в района на търговския флот.

63. Капитаните на цистерните, пасажерските, товарните и други кораби са длъжни предварително, преди пристигането им в порта, но не по-близо от 10 мили до порта, да извършат изпомпване на остатъците от мазут, мазут, мазла и пр. от трюмовете в машинното и кичеярното отделение, машинните цистерни и до пристигането им да извършат промивката с вода до необходимото състояние.

65. Товарните кораби излизат на рейд или в море при завършване на товарните операции и оформяване на документите, обаче по изискване на управлението на порта тези кораби са длъжни да излизат на рейда неза-

бавно при завършване на товарните операции, без да чакат оформяването на документите.

66. Товаро-разтоварните операции в порта се извършват денонощно.
70. При загубване на котва в портските води капитанът на кораба, освен съобщаването за това в управлението на порта, е длъжен да вземе мерки за издържането на котвата. При невзети мерки в течение на 6 часа намирането и вдигането на котвата може да бъде извършено от управлението на порта за сметка на кораба.

71. На корабите, стоящи на рейда и до причалите, се забранява да спускат шлюпки и моторни катери за отиване където и да било без особено разрешение за това от управлението на порта.

Забележка. Настоящото правило не се отнася за военните кораби.

72. При стоежето на корабите в порта и до причалите на екипажа и пасажерите не се разрешава къпането и ловенето на риба от корабите.

73. Капитаните на корабите са длъжни незабавно да съобщат в управлението на порта за всички произшествия и нещастни случаи, а също и за случаи на заразни заболявания на кораба за цялото време, през което се намират в портските води.

74. Всички кораби, имащи намерение да излязат от порта, са длъжни в деня на своето заминаване още от сутринта да вдигнат на видно място отходния флаг (буквата „Р“ по Международния свод на сигналите).

78. Корабите, стоящи до причалите, са длъжни от залеза до изгрева на слънцето да имат рейдови огньове (съгласно ППСС на море).

Забележка. От корабите, стоящи в два и повече реда, рейдови огньове са длъжни да имат само крайните кораби. Корабите, стоящи отделно, са длъжни да имат един огън на носа или кърмата, в зависимост от своето положение към причала.

81. Подхождането и швартоването на каквито и да било кораби от задгранично плаване без разрешение на КПП се забранява.

85. През време на стоежето на корабите до причалите се забранява спускането на траповете.

89. На корабите, замесени в авария, се забранява излизането от порта без разрешение от управлението на порта.

127. При пристигането в порта на кораби с взривни и отровни вещества капитаните на корабите незабавно известяват управлението на порта и получават от него указания за мястото на стоянките и времето за разтоварването им.

136. Нощното товарене и разтоварване на лесно възпламенятелни вещества може да бъде допущено само с разрешение на управлението на порта и при наличието на пълноценно и надеждно електрическо осветление с взривобезопасни арматури.

139. Превозването на каквито и да било нефтени или лесно запалителни материали с пасажерските кораби не се разрешава.

146. Извършването на водолазни работи в порта може да стане само със специално разрешение за всеки отделен случай от управлението на порта.

148. През време на работа на водолазния баркас трябва да бъдат издигнати на носовия флагшток два червени флага с размери, не по-малки от 1 кв. м., а през нощта два червени огъня.

180. На дълговременна стоянка корабите се установяват на място, указано от управлението на порта.

207. В случай на пожар в порта всички кораби, намиращи се в порта, прекъсват в разпоредение на лицата, ръководещи потушаването на пожара, и му предоставят на разположение всички налични в тях пожаросигнални и други средства, както и работна сила.

229. На началника на порта се предоставя правото да забранява употребата на огън както на корабите, така и по цялата портава територия, даже и на разрешените за това места, когато смята това за необходимо.

256. Забранява се къпането, къпането на коне и прането на бельо на кейовете, траповете, паракостите и другите кораби.

262. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

265. Всяко придвижване на кораби, шлюпки и други плавателни средства в района на порта без уведомяването и разрешението на управлението на порта се забранява.

269. За нарушаване на задължителните постановления за порта на виновните се налагат глоби.

270. Глоби се налагат тогава, когато даденото нарушение не изисква приличането на виновния към съдебна отговорност. Глоби се налагат от началника на инспекция портски надзор — капитана на порта, инспекторите от портския надзор и началническия състав от охраната на порта.

Град Сухуми е разположен на брега на морето до подножието на високата планина, прикриваща го от студените северни и източни ветрове. Зимата тук е мека, топла, а през лятото няма изнурителни горещини. Покрай брега на морето се простира красива кейова стена, облицована с камъни. Срещу пристана „Динамо“ на кейовата стена има забележимо красиво четириетажно здание на хотел „Абхазия“. В града има твърде много зеленина. Покрай кейовата стена е разположен приморският булевард, а в центъра на града има пищен и сенчест парк. Недалеч от парка се намира ботаническата градина с великолепни образци на южната флора и образцов разсадник.

На юг от града, покрай източния бряг на залива, са разположени вили.

В град Сухуми има болница.

Град Сухуми е свързан с общата железопътна мрежа на Съветския съюз. Поддържат се редовни пасажерски съобщения по море с всички големи пристанища на Черно море.

От порт Сухуми до мее Кодор брегът на залива Сухуми се простира почти по права линия на 10 мили. До устието на река Маджарка, вливаща се в морето на 3 мили SSO от порт Сухуми, брегът е хълмист, а по-нататък на юг хълмовете отстъпват от бреговата черта и прибрежната полоса се заема от покрита с гори равнина. Склоновете на хълмовете, разположени на юг от града, са покрити с гъста растителност.

На 2-5 мили от порт Сухуми се намира развалина от генизска крепост, в близост до които е разположено селото Келасури.

На десния бряг на реката Келасури, вливаща се в морето на 2 мили SSO от порт Сухуми, се забелязват две здания. От тях голямото червено здание добре се вижда при подхождане от югозапад, а другото бяло здание, стоящо почти редом с първото, се забелязва при подхождане от юг.

По-нататък на юг добре се вижда разположеният на възвишенията санаториум с грамаден парк, а на север от устието на река Пшап, на фона на гората, отлично се очертава висока бяла беседка, приличаща на маячно здание.

- В селото Агудзери, разположено на 1.5 мили на юг от селото Маджарка, сред дървета от неголяма растителност, се вижда червена камбанария на църква, а на брега на морето срещу селото Агудзери се намира кулата Селецкая, която 5 добре се вижда на фона на зеленината. На изток от селото Агудзери на гористите склонове на хълма добре се забелязва зданието на санаториума, имащо червен цвят с кули. Това здание служи като добър ориентир за определяне мястото на корабите при подхождане към брега в този район от каквото 10 и да е направление.
- Банка (шир. $42^{\circ}56' N$; дълг. $41^{\circ}05' O$) с най-малка дълбочина над нея 3.8 метра се намира на 6 кабелта на юг от устието на река Маджарка.

- От залив Сухуми до порт Потти брегът на протежение 15 около 55 мили се простира отначало на *OSO* до порт Очамчире, а след това завива на *SSO*. По цялото протежение брегът е нисък и покрит с гора. На север от описвания участък гората е достатъчно гъста, а по-нататък на юг, където 20 към морето подхожда Колхидската низина, горите стават редки, невисоки и до порт Потти почти изчезват. Далеч от уреза на водата при добра видимост и безоблачно небе добре се вижда верига от тъмни високи планини, а по-далеч зад тях са разположени остроконичните върхове на планините от Главния кавказки хребет.
- Между нос Кодор и порт Потти в морето се вливат много 25 реки, но всички те са незначителни по големина и свършено незабележими от морето, освен реките Кодор, Ингур, Хоби и Рион.

- По цялото протежение брегът е дълбок и чист от опасности. 10-метровата изобата преминава на 7—8 кабелта от 30 брега, приближава се към него на 1—1.5 кабелта в района на нос Кодор. Няколко потънали кораби и други подводни препятствия, намиращи се в дадения район, са разположени в непосредствена близост на бреговата черта.

- Описваният бряг е слабо населен. Забележими пунктове при 35 плаване покрай него са отделните неголеми постройки, високи дървета, разпръснати покрай брега на групи и по единично, и върхът на планината Олен, разположена на паралела на селото Анаклиа на 12 мили от бреговата черта.

- Нос Кодор се намира на 10 мили от Сухумийския нос. Този нос е нисък, тъп, незначително се издава от общото направление на брега и е покрит с гора. На носа е поставен светещ знак; на 2.5 мили югоизточно от него се намира устието на река Кодор.

- Светещият знак Кодор (шир. $42^{\circ}50' N$; дълг. $41^{\circ}07' O$) е поставен на нос Кодор и представлява бял ажурен металически знак с площадка и фенер на върха.

346

Река Кодор се влива в морето посредством два ръкава. Южният нос вляво от ръкава се нарича нос Баглан, който достатъчно забележимо се издава в морето. Реката Кодор заобикаля старинното укрепление Дранда, разположено на 4.3 мили 5 от устието ѝ и забележимо по добре запазения древен храм. Дерето, по което протича река Кодор, се закрива от планината, имаща на юг от паралела на нос Кодор вид на захарна глава. Тази планина служи като ориентир за разпознаване на река Кодор.

- Залив Скурджа се издава в брега в северно направление между нос Искурия на запад и нос Тамуш на изток. Заливът не е голям и е свършено открит от морето. В него се влива 10 неголямата река Цхургили, при устието на която се намира неголям пристан и ред дълги постройки, добре забележими от разстояние 10 мили.

- На източния бряг на залива се намира селото Новие Киндги, разположено на високото открито плато и състоящо се от 20 еднотипни къщи с червени покриви, сред които се забелязва червено двуетажно здание и стояща недалечно от него кула. До източната окрайнина на селото има група бели къщи.

- Нос Искурия (шир. $42^{\circ}47' N$; дълг. $41^{\circ}11' O$) се намира на 4.2 мили югоизточно от нос Кодор. Той е нисък и покрит с висока гора; краят на носа има бял цвят и е добре забележим. На 1.3 мили североизточно от нос Искурия, на брега на залив Скурджа, се забелязва къща с червен покрив.

- Нос Тамуш (шир. $42^{\circ}46' N$; дълг. $41^{\circ}19' O$) се намира на 6 мили от нос Искурия. Този нисък, покрит с гъста гора нос незначително се издава в морето и се забелязва само тогава, 30 когато се вижда на фона на небето или се проектира на далечния бряг. Западно от носа се намира светещ знак. Източно от нос Тамуш в дълбочина на материка се простира равнина, покрит с гора. Планините в този район се намират далеко от брега и често биват закрити от ниски облаци.

- На 8 кабелта източно от нос Тамуш в морето се влива 35 реката Тамуш, устието на която се забелязва по намиращите се в близост на него развалини на старо укрепление. На 3 мили източно от устието на река Тамуш в морето се влива малката река Цхенис-Цкари, а на 7 кабелта югоизточно от реката Цхенис-Цкари се намира устието на река Моква.

- Светещият знак Киндги (шир. $42^{\circ}47' N$; дълг. $41^{\circ}17' O$) е поставен в близост на селото Новие Киндги на 1.3 мили на 305° от края на нос Тамуш. Видът на знака е четиристранна пирамида с черна будка на върха и с фенер, поставен на площадка в средната част на пирамидата.

- Подводни камъни са разположени в три групи: на 1.4 мили, 1.6 мили и на 2 мили западно от нос Тамуш. Най-малката дълбочина над първата група камъни е 4.8 метра. Освен

347

указаните камъни, близо до бреговете на залив Скурджа, както и на запад от нос Искурия, лежат други подводни камъни, които представляват опасност за плаването.

- 5 Камък (шир. $42^{\circ}45'N$; дълг. $41^{\circ}23'O$) с дълбочина над него 4-8 метра се намира на 9 кабелта западно от устието на река Цхенис-Цкари.

- 10 Порт Очамчире е разположен на 5 мили *OSO* от нос Тамуш. Акваторията на порта представлява изкуствен басейн, изкопан в устието на река Джигмури (Джуркмур) и съединен с морето чрез канал. Портът е достъпен за кораби с малко газене и дава укритие от всички ветрове. Входът за порта е защитен от два мола.

- 15 Забележими пунктове при подхождане към порт Очамчире са бялото здание на бивша морска гара, намиращо се на брега на 0-8 кабелт от началото на Източния мол, и бялото здание, намиращо се на 1-3 кабелта източно от морската гара. Последното здание се познава по кубето, имащо вид на кула; на покрива на морската гара е поставена мачта. В град Очамчире добре се вижда двуетажното здание с кремов цвят с кула на покрива.

- 20 В южната окрайнина на град Очамчире се вижда голяма къща, а на разстояние около 1 миля югоизточно от града, сред гора, се забелязва старинният храм на селището Илори. При подхождане към порт Очамчире в дълбочина на брега се вижда висока планина с четири характерни острокопически върха, покрити със сняг.

- 25 **Оборудване на порта.** В порт Очамчире има пристани и складове. Неголеми кораби могат да извършат необходимите им ремонти.

- 30 В южната част на порта се намира товарният пристан; към него подхожда водопровод. В северната част на порта се намира възглищният пристан.

- 35 Западният мол се простира в южно направление, а в края е извит към страната на канала. Мористата част на мола се състои от нахвърляни безразборно големи бели камъни, добре забележими при подхождане от запад. От вътрешната страна, отиваща към подходния канал, молът е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 2 метра.

- 40 Източният мол се простира успоредно на Западния мол на 1-5 кабелта от него.

- Очамчирският портов светещ знак (шир. $42^{\circ}44'N$; дълг. $41^{\circ}26'O$) е поставен на края на Източния мол. Знакът е червен ажурен металически, с фенер на върха.

- 45 Подходният канал е прокопан за влизането в порт Очамчире; най-малката дълбочина в канала е 4-8 метра (1952 г.). За плаване по канала на северния бряг на порта е поставен створ от светещи знаци. Освен това каналът се обгражда от 4 вежи, поставени по две на всяка страна.

Створът светещи знаци на Очамчирския порт води по подходния канал; направление на створа $179^{\circ},5-359^{\circ},5$. Видът на знаците е триноги с кръгове на върха.

- 5 Предният знак (шир. $42^{\circ}45'N$; дълг. $41^{\circ}25'O$) е поставен на левия бряг на устието на река Джигмури.

Задният знак се намира на 1-3 кабелта от предния.

- 10 **Предупреждение.** Преминаването на канала между моловете не трябва да става близко към западния край на канала, тъй като покрай западния мол се простира отмел с дълбочини, по-малки от 2 метра. Освен това указаният край е подложен на изменения повече от другия.

- 15 Очамчирският рейд е разположен между порта и град Очамчире, на изток от подходния канал на порта. Той е открит за ветрове от морето. Зимно време при шорм е опасно да се стои на котва в рейда. Грунтът на рейда на дълбочини, по-малки от 10 метра, е тиня и пясък, а по-навътре в морето — рядка тиня.

- 20 Банка (шир. $42^{\circ}43'N$; дълг. $41^{\circ}25'O$) с дълбочина над нея 10 метра се намира на 1 миля *SSW* от входа на порт Очамчире сред дълбочини 16—17 метра.

- 25 Очамчирският светещ знак (шир. $42^{\circ}42'N$; дълг. $41^{\circ}28'O$) е поставен на 2-5 мили югоизточно от порта срещу средната част на град Очамчире. Видът на знака е четири-странна пресечена пирамида с площадка и бяла будка на върха. Денем знакът се вижда лошо.

- Град Очамчире е разположен на ниския бряг на 2 мили югоизточно от порта. Срещу града от брега започва разрушен пристан, пилотите на който са скрити под водата.

- 30 Град Очамчире има железопътни съобщения с всички градове на Съветския съюз и параконни съобщения с портовете на Черно море.

- 35 **От порт Очамчире до нос Анахия** ниският бряг се простира на 22 мили на *SSO*. Брегът е обрасъл с ниски гори, сред които се различават разхвърляни групи на високи забележими дървета. В този район в морето се вливат много неголеми реки, устията на които може добре да се определят по жълтия цвят на речните води, носени в морето.

- 40 **Река Гудава (Окуми)** се влива в морето на 8 мили *SSO* от порт Очамчире. Близо до устието ѝ е разположено селото Меоре-Гудава. В района на устието на река Гудава има две неголеми бели забележими къщи с червени покриви.

- Банка (шир. $42^{\circ}35'N$; дълг. $41^{\circ}30'O$) с дълбочина над нея 10 метра се намира на 2-5 мили на юг от устието на река Гудава.

- 45 **Река Гагида** се влива в морето на 6-1 миля *SSO* от устието на река Гудава. Близо до устието на река Гагида е разположено неговият село Гагида.

На 1 миля южно от устието на река Гагида, на 4 кабелта от брега, се простира пясъчна коса, дълбочината над която на края е 2-3 м.

Срещу устието на река Гагида на 1.5 мили от брега може да се застава на котва; дълбочината тук е около 14 метра.

На 5 мили южно от устието на реката на брега на морето се различава бяло каменно здание, над което се вижда полоса гора. Не много далеко от това здание са разположени още две бели каменни къщи.

10 Потънал кораб (шир. 42°27' N; дълг. 41°32' O) се намира на 3-8 мили на юг от устието на река Гагида и на 3 кабелта от брега.

Забраненият за плаване район е ограничен от линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. 42°35',0 N; дълг. 41°16',0 O;
- 2) шир. 42°35',0 N; дълг. 41°29',0 O;
- 3) шир. 42°27',5 N; дълг. 41°32',3 O;
- 4) шир. 42°27',5 N; дълг. 41°30',8 O;
- 5) шир. 42°22',0 N; дълг. 41°32',0 O;
- 6) шир. 42°22',0 N; дълг. 41°25',0 O.

Нос Анаклия (шир. 42°23' N; дълг. 41°33' O) се намира на 22 мили SSO от порт Очамчире. Този малко забележим нисък нос е обрасъл с гора, сред която се издигат няколко високи дървета и се намира забележимо здание.

25 Близко до нос Анаклия в морето се влива река Ингур; на левия бряг на реката се виждат постройките на селото Анаклия с отделящи се сред тях две бели здания с червени покриви и развалини от старо укрепление, на което е поставен светещ знак. На левия бряг на устието на реката е разположена голяма ниска постройка. Входът на реката се прегражда от бар, на който има надводна пясъчна коса, простираща се в направление северозапад-югоизток; на бара почти всякога се образува прибой. Както самият бар, така и обкръжаващият го отмел често се изменят.

35 Мътната вода на реката се забелязва доста далече в морето, а след дъжд тя се разпространява почти на 3 мили от устието, което може да служи като допълнителен признак за опознаване на местността.

40 На 1.5 мили югоизточно от устието на реката Ингур в морето се влива малката река Тикори, на 7 кабелта SSO от която е разположено селцето Черноморский.

На 4 мили SSO от нос Анаклия в морето се влива реката Чурия.

45 Светещият знак Анаклия (шир. 42°23' N; дълг. 41°34' O) е поставен на левия бряг на река Ингур на стената на старинно укрепление. Видът на знака е червена будка с

бели вертикални полоси на ажурна металическа основа; на бялата стена под будката е нарисован черен ромб.

Пред знака е построяно здание, което при подхождане от юг закрива ромба, нарисован на стената.

5 Планината Олен (Урта) (шир. 42°24' N; дълг. 41°50' O) се намира на 12 мили източно от нос Анаклия. Планината има продълговата форма и е прорязана от голям овраг, от двете страни на който са разположени два върха, високи 465 метра. При приближаване от северозапад планината Олен се открива от 40 мили и цялата е забележима, тъй като тя се възвишава на равнина сред хълмове.

Банка (шир. 42°24' N; дълг. 41°32' O) с дълбочина над нея 10 метра се намира на 1.4 мили WNW от нос Анаклия.

15 Банка (шир. 42°20' N; дълг. 41°36' O) с дълбочина над нея 4-7 метра е разположена на 4 мили SSO от нос Анаклия и на 3 кабелта от брега.

Потънал кораб (шир. 42°21' N; дълг. 41°35' O) е открит на 2.5 мили SSO от нос Анаклия и на 4 кабелта от брега, срещу южния край на селцето Черноморский.

20 Рейд Анаклия е разположен северно от паралела на устието на река Ингур. Южно от този паралел дълбочините близко до брега са големи. Препоръчва се в рейда да се застава на котва на 1 миля от устието на река Ингур. Дълбочината на котвеното място е 27.5 метра; към брега дълбочините рязко намаляват. При наличие на вълнение или вятър от морето котвената стоянка тук не е безопасна.

25 Река Хоби се влива в морето на 8 мили SSO от нос Анаклия. Бреговете ѝ не са високи, но са покрити с гъста гора. Устието ѝ лесно се разпознава по потъналият кораб с части над водата, лежащ на 3 кабелта от брега. На брега на река Хоби, близко до устието ѝ, е разположено селото Кулеви.

30 За подхождане към устието на река Хоби на десния ѝ бряг е установен створ от светещи знаци.

35 Устието на река Хоби не е защитено от вълнение и вълни от югозапад. При вълнение повече от 4 бала подхождането към устието на реката вследствие образуването на прибой е невъзможно.

40 Створът светещи знаци е оборудван на десния бряг на река Хоби и служи за подхождане към устието ѝ. Знаците на створа имат вид на бели правоъгълни дървени щитове с черна вертикална полоса по средата и топова фигура във вид на триъгълник: на предния с върха нагоре, а на задния с върха надолу. На върховете на знаците са поставени фенери.

45 Забележка. Във връзка с това, че фарватерът мени своето положение, створните знаци често се преместват.

Потънал кораб (шир. 42°16' N; дълг. 41°38' O) с части над водата се намира срещу устието на река Хоби, на 3 ка-

белта от брега. Този кораб до известна степен защитава устието на реката от северозападни ветрове. На кораба е поставен огън.

Потънал кораб (шир. $42^{\circ}14'N$; дълг. $41^{\circ}37'O$) е открит на 3 мили южно от устието на река Хоби. Корабът се огранжда от зелена вежа със зелен шар на върха.

Банка (шир. $42^{\circ}15'N$; дълг. $41^{\circ}36'O$) с дълбочина над нея 18,2 м се намира на 2,1 мили югозападно от устието на река Хоби. На 2,5 мили южно от тази банка има още една банка с дълбочина над нея 18 м.

Рейд Редут-Кале е разположен в района на устието на река Хоби. Релефът на дъното на рейда е неравномерен вследствие на наноса и е подложен на значителни изменения.

Котвеното място на рейда Редут-Кале се намира на разстояние около 1,5 мили от брега при пресичането на пелените: 56° към планината Олен и 343° към нос Анаклиа. Дълбочината на котвеното място е 25,5 метра. Грунтът е тиня.

Забраненият за плаване район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $42^{\circ}21',0N$; дълг. $41^{\circ}28',6O$;
- 2) шир. $42^{\circ}21',0N$; дълг. $41^{\circ}36',2O$;
- 3) шир. $42^{\circ}15',5N$; дълг. $41^{\circ}38',4O$;
- 4) шир. $42^{\circ}15',5N$; дълг. $41^{\circ}31',0O$.

Между точките 2 и 3 за граница служи бреговата черта.

Река Рион-Сброс се влива в морето на 4,7 мили южно от реката Хоби и представлява новото русло на реката Рион, най-голямата река на източното крайбрежие на Черно море. Старото русло на река Рион е разделено от остров Болшй на два ръкава и се намира на 3 мили южно от реката Рион-Сброс.

Устието на реката Рион-Сброс е обкръжено от обширен отмел.

На 1 мили северно от устието на реката Рион-Сброс е поставен знак.

Отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, се издава на разстояние до 7 кабелта от брега в района на устието на река Рион-Сброс и се простира покрай брега на разстояние около 1 мили на север и на 7 кабелта на юг от устието на реката. Понастоящем на отмела са се образували голямо количество островчета и пясъчни коси.

От запад отмелът се огранжда от три източни вежи, поставени на $1^{\circ}6'$ мили и 346° , 2,2 мили и 343° и $3^{\circ}2'$ мили и 348° от светещия знак на края на вълнолома на порт Потти.

Потънал кораб (шир. $42^{\circ}09',5N$; дълг. $41^{\circ}37',5O$) се огранжда от зелена вежа със зелен шар на върха, открит на 2,2 мили на северозапад от Потийския маяк.

Забраненият район за котвени стоянки и лов на риба се ограничава от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $42^{\circ}10',2N$; дълг. $41^{\circ}39',4O$;
- 2) шир. $42^{\circ}11',5N$; дълг. $41^{\circ}35',8O$;
- 3) шир. $42^{\circ}13',6N$; дълг. $41^{\circ}35',8O$;
- 4) шир. $42^{\circ}12',4N$; дълг. $41^{\circ}39',0O$.

5 Между точките 1 и 4 за граница служи бреговата черта.

От порт Потти до Батумийската бухта брегът се простира на 30 мили в общо направление на юг. До град Кобулет, разположен на 20 мили южно от порт Потти, брегът е нисък и пясъчлив. На югоизток от устието на реката Супса започват възвишения, обкръжаващи от юг Колхидската низина. Между устието на реките Супса и Чолони брегът е покрит с гора и храсти.

Южно от град Кобулет започва висок и по цялото протежение покрит със субтропична растителност бряг. От устието на реката Чаквис-Цкали до реката Королис-Цкали брегът е образуван от склоновете на планините, прорязани от долини и дерета. На юг от селото Махинджаури стръмният бряг има червен цвят.

В южната част на описвания участък в морето се издават незначително два носа: Цакис-Дзир и Зельоний.

Нос Зельоний разделя селата Чакви и Махинджаури. На височината на носа се намира забележим знак във вид на тристранна пирамида.

По цялото протежение от порт Потти до Батумийската бухта брегът е дълбок и чист от опасности. 20-метровата изобата минава на разстояние около 1 мили от бреговата черта, приближавайки се към нея на 2—3 кабелта до устието на реката Супса и в района на град Кобулет. Изключение прави участъкът от крайбрежието до порт Потти, където от брега се издава отмел.

Забележими пунктове. Между порт Потти и устието на река Супса далеч от брега е забележим върхът на планината, имащ острокопична форма. В хубаво време този връх лесно се разпознава, тъй като се издига отделно от другите планини.

В района на река Чолони има няколко постройки от типа на вили. На юг от град Кобулет, близо до брега, се виждат невисоки хълмове, сред които се възвишава планината Дживат (шир. $41^{\circ}46'N$; дълг. $41^{\circ}46'O$), а по-нататък в дълбочината на материка се намират няколко доста високи планини, от които най-добре забележима е покритата с гори планина Халс-Тави (шир. $41^{\circ}43'N$; дълг. $41^{\circ}48'O$), висока 695 метра.

Близо до устието на реките Чаквис-Цкали и Королис-Цкали има няколко забележими постройки.

Забраненият за плаване район е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

23 Люция на Черно море

353

- 1) шир. 42°05',0N; дълг. 41°42',50;
- 2) шир. 42°07',7N; дълг. 41°37',6 O;
- 3) шир. 42°07',0N; дълг. 41°36',5 O;
- 4) шир. 42°05',0N; дълг. 41°37',5 O;
- 5) шир. 41°56',0N; дълг. 41°42',0 O;
- 6) шир. 41°56',0N; дълг. 41°46',0 O.

Между точките 1 и 6 за граница служи бреговата черта.

Порт Потти е разположен на север от устието на северния ръкав на реката Рион, на нисък, обрасъл с оскъдна растителност бряг. При подхождането към порт Потти брегът е толкова еднообразен, че на него трудно се намират макар и малко забележими обекти за определяне на своето място. На разстояние от около 40 мили се открива невисоката планина Олен, а още по-близо към брега за забележими пунктове могат да служат Потийският маяк и зданието на театъра с купола в града. На върха на купола е поставена осветена отвътре червена звезда.

Порт Потти е достъпен за кораби с голямо газене в течение на цялата година, но в щормово време при западни и юго-западни ветрове и силни местни източни ветрове влизането в порта е затруднено.

Портът се състои от четири басейна и е защитен от морето с вълнолом и два мола: нов северен и южен. Вътре в порта басейните се отделят един от други с още два мола: северен и среден. В порта са оборудвани причали, към които е прекарана железопътна линия. На причалите има достатъчно механизирани товаро-разтоварителни средства. Портът разполага с достатъчно количество буксири и портови катери.

В западната част на порта са разположени три басейна, наречени Новия порт, Северен гаван и Южен гаван, разделени помежду си от северния и средния мол.

В източната част на порта се намира вътрешният басейн, съединен с тесен проход със Северния гаван.

До устието на южния ръкав на реката Рион е разположен рейдът на порт Потти, обаче той е открит за ветрове от морето и се използва рядко като котвена стоянка.

Лощман. За провеждането на корабите в порта и за извеждането им в море в порта има лощман. Съпровождането на корабите от лощман е задължително. Заявката за лощмана трябва да се подава 6 часа преди подхождането на корабите към порта. Лощманът посреща корабите на подхода към порта.

Снабдяване. В порт Потти могат да се намерят в достатъчно количество въглища и провизии и се вземе прясна вода.

Ремонт. В порт Потти може да се извърши ремонт на корпуса и механизмите.

Щормовите сигнали в порт Потти се издигат на мачта, поставена на края на северния мол. Сигналите на мачтата се вдигат само денем. Трябва да се има предвид, че мачтата не се вижда от корабите, стоящи до причала в Южния гаван.

Девияционният полигон в порт Потти е оборудван във външния рейд.

Котвеното място се намира срещу края на вълнолома, северозападно от него. Дълбочината на котвеното място е 15—20 м.

Предупреждение. В порт Потти се забранява да се застава на котва в югозападната част на Южния гаван и в средната част на южния басейн.

Новият северен мол започва от брега в западно направление на 2,2 мили на юг от устието на река Рион-Сброс. Той има малко извита форма, изпълнява на север, и защитава порта от вълнение и ветрове от северно направление.

В близост на началото на северния мол се намира предният светещ знак на първия подхожден створ за порт Потти.

Светещ знак (шир. 42°09'N; дълг. 41°39'O), поставен на края на новия северен мол. Видът на знака е металическа ажурна пресечена пирамида.

Потънал кораб (шир. 42°10'N; дълг. 41°39'O) с части над водата се намира на 2,7 кабелта северозападно от края на новия северен мол сред дълбочина около 5 метра.

Южният мол защитава порт Потти от юг и представлява от себе си като че ли продължение на десния бряг на северния ръкав на река Рион; той се простира във вид на изпъкнала на юг дъга в западно направление.

Банки с дълбочини над тях 4,9 и 5 метра се намират съответно на 2 и 2,7 кабелта на WSW от началото на южния мол сред дълбочина около 10 метра.

Потънал кораб е открит в близост на вътрешната стена на южния мол на разстояние около 1 кабелт от неговото начало.

Вълноломът, защитаващ акваторията на порта от запад, е продължение от южния мол на север; той има три колена.

От края на вълнолома в направление NNW на разстояние около 1 кабелт се простира подводно продължение, ограждено със светещ южен буй.

Светещ знак (шир. 42°09'N; дълг. 41°39'O) е поставен на края на вълнолома. Видът на знака е бяло фенерно съоръжение на металическа ажурна основа.

Светещ знак (шир. 42°09'N; дълг. 41°39'O) е поставен на южната извивка на вълнолома. Видът на знака е бяло фенерно съоръжение на бяла четиристранна основа.

Светещ буй до вълнолома — южен (шир. 42°10'N; дълг. 41°39'O), се поставя на 1,2 кабелта NW от края на

вънлолома и огражда подводното му продължение. Буят е ревящ, бял, с бяла надстройка.

Портови огън (шир. $42^{\circ}09'5N$; дълг. $41^{\circ}39'2O$). Видът на установката е бяла осемстранна каменна кула.

- 5 Светец буй Потийский — входен за лявата страна (шир. $42^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}39'O$), се поставя на 1:3 кабелта на 99^о от края на вънлолома. Буят е червен с червена надстройка.

- 10 Светец буй Потийский — входен за дясната страна (шир. $42^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}39'O$), се поставя на 0-9 кабелт на 125^о от вънлолома. Буят е черен с черна надстройка.

- 15 Подводно препятствие се намира до вътрешната страна на вънлолома на 1-7 кабелта южно от светещия знак на южната извивка на вънлолома. Подводното препятствие се огражда от западна вежа.

- Банка (шир. $42^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}39'O$) с дълбочина над нея 4-2 метра се намира на 0-6 кабелт западно от южната извивка на вънлолома.

- 20 Банка (шир. $42^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}38'O$) с дълбочина над нея 10 м се намира на 9 кабелта западно от южната извивка на вънлолома сред дълбочини 18—20 м.

- Потънал кораб се намира до края на вънлолома.

- 25 Северният мол започва от брега на разстояние около 3 кабелта южно от новия северен мол и се простира по направление 274^о. Молът отделя Новия порт от Северния гаван. Краят на мола в северната част има неголяма извивка. Покрай южната стена на северния мол са разположени причалите № 1 и 2.

- 30 Два огъня (шир. $42^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}39'O$) са поставени един над друг на края на северния мол. Видът на установката е железобетонен стълб.

- Отмел, широк 0-4 кабелт, се простира покрай северния мол до северната му страна.

- 35 Банка с дълбочина над нея 4-4 м се намира на 1:3 кабелта североизточно от края на северния мол.

- Средният мол започва от брега на 1:3 кабелта южно от северния мол и се простира успоредно на него. Средният мол отделя Северния гаван от Южния гаван. До северната стена на средния мол са разположени причалите № 10 и 11. До края му се намира причал № 12, а покрай южната стена са разположени причалите № 13 и 14. Причал № 15 започва на юг от началото на средния мол. Причалите № 3, 4, 5, 6, 7, 8 и 9 са разположени покрай стената на вътрешния басейн.

- 40 Номерацията им започва от началото на северния мол към средния мол по часовата стрелка.

- Потънал кораб е открит от южната страна на средния мол между причалите № 13 и 14. Заставането на котва на

тези места не се препоръчва за избягване загубването на котвата.

- 5 **Входът в порт Поти** е разположен между края на вънлолома и новия северен мол; най-малката дълбочина при входа е 9-7 м (1955 год.).

- За подхождане към порта от северозапад в северната част на порта е построен створ със светещи знаци. Друг створ светещи знаци е направен до западния бряг на остров Большой, намиращ се между северния и южния ръкав на река Рион, и служи за влизане в порт Поти.

- 10 Подхождането към порт Поти от югозапад се осъществява по створа на Набадинските знаци, построени на 1 миля южно от устието на река Рион-Сброс.

- 15 Първият створ светещи знаци е построен в северната част на порт Поти и служи за подхождане към порта от северозапад; направление на створа 297^о—117^о. Знаците на створа представляват бели дървени правоъгълни щитове с черни вертикални полоси по средата.

- Предният знак (шир. $42^{\circ}09'N$; дълг. $41^{\circ}39'O$) е построен в близост до началото на новия северен мол.

- 20 Задният знак се намира на източния бряг на Новия порт на 3-5 кабелта от предния.

- Вторият створ светещи знаци е построен до западния бряг на остров Большой и служи за влизане в порт Поти; направление на створа 340^о,5—160^о,5.

- 25 Знаците на створа имат вид на бели дървени правоъгълни щитове с черни вертикални полоси по средата.

- Предният знак (шир. $42^{\circ}08'N$; дълг. $41^{\circ}40'O$) се намира на 445 м на 329^о от маяк Потийский.

- 30 Задният знак е построен на 589 м от предния.

- Створът Набадински знаци е построен между устието на река Рион-Сброс и северния ръкав на река Рион и служи за подхождане към порт Поти от югозапад; направление на створа 220^о—40^о. Знаците на створа имат вид на бели дървени правоъгълни щитове с черни вертикални полоси по средата и топови фигури във вид на черни триъгълници:

- 35 на предния — с върха нагоре, а на задния — с върха надолу.

- Предният знак (шир. $42^{\circ}11'N$; дълг. $41^{\circ}39'O$) се намира на 1-2 мили северно от новия северен мол.

- 40 Задният знак е построен на 2-7 кабелта от предния и се проектира на фона на гора.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Потийския морски търговски порт, 1953 год.)

4. Времето и редът за влизането на търговските кораби в порта и излизането от него в море се определят от инспекция портвоя надзор.

5. Влизането в порта и излизането от него се разрешава на кораби с газене, оставящо под кила не по-малко от 1 фут при малки води.

6. Въвеждането, извеждането и застанването до причалите на всички пребиваващи в порта чуждестранни кораби и кораби от далечното плаване се извършва само от лоцмани, но присъствието на лоцмана на кораба не сменя от капитана отговорността за управлението на кораба. Вземането на лоцман за кораби от близкото крайбрежно плаване не е задължително. Лоцманът се взема на външния рейд.
8. При подхождане към порта нефтоналивните кораби са длъжни да носят на видно място флага „Б“ по Международния свод за сигналите, а нощем червен огън, стоящ на тях през цялото време на пребиваването им в порта.
9. Едновременното влизане на кораб в порта и излизането на друг кораб от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.
10. Корабите, приближаващи се към входната част на порта, са длъжни предварително да предупредят за това с две продължителни изсвирвания или други звукови сигнали за избягване стълкновения с други кораби.
14. Категорически се забранява на всички кораби да извършват промер в пределите на портските води.
15. При откриване на повреждане, изместване или снасяне на предупредителните знаци капитаните на корабите са задължени незабавно с пристигането си в порта да уведомят за това капитана на порта.
16. В случаите на аварии с кораби в море или повреждане на товар и за всички други Происшествия в море капитаните на корабите са задължени незабавно с пристигането в порта да уведомят капитана на порта.
17. Пристигащите в порта кораби засмат местата на стоянката по указание на капитана на порта.
18. До получаването на свободна практика и разрешение от контролния пункт на корабите, идващи от чужбина, се забранява да се съобщават с брега.
19. При отбиване на чуждестранни кораби в порта или на стоянката на рейда всички установени на кораба радиоприемо-предавателни станции трябва да бъдат затворени и запечатани или plombирани с печата на порта заедно с помещениата, в които те се намират.
- Освен това с отделни plombи трябва да бъдат plombирани антените, включители, доставени в положение, заземяващо антената.
- Откриването и разпечатването на приемо-предавателните радиостанции се извършва по разпореждане на порта след окончателната митническа и други формалности и отправянето на кораба зад граница.
20. На капитаните и лицата от екипажа на чуждестранните кораби се забранява да имат на борда в незапечатан вид каквито и да било предаватели и присмателни радиостанции, с помощта на които е възможно установяването на радиотелеграфна или радиотелефонна връзка с кораби по време, когато не работят главните или аварийни установки. Категорически се забранява на чуждестранните кораби без разрешение на капитана на порта и КПП да спускат шлюпки и понтони.
21. Всички пребиваващи в порта кораби са задължени незабавно да съобщат на капитана на порта за пристигането си с представяне на всички корабни документи.
23. Пристигането и отиването на всички кораби се оформява освен от инспекция портви надзор и от:
- а) КПП;
  - б) санитарно-контролната станция.
26. Всички кораби с малко газене по време на тяхното движение са задължени да отстъпят път на дълбоко газещите кораби.
28. Забранява се в пределите на портските води изпреварването на отпред плаващия кораб. Това правило не се отнася за корабите от портския служебно-спомогателен флот и военните кораби.
29. Всички кораби при движение са длъжни всякога да отстъпят път на военните кораби. Военен кораб, който трябва да изпревари отпред плаващ търговски кораб, трябва да даде установените предупредителни сиг-

нали за разминаване. По този сигнал наститващият кораб трябва да даде път на наститващия го военен кораб.

30. Спускането на корабите по течението и сменянето на мястото посредством дрейф се забранява.

31. Корабите през време на движението във водите на порта са задължени да държат котвите готови за отдаване.

32. На корабите през време на стоянето им до причалите, а също и през време на движението във водите на порта се забранява да държат спуснати във водата котви, а също и да влечат котвите по дъното.

33. Едновременното швартоване или отшвартоване на два или повече кораби до съседни причали се забранява.

35. Капитаните на корабите са задължени незабавно да съобщават на капитана на порта и санитарната инспекция за всички Происшествия и различни заболявания на кораба през време на пребиваването на последния в порта или във водите на порта.

37. Всички кораби, без изключение, са задължени по искане на капитана на порта да намалят хода, давайки продължителен звуков сигнал, а при преминаване покрай земснаряд да имат най-малък ход.

38. Забранява се на корабите без явна необходимост да работи грешният винт до кейовата стена.

39. Всички минаващи покрай земснаряд парни и моторни кораби са длъжни предварително да намалят хода, давайки продължителен звуков сигнал, а при преминаване покрай земснаряда трябва да имат най-малък ход.

40. Земснарядите, работещи по фарватера, са длъжни да дават свободно преминаване на идващите кораби, незабържайки тяхното движение, указвайки със сигнал от коя страна те трябва да ги обхождат.

41. Ако безопасното преминаване на кораби покрай земснаряд възможност е невъзможно, земснарядът е задължен да вдигне на двата борда двете червени шарове, а над тях червен флаг, а нощем два червени фенера един над друг с видимост, не по-малка от 1 миля. При наличие на сигнали от двете страни преминаването на корабите съвършено се прекратява. Сигналите обязательно трябва да бъдат вдигнати предварително, но в никакъв случай тогава, когато преминаващият кораб не е в състояние вече да изпълни исканата маневра.

45. Всички кораби, подхождащи към група, работеща промер, са задължени да намалят хода и не минават през промерното време дотогова, докато възето не бъде спуснато на дъното или обрано, за което се подава знак с махане на флага.

На промерните кораби през време на работа за отличие от другите кораби се издигат денем два черни шара, нощем бял фенер, а над него червен.

46. Всички кораби са задължени да обхождат мястото, където работи водолаз, намалявайки хода и не отдавайки котва в близост на мястото на спускането на водолаза.

47. Плаването в бухтата, аванпорта и гавана, подхождането към причалите и пристаните на шлюпки след зима спяне въобще се забранява.

48. Корабите, стоящи на бреговата линия на рейда, могат да използват за съобщение с брега шлюпки само с разрешение и в периода на времето, определено от капитана на порта.

49. Началникът на порта в случай на екстрена необходимост прекратява всякакво движение в портските води.

50. Придвижването на корабите в пределите на порта може да бъде извършено с разрешение или по указания на капитана на порта, който определя условията за това придвижване (вземане на лоцман, буксир и др.).

51. Всеки стоящ в порта кораб по искане и указания на капитана на порта е длъжен незабавно да сменя мястото на стоянката.

За стоянка на рибарския флот в порт Потн е определена частта от акваторията до южния мол. Стоянката на корабите от рибарския флот на други места може да се осъществява във всеки отделен случай само с разрешение от главния диспечер.

52. Всички кораби по правило са задължени да се швартоват до причалите с нос към изхода в морето и с отдадена котва.

54. По искане или указание на порта капитаните са задължени да прекъсват швартовете и да ги отпуснат.

57. Корабите, стоящи до причалите, са длъжни от заден до изгрев слънце да държат бял огън на борда, обърнат към водата. Корабите, стоящи на швартова бочка и котва, са задължени да имат установените огънове на носа и кърмата.

65. През време на стоянката на корабите се забранява да се спускат трапове от страната на морето.

66. На корабите, стоящи на рейд и до причалите, се забранява да спускат шлюпки и моторни катери, без да имат за това разрешение от порта.

67. При стоянка на корабите в порта и до причалите, на екипажите не се разрешава да се къпят от корабите.

68. На корабите, стоящи в порта и до причалите, не се разрешава да извършват риболов.

69. Капитаните на корабите са задължени незабавно да съобщават на администрацията на порта за всички Происшествия и несчастни случаи, а също и за случаи на заразни заболявания на кораба по време на пребиваването на последния в пределите на порта.

71. През време на стоянката на корабите в порта категорически се забранява изваждането от експлоатация на парните котли, а също и разглобяването на машините, двигателите и т. н. без знанието и разрешението на капитана на порта.

74. Категорически се забранява извършването на швартови изпитания при стоянко на корабите до причалите.

Категорически се забранява на корабите при отхождане от причалите № 10 и 11 да им работят винтовете. Отшвартоването на корабите от тези причали трябва да се извърши само с помощта на буксир.

75. Всички кораби, възнамеряващи да излязат от порта, са длъжни в деня на своето излизане да вдигнат на видно място отходящия флаг (буквата „Р“ по Международния свод на сигналите).

78. Заставането борд към борд на стоящи до причала кораби се допуска само с разрешение на портовия надзор, а за чуждестранните кораби се иска още и разрешение от митницата и контролния пункт.

Забележка. Стоянето на повече от два кораба борд с борд до причала не се разрешава. Корабите при установяването към техния борд на друг кораб са задължени да посмат швартовете от приставания кораб, да ги задържат за себе си и оказват съдействие в случай на необходимост от подаване на швартовете на брега.

87. Зимуването на кораби, както и извършването на ремонт в пределите на порта, се допуска изключително с разрешение на капитана на порта. Мястото на зимуването за всеки отделен кораб се определя с отделно указание от капитана на порта, с вземане предвид желанието на корабовладелеца или капитана на кораба. Установяването на кораба на зима или продължителна стоянка се извършва от капитана на кораба.

90. Ловенето на риба с въдица, сак и т. н. в акваторията на порта се забранява.

91. Поставянето на риболовни мрежи в оперативната зона на порта категорически се забранява.

100. Товаро-разтоварителните работи в порта се извършват депо-ночно.

125. При пристигането в порта на кораб с взривни товари капитанът на кораба закотвя кораба на рейда, ако няма точно разпореджение за мястото на спирането и разтоварването, и незабавно уведомява за своето пристигане диспечера на порта, който в най-кратки срокове е длъжен да даде разпореджение на капитана за мястото на спирането и разтоварването. Диспечерът на порта е задължен да съгласува мястото на спирането и раз-

товарването или натоварването на кораба с взривни вещества с капитана на порта и пожаро-техническата част ВОХРА.

145. Водозапасни работи могат да се извършват в порта само със специално за всеки път разрешение от управлението на порта.

173. В случай на пожар в порта всички намиращи се в порта кораби постъпват в разпореджение на порта и по искане предоставят безвъзмездно в негово разпореджение всички намиращи се на тях пожаросигнални средства и др., а също и работна сила.

177. Всички кораби, стоящи в порта, в момента на възникването на пожар са длъжни незабавно да подготвят за действие своите противопожарни средства и машините за в случаи на придвижване към мястото на пожара или излизане от порта.

178. При разливане на горещи нефтепродукти в акваторията на порта всички кораби с изключение на привлечените за потушаване на пожара са длъжни незабавно да излязат от порта и застанат на безопасно място.

195. Всеки кораб, установил се на външния рейд, вдига карантинния флаг.

Корабът може да се швартова до причала, но до извършване на санитарния преглед на кораба никой освен лоцмана няма право да се качва на кораба и слиза от него. Никакви органи на властта не могат да дават каквито и да са разпореджения за слизане или качване на пасажери, товарене или разтоварване на товари и т. н. Само с получаване от санитарните власти на порта право на свободна практика може да се започне съобщението между кораба и брега.

196. Корабите, излизайки от порта, са длъжни да получат от карантинния отдел на порта санитарен патент или санитарно свидетелство.

209. Правето на белю на траповете и портовите кейови стени се забранява.

215. На чужди лица, непринадлежащи към екипажа на кораба, се забранява да живеят на кораб, стоящ в порта.

220. Къпането се разрешава само в специално определеното за това място.

230. За нарушение на задължителното постановление на виновните се налагат глоби.

237. Ако нарушението на настоящото задължително постановление е предизвикало прекъсване на работата в порта, нарушаване движението на корабите, авария на кораб, повреждане на портови съоръжения, установка на корабоплавателния път или други сериозни последствия, или пак е свързано с извършването на каквото и да било деяние, преследвано от углавния порядък, материалът по отношение виновното лице се предава на следствените органи.

Река Рион е най-голямата река на Кавказкото крайбрежие на Черно море; влива се в морето в района на порт Потти. В долната си част, на 3 мили от мястото, където се влива в морето, река Рион има две корита: старо и ново. Новото корито се нарича река Рион-Сброс, влива се в морето на разстояние около 3 мили северно от порт Потти.

Старото корито на река Рион, преминаващо през град Потти, излиза на морето южно от порта. Старото корито на реката се нарича река Рион. При вливането в морето старото корито на река Рион се разделя на два ръкава: северен и южен, между които е разположен остров Большой. Северният ръкав се влива в непосредствена близост южно от порта, до началото на южния мол; по него могат да отиват в реката неговели

риболовни кораби. Устието на южния ръкав не е мореходно; намира се на 1.3 мили южно от устието на северния ръкав.

Потийският маяк (шир. $42^{\circ} 08' N$; дълг. $41^{\circ} 40' O$) се намира на десния бряг на южния ръкав на река Рион, до юго-западните покрайнини на гр. Потн. Видът на маяка е бяла, кръгла металическа кула с фенерно съоръжение на върха.

Радиомаякът се намира при маяка.

Отмел с най-малка дълбочина над него 2 метра се простира на разстояние около 1 миля западно и на 6 кабелта южно от остров Большой. Дълбочините на границата на отмела са по-малки от 10 метра. В средната част на отмела, сред дълбочини 7—8 метра, има няколко банки с дълбочини над тях 4.2—5.2 метра.

В близост на северната граница на отмела, на 4 кабелта от устието на северния ръкав на река Рион, е открит потънал кораб с дълбочина над него 12 метра.

От запад този отмел се огражда от източна вежа, поставена на 1.3 мили западно от Потийския маяк.

Предупреждение. При подхождане в близост на отмела, особено при идване от юг, трябва да се помни, че от мястото на вежата отмелът се простира на 1 миля южно, успоредно на брега.

Забраненият за котвена стоянка район се ограничава от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

- 1) шир. $42^{\circ} 07', 4 N$; дълг. $41^{\circ} 39', 3 O$;
- 2) шир. $42^{\circ} 07', 4 N$; дълг. $41^{\circ} 35', 0 O$;
- 3) шир. $42^{\circ} 10', 3 N$; дълг. $41^{\circ} 35', 0 O$;
- 4) шир. $42^{\circ} 09', 1 N$; дълг. $41^{\circ} 37', 8 O$;
- 5) шир. $42^{\circ} 09', 1 N$; дълг. $41^{\circ} 39', 0 O$.

Между точките 1 и 5 за граница служи бреговата черта.

Град Потн е разположен на брега на устието на старото корито на река Рион. В него има всички присъщи за град учреждения. Град Потн е съединен с общата ж.п. мрежа на СССР. Поддържат се редовни съобщения с кораби между порт Потн и другите портове на Черно море.

Езерото Палеостом се намира на 2 мили югоизточно от порт Потн в близост на източните окрайнини на брега. То се отделя от морето с ивица суша, широка около 0.5 мили. В южната част и около 2 мили в северната брегът на езерото е нисък, обрасъл с растителност. Езерото е съединено с морето с неголям канал.

Река Супса се влива в морето на 9 мили SSO от порт Потн. Устието на реката е забележимо само при подхождане от югозапад и от близко разстояние. На юг от устието на река Супса, на брега, сред група дървета са разположени няколко къщи, южно от които на брега има широколистна гора. На 3

мили източно от устието на река Супса на брега е разположено селото Супса.

Банка (шир. $41^{\circ} 59' N$; дълг. $41^{\circ} 44' O$) с дълбочина над нея 5.4 м се намира на 1.8 мили SSW от устието на река Супса.

Река Чолони се намира на 6.6 мили южно от река Супса. В долното си течение на протежение на около 1 миля от устието коритото на река Чолони преминава успоредно на бреговата черта, а при вливането в морето образува неголям плитководен лиман, в който се вливат две други рекички: Натанеби и Скурдуби. На 8 кабелта северно от устието на река Чолони е разположено селото Шекветили, състоящо се от неголеми къщи с червени керемиди.

Банка (шир. $41^{\circ} 57' N$; дълг. $41^{\circ} 46' O$) с дълбочина над нея 3 метра се намира на 2.7 мили NNW от устието на река Чолони и на 3 кабелта от брега.

Селото Пичвари е разположено на 2.5 мили южно от устието на река Чолони. То се познава по кулата, намираща се в средната част на селото. Трябва да се има предвид, че тази кула при подхождане от северозапад се закрива от къщите и лошо се забелязва. Освен това в селото Пичвари е забележимо голямото двуетажно здание с червени керемиди, намиращо се на 5 кабелта южно от кулата. Понастоящем селото е съединено с град Кобулет.

Град Кобулет е разположен на 3.7 мили южно от устието на река Чолони, до вливането се тук в морето реки Ачкава и Кинтриш. Градът се простира покрай брега на морето на разстояние не повече от 2 мили и добре се познава по голямото бяло многоетажно здание с кула, откриваща се от разстояние 15 мили. На 3 кабелта северно от това здание, в сред високи дървета, се вижда неголям бял дом с колони. Двете здания особено добре са забележими при подхождане от запад. Далече от брега, източно от град Кобулет, се забелязва невисока планина със заострен връх. Град Кобулет е свързан с общата ж.п. мрежа на СССР.

Светец знак Кобулетский (шир. $41^{\circ} 49' N$; дълг. $41^{\circ} 46' O$) е поставен в южния край на град Кобулет. Видът на знака е тристранна пирамида с дървен щит на горната част; щитът е боядисан в бял цвят с черна вертикална полоса.

Нос Цихис-Дзир (шир. $41^{\circ} 45' N$; дълг. $41^{\circ} 45' O$) незначително се издава от общата линия на брега на разстояние около 4 мили SSW от град Кобулет. Носът е невисок, но скалист и стръмен и добре забележим по светлия цвят на скалите. На носа има жълто двуетажно каменно здание. В близост на нос Цихис-Дзир, малко на север от него, се намират останки от старинна крепост, стените на която са обрасли със зеленина. На 2.5 мили южно от носа Цихис-Дзир протича реката Чаквис-Цкали по широка долина, която е добре забележима. До ус-

тието на река Чаквис-Цкали има къща с бели керемиди и няколко отделно растящи високи дървета.

- Планина Джнат (шир. $41^{\circ}46' N$; дълг. $41^{\circ}46' O$), висока 157 м, се намира на 1.4 мили североизточно от нос Цихис-Дзири. Западният склон на планината подхожда към морето със стръмнини, обрасли със зеленина. На този склон има къща с кула, а на 1 кабелт от нея е разположена още една такава къща.

- Нос Зельоний (шир. $41^{\circ}42' N$; дълг. $41^{\circ}42' O$) се намира на 4 мили от нос Цихис-Дзири. Носът е невисок, скалист и стръмен, със светли скали, рязко отличаващи се от фона на обкръжаващата ги зеленина. На нос Зельоний има бяло забележимо здание. Тук се намира ботаническата градина на Академията на науките на СССР.

- На 1.3 мили SSO от нос Зельоний е разположено селото Махинджаури, в което има голям забележим дом.

- Магнитна аномалия се наблюдава в района на нос Зельоний. Склонението на компаса в района на аномалията се колебае от $1^{\circ}10'$ до $8^{\circ}0'$.

- Батумийската бухта се вдава в брега на 30 мили южно от порт Поті. За граница на бухтата на изток се смята устието на река Королис-Цкали, вливаща се в морето на 2 мили SSW от нос Зельоний. От запад Батумийската бухта се ограничава от ниския нос Батумийский. Източният и южният бряг на бухтата са обкръжени от високи планини, в сред които има няколко забележими върха; западният бряг на бухтата е нисък. В дъното на Батумийската бухта се намира порт Батуми, а на бреговете е разположен град Батуми.

- Забележими пунктове. При подхождане към Батумийската бухта отдалече за разпознаване на брега и за определяне на мястото на кораба могат да служат върховете на планините: Скурда (шир. $41^{\circ}46' N$; дълг. $41^{\circ}54' O$), висока 1133 м, Тират (шир. $41^{\circ}44' N$; дълг. $41^{\circ}54' O$), висока 1378 м, Дагва (шир. $41^{\circ}43' N$; дълг. $41^{\circ}51' O$), висока 1190 м, Орбеа (шир. $41^{\circ}40' N$; дълг. $41^{\circ}55' O$), висока 1406 м, Тирала (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}48' O$), висока 1339 м, Чаквис-Тави (шир. $41^{\circ}38' N$; дълг. $41^{\circ}53' O$), висока 1553 м, и трите кули, разположени на върха на планината южно от град Батуми. Освен това като забележими пунктове служат Батумийският маяк, нос Зельоний, голямата къща в селото Махинджаури, развалините на замъка Тамара.

- Река Королис-Цкали се влива в морето на 2 мили SSW от нос Зельоний. Устието на реката е добре забележимо от морето. На левия бряг на реката, в морето, се намира забележим хълм, на който се виждат развалините на замъка Тамара.

Отмел, широк около 1 миля, се простира покрай източния и южния бряг на Батумийската бухта. Западната граница на

отмела има направление, успоредно на западния бряг на бухтата, и минава от него на разстояние около 3 кабелта. Дълбочините на границата на отмела са от 5 до 8 метра. На отмела има няколко банки и препятствия.

- От страната на входа на порта отмелът се огражда от един светещ буй и три вежи: едната южна и двете източни. Южната вежа се поставя на 6.2 кабелта североизточно от Батумийския маяк, едната източна вежа се поставя на 5.4 кабелта североизточно от маяка, а втората източна вежа се поставя на 4.8 кабелта ONO от Батумийския маяк.

- Трябва да се има предвид, че на разстояние от 4 до 5.7 кабелта ONO и от 5 до 7 кабелта NO от Батумийския маяк има няколко банки с дълбочини от 3.6 до 9.8 метра. Дълбочините над тези банки са неточни. Освен тези опасности има още няколко банки и препятствия.

- Банка (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}40' O$) с дълбочина над нея 1.8 м се намира на 7 кабелта източно от Батумийския маяк.

- Банка (шир. $41^{\circ}40' N$; дълг. $41^{\circ}40' O$) с дълбочина над нея 3.2 м се намира на 4 кабелта североизточно от банката с дълбочина над нея 1.8 метра.

- Подводни препятствия на отмела и в близост на него се намират на 5.2 кабелта източно и на 4.4 кабелта OSO от Батумийския маяк.

- Положението на двете препятствия е съмнително.

- Батумийският нос (Бурун Табия) (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}38' O$) се намира на 2 мили WSW от устието на река Королис-Цкали. Той е западният входен нос на Батумийската бухта, има два края, издаващи се на север и изток от общото направление на брега. Батумийският нос се е образувал от нанос на дребни камъчета, донесени от силното течение на река Чорох, вливаща се в морето на 4 мили югозападно от носа. Благодарение на мола, който започва североизточно от източния край на носа, движението на малките камъчета се задържа и носът ежегодно забележимо нараства. Понастоящем този мол е почти засипан от дребни камъчета.

- Батумийският маяк (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}48' O$) е поставен на Батумийският нос.

- Видът на маяка е бяла осмостенна кула, издигаща се над средата на бяла едноетажна къща.

- Сигналите за мъгла се подават от сирена, поставена на 1.2 кабелта североизточно от маяка.

- Радиомаякът е поставен при маяка.

- Огън Бурун Табия (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}38' O$) се намира на нос Батумийский на 1.3 кабелта североизточно от маяка Батумийский. Видът на установката е черен металически стълб.

тието на река Чаквис-Цкали има къща с бели керемиди и няколко отделно растящи високи дървета.

- Планина Джнат (шир. $41^{\circ}46' N$; дълг. $41^{\circ}46' O$), висока 157 м, се намира на 1.4 мили североизточно от нос Цихис-Дзири. Западният склон на планината подхожда към морето със стръмнини, обрасли със зеленина. На този склон има къща с кула, а на 1 кабелт от нея е разположена още една такава къща.

- Нос Зельоний (шир. $41^{\circ}42' N$; дълг. $41^{\circ}42' O$) се намира на 4 мили от нос Цихис-Дзири. Носът е невисок, скалист и стръмен, със светли скали, рязко отличаващи се от фона на обкръжаващата ги зеленина. На нос Зельоний има бяло забележимо здание. Тук се намира ботаническата градина на Академията на науките на СССР.

- На 1.3 мили SSO от нос Зельоний е разположено селото Махинджаури, в което има голям забележим дом.

- Магнитна аномалия се наблюдава в района на нос Зельоний. Склонението на компаса в района на аномалията се колебае от $1^{\circ}40'$ до $8^{\circ}0'$.

- Батумийската бухта се вдава в брега на 30 мили южно от порт Поті. За граница на бухтата на изток се смята устието на река Королис-Цкали, вливаща се в морето на 2 мили SSW от нос Зельоний. От запад Батумийската бухта се ограничава от ниския нос Батумийский. Източният и южният бряг на бухтата са обкръжени от високи планини, в сред които има няколко забележими върха; западният бряг на бухтата е нисък. В дъното на Батумийската бухта се намира порт Батуми, а на бреговете е разположен град Батуми.

- Забележими пунктове. При подхождане към Батумийската бухта отдалече за разпознаване на брега и за определяне на мястото на кораба могат да служат върховете на планините: Скурда (шир. $41^{\circ}46' N$; дълг. $41^{\circ}54' O$), висока 1133 м, Тират (шир. $41^{\circ}44' N$; дълг. $41^{\circ}54' O$), висока 1378 м, Дагва (шир. $41^{\circ}43' N$; дълг. $41^{\circ}51' O$), висока 1190 м, Орбеа (шир. $41^{\circ}40' N$; дълг. $41^{\circ}55' O$), висока 1406 м, Тирала (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}48' O$), висока 1339 м, Чаквис-Тави (шир. $41^{\circ}38' N$; дълг. $41^{\circ}53' O$), висока 1553 м, и трите кули, разположени на върха на планината южно от град Батуми. Освен това като забележими пунктове служат Батумийският маяк, нос Зельоний, голямата къща в селото Махинджаури, развалините на замък Тамара.

- Река Королис-Цкали се влива в морето на 2 мили SSW от нос Зельоний. Устието на реката е добре забележимо от морето. На левия бряг на реката, до морето, се намира забележим хълм, на който се виждат развалините на замък Тамара.

- Отмел, широк около 1 милия, се простира покрай източния и южния бряг на Батумийската бухта. Западната граница на

отмела има направление, успоредно на западния бряг на бухтата, и минава от него на разстояние около 3 кабелта. Дълбочините на границата на отмела са от 5 до 8 метра. На отмела има няколко банки и препятствия.

- От страната на входа на порта отмелът се огражда от един светещ буй и три вежи: едната южна и двете източни. Южната вежа се поставя на 6.2 кабелта североизточно от Батумийския маяк, едната източна вежа се поставя на 5.4 кабелта североизточно от маяка, а втората източна вежа се поставя на 4.8 кабелта ONO от Батумийския маяк.

- Трябва да се има предвид, че на разстояние от 4 до 5.7 кабелта ONO и от 5 до 7 кабелта NO от Батумийския маяк има няколко банки с дълбочини от 3.6 до 9.8 метра. Дълбочините над тези банки са неточни. Освен тези опасности има още няколко банки и препятствия.

- Банка (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}40' O$) с дълбочина над нея 1.8 м се намира на 7 кабелта източно от Батумийския маяк.

- Банка (шир. $41^{\circ}40' N$; дълг. $41^{\circ}40' O$) с дълбочина над нея 3.2 м се намира на 4 кабелта североизточно от банката с дълбочина над нея 1.8 метра.

- Подводни препятствия на отмела и в близост на него се намират на 5.2 кабелта източно и на 4.4 кабелта OSO от Батумийския маяк.

- Положението на двете препятствия е съмнително.

- Батумийският нос (Бурун Табия) (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}38' O$) се намира на 2 мили WSW от устието на река Королис-Цкали. Той е западният входен нос на Батумийската бухта, има два края, издаващи се на север и изток от общото направление на брега. Батумийският нос се е образувал от нанос на дребни камъчета, донесени от силното течение на река Чорох, вливаща се в морето на 4 мили югозападно от носа. Благодарение на мола, който започва североизточно от източния край на носа, движението на малките камъчета се задържа и носът ежегодно забележимо нараства. Понастоящем този мол е почти засипан от дребни камъчета.

- Батумийският маяк (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}48' O$) е поставен на Батумийския нос.

- Видът на маяка е бяла осмостенна кула, издигаща се над средата на бяла едноетажна къща.

- Сигналите за мъгла се подават от сирена, поставена на 1.2 кабелта североизточно от маяка.

- Радиомаякът е поставен при маяка.

- Огън Бурун Табия (шир. $41^{\circ}39' N$; дълг. $41^{\circ}38' O$) се намира на нос Батумийский на 1.3 кабелта северозападно от маяка Батумийский. Видът на установката е черен металчески стълб.

Светещ Батумийский буй — източен (шир. 41°40' N; дълг. 41°39' O), се поставя на 6-8 кабелта на NNO от Батумийския маяк до северозападния край на отмела в Батумийската бухта. Буйът е ревящ; боядисан е с черни и бели вертикални полоси, по четири от всеки цвят. Горната половина на

бухтата на буйа е черна, а долната бяла.

Порт Батуми е разположен в дъното на Батумийската бухта и е защитен от изток и север с молове, състоящи се от две колена.

Порт Батуми е един от големите портове на Черно море. Той е достъпен за кораби с газене до 8 метра.

Източната част на порта се нарича Нефтен гаван.

Югозападната част на порта е стоянка за малки рибарски кораби. Тук има неголям пристан.

Западният бряг на порта се нарича градски бряг. Тук се намират спортни водни станции. Цялата западна страна на порта представлява крайбрежна улица с художествени бетонни перила със засадени палми, на която се намира зданието на портовия надзор, а срещу него има дървен пристан за портовите кораби.

Кантората на управлението на порта се намира на западния бряг на порта.

От извивката на мола на порт Батуми на ONO започва неголям защитен мол, ограждащ от север и северозапад плитководния каботажен гаван.

Под действието на ветровете от югозапад, запад и северозапад в порт Батуми се образува „тягун“, т. е. силно течение със зиб. В случай на появяване на „тягун“ за избягване на аварии на корабите се препоръчва да прекратят товарните операции и отпуснат швартовите, отегляйки се на котва или на бочка от причала, или да отидат в море. Особено неприятен е вятърът от югозапад, по време на който в бухтата захожда голям зиб. При този вятър е необходимо да се вземат всички предпазни мерки, щото корабът да не бъде изхвърлен на мола.

Оборудване на порта. В порт Батуми има механизирани товаро-разтоварителни средства. Към важните причали са подведени ж. п. линии. В акваторията на порта са поставени швартови бочки.

Предупреждение. При подхождане в близост на швартовите бочки не се препоръчва плътното подхождане към тях. Не се препоръчва също и отдаването на котва в непосредствена близост до тези бочки.

Лодман. Намира се при управлението на търговския порт.

Снабдяване. В порта могат да се получат провизии. Прясна вода има при всеки причал.

Ремонт. Малки кораби в порт Батуми могат да извършат неголям ремонт на корпуса и механизмите.

Спасителна станция. В порта има спасителна станция, разполагаща със спасителен бот.

Сигнална станция. За свързка с корабите, стоящи на рейд, на зданието на портовия надзор е поставена сигнална

мачта, на която се издигат съответните сигнали.

Рейдът на порт Батуми е разположен между западния бряг на Батумийската бухта и отмела, започващ от южния и източния му бряг. Дълбочината на рейда е от 25 до 135 метра. Рейдът е съвършено открит за ветровете от северно направление. Обаче и при силни югозападни ветрове стоянката на рейда е опасна и корабите са длъжни да вземат всички мерки, за да не бъдат откъснати от котвата. На рейда има място за кораби, намиращи се в карантина.

Денационален полигон. Оборудван е в рейда.

Створът Батумийски светещи знаци води в порт Батуми между нос Батуми и отмела, обкръжаващ южния и източния бряг на бухтата; направление на створа 352°, 5—172°, 5.

Предният знак (шир. 41°39' N; дълг. 41°39' O) е поставен на края на мола; видът на знака е бяла кръгла кула с две

черни хоризонтални полоси и фенерно съоръжение на върха. Задният знак (шир. 41°38' N; дълг. 41°39' O) се намира на склона на близкото до бухтата възвишение на 8 кабелта от предния. Видът на знака е бяла пресечена пирамида с фенер на върха.

Причали. Покрай вътрешната стена на мола на нефтения гаван се намират причалите № 1, 2, 3, 4 и 5. Номерацията на причалите започва от края на мола. Тези причали са предназначени за швартовка на нефтоналивни кораби. Покрай южната стена на гавана са разположени причалите № 6, 7, 8, 9, 10 и 11, предназначени за приемане на сухи товари.

На западния бряг, до входа на порта, се намира причал № 12; използва се за стоянка на пасажерски кораби.

Предупреждение. 1. Швартоването към причалите се решава само с отдадена котва.

2. При швартоване към причалите № 6, 7, 8, 9, 10 и 11 на кораби с газене повече от 4 метра и мощност на машината повече от 1000 к.с. се забранява да работят със своите машини. Швартовката към указаните причали се извършва само с помощта на буксири.

ПОРТОВИ ПРАВИЛА

(Извадки от задължителното постановление за Батумийския морски търговски порт, 1953 год.)

§ 8. Влизането на търговските кораби в порта и излизането им от порта се извършва денонощно, обаче вследствие неблагоприятно време или други обстоятелства влизането или излизането могат да бъдат забранени, за което корабите се предупреждават по радиото, със сигнализацията от сигналия пост или по други начини.

§ 9. При събирането на рейда на няколко кораба, редът за влизането им в порта се определя от управлението на порта съвместно с инспекция портовия надзор.

§ 10. Капитаните на корабите, идващи в порт Батуми от морето, са длъжни да съобщат на диспечерската служба на порта 48 часа преди времето на пристигането и повторно 24 часа преди пристигането, а при продължителност на прехода, по-малка от 48 часа, не по-късно от 1 час след излизането от порта. 4 часа преди пристигането капитаните на корабите съобщават уточненото време за пристигането.

§ 13. Всички съветски и чуждестранни кораби, влизащи в порта, са длъжни да вземат лоцман. Вземането на лоцман от съветските кораби от близкото плаване с мощност на машините, по-малка от 1500 к. с., не е задължително.

Лоцманът се взема до пристигането буй или във вътрешния рейд. При подхождането на лоцманската шлюпка или катер към борда на кораба капитанът на кораба е длъжен да спре машините.

§ 16. Извикването на бункир става с три последователни звука — два дълги и един къс, — подавани с корабната свирка (свисток); на корабите, нямащи свирка (свисток), подаването на този сигнал се извършва със сирената.

§ 17. За извикването на лоцман на кораб, стоящ в порта, капитанът на кораба е задължен чрез телефонograms или в писмен вид да подаде заявка в инспекция портовия надзор 3 часа преди готовността на кораба за излизане. 20 минути преди фактическата готовност на кораба за излизане от порта или преместването му корабът трябва да даде с корабната свирка (свисток) едно продължително изсирване. Този сигнал извиква бреговите матроси за посмането или отдаването на швартовите въжета на корабите, влизащи или излизащи от порта без лоцман.

§ 18. Екстреното повикване на лоцмана на корабите, стоящи в порта или на рейда, става с подаването от корабната свирка (свисток) на две продължителни изсирвания.

§ 19. Влизането в порта и излизането от порта се разрешава на кораби с газене, оставящо не по-малко от 1.5 фута под кила при нисна вода.

§ 21. Едновременно влизане на кораб в порта и излизането на друг кораб от порта се забранява. Корабите, влизащи в порта, са длъжни да отстъпят път на корабите, излизащи от порта.

§ 22. Корабите, пристигащи в шормово време, особено при ветрове от югоизпад и северозапад, получават чрез инспекция портовия надзор информация за възможността за влизане в порта. Когато в порта има „тигун“ (мъртва зъб) и вследствие на това е забранено влизането в порта, корабите застават на котва във външния рейд, като в този случай се ръководят от указанията, дадени в лоцмана.

За ослабването на „тигуна“ и за възможността за влизането в порта, а също и за реда на влизането на корабите, стоящи на рейда, те се информират от инспекцията на портовия надзор по радиото или с помощта на зрелна сигнализация (флагна, семафорна и светлинна), предавана от семафорния пост на зданието на портовия надзор.

§ 24. Корабите, влизащи в порта и излизащи от порта, приближават се към края на мола, са задължени предварително да предупредят за това с едно дълго изсирване за избягване сблъскването с други кораби.

§ 27. Заставането на корабите на котва във вътрешния рейд се извършва във всеки отделен случай с разрешение от инспекцията портовия надзор по указание на лоцмана.

Във вътрешния рейд корабите застават на котва източно от линията на входния створ; заставането на котва на линията на створа или западно от линията на створа се забранява категорически.

§ 29. Всички кораби са задължени предварително до пристигането в порта, но не по-близо от 40 мили до порта, да изпомпят остатъците от нефтопродуктите, мазните вещества и мръсните баласта от трюмовете на машинното и котелното отделение и наливните цистерни, като ги промийат с вода до подходящо състояние. Изпомпването на остатъците от нефтопродуктите и мръсния баласт в пределите на акваторията на порта и по-близо от 40 мили до порта се забранява категорически.

§ 32. В случай на повреждане или разместване от кораба на предупредителните знаци капитанът на кораба е задължен незабавно с пристигането в порта да доведе до знание това на капитана на порта, а разместваният знак да вземе и го предаде по принадлежност.

§ 34. Всички идващи в порта кораби засмат местостоянък по указание на диспечерската служба в порта. Да се засмат причали в търговския порт или да се преминава без разрешение от диспечера на порта от един причал на друг се забранява категорически.

§ 35. На корабите, идващи от чужбина, до получаване на практика (разрешение от санитарните власти на порта и органите на КПП) се забранява да имат съобщения с брега.

§ 36. Администрацията на кораба е длъжна веднага с пристигането в порта, но не по-късно от 4 часа от момента на швартоването, да оформи пристигането в Батумийската инспекция на портовия надзор, като представи следните документи: корабно свидетелство, удостоверение за годност за плаване, списък на екипажа в два екземпляра, свидетелствата за правоспособност на командата (администрацията на кораба) и в попълнен вид бланка „Показания капитана о приходе“.

§ 46. Движението на кораба в акваторията на порта, начина от приемния буй, се извършва с такъв ход, че да не причини с образуващото се вълнение повреждане или затруднение на корабите, шлюпките, плаващите средства и пр., стоящи до кейовите стени, пристаните, на рейд или намиращи се в движение, а също и на работещи водолази и пр.; скоростта на хода в указания район трябва да бъде не по-голяма от 2 възла. Само в изключителни случаи с цел за извършване на аварии или за запазване на необходимата маневреност се разрешава движение със скорост, по-голяма от 2 възла.

§ 47. В пределите на портовите води се забранява на търговските кораби да се надминават един друг. Това правило не се отнася за малките кораби и за корабите от портовия служебен спомогателен флот.

§ 49. Спускането на корабите по течението и сменянето на мястото посредством дрейф се забранява.

§ 50. През време на движение в портовите води корабите са длъжни да държат котвата готова за отдаване.

§ 51. През време на движение във водите на порта на корабите се забранява да държат котвата приспусната във водата, а също и да ги влачат по грунта.

§ 53. Всички кораби, без изключение, са длъжни по искане на управлението на порта или на инспекция портовия надзор да намалят или преустановят хода си, или да приемат шлюпка.

§ 57. Всички кораби, преминаващи покрай земснаряд, са длъжни предварително да намалят хода, давайки дълъг звуков сигнал, а при разместване със земснаряд да се движат с най-малък ход.

§ 58. Земснарядът, работещ на фарватера или на места, трудни за маневриране, на който се наложени да се снемат от котва, трябва да издигне денем от всеки борд по черен шар и под него червен флаг, а нощем — два червени огъня един над друг с видимост, не по-малка от 1 миля, като знак за това, че той е готов да тръгне от мястото. В такъв случай другите кораби не трябва да преминават близо и да пресичат пътя на преместващия се земснаряд, а са длъжни да изчакат, докато той премине в движение.

Забележка. Обаче ако другият кораб се намира на такова близко разстояние, че няма да има време и място да разчисти пътя на земснаряд, на последния не се разрешава да издигне шаровите и червените флагове.

5. § 60. С издигането на земснаряда на черните шарове и червените флагове на корабите се забранява да преминават близко до него и трябва да изчакат окончателното му заставане на котва.

10. При завършване заставането на котва земснарядът е длъжен незабавно да спусне черния шар и червения флаг от тая страна, от която преминаването на корабите е свободно, и с това се открива път за безпрепятствено движение на корабите.

15. § 61. Работещият земснаряд е длъжен да издигне черен шар и червен флаг от тая страна, от която се извършва работата. На корабите се забранява преминаването от тая страна, на която са вдигнати на земснаряда черният шар и червеният флаг. Ако черните шарове и червените флагове са издигнати от двете страни, преминаването на корабите временно се забранява. Сигналните черни шарове и червени флагове задължително трябва да бъдат издигнати едновременно, но в никой случай тогава, когато преминаващият кораб не е вече в състояние да изпълни необходимата маневра.

20. **Забележка.** Нощем сигналните шарове се заменят с червени фенери.

25. § 66. Всеки кораб е длъжен да обходи мястото на водолазните работи, като намали хода си и не отдава котвата близко до мястото на спускането на водолаза.

§ 67. В случай на екстрена необходимост началникът или капитанът на порта преустановява всяко движение в района на търговския порт.

30. § 68. Всички кораби са длъжни да се швартоват за причалите с носовите към изхода от порта, имайки отдалена подходящата котва; от борда, противоположен на причала, всеки кораб е длъжен да се завърже от кърмата на швартовата бочка със здраво швартово въже.

§ 71. На корабите, стоящи до причалите, се забранява да работят гребните винтове. Пробата на машините може да се извърши с най-малкия ход, при условие че винтовете се намират на разстояние, не по-малко от 25 метра от кейовата стена.

35. § 72. Придвижването на корабите в пределите на порта (в гавана) и промяната на местостойността могат да станат само с разрешение от управлението на порта. Капитаните на всички стоящи в порта кораби в случай на необходимост от тяхна страна да променят местостойността се обръщат своевременно за разрешение към управлението на порта (диспечерската служба).

40. § 73. Всеки стоящ в порта кораб е длъжен по изискване и указание от управлението на порта незабавно да смени местостойността или да излезе на море. По изискване от управлението на порта и по негово указание корабите са длъжни да прекъсват швартовите или да ги отпускат.

45. § 76. При заставането на корабите до причалите на Нефтената гаван капитаните са длъжни да отдават котвата с такъв разчет, че съединителната скоба на котвената верига да остане на палубата за удобно разединение в случай на пожар или друга необходимост.

50. § 79. При появяване в гавана на външното „тягуна“ капитаните на корабите са длъжни да усилят наблюдението за състоянието на корабите, да издадат заповед за привеждане на главната машина в двучасова готовност, да прекратят пускането на скипажа на брега и да вземат всички мерки за предотвратяване повреди на корабите, причалите, средствата за предпазване от удари и швартовите приспособления.

5. § 80. Ако вследствие усиляването на „тягуна“ е невъзможно провеждането на товарните операции или има опасност за повреждане на приспособленията за предпазване от удари (кранци, греди и пр.) или техните крепления, корабите, стоящи до сухотоварните причали, са длъжни да излязат от порта и да застанат на котва във външния или вътрешния рейд или да легнат на дрейф в очакване подобрението на времето; корабите, стоящи до нефтоналивните причали, са длъжни да се оттеглят от стените с помощта на котвата и швартовите въжета, подадени на швартовите бочки с такъв разчет, че при резките движения вследствие на „тягуна“ корабите да не закачат причала; главните машини трябва да бъдат приведени в часова готовност.

10. § 81. Ако „тягунът“ продължава да се усилива и корабите, стоящи до нефтоналивните причали, изпитват силни резки движения или съществува опасност за скъсване на швартовите въжета, капитаните на корабите са длъжни да излязат на море и да застанат на котва във външния рейд, съобразявайки се с указанията в лоцията, или да легнат на дрейф в очакване подобрението на времето.

15. § 82. В зависимост от обстоятелствата инспекцията за портови надзор може да предложи на капитана на кораба да излезе от гавана вследствие на „тягуна“. Това изискване подлежи на изпълнение без уговорки.

20. § 88. През времостоянката на кораба до причалите се забранява спускането на трап от страна на морето.

25. § 89. От корабите, стоящи на рейда и до причалите, се забранява спускането на шлюпки и моторни катери за каквито и да било цели без особено за това разрешение от инспекция портови надзор.

Забележка. Това правило не се отнася за случаите, когато е необходимо да се окаже помощ на даващи се кора, и не се разпростира върху съветските военни кораби.

30. § 91. Капитаните на корабите са длъжни незабавно да съобщат в инспекция портови надзор в писмен вид за всички Происшествия и нештетни случаи, а също така и за случаите на заразни заболявания на корабите през време на пребиваването на последните в порта.

35. § 95. Товаро-разтоварните работи в порта се извършват денонощно.

§ 96. Като правило корабите излизат на море след привършване на товарните операции и оформяване на документите, обаче по изискване от управлението на порта корабите могат да се изведат на рейда незабавно след приключване на товарните операции, недочаквайки оформяването на документите.

40. § 102. Стоенето на корабите до нефтените причали се разрешава само за наливане или изливане на нефтопродукти. Заставането на причали в очакване наливането или изливането, извършването на ремонт или друга необходимост не се разрешава.

45. § 105. Корабите, натоварени с нефтопродукти, в никакъв случай не трябва да се швартоват към други кораби. В тия случаи, когато за такива кораби няма свободни причали, те са длъжни да стоят на рейда, далеч от обикновения път на корабите, влизаци в порта и излизаци от порта (във външния рейд). Еднакво се забранява и на всички останали кораби да се швартоват към кораби, натоварени с нефтопродукти, с изключение на корабите от портовия служебно-спомогателен флот през време на обслужването на корабите, натоварени с нефтопродукти.

50. § 106. На корабите, превозващи нефтопродукти от първи разряд, се забранява да използват на товарната палуба стоманени въжета за швартовка. Трябва да приспукат от носа и кърмата до водата допълнителни въжета с огънове за в случай на отбуксиране от причала.

55. § 159. Водолазни работи могат да се извършват в порта само с особено разрешение от управлението на порта за всеки отделен случай.

§ 161. През времето, когато водолази работят на рел на фок-мачтата на кораба, трябва да бъдат издигнати денем два флага „З“ по Международния свод на сигналите, а нощем—два зелени огъня един над друг.

§ 166. Ловенето на риба с въдици, сакове и т. н. в територията на порта и в гавана, както и от корабите, стоящи в гавана, се забранява.

§ 174. В случай на пожар в порта всички намиращи се в него кораби се поставят в разположение на управлението на порта и при необходимост предоставят в негово разпореджение всички намиращи се на тях пожароспасителни и други средства, както и работна сила, безвъзмездно.

§ 178. Всички кораби, стоящи в порта в момента на възникването на пожар, са длъжни незабавно да подготвят за действие противопожарните си средства и машините в случай на отиване към мястото на пожара или излизане от порта.

§ 179. При разливане на горящи нефтопродукти по акваторията на порта всички кораби, с изключение на корабите, привлечени за потушаването на пожара, са длъжни незабавно да излязат от порта и да застанат на безопасно място.

§ 225. На чужди лица, непринадлежащи към корабната команда, се забранява да живеят на корабите, стоящи в порта.

§ 231. Забранява се къпането, прането на бельо и пр. до моловете, кейовите стени, траповете, шлюпките и корабите, стоящи в порта.

Град Батуми е разположен по бреговете на Батумийската бухта. Той е административен център на Аджарската АССР. В града има много зеленина, при което преобладава субтропическата растителност.

Град Батуми е съединен с общата железопътна мрежа на Съветския съюз. Поддържат се постоянни параходни съобщения с всички съветски портове на Черно море. Има автобусни съобщения с град Потти и въздушни съобщения с градовете на Кавказ и крупните центрове на страната.

От Батумийската бухта до нос Календер ниският бряг се простира отначало на 5 мили на SW, а след това от устието на реката Чорох до нос Календер на юг, на разстояние 3-2 мили. В района на нос Календер към брега на морето подхождат високите Понтийски планини, ограничаващи от юг долината на река Чорох.

На разстояние около 2 мили на юг от устието на река Чорох на склоновете на прибрежните планини е разположено селото Гонио, което може да се разпознае по намиращите се в него две големи къщи с червен и бял покрив. На север от селото се намират останките от голямата старинна крепост Гонио.

Между Батумийския нос и устието на река Чорох брегът е обкръжен от отмел с ширина около 1-5 мили. Дълбочините на границата на отмелта са около 20 метра. Отвъд 10-метровата изобота на този отмел се намират отделни дълбочини, по-малки от 10 метра. При плаване в указания район корабите не трябва да се приближават към брега на разстояние, по-близко от 2 мили до него.

Реката Чорох се влива в морето чрез няколко ръкава на 5 мили югозападно от Батумийския нос. Ширината на делтата на река Чорох при вливането ѝ в морето е повече от 1 миля.

Южният ръкав на река Чорох се разпознава по Чорохския светец знак.

При пролетно-летните прииждания по време на топенето на високите снегове реката силно се разлива, заливайки острова в делтата. В устието на реката се намират наносни мели, които често менят своето положение.

Чорохският светец знак (шир. 41°35'N; дълг. 41°34'O) е поставен на левия бряг на устието на река Чорох. Видът на знака е бяла пресечена ажурна четиристранна пирамида с площадка и фенер на върха.

Нос Календер се издава на запад от бреговата черта на 3-2 мили южно от устието на река Чорох. Носът е висок и стръмен, но вследствие на това, че той се проектира на разположените в кръг около него високи планини, той е слабо забележим. На 5 кабелта южно от нос Календер на склона на планината се вижда отделно стоящо дърво.

Светецният знак Календер (шир. 41°32'N; дълг. 41°33'O) се намира на нос Календер. Видът на знака е дървена четиристранна будка с фенер на върха ѝ.

Глава 7

АНАДОЛСКИ БРЯГ

20 *Карти: светски — 160, 500, 501, 505, 2210, 2211, 524 и 2314;
български — 5004, 5005, 5006;
немски — 1106, 1107, 1108, 1118, 1115, 1103;
английски — 2236, 2237, 2238, 1233.*

Южният бряг на Черно море, образуван от северния бряг на Анадолския полуостров и наричан Анадолски бряг, се простира от нос Календер до Босфорския пролив на разстояние около 560 мили, като има общо направление на запад. В средната част на тоя бряг има широка дългообразна издаденост, насочена срещу Кримския полуостров.

Анадолският бряг има два добре изразени района: прибрежен и вътрешен. Прибрежният район се характеризира със стръмно издигащите се склонове на скалистите планини, покрити с гъсти гори, и често падащите дъждове, особено в източната му част. Вътрешният район, закрит с прибрежен хребет, е прорязан от дълбоки долини и е характерен с по-малко количество дъждове. Той е съставен предимно от минерали, разрушени под влияние на атмосферата, водите и организмите, и представлява планински вериги, обкръжени на места с обширни участъци, покрити със застинала лава. Голяма част от вътрешния район е покрита с борова гора и храсти, но има и участъци, лишени от растителност. Разликата между прибрежния и вътрешния район е особено ясно изразена на изток, където се намират най-високите планини. На запад,

където планините са по-ниски, разликата между районите е по-малка.

По характера на релефа Анадолия бряг може да бъде разделен на три части: източна — от нос Календер до нос Ерос (шир. 41°07' N; дълг. 39°26' O), средна — от нос Ерос до нос Бозтепе (шир. 42°01' N; дълг. 35°14' O) и западна — от нос Бозтепе до Босфорския пролив.

- Източната част на брега от нос Календер до нос Ерос е окръжена с висока планинска верига, върховете на която през по-голямата част от годината са покрити със сняг. Над тази верига се възвишава забележимата планина Сукдаг с височина около 2930 м (шир. 40°54' N; дълг. 41°03' O). Освен разклоненията, отдалечаващи се на североизток от главния хребет, добре забележими са отделни планински върхове, разположени близо до брега, а именно: планината Гония (шир. 41°30' N; дълг. 41°38' O), планината Джиха (Архавска) с височина 503 м, планината при нос Перенит, планината Аянатеписи (Иоаннис) с височина 747 м (шир. 40°59' N; дълг. 40°30' O) и планините около порт Трабзон. Скалистият хребет на Понтийските планини със снежни върхове, високи до 3000 м, се простира успоредно на брега и неговите разклонения се приближават до самото море. От река Чорох до порт Трабзон крайбрежните планини са покрити с гори и на места с градини. Около селищата са разположени царевични ниви, плодови градини и тютюневи плантации.

- Средната част на брега от нос Ерос до нос Бозтепе е планинска, но планините тук са по-ниски; техните склонове се обработват. Планините са прорязани от долините на реките Терме-чай (шир. 41°13' N; дълг. 37°01' O) и Къзълрмак (шир. 41°44' N; дълг. 35°59' O). Като забележими пунктове по този участък на брега могат да служат планините Сис (шир. 40°52' N; дълг. 39°07' O), Чалтепе (шир. 40°45' N; дълг. 38°22' O), Небиян (шир. 41°22' N; дълг. 35°58' O), Катран (шир. 41°27' N; дълг. 35°30' O) и планината Башкисдран, разположена източно от планината Агиос-Георгиос (шир. 41°04' N; дълг. 37°15' O).

- Западната част на Анадолия бряг, от нос Бозтепе до Босфорския пролив, е планинска. Планините към пролива постепенно се понижават и до самия пролив брегът е достатъчно нисък, но стръмен. Планините на тази част, намиращи се далече от брега, са значително по-ниски в сравнение с останалото крайбрежие. Прибрежната полоса между градовете Инеболу и Брегли се отличава от останалата част на крайбрежия с успоредно разположените долини и хълмове, покрити с гори. От море са забележими редица островърхи планини между носовете Керемпе (шир. 42°02' N; дълг. 33°17' O) и Амасра (шир. 41°45' N; дълг. 32°24' O), които имат ярки бели петна; особено добре са видими планината Кюреччи-даг и планината с

трите върха, разположени между нос Баба (шир. 41°18' N; дълг. 31°23' O) и нос Кефкен (шир. 41°12' N; дълг. 30°16' O).

- В Анадолия бряг се вдават няколко неголеми залива и бухти, които са открити за ветровете от северни направления. Най-голямо значение имат Синопският залив, където може да се намери прикритие при всякакви време, и бухтите Ризелиманъ, Платана, Самсун и Брегли. По-малко значение имат бухтата Вона и заливите Булеп, Зефрелиманъ, Орду, Фаца и Униселиманъ. Най-опасен за плаване е районът на селището Мапаври (шир. 41°05' N; дълг. 40°44' O), където няма укрития от щорм, районът на нос Керемпе, известен със силните щормове, и подходът към Босфорския пролив, където има чести мъгли.

- Делтите на някои реки, вливащи се в морето, вследствие на непрекъснатите наноси все повече се преместват към морето. Това е особено забележимо за реките Къзълрмак, Ешилрмак и Сакария, пред делтите на които е забелязано постепенно изменение на дълбочините и образуване на банки. През ранна пролет и есен мътните води на тези реки се разпространяват понякога в морето на разстояние от брега, по-голямо от 5 мили. При плаване покрай Анадолия бряг това явление може да служи като един от признаците за близостта на брега.

- До Анадолия бряг са разположени няколко острова, от които само остров Кефкен достига значителни размери, а останалите представляват скали, камъни или пясъчни образувания, лежащи пред устиата на реките, не по-далече от 2 мили от брега.

- Покрай брега дълбочините са големи. 200-метровата изобата в някои места, например при портовете Амасра, Уние, Фаца и Ризе, приближава близо до бреговата черта. В района от река Чорох до нос Ерос 10-метровата изобата преминава на разстояние не повече от 1 миля от брега, а 200-метровата изобата — на не повече от 4 мили. Кораби с голямо газене могат да плават покрай брега на разстояние 1.5 мили и само в районите между носовете Чалтъ и Ажива и при нос Бафра трябва да преминават на разстояние, не по-малко от 5 мили. В местата, където брегът е скалист и около него се виждат надводни камъни, обикновено се срещат и подводни камъни, но те се намират на разстояние, не по-голямо от 3 кабелта от брега на дълбочини до 10 м. В тези места, където брегът е пясъчлив или чакълест, дълбочините намаляват равномерно към брега. При плаване покрай брега в района на устиата на реките Къзълрмак и Агва (шир. 41°08' N; дълг. 29°50' O) са отбелязани резки скокове на дълбочините.

Грунтът в близост до брега е предимно тиня или пясък, а на места раковини и камък. На неговите дълбочини в котвените места грунтът в по-голямата си част е пясък.

При Анадолския бряг е открита магнитна аномалия в районите на бухта Ризелиманъ и Синопския залив.

Трябва да се има предвид, че Анадолският бряг е подложен на чести земетресения.

5 На описвания бряг се намират следните портове: Ризе, Трабзон, Тиреболу, Гиресун, Синоп, Фаца, Бабалъ, Уние, Самсун, Инеболу, Амасра, Зонгулдак и Брегли. Тези портове са удобни за котвена стоянка само в тихо време, тъй като са открити за ветровете, духащи от NW до NO. Единствено безопасното място, което осигурява спокойна стоянка, е порт Синоп, но поради липса на естествени прегради югоизточните ветрове развиват в него голямо вълнение. Понастоящем се извършват реконструкции на портовете Трабзон, Самсун, Инеболу и Зонгулдак.

15 По Анадолския бряг, от град Шиле до Босфорския пролив, са разположени няколко спасителни станции, снабдени с ракетни апарати за изстрелване на въже; някои от тия станции имат спасителни ботове.

20 За облекчаване разпознаването на брега, за да не могат мореплавателите, подхождащи към Босфорския пролив, да вземат Анадолския бряг за Румелийския (така се нарича южният бряг на Черно море западно от Босфорския пролив), зданията на спасителните станции и на всички други стационарни постройки по Анадолския бряг имат високи фундаменти и са боядисани с бял или червен цвят, а горната част на бреговете отвесни скали е варосана.

30 Градовете по Анадолския бряг на места са съединени помежду си с шосейни или черни пътища. Между портовете Ризе, Трабзон, Самсун, Синоп, Зонгулдак и др. се поддържа редовно параходно съобщение. Градовете Самсун, Зонгулдак и Брегли са свързани със столицата на Турция — град Анкара, с железен път. Строят се железопътни отклонения към градовете Инеболу и Джива.

35 В градовете и болшинството села има поща и телеграф. Доста верен признак за предсказване на времето през лятото при Анадолския бряг е видът на прибрежните планини. Ако планините са чисти от облаци, трябва да се очаква в близките дни тихо и ясно време; ако пък планините започнат да се покриват с облаци, трябва да се очаква изменение на времето към влошаване и обикновено в най-близки дни настъпва дъждовно време при ветрове от западната половина на хоризонта.

40 При плаване покрай брега на неголямо разстояние от него трябва да се има предвид, че вълните, удряйки се в стръмния бряг и отблъсквайки се назад, образуват отразена вълна.

45 **Предупреждение.** При плаване през зимата корабите трябва да бъдат винаги готови да шормуват далеч от брега. Само когато морето се успокои, те могат да се приближат близо до

брега и да застанат на котва. Корабите с механически двигатели трябва да имат достатъчно количество гориво, за да могат да изчакат времето в море или стоейки в порта на котва, да бъдат готови за незабавно излизане в море. При това трябва да се има предвид, че от порт Батуми до порт Зонгулдак няма къде да се попълнят запасите от въглища.

10 При лоша видимост приближаването към брега трябва да става с най-малък ход, защото вследствие на големите дълбочини в близост на брега може да се заседне на грунта, преди лотовият да е успял да измери следващата дълбочина.

15 На маяците на Анадолския бряг не се обръща необходимото внимание не само от съответните власти, но и от маячните наблюдатели, поради това маяците, като не се изключват дори най-важните, или загасват, или работят с характеристика, различна от указаната в описанията. Освен това при откриване по крайбрежието на различни препятствия, опасности и т. н. за тях или съвсем не се уведомяват мореплавателите, или се уведомяват несвоевременно.

20 Настоятелно се препоръчва да се плава внимателно и предпазливо при преминаване близо до устията на големите реки, тъй като оповестявания за изменения на дълбочините в тия райони се дават рядко. През нощта трябва да се предпазваме от столкновения с малки както моторни, така и парусни съдове, повечето от които не носят установените огньове.

25 В някои портове няма огньове, указващи мястото на котвената стоянка. Поради това се препоръчва въздържаност от навлизане през нощта във вътрешната зона на портовете и внимание по отношение на малките кораби, стоящи на котва, които почти по правило не носят котвени огньове.

30 От нос Календер до Трабзонския залив

От нос Календер до Трабзонския залив брегът с протежение около 100 мили има общо направление към WSW. Брегът е нарязан от многочислени заливи и бухти с високи и стръмни носове. Описваният участък на брега по цялото си протежение е дълбок в прибрежната си част и окупен с надводни и подводни камъни, намиращи се между 5-метровата изобата и брега. 20-метровата изобата преминава успоредно на брега на разстояние 0.5—1 миля.

40 Брегът е прорязан от дълбоки долове и долини, по които протичат многочислени планински реки.

Почти по цялото протежение близо до бреговата черта преминава шосеен път, съединяващ прибрежните градове и села.

45 **От нос Календер до бухтата Ризелиманъ** брегът с протежение 52 мили продължава в общо направление на югоза-

пад. Брегът е висок и пресечен с долини, в които са забележими стоящи далече едно от друго малки здания.

От нос Кемер (шир. $41^{\circ}08' N$, дълг. $40^{\circ}46' O$) брегът, простиращ се на 4 мили към SSW , се понижава, а след това към долината на река Аскорос отново се издига. Намиращите се тук възвишения са прорязани от няколко долини и изцяло са обрасли с гори. На 3 мили югозападно от нос Кемер се намира селото Мапаври, в което има забележимо минаре.

Участъкът на брега от нос Календер до бухтата Ризели-манъ е открит повече от другите за ветрове откъм морето и е най-опасният участък от южното крайбрежие на Черно море.

Забележими пунктове. По описвания участък от брега като забележими пунктове могат да се използват планините, разположени по крайбрежието. Планината Гониа (шир. $41^{\circ}30' N$; дълг. $41^{\circ}38' O$) има височина 1481 м, върхът ѝ е покрит със сняг. От W и WNW планината има вид на голям закръглен конус. По-надясно се намира още един връх, който е по-нисък и по-остър от първия. Тъмната планина Охване (шир. $41^{\circ}26' N$; дълг. $41^{\circ}28' O$) с височина 640 м се намира на 1 миля южно от нос Компуш и има стръмно спускащи се към морето склонове. Когато облаците са твърде ниски, над тях понякога могат да се видят върховете на някои планини. При този случай, за да се различи планината Охване от планината Гониа, е необходимо да се има предвид, че най-високият връх на планината Гониа е разположен наляво, а най-високият връх на планината Охване — надясно от останалите върхове.

Забележима е също така планината Султан Селим-тепеси (шир. $41^{\circ}26' N$; дълг. $41^{\circ}30' O$) с височина 1042 м, която е връх на покрития с гора хребет, простиращ се от планината Охване навътре в материка. Според твърденията на местните жители едно денонощие, след като се появи мъгла от района на върха на планината Султан Селим-тепеси, започва да духа прохладен вятър от запад, югозапад или северозапад.

Нос Календер (шир. $41^{\circ}32' N$, дълг. $41^{\circ}33' O$) е описан на стр. 373.

Нос Учкардаш (шир. $41^{\circ}30' N$; дълг. $41^{\circ}32' O$) се издава на 2 мили южно от нос Календер. Този скалист и отвесен нос е забележим по големия камък, лежащ до самия бряг. Северозточно от нос Учкардаш е разположено селото Сарп, срещу което се намира тесен пясъчно-чакълест плаж. На другите участъци брегът е скалист и окръжен с надводни камъни. На 5 кабелта южно от нос Учкардаш е разположена широката долина на река Макриал, в която се намира селото Кемал паша (Макриал). Брегът на долината е нисък и чакълест. Долината е забележима по каменния мост, построен през протичащия по долината ручей, по развалините на кула и по намиращите се до самия бряг две съвършено еднакви остри възвишения. Югозападно от

долината се простира скалист бряг, окръжен с надводни камъни. Между долината на река Макриал и почти отвесния каменен нос при селото Лиман, разположено на 2.5 мили югозападно от долината, от отвесната скала се спуска водопад.

На върха на нос Учкардаш се намира забележимо от морето здание, в което се е помещавал руски пограничен отряд.

При необходимост може да се застане на котва близо до брега на 2 мили югозападно от нос Учкардаш срещу долината на река Макриал.

Нос Компуш (шир. $41^{\circ}27' N$; дълг. $41^{\circ}28' O$) се намира на 4 мили югозападно от нос Учкардаш. Носът е сравнително нисък, обрасъл с храсти и гора и има широк пясъчно-чакълест плаж, обкръжен с надводни камъни. На полегатия спускащия се към морето склон на този нос се забелязват шест бели здания на турския пограничен отряд.

Югозападно от нос Компуш до високия, стръмен и каменист нос Абуслух се простира на 1 миля плаж, зад който навътре в брега стръмно се издигат планини; в сред тия планини се виждат няколко водопада.

Нос Абуслух е образуван от склона на планината Охване. При плаване близо до брега по склона на планината могат да се видят растящи в една редица високи дървета. На западния горист склон на планината Охване, близо до носа, е разположено село Абуслух, срещу което се намира плаж; до селото се намира забележим водопад. Близо до почвения път, отиващ към селото, има забележима наклонена издатина; североизточно от носа се намира забележима планина с два върха. Югозападно от селото на 1 миля се простира стръмен бряг с малък плаж. Близо до бреговете на носа лежат подводни камъни.

Град Хопа е разположен в долината на река Хопахай, на 19 мили югозападно от порт Батуми и на 77 мили от порт Трабзон. Непосредствено източно от града се забелязва едноетажна казарма. Югозападно от града, в селото Кисе, има малка джамия с минаре. Срещу града има два малки пристана за малки кораби, на един от които се намира кран с товароподемност 10 т. Брегът при града в прибрежната си част е дълбок.

В града има поща и телеграф. Провизии могат да се вземат от пазара.

Котвени места. За непродължителна стоянка може да се застане на котва срещу град Хопа на разстояние 7—8 кабелта от брега, а също така югозападно от града, срещу селото Кисе. Котвеното място е открито за западните ветрове и не е удобно за котвена стоянка. Трябва да се избягва заставането на котва приблизително на 5 кабелта NNO от устието на реката, в района на стоманените въжета, потопени вероятно през войната 1914—1918 г.

Нос Перенит (шир. $41^{\circ}22'N$; дълг. $41^{\circ}21'O$) се издига на 3.5 мили WSW от град Хопа. Той е висок и стръмен. Носът може да се разпознае по острата тъмна планина Джиха (Архавска), разположена на 9 кабелта южно от носа, както и по двете бели петна на съседните възвишения.

Западно от нос Перенит се намира невисок, но отвесен и скалист нос, близо до който има камъни. Зад носа започва широката долина на река Архаве.

Светещият знак Хопа (Перенит) (шир. $41^{\circ}22'N$; дълг. $41^{\circ}21'O$) е поставен на края на нос Перенит. Видът на знака е бяла цилиндрическа каменна кула; до кулата има малък едноетажен бял дом.

Село Перенит е разположено на 1.5 мили източно от нос Перенит при пясъчния бряг. Срещу селото има малък пристан. Селото може да се разпознае по забележимия горист, кафяв връх на планината Джиха с височина 565 м, намиращ се югоизточно от селото.

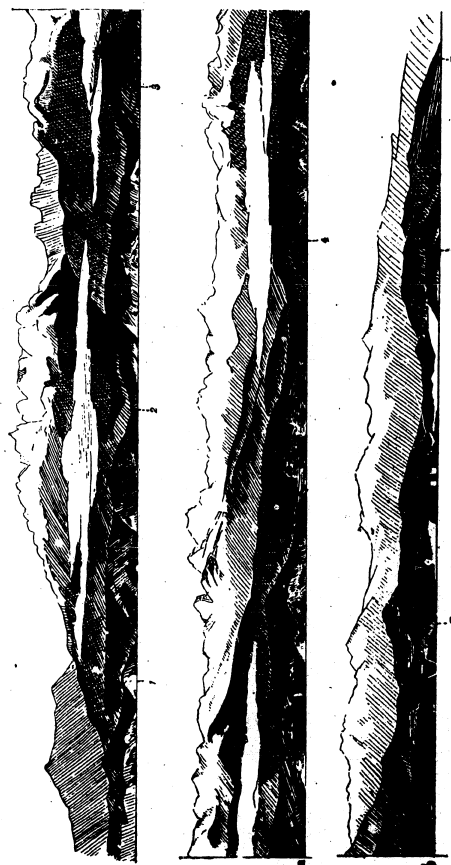
Западно от село Перенит се простира скалист и стръмен бряг, обръжен с големи надводни камъни.

Котвено място. На котва може да се застане срещу пристана на дълбочина около 8 м. Тук корабът може да се прикрие до известна степен от северозападен зиб.

Река Архаве се влива в морето на 2.5 мили югозападно от нос Перенит. Брегът на долината на река Архаве е нисък и образуван от заоблени камъни от планински произход с диаметър от 1 до 10 см. Близо до брега, в долината на реката, е разположено село Архаве (Мусазаде), което може да се разпознае по минарето на джамията и по петнистата планина Котуниттепе с височина 597 м и триангулацияния знак на нейния връх. В селото има поща и телеграф. В дълбочина на долината на река Архаве се виждат добре покритите със сняг върхове на Понтийските планини.

Нос Капистра (шир. $41^{\circ}20'N$; дълг. $41^{\circ}16'O$) се намира на 2 мили западно от устието на река Архаве. Носът е образуван от стръмния склон, покрит с гора, на планината Капистра с височина 485 м и има забележим връх. От W и WSW носът е забележим по кафявия цвят на върха, а от NO — от разстояние около 35 мили — по широката падина, разделяща тоя нос на две части. На 1.5 мили югозападно от нос Капистра в дълбока лъсчина е разположено селото Моцхора. Брегът от носа до реката Сумладереси няма плажове и е обръжен с надводни камъни.

Реката Сумладереси се влива в морето на 3 мили югозападно от нос Капистра. Тясната долина на реката се разширява близо до морето, а навътре в сушата се разделя на няколко долини. Крайбрежните планини при реката Сумладереси забележимо се понижават и зад тях са добре видими покритите със сняг Понтийски планини. На брега близо до до-

Брегът от нос Капистра до нос Кемер:

1 — нос Капистра, височина 12 мили; 2 — устието на р. Сумладереси; 3 — устието на река; 4 — долината Горес-Ортюра, височина 11.7 мили; 5 — устието на р. Фаргандереси; 6 — нос Булет; 7 — нос Кемер, височина 21.5 мили, разстояние 18.5 мили.

лината се вижда ниска скалиста отвесна стръмнина, лишена от растителност.

Западно от устието на река Сумладереси до нос Абу се простира тясно чакълесто крайбрежие, по което преминава шосеен път.

Нос Абу (шир. $41^{\circ}17'N$; дълг. $41^{\circ}09'O$), нисък и обрасъл с гора, е образуван от делтата на река Абусую, вливаща се в морето с няколко ръкава. Бреговете на носа в прибрежната си част са сравнително дълбоки; така например на два кабелта от брега дълбочината достига 11 м. След нос Абу навътре в материка се простира широката гориста долина на река Абусую.

Брегът на югозапад от нос Абу до селото Гере в по-голямата си част е окръжен от тесен пясъчно-чакълест плаж. Крайбрежните планини от устието на реката Абусую се повишават и приближават близо до брега; на места стръмните склонове на планините имат вид на насипи. На разстояние до 2 кабелта от брега близо до насипите се намират много надводни камъни. На 4-5 мили югозападно от нос Абу до самия бряг лежи добре забележим черен камък. Склоновете на планините, спускащи се към морето, са покрити с гъста гора и са прорязани от няколко тесни и малки долини, по които текат реки. Тази част на брега е слабо населена. Източно от носа се издига забележимата планина Метопол с височина 433 м, на върха на която е построен триангулачен знак.

Селото Гавра е разположено близо до брега на 1 мили югозападно от нос Абу и е забележимо по намиращото се в него минаре на джамия. В района на село Гавра сравнително близо до брега се приближават Понтийските планини, които са видими даже при плаване до самия бряг.

Срещу селото Гавра на 1 кабелт от брега дълбочините превишават 3-5 м; грунтът тук е камък, а по-морието грунтът става пясъчен. В селото има поща и телеграф.

Котвеното място се намира срещу участъка от брега между устието на реките Сумладереси и Абусую на 7 кабелта от брега. Дълбочината му е 24 м; грунтът — тиня с пясък. Близо до брега дълбочините бързо се намаляват; грунтът е едър пясък.

Селото Гере (шир. $41^{\circ}12'N$; дълг. $41^{\circ}03'O$) е разположено на 6-5 мили югозападно от нос Абу. Районите, съседни на селото Гере, са гъсто населени. По брега тук преминава шосеен път. На 1 мили североизточно от селото се намира дълбоката долина Георгес-Ортугора. Крайбрежните планини тук стават по-високи и върховете им имат червеникави петна. Най-голям брой петна има на западните склонове на планините, ограничаващи долината Георгес-Ортугора от североизток. Близо до дълбоката долина има останки от бившо укрепление.

На 1-8 мили източно от село Гере се намира забележимата с червеникави петна, почти лишена от растителност планина

Орту (Афгюнбабатепеси) с височина 488 м; при подножието ѝ се намират къщи.

Река Фъртънадереси се влива в морето на 4 мили WSW от село Гере. Тази голяма и бърза планинска река извира от криволичето дълбока долина, тече по праговете на каменното русло и се влива в морето с няколко ръкава. Ниските, пясъчни и покрити с растителност брегове на устието на тая река са сравнително дълбоки в прибрежната си част; на 2 кабелта от брега дълбочината е 15 м.

Устието на реката от запад е ограничено с дълго плоско възвишение, наречено Ескитрабзон. Възвишението има вид на огромен бастион и е покрито с тъмна гора с изключение на две бели петна на източната страна, забележими от разстояние 12 мили. Източно от река Фъртънадереси, близо до брега, се виждат минаре и голяма къща, намиращи се на другото възвишение, по-малко забележимо от Ескитрабзон. От море реката Фъртънадереси е забележима.

Източно от устието на река Фъртънадереси е разположено селото Ардешен, което може да се разпознае по бялото високо здание. В района на селото планинският бряг представлява предпланинска местност с полегати склонове, покрити с растителност и обработваеми ниви; покрай брега се простира плаж.

Западно от възвишението Ескитрабзон се намират лъсчината Сантоглу и малката лъсчина Булепдереси.

Град Пазар е разположен на 3-5 мили западно от устието на река Фъртънадереси. При града, близо до брега, се намират големи надводни камъни. Западно от камъните, в малката бухтичка, има пясъчен плаж. Пристаният при града не се използва. За превозването на товари има лихтери (товарни съдове, обикновено несамоходни). Град Пазар е малък; той е разделен на две части; в източната част на града се намира джамия с минаре.

Източно от града протича реката Пазарсую, близо до устието на която се издава нос Булеп.

На 5 кабелта източно от град Пазар са добре забележими голямо двуетажно бяло здание и дървеният мост на река Пазарсую. Западно от устието на река Пазарсую са забележими дълбоките долове Канарсу и Каледжик. Източно от града се вижда голямата група Понтийски планини с нагъбени върхове. Южно от град Пазар се издига забележимата от изток гориста планина Хунартепе с височина 642 м, която господства над местността. Планината има сходни върхове; почти с еднаква височина, разделени със седловина. На югозападния връх на планината е построен триангулачен знак.

Дълбочините срещу град Пазар доста равномерно се намаляват към брега и на 1 кабелт от него достигат 5-5 м; грунтът е тиня с пясък.

лината се вижда ниска скалиста отвесна стръмнина, лишена от растителност.

Западно от устието на река Сумладереси до нос Абу се простира тясно чакълесто крайбрежие, по което преминава шосеен път.

5 **Нос Абу** (шир. $41^{\circ}17'N$; дълг. $41^{\circ}09'O$), нисък и обрасъл с гора, е образуван от делтата на река Абусую, вливаща се в морето с няколко ръкава. Бреговете на носа в прибрежната си част са сравнително дълбоки; така например на два ка-
10 белта от брега дълбочината достига 11 м. След нос Абу навътре в материка се простира широката гориста долина на река Абусую.

Брегът на югозапад от нос Абу до селото Гере в по-голямата си част е окръжен от тесен пясъчно-чакълест плаж. Крайбрежните планини от устието на реката Абусую се пови-
15 шават и приближават близо до брега; на места стръмните склонове на планините имат вид на насипи. На разстояние до 2 кабелта от брега близо до насипите се намират много надводни камъни. На 4-5 мили югозападно от нос Абу до самия бряг лежи добре забележим черен камък. Склоновете на плани-
20 ните, спускащи се към морето, са покрити с гъста гора и са прорязани от няколко тесни и малки долини, по които текат реки. Тази част на брега е слабо населена. Източно от носа се издига забележимата планина Метопол с височина 433 м, на върха на която е построен триангулачен знак.

25 **Селото Гавра** е разположено близо до брега на 1 мили югозападно от нос Абу и е забележимо по намиращото се в него минаре на джамия. В района на село Гавра сравнително близо до брега се приближават Понтийските планини, които са видими даже при плаване до самия бряг.

30 **Срещу селото Гавра** на 1 кабелт от брега дълбочините превишават 3-5 м; грунът тук е камък, а по-мористото грунът става пясъчен. В селото има поща и телеграф.

Котвеното място се намира срещу частка от брега между устията на реките Сумладереси и Абусую на 7 кабелта от
35 брега. Дълбочината му е 24 м; грунът — тина с пясък. Близо до брега дълбочините бързо се намаляват; грунът е едър пясък.

40 **Селото Гере** (шир. $41^{\circ}12'N$; дълг. $41^{\circ}03'O$) е разположено на 6-5 мили югозападно от нос Абу. Районите, съседни на селото Гере, са гъсто населени. По брега тук преминава шосеен път. На 1 мили североизточно от селото се намира дълбоката долина Георгес-Ортугора. Крайбрежните планини тук стават по-високи и върховете им имат червеникави петна. Най-голям
45 брой петна има на западните склонове на планините, ограничаващи долината Георгес-Ортугора от североизток. Близо до дълбоката долина има останки от бившо укрепление.

На 1-8 мили източно от село Гере се намира забележимата с червеникави петна, почти лишена от растителност планина

Орту (Афгюнбабатепеси) с височина 488 м; при подножието ѝ се намират къщи.

5 **Река Фъртънадереси** се влива в морето на 4 мили *WSW* от село Гере. Тази голяма и бърза планинска река изтича от криволичеща дълбока долина, тече по праговете на каменистото русло и се влива в морето с няколко ръкава. Ниските, пясъчни и покрити с растителност брегове на устието на тази река са сравнително дълбоки в прибрежната си част; на 2 ка-
10 белта от брега дълбочината е 15 м.

10 **Устието** на реката от запад е ограничено с дълго плоско възвишение, наречено Ескитрабзон. Възвишението има вид на огромен бастион и е покрито с тъмна гора с изключение на две бели петна на източната страна, забележими от разстояние 12 мили. Източно от река Фъртънадереси, близо до брега,
15 се виждат минаре и голяма къща, намиращи се на другото възвишение, по-малко забележимо от Ескитрабзон. От море реката Фъртънадереси е забележима.

Източно от устието на река Фъртънадереси е разположено селото Ардешен, което може да се разпознае по бялото високо здание. В района на селото планинският бряг представлява предпланинска местност с полегати склонове, покрити с растителност и обработваеми ниви; покрай брега се простира
20 плаж.

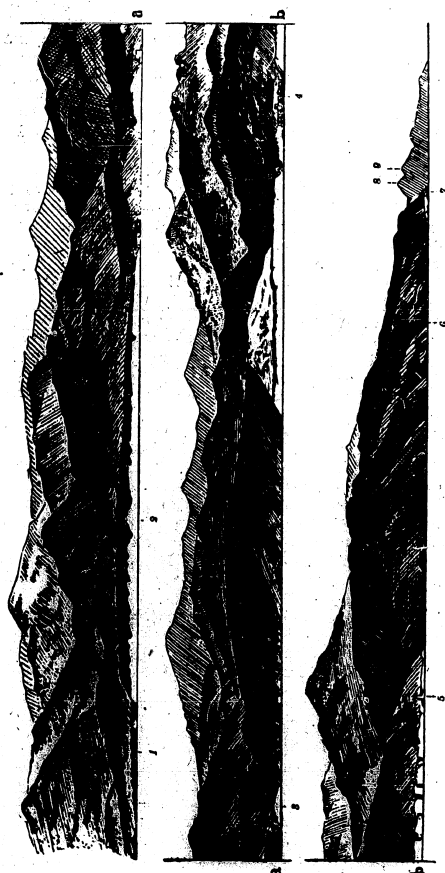
Западно от възвишението Ескитрабзон се намират лъсчнатата Сантоглу и малката лъсчина Булепдереси.

25 **Град Пазар** е разположен на 3-5 мили западно от устието на река Фъртънадереси. При града, близо до брега, се намират големи надводни камъни. Западно от камъните, в малката бухтичка, има пясъчен плаж. Пристанът при града не се използва. За превозването на товари има лхтери (товарни съдове, обикновено несамостоятелни). Град Пазар е малък; той е разделен на две части; в източната част на града се намира джамия с минаре.

30 **Източно от града** протича реката Пазарсую, близо до устието на която се издава нос Булеп.

35 На 5 кабелта източно от град Пазар са добре забележими голямо двуетажно бяло здание и дървеният мост на река Пазарсую. Западно от устието на река Пазарсую са забележими дълбоките долове Канарсу и Каледжик. Източно от града се вижда голямата група Понтийски планини с назъбени вър-
40 хове. Южно от град Пазар се издига забележимата от изток гориста планина Хунартепе с височина 642 м, която господства над местността. Планината има сходни върхове; почти с еднаква височина, разделени със седловина. На югозападния връх на планината е построен триангулачен знак.

45 **Дълбочините** срещу град Пазар доста равномерно се намаляват към брега и на 1 кабелт от него достигат 5-5 м; грунът е тина с пясък.

Брегът от устието на р. Фаргана до нос Кемер:
1 — устието на р. Фаргана; 2 — развалините; 3 — нос Булеп, пеленг 190°, разстояние 2,3 мили;
4 — гр. Пазар, пеленг 183°, разстояние 2,5 мили; 5 — кулата Къзкалеси; 6 — нос Ларос; 7 — нос Кемер, пеленг 227°, разстояние 6,7 мили; 8 — планината Курклартепеси; 9 — планината Аянтелеси

В града се намират поща, телеграф и управлението на порта.

Нос Атина (шир. $41^{\circ}11'N$; дълг. $40^{\circ}53'O$) се издава на 7 кабелта западно от устието на река Пазарсую. До носа на отделна скала, съединена с брега посредством пясъчна коса, се намират развалините на древната кула Къзкалеси. На носа срещу развалините на кулата Къзкалеси се виждат останки от старинни крепостни стени, а източно от тях, почти до самия бряг на морето, има няколко големи и дълги редици ниски постройски.

Котвени места. На котва може да се застане недалеч от кулата Къзкалеси на дълбочина 8 м. През лятото стоянката тук е спокойна, но през зимата е необходима голяма предпазливост. Това място е непригодно за стоянка през зимата на кораби с голямо газене. Грунтът срещу източната част на града е тиня; дълбочината на 3—4 кабелта от брега е около 11 м. Срещу западната част на брега може да се застане на котва на дълбочина от 5,5 до 9 м.

При ветровито време корабите трябва да преминават от рейда при град Пазар в рейда Сантоглу, намиращ се на 1,5 мили източно от град Пазар. Тук котвата трябва да се отдава на створа, образуван от кулата Къзкалеси и нос Булеп на дълбочина 11 м. Корабите с голямо газене трябва да застават на котва мористото от гореуказаното място. Ако прекоидът от единия рейд в другия по някакви причини е невъзможен, корабите трябва да се снемат от котва и да замлят в открито море.

От град Пазар до село Манаври брегът в началото се простира на 4 мили към WSW; след това при нос Зелек той завива на югозапад и продължава 5,5 мили в това направление. Брегът е образуван от стръмните склонове на крайбрежните планини, прорязани от многочислени реки. Най-значителна река е реката Венекдереси, протичаща югозападно от високия, стръмно спускащ се към морето и покрит с гора нос Зелек. По средата между носове Атина и Зелек се издава забележимият нос Ларос, окръжен с надводни камъни. От нос Зелек се виждат добре разположените амфитеатрално бели здания на град Ризе, южно от град Ризе — куполообразните планини Аянтелеси (Иоаниси) и Кърклартепеси (Калонарос), а по-нататък навътре в сушата — високи планини. При ясно време още по-далеч на запад се забелязват носове Фучу и Араклибурну, а на изток се виждат високите стръмни носове Капистра и Перенит.

Брегът от нос Атина до нос Кемер е окръжен с тясна полоса надводни и подводни камъни.

Нос Кемер (шир. $41^{\circ}08'N$, дълг. $40^{\circ}46'O$), имащ вид на клин и стръмно спускащ се към морето, се намира на 2,5 мили югозападно от нос Зелек. Той е висок, скалист и окръжен с

25 Лоция на Черно море

385

големи камъни. Близко до носа в скалата се вижда тунел. На 5 кабелта южно от нос Кемер, почти на уреза на водата, се издига забележимо сиво здание с червен покрив.

- 5 **Селото Мапаври (Комика)** е разположено на 3 мили югозападно от нос Кемер и се разпознава по отделно стоящото минаре. В селото се намират портова кантора, поща и телеграф.

- 10 Източно от село Мапаври по широката, обрасла с гора долина протича реката Ларосдере. Западно от селото в морето се вливат реките Марена и Бююкдере.

Дълбочината при селото на разстояние 3 кабелта от брега е 10 м. Товарните работи при село Мапаври се извършват на рейда само при вятър от брега.

- 15 При подхождане към село Мапаври и след заставането на котва е необходимо да се представи на местните власти санитарно свидетелство и само след това може да се получи право на свободна практика.

Прясна вода може да се вземе от устието на малката река, протичаща западно от пазарния площад в село Мапаври.

- 20 Котвеното място срещу село Мапаври предвид наличието на големи дълбочини се намира близо до брега на дълбочини около 10 м; грунът е пясък, тиня и камък.

- 25 **Нос Аркоти** (шир. $41^{\circ}05'N$, дълг. $40^{\circ}41'O$) се издава на 2 мили западно от село Мапаври. Носът е каменист. На 2 кабелта от него се простира полоса от подводни камъни. На склона на планината, намираща се недалеч зад нос Аркоти, е разположено селото Аркоти, в което се намира забележимо бяло минаре на джамия. Южно от село Аркоти се намира планината Муса с височина 538 м; върхът на планината е без растителност и на него е построен забележим триангулационен знак.

- 30 **Селото Фетекос** е разположено на 3-2 мили WSW от нос Аркоти. В западната крайнина на селото има забележимо голямо двуетажно бяло здание. Западно от селото е забележимо минарето на джамията. Брегът в района на селото в прибрежната си част е дълбок и чист от опасности.

- 35 **Бухта Ризелиман** се вдава в брега на 1-5 мили в югозападно направление: между нос Аскорос и отстоящия от него на 3-5 мили западно нос Фенер (шир. $41^{\circ}02'N$; дълг. $40^{\circ}30'O$). По брега на бухтата са разположени много селища, в които има джамии с бели минарета. В бухтата се вливат много планински рекички. Покрай източния бряг на бухтата се простира планинският хребет Чаршидаг с височина 350—380 м, склоновете на който не достигат до морето, оставяйки просторащото се между източния входен нос Аскорос и град Ризе широко ниско пясъчно крайбрежие, почти напълно застроено с къщи. Ниският участък на западния бряг на бухтата е зна-

чително по-тесен от източния; брегът тук е каменист, с голямо количество надводни камъни близо до него.

- Срещу град Ризе има рейд, засмач средната част на бухтата. Забележими пунктове при подхождане към бухтата
- 5 **Ризелиман** са планината Аянатепеси с височина 747 м, разположена на 3-5 мили южно от нос Фенер, и планината Кърклартепеси с височина 887 м, намираща се на 6-5 мили югозападно от нос Аскорос. Забележим е също така равният планински хребет, идващ от планината Аянатепеси към долината на река Ташлъдере. Разклоненията на този хребет са обрасли с лимонови и портокалови дървета. На ниския участък от източния бряг се виждат четири минарета на джамии. Западно от централната част на град Ризе се виждат развалини на крепост и мачтите на радиостанция. По планинските склонове в западната част на бухтата са разположени много къщи; освен това тук при приближаване от изток се забелязват добре минаре на джамия и близо до него кръгло здание на църква с колони.

- 20 **Дълбочини и грун.** Дълбочините в бухтата по направление към брега се изменят равномерно, но в източната ѝ част има големи дълбочини. 5-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние, не по-голямо от 3 кабелта. Грунът в бухтата до дълбочина 18 м е тиня с пясък, близо до брега в източната част на бухтата е пясък, а в западната част — раковини.

- 25 **Вълнение.** При северозападен вятър, който духа често, в бухтата Ризелиман захожда голяма вълна. Тоя вятър почти винаги преминава в югозападен, който развива в бухтата голямо вълнение. Вятърът, който духа от морето, също така развива в бухтата силно вълнение. От декември до февруари в бухтата господствуват щормове и корабите са принудени да заминават от рейда в море или да преминават в източната част на бухтата, наречена Бююклиман, и там да остават на котва.

- 30 **Течения.** Най-често в рейда течението е насочено към NO със скорост до 0-3 възела; при обратно направление основната струя на течението е насочена към SW със скорост до 0-2 възела. В източната част на бухтата се наблюдава силно течение към NW от реката Ташлъдере.

- 40 **Магнитна аномалия** съществува в района на бухтата Ризелиман.

Потънал кораб лежи по средата на бухтата Ризелиман. Съществуването на кораба е съмнително.

- 45 **Нос Аскорос (Ташлъдере)** (шир. $41^{\circ}03'N$, дълг. $40^{\circ}35'O$) се издава на 5 мили WSW от нос Аркоти. Той е образуван от ниската дълга на реката Ташлъдере (Аскорос) и е покрит с рядка растителност. Брегът на носа е дълбок в прибрежната си част. При подхождане към нос Аскорос се забелязват

добре намиращите се източно от него две конически гористи планини, имащи почти еднакъв вид и височина.

Реката Ташлъдере протича по широка долина, обрасла с рядка гора, и се влива в морето с три ръкава.

5 **Град Ризе** е разположен във върха на бухтата Ризелиманъ, на спускащи се към морето възвишения; постройките в него са предимно дървени. Планинските склонове в района на града са покрити с гъста растителност. В града се забелязват три-етажното бяло здание на градското управление, триетажното бяло здание, стоящо отделно на хълма, и триетажното здание на канцеларията на местното коменданство. Същинският град трябва да се смята неговата централна част с голям брой дървени и каменни постройки и джамии. В централната част на града се намира пазар.

15 В района на града протичат две рекички: Рашадия, вливаща се в бухтата близо до зданието на портвата кантора, и Чаршидереси, вливаща се близо до карантинното здание, разположено до затвора.

20 Западнo от град Ризе има пристан за шлюпки и малък мол; дълбочините при мола са около 1-8 м. Северно от мола на дълбочина 8 м се поставя швартова бочка. Налице са лихтери.

Пощата и телеграфът в града приемат кореспонденцията само на турски език.

25 Главни предмети за износ са орехово масло, орехи, делфинова мас, лимони, портокали, фасул и платно.

Населението се занимава с рибоводство.

30 **Снабдяване.** В град Ризе могат да се вземат провизии от пазара (в понеделник). Доброкачествена вода в града има от водопровода и се доставя на кораба в бочки. Вода може да се вземе също така от рекичките Рашадия или Чаршидереси. В реката Ташлъдере водата също така е доброкачествена.

35 **Съобщение.** Съобщението на града с вътрешните райони на страната е затруднено, тъй като наличните планински пътища са проходими само за товарни животни. През зимата, с падането на снега, градът остава без съобщения даже с околностите. С пунктовете, разположени по брега, градът Ризе е свързан с добър шосеен път, отиващ до град Трабзон. Градът често се посещава от турски кораби.

40 **Нос Фенер** се намира на 3-5 мили западно от нос Аскорос и е западният входен нос на бухтата Ризелиманъ; той е покрит с гора. Риф от подводни и надводни камъни, окръжаващ носа, се простира на 3 кабелта северно и на 6 кабелта покрай югозападния бряг на бухтата Ризелиманъ. Носът може да се разпознае по бялото здание с висок бял комин, намиращо се западно от носа, и по-малката долина, намираща се на 1-2 мили западно от този нос. По дъното на долинката протича рекичката Вргалия, а на гористия ѝ склон е разпо-

ложено селище с минаре. Грунтът при нос Фенер е раковини и пясък с раковини.

5 **Светещият знак Пириос (Ризе)** (шир. 41°02' N; дълг. 40°30' O) е поставен на нос Фенер. Видът на знака е металическа ажурна кула върху бяла будка.

Котвени места. На котва може да се застане срещу град Ризе. На 1 кабелт от брега при града грунтът е пясък, а дълбочината е около 5 м; на 3 кабелта от брега дълбочините достигат 9 м. На 7 кабелта северизточно от града грунтът е тиня.

10 **Най-доброто котвено място** се намира на 5 кабелта от град Ризе на дълбочина 14-5 м; грунтът е пясък с тиня.

15 През време на щорм препоръчва се корабите, стоящи срещу град Ризе, да се снемат от кот а, да преминат източно на 1 мили и там да останат на котва срещу старата джамия с минаре на дълбочина 14-5 м. Но трябва да се има предвид, че в това котвено място се образува водовъртеж. Поради това препоръчва се да се отдава допълнителна котва от кърмата, която трябва да бъде достатъчно сигурна. При щормове от NW от брега духа с пориви силен вятър.

20 **От бухта Ризелиманъ до Трабзонския залив.** От нос Фенер до нос Фучу брегът се простира на 6 мили към запад; по-нататък той завива в началото на югозапад, а след това, плавно извивайки се, върви към северозапад, образувайки обширния залив Сюрменелиманъ, ограничен от запад с нос Араклибурну, намиращ се на 15 мили WSW от нос Фиджи. От нос Араклибурну до Трабзонския залив брегът на протежение около 15 мили има направление към WNW.

30 Брегът в прибрежната си част е дълбок; дълбочини около 40 м приближават към него на разстояние до 1 мили. Крайбрежните планини приближават близо до бреговата черта. По брега на морето, почти до уреза на водата, преминава шосеен път. Склоновете на крайбрежните планини в участъка от нос Фенер до нос Фучу са покрити с гъста растителност, на места се виждат обработени полета. Тук има много селища и отделни постройки. От село Малпет към нос Фучу планините се сгъстяват, а от град Оф до село Хомурган се повишават. Върховете на високите планини са обрасли с ниски храсти и трева, а техните склонове се обработват. В участъка от град Оф до село Хомурган на места има тесни пясъчно-чакълести плажове.

40 Близо до този участък на брега на дълбочини, по-малки от 10 м, се срещат подводни камъни. Поради това приближаването към него трябва да става предпазливо.

45 **Забележими пунктове.** На участъка от брега от бухтата Ризелиманъ до Трабзонския залив най-забележими са: зданието и джамията в село Липарит и джамията с минаре в село Чилинар, разположени при нос Фучу; село Аспет, намиращо се югозападно от село Липарит до широкия пясъчно-чакълест

- плаж; широката гориста долина на реката Вийсудереси (Калопотамо) със забележим мост и обрасли с гора прибрежни хълмове, повишаващи се на югозапад от тази река; широката пясъчна полоса на плажа, простиращ се от селото Аспет до град Оф; долините на реките Балтаджидереси и Офдереси (Сулаклъ), намиращи се югозападно от реката Вийсудереси; планината с височина 827 м, която се издига югоизточно от река Офдереси; градът Сюрмене в долината на река Карадере; носовете Араклибурну, Фалкоз и Ковата.
- 10 **Нос Фучу (Фиджи)** (шир. 41°01'N; дълг. 40°23'O) се намира на 6 мили западно от нос Фенер. Носът е окръжен с риф, простиращ се на разстояние до 2 кабелта от брега. Брегот източно от носа има тесни плажове и е окръжен с надводни и подводни камъни. По този участък от брега в малка долина е разположено село Малпет, западно от което планините се снишават. Източно от село Малпет на склона се намира селото Севелос с минаре. При село Малпет в брега се вдава малкият залив Ериклиманлъ. Югозападно от носа брегот е окръжен с широк пясъчен плаж и прорязан от много реки, на които са построени мостове.
- 15 **Градът Оф** е разположен на 6.5 мили югозападно от нос Фучу на брега на устието на река Офдереси. С най-близките пунктове градът е свързан с черни пътища. Градът може да се разпознае по отделно стоящото минаре на джамия, намираща се близо до бреговата черта, по забележимата долина на реката Офдереси и развалините на кула, намираща се на 1.2 мили югозападно от града. Покрай брега, на североизток от града, се простира ивица от надводни и подводни камъни.
- 20 Провизии могат да се вземат от пазара. Прясна вода може да се вземе от реката Офдереси.
- 30 В града има поща и телеграф.
- Пристан. До града има пристан с дължина 60 м и ширина 6 м. Към пристана могат да се швартоват кораби с газене до 1.5 м.
- 35 **Котвеното място** се намира срещу пристана на град Оф; грунътът е пясък и объл чакъл. През зимата стоянката тук е затруднена.
- Селото Кокошлъ** се намира на 3.3 мили югозападно от град Оф. Близо до селото Кокошлъ има работилници, където се строят шлюпки и парусни съдове с водоизместване до 500 тона. На 4 мили западно от селото Кокошлъ брегот е гъсто населен; тук се простират почти непрекъснато селища, разположени по крайбрежните склонове. В селищата се виждат минарета на джамии.
- 40 **Селото Зарха** се намира на 3 мили западно от село Кокошлъ и е забележимо по високото дървено минаре, стоящо на брега.
- 45

390

Селото Хомурган е разположено западно от село Зарха. Близо до него се намира пристан и серен извор. Тоя пристан не е приспособен за натоварване и разтоварване на тежести. Дълбочините на 3—4 кабелта от пристана са от 9 до 11 м.

5 В селото Хомурган могат да се намерят провизии и вземе прясна вода от реката Хомургандереси. Тук има поща и телеграф.

Реката Карадере (шир. 40°56'N; дълг. 40°05'O) се влива в морето на 9 мили западно от град Оф. При вливането си реката образува широка, блатиста, обрасла с гора делта. От широката долина на реката на северозапад се простира равен планински хребет, върховете на който са покрити с рядка гора. Склоновете на тоя хребет са обработени и засадени с лешници; близо до морето се разстила ливада.

15 Банка с дълбочина над нея 4.1 м се намира на 5 кабелта югоизточно от устието на реката Карадере и на 2 кабелта от брега.

Котвено място. При устието на реката Карадере може да се застане на котва на дълбочина 13 м. Трябва да се има предвид, че захождащото тук вълнение прави котвената стоянка несигурна, а понякога и опасна.

Град Сюрмене е разположен на ниския пясъчен лъв бряг на реката Карадере. Градът може да се разпознае по минарето на джамия и широката долина на река Карадере. Близо до града се намират манганови рудници. Климатът в района на града поради наличието на блатата е лош; тук върлува малария, особено през лятото. По-голямата част от жителите на града се занимават с риболовство.

Котвеното място се намира срещу град Сюрмене, в пресичането на пеленгите: 310° към нос Араклибурну и 225° към минарето на джамията в град Сюрмене. Дълбочините му са от 10 до 20 м; грунътът е лепкава тина. Южна граница на котвеното място е створната линия, образувана от забележимия връх над долината на река Карадере със зданието, стоящо на пазара в град Сюрмене; дълбочината по линията на створа е 16.5—18 м. Това котвено място е закрито от северозападните ветрове и се смята за най-добро в източната част на Анадолия бряг.

Предупреждение. Подхождането към котвеното място при град Сюрмене трябва да става внимателно и предпазливо, тъй като срещу града и особено срещу устието на река Карадере дълбочините на протежение 5 кабелта се намаляват от 200 до 10 м.

Нос Араклибурну (шир. 40°57'N; дълг. 40°04'O) е разположен на 1 мили NNW от град Сюрмене. Планините в района на носа подхождат плътно до морето. Носът е тъп, но стръмен, с плосък връх. На носа се намира селото Аракли с добре забележими каменни къщи. Носът трябва да се заобикаля на

391

разстояние, не по-малко от 4 кабелта. При подхождане на траверса на нос Араклибурну се забелязва добре нос Хупси, а зад него зданията на град Трабзон; по-нататък към запад се вижда нос Брос.

- 5 На 1 миля западно от нос Араклибурну в морето се влива реката Ямболудереси, при устието на която е разположено селото Гавгос. Срещу селото има пясъчен плаж, към който достатъчно удобно може да се подходи с шлюпки.

- 10 **Нос Фалкоз** (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $40^{\circ}01'O$) се намира на 2.5 мили западно от нос Араклибурну; той е нисък и покрит с растителност.

- 15 Източно от нос Фалкоз в брега се вдават четири малки бухти, които имат при върховете си пясъчни плажове. В първата от изток бухта, на носа, се забелязват развалини на старинно съоръжение, а на бреговия склон се вижда двуетажно здание с червен покрив. При вятър откъм брега тук може да се слезе на брега.

- 20 Западно от носа е разположено селото Фалкоз, на югозапад от което на гористия връх има забележимо минаре. На 2 мили западно от нос Фалкоз е разположено на брега селото Арсенискелеси със забележимо двуетажно здание. По склона на крайбрежното възвишение до нос Фалкоз се намират останки от старинно укрепление. На 6 мили западно от нос Фалкоз е разположено селото Йомура, срещу което може да се застане на котва. Брегът от нос Фалкоз до селото Йомура е окръжен с надводни и подводни камъни. Провизии в това село могат да се намерят на пазара.

- 30 **Бухта Коваталиманъ** се намира западно от нос Ковата, разположен на 7.5 мили западно от нос Фалкоз. Бухтата може да служи за убежище при западни ветрове. На 3 мили югоизточно от нос Ковата се влива река Варварадереси (Месонадере), западно от която се издава малък нос. От този нос до нос Ковата се простира нисък пясъчен бряг, дълбок в прибрежната си част. Крайбрежните планини се спускат тук полегато към морето. Планинските склонове са покрити с растителност; на места те са заети с ниви.

- 35 В участъка между нос Фалкоз и река Варварадереси се срещат подводни камъни на дълбочини, по-малки от 11 м. Поради това приближаването към брега трябва да става внимателно и предпазливо. Западно от реката Варварадереси в морето се вливат реките Дуронадереси и Шанадереси, протичащи по забележими долини. На планинския склон западно от долината на река Дуронадереси стои бяло едноетажно здание. Малко по-западно от това здание се издига планината Карадаг с височина 390 м; на нейния горист връх е построен триангулачен знак.

- 45 **Нос Ковата** (шир. $40^{\circ}59'N$; дълг. $39^{\circ}51'O$) е скалист; близо до неговия край има бяло петно. При приближаване от

Брегът на изток от нос Араклибурну:
1 — гр. Трабзон; 2 — нос Араклибурну, плещ 196, разстояние 4.7 мили

запад носът изглежда плосък, но стръмен. На него са разположени градини и ниви. От нос Ковата на 2-8 мили до ниския, полегат и пясъчен нос Хупси се простират пясъчно крайбрежие, зад което се виждат полегатите склонове на крайбрежните планини, обрасли с гори.

Нос Ковата е окръжен с риф, простиращ се от него на 5 кабелта. Дълбочината над края на рифа е около 9 м; непосредствено след рифа дълбочините са по-големи от 55 м.

Камъни. На 1 мили югоизточно от нос Ковата се намират камъни с дълбочина над тях, по-малка от 2 м.

Котвеното място в бухтата Коваталиманъ се намира на 6 кабелта от брега и на 2 мили югоизточно от нос Ковата, срещу първата долина от този нос, в която се забелязват големи дървета. Дълбочината на котвеното място е 27-5 м; грунът е тина с пясък. Към брега дълбочините намаляват до 16-5 м. Това котвено място е лошо защитено от северозападните ветрове и има по-малко значение, отколкото котвеното място срещу град Сюрмене и в бухтата Пулатана.

От Трабзонския залив до бухта Аклиманъ

От тесния Трабзонски залив, незначително вдаващ се в сушата на 4-5 мили западно от нос Ковата, до Синопския залив се простира нарязан бряг, образуван от плоските склонове на крайбрежните планини. На места той е окръжен с пясъчна плажова полоса. На описвания участък в брега се вдават няколко обширни залива и бухти.

От Трабзонския залив до бухта Вона дълбокият в прибрежната си част бряг се простира на 90 мили към запад; след това той образува широко издаване в морето, западно от което се намира заливът Фаца. От този залив до нос Бафра на 85 мили към северозапад се простира предимно плитководен, на места блатист бряг. Западно от нос Бафра до нос Бозтепе в брега се вдава обширният Синопски залив, в северозападната част на който се намира порт Синоп.

Този участък от Анадолския бряг е гъсто населен. Градовете, разположени по крайбрежието, са съединени помежду си с шосеен път. Тук се виждат много върхове на крайбрежните планини, долини на многочислени реки, вливащи се в морето, и джамии в градовете и селата.

Трабзонският залив се вдава в брега само на 5 кабелта между нос Хупси (шир. $41^{\circ}00'N$; дълг. $39^{\circ}48'O$) и отстояция от него на 2 мили западно нос Гюзелхисар; бреговете на залива са пясъчни. На 1 мили западно от нос Хупси в залива се влива реката Дегирмендереси, делтата на която малко се издава от общата линия на брега. В западната част на залива е разположен порт Трабзон, рейдът на който се намира в

малката бухта, вдаваща се между нос Гюзелхисар и устието на реката Дегирмендереси.

При приближаване към Трабзонския залив се вижда добре планината Бозтепе с височина 259 м, намираща се на 1 мили южно от нос Гюзелхисар. По склона на тази планина се намира забележимо глинесто срутване, а на нейния връх — голямо здание, обградено със стена.

Дълбочините в средната част на залива достигат от 5 до 7 м, а по-мористото те се увеличават до 15 м. Западната част на залива е запълнена с отмел с дълбочини, по-малки от 5 м; покрай брега се срещат камъни.

Ветрове. В Трабзонския залив през зимата преобладават южните ветрове, през пролетта — източните, през юни — североизточните и източните, а през юли и август — северозападните и западните. Щормове има през цялата година; най-опасни са североизточните щормове. Непродължителните, но силни ветрове от северозапад развиват голямо вълнение в залива. Най-често щормовете биват от юг и затрудняват съобщението с брега. Източните ветрове пораждаат голямо вълнение и зиб, наричан от местните жители „калах“.

Местни признаци за времето. Обикновено след появяване на тъмносиви облаци, носещи се от нос Брос, се наблюдават ветрове, придружени със силни проливни дъждове. На брега се създава силен прибой. Ако нос Брос е чист от облаци и се вижда ясно, може да се очаква ясно време. Ако духа умерен вятър от север и при прохладно време вали дъжд, а планините на изток от залива са чисти от облаци, времето трябва да се поправи и в най-близко време ще духа слаб североизточен и югоизточен вятър.

Нос Гюзелхисар е западният входен нос на Трабзонския залив; той е тъмен и стръмен. На носа има няколко здания и е поставен маяк. Носът е окръжен с отмел, широк 1 кабелт. На отмела лежат камъни, над които се образуват буруни. Дълбочината на отмела е по-малка от 5 м.

Когато духа вятър от брега, корабите, идващи от порт Трабзон, могат да преминават близо до нос Гюзелхисар, но ако вятърът духа от море, не се препоръчва да се върви близо до тоя нос, понеже при ветровито време корабът може да бъде отнесен на камъните, окръжаващи носа.

Маяк Трабзон (шир. $40^{\circ}00'N$; дълг. $39^{\circ}45'O$) е поставен на нос Гюзелхисар. Видът на маяка е металическа акурна маячна кула, поставена на маячния дом.

Огън Трабзон (шир. $41^{\circ}00', 0N$; дълг. $39^{\circ}45', 5O$) е поставен на края на мола на разстояние 5-3 кабелта на $97^{\circ}5'$ от маяка Трабзон.

Потънал кораб, положението на който е съмнително, лежи на разстояние около 1-5 кабелта северозападно от нос Гюзелхисар.

Порт Трабзон (Трапезунд) е разположен на западната част на Трабзонския залив и се състои от два гавана; нов и стар. За рейд на порта служи бухтата Пулатана. Порт Трабзон служи като транзитен порт за градовете Ерзерум и Диарбекир, а също и за Иран. Понастоящем в порта са съоръжени два мола: северен и източен. Северният мол започва от маяка Трабзон и продължава по направление 113°. При западната страна на гавана, образуван от тези молове, се строи кейова стена, дълбочината при която е 8 м. Източният мол започва при кланицата и има направление 350°.

Новият гаван се намира от източната страна на нос Гюзелхисар, където има малка кейова стена, облицована с камъни. От средата на кейовата стена се издава митническият пристан, който има Г-образна форма. Общата дължина на пристана е 120 м, ширината му е 10 м. По пристана е прекарана теснолинейна ж.п. линия. От южния край на кейовата стена към изток се издава пасажерският пристан с дължина 50 м и ширина 10 м. На 20 м от края на този пристан дълбочината е около 2-7 м, а малко по-морието — 5-5 м; грунътът е пясък и тиня.

Между митническият и пасажерският пристан има кейова стена, на която се намират портското управление и голям склад. По-нататък, южно от пасажерския пристан, брегът не е укрепен. Тук се издават два шлюпочни пристана, до които на брега има навес с четири покрива. Под този навес се извършва ремонт на катери и шлюпки.

Старият гаван се намира в южната част на Трабзонския залив до нос Алоза, издаващ се на 5 кабелта югоизточно от нос Гюзелхисар. От запад гаванът е ограничен с Г-образен мол, изхождащ от нос Алоза. Южното коляно на мола има дължина около 270 м. Източното коляно е изтеглено към изток. Около края на източното коляно лежат два потънали кораба, които увеличават дължината на коляното до 370 м.

Дълбочината покрай източното коляно на мола е около 9 м. Тук могат да се швартоват шлюпки и големи лихтери с товароподемност до 25—30 т. Този мол защитава бухтата от намаляване на нейните дълбочини, предизвикано от наносите на реката Дегирмендереси. От изток старият гаван е ограничен с пирс, изхождащ от брега срещу крайния потънал кораб. Ширината при входа на гавана е около 180 м. В гавана има два малки пристана; единият от тях се намира в източната част на гавана, до ореховия склад, а другият — в западната част. Към тези пристани могат да подхождат шлюпки и катери.

Между тези пристани се намират двуетажен склад и митницата. В стария гаван могат да отиват кораби с газене, не по-голямо от 6 м. На мола застават кораби с газене, не по-голямо от 3-5 м. При влизане в гавана светещият буй с бял цвят трябва да се оставя от десния борт.

396

Митническият и карантинният преглед се извършват на котвеното място на разстояние около 5 кабелта северно от строящия се северен мол.

В порта може да се проведе дератизация (обезмишаване) на кораба.

Портови средства. В порта има около 20 лихтери с товароподемност от 10 до 15 тона. Пасажерите се превозват от корабите с шлюпки. В новия гаван има ръчен кран с товароподемност 10 тона и кран с товароподемност 15 тона, придвижващ се по теснолинейната ж.п. линия на митническият пристан.

Лоцман. Задълженията на лоцмана се изпълняват от капитана на порта.

Извлечение от портските правила. На упълномощения митничар се представят две копия от товарния манифест на френски език. Достатъчно е на санитарното свидетелство да има консулска виза от мястото на последната котвена стоянка. Един от пълномощниците на капитана на кораба е задължен да представи санитарното свидетелство на санитарния лекар и да попълни специална анкета.

Град Трабзон (Трапезунд) се намира на западния бряг на Трапезундския залив, на запад от нос Гюзелхисар. Градът е разположен на три хълма, склоновете на които постепенно

Град Трабзон (Трапезунд): 1 — нос Хисар, пункт 107°; 2 — маяк на северния бряг, пункт 108°; 3 — маяк на южния бряг, пункт 109°; 4 — нос Алоза, пункт 110°; 5 — нос Гюзелхисар, пункт 111°; 6 — пристан; 7 — пристан; 8 — пристан; 9 — пристан.

397

се понижават към морето. Хълмовете са разделени с лъщини, през които са прекарани мостове. Средният хълм е обграден със стени; на него са разположени административните учреждения. От изток градът завършва с голямото предградие

5 Дегирмендере, намиращо се на завоя на Ерзерумското шосе към юг. Източно от предградието се виждат една голяма и две малки мелници. В града се намират административни учреждения, кожен завод, джамии, църкви и манастири. Градът се вижда от голямо разстояние. Близко до западния край на града;

10 до брега, се забелязва сивото здание на джамията Аясофия с висока кула. По възвишенията над джамията Аясофия се виждат много големи къщи на селото Соуксу, обкръжено с градини, а по-нататък, към юг, се възвишава планина, висока 762 м, с триангулационен знак на върха. При приближаване от

15 запад ясно се вижда стръмният тъмен нос Гюзелхисар, на плоското възвишение на който се намират няколко здания и маяк. Западно от маяка се забелязва зданието на артилерийските казарми и църква, построена на скалата. Особено се очертава в града зданието на католическото училище с наклонен покрив и малка тераса.

20 В града се наброяват около 30,000 жители. Тук е военната болница с отделение за граждански лица, но в него се лекуват безплатно само моряците.

25 В града има незначителен запас от въглища; натоварването на същите се извършва ръчно с кошове. В града могат да се получат провизии. Към пристана на стария гаван е прокаран водопровод. Вода може да се вземе също така от реката Дегирмендере и реката Пиксит, протичаща в предградието Дегирмендере. Водата в реките е мътна и се доставя на корабите в бочки. Тя е подходяща за пиене, след като се пречиства.

30 Градът има редовно параходно съобщение с турските портове. От града по брега на морето преминават шосейни пътища до градовете Ризе и Орду. Навътре в страната е прокаран добър шосеен път до град Ерзерум; по този път идва значителна част от иранския транзит. Има поща и телеграф.

35 От града се изнасят орехи, тютюн, млечни продукти, зърнени храни, добитък, кожи, а се внасят вълнени и памучни тъкани, метали и други стоки.

40 Климатът тук е добър. Епидемическите заболявания са редки; има случаи на заболявания от злокачествена малария, наричана тук „хава“, която рядко завършва със смърт.

45 От залив Трабзонски до нос Кале брегът се простира на 26 мили с общо направление на запад. Той образува широк издатък в морето, северният край на който е нос Брос. В този участък на брега се вдават няколко бухти, най-големите от които са Пулатана, Инджирлиманъ и Бююклиманъ. Към морето се спускат склоновете на високите крайбрежни планини,

на които са разположени селища. Западно от нос Брос крайбрежните планини са по-ниски, отколкото източно от него. Тук по върховете на планините вече няма непрекъсната снежна покривка.

5 Като забележими пунктове в този участък служат: долината на реката Серадереси, вливаща се в морето на 5 мили западно от нос Гюзелхисар; зданието с червен покрив, западно от устието на тази река; устието на река Каламана с група високи тополи, намиращо се между порт Трабзон и устието на река Серадереси; постройките на град Пулатана и нос Брос с маяк на него. В бухтата Бююклиманъ са забележими долините на реките Фолчайъ и Курбагълддереси; южно от нос Кале се издига забележимата планина Сис (шир. 40°53' N; дълг. 39°06' O), но тя често бива закрита от облаци.

15 Брегът по целия участък е дълбок в прибрежната си част: 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта. Между брега и 10-метровата изобата на места се намират подводни и надводни камъни.

20 **Ветрове.** По двете страни от меридиана на нос Брос, особено близо до носа, твърде често духат ветрове от различни направления. При приближаване към нос Брос от запад при умерен вятър от юг в района на носа в повечето случаи духа силен източен вятър; в същото време до самия бряг се наблюдава шил.

25 **Котвени места.** От Трабзонския залив до нос Кале най-удобни за котвена стоянка са бухтите Пулатана и Бююклиманъ. Котвените места в тези бухти са открити за ветровете от северната четвърт на хоризонта и поради това не могат да се смятат за напълно сигурни.

30 **Бухтата Пулатана** се вдава незначително в брега, на 7 мили западно от порт Трабзон, непосредствено източно от нос Заргана. Бреговете на бухтата са пясъчни, дълбоки и чисти от опасности. Грунтът в бухтата навсякъде е лепкава тина, среща се и пясък. В бухтата се наблюдава силен нощен бриз.

35 При започване на щорм от NNW и W корабите с механически двигатели могат да се отбият в тази бухта и да останат до подобряване на времето. Тук може да се извърши стоварване на пасажери и стоки, ако това е невъзможно да се извърши в порт Трабзон. Срещу град Пулатана лежи потънал кораб.

40 **Град Пулатана (Акчабад)** е разположен на планински склон на брега при върха на бухтата Пулатана. Долу на пясъчния бряг се намират складове, митница, гръцко училище и други здания. Над тях здания се виждат купол на църква, голямо здание и минаре на джамия. Северозападно от града са запазили развалините на древна крепост от иранор. Градът наброява около 25,000 души. Има поща и телеграф.

се понижават към морето. Хълмовете са разделени с лъсчени, през които са прекарани мостове. Средният хълм е обграден със стени; на него са разположени административните учреждения. От изток градът завършва с голямото предградие

- 5 Дегирмендере, намиращо се на завоя на Ерзерумското шосе към юг. Източно от предградията се виждат една голяма и две малки мелници. В града се намират административни учреждения, кожен завод, джамии, църкви и манастири. Градът се вижда от голямо разстояние. Близко до западния край на града, до брега, се забелязва сивото здание на джамията Аясофия с висока кула. По възвишенията над джамията Аясофия се виждат много големи къщи на селото Соуксу, обкръжено с градини, а по-нататък, към юг, се възвишава планина, висока 762 м, с триангулационен знак на върха. При приближаване от запад ясно се вижда стръмният тъмен нос Гюзелхисар, на плоското възвишение на който се намират няколко здания и маяк. Западно от маяка се забелязва зданието на артилерийските казарми и църква, построена на скалата. Особено се очертава в града зданието на католическото училище с наклонен покрив и малка тераса.

В града се наброяват около 30,000 жители. Тук е военната болница с отделение за граждански лица, но в него се лекуват безплатно само моряците.

- 25 В града има незначителен запас от въглища; натоварването на същите се извършва ръчно с кошове. В града могат да се получат провизии. Към пристана на стария гаван е прокаран водопровод. Вода може да се вземе също така от реката Дегирмендери и реката Пиксит, протичаща в предградията Дегирмендере. Водата в реките е мътна и се доставя на корабите в бочки. Тя е подходяща за пие, след като се пречиства.

Градът има редовно, параходно съобщение с турските портове. От града по брега на морето преминават шосейни пътища до градовете Ризе и Орду. Навътре в страната е прокаран добър шосеен път до град Ерзерум; по този път идва значителна част от иранския транзит. Има поща и телеграф.

От града се изнасят орехи, тютюн, млечни продукти, зърнени храни, добитък, кожи, а се внасят вълнени и памучни тъкани, метали и други стоки.

- 40 Климатът тук е добър. Епидемическите заболявания са редки; има случаи на заболявания от злокачествена малария, наричана тук „хава“, която рядко завършва със смърт.

- 45 От залив Трабзонски до нос Кале брегът се простира на 26 мили с общо направление на запад. Той образува широк издатък в морето, северният край на който е нос Брос. В този участък на брега се вдават няколко бухти, най-големите от които са Пулатана, Инджирлиманъ и Бююклиманъ. Към морето се спускат склоновете на високите крайбрежни планини,

на които са разположени селища. Западно от нос Брос крайбрежните планини са по-ниски, отколкото източно от него. Тук по върховете на планините вече няма непрекъсната снежна покривка.

- 5 Като забележими пунктове в този участък служат: долината на реката Серадереси, вливаща се в морето на 5 мили западно от нос Гюзелхисар; зданието с червен покрив, западно от устието на тази река; устието на река Каламана с група високи тополи, намиращо се между порт Трабзон и устието на река Серадереси; постройките на град Пулатана и нос Брос с маяк на него. В бухтата Бююклиманъ са забележими долините на реките Фолчайъ и Курбагълдереси; южно от нос Кале се издига забележимата планина Сис (шир. 40°53' N; дълг. 39°06' O), но тя често бива закрита от облаци.

- 15 Брегът по целия участък е дълбок в прибрежната си част: 10-метровата изобата преминава покрай него на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта. Между брега и 10-метровата изобата на места се намират подводни и надводни камъни.

- 20 **Ветровете.** По двете страни от меридиана на нос Брос, особено близо до носа, твърде често духат ветровете от различни направления. При приближаване към нос Брос от запад при умерен вятър от юг в района на носа в повечето случаи духа силен източен вятър; в същото време до самия бряг се наблюдава шил.

- 25 **Котвени места.** От Трабзонския залив до нос Кале най-удобни за котвена стоянка са бухтите Пулатана и Бююклиманъ. Котвените места в тези бухти са открити за ветровете от северната четвърт на хоризонта и поради това не могат да се смятат за напълно сигурни.

- 30 **Бухтата Пулатана** се вдава незначително в брега, на 7 мили западно от порт Трабзон, непосредствено източно от нос Заргана. Бреговете на бухтата са пясъчни, дълбоки и чисти от опасности. Грунтът в бухтата навсякъде е лепкава глина, среща се и пясък. В бухтата се наблюдава силен нощен бриз.

- 35 При започване на щорм от NNW и W корабите с механически двигатели могат да се отбият в тази бухта и да останат до подобряване на времето. Тук може да се извърши стоварване на пасажери и стоки, ако това е невъзможно да се извърши в порт Трабзон. Срещу град Пулатана лежи потънал кораб.

- 40 **Град Пулатана (Акчабад)** е разположен на планински склон на брега при върха на бухтата Пулатана. Долу на пясъчния бряг се намират складове, митница, гръцко училище и други здания. Над тях здания се виждат купол на църква, голямо здание и минаре на джамия. Северозападно от града са се запазили развалините на древна крепост от араб. Градът наброява около 25,000 души. Има поща и телеграф.

високите носове по южния бряг на Черно море. Носът се вижда от разстояние, по-голямо от 60 мили, и е добре забележим пункт при приближаване към порт Трабзон. При приближаване към носа от NW и WNW той изглежда като остров. Скалистите обриви на носа се виждат от малко разстояние; от изток обривите имат червеникав цвят. Белите варовникови петна по бреговете на носа спомагат за разпознаването на носа. Бреговете на носа са дълбоки и чисти от опасности. При северозападни ветрове кораби с малко газене могат да намерят спокойна стоянка в района на нос Ерос.

Маякът Ерос е поставен на нос Ерос. Видът на маяка е бела каменна кула, стояща до маячен дом.

Бухтата Бююклиманъ се вдава в брега на 7.5 мили юго-западно от нос Ерос, между нос Кокоза (шир. $41^{\circ}04'N$; дълг. $39^{\circ}20'O$) и намиращия се на 5 мили от него нос Зейтин (западен). Бреговете на бухтата на места са пясъчни и дълбоки в прибрежната си част. 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние, не по-голямо от 6 кабелта. На брега е разположен град Бююклиманъ, селото Шарли и други населени пунктове.

Брегът в района на нос Ерос:

1 — нос Алчекале, пеленг 135° , разстояние 8.5 мили; 2 — нос Ерос, пеленг 158° , разстояние 4.5 мили

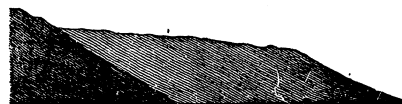
Град Бююклиманъ е разположен на 8 мили югозападно от нос Ерос, западно от устието на реката Фолчайъ. Срещу брега, на 4.5—5 кабелта от брега, се намира рейд, защитен от северозападни ветрове. Дълбочините в рейда са около 9 м; грунът е пясък. В града има телефонна станция. В него могат да се намерят провизи.

При приближаване към града от изток, откъм страната на нос Ерос, са добре забележими отливо конусообразен връх, очертаващ се на фона на скалистата планинска верига, окръжаваща брега, и долина с минаре и дървен мост на реката, протичаща по тази долина.

На 1.5 мили западно от град Бююклиманъ се намира селото Шарли, близо до което има малък пристан. Тук има ляхтери.

Нос Зейтин (западен) (шир. $41^{\circ}04'N$; дълг. $39^{\circ}13'O$) се намира на 10 мили WSW от нос Ерос и е западният входен нос на бухтата Бююклиманъ. Носът е широк, нисък и обрасъл с гора; на него се намират няколко постройки. Западно и източно от носа покрай брега има тясна полоса от камъни. Големите дълбочини се приближават близо до брега.

Котвеното място се намира на 2 мили WNW от град Бююклиманъ, на дълбочина от 10 до 20 м; грунът е пясък и раковини. Това котвено място е открито за всички ветрове.

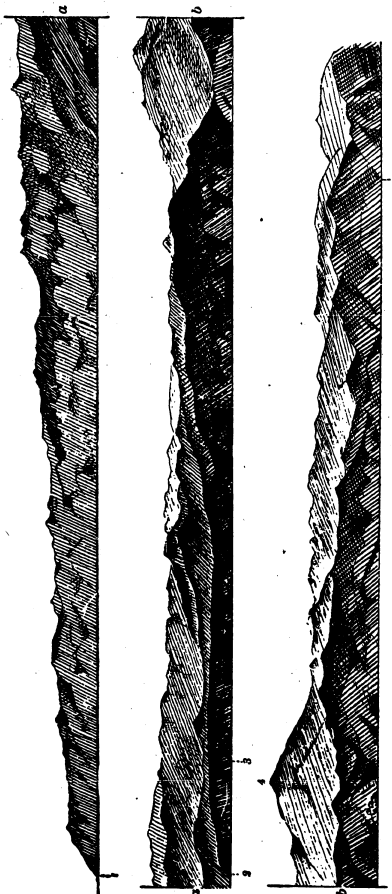

Нос Ерос, пеленг 270° , разстояние 2 мили

Планината Сис (шир. $40^{\circ}53'N$; дълг. $39^{\circ}06'O$) се намира на 12.7 мили SSW от нос Зейтин (западен) и е най-високата от забележимите планини в тази част на Анадолския бряг. Тя има два върха, разделени с малка седловина. Западният (десен) връх с височина 2170 м е по-широк и малко по-висок от източния (левия). От разни направления планината има различен вид. От север от разстояние 30 мили десният връх изглежда огромен; леко закръглен конус, десният край на който се спуска към хоризонта по-ниско, отколкото левият; източният връх на планината има заоблен вид. По направление 298° от разстояние 30 мили двата върха на планината се сливат.

От нос Кале до залива Фаца на 63 мили към запад се простира доста нарязан и дълбок в прибрежната си част бряг. Той е образуван от склоновете на крайбрежните планини, прорязани с долини на реки, най-големи от които са реките Халкаваладереси (Харшитдереси) и Пазарсуку. В участъка от нос Кале до нос Карабурун крайбрежните планини имат форма на конуси. На 8 мили западно от нос Кале, при устието на реката Елевюдереси, е разположен забележимият град Гюреде. Западно от тоя град се забелязва селото Чавушлу. От нос Карабурун до град Тиреболу крайбрежните планини се снишават; между тях се намира забележимото дефиле на реката Халкаваладереси, в дълбочината на което се виждат скалисти остри върхове. По-нататък продължава пясъчен плаж, до който се доближават ниски хълмове.

От град Тиреболу на запад до долината на река Пазарсуку се простира бряг с назъбени възвишения. По-нататък, към запад, при планината Пугачак брегът се понижава.

Брегът от нос Ерос до устието на р. Елевюдереси:
1 — нос Ерос, височина 100', разстояние 18-3 мили; 2 — нос Зейтин (западен); 3 — нос Кале, височина 137', разстояние 9,5 мили; 4 — планината Сис; 5 — устието на р. Елевюдереси

Най-забележима в този участък от брега е планината Чалтепе (шир. $40^{\circ}44'N$; дълг. $38^{\circ}21'O$).

Котвения места. На котва може да се застане в рейда срещу град Тиреболу, при селото Еспие, в порта Гиресун, срещу град Орду и в бухтата Вона.

Нос Кале (Гьореле) (шир. $41^{\circ}05'N$; дълг. $39^{\circ}10'O$) се намира на 11,8 мили западно от нос Ерос. Носът е нисък; дълбочините близо до бреговете му са големи. На известно разстояние от носа навътре в материка, на огромна скала отвесна скала, се виждат развалини на голяма крепост. Източно от носа продължава висок бряг със стръмни склонове; около брега лежат много камъни, югозападно от носа на 2 мили се простира широка плажова полоса, на която е разположен град Вйнесил. По-нататък до град Гьореле продължава висок бряг, образуван от стръмните склонове на крайбрежните планини. Покрай брега е прокаран шосеен път.

Град Гьореле (Влевию) е разположен на 8 мили *WSW* от нос Кале. Западно от града се влива в морето реката Влевиюдереси. В града има поща и телеграф. В него могат да се намерят провизии в малко количество.

Вода може да се вземе от реката Елевюдереси или от извора, намиращ се източно от града.

Корабите от каботажното плаване застават на котва срещу града на 7—8 кабелта от брега на дълбочина 13 м. През зимата при ветровитото време това място не може да се използва за прикритие.

От октомври до февруари северните и северозападните ветрове преминават на това котвено място в силни щормове. Като предвестник на тези ветрове служи появяването на ниски, разкъсани тъмносиви облаци, леко допирателни се до повърхността на морето. Поради това при започването на щормове всички кораби с механически двигатели трябва да отидат в бухта Бююклиманъ или в бухта Пулатана, където да останат до подобряване на времето.

Камък — лежи на 0,5 кабелта от устието на реката Влевиюдереси. Положението на камъка е съмнително.

Нос Карабурун (шир. $41^{\circ}02'N$; дълг. $38^{\circ}56'O$) се издава на 3 мили западно от град Гьореле и е образуван от склона на висока тъмна планина с конически връх. От северозапад този връх изглежда раздвоен. На планинския склон се виждат гъловати възвишения, а на западната страна — заоблен хълм.

Град Тиреболу (Триполта) е разположен на 7 мили *WSW* от нос Карабурун в подножието на висока планина. Срещу града от брега се издават три малки носа: западен — Ичерамегал, среден — Курджиакале и източен — безименен. Градът наброява около 8,000 жители. В града има поща и телеграф. Вода може да се достави на кораба в шлюпки от

Окопистите на гр. Тиреболу:

1 — р. Халкавадери, 2 — гр. Тиреболу, пеленг 178°, разстояние 4 мили; 3 — нос Зефре

извора при крайбрежната стена на града. Водата се налива с планг.

На нос Курджиакале се виждат развалини на старинна крепост и църква, обрната в джамия. По двете страни на носа Курджиакале в брега се вдават две бухтички — рейд на Тиреболу. Тези бухтички са оградени с надводни и подводни камъни, които ги защитават от вълнение от всички направления с изключение на някои румбове от североизточната четвърт. В бухтичките могат да отиват малките каботажни кораби, които се швартоват непосредствено към брега. За обслужване на корабите, стоящи в рейда, има лихтери. Западно от нос Ичерамегале брегът чувствително се понижава. Тук има малък гаван, в който при шормово време могат да се прикрийт няколко шлюпки.

Светещият знак Тиреболу (шир. 41°00'N; дълг. 38°48'O) е поставен на нос Курджиакале. Видът на знака е бяло ажурно съоръжение.

Опасности. Северно от нос Ичерамегале се намира банка, положението на която може да се открие по буруна, образуващ се при нея. Северно от същия нос на 5—6 кабелта върви ивица от подводни камъни, на която също се образуват буруни. Източният нос също както и западният е окръжен с риф. На 1.5 мили югозападно от нос Ичерамегале и на 3 кабелта от брега се намират две беззникави скали Фурун. На 1 кабелт северно от западната скала според някои сведения се намира камениста банка с дълбочина над нея 0.5 м. Мористото от рифовете дълбочините бързо се увеличават.

Котвени места. Кораби с голямо газене могат да застанат на котва североизточно от гр. Тиреболу на дълбочини от 9 до 14 м; грунтът е твърд пясък. Може да се застане на котва и близо до брега, срещу пясъчния плаж, намиращ се близо до устието на реката

Халкавадери, на разстояние, не по-малко от 2 кабелта от брега.

Предвид наличието на опасности в близост на брега към котвеното място трябва да се подхожда с курсове почти перпендикулярно към брега.

Заливът Зефрелиманъ се вдава в брега на запад от град Тиреболу между нос Зефре и скалите Фурун. Ширината при входа на залива достига 6 мили. Дълбочината в средата на залива е около 70 м. Западният бряг на залива е стръмен и скалист, със сивкави отвесни скали, а южният и източният — пясъчни. Брегът при върха на залива е прорязан от няколко

Град Тиреболу, пеленг 158°, разстояние 1.5 мили

дълбоки дола. В югозападната част на залива, между малък хълм и планината, се вижда стръмен дълбок дол. В залива се влива реката Еспиедери. Западно от нейното устие са разположени селища, а източно — три върха планина, която е добре забележима от северозапад. Източният връх на планината е тъп, следващият след него връх е малко по-остър, а западният — много остър.

На планината, срещу югозападната част на бухтата, се забелязват червени петна.

Град Тиреболу, пеленг 191°, разстояние 2.5 мили

Нос Зефре (шир. 40°58'N; дълг. 38°38'O) се намира на 7 мили западно от град Тиреболу и е западният входен нос на залива Зефрелиманъ. Тоя висок нос има два края и е добре забележим от изток и североизток по малкото си възвишение. От североизток от разстояние 30 мили носът изглежда като отделна продълговата планина със стръмни десни и полегати леви склонове. На дясната страна на носа се забелязва широка вдлъбнатина, а на лявата — объл връх. Близо до носа и източно от него има надводни камъни. На 1.3 мили WSW от нос Зефре се намира островче.

Котвени места. На котва може да се застане при върха на залива Зефрелиманџ, срещу гладкия скалист обрив, намиращ се до четвъртия дол, считано от нос Зефре, на 4 кабелта от брега. Дълбочината на котвеното място е от 33 до 35 м; грунът е тиня. Малките кораби могат да застават на котва до западния бряг на залива; грунът е тиня с пясък.

При западни и северозападни ветрове спокойно котвено място се намира в пресичането на пеленгите: 315° — към нос Зефре, и 79° — към носа при град Тиреболу. За прикриване от вятъра може да се застане по-близо до брега, тъй като на 0.5 кабелт от него дълбочината е не по-малка от 18 м.

Планината Чалтепе (шир. 40°44' N; дълг. 38°21' O) с височина 1966 м се намира на 20 мили югозападно от нос Зефре. Планината стои отделно от другите планини. Тя се вижда от всякъде и се отличава с това, че от всички страни има почти еднакъв вид. При приближаване от североизток в ясно време вляво от планината Чалтепе се вижда неравен хребет, покрит със сняг, а вдясно зад планината Чалтепе — малко приличащ на нея скат на друга планина. От това направление и от разстояние 50 мили изглежда като че ли двете планини имат еднаква височина.

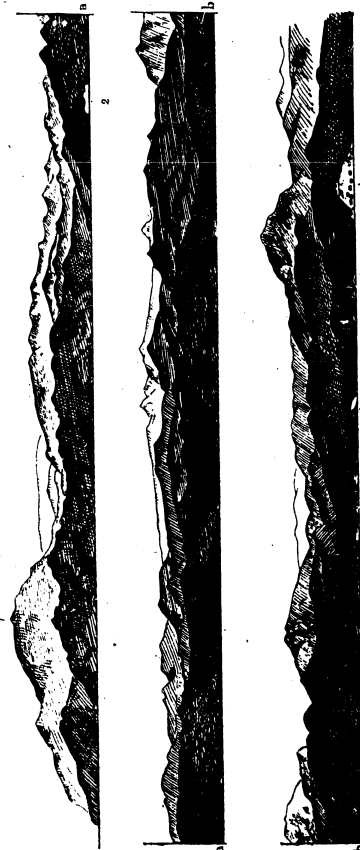
Бухтата Пугачак се вдава незначително в брега, на 10 мили WSW от нос Зефре. Бухтата е малка и от море е закрита с островчето Гиресун, на което се забелязват развалини на старинно укрепление. На западния бряг на бухтата на сравнително неголям нос е разположена планината Пугачак.

На 3 мили източно от бухтата при устието на реката Кешапдереси се намира бяло здание.

Котвено място. Между островчето Гиресун и брега на бухтата Пугачак при познаване на местните условия за плаване корабите могат да застанат на котва на дълбочини от 18 до 22 м. Това котвено място е защитено от западните и северозападните ветрове. При заставане на котва до островчето трябва да се отдават двете котви, понеже островчето е лошо защитено от вълнението и вятъра.

Нос Гиресун се намира на 11.5 мили WSW от нос Зефре. Той представлява малък, но висок полуостров, съединяващ се с материка посредством къс провлак. Носът и постройките на град Гиресун, разположени по него, са забележими от разстояние около 15 мили. На върха на полуострова се издигат кули, от които надолу по склона продължават стени на старинна крепост.

От западната и източната страна на носа има малки бухти. От източната страна на носа има сигурна и удобна стоянка, особено през зимата, при силни северни и северозападни ветрове. Обаче от тези ветрове тук се развива голямо вълнение. В западния бряг на носа, южно от останките на стария мол,

Брегът от планината Сис до гр. Гиресун:
1 — планината Сис; 2 — нос Зефре, пеленг 134°, разстояние 9.2 мили; 3 — остров, пеленг 190°, разстояние 10 мили;
4 — гр. Гиресун, пеленг 200°, разстояние 10.5 мили

издаващ се от брега на 274° и разстояние 1.5 кабелта, се вдава малка бухта, на северния входен нос на която стои църква, а на южния — джамия. Дълбочината до бреговете в бухтата е около 7 м. Тук могат да стоят малки кораби.

5 Маяк Гиресун (Керасунда) (шир. 40°55'N; дълг. 38°24'O) е поставен на северозападния край на нос Гиресун. Видът на маяка е бяла колона на маячен дом.

10 Камъкът Паламут се намира на 5 кабелта северно от нос Гиресун и се показва 0.8 м над водата; дължината му е 43 м, а ширината 17 м. Камъкът може да се разпознае от 2 мили. Тоя камък трябва да се преминава на разстояние, не по-малко от 1 кабелт от северна и западна страна, и на дълбочина около 20 м.

15 Скалата Кьортан се намира малко източно от линията, съединяваща камъка Паламут със северния край на нос Гиресун, почти на половината на това разстояние. Дължината на скалата по меридиана е 1.5 кабелта, по паралела — 1 кабелт. Дълбочината над скалата е 1.5 м. Между скалата и брега има проход; дълбочината в него е от 9 до 13 м.

20 При преминаване от източната бухта в западната и обратно може да се използва тоя проход, но само при добро познаване местните условия на плаване. Камъкът Паламут се препоръчва да се обхожда мористо.

25 **Порт Гиресун (Керасунда)** е разположен при основата на нос Гиресун, от западната му страна.

В порта има товарителен пристан с дълбочина до него 2—2.5 м. Към пристана могат да подхождат лихтери с товароподемност 15—20 тона; на пристана има два крана с товароподемност 0.8 и 3 тона. Портът разполага с няколко лихтера.

30 В порта има митнически складове. За разпознаване на град Гиресун могат да служат планината Чалтепе и разположената западно от порта планина Дикментепеси.

35 При приближаване към порт Гиресун дълбочините се изменят в следния ред: на створа на камъка Паламут с нос Бурунджу (шир. 40°57'N; дълг. 38°17'O) дълбочината е 51 м, а на створа на тоя нос с планината Дикментепеси дълбочината е 27.5 м. След това, близо до брега, дълбочината постепенно се намалява и срещу джамията на 0.5 кабелт от брега тя достига 11 м.

40 **Портови правила.** За посещението на порт Гиресун се изисква виза от един от най-близките турски портове.

45 Санитарният преглед в порт Гиресун се извършва незабавно след заставането на кораба на котва. Без разрешение на санитарния надзор не се допускат никакви товарни операции.

При митническия преглед трябва да се представя списък на продоволствието и личните вещи на екипажа.

През време на стоянката в порта се забранява използването на радио, а радиорубката на корабната радиостанция се запечатва.

5 **Град Гиресун (Керасунда)** е разположен по склоновете на планина, висока 130 м, издигаща се при основата на нос Гиресун. Името си градът е получил от гръцката дума „гирасос“, което означава „вишна“. В града има много зеленина, улиците му са павирани. В него има много църкви. В горната част на града са разположени административните учреждения, в долната — зданието на пощата и телеграфа, а в западната — портното управление. Градът има около 18,000 жители.

10 От град Гиресун навътре в страната и покрай брега минават шосейни пътища. Градът е свързан чрез параходно съобщение с портовете на Турция.

15 В града могат да се намерят пресни продукти и да се вземе добра вода за пиене.

20 **Котвени места.** В порт Гиресун има две котвени места, но те са лошо защитени от господстващите тук ветрове. Едното от тях се намира от източната страна на нос Гиресун; макар то и да е открито за ветровете от NNW до O, смята се за най-добро котвено място. Котвеното място от западната страна на носа е по-слабо защитено, но тъй като тук има пристан и митница, то се посещава от корабите по-често. Тук корабите застават на котва на дълбочина 12 м срещу добре видимата широка улица в града; през нощта улицата е забележима по редицата фенери.

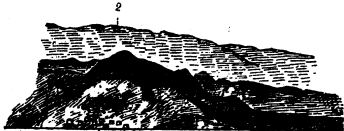
25 За подхождане към котвеното място, намиращо се от източната страна на нос Гиресун, трябва да се заобиколи камъкът Паламут на разстояние 3 кабелта; за това е необходимо източната джамия в града да се доведе на пеленг 202° и да се следва по тоя пеленг. Каботажните кораби застават временно на котва на дълбочина 27.5 м.

30 При щормово време се заства на котва от източната страна на нос Гиресун на дълбочина 22 м. Това котвено място се използва от всички кораби от най-близките пунктове на крайбрежието. Малко по-мористо, където дълбочините са 29 м, се намира още по-сигурно котвено място, но при ветровито време тук се препоръчва да се заства само на една котва.

40 **Нос Бурунджу (Агнос-Василинос)** (шир. 40°57'N; дълг. 38°17'O) се намира на 5 мили западно от нос Гиресун. Носът е образуван от североизточните склонове на планината Дикментепеси; той е стръмен и окръжен с подводни камъни. На носа е забележимо селище с големи къщи.

45 **От нос Бурунджу до град Орду** на 18 мили в западно направление се простира висок и дълбок в прибрежната си част бряг. На 2.5 мили западно от носа в морето се влива реката Буланджакдереси, при устието на която е разположено

забележимо селище. На 2.5 мили западно от това селище се намира устието на река Пазарсую. На 3.6 мили западно от това устие се намира устието на река Апдасую, разположено на 8 мили западно от нос Бурунджу. При устието на река Апдасую се забелязват четири големи постройки, стоящи на

Брегът в района на нос Бурунджу:
1 — нос Бурунджу, пеленг 223°, разстояние 13 мили;
2 — планината Дикментепеси

възвишението. Този участък от брега е гъсто населен. Склоновете на крайбрежните планини са покрити с гори и ливади. От реката Турнасуо, вливаща се в морето на 14 мили западно от нос Бурунджу, брегът става нисък.

Между нос Бурунджу и устието на реката Буланджакдереси на повече от 1 миля от брега се простира отмел с дълбочини над него, по-малки от 4 м.

Котвено място. На котва може да се застане източно от нос Бурунджу на дълбочини около 40 м.

Планина Дикментепеси. На юг от нос Бурунджу се издига ниската тъмна планина Дикментепеси, която е забележима от всички направления даже при облачно време. По пеленг 127° върхът на планината има вид на закръглен конус; отдясно към него се допира друг конус, който е двойно по-нисък. Планината запазва този си вид дотогава, докато корабът бъде североизточно от нея. При това положение на кораба върховете на планината изглеждат по-остри и по пеленг 237° на разстояние 23 мили изглеждат като равни, ши-роки и остри конуси.

Хребетът Халедоглукалеси се издига на 13.5 мили WSW от нос Бурунджу. Той е разтегнат от югозапад към североизток и прикрива дълбоката долина, по която протича реката Турнасуо. От север ясно се виждат червеникавите скали на този хребет, рязко очертаващи се между околните хълмове, покрити с растителност. От изток стръмните отвесни скали на хребета Халедоглукалеси се виждат на далечно разстояние.

Заливът Орду се вдава на 1 миля в югозападно направление, на 18 мили западно от нос Бурунджу. От запад заливът е ограничен от нос Бозуккале (шир. 41°01' N; дълг. 37°53' O), от който се издава малък риф. Бреговете на залива са ниски

и оградени от крайбрежните планини. Във върха на залива се влива малка река.

Град Орду е разположен на западния бряг на залива Орду. В града изпъква зданието на муниципалитета (орган на градското самоуправление), срещу което се намират чешма и минаре. Административните учреждения са разположени в центъра на града; към тях води павиран път. В града се наброяват около 7,500 жители. От него се изнася царевича, вълна, боб, яйца, восък, а се внасят промишлени стоки.

В град Орду има два дървени пристана, от които единият е пасажерски, другият — митнически. Двата пристана са построени на чугунени сваи. Натоварването и разтоварването са възможни само при шил. Даже при малка вълна стоянката, а още повече работата на баржите при пристаните е невъзможна. Срецу източната окрайнина на града се намира кран с товароподемност 800 кг. Има голямо количество лихтери.

От града водят пътища навътре в страната и покрай брега. Има г.раходно съобщение. В града има телеграф. Пресни провизии могат да се намерят в града на пазара. Вода може да се вземе от източника, намиращ се в северозападната част на града, или от източника близо до кланицата (дървено здание на четири каменни стълба) на брега. Най-добра е водата от първия източник.

Климатът тук поради намиращите се блате не може да се смята добър.

Брегът на нос Бурунджу до селото Буланджакдереси:
1 — нос Бурунджу, пеленг 150°, разстояние 6 мили; 2 — планината Дикментепеси; 3 — планината Чалтепеси; 4 — селото Буланджакдереси; 5 — селото Буланджакдереси, пеленг 114°, разстояние 3.5 мили

Планината Бозтепе се издига на западния бряг на залива Орду. Планината не е висока, но се забелязва добре от голямо разстояние. Нейният северен склон образува малкия нос Бозуккале. От север планината е добре забележима, изпъкваща със своя тъмен цвят. Тук се добива манганова руда.

Котвеното място се намира в западната част на залива Орду, срещу средата на брега между град Орду и възвишения нос Орду, издаващ се от брега северно от град Орду.

Град Орду с котвеното място пред него

Дълбочината на котвеното място е от 11 до 16,5 м; дъното е пясък с тиня. При подхождане към котвеното място трябва нос Бозуккале да се държи почти в створ с нос Чам; планината Дикментепеси при това не трябва да бъде съвсем закрита от най-близките до град Орду възвишения. Котвата трябва да се отдава в пресичането на пеленгите 338° или 326° към нос Орду и 113° към източния входен нос на залив Орду.

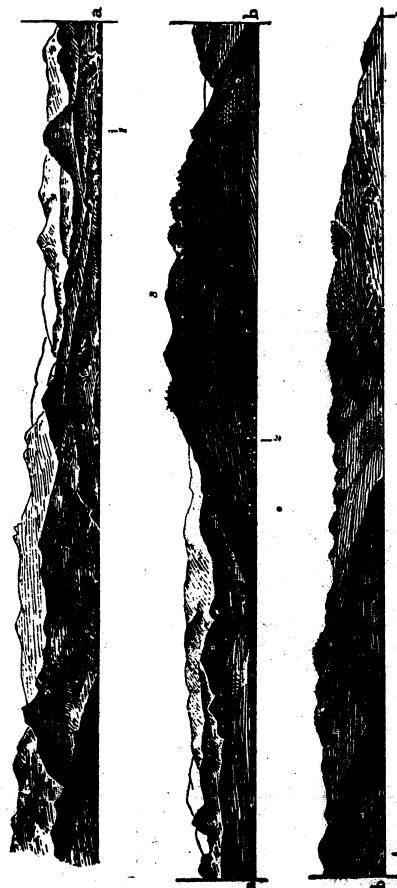
Може да се подходи още по-близо към брега до створа на носете Бозуккале и Чам; тук на 5 кабелта от брега дълбочината е около 7,5 м, при това към нос Орду тя се увеличава, а към брега на върха на залива се намалява.

В случай на силен вятър от WNW най-сигурното котвено място се намира близо до нос Бозуккале на дълбочини от 9 до 12,5 м. Южната част на залив Орду е плитководна. При северни и североизточни ветрове трябва да се напуска залив Орду и се остава на котва в бухта Вона към нос Чам.

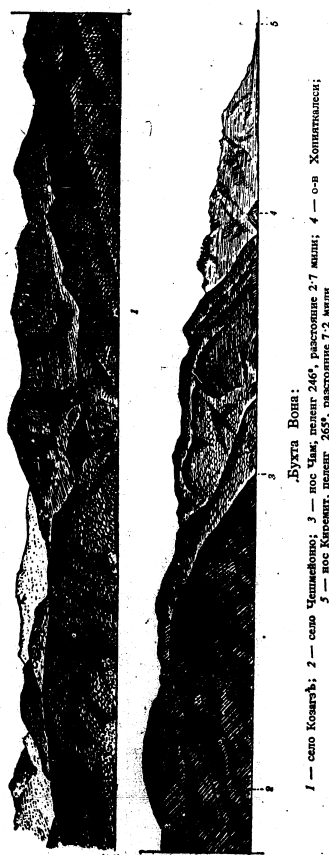
Бухтата Вона се вдава в брега на 2 мили северозападно от град Орду, между нос Бозуккале и отстоящия от него на 7 мили към северозапад нос Чам. Бухтата е открита от N до OSO. Издаващият се в средната част на бухтата скалист нос разделя бухтата Вона на две части; южната ѝ част се нарича бухта Першембе и се забелязва по широкия плаж. Бухтата се смята едно от най-сигурните котвени места по Анадолския бряг.

При приближаване към бухта Вона са забележими разположените по нейния бряг села Першембе, Бабалъ, Козагъ, Къшла и Чешмейоню.

На 3,1 мили южно от нос Чам, при селото Бабалъ, има пристан на металически сваи. Дължината на пристана е 40 м, ширината 3 м, дълбочината при неговия край 1,8 м. На брега

Бухта Вона:
1 — усти на река; 2 — гр. Орду; малък 338°, разстояние 5 мили; 3 — западния Бозтепе; 4 — село Першембе; 5 — нос Чам, плът 200', разстояние 9 мили

Остров Хонияткелеси се намира близо до брега на 2-2 мили западно от нос Чам. Южният бряг на острова е със

близо до пристана има джамия без минаре и разрушена църква с жълт цвят. В селото има поща и телеграф.

Провизии могат да се намерят в селото Бабалѝ.

Бреговете ветрове, духащи в бухтата Вона, биват доста силни.

Нос Чам (Вона) се издава на 7 мили северозападно от нос Бозуккале и ограничава от север бухтата Вона. Той е североизточният край на широко издаващия се бряг, образуван от склона на планина. Бреговете на носа са стръмни и дълбоки в прибрежната си част.

На 6 кабелта южно от носа на брега се намира батарея.

Западно от носа в брега се вдава бухта с дълбоки в прибрежната си част брегове. В тази бухта се намира малък остров.

Маяк Вона (шир. $41^{\circ}07' N$; дълг. $37^{\circ}48' O$) е поставен на нос Чам. Видът на маяка е бяло металческо съоръжение, построено до маячен пом.

стръмни отвесни скали. На острова се издига старинна кула. Между острова и брега има проход с големи дълбочини. На 5 кабелта северно от острова дълбочината е 27 м, дънът е пясък.

Котвени места. На котва в бухтата Вона може да се застане срещу селата Чешмейоню, Кышла, Бабалѝ, Козагѝ и Першембе. Дънът на котвеното място срещу селото Бабалѝ е тиня. Най-доброто котвено място се смята това при селото Чешмейоню на 2-5 кабелта от брега на дълбочина 18 м; дънът тук е тиня и пясък и държи котвата добре.

Котвено място се намира на створа на носа, разделящ бухтата Вона на две части, с най-южното от белите здания в селото Першембе; дълбочината му е 24 м. На 3 мили южно от нос Чам се среща каменист дън.

Котвено място се намира в бухтата Першембе на 3 кабелта от брега на дълбочина 9 м; дънът е пясък с раковини. На котва може да се застане и в други места покрай западния бряг на бухтата Вона.

От залива Фаца до бухта Самсуна на 58 мили към WNW се простира твърде нарязан, предимно нисък и на места блатист бряг. От нос Киремит брегът в началото върви на SSW, след това постепенно завива на северозапад, образувайки залива Фаца. От нос Киреччик брегът върви на разстояние около 4-5 мили на северозапад до устието на реката Кючюк-ирмак, а след това на 3 мили към запад до устието на реката Джевиздереси, западно от което към морето излиза тясна продълговата долина. На този участък брегът е пясъчен. От долината на реката Джевиздереси брегът изведнаж завива на север, след това на североизток и продължава с това направление до нос Ташкане. По-нататък до нос Чалтѝ на протежние 14 мили се простира нисък и горист бряг. На 6 мили западно от нос Ташкане се влива в морето реката Акчай. От нос Чалтѝ до нос Джива брегът на протежние почти 20 мили върви към WNW, до устието на реката Вшилирмак. Брегът тук е нисък и горист. Западно от нос Джива до нос Калион в брега се вдава широк залив, наричан понякога залив Самсуна.

Заливът Фаца се вдава в брега на 4 мили между нос Киремит и отстоящия от него на 10 мили към югозапад нос Киреччик. Нос Киреччик е забележим по разположеното на него малко възвишение. На западния бряг на залива е разположен град Фаца. Източно от града във върха на залива Фаца се влива реката Боламан, на десния бряг на който се намира хълм с развалини на манастир по него. Източно от нос Киреччик се простира риф Фаца, състоящ се от надводни и подводни камъни.

Дълбочините по средата на залива достигат 175 м.

27 Лоция на Черно море

Риф Фаца се намира на 1 миля източно от нос Киреччик — западният входен нос на залива Фаца. Той предста-

Брегът в района на заливите Фаца и Униелимант:
1 — планината Кючюкирмак; 2 — устието на р. Дювизирек; 3 — планината Анос-Горнос; 4 — забележима планина;
5 — г-р. Уни, височина 217', разстояние 4 миля; 6 — нос Ташхане, височина 214', разстояние 3,3 миля

Нос Киремит (шир. $41^{\circ}08'N$, дълг. $37^{\circ}41'O$) се намира на 5,3 мили западно от нос Чам и е източният входен нос на залива Фаца. Носът е изтеглен в северно направление; по него се забелязват развалини от старинен манастир и осем кули.

На носа има няколко възвишения, забележими от запад по светлите си петна. На едно от възвишенията се виждат група дървета. Югоизточно от нос Киремит се издига триъгълна планина. При приближаване от североизток на 30 мили от брега носът изглежда като че ли е съставен от няколко хълма, с триъгълна форма. Бреговете на носа в прибрежната си част са дълбоки.

Банка Харманкалия се намира на 7 кабелта северно от нос Киремит; дълбочината над нея е 3,7 м.

Банка с дълбочина над нея 5 м се намира на 2 мили NNO от нос Киремит. Банката е недостатъчно изследвана.

Котвено място. Корабите трябва да отдават котва веднага след като развалините на манастира на нос Киремит се окажат южно от закриващите ги дървета. Дълбочината на котвено място е 25,5 м; грунът е тина с пясък.

влява група надводни и подводни камъни, имащи вид на плоски ниско островче, забележимо при ясно време от разстояние около 3 мили. На 6 кабелта северно от рифа дълбочината е 22 м.

Риф Фаца е ограден със светещ знак. Между риф Фаца и брега има проход, обаче според някои сведения по средата на прохода лежат подводен камък (очевидно останки от стар мол) и други опасности. Поради това не се препоръчва на мореплавателите да използват този проход.

Светещият знак Фаца (шир. $41^{\circ}03'N$, дълг. $37^{\circ}31'O$) е поставен на южния край на показващата се над водата част на риф Фаца. Видът на знака е бяла металическа колона.

Град Фаца наброява около 3,000 жители. В центъра на града се намира забележима джамия. На хълма, издигащ се над града, се намират няколко здания. Срещу града има два пристана с дълбочина при техните краища около 1,5 м. Близко до един от пристаните има фонтан, от басейна на който може да се вземе вода. В града има телеграф.

Котвени места. На котва може да се застане на 2 мили югоизточно от нос Киремит срещу тривърхага планина. Това котвено място е закрито за западните ветрове.

Най-доброто котвено място в залива Фаца се намира срещу участъка от брега, между развалините на манастира, близо до устието на река Боламан и града на дълбочина от 18 до 22 м. Стоянката тук не може да се смята за безопасна, макар че грунът държи добре котвата. Дълбочината на котвено място се мени бързо и неравномерно. Така например на 1 миля от брега тя достига 90 м, след това към брега се намалява до 64—36 м, след което отново се увеличава до 55 м; още по-близо до брега тя рязко се намалява до 18 м, даже до 9 м. Отивайки в това котвено място, трябва да се преминава малко по-близо до източния бряг на залива, оставяйки на запад риф Фаца. Когато на изток от град Фаца се открият развалините на манастир, а пеленгът към града бъде 214° , може да се отиде непосредствено към котвено място.

Заливът Униелимант се влива незначително в брега на 8 мили северозападно от нос Киреччик между носа, разположен западно от устието на река Кючюкирмак, и нос Ташхане. Заливът е открит за ветровете от NW до O . До бреговете на залива подхождат разклоненията на планините; част от планините са забележими по техните остри върхове. Западно от залив Униелимант тези планини преминават в хълмове и отстъпват далеч от бреговата черта, излизайки наново към брега само при бухтата Самсун. През зимата прикриването в залива е невъзможно, но през лятото в него може да се намери спокойна стоянка.

В залива североизточно от град Уни и в района на нос Ташхане на разстояние от 1 до 1,5 кабелта от брега лежат

подводни камъни. На 1.5 мили от бреговете на залива дълбочините са около 18 м; грунтът е пясък. На 7 кабелта от брега грунтът е пясък и тиня. По посока към град Уние дълбочините постепенно се намаляват, а грунтът става пясъчен.

- 5 От планините, ограждащи залив Униелиманъ, по-близо от другите към град Чаршамба се намира планината Мосендаг (шир. 41°06' N, дълг. 37°05' O) с височина 710 м. От северо-запад тази планина може да се различи от другите по острия си връх, около който от дясна страна се намират три върха, а от лява — един; тия върхове са еднакво високи и сходни един на друг. От изток тази планина има вид на трион с четири зъба. Източно от планината Мосендаг на далечния хребет се забелязва планина с плосък връх, а близо към морето, около нос Ташхане, се забелязва планина с остър връх и стръмно спускащи се склонове. Между упоменатите две планини се вижда стръмният остър връх на планината Агнос Георгиос (шир. 41°04' N, дълг. 37°15' O) с височина 700 м. По пеленг 236° от разстояние 50 мили тази планина има вид на главата на захарно цвекло, като незначително се възвишава над далечните планини. По-нататък, към изток, се намира планината Башкисдран, най-забележимата от околните планини благодарение на своята височина и коническа форма; тя се вижда от разстояние 45 мили.

- 25 **Град Уние** е разположен амфитеатрално на западния бряг на залива Униелиманъ. В града се наброяват около 12,000 жители. Зданията в града са двуетажни, бели, в по-голямата си част дървени. Всред постройките на града е забележима голяма джамия. От близко разстояние се виждат други джамии с по-малки размери. Зад града се виждат планински разклонения, покрити с гора. В околностите на града има много лозя. Близо до митницата, почти срещу средата на града, има малък пристан. Шлюпките могат да пристават към брега близо до южната джамия. В града се намират портово управление, поща и телеграф. В южната част на града има корабостроителница за постройка на парусни съдове.

В града може да се намерят известно количество провизии. Вода за пиене се взема от реката Джесвиздереси или от реката Ажсуо, протичаща западно от град Уние, и се доставя в танкерки.

- 40 **Нос Ташхане** (шир. 41°09' N, дълг. 37°18' O) се намира на 10 мили северозападно от нос Киреччик и е западният входен нос на залива Униелиманъ. Носът е скалист. На разстояние 1 кабелт носът е обкръжен с подводни камъни; от северна страна до уреза на водата се виждат камъни с червен цвят.
- 45 На 3 кабелта от носа дълбочината е 9 м, а на 1.5 мили — 18 м; грунтът е пясък, близо до брега — пясък и тиня. На 5 кабелта западно от нос Ташхане, срещу нос Аяникола, се на-

мира скалист островче, на което се виждат кула и развалини от древна църква.

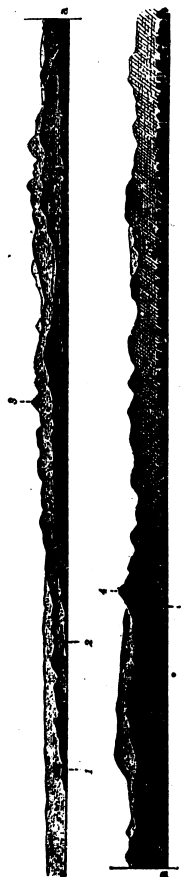
- 5 **Светещият знак** Уние (шир. 41°09' N, дълг. 37°18' O) е поставен на нос Ташхане, северизточно от град Уние. Видът на знака е бяла колона.

- 10 Скала с дълбочина над нея 2.7 м се намира на 3 мили северозападно от нос Ташхане и на 1.7 мили от брега. Положението на скалата е съмнително.

- 15 **Котвени места.** При влизане в залив Униелиманъ трябва да се докара в створ южната джамия на град Уние с планината, върхът на която се намира източно от джамията и напомня със своя вид гърба на камила, и да се върви по тоя створ дотова, докато нос Ташхане дойде на NW. Заставането на котва трябва да стане на дълбочина 11 м. Може да се застане на котва на дълбочина 7.5 м, малко по-близо до града, но тук навлиза зиб от северозапад, който прави стоянката неспокойна.

- 35 По-добро котвено място се намира в източната част на залива, на 6 кабелта от брега, на дълбочина около 7 м; грунтът е тиня с пясък.

- 40 **От нос Ташхане до бухтата Самсун** на 43 мили се простира нисък и горист бряг. Той върви в началото на запад, а след това на север към нос Чалтъ. На 6 мили от нос Ташхане брегът е прорязан от реката Акчай. От нос Чалтъ до нос Джива

Брегът от гр. Уние до нос Чалтъ:
1 — нос Киреччик, пеленг 130°, разстояние 28 мили; 2 — нос Ташхане; 3 — планината Башкисдран; 4 — планината Мосендаг;
5 — нос Чалтъ, пеленг 160°, разстояние 4 мили

ниският блатист бряг с езера, отделени от морето с коси, на протежение 19 мили върви по направление *WNW*. След това брегът завива на югозапад и запад и продължава до нос Дервент, запазвайки ниския си блатист характер.

По този участък от брега са разположени няколко забележими населени пунктове: Санджаклъ, Чаршамба и други.

Нос Чалтъ (шир. $41^{\circ}16'N$, дълг. $37^{\circ}01'O$) е нисък и разположен на 15 мили северозападно от нос Тапхане. На 3 мили южно от носа се влива реката Термечайлъ, устието на която се разпознава от море по редките дървета на неговите брегове. Водата в реката е добра. На брега на реката, на 3 мили от нейното устие, е разположен град Терме. В него могат да се намерят провизии в малко количество.

Котленото място се намира срещу устието на река Термечайлъ на дълбочина 8—9 м; грунтът е тиня. Това място е достатъчно спокойно при северозападни ветрове. Ветровете тук са поривисти, но не образуват опасно вълнение.

Маяк Джива (шир. $41^{\circ}21'N$, дълг. $36^{\circ}41'O$) е поставен източно от ниския нос Джива, на 16 мили *WNW* от нос Чалтъ. Видът на маяка е бяла ажурна металическа кула.

Предупреждение. Поради периодическото понижение нивото на водата не се препоръчва да се приближава на по-малко от 5 мили от брега между устието на реките Термечайлъ и Вшилирмак. Западно от нос Джива от наносите на реката е образуван нос, простиращ се на 1.5 мили *WNW* от брега. Дълбочините около този нос значително са се изменили; там, където дълбочината е била 35 м, е станала 7—8 м.

Бухтата Самсун се вдава в западния бряг на широкия залив, понякога наричан залив Самсун, разположен западно от нос Джива. От юг бухтата е ограничена със стръмния, покрит с гора нос Дервент, а от север — с нос Калион. Във върха на бухтата е разположен порт Самсун; срещу него се намира рейд.

Бухтата Самсун може да се разпознае по тъмната планина с триъгълна форма, издигаща се над нос Дервент, и по двете други планини, издигащи се над град Самсун. При приближаване към бухтата от *NNW* най-напред се открива маякът Самсун на нос Калион. С постепенното приближаване зад носа се откриват мостът на реката Мертирмак, южните здания на града и накрая — град Самсун. При приближаване към бухтата от изток най-забележим пункт е високото дълго здание на болницата. Най-добри ориентир при приближаване към бухтата Самсун от север са планините Небян и Чакаиздаг. Първата от тях прилича на огромно полукълбо, втората има два върха във вид на закръглени конуси.

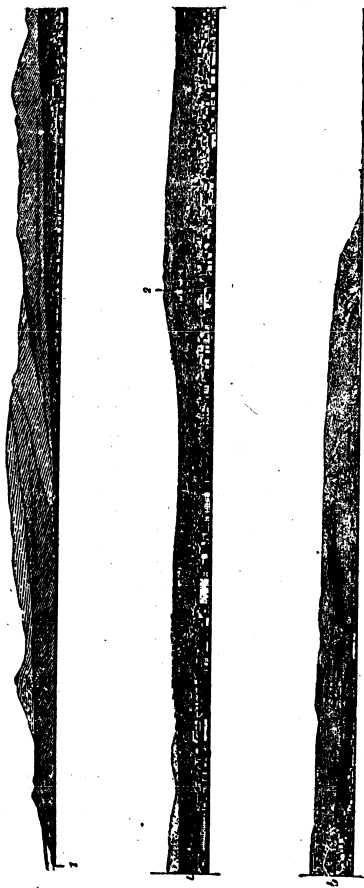
Между порт Самсун и нос Калион, на 3.5 кабелта от брега, дълбочината е 5.5 м, а на 6.5 кабелта — 9 м. Южно от порта срещу устието на реката Мертирмак също такива дълбочини

се намират съответно на 2 и 4 кабелта от брега. Изобщо южно от порта дълбочините са по-големи, отколкото северно от порта; грунтът навсякъде е тиня с пясък. От устието на река Мертирмак се издава пясъчна коса.

Бухтата е открита за ветровете, духащи от *NW* до *OSO*. От декември до февруари североизточният вятър, достигащ понякога силата на щорм, предизвиква силно вълнение и се съпровожда с дъжд, сняг и град. Според сведенията на местните жители този вятър обикновено продължава 4—5 дни, при това през втория ден той достига най-голяма сила, а към края на третото денонощие отслабва. След това вятърът преминава през *O* към *S* и *SW*, след което обикновено за няколко дена се установява добро време със слаби ветрове от южни направления. От месец март до май при вятър от североизток валият дъждове и се явяват мъгли, но силата на вятъра рядко достига 6 бала; стихвайки, вятърът също така преминава през *SO* и *S* към *SW*. От юни до ноември господствуват бризите: от залязване на слънцето до 10 часа сутрин-

Бухта Самсун:
1 — нос Дервент, височина 207', разстояние 2.2 мили; 2 — г. Мертезаг; 3 — г. Самсун, височина 253', разстояние 4 мили;
4 — нос Калион; 5 — планина Небян

Град Самсун:
1 — нос Дервент, пеленг 130°, разстояние 2-4 мили; 2 — Голяма и дие планина на големата джамия под нос на пеленг 260°;
3 — маяк Самсун, пеленг 338°, разстояние 9/7 мило.

намираят камъни. Близко до носа се намира разрушен мол, издаващ се на 2 кабелта към югоизток.

Маяк Самсун (шир. 41°19' N, дълг. 36°21' O) се намира на нос Калион, северно от батареята. Видът на маяка е бяла ажурна металическа кула до дома на маячния наблюдател.

Подводно препятствие. По сведения от 1932 г. на 58° и разстояние 5 кабелта от този нос е открито подводно препятствие.

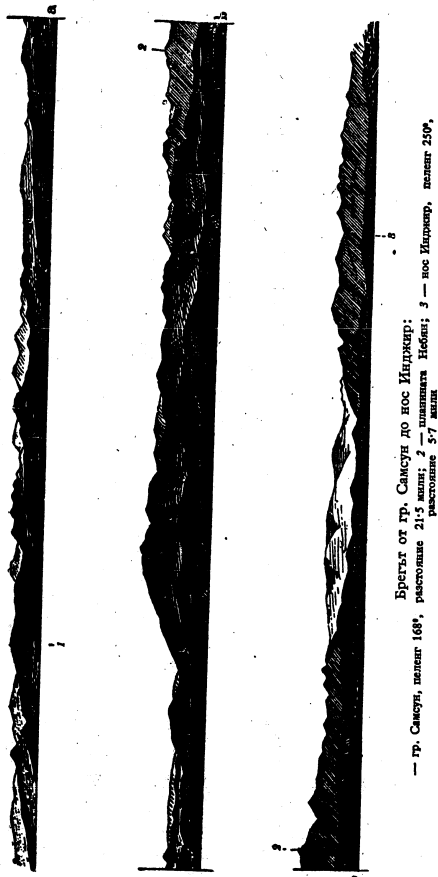
Котвените места се намират в рейда срещу град Самсун. Малките кораби могат да застанат на котва на 2-5 кабелта от брега на дълбочина 5-5 м; грунът е пясък. Големите кораби застават на дълбочина 11 м на 7-5 кабелта от брега; грунът е тина.

Най-доброто котвено място се намира на створа на минаретата на големата джамия с бялото здание на болницата (направлението на створа е 80°—260°) на дълбочина 8—9 м; грунът е тина и пясък.

Подходяйки към котвените места в рейда, трябва да се държи левият край на конусообразната планина, намираща се зад нос Дервент; в същото направление от брега към юг в планината се проточва като бяла лента междуселски път. На пеленг 270° към маяка Самсун трябва да се завие и продължи с курс към големата джамия дотогава, докато над града се покажат два хълма: Косма и Дамиан. Дълбочината на 7 кабелта от брега е 7-5 м.

Котвената стоянка тук не е защитена от ветровете, духащи от NW до OSO; през лятото котвената стоянка се смята сигурна. При ветрове от NW до NO, духащи от октомври до март, всички тия котвени места са несигурни. Поради това корабът трябва да бъде винаги готов да се снеме от котва и да отиде в море или промени котвеното си място, заставайки на голяма дълбочина. През зимата тук от север и североизток захожда зиб, който затруднява разтоварването и натоварването на корабите в рейда или изобщо ги прави невъзможни. При внезапна поява на вятър лихтерите, заети с разтоварване, веднага отиват под защитата на брега. При този случай товарът може да се повреди или загуби.

От бухта Самсун до Синопския залив. От нос Калион до нос Вафра брегът с протежение около 32 мили има общо направление към NNW. В началото до реката Кумджагъз брегът е висок. По-нататък започва ниската гориста долина на реката Къзълрмак; тук планините се отдалечават към юг и отново приближават до брега западно от тази долина при нос Чайгазъ (шир. 41°41' N, дълг. 35°26' O). От нос Вафра ниският бряг продължава 19 мили към WSW. След това, завивайки към WNW, брегът се простира на 20 мили до нос Герзе; на този участък той е възвишен.

Северно от устието на реката Кумджагъз при нос Инджир се намира езерото Балък. Няколко малки езера се намират в западната част на долината на тая река. По средата на долината на река Къзълрмак има добре забележим хълм; от северозапад той изглежда като широк конус, а от север и североизток той има елипсовидна форма. От изток при южния край на хълма се вижда малък остър връх със стръмни склонове. Западно от нос Чайгазъ се забелязват бели петна.

Описваният участък от брега е дълбок в прибрежната си част и чист от опасности с изключение на района на нос Бафра, където има подводни препятствия.

Нос Инджир (шир. $41^{\circ}35' N$, дълг. $36^{\circ}09' O$) се намира на 10 мили NNW от нос Калион. Носът е нисък и обрасъл с гора. Брегът на носа е дълбок в прибрежната си част, но с отдалечаване от брега дълбочините се изменят бавно; така например на 1.5 мили от него дълбочината е 11 м.

Трябва да се има предвид, че по време на прибрежния промер на този участък от крайбрежието е било забелязано значително несъответствие с дълбочините, нанесени на картите; така например на мястото на дълбочина 11 м е наммерена дълбочина 7.3 м.

Езерото Балък (Акгьол) е разположено западно от нос Инджир, на ниския бряг между устието на реката Кумджагъз и нос Бафра, и е отделено от морето с тясна пясъчна коса. Дължината на езерото е 13 мили, ширината му е 4 мили. От средната част на езерото се простира блатиста местност. В южната си част езерото се съединява с морето посредством малката река Кумджагъз, която се влива в морето на разстояние около 5 мили южно от нос Инджир. Устието на реката се намира в ниска местност, гъсто обрасла с гора. По двата бряга на реката между дърветата се виждат къщите на селото Кумджагъз.

Котвено място. Малките кораби застават на котва OSO от устието на река Кумджагъз на 6 мили южно от нос Инджир. Дълбочината на разстояние 2 мили от брега е не по-голяма от 11 м, а на 3 мили от него — 14.5 м. Корабите тук могат да се прикрият от северозападни ветрове. При подхождането към това котвено място необходимо е да се ползват услугите на местните жители.

Предупреждение. Трябва да се има предвид, че в този район на картата са нанесени малко дълбочини и е съмнителна тяхната достоверност. Освен това бреговата черта тук може да не съответства на действителното си положение поради наносите от вливащите се тук големи реки Ешилрмак и Къзълрмак.

Нос Бафра (Халис) се намира на 12 мили северозападно от нос Инджир. Носът е нисък и покрит с гора, достигаща плътно до бреговата черта. Югозападно и югоизточно

от носа се простират пясъчни полоси на брега. Близко до носа в морето се влива реката Къзълфирмак. Носът чувствително се вдава в морето и поради това е добре забележим на фона на съседния на него нисък и горист бряг.

- 5 При приближаване към носа като добри ориентир слугат планината Небян, която се издига на 22 мили южно от нос Бафра, и планината Катран, намираща се югозападно от същия нос.

- 10 Маяк Бафра (Халис) (шир. $41^{\circ}44'N$, дълг. $35^{\circ}58'O$) е поставен на нос Бафра, на левия бряг на реката Къзълфирмак. Видът на маяка е бяла ажурна металическа кула.

- Подводни препятствия се намират на 7.5 мили източно и 6.5 мили североизточно от нос Бафра. Положението на подводните препятствия е съмнително.

- 15 Потънал кораб с частите си над водата лежи на 1.7 мили източно от нос Бафра. Издаващите се от водата мачта и комин на кораба са забележими.

- Предупреждение. При следване от порт Самсун, докато корабът не премине нос Бафра, трябва да се плава крайно предпазливо, понеже бреговата черта се намира по-мористото, отколкото е показана на картата.

- 20 Трябва да се има предвид, че при промера до нос Бафра са открити значително по-големи дълбочини, отколкото са показани на картите. Така например на 15° и разстояние 1 миля от носа, където на картата е показана дълбочина около 18 м, лотът бил откъснат на дълбочина 128 м. В това място се е усещало подводно течение, отиващо на север и северозапад.

- 30 Реката Къзълфирмак води началото си от Понтийските планини и се влива в морето с два ръкава при нос Бафра. Тя е най-голямата река по Анадолския бряг. Въпреки своята големина реката не е корабоплавателна и в долното си течение е достъпна само за шлюпки. От близко разстояние устието на реката може да се разпознае по черната полоса на брега. Делтата на реката с течение на времето се подлага на значително изменение и постепенно се придвижва в морето вследствие нахсяването на грунт. В района на делтата е необходимо да се избягва приближаването към брега на разстояние, по-малко от 4—5 мили. Грунтът по западната страна на нос Бафра, срещу устието на реката, е пясък и раковини, а по източната страна — тиня с пясък.

- 40 На 10.5 мили от устието на реката е разположен град Бафра, около който има обширни тютюневи плантации.

- Планината Небян с височина 1304 м се намира на 22 мили южно от нос Бафра. От северозапад се виждат нейните два конусообразни върха, при това западният връх има цепнатина и е по-висок от източния. При приближаване към брега от север тази цепнатина изглежда за мореплавателя широка. От североизток източният връх едва се разпознава. От изток

планината Небян има продълговата форма и източният връх изглежда по-висок от западния.

- Планината Катран е висока 1660 м и се издига на 27 мили югозападно от нос Бафра. Планината има два големи и един малък конусообразен връх. По пеленг 170° от разстояние 40 мили от планината западният ѝ връх изглежда по-висок от източния. От север се виждат само два заоблени върха, при което западният от тях е по-висок от източния. При приближаване от североизток от разстояние 43—50 мили се виждат два големи върха и между тях малък връх; западният връх изглежда по-висок и по-остър.

- Селото Алачам е разположено на 17.5 мили югозападно от нос Бафра, на брега на малка бухта. То се състои от няколко къщи. В селото има портова кантора. Западно от селото се намира селцето Козкьой, близо до което в морето се вливат няколко рекички; тук растат дървета за строителен материал. На 8 мили WNW от селото Алачам се издава нос Чайгъз.

- Котвени места. През лятото при отсъствие на вятър може да се застане на котва както срещу селото Алачам, така и срещу селото Козкьой. При това положение, ако започнат да духат ветрове от северозапад, малките шхуни могат да се прикрият през лятото при нос Гюрзюфет.

- Нос Гюрзюфет (шир. $41^{\circ}45'N$, дълг. $35^{\circ}17'O$) се намира на 31 мили западно от нос Бафра. Носът се издава незначително в морето и е образуван от склона на малка, но широка планина с остър връх, която особено добре е забележима от север от разстояние 20 мили. Източната част на планината е полегата, западната — стръмна; когато планината се гледа от север, нейният конически връх се вижда почти по средата на планината. Тая планина е значително по-ниска от околните планини, но рязко се отличава от тях. Носът може да се разпознае по белия скалист склон, при който брегът се спуска много стръмно. Брегът на носа е дълбок в прибрежната си част. Близко до носа има пристан, срещу който може да се застане на котва на дълбочина от 14 до 22 м.

- Котвени места. Котвеното място се намира югоизточно от нос Гюрзюфет на дълбочина 15—16 м; грунтът е ситни раковини с пясък, а на дълбочина 27 м лепкава тиня. Друго котвенно място с дълбочина 18 м се намира на створа на нос Гюрзюфет. Това котвенно място е открито за ветровете от N до OSO. Тук пристигат малките кораби за дърски и дърва.

- Нос Герзе се издава на 5 мили NNW от нос Гюрзюфет. Носът е дълъг, нисък и каменист; той завършва със закръглена скала, лишена от растителност и почти отделена от него. Югоизточно от носа се намира открит бухта. Малко по-на север от носа се вижда бяла отвесна скала.

На 2 кабелта OSO от носа се простира риф. Покрай брега при града се намират камъни, издаващи се в морето на 0.5 кабелт. От нос Герзе до порт Синоп брегът продължава в началото на 5 мили към северозапад, след това завива на север и върви в това направление 6.5 мили. Тук брегът в по-голямата си част е пясъчлив, на места прорязан с долини. Покрай него се издигат хълмове, обрасли с рядка гора; по техните склонове се забелязват селища, оградени с ниви. В района на носа духат югозападни ветрове, които тук достигат голяма сила.

Огън Герзе (шир. $41^{\circ}48'N$, дълг. $35^{\circ}13'O$) е поставен на нос Герзе. Видът на установката е бяла бетонна кула.

Герзе е малък град, разположен на нос Герзе по склона на висока планина. В града се намират портова кантора, поща и телеграф, административни учреждения, няколко джамии. Тук се строят малки шуни и фелюги. В околностите на града се приготвят дърва за горене.

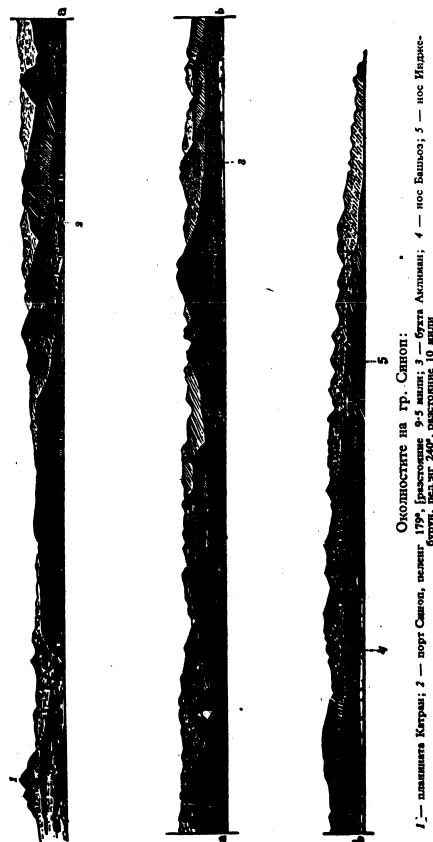
Пристан. При града има малък каменен пристан с дължина 18 м и ширина 3.5 м. Дълбочината до края на пристана е 1.5 м. Непосредствено до пристана се намира източник с доброкачествена вода.

Котвени места. За да се отиде на котвеното място, необходимо е, влизайки в бухтата, намираща се от югоизточната страна на нос Герзе, горният нос да остане на разстояние, по-голямо от 2 кабелта, предпазвайки се от рифа. След като се премине носът, трябва да се държат белите петна на брега на бухтата. На котва може да се застане, когато скалата, с която завършва нос Герзе, закрие полуостров Бозтепе. Дълбочината на котвеното място е 13—14 м; грунтът е тина с пясък. Към брега дълбочините бързо се намаляват. Макар че това котвено място е открито от NO до SO, то все пак се счита за сигурно. Корабите с малко газене обикновено застават на котва на 2 кабелта южно от град Герзе, на дълбочина 5.5 м; тук корабите са добре защитени от западните ветрове.

На котва също така може да се застане, заобикаляйки нос Герзе, срещу двуетажното жълто здание в западната част на града, на 3 кабелта от брега. Дълбочината в това котвено място е 9—11 м; грунтът е лепкава тина.

Синопският залив е разположен на юг от полуостров Бозтепе, издаващ се на изток, на 13 мили северно от нос Герзе. Полуостров Бозтепе е с височина 213 м и е без растителност; северният му бряг е стръмен, а източният — с отвесни скали. Полуостровът е съединен с материка посредством провлак, на който са разположени порт и град Синоп.

При приближаване към залива при ясно време полуостровът Бозтепе се открива от разстояние, по-голямо от 30 мили. От море от всички направления освен северозападно полуостровът се открива във вид на остров с равна повърхност.

Околностите на гр. Синоп:
1 — планината Керем; 2 — порт Синоп, дългостр. 9-5 мили; 3 — бухта Аспина; 4 — нос Балюз; 5 — нос Илдем-бурун, дългостр. 200, разстояние 10 мили

При приближаване към залива от NW или SO отначало се откриват кулите на замък, намиращ се в западната част на град Синоп, след това самият замък, градът Синоп и накрая се очертава провлакът на полуостров Бозтепе. Добре се вижда коминът в града, откриващ се от 12—15 мили. При приближаване към порт Синоп от източно и южно направление се забелязва бяла отвесна скала с височина 12 м, намираща се на 5 кабелта и на 241° от джамията в града. Източно от града има вятърна мелница, която от юг не се вижда. Източно от вятърната мелница на възвишението има развалини от въоръжено укрепление, западният бастион (петогълно укрепление) на което се е запазил и е добре забележим. Дълбочините в Синопския залив се колебят от 13 до 46 м. Брегът на залива е дълбок с изключение на една полоса при град Синоп с дължина 85 м, където останките от три стари мола са образували риф.

Ветрове. В района на полуостров Бозтепе преобладават югоизточни и северозападни ветрове, при което през лятото, от юли до септември, през деня северозападните ветрове са по-чести, отколкото югоизточните, а през зимата — обратно. Шормове се наблюдават предимно през зимата и главно от SO и NW, а понякога и от W. Шормовете от W имат най-голяма повтораемост през лятото.

Мъгли се появяват най-често през пролетта, особено през май.

Течения. В Синопския залив, в района на рейда, при спокойно време течението е насочено главно на изток със скорост 0.1—0.3 възела. Дневният бриз от NW или W увеличава скоростта на това течение до 0.2—0.4 възла, а нощният бриз от SO намалява скоростта на течението до 0.1—0.2 възла.

Магнитна аномалия. В Синопския залив има магнитна аномалия, обхващаща значителен район.

Нос Бозтепе е югоизточният край на полуостров Бозтепе и се намира на 12.5 мили северно от нос Герзе. Бреговете на носа се спускат стръмно. Северният бряг на носа е чист от опасности, а до южния бряг не трябва да се приближаване на разстояние, по-малко от един кабелт. Северизточно от носа се намира остров Св. Петър и Павел. На южния бряг на носа, срещу селото Адакьй, има пристан.

На 1.5 мили северозападно от нос Бозтепе се издава висок стръмен нос Синоп. Северозападно от нос Бозтепе, по средата на полуостров, се намира образло с висока тръстика (камъш) езеро.

Маяк Бозтепе (Синоп) (шир. 42°01'N, дълг. 35°13'E) е поставен на нос Бозтепе. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка.

Остров Св. Петър и Павел (Газибей-агасъ) се намира на 2 кабелта северизточно от нос Бозтепе. Островът е малък и скалист. Между острова и нос Бозтепе има проход. Дълбочината по средата на прохода е 26 м, а близо до брега около 17 м. Корабите без товар могат да се ползват от тоя проход, но изобщо и особено при плаване през нощта, за да се предпазят, по-добре е да не се ползват от него.

Синопски рейд. От южната страна на полуостров Бозтепе се намира Синопският рейд, който е единствената голяма спокойна котвена стоянка на Анадолския бряг. Рейдът е съвършено закрит от северните ветрове, но е открит за източните и южните ветрове, обаче ветровете от тия направления не са опасни, а при източни ветрове морето бързо се успокоява.

Потънал кораб лежи в рейда на 197° и разстояние 5 кабелта от джамията в града.

Котвени места. Корабите обикновено застават на котва южно от град Синоп, на 3—4 кабелта от брега, на дълбочина от 9 до 18 м; грунът е тиня с раковини и раковини. Шлюпките се приближават до пристана на града.

На котва може да се застане срещу източната част на град Синоп, близо до корабостроителницата и портното управление, на 1.5—2 кабелта от брега. Дълбочината тук е 11 м; грунът — тиня с пясък. Близо до брега дъното не е изучено достатъчно добре.

Северизточните ветрове предизвикват в рейда голям зиб. При появяване на източни ветрове трябва да се застане на котва в съвършено прикритото място, срещу портното управление. Дълбочината тук е от 13 до 15 м. Корабите, които остават тук да зимуват, отдават котва на 4 кабелта южно от кулата на древния замък.

На 18 ноември 1853 г. в синопския рейд станало сражение между турската ескадра и руската ескадра под командването на бележия руски флотоводец П. С. Нахимов. Боят продължил 4 часа. В резултат на умелите и решителни действия на руските моряци турската ескадра и бреговите батареи били унищожени; две трети от турската команда загинали, командувачият турската ескадра Осман паша бил пленен. Синопската победа оказала високите бойни качества на руските моряци, преминали школата на адмиралите Лазарев и Нахимов, и поставила Турция пред заплахата от общ разгром в Кримската война през 1853—1856 г. Тази победа имала огромно международно значение.

Порт Синоп е разположен в източната част на полуостров, съединяващ полуострова с материка. Портът няма голямо значение, тъй като липсват добри пътища, които да го свързват с градовете на страната. На територията на порта, наречена

При приближаване към залива от NW или SO отначало се откриват кулите на замъка, намиращ се в западната част на град Синоп, след това самият замък, градът Синоп и накрая се очертава провлакът на полуостров Бозтепе. Добре се вижда коминът в града, откриващ се от 12—15 мили. При приближаване към порт Синоп от източно и южно направление се забелязва бяла отвесна скала с височина 12 м, намираща се на 5 кабелта и на 241° от джамията в града. Източно от града има вятърна мелница, която от юг не се вижда. Източно от вятърната мелница на възвишението има развалини от въоръжено укрепление, западният бастион (петогълно укрепление) на което се е запазил и е добре забележим. Дълбочините в Синопския залив се колебаят от 13 до 46 м. Брегот на залива е дълбок с изключение на една полоса при град Синоп с дължина 85 м, където останките от три стари мола са образували риф.

Ветрове. В района на полуостров Бозтепе преобладават югоизточни и северозападни ветрове, при което през лятото, от юли до септември, през деня северозападните ветрове са по-чести, отколкото югоизточните, а през зимата — обратно. Шормове се наблюдават предимно през зимата и главно от SO и NW, а понякога и от W. Шормовете от W имат най-голяма повторямост през лятото.

Мъгли се появяват най-често през пролетта, особено през май.

Течения. В Синопския залив, в района на рейда, при спокойно време течението е насочено главно на изток със скорост 0.1—0.3 възела. Дневният бриз от NW или W увеличава скоростта на това течение до 0.2—0.4 възла, а нощният бриз от SO намалява скоростта на течението до 0.1—0.2 възла.

Магнитна аномалия. В Синопския залив има магнитна аномалия, обхващаща значителен район.

Нос Бозтепе е югоизточният край на полуостров Бозтепе и се намира на 12.5 мили северно от нос Герзе. Бреговете на носа се спускат стръмно. Северният бряг на носа е чист от опасности, а до южния бряг не трябва да се приближаване на разстояние, по-малко от един кабелт. Северизточно от носа се намира остров Св. Петър и Павел. На южния бряг на носа, срещу селото Адакьй, има пристан.

На 1.5 мили северозападно от нос Бозтепе се издава висок стръмен нос Синоп. Северозападно от нос Бозтепе, по средата на полуострова, се намира образло с висока тръстика (камъш) езеро.

Маяк Бозтепе (Синоп) (шир. 42°01'N, дълг. 35°13'O) е поставен на нос Бозтепе. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават със сирена, поставена при маяка.

Остров Св. Петър и Павел (Газибей-ада) се намира на 2 кабелта северизточно от нос Бозтепе. Островът е малък и скалист. Между острова и нос Бозтепе има проход. Дълбочината по средата на прохода е 26 м, а близо до брега около 17 м. Корабите без товар могат да се ползват от тоя проход, но изобщо и особено при плаване през нощта, за да се предпазят, по-добре е да не се ползват от него.

Синопски рейд. От южната страна на полуостров Бозтепе се намира Синопският рейд, който е единствената голяма спокойна котвена стоянка на Анадолския бряг. Рейдът е свършено закрит от северните ветрове, но е открит за източните и южните ветрове, обаче ветровете от тия направления не са опасни, а при източни ветрове морето бързо се успокоява.

Потънал кораб лежи в рейда на 197° и разстояние 5 кабелта от джамията в града.

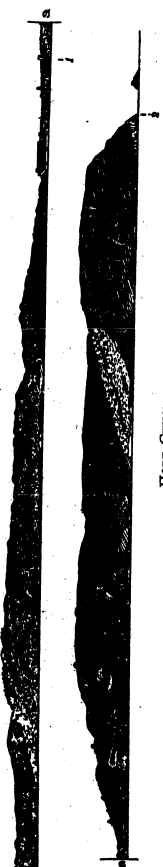
Котвени места. Корабите обикновено застават на котва южно от град Синоп, на 3—4 кабелта от брега, на дълбочина от 9 до 18 м; грунът е тина с раковини и раковини. Шлюпките се приближават до пристана на града.

На котва може да се застане срещу източната част на град Синоп, близо до корабостроителницата и портното управление, на 1.5—2 кабелта от брега. Дълбочината тук е 11 м; грунът — тина с пясък. Близо до брега дъното не е изучено достатъчно добре.

Северизточните ветрове предизвикват в рейда голям зиб. При появяване на източни ветрове трябва да се застане на котва в свършено прикрито място, срещу портното управление. Дълбочините тук са от 13 до 15 м. Корабите, които остават тук да зимуват, отдават котва на 4 кабелта южно от кулата на древния замък.

На 18 ноември 1853 г. в синопския рейд станало сражение между турската ескадра и руската ескадра под командването на бележия руски флотоводец П. С. Нахимов. Боят продължил 4 часа. В резултат на умелите и решителни действия на руските моряци турската ескадра и бреговите батареи били унищожени; две трети от турската команда загинали, командувачият турската ескадра Осман паша бил пленен. Синопската победа оказала високите бойни качества на руските моряци, преминали школата на адмиралите Лазарев и Нахимов, и поставила Турция пред заплахата от общ разгром в Кримската война през 1853—1856 г. Тази победа имала огромно международно значение.

Порт Синоп е разположен в източната част на провлака, съединяващ полуострова с материка. Портът няма голямо значение, тъй като липсват добри пътища, които да го свързват с градовете на страната. На територията на порта, наречена

Порт Синоп:

1 — гр. Синоп; пеленг 311°, расстояние 5 мили; 2 — нос Бозтепе, пеленг 10°, расстояние 4 мили

арсенал се намират портвото управление, пощата и телеграфът. Има малък гаван, образуван от останки на стар мол, започващ срещу крепостните стени. Входът в гавана е доста тесен.

В порта има два пристана: пасажерски и товарен, и корабостроителница за постройка и ремонт на малки дървени кораби.

Един огън (шир. 42°01',7 N; дълг. 35°10',6 O) е поставен на пасажерския пристан, друг огън (шир. 42°01',8 N; дълг. 35°10',7 O) е поставен на кулата с часовник.

Порт Синоп е карантинен гаван на порт Стамбул. Карантинната станция се намира на 1-5 мили източно от котвеното място на рейда и е забележима по бараките по склона на планината. Близко до карантинната станция има пристан за шлюпки. Котвеното място тук се намира на 2-7 кабелта от пристана на дълбочина 20 м. Карантинният лекар излиза на рейда с шлюпка.

Град Синоп е разположен на провлака, съединяващ полуостров Бозтепе с материка, и е основан от гърците. Градът има население около 5,000 души. В западната част на града се намира старинен полуразрушен замък, добре забележим от морето. В източната част на града по възвишението са разпръснати отделни малки здания — карантинните бараки. Градът е областен център. В околностите му се намира братската могила на руските моряци, паднали в Синопското сражение през 1853 г.

В града могат да се намерят известно количество провизии. Вода може да се вземе по шланговете от източниците, намиращи се около портвото управление и в северната част на града. Но в източниците няма винаги вода.

Съобщение. Липсват железни пътища, водещи за вътрешността на страната. Има две шосета, годни за автомобилно съобщение. С тези пътища град Синоп е свързан чрез град Кастамону с градовете Анкара, Зонгулдак, Самсун, Трабзон и другите градове по черноморското крайбрежие на Турция. Има редовно паракодно съобщение.

От бухта Акклиманъ до бухта Ерегли

От бухта Акклиманъ до бухта Ерегли брегът има общо направление на запад. В началото на бухта Акклиманъ до нос Керемпе се простира на 82 мили към запад нарязан бряг. След това, от нос Керемпе до бухта Ерегли, брегът завива на WSW и продължава в това направление 140 мили. В участъка от бухта Акклиманъ до нос Деликлищили към брега приближават разклонения на високите планини. По-нататък към югозапад крайбрежните планини се понижават.

По цялото си протежение брегът е дълбок в прибрежната си част и чист от опасности.

Удобни котвени стоянки, защитени от ветровете, духащи от северните направления, липсват покрай описвания бряг.

От бухта Акклиманъ до нос Инеболу брегът се простира на 60 мили към запад. В началото си до нос Инджебурун той на протежение 6 мили върви на северозапад; по средата на този участък се издава нос Башьоз. От нос Инджебурун брегът изведнаж завива на юг, а след това, плавно снишавайки се на запад, продължава до долината Аянджикдереси, разположена на 17 мили WSW от нос Инджебурун. Брегът в този участък е стръмен, скалист и лишен от растителност; на места по него се виждат ясно слоевете на съставлящите го почви. По-нататък брегът постепенно се повишава и представлява непрекъсната редица от отвесни скали; по него има червени и жълти петна. Крайбрежните склонове са обрасли с гора, а на места — с ниви.

Описваният бряг е нарязан: на няколко места има плажове, срещу които кораби с малко газене могат да застанат на котва. Макар по този участък да има много бухти, нито една от тях не може да служи за сигурно убежище за корабите.

Като забележими пунктове по описвания бряг могат да служат: долината Казакълдъ, намираща се на 11 мили югозападно от нос Инджебурун; червеникавите и белезеникавите отвесни скали, покрити с гора; долината Аянджикдереси; носът Уста, издаващ се на 5 мили западно от долината Аянджикдереси; дълбокият дол и невисоката планина на 4-3 мили западно от нос Уста. Западно от дола се забелязва устието на реката Дарнайчайъ, при което е разположено малкото селце Хелеалдъ (Тюркели).

Срещу селцето Хелеалдѣ, източно от устието на реката, има котвено място; то е съвършено открито за ветровете откъм море. Дълбочините тук са 6—7 м; грунът — тиня с пясък.

- 5 **Бухтата Аклиманѣ** се вдава в северния бряг на широкия полуостров в северозападно направление на 5 мили западно от порт Синоп. Тая малка бухта се разпознава по пясъчния плаж, разположен южно от нея, и по характерния цвят на скалите и камъните, намиращи се близо до входните носове: по южната страна на входа всички скали и камъни са със светложълт цвят, а по северната страна — с тъмносив. Дължината на бухтата от изток към запад е около 5 кабелта, най-голямата ширина — около 5 кабелта; ширината при входа на бухтата — около 2 кабелта.

- 15 До северния входен нос се намира малък плосък каменист остров с жълтеникав цвят, а до южния входен нос — остров със закръглена форма, покрит с растителност. От тия острови по направление към входа на бухтата се издават малки рифове с надводни камъни. Между брега и островите се намират полиси от камъни. Бухтата е защитена от всички ветрове, освен от източен вятър; от югоизток тя е защитена с полуострова Бозтепе. Бухтата е заобиколена с планини, оръжени с бели скали.

- 25 Дълбочините в бухтата към брега рязко се намаляват от 8 до 4 м. Северозападната част на бухтата е плитководна, а югоизточната част — дълбоководна.

На южния край на бухтата има пристан.

- 30 Светещият знак Аклиманѣ (шир. 42°03'N, дълг. 35°04'O) е поставен на острова при северния входен нос на бухтата Аклиманѣ. Видът на знака е бяла бетонна кула.

- Котвеното място в бухтата Аклиманѣ се намира на 3 кабелта от нейния вход, на дълбочина 8 м; грунът е тиня с пясък. За да се застане на котва в бухтата Аклиманѣ, трябва да се върви по средата на нейния вход, между островите, намиращи се до входните носове, имайки право по носа зданието, стоящо на южния бряг на бухтата. Когато островът при северната страна на входа на бухтата закрие носа, който е най-близо до нос Башьоз, трябва да се завие в бухтата и продължи към котвеното място.

- 40 При подхождане към котвеното място в бухтата Аклиманѣ трябва да се предпазваме от банките, намиращи се северно от провлака на полуостров Бозтепе, и камъните Керне, намиращи се на 1 мили северно от входа в бухтата и на 5 кабелта от брега.

- 45 **Нос Башьоз** (шир. 42°07'N, дълг. 35°00'O) се намира на 3.5 мили NNW от бухта Аклиманѣ. Носът и съседният на него бряг са образувани от скалисти стръмнини и имат сив цвят.

438

Южно от нос Башьоз лежи изхвърлен на брега потънал кораб.

- Нос Инджебурун** представлява остър издатък в морето, намиращ се на 2.3 мили западно от нос Башьоз. Носът е нисък, скалист, със сив цвят. Нос Инджебурун и нос Башьоз са най-северните носове по Ачадолския бряг, но нос Инджебурун е по-нисък от нос Башьоз. От западната страна на нос Инджебурун се намира пристанът Сарькум. Югозападно от носа се простира възвишен, еднообразен, с нищо незабележим бряг. Само на 12 мили югозападно от носа брегът е прорязан от долината Казакълдѣ, в която е разположено забележимото село Казакълдѣ.

- Маяк Инджебурун (шир. 42°06'N, дълг. 34°58'O) е поставен на носа Инджебурун. Видът на маяка е бяла каменна кула на маячен дом.

- Котвеното място се намира срещу пристана Сарькум. Това котвено място се използва от парусни кораби, пристигащи тук за строителен дървен материал. При източни ветрове тук може да се застане на котва, само след като се вземат предпазни мерки.

- Банка Улуза-Каяларѣ (шир. 41°58'N, дълг. 34°43'O) се намира на 13 мили югозападно от нос Инджебурун, близо до брега срещу първата долина западно от долината Казакълдѣ. Тая каменната банка с полоса невисоки надводни камъни е добре забележима от разстояние около 2 мили. Банката е разтегната на 2.3 мили в направление запад — изток (W—O); надводните камъни лежат в крайбрежната ѝ част. Банката е опасна само за кораби, плаващи близо до брега.

- Котвено място. На котва може да се застане между банката и най-близкия до нея дол на разстояние 1—2 кабелта от брега, срещу селото Казакълдѣ. Дълбочината на котвеното място е 9 м.

- Долината Аянджикдереси** се намира на 6 мили западно от долината Казакълдѣ. Долината е широка; в нея растат храсти и малка гора. На места долината е покрита с ниви. В западната част на долината, в подножието на стръмния и обрасъл с гора склон на островърхата планина Иркнейонез, е разположено селото Аянджик. По долината протича река, при устието на която е забележим изхвърлен на брега потънал кораб с две мачти и без комин.

- Селото Аянджик се разпознава от морето по издигащия се над него стръмен склон на планината Иркнейонез, при който то е разположено. При селото има малък пристан с парен кран с товароподемност около 5 тона. За извършването на товарни операции има лихтери с товароподемност 4—6 тона и един моторен катер за буксировка. В селото за добре забележими от море дъскорезницата и складовете за дървен материал. Провизии могат да се получат в ограничено количество.

439

Брегът на изток от долината Аянджикересен:
1 — долината Аянджикересен, пеленг 154°, разстояние 8,2 мили; 2 — село Уста; 3 — нос Уста, пеленг 192°, разстояние 3,5 мили

носът има форма на тъп ъгъл, а от NO той прилича на прав вилея тъпоугълен триъгълник с върха в източната част. Ця-

В селото се намират санитарно управление, митница, поща и телеграф. Има телефонна връзка с градовете Инеболу и Синоп. От село Аянджик до град Синоп е прокаран път, който е удобен за придвижване на автомобилния транспорт. Селото наброява около 3,000 жители.

Котвеното място се намира в пресичането на пеленгите: 183° — към пристана, 249° — към минарето на джамията, и 282° — към нос Уста, на разстояние 3 кабела от пристана на дълбочина 9—10 м; грунът е тиня и ситен пясък с камъни. При подхождане към котвеното място от запад трябва да се преминава на 1 мили мористо от селото Аянджик. Когато забележимият пристан в селото Аянджик бъде в створ с повдигателния кран близо до пристана (направление на створа 53°—233°), трябва да се легне на тоя створ и да се застане на котва.

Нос Уста (Стефанос) (шир. 41°39' N, дълг. 34°30' O) се намира на 5 мили западно от селото Аянджик и се издава в морето на 1 мили в северно направление. От запад от разстояние 20 мили носът изглежда нисък, с хълмиста повърхност; след това брегът постепенно се повишава в посока на стръмната планина, издигаща се на 2 мили от носа. С постепенното приближаване носът става заоблен и по него се различават два остри върха. От 45 NNW от разстояние 6 мили

лата повърхност на носа с изключение на забележимия железни-кав скалист обрив, простиращ се западно от върха до брега почти като праволинейна тясна полоса, е покрита с растителност.

В източната част на носа е разположено малко селище. На 7 мили западно от нос Уста се влива в морето реката Дарнайчай, на брега на която е разположено селото Ярна. Западно от долината на реката Дарнайчай се възвишава забележима планина с полегат източен склон. Котвеното място се намира от източната страна на нос Уста срещу селото Уста (Стефанос), на дълбочина от 5,5 до 9 м; грунът е тиня с пясък. Това котвено място е защитено от западните и северозападните ветрове, но е открито от север и изток. На котва може да се застане срещу устието на реката Дарнайчай.

Нос Кинюглу (шир. 41°58' N, дълг. 34°11' O) се намира на 14 мили западно от нос Уста; той е обкръжен с полоса подводни и надводни камъни. Носът може да се разпоз-

Брегът на долината Чатайкейтин:
1 — долината Чатайкейтин; 2 — нос Кинюглу, пеленг 191°, разстояние 4,5 мили

нае по неговия бял цвят, различен от цвета на крайбрежните хълмове, и по долината Чаталзейтин, обрасла с гора и намираща се източно от носа. На 5 мили западно от нос Киноглу е разположено селото Хадживели. В това село има корабостроителница за постройката на дървени кораби. Западно от селото се намира каменист нос, близо до който се забелязва отвесна скала. На котва може да се застане срещу долината Чаталзейтин.

Селото Абана е разположено на 7 мили западно от нос Киноглу по двата бряга на малка река, протичаща по дола, образуван от полегатите планински склонове. В източната част на дола сред дърветата се вижда село, в което е забележимо минаре на джамия. На 1.5 мили западно от селото Абана е разположено селото Илищи, южно от което се простира дълбок дол. От западната страна на тоя дол, близо до брега, се издига малка планина с остър връх, покрита с растителност, а от източната страна — друга планина с тъп връх. Близо до източния склон на последната се виждат постройки.

На 6 мили западно от селото Абана е разположено забележимото село Евренъе, в което над постройките се издига джамия с минаре.

Котвено място. На котва може да се застане срещу село Абана на пеленг 169° към западния край на селото Абана. Дълбочината на котвено място е 24 м; грунтът е дребен, черен пясък. Малките кораби се изтеглят на брега при селото.

От нос Инеболу до нос Керемпе брегът се простира на 19 мили към запад. Той е образуван от склоновете на прибрежните пладини и е прорязан с многочислени долини. Брегът е малко нарязан, дълбок в прибрежната си част и чист от опасности. В долините на този участък от брега са разположени много забележими селища с минарета. Липсват удобни котвени стоянки в този участък от брега.

Нос Инеболу (Нинополи) се намира на 12 мили западно от селото Абана. Тоя нисък стръмен нос представлява склонът на източния от двата забележими хълма, разположени около неголяма долина. Западно от нос Инеболу, покрай брега, се простира нисък планински хребет. В долината между хълмовете протича малката река Инеболу, на която е построен мост. От нос Инеболу в морето се издава стар мол, завършващ с риф, образувал се от камъните на разрушената част на мола. Молът заедно с рифа се простира североизточно на 3 кабелта от брега. Светещият знак Инеболу (шир. 41°59'N, дъл. 33°46'O) е поставен на нос Инеболу, близо до основата на мола. Видът на знака е бяла металическа маята, поставена на здание.

Светещ буй с червен цвят се поставя на 6 кабелта източно от светещия знак Инеболу; той огражда края на мола. Преминаването между буй и мола се забранява.

Порт Инеболу е разположен при южния бряг на малката бухта, вдаваща се в брега непосредствено източно от нос Инеболу. Срещу порта има рейд, който е съвършено открит за ветровете откъм море. При

силен вятър и възникване корабите са принудени да излязат в море на големи дълбочини. В западната част на порта от малкия нос се издава мол, състоящ се от две колена. Молът разделя рейда на две части: западна и източна.

Натоварването и разтоварването в порта се извършва на рейда посредством лихтери с товароподемност до 10 тона. Работите по натоварването и разтоварването са възможни само при шил, южни ветрове и при отсъствие на прибой от море. Като предмети за износ служат дървен материал, вълна, орехово дърво, зърна, плодове, килими, кожи, изделия от мед, а

предмети за внос — манифактурни стоки, метали, галантерия и брашно.

За да се получи свободна практика, изисква се карантинно свидетелство и товарен манифест. При наличие на необходимите документи корабът незабавно по-

Брегът в околностите на гр. Инеболу: 1 — село Евренъе, пеленг 158°, разстояние 7.2 мили; 2 — гр. Инеболу, пеленг 211°, разстояние 7.3 мили

3

4

5

6

Брегът в околностите на гр. Инеболу: 1 — село Евренъе, пеленг 158°, разстояние 7.2 мили; 2 — гр. Инеболу, пеленг 211°, разстояние 7.3 мили

Град Инеболу:
1 — мол (над него източната рейда); 2 — светещ знак Инеболу, пеленг 95°, разстояние 2-1 кабелта;
3 — усъщето на р. Инеболу; 4 — село Зарбана; 5 — нос Кереман

лучава свободна практика, но не по-късно от залязване на слънцето.

- 5 Течението в порта при тихо време или слаби ветрове върви покрай брега на изток.

- 10 Често се наблюдават мъгли в периода от март до май.

- 15 В порта няма лоцмани, но има катер, който може да укаже на кораба къде може да се застане на котва.

- Град Инеболу е разположен по склоновете на хълмовете, близо до нос Инеболу, и е добре забележим от море. Източният от хълмовете, наречен Молоз, има височина 149 м. Градът е областен център. В него се намират административни учреждения, болница, военна моряца, поща и телеграф. Градът има параходно съобщение с портовете на Черно море и автомобилно съобщение с град Анкара. От града могат да се вземат продукти в ограничено количество. Вода за пие не има в достатъчно количество.

- 40 Климатът в района на града е здрав.

- 45 Източно от град Инеболу брегът е стръмен, скалист и без растителност. На

места по този бряг се виждат добре пластовете от съставящите го породи.

- Котвени места. Корабите с голямо газене застават на котва в западната част на рейда на 5 кабелта от брега, а корабите с малко газене — в източната част на рейда. В западната част на рейда на 2 мили от брега дълбочините достигат 35 м; към брега те постепенно намаляват и на 7-5 кабелта от него достигат 27 м; грунът е тъмна тиня и добре задържа котвата. На 1 кабелт източно и западно от брега, срещу маяка, дълбочината е около 9 м; при подводната част на мола дълбочината е 11 м. На дълбочина, по-голяма от 18 м, грунът е твърд пясък, който при щорм не държи котвата добре.

Град Инеболу, пеленг 225°, разстояние 1 миля

- Най-доброто котвено място, удобно за разтоварване и товарване, се намира на пеленг 246° към забележимото високо 15 бяло четириъгълно здание, намиращо се на 2 кабелта северозападно от града, на височина 100—120 м над нивото на морето; дълбочината му е 18—22 м. При тихо, ясно време може да се застане на котва даже през нощта, на 1 миля от светещия знак Инеболу, на дълбочина от 27 до 35 м; грунът е 20 тиня. В източната част на рейда корабите могат да се прикрият от западни и северозападни ветрове, но тук котвеното място е несигурно, особено при северозападни ветрове. В тази част на рейда трябва да се предпазваме от банката с дълбочина над нея 5-5—7 м. Малките кораби могат да се швартоват към северната външна част на мола, дълбочините при 25 който са 3 м. Дълбочината покрай вътрешната част на мола е от 1 до 1-5 м. Поради това тук могат да се швартоват само шлюпки.

- Реката Зарбана се влива в морето на 9 мили западно от 30 нос Инеболу. Долината на реката е гъсто обрасла с дървета, асрел които се виждат отделни постройки на селото Зарбана. В източната част на долината има джамия с необядисано минаре. На изток от долината по брега са разпръснати селища, в които няма джамии; брегът в района на селищата е изцяло 35 покрит с растителност. Западно от реката Зарбана на стръмния скат, покрит със зеленина, на голяма височина се намира забележима скала, лишена от растителност. Скалата има вид на правилен четириъгълник, като че ли надвиснал над морето.

Срещу устието на реката Зарбана има котвено място за малки кораби.

- 5 **Долина Кайран.** На 4 мили западно от долината на река Зарбана се намира долината Кайран. На западния склон на долината са забележими скали, отдалечаващи се от висока скала с триъгълна форма, покрита с гъста гора. Пред тези скали до брега лежат два черни забележими надводни камъка. Пристанът Кайран се намира срещу западния склон на долината. Западно от долината Кайран крайбрежните хълмове са обрасли с гъста гора.

- 10 **Долината Месет** се намира на 3 мили западно от долината Кайран при крайбрежното възвишение със забележима бяла отвесна скала. По пясъчното крайбрежие на долината са разположени няколко здания, срещу които се намира малкият пристан Месет.

Потънал кораб. В точка с шир. $42^{\circ}01'N$ и дълг. $33^{\circ}25'O$ се намира потънал кораб, двете мачти на който се виждат над водата. Положението на кораба е съмнително.

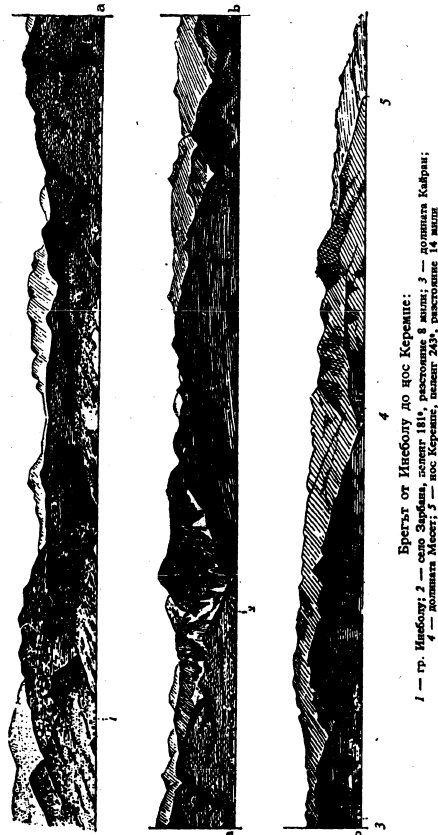
- 20 **От нос Керемпе до залив Зонгулдак** брегът на протежение 75 мили е нарязан и се простира към WSW. От нос Керемпе до нос Кьопеккаясъ брегът е възвишен и прорязан от няколко малки долини с пясъчни плажове. На 5.5 мили WSW от нос Керемпе до брега е забележимо възвишение с триъгълна форма, при подножието на което се намира отделна скала на върха с развалини на старинно укрепление. По двете страни от това възвишение към морето изхождат малки долини, оградени с пясъчни плажове; западната долина се нарича Тимне. По-нататък западно от нос Кьопеккаясъ до залива Зонгулдак брегът е възвишен, на места стръмен и прорязан с речни долини.

- 30 Забележими в този участък от брега са нос Керемпе, планината Гебеула (Гебеоглу) (шир. $41^{\circ}53'N$, дълг. $33^{\circ}03'O$), планината Гидерос (шир. $41^{\circ}52'N$, дълг. $32^{\circ}52'O$), планината Зифлидаг (шир. $41^{\circ}48'N$, дълг. $33^{\circ}06'O$) и планината Мервендаг (шир. $41^{\circ}43'N$, дълг. $32^{\circ}35'O$).

Брегът по цялото си протежение е дълбок в прибрежната си част и чист от опасности. По този участък от брега няма закрити от северните ветрове котвени места.

- 40 **Нос Керемпе** се намира на 19 мили западно от нос Игеболу. Той е образуван от разклонението на планина със забележим заострен връх със стръмени склонове; склоновете на планината са покрити с ниви. Югоизточно от тази планина се намира забележима планина с два върха.

- 45 **Нос Керемпе** е висок; по него се забелязва червеникава скалиста стръмнина. Носът се открива от доста голямо разстояние и е добър ориентир при приближаване към тази част на Анадолия бряг. През зимата, когато брегът е покрит със сняг и маякът се слива с околната местност, носът е трудно

Брегът от Игеболу до нос Керемпе:
1 — гр. Игеболу; 2 — село Зарбана, север 1810, разстояние 8 мили; 3 — долината Кайран;
4 — долината Месет; 5 — нос Керемпе, дългост 243', разстояние 14 мили

Брегът в района на нос Керемпе:
1 — долината Фамас, височина 132', разстояние 3 мили; 2 — нос Керемпе,
височина 141', разстояние 4 мили

различим. Нос Керемпе е най-северният край на западната част на Анадолския бряг и е известен с това, че в неговия район често се наблюдават ветровито време и щормове. В района на носа твърде често духат ветрове от съвършено различни и неочаквани направления; случва се така, че при приближаване към носа северозападен вятър се сменя със североизточен или обратно. Поради това парусните кораби трябва да избягват да преминават близо до нос Керемпе.

Непосредствено от изток към нос Керемпе се доближава долината Фамас.

Маяк Керемпе (шир. $42^{\circ}01'N$, дълг. $33^{\circ}21'O$) е поставен близо до края на нос Керемпе. Видът на маяка е малък бял дом с кула на върха.

Нос (шир. $41^{\circ}58'N$, дълг. $33^{\circ}12'O$) се намира на 7 мили WSW от нос Керемпе; той има скалисти стръмнини със сив цвят. Североизточно от носа при долинката Тимне в брега се вдава малка бухта; на западната страна при входа на бухтата се намират камъни. Носът може да се разпознае по скалата със сивкави отвесни части, намираща се западно от тоя нос. Скалата е покрита с растителност. По източната страна на скалата има малка тясна долина, известна с името Узуналитюрбетепе; по западната страна на скалата се намира друга, по-малка долина с каменисто дъно, при която в брега се вдава бухта. Брегът на върха на бухтата е образуван от склона на забележима планина.

Носът Кьопеккаяс (Караагач) (шир. $41^{\circ}54'N$, дълг. $33^{\circ}00'O$) се намира на 17 мили WSW от нос Керемпе и се издава от брега в западно направление. Носът е стръмен; от северозапад той има вид на дълга тъмна полоса, заоблена при

краищата. От нос Кьопеккаяс се издава в морето скала, съединяваща се с брега; от двете страни на скалата се простират пясъчни плажове. От югозападната страна на носа има малък залив, в който може да се намери прикритие от ветровете, духащи от ONO до O . Дълбочините в залива са от 5.5 до 24 м; грунтът в залива е тиня, а до брега пясък. В залива се влива малката река Караагачлиманъ, по брега на устието на която е разположен околийският град Караагач.

В града има корабостроителница за постройка на парусни кораби. На 3 мили югоизточно от нос Кьопеккаяс се възвишава планината Гебеула (Гебеоглу), висока 940 м.

Дълбокият дол Коджачайъ (Ирмак) е разположен югозападно от нос Кьопеккаяс. По дъното на дола протича реката Коджачайъ (Ирмак), близо до устието на която е разположено селище. Дълбочината срещу устието на реката на 1.5 мили от брега е 23 м; грунтът е тиня, пясък и раковини.

Планина Ирмак. Източно от дола Коджачайъ, недалеч от морето, се издига планината Ирмак, висока 978 м. Планината Ирмак може да служи за разпознаване на дълбокия дол Коджачайъ. Западно и южно от линията, прекарана от устието на реката Коджачайъ по направление 321° , планината има вид на правилен конус и с това се отличава от заобикалящите я планини. С постепенното отдалечаване от тази линия към североизток планината като че ли се разширява, склоновете ѝ стават по-стръмни и накрая тя приема вид на полукълбо.

Бухтата Кидерос се вдава в брега на 6 мили западно от нос Кьопеккаяс. Входът в бухтата поради това, че е тесен, е лошо забележим даже от близко разстояние. От нос Кьопеккаяс към запад се простира пясъчен бряг; след това той става скалист, с бели петна. На скалистия участък се вижда скала, съединена с брега посредством нисък провлак, която е източният входен нос на бухта Кидерос. Западният входен нос на бухтата се намира на 0.7 кабелт от източния; върхът му е обрасъл с растителност, а при морето завършва с голи отвесни скали. За разпознаване на бухтата може да служи забележимият като светла лента път, по който се превозват дърва.

Бухтата Кидерос има продълговата форма; дължината ѝ по направление $O-W$ е не повече от 3.5 кабелта, ширината — 2 кабелта. От голям подводен камък входът в бухтата се разделя на два прохода: източен и западен. Източният проход е по-широк от западния. Срещу входа в бухтата се влива река с няколко водопада, а около него преминава подводният телеграфен кабел на линията Стамбул — Синоп.

Дълбочината по средата на източния проход е 13.5 м, а на 7 м от източния входен нос дълбочината е 5.8 м. От западния входен нос на бухтата изхожда малък риф, дълг 17 м, с дълбочина над него, по-малка от 3 м. Дълбочината по средата на западния проход е 13 м. В самата бухта дълбочините от

Брегът в района на нос Керемпе:
1. — долината Фамас, височ. 132', разстояние 3 мили; 2. — нос Керемпе, височ. 141', разстояние 4 мили

различим. Нос Керемпе е най-северният край на западната част на Анадолския бряг и е известен с това, че в неговия район често се наблюдават ветровито време и щормове. В района на носа твърде често духат ветрове от съвършено различни и неочаквани направления; случва се така, че при приближаване към носа северозападен вятър се сменя със североизточен или обратно. Поради това парусните кораби трябва да избягват да преминават близо до нос Керемпе.

Непосредствено от изток към нос Керемпе се доближава долината Фамас.

Маяк Керемпе (шир. $42^{\circ}01'N$, дълг. $33^{\circ}21'O$) е поставен близо до края на нос Керемпе. Видът на маяка е малък бял дом с кула на върха.

Нос (шир. $41^{\circ}58'N$, дълг. $33^{\circ}12'O$) се намира на 7 мили WSW от нос Керемпе; той има скалисти стръмнини със сив цвят. Североизточно от носа при долинката Тимне в брега се вдава малка бухта; на западната страна при входа на бухтата се намират камъни. Носът може да се разпознае по скалата със сивкави отвесни части, намираща се западно от той нос. Скалата е покрита с растителност. По източната страна на скалата има малка тясна долина, известна с името Узуналитюрбетепе; по западната страна на скалата се намира друга, по-малка долина с каменисто дъно, при която в брега се вдава бухта. Брегът на върха на бухтата е образуван от склона на забележима планина.

Носът Кюпеккаяс (Караагач) (шир. $41^{\circ}54'N$, дълг. $33^{\circ}00'O$) се намира на 17 мили WSW от нос Керемпе и се издава от брега в западно направление. Носът е стръмен; от северозапад той има вид на дълга тъмна полоса, заоблена при

краищата. От нос Кюпеккаяс се издава в морето скала, съединяваща се с брега; от двете страни на скалата се простират пясъчни плажове. От югозападната страна на носа има малък залив, в който може да се намери прикритие от ветровете, духащи от ONO до O . Дълбочините в залива са от 5.5 до 24 м; грунът в залива е тиня, а до брега пясък. В залива се влива малката река Караагачлиманъ, по брега на устието на която е разположен околийският град Караагач.

В града има корабостроителница за постройка на парусни кораби. На 3 мили югоизточно от нос Кюпеккаяс се възвишава планината Гебехула (Гебеоглу), висока 940 м.

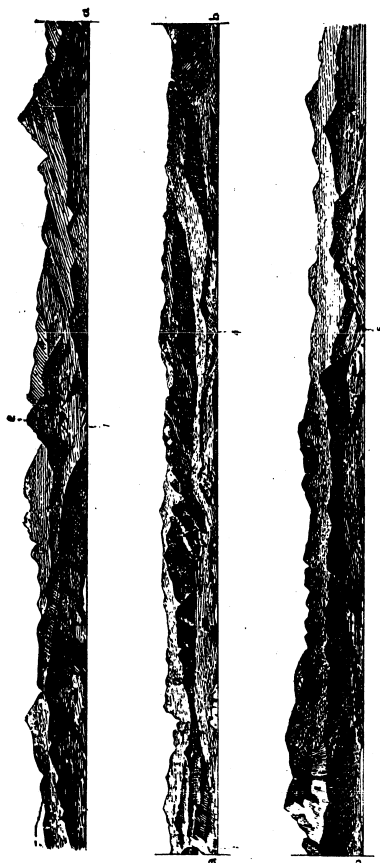
Дълбокият дол Коджачайъ (Ирмак) е разположен югозападно от нос Кюпеккаяс. По дъното на дола протича реката Коджачайъ (Ирмак), близо до устието на която е разположено селище. Дълбочината срещу устието на реката на 1.5 мили от брега е 23 м; грунът е тиня, пясък и раковини.

Планина Ирмак. Източно от дола Коджачайъ, недалеч от морето, се издига планината Ирмак, висока 978 м. Планината Ирмак може да служи за разпознаване на дълбокия дол Коджачайъ. Западно и южно от линията, прекарана от устието на реката Коджачайъ по направление 321° , планината има вид на правилен конус и с това се отличава от заобикалящите я планини. С постепенно стъпалчаване от тази линия към североизток планината като че ли се разширява, склоновете ѝ стават по-стръмни и накрая тя приема вид на полукълбо.

Бухтата Кидерос се вдава в брега на 6 мили западно от нос Кюпеккаяс. Входът в бухтата поради това, че е тесен, е лошо забележим даже от близко разстояние. От нос Кюпеккаяс към запад се простира пясъчен бряг; след това той става скалист, с бели петна. На скалистия участък се вижда скала, съединена с брега посредством нисък провлак, която е източният входен нос на бухта Кидерос. Западният входен нос на бухтата се намира на 0.7 кабелт от източния; върхът му е обрасъл с растителност, а при морето завършва с голи отвесни скали. За разпознаване на бухтата може да служи забележимият като светла лента път, по който се превозват дърва.

Бухтата Кидерос има продълговата форма; дължината ѝ по направление $O-W$ е не повече от 3.5 кабелта, ширината — 2 кабелта. От голям подводен камък входът в бухтата се разделя на два прохода: източен и западен. Източният проход е по-широк от западния. Срецу входа в бухтата се влива река с няколко водопада, а около него преминава подводният телеграфен кабел на линията Стамбул — Синоп.

Дълбочината по средата на източния проход е 13.5 м, а на 7 м от източния входен нос дълбочината е 5.8 м. От западния входен нос на бухта изхожда малък риф, дълг 17 м, с дълбочина над него, по-малка от 3 м. Дълбочината по средата на западния проход е 13 м. В самата бухта дълбочините от

Брегът в околностите на бухта Кидерос:
1 — алинът до нос Колескисъ, пеленг 112°, разстояние 8 мили; 2 — планината Гибсхил, 3 — устието на р. Колескисъ;
4 — бухта Кидерос, пеленг 138°, разстояние 6,2 мили; 5 — дълбокият дол Капусую

входа към брега постепенно се намаляват от 10-5 до 5-5 м. Южната част на бухтата е дълбока, източната и западната част са плитководни, с камъни.

Входът в бухтата Кидерос е затруднен. При силен вятър отиването в бухтата с редки изключения е невъзможно. Влизането в бухтата трябва да се извършва през източния проход. Бухтата може да побере до десет малки кораба.

Камък с дълбочина над него 2-7 м се намира по средата на входа в бухтата Кидерос; ширината му е 32 м. Дълбочината около камъка е 7-5 м. При спокойно време камъкът е забележим по цвета на водата над него, който е различен от цвета на окръжаващата го вода.

Планината Гидерос се намира на 1 миля югозападно от бухта Кидерос; от брега планината постепенно се повишава. Всред гъстата тъмна зеленина, покриваща склоновете на планината, има белезникава скалиста стръмина във вид на лежача и малко разтегната латинска буква „S“. Върхът на планината представлява широка плоскост с наклонен към изток склон.

Котвено място. Малките парусни кораби застават на котва в бухтата Кидерос недалеч от входа на дълбочина 9 м, подавайки швартовете от кърмата непосредствено на брега.

Дълбокият дол Капусую се намира на 5-5 мили западно от бухта Кидерос. Долът е доста добре забележим от NNO; той може да бъде разпознат и на 20 мили по следните признаци: склоновете му се издигат под еднакви ъгли, при това западният (десният) склон на дола е почти гладък, а източният (левият) склон се състои от три зъбчати възвишения. На източния склон на дола се възвишава забележимата висока планина Капусуютепеси със заострен връх. По дъното на дола протича малка река.

Долът Капусую може да се разпознае по издаващия се на 13 мили западно от него нос Деликлишиле (шир. 41°48'N, дълг. 32°30'O). Тоя нос е забележим по заобленото възвишение, намиращо се при неговия край. Склонът на възвишението, обърнат към море, е стръмен. Между дола и носа брегът има еднообразен характер; забележими пунктове по него няма.

Пристан се намира в устието на малката река, протичаща по дола Капусую. Близко до пристана са разположени няколко постройки.

Нос Чакрас (шир. 41°46'N, дълг. 32°27'O) с височина 424 м се намира на 3 мили югозападно от нос Деликлишиле. Носът има тъмни стръмни скалисти брегове и е добър забележим пункт при подхождане към полуостров Амасра. Върхът на носа представлява отвесна скала, долната половина на която има стръмен склон, нагъбен на върха, покрит с растителност; от изток тоя склон изглежда започващ при самия връх на

носа. От близко разстояние западно от отвесната скала се открива друга жълтеникава скала във вид на отделен остров.

- Заливът Амасра се вдава в брега между нос Чакрас и намиращия се от него на запад полуостров Амасра, имащ няколко издатъка. Бреговете на залива са предимно стръмни и дълбоки в прибрежната си част. Източният бряг е прорязан от долините на няколко реки. Западният бряг е окръжен с тясна ивица отмел с дълбочини, по-малки от 3 м. По този отмел на места лежат камъни. Дълбочината при входа на залива е 25 м; източно от входа дълбочините се намаляват постепенно и при източния бряг достигат 10 м.

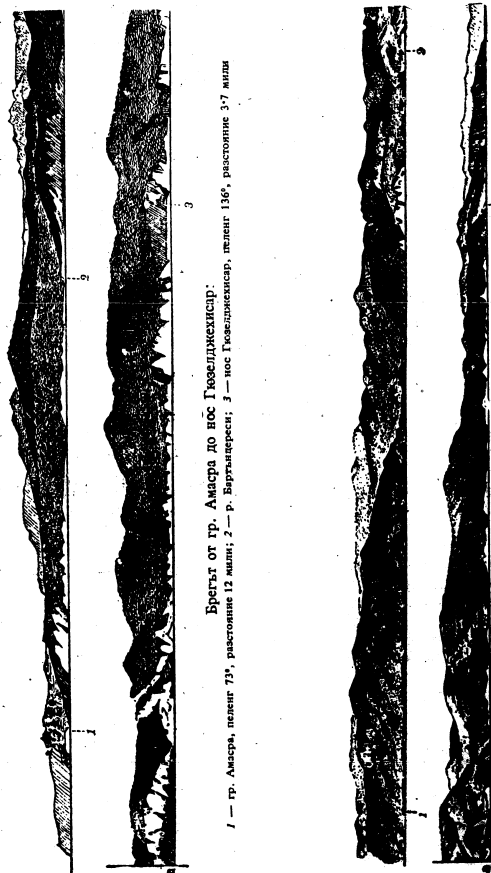
- В западната част на залива Амасра в брега се вдават две бухти, образувани от полуостров Амасра; в тях могат да застават на котва малки кораби. Заливът е чист от опасности; грунът в него е пясък.

- Полуостровът Амасра (Астра) се намира на разстояние около 3 мили западно от нос Чакрас и има два продълговати издатъка: западен и източен. Полуостровът е съединен с материка с широк и нисък провлак. Западният издатък се намира от северозападната страна на полуострова и е съединен с него посредством тясна пясъчна полоса. Над пясъчната полоса при щормово време вълните преливат, поради това тук е построен мост. При приближаване от запад широкият западен издатък изглежда като отделен остров. Източният издатък е изтеглен на изток и по размери е много по-малък от западния. На 1 миля югозападно от полуострова се издига забележима планина, склоновете на която са покрити с лозя. При подхождане към залив Амасра добър ориентир е планината Саградаг, достигаща по-рано височина 457 м. През 1825 г. вследствие хлътването на сушата долната част на планината отишла под водата; останалата част се спуска стръмно в морето.

- На 1 кабелт северно от полуостров Амасра се намира малък остров с дължина около 300 м. Островът е нисък; бреговете му имат жълтеникав цвят. Между тоя остров и полуострова има тесен проход; дълбочините по средата на прохода са 16'5 — 25 м. Северният бряг на острова е дълбок в прибрежната си част, поради това покрай него може да се преминава на близко разстояние.

- Маяк Амасра (шир. 41°46' N, дълг. 32°24' O) е поставен на върха на западния издатък на полуостров Амасра. Видът на маяка е бяла каменна кула.

- Бухта Западната (Кючюклиман) се вдава в западния бряг на полуострова Амасра. Бухтата е открита от северозапад и се предпочита от малките кораби, пристигащи през лятото в залив Амасра, тъй като в тази част от Анадолския бряг през това годишно време господствуват североизточни и източни ветрове. Зиб от тия направления не захожда в бухтата. Дълбочината при входа на бухтата е около 16 м; към брега тя се

Брегът от гр. Амасра до нос Гюселдихисир:
1 — гр. Амасра, пелинг 73', разстояние 12 мили; 2 — р. Бартагирен; 3 — нос Гюселдихисир, пелинг 136', разстояние 37 мили

Брегът на залив Амасра:
1 — нос Чакрас, пелинг 155', разстояние 42 мили; 2 — гр. Амасра, пелинг 168', разстояние 5 мили;
3 — бухта Гюлмезлиман; 4 — устието на р. Бартагирен

намалява до 4-5—5-5 м. Грунтът предимно е ситен пясък, но се срещат камък и водорасли. При влизане корабите трябва да се придържат към средата на бухтата, предпазвайки се от рифа, издаващ се от северния входен нос.

5 На източния бряг на бухтата има корабостроителница за постройка на малки дървени кораби.

бухта Източната (Бююклиман) се вдава в източния бряг на полуостров Амасра. От източния край на полуостров Амасра продължава мол. Източно от мола се простира риф, който пречи на захождането на вълнението в бухтата. Източният край на рифа се намира на 1-5 кабелта източно от източния край на полуострова. От носа на южния бряг на бухтата се простира риф, край на който се огранчава с буй. Тези рифове стесняват входа в бухтата до 2-5 кабелта. Близко до западния бряг на бухтата се намира верига от камъни, представляваща вероятно останки от стар мол. Грунтът на бухтата е ситен пясък, а близо до брега — камъни. В бухтата могат да застанат на котва големи кораби. При стоянката тук на котва трябва да се има предвид, че след полунощ в бухтата духат южни и югоизточни ветрове.

20 Потънал кораб лежи близо до рифа в източната бухта. Огън е поставен временно на външния край на мола. Видът на установката е металическа мачта с рея.

При подхождане към котвеното място трябва да се преминава на голямо разстояние от тоя огън.

25 Градът Амасра е разположен на полуостров Амасра и се разделя на две части. Двете части на брега са оградени със старинни стени. Около града са се запазили полуразрушени батареи. Близко до града протича реката Дегерменагъз. В града няма водопровод. На корабите вода се доставя в бочки или с шлюпки от околностите на града. Пресни продукти могат да се вземат от пазара.

30 Градът е център на община; търговското му значение не е голямо. В него има поща и телеграф. Има параходно съобщение с черноморските портове на Турция.

35 **Котвеното място.** Котвеното място за големи кораби се намира в западната част на залива Амасра източно от полуостров Амасра на дълбочина 20 м; грунтът е лепкава тина. Това котвено място е открито за северните и североизточните ветрове. През лятото тук стоянката е спокойна.

40 Малките кораби могат да застанат на котва в източната и западната бухта. Котвеното място в източната бухта се намира югоизточно от града на дълбочина 14 — 5-5 м; грунтът е пясък. Западната бухта е открита за западните ветрове; през лятото при господстващи източни ветрове тя е добро прикритие.

45 **Бухтата Тарлаагъзкою** се вдава незначително в брега на 2-5 мили югозападно от полуостров Амасра. От запад бухтата е ограничена с тъл нос, покрит с растителност, който има

сива скалиста стръмнина. Източният входен нос на бухтата е по-нисък, отколкото западният. Около носа се намира остров. Северно от острова лежи камък. Дълбочината на 1 кабелт западно от острова е около 18 м. Бухтата е закрита от северните ветрове и е чиста от опасности. На брега във върха на бухтата има забележимо здание. На 5 кабелта югозападно от бухтата е разположено забележимото село Тарлаагъз, откъдето се изнасят нискокачествени вълглица. На 2-5 мили западно от бухтата Тарлаагъзкою се вижда нос Бартън (шир. 41°43' N, дълг. 32°18' O), който се разпознава по ярките си бели петна.

10 Котвеното място се намира по средата на бухтата на дълбочина 18 м; грунтът е пясък. Отивайки към това котвено място, трябва да се държи курс 191° към зданието, стоящо на брега при върха на бухтата.

15 **Реката Бартъндереси** се влива в морето 8 мили югозападно от полуостров Амасра между две възвишения. Западното възвишение е със заоблена форма и е покрито с растителност; източното възвишение има полегати склонове и бели петна при подножието си. Бреговете на реката са покрити с растителност; на места по тях са разположени ниви. Ширината на реката е от 53 до 107 м; дълбочината на бара през лятото е 2-7 м. Фарватерът, водещ през бара, преминава между скалисти издатъци на бреговете, по-близо към източния бряг. Дълбочината на фарватера в реката е от 7-6 до 10 м. На 5-5 мили от устието на реката е разположен град Бартън. При влизане в устието на реката трябва да се придържаме към източния бряг. Заобикаляйки тинестата коса, изхождаща от западния бряг на реката, която е продължение на бара на реката, корабите обикновено веднага се спират за натоварване на дървения материал. Тази стоянка е защитена от зиб. Нагоре по реката на половината път от устието на реката до град Бартън е разположено малко селище, до което идват каботажните кораби. При това селище корабите се швартоват непосредствено към брега. До град Бартън при обикновеното ниво могат да дойдат само шлюпки.

35 Средната скорост на течението в реката е 2-5 възла.

Лоцмани. В град Бартън има лоцманска станция.

Град Бартън е разположен по бреговете на реката Бартъндереси на 5-5 мили от устието. Градът е сравнително голям и е околийски център. Близко до него на източния бряг има корабостроителница, в която се строят парусни кораби, които се спускат в реката при пролетните пълноводия. В града могат да се получат пресни продукти. Има поща и телеграф. Изнасят се главно дървени материали.

45 Котвено място. На котва може да се застане срещу устието на реката Бартъндереси на дълбочина 18 — 27 м; грунтът е пясък с примес на глина.

Нос Гюзелджехисар (шир. $41^{\circ}39'N$, дълг. $32^{\circ}10'O$) се намира на 3.5 мили югозападно от устието на река Бартъндереси. Носът е каменист и скалист, при това отвесните му скали са по-светли, отколкото скалите на намиращия се западно от него нос Филиос. На носа се намира ниска планина с коничен връх. Западно от носа има забележимо големо здание. Западно от носа се простира скалист бряг, преминаващ при приближаването си към нос Филиос в пясъчен. В този участък от брега се издига забележима планина с овална форма. Дълбочините покрай него се менят твърде неравномерно, но опасности няма.

Нос Филиос (шир. $41^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}02'O$) е нисък, с червеникави склонове и се намира на разстояние около 8 мили югозападно от нос Гюзелджехисар. Брегът на носа е окръжен с пясъчни плажове; по него има пясъчни хълмове, сред които се издигат две скали.

На 6 кабелта югозападно от носа се простира отмел, на който се намират надводни камъни. От запад, гледан от голямо разстояние, носът има вид на остров, при приближаването към който се открива дълъг, постепенно повишаващ се провлак, съединяващ носа с материка. На върха на носа се забелязват останки от стара кула. По западния склон на носа и в съседната лъсчина са разположени селища. Околните крайбрежни планини, значително понижавайки се към носа, образуват близо до него малки долини. Склоновете на тия планини са покрити с по-редки гори, отколкото окръжаващите ги планини. Източно от нос Филиос в морето се влива река Филиосчай. От нанесен остров устието на реката се разделя на два ръкава. Реката не е дълбока; в източния ръкав дълбочините на протежение 3 кабелта от устието са от 1.8 до 2.1 м; в западния ръкав дълбочините са още по-малки. Течението на реката е доста бързо и зависи от годишното време.

Трябва да се има предвид, че при приближаване към устието на реката големите дълбочини рязко се намаляват до 55 м, а на 1.7 кабелта от брега — до 9 м. Грунтът близо до брега е тиня. Когато корабът наближи до дълбочина 9 м, нос Филиос застава в створ с източния връх на планината Тюркали, издигаща се южно от носа. Близо до брега дълбочините също така бързо намаляват и на 0.5 кабелт от брега те са 5.5 м. На известно разстояние от устието на реката е разположено малкото село Хисарьоню.

Селото Филиос е разположено на 1 миля южно от нос Филиос и на 5 кабелта от брега. През 1928 г. селото наброявало всичко 300 жители. Сега броят на жителите във връзка с построяването на железен път е нараснал. Въглища, течено гориво и провизии тук не могат да се получат. Корабите, които отиват в рейд Филиос, погълват запасите си от въглища,

вода и продоволствия в порт Зонгулдак. Ежедневно от селото за град Зонгулдак и Амасра отива моторен катер.

Пристан с дължина 120 м и ширина 18 м се намира на 1 миля SSW от нос Филиос срещу селото Филиос. Височината на пристана е 4 м. На него има три подвижни парни крана с товароподемност 3 тона всеки. По пристана е прекарано теснолинейно железопътно разклонение, съединяващо се с железния път, водещ от железопътната станция на селото Филиос навътре в страната и покрай брега до град Брегли. В щормово време при пристана се наблюдава прибой, поради което подхождането към него е невъзможно. В този случай лихтерите и парусните кораби застават на котва на дълбочина 7 м мористо от пристана, а шлюпките пристават към брега източно от пристана. Най-доброто място за излизане на брега при вълнение се намира на 6.5 кабелта югозападно от пристана, където брегът е стръмен и дълбок; тук прибой почти не се образува.

Огън Филиос (шир. $41^{\circ}35'N$, дълг. $32^{\circ}03'O$) е поставен на края на пристана. Видът на установката е бяла металическа мачта.

Рейд Филиос се намира югозападно от нос Филиос срещу селото Филиос. Рейдът е открит за северните ветрове. При подхождане към рейда от запад в началото се открива нос Филиос с развалините от кула на върха, след това пристанът срещу селото Филиос и забележимото дърво (шир. $41^{\circ}31'N$, дълг. $32^{\circ}09'O$). Дълбочината в рейда е повече от 20 м. 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние около 2 кабелта. Наличното течение в рейда зависи главно от вятъра.

Товаро-разтоварителните работи се извършват на рейда с помощта на лихтери. За буксировка на лихтерите има моторен катер.

Корабът може да получи свободна практика в порт Зонгулдак. За тази цел трябва да се представи карантинно свидетелство с турска виза от последния посетен пункт, документи за дератизация, товарен манифест, разписка за заплащането на маячните такси, екипажен списък и свидетелство за регистровата вместимост на кораба. Хранителните продукти, спиртът и тютюнът трябва да бъдат запечатани. Представителите на митническите власти могат да съпровождат кораба от порт Зонгулдак до рейд Филиос. В село Филиос има митнически представител. Корабите, следващи от рейд Филиос за турски портове и получили митнически документ в порт Зонгулдак, не е необходимо да се завръщат в последния, за да получат разрешение за излизане. Корабите, следващи от рейд Филиос за чуждестранни (загранични) портове, трябва да се върнат в порт Зонгулдак, за да получат разрешение за излизане.

Забранява се на рейда да се използва корабната радиостанция.

Котвени места. Котвеното място се намира на 3—5 кабелта северозападно от пристана на створа на камъните, намиращи се до нос Филиос с нос Бартън (направление на створа 231°—51°). Дълбочините на котвеното място са от 15 до 35 м; грунът е пясък. Подхождането към котвеното място трябва да става само през деня, като постоянно се измерват дълбочините. След като скалистият нос Килимлибурун, намиращ се на 6 мили югозападно от нос Филиос, бъде преминал на безопасно разстояние, трябва да се върви с курс 130° към пристана срещу селото Филиос. На котва се застаета, когато корабът дойде на гореуказвания створ. Тоя створ не трябва да се пресича към изток, тъй като дълбочините към брега бързо се намаляват, а между линията на тоя створ и брега на SSW от нос Филиос се намират каменисти банки с дълбочини над тях от 1 до 3 м. Корабите с по-голямо газене трябва да бъдат особено предпазливи при заставане на котва в тази част на рейда.

На котва може да се застане също така в пресичането на пелените: 64° — към развалините на кулата на нос Филиос, 133° — към пристана и 210° — към забележимото дърво. Дълбочината на това котвено място е 20 м; грунът е тина с пясък и държи котвата добре. При първите признаци за лошо време трябва да се застаета на котва по пеленг 90° към развалините на кулата на дълбочини от 32 до 38 м.

Удобно котвено място се намира по продължение на направление на пристана в точка, от която нос Бартън и Гюзелджехисар се виждат в такова отдалечение от створа, както носете Гюзелджехисар и Филиос. Това котвено място се нарича вътрешно за разлика от описаните котвени места, които се наричат външни. При преминаване от вътрешното котвено място във външните котвени места трябва да се върви с курс 0° до тогава, докато зад нос Филиос не се покаже сиво двуетажно здание, което е отделно от група малки постройки по брега на реката Филиосчай.

При заставане на котва в рейда трябва да се има предвид, че западно от препоръчаните котвени места дълбочините рязко се увеличават. Така например на 1.2 мили западно от пристана дълбочината е около 250 м.

При северен вятър в рейда се появява зиб, който усложнява или въобще прави невъзможно товаренето в него. При тоя случай корабът трябва да се премести малко северозападно от котвеното място на големи дълбочини.

В рейда щормовите ветрове започват да духат неочаквано; освен това е невъзможно своевременно да се забележи дрейфът на кораба поради липса на брегови ориентири. Ето защо през нощта винаги трябва да се застаета на котва на външните котвени места.

В случай на появяване признаци за щормово време корабът трябва да бъде всякога готов за снемане от котва.

Селото Килимли е разположено на 6 мили югозападно от нос Филиос и е забележимо по джамията, която се открива само от близко разстояние. В селото има корабостроителница за построяване на малки дървени съдове. В околностите на селото Килимли се копаят доброкачествени въглища, които на лихтери се превозват в порт Зонгулдак за натоварване на корабите. Това място е едно от най-значителните в Зонгулдакския въглищен басейн. Брегът западно от селото Килимли до порт Зонгулдак е планински, постепенно повишаващ се с приближаването към порт Зонгулдак. Планините тук имат остри върхове.

Зонгу дакският залив се вдава в брега на 12 мили югозападно от Филиос между носете Зонгулдак и Домуз. Заливът има форма на полукръг. Бреговете на залива са предимно високи и стръмни. Във върха на залива се влива реката Зонгулдак; бреговете ѝ са ниски и пясъчни. На източния бряг на залива е разположен портовият град Зонгулдак. При подхождане към залива Зонгулдак най-забележителни са мачтите на радиотелеграфната станция, разположена на хълма източно от порта, минарето на джамията в града, високият каменен комин на югоизточния бряг на залива и бялото правоъгълно здание на градската болница, разположено на хълма в чертите на града. При подхождане към залива от изток характерни ориентири са кратерът на загаснал вулкан и веригата конусообразни планини.

Дълбочините при входа в залива са от 26 до 31 м. Към върха на залива дълбочините постепенно се намаляват. 10-метровата изобата във върха на залива преминава по направление NO—SW на разстояние 2.5 кабелта от устието на река Зонгулдак.

В районите, съседни на залива Зонгулдак, има залежи от камени въглища, откъдето главно се добиват.

Котвеното място се намира в залива на дълбочина 24 м; грунът е камък с доста дебел слой пясък и глина. При силни западни и северозападни ветрове това котвено място е несигурно.

Нос Зонгулдак се издава на 12 мили WSW от нос Филиос. Носът представлява широк издатък в морето с висок и стръмен бряг и служи за източен входен нос на залива Зонгулдак.

Маяк Зонгулдак (шир. 41°28'N, дълг. 31°49'O) е построен на нос Зонгулдак. Видът на маяка е бяла каменна кула до маячен дом.

Порт Зонгулдак е разположен при източния бряг на залива Зонгулдак. Той е главен порт на западната част на Анадолия бряг и най-важен порт на Турция по износа на въглища.

Портът се състои от гаван, който е образуван от мол, изхождащ от източния бряг, и рейд, намиращ се западно от порта. Той разполага с два буксира и няколко лихтера. Малък ремонт на кораба може да бъде извършен в работилниците на въглищната компания.

Корабите, които имат нужда от попълнение на запасите си от въглища, трябва да застанат на котва по средата на гавана, където въглищата се поднасят на лихтери; скоростта на натоварването на въглищата е 60—70 тона в час. В складовете на порта всякога има голям запас доброкачествени въглища.

В порта има карантинна станция; тук може да се извърши дератизация на кораба.

В порт Зонгулдак е установен строг санитарен и митнически контрол. На портските власти е необходимо да се представят документи за товара, за заплатените лодмански и маячни такси, както и списък на екипажа. При стоянка в порта се запечатват запасите от продоволствие, спирт и тютюн.

От порта се изнасят въглища, а се внасят дървени подпори. В порта има радиостанция.

Лодчманите. За влизане в порт Зонгулдак е задължително лодманското провеждане. Корабите, насочващи се в порта, след като се приближат към него на такова разстояние, че да се виждат, са длъжни да вдигнат на топ-мачтата флага „F“ („F“) по Международния свод на сигналите. Лодчманите се изпращат на буксира и провеждат корабите до причалите на гавана.

Спасителна станция с ракетен апарат се намира около порт Зонгулдак.

Гаванът на порт Зонгулдак има дължина 700 м и ширина 350 м. От север гаванът е защитен от северния мол, който има две колена и се простира от източния бряг на залива; първото колено на мола има дължина 300 м и е насочено на югозапад, а второто колено с протежение около 500 м е насочено към запад. Краят на мола е завит на югозапад и е закръглен; на него е поставен ажурен металически светещ знак.

По първото колено на мола е прекарано железопътно разклонение и освен това на вътрешната му страна има два издатъка, служещи за причали.

От запад гаванът на порта е защитен от западен мол с ширина 100 м, простиращ се от южния бряг на залива на 420 м към NNO. Североизточният ъгъл на мола е закръглен и на него е поставен огън. Северозападният ъгъл на мола е изтеглен около 40 м и също е закръглен; на него също е поставен огън.

Южният бряг на гавана е образуван от кейова стена, отделяваща се от западния мол към OSO; дължината на кейо-

вата стена е 480 м и е наречена въглищна. На краищата на кейовата стена е поставен по един огън.

Източната част на въглищната кейова стена се доближава до широката основа на товарния причал, отдалечаваш се от южния бряг на устието на вливащата се в гавана река Зонгулдак приблизително на 300 м към NNW.

На западния ъгъл на товарния причал е поставен огън.

Централната и южната част на акваторията на гавана, с изключение на върха на басейна, образуван от въглищната кейова стена и товарния причал, са протралени на дълбочина 10 м (1953 г.); върхът на басейна има дълбочина 7 м. Северната част на гавана, заключена между първото колено на северния мол и източния бряг на гавана, и малката полоса на акваторията, допираща се до указания бряг, са протралени на дълбочина 7 м (1953 г.). На 140 м южно от края на първото колено на северния мол има потънал кораб с дълбочина 2.5 м.

Склонението на компаса в гавана е 2½° O (1954 г.); годишното увеличение е 3'.

В гавана има въглищен елеватор и други механизирани товаро-разтоварителни средства.

В североизточната част на гавана се намира карантинната станция, при която има причал; няколко малки причала се намират на източния бряг на гавана.

При стоянка до причалите на гавана може да се вземе вода; на корабите, стоящи на котва, се поддържа вода с водоналивен съд.

Забележка. Извършваната в течение на редица години реконструкция на гавана на порт Зонгулдак понастоящем в основата си е завършена и тук се дава кратко описание на вече реконструирания гаван. Но тъй като още няма изчерпателни данни за новото оборудване на гавана и препоръки за влизането в него, препоръчва се настоятелно при посещение на гавана да бъдем твърде предпазливи.

Градът Зонгулдак е разположен на брега на устието на реката Зонгулдак. В града се намират административни учреждения, портово управление, хотели, поща и телеграф.

В него може да се вземе прясно месо и зеленчуци. През град Зонгулдак преминава железният път Брегли—Зонгулдак—Филиос. Има параходно съобщение с турските и чуждестранните портове.

Нос Домуз (шир. 41°27' N, дълг. 31°46' O) се намира на 2 мили WSW от нос Зонгулдак и значително се издава в морето, ограничавайки залива Зонгулдак от запад. Брегот на носа е висок, стръмен и дълбок в прибрежната си част.

Котвеното място се намира на 5 кабелта от западния край на нос Домуз на дълбочина 31 м. Към брега дълбочините рязко се намаляват до 5.5—7 м. Близо до брега се намират камъни.

От залив Зонгулдак до бухта Ерегли брегът на протежение 20 мили има общо направление към югозапад. От залив Зонгулдак до нос Олюдже брегът на разстояние 18 мили продължава в югозападно направление. От нос Олюдже брегът завива на юг и продължава в това направление на разстояние около 2 мили към юг до нос Баба, северния входен нос на бухта Ерегли. Описваният бряг е висок и планински. Той е покрит с гъста гора и пресечен с много дълбоки долове. В този участък в брега се вдава бухтата Козлулиманъ и няколко малки бухти.

Забележими носове тук са Зонгулдак и Олюдже. На 3-5 мили западно от бухта Козлулиманъ се намира устието на реката Илису, западно от което на 3 мили протича реката Бююкоюкшине, а на 4 мили — реката Кючюкоюкшине. На 6 мили западно от реката Кючюкоюкшине в брега се вдава бухтата Чавушагазъ, на брега на която е разположено селище. На 3 мили западно от това селище се намира селото Кюсеагзъ.

Котвени места. На котва може да се застане в залива Зонгулдак и бухта Козлулиманъ. Котвената стоянка в бухтата Козлулиманъ е открита за северните и западните ветрове.

Бухтата Козлулиманъ се вдава в брега непосредствено западно от залива Зонгулдак между нос Домуз и намиращия се на 1-7 мили югозападно от него нос Алесо. Бреговете на бухтата са образувани предимно от стръмните, обрасли с гора склонове на високите крайбрежни планини. Бухтата може да се разпознае по постройките на селото, разположено в долината на реката, вливаща се в южната част на бухтата. Западният склон на долината е висок и стръмен, източният склон е по-нисък и стръмен.

Дълбочините при входа на бухтата са от 20 до 26 м. 10-метровата изобата преминава покрай югоизточния бряг на бухтата на разстояние 1 кабел от него, с изключение в южната част, където тя се отдалечава от брега на разстояние 2 кабелта. Близко до брега дълбочините постепенно се намаляват до 1 м. В близост на брега на места се намират надводни камъни. В съседните райони на бухтата се намират камено-въглени мини. При крайна необходимост с разрешение на местните власти в бухтата могат да се получат въглища, които се подвозват към брега по теснолинейна железница. За натоварване въглищата на лихтери на брега на долината има малък пристан, дълбочината при който е 3-3 м. При благоприятно време натоварването на въглищата се извършва със скорост 300—700 тона на ден. Въглищата тук са доброкачествени.

За корабите, които отиват в бухта Козлулиманъ, не е задължително предварителното отбиване в порт Зонгулдак за изпълнение на карантинните и митническите формалности. Но

за оформяване на документите е необходимо капитаните на корабите да отидат там сами.

Швартова бочка се поставя северозападно от указаната долина в точка с координати: шир. 41°26'8 N, дълг. 31°45'9 O.

Котвеното място се намира по средата на бухтата на 3 кабелта от брега на линията, съединяваща входните носове. Дълбочината на котвеното място е 20—22 м; грунтът е пясък. На големите дълбочини грунтът е тина с пясък. За да се ускори натоварването на въглищата, корабът може да застане близо до брега.

Бухтата се използва от всички кораби за котвена стоянка главно през лятото. Парусните кораби се отбиват в бухтата за въглища през май и по-късно и застават северноизточно от долината, за да бъдат под защитата на нос Домуз, тъй като в нея през това време господствуват североизточни ветрове. През май тук са чести силни щормове от NNO, а през лятото и в началото на есента котвената стоянка е съвършено безопасна.

Нос Олюдже се издава на 17 мили WSW от бухта Козлулиманъ. Носът се явява северният край на широк издигнат издатък и ограничава от запад малката бухта Дегирменагзъ.

Маяк Олюдже (шир. 41°19' N, дълг. 31°23' O) е поставен на нос Олюдже. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Котвеното място за кораби с голямо газене се намира на 4 кабелта югоизточно от маяка Олюдже на дълбочина 11 м.

От бухта Ерегли до Босфорския пролив

От бухта Ерегли до Босфорския пролив западната част на Анадолския бряг се простира на 110 мили в общо направление към запад. От бухта Ерегли до нос Кефкен брегът на протежение около 58 мили в началото има направление към SSW, след това плавно завива към WNW, образувайки обширен залив без наименование. От нос Кефкен до Босфорския пролив нарязаният бряг се простира на 52 мили с общо направление на запад.

Планините в западната част на Анадолския бряг са значително по-ниски от планините в източната част. Макар тоя бряг да е по-нисък, той запазва предимно стръмния си характер. Склоновете на крайбрежните планини в по-голямата си част са покрити с гора.

Като забележими пунктове по описвания бряг могат да служат: носове Баба и Кефкен, планината Кюрекчидаг (шир. 41°02' N, дълг. 31°35' O), планината (шир. 41°00' N, дълг. 31°06' O) с трите върха, планините Кефкен, Кандра (шир. 41°07' N, дълг. 30°13' O), Агва (шир. 41°02' N, дълг. 29°54' O) и Чаталдаг (шир. 41°03' N, дълг. 29°18' O). Брегът е дълбок в прибрежната си част; далеч издаващи се от брега опасности

няма. Котвените места са разположени покрай брега и са открити за северните ветрове. Изключение прави бухтата Брегли, представляваща най-закритата и удобна котвена стоянка.

- 5 Бухтата Брегли се вдава в брега на 1 миля в източно направление между нос Баба и отстоящия от него южно на 2.5 мили нос Ченгелкая. Бухтата е просторна и достъпна за кораби с всякакво газене, но е открита за ветровете, ду-
10 хащи от S до NW. Тя е най-близкото до Босфорския пролив котвено място за кораби с голямо газене. Това обстоятелство е важно за мореплавателите, понеже при господстващи през зимата североизточни ветрове влизат в Босфора обикновено се закрива с мъгла, а в бухтата Брегли може да се изчака благоприятно време.
- 15 Бреговете на бухтата са предимно ниски. Южната част на източния бряг е блатиста; тук в бухтата се вливат две рекички. В североизточната част на бухтата е разположен портовият град Брегли. Във върха на бухтата, близо до морето, има възвишение с два върха. Западният склон на възвишението се
20 спуска стръмно към морето. Дълбочините в бухтата Брегли от входа към бреговете равномерно се намаляват от 18 до 3.5 м. Грунтът в бухтата е тиня с пясък.

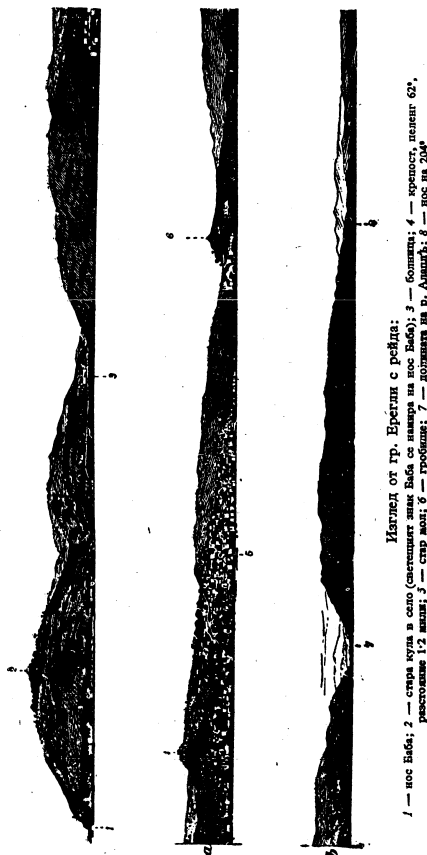
В северната част на бухтата се извършват работи по оборудването на порта.

- 25 Опасен за плаване район се намира в северната част на бухтата. В този район лежали около 20 потънали кораба, матите на които на места се виждали над водата. Районът се ограждал с два зелени и един червен буй. Преминването северно от линията, съединяваща нос Баба с края на стария
30 мол, било опасно.

По сведения от 1951 г. били извършени работи по почистването на този район от потъналите кораби.

- Нос Баба е югозападният край на високо и стръмно издаване на брега и служи като северен входен нос на бухта Брегли. Носът е образуван от склона на планината Баба, очертаващ се
35 на фона на високия бряг с тъмния си цвят. От запад на носа се виждат две вдлъбнатини. Южно от дясната вдлъбнатина е разположено бяло здание, на което е поставен светещият знак Баба. В облачно време при подхождане от WNW доста по-рано от носа и светещия знак на него се забелязва тъмната планина с раздвоен връх, възвишаваща се североизточно от носа. По направление 287° тази планина се скрива зад носа. Вдясно от нос Баба се намира дълбока лъсчина и възвишение с
40 тли върхове, а вляво на носа — крайбрежна планина.

- 45 При приближаване към носа с курсове, близки до 150°, от разстояние 30 мили планината Баба се открива във вид на два свършено еднакви тъмни раздвоени върха, на които лявата част е по-висока от дясната. По-северно се възвишава

Изглед от гр. Брегли с рефла:
1 — нос Баба; 2 — стар кула в село (светещият знак Баба се намира на нос Баба); 3 — ботаник; 4 — връхот, височина 62';
5 — стар мол; 6 — гробница; 7 — долина на р. Ашиш; 8 — нос на 204'

5 още една планина, на която левият край е тъп, а десният —
 10 ъглест. Зад планината Баба се вижда по-светла планина с по-
 легаг склон, а вдясно — дълга полоса от брега със същия
 цвят, както и планината Баба. Левият край на тая полоса е
 висок и закръглен, а десният — полегат. Близо до левия край
 на тази брегова полоса се забелязва възвишение със закръглен
 връх. Когато корабът се намира северно от нос Баба, свете-
 щият знак Баба се закрива, а носът има вид на правилен
 триъгълник, отделящ се с дълбока падина от планината, ви-
 15 дима източно от него. От *NNO* нос Баба има вид на буквата
 „М“, на която лявата част е по-висока от дясната. От *NO* от
 близко разстояние се виждат три върха на планината, сред-
 ният от които е по-висок и широк от крайните; от разсто-
 яние, по-голямо от 30 мили, планината Баба изглежда като
 20 остров.

На 1 кабелт южно от носа се простира риф с дълбочини
 над него 6 м, поради това носът трябва да се преминава на
 разстояние, не по-малко от 2 кабелта.

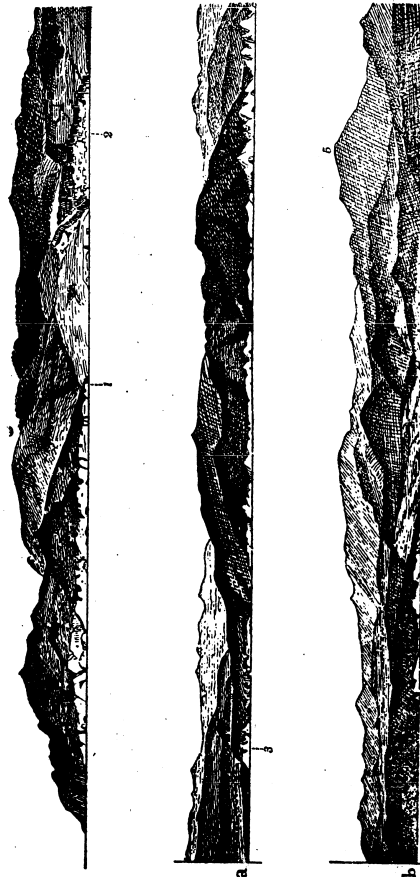
20 На 1-3 кабелта източно от нос Баба от брега по направ-
 ление 167° на 4-4 кабелта се издава мол с височина 2 м. Към
 него могат да се швартоват малки кораби.

Светешият знак Баба (шир. 41°18' N, дълг. 31°23' O)
 е поставен близо до батареята на нос Баба. Видът на знака е
 25 бяла металическа мачта, поставена на бяло здание с червен
 покрив.

Светешият знак Брегли (шир. 41°17' N, дълг. 31°23' O)
 е поставен на края на мола, отдалечаващ се от нос Баба. Видът
 на знака е бяла каменна кула.

30 Порт Брегли е разположен в северната част на бухта
 Брегли. Някога портът се е състоял от малък гаван, закрит
 със западен мол, издаващ се от брега на 7-5 кабелта *OSO* от
 нос Баба. Но с времето молът се е разрушил и станал
 негоден. Общата дължина на останките от мола е около
 480 м. Близо до мола има дървен пристан с дължина 50 м;
 35 дълбочините при него са от 2-7 до 3-7 м. До северния бряг
 на бухтата е построен пристан с дължина 180 м; на него
 има кран за товарене въглища в лихтерите. В порта има
 няколко корабостроителници за постройка на малки кораби, а
 също така лихтери, буксир и спасителен кораб.

40 Въглища в порт Брегли се доставят на лихтери или кораби
 от каменовъглените мини Чамлъ и Чандлъ, намиращи се на
 9 мили североизточно от бухта Брегли. Въглищата могат да
 се товарят на корабите непосредствено до брега срещу каме-
 новъглените мини. Корабите, които отиват за въглища в ми-
 45 ната Чандлъ, трябва да се отбият в порт Брегли за получа-
 ване на свободна практика и за лихтери с товароподемност
 20 тона, които те трябва да вземат на буксир. Задълженията
 на лоцмана изпълнява представителят на каменовъглената ком-

Брегли в района на гр. Брегли:
 1 — нос Баба, 2 — гр. Брегли, надиг. 72, разстояние 5,7 мили, 3 — нос Чамлъ, надиг. 137,
 разстояние 5,5 мили, 4 — планината Коретини

паниа. Корабът застана на котва срещу каменовъглените мини на дълбочина 27 м, на разстояние, равно на 2—3 дължини на корпуса на кораба от бункера, намиращ се на брега. При възникване не е възможно товаренето на въглища. Ако натоварването не е завършило през деня, за през нощта кораба с лихтерите отива в порт Брегли, където след претоварване въглищата на кораба лихтерите могат да бъдат освободени. Запасите от въглища в порт Брегли се колебаят от 1000 до 4000 тона. Поради това корабите, които се нуждаят от 500—700 тона въглища, не винаги могат да ги получат в този порт. Производителността при натоварване на въглища с лихтерите е около 40 тона в час. Качеството на въглищата е добро.

Лоцмани. В порта има лоцмани, които подхождат към кораба с шлюпки за превеждането му на котвеното място.

Град Брегли е разположен на склона на възвишението, което започва от североизточната част на бухта Брегли. От северна, западна и южна страна градът е ограден със старинна стена; от източната страна той е ограничен със стрънина. В околностите на града има каменовъглени мини.

По-голямата част от града е потънала в градини, сред които се виждат керемидените покриви на къщите.

Градът е център на околния. В околностите на града по възвишенията има много древни паметници; някои от тях са забележими.

В града на пазара могат да се вземат пресни продукти. Вода се доставя в анкерки от кладенеца, намиращ се близо до пристана. Има поща и телеграф. От град Брегли излиза железен път, посредством който градът се свързва с общата железопътна мрежа на страната. Портът редовно се посещава от турски и чуждестранни кораби.

Котвени места. За корабите с голямо газене котвеното място се намира западно и югозападно от стария мол на дълбочини 14 м и повече; грунът е пясък с тина. При заставане на котва трябва да се избягва районът, опасен за плаване. Корабите с малко газене могат да застанат на котва близо до северния бряг на бухта Брегли. Тук те могат да се прикрият от ветровете, духащи от W до SO.

По-добро котвено място се намира на 1 миля от брега, срещу град Брегли, на дълбочини 16'5—18 м; грунът е пясък с червена глина и добре държи котвата. В южната част на бухтата, която е открита за западните и северозападните ветрове, няма добри котвени места. Котвените места във външната част на бухтата при западни и северозападни ветрове, въпреки че грунът държи котвата добре, се считат несигурни.

От бухта Брегли до нос Кефкен, намиращ се на 52 мили западно от бухта Брегли, в брега на 12 мили се вдава обширен залив без наименование. Брегот на залива е прорязан от долини на реки, най-големия от които са Акча-

шехир, Меленсую и Сакария. Най-близките до морето възвишения се състоят от три групи планини, отделени една от друга с долините на гореуказаните реки, при това източната планинска група е по-висока от останалите групи и е забележима по тъмната планина Кюрекчидаг. Планините на средната група са по-ниски. В западната планинска група, намираща се между реката Сакария и нос Кефкен, особено са забележими от NNO две възвишения със закръглени върхове, съвършено сходни помежду си. Склоновете на двете възвишения се спускат под различни ъгли към съседните по-ниски планини. Очертанията на западните склонове на възвишенията са по-вълнисти, отколкото източните.

От бухта Брегли до селото Алаплъ брегът продължава южно на 5 мили. Близо до това село в морето се влива малката река Алаплъ (Калепли). От тази река до устието на реката Акчашехир, на източния бряг на което е разположено село, брегът в началото върви югозападно на 2.5 мили. След това той рязко завива на юг и продължава 1 миля в това направление, след което постепенно се наклонява към запад. От реката Акчашехир до реката Меленсую брегът върви 7 мили на запад; на този участък планинските склонове са покрити с гора. Западно от реката Меленсую до нос Деликликая на протежение около 28 мили брегът е нисък, блистат, с езера. Планините тук се отдалечават навътре в материка, а при нос Деликликая те се приближават до самия бряг и продължават така до нос Кефкен. Почти по средата между реката Меленсую и нос Деликликая се влива в морето реката Сакария.

Селото Алаплъ е разположено на 6.5 мили южно от бухтата Брегли. Големите кораби застават на котва срещу устието на реката Алаплъ. Корабите с малко газене могат да пристават непосредствено до каменистия бряг, близо до селото и до намиращите се при устието на реката пристани. През зимата и пролетта дълбочината в устието на реката се колебае от 1.8 до 2.4 м; от май нивото на реката се понижава до 0.3 м. Водата в реката е годна за писене.

Планината Кюрекчидаг с височина 1615 м се намира югоизточно от устието на реката Алаплъ и има доста голямо протежение по паралела. Планината е добре забележима от всички направления, понеже планините, намиращи се близо до морето, и планините, лежащи западно от тази планина, са доста по-ниски. Планините, разположени източно от планината, са малко по-високи.

Селото Акчакоджа (Акчашехир) е разположено на 17 мили югозападно от бухта Брегли на десния бряг на реката и е общински център. На брега пред селото се виждат две бели петна, източно от които се простира пясъчно крайбрежие. Селото се състои от две групи постройки, във всяка от които се

Брягът от село Акчакоджа до село Меленкюй:
1 — село Акчакоджа, пелит 157, разстояние 5 мили; 2 — село Меленкюй, пелит 217, разстояние 8 мили

издига джамия. Тези групи постройки са разделени с издаващо се в морето плоско възвишение. Западните постройки представляват жилищни постройки, а източните — бараки за дъски. Около постройките протичат ручей. До източния бряг на ручей, протичащ при западната група постройки, лежат камъни, зад които е удобно да се приставя към брега при северни ветрове.

Дърветата, предназначени за товарене, се претъркулват във водата и се буксират с гребна или моторна шлюпка към кораба. При възникване товаренето е затруднено или съвършено невъзможно. Митническият контрол се осъществява от представител на митницата, който проверява печатите, поставени в портовете, даващи разрешение на кораба за свободна практика, и неотлъчно се намира на кораба.

В селото може да се вземе прясно месо. Прясна вода може да се вземе от ручейте. В селото се намират поща, телеграф и телефон. Има железопътно съобщение.

Планина с височина 1067 м се намира южно от селото Акчакоджа и западно от планината Кюрекчидаг. Тя голяма забележима планина има три тъпи върха. При ясно време южно и западно от планината се виждат върховете на най-далечните планини.

Котвени места. Корабите, пристигащи за дървен материал, застават на котва срещу източната част на селото Акчакоджа на 1.5 мили от брега на дълбочина от 18 до 20 м; грунът е пясък с раковини. Дълбочините се изменят равномерно от котвеното място към брега. Това котвено място е съвършено от-

крито за ветровете откъм море. Подхождането към него през нощта не се препоръчва.

При познаване местните условия за плаване може да се застави на котва на 7.5 кабелта от брега на дълбочина 13 м; грунът е ситен сив пясък.

Предупреждение. При подхождане към котвеното място при селото Акчакоджа е необходимо да се плава предпазливо при преминаването покрай буя, поставен при устието на реката Дегиримендереси, вливаща се в морето западно от село Акчакоджа. Буят е поставен на дълбочина 18 м.

Реката Меленсуу (шир. 41°04' N, дълг. 30°59' O) се влива в морето на 7 мили западно от селото Акчакоджа и протича по дълбок дол, който лесно се разпознава по характерните си склонове. Западният склон се спуска полегато към реката, а източният — доста стръмно. На 1.5 мили над устието на реката е разположено селото Меленкюй.

Реката Сакария се влива в морето на 15 мили западно от реката Меленсуу. Реката има твърде бързо течение в горната и средната си част и носи много размесени частици грун. Поради това при вливането в морето на значително разстояние от брега речната вода има различен цвят от морската вода. На протежение 8 мили над устието ширината на реката е около 100—130 м, а дълбочината около 5 м. Обаче предвид наличието на бар в устието на реката могат да влизат само кораби с газене, не по-голямо от 1—1.5 м, и то не винаги.

Входът в реката може да се разпознае по постройките, намиращи се близо до устието, и по рангоутите на стоящите в реката кораби. Подхождайки към реката от селото и държейки десния край на западната крайбрежна група възвишения, устието на реката Сакария може да се разпознае по джамията, забележима сред високите дървета в селото Карасу (Инджирли), разположено на 2 мили от брега.

За влизане в реката се препоръчва да се вземе лоцман от местните жители.

Котвено място. Корабите, пристигащи за дървен материал, застават на котва срещу устието на река Сакария на дълбочина 18 м; грунът е лепкава тина, която добре задържа котвата.

От нос Кефкен до нос Шиле сравнително невисокият и нарязан бряг се простира на разстояние около 30 мили към запад. Югозападно от нос Кефкен в брега се вдават няколко малки заливи и бухти, най-големи от които са заливите Кефкендаш, Кефкенлиман, бухтата Керпелиман и други. В района на нос Кефкен се намират няколко острова. На 1.5 мили западно от бухта Керпелиман и на 4.5 кабелта от брега се намира островче с дължина 73 м и височина 1.8 м. Проходът между това островче и брега има дълбочини от 11 до 16.5 м. На 4 мили западно от бухтата Керпелиман до брега се издига бяла скала

с развалини на кули от старинно укрепление. Тая скала е западният входен нос на бухта Сирек, в която могат да се изкарват на брега малки кораби. На западния бряг на тази бухта се намират неголеми здания. Източно от скалата се виждат на брега четири ярки бели петна и отделни малки камъни.

Почти по средата между бухтата Кerpелиманъ и нос Шиле се влива в морето реката Агва. Между устието на реката Агва и нос Шиле се издава малкият нос Мешкет.

- Най-добре забележим пункт по този участък на брега е тъмната планина Кандра (Баба), възвишаваща се южно от бухтата Кerpелиманъ. Планината има два върха, покрити с гора, и със своя вид наподобява на буква „М“. От изток планината се открива от голямо разстояние; от разстояние 36 мили тя е забележима от всички направления. При ясно време южно от планината Кандра може да се види отделно възвишаваща се планина, висока 213 м, върхът на която е обрасъл с гора. Над крайбрежните планини се възвишава забележимата от разстояние 30 мили планина Агва с конусообразен връх. Вляво от планината Агва се виждат два заоблени хълма, а зад тази планина от същото направление при ясно време може да се забележи висока планина с остър връх. Тя се намира на разстояние 24 мили от планината Агва.

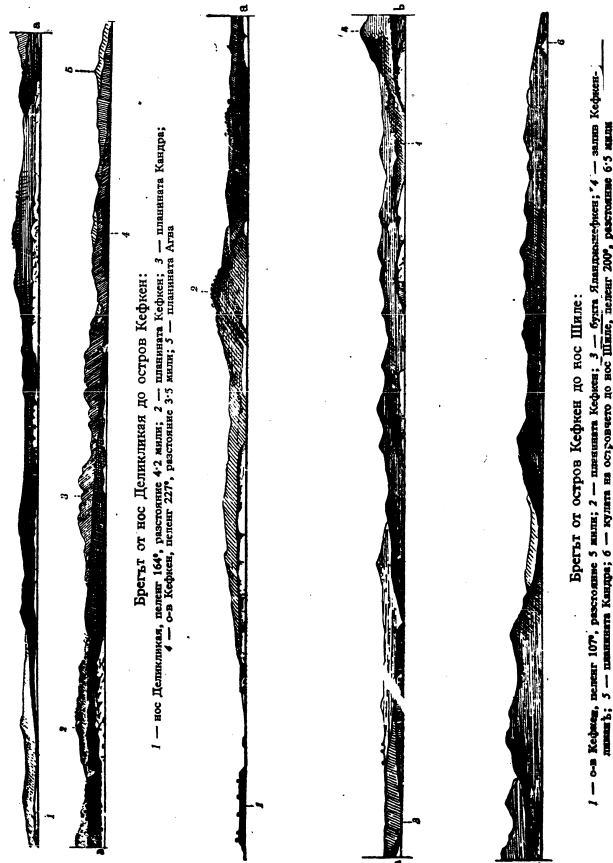
- При подходжане от север, според твърденията на мореплавателите, районът на нос Кефкен има сходство със северния вход в пролива Босфор, поради това за разпознаване на този район мореплавателите трябва да се ориентират по указаните забележими пунктове.

- Нос Кефкен** е разположен на 18 мили WNW от устието на реката Сакарйа. Носът е добре забележим от море от всички направления благодарение на възвишаващата се над него планина Кефкен. От север очертанията на планините в района на нос Кефкен изглеждат вълнисти. На югозапад от планината Кефкен се забелязва горичка. Северно от носа се издава малка коса; от изток и запад носът е ограничен с бели отвесни скали.

- Остров Кефкен.** На 2 кабелта северно от нос Кефкен се намира каменистият остров Кефкен с диаметър, не по-голям от 2 кабелта. На острова има следи от древно укрепление. Островът е нисък и от голямо разстояние се слива с брега. От западната страна на острова се намира надводна скала, от която към югозапад на 220 м се отдалечава малък риф. Проходът между носа и остров Кефкен е дълбоководен, но изисква добро познание на местните условия за плаване. Препоръчва се да се ползува този проход от корабите с малко газене.

- Светещият знак Кефкен (шир. $41^{\circ}13' N$, дълг. $30^{\circ}15' O$) е поставен на западния край на остров Кефкен. Видът на знака е бяла металическа колона над маячен дом.

Потънал кораб. На 1 миля западно от остров Кефкен лежи потънал кораб, положението на който е съмнително.

Брегът от остров Кефкен до нос Шиле:

1 — нос Кефкен, височина 100', разстояние 5 мили; 2 — планината Кефкен; 3 — бухта Кerpелиманъ; 4 — малка Кефкен-планина; 5 — планината Кандра; 6 — кулата на островчето до нос Шиле, височина 200', разстояние 6-5 мили

Заливът Кефкенасъ, имащ ширина 2 мили, се вдава в брега на юг от остров Кефкен; от изток той е ограничен с нос Кефкен.

- От североизточното вълнение заливът е защитен от остров Кефкен и скалата, намираща се западно от острова, а също така от рифа между острова и нос Кефкен. Дъното в залива е на места каменисто. Източно от скалистия югозападен входен нос на залива се намира надводен камък.

- В залива Кефкенасъ често се укриват малки кораби, когато вятърът духа от север. Обаче има случаи, когато стясните тук при щормово време кораби не са били в състояние да противостоят на натиска на вълните, изгубвали котвите си и вълнението ги изхвърляло на брега. Рангоутът на парусните кораби, стоящи в залива на котва, може да се види от море.

- Каменистата банка Кефкен се намира в южната част на залива на 1 милиа югозападно от нос Кефкен и на 5 кабелта от брега. Дълбочината над банката е по-малка от 1.8 м.
- Котвени места. Корабите, имащи голямо газене, застават на котва в залива Кефкенасъ на дълбочина в зависимост от газенето на кораба. При влизане в залива за заставане на котва трябва да се предпазваме от рифа на югозапад от остров Кефкен. Поради това че грунът на котвеното място в залива Кефкенасъ е отчасти пясъчен, а на места каменист, преди заставането на котва трябва предварително да се провери за по-голяма предпазливост грунът с лот.

- Малките кораби могат да застанат на котва южно от остров Кефкен на дълбочина 11—13 м; грунът е пясък и чакъл.

- Бухтата Яланджикефкен** се вдава в брега на юг от залива Кефкенасъ и съвсем не се посещава от корабите, тъй като изобилствува с опасности. При подхождане от североизток червеникавият и каменист северен бряг на бухтата се слива с полуострова, отделящ бухтата от залива Кефкенлиманъ. Бухтата се открива напълно само тогава, когато корабът се намира на 326° от нея; при тоя случай в дълбочината на бухтата ще

- се покажат две бели овални брегови отвесни скали.
- Заливът Кефкенлиманъ** е разположен югозападно от бухтата Яланджикефкен. В средната част на залива на брега е забележима стръмна бяла скала, близо до основата на която отляво се забелязват горичка и постройки, а още по-вляво — джамия. Рифът, който се отдалечава от скалата в средната част на залива, се завършва с голям подводен камък, с дълбочина над него 6.4 м. Скалата и рифът разделят залива на две части: югозападна част, която е задръстена от опасности и не се посещава от корабите, и северна част, която се посещава през лятото от крайбрежните кораби. Тук стоянката е по-добра, отколкото в залива Кефкенасъ. На брега има кладенец с добра вода.

- Котвено място. За да се влезе в северната част на залива Кефкенлиманъ, заобикаля се северният входен нос на залива

на разстояние 1 кабелт, докато не бъде виден целият бряг вдясно от джамията. След това се върви на разстояние 0.5 кабелт от брега; след като се дойде до дълбочина 14 м, отдава се едната котва, а след това, преминавайки по-нататък до дълбочина 9 м, се отдава другата котва и се подават швартовите от кърмата на брега. Шлюпките могат да вървят вдясно от постройките и да подхождат към равния камък, служещ за пристан.

- Бухтата Керпелиманъ** се вдава в брега югозападно от залива Кефкенлиманъ и е отделена от него със скалист нос. Дължината на бухтата по направление изток—запад е 7 кабелта. Източният входен нос на бухтата е с необикновена безезниковаост; разположените бели скали от известно разстояние имат вид на огромно полуразрушено здание. Западният нос на бухтата е покрит с растителност и завършва със сива отвесна скала. От двата носа се издават рифове на разстояние до 0.5 кабелт. Югоизточната част на бухтата има камени по-лоси; в нея могат да се укриват само малки кораби. Малките крайбрежни кораби пристигат в бухтата за дърва.

- В източната част на бухтата на брега под дърветата има кладенец с добра вода, но шлюпките могат да подхождат до брега само на разстояние около 60 м; вода се доставя с анкерки.

- Котвеното място се намира в бухтата Керпелиманъ на дълбочина 7 — 7.5 м; грунът е пясък. Котвеното място е открито за северозападните и западните ветрове. В бухтата Керпелиманъ корабът трябва да влиза с курс 138° по средата между входните носове, където дълбочината е 13—14 м, държейки по носа си скалата, която представлява разрушени колони в южния бряг на бухтата. Веднага след като се открие последното двуетажно здание на южната страна на източния нос, трябва да се вземе курс към средата на пясъчното крайбрежие в източния ъгъл на бухтата. Не трябва да се отива нито на югоизток, нито на изток по-далеч от описваните забележими места; в двата случая корабът може да седне на камъни.

- Може да се застане на котва при западния нос, където дълбочините са по-големи, но това място е открито за североизточните ветрове.

- От нос Шиле до Босфорския пролив** брегът се простира на 20 мили, имащи общо направление на запад. Западно от нос Шиле се намира доста широка долина, а още по-нататък до нос Мегара (шир. 41°12' N, дълг. 29°32' O) са забележими редица невисоки хълмове. Нос Мегара (което значи „нос Пещеря“) е наречен така, поради това че в западната му страна има пещера, вхождат в която е толкова нисък, че не позволява да се влезе прав; под земята пещерата се разширява и се простира на значително разстояние.

- От нос Мегара на 5 мили към запад крайбрежието е пясъчно и бреговете хълмове отстъпват на 1.5 мили навътре в

Заливът Кефкенадасъ, имащ ширина 2 мили, се вдава в брега на юг от остров Кефкен; от изток той е ограничен с нос Кефкен.

- От североизточното вълнение заливът е защитен от остров Кефкен и скалата, намираща се западно от острова, а също така от рифа между острова и нос Кефкен. Дъното в залива е на места каменисто. Източно от скалистия югозападен входен нос на залива се намира надводен камък.

- В залива Кефкенадасъ често се укриват малки кораби, когато вятърът духа от север. Обаче има случаи, когато стоящите тук при щормово време кораби не са били в състояние да противостоят на натиска на вълните, изгубвали котвите си и вълнението ги изхвърляло на брега. Рангоутът на парусните кораби, стоящи в залива на котва, може да се види от море.

- Каменистата банка Кефкен се намира в южната част на залива на 1 мили югозападно от нос Кефкен и на 5 кабелта от брега. Дълбочината над банката е по-малка от 1.8 м.

- Котвени места. Корабите, имащи голямо газене, застават на котва в залива Кефкенадасъ на дълбочина в зависимост от газенето на кораба. При влизане в залива за заставане на котва трябва да се предпазваме от рифа на югозапад от остров Кефкен. Поради това че грунът на котвеното място в залива Кефкенадасъ е отчасти пясъчен, а на места каменист, преди заставането на котва трябва предварително да се провери за по-голяма предпазливост грунът с лот.

- Малките кораби могат да застанат на котва южно от остров Кефкен на дълбочина 11—13 м; грунът е пясък и чакъл.

- Бухтата Яланджикефкен** се вдава в брега на юг от залива Кефкенадасъ и съвсем не се посещава от корабите, тъй като изобилствува с опасности. При подхождане от североизток червеникавият и каменист северен бряг на бухтата се слива с полуострова, отделящ бухтата от залива Кефкенлиманъ. Бухтата се открива напълно само тогава, когато корабът се намира на 326° от нея; при този случай в дълбочината на бухтата ще се покажат две бели овални брегови отвесни скали.

- Заливът Кефкенлиманъ** е разположен югозападно от бухтата Яланджикефкен. В средната част на залива на брега е забележима стръмна бяла скала, близо до основата на която отляво се забелязват горичка и постройки, а още по-вляво — джамия. Рифът, който се отдалечава от скалата в средната част на залива, се завършва с голям подводен камък, с дълбочина над него 6.4 м. Скалата и рифът разделят залива на две части: югозападна част, която е задръстена от опасности и не се посещава от корабите, и северна част, която се посещава през лятото от крайбрежните кораби. Тук стоянката е по-добра, отколкото в залива Кефкенадасъ. На брега има кладенец с добра вода.

- Котвено място. За да се влезе в северната част на залива Кефкенлиманъ, заобикаля се северният входен нос на залива

на разстояние 1 кабелт, докато не бъде виден целият бряг вдясно от джамията. След това се върви на разстояние 0.5 кабелт от брега; след като се дойде до дълбочина 14 м, отдава се едната котва, а след това, преминавайки по-нататък до дълбочина 9 м, се отдава другата котва и се подават швартовите от кърмата на брега. Шлюпките могат да вървят вдясно от постройките и да подхождат към равния камък, служещ за пристан.

- Бухтата Керпелиманъ** се вдава в брега югозападно от залива Кефкенлиманъ и е отделена от него със скалист нос. Дължината на бухтата по направление изток—запад е 7 кабелта. Източният входен нос на бухтата е с необикновена безеизключителност; разположените бели скали от известно разстояние имат вид на огромно полуразрушено здание. Западният нос на бухтата е покрит с растителност и завършва със сива отвесна скала. От двата носа се издават рифове на разстояние до 0.5 кабелт. Югоизточната част на бухтата има каменини полюси; в нея могат да се укриват само малки кораби. Малките крайбрежни кораби пристигат в бухтата за дърва.

- В източната част на бухтата на брега под дърветата има кладенец с добра вода, по шлюпките могат да подхождат до брега само на разстояние около 60 м; вода се доставя с анкерки.

- Котвеното място се намира в бухтата Керпелиманъ на дълбочина 7 — 7.5 м; грунът е пясък. Котвеното място е открито за северозападните и западните ветрове. В бухтата Керпелиманъ корабът трябва да влиза с курс 138° по средата между входните носове, където дълбочината е 13—14 м, държейки по носа си скалата, която представлява разрушени колони в южния бряг на бухтата. Веднага след като се открие последното двуетажно здание на южната страна на източния нос, трябва да се вземе курс към средата на пясъчното крайбрежие в източния ъгъл на бухтата. Не трябва да се отива нито на югоизток, нито на изток по-далеч от описаните забележими места; в двата случая корабът може да седне на камъни.

- Може да се застане на котва при западния нос, където дълбочините са по-големи, но това място е открито за североизточните ветрове.

- От нос Шиле до Босфорския пролив** брегът се простира на 20 мили, имайки общо направление на запад. Западно от нос Шиле се намира доста широка долина, а още по-нататък до нос Мегара (шир. 41°12' N, дълг. 29°32' O) са забележими редица невисоки хълмове. Нос Мегара (което значи „нос Пещеря“) е наречен така, поради това че в западната му страна има пещера, входът в която е толкова нисък, че не позволява да се влезе прав; под земята пещерата се разширява и се простира на значително разстояние.

- От нос Мегара на 5 мили към запад крайбрежието е пясъчно и бреговете хълмове отстъпват на 1.5 мили навътре в

материка. По средата между носовите Мегара и Карабурун в морето се издава широката пясъчна коса Аладжалъ.

От косата Аладжалъ брегът върви на 3.5 мили към WNW до нос Карабурун. Тоя участък от брега до селото Думалъ, намиращо се на 1.5 мили източно от нос Карабурун, е пясъчен. По-нататък на запад от това село по крайбрежието се намират тебеширени обриви и брегът постепенно се повишава по направление към редицата хълмове, един от склоновете на които е нос Карабурун.

От нос Карабурун до нос Галара брегът се простира на 5.5 мили към запад; по това си протежение брегът няма забележими издавания и се състои от жълти скали, които на места се прекъсват от малки долини и тесни полоси от нисък бряг. Най-забележимата от тези скали се намира близо до нос Ададжиклар, разположен на 3.5 мили западно от нос Карабурун; тази скала малко се издава в морето между двете съседни долини. Брегът тук е обрасъл с храсти. Селища по тоя участък от брега, няма.

Предупреждение. Брегът от нос Шиле до нос Юм изобилствува с подводни опасности, поради това към него не трябва да се подхожда на разстояние, по-малко от 1 мили. Дълбочините към брега рязко се намаляват.

Забранен район за излизане на брега се намира западно от нос Карабурун и продължава до селото Късъркая (шир. $41^{\circ}15' N$, дълг. $28^{\circ}58' O$).

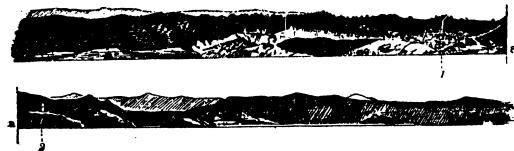
Нос Шиле се намира на 30 мили западно от нос Кефкен. Северозападно от носа в пределите до 4 кабелта се намират група островчета и скали. Северната скала се намира почти на равнището на водата. При подхождане от запад носът се разпознава по старинната четириъгълна широка бяла кула на разрушен замък, намиращ се на най-голямото и най-близкото до брега островче. Всички мористи страни на развалините на замъка имат бял цвят и при ясно време се виждат от море от всички направления на голямо разстояние. На нос Шиле се намират развалини на батарея.

От запад от голямо разстояние островчетата и скалите като че ли съставят едно цяло с брега. От западната страна на островчетата и скалите покрай нос Шиле може да се премине на разстояние 1 кабелт. Тук дълбочините равномерно се намаляват към брега.

Маяк Шиле (шир. $41^{\circ}11' N$, дълг. $29^{\circ}37' O$) е поставен на нос Шиле и е добре забележим от всички направления. Видът на маяка е каменна кула, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Град Шиле е малък град, разположен на полегато спускащия се западен бряг на нос Шиле. Той е околийски център и почти наново е построен след пожара през 1923 г. От море в града са забележими две минарета, едното от които има височина

60 м. В околностите на града се разработват каменовъглени залежи; денонощният добив на въглищата е до 800 тона. Град Шиле е съединен посредством шосеен път с разположения на

Брегът в района на нос Шиле:

1 — нос Шиле; 2 — кулата на островчето, пеленг 204°, разстояние 3.2 мили

55 км от него град Ускюдар. В него могат да се получат провизии в малко количество. Доброкачествена вода може да се вземе от кладенеца, намиращ се на брега срещу бялото островче с кула.

Градът има телеграфна връзка с град Стамбул.

Нос Шиле с островчетата северозападно от него

Спасителна станция. В източната част на град Шиле са разположени две спасителни станции, снабдени с ракетни апарати и шлюпки. Дежурната шлюпка се поддържа в постоянна готовност. Тези станции се намират под управлението на турското дружество от спасителната служба на Черно море. Около всяка спасителна станция се намира забележима бяла кула. В източната страна на косата Аладжалъ на 7 мили западно от град Шиле има спасителна станция, която е снабдена с ракетен апарат и има помещение за спасените.

Котвеното място се намира югозападно от външното островче и на северозапад от забележимата кръгла бяла мелница, намираща

се на възвишението югоизточно от град Шиле. На котва застават на дълбочина 9 м или по-близо до града на дълбочина 5-5 м; грунтът е едър бял пясък. Това котвено място не е защитено от североизточните ветрове и вълнения, тъй като групата островчета и скали при нос Шиле не представляват за него достатъчна преграда. При североизточен вятър вълнението в района на островчетата и скалите е така силно, че да се остане тук на котва е твърде рисковано, още повече че дълбочините към брега бързо се намаляват.

- 10 По сведения от 1920 г. на котвеното място има повърхностно течение към изток, което близо до брега на дълбочини 4—5,5 м преминава в дълбочинно. Това течение развърта корабите с борда към вятъра.

- Нос Карабурун (шир. $41^{\circ}14' N$, дълг. $29^{\circ}22' O$) се издава на 11 мили западно от нос Шиле. Към морето носът постепенно се понижава и стеснява, но близо до неговия край отново се повишава и разширява, образувайки нещо като вал, на който лежат големи валчести камъни. Страната на тия камъни, обърната към морето, също както и скалата, намираща се на няколко метра източно от края на носа и възвишаваща се над камъните, е боядисана в бял цвят. При подхождане към носа от север се виждат две бели петна, а от другите направления — само едно. На разстояние около 1 кабелт от носа се намират камъни. На изток от носа на възвишението са забележими отделни групи дървета. Недалеч от носа е разположено работническото село Марйолискелеси.

- Спасителни станции. На възвишената част на нос Карабурун се намира спасителна станция с помещение за спасените. На бялото здание на станцията има черна цифра „9“. Също такава спасителна станция с черна цифра „7“ на зданието се намира на нос Ададжиклар, на 3-5 мили западно от нос Карабурун.

- Потънал кораб лежи на 2 мили източно от нос Карабурун в точка шир. $41^{\circ}13',2 N$, дълг. $29^{\circ}24',1 O$.

- 35 Нос Галара (Келара) (шир. $41^{\circ}14' N$, дълг. $29^{\circ}15' O$), издаващ се в северно-направление, завършва със скала, отделена от брега с проход, широк няколко метра. Тая скала не е по-висока от носа и изглежда слята с него. Носът е полегат. Трите му страни са боядисани с бяла боя и се виждат добре откъм морето от всички направления.

Спасителна станция с ракетен апарат и помещение за спасените се намира на нос Галара. На зданието на станцията има цифра „5“.

- Нос Елмазтабия (шир. $41^{\circ}14' N$, дълг. $29^{\circ}13' O$) се намира на 7 мили западно от нос Карабурун и има стръмни и дълбоки в прибрежната си част брегове. Носът е образуван от хълмовете, подхождащи към брега и образуващи долината на река Ривадереси. На носа се виждат развалини на батарея.

Остров Хайрсеада се намира на 5 кабелта източно от нос Елмазтабия. Островът е висок, със стръмни брегове. Той се състои от две части, съединени с нисък провлак. Скалите на северната част на острова са белосани и се виждат добре откъм море от всички направления. Островът е обкръжен от рифове, поради което не трябва да се приближава към него на разстояние, по-малко от 5 кабелта. Между острова и носа има проход, който е силно стеснен от подводните камъни.

- Реката Ривадереси се влива в югоизточната част на малка бухта, намираща се между носовете Елмазтабия и Юм. Долината, по която протича реката Ривадереси, е забележима. Близо до устието на реката се намира островчето Совак, което е съединено с брега посредством пясъчна коса. По брега на бухтата около островчето са разпръснати няколко рибарски хижи, обитаеми по време на риболова. Реката е достъпна за големи шлюпки на значително протежение; по нея се превозват дървени въглища и дърва, които се отпращат в град Стамбул. През бара на реката може да се премине само през зимата; през лятото товарите трябва да се претоварват. При устието на реката е разположено селище и старинно укрепление. От устието на реката Ривадереси до нос Юм брегът и нисък и пясъчен.

- Спасителна станция с шлюпка, ракетен апарат и помещение за спасените се намира около устието на реката Ривадереси. На зданието на станцията има черна цифра „3“.
- 25 Котвени места. На котва може да се застане на 5 кабелта западно от селото Ривадереси на дълбочина 7-5 м. Към брега дълбочините бързо се намаляват.

- Кораби с малко газене могат да застанат на котва в бухтата между носовете Елмазтабия и Юм, на дълбочини 4-5 — 6 м; грунтът е пясък. Тук могат да се прикрият малки кораби при южни, югоизточни, източни и даже североизточни ветрове.

- Нос Юм (Юм) (шир. $41^{\circ}14' N$, дълг. $29^{\circ}10' O$) се издава на 9 мили западно от нос Карабурун и се намира на източната страна на входа в Босфорския пролив. Носът е висок, тъмен и стръмно се спуска към морето. Страната на носа, обърната към морето, е боядисана в бял цвят; поради това носът е добре забележим от всички направления от разстояние 15 мили. От север той има вид на две бели петна. Носът е твърде по-висок от съседния на него бряг и поради това от едно от направленията на източната част на хоризонта той закрива намиращия се на 1 мили югозападно от него маяк Анадолу. Вследствие на това корабите, идващи от изток, трябва при лоша видимост да бъдат особено внимателни и да не изменят курса за влизане в пролива Босфор дотогава, докато входните маяци Анадолу и Румели не се видят. С това ще бъде отстранена опасността, в която корабът може да се окаже, ако той погрешно приеме носа Елмазтабия за нос Юм.

Между нос Юм и намиращия се югозападно от него нос Анадолу брегът образува малката бухта Кабакозлиманџ.

Сигнали за мъгла се подават с оръдие, поставено на нос Юм. Спасителна станция. На нос Юм има спасителна станция с помещение за спасение. На зданието на станцията има черна цифра „1“.

Глава 8 ПРОЛИВ БОСФОР

Карти: български — 5007;
съветски — 2314, 1467, 2316, 2318;
немски — 1103, 1111, 1108;
английски — 2238, 1198, 2401, 3930, 2286, 224.

Проливът Босфор (Богазџ) съединява Черно и Мраморно море. Дължината на пролива е около 16 мили, а ширината му — от 3.5 кабелта до 2 мили. Южната част на пролива е най-тясна. Северният вход на пролива Босфор се намира между нос Румели и нос Анадолу, а южният вход — между носове Ахъркапџ и Кавак. Проливът има вид на криволичеща река с твърде нарязани, на места наклонени брегове, образувани от стръмните склонове на прибрежните планини, покрити с богата растителност. По двата бряга на пролива има разположени селища, отделни къщи, дворци и развалини от укрепления. На европейския бряг на пролива селищата са разположени почти по цялата му дължина; на азиатския бряг те са разположени по-нарядко.

До южния вход на пролива Босфор са разположени големият порт и град Стамбул. Проливът влиза в акваторията на порта. **Забележителни пунктове.** От североизток на разстояние повече от 30 мили северният вход на пролива Босфор се познава по трите планини, издигащи се на азиатския бряг на пролива: Алем (шир. $41^{\circ}04' N$, дълг. $29^{\circ}13' O$), Чаталдаг (шир. $41^{\circ}03' N$, дълг. $29^{\circ}18' O$) и Айдоосдаг. Планината Айдоосдаг, разположена на брега на Мраморно море на 8.2 мили и 172° от планината Алем, в ясно време често се вижда близко зад първите две планини.

Планината Алем от разстояние 20 мили по пеленг 219° изглежда овална, с широка, но не дълбока падина по средата и две вдлъбнатини на левия склон. Вдясно от планината се вижда неголям закръглен хълм. От разстояние 30 мили по пеленг 177° планината има вид на голям равнобедрен триъгълник, към който се допира планината Айдоосдаг; вдясно от планината Алем от това направление се вижда планина, отличаваща се от първата по това, че двата ѝ върха са свършено еднакви.

Планината Чаталдаг от разстояние 30 мили по пеленг 202° изглежда дълго, плоско възвишение, десният край на което има вид на широк трапец с два закръглени върха. Намирайки

се в створ с планината Айдоосдаг, при преместването на кораба планината Чаталдаг изменя своя вид. Така на 29 мили по пеленг 180° цялата дясна половина на възвишението засмат стоящите блико до него един до друг закръглени върхове, при което полегатият западен склон

на десния връх се слива с основата. На 33 мили по пеленг 169° планината има вид на два широки триъгълника, от които десният е по-широк и остър от левия; при това от двете страни на левия триъгълник планината има почти еднакви паднини.

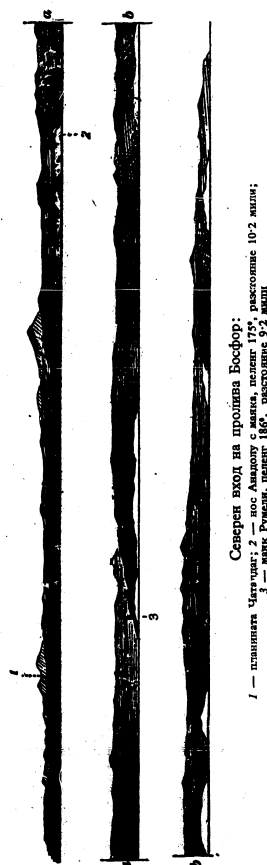
Когато планините се виждат лошо, за опознаване северния вход на пролива служат един бял сипеи на Анадолския бряг и седемте забележителни червени сипеи на Румелийския бряг. Тези седем сипеи са разположени в район, дълг 17 мили, между носове Ескифенер (Далян) и Карабурун. Те започват от тъмнокалестия бряг, простиращ се на 4.5 мили от нос Румели до нос Ескифенер. За да не се вземат тези сипеи за скалистите стръмнини, намиращи се на запад от нос Карабурун (Румелийския бряг), трябва да се има предвид, че всеки сипеи е разположен по двете страни на падината, в която той се намира, и затова дотогава, докато от кораба не бъде забелязана основата на падината, сипеят представлява два отделни сипеи. Вторият, третият и петият сипеи (броени от нос Ескифенер нататък), сравнени с другите, са по-малки, поради което отдалече могат изобщо да не бъдат забелязани; за да се различат, нужно е да се подходи

Северен вход на пролива Босфор:
1 — планината Чаталдаг; 2 — малк Анадолу, пеленг 198° , разстояние 13 мили; 3 — малк Румели, пеленг 202° , разстояние 12.5 мили

31 Лоция на Черно море

481

482

много близко до брега. Първият сипей е близко до реката Домуздереси и от някои направления изглежда троен. На Румелийския бряг, на запад от нос Карабурун, има много големи бели сипеи, които се забелязват, когато корабът се намира на запад от нос Карабурун.

На изток от пролива Босфор, в долината на река Ривадереси, има също така бял сипей.

Дълбочини и грунт. Пролитът Босфор е дълбоководен. Дълбочините по средата на залива са от 27,5 до 120 м; грунтът — тиня. Подходите към пролива са също така дълбоководни. 180-метровата изобата до Румелийския бряг срещу нос Карабурун минава на 23 мили; по-далеко на изток тя постепенно приближава към входа на пролива, от който се отдалечава на 15 мили. В района от нос Карабурун (Румелийския бряг) до пролива Босфор дълбочините постепенно намаляват към брега. Грунтът отначало е рядка тиня, на 7 мили от брега — гъста тиня с натрошени миди, на 3 мили от брега — миди, а на 1 мили — пясък.

На изток от северния вход на пролива 180-метровата дълбочина се намира на разстояние около 10 мили от брега. Намаляването на дълбочините към брега тук става по-бързо, отколкото при Румелийския бряг. Грунтът е лепкава тиня с малки кръгли раковини, които съвършено не приличат на натрошените ра-

ковинки (мидички) при Румелийския бряг; на 6 мили от брега грунтът е раковинки, а на 1 мили — пясък.

Брегът на пролива е дълбок и предимно чист от опасности. **Течения.** Подробно описание на теченията в пролива Босфор е дадено в Хидрометеорологическия очерк на общия обзор на стр. 29.

Предупреждение. В пролива Босфор между селата Долмабахче и маяка Къзкудеси са се наблюдавали случаи на корабкрушения и повреждане на кораби. Причината за това е освен непознаването на местните условия, но и неотчитането значителното усилване на теченията, предизвикано от духащите продължително време североизточни ветрове.

Ветрове. През лятото, при хубаво време, в пролива Босфор през деня духа вятър от *NO*, преминавайки през нощта в шил. Започвайки рано сутринта от северната част на пролива, той почти по средата му се среща със слабия вятър от *S* и постепенно се установява като преобладаващ.

През зимата в пролива също господства вятър от *NO*. Този вятър духа постоянно, без пориви, над морето при безоблачно небе и вмъквайки се в пролива, носи със себе си мъгли и облаци, които се съпровождат с дъжд и нередко със сняг и град. При този вятър винаги бива трудно да се различи в по-късно време на годината входът на пролива от море, поради това че височините около него са покрити с гъсти облаци. През втората половина на декември и в първата половина на януари този вятър понякога се съпровожда със студ, който достига до -10° .

Ветровете от *NW* в пролива са редки, но шквалисти и в по-голямата си част, както и ветровете от *NO*, се съпровождат с дъждове.

Ветровете от южно направление носят хубаво време. От тях по-често се наблюдава вятър от *SW*; през есента този вятър е непродължителен, а през лятото бива рядко. Вятърът от *SW* обикновено е предшествуван от затишие и силен пек.

Мъглите най-много биват през октомври и в периода от февруари до май. При северния вход на пролива през август и септември често (до 21%) се наблюдават бели мъгли, които настъпват понякога внезапно при тихо време.

Лоцман. Лоцманското съпровождане не е задължително. Корабите, идващи от Черно море и минаващи през пролива Босфор, могат да вземат лоцман северно от нос Гарише, т. е. преди още корабът да е получил право на свободна практика в бухтата Бююкдере. Корабите, отиващи в Черно море, могат да вземат лоцман от порт Стамбул и от бухтата Бююкдере. Лоцманът пристига с черно корабче с бяло-червен знак на комина и жълта котва на борда. Денем лоцманското корабче носи червено-бял флаг с черна котва по средата, а през нощта бял огън на предната мачта.

483

Подводни кабели пресичат пролива Босфор на много места. Телеграфни кабели пресичат Босфора при селото Румеликавага, а телефонен кабел в района на нос Теллитабия. Мястото на излизането на всеки кабел е обозначено с щит с надпис: „Cable Telephonique“ и нарисувана обръната котва.

- 5 Грѹпа кабели пресичат пролива в района на селото Арнауткѹй. Друга грѹпа кабели са прокарани от нос Румелихисар до селото Анадолухисар. Мястото на излизането на брега на тези кабели е обозначено с черни квадратни знаци с изобразена на тях бяла обръната котва; през нощта знаците са осветени с бяла електрическа светлина, а на върха на всеки знак се запалва червен огън.

- 10 Между нос Сарай и маяк Къзкулес преминава телеграфен кабел. Неговите краища на излизането на брега са обозначени с черни и червени щитове, които през нощта са осветени.

- 15 Положението на кабелите е показано на картите с вълнообразни линии.

- 20 Забранява се на корабите да застават на котва на разстояние, по-малко от един кабел от кабелите; ако преднамерено или случайно се повреди подводен кабел, несвързано с необходимостта за осигуряване безопасността на хора и кораби, се разглежда като престъпление. В района на кабелите заставането на котва се разрешава само в крайни случаи.

- 25 **Спасителна служба.** По двете страни на северния вход на пролива Босфор са разположени спасителни станции, намиращи се под управление на турското дружество за спасителни служби на Черно море, управлението на което се намира в гр. Стамбул. Тук има всичко 15 станции, от тях 8 на Румелийския бряг. Спасителните станции на Румелийския бряг са разположени в района от нос Узун (шир. $41^{\circ} 15' N$; дълг. $29^{\circ} 05' O$) на запад до нос Чешмеджик (шир. $41^{\circ} 23' N$; дълг. $28^{\circ} 34' O$). Тези станции имат четни номера, които са изобразени на зданията с цифри, боядисани с бяла боя. На Анадолския бряг спасителните станции са разположени на изток от пролива до нос Шиле. Тези станции имат нечетни номера, които са изобразени на тях с цифри, боядисани с черна боя.

- 30 Зданията на спасителните станции и всички други постройки на станциите са построени на високи основи и за добра видимост са боядисани с отличителен от брега цвят.

- 40 Всички спасителни станции са снабдени със спасителни ракетни апарати и сигнали при способления. Станциите имат помещения за спасени. На Анадолския и Румелийския бряг има по две станции, снабдени със спасителни шлюпки. От тези станции през време на мъгла в морето за указване на приближилия се кораб неговото място и положение по отношение на пролива се изпращат шлюпки.

- 45 В щормово време, гъста мъгла или сняг, денем и нощем целият бряг от нос Шиле до нос Чешмеджик се обхожда от

групи и часови, извършващи наблюдения за кораби. При северния и южния вход на пролива има по един дежурен спасителен съд.

- 5 **Карантинна.** Всички кораби, минаващи през пролива, се подлагат на санитарен преглед. Карантинната станция се намира в бухтата Бююкдере.

- 10 **Котвени места.** В пролива има много удобни котвени места, които са показани на картите. Стоянките тук са безопасни, тъй като котвените места са добре защитени от брега и в техните райони опасностите са малко.

- 15 **Забраненият за котвени стоянки район** е разположен пред северния вход на пролива Босфор. Този район е ограничен от бреговата черта и чиниите, съединяващи следните точки:

- 20 1) шир. $41^{\circ} 12', 20 N$; дълг. $29^{\circ} 07', 70 O$;
2) шир. $41^{\circ} 12', 50 N$; дълг. $29^{\circ} 06', 50 O$;
3) шир. $41^{\circ} 15', 00 N$; дълг. $29^{\circ} 02', 00 O$;
4) шир. $41^{\circ} 20', 00 N$; дълг. $29^{\circ} 02', 00 O$;
5) шир. $41^{\circ} 20', 00 N$; дълг. $29^{\circ} 15', 00 O$;
6) шир. $41^{\circ} 14', 20 N$; дълг. $29^{\circ} 15', 00 O$.

- 25 Заставането на котва се забранява също и в района на боковото заграждение при селото Анадолухавага.

- 30 **Забраненият за слизание на брега район** се намира на изток и север от линията, съединяваща селото Енимакхале (шир. $41^{\circ} 10' N$; дълг. $29^{\circ} 04' O$) с нос Селви (шир. $41^{\circ} 09' N$; дълг. $29^{\circ} 04' O$).

- 35 **Наставление за подхождане към северния вход на пролива Босфор.** Ако има достатъчно време, най-добре е приближаването към маяка Анадолу да стане към изгрев слънце, тъй като до настъпване на развиделяването лесно ще може да се определи мястото на кораба по маяците, а в случай че се влоши видимостта, опознаването входа на пролива денем е по-малко затруднено, отколкото нощем.

- 40 Отивайки към пролива през нощта безразлично от какво направление, по-добре е да се прочертава курсът с разчет да преминава във видимостта на огъня на входните маяци.

Северен вход на пролива Босфор от разстояние 9 мили:
1 — нос Ши; 2 — нос Анадолу; 3 — остров; 4 — маяк Румели

Ако при подхождане към пролива на разстояние не повече от 10 мили вследствие на лоша видимост маяците и брегът не бъдат открити, необходимо е щателно да се измерват дълбочините и да се взема колкото се може по-често грунт. Когато по дълбочината и грунта бъде проверено мястото на кораба, може да се отиде в точка с координати шир. $41^{\circ}26'N$ и дълг. $29^{\circ}12'O$, а от тази точка към северния вход на пролива. При подхождане към указаната точка от запад дълбочините постепенно ще се увеличават, а грунтът ще се измени, след като тази точка бъде премината. На юг от указаната точка грунтът е гъста тиня с раковинки. Северно от тази точка дълбочините са по-големи от 275 м. При подхождане от изток дълбочините постепенно се намаляват и грунтът западно от точката е чиста гъста тиня. При лоша видимост един от сигурните признаци за близостта на пролива Босфор може да служи изменението цвета на водата; на 10—15 мили от северния вход на пролива водата става мътна, с глинест цвят и рязко се отличава от морската вода.

При подхождане към пролива от N може да се определи мястото на кораба, като се използва лотът, по следните признаци: Когато дълбочината бъде от 90 до 100 метра, а грунтът — гъста тиня и раковинки, това означава, че корабът се намира срещу Анадолския бряг. По-нататък трябва предпазливо да се отива на юг. Ако при този грунт дълбочината бързо се намалява до 80 м, може да се измени курсът на W и да се отива по този курс дотогава, докато не се вземе с лота грунт — пясък или раковинки; това показва, че корабът се намира срещу пролива. Ако корабът бъде в района на дълбочините от 90 до 100 м, където грунтът е гъста тиня, това означава, че той се намира срещу Румелийския бряг. В този случай корабът може да отиде на SO дотогава, докато дълбочината не се намали до 80 м, а грунтът не стане гъста тиня и раковинки; това ще означава, че корабът е отишъл на изток от входа на пролива, и затова е необходимо да се поспят така, както е указано по-горе. Ако още от самото начало бъде определена дълбочина от 65 до 75 м и грунт — пясък и раковинки, може да се вземе курс S , водещ в пролива.

При подхождане към пролива от O или W корабите трябва да се държат на дълбочина 75—80 м дотогава, докато не бъде открит грунт — пясък с раковинки; това показва, че те се намират право срещу входа на пролива Босфор. Ръководейки се от горензложеното, все пак може предпазливо да се отиде на дълбочина, по-малка от 80 м, дотогава, докато не се открият характерните места по брега, по които може напълно сигурно да се определи мястото на кораба. При това трябва да се помни, че всички бели петна се намират на Анадолския бряг, а големите червеникави пясъчни петна или сипси — на Румелийския бряг, а също, че спасителните станции, намиращи се на изток от входа на пролива, са боядисани с бял цвят с черни полоси

на покрива, а спасителните станции, намиращи се на запад от входа, са боядисани в светлокафяв (основен) и бял (промеждутъчен) цвят.

Следва също да се помни, че белите маяци се намират само при северния вход на пролива Босфор, при което маяк Шиле (шир. $41^{\circ}10'N$; дълг. $29^{\circ}37'O$) е бял с черни хоризонтални полоси, а маяк Карабурун (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е бял. В тези случаи, когато трудно се различава цветът на тези маяци, следва да се обърне внимание за разположението на надводните камъни около тях. Тези камъни са разположени от маяците към страната на пролива, т. е. от маяк Шиле те лежат на запад, а от маяк Карабурун — на изток.

Предупреждение. Обръща се внимание на мореплавателите за възможни грешки при определяне мястото при приближаване на пролива в мъгла или мрачно време. Обикновено в таково време гъстите ниски облаци, мъгла или сняг изменят характерния вид на брега или отличително боядисаните брегови предмети. При това някои части от брега имат понякога сходство със северния вход на пролива и могат да въведат в заблуждение даже и мореплавателите, запознати с местността. Ако грешката не бъде навреме забелязана, това може да доведе кораба до авария. Честите аварии в близост на входа на пролива служат за потвърждение на гореказаното. Това предупреждение е още по-важно, тъй като вследствие недостатъчната изученост на теченията и склонението на компаса в този район корабите, които идват в пролива и не са определили сигурно мястото, всякога се оказват встрани от своето числено място. Най-често се грешки, като се приема за пролива Босфор ниският и пясъчен бряг, отделящ езерото Теркос от морето, и затова се нарича „Лъжлив Босфор“; за пролива Босфор се приема понякога също заливът, разположен на юг от гр. Шиле.

Търговските кораби при плаване в пролива в мирно време са длъжни да се ръководят от установените от турските власти правила, извадени от които са дадени по-долу.

Правило 25 от Правила за предотвратяване сблъскванията на корабите на море не се прилага при плаване в пролива Босфор.

Корабите, плаващи в пролива Босфор нагоре по течението (в северно направление), са длъжни да държат европейския бряг, а корабите, плаващи надолу по течението (в южно направление) — азиатския бряг.

При движение през пролива Босфор корабите са задължени да имат такава скорост, та вълнението, образувало се от хода на корабите, да не нанесе вреда на крайбрежните пристани или на съдовете, плаващи в този район (лодки, трепящи, шлюпки и т. н.). Освен това те не трябва да пречат на риболова и водозащитните работи или да нанасят вреда на подводните кабели.

Корабите могат да преминават през пролива Босфор през всяко време на денонощието.

Ако при подхождане към пролива на разстояние не повече от 10 мили вследствие на лоша видимост маяците и брегът не бъдат открити, необходимо е щателно да се измерват дълбочините и да се взема колкото се може по-често грунт. Когато по дълбочината и грунта бъде проверено мястото на кораба, може да се отиде в точка с координати шир. $41^{\circ}26'N$ и дълг. $29^{\circ}12'O$, а от тази точка към северния вход на пролива. При подхождане към указаната точка от запад дълбочините постепенно ще се увеличават, а грунът ще се измени, след като тази точка бъде премината. На юг от указаната точка грунът е гъста тиня с раковинки. Северно от тази точка дълбочините са по-големи от 275 м. При подхождане от изток дълбочините постепенно се намаляват и грунът западно от точката е чиста гъста тиня. При лоша видимост един от сигурните признаци за близостта на пролива Босфор може да служи изменението цвета на водата; на 10—15 мили от северния вход на пролива водата става мътна, с глинест цвят и рязко се отличава от морската вода.

При подхождане към пролива от N може да се определи мястото на кораба, като се използва лотът, по следните признаци: Когато дълбочината бъде от 90 до 100 метра, а грунът — гъста тиня и раковинки, това означава, че корабът се намира срещу Анадолския бряг. По-нататък трябва предпазливо да се отива на юг. Ако при този грунт дълбочината бързо се намалява до 80 м, може да се измени курсът на W и да се отива по този курс дотогава, докато не се вземе с лота грунт — пясък или раковинки; това показва, че корабът се намира срещу пролива. Ако корабът бъде в района на дълбочините от 90 до 100 м, където грунът е гъста тиня, това означава, че той се намира срещу Румелийския бряг. В този случай корабът може да отиде на SO дотогава, докато дълбочината не се намали до 80 м, а грунът не стане гъста тиня и раковинки; това ще означава, че корабът е отишъл на изток от входа на пролива, и затова е необходимо да се поспри така, както е указано по-горе. Ако още от самото начало бъде определена дълбочина от 65 до 75 м и грунт — пясък и раковинки, може да се вземе курс S , водещ в пролива.

При подхождане към пролива от O или W корабите трябва да се държат на дълбочина 75—80 м дотогава, докато не бъде открит грунт — пясък с раковини; това показва, че те се намират право срещу входа на пролива Босфор. Ръководейки се от горепозложеното, все пак може предпазливо да се отиде на дълбочина, по-малка от 80 м, дотогава, докато не се открият характерните места по брега, по които може напълно сигурно да се определи мястото на кораба. При това трябва да се помни, че всички бели петна се намират на Анадолския бряг, а големите червеникави пясъчни петна или сипеи — на Румелийския бряг, а също, че спасителните станции, намиращи се на изток от входа на пролива, са боядисани с бял цвят с черни полоси

на покрива, а спасителните станции, намиращи се на запад от входа, са боядисани в светлокафяв (основен) и бял (промеждутъчен) цвят.

Следва също да се помни, че белите маяци се намират само при северния вход на пролива Босфор, при което маяк Шиле (шир. $41^{\circ}10'N$; дълг. $29^{\circ}37'O$) е бял с черни хоризонтални полоси, а маяк Карабурун (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е бял. В тези случаи, когато трудно се различава цветът на тези маяци, следва да се обърне внимание за разположението на надводните камъни около тях. Тези камъни са разположени от маяците към страната на пролива, т. е. от маяк Шиле те лежат на запад, а от маяк Карабурун — на изток.

Предупреждение. Обръща се внимание на мореплавателите за възможни грешки при определяне мястото при приближаване на пролива в мъгла или мрачно време. Обикновено в таково време гъстите ниски облаци, мъгла или сняг изменят характерния вид на брега или отличително боядисаните брегови предмети. При това някои части от брега имат понякога сходство със северния вход на пролива и могат да въведат в заблуждение даже и мореплаватели, запознати с местността. Ако грешката не бъде навреме забелязана, това може да доведе кораба до авария. Честите аварии в близост на входа на пролива служат за потвърждение на горекананото. Това предупреждение е още по-важно, тъй като вследствие недостатъчната изученост на теченията и склонението на компаса в този район корабите, които идват в пролива и не са определили сигурно мястото, всякога се оказват встрани от своето числено място. Най-често се грешки, като се приема за пролива Босфор ниският и пясъчен бряг, отделящ езерото Теркос от морето, и затова се нарича „Лъжлив Босфор“; за пролива Босфор се приема понякога също заливът, разположен на юг от гр. Шиле.

Търговските кораби при плаване в пролива в мирно време са длъжни да се ръководят от установените от турските власти правила, извадки от които са дадени по-долу.

Правило 25 от Правила за предотвратяване сблъскванията на корабите на море не се прилага при плаване в пролива Босфор. Корабите, плаващи в пролива Босфор нагоре по течението (в северно направление), са длъжни да държат европейския бряг, а корабите, плаващи надолу по течението (в южно направление) — азиатския бряг.

При движение през пролива Босфор корабите са задължени да имат такава скорост, та вълненето, образувало се от хода на корабите, да не нанесе вреда на крайбрежните пристани или на съдовете, плаващи в този район (лодки, гребни, шлюпки и т. н.). Освен това те не трябва да пречат на риболова и водолазните работи или да нанасят вреда на подводните кабели.

Корабите могат да преминават през пролива Босфор през всяко време на денонощието.

Корабите, идващи от Средиземно море, отиват в бухтата Чанаккале (пролив Дарданели), а корабите, идващи от Черно море, отиват в бухтата Буюкдере.

- 5 При пристигането в бухта Чанаккале или в бухта Буюкдере корабите са длъжни да спрат хода, за да могат представителите на властта да се качат на борда на кораба.

Санитарното свидетелство, което трябва да бъде в ред, се предава на санитарния инспектор при пристигането му.

- 10 Капитаните са длъжни да съхраняват квитанциите за платените санитарни такси и ги предават на санитарния инспектор в бухтите Буюкдере и Чанаккале.

- 15 В порт Стамбул корабите са длъжни да бъдат готови в случай на необходимост да останат на дрейф, за да бъде дадена възможност на агентите, съпровождани от представителите на турските власти, да се качат на борда на кораба.

Всички кораби, минаващи транзит през пролива Босфор, са длъжни над карантинния флаг „Ш“ („Q“) да носят флага „Т“ („Т“) по Международния свод за сигналите.

- 20 На рейда транзитните кораби могат да стоят максимум 48 часа, за да получат навигационни инструкции и попълнят запасите си от провизии. При изтичане на този срок те са задължени да получат свидетелство за снета карантина и заплатят санитарните такси. Корабите, стоящи на рейда, се подлагат на контрола от митницата и полицията при същите условия, както и корабите, намиращи се в порта.

- 25 Лоцманското съпровождане при преминаването на пролива Босфор, Мраморно море, пролива Дарданели не е задължително. Корабите, отиващи за Черно море, могат за вземат лоцман в бухтата Чанаккале и порт Стамбул, а корабите, идващи от Черно море — в бухтата Буюкдере и порт Стамбул.

- 30 При пристигане в бухтата Чанаккале от Егейско море или в бухтата Буюкдере от Черно море на корабите се извършва санитарен преглед.

- 35 В случай на лошо време се разрешава да не се идва в бухтата Чанаккале, а да се отива в порт Стамбул, където корабите се подлагат на санитарен преглед.

- 40 **От нос Анадолу до нос Селви** проливът Босфор има направление на югозапад. Най-голямата ширина на пролива в този район е 2 мили, а най-малката — 5 кабелта. Брегът в тази част от пролива е висок и нарязан, при което азиатският бряг е повече нарязан, отколкото европейският. От двата бряга се вдават няколко носа, между които в брега се образуват бухти. Най-голяма от тях е бухтата Буюкдере.

- 45 Характерен пункт в този район на брега е върхът Юша-тепеси, висок 200 м, намиращ се на 5 кабелта на SO от южния входен нос на бухтата Маджаркьою (шир. 41° 10' N; дълг. 29° 04' O). Склоновете на върха са засадени с лозя. На върха се намира бяла постройка с минарета.

Брегът в този район е обкръжен от тясна полоса на отмел с най-малка дълбочина 5 м, простиращ се на разстояние до 1 кабелт от брега. На отмела има подводни и надводни камъни. Тук има и други опасности, но те са разположени предимно в близост на брега.

- 5 **Нос Анадолу (Анатоли)** представлява северозападният край на Анадолския полуостров и служи като източен входен нос на северния вход на пролива Босфор. Носът се издава в северозападно направление. Брегът му е дълбок; 20-метровата изобата минава на 3-5 кабелта от носа. На юг от носа е разположена малка бухта, в дъното на която има камъни.

Маяк Анадолу (шир. 41° 13' N; дълг. 29° 09' O) е поставен на нос Анадолу. Видът на маяка е бяла каменна кула с жилищна постройка.

Маяк Анадолу, пеленг 225°, разстояние 9 кабелта (от маяка надолу се вижда бяла стена)

- 15 Маякът се намира на височина и може да бъде познат по стената, спускаща се от него, и по стария форт, намиращ се много ниско от маяка, а също и по голямата бяла постройка на високия хълм, намиращ се на югоизток от маяка.

- 20 Сигнали за мъгла се подават с оръдие от нос Юм, намиращ се на 7 кабелта североизточно от маяк Анадолу.

Нос Румели се намира на 2 мили северозападно от нос Анадолу. Той представлява висока каменната изпъкналост и е западен входен нос на северния вход на пролива.

- 25 Носът е обкръжен от високи стръмни скали; на една от скалите, наречена Къяни, се виждат останки от жертвеник. На носа е поставен маяк. На юг от маяка е разположено селото Фенеркьою (Румелифенер), а на север има забележима група високи дървета.

- 30 На неговия нос, разположен на 2 кабелта северозападно от нос Румели, се вижда старинният замък Румеликалеси. Между тези носове се вдава малка бухта.

Маяк Румели (шир. 41° 14' N; дълг. 29° 07' O) е поставен на нос Румели, близо до селото Фенеркьою (Румелифенер). Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула.

- 35 Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена. Радиомаякът е поставен при маяка.

От нос Анадолу до бухта Маджаркьою азиатският бряг на пролива се простира на 3-8 мили на северозапад.

От този бряг се издават носове; най-големите от тях са: нос Пойрас, намиращ се на 1.1 мили югозападно от нос Анадолу, и нос Фил, разположен на 1.8 мили югозападно от нос Анадолу. Между носовете Пойрас и Фил в брега се вдава плитководна бухта. Дълбочината при входа ѝ е около 9 метра. На 1.5 кабелта от брега на бухтата се простира отмел от надводни камъни. Носът Фил може да се разпознае по намиращите се на него развалини от батарея.

От нос Фил изрязаният бряг извира на юг, след това на запад и се простира в това направление до нос Анадолукавгъ, образувайки широк залив. Брегът на този залив е висок и обкръжен от тесен отмел с лекащи на него камъни. В дъното на залива има три неголеми бухти: Кечилилиман, Манастиракъ и Хаджиакъ. Тези бухти са плитководни.

Котвени места, удобни за стоянки на кораби, в близост на описания район от брега няма.

Камък с дълбочина над него 1.9 метра се намира на 1.2 мили югозападно от нос Фил, на западната страна на входа в бухтата Хаджиакъ.

От нос Румели до бухта Бююкдерекъю европейският бряг на пролива се простира на 5 мили и има общо направление SSW. В този район на брега има следните носове: Папаз, Гарибдже и Теллитабия. Нос Папаз е разположен на 4 кабелта южно от нос Румели. На хълма на този нос се забелязват развалини на батареи и минарета. До нос Гарибдже, разположен на 1.2 мили на S от нос Румели, високият и наклонен бряг се простира на юг, образувайки неголяма бухта. Дъното на тази бухта е плитководно и осяено с подводни камъни. В брега на разстояние 1 мили югозападно от нос Гарибдже се вдават няколко малки бухти; най-голямата от тях е бухтата Бююкдерекъю, разположена на 7 кабелта от носа. На южния входен нос на тази бухта се забелязват развалини от батарея. До селото Румеликавгъ брегът образува изпъкналост, краят на която представлява нос Теллитабия. Целият район на брега е обкръжен с тясна полоса отмел от камъни. Най-издаващата се от брега опасност е скалата Дикилиташ, намираща се срещу селото Румеликавгъ.

Сигнална станция — намира се на северния входен нос на бухтата Бююкдерекъю. Станцията представлява забележима бяла постройка с флагшток и мачти на радиостанция около нея.

Нос Гарибдже (шир. $41^{\circ} 13' N$; дълг. $29^{\circ} 07' O$) е разположен на 1.2 мили на юг от маяка Румели. Носът е стръмен; на него се забелязват развалини от стар замък. На хълма около замъка се намира разрушеният форт Гарибджекале, около който е разположено село. Непосредствено южно от носа в брега се вдава бухтата Гарибдже.

Селището Румеликавгъ е разположено в долината на неголяма река, на 2.5 мили югозападно от нос Гарибдже. По-горе от селището, на хълма, има останки от стар гегуезки

замък, а на брега — развалини от форта Каваккалеси и батарея. В селището има лоцман.

Скалите Дикилиташ лежат на 2 кабелта източно от брега срещу село Румеликавгъ. Няколко скали се издигат над водата; над подводните скали в щормово време се образуват буруни (прибой). Скалите са обкръжени от 20-метрови дълбочини. Между брега и скалите има проход, по средата на който има банка с дълбочина над нея 5.8 метра.

Скалите Дикилиташ представляват сериозна опасност и затова приближаването към тях, особено нощем, трябва да се извършва много внимателно.

Огън. На една от надводните скали Дикилиташ на бетонна основа е поставен огън. Видът на установката е червен металически стълб с кръгла топова фигура.

Нос Теллитабия (шир. $41^{\circ} 10' N$; дълг. $29^{\circ} 04' O$) се намира на 5 кабелта южно от селото Румеликавгъ. На носа се забелязва разрушена батарея и жълта постройка от форта. Брегът на носа е дълбок. В района на нос Теллитабия проливът се стеснява до 5.5 кабелта. Тук има боново заграждение; страните на прохода са обозначени със светещи буи. Котвената стоянка в района на бона е забранена.

Светещи буи. Зеленият светещ буй е поставен на 3 кабелта на изток от нос Теллитабия, а червеният светещ буй — на 3 кабелта югоизточно от същия нос.

Предупреждение. Мореплавателите се предупреждават, че предвид на честите аварии в района на боновите заграждения между носовете Анадолу (шир. $41^{\circ} 10' 7' N$; дълг. $29^{\circ} 05' 30'' O$) и Теллитабия (шир. $41^{\circ} 10' 5' N$; дълг. $29^{\circ} 04' 50'' O$) се препоръчва за провеждане на корабите да се взема лоцман от лоцманската станция при нос Теллитабия или в бухтата Бююкдерелиманъ.

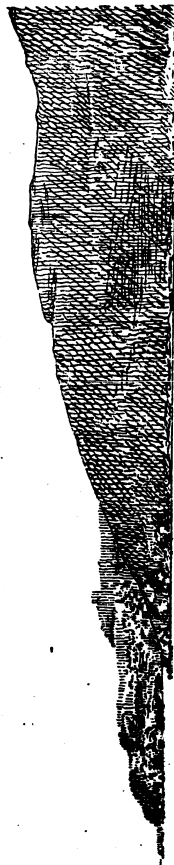
Корабите, причинили щети на боновите заграждения, се задържат до изясняване размера на нанесените вреди и обстоятелствата, при които е станала аварията.

Котвени места. Добри котвени места има срещу развалините на батареята на южния входен нос на бухтата Бююкдерекъю (шир. $41^{\circ} 12' N$; дълг. $29^{\circ} 06' O$). В тихо време може да се застане на котва между бухтата Бююкдерекъю и селото Румеликавгъ на 1.5 кабелта от брега; дълбочините на котвеното място са от 14.5 до 22 метра. Може също да се застане на котва в малката бухта, намираща се между нос Теллитабия и отстоящия от него на 1 мили югозападно нос Мезар, извън струята на главното течение; дълбочините тук са от 18 до 35 метра.

Бухта Маджаркъю се вдава в азиатския бряг на пролива между нос Анадолукавгъ и отстоящия от него на 8.5 кабелта на SSW закръглен нос. Въпреки че бухтата е защитена с високи брегове от O и SO ветрове, корабите рядко застават в нея на котва, тъй като дълбочините в бухтата са големи; 31-метровата

Брегът в района на селото Анадолукавгъ

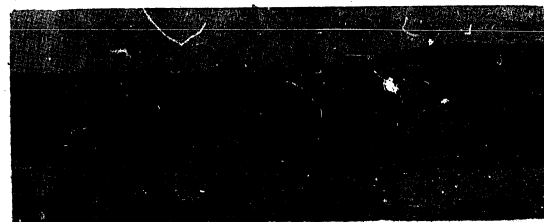
Нос Анадолукавгъ, пеленг 45°, разстояние 1-4 мили

дълбочина се намира на 1 кабелт от брега. Течението в бухтата се чувства слабо. Бухтата е чиста от опасности с изключение на банката Маджар, разположена в южната част на бухтата. На североизточния бряг на бухтата е разположено селото Анадолукавгъ, на юг от него по брега на бухтата минава почвен път.

- 5 Нос Анадолукавгъ се намира на 7 кабелта на *ONO* от нос Телитабия и представлява северният входен нос на бухтата Маджаркьою. Носът е образуван от полегатите склонове на крайбрежните планини, брегът му е дълбок. От носа през
- 10 пролива е прокаран кабел; в района на кабела котвената стоянка е забранена.

Огън Анадолукавгъ (шир. $41^{\circ}11'N$; дълг. $29^{\circ}09'O$) е поставен на разрушения форт на нос Анадолукавгъ. Видът на установката е мачта на бяла постройка.

- 15 Банка Маджар има най-малка дълбочина над нея 1-4 м и е разположена на 7 кабелта на *SSW* от нос Анадолукавгъ и на 1 кабелт от южния бряг на бухтата Маджаркьою. Краищата на банката са стръмни. На северния бряг на банката е поставен несветещ червен конически буй.

Сигналната станица на бухтата Бююкдере (пеленг 270° , разстояние 4-5 кабелта)

- 20 Бухта Бююкдере (Бакледереси) се вдава в европейския бряг на пролива в западно направление между нос Мезар (шир. $41^{\circ}16'N$; дълг. $29^{\circ}03'O$) и отстоящия от него на 1-2 мили на юг нос Киреч и представлява най-голямата бухта в пролива Босфор. В дъното на тази бухта се намира долина, по която протича реката Бююкдере (Бакледереси). Високият бряг на бухтата я защитава от ветрове от всички направления, затова и бухтата служи като най-добра котвена стоянка в пролива Босфор. На северозападния бряг на бухтата е разположен град Бююкдерекьою. Край града, на североизток от него, има пристан.
- 30 На южния бряг на бухтата има пристан за кораби от местните съобщения. На юг от нос Киреч на височина 75 м има забеле-

жителни развалини от форт. Дълбочините в северната част на бухтата са по-малки от 18 метра; южната част е дълбоководна. Срещу град Бююкдерекъю на 1 кабелт от брега се простира отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра. 9-метровата отличителна дълбочина се намира срещу средата на града на 2.5 кабелта от брега.

Течения. Горното течение, идващо в пролива от Черно море, не отива в бухтата Бююкдерекъю. В бухтата има слабо насрещно течение, което става неправилно и се изменя при усиляване на горното течение в пролива.

Лощман може да се вземе на борда в бухтата Бююкдерекъю.

Карантина. Корабите, идващи от Черно море, са длъжни да застанат в бухтата на Бююкдерекъю на котвено място за санитарен преглед и получаване право на свободна практика. На транзитни кораби при липса на условия за извършване на санитарен преглед се разрешава след получаване на съответния сигнал да продължат до порт Галата. В порт Галата при контролната станция след прегледа на корабите последните също могат да получат право на свободна практика.

Град Бююкдере е неголям и заема почти целия северо-западен бряг на бухтата. Към югозападната част на града се допира селото Кефеликкюю, разположено в дъното на бухтата на брега при устието на река Бююкдере. На хълма зад града се забелязва била постройка с кула и флагшток. В града има санитарна кантора и пристан за кораби от местните съобщения. Между градския пристан и нос Мезар в градините се намира забележимо бяло двуетажно здание с флагшток.

Огън Тарабия (шир. $41^{\circ} 09' N$; дълг. $29^{\circ} 03' O$) е поставен близо до нос Киреч. Видът на установката е бяла тринога, издигнатата наджилищна постройка. През деня установката на огъня се забелязва слабо.

Котвени места. Кораби могат да застанат на котва във всяка част на бухтата Бююкдерекъю; грунът е тиня и ситен пясък. За добро котвено място се счита мястото, намиращо се на пеленг 278° към характерните минарета, намиращи се на север от устието на р. Бююкдере; дълбочината на това котвено място е около 13 метра.

В бухтата Бююкдерелиманъ има два района за карантинни котвени стоянки. Източният район е предназначен за кораби с голямо газене, а западният — за кораби с малко газене. При стоеето на котва в тези райони се извършват необходимите корабни формалности. Границите на районите на указаните котвени стоянки са показани на картите с пунктирни линии.

Забраненият за котвена стоянка район се намира на север от устието на река Бююкдере. Тук е разположено водолестиче, дълго 1.5 кабелта и широко 1 кабелт.

Бухта Тарабия е с неголеми размери и се вдава в европейския бряг на пролива на 7 кабелта югоизточно от нос Киреч.

Дължината на бухтата е около 2 кабелта, а ширината ѝ — около 1 кабелт. Дълбочините в бухтата са от 13 до 14.6 метра. От средата на южния бряг на бухтата се издава неголям отмел с дълбочини, по-малки от 5.4 метра.

Бухтата е защитена от всички ветрове, но може да събере малко кораби, които обикновено се швартоват по крайбрежието, за която цел брегът на бухтата е оборудван. От крайбрежието се издават няколко незначителни мола. При влизането в бухтата се препоръчва корабът да се държи близко до нейния северен бряг, тъй като течението има посока към камъните, намиращи се в близост на южния входен нос на бухтата.

Скала с дълбочина над нея 1.8 м се намира близо до мола при южния входен нос на бухтата Тарабия.

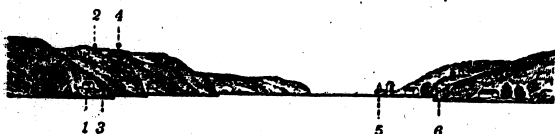
Бухта Умурерикъю се вдава в азиатския бряг на пролива между нос Муджу (шир. $41^{\circ} 10' N$; дълг. $29^{\circ} 05' O$) и отстоящия от него на 1.2 мили на юг нос Селви. Склоновете на крайбрежните възвишения, покрити с гори, се спускат полегато към нивото на водата. На североизточния бряг на бухтата е разположено село Умуркюю (Мюдири). Брегът на бухтата е дълбок. 10-метровата изобата на места минава плътнo към брега, а срещу селото Умуркюю тя минава на 0.5 кабелт от него. На запад от линията, съединяваща входните носове на бухтата, се намират банките Умурери, затварящи входа на бухтата.

Банките Умурери се намират срещу бухтата Умурери-

Град Бююкдере (пеленг 278°, разстояние 5 кабелта)

кьою, в най-широката част на пролива. Южната от тия две банки се нарича банка Селвибурну, а северната банка няма название. Банките се простират от север на юг на разстояние около 1 миля; ширината им е от 1 до 2 кабелта. Най-малката дълбочина над северната банка е 1·8 метра, а над банката Селвибурну 0·4 метра; грунтът над банките е пясък, чакъл и камък. Водата над тях е мътна.

Естественят створ (1—2) за преминаване западно от банките Умурери:
1 — жълта къща; 2 — ниска къща в створ 17° с юточния край на жълтата къща (1);
3 — фортът на нос Теллитабия; 4 — дърво; 5 — нос Анадолухисар; 6 — форт

Между банките има проход, широк 0·9 кабелт; проходите има направление О—В. Въпреки че дълбочината на прохода е 13 метра, използването му е опасно поради съществуващото напречно течение в него.

Банките Умурери представляват голяма опасност, тъй като горното течение в пролива от нос Теллитабия минава право през тях.

Брегът на пролива Босфор:

1 — нос Муджу, пеленг 22°, разстояние 1·3 мили

15 Буи. Два конусообразни несветещи буя, боядисани в бяло, са поставени на 3·5 и 3 кабелта на SW от нос Муджу.

Светещ буй (шир. 41° 09' N; дълг. 29° 04' O) с червен цвят е поставен на югозападния край на северната банка Умурери. Ограждащи створове. Банките Умурери се ограждат от следните створове:

1) створ десният ъгъл на характерната жълта къща на форта на нос Теллитабия с ниската къща, разположена на брега на 1·1 миля на север от селото Румеликавъгъ; направлението на створа 197° — 17°;

2) створ нос Селви със султанския къшк на нос Хюнкар-искелеси (шир. 41° 08' N; дълг. 29° 05' O); направление на створа 297° — 117°.

496

Нос Селви (шир. 41° 08' N; дълг. 29° 04' O) се издава от азиатския бряг на пролива на 1·2 мили южно от нос Муджу. На носа се забелязват пирамидален паметник и нефтови цистерни. Носът е обкръжен от отмел с дълбочина, по-малка от 10 м, простиращ се на 0·5 кабелт от брега. До нефтените цистерни има пристани, срещу които са поставени две швартовни бочки. Кораби сгазене до 7·3 м могат да се швартоват на борд за пристаните; ако към причала е прибавен понтон, могат да се швартоват кораби с газене 11 м.

10 Забраненият за котвена стоянка район се намира в северната част на бухтата Умурерикюю. Районът е ограничен от бреговата черта и линиите, съединяващи следните точки:

1) шир. 41° 09' 42' N; дълг. 29° 04' 31' O;

2) шир. 41° 09' 40' N; дълг. 29° 04' 00' O;

15 3) шир. 41° 09' 20' N; дълг. 29° 03' 92' O;

4) шир. 41° 09' 25' N; дълг. 29° 04' 52' O.

Котвено място. В бухтата Умурерикюю добро котвено място се намира на 1·5 кабелта от брега на дълбочина 18 метра; грунтът е тина. При заставане на котва трябва да се има предвид, че в бухтата има слабо противотечение.

20 От нос Селви до порт Стамбул проливът Босфор има общо направление на SSW. В началото проливът прави рязък завои, широк 1·2 мили; след това на 3·5 мили на юг се простира най-тесният участък на пролива с най-малка ширина 3·5 кабелта. По-нататък до порт Стамбул проливът се простира по права линия на югозапад.

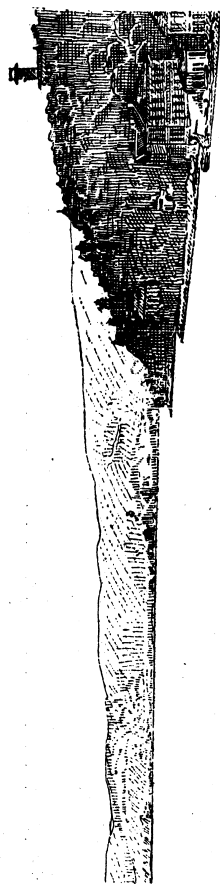
30 Азиатският бряг на пролива от нос Селви до намиращия се на 2·3 мили на юг от него нос Канлъджъ се простира в югоизточно направление, образувайки бухтите Бейкозлиманъ, Инджир-кюйлиманъ и Чубуктулиманъ. От нос Канлъджъ брегът завива на юг и се простира на 3·2 мили до селото Ченгелкюй. Този район на брега е твърде разчленен; на 1·8 мили на юг от нос Канлъджъ се вдава нос Кандили. От селото Ченгелкюй брегът извива на югозапад и до гр. Юскюдар отива почти по права линия.

35 От нос Канлъджъ до гр. Юскюдар брегът е почти изцяло залесен. Южно от нос Канлъджъ са разположени селата Канлъджъ и Кюрфез, а в долината на река Гюксудереси селото Анадолухисар. В близост на последното село се намират развалини от стар замък. Южно от нос Кандили се забелязват селото Ванкюй, казармите на военното училище, селото Ченгелкюй, селото Бейлербей с двореца на султана, селото Кузгунджук и непрекъснатият ред от постройки, разположени по брега до гр. Юскюдар.

45 Европейският бряг на пролива от бухтата Тарабия отначало отива на SO до нос Кюйбаш, на който е разположено забележителното село Еникюй. От нос Кюйбаш до нос Румелихисар брегът има южно направление. В този район на брега се вдава бухтата

32 Лоция на Черно море

497

Азиатският бряг на пролива Босфор между селата Бейлербей и Истанбул, на пеленг 45°, разстояние 4 кабелта

Естинискою и се намират селищата Балталиманъ и Румелихисар. От нос Румелихисар до нос Арнауткьой, където проливът образува извивка в брега, се вдава бухтата Бебеккьой. От нос Арнауткьой брегът отива на SSW до нос Дефтердар; по-нататък той извива на югозапад и продължава в това направление до порт Стамбул. Последният район представлява почти непрекъснат ред от застроено крайбрежие. Този бряг е изцяло заселен. Селищата са разположени често на тесни прибрежни полоси.

Азиатският бряг на пролива е дълбок с изключение на брега, обкръжен с отмели в района на нос Селви, в дъното на бухтата Инджиркьой, устието на река Гюксудереси и брега в района на селото Бейлербей. В останалия район големите дълбочини се намират почти плътно до брега. Европейският бряг на пролива е също дълбок; само при нос Кьойбаш и в бухтата Бебеккьой има отмели, а срещу селото Куручешме близо до брега има банки.

Течения. Между носовете Канлъджъ и Кандили горното течение минава по средата на пролива, достигайки най-голяма скорост 2 възела в най-тесната част на пролива в района на нос Румелихисар. До азиатският бряг между нос Канлъджъ и устието на река Гюксудереси има пространство спокойни води, където течение не се наблюдава. Това обстоятелство благоприятства парусните съдове при вятър от S. Между селото Ванкьой и гр. Юскюдар горното течение минава по-

край азиатския бряг на пролива. Тук няма противотечения.

Котвени места. В тази част на пролива на котва може да се застане в бухтата Бейкозлиманъ и Инджиркьойлиманъ срещу нос Кьойбаш, а също и срещу крайбрежните села в района на европейския бряг от нос Арнауткьой до порт Стамбул.

Забранен за котвени стоянки район. Забранява се заставането на котва в участъка на пролива от нос Румелихисар до нос Арнауткьой поради наличието тук на подводни кабели. Границите на района са показани на картите.

Нос Хюнкарискелеси (шир. 41°08' N; дълг. 29° 05' O) се намира на 5 кабелта югоизточно от нос Селви. Носът е нисък и забележим по построената на него султанска вила.

На 1 кабелт на север от носа има пристан за шлюпки. На 0-7 кабелт на NW от пристана в пролива се влива реката Токатдереси.

Брегът между носовете Хюнкарискелеси и Селви е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се на разстояние до 1 кабелт от него. Срещу устието на река Токатдереси на отмела има скала с дълбочина над нея 2-7 метра.

Котвени места. На котва може да се застане на WNW от нос Хюнкарискелеси на дълбочина 13—22 метра; грунът е тиня с пясък. Най-сигурното котвено място се намира срещу устието на река Токатдереси по пеленг 323° към нос Селви на разстояние 2-5 кабелта от него.

Бухта Бейкозлиманъ се вдава незначително в брега между нос Хюнкарискелеси и отстоящия от него на 7 кабелта югоизточно нос Караджабурун. Брегът на бухтата е дълбок и представлява крайбрежие, към което на много места може да се подходи и слезе на брега. На брега на бухтата са разположени селата Ялкьой и Бейкоз. При селото Бейкоз има пристан за парните фериботи с дълбочина при него 4-6 м.

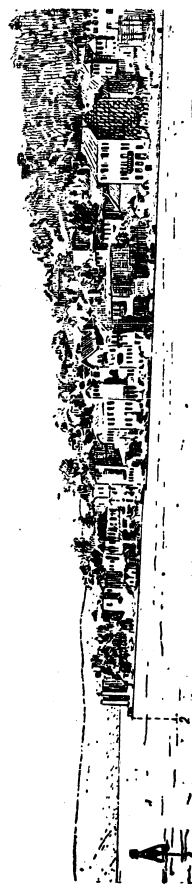
Бухтата има закрит и безопасен рейд, събиращ много кораби. Рейдът не е изложен под влиянието на главното течение, което минава на 4 кабелта от брега. Успоредно на брега минава противотечение.

Котвени места. На котва може да се застане срещу селата Ялкьой и Бейкоз на 2 кабелта от брега на дълбочина 36 метра. Грунът на това котвено място и в цялата бухта Бейкозлиманъ държи добре котва.

Най-доброто котвено място в бухтата се намира на 3 кабелта западно от нос Караджабурун на дълбочина 66 метра. Котвените места, разположени на северозапад и югозапад от това котвено място, не са сигурни.

Бухта Инджиркьойлиманъ се вдава на юг от бухтата Бейкозлиманъ между нос Караджабурун и отстоящия от него на 9 кабелта на SSW нос Бурунбахче. На брега в дъното на бухтата се намира селото Инджиркьой със забележимо минаре,

- а на южния бряг — здание на фабрика и селото Пашабахче-
кьою. На южния бряг на бухтата на 5 кабелта югозападно от
селото Инджиркьою се намира склад за течно гориво. Близко до
склада има четири пристана с дълбочини 4.5—5.4 метра. Брегът на
5 бухтата е нисък и осеян с отмели. Голяма част на бухтата се заема
от тинестия отмел Инджиркьоюбанкъ, който се простира на
разстояние около 3 кабелта от източния ѝ бряг. Дълбочините
над отмела са по-малки от 4.5 метра, грунът на външния край
на отмела е камък и чакъл.
- 10 Срещу селото Пашабахчекьою има пристан за парните фе-
риботи с дълбочина до него 4.6 метра.
В бухтата има много места за излизане на брега.
Котвените места в бухтата Инджиркьоюлиманъ се намират
морието от отмела Инджиркьоюбанкъ на дълбочини, по-големи
15 от 30 метра.
- Течения.** Между нос Селви и бухтата Инджиркьоюлиманъ
горното течение почти не се чувствава близо до брега. Тук
има слабо противотечение, което подпомага парусните съдове,
отиващи на север.
- 20 **Бухта Чубукдулиманъ** се вдава незначително в ази-
атския бряг на пролива на 5 кабелта югозападно от нос Бурун-
бахче. Ширината при входа на бухтата е 1.5 кабелта; дълбо-
чината при входа на бухтата е около 40 метра. Брегът в дъното
на бухтата е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 10
25 метра.
- Нос Кюйбаш** (шир. 41°07' N; дълг. 29°04' O) се издава
от европейския бряг на пролива на 1.2 мили южно от нос Селви.
Носът е широк и заоблен; брегът му е образуван от полегатите
склонове на възвишенията, намиращи се на 5 кабелта западно
30 от края на носа.
- Брегът от бухтата Истиниекьою е обкръжен с отмел с дъл-
бочини, по-малки от 10 метра, простиращ се от него на раз-
стояние около 1.5 кабелта. На края на носа отмелът носи името
Еникъюбанкъ.
- 35 **Светещият буй Еникъю** е поставен близо до източния
край на отмела Еникъюбанкъ на 1.3 кабелта източно от нос
Кюйбаш. Буйът е черен с коническа топова фигура.
- Ограждащ створ.** Створът огън Канлъджъ и маяк Ру-
мелихисар води на 1.5 кабелта източно от отмела Еникъюбанкъ;
40 направление на створа 20°—200°.
- Котвено място.** На котва може да се застане на 5 кабелта
на юг от края на нос Кюйбаш на дълбочина 9—18 метра. Това
котвено място е защитено от северните ветрове и не попада
под действието на главното течение, което при отмела Ени-
кьоюбанкъ се отклонява към страната на азиатския бряг. По-
45 край брега, на юг от носа, има противотечение.
- Бухта Истиниекьою** се вдава в европейския бряг на про-
лива на 9 кабелта югозападно от нос Кюйбаш. Бухтата е малка

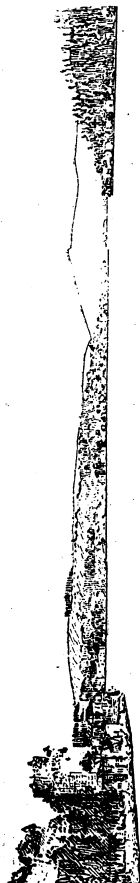
Селото Еникъю:
1 — свещ буй; 2 — нос Кюйбаш на 5В, разстояние 3.5 кабелта

Бухта Истиниекьою (свещ буй 31.5, разстояние 5 кабелта)

Нос Румелихисар и развалините на замъка Румелихисар на разстояние 3-5 километра на SW

Теснината на пролива Босфор в района на нос Румелихисар (вижте се виждат развалините на замъка Румелихисар на разстояние 3 километра на NNW)

и сравнително дълбоководна; дълбочините тук са от 11 до 25 метра. Бухтата е защитена от всички ветрове, но се посещава рядко от кораби.

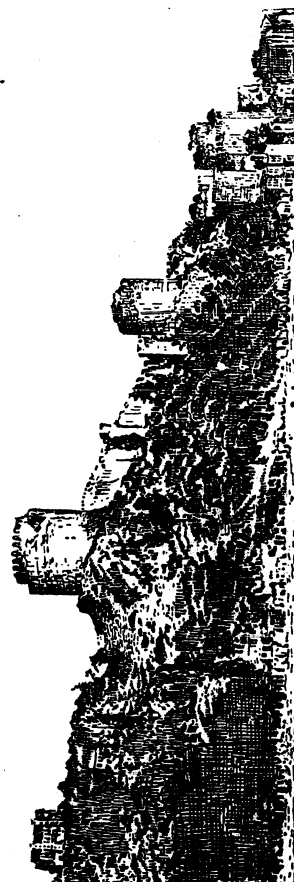
В бухтата има плаващ док.

- 10 Брегът на юг от бухтата Истиниескою е дълбок и чист от опасности.

- 15 Нос Канлъджъ се вдава незначително от азиатския бряг на пролива на 1.2 мили южно от нос Кюйбаш. На юг от носа, на малка равнина, е разположено селището Ескимакхале. Брегът в района на носа и на юг от него е дълбок и чист от опасности.

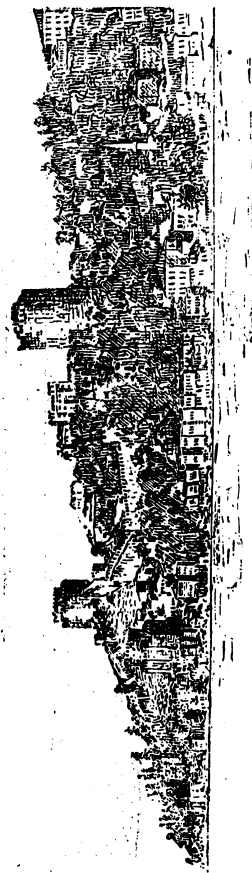
- Огън Канлъджъ (шир. $41^{\circ}06'N$; дълг. $29^{\circ}04'O$) е поставен на нос Канлъджъ на 100 метра от брега. Видът на установката е бяла желязна колона. През деня тази колона мъчно се различава в средата на окръжаващите я сгради.

- Нос Румелихисар се издава от европейския бряг на 1.3 мили на SSW от нос Канлъджъ срещу селото Анадолухисар.
- Нос Румелихисар може да се познае по издигащия се на него хълм с развалини от

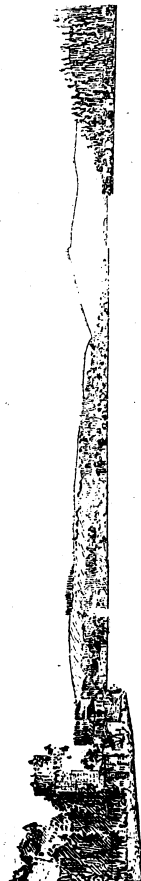

Развалините на з. замъка Румелихисар на N

Нос Румелихисар и развалините на замъка Румелихисар на разстояние 3-5 кабелта на SW

Теснината на пролива Босфор в района на нос Румелихисар (виляво се виждат развалините на замъка Румелихисар на разстояние 3 кабелта на NNW)

и сравнително дълбоководна; дълбочините тук са от 11 до 25 метра. Бухтата е защитена от всички ветрове, но се посещава рядко от кораби.

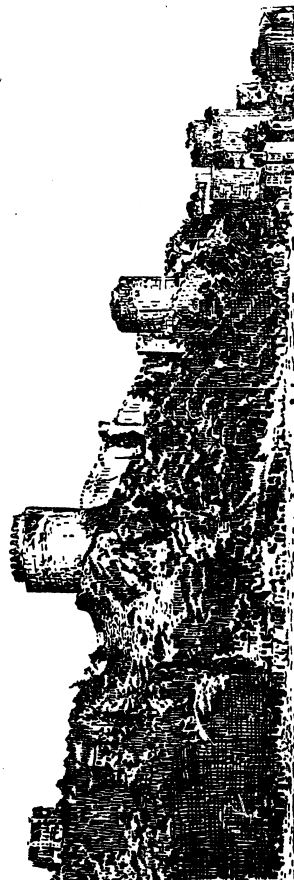
В бухтата има плаващ док.

Брегът на юг от бухтата Истиниекьою е дълбок и чист от опасности.

Нос Канлъджъ се вдава незначително от азиатския бряг на пролива на 1.2 мили южно от нос Кьойбаш. На юг от носа, на малка равнина, е разположено селището Ескимахале. Брегът в района на носа и на юг от него е дълбок и чист от опасности.

Огън Канлъджъ (шир. $41^{\circ}06' N$; дълг. $29^{\circ}04' O$) е поставен на нос Канлъджъ на 100 метра от брега. Видът на установката е бяла желязна колона. През деня тази колона мъчно се различава в средата на окръжаващите я сгради.

Нос Румелихисар се издава от европейския бряг на 1.3 мили на SSW от нос Канлъджъ срещу селото Анадолухисар. Нос Румелихисар може да се познае по издигания се на него хълм с развалини от

Развалините на замъка Румелихисар на N

няколко кули и стария замък Румелихисар, по маяка и характерното здание, построено на склоновете на хълма западно от маяка. Най-малката ширина на пролива в района на носа е 4 кабелта. Електрически кабел преминава югозападно от носа.

- 5 Изходите на кабела на брега са обозначени със светещи знаци. Маяк Румелихисар (шир. $41^{\circ}05' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) е поставен на нос Румелихисар близо до крайбрежието. Видът на маяка е било съоръжение.

- 10 **Реката Гьоксудереси** се влива в пролива Босфор недалеко от селото Анадолухисар, разположено на азиатския бряг на 4 кабелта на О от носа Румелихисар. Рекат води началото си от водохранилището Гьоксу на 2 мили от брега и протича по тясна долина, която при устието се разширява. На север от устието на реката има характерен замък.
- 15 Устието на реката е обкръжено от отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се на разстояние до 1 кабелт от брега. На отмела има подводни камъни. От запад отмелът се огражда от несветещ буй.

- Нос Кандили** се издава от азиатския бряг на 5 кабелта южно от нос Румелихисар. Носът е образуван от наклоните склонове на хълма, гъсто залесен с гора. Брегът на носа е нисък. На юг от нос Кандили до гр. Юскюдар брегът е слабо нарязан и дълбок. На запад от носа на 0.5 кабелт се простира отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра. Северно от носа се намират големи дълбочини. Към носа подхожда електрически кабел, изходите на който на брега са означени със светещи знаци.
- 25 Огън Кандили (шир. $41^{\circ}04' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) е поставен на нос Кандили близо до бреговата черта. Видът на установката е бяла металическа колона; от юг колоната се закрива от дървета.

- 30 **Бухта Бебеккюю** се вдава на 3.5 кабелта в европейския бряг на пролива между нос Румелихисар и отстоящия от него на 1 мили югозападно нос Арнауткюй. Тя се намира извън струята на главното течение. От брега в дъното на бухтата, на 3 кабелта на североизток, се простира отмел с дълбочина 0.9—1.8 метра. На брега на бухтата е разположено селото Бебек.

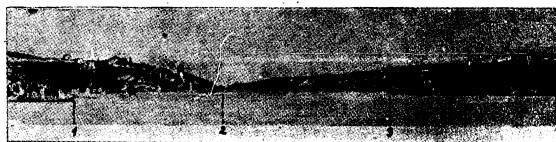
- 35 Светещ знак Бебек (шир. $41^{\circ}05' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) е поставен на североизточния край на отмела, почти до средата на бухтата Бебеккюю. Видът на знака е черна каменна конична пирамида.

- 40 Три огъня са поставени на 1.7 кабелта на SSW и на 1.5 и 1.2 кабелта на SW от светещия знак Бебек. Видът на установките е бетонни колони, боядисани в бял и черен цвят. Огньовете обозначават шлюпочния проход за селото Бебек.

- 45 **Нос Арнауткюй** (шир. $41^{\circ}04' N$; дълг. $29^{\circ}03' O$) се издава от европейския бряг на пролива и представлява южният входен нос на бухтата Бебеккюю. Носът е нисък. На него е разположено селото Арнауткюй. По крайбрежието на се-

лото има места за излизане на брега. Между селата Арнауткюй и Ванкюй през пролива е прокаран подводен електрически кабел. Местата на изхода на кабела на брега са означени със светещи знаци.

- 5 На котва може да се застане на 1 кабелт южно от носа при дълбочина 25 метра.

Теснината на пролива Босфор между селата Арнауткюй и Ванкюй:
1 — нос Арнауткюй; 2 — нос Румелихисар; 3 — нос Кандили

Селото Куручешме е разположено на европейския бряг на 4 кабелта югозападно от нос Арнауткюй.

- За извършване на товарни операции корабите могат да застанат до кейовата стена, простираща се успоредно на брега срещу остров Куручешме. Тук се намират складове. Корабите, стоящи до кейовата стена, са защитени от южни ветрове. Селото има автомобилни съобщения с порт Стамбул.

- 15 **Остров Куручешме** се намира на 6 кабелта югозападно от нос Арнауткюй и на 1 кабелт от брега, срещу средата на селото Куручешме. Островът е малък, на северния му край има склад за каменини въглища. Между острова и брега дълбочините са от 13 до 22 метра.

- 20 **Банка Куручешме** с най-малка дълбочина над нея 0.8 метра се намира на 2 кабелта югозападно от о-в Куручешме, почти плътно към брега.

Между брега и банката Куручешме има тесен проход с дълбочина 13—18 метра, който се използва само от катери.

- 25 Огън Куручешме (шир. $41^{\circ}03' N$; дълг. $29^{\circ}02' O$) е поставен на южния край на банката Куручешме. Видът на установката е черен металически стълб с топова фигура във вид на черен конус на бяла металическа основа.

- 30 **Котвеното място** за кораби с малко газене се намира между банката Куручешме и острова Куручешме; дълбочината му е 13 метра. Това котвено място следва да се използва при познание на местните условия за плаване.

- 35 **Нос Дефтердар** (шир. $41^{\circ}03' N$; дълг. $29^{\circ}02' O$) се издава незначително от европейския бряг на пролива на 1.3 мили югозападно от нос Арнауткюй. Брегът на носа представлява дълбоко и чисто от опасности крайбрежие.

Нос Дефтердар и джамията Ортакой

От нос Дефтердар брегът има югозападно направление.

Течения. Горното течение при нос Дефтердар има скорост 3 възела. На север от нос Дефтердар до нос Арнауткой покрай брега има противотечение. При нос Арнауткой това противотечение извира обратно и се слива с основното.

Нос Ортакой се издава незначително от европейския бряг на 3 кабелта югозападно от нос Дефтердар. Носът лесно може да се познае по бялата джамия, намираща се на края му, и селото Ортакой. От носа на разстояние около 0.5 кабелт се простира отмел.

Брегът на югозапад от нос Ортакой е застроен със здания. Между зданията изпъкват бившият султански дворец Долмабахче, разположен на 1.3 мили югозападно от нос Ортакой, кулата с часовник, намираща се непосредствено на запад от този дворец, и мраморният дворец Череха.

Течението в района на носа е слабо; понякога се наблюдава противотечение.

Порт Стамбул (Истамбул, Цариград) е разположен на брега на бухтата Златния рог (Халич), вдаваща се в европейския бряг при южния вход на пролива Босфор.

Северната граница на порта минава по линията, съединяваща водните носове на северния вход на пролива Босфор: Румели и Анадолю. Южната граница на порта минава по линията, съединяваща светещия знак Ешилкой на европейския бряг на Мраморно море със светещия знак Фенер, близко до азиатския бряг.

Порт Стамбул е един от големите турски портове; през него

преминава основната част от товарите за страната. Той е достъпен през цялата година за кораби с голямо газене и може едновременно да побере до 50 големи кораби. Портът представлява също и база за турския военно-морски флот.

Бухтата Златния рог (Халич), на брега на която изцяло е разположен порт Стамбул, представлява басейн с извита форма и е най-големият и закрит гаван в пролива Босфор. Бухта Златния рог се вдава на 4 мили в сушата от линията, съединяваща нос Сарай (шир. $41^{\circ}31' N$; дълг. $28^{\circ}59' O$) и двореца Фьндькълъ; ширината ѝ е от 3 до 4 кабелта. Дълбочината при входа на бухтата достига 47 метра. В източната част на бухтата са построени два моста. Източният от тях, наречен Галатски (Каракой), е новият мост, а западният, наречен Атаюрк, е старият мост. Дъното на бухтата Златния рог се нарича Истамбуллиманъ.

В лимана се влива река Алибейдереси, в която има канал за шлюпки. Дълбочината в лимана е от 0.9 до 3.6 метра.

Порт Стамбул се състои от следните участъци: външен порт, порт Галата, вътрешен порт и гаван Хайдар паша.

На брега на пролива Босфор при бухтата Златния рог е разположен гр. Стамбул. Брегът в района на града е нисък и обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 5 м, който се вдава на разстояние 1.5 до 2 кабелта от него.

Пристанищни средства и оборудване. В порт Стамбул има около 20 буксира и 2 пожарни кораба; единият от тях обикновено стои от външната страна на Галатския мост, а другият — между двата моста. Има също и два спасителни кораба; единият от тях се намира в северната, а вторият — в южната част на пролива Босфор. В порта има достатъчно количество баржи, шлепове и други спомагателни плаващи средства. Има добре оборудвани пристани с подеми кранове. Има три плаващи крана с товароподемност: единият 20 тона и двата до 65 тона всеки един.

Лощман. Лощманските превеждане е задължително само за кораби с водоизместимост повече от 500 тона, влизащи в гавана Хайдар паша, порт Галата или във вътрешния порт, а така също и при излизане от тях.

Снабдяване. В складовете има до 15,000 тона въглища, които се товарят на кораба с кошове. За 1 час могат да бъдат натоварени до 170 тона въглища. Складовете за течно гориво се намират на нос Селви. Нефт корабите вземат чрез тръбопровод с дебит 150 тона в час или при помощта на две баржи с водоизместимост до 300 тона; дебитът на подавания нефт от баржите е 80 тона в час.

Вода за пиене и за котлите може да се вземе от водопровода, прокаран покрай брега, или от наливни съдове. Вземането на вода става бавно. Могат да се вземат и пресни провизии.

Морски карти, лощи и мореходни пособия могат да се закупят от магазините в гр. Стамбул.

Ремонти и докове. В порт Стамбул могат да се извършват ремонти на кораби в работилниците на турското държавно паракходство, в частните работилници, намиращи се в бухтата Златния рог, а също и в бухтата Истиние в частните турски и чуждестранни работилници.

На южния бряг на бухтата Златния рог в района Айвансарай са разположени кораборемонтни работилници и три стапела. Тук може да се извърши ремонт на котлите и корпуса. На северния бряг на бухтата, в района на арсенала, може да се извърши среден и малък ремонт; тук има стапели за подводни лодки.

На североизточния бряг на бухтата Златния рог, на *N* от стария мост, има три сухи дока и четири елинга. Най-големият сух док има дължина 158.2 метра и ширина 19.2 метра; дълбочината над кил-блока е 7.9 м.

В бухтата Истиние има плаващ док с товароподемност 8500 тона. Дължината на дока 136.5 м и ширината 21.5 м, дълбочина над кил-блока 6.7 м.

Връзки. Има телеграфни съобщения с всички страни на света и радиотелеграфна станция.

Портови учреждения. В порт Стамбул се намира управлението на търговското мореплаване, управлението на порта, централната санитарна кантора, маячната администрация и управлението на спасителната служба на Черно море.

Обявленията за измененията в картите и в ограждането се окачат в зданието на портовото управление, разположено на северния бряг на бухтата Златния рог.

Карантинна. Санитарните формалности за кораби, идващи от Черно море, се извършват в бухтата Бююкдерекою. а за кораби, идващи от Егейско море — в бухтата Чанаккале-лимак в пролив Дарданелите.

Щормовите сигнали се издигат на м.та, поставена на нос Мезар, в близост на бухтата Бююкдерекою. Метеорологичната обсерватория на гр. Стамбул публикува своите съобщения в местните вестници, където се поместват също и сведенията, получени от Европа.

Портови правила. При преминаването на мостовите кораби с водоизместимост повече от 2000 бр. р. тона са длъжни да имат буксирен кораб на носа, а кораби с водоизместимост повече от 4000 бр. р. тона длъжни да имат два буксира: един на носа, а друг на кърмата. Парусни кораби с водоизместимост повече от 50 тона са длъжни да вземат буксир в порт Галата. Корабите могат да застанат на котва без предварителни указания на властите, при условие че не пречат на движението между линията, съединяваща маяците Румели и Анадолу, и линията, съединяваща нос Кюйбаш и южния входен нос на бухтата Инджиркюйлимак. След заставане на котва корабите са

длъжни незабавно да известят капитана на порта за мястото на стоянката.

На корабите, стоящи на котва във външния порт, не се разрешава да влизат в порт Галата, да подхождат към кейовата стена или да застават на бочка дотогава, докато капитанът на кораба или агентът не получи разрешение или необходимите указания от капитана на порта.

Кораби, товарищи взривни или възпламенителни вещества, могат да застанат на котва в зоната, ограничена от север с линията, съединяваща маяците Анадолу и Румели, а от юг с линията, съединяваща пристана при нос Мезар с южния входен нос на бухтата Маджаркюю. Освен тази зона на такива кораби се разрешава заставането на котва южно от линията, съединяваща маяк Ахъркап и северозападния край на вълнолома на гавана Хайдар паша, на разстояние, не по-малко от 1 кабелт от брега. Всички кораби, товарищи взривни и възпламенителни вещества, денем са длъжни да вдигнат флага „Б“ („B“) по Международния свод за сигналите, а през нощта — червен огън.

Турските парусни или моторни кораби с малко газене, чакащи разтоварване или отваряне на Галатския мост, застават в зоната, ограничена от изток с линията, прекарана от северния ъгъл на двореца Фъндъкъл до джамията на селото Ортакой, а от североизток — отсела, простиращ се от джамията близо до двореца Долмабахче на югоизток. Тази зона е предназначена и за стоянка на военни кораби с малко газене.

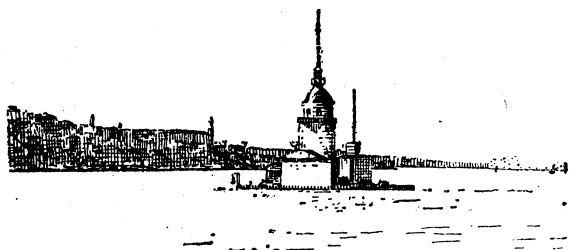
Корабите, идващи в порт Стамбул, са длъжни да застанат на котва между северния ъгъл на двореца Фъндъкъл и двореца Чераха. При крайна необходимост корабите могат да застанат в зоната, ограничена от линиите, съединяващи северния ъгъл на двореца Фъндъкъл (шир. 41°02' N; дълг. 28°59' 6 O), маяк Къзкулеси и джамията в селото Ортакой (шир. 41°02' 8 N; дълг. 29°01' 7 O).

Външният порт включва района, намиращ се на *NO* от линията, която съединява нос Ахъркап и каботажния пристан. Портът включва също и гавана Хайдар паша, разположен на азиатската страна на южния вход на пролива Босфор. Външният порт представлява място за котвени стоянки на военни и търговски кораби; тук се вземат въглища и нефт.

Маяк Къзкулеси (шир. 41°01' N; дълг. 29°00' O) се намира на края на скалистата греда, която се простира на 1 кабелт западно от носа срещу град Юскюдар. Видът на маяка е правоъгълна бяла кула с желязна галерия и бяла желязна решетъчна колона.

Камък с дълбочина над него 1.8 м се намира на 0.5 кабелт *NNO* от маяка Къзкулеси.

Банка с дълбочина над нея 5 м се намира непосредствено на север от камъка и е оградена с конически бун.

Маякът Къзкулеси (пеленг 160°, разстояние 4 кабелта)

Гаван Хайдар паша е разположен на азиатския бряг до южния вход на пролива Босфор. Защитен е от морето с вълнолом, дълг 595 метра, разположен успоредно на брега. Към гавана се допира неголям басейн, входът на който е разположен в южния край на вълнолома и издадения на 1 кабелт на юг от него нос. Площта на гавана е 132,000 м².

Гаванът има два входа: северен и южен. Ширината на северния вход е 2 кабелта, а на южния около 0.5 кабелт. Южният вход се използва от малки кораби. Гаванът представлява новата част на порт Стамбул.

Дължината на причала на гавана е около 457 м; дълбочините покрай причала са 6'4—6'7 м. Дълбочини в гавана 7-2 м са редки. Част от кейовата стена на протежение 302 м се нарича Галатска кейова стена. От южния ѝ край се отделя пирс, дълг 151 м. На северозападния край на кейовата стена има елеватор и складове. В гавана има още два елеватора: елеватор № 1 с вместимост 9000 тона, който може да приеме 100 тона в час, а да разтовари 200 тона, и елеватор № 2 с вместимост 12,000 тона.

Гаванът е оборудван с пет електрически крана; три от тях имат товароподемност 1.2 тона, а останалите два 5.5 и 35 тона; последният кран е стационарен и вдига товари само от шлепове, но не и от параходи.

Успоредно на част от кейовата стена, на която е разположено шестетажното здание на гарата на Анадолската железница, са прокарани ж. п. линии. Пристанът за пасажерските кораби, извършващи рейсове в порт Галата, се намира до кейовата стена. В гавана са поставени няколко швартови бочки.

На 5 кабелта северозападно от гавана Хайдар паша в близост на нос Кавак има неголям пирс, обкръжен с каменит отмел.

510

Огньове са поставени на вълнолома по един във всеки край. Видът на установките е бели кули.

Сигнали за мъгла се подават с камбана от югоизточния край на вълнолома.

5 Два огъня се запалват на края на мола на южната страна на входа за басейна на гавана. Огньовете са поставени на бели металически мачти.

Два огъня са поставени на кейовата стена в гавана.

10 Буи, на брой два, са поставени на N от северния вход на гавана на дълбочина 7-2 м и ограждат западния край на отмела. Буите са черни, стълбовидни.

Нос Ахъркапъ се намира на 9 кабелта на юг от нос Сарай и представлява западния входен нос на пролива Босфор от страна на Мраморно море. Носът е обкръжен от тинест отмел с дълбочини, по-малки от 20 метра, който се простира на 7 кабелта от брега на юг. Дълбочината на края на отмела е 7-2 м. Маяк Ахъркапъ (шир. 41°00' N; дълг. 28°59' O) е поставен на 3 кабелта североизточно от нос Ахъркапъ. Видът на маяка е: бяла каменна кула с жилищна постройка.

20 Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена.

Банка Ахъркапъ с дълбочини около 9 метра е разположена на отмела на 3 кабелта на S от нос Ахъркапъ. Пеленг 10° към двореца Долмабахче минава на изток от банката Ахъркапъ.

25 Сгворът — западната кула на казармата Селимие с върха Бююкчамлъджатепеси от планината Булгурлу (шир. 41°01' N; дълг. 29°04' O) минава на юг от банката Ахъркапъ. Направление на створа 244°—64°.

Предупреждение. Корабите, обхождащи нос Ахъркапъ, са длъжни да минават на достатъчно разстояние от 20-метровата изобата, обкръжаваща банката Ахъркапъ, и не трябва да се опитват да я пресичат. Корабите ще се намират на изток от банката Ахъркапъ, ако дворецът Долмабахче се вижда в разтвор на O от стария дворец, разположен южно от нос Сарай.

35 Котвени места във вътрешния порт има близо до брега между нос Дефтердар и предградието Топхане. При заставане на котва трябва да се имат предвид отмелите, простиращи се на 0.5 кабелт от крайбрежието на предградието Топхане и обградени с вежи. Дълбочините на котвените места се колебаят от 27 до 36 метра. Грунтът в по-голямата си част е тиня.

40 Заставането на котва при входа на бухтата Златния рог не се препоръчва, понеже тук се срещат главното течение и противотечението и образуват силен водовъртеж, който може да причини сблъскване на стоящите на котва кораби. При 45 голямо натрупване на кораби последните са принудени понякога да застанат на котва до разделната линия на теченията, която може лесно да се забележи на повърхността на водата.

511

Може да се застане на котва между точките, намиращи се на 4-5 кабелта на 375° и на 7-5 кабелта на 25° от маяка Къзкулеси, но грунтът тук е лош.

- 5 Добро котвено място има срещу двореца Фъндъкль. Корабите, стоящи близко към брега, всякога ще се намират в струята на противотечението. Следва да се застаета на две котви, отдавайки ги в направление *NNO—SSW* особено през зимата, когато при ветрове от *SW* се образува голямо вълнение.

- 10 На котва може да се застаета също срещу гавана Хайдар паша на дълбочина от 9 до 18 метра.

Срещу двореца Долмабахче на 1-5 мили на *NO* от входа на бухтата Златния рог се разрешава заставането на котва само на военни кораби.

- 15 **Предупреждение.** Както при заставане на котва, така и при снемане от котва необходимо е да се внимава да не се премести или повдигне котвата на друг кораб. Вследствие на пренебрегването на това предупреждение има много загубени котви, лежащи на дъното на пролива.

- 20 Във ветровито време трябва да се води щателно наблюдение за корабите, особено за корабите с малко газене, които обикновено застават на котва за непродължително време.

- 25 **Забраненият за котвена стоянка район** се намира в местата на преминаване подводните кабели, съединяващи гр. Стамбул с гр. Юскюдар. Границите на района са показани на картите.

- 30 **Порт Галата** е разположен във входа на бухтата Златния рог между линията, съединяваща нос Ахъркапъ с каботажния пристан и Галатския мост. Неговата акватория е около 600,000 м². Дълбочините в порта са от 7-2 до 4-7 м. Дължината на причалната линия на Галатската кейова стена, разположена на северозападния бряг на бухтата Златния рог, е около 603 метра. Дълбочините покрай кейовата стена от Галатския мост до пристана при предградието Топхане са 7-2—11-6 м, а покрай останалата част — около 5 м. Пристаните на Галатската кейова стена са приспособени за едновременно приемане на 5 кораба с водоизместимост до 8,000 тона, швартовани на борд; тези пристани се използват също от пасажерски местни и чуждестранни кораби.

- 40 Пристаните са оборудвани с електрически и парни кранове. Тук има складове, портова кантора и митница.

От източната страна на Галатския мост има няколко места за излизане на брега. В централната част на моста има разглобям свод с широчина 27-4 метра.

Портът разполага с голямо количество шлепове.

- 45 Малки военни кораби швартоват гърмата си към бочки, поставени близо до Галатската кейова стена срещу арсенала, с отдаване на котвата.

512

Течения. В порт Галата, успоредно на северозападния и южния бряг на бухтата Златния рог, се наблюдават течения, противоположни по направление, които остават в средата на бухтата пространство спокойни води. Тези течения менят своето направление всеки шест часа. При вълнение, предизвикано от южен вятър, особено през зимата, възниква слабо вълнение покрай брега, което създава неудобство при стоенето на котва или на бочка.

- 10 **Вътрешният порт** е разположен между Галатския мост и дъното на бухтата Златния рог и заема почти цялата бухта Златния рог. Портът е преди всичко място за базиране и ремонт на военните кораби. Кейова стена с дълбочина при нея 7-9 м се простира по двете страни на бухтата Златния рог. Дълбочините в порта са от 30 до 40 м. Портът е достъпен за кораби с голямо газене.

Дължината на причалната линия е 370 м. На причала могат да стоят, швартовани за кърмата, девет-десет кораба с водоизместване до 8,000 тона. Парусните кораби се швартоват на кейовата стена, а понякога застават на бочка.

- 20 Стамбулската кейова стена се намира на южния бряг на порта между Галатския мост и нос Сарай. Дължината на причалната линия тук е 990 м; дълбочините при пристаните са от 7-3 до 10-9 метра. Пристаните се използват главно от кораби, циркулиращи между порт Стамбул и портовете на Черно, Мраморно и Средиземно море. Пристаните по Стамбулската кейова стена са оборудвани с електрически и парни подвижни кранове; по тях са прекарани ж. п. линии, свързани с железопътната мрежа на страната. По кейовата стена има складове и митница за турски товари.

- 30 Успоредно на Стамбулската кейова стена в три линии успоредно на брега са поставени швартови бочки, към които се швартоват корабите, които чакат да влязат във вътрешния порт.

- 35 На 5 кабелта западно от Галатския мост през бухтата е построен подвижният мост Ататюрк. Мостът е стар и почти не се използва.

На североизточния бряг на вътрешния порт на север от моста Ататюрк се намират докове и арсенали.

- 40 Във вътрешния порт между Галатския мост и линията, съединяваща квартала Фенеркапъ и арсенала, могат да стоят на котва до двадесет кораби с голямо газене.

Правила за преминаване под Галатския мост. За преминаване под Галатския мост корабите са длъжни да искат разрешение за това не по-малко от 12 часа преди преминаването.

- 45 По време на преминаването под моста корабите са длъжни да покажат с флагове или със светлинни сигнали по Международния свод на сигналите номера, указан им от администрацията на порта.

33 Лоция на Черно море

513

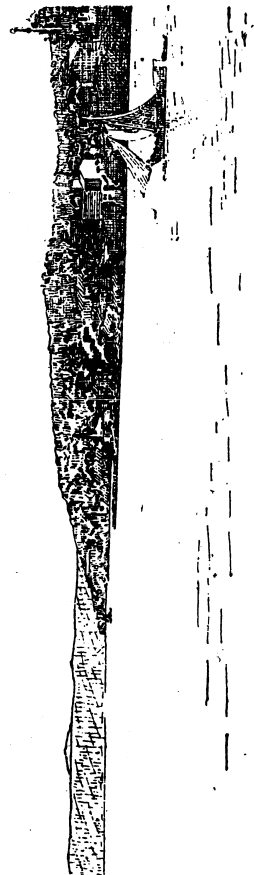
Сигналът за минаване под моста се подава от кулата на военноморския лазарет и от Галатския мост.

Сигнали, регулиращи движението под моста

Вид на сигнала		Значение на сигнала
днем	нощем	
Черен шар	Зелен огън	Излизането от вътрешния порт разрешено
Черен конус	Червен огън	Влизането във вътрешния порт разрешено
Черен шар и черен конус	Два червени огъня	Мостът не се отваря

- Град Стамбул (Истамбул, Цариград)**, бивша столица на Турция, е разположен на брега на пролива Босфор и бухтата Златния рог. Представлява голям промишлен и търговски център на страната. Градът се състои от три части:
- 1) самия град Стамбул, разположен на полуостров с триъгълна форма, образуващ западната страна на входа в пролива Босфор и отделящ бухтата Златния рог от Мраморно море;
  - 10 2) град Бейоглу (Пера) с районите Галата, Бейоглу (Пера) и други, разположен на северния бряг на бухтата Златния рог и на европейския бряг на пролива до селото Ортакой;
  - 3) град Юскюдар (Скутари) с предградия, разположен на азиатския бряг на пролива Босфор.
  - 15 В града има много зеленина, сред която изпъкват бели високи минарета, кули и ярко боядисани домове. На север от града, по брега на пролива, почти непрекъснато се простират вили, старинни дворци и населени пунктове, обкръжени с високи широколистни дървета.
  - 20 Главните промишлени предприятия на града и военните обекти са разположени на брега на бухтата Златния рог, на азиатския бряг на пролива Босфор от бухтата Бейкозлиманъ до бухтата Чубуклулиманъ и на европейския бряг на Мраморно море до нос Зейтин. В Стамбул има военно-морско и висше техническо училище.
  - 25 Замърсеността на града и климатът, характеризиращ се с резки колебания на температурите, способствуват за разпространението на различни заболявания, особено малария, тиф и стомашни заболявания, а също и белодробни заболявания.
  - 30 Маларията върлува главно през есента и пролетта.
- Истинският Стамбул представлява старата част на града с предимно тесни, кривуличести улици и малки напречни улици,

514

Град Юскюдар на разстояние 4 километра

Град Стамбул откъм Мраморно море. Дамската Султан Ахмед (бивша църква Св. София)

515

голяма част от които са непригодни за движение по тях на автотранспорт. Тази част на града е разположена на плато, високо 100 м над морското равнище, и е обградена с дебели старинни крепостни стени с двадесет кули и много врати. В нея се намират много паметници, културни и старинни постройки: джамията Ая София (Св. София), джамията Султан Ахмед с шест минарета, султанският дворец. Тук има обширни изоставени места; западният и югозападният район от тази част на града са заети предимно от жилищни квартали, а източният и североизточният, граничещи с бухтата Златния рог, са заети от търговски квартали. Покрай брега на бухтата Златния рог са разположени малки промишлени предприятия, мелници, складове и други.

В района западно от Галатския мост се намират държавните учреждения, пощата, търговската палата и др. В югоизточната част на града, в района на нос Ахъркапъ, е разположено селото Алемдар; обкръжено с високи сиви стени. В селото има забележими постройки, обкръжени с кипариси.

Районът Галата представлява старата част на града и е търговски център. Тук има характерна бяла кръгла кула, имаща вид на голямо минаре.

Районът Бейоглу е разположен на високия източен бряг на бухтата Златния рог. Това е най-новата част на града. Тук се намират зданията на чуждестранните консулства, банки и други учреждения.

Град Юскюдар, който представлява азиатската част на град Стамбул, е разположен на азиатския бряг на пролива Босфор срещу входа на бухтата Златния рог. Градът е обкръжен от градини и кипариси. На юг от него се намира гаванът Хайдар паша.

Южно от града на стръмния бряг близо до нос Кавак се забелязват казармите Селимие — голямо жълто четириъгълно здание с кули на всеки ъгъл — и зданието на медицинското училище.

Внасят се главно промишлени стоки, вълница, желязо, мед, олово, дървен материал и посуда, а се изнасят зърнени храни, памук, вълна, дървен материал, тютюн, розово масло, килими и др.

Съобщения. Град Стамбул е свързан с европейската железопътна мрежа. Гарата се намира в източната част на стария град между нос Сарай и Галатския мост. На азиатския бряг на пролива от гаван Хайдар паша е прокарана ж. п. линия, която се свързва с много турски градове.

Съобщенията между европейския и азиатския бряг се поддържат от рейсовите кораби за местни съобщения и фериботи. На азиатския бряг пристанът на ферибота се намира в гавана Хайдар паша.

516

Съобщенията между главните пристанища на Черно море и Средиземно море се поддържат от чуждестранни и турски кораби. Местните кораби циркулират от Галатския мост до Принцовите острови и от бухтата Златния рог до селото Бюп, а така също се отбиват и на различни места в пролива Босфор до бухтата Бююкдерекою.

Европейският бряг на Мраморно море от нос Ахъркапъ до нос Ешилкьой (Сан Стефано) има общо направление на WSW. Брегът не е висок, но е нарязан и обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се от него на разстояние до 7 кабелта.

На този бряг са разположени предградията на град Стамбул, свързани помежду си с ж. п. линия. Най-забележителна тук е кулата Мермер, предградието Бакъркьой, разположено на 5 мили от нос Ахъркапъ, и постройката на държавния корабостроителен завод Зейтинлик, намиращ се на запад от това предградие.

Нос Ешилкьой се намира на 7 мили югозападно от нос Ахъркапъ и има вид на червена скала, висока от 15 до 18 метра. На запад на самата висока част, на тази скала е разположено селото Ешилкьой (Сан Стефано), представляващо най-югозападното предградие на град Стамбул.

Маяк Ешилкьой (шир. 40°57' N; дълг. 28°51' O) е поставен на високия край на нос Ешилкьой. Видът на маяка е каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена. Отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, се простира на разстояние до 5 кабелта на югоизток от нос Ешилкьой. 5-метровата изобата минава на 4 кабелта от носа.

Корабите, идващи в пролива Босфор, за да избягнат струята на течението, движейки се в пролива Босфор, понякога подхождат към брега в района на нос Ешилкьой. На тези кораби се препоръчва да бъдат внимателни, за да избягнат указания отмел.

Створът на западната кула на казармата Селимие с върха Бююкчамладжатеписи от планината Булгурлу минава южно от границата на отмела при нос Ешилкьой на дълбочина 11 м; направление н. створа 244°—64°.

Артилерийският полигон граничи с брега в района на предградието Демирхане, разположено на 3.5 мили западно от нос Ахъркапъ, и се простира на юг. Границите на полигона са показани на картите.

Предупреждение. На указания полигон артилерийски стрелби обикновено се извършват във вторник от 12 часа до залез слънце. Корабите следва да минават на достатъчно разстояние от този полигон, особено в указания ден.

Котвени места. На котва може да се застане на всяко място покрай брега между носовете Ахъркапъ и Ешилкьой на дъл-

517

бочина от 13 до 24 метра; грунът е тиня и пясък. Тези котвени места са открити за южни и западни ветрове. Срещу предградията Бакъркьой и в западната част на описания район грунът е добър и държи котва на големи дълбочини.

- 5 Добро котвено място се намира срещу източната част на южната стена на град Стамбул, на запад от банката Ахъркапъ, на 3 кабелта от брега на дълбочина 22 метра; грунът е тиня. Малки кораби могат да застанат близо до брега. Тук обикновено стоят на котва парусни кораби, чакащи попълнен вятър за влизане в пролива Босфор.

- 10 Временно на котва може да се застане близо до югозападната граница на отмела Ахъркапъ, но за да се остане във от течението, минаващо покрай източната граница на този отмел, трябва да се застане на створ нос Ахъркапъ с маяка Къзкулеси.
- 15 На парусни кораби не се препоръчва да застават на котва, имайки маяка Къзкулеси в разтвор на изток от нос Ахъркапъ.

- Азиатският бряг на Мраморно море от гавана Хайдар паша до нос Пендик се простира на 12 мили с общо направление на югоизток. Непосредствено до гавана Хайдар паша брегът е нисък, а по-далеко на юг, при нос Мола (шир. $40^{\circ}59'N$; дълг. $29^{\circ}01'O$), се повишава до 15 метра и е стръмен. От нос Мола до нос Пендик брегът е висок с изпъкнали на места стръменини.

- 25 От брега се вдават няколко носа, от които най-характерни са Фенербахче, Малтепе, Чамшир и Пендик. Брегът е слабо нарязан; в неговата северозападна част се вдава заливът Каламашкьой.

- 30 Целият описан район на брега е обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се на разстояние до 4 кабелта; изключение прави районът на залив Каламашкьой и банката Малтепе, където отмелът се простира на разстояние до 2 мили от брега. На отмела има камъни и скали, вследствие на което подхождането към брега и излизането на него на повечето места е затруднено.

- 35 При подхождане към пролива Босфор от юг този бряг може да се познае по върха Айдогдас (шир. $40^{\circ}56'N$; дълг. $29^{\circ}15'O$), висок 528 м, и върха Кайиш (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}10'O$), висок 427 м, а също така и по намиращите се близо до тях хълмове. На 5-5 мили северозападно от върха Кайиш се издига планината Булгурлу (шир. $41^{\circ}01'N$; дълг. $29^{\circ}04'O$) с два характерни закръглени върха: Кючукчамлъджа, висок 238 м, и Бююкчамлъджа, висок 259 м.

- Успоредно на описания район на брега се намират Принциповите острови.

- 45 Залив Каламашкьой (Модалиманъ) се вдава на 6 кабелта в брега между нос Мола и разположения на 8 кабелта югоизточно от него нос Фенербахче. Северният бряг на залива е

скалист, а източният и южният бряг — ниски. В северната част в дъното на залива се влива река Курбаглар, в която могат да влизат шлюпки. Брегът на залива е обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се на разстояние до 3 кабелта от брега.

- 5 Покрай северния и южния бряг на залива на отмела има подводни и надводни камъни. Грунът в бухтата е тиня и пясък.

- От юг в залива води тесен проход, намиращ се между отмела Фенербахче и скалата Херекеташ; дълбочината му е 10—15 метра.

- 10 На северния бряг на залива е разположено селото Кадъкьой, което представлява предградие на гр. Юскюдар.

- Нос Фенербахче е южният входен нос на залива Каламашкьой, характерен с червените и белите скали, високи до 3 метра.

- 15 Повърхността на носа е равна и залесена с дървета. На изток от носа е разположено селото Фенербахче. На 2 кабелта западно от носа се простира каменист отмел със скалата Херекеташ; дълбочините на отмела са по-малки от 5 м.

- 20 На 4 кабелта източно от нос Фенербахче се издава нос Лаз с каменен пристан. Дълбочините от източната страна на пристана позволяват подхождането към него на шалани. Между носовете Фенербахче и Лаз в брега се вдава бухтичка.

- Маяк Фенербахче (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) е поставен на нос Фенербахче. Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула.

- 25 Сигнали за мъгла се подават от маяка със сирена.

- Огън (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) е поставен на края на мола на южната страна на входа на залива Каламашкьой. Видът на установката е четириъгълен стълб на бетонна основа.

- 30 Огънят Каа (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) е поставен близо до западната граница на отмела при нос Фенербахче и на 1-5 кабелта на запад от носа. Видът на установката е фенер на каменен стълб.

- Отмелът Фенербахчебанкъ с дълбочина, по-малка от 10 метра, се простира на 1-5 кабелта на S от нос Мола—северния входен нос на залива Каламашкьой. Той закрива входа на залива от запад.

- Вероятната най-малка дълбочина на отмела е 5-4 метра; грунът е пясък. Пеленг 354° към източния край на двореца Долмабахче, намиращ се в разтвор на W от маяка Къзкулеси, води западно от отмела Фенербахчебанкъ.

- Забраненият за плаване район се простира на 1-3 мили на запад от нос Фенербахче. Границите на района са показани на картите.

- 45 Нос Шапка (шир. $40^{\circ}58'N$; дълг. $29^{\circ}04'O$) се намира на 1-3 мили на OSO от нос Фенербахче. Носът е забележим по намиращите се на него две бели постройки с бяла стена пред тях.

Брегът на нос Шапка е висок и наклонен; в близост на него има подводни и надводни камъни.

На 7 кабелта северозападно от носа в брега се вдава бухтичка, чиста от опасности.

- 5 Потънал кораб с дълбочина над него 3-6 м се намира на 7 кабелта на SW от нос Шапка.

Огън Бостанджѝ (шир. 40°57'N; дълг. 29°06'O) е поставен на края на мола при селото Бостанджѝ. Видът на установката е четириъгълен стълб на бетонна основа.

- 10 Банка Малтепе представлява отмел с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, простира се на 2-3 мили на S от брега в района на селото Бостанджѝ. Грунтът на отмела е предимно пясък и корали. На банката има четири групи надводни камъни, затрудняващи плаването между брега на материка и Принцовите острови. Между тази група камъни и брега има проход около 5 кабелта с най-малка дълбочина 7-3 м.

- 15 Камъните Сьгльвортонос представляват северната група камъни на банката Малтепе. Издигат се на 0-9 м над водата и са разположени на 1 мили на юг от селото Бостанджѝ. Камъните са обкръжени от тясна плитководна полоса.

- 20 Огън Сьгльвортонос (шир. 40°56'N; дълг. 29°05'O) е поставен на камъните Сьгльвортонос. Видът на установката е бяла металическа колона.

- 25 Камъните Батмазвортонос се издигат на 0-3 м над водата и се намират на 6 кабелта на SO от камъните на Сьгльвортонос и на 9 кабелта от брега. Камъните са обкръжени с тясна полоса отмел с дълбочина около 5 м.

- 30 Камъните Вортонос са южната и вътрешна група камъни; намират се на южния край на банката Малтепе на 2-3 мили на S от селото Бостанджѝ. Камъните се издигат над водата на 0-9 м и са обкръжени с отмел. На W от камъните дълбочините рязко се увеличават и достигат до 20-25 м.

- 35 На 2 кабелта на NO от камъните Вортонос има друга група камъни, подаващи се на 0-3 м над водата. 5-метровата дълбочина се простира на 5 кабелта на NO от тия камъни.

- Огънят Вортонос (шир. 40°55'N; дълг. 29°06'O) е поставен на камъните Вортонос, намиращи се на южната граница на банката Малтепе. Видът на установката е бяла металическа колона.

- 40 Нос Малтепе (шир. 40°54'N; дълг. 29°09'O) се издава от брега на 3-8 мили на изток от селото Бостанджѝ. Носът е скалист и обкръжен с отмел, на който близко до брега има камъни. Носът се забелязва по издигания се на него хълм, висок 104 м, лишен от растителност. Зад носа се простират полегатите и незалесени склонове на връх Кайиш, покрити с обработваеми площи. На северозапад от носа брегът е слабо нарязан и има ниски червеникави скали.

520

На 1-3 мили на северозапад от нос Малтепе е разположено селото Малтепе, в което се издига минарета. Срещу селото има пирс с дълбочина 1-2 м на северозападната му страна.

- 5 На юг от селото Малтепе в шир. 40°54',7 N, дълг. 29°07',9 O е съоръжен пирс с дължина около 2 кабелта, на края на който е установен огън.

Девинационният полигон е обсерватория в района на селото Малтепе и има три чифта створни знаци.

- 10 Първият чифт створни знаци е построен на 1 мили на северозапад от минаретата в селото Малтепе. Разстоянието между знаците е 1-5 кабелта. Направление на створа 180°-0°.

Вторият (средният) чифт створни знаци са построени между първия и третия чифт. Разстоянието между знаците е 5-5 кабелта. Направление на створа 225°-45°.

- 15 Третият чифт створни знаци са построени на 4-5 кабелта на югоизток от минаретата в селото Малтепе и на 6 кабелта на северозапад от нос Малтепе. Разстоянието между знаците е 2 кабелта. Направление на створа 270°-90°.

Всеки знак представлява триъгълник с върха нагоре.

- 20 Град Каргал се намира на 2 мили на югоизток от нос Малтепе от източната страна на нос Чамашир. До града има малък пристан, който се използва от шлюпки. Котвената стоянка срещу града е лоша.

- 25 Нос Пендик (шир. 40°52' N, дълг. 29°14' O) се издава на 4 кабелта от брега на 2 мили на SO от град Каргал и представлява крайният югоизточен пункт на района на порт Стамбул. Носът е забележим по издигания се на него хълм. От източната страна на носа в дъното на малката бухта, образувана от носа, е разположен малкият град Пендик.

- 30 През лятото при вятър от североизток може да се застане на котва срещу град Пендик на изток от нос Пендик. Дълбочината на котвеното място е от 7 до 11 метра. Грунтът е тиня и пясък. При други ветрове котвената стоянка на това място е опасна.

- 35 Принцовите острови се намират на 6 мили на югоизток от южния вход на пролива Босфор и се състоят от 9 острова. Болшинството от островите са високи, със стръмни брегове, имащи скали с яркочервен и жълт цвят. От материка островите са отделени с неширокия пролив Бююкада.

- 40 Климатът на островите се счита за здравословен и затова през лятото те често се посещават от жителите на град Стамбул.

- Остров Сивриада се намира на 6 мили на SSW от нос Фенербахче и е най-западният от Принцовите острови. Този остров е съставен от мрамор. Брегът му е стръмен и предимно дълбок. Върхът на острова достига височина до 90 метра. От североизточния бряг на острова на 1 кабелт се простира отмел с дълбочини, по-малки от 18 метра. На острова вият гнезда много морски птици.

521

Светещият знак Сивриада (шир. $40^{\circ}53' N$; дълг. $28^{\circ}58' O$) е поставен близо до западния край на остров Сивриада. Видът на знака е бяла конична кула на бетонна основа.

5 **Остров Ясѝада** (Плати) се намира на 1 миля на югоизток от о-в Сивриада. Брегът на този скалист остров е стръмен и дълбок, с изключение на източния бряг, който полегато се спуска към водата и е обкръжен с отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се на 1 кабелт от него.

10 На върха на острова на височина 45 метра има развалини с кули, които се забелязват от далечно разстояние. Около развалините има полета и градини.

Мястото за излизане на брега се намира от източната страна на острова.

15 **Остров Къналѝада** се намира на 3 мили на юг от нос Фенербахче. Той е висок, съвършено лишен от растителност остров; върхът му достига височина 114 метра. Западният бряг на острова е предимно отвесен и наклонен, а източният — полегат. Островът е обкръжен от отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, простиращ се от него на разстояние не повече от 1 кабелт. На източния му бряг е разположено малко селце, в района на което от брега излиза електрически кабел, идващ от брега на материка.

20 Банка с дълбочина над нея 11.4 м се намира на 4.2 кабелта от западния край на остров Къналѝада.

25 **Остров Бургазада** е висок 163 метра и е разположен на 1 миля на юг от остров Къналѝада. Брегът на острова е стръмен; южният бряг се състои от червени скали, високи 152 метра. Върхът на острова е покрит с борова гора; останалата част на острова е скалиста и лишена от растителност.

30 При източния бряг на острова има пристан, защитен с мол, който се вдава на 1 кабелт от брега.

Между островите Бургазада и Къналѝада има проход, широк около 1 миля с дълбочина 33 метра. Проходът е чист от опасност.

35 **Островчето Пиде** представлява неголяма скала, разположена близо до остров Бургазада, на изток от него. Островчето е високо 18 метра, брегът му е стръмен и дълбок. Между южния край на това островче и мола, вдаващ се от източния бряг на остров Бургазада, има проход, широк около 2 кабелта с дълбочина 14.5 метра. От източната страна на островчето Пиде има също проход, широк около 2.5 кабелта и дълбок 14.5 м. Тук има добро котвено място с твърд тилест грунт, покрит с корали, който добре държи котва.

40 **Остров Хейбелиада** е висок 135 метра. Намира се непосредствено на изток от о-в Бургазада. Брегът му е предимно стръмен и дълбок. Повърхността на острова е скалиста и лишена от растителност; само на източната равна част на острова растат ниски борчета. В южния бряг на острова се вдава малката

бухта Чам с дълбочина 14—20 метра. Тази бухта е открита за ветрове и вълнение от юг.

5 На източния бряг на острова е разположено малко градче, при което има пристан и пирс. Като характерни пунктове на острова могат да служат училищното здание на северния връх на острова, голямото училищно здание, разположено в долината на север от бухтата Чам, и зданието на турското морско училище на източния край на острова.

10 На котва може да се застава срещу градчето близо до източния бряг на острова при дълбочина 20 метра; грунът е тина и корали. В бухтата Чам могат да стоят едновременно два кораба с малко газене.

15 **Огън Хейбели** (шир. $40^{\circ}52' N$, дълг. $29^{\circ}06' O$) е поставен на края на пирса до градчето на източния бряг на остров Хейбелиада. Видът на установката е стълб на бетонна основа.

Остров Бююкада, най-големият от Принцовите острови, е разположен на 8 мили източно от остров Хейбелиада. Островът се простира от север на юг, по средата му има височина, разделена от тясна и малка долина на две части. Южната част на острова е скалиста и висока 200 метра; на върха ѝ е разположен манастир. Северната част на острова е по-ниска от южната; склоновете ѝ са покрити с ниски борове. Брегът на острова е предимно висок и стръмен.

25 На северната част на острова е разположен град Бююкада, ограден с вили и градини. В града има телеграф. Близо до града е построен пирс. Друг пирс има при мелницата на 7.5 кабелта югозападно от града.

30 На 2 кабелта от североизточния край на остров Бююкада има два бетонни блока, поставени от двете страни на електрически кабел.

35 **Отмел** с дълбочини, по-малки от 5.4 метра, се простира на 5 кабелта от северния бряг на остров Бююкада. Отмелът е съставен от пясък и корали. Краищата му са стръмни и дълбоки, затова при заставане тук на котва е необходимо да се внимава. От север отмелът се огражда с червен коничен светещ буй, поставен на 5 кабелта северно от северния край на остров Бююкада.

40 **Пролив Хейбели** се намира между островите Бююкада и Хейбелиада; ширината му е около 7 кабелта. По средата на пролива дълбочината е около 8 метра. В пролива между 5.4-метровата дълбочина, обкръжаваща острова, има тесен проход с дълбочина 10 метра. При плаване в пролива следва да се държи средата му. Северната част на пролива е пресечена от електрически и телеграфни кабели.

45 **Проливът Бююкада** отделя остров Бююкада от материка; най-голямата му ширина е 1.8 мили. Корабоплавателната част на пролива има дълбочина 10.4—18 метра и е стеснена до 9

кабелта от отмела с дълбочини, по-малки от 10 метра, простиращ се от бреговете.

По средата на пролива има няколко отличителни 9-метрови дълбочини. Минаващите този пролив от изток следва да се движат по курс 26,8° към върха на остров Пиде, намиращ се на неговия разстояние на север от северния край на остров Хейбелиада. Този курс минава на дълбочина повече от 9 метра. Проливът е пресечен от електрически и телеграфен кабел.

Остров Седефада се намира на 7 кабелта на изток от остров Бююкада и е съединен с него с тясна подводна скала с дълбочини над нея, по-малки от 18 метра. Островът е малък и висок 56 метра. Брегът на острова е стръмен и дълбок. На 2 кабелта северно от северния край на остров Седефада има стръмна банка с дълбочина над нея 8-2 метра.

Остров Балъкчи е скалист, висок 26 метра и се намира на 1 миля южно от остров Бююкада. Брегът на острова е наклонен и дълбок. Скалисти отмели с дълбочини 7-4—36-5 метра се простират на 1-5 кабелта от северния и източния бряг на острова.

Котчените места се намират между материка и Принцовите острови. Корабите могат да застанат на дълбочина от 11 до 30 метра с изключение на плитководния район и местата, граничещи с подводните камъни. Грунтът тук е пясък и тиня; на места се срещат и корали.

Забранените за котвени стоянки райони се намират в пределите на 1 кабелт от всяка страна на електрическите кабели, прокарани между брега и островите, а също така и на телеграфния кабел, свързващ остров Хейбелиада и остров Бююкада с материка. Местата на изходите на електрическите кабели са означени с черни знаци с бели котви, обърнати обратно (с цока надолу). През нощта знаците са осветени с бели огньове.

Глава 9

ОТ ПРОЛИВА БОСФОР ДО НОС КАЛИАКРА

35 *Карти: български — 1250 и 5001;
светски — 500, 2211, 2314, 2316, 555, 2311, 553;
немски — 1108, 1103, 1111, 1114;
английски — 2238, 2230, 3930.*

40 От пролива Босфор до нос Калиакра южната част на западното крайбрежие на Черно море има дължина 185 мили и генерално направление на север и е образувана от източните разклонения на балканските планини.

45 Брегът от пролива Босфор до нос Инеада се нарича Румелийски бряг. Отначало той се простира на 40 мили *WNW*, а след това на 15 мили *NW*.

524

Разклоненията на балканските планини, спускащи се към този район на брега, постепенно се повишават на северозапад. Румелийският бряг се отличава от Анадолския бряг по червените сипеи, разположени между носовете Карабуруч и Ески-фенер.

5 В района от нос Инеада до нос Емине брегът на протежение 75 мили е нарязан. В него се вдават обширният Бургаски залив и няколко бухти. Разклоненията на балканските планини достигат в този участък неголеми височини; на места се простират в дълбочина на материка, а на места подхождат плътно към бреговата черта. Така в района от нос Инеада до нос Маслен нос планините достигат височина до 500 метра, отдалечени са от брега на 4—5 мили. От подножията на планините към страната на морето се спускат полегати склонове, образуващи наклонено плато, слабо нарязано от долини. Брегът тук е обрасъл с млада гора и храсти. При подхождане към този бряг от далечно разстояние се открива характерният връх Папия (шир. 42°07'N; дълг. 27°51'O), издигащ се между носовете Инеада и Маслен нос.

20 От нос Емине до нос Калиакра на протежение 55 мили отначало висок и стръмен, брегът отива на север до Батовската долина, а след това, понижен, той отива на изток. В този район в брега се вдава Сталинският залив, втори по големина залив след Бургаския на западния бряг на Черно море.

25 Между нос Емине и Сталинския залив високият бряг е образуван от разклонените хребети на Еминската планина и Авренската планина. От север към морето се приближава скалистото Франгенско плато. На изток от Батовската долина се простират Добруджанските възвишения, които плавно се понижават на север. Описваният район по цялото си протежение има богата растителна покривка предимно от широколистни и хвойнови гори. Стръмните склонове на Добруджанските възвишения са лишени от растителност.

40 **Дълбочини и грунт.** Описваният бряг е предимно дълбок. От пролива Босфор до залив Инеада 50-метровата изобата минава покрай брега на разстояние, не повече от 3 мили; на места подхожда близко към брега. Отличителните дълбочини тук се намират в предела на 20-метровата изобата на не повече от 2 мили от брега. На север от залив Инеада до нос Калиакра 50-метровата изобата се отдалечава от брега на разстояние до 15 мили. Според отдалечеността от този район на брега дълбочините бързо и равномерно се увеличават, образувайки полегато дъно. 10-метровата изобата минава покрай брега средно на 4 кабелта, а 20-метровата изобата — от 4 до 8 кабелта. Плаването на корабите покрай брега не представлява особена трудност в навигационно отношение. Обаче подхождането към брега трябва да става предпазливо, тъй като брегът на много места е обкръжен с камъни и рифове.

45

525

Характерът на грунта покрай брега е следният: основният грунт е тиня и раковинки; често се срещат плочи и отделни петна от пясък и раковинки; в заливите и бухтите преобладава пясъкът. В близост на стръмните носове грунтът е каменист, покрит понякога със слой глина.

Течението при брега често отива на юг и отчасти на север; скоростта на течението не надминава 0.5 възела. До подхода на пролива Босфор това течение отдели тясно разклонение, отиващо в пролива със скорост 0.7—1.1 възела. При силни ветрове от северно направление скоростта на течението може да се увеличи до 2.5 възела.

Ветрове. При Румелийския бряг преобладават ветровете от североизток. В топлото време на годината също значително се повтарят ветровете от северозапад и югозапад. Ветровете от северозапад в района на пролива Босфор обикновено се предшестваат от щил и силни горещини. Силните ветрове от североизток и северозапад на запад от пролива Босфор са придружени от гъсти мъгли.

В района на Бургаския залив през зимата преобладават ветровете от западната половина на хоризонта, а понякога, по-рядко, от северната половина. Северните и североизточните ветрове биват силни и причиняват застудяване. Лятно време са особено характерни местните бризи от югоизток. Те започват обикновено около 11 часа през деня и продължават до 21—22 часа, предизвиквайки вълнение. Най-силно вълнение предизвикват ветровете от северно и североизточно направление. На места, където носовете значително се вдават в морето, се образува много стръмна вълна и затова на малките кораби се препоръчва да заобикалят тези носове на 1 миля разстояние.

На север от Бургаския залив през зимата преобладават ветровете от западната половина на хоризонта. През лятото очевидно преобладават ветровете от изток. Есенните ветрове се отличават с малка устойчивост и духат както от сушата, така и от морето. Ветровете от източната половина на хоризонта затрудняват стоеенето на корабите на котва. Северните и североизточните ветрове биват много силни и внезапни.

Мъгли. По Румелийския бряг най-голямо число дни с мъгли се наблюдават през пролетта. Близко до пролива Босфор мъглите биват обикновено през нощта. През август и септември често се наблюдават мъгли, настъпващи понякога внезапно при тихо време.

В района на Бургаския залив и северно от него мъглите най-много се наблюдават през периода от октомври до март, като преобладават през сутрешните часове. През лятото мъглите са малко.

Климатът на крайбрежната част е умерено топъл. Районът на юг от Маслен нос има някои черти на средиземноморския климат. Зимата е мека, обаче времето в този период е неустой-

чиво. Общият характер на зимата зависи от силните хладни ветрове от северно направление, повторемостта на които в различните години не е еднаква. През лятото често времето е антициклонално със слаби ветрове и предимно ясно небе. Пролет и есен времето е често променливо, съпроводено с шквалове, валежи и смени на ветровете.

Магнитна аномалия се наблюдава в района на нос Инеада. **Спасителни станции.** На Румелийския бряг има 8 спасителни станции на турското дружество за спасителна служба на Черно море. Станциите са разположени в района на брега от нос Узунь до нос Чешмеджик (шир. 41°23'N; дълг. 28°34'O) и имат ракетни апарати, шлюпки и помещения за спасените. На зданията на станциите са написани бели четни цифри, означаващи номера на станцията.

Котвени места. Няколко котвени места има по Румелийския бряг, но всичките, с изключение на намиращите се в залива Инеада, са открити за ветровете от морето. Добри котвени места се намират в Бургаския и Сталинския залив и западно от нос Калиакра. При хубаво време стоеенето на котва е възможно на много места покрай описвания бряг.

От пролива Босфор до Бургаския залив

От пролива Босфор до Бургаския залив брегът се простира на около 100 мили и има общо направление на северозапад. Отначало на протежение 40 мили е планински, на места стръмен и се простира на WNW. По-нататък той завива на север и до Бургаския залив има направление NNW. Тук брегът е висок и предимно стръмен. Върховете са високи около 500 метра и на някои места подхождат към бреговата черта на разстояние около 3 мили. От тях най-характерен е връх Папия (шир. 42°07'N; дълг. 27°51'O).

Описваният бряг е слабо нарязан. В него се вдават заливите Мидия, Инеада и много незначителни бухти между малките носове. Най-забележими са носовете Ескифенер (шир. 41°15'N; дълг. 29°02'O), Карабурун и Серве (шир. 41°40'N; дълг. 28°00'O), Кору (шир. 41°53'N; дълг. 28°05'O), Ахтопол (шир. 42°06'N; дълг. 27°56'O) и други.

Брегът предимно е дълбок, но от носовете на места от брега се простират рифове и отмели.

Високото плато, спускащо се към морето с невисоки склонове, е покрито с трева, храсти и градини. Северната част на описвания бряг е покрита с гори.

Над невисоките склонове на платото в близост до морето се виждат редица градове, села и отделни постройките. Най-забележими са селото Резово, разположено на голите склонове на едноименния нос, град Ахтопол, Приморско и други.

- От пролива Босфор до залив Мидия Румелийският бряг е слабо нарязан. В началото на протежение 3.6 мили до нос Ескифенер брегът е висок, стръмен и дълбок. От него се издават няколко неголеми, тъмни, стръмни носове, покрити с растителност. От нос Ескифенер до долината Ерменидереси брегът на протежение 37 мили е праволинеен и се прекъсва от скалистите носове Късъркая и Карабурун. Брегът между носовете Ескифенер и Карабурун на 17 мили е характерен с червеникавите пясъчни хълмове, еднакво високи, покрити с растителност и разделени от долините на малки реки. Склоновете на хълмовете на места са сипести, лишени от растителност; те имат вид на големи червени петна или ивици, простиращи се от брега до върховете на хълмовете, и се наричат сипей. Такива сипей има седем. От морето сипейте се забелязват от значително разстояние и помагат за опознаване на брега на запад от пролива Босфор, когато горната му част е покрита с мъгла.
- От нос Чешмеджик до селото Подима брегът на протежение 14 мили е нисък и обкръжен от тясна пясъчна полоса. На места на него се виждат жълтеникави стръмнини и само рядко червеникави пясъчни петна; само при селото Подима има по-значителен сипей, но и той е бял, така че брегът тук значително се отличава от брега между носовете Ескифенер и Карабурун. От селото Подима до нос Малатра на протежение 7 мили брегът е предимно стръмен и прорязан от долините Ерменидереси и Чилингосдереси. По-нататък на северозапад от нос Малатра до залив Мидия отначало брегът е тъмен, поради това че скалистите му стръмнини са покрити с храсти, а след това става светъл.
- Между нос Ескифенер и долината Ерменидереси брегът е обкръжен от отмел с дълбочина 1.5 метра, простиращ се на разстояние до 2 кабелта от брега. Между отмела и брега има големи дълбочини. Корабите, търпещи авария, мъчейки се да излязат на брега в този район, сядат на отмела и се разбиват от вълните.
- Западно от нос Карабурун е разположено езерото Теркос, отделено от морето с нисък бряг, прорязан от проток. Районът на протока и езерото често погрешно се вземат от мореплавателите за входа на пролива Босфор и затова той е получил названието Лъжливия Босфор.
- Покрай описания бряг има разпръснати много населени пунктове, свързани помежду си с черни пътища.
- Предупреждение.** Бреговата черта между пролива Босфор и бухтата Килиос, а също и в района северозападно от нос Карабурун е нанесена неточно на картите.
- Нос Узунье** (шир. $41^{\circ}15'N$; дълг. $29^{\circ}04'O$) се намира на 2 мили северозападно от нос Румели и представлява най-издаденият от бреговата линия нос в района от пролива Босфор до нос Ескифенер. Носът е висок, стръмен и забележим по поставения на него знак.

528

- Западно от носа се вдава неголяма бухта, открита за ветровете от север. Дълбочината на бухтата на 1 кабелт от брега е 5.5 метра. В дъното на бухтата има място за излизане.
- Спасителна станция Аклама** е построена на нос Узунье. На зданието на станцията е написана бяла цифра „2“. При станцията има помещения за спасените.
- Нос Ескифенер (Д-Г-Л-Ян)** (шир. $41^{\circ}15'N$; дълг. $29^{\circ}02'O$) се намира на 1.5 мили западно от нос Узунье. Той е доста висок и скалист нос; в близост до края му има голяма подводна скала, представляваща вероятно част от носа. На носа е поставен знак.
- На юг от носа на 5 кабелта се простира скалист бряг, на който се намират развалините на стария форт Килиоскалеси. Фортът добре се забелязва при подхождане от северозапад и се закрива, когато корабът бъде на изток от неговия меридиан. Зад форта е разположено селото Килиос, което частично се вижда от морето.
- Скалата Калафотия лежи наравно с повърхността на водата на 3.5 кабелта NNW от нос Ескифенер. Над скалата, даже при малка вълна, се образува прибой. Между скалата и носа има проход, дълбочината на който е 9 метра.
- Предупреждение.** В района на изток от нос Ескифенер, включително и Босфора, котвените стоянки, риболовът, вододолните работи и траленето са забранени.
- Бухтата Килиос** е малка, намира се от западната страна на нос Ескифенер. Източният бряг на бухтата е скалист. Южният бряг на протежение около 1 миля е пясъчен, образуван от наноси от вълнението и пренасянето му от вятъра през ниските прибрежни хълмове. Последните вероятно са от наносен произход, което свидетелствува за наличието тук на силни ветрове и вълнение. От запад на бухтата граничещият бряг представлява дълъг пясъчен плаж, зад който се издигат хълмове с червеникав пясък, покрити с храсти.
- Пристан,** обкръжен с рифове, се намира в дъното на бухтата в близост на форта Килиоскалеси. Подхождането към пристана става от северната му страна, като се вземат необходимите предпазни мерки. В близост на форта има извор, от който корабите могат да вземат вода.
- Телеграфни кабели излизат на брега в бухтата Килиос на 3—4 кабелта западно от скалата Калафотия.
- Спасителната станция,** имаща ракетни апарати, шлюпки и помещения за спасените, е разположена на брега на бухтата Килиос в близост на селото Килиос. На зданието на станцията има бяла цифра „4“. Станцията има телеграфна и телефонна връзка с порт Стамбул.
- Селото Килиос** е разположено на склоновете на полегатия бряг в дъното на бухтата Килиос, на източния бряг на реката. Срещу селото има плаж. Селото може да се познае по трите

34 Лоция на Черно море

529

устоя на стария акведук, имащи вид на високи фабрични комини.

В селото има телеграфна станция.

- 5 **Котвеното място** в бухтата Килиос се намира на 2—3 ка-
бела от брега срещу селото Килиос на дълбочина 5·4—7·2 метра;
грунтът е тиня и глина с раковинки. Това котвено място е
защитено от ветровете от изток и юг. То може да се открие от
далечно разстояние по крайбрежните пясъчни хълмове, които
рязко се отличават по окраската си от останалата част на брега.

- 10 **Предупреждение.** При първите признаци за появяване
на вятър от север стоящите тук на котва са длъжни да се снемат
веднага от котвата и излязат в морето, тъй като този вятър
вдига в бухтата голямо вълнение. Като предвестник на този вятър
служат вълненията, идващо от морето. Височината на вълната
15 тук достига 0·9—1·5 метра.

Нос Късъркая (шир. $41^{\circ}15'N$; дълг. $28^{\circ}59'O$) се намира на
2·8 мили западно от нос Ескифенер и се издава незначително
от бреговата черта. Носът е тъмен, скалист и има полегати скло-
нове; на върха му има стара батарея, знак и няколко постройки,
20 които от източната страна на носа не се виждат. Граничещият
с носа бряг има удобно място за излизане на кораби на брега
в шормово време, когато те търпят бедствие в този район.
На 1 кабелт от брега дълбочината е 5·5 метра.

Близко до носа има характерни сипеи.

- 25 **Риф** се простира от нос Късъркая по направление на нос
Ескифенер на 1·5 кабелта от брега. Ширината на рифа е около
100 метра; дълбочините над него са от 1 до 12 метра. Краят на
рифата подхожда към долината на река Каплису.

- 30 **Буи.** На 1 мили северно от нос Късъркая се поставят два
несветещи буя; на 5 кабелта североизточно от този нос се по-
ставя още един несветещ буй.

- 35 **Първият сипей** се намира на 1·5 мили на *OSO* от нос
Късъркая, близко до реката Домудереси. Този голям харак-
терен сипей се разпростира по две ниски долини с хълм между
тях и от някои направления има вид на три сипеи. На изток от
долината на река Домудереси се намира долината на река
Каплису.

- 40 **От нос Късъркая до нос Карабурун** брегът на 15 мили
WNW се простира почти по права линия и е наклонен, с ха-
рактерни червеникави сипеи.

- 45 **На брега** се издигат ниски върхове и хълмове, прорязани от
долини на реки. Най-забележими са: долината Молос, намираща
се 4 мили западно от нос Късъркая, по-нататък на запад доли-
ната Агачлъ, тясната и малка долина Акпънар и долината на
река Кундуздереси.

Вторият сипей се намира при нос Късъркая. Този сипей
е малък и само на близко разстояние от брега са забележими

неговите две половини, разположени на склоновете на ниската
долина.

- 5 **Третият сипей** е разположен на 1·7 мили западно от нос
Късъркая по средата между този нос и долината Молос. Този
сипей е също така малък и неговите две половини се виждат
само от близко разстояние.

Спасителната станция при селото Късъркая е снаб-
дена с ракетни апарати; намира се на 1·5 мили западно от нос
Късъркая. На зданието на станцията има бяла цифра „6“.

- 10 **Четвъртият сипей** се намира на 3·5 мили западно от
нос Късъркая близко до тясната, със стръмни склонове и по-
крита с гора долина Молос. Този сипей по големина значително
превъзхожда двата предни. Западно от долината Молос близ-
ката до сипея долина се нарича Агачлъ и е забележима по по-
стройките, обкръжени с градини.

15 **Два несветещи буя** се поставят на 5 кабелта *NW* и на
1 мили от долината Молос.

- 20 **Спасителната станция Молос** е снабдена с ракетни апа-
рати; разположена е близко до долината Молос. На зданието
на станцията има бяла цифра „8“.

Петият сипей се намира на 6·5 мили западно от нос Късър-
кая при долината на река Акдереси, близко до устието на която,
до брега на морето, се виждат постройки. Петият сипей не е
голям и се открива само отблизо, когато големите сипеи вече
25 отдавна са забелязани.

Шестият сипей е разположен на 8·5 мили западно от нос
Късъркая до тясната и малка долина Акпънар. Този сипей е
достатъчно голям и добре се вижда от морето.

- 30 **Спасителната станция при селото Акпънар** се намира
на брега на морето в тясната и ниска долина Акпънар. При
станцията има помещения за спасените. На зданието на станцията
има бяла цифра „10“.

- 35 **Седмият сипей** по големина е почти равен на шестия си-
пей. Той е разположен на 10 мили западно от нос Късъркая
близко до устието на реката, протичаща на 1·5 мили западно
от тясната и малка долина Акпънар.

- 40 **Предупреждение.** За опознаване на тези сипеи, за да не
се приемат те за скалистите стръмнини, разположени на този
бряг западно от нос Карабурун, необходимо е да се има предвид,
че всеки сипей е разположен по двете страни на ниски долини,
в които те се намират. Затова когато от кораба не се виждат
дълната на ниските долини, сипеите като че ли се състоят от
две отделни части: горна и долна. Към втория и третия сипей
трябва да се подходи твърде близко, за да може да се открият
45 техните долни части. Следва също да се има предвид, че вто-
рият, третият и петият сипей, сравнени с другите, са много по-
малки, а първият сипей от някои направления изглежда като
троен сипей.

Долината на река Кундуздереси се намира на 11 мили западно от нос Късъркая и е най-западната долина, прорязваща брега в района от нос Ескифенер до нос Карабурун. На запад долината граничи с възвишението, спускащо се от нос Карабурун. Долината е забележима по знака, стоящ близко до устието на реката, и селото Еникьой, разположено западно от долината на склоновете на възвишението.

Спасителната станция, снабдена с ракетни апарати и с помещения за спасените, се намира в долината на брега на морето. На зданието на станцията има бяла цифра „12“.

Потънал кораб с части над водата лежи на 1.8 мили OSO от устието на река Кундуздереси.

Нос Карабурун се намира на 15 мили WNW от нос Късъркая и представлява тъмна, широка, стръмна изпъкналост; южните склонове на носа са полегати. Отдалеч от различни направления носът приема различен вид: от запад и изток носът има вид на далеко издаващ се в морето, а от северозапад от разстояние 20 мили той има вид на остров. От север от голямо разстояние носът мъчно се забелязва. По средата на източния склон на носа, на края на отвесната стръмнина, има разрушени каменни укрепления на батарея, по-горе от които, на върха на възвишението, има няколко постройки, видими от морето. На западния склон на носа, недалече от морето, е разположено село, добре видимо от близко разстояние. Източната бухта се посещава по-често, отколкото западната.

Носът е дълбок; дълбочината 36.5 метра се намира на 1 кабелт от брега.

От селото, разположено на западните склонове на нос Карабурун, отива хубаво шосе за град Стамбул.

На юг от нос Карабурун се виждат три каменни мелници, дълга казарма и разрушена батарея.

Маяк Карабурун (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}41'O$) е поставен на скалата на края на нос Карабурун. Видът на маяка е била бетонна кула.

Бухта. От източната страна на нос Карабурун в брега се вдава неголяма бухта. Бреговете на бухтата са главно скалисти и дълбоки. Има малък пясъчен плаж.

На няколко места в бухтата има надводни камъни. Камъните не пречат да се заставя на котва срещу пясъчния бряг на дълбочина 6.4 метра.

Банка — намира се на 1 мили западно от нос Карабурун. В шормово време над банката се образува висок прибой. Положението на банката може да се определи по черните петна на брега, граничещ с нос Чешмеджик.

Спасителна станция. От източната страна на нос Карабурун е разположена спасителна станция, снабдена с шлюпки.

На височината до края на носа има друга спасителна станция, снабдена с ракетни апарати. Тази станция е най-голямата на

Румелийския бряг. На зданието на станцията е написана бяла цифра „14“. Помещението за спасените се намира близко до маяка Карабурун, на високата част на носа, а телеграфът — на 2 мили на юг от носа в неголямото село Теркос.

Предупреждение. 1. При подхождане към нос Карабурун от север следва да се има предвид, че на 10 мили на запад от него има труп дървета, които от разстояние 20 мили добре се виждат и могат да бъдат приети за постройки, разположени на носа.

2. Корабите, приближаващи се към нос Карабурун и брега, граничещ към него, са длъжни да бъдат особено внимателни, тъй като тук има подводни опасности.

Нос Килик (шир. $41^{\circ}21'N$; дълг. $28^{\circ}40'O$) незначително се издава от брега на 1 мили западно от нос Карабурун. На изток от нос Килик до нос Карабурун брегът е висок и скалист; на запад от носа брегът е също висок и на някои места покрит с храсти, между които се виждат пясъчни петна. На юг от нос Килик на значително разстояние от брега се виждат развалини от стари постройки.

Долината Теркосдереси се намира на запад от нос Карабурун. От изток долината е ограничена от възвишението, от което се издава нос Карабурун. Западния склон на това възвишение, който е съвършено лишен от растителност и отдалече изглежда като голям пясъчен сипеи, се нарича Теркосдереси. Този сипеи се вижда само тогава, когато корабът се намира на запад от меридиана на нос Карабурун.

Езерото Теркос, дълго 5 мили, е разположено на 1 мили

Брегът на запад от нос Карабурун: 1 — нос Карабурун, височина 4.6 м; 2 — нос Килик, височина 180'; 3 — нос Теркос, височина 4.3 м

Брегът на залив Мидия:
1 — гр. Малатра, на височина 223', разстояние 4,5 мили; 2 — нос Серве, на височина 241', разстояние 3 мили

ния си и тъп край, близко до който има падина, от която нататък носът се повишава. От североизток носът има форма на голям полукръг, лявата страна на който образува остра вдлъбнатина. Във вдлъбнатината лятно време могат да се видят швартовани кораби с малко газене, които товарят дърва. Скалите в средната част на носа от северозапад имат вид на развалини от голяма крепост. Също такъв вид носът има от север, когато се открива зад нос Серве, но от това направление той се слива с брега.

Долината Султанбахчедереси е разположена на 2 мили северозападно от нос Малатра и се забелязва от морето по дългата пясъчна полоса между две сегментообразни скали. По долината протичат две реки, които се вливат в морето. В този нисък бряг се вдава неголяма бухта. На юг от северния бряг има скала.

Брегът на северозапад от долината Султанбахчедереси е характерен с тъмния цвят на бреговите скали, по-нататък до залив Мидия скалите имат светложълтеникав оттенък.

Котвеното място за кораби с малко газене се намира в бухтата срещу долината Султанбахчедереси. Дълбочината на котвеното място е 5-5,5 метра; грунът е пясък. Това котвено място е закрито за ветрове от север и североизток.

Залив Мидия се вдава незначително в брега на 5 мили

северозападно от нос Малатра. От север заливът е ограничен от нос Серве. Брегът на залива е хълмист, на места скалист и прорязан от няколко реки, вливащи се в морето. Мореплавателите, приближаващи се към залива Мидия, ще видят първо, върховете Свети Павел и Инсада, издигащи се на северозапад от залива, и след това град Мидия и високите дървета, растящи на възвишенията зад града. Особено характерни са двете големи дървета западно от града, които могат да се видят по-рано от градските постройки; те се откриват от 12 мили.

Релефът на дъното в залива е неравен; грунът е каменист. Пристани в залива няма. Излизането на брега на залива е затруднено, особено северно от града, където шлюпките не могат да подхождат близко до брега.

Залив Мидия се счита лошо убежище за корабите.

Град Мидия е разположен на южната част на залив Мидия на обширна плоска скала с впадина. От север и юг скалата се мие от реките, течащи по пясъчните долини. Южната река се влива в морето близко до града, а северната — при скалата, прорязана от оврази, простиращи се до нос Серве. Градът не е голям, обкръжен е от градини и е център на кааза (околийски център). Откъм сушата някога градът е бил ограден със стена, останки от която са запазени и до днес. Брегът от морето представлява недостъпна скала. На запад от града в голяма скала е вдлъбан манастир, близко до който протича река.

Близко до южните покрайнини на града има неголям естествен гаван, широк около 90 метра, в който могат да се укрят малки кораби от северните ветрове. Дълбочините в гавана са от 2-7 до 3-6 метра; грунът е пясък.

Климатът в района на града предвид наличието на долини, блато и тресавища се счита за нездравословен. Тук са разпространени заболявания от малария.

От града може да се вземе месо, хляб, зеленчук и плодове. Тук има възлища и дърва.

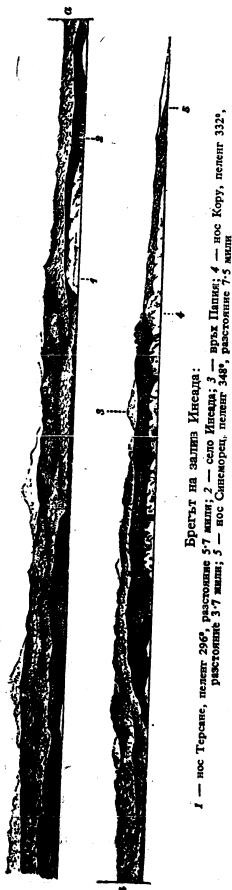
Препоръчва се вода да се взема от изворите в града, тъй като през лятото водата в реките е лошокачествена.

В града има телеграфна станция.

Нос Серве (шир. 41°40'N; дълг. 28°06'O) се намира на 7 мили северозападно от нос Малатра и е северен входен нос на залива Мидия. Той се спуска полегато към морето и е характерен с дългите тъмносиви скали, обкръжаващи неговите склонове и имащи форма на сегмент. Носът се открива от разстояние 12 мили.

До края на носа има скала с пирамидална форма. На 1-5 кабелта югоизточно от носа се вдава риф.

На юг от нос Серве има неголяма бухта с каменист грун, която не е удобна за котвена стоянка.

Брегът на залив Инеада: 1 — нос Терпане, плът 298', разстояние 3,7 мили; 2 — село Инеада; 3 — връх Папия; 4 — нос Кору, плът 322', разстояние 3,7 мили; 5 — нос Синеорци, плът 348', разстояние 7,5 мили

Котвеното място в залив Мидия е между град Мидия и нос Серве на паралела на втория овраг, намиращ се между северната река и нос Серве. При подхождане към това котвено място не следва да се преминава зад линията на створа нос Серве с пирамидалната скала, разположена близо до градската скала. Дълбочината на котвеното място е 22—23,5 метра; грунът е пясък с раковинки.

Кораби с малко газене не трябва да отиват по-навътре в тази част на залива, където дълбочините са 11—14 метра. Понякога може да се застаета почти плътно до брега, но това е рисковано, тъй като дъното в тази част на залива е каменито и не държи добре котвата.

Кораби с малко газене могат да застанат на котва срещу устието на южната река на дълбочина 2,7—3,7 метра при грун пясък.

Залив Инеада се вдава в брега на 12 мили северно от залив Мидия между нос Инеада и отстоящия от него на 6 мили SSW безименен нос. Този нос се издава на 2 мили северно от нос Санда, отличаващ се сред бреговите скали в този район с белезникавия цвят на своите скали.

При подхождане към залив Инеада от изток почти едновременно отлясно на курса се откриват върховете Папия, Инеада и Свети Павел. Отделно стоящият връх Папия има вид на неправилно полуостров, разположен на 17 мили северозападно от нос Инеада, а върховете Инеада и Свети Павел са западно от залив Инеада. Връх Инеада е висок 396 метра с раздвоен тълочичен връх и принадлежи към хребета, имащ вид на

дълъг нагъбен овал. Връх Свети Павел има два близко разположени конични върха, от които десният е по-висок от левия. Вляво от тези два върха на голямо протежение се вижда вълнообразна планинска верига.

В дъното на залива от средата на брега се издава нос Терпане. На юг и север от този нос брегът в дъното на залива е нисък, блатист и обкръжен с плаж. Близо до носа, на север от него, е разположено селото Инеада. Северната част на залива, граничеща със селото Инеада, се нарича рейд Инеада. Дълбочините по средата на входа на залива са 34—36 метра. Към брега дълбочините бързо намаляват. 10-метровата изобата минава покрай брега на 7 кабелта от него. 5-метровата изобата минава на разстояние около 4 кабелта от брега в дъното на залива, а в останалата част на залива тя се приближава до брега на 1,5 кабелта. Близо до северния бряг на залива на отмела има камъни. Заливът представлява сигурно убежище от силните северозточни ветрове. Макар че ветровете образуват в него вълнение, предизвикващо силно клатене, по сведения от местните рибари заливът представлява сигурно място за стоянка на кораби; даже и при ветрове от югоизток тук не е опасно. До залез слънце тук обикновено духа вятър от сушата към морето, а през нощта — от морето към сушата. При вятър от морето до нос Инеада се образува силен прибой.

При лошо време особено през есента и зимата парусни кораби често идват в рейд Инеада.

Нос Терпане (шир. 41°51'N; дълг. 28°00'O) се намира на 5 мили северно от южния входен нос на залива и е забележим по белите скали и стария форд, разположен на него. Забележими са също така селото Инеада и големият дворец на юг от селото. Близо до селото се виждат отделно растящи дървета. Около носа в морето се вливат две неголеми реки; над южната от тях, близо до устието ѝ, е построен мост.

Водата в реките е лошокачествена, затова корабите вземат вода обикновено от изворите на ручей или кладенците в селото Инеада. Шлюпките застават на дрек и водата се взема с анкерки. През лятото ручейте пресъхват.

Южно от нос Терпане излизането на плажа е затруднено вследствие наличието на плитководие и широката полоса на прибой.

На 2 кабелта северно от носа се забелязват скали с бели камъни.

Пристанът за шлюпки се намира срещу селото Инеада. Шлюпките също могат да пристанат към брега в района на селото. Приспособление за разтоварване на кораби няма.

Нос Инеада (шир. 41°52'N; дълг. 28°04'O) се намира на 3 ми и ONO от нос Терпане и е южният край на гористия полуостров, ограничаващ от север залив Инеада. Източният край на този полуостров е нос Кору. Нос Инеада е скалист и се поз-

нава по бялата маячна кула, установена на изток от него, а също и по горичката близо до носа. На 7 кабелта северозападно се забелязва неголямо дефиле, на дясната страна на което се вижда разрушена кула, а на лявата страна при входа му — развалини от укрепления.

5 Маяк Кору (шир. $41^{\circ}53'N$; дълг. $28^{\circ}05'O$) е поставен на склона на нос Кору. Видът на маяка е бяла кръгла каменна кула.

10 Рифове. Южно от нос Инеада на 1.5 кабелта се простира надводен риф; носът следва да се обхожда на разстояние, не по-малко от 4 кабелта, по дълбочина 11 метра. На 7 кабелта северозападно от нос Инеада срещу дефилето на 2 кабелта от брега се вдава друг надводен риф. Краят на този риф едва се покрива от водата.

15 Източно от нос Инеада близо до брега има подводни и надводни камъни.

Предупреждение. Обхождащите нос Инеада от юг трябва да внимават да не бъдат снесени от течението върху рифа. Особено това трябва да се има предвид при силни североизточни ветрове, образувани силно насрещно течение.

20 **Котвени места.** Добро котвено място в рейд Инеада се намира между направленията 180° и 208° от развалините на кулата, намираща се на северния бряг на залива. В този сектор дълбочините са 22 метра; грунът е чиста тиня. Близо до северния бряг грунът е тиня с пясък, а на паралела на селището

25 Инеада в района с дълбочина 13 метра грунът е ситен пясък. Добро котвено място се намира на пеленг 91° към нос Инеада на 1.5 мили от него. Не трябва да се застава на котва близо до северния бряг срещу дефилето, понеже от него духа силно поривист североизточен вятър.

30 Корабите, дошли за въглища и дърва, застават на котва срещу селото Инеада.

При стоење на котва при рейд Инеада се препоръчва от време на време да се раздвижва котвата, тъй като при продължително стоење тя може да загъне много, което да затрудни снемането от котва.

40 **Указание за подхождане към залив Инеада.** При подхождане към залив Инеада от север или изток трябва да се ориентира по крайбрежните върхове, а така също и по носовите Инеада и Терсане. Чак когато се открият скалите на нос Терсане, следва да се търсят на север от него големият дворец, сградите, разположени пред селото Инеада, и забележимото дърво. След това двореците трябва да се държат по направление 280° в створ с намиращия се на запад от тях остър връх.

45 При обхождане на нос Инеада трябва да се помни за рифовете и сноса към брега на течението в този район.

От залив Инеада до Бургаския залив брегът на проте-

540

верозападно направление. В началото от нос Кору до нос Резово има направление на север. В този участък той е полегат, покрит с гори и завършва при морето с невисоки, но отвесни стръмнини. Близо до нос Резово брегът става нисък и образува бухтичка. От нос Резово до нос Ахтопол брегът е скалист, стръмен, с множество дърета. Този участък от брега е покрит с рядка гора, изгубваща се в района на нос Ахтопол.

От нос Ахтопол до Бургаския залив се издига висок и предимно скалист бряг с невисоки каменисти планински вериги, представляващи склоновете на връх Палия и издигащите се на 4 мили на северозапад от него върхове Гранчар и Голеш. Този участък от брега е характерен с вдаващите се в морето червеникави носове и брегови скали с червеникав пясък. Най-забележими са носовете: Варвара, Лимнос, Арапя, Урдовиза и Маслен нос. Между носовете се вдават бухти и заливи; най-големи от тях са Дяволският залив и Стомполю.

Описваният бряг има своеобразно очертание и лесно се познава от морето. По край него от залив Инеада до Дяволския залив има няколко високи плата, зад които се издигат склоновете на балканските планини. На този бряг добре се забелязват крайбрежните върхове, редките гори на носовете, бялата сграда на нос Синеморен, бялото здание на училището в източния край на гр. Ахтопол, църквите в гр. Ми-чурин и Приморско, характерните носове и постройки. През нощта на крайбрежието от гр. Ахтопол до Приморско на много места се виждат светлините на населените пунктове.

По степента на отдалечението от този бряг дъното бързо и равномерно се понижава. Крайбрежната полоса е обкръжена от каменни рифове, представляващи опасност при подхождане към брега. От нос Инеада до гр. Ахтопол подводните опасности се срещат до самия бряг във вид на камъни, много от които се откри-

Бряг Инеада:
1 — връх Палия; 2 — гр. Ахтопол, височина 300', разстояние 2.5 мили

541

ват при вълнение. До носовите има рифове, които се вдават на разстояние от 1 до 5 кабелта. Най-много се вдава рифът при нос Урдовиза. При плаване в мъгла покрай брега следва да се проверява мястото по дълбочините; плаването на дълбочини повече от 10 метра е безопасно.

В крайбрежната полоса се наблюдават течения от ветрови характер, скоростта на които зависи от продължителността и силата на вятъра. Най-силно течение, предизвикано от вятъра, се наблюдава при Ахтопол и Маслен нос.

Котвени места. При хубаво време на котва може да се застане покрай брега на много места. Кораби с малко газене могат да застават в бухтичката до нос Резово, в южната бухта до нос Ахтопол, в бухтата Мичурин, в бухтата Карагач и в Дяволския залив.

Нос Резово (шир. $41^{\circ}59'N$; дълг. $28^{\circ}02'O$) се намира на 7 мили северно от нос Кору. Носът е висок, скалист, забелязва се от морето. На носа са разположени селото Резово и високата рядка гора, които са забележими от югоизточно и източно направление.

На запад от носа в брега се вдава малка бухта. От нос Резово се издава риф, който не позволява приближаването към него на по-малко от 1 кабелт.

Река Резовска се влива в дъното на малката бухта непосредствено западно от нос Резово. Пред устието на реката има бар, вследствие на който при намаляване водата на реката влизането в същата е затруднено. Реката служи за граница между Народна република България и Турция.

Котвени места. На котва може да се застане близко до нос Резово на дълбочина 10—15 метра, но не по-близо от 1 кабелт от брега; грунът е скалист. Това котвено място е открито за ветрове от всички направления. Малки кораби могат да застанат на котва в самата бухта на 1 кабелт от северния и бряг на дълбочина 5-5 метра. Това котвено място е защитено от северните ветрове. При североизточен вятър трябва да се подходи близко към устието на река Резовска.

Бухта Кастрич се вдава в брега на 1 кабелт между носовите Малък и Голям Кастрич. Входът на бухтата е широк 2 кабелта. Брегът около бухтата в южната и северната част е каменист, а в западната, където се вижда дерето, по което протича малка река — чакълест. В северната и южната част на бухтата има подводни и надводни камъни. Грунът на бухтата е пясъчлив.

Котвено място. На котва може да се застана срещу дерето на дълбочина 5 метра; грунът е пясъчлив. Тази котвена стоянка може да се използва от малки кораби и е защитена само от южни ветрове.

Бухта Силистар. На юг от нос Силистар се вдава малката бухта Силистар, която има ширина при входа около 2 кабелта. В по-голямата си част брегът на бухтата е пясъчлив. В дъното

на бухтата се влива река Силистар. От север бухтата е ограничена от високия и скалист нос Силистар, брегът на който се спуска отвесно към морето.

Котвено място. На котва може да се застана на дълбочина 8 метра; грунът е пясъчлив. Котвеното място е защитено от южни ветрове.

Нос Синеморец (шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$) е скалист нос, малко вдаващ се в морето. От далечно разстояние носът може да се разпознае по селото Синеморец, което се намира близо до брега и се открива от север, североизток и югоизток.

Бухта Синеморец. На юг от този нос се намира бухта Синеморец, широка 3-5 кабелта. Бухтата се ограничава от нос Синеморец и устието на река Потамята. Брегът на тази бухта в по-голямата си част е пясъчлив и на места скалист. В южния край на бухтата се влива река Потамята.

Дълбочината в средата на бухтата е от 5 до 8 метра. Грунът е пясък и камъни; защитена е от южни ветрове.

Котвено място. На котва може да се застана на дълбочина 7 метра, която се намира на 1 кабелт от брега, след което дълбочините бързо и неравномерно се изменят към брега; грунът е пясък. Котвеното място е защитено само от южни ветрове.

Възглед от нос Кору до с. Синеморец:
1 — нос Кору, ширина 200 м, разстояние 3,2 км; 2 — река Резовска; 3 — нос Резово, ширина 400 м, разстояние 5,2 км; 4 — с. Синеморец

ват при вълнение. До носовите има рифове, които се вдават на разстояние от 1 до 5 кабелта. Най-много се вдава рифът при нос Урдовиза. При плаване в мъгла покрай брега следва да се проверява мястото по дълбочините; плаването на дълбочини повече от 10 метра е безопасно.

В крайбрежната полоса се наблюдават течения от ветрови характер, скоростта на които зависи от продължителността и силата на вятъра. Най-силно течение, предизвикано от вятъра, се наблюдава при Ахтопол и Маслен нос.

Котвени места. При хубаво време на котва може да се застане покрай брега на много места. Кораби с малко газене могат да застават в бухтичката до нос Резово, в южната бухта до нос Ахтопол, в бухтата Мичурин, в бухтата Караагач и в Диволския залив.

Нос Резово (шир. $41^{\circ}59'N$; дълг. $28^{\circ}02'O$) се намира на 7 мили северно от нос Кору. Носът е висок, скалист, забелязва се от морето. На носа са разположени селото Резово и високата рядка гора, които са забележими от югоизточно и източно направление.

На запад от носа в брега се вдава малка бухта.

От нос Резово се издава риф, който не позволява приближаването към него на по-малко от 1 кабелт.

Река Резовска се влива в дъното на малката бухта непосредствено западно от нос Резово. Пред устието на реката има бар, вследствие на който при намаляване водата на реката влизането в същата е затруднено. Реката служи за граница между Народна република България и Турция.

Котвени места. На котва може да се застане близко до нос Резово на дълбочина 10—15 метра, но не по-близо от 1 кабелт от брега; грунът е скалист. Това котвено място е открито за ветрове от всички направления. Малки кораби могат да застанат на котва в самата бухта на 1 кабелт от северния и бряг на дълбочина 5-5 метра. Това котвено място е защитено от северните ветрове. При североизточен вятър трябва да се подходи близко към устието на река Резовска.

Бухта Кастрич се вдава в брега на 1 кабелт между носовите Малък и Голям Кастрич. Входът на бухтата е широк 2 кабелта. Брегът около бухтата в южната и северната част е каменист, а в западната, където се вижда дерето, по което протича малка река — чакълест. В северната и южната част на бухтата има подводни и надводни камъни. Грунът на бухтата е песъчлив.

Котвено място. На котва може да се застане срещу дерето на дълбочина 5 метра; грунът е песъчлив. Тази котвена стойнка може да се използва от малки кораби и е защитена само от южни ветрове.

Бухта Силистар. На юг от нос Силистар се вдава малката бухта Силистар, която има ширина при входа около 2 кабелта. В по-голямата си част брегът на бухтата е песъчлив. В дъното

на бухтата се влива река Силистар. От север бухтата е ограничена от високия и скалист нос Силистар, брегът на който се спуска отвесно към морето.

Котвено място. На котва може да се застане на дълбочина 8 метра; грунът е песъчлив. Котвеното място е защитено от южни ветрове.

Нос Синеморец (шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$) е скалист нос, малко вдаващ се в морето. От далечно разстояние носът може да се разпознае по селото Синеморец, което се намира близо до брега и се открива от север, североизток и югоизток.

Бухта Синеморец. На юг от този нос се намира бухта Синеморец, широка 3-5 кабелта. Бухтата се ограничава от нос Синеморец и устието на река Потамята. Брегът на тази бухта в по-голямата си част е песъчлив и на места скалист. В южния край на бухтата се влива река Потамята.

Дълбочината в средата на бухтата е от 5 до 8 метра. Грунът е пясък и камъни; защитена е от южни ветрове.

Котвено място. На котва може да се застане на дълбочина 7 метра, която се намира на 1 кабелт от брега, след което дълбочините бързо и неравномерно се изменят към брега; грунът е пясък. Котвеното място е защитено само от южни ветрове.

Брегът от нос Кору до с. Синеморец:
1 — нос Кору, шир. $41^{\circ}59'N$; дълг. $28^{\circ}02'O$; 2 — нос Резово, шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$; 3 — нос Силистар, шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$; 4 — нос Синеморец, шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$; 5 — нос Синеморец, шир. $42^{\circ}04'N$; дълг. $28^{\circ}00'O$.

Нос Боруна (шир. 42°07'N; дълг. 27°55'O) се намира на 1-6 мили на северозапад от нос Лардиго. Слабо се издава в морето и е висок, скалист и стръмен. На около 5 мили разстояние от морето носът е забележим. Близко до този нос е разположено селото Варвара, което е забележимо само от източна посока.

Непосредствено на юг от носа се вдава бухтата Варвара. По средата на бухтата дълбочината е 6 метра, а към брега постепенно и равномерно намалява; грунът е пясък и чакъл.

Котвено място. На котва може да се заставе по средата на бухтата на дълбочина 7-4 метра; подхождането към нея става, като се държи курс право към постройките.

Банка Лафински камъни (шир. 42°09'N; дълг. 27°53'O) с най-малка дълбочина над нея 0-8 метра се намира на 2 мили северозападно от NW нос Боруна и на 3 кабелта от брега.

В североизточната ѝ част се виждат отделни надводни камъни. Банката е обкръжена с дълбочини, по-малки от 10 метра.

Нос Рохи (шир. 42°10'N; дълг. 27°52'O) се намира на 2-8 мили северозападно от нос Боруна. Носът е немного висок, каменист и силно се издава в морето. Носът е забележим от морето на разстояние 5-6 мили.

Котвено място. На запад от носа в брега се вдава неголяма бухта, която е удобно котвено място за малки кораби при южни и югоизточни ветрове. Дълбочината по средата на бухтата е от 5 до 8 метра; грунът е пясък.

Бухта Мичурин се вдава в брега на 8 кабелта северозападно от нос Рохи. Входът на бухтата се намира между нос Лимнос и отстоящи на 2-5 кабелта на юг от него нос Кастро. Северният и южните брегове на бухтата са високи и стръмни; западният бряг е нисък.

Нос Лимнос е северният входен нос на бухта Мичурин; той е стръмен, с тъмносив цвят и равна повърхност. На него е разположена източната част на град Мичурин. От югоизточния край на носа започва възлоломна стена, имаща почти южно направление.

Нос Кастро е южният входен нос на бухта Мичурин. Той е тесен, скалист и стръмен и на него е разположен старият град Мичурин. На самия нос се вижда постройка на стар манастир. Вдясно от входа на бухтата на 2-5 кабелта източно от нос Кастро има каменист риф, който завършва до самия бряг, образувайки тесен проход с дълбочина около 7 метра, и преминаването през него с плиткогазещи съдове е възможно.

Дълбочината при входа на бухтата е 12 метра; по-нататък към брега тя постепенно намалява. В северозападната част има кейова стена, близко до която е поставена швартова бочка.

Огън Мичурин (шир. 42° 10'N; дълг. 27°52'O) е поставен на края на възлоломната стена на северната страна на входа на бухтата Мичурин. Видът на установката е бяла кръгла каменна кула на четириъгълна основа.

Огън Мичурин — червен (шир. 42°10'N; дълг. 27°52'O), е поставен на източния край на рифа, който се издава на 2-5 кабелта източно от нос Кастро. Видът на установката е бяла кръгла каменна кула с надстройка.

При влизането в бухтата този огън трябва да се остави от левия борт.

Град Мичурин е разположен на северозападния бряг на бухта Мичурин. Градът е забележим от всички посоки. Най-добре забележими постройки отдалеч са църквата в новата част на града и манастирът на нос Кастро, който се намира на самия край на носа.

Град Мичурин е околийски център. В него има болница. **Котвени места.** Големи кораби застават на котва извън бухтата Мичурин на дълбочина 20-27 метра; грунът е пясък.

Малки кораби застават в бухтата на дълбочина в зависимост от газенето или се швартоват към кейовата стена; грунът в бухтата е пясък и камъни.

Предупреждение. При силни южни ветрове в бухтата се образува силно ветрово вълнение, което е опасно за корабите, стоящи с борт на кея. В такъв случай може да се застане на котва близко до брега срещу здането на бившата корабостроителница. Освен на тия места в останалата част на бухтата грунът представлява равна скала и не държи котва.

Нос Арапия (шир. 42°12'N; дълг. 27°51'O) се издава на 1-5 мили североизточно от нос Лимнос и е най-забележимият от носовете в района на брега от нос Лимнос до нос Урдовиза. Носът е неголям, но висок и стръмен. Той има вид на остро-конична скала, отделена от носа с тясна водна ивица, и от юг и северозапад изглежда като неголям остров. Отмел с най-малка дълбочина 5 метра обкръжава носа на разстояние до 2 кабелта.

Село Лозенец е разположено на високия бряг на 1-6 мили северозападно от нос Арапия. Западно от селото се издига хълм, покрит с гора. Селото е забележимо от източно и северно направление. На североизток и югозапад от него брегът е нисък, пясъчлив и сравнително дълбок.

Бухта Караагач се вдава на 3-5 мили северозападно от нос Арапия между носовете Караагач и Урдовиза. Дълбочината на бухтата по средата достига до 7 метра; грунът е пясък. Брегът на бухтата е нисък и пясъчлив. В южната част на бухтата се влива река Караагач, пред устието на която има бар. Входът на бухтата от изток и североизток е преграден с риф. Подхождането в бухтата е възможно от югоизток между рифа и бреговия отмел, обкръжаващ брега на югоизток от нос Караагач. Бухтата се посещава от малки кораби.

Нос Караагач (шир. 42°13'N; дълг. 27°47'O) се издава на 3-2 мили северозападно от нос Арапия и има два края. Носът се отличава по своята височина, скалистия си характер и белия си цвят.

Нос Урдовиза се издава от брега на 6 кабелта в източно направление северно от нос Караагач. Носът е скалист и стръмен. В дъното на носа е разположено селото Китен, което е забележимо най-добре от югоизточна посока.

- 5 Носът е обкръжен от подводни рифове, които се вдават на 0-5 кабелт в морето. На 1 миля в югоизточно направление от носа се вдава риф с най-малка дълбочина 10 метра.

- 10 **Банка.** На 140° и разстояние 7-5 кабелта от нос Урдовиза се намира камениста банка с най-малка дълбочина 0-5 метра. На север от банката на разстояние 1 кабелт се намира втора банка с най-малка дълбочина 3-2 метра. При спокойно състояние на морето банката се вижда като тъмно петно, а при вълнение над нея се образува прибой.

- 15 **Котвено място.** Малки кораби могат да застанат на котва при дълбочина 6—7 метра в северната част на бухтата, където нос Урдовиза ги предпазва от северните ветрове; за други ветрове котвено място е открито. Грунтът е пясък.

- 20 **Дяволският залив** се вдава в брега между носовете Конник и Кюприя на 1 миля северозападно от бухтата Караагач. Заливът има овална форма и се простира в направление северозапад — югоизток на 1-5 мили. Брегот на залива е изключение на входните носове е нисък и пясъчлив. В северозападния край се влива река Дяволска, устието на която е отделено от залива с тясна пясъчна коса.

- 25 При входа на залива дълбочините достигат от 16 до 18 метра. Към брега те постепенно и равномерно намаляват. 5-метровата изобата минава покрай брега на разстояние 1-5 кабелта от него. Грунтът в залива е предимно пясък.

- 30 **Нос Конник (Атлиман)** (шир. 42°15'N; дълг. 27°46'O) се намира на 8 кабелта на северозапад от нос Урдовиза и е южният входен нос на Дяволския залив. Носът е нисък и обрасъл с гора. На запад, непосредствено до нос Конник, се намира бухтата Атлиман, в западния край на която има железобетонен пристан, който служи за товарене на дървени въглища; грунтът е пясък. На север от нос Конник на 7 кабелта се простира отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра; на отмела има подводни камъни.

- 35 **Нос Кюприя** се намира на 1-5 мили северно от нос Конник и е северният входен нос на Дяволския залив. Носът е скалист, стръмен и немного висок. Издава се в източно направление на 5 кабелта в морето. На него е разположено селото Приморско, което е забележимо много добре от далечно разстояние. Най-добре забележими са църквата и училищната сграда в селото.

- 45 В северозападната част на залива има малка вълноломна стена и кей. В началото вълноломната стена има направление на юг, а след това завива на югозапад. Кейовата стена е малка и при лошо време не може да се остане на швартови поради дебелата мъртва вълна, която навлиза. На 3 кабелта на изток от

носа се простира каменист отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра.

- Огън Приморско (шир. 42°16'N; дълг. 27°46'O) е поставен на южния край на вълноломната стена. Видът на установката е бяла цилиндрическа кула.

- Банки. По средата на входа на Дяволския залив се намират две отделни каменисти банки. Първата има дълбочина 9 метра и се намира на 153° и разстояние 6 кабелта от нос Кюприя. Втората банка има дълбочина 5-8 метра и се намира на 153° и разстояние 8 кабелта от същия нос. В северозападната част на залива до вълноломната стена по посока 144° и разстояние 1 кабелт от огъня се намира камениста банка с дълбочина 3-7 метра.

- Предупреждение.** При влизане в залива, за да се избягнат банките, трябва да се минава по-близо (3 кабелта) до нос Кюприя.

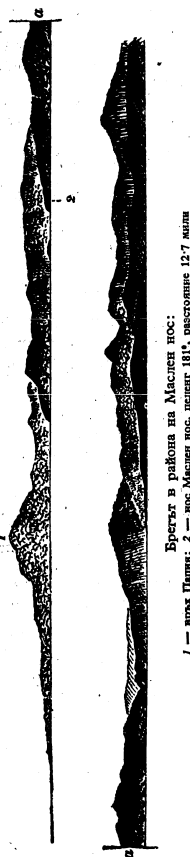
- 20 **Котвени места.** На котва може да се застане в южната част на Дяволския залив на 208° от нос Кюприя на дълбочина 9 метра. Това котвено място е съвършено открито за североизточни ветрове. На котва може също да се застане в северната част на залива на дълбочина 7-3 метра. Стоянката на това котвено място по време на силен вятър е неспокойна, тъй като в залива от морето влиза силна вълна.

- 25 **Залив Стомопло** се вдава незначително в брега северно от нос Кюприя. Заливът не се посещава от никакви съдове, тъй като е открит за всички ветрове и има много подводни опасности. Брегот представлява пясъчна полоса с много дюни, зад които се намира блатото Стомопло. Отмел с дълбочини, по-малки от 5 метра, обкръжава брега на разстояние от 1 до 1-6 кабелта от него. Грунтът в залива е предимно пясък.

- 30 **Банки.** В залив Стомопло има две банки. Едната от банките има най-малка дълбочина над нея 4-1 метра и се намира на 6 кабелта NNW от нос Кюприя и на 3 кабелта от брега. Втората банка с дълбочина над нея 0-5 метра се намира на 3 кабелта на югозапад от северния входен нос на залива и на 2 кабелта от носа; грунтът на банката е камъни и пясък.

- 35 **Нос Маслен нос** се издава от брега в източно направление на 2-8 мили NNO от нос Кюприя и е образуван от източните склонове на връх Китка, намиращ се на 1-5 мили западно от нос Маслен нос, висок 215 метра. Носът е скалист и стръмен. На запад от него се простира гориста местност. Той е добре забележим нос; при хубава видимост се открива на 17 мили разстояние от морето и служи като добър ориентировъчен пункт; при подхождане към носа от близко разстояние до него се виждат кулата на маяка Маслен нос и няколко постройки около него.

- 45 На 1 кабелт в източна посока от носа се издава риф от подводни и надводни камъни. Този риф може да се обходи на 4—5 кабелта от брега на дълбочина 40 метра. При лошо време до носа

се образува силно вълнение, опасно за малки кораби. При такова време на малките кораби се препоръчва да обхождат носа на разстояние, не по-малко от 1 миля.

В югозападната част на носа има малък каменен пристан, на който могат да пристанат шлюпки и катери. При подхождане към пристана трябва да се внимава за подводния камък, който се намира непосредствено до челото на пристана, откъм страната на носа.

Кораби могат да застанат на котва при северни ветрове, дори и при силно вълнение, на 2 кабелта западно от пристана, пред старата рибарска хижа, мястото на която се открива по разрушените ѝ зидове.

При силни ветрове близко до носа се наблюдава значително течение. Маяк Маслен нос (шир. $42^{\circ}18'N$; дълг. $27^{\circ}47'O$) е поставен на края на нос Маслен нос. Видът на маяка е бяла каменна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с камбана.

Бургаски залив

Бургаският залив се вдава в материка на 17,5 мили от линията нос Корака — нос Емине, лежащи един от друг на 22 мили, по направление $129,5^{\circ}$ — $192,5^{\circ}$. Заливът постепенно се стеснява към град Бургас, който е разположен в най-вътрешната му част. По южния бряг на залива има няколко убежища, малко или много закрити от различни ветрове и достатъчно дълбоки за стоянки на големи кораби. Северният бряг с изключение на пристанище Бургас не е удобен за котвени стоянки поради лошото дъно и многото подводни опасности. По характер на дъното и опасностите за плаване Бургаският залив може да се раздели на две

свършено различни части, границата между които минава направо, съединяваща външния край на нос Бургас с края на яйцеобразните хълмове, разположени северно от възвишението Върли бряг (Карабаир, Морисдаг), продължаващо на изток. Южно от тази линия дълбочината не представлява опасност за плаването с изключение на крайбрежните рифове и рифовете около островите.

За избягването на банките и рифовете при плаване в Бургаския залив могат да се използват като ориентировъчни знаци следните възвишения: Бакърлъка (шир. $42^{\circ}24'N$; дълг. $27^{\circ}36'O$), висок 367 м, който има валчест вид. От север се вижда като конус с два върха, а от югоизточната четвърт на компаса се вижда над Маслен нос като ъглово възвишение. Този връх е най-забележим от веригата възвишения, идващи от Маслен нос към северозапад, почти до самия край на залива. От тази верига към север се отделят възвишения, образувачи множество носове, а между тях бухти. Възвишението Върли бряг (Морисдаг) има конически вид. Издига се в края на залива и служи като отличен ориентировъчен пункт. От изток и североизток възвишението има вид на остров и се открива от линията между нос Емине и Маслен нос. Възвишението Върли бряг е най-високото от възвишенията в дъното на залива. Форос (Кафка) е третото забележимо възвишение в дъното на залива. То прилича на второто възвишение, има също овална форма и се намира на югоизток от възвишението Върли бряг, над бухтата Форос, откъдето носи и названието си. Биберна (Каблешковски възвишения) представлява няколко голи, закръглени върхове, намиращи се западно на 7 мили, на паралела на Несебър. Възвишението се вижда добре по целия фронт на залива. Северно от тия възвишения се открива широка долина, през която протичат двете реки: Хаджийска и Ахелой. Най-северната част на Бургаския залив завършва с края на характерната планинска верига на Стара планина — Еминската планина с връх Илия, висок 386 метра, който се спуска към морето и завършва с нос Емине.

Южният бряг на Бургаския залив от нос Корака до порт Бургас е силно нарязан от бухти и заливи, които се вдават между високи носове. Отначало брегът до нос Колокита има северно направление, а по-нататък той завива на запад. В района на нос Корака до нос Акин се издават няколко носа, от които най-забележими са Корака, Агалина, Колокита и полуостров Кирил; между тях се издават няколко бухти и заливът Созопол, открити за ветровете от море, и затова с изключение на Созополския залив малко се посещават. От нос Акин до порт Бургас от южния бряг на залива се издават четири големи, високи, скалисти носове. Носовите са забележими от морето при движение на корабите в залива. Описваният бряг от Бургаския залив е достатъчно дълбок и безопасен за плаване

покрай него. Но от островите и носовите се издават рифове на протежение, което не превишава 3 кабелта.

- Нос **Корака** (шир. $42^{\circ}20'N$; дълг. $27^{\circ}47'O$) се намира на 1.8 мили северно от нос Маслен нос и е североизточният край на широкия полуостров, ограничаващ от юг Бургаския залив. Носът е висок и скалист, обрасъл с храсти, а по-навътре с широколистна гора. Брегът му е стръмен и дълбок. 10-метровата изобата минава почти плътно до него. Нос Корака е добре забележим при хубаво време от източна посока от морето на разстояние 10 мили.

- На 1.2 мили западно от нос Корака се издава ниският и скалист нос **Димитър**, мъчно забележим от морето. На носа има малка постройка.

- Река Ропотамо** се влива в морето от западната страна на нос **Димитър**. Дълбочината на недалечно разстояние от устието на реката е 3 метра. В реката могат да влизат малки кораби. От двата бряга на реката има няколко малки пристани. Пред устието на реката се образува малка бухта, обградена с риф, издаващ се от нос **Димитър**, и с каменистия риф от левия бряг на реката. В тази бухта има пристан. Близко до подводните камъни, издаващи се от нос **Димитър**, има камениста подводна банка с най-малка дълбочина 0.7 метра. По левия бряг на реката, недалеч от устието, има чешма, от която може да се вземе вода за пиеце.

- Остров Тома (Змийски остров)** се намира на 2.3 мили западно от нос Корака, близо до нос Хумата. Той представлява голяма висока скала. Островът, гледан от морето, се слива с брега и става незабележим. В западната част на острова има малка постройка. Между континента и острова има проход, който е осеян с подводни и надводни камъни, които го правят опасен за преминаване.

- Каменист риф с най-малка дълбочина над него 7.2 метра започва на 2 мили и 288° от нос Корака и се простира на 17 мили успоредно на брега. Ширината на този риф е около 1 кабелт.

- Бухта Каваците** се вдава между носовите **Агалина** и **Колокита** на 4 мили северозападно от нос Корака. Ширината на бухтата при входа е 1.3 мили. Дълбочината на бухтата при входа е 25 метра, а по средата — 12 метра. Северният и южният бряг на бухтата са каменисти, а западният бряг представлява пясъчен плаж. Брегът на бухтата е изключение на северната част е чист от опасности. Дълбочините се намаляват от входа с приближаването към брега постепенно и равномерно. 5-метровата изобата минава на 1—2 кабелта от брега. Грунтът в бухтата е предимно цясък.

- Нос Агалина** (шир. $42^{\circ}23'N$; дълг. $27^{\circ}43'O$) се намира на 3.7 мили северозападно от нос Корака и представлява южният изходен нос на бухта Каваците. Носът е скалист и стръмен. Из-

дава се на изток от общото направление на брега на разстояние 6 кабелта. Трудно забележим е от морето. На височината в края на носа се вижда малка постройка. Близко до целия бряг на носа има подводни и надводни камъни.

- Котвено място.** На котва може да се застане в северозападната част на бухта Каваците, на разстояние 3 кабелта от брега, срещу групата дървета, на дълбочина 14—15 метра. Грунтът е пясъчлив. Големи кораби могат да застанат на котва западно от меридиана на нос **Колокита** на дълбочина 25—30 метра.

- Бухта Акротирия** се вдава между нос **Колокита** и намиращия се на 1.3 мили северозападно от него стръмен нос **Харманите**. Южният бряг на бухтата е висок и стръмен, а западният нисък.

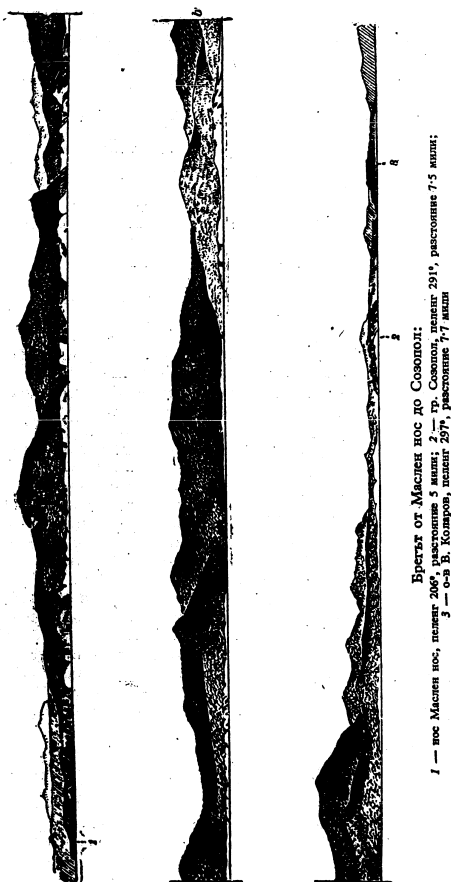
- Дълбочините при входа на бухтата достигат 22 метра, като към брега равномерно намаляват.

- Бухта Кампифес** се нарича източната созополска бухта, вдаваща се между нос **Харманите** от юг и нос **Скамния** от север. Дълбочината по средата на входа на бухтата е 11 метра и неравномерно намалява към брега. В средата на бухтата дълбочините са около 5 метра. Грунтът е пясъчлив. Брегът на бухтата от северната и южната страна е скалист, а в западната част — пясъчен плаж. Бухтата е открита за всички ветрове.

- Връх Бакърлъка** (шир. $42^{\circ}24'N$; дълг. $27^{\circ}36'O$) е висок 376 метра и се издига на южния бряг на Бургаския залив на разстояние около 5 мили западно от нос **Колокита**. От север се вижда като хълм с два върха, а от източната четвъртина на компаса се вижда над Маслен нос като ъглов възвишение. Този връх е най-забележимият от веригата възвишения, идващи от Маслен нос на северозапад, почти до самия край на залива. От тази верига към север се отделят възвишения, образувани много носове, а между тях бухти.

- Залив Созопол** е ограничен от изток от нос **Скамния**, а от запад от нос **Хрисосотира**. Ширината на входа на залива е около 1.5 мили. Дълбочината при входа на залива е 12—13 метра, а в средата на залива — около 11 метра. Дълбочините постепенно и равномерно намаляват към брега. 5-метровата изобата минава на разстояние не повече от 1 кабелт от брега. Югоизточният бряг на залива е стръмен; южният и западният бряг са ниски и равни.

- За влизане в залива има два прохода: северен и източен. Източният проход се намира между остров **Васил Коларов** и полуостров **Кирил**. Ширината му е 5—6 кабелта, а дълбочината 14 метра. До острова или полуострова може да се подходи на близко разстояние, но трябва да се има предвид рифът, който се вдава на 2.5 кабелта от югозападната страна на остров **Васил Коларов**. Северният вход е между остров **Васил Коларов** и нос **Хрисосотира** — ширината му е около 1.4 мили, а дълбочината около 14 — 15 метра.

Гаван Созопол е разположен в източната част на залива Созопол между полуостров Кирил и нос Скамния, съединени помежду си с вълноломна стена, която защитава гавана от север. До западния край на полуостров Кирил има друга малка вълноломна стена, защитаваща гавана от северозапад. В гавана има две кейови стени: западна и южна. Западната кейова стена се намира от западната страна на гр. Созопол във вид на буквата „Г“. Близко до нея се намира пристанищното управление и митницата в жълта постройка на високия бряг. Южната кейова стена се простира успоредно на южния бряг на полуостров Кирил.

Огън Созопол (шир. $42^{\circ} 25' N$; дълг. $27^{\circ} 41' O$) е поставен на края на рифа, на 2 кабелта югозападно от южния край на полуостров Кирил. Видът на установката е бяла четириъгълна кула с желязна надстройка.

При влизането в гавана огънят трябва да се оставя вляво.

Град Созопол е малък град, разположен на самия нос Скамния, съединен с материка посредством тесен провлак. Градът се познава от морето по бялото здание, близо до югоизточния край на носа, постройката с кула на полуостров Кирил и по връх Бакърлъка, издигащ се на югозапад от града. От север гр. Созопол се закрива от остров Васил Коларов. Главният поминък на населението е риболовство и лозарство.

Нос Хрисосотира (шир. $42^{\circ} 26' N$; дълг. $27^{\circ} 39' O$) е висок, стръмен и скалист. Издава се на 2 кабелта в морето. На югозападната страна на носа има пристан. В източно направление от носа се издава риф на разстояние 1 кабелт. Близко до брега около носа се виждат отделни надводни камъни.

Котвени места. На котва може да се застане в югоизточната част на залив Созопол, срещу падината, на дълбочина 11—13 метра. Неголеми кораби застават на котва също срещу падината на створ западния край на полуостров Кирил с източния край на остров Петър на дълбочина 10—11 метра или в гавана Созопол.

Остров Иван се намира на разстояние 6 кабелта северно от полуостров Кирил. Островът е висок и незалесен. В средата на острова, на най-високата му част, се вижда кулата на маяка с жилищни постройки.

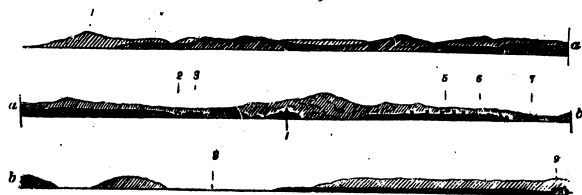
От югозападния край на острова в морето се издава риф в югозападно направление на 2,5 кабелта, състоящ се от подводни камъни с най-малка дълбочина 5,1 метра.

При подхождане от север и североизток островът се слива с брега и трудно се различава; в този случай островът може да се познае по кулата на маяка.

От източната страна на острова се намира остров Петър, който представлява голяма скала.

Маяк Васил Коларов (шир. $42^{\circ}26'N$; дълг. $27^{\circ}42'O$) е поставен на най-високата част на остров В. Коларов. Видът на маяка е бяла кръгла железобетонна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Бургаски залив:

1 — връх Папия; 2 — голямо бяло здание; 3 — гр. Созопол; 4 — о-в В. Коларов с маяка; 5 — вътрешна мелница; 6 — село; 7 — нос Таласакра; 8 — изходът за Бургаския залив; 9 — гр. Поморие

- 5 Нос Таласакра се намира на разстояние 1.2 мили северно от нос Хрисосотира. Носът е нисък и скалист. Лесно може да се открие по селото Черноморец, което се намира в западната му част. Брегът му е обкръжен с риф, който се издава на 1 кабелт в морето.
- 10 Нос Акия се намира северозападно от нос Таласакра на разстояние 1.1 мили. Носът силно се издава в морето на 6 кабелта. Той е скалист и висок. На края на носа има постройка, която се вижда добре от морето. Носът се разпознава лесно по надводните камъни Малаците, които се намират северноизточно от него на разстояние 1.5 кабелта.
- 15 Бухта. Между нос Акия и нос Атия има бухта, вдаваща се на 1 миля в брега. Дълбочината по средата на бухтата е 15—16 метра. Грунтът е каменист и само в южната част пясъчлив. Бухтата може да се използва за закрите при южни и юго-източни ветрове, като се избягва приближаването към източния и западния бряг поради намиращите се близо до брега подводни и надводни камъни.
- 20 Банка. На 130' и разстояние 8.5 кабелта от нос Атия и 3 кабелта от брега се намира камениста банка с най-малка дълбочина 0.9 метра.
- 25 Бухта Атия. Западно от нос Атия и между нос Чукаля се намира бухта Атия, широка при входа около 2 мили. Дълбочините при входа на бухтата са около 14 метра, а в средата от 7 до 10 метра. Към брега дълбочините намаляват неравномерно.
- 30 Грунтът е пясъчлив, обаче често се срещат подводни камъни, особено в западната част. Бухтата е защитена от всички ветрове, освен от северния, и може да се използва като удобна котвена

356

- стоянка с изключение на западната ѝ част, където приближаването на повече от 4—5 кабелта от брега е опасно поради каменистите банки. Източният бряг на бухтата е скалист, обрасъл с гора и прорязан с изкуствени тераси, резултат от експлоатацията на каменоломната Атия. На много места до брега се виждат надводни камъни. По брега се забелязват множество отделни постройки. От кея, който се намира в южния край на източния бряг на бухтата, до нос Чукаля брегът отначало има западно, а след това северозападно направление и представлява тясна пясъчна полоса, непосредствено зад която брегът е покрит с ниска гора.
- 15 Нос Атия (шир. $42^{\circ}28'N$; дълг. $27^{\circ}35'O$) се издава на 2 мили западно от нос Акия и е източният входен нос на бухта Атия. Носът лесно се разпознава за разлика от околните нему носове по кръглото възвишение Буджака, обрасло с гора. Източният и западния бряг на носа се спускат стръмно към морето, а на север брегът постепенно се сгъстява към морето. В северната и западната част на носа се виждат отделни постройки.
- 25 На 2 кабелта северно от носа се издава риф с дълбочини, по-малки от 10 метра.
- Кейова стена се намира на западния бряг на нос Атия, на 8 кабелта южно от края му. Кейовата стена има товарен, пасажерски и служебен причал. Товарният причал е разположен по фронта на кейовата стена, а служебният и пасажерският причал — под прав ъгъл на първия.
- 35 Знак Буджака (шир. $42^{\circ}27'N$; дълг. $27^{\circ}35'30'O$) е поставен на планината Буджака. Видът на знака е правоъгълен щит, боядисан с бели и черни вертикални полоси. Височината на знака е 109 м от нивото на морето, а 9 м от основата.
- 40 Нос Чукаля се намира на 2 мили западно от нос Атия. Носът завършва с три разклонения: средното е ниско и тясно; източното от него е по-високо, а в средната си част скалисто — това разклонение носи името Буфало. Над нос Чукаля се вижда възвишението Метеха, покрито с гора. До северозападния край на носа има пристан.
- 45

Южният бряг на Бургаския залив:
1 — гр. Созопол, височина 260', разстояние 3.5 мили; 2 — о-в В. Коларов, височина 273', разстояние 3.5 мили

357

Нос Чукаля е обкръжен от каменист отмел с дълбочини, по-малки от 10 метра, простираще на разстояние до 3 кабелта от брега. На 5 кабелта източно от нос Буфало има подводни камъни с най-малка дълбочина над тях 2-4 метра.

- 5 Ограждащ створ. Створът камъкът, който се намира близо до северния бряг на остров Болшевик, с нос Емине води през отмела на нос Чукаля по дълбочина 5-2 метра. За да се мине отмелът на безопасна дълбочина, остров Болшевик трябва да се държи в разтвор на юг от нос Емине.

- 10 **Остров Болшевик** се намира североизточно на 8-5 кабелта от нос Чукаля. Брегът му е скалист и стръмен — недостъпен, освен в югозападния край на острова, където той се сменява полегато към морето и на това място има малко пристанче за шлюпки. В северната част на острова близо до брега се намира кулата на огън Болшевик, непосредствено до която има жилищни помещения. Освен това на острова има още две полуразрушени постройки на бивш манастир.

- 20 Риф. Островът е обкръжен с риф, който от южната му страна се издава на разстояние 1-5 кабелта. Дълбочината в края на рифа е 5 метра. Близо до северния и южния бряг на острова се виждат надводни камъни, непосредствено до които дълбочината рязко се изменя и 10-метровата изобата минава на 0-2 до 0-5 кабелт от брега.

- 25 Огън Болшевик (шир. $42^{\circ} 28'N$; дълг. $27^{\circ} 33'O$) е поставен на остров Болшевик в северната му част. Видът на установката е бяла железобетонна кула.

- 30 **Магнитна аномалия.** Около остров Болшевик съществува магнитна аномалия. Между острова и нос Чукаля магнитната аномалия се движи от $-2^{\circ},8$ до $+16^{\circ},8$, а северно от острова — до $+5^{\circ}$.

- 35 **Бухта Цигански пристан (Ченгене скеля)** се вдава между нос Чукаля и нос Форос на 1-5 мили в сушата. Дълбочината в средата на бухтата е около 10 метра и постепенно и равномерно намалява към брега. При западния край на бухтата 10-метровата изобата минава на 1-5 кабелта от няколко издаващи се малки носове, в източната част на бухтата дъното е по-плитководно и приближаването на разстояние, по-малко от 2 кабелта от брега, е опасно. Грунтът е тиня, примесена с водорасли. Източният бряг на бухтата се спуска полегато към морето и е обрасъл по средата с гора. Там, където се влива река Отманлий, брегът се превръща в блатиста местност с плаж пред нея. На 1 миля западно от устието на р. Отманлий се влива река Маринка.

- 40 На югозападния бряг на бухтата, близо до плажа, е разположено село Надежда, отличаващо се със своите бели постройки. **Нос Форос** се намира на разстояние 2-6 мили северозападно от нос Чукаля и е западният входен нос на бухтата Цигански пристан. Носът не е много висок; бреговете му са ниски и полегати. От далечно разстояние е слабо забележим; на места има

отделни групи дървета и може лесно да се разпознае по белите си петна. Пред носа близо до брега има много подводни камъни.

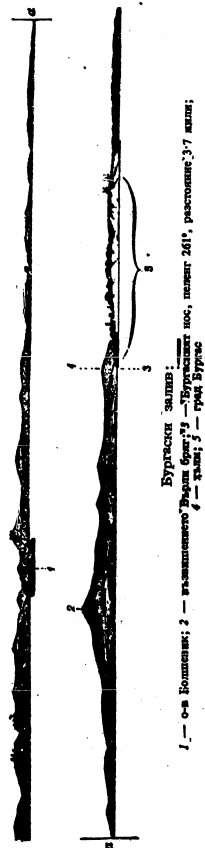
- Котвени места.** Хубаво котвено място се намира на створната линия нос Чукаля с остров Болшевик (направление на створа $228^{\circ} - 48^{\circ}$) на 6-5 кабелта от нос Чукаля на дълбочина 8-6 метра. Другото котвено място се намира на 9 кабелта югозападно от нос Чукаля на дълбочина 9 метра. Малки кораби застават на котва близо до брега на створа нос Чукаля с полуостров Поморие на дълбочина 7-5 — 8 метра или подхождат плътно към брега в дъното на бухтата.

- 20 Следва да се отбележи, че бухтата Цигански пристан има най-много защитени и безопасни котвени места не само в Бургаския залив, но и по край цялото крайбрежие от пролива Еофор до река Дунав; дори при шорм от североизток тук вълнението почти не се чувствава.

- 25 **Бухта Форос** се вдава на 9 кабелта в брега в дъното на Бургаския залив, западно от нос Форос, и е най-западната бухта в този залив. Брегът на бухтата е предимно нисък и пясъчлив. Бухтата е плитководна; дълбочината при входа ѝ е от 7 до 8 метра и към брега доста бързо намалява.

- 35 Отмел с дълбочина, по-малка от 5 метра, заема цялото дъно на бухтата. В дъното на бухтата е построен мол, който съединява източния и западния ѝ бряг. Той започва на 6 кабелта SSW от нос Форос и се простира на югозапад от западния бряг.

- 40 **Котвено място.** Намира се на линията на створа нос Форос с остров Болшевик, при което островът трябва да бъде закрит от носа. Дълбочината на котвено място е 8 метра; грунът е тиня.

Порт Бургас е разположен в дъното на Бургаския залив в района на нос Бургас и е голям порт на Черно море. Портът се състои от гаван и рейд, разположен южно от гавана.

- За извършване на товаро-разтоварни операции на кея на 5 порта има кранове. За съхраняване на товарите портът разполага с достатъчно складови помещения в територията на порта. Има достатъчно запаси от течено гориво, което се взема от тръбопровод. Вода се взема от водопровода, минаващ успоредно на кейовата стена.

- 10 Сигналната станция се намира на западния мол, близо до края му.

- Нос Бургас** е разположен в дъното на Бургаския залив на 2 мили северно от нос Форос и представлява тъпа изпъкналост от бели скали. При влизането в Бургаския залив носът се познава по комините, зданието с кулите и разположения на него град Бургас. От меридиана $27^{\circ}45'$ на изток този висок нос е добре забележим, тъй като на север и юг от него брегът е нисък и се заема от лимани.

- Бургаски риф. Бургаският риф с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, се простира на 1.4 мили източно от нос Бургас и се състои от скали и камъни. На външната част на рифа дълбочината е 6-9 — 7-3 метра; най-малката дълбочина е 2-5 метра, която се намира в средната му част.

- При подхождане към порт Бургас трябва да се има предвид, че югоизточната част на рифа се намира в сектора на огъня на маяк Бургас.

- Ограждащ створ. Створът знакът на върха на забележимия хълм (шир. $42^{\circ}34'N$; дълг. $27^{\circ}33'O$) с върха на хребета Биберна (шир. $42^{\circ}40'N$; дълг. $27^{\circ}35'O$) води източно от края на рифа; направление на створа — $196^{\circ}-16^{\circ}$.

- Бургаският рейд** се намира между носове Бургас и Форос в дъното на Бургаския залив и обхваща част от бухтата Форос. От изток рейдът е съвършено открит. Дълбочината на рейда е 7—9 метра; към брега тя равномерно намалява. 5-метровата изобата минава на разстояние 2 кабелта от брега. Грунтът на рейда е предимно пясък.

- Подхождането към Бургаския рейд както денем, така и нощем не представлява особено затруднение, тъй като има достатъчно ориентири за сигурно определение на местата. При приближаване към рейда трябва да се обходи Бургаският риф и да се дойде до края на източния мол на разстояние, не по-малко от 1 кабелт.

- Гаванът** на порт Бургас е образуван от източен и западен мол. Източният мол се състои от две колена и започва от нос Бургас в южно направление. Близо до края му има разклонение, издаващо се на запад. Западният мол започва на 5 кабелта западно от началото на източния мол и има отначало югоизточно, а след това източно направление.

Гаванът се състои от два басейна: главен и западен. Главният басейн заема източната част на гавана с дълбочина 7-5 метра. Тук се намират северната и източната кейова стена с мест причада покрай тях; номерацията на причалите започва от запад на изток. На кейовата стена могат да стоят няколко неголеми кораби. За кораби, чакащи място до причала, в басейна са поставени швартови бочки.

- Западният басейн заема западната плитководна част на гавана с дълбочина около 5 метра. Тук има следните причали: въглищни и рибарски причали, причал за местни товари и служебен причал. Причалът за въглища е разположен западно от северната кейова стена; рибният причал е продължение на причала за въглища. Причалът за местни товари се намира на мола, отхождащ на изток от рибния причал; служебният причал се намира на юг от рибния.

- Маяк Бургас (шир. $42^{\circ}29'N$; дълг. $27^{\circ}29'O$) е поставен на края на източния мол. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула.

- Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон. Портовите огънове са поставени при входа на гавана; единият огън е поставен на края на западния мол, а другият — на края на разклонението на източния мол. Видът на установките им е бели металически кръгли кули.

- Град Бургас** е разположен на нос Бургас северно от порта и е забележим по характерните постройките с кули, куполи на църкви и пр. В града има болница и поликлиники.

- В районите, граничещи с град Бургас, е развита горската и солодобивната промишленост.

- Климатът в града е добър.

- Северният бряг на Бургаския залив** от порт Бургас до нос Емине на протежение 22 мили има общо направление на североизток. Този бряг предимно е нисък и равен. Той е горист и стръмен само в районите на селото Свети Влас до нос Емине, където покритите с гори разклонения на Еминската планина подхождат към морето с отвесни стръмнини, прорязани на някои места с долини. В останалата част на брега планините се простират в дълбочина на сушата. Северният бряг на залива е доста нарязан. От него се издават два големи полуострова: Поморие и Несебър, межд които полуострови, нос Бургас и нос Емине се вдават в суша а три обширни бухти. В дъното на бухтите брегът е предимно н. сък и пясъчлив.

- Забележими пунктове на северния бряг на залива са гр. Поморие, гр. Несебър с църквата на нос Несебър, редицата пясъчни дюни, намиращи се на югозапад от провлака на полуостров Несебър, които се виждат във вид на жълти отличителни петна на тъмния фон на брега, носът и маякът Емине. На известно отдалечение от брега западно от полуостров Несебър се простира хребетът Биберна (Дагутлий, Каблешковски възви-

Порт Бургас е разположен в дъното на Бургаския залив в района на нос Бургас и е голям порт на Черно море. Портът се състои от гаван и рейд, разположен южно от гавана.

- За извършване на товаро-разтоварни операции на кея на порта има кранове. За съхраняване на товарите портът разполага с достатъчно складови помещения в територията на порта. Има достатъчно запаси от течно гориво, което се взема от тръбопровод. Вода се взема от водопровода, минаващ успоредно на кейовата стена.

- 10 Сигналната станция се намира на западния мол, близо до края му.

- Нос Бургас** е разположен в дъното на Бургаския залив на 2 мили северно от нос Форос и представлява тъпа изпъкналост от бели скали. При влизането в Бургаския залив ностът се познава по комините, зданието с кулите и разположения на него град Бургас. От меридиана $27^{\circ}45'$ на изток този висок нос е добре забележим, тъй като на север и юг от него брегът е нисък и се заема от лимани.

- 20 Бургаски риф. Бургаският риф с дълбочини над него, помалки от 10 метра, се простира на 1.4 мили източно от нос Бургас и се състои от скали и камъни. На външната част на рифа дълбочината е 6.9 — 7.3 метра; най-малката дълбочина е 2.5 метра, която се намира в средната му част.

- 25 При подхождане към порт Бургас трябва да се има предвид, че югоизточната част на рифа се намира в сектора на огъня на маяк Бургас.

- 30 Ограждащ створ. Створът знакът на върха на забележимия хълм (шир. $42^{\circ}34'N$; дълг. $27^{\circ}33'O$) с върха на хребета Биберна (шир. $42^{\circ}40'N$; дълг. $27^{\circ}35'O$) води източно от края на рифа; направление на створа — $196^{\circ}-16^{\circ}$.

- Бургаският рейд** се намира между носове Бургас и Форос в дъното на Бургаския залив и обхваща част от бухтата Форос. От изток рейдът е свършено открит. Дълбочината на рейда е 7—9 метра; към брега тя равномерно намалява. 5-метровата изобата минава на разстояние 2 кабелта от брега. Грунтът на рейда е предимно пясък.

- 35 Подхождането към Бургаския рейд както денем, така и нощем не представлява особено затруднение, тъй като има достатъчно ориентири за сигурно определение на местата. При приближаване към рейда трябва да се обходи Бургаският риф и да се дойде до края на източния мол на разстояние, не помалко от 1 кабелт.

- 40 **Гаванът** на порт Бургас е образуван от източен и западен мол. Източният мол се състои от две колена и започва от нос Бургас в южно направление. Близо до края му има разклонение, издаващо се на запад. Западният мол започва на 5 кабелта западно от началото на източния мол и има отначало югоизточно, а след това източно направление.

Гаванът се състои от два басейна: главен и западен. Главният басейн заема източната част на гавана с дълбочина 7.5 метра. Тук се намират северната и източната кейова стена с мест причада покрай тях; номерацията на причалите започва от запад на изток. На кейовата стена могат да стоят няколко неголеми кораби. За кораби, чакащи място до причала, в басейна са поставени швартови бочки.

- Западният басейн заема западната плитководна част на гавана с дълбочина около 5 метра. Тук има следните причали: въглищни и рибарски причали, причал за местни товари и служебен причал. Причалът за въглища е разположен западно от северната кейова стена; рибният причал е продължение на причала за въглища. Причалът за местни товари се намира на мола, отхождащ на изток от рибния причал; служебният причал се намира на юг от рибния.

- 15 Маяк Бургас (шир. $42^{\circ}29'N$; дълг. $27^{\circ}29'O$) е поставен на края на източния мол. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула.

- 20 Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон. Портовите огньове са поставени при входа на гавана; единият огън е поставен на края на западния мол, а другият — на края на разклонението на източния мол. Видът на установките им е бели металически кръгли кули.

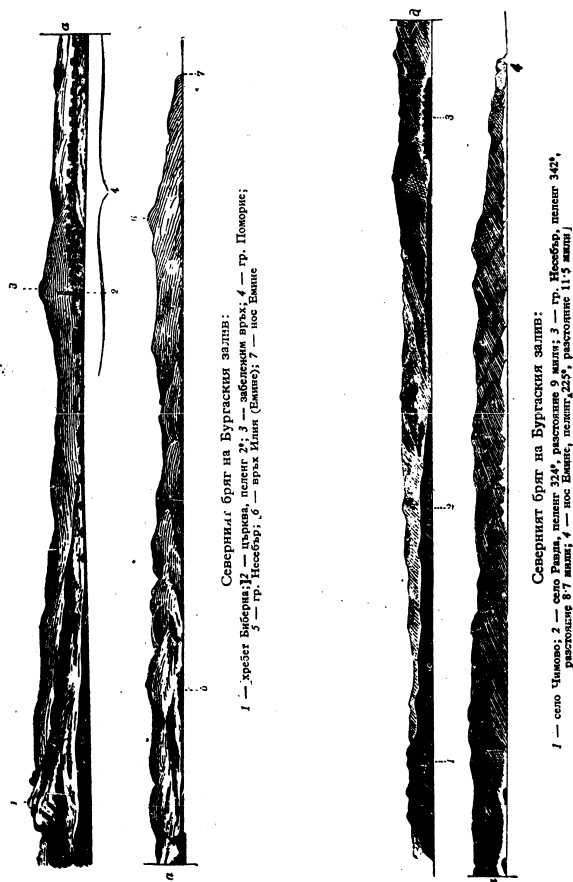
- 25 **Град Бургас** е разположен на нос Бургас северно от порта и е забележим по характерните постройки с кули, куполи на църкви и пр. В града има болница и поликлиники.

- В районите, граничещи с град Бургас, е развита горската и солодобивната промишленост.

- Климатът в града е добър.

- 30 **Северният бряг на Бургаския залив** от порт Бургас до нос Емине на протежение 22 мили има общо направление на североизток. Този бряг предимно е нисък и равен. Той е горист и стръмен само в районите на селото Свети Влас до нос Емине, където покритите с гори разклонения на Еминската планина подхождат към морето с отвесни стръмнини, прорязани на някои места с долини. В останалата част на брега планините се простират в дълбочина на сушата. Северният бряг на залива е доста нарязан. От него се издават два големи полуострова: Поморие и Несебър, между които полуострови, нос Бургас и нос Емине се вдават в суша а три обширни бухти. В дъното на бухтите брегът е предимно пясък и пясъчлив.

- 45 Забележими пунктове на северния бряг на залива са гр. Поморие, гр. Несебър с църквата на нос Несебър, редицата пясъчни дюни, намиращи се на югозапад от провлака на полуостров Несебър, които се виждат във вид на жълти отличителни петна на тъмния фон на брега, носът и маякът Емине. На известно отдалечение от брега западно от полуостров Несебър се простира хребетът Биберна (Дагутлий, Каблешковски възви-

562

шения), в източната част на който се издигат четири конически върха, добре забележими от югоизток. На западния край на този хребет се виждат три заострени върха, а значително по-нататък в това направление се вижда отделно четвърти заострен връх.

Северната част на Бургаския залив е значително по-плитководна от южната и има много отмели, банки и рифове. 10-метровата изобата минава покрай северния бряг на залива на разстояние от 4 кабелта до 2 мили. Между брега и тази изобата, а също и мориста от нея се срещат много камъни, банки и отмели, повечето от които се намират в района от порт Бургас до полуостров Несебър. Грунтът в северната част на залива се състои главно от пясък, раковини и чакъл, а на банките — предимно камък.

15 **Нос Лакна** (шир. $42^{\circ} 35'N$; дълг. $27^{\circ} 33'O$) се издава значително от брега на 6 мили североизточно от нос Бургас. Носът е широк, нисък и се спуска стръмно към морето. Познава се лесно по белия му цвят. На разстояние около 2 мили западно от носа е разположено забележимо село. Източно от нос Лакна в брега се вдава неговата бухта Лакна, ограничена от изток с нос Кротирия.

Риф с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, се простира на 1.2 мили южно от нос Лакна; ширината му е около 1 мили. На рифа има камъни; най-малката дълбочина над камъните е около 2 метра.

25 Отмел Сока се простира от брега между носовите Бургас и Лакна на разстояние около 2 мили. Дълбочините над него са по-малки от 10 метра. Отмелът, особено средната му част, изобилствува с банки и подводни камъни, лежащи отделно и на групи; най-малката дълбочина над тях е около 2 метра.

30 Банка с най-малка дълбочина над нея 4.3 метра се намира на 2 мили и 215° от нос Лакна, близо до 10-метровата изобата. Банката се простира в направление север — юг.

35 Банка Блонд (Бургаска банка) с най-малка дълбочина над нея 7.6 метра се намира на 2.6 мили и 205° от нос Лакна. Банката е обкръжена с дълбочини 10—15 метра.

Створът нос Бургас с коническия връх на Върли бряг води югоизточно от банката Блонд.

40 Банка Спитфайер с най-малка дълбочина над нея 5.4 метра се намира на 2.3 мили южно от нос Лакна. Створът източният край на полуостров Несебър с нос Емине минава югоизточно от границата на тази банка.

45 **Нос Кротирия** (шир. $42^{\circ} 33'N$; дълг. $27^{\circ} 36'O$) се намира на 1.8 мили източно от нос Лакна. Носът е тесен и висок. Издава се на 3.5 кабелта в морето от общото направление на бреговата черта. Пред носа се виждат отделни надводни камъни.

Полуостров Поморие се издава от северния бряг на Бургаския залив на 8.5 мили от Бургаския нос. С материка полу-

563

островът се съединява посредством нисък пясъчен провлак. Западният и южният му бряг са ниски и каменисти, а източният — пясъчлив. На края на полуострова е разположен град Поморие, забележим по фабричните комини на южния бряг и почивната станция на източния бряг.

На югозападния бряг на полуострова има дървен пристан. Към брега дълбочините намаляват бързо и неравномерно. При подхождане към пристана приближаването към брега на разстояние, по-малко от 2 кабелта, не се препоръчва.

Ставров банка се намира на 0.4 мили югоизточно от Поморийската банка. Южният предел на банката е разположен на 208° и разстояние 2.2 мили от огън Поморие. Най-малката дълбочина е 4.6 метра. Банката е обозначена от югоизток със светец буй, който има звуков сигнал, ревящ при вълнение.

През най-малката дълбочина на Ставров банка преминава пределният лъч по направление 73° на маяк Бургас.

Банка Поморие с най-малка дълбочина 5.8 метра се намира на 1.3 SSW от полуостров Поморие и северно от Ставров банка. Най-голямата дължина на Поморийската банка е 6 кабелта; ширината ѝ е 3 кабелта.

Кръстова плитковина. На разстояние 6 кабелта и 180° от огън Поморие се намира полоса с лошо дъно. Дължината ѝ по меридиана е 0.4 мили, а ширината ѝ по паралела — 0.5 мили с най-малка дълбочина 8.7 метра.

Поморийски риф. От югоизточния край на нос Поморие се издава в морето широк риф в североизточно, източно и югоизточно направление на разстояние до 8 кабелта. Дълбочините над рифа са неравномерни и рязко се изменят (непосредствено след дълбочина 3 метра следва дълбочина 9 метра). При вълнение се образува прибой, по който може да се определи мястото на рифа. В югоизточния край на рифа се намира огън Поморие.

Рифът следва да се обхожда колкото е възможно по-морието.

Огън Поморие (шир. 42° 33' N; дълг. 27° 40' O) е поставен близо до югоизточния край на Поморийския риф на 5 кабелта OSO от полуостров Поморие. Видът на установката е кръгла каменна кула, боядисана бяло, върху изкуствен каменен блок.

Банка Чимово с най-малка дълбочина 6.4 метра. Банката започва на 1.5 мили северно от източния край на полуостров Поморие и се простира във вид на тясна полоса на 1.5 мили в северно направление. Банката е обкръжена с дълбочини 12—15 метра.

Поморийският рейд се намира западно от полуостров Поморие. От запад рейдът е ограничен от нос Кротирия, а от север с ниския полуостров Поморие. Полуостровът и носът не защитават достатъчно рейда от ветрове и затова той се счита за почти открит. Дълбочините на рейда, на 2—3 кабелта от брега, са 7—9 метра. Изключение прави източната част на рейда, където

дълбочината е 5.5 метра, вдаваща се в клин на 5 кабелта западно от края на полуостров Поморие.

Котвени места. Малки кораби могат да застанат на котва южно и югозападно от пристана при дълбочина 7 метра, която се намира на 3 кабелта от пристана. Грунтът е пясък. Големи кораби могат да застават на дълбочина 11 метра, намираща се в същото направление, на 6 кабелта.

Нос Равда (шир. 42° 38' N; дълг. 27° 41' O) се намира на 5 мили от нос Поморие. Носът се издава на 1 кабелт на юг в морето от общото направление на бреговата черта. Бреговете му са полегати, с бял цвят; от далечно разстояние мястото му лесно може да се определи от селото Равда, разположено близо до носа на север от него.

На 1 мили западно от нос Равда се издава нос Чимово; северно от този нос е разположено забележимото от морето село Чимово.

Риф. От нос Равда на 8 кабелта южно в морето се издава риф. Близо до южния край на рифа има камъни, наречени Равда, с дълбочина над тях 5.2 метра.

Створ западните крайнини на град Несебър, разположен на полуостров Несебър, с нос Акротирия води на 2 кабелта югоизточно от камъните Равда; направление на створа 230°—50°.

Котвено място. На котва може да се застане на 1 мили южно от нос Чимово при дълбочина 13 метра. Грунтът е пясък с раковини, а на места камъни. Котвеното място е открито за всички ветрове.

Нос Акротирия. Намира се почти по средата на брега между нос Равда и полуостров Несебър. Издава се в морето на 5.5 кабелта от общото направление на бреговата черта. Носът е висок. Брегът му има бял цвят и се спуска стръмно към морето. На 5 кабелта югоизточно от носа се простира каменист риф с дълбочина над него, по-малка от 10 метра. На места на рифа се виждат надводни камъни.

Полуостров Несебър. Намира се североизточно от нос Акротирия на разстояние 1.5 мили. Брегът на полуострова е скалист и стръмен. На запад полуостровът се стеснява и се съединява с брега посредством тесен провлак. Почти целият бряг на полуострова е обкръжен от подводни и надводни камъни, които се намират близо до брега. Дълбочините около полуострова са много променливи и приближаването към него не трябва да става на по-малко разстояние от 6 кабелта. Забелязва се добре от далечно разстояние. Най-добре забележими постройки отдалеч са: камбанарията на църквата, намираща се в северната му част, минарето на джамията, намираща се в югозападната част, и почивната станция — в района на квартал Крумово.

На полуострова е разположен град Несебър.

Гаван Несебър. Намира се от южната страна на полуостров Несебър и е образуван от мол, състоящ се от две колена и провлак

Нос Емине, пеленг 0°, разстояние 2-5 мили:
1 — връх Илич (Емине)

на полуострова. Молът започва от носа в началото на юг, а след това на югозапад и защитава гавана от изток и югоизток. В гавана има кейова стена с пасажерски, 5
рибарски и товарни причали. Гаванът е достъпен за малки кораби.

Огън Несебър (шир. 42° 39'N; дълг. 27°44'O) е поставен на югозападния край на мола. Видът на установката е метали- 10
ческа ажурна конструкция.

Южна бухта Несебър. Ограничава се от запад от нос Акротирия и от север с полуостров Несебър. Ширината на бух- 15
тата при входа е 10 кабелта. Западният бряг на бухтата е пясъчлив и има дюнест характер. Дълбочината при входа на бух-
тата е 13 метра, след което към брега равномерно намалява. Грунтът е пясък, а в северната част е каменист. Бухтата е 20
защитена от северни, западни и до известна степен от североизточни ветрове.

Котвено място. На котва може да се застане на дълбочина 8 м, която се намира на 3 кабелта от брега — южно от почивната 25
станция. Грунтът е пясък. Котвеното място е защитено от северни, западни и североизточни ветрове. Малки кораби могат да застават на котва срещу полураз-
рушения дървен пристан, намиращ се се-
верно от кейовата стена на разстояние 1 кабелт от него при дълбочина 6 метра. 30

На западния бряг на бухтата има железобетонен пристан.

Северна бухта Несебър. От южната страна бухтата се ограничава от полу- 35
остров Несебър, а на север от брега на Еминската планина до село Св. Влас. Южният бряг на бухтата е висок, стръмен и каменист до провлака, след който става нисък и пясъчлив до полите на Еминската планина, след което брегът постепенно се 40
повишава, към морето се спуска стръмно и е обрасъл с ниски гори. В южната част на бухтата се влива река Хаджийска. По сре-
дата на входа дълбочината на бухтата е 45
около 20 метра. Грунтът е пясък.

Нос Емине. Намира се на 7-5 мили ONO. от полуостров Несебър и е север-

ният входен нос на Бургаския залив. Носът е тъп, висок, стръмен и служи като добре забележим пункт за кораби, оти- 5
ващи в залива. Отдалеч носът се познава по високия кръгъл връх Илич (Емине), висок 386 м, който се издига на разсто-
яние около 2 мили северозападно от края му. Върхът се открива от морето на разстояние около 39 мили.

Нос Емине с маяка, пеленг 183°, разстояние 1 миля

Под върха отдалеч може да се разпознае селото Емона. Краят на нос Емине представлява голяма и стръмна скала с маяк на нея; на север от носа се забелязва било здание на бивш 10
манастир.

Нос Емине, пеленг 180°, разстояние 2 мили

От южната страна на носа на около 20—30 метра от брега е построен изкуствен каменист блок с дълбочина при него 1 метър при каменисто дъно.

Маяк Емине (шир. 42° 42'N; дълг. 27° 54' O) е поставен на нос Емине. Видът на маяка е бяла кула със здание на източния 15
тъгъл.

Нос Емине, пеленг 266°, разстояние 10-5 мили:
1 — връх Илич (Емине); 2 — нос К. чан

Банка Кокетрайс (шир. 42° 39'N; дълг. 27° 53'O) с дъл- 20
бочина над нея 9 метра се намира на 3-4 мили и 188,5 от нос Емине. Банката е обкръжена с дълбочина 15—30 метра.

Наставление за влизане в Бургаския залив. Влизането в Бургаския залив е възможно от юг, изток и север. При идване от юг остров Коларов трябва да се мине на 4—5 кабелта на север от него, носовите на южния бряг — на разстояние, не по-малко от 1—1.5 мили, а остров Болшевик следва да се остави на юг на разстояние, не по-малко от 5 кабелта.

При влизане в залива от север до полуостров Поморие курсовете е необходимо да се прочертават на разстояние, не по-малко от 2 мили от брега. На 3—3.5 мили на юг от полуостров Поморие се завива в дълбочина на залива за следване в порт Бургас.

При идване в Бургаския залив следва всякога да се помни, че плаването е безопасно само в южната му част, северната част на залива изобилствува с множество банки, рифове и отмели. Във всички случаи корабите трябва много точно да поддържат избрания курс, използвайки за определяне на своето място носовете, върховете, маяците и огньовете.

От Бургаския залив до нос Калиакра

От Бургаския залив до нос Калиакра високият и на места стръмен бряг на протежение около 60 мили отначало до долината на река Батова има северно направление, а от нос Калиакра се простира на изток. Стръмните участъци от брега се редуват с пясъчни плажове. Брегът е слабо нарязан, в него се вдават сравнително неголемият Сталински залив и няколко малки бухти. Издаващите се от брега носове, образувани от склоновете на крайбрежните планини, са характерни със своите неголеми размери и стръмнини. Описваният бряг е покрит с тъмнозелени гори.

По цялото протежение брегът е дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на разстояние не повече от 8 кабелта. Релефът на дъното е равен с изключение на района между Сталинския залив и река Батова, където покрай брега има скали. В този район на корабите с голямо газене не се препоръчва да се приближават към брега по-близо от 1.5 мили. На описвания бряг са разположени села и отделни постройки, по които брегът лесно се познава. Най-добре забележими са: селото Обзор, разположено близо до урета на водата, село Бяла, видимо на стръмния бряг, село Шкорпиловци, село Кранево, разположено на склоновете на възвишението, издигащо се южно от долината на река Батова, и град Валчик. В дъното на Сталинския залив добре се вижда град Сталин. Климатът в района на описвания бряг е както и на юг от Бургаския залив, но зимата тук е малко по-суха и по-суха.

От Бургаския залив до Сталинския залив. Високият и на места стръмен бряг се простира на 29 мили в северно направление. Брегът е много слабо нарязан; от него се издават

носовете Кочан, Атанас, Белият нос, Черният нос и Иланджика, от които най-забележим е нос Атанас. Брегът е прорязан от множество дърета и реки.

От Бургаския залив до нос Кочан на протежение 4 мили брегът е стръмен и горист. На юг от нос Кочан по тясна долина с пясъчен бряг протича река Вая. На север от нос Кочан до нос Атанас брегът се понижава и е обкръжен от тесен плаж. Между носовете Атанас и намиращия се на север от него нос Черен нос на брега има няколко забележими възвишения. Средното от тях завършва до морето с бяла стръмнина, прорязана от дърета. Тази стръмнина незначително се издава в морето, образувайки Белия нос. На север възвишенията стават по-полегати и се отдалечават в дълбочина на брега. Тези възвишения имат светложълтеникав цвят. Северно от нос Черен нос стръмният, покрит с гора бряг постепенно преминава в низина, ограничена от север в района на нос Иланджик от невисок планински хребет с полегати склонове. Северно от нос Иланджик на протежение 3.5 мили брегът има терасовиден характер и се отличава със своя светложълтеникав цвят.

Брегът от нос Бяне до нос Черен нос:
1 — нос Бяне, височина 10-5 м; 2 — нос Кочан, височина 24 м; 3 — нос Атанас, височина 20 м; 4 — нос Черен нос, височина 31 м; 5 — село Бяла, височина 25 м; 6 — нос Черен нос, височина 10 м; 7 — нос Черен нос, височина 10 м; 8 — нос Черен нос, височина 10 м; 9 — нос Черен нос, височина 10 м; 10 — нос Черен нос, височина 10 м; 11 — нос Черен нос, височина 10 м; 12 — нос Черен нос, височина 10 м; 13 — нос Черен нос, височина 10 м; 14 — нос Черен нос, височина 10 м; 15 — нос Черен нос, височина 10 м; 16 — нос Черен нос, височина 10 м; 17 — нос Черен нос, височина 10 м; 18 — нос Черен нос, височина 10 м; 19 — нос Черен нос, височина 10 м; 20 — нос Черен нос, височина 10 м; 21 — нос Черен нос, височина 10 м; 22 — нос Черен нос, височина 10 м; 23 — нос Черен нос, височина 10 м; 24 — нос Черен нос, височина 10 м; 25 — нос Черен нос, височина 10 м; 26 — нос Черен нос, височина 10 м; 27 — нос Черен нос, височина 10 м; 28 — нос Черен нос, височина 10 м; 29 — нос Черен нос, височина 10 м; 30 — нос Черен нос, височина 10 м; 31 — нос Черен нос, височина 10 м; 32 — нос Черен нос, височина 10 м; 33 — нос Черен нос, височина 10 м; 34 — нос Черен нос, височина 10 м; 35 — нос Черен нос, височина 10 м; 36 — нос Черен нос, височина 10 м; 37 — нос Черен нос, височина 10 м; 38 — нос Черен нос, височина 10 м; 39 — нос Черен нос, височина 10 м; 40 — нос Черен нос, височина 10 м; 41 — нос Черен нос, височина 10 м; 42 — нос Черен нос, височина 10 м; 43 — нос Черен нос, височина 10 м; 44 — нос Черен нос, височина 10 м; 45 — нос Черен нос, височина 10 м; 46 — нос Черен нос, височина 10 м; 47 — нос Черен нос, височина 10 м; 48 — нос Черен нос, височина 10 м; 49 — нос Черен нос, височина 10 м; 50 — нос Черен нос, височина 10 м; 51 — нос Черен нос, височина 10 м; 52 — нос Черен нос, височина 10 м; 53 — нос Черен нос, височина 10 м; 54 — нос Черен нос, височина 10 м; 55 — нос Черен нос, височина 10 м; 56 — нос Черен нос, височина 10 м; 57 — нос Черен нос, височина 10 м; 58 — нос Черен нос, височина 10 м; 59 — нос Черен нос, височина 10 м; 60 — нос Черен нос, височина 10 м.

Наставление за влизане в Бургаския залив. Влизането в Бургаския залив е възможно от юг, изток и север. При идване от юг остров Коларов трябва да се мине на 4—5 кабелта на север от него, носовите на южния бряг — на разстояние, не по-малко от 1—1.5 мили, а остров Болшевик следва да се остави на юг на разстояние, не по-малко от 5 кабелта.

- При влизане в залива от север до полуостров Поморие курсовете е необходимо да се прочертават на разстояние, не по-малко от 2 мили от брега. На 3—3.5 мили на юг от полуостров Поморие се завива в дълбочина на залива за следване в порт Бургас.

- При идване в Бургаския залив следва всякога да се помни, че плаването е безопасно само в южната му част, северната част на залива изобилствува с множество банки, рифове и отмели. Във всички случаи корабите трябва много точно да поддържат избрания курс, използвайки за определяне на своето място носовете, върховете, маяците и огньовете.

От Бургаския залив до нос Калиакра

- От Бургаския залив до нос Калиакра високият и на места стръмен бряг на протежение около 60 мили отначало до долината на река Батова има северно направление, а от нос Калиакра се простира на изток. Стръмните участъци от брега се редуват с пясъчни плажове. Брегът е слабо нарязан, в него се вдават сравнително неголемият Сталински залив и няколко малки бухти. Издаващите се от брега носове, образувани от склоновете на крайбрежните планини, са характерни със своите неголеми размери и стръмнина. Описваният бряг е покрит с тъмнозелени гори.

- По цялото протежение брегът е дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на разстояние не повече от 8 кабелта. Релефът на дъното е равен с изключение на района между Сталинския залив и река Батова, където покрай брега има скали. В този район на корабите с голямо газене не се препоръчва да се приближават към брега по-близо от 1.5 мили. На описвания бряг са разположени села и отделни постройки, по които брегът лесно се познава. Най-добре забележими са: селото Обзор, разположено близо до урета на водата, село Бяла, видимо на стръмния бряг, село Шкорняковци, село Кранево, разположено на склоновете на възвишението, издигащо се южно от долината на река Батова, и град Валчик. В дъното на Сталинския залив добре се вижда град Сталин. Климатът в района на описания бряг е както и на юг от Бургаския залив, но зимата тук е малко по-сурова и по-суха.

- От Бургаския залив до Сталинския залив.** Високият и на места стръмен бряг се простира на 29 мили в северно направление. Брегът е много слабо нарязан; от него се издават

носовете Кочан, Атанас, Белият нос, Черният нос и Иланджика, от които най-забележим е нос Атанас. Брегът е пронизан от множество дърета и реки.

- От Бургаския залив до нос Кочан на протежение 4 мили брегът е стръмен и горист. На юг от нос Кочан по тясна долина с пясъчен бряг протича река Вая. На север от нос Кочан до нос Атанас брегът се понижава и е обкръжен от тесен плаж. Между носовете Атанас и намиращия се на север от него нос Черен нос на брега има няколко забележими възвишения. Средното от тях завършва до морето с бяла стръмнина, прорязана от дере. Тази стръмнина незначително се издава в морето, образувайки Белия нос. На север възвишението стават по-полегати и се отдалечават в дълбочина на брега. Тези възвишения имат светложълтеникав цвят. Северно от нос Черни нос стръмният, покрит с гора бряг постепенно преминава в низина, ограничена от север в района на нос Иланджик от невисок планински хребет с полегати склонове. Северно от нос Иланджик на протежение 3.5 мили брегът има терасовиден характер и се отличава със своя светложълтикав цвят.

Брегът от нос Бяне до нос Черни нос:
1 — нос Бяне, пеленг 249°, разстояние 10.5 мили; 2 — нос Кочан, пеленг 247°, разстояние 8.2 мили;
3 — село Обзор, пеленг 270°, разстояние 8.7 мили; 4 — нос Атанас, пеленг 288°, разстояние 9.2 мили;
5 — село Бяла, пеленг 257°, разстояние 9 мили; 6 — нос Черен нос, пеленг 313°, разстояние 10.2 мили

Опасности далеч от описвания бряг няма. Камъни се срещат предимно между брега и 10-метровата изобата, но не по-далеч от 8 кабелта от брега. Покрай брега лежат няколко потънали кораби, показани на картите. Положението на тези кораби е съмнително.

Нос Кочан (шир. $42^{\circ} 46' N$; дълг. $27^{\circ} 54' O$) е разположен на 4 мили северно от нос Емине. Носът е стръмен, широк и прорязан от дере. Склоновете на носа са покрити с гора. На върха му има малка рядка гора. На северозападния склон на нос Кочан се забелязват развалини от постройка. На 1 мили южно от носа в морето се влива река Вая.

В долината на реката на 3-5 мили западно от нос Кочан е разположено селото Бая, което частично се забелязва от морето.

Пристан, предназначен за малки кораби, се намира на 1 мили южно от нос Кочан и северно от устието на река Вая. Близко до пристана има забележими постройки.

Котвени места. На котва може да се застане срещу дерето на нос Кочан на дълбочина 19 метра. Също така може да се застане и близко до брега на дълбочина 13 метра, когато нос Кочан закрие трите неголеми носа, издаващи се от брега на север от него.

Селото Обзор е разположено на 3 мили северно от нос Кочан, в южната част на долината на двете реки Двойница и Панаирдере. От морето селото се познава по високия връх, издигащ се зад него. От североизток той има закръглена форма. Този връх се открива от далечно разстояние. Срещу северните крайници на селото има малък пристан, подхождането към който е безопасно от *NO*, *O* и *SO*.

Банка с най-малка дълбочина над нея 5-4 метра се намира срещу долината на 1 мили североизточно от селото Обзор и на 6 кабелта от брега.

Котвеното място се намира срещу селото Обзор на 6-7 кабелта от брега на дълбочина 16-5 — 18 метра; грунът е пясък и дребни раковини.

Нос Атанас се намира на 5-2 мили северно от нос Кочан. Брегът на носа е отвесен и има бял цвят. Носът е добре забележим от далечно разстояние. На север от носа е разположено селото Бяла, а на самия нос е построена кулата на огън Бяла. На южния бряг на носа има две постройки, които се откриват от далечно разстояние от юг и югоизток. На 3 кабелта западно от носа има железобетонен пристан за шлюпки.

Носът е обкръжен от риф, който се простира на разстояние около 2 кабелта от него.

Огън Бяла (шир. $42^{\circ} 51' N$; дълг. $27^{\circ} 54' O$) е поставен на нос Атанас. Кулата му е бяла и кръгла.

Камък с дълбочина над него 0-8 метра се намира на 3 кабелта на 25° от нос Атанас и на 2 кабелта от брега. Камъкът е обкръжен с дълбочини 8-10-5 метра.

Подводен камък се намира на 8 кабелта източно от нос Атанас и е обкръжен с 25-метрови дълбочини. Положението на камъка е съмнително.

Камък с дълбочина над него 12 метра се намира на 6 кабелта на 25° от нос Атанас.

Котвени места. Котвеното място се намира северно от нос Атанас срещу село Бяла на дълбочина 7-9 метра. Също така на котва може да се застане югозападно от нос Атанас на дълбочина 9 метра; грунът на това котвено място е камък. Малки кораби могат да застанат близко до брега. Това котвено място е защитено от северните ветрове.

Нос Черни нос (шир. $42^{\circ} 56' N$; дълг. $27^{\circ} 54' O$) се намира на 4 мили северно от нос Атанас. Носът е тъп и има терасовиден характер, обрасъл е с дървета и храсти. Носът е добре забележим от разстояние 8-10 мили.

В района на носа се наблюдава магнитна аномалия.

Риф с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, се простира на 3 кабелта източно от нос Черни нос.

Потънал кораб лежи на 4-5 кабелта *NO* от Черни нос.

При вълнение над този кораб се образува прибой.

Нос Черни нос, пеленг 325° , разстояние 1-3 мили

Брегът от нос Емине до нос Черни нос:
1 — нос Емине; 2 — връх Илми (Емине); 3 — село Бая; 4 — нос Черни нос, пеленг 215° , разстояние 2-3 мили

Камък се намира на 7 кабелта NO от Черни нос; камъкът е обкръжен с дълбочини 21—23 метра.

Котвеното място се намира на 1.4 мили южно от нос Черни нос на 2.3—3 кабелта от брега на дълбочина 8 метра. Грунтът е пясък.

Реката Фандъклийска се влива в морето на разстояние около 2 мили северно от нос Черни нос. На левия бряг на река Фандъклийска, на разстояние 2 км от брега, се намира селото Шкорпиловци, което се вижда добре от североизток и изток. До самото устие на реката на брега има бяла постройка, която е добре забележима от морето.

Река Камчия се влива в морето на 4 мили северно от устието на река Фандъклийска. Тя протича по широката Камчийска долина, обрасла с гора. Пред устието на реката има бар с дълбочина 0.6 метра, който пречи на влизането на шлюпки в реката.

Огън Камчия (шир. $43^{\circ}01'N$; дълг. $27^{\circ}53'O$) е поставен на северния бряг на устието на река Камчия. Видът на установката е металическо четиристранно съоръжение, пред което има двустранен дървен щит, боядисан бяло.

Банки. На 5 кабелта източно от устието на река Камчия на отмела има камениста банка с най-малка дълбочина над нея 4.5 метра. Дълбочините около банката са 9—9.4 метра. На 1 кабелт южно от тази банка има друга банка с дълбочина над нея 4—4.5 метра.

Камък с дълбочина над нея 9.8 метра се намира на 8 кабелта от устието на река Камчия.

Котвено място. На котва може да се застане на дълбочина 12 метра срещу устието на река Камчия на разстояние, не по-малко от 1 миля. Грунтът е пясък. Котвеното място е открито за всички ветрове. При заставане на котва не трябва да се подхожда близко към брега поради наличието тук на каменистите банки.

От река Камчия до Сталинския залив по цялото направление брегът е стръмен и има северно направление. Характерни за този участък на брега са хълмовете със стръмни склонове, обърнати към морето, и неговата слаба нарязаност. На няколко места брегът е прорязан от дерета, по които протичат неголеми рекички. Брегът е сравнително дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на разстояние 1—3 кабелта от него. Между тази изобата и брега има много опасности. Мористото от 10-метровата изобата на разстояние не повече от 3.5 кабелта от брега има няколко подводни камъка; най-малката дълбочина над един от тях е 10.5 м.

Нос Иланджик (шир. $43^{\circ}03'N$; дълг. $27^{\circ}55'O$) се намира на 2.2 мили NNW от устието на река Камчия. Носът е стръмен, но незначително се издава от брега и затова е мъчно забележим от морето. Белите склонове на носа са залесени с гора.

На 1 миля северно от носа на склоновете на брега има забележимо двуетажно здание с куличка. На 3 мили северно от носа по дера протича рекичката Пашадере.

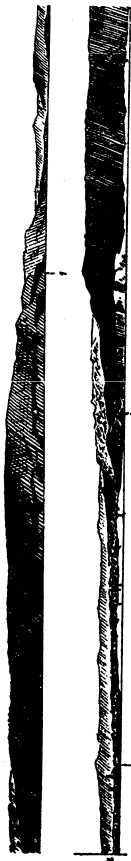
Котвеното място се намира на 4 кабелта южно от нос Иланджик на створа нос Иланджик — нос Георги. Дълбочината на котвеното място е 15 метра. За да се застане на котвеното място, трябва да се върви дотогава, докато нос Черни нос свършено закрие всички носове, намиращи се на юг от него.

Сталинският залив се вдава в материка в западно направление между носовите Галата и Георги на 30 мили северно от Бургаския залив. Заливът сравнително не е глям по размери. Ширината на входа на залива е около 4 мили, като към дъното той бързо се стеснява.

Северният и южният бряг на залива са предимно високи и стръмни; това облекчава разпознаването му от морето. Височините на северния бряг на залива, образуващи Франгенското плато, са значително по-високи от височините на южния бряг на залива. На изток Франгенското плато завършва с височината Ташлџтепе, която има бял цвят, и нос Георги. На юг склоновете на Франгенското плато завършват със стръмнини, обрасли с редки горички. Почти целият северен бряг на залива е зает от постройки, които отначало се явяват продължение на град Сталин, разположен в дъното на залива, а след това преминават в непрекъснат ред от почивни станции.

Южният бряг на залива е образуван от склоновете на Моминската планина и е три пъти по-къс от северния бряг. Стрмните склонове на южния бряг на места са обрасли с храсти; между стръмнините и уреза на водата има тесни пясъчни плажове.

Брегът в дъното на залива е нисък. Чрез широк провлак заливът

Сталински залив:
1 — нос Галата, дължина 27 м, разстояние 5.7 мили; 2 — гр. Сталин, дължина 28 м, разстояние 7 мили;
3 — нос Георги, дължина 30 м, разстояние 4.5 мили

се отделя от Сталинското езеро, намиращо се на запад от него.

При подхождане към Сталинския залив от североизток брегът на юг от него има вид на дълга тясна планинска верига със склонове, обърнати към морето. От изток заливът се познава по нос Галата, който се открива на разстояние около 16 мили. Значително облекчава разпознаването на залива височината Ташилтепе. При подхождане от морето се откриват кули, заводски комини, здания и др. на град Сталин. Най-характерни от тях са високите и тесни многоетажни здания на южния край на града, кубетата на църква и др.

Дълбочините в Сталинския залив са 20 — 10 метра; 10-метровата изобата преминава покрай брега на разстояние до 6 кабелта от него. Грунтът в залива е предимно тиня и пясък, добре държи котва.

Ветрове. През лятото в залива преобладават предимно източните ветрове, а през зимата — западните и северозападните. Потънал кораб. На входа на Сталинския залив лежи потънал кораб, положението на който е дадено на картите.

Нос Галата е образуван от североизточните склонове на Моминската планина и е южният входен нос на Сталинския залив. Носът е висок, стръмен и покрит с обработваеми площи, за разлика от склоновете на съседните възвишения, които са обрасли с дървета. На юг от носа се забелязва дере, имащо вид на седлообразна падина. На носа е разположено селото Галата. От западната страна на носа има малък пристан.

Нос Галата е обкръжен от каменисти рифове, простиращи се на разстояние около 4 кабелта от брега. В близост на северния край на рифа лежат камъни с дълбочини над тях 10, 14 и 17 метра.

Маяк Галата (шир. 43°16' N; дълг. 27°57' O) е поставен на нос Галата. Видът на маяка е бяла кръгла железобетонна кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Банка с каменист грунт лежи на 8 кабелта северозападно от нос Галата, на 4 кабелта от брега. На банката на разстояние 100 метра един от друг лежат два камъка с дълбочини над тях 6-4 и 7-6 метра. Заставането на котва в района на банката е опасно, тъй като в кръг на нея на 2 кабелта има разхвърляни камъни с дълбочини над тях, не по-големи от 7-6 метра. В района на тези камъни е възможно да има и по-малки дълбочини. Грунтът около банката е каменист, покрит със слой пясък. Северният край на банката се огражда от южна вежа.

Камък с дълбочина над него 12 метра лежи на 9-5 кабелта на 329° от нос Галата. На 2 кабелта северно от него лежи друг камък с дълбочина над него също 12 метра.

Порт Сталин е разположен в дъното на Сталинския залив, на юг от град Сталин. Той е главният търговски порт

на България и служи като транзитен порт на балканските страни. Портът се състои от гаван и карантинен рейд.

В порта може да се извърши ремонт на корпуса и механизмите на кораба. Причалите на гавана са оборудвани с електрически, парни и автокранове. Също така има и два плаващи крана. Портът разполага и с няколко буксира.

Администрацията на порта, санитарното управление и митническото управление се помещават в здания в северозападния ъгъл на гавана.

Портът е достъпен за кораби с газене 7-3 метра.

При подхождане към порта трябва да се внимава предвид наличието на каменистата банка в близост на южния бряг на залива и каменистите отмели на северния бряг на залива.

Карантинният рейд се намира на 8 кабелта южно от входа на гавана на порта. Тук корабите застават на котва за извършване на митническите формалности и санитарни прегледи. Дълбочината на рейда е 8—8,5 метра; грунтът е тиня, а близо към брега — пясък.

Гаванът на порт Сталин е образуван от източния и южния мол. Източният мол се простира в южно направление от юго-източната окрайнина на град Сталин. Южният мол има източно направление и огражда гавана от юг. Входът на гавана се намира между краищата на южния мол и неговият разклонение на източния мол. Дълбочината при входа на гавана е около 10 метра. Покрай северната и източната стена на гавана са разположени причалите от № 1 до № 8.

Отмел с дълбочина над него около 1 метър се простира на 1 кабелт южно от северния бряг на гавана. Южният край на отмела се намира по средата на гавана и се огражда от северна вежа.

Маяк Сталин (шир. 43°11' N; дълг. 27°55' O) е поставен на южния край на източния мол. Видът на маяка е бяла кръгла металическа кула.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон.

Входните огъове, обозначаващи входа на гавана, са поставени на краищата на южния мол и разклонението от източния мол. Видът на установките е бели кръгли металически кули.

ПРАВИЛА ЗА ДВИЖЕНИЕ НА КОРАБИТЕ В ПОРТ СТАЛИН

1. Влизането в порт Сталин и излизането от него се регулират от рейдовия пост, който се намира на южния мол.
2. Влизането в порта и излизането от него нощем се забраняват. Освен това нощем се забранява подхождането към рейдовия пост.
3. За влизането в порта и излизането от него е необходимо предварително, не по-малко от 2 часа, да се иска разрешение за преминаването, като се следи за сигналите на рейдовия пост. Влизането в порта или излизането от нея се разрешава само при ясно време.

него от него е възможно само тогава, когато на р-йдовия пост бъде вдигнат сигналът, разрешаващ преминаването (виж Сигнали, регулиращи движението на корабите).

4. Ако корабът наруши установения режим на плаване, той ще бъде обстрелван.

Сигнали, регулиращи движението на корабите

Носът на сигнала	Вид на сигнала		Значение на сигнала
	денем	нощем	
1	Три черни шара един под друг 	Три червени огъня един под друг 	Вход абсолютно забранен
2	Черен конус с върха нагоре ме- жду два черни шара 	Един бял огън ме- жду два черве- ни огъня 	Вход забранен, изход разрешен
3	Два черни конуса с върховете един към друг и тре- ти конус под тях с върха на- долу 	Един бял огън ме- жду два зелени огъня 	Вход разрешен, изход забранен
4	Два черни конуса с върховете един към друг и чер- ен шар под тях 	Един бял огън ме- жду зелен и чер- вен огън 	Вход и изход за- бранени

○ — бял огън   ● — червен огън   ⊗ — зелен огън

Котвените места се намират на 5 кабелта на изток от източния мол на дълбочина 14—15 метра; грунтът е пясък. Стоенето на корабите тук на котва се счита удобно.

От порт Сталин до нос Георги северният бряг на Сталинския залив има източно направление. Брегът е висок и стръмен; отначало височините отстъпват в дълбочина на материка, а по-нататък те подхождат близко към уреза на водата. Описваният участък от брега е обкръжен от отмели с дълбочини над тях, по-малки от 10 метра, простиращи се на разстояние до 4 кабелта от него. На отмелите на места има подводни камъни.

Северозападно от порт Сталин до плажа има няколко пристана.

Риф с дълбочини над него, по-малки от 10 метра, се простира на 4 кабелта южно от брега и на 8 кабелта северозападно от началото на източния мол.

Гаван с неголеми размери е разположен на 3-2 мили NO от началото на източния мол на порт Сталин. Той е образуван от мол, започващ от нос Димитър в западно направление. Над нос Димитър се гъжда дворецът Евксиноград с добре забележима бяла кула. Гаванът е подложен на засипване. В него има два причала.

Огън Евксиноград (шир. 43°13'N; дълг. 27°59'O) е поставен на западния край на мола. Видът на установката е бяла кръгла кула.

Нос Георги (шир. 43°13' N; дълг. 28°01' O) се намира на 4 мили североизточно от нос Галата и е северният входен нос на Сталинския залив. Носът не е висок, но е скалист и обрасъл с гора. Северно от нос Георги, срещу невисокия стръмен нос Константин, се намира манастир, около който има постройка на няколко етажа, която се забелязва от изток, а от други направления е скрита от дървета. Към носа не трябва да се подхожда на разстояние, по-малко от 7 кабелта, поредица намиращите се наблизо до него подводни и надводни камъни.

Банка с дълбочина над нея 0-9 метра лежи на 5 кабелта SW от нос Георги.

Подводно препятствие с дълбочина над него 22 метра се намира на 1-2 мили NO от нос Георги.

Наставления за плаване в Сталинският залив. Сталинският залив е снабден с навигационно ограждане за подхождане на корабите от море от всички направления. При плаване в залива за определяне мястото на кораба могат да служат огън Евксиноград, бялата кула на двореца Евксиноград, маяк Сталин и маяк Галата. През нощта на брега на залива, особено на северния, се виждат множество светлини на града.

При идване към залива от север се препоръчва да се отива по курс 256°, придържайки се към средата му. При идване към залива от юг се отива по курс 289° с расчет да се премине

37 Лодия на Черно море

577

на разстояние 5 кабелта от нос Галата. Влизането в гавана на порта трябва да става по средата между входните огньове.

От Сталинския залив до нос Калиакра високият, предимно стръмен бряг има протежение около 30 мили. От Сталинския залив до бухта Балчик брегът има направление NNO, след това рязко завива на изток и има тази посока с неголеми отклонения до нос Калиакра, като образува широк открит залив.

Този бряг е слабо нарязан; от него се издават няколко нехарактерни носа, от които най-характерни са Каваклар и Иканталък, а по средата му се вдава неголямата бухта Балчик.

Стръмните склонове на брега са добре забележими откъм морето. От Сталинския залив до долината на река Батова брегът е висок и горист; той се открива от далечно разстояние при подхождане към нос Калиакра. От долината на река Батова брегът е образуван от бели скали, които се простират почти до нос Калиакра. Към нос Калиакра белите скали постепенно приемат червеникав оттенък, а до самия нос те стават тъмночервеникави. На отделни места на склоновете на брега се виждат буренази и храсти във вид на тъмнозелени петна.

Почти по цялото протежение брегът е дълбок. 10-метровата изобата се отделя от него в средата на разстояние до 4 кабелта. Релефът на дъното е равен, с изключение на участъка от нос Георги до рейд Батова, където на разстояние до 1 мили от брега се срещат подводни скали. В този участък не се разрешава приближаването към брега по-близо от 1.5 мили на кораби с голямо газене. От рейд Батова до нос Калиакра плаването е безопасно до 5 кабелта от брега.

Нос Каваклар (шир. $43^{\circ}15'N$; дълг. $28^{\circ}02'O$) се намира на 1.7 мили северно от нос Георги. Носът има сив цвят, не е висок, но е скалист; от него се издава неголям риф. На юг от носа има неголям плаж, в близост на който се намира пристан. На север от нос Каваклар се простира пясъчен плаж. Участъкът от плажа на 2 мили северно от носа носи названието Златните пясъци.

Предупреждение. Успоредно на брега от нос Каваклар до нос Екрене на разстояние 1 мили от него дълбочината се изменя от 15 до 20 метра. Дълбочините по това протежение са много променливи, особено срещу плажа на Златните пясъци. Створът нос Каваклар — кулата на двореца Евксиноград води източно от опасностите пред Златните пясъци.

Подводно преиятствие с дълбочина над него 15 метра лежи на 5 мили на 66° от нос Каваклар.

Огън Златните пясъци (шир. $43^{\circ}16'N$; дълг. $28^{\circ}03'O$) е поставен на брега на плажа Златните пясъци на 1.8 мили на север от нос Каваклар. Видът на установката е металическо четиристранно съоръжение с бял щит пред него.

Банки. В района от Златните пясъци почти до рейд Батова покрай брега на разстояние около 1 мили от него има девет банки. Тях можем да ги разделим на две групи: външна и вътрешна.

Външната група банки се разполага в полоса успоредно на брега на разстояние 1.1 мили от него; дълбочините над тях са по-малки от 10 метра. Най-малката дълбочина над северната банка от тази група е 6 метра, а над южната банка — 7.2 метра.

Вътрешната група банки се намира между брега и 10-метровата изобата и също се простира покрай брега. Най-малката дълбочина над северната банка на тази група е 2 метра, а над южната — 1.8 метра.

Долината Батова подхожда към морето на 7 мили северно от нос Каваклар. Брегът ѝ е нисък и пясъчлив. От север, запад и юг долината се ограничава от възвишения с полегати склонове.

От юг към долината се приближава висок със стръмни склонове бряг; от него се издава неголемият, но висок и стръмен нос Екрене със спускащи се към морето терасообразни склонове. Брегът, подхождащ към долината от север, е висок и стръмен. По долината протича реката Батова и река Екрене. На брега на река Екрене на южните склонове на долината е разположено селото Кранево; на източната му крайнина има забележим двуетажен дом.

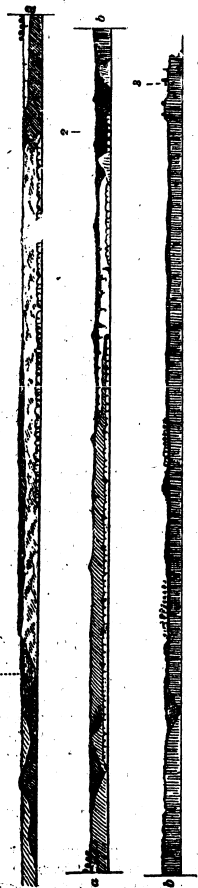
Рейд Батова е разположен срещу долината Батова и е защитен от високите стръмни брегове, плавно завиващи от тази долина на североизток. Границата на рейда на изток премивава по дълбочина 15 метра. Рейдът е достатъчно дълбок; 10-метровата изобата минава покрай брега на 2—4 кабелта. Грунтът е тиня, добре държи котва. Брегът защитава рейда от ветрове само от север. От другите направления той е открит за ветровете и вълнението. Ветровете от W и WNW, духащи през долината Батова и достигащи голяма сила, образуват на рейда голямо вълнение.

Бухта Балчик се вдава незначително в брега на 4 мили североизточно от долината Батова и е отделена от нея с високи, стръмни брегове. От морето бухтата се забелязва слабо и от далечно разстояние се слива с брега. От запад и изток бухтата Балчик е ограничена от два незабележими носа. От морето бухтата може да се разпознае по високия бряг, прорязан от две дерета, между които има овраг, по знака, стоящ на стръмните и точни склонове вдясно от дерето, и по постройките на град Балчик, разположени по склоновете на деретата. Брегът на бухтата е обкръжен от тесен плаж. В град Балчик могат да се вземат провизии.

Дълбочините в бухтата са по-малки от 10 метра; грунът е пясък.

Порт Балчик се намира в дъното на бухта Балчик и се състои от гаван, образуван от мол, който отначало има югозападно, а след това западно направление. Молът защитава гавана от вет-

Брегът от бухта Балчик до нос Икантиалък:
1 — граница и бухта Балчик, височина 316', разстояние 8 мили; 2 — бухта Каварна, височина 28', разстояние 7,5 мили; 3 — нос Калиакра, височина 61', разстояние 9,5 мили

рове от югоизток. От вътрешната страна молът има товарни причали, които са разположени на частта му с направление на югозапад, а частта от мола, насочена на запад, има кейова стена. Западно от началото на мола се намира пасажерски пристан. В гавана са поставени две швартови бочки.

Огън Балчик (шир. $43^{\circ}24'N$; дълг. $28^{\circ}10'O$) е поставен на края на мола. Видът на установката е желязна стълба с будка в основата.

Котвени места. На котва може да се застане срещу град Балчик на разстояние около 1 миля W и NW от огън Балчик на дълбочина около 13 метра; грунът е тиня. Може да се застане и близко до брега на дълбочина 9 метра, но при това трябва да се има предвид, че към брега дълбочините бързо се намаляват. Това котвено място е открито за южните и югоизточни ветрове, обаче югоизточните ветрове тук са непродължителни. Най-силни ветрове тук се наблюдават от запад и северозапад и затова заставането на котва срещу дерето не се препоръчва. Корабите с газене, съответстващо на дълбочините в гавана, следва да застават в него или на котва, или на швартовите бочки.

Нос Икантиалък (шир. $43^{\circ}24'N$; дълг. $28^{\circ}15'O$) се издава незначително от брега на 3-5 мили източно от бухта Балчик. Носът е покрит с малки могили. Брегът му е стръмен и дълбок. Зад носа се вижда стръмен склон. На 1 миля източно от нос Икантиалък брегът е прорязан от оврази, над които се възвишават конусообразни бели хълмове.

Подводно препятствие с дълбочина над него 16 метра лежи на 2-8 мили SW от нос Икантиалък. Дълбочините около това подводно препятствие са 18—19 метра.

Порт Каварна е разположен на 4-5 мили източно от нос Икантиалък в неголяма бухта с високи и стръмни брегове. От запад и изток на бухтата подхождат стръмни брегове, а в дъното ѝ минава дере, по което протича рекичка. От запад и югозапад дерето изглежда като че ли е раздвоено от стоящата по средата му отделна триъгълна скала с червеникава могила на върха ѝ. На брега на бухтата се намират постройки. На север от порт Каварна е разположен град Каварна, част от който се забелязва от морето. На изток от порта, между него и нос Калиакра, е разположено селото Българево, южно от което, на могила, има забележим знак.

Порт Каварна е прикрепен пункт към порт Сталин.

Пристан е разположен под прав ъгъл на брега в средната част на бухтата. По пристана са положени релсите на теснолинейка, по които се движат вагонетки.

Дълбочините в близост на пристана не са големи. С отдалечаване от брега те бързо се увеличават.

Огън Каварна (шир. $43^{\circ}25'N$; дълг. $28^{\circ}21'O$) е поставен до началото на пристана. Видът на установката е ажурна металическа конструкция с фенер на върха и будка в основата.

Котвени места. На котва може да се застане срещу пристана на 1-5 мили от брега на дълбочина 13—14 метра или близко до брега на дълбочина, съответстваща на газенето на кораба. Грунът е рядка тиня, а близко към брега — пясък. На тези котвени места при ветрове от северозток, изток и юг стоянката се счита за ненадеждна.

Нос Калиакра (шир. $43^{\circ}23'N$; дълг. $28^{\circ}28'O$) се описва в гл. 10, стр. 584.

Нос Калиакра:
1 — нос Калиакра, височина 28', разстояние 6,5 мили

Котвено място. Добро котвено място се намира на разстояние около 2 мили западно от нос Калиакра на дълбочина 14 метра; грунът е тиня. При подхождане към това котвено място от изток трябва да се премине нос Калиакра, като се ляга на курс 338° към мосилата със забележимия знак близо до селото Българево. Котвата трябва да се отдаде на пеленг 108° към нос Калиакра. Това котвено място е защитено от щормове от север, североизток и изток.

Глава 10

10 ОТ НОС КАЛИАКРА ДО КИЛИЙСКИЯ РЪКАВ НА РЕКА ДУНАВ

Карти: български — 5001 и 5002; 1250;
светски — 160, 500, 502, 553, 552, 551 и 507.

Западният бряг на Черно море на север от нос Калиакра е значително по-нисък, отколкото южната му част. Между носовите Калиакра и Мидия към морето се спускат източните склонове на Добруджанските възвишения. Брегът на този район е стръмен и дълбок. Северно от нос Мидия е разположена долината на река Дунав. Тук брегът е нисък и слабо забележим.

Река Дунав се влива в Черно море посредством три главни ръкава: Георгиевски, Сулински и Килийски (считано от юг на север). Килийският и Георгиевският ръкав при вливането в морето от своя страна се разделят на ръкави. Най-южният от ръкавите — Портичкият ръкав — се влива в морето на 24.3 мили на VNO от нос Мидия. Най-голямо значение за корабоплаването има Сулинският ръкав. По този ръкав морските кораби с газене до 5 метра отиват нагоре по реката до порт Браила. Устието на Сулинския ръкав е изкуствено удължено с два мола, между които е прокопан дълбок канал.

Районите на брега близо до устието на Георгиевския и Сулинския ръкав са характерни с по-широките, отколкото на другите места крайбрежни отмели и рязко увеличаващи се дълбочини при мористите граници на тези отмели. Килийският ръкав е описан в глава 1 на настоящата логия.

На описвания бряг има много езера, при което езерата и лиманите, намиращи се на север от нос Мидия, са част от делтата на река Дунав.

Между носовите Калиакра и Мидия брегът е заселен сравнително гъсто. Тук има много села и няколко града. Някои от селата са разположени в най-живописните места, известни като добри курорти. На 10 мили на юг от нос Мидия е разположен един от големите градове на Румъния и първокласен порт — Кюстенджа (Констанца).

Делтата на река Дунав е заселена значително по-малко. В устието на Георгиевския ръкав се намира селото Свети Георги, а в устието на Сулинския ръкав са разположени градът и портът Сулина.

Спокойните котвени места между нос Калиакра и Килийския ръкав на река Дунав са много малко. Места, където може да се укрива от всички ветрове, са само портите Кюстенджа и Сулина. При ветрове от север и запад следва да се укрива в Портичкия рейд. На всички други места, включително Сулинския рейд и котвеното място в порт Мангалия, може да се застане на котва само в спокойно време или при ветрове от брега.

Описваният район на Черно море е бил в края на XIX век място на успешни бойни действия на руския военен флот срещу флота на Турската империя. На 31 юли 1791 год. Черноморският флот под командването на великия руски флотоводец адмирал Ф. Ф. Ушаков удържал блестяща победа над турския флот при нос Калиакра. Малко по-рано, през юли 1788 година, руските моряци са удържали не по-малко важна победа над числено превъзхождащия турски флот в бой при остров Змеиний (Фидониси).

На 22.5 мили северно от нос Калиакра минава държавната граница между Народна република България и Народна република Румъния.

Магнитна аномалия се наблюдава в района на носовите Калиакра и Тузла.

От нос Калиакра до нос Мидия

От нос Калиакра до нос Мидия брегът се простира на 62 мили в северно направление. До порт Кюстенджа брегът е стръмен и значително по-нисък, отколкото брегът на юг от нос Калиакра. Между порт Кюстенджа и нос Мидия брегът е нисък и песъчлив. Крайбрежната полоса има жълтеникав характер с почти безлесни равнини. Неголеми масиви от широколистни гори има само близо до нос Калиакра и северно от порт Мангалия. Някои от селата по брега са обкръжени от градини.

По цялото си протежение брегът е равен. Тук няма нито една бухта, в която може да се укрива при ветрове от морето. Изключение е само бухтата, в която се намира порт Кюстенджа. Най-характерни носове тук са Калиакра, Шабла, Тузла, Кюстенджа и Сингол.

На брега има много езера. Най-големи от тях са езерата Мангалия, Текиргьол, Зюдгьол и Ташеул. Всички езера се намират много близо до бреговата черта и са отделени от морето с тесни и ниски пясъчни полоси.

Дълбочини и релеф на дъното. Описваният бряг е достатъчно дълбок. С отдалечаване от него дълбочините се увеличават равномерно и бързо. 5-метровата изобата между носовите Калиакра и Шабла минава на разстояние около 0.5 кабелт от брега, а на места се приближава почти плътно до него. Северно от нос Шабла тази изобата се отдалечава от брега отначало на 3—4 кабелта, а след това на 5—10 кабелта. 10-метро-

Котвено място. Добро котвено място се намира на разстояние окъло 2 мили западно от нос Калиакра на дълбочина 14 метра; грунът е тина. При подхождане към това котвено място от изток трябва да се премине нос Калиакра, като се ляга на курс 338° към мобилата със забележимия знак близо до селото Българево. Котвата трябва да се отдаде на пеленг 108° към нос Калиакра. Това котвено място е защитено от щормове от север, североизток и изток.

Глава 10

10 ОТ НОС КАЛИАКРА ДО КИЛИЙСКИЯ РЪКАВ НА РЕКА ДУНАВ

Карти: български — 5001 и 5002; 1250;
сметки — 160, 500, 502, 553, 552, 551 и 507.

Западният бряг на Черно море на север от нос Калиакра е значително по-нисък, отколкото южната му част. Между носовите Калиакра и Мидия към морето се спускат източните склонове на Добруджанските възвишения. Брегът на този район е стръмен и дълбок. Северно от нос Мидия е разположена долината на река Дунав. Тук брегът е нисък и слабо забележим.

Река Дунав се влива в Черно море посредством три главни ръкава: Георгиевски, Сулински и Килийски (считано от юг на север). Килийският и Георгиевският ръкав при вливането в морето от своя страна се разделят на ръкави. Най-южният от ръкавите — Портицкият ръкав — се влива в морето на 24.3 мили на NNO от нос Мидия. Най-голямо значение за корабоплаването има Сулинският ръкав. По този ръкав морските кораби с газене до 5 метра отиват нагоре по реката до порт Браила. Устието на Сулинския ръкав е изкуствено удължено с два мола, между които е прекопан дълбок канал.

Районите на брега близо до устието на Георгиевския и Сулинския ръкав са характерни с по-широките, отколкото на другите места крайбрежни отмели и рязко увеличаващи се дълбочини при мористите граници на тези отмели. Килийският ръкав е описан в глава 1 на настоящата логия.

На описвания бряг има много езера, при което езерата и лиманите, намиращи се на север от нос Мидия, са част от делтата на река Дунав.

Между носовите Калиакра и Мидия брегът е заселен сравнително гъсто. Тук има много села и няколко града. Някои от селата са разположени в най-живописните места, известни като добри курорти. На 10 мили на юг от нос Мидия е разположен един от големите градове на Румъния и първокласен порт — Кюстенджа (Констанца).

Делтата на река Дунав е заселена значително по-малко. В устието на Георгиевския ръкав се намира селото Свети Георги, а в устието на Сулинския ръкав са разположени градът и портът Сулина.

Спокойните котвени места между нос Калиакра и Килийския ръкав на река Дунав са много малко. Места, където може да се укрива от всички ветрове, са само портовете Кюстенджа и Сулина. При ветрове от север и запад следва да се укрива в Портицкия рейд. На всички други места, включително Сулинския рейд и котвеното място в порт Мангалия, може да се застара на котва само в спокойно време или при ветрове от брега.

Описваният район на Черно море е бил в края на XIX век място на успешни бойни действия на руския военен флот срещу флота на Турската империя. На 31 юли 1791 год. Черноморският флот под командването на великия руски флотоводец адмирал Ф. Ф. Ушаков удържал блестяща победа над турския флот при нос Калиакра. Малко по-рано, през юли 1788 година, руските моряци са удържали не по-малко важна победа над числено превъзходящия турски флот в боя при остров Змеиний (Фидониси).

На 22.5 мили северно от нос Калиакра минава държавната граница между Народна република България и Народна република Румъния.

20 **Магнитна аномалия** се наблюдава в района на носовите Калиакра и Тузла.

От нос Калиакра до нос Мидия

От нос Калиакра до нос Мидия брегът се простира на 62 мили в северно направление. До порт Кюстенджа брегът е стръмен и значително по-нисък, отколкото брегът на юг от нос Калиакра. Между порт Кюстенджа и нос Мидия брегът е нисък и пясъчлив. Крайбрежната полоса има жълтеникав характер с почти безлесни равнини. Неголеми масиви от широколистни гори има само близо до нос Калиакра и северно от порт Мангалия. Някои от селата по брега са обкръжени от градини.

По цялото си протежение брегът е равен. Тук няма нито една бухта, в която може да се укрива при ветрове от морето. Изключение е само бухтата, в която се намира порт Кюстенджа. Най-характерни носове тук са Калиакра, Шабла, Тузла, Кюстенджа и Сиягол.

На брега има много езера. Най-големи от тях са езерата Мангалия, Текиргьол, Зюдгьол и Ташеул. Всички езера се намират много близо до бреговата черта и са отделени от морето с тесни и ниски пясъчни полоси.

40 **Дълбочини и релеф на дъното.** Описваният бряг е достатъчно дълбок. С отдалечаване от него дълбочините се увеличават равномерно и бързо. 5-метровата изобата между носовите Калиакра и Шабла минава на разстояние около 0.5 кабелт от брега, а на места се приближава почти плътно до него. 45 Северно от нос Шабла тази изобата се отдалечава от брега отначало на 3—4 кабелта, а след това на 5—10 кабелта. 10-метро-

вата изобата минава в южната част на района на 1 кабелт от брега, а в северната част се отдалечава от него на разстояние 2 мили.

- Близко до брега, на редица места, има скали, рифове и банки. Най-опасни от тях са рифовете на подходите към портовете Мангалия и Кюстенджа, обаче на 2 мили от брега минаването на всеки плавателен съд е безопасно.

- Забележими пунктове.** Освен указаните по-горе носове като забележими пунктове при плаване покрай брега могат да се използват също селата и някои характерни постройки в крайбрежните градове. Нощем за ориентири служат маяците Калиакра, Шабла, Мангалия, Тузла и Кюстенджа.

- От нос Калиакра до порт Мангалия** брегът на протежение около 29 мили от началото до нос Шабла се простира на североизток, а от нос Шабла до порт Мангалия той отива в северно направление.

- Брегът е доста висок, стръмен и почти навсякъде незалесен; на север постепенно се понижава. Стръмнините на брега на места имат червеникав цвят. Северно от нос Шабла на крайбрежието се виждат много могили. По цялото протежение брегът е обкръжен от тясна полоса птаж. Бреговата черта е слабо нарязана. Освен далеко издаващият се на юг нос Калиакра тук има още няколко тъпи носа, от които най-забележим е най-южният от тях — нос Шабла. Близко до брега има няколко езера, от които най-големи са езерата Блатница и Мангалия. Малките и тесни полоси суша, отделящи езерата от брега на морето, обикновено са ниски.

- Описваният бряг е дълбок, особено в района между носовете Калиакра и Шабла. 10-метровата изобата минава между тези носове на 1—3 кабелта от брега, а северно от нос Шабла се отдалечава на 7 кабелта от него, а на места и до 1.5 мили. Близко до брега на редица места има скали, рифове, малки банки и отлителни дълбочини, затрудняващи подходането към брега. Най-опасни са рифовете при нос Шабла и порт Мангалия. Най-взъйна опасност е камъкът с дълбочина над него 8 метра, който се намира на 5.8 мили северно от нос Шабла и на 1.7 мили от брега.

- Забележими пунктове.** При плаване покрай брега добре забележими са високият, скалист нос Калиакра с маяка, радиомачтите и развалините от крепости, дърето в дъното на бухта Болата (Мукулман), маякът Шабла на нос Шабла, разположените близо до брега села Нанево, Камен бряг, Тюленово, Крапец, Вама-Веке, Втори май и няколко отдалечени от брега села Езерец и Блатница. Всички села са обкръжени от градини.

- Нос Калиакра** (шир. $43^{\circ} 22'N$; дълг. $28^{\circ} 28'O$) е един от най-издаващите се носове на западния бряг на Черно море. Той се издава в морето в южно направление на 1.2 мили. Носът е скалист и има червеникав цвят. Брегът му се спуска почти

отвесно към морето; особено стръмен е източният бряг на носа, състоящ се от хоризонтални пластове. Носът служи като добър ориентир при подходане от морето към брега в този район и може да се забележи при кубаво време на разстояние от около 20 мили. При подходане към нос Калиакра от юг преди него се открива белият скалист бряг между бухта Балчик и гр. Каварна. Крайната част на носа е малко по-висока от обкръжаващата я местност и затова от далечно разстояние носът прилича на отделен остров, добре забележим от морето благодарение на своите няколко съобразни конфигурации.

- Нос Калиакра е обкръжен от малък каменист риф, който се простира на разстояние не повече от 1 кабелт от брега.

- Маяк Калиакра (шир. $43^{\circ} 22'N$; дълг. $28^{\circ} 28'O$) е поставен на 1 кабелт северно от края на нос Калиакра. Видът на маяка е бяла кръгла кула, при която има жилищни постройки.

Радиомаякът се намира при маяка.

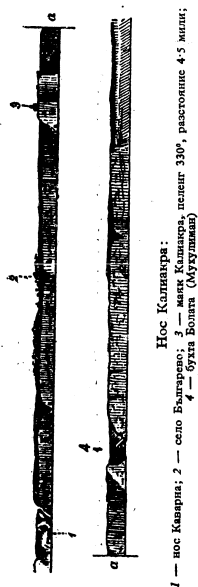
- Сигнали за мъгла се подават от наутофон при маяка.

- Предупреждение.** В района на североизток от линията нос Калиакра — нос Шабла използването на радиомаяк Калиакра не се препоръчва, тъй като получените пеленги ще бъдат несигурни.

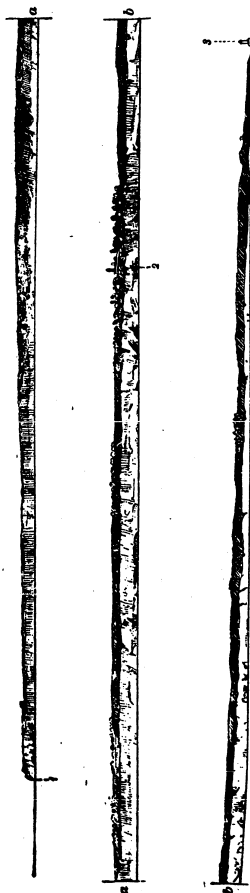
- Бухта Болата (Мукулман)** се вдава незначително в брега на разстояние 1.4 мили северно от нос Калиакра. Бухтата е малка. Ширината на бухтата при входа е 1.5 кабелта, а дължината ѝ — 1 кабелт. Брегът на бухтата е висок; той е много стръмен при входа и относително полегат в дъното на бухтата. Северният бряг на бухтата е прорязан от дълбоко дере,

Нос Калиакра:
1 — нос Калиакра, ширин 270', разстояние 3 мили; 2 — бухта Болата (Мукулман)

Нос Калиакра (пеленг 325°, разстояние 4 мили)

Нос Калинка:
1 — нос Калинка; 2 — село Белярево; 3 — село Калинка; пеленг 330°, разстояние 4.5 мили;
4 — бухта Болата (Мугулман)

Брегът от нос Калинка до нос Шабла:
1 — нос Калинка, пеленг 246°, разстояние 7.7 мили; 2 — село, пеленг 311°, разстояние 4 мили;
3 — нос Шабла с маяка, пеленг 359°, разстояние 7.3 мили

по което протича малка река; на западния бряг на устието на реката има малка постройка.

Брегът на бухтата е обкръжен с пясъчен плаж, широк 0.5 кабелт.

- 5 Дълбочините при входа на бухтата Болата са от 4 до 6 метра; към брега дълбочините равномерно намаляват.

Камъни. На изток от дерето на 0.5 кабелт от брега се намират подводни камъни, които при вълнение се откриват.

Нос Шабла, пеленг 290°, разстояние 3.5 мили

- Нос Шабла се намира на 12.5 мили североизточно от нос Калинка. Носът е стръмен, слабо забележим и се познава по установения на него маяк и добре забележимата могила, разположена на 8 кабелта западно от носа. Денем тази могила с установения на нея знак се вижда по-добре, отколкото маякът. На 2.5 мили западно от носа на възвишението се намира голямото село Шабла, обкръжено от дървета и видимо само от североизток. Дълбочините близко до нос Шабла се изменят твърде неравномерно.

- Маяк Шабла (шир. 43° 32'N; дълг. 28° 37'O) се намира на нос Шабла. Видът на маяка е бяла осемстенна кула с червени хоризонтални полоси на висока четириъгълна основа. Около маяка се намират две бели малки постройки.

- Риф — простира се на 1.5 кабелта източно от нос Шабла. При вълнение на него се образува прибой.

- На разстояние около 1 миль северно от нос Шабла покрай брега се простира още един малък риф.

- 25 От нос Шабла до порт Мангалия брегът се простира на 16.5 мили в северно направление и има вид на възвишение с множество могили. В този район на четири места от брега се издават в морето не много стръмни и тъпи носове, между които се простират тесни пясъчни плажове. Близко до брега има подводни, надводни, а на места и камъни, които се откриват при вълнение. На брега са разположени езерата Тузла, Шабленското, Езерцкото, Блатнишкото и Мангалия; най-голямото от тях е езерото Мангалия, намиращо се на 0.5 мили на юг от порт Мангалия, има много характерна форма, разтегнато от запад на изток на 5.5 мили и повече прилича на река, отколкото на езеро. На бреговете на езерата и близко до тях има няколко селища.

- Знак (шир. 43° 44'N; дълг. 28° 34'O) се намира на 4 мили южно от порт Мангалия до югозападния край на селото Вама-Веке. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, която е обърната към морето.

- 40 Опасности. Близко до описания бряг са разположени камъни и банки.

Камъни с дълбочини над тях 8 метра се намират на 1-4, 5-8 и 8-7 мили северно от нос Шабла.

Банки с дълбочини над тях 19-2 и 9-4 метра се намират съответно на 4 и 10-6 мили северно от нос Шабла.

5 **Камък** с дълбочина над него 11 метра се намира на 9-2 мили северно от същия нос.

От порт Мангалия до нос Мидия брегът се простира на 33 мили в северно направление. В южната част на района между порт Мангалия и порт Кюстенджа брегът е висок и почти по цялото протежение стръмен. Ниски места се срещат само в тези райони, където близко към бреговата черта са разположени езера. Северно от порт Кюстенджа брегът образува големия пясъчен бряг Мамаля, който се простира до нос Мидия.

Брегът е слабо нарязан; има само два най-характерни носа — Тузла и Кюстенджа, — значително издаващи се в морето. На запад от нос Кюстенджа в брега се вдава единствената в този район удобна бухта, в която е оборудван порт Кюстенджа. Близко до бреговата черта има няколко големи езера: Текир-гьол, Зюдгьол и Ташеул. Те всички не се виждат от морето и се отделят от него с тясна пясъчна полоса.

20 Този район е гъсто населен. На север от порт Мангалия са разположени селата Костинеци, Василий Роайта, Ефорие, Аджиджа, а също и големият пристанищен град Кюстенджа. Някои села, в частност селото Костинеци и курортното село Василий Роайта, са обградени с градини.

25 Дълбочините равномерно се увеличават към морето при отдалечаването от брега. Между порт Мангалия и порт Кюстенджа 10-метровата изобата минава на разстояние не повече от 0-8 до 1 мила от брега. Северно от порт Кюстенджа тази изобата се отдалечава от него на места на разстояние до 2 мили.

30 Близко до брега има голямо количество камъни, банки и потънали кораби. Особено много опасности са разположени на подходите към порт Кюстенджа. Най-мористата опасност се намира на 1-2 мили от брега.

35 **Забележими пунктове.** При плаване покрай брега добре забележими са бялото многоетажно здание и минаретата на двете джамии в гр. Мангалия, зелената рядка гора северно от гр. Мангалия, потъналото в зеленина село Костинеци, нос Тузла, кубетата и кулите в село Василий Роайта. Забелязват се също двете черни кули в селото Ефория, куполите на църквите и характерните постройки в град Кюстенджа и нос Мидия, с мола, издаващ се от него.

Нощем брегът се познава по маяците Мангалия, Тузла, Кюстенджа и светещия знак Мидия, както и по множеството светлини в градовете и селата.

45 **Порт Мангалия** е оборудван в неголяма кривина на брега на 16-3 мили северно от нос Шабла. Портът се познава отдалеко по високото бяло здание, намиращо се в града, и по минаретата

на двете големи джамии, северната от които е по-висока от южната. При подхождане към порт Мангалия на разстояние 12—13 мили се откриват 6 могили, които се намират западно от града, а след това още една могила. При по-нататъшното приближаване към брега такива могили се откриват твърде много.

Портът е неголям; вследствие на незначителните дълбочини на неговата акватория в порта могат да се отбиват кораби с малко газене. Най-голямата дълбочина при входа на порта е 4-6 метра; грунът е пясък. От морето портът е защитен с два мола, от вътрешната страна на които се швартоват кораби.

Покрай северозападния бряг на порта се простира каменна кейова стена.

20 **Лоцман.** В порт Мангалия има лоцман за съпровождане на кораби в порт Кюстенджа.

Северният мол има две колена; едното от тях е с направление на югоизток, а второто — на юг. Молът защитава порта от вълнение от изток и североизток. Този мол рязко се очертава на фона на пясъчния бряг и служи като добър забележим пункт при приближаване към порт Мангалия.

30 **Светещ знак** (шир. 43° 48'N; дълг. 28° 35'O) е поставен на края на северния мол. Видът на знака е ажурна вишка с фенер на върха и будка в основата.

Южният мол се намира срещу южните покрайнини на града и се простира на изток от брега.

40 **Маяк Мангалия** (шир. 43° 49'N; дълг. 28° 35'O) е поставен на кейовата стена на 3 кабелта западно от началото на северния мол. Видът на маяка е кула с бели и червени хоризонтални полоси.

45 **Предупреждение.** Нощем огънят на маяк Мангалия се вижда сред няколко светлини на града. Трябва да се внимава да не се вземе някоя от тези светлини за огъня на маяка.

Брегът около Мангалия:
1 — гр. Мангалия, широк 20', разстояние 5 мила

Камък с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 2-5 кабелта източно от края на северния мол.

Риф се намира на 7 кабелта SSO от входа на порт Мангалия и се простира паралелно на брега, на 5 кабелта от него. Дължината на рифа е 4 кабелта. Най-малката дълбочина над него е 0-5 метра.

Котвени места. Големи кораби обикновено застават на котва на 1 миля източно от град Мангалия на дълбочина 14—15 метра. Малките кораби застават на котва на 4 кабелта източно от входа на порта, срещу долината, в която е разположено езерото Мангалия; дълбочината тук е 8 метра. Тези котвени места са открити за ветрове от източната половина на хоризонта.

В тихо време в района на котвените места се забелязва южно течение, което се простира на 3-5 мили от брега. Струята на течението е по-тъмна, отколкото окръжаващата го вода.

Наставления за влизане в порт Мангалия. В порт Мангалия може да се влезе от изток и от юг. Източният вход е по-безопасен и се използва по-често, отколкото южният. При подхождане от изток трябва да се върви с курс 270°; идвайки в траверс с края на северния мол на разстояние 4 кабелта от него, трябва да се завива в порта.

При подхождане в порт Мангалия от юг, откъм село Втори май, трябва да се върви с курс 360° на 3 кабелта от брега. При това споменатият по-горе риф се оставя отлясно. Южният вход може да се използва само от малки кораби.

Град Мангалия е разположен северозападно от порта. Този неголям, но благоустроен град е известен като един от курортите на Румъния. В него има санаториум за туберкулози.

Градът е обкръжен с верига от високи могили. Знак Мангалия (шир. 43° 51' N; дълг. 28° 37' O) е поставен на края на неговия нос, издаващ се в морето на 2-8 мили NNO от маяк Мангалия. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

От знака Мангалия до нос Тузла брегът образува няколко тъпи носа, обкръжени от подводни и надводни камъни. Някои от камъните едва се покриват от водата. Тук има и банки, положението на които е показано на картите.

На 2-5 мили югозападно от нос Тузла сред градини е разположено селото Костинеци.

Нос Тузла се издава значително от общата линия на брега на 11-2 мили на NNO от порт Мангалия и се открива от морето на 10 мили. Краят на носа се спуска полегато към морето, поради което носът има изтеглен вид. На север и на юг от носа брегът е стръмен и има по-голяма височина, отколкото носът. Малко на север от носа се намира маяк Тузла с няколко маячни постройки и малки градини. Към морето носът е обкръжен от каменист риф.

590

Маяк Тузла (шир. 43° 59' N; дълг. 28° 40' O) се намира на 3-6 кабелта северно от края на нос Тузла. Видът на маяка е ажурна кула с цилиндрична тръба, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Сигнали за мъгла се подават със сирена от маяка.

От нос Тузла до порт Кюстенджа брегът се простира в общо направление на север на разстояние около 11 мили. Почти по цялото протежение брегът е стръмен и обкръжен от тесни пясъчни плажове. На места стръмнините се заменят с терасообразни склонове. В северната част на района стръмнините имат червеникав цвят. На 3-5 мили северно от нос Тузла към брега се приближава ниската долина Текиргьол, в която е разположено езерото Текиргьол. На 6-5 мили северно от езерото Текиргьол се намира още една малка ниска долина.

На южните склонове на малката долина Текиргьол над стръмнината се намира голямото курортно село Василий Роайта, а върху стръмните северни склонове на малката долина е разположено курортното село Ефорие. Селото Ефорие е добре забележимо по големите здания на санаториума Белона, разположени над самите стръмнини, и двете черни кули.

На 1-5 мили северно от селото Ефорие брегът образува малък тъп нос, на който се вижда бяла постройка с керемиден покрив, а малко по-нататък от носа — белите постройки на санаториума в селото Аджиджа. Северно от носа се намира забележима бяла кула.

Близко до брега между нос Тузла и порт Кюстенджа има много подводни и надводни камъни, неголеми банки и потънали кораби; особено много опасности има на подходите към порт Кюстенджа. Приближаването към брега на разстояние, по-малко от 1 миля, не се препоръчва.

Най-опасни за плаването са банката (шир. 44° 03' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 5 метра, разположена срещу долината Текиргьол на 3-6 мили северно от нос Тузла, банката (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 8-4 метра, лежаща на 8 мили северно от нос Тузла, и подводното препятствие (шир. 44° 08' N; дълг. 28° 40' O), намиращо се на 11 мили от входа на порт Кюстенджа. Последното препятствие се огражда от северна вежа.

Селото Василий Роайта се намира на стръмния бряг на 2 мили северно от нос Тузла. От морето това голямо село е забележимо по множеството кубета и кули, а също и по големия парк, намиращ се в северната му покрайнина. Селото Василий Роайта е един от големите курорти на Румъния. В него има много зеленина; има и добре оборудван плаж.

Знак Сара (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 38' O) е поставен близко до бреговата черта на 8-2 мили северно от нос Тузла. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

591

Камък с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 2-5 кабелта източно от края на северния мол.

Риф се намира на 7 кабелта SSO от входа на порт Мангалия и се простира паралелно на брега, на 5 кабелта от него. Дължината на рифа е 4 кабелта. Най-малката дълбочина над него е 0-5 метра.

Котвени места. Големи кораби обикновено застават на котва на 1 миля източно от град Мангалия на дълбочина 14—15 метра. Малките кораби застават на котва на 4 кабелта източно от входа на порта, срещу долината, в която е разположено езерото Мангалия; дълбочината тук е 8 метра. Тези котвени места са открити за ветрове от източната половина на хоризонта.

В тихо време в района на котвените места се забелязва южно течение, което се простира на 3-5 мили от брега. Струята на течението е по-тъмна, отколкото окръжаващата го вода.

Наставления за влизане в порт Мангалия. В порт Мангалия може да се влезе от изток и от юг. Източният вход е по-безопасен и се използва по-често, отколкото южният. При подхождане от изток трябва да се върви с курс 270°; идвайки в траверс с края на северния мол на разстояние 4 кабелта от него, трябва да се завива в порта.

При подхождане в порт Мангалия от юг, откъм село Втори май, трябва да се върви с курс 360° на 3 кабелта от брега. При това споменатият по-горе риф се оставя отлясно. Южният вход може да се използва само от малки кораби.

Град Мангалия е разположен северозападно от порта. Този неголям, но благоустроен град е известен като един от курортите на Румъния. В него има санаториум за туберкулозни.

Градът е обкръжен с верига от високи могили.

Знак Мангалия (шир. 43° 51' N; дълг. 28° 37' O) е поставен на края на неголемия нос, издаващ се в морето на 2-8 мили NNO от маяк Мангалия. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

От знака Мангалия до нос Тузла брегът образува няколко тъпи носа, обкръжени от подводни и надводни камъни. Някои от камъните едва се покриват от водата. Тук има и банки, положението на които е показано на картите.

На 2-5 мили югозападно от нос Тузла сред градини е разположено селото Костинеци.

Нос Тузла се издава значително от общата линия на брега на 11-2 мили на NNO от порт Мангалия и се открива от морето на 10 мили. Краят на носа се спуска долегато към морето, поради което носът има изтеглен вид. На север и на юг от носа брегът е стръмен и има по-голяма височина, отколкото носът. Малко на север от носа се намира маяк Тузла с няколко маячни постройки и малки градини. Към морето носът е обкръжен от каменист риф.

Маяк Тузла (шир. 43° 59' N; дълг. 28° 40' O) се намира на 3-6 кабелта северно от края на нос Тузла. Видът на маяка е ажурна кула с цилиндрична тръба, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Сигнали за мъгла се подават със сирена от маяка.

От нос Тузла до порт Кюстенджа брегът се простира в общо направление на север на разстояние около 11 мили. Почти по цялото протежение брегът е стръмен и обкръжен от тесни пясъчни плажове. На места стръмнините се заменят с терасообразни склонове. В северната част на района стръмнините имат червеникав цвят. На 3-5 мили северно от нос Тузла към брега се приближава ниската долина Текиргьол, в която е разположено езерото Текиргьол. На 6-5 мили северно от езерото Текиргьол се намира още една малка ниска долина.

На южните склонове на малката долина Текиргьол над стръмнината се намира голямото курортно село Василий Роайта, а върху стръмните северни склонове на малката долина е разположено курортното село Ефорие. Селото Ефорие е добре забележимо по големите здания на санаториума Белона, разположени над самите стръмнини, и двете черни кули.

На 1-5 мили северно от селото Ефорие брегът образува малък тъп нос, на който се вижда бяла постройка с керемиден покрив, а малко по-нататък от носа — белите постройки на санаториума в селото Аджиджа. Северно от носа се намира забележима бяла кула.

Близко до брега между нос Тузла и порт Кюстенджа има много подводни и надводни камъни, неголеми банки и потънали кораби; особено много опасности има на подходите към порт Кюстенджа. Приближаването към брега на разстояние, по-малко от 1 миля, не се препоръчва.

Най-опасни за плаването са банката (шир. 44° 03' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 5 метра, разположена срещу долината Текиргьол на 3-6 мили северно от нос Тузла, банката (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 8-4 метра, лежаща на 8 мили северно от нос Тузла, и подводното препятствие (шир. 44° 08' N; дълг. 28° 40' O), намиращо се на 11 мили от входа на порт Кюстенджа. Последното препятствие се огражда от северна вежа.

Селото Василий Роайта се намира на стръмния бряг на 2 мили северно от нос Тузла. От морето това голямо село е забележимо по множеството кубета и кули, а също и по големия парк, намиращ се в северната му покрайнина. Селото Василий Роайта е един от големите курорти на Румъния. В него има много зеленина; има и добре оборудван плаж.

Знак Сара (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 38' O) е поставен близко до бреговата черта на 8-2 мили северно от нос Тузла. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

Камък с дълбочина над него 2-8 метра се намира на 2-5 кабелта източно от края на северния мол.

Риф се намира на 7 кабелта SSO от входа на порт Мангалия и се простира паралелно на брега, на 5 кабелта от него. Дължината на рифа е 4 кабелта. Най-малката дълбочина над него е 0-5 метра.

Котвени места. Големи кораби обикновено застават на котва на 1 миля източно от град Мангалия на дълбочина 14—15 метра. Малките кораби застават на котва на 4 кабелта източно от входа на порта, срещу долината, в която е разположено езерото Мангалия; дълбочината тук е 8 метра. Тези котвени места са открити за ветрове от източната половина на хоризонта.

В тихо време в района на котвените места се забелязва южно течение, което се простира на 3-5 мили от брега. Струята на течението е по-тъмна, отколкото окръжаващата го вода.

Наставления за влизане в порт Мангалия. В порт Мангалия може да се влезе от изток и от юг. Източният вход е безопасен и се използва по-често, отколкото южният. При подхождане от изток трябва да се върви с курс 270°; идвайки в траверс с края на северния мол на разстояние 4 кабелта от него, трябва да се завива в порта.

При подхождане в порт Мангалия от юг, откъм село Втори май, трябва да се върви с курс 360° на 3 кабелта от брега. При това споменатият по-горе риф се оставя отясно. Южният вход може да се използва само от малки кораби.

Град Мангалия е разположен северозападно от порта. Този неголям, но благоустроен град е известен като един от курортите на Румъния. В него има санаториум за туберкулозни.

Градът е обкръжен с верига от високи могили. **Знак Мангалия** (шир. 43° 51' N; дълг. 28° 37' O) е поставен на края на неговия нос, издаващ се в морето на 2-8 мили NNO от маяк Мангалия. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

От знака Мангалия до нос Тузла брегът образува няколко тъпи носа, обкръжени от подводни и надводни камъни. Някои от камъните едва се покриват от водата. Тук има и банки, положението на които е показано на картите.

На 2-5 мили югозападно от нос Тузла сред градини е разположено селото Костинешци.

Нос Тузла се издава значително от общата линия на брега на 11-2 мили на NNO от порт Мангалия и се открива от морето на 10 мили. Краят на носа се спуска полегато към морето, поради което носът има изтеглен вид. На север и на юг от носа брегът е стръмен и има по-голяма височина, отколкото носът. Малко на север от носа се намира маяк Тузла с няколко маячни постройки и малки градини. Към морето носът е обкръжен от каменист риф.

590

Маяк Тузла (шир. 43° 59' N; дълг. 28° 40' O) се намира на 3-6 кабелта северно от края на нос Тузла. Видът на маяка е ажурна кула с цилиндрична тръба, боядисана с бели и черни хоризонтални полоси.

Сигнали за мъгла се подават със сирена от маяка.

От нос Тузла до порт Кюстенджа брегът се простира в общо направление на север на разстояние около 11 мили. Почти по цялото протежение брегът е стръмен и обкръжен от тесни пясъчни плажове. На места стръмнините се заменят с терасообразни склонове. В северната част на района стръмнините имат червеникав цвят. На 3-5 мили северно от нос Тузла към брега се приближава ниската долина Текиргюл, в която е разположено езерото Текиргюл. На 6-5 мили северно от езерото Текиргюл се намира още една малка ниска долина.

На южните склонове на малката долина Текиргюл над стръмнината се намира голямото курортно село Василий Роайта, а върху стръмните северни склонове на малката долина е разположено курортното село Ефорие. Селото Ефорие е добре забележимо по големите здания на санаториума Белона, разположени над самите стръмнини, и двете черни кули.

На 1-5 мили северно от селото Ефорие брегът образува малък тъп нос, на който се вижда бяла постройка с керемиден покрив, а малко по-нататък от носа — белите постройки на санаториума в селото Аджиджа. Северно от носа се намира забележима бяла кула.

Близко до брега между нос Тузла и порт Кюстенджа има много подводни и надводни камъни, неголеми банки и потънали кораби; особено много опасности има на подходите към порт Кюстенджа. Приближаването към брега на разстояние, по-малко от 1 миля, не се препоръчва.

Най-опасни за плаването са банката (шир. 44° 03' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 5 метра, разположена срещу долината Текиргюл на 3-6 мили северно от нос Тузла, банката (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 39' O) с дълбочина над нея 8-4 метра, лежаща на 8 мили северно от нос Тузла, и подводното препятствие (шир. 44° 08' N; дълг. 28° 40' O), намиращо се на 11 мили от входа на порт Кюстенджа. Последното препятствие се огражда от северна вежа.

Селото Василий Роайта се намира на стръмния бряг на 2 мили северно от нос Тузла. От морето това голямо село е забележимо по множеството кубета и кули, а също и по големия парк, намиращ се в северната му покрайнина. Селото Василий Роайта е един от големите курорти на Румъния. В него има много зеленина; има и добре оборудван плаж.

Знак Сара (шир. 44° 07' N; дълг. 28° 38' O) е поставен близко до бреговата черта на 8-2 мили северно от нос Тузла. Видът на знака е четиристенна пресечена пирамида с щит на страната, обърната към морето.

591

Брегът в района на Кюстенджа:
1 — село; 2 — гр. Кюстенджа, пеленг 28°, разстояние 6,2 мили; 3 — нос Синол, пеленг 29°, разстояние 7,8 мили

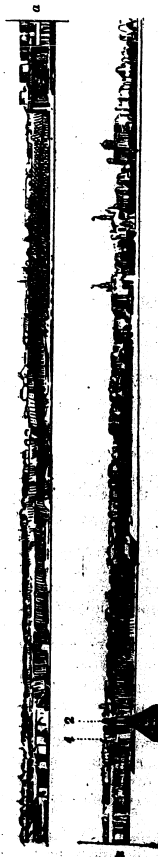
Светещ буй (шир. 44°04'N; дълг. 28°45' O) се поставя на 6,4 мили североизточно от нос Тузла и служи за подхожден буй към порт Кюстенджа.

Порт Кюстенджа е разположен в бухта, вдаваща се в брега на запад от нос Кюстенджа, и е голям първокласен порт на румънското черноморско крайбрежие. Портът е добре оборудван и достъпен за кораби с голямо газене. Главните причали на порта са механизирани и към тях подхождат ж. п. линии. В порта се намира кантората на началник порта и митницата. В порта има лоцман.

При подхождане от югоизток порт Кюстенджа се познава по големите забележими могили, виждащи се в ясно време от разстояние 20 мили. При понататъшното приближаване към брега се откриват кулите и куполите на църквите в град Кюстенджа.

От морето порт Кюстенджа е защитен с два мола: голям източен и южен. Вътре в порта има още няколко мола, които разделят акваторията на порта на два басейна: южен и северен, и четири гавана: за дървен материал, новия нефтен, стария нефтен и служебния. Басейните заемат точната част на порт Кюстенджа, а гаваните — западната част.

Оборудване на порта. Порт Кюстенджа има съвременно първокласно оборудване и разполага с добре обзаведени складове. Разтоварването и товаренето на корабите е механизирано. На много от причалите има кранове.

Порт Кюстенджа:
1 — кула на манастира; 2 — светещ буй

Вход в порт Кюстенджа:
1 — светещ буй; 2 — входен мол; 3 — източна част; 4 — профектура; 5 — джамия; 6 — църква на манастира; 7 — кула на манастира; 8 — килия

Ремонти. В порт Кюстенджа могат да се извършват всякакъв вид ремонти на корпуса и механизмите на корабите.

Снабдяване. Вода, годна за пиене и за котлите, е прекарана до всеки причал. Въпреки това в порта има малка водна цистерна, която обикновено се намира в служебния гаван и доставя вода на корабите, стоящи на котва.

Големият източен мол започва от южния бряг на нос Кюстенджа по направление 187°. От западната страна на Големия източен мол, на 2-2 кабелта от края му започва неголям напречен мол. На големия източен мол при началото на напречния мол има двуетажно каменно здание, на което е построена вишка със сигнална мачта.

Частта на големия източен мол от началото му до напречния мол е значително по-широка от останалата му част. От вътрешната страна на големия източен мол не се швартоват кораби.

Светещ знак (шир. 44°10' N; дълг. 28°39' O) е поставен на края на напречния мол, отклоняващ се от големия източен мол, от източната страна на входа на порта. Видът на знака е бяла кула.

Светещ буй Кюстенджа (шир. 44°09' N; дълг. 28°39' O) се поставя на 0.8 кабелт южно от края на големия източен мол. Буйът е жълт, конически; дълбочината на мястото, където е поставен буйът, е 9 метра.

Маяк Кюстенджа (шир. 44°09' N; дълг. 28°39' O) се намира на края на големия източен мол. Видът на маяка е бяла кула с черни хоризонтални полоси, поставена на четириъгълна основа.

Радиомаякът е поставен при маяка.

Сигнали за мъгла се подават от маяка с наутофон. **Южният мол**, защитаващ порта от вълнение от юг, започва от западния бряг на порта и се състои от няколко колена. От вътрешната страна на мола са оборудвани няколко издадени площадки за швартоване на кораби.

Светещ знак е поставен на края на южния мол от западната страна на входа на порта. Видът на знака е бяла кула.

Южният басейн е разположен непосредствено северно от входа на порта и заема източната част на порт Кюстенджа. От изток басейнът е ограничен от широката част на големия източен мол и края на южния мол. Басейнът има изходи за външен рейд, за всички гавани, разположени в западната част на порта, и за северния басейн, отделен от южния басейн с широк мол. На широкия мол се намира голямо червено тухлено здание с бели вертикални ивици.

Покрай вътрешната стена на големия източен мол са разположени причалите № 1, 2, 3, 4 и 5. Номерацията на причалите започва от началото на напречния мол от юг на север.

Причал № 5 граничи с широкия мол. На южната стена на широкия мол се намират причалите № 6 и 7.

В западната част на басейна до края на мола за дървен материал и Новия мол са разположени причалите № 22 и 31.

Потънал кораб с части над водата се намира в северната част на южния басейн до края на мола за дървен материал, отделящ гавана за дървен материал от северния басейн.

Северният басейн засма северната част на порта и е ограничен на изток, север и запад с кейови стени, а от юг и север със стените на широкия мол и мола за дървен материал. Между краищата на тези молове има проход, широк 200 метра, съединяващ северния и южния басейн. В северната част на източната кейова стена има морска гара, а където се съединяват източната и северната кейова стена, е зданието на митницата. По северната кейова стена са разположени складове.

В басейна има следните причали: причал № 8 — до края на широкия мол, причали № 9 и 10 — до северната стена на широкия мол, причали № 11 и 12 — на източната кейова стена, причали № 13, 14, 15 и 16 — на северната кейова стена, причали № 17, 18 и 19 — на западната кейова стена, причали № 20 и 21 — на северната стена на мола за дървен материал. До края на мола за дървен материал се намира причал № 22.

Причали № 11 и 12 се използват за швартоване на пасажерски кораби.

Гаванът за дървен материал се намира на запад от северната част на южния басейн. От север гаванът е ограничен с мола за дървен материал, а от юг с Новия мол, северната част на който е останала незавършена.

В дъното на гавана има изкуствено заграден район за малки кораби. Ширината на входа на гавана за Южния басейн е 0.6 кабелт. Покрай южната стена на мола за дървен материал са оборудвани причалите № 23, 24, 25, 26 и 27. При края на Новия мол се намира причал № 31. На южната стена на мола за дървен материал няма причали.

Служебният гаван е разположен на запад от гавана за дървен материал и от юг е ограничен от изкуствено заграденото място за малки кораби в гавана за дървен материал с неширок пирс. Гаванът не е голям и е предназначен за стоянка на катери, буксири и други малки кораби, обслужващи порта.

Новият нефтен гаван е разположен на запад от средната част на южния басейн, непосредствено на юг от гавана за дървен материал и е отделен от него с Новия мол, започващ от западния бряг на бухтата на изток. От северната страна на гавана покрай южната стена на Новия мол се намират причалите № 32, 33 и 34. Покрай южната страна на гавана се намират причалите № 35, 36 и 37. Западната страна на гавана не е облицована.

Старият нефтен гаван заема югозападната част на порта.

Разположен е непосредствено на юг от Новия нефтен гаван и е отделен от него с широк мол, простиращ се от запад на изток. Краят на този мол има срез, благодарение на който този мол отива към южния басейн само със своя остър североизточен ъгъл. От юг гаванът е ограничен от южния мол, отделящ го от външния рейд. Гаванът има два неголеми басейни, разделени от къси молове; ширината на прохода между моловете е 40 метра.

Влизането в Стария нефтен гаван при силен вятър е трудно; буксирите могат да бъдат използвани само при тихо време. При ветровито време те не се използват. Силните ветрове от юг и изток образуват в гавана вълна, правеща стоянката при причалите неспокойна.

Трябва особено да се внимава при развъртането на корабите. На северната страна на Стария нефтен гаван се намират причалите А, В и С (считано от изток на запад), а от южната страна до вътрешната стена на южния мол причалите D, E и F (считано от запад на изток). Всички причали, освен причала А, са разположени до специално оборудвани площадки, издадени от стената на мола, вътре в гавана. Причалът А е оборудван до среза на мола, ограничаващ гавана от север.

Рейдът се намира на изток и юг от порт Кюстенджа. От запад рейдът е ограничен от високия стръмен бряг на материка, а от изток за граница на рейда се счита 15-метровата изобата. Дължината на рейда на юг от входния проход на порт Кюстенджа е около една миля. На разстояние, по-малко от 3-5 кабелта от брега, приближаването не се препоръчва, тъй като в близост на него има камъни и скали, опасни за корабите. Грунтът на рейда е пясък и камъни. Рейдът е свършено открит за ветрове от NNO до S включително и при ветровито време е много неудобно котвено място. При подхождане към рейда трябва да се опазваме от района южно от рейда и района между носовите Кюстенджа и Сингол, където има много опасности. В рейда трябва да се влиза от морето от изток и югоизток.

Котвеното място в рейда се намира срещу входа на порта на дълбочина 11—13 метра. Грунтът на котвеното място е камък.

Град Кюстенджа е разположен северно от порт Кюстенджа на плато, спускащо се към морето с отвесни стръмнини. Старата част на града се намира на нос Кюстенджа и на възвишенията, граничещи с порта. Тук се помещават градските административни учреждения. През последните години градът значително се е разраснал в северно и западно направление.

Град Кюстенджа е голям промишлен център и ж. п. възел на Румелия.

От порт Кюстенджа до нос Мидия брегът има общо направление на север. В началото на района до нос Сингол брегът е стръмен. Тъмносивите стръмни склонове на нос Кю-

стенджа постепенно преминават в светлочервени. На този бряг е разположен град Кюстенджа. На север от нос Кюстенджа брегът е обкръжен с пясъчен плаж; тук се намира градският плаж (къпалня). По-нататък на север плажът силно се стеснява и тясната полоса се простира покрай брега до нос Сингол.

Между носовите Сингол и Мидия брегът е нисък и пясъчлив. Тук той има вид на изпъкнала на запад дъга.

Зад нешироката пясъчна полоса са разположени големите езера Зюдгюл, Ташеул и Гаргалък, които не се виждат от морето. Зад езерата брегът значително се повишава и става хълмист.

На 2 мили северно от нос Сингол добре забележимо е зданието на хотела. Между езерата Зюдгюл и Ташеул се виждат селата Мамая и Неводари, от които селото Мамая е по-забележимо благодарение на оградящите го градини. В селото Неводари добре се забелязва светлочервената четириъгълна кула, а наред с нея се вижда и зеленият купол на църквата.

Нос Кюстенджа (шир. 41°10' N; дълг. 28°40' O) се намира на 9 кабелта NNO от края на големия източен мол на порт Кюстенджа. Носът е равен и се издава в морето на 6 кабелта на изток. На носа е разположен град Кюстенджа; от постройките най-забележимо е голямото здание, намиращо се на брега, на 1-5 кабелта от края на носа.

От северната страна на носа има два недовършени мола, образуващи малък плитководен гаван, който е открит за северните и североизточните ветрове. На 6-5 кабелта северо-западно от носа започва каменист насип, който се простира успоредно на брега на протежение 5-7 кабелта и на 0-3 кабелт от него.

Нос Кюстенджа е обкръжен с множество подводни камъни, някои от които лежат до нивото на водата.

Нос Сингол (шир. 44°13' N; дълг. 28°39' O) се намира на 3 мили северно от нос Кюстенджа. Този стръмен нос лесно се познава благодарение на това, че непосредствено на север от него започва нисък пясъчен плаж. На югозапад от носа е разположено малкото езеро Тебекорией.

На север от нос Сингол се намира плажът Мамая. Тук има няколко хотела и неголеми паркове. Пред баните има пристан, оборудван специално за къпане. На края на пристана има ресторант, имащ вид на гъба.

Рифът започва от нос Сингол и се простира на юг покрай брега почти до нос Кюстенджа. Най-голямата ширина на рифа е в района на нос Сингол — около 1 миля.

Подводно препятствие се намира до източната граница на указания по-горе риф на 1-4 мили източно от нос Сингол. На 1 кабелт от подводното препятствие има банка с дълбочина над нея 9-8 метра.

Старият нефтен гаван заема югозападната част на порта.

- Разположен е непосредствено на юг от Новия нефтен гаван и е отделен от него с широк мол, простиращ се от запад на изток. Краят на този мол има срез, благодарение на който този мол отива към южния басейн само със своя остър североизточен ъгъл. От юг гаванът е ограничен от южния мол, отделящ го от външния рейд. Гаванът има два неголеми басейни, разделени от къси молове; ширината на прохода между моловете е 40 метра.

- 10 Влизането в Стария нефтен гаван при силен вятър е трудно; буксирите могат да бъдат използвани само при тихо време. При ветровито време те не се използват. Силните ветрове от юг и изток образуват в гавана вълна, правеща стойнката при причалите неспокойна.

- 15 Трябва особено да се внимава при развъртането на корабите.

- На северната страна на Стария нефтен гаван се намират причалите А, В и С (считано от изток на запад), а от южната страна до вътрешната стена на южния мол причалите D, Е и F (считано от запад на изток). Всички причали, освен причала А, са разположени до специално оборудвани площадки, издадени от стената на мола, вътре в гавана. Причалът А е оборудван до среза на мола, ограничаващ гавана от север.

- Рейдът се намира на изток и юг от порт Кюстенджа. От запад рейдът е ограничен от високия стръмен бряг на материка, а от изток за граница на рейда се счита 15-метровата изобата. Дължината на рейда на юг от входния проход на порт Кюстенджа е около една миля. На разстояние, по-малко от 3-5 кабелта от брега, приближаването не се препоръчва, тъй като в близост на него има камъни и скали, опасни за корабите. Грунтът на рейда е пясък и камъни. Рейдът е съвършено открит за ветрове от NNO до S включително и при ветровито време е много неудобно котвено място. При подхождане към рейда трябва да се опасяваме от района южно от рейда и района между носовите Кюстенджа и Сингол, където има много опасности. В рейда трябва да се влиза от морето от изток и югоизток.

- 35 **Котвеното място** в рейда се намира срещу входа на порта на дълбочина 11—13 метра. Грунтът на котвеното място е камък.

- Град Кюстенджа** е разположен северно от порт Кюстенджа на плато, спускащо се към морето с отвесни стръмнини. Старата част на града се намира на нос Кюстенджа и на възвишенията, граничещи с порта. Тук се помещават градските административни учреждения. През последните години градът значително се е разраснал в северно и западно направление.

- Град Кюстенджа е голям промишлен център и ж. п. възел на Румъния.

- 45 **От порт Кюстенджа до нос Мидия** брегът има общо направление на север. В началото на района до нос Сингол брегът е стръмен. Тъмносивите стръмни склонове на нос Кю-

стенджа постепенно преминават в светлочервени. На този бряг е разположен град Кюстенджа. На север от нос Кюстенджа брегът е обкръжен с пясъчен плаж; тук се намира градският плаж (къпалня). По-нататък на север плажът силно се стеснява и тясната полоса се простира покрай брега до нос Сингол.

Между носовите Сингол и Мидия брегът е нисък и пясъчлив. Тук той има вид на изпъкнала на запад дъга.

- Зад нешироката пясъчна полоса са разположени големите езера Зюдгюл, Ташеул и Гаргалък, които не се виждат от морето. Зад езерата брегът значително се повишава и става хълмист.

- На 2 мили северно от нос Сингол добре забележимо е зданието на хотела. Между езерата Зюдгюл и Ташеул се виждат селата Мамая и Неводали, от които селото Мамая е по-забележимо благодарение на оградящите го градини. В селото Неводали добре се забелязва светлочервената четириъгълна кула, а наред с нея се вижда и зеленият купол на църквата.

- Нос Кюстенджа** (шир. 41°10' N; дълг. 28°40' O) се намира на 9 кабелта NNO от края на големия източен мол на порт Кюстенджа. Носът е равен и се издава в морето на 6 кабелта на изток. На носа е разположен град Кюстенджа; от постройките най-забележимо е голямото здание, намиращо се на брега, на 1-5 кабелта от края на носа.

- От северната страна на носа има два недовършени мола, образуващи малък плитководен гаван, който е открит за северните и североизточните ветрове. На 6-5 кабелта северо-западно от носа започва каменист насип, който се простира успоредно на брега на протежение 5-7 кабелта и на 0-3 кабелт от него.

- Нос Кюстенджа е обкръжен с множество подводни камъни, някои от които лежат до нивото на водата.

- Нос Сингол** (шир. 44°13' N; дълг. 28°39' O) се намира на 3 мили северно от нос Кюстенджа. Този стръмен нос лесно се познава благодарение на това, че непосредствено на север от него започва нисък пясъчен плаж. На югозапад от носа е разположено малкото езеро Тебекорией.

- На север от нос Сингол се намира плажът Мамая. Тук има няколко хотела и неголеми паркове. Пред баните има пристан, оборудван специално за къпане. На края на пристана има ресторант, имащ вид на гъба.

- Рифът започва от нос Сингол и се простира на юг покрай брега почти до нос Кюстенджа. Най-голямата ширина на рифа е в района на нос Сингол — около 1 миля.

- Подводно препятствие се намира до източната граница на указания по-горе риф на 1-4 мили източно от нос Сингол. На 1 кабелт от подводното препятствие има банка с дълбочина над нея 9-8 метра.

От нос Мидия до Килийския ръкав на река Дунав

Брегът от нос Мидия до Килийския ръкав е част от огромната делта на река Дунав. Той силно се вдава в морето, но изключително ниският характер и почти пълното отсъствие на гори правят този бряг малко забележим. Бреговата черта не е начупена; незначителна нарязаност на брега се наблюдава само близко до Георгиевския и Сулинския ръкав. Вследствие на наносите конфигурацията на брега в района на делтата на река Дунав се изменя постоянно; това особено се отнася за местата на изходите на ръкавите в морето.

Дълбочини и релеф на дъното. Реката Дунав носи в Черно море огромно количество грунт, вследствие на което става бързо изменение на дълбочините в ръкавите и нарастване на делтата. 5-метровата изобата от нос Мидия до Портицкия ръкав минава на 3—6 кабелта от брега. Северно от Портицкия ръкав това разстояние се увеличава и срещу югозападния край на о-в Сакалин 5-метровата изобата минава на 2-5 мили от брега на материка. На неголемия район между Сулинския и Килийския ръкав 5-метровата изобата минава на 5—5.5 мили от брега. За образуването на крайбрежните плитководни полоси играят също така роля и прибоите, които изхвърлят наносите на реката встрани на сушата, образувайки барове. В пределите на плитководните полоси има неголеми острови, банки и отмели, които правят плаването тук опасно.

Мористото от плитководната полоса от нос Мидия до Георгиевския ръкав дъното равномерно се намалява, а в района на ръкава с отдалечаване към морето дълбочината рязко се увеличава.

Езера и лимани. В делтата на река Дунав има много езера и лимани. Повечето от тях се съединяват с протоци помежду си и с ръкавите на Дунав. В южната част на дунавската делта се намират най-големите лимани Синое и Разелм, отделени от морето с тясна пясъчна полоса суша.

Острови. Река Дунав при вливането си в морето се разделя на множество ръкави, които образуват множество острови. Най-големи острови са Дранов, Свети Георги и Лета. Всички острови са ниски и обрасли с малки храсти; по-високите места на островите са покрити с дървета.

Забележими пунктове. Описваният бряг е нисък и почти няма забележими пунктове. Уточняването на мястото тук може да стане само по неголемите горички, редките селища и отделните постройки, разпръснати по целия бряг. Добре забележим пункт е малкът Георгия. В ясно време добре се вижда планината Беш-тепе, намираща се в средната част на делтата на река Дунав, значително отдалечена от брега.

От нос Мидия до Георгиевския ръкав брегът се простира отначало на 30 мили на североизток, а след това рязко завива

на изток. Общата му дължина е 52 мили. На 3-5 мили североизточно от нос Мидия брегът отчасти е висок и стръмен, а в останалия район той е нисък, пясъчлив и на много места прорязан от протоците, които съединяват крайбрежните езера и лимани с морето. Повечето от тези протоци са плитководни, а някои от тях са доста дълбоки и широки.

Водното пространство между Портицкия ръкав и устието на Георгиевския ръкав се нарича Портицки рейд.

Брегът е съвършено чист от опасности, с изключение на подходите към Георгиевския ръкав, където на крайбрежния отмел вследствие на натрупване встрани на грунта се е образувал продълговатият пясъчен остров Сакалин, опасващ като полуостров делтата на Георгиевския ръкав. Положението на подводния камък, обозначен на съветските карти на 1.5 мили североизточно от нос Мидия, е твърде съмнително. На румънските карти този камък не е показан.

Предупреждение. В периода от март до декември на подходите към Георгиевския ръкав се поставят много рибарски мрежи, които се простират на няколко мили от брега. Мрежите се поставят и по Портицкия ръкав, само че в по-малко количество.

Забележими пунктове. Описваният район от брега е съвършено незабележителен. Нисък и незалесен, той се вижда само от неголямо разстояние. Затова при плаване покрай него се препоръчва ориентировката да става по дълбочините, тъй като тук дъното на морето с приближаването към брега равномерно се повишава. На нос Мидия се вижда висока ажурна кула на светещия знак и малка горичка. На север от нос Мидия, на места, където невисоките стръмнини се отдалечават от брега, сред зеленини се намират няколко бели постройки. На 7 мили северно от нос Мидия, на склона на неголямото възвишение, е разположено голямото село Вадул, бялата църква на което се вижда отлично даже и в мрачни дни. Склоновете на брега близо до селото Вадул през есента и зимата имат сив цвят, а през лятото и пролетта — зелен. Между селото Вадул и Портицкия ръкав няма забележими пунктове; само тук-там, при минаване близо до брега, се виждат няколко черни запусели колиби. Портицкият ръкав се разпознава по ажурната кула на светещия знак и двете рибарски къщици, разположени по двете страни на протока. Северозападно от протока в дълбочината на брега се вижда голяма постройка. В ясно слънчево време при минаване близо до брега се вижда селото Журиловка, разположено на отдалечените склонове на хълма зад лимана Головица.

От Портицкия ръкав до Георгиевския ръкав рибарските къщици са разположени по-често. На 6-8 мили североизточно от Портицкия ръкав е поставен решетъчният знак Перитяска. До знака има малка постройка. Североизточно от знака Перитяска

тяска се виждат още две постройки, намиращи се на 8 кабелта една от друга. Маякът Георгия, намиращ се в устието на Георгиевския ръкав, се открива от юг във вид на черна правоъгълна кула, разположена сред дървета. Южният край на отмела, обкръжаващ остров Сакалин, е забележим по потъналия кораб, корпусът на който се подава над водата. Добър забележим пункт при плаване от юг и югоизток е планината Беш-тепе, възвишаваща своите пет върха в дълбочината на материка на север от Портицкия ръкав. Вследствие на значителната отдалеченост от брега тази планина често бива скрита от мъгла.

Нос Мидия (шир. 44°21'N; дълг. 28°41'O) е забележим по горичката на него. Носът е равен, стръмините му имат светложълтеникав оттенък. От носа на юг се вдава мол, дълг около 0.5 мили. На запад от мола при северни, североизточни и западни ветрове могат да се укриват катери и шлюпки.

Светещ знак Мидия — намира се на 4.5 кабелта от края на нос Мидия. Видът на знака е бяла металическа ажурна кула с будка на върха.

Светещият знак Вадул (шир. 44°27'N; дълг. 28°44'O) е построен в южната покрайнина на селото Вадул на 6.4 мили североизточно от нос Мидия. Видът на знака е ажурна кула с будка на върха.

Лиманът Синос, южният край на който се намира на 1 мили североизточно от селището Вадул, представлява южната граница на делтата на река Дунав. Лиманът се простира в североизточно направление на 16.8 мили; средната му ширина е 4 мили. Източният и северният бряг на лимана са ниски, а западният — стръмен.

Лиманът се съединява с морето посредством няколко протока, от които най-голямо значение има протокт Перитуска. Дълбочините в него са от 1.5 до 2 метра. От южната част на лимана изтичат две реки: Балтаде-Мижлок и Балта-Маре, които се вливат в морето приблизително по средата между нос Мидия и селото Вадул. През лятото тия две рекички почти пресъхват. Източният бряг на лимана представлява по същество остров; той носи името остров Китук и се намира между река Балтаде-Мижлок, лимана Синос, протока Перитуска и морето. На север лиманът Синос се съединява чрез проток с лимана Головица.

Портицкия ръкав представлява най-южният ръкав от ръкавите на река Дунав. Той е образуван от лиманите Головица и Разелм и канала, съединяващ го с Георгиевския ръкав. Устието на Портицкия ръкав се намира на 24.3 мили североизточно от нос Мидия и се познава по няколко рибарски къщички и ажурната вишка на светещия знак, установен на северния му бряг. Западно от ръкава, на острова, намиращ се сред лимана, се вижда още една малка рибарска къщичка.

Лиманите Головица и Разелм са сравнително дълбоки, но вследствие на плитководните устия на ръкавите и наличието пред

тях на плитководен бар влизането в лиманите е почти невъзможно.

Светещият знак Портицки (шир. 44°41'N; дълг. 29°00'O) е поставен в устието на Портицкия ръкав, на северния му бряг. Видът на знака е ажурна кула с будка на върха.

Портицкият рейд е разположен източно от Портицкия ръкав и е добре защитен от западните и северните ветрове.

От север и северозапад рейдът е ограничен от южните брегове на големия остров Дранов, който се намира между Портицкия и Георгиевския ръкав. На котва може да се застане на дълбочина от 10 до 14.5 метра на разстояние от 2.5 до 4 мили от брега. Малки кораби могат да застанат на котва близко до брега на дълбочина 5—7 метра. Грунтът на рейда е тиня и добре държи котва.

Потънал кораб (шир. 44°47'N; дълг. 29°11'O) с части над водата лежи до северния бряг на Портицкия рейд на 3.5 мили на изток от знака Перитуска.

От Георгиевския ръкав до Килийския ръкав ниският и малко забележим бряг се простира в северно направление на протежение 25 мили. Плаването покрай този бряг при лоша видимост е твърде трудно, особено в близост на устието на ръкавите на река Дунав, където има много отмели. Препоръчва се тук често да става ориентирване по дълбочините, при което трябва да се има предвид, че с приближаването към брега дълбочините бързо се намаляват от 10 до 5 метра. Признак за приближаването към устието на ръкавите служи увеличаващата се мътност на водата.

Между Георгиевския и Сулинския ръкав се простира източният бряг на остров Свети Георги, ограничен от изток с морето, а от север и юг със Сулинския и Георгиевския ръкав на река Дунав. Тук има няколко езера; от тях най-близко до морето се намира езерото Рошулец, разположено на 5 мили южно от порт Сулина.

Забележими пунктове. При плаване от Георгиевския ръкав до Килийския ръкав добре се виждат: маяк Георгия, селото Свети Георги с бялата църква, намираща се на северния бряг на Георгиевския ръкав; горичката на северния бряг на езерото Рошулец; църквите и Големия сулински маяк в град Сулина; кулата на изоставения маяк, разположена при подхода към порт Сулина от северната страна на канала, и огньовете на краищата на входните молове на порт Сулина. При подхождане към порт Сулина от изток добър ориентир представлява маякът Змийски (Фидониси), поставен на Змийския остров, а при подхождане от север като ориентир може да се използва знакът на рубката на потъналия кораб с части над водата, лежащ на 4.5 мили северно от входа на Сулинския ръкав.

Георгиевският ръкав е южният от трите главни ръкава, по които река Дунав се влива в Черно море. Устието на Георгиевския ръкав се намира на 27 мили ONO от устието на Портиц-

кия ръкав. Георгиевският ръкав има малка делта. На разстояние около 2 мили от вливането в морето ръкавът се разделя на три ръкава, образуващи няколко малки ниски острови. Главният ръкав е северният.

5 Дълбочините в ръкава са от 7 до 8 метра и повече, но устието му е закрито от обширен бар, през който минава фарватер с най-малка дълбочина при средна вода 1.8 метра (1950 год.). На отмела, обкръжаващ устието на ръкава, се е образувал остров Сакалин.

10 Като магистрален път Георгиевският ръкав не се използва. По него се извършват само местни съобщения между малкото селища, намиращи се по брега на ръкава, а също и за порт Тулча, най-близкият порт на река Дунав.

Северният входен нос на Георгиевския ръкав се нарича нос Свети Георги.

Маяк Георгия (Олинка) (шир. 44°51'N; дълг. 29°36'O) е поставен близо до южния край на острова, образуван от двата южни ръкава на Георгиевския ръкав. Видът на маяка е бяла куличка на черна кръгла ажурна основа.

20 Сигнали за мъгла се подават от маяка с взривове.

Селото Свети Георги е разположено на левия бряг на Георгиевския ръкав на 1 мили на запад от брега на морето. То се намира сред дървета и е забележимо благодарение на бялата църква, която се намира в средата му. При подхождане от морето по-напред се виждат върховете на дърветата, а след това самата църква. Връзката на селото Свети Георги с околните села се извършва по Георгиевския ръкав.

Отмел излиза от нос Свети Георги и се простира на 1.5 мили SSO успоредно на брега на остров Сакалин. Дълбочините на отмела са твърде малки; даже и при незначително вълнение над него се образува прибой.

Остров Сакалин е образуван от наносите на Георгиевския ръкав и като полупръстен обкръжава неговата делта. Дължината на острова е около 5 мили, а ширината — 2—3 кабелта.

35 Северният край на острова се намира срещу северното разклонение на ръкава, а южният край — на 3 мили на юг от маяк Георгия. Островът е нисък, пясъчлив и се вижда само при минаване в близост на него. На няколко места той е прорязан от протоци. Вследствие постоянните наноси положението и очертанията на острова непрекъснато се изменят.

40 Остров Сакалин служи като временно пристанище за местните рибари.

Отмел се простира на 1.8 мили SW от югозападния край на остров Сакалин. Във ветровито време над отмела се образува прибой.

45 Потънал кораб (шир. 44°47'N; дълг. 29°33'O) с части над водата се намира на отмела, започващ на югозапад от остров

Сакалин, на 1.6 мили от неговия югозападен край. Корабът се забелязва при плаване близо до устието на Георгиевския ръкав.

5 **Ограждение.** От изток остров Сакалин се огражда с две западни вежи; южният край на отмела, започващ на югозапад от острова, се огражда с две северни вежи.

Наставление за влизане в Георгиевския ръкав. Влизането в Георгиевския ръкав става през северното разклонение между отмела, започващ от нос Свети Георги, и източния бряг на остров Сакалин. Най-малката дълбочина в прохода при средна вода е 1.8 метра. За влизане в ръкава се ляга на курс 270° към маяк Георгия и се приближава към остров Сакалин на разстояние 1 кабелт. По-нататък трябва да се върви покрай източния бряг на острова към страната на северното разклонение на Георгиевския ръкав, на разстояние 1 кабелт от острова.

15 **Подходи към Сулинския ръкав.** Ниският пясъчлив бряг на север и юг от Сулинския ръкав е почти лишен от растителност. При приближаване към него добре забележими са църквите в град Сулина, кулата на Големия сулински маяк, постройки и дървета в града, кулата на изоставения маяк на северния мол и входните огньове на порта, поставени на краищата на моловете. В ясно време на 5 мили от устието на Сулинския ръкав се откриват върховете на планината Беш-тепе.

20 При приближаване към порт Сулина от юг необходимо е да се обърща голямо внимание на дълбочините; не се препоръчва да се подхожда към брега по-близо от 20-метровата изобата.

30 **Сулинският ръкав** е централният и най-важният от трите ръкава, по които река Дунав се влива в Черно море. По него се извършват плавания на големи морски съдове, отиващи нагоре по река Дунав до порт Браила. Брегът на Сулинския ръкав е нисък, еднообразен, на места покрит с дървета. Ширината на корабоплавателния канал на Сулинския ръкав е 90—120 метра, но има и по-широки места, много удобни за развъртане и разминаване при среща на кораби. Такива разширения има на 5, 8, 13, 19, 24 и 32 мили от порт Сулина. Милните стълбове, показващи разстоянието от порт Сулина, са построени на левия бряг на канала.

35 Входът на Сулинския ръкав при морето се намира между два мола, излизащи от брега на материка в източно направление. Моловете са успоредни един на друг и образуват канал, в който се извършват постоянни драгажни работи. Най-малката дълбочина в канала е 7.3 метра (1951 год.). Предвид непрекъснатото натрупване на наноси моловете периодически се удължават към страната на морето.

40 Близо до краищата на моловете се поставят вежи и два светещи буйа, ограждащи северния и южния край на подходящия канал, и Сулинският входен светещ буй.

45 **Ограждането на Сулинския ръкав** се състои от бакани, заменени през зимния период с вежи и светещи створни знаци,

поставени на двата бряга на ръкава. Черните бакани ограждат дясната граница на корабния път и опасностите на десния бряг; червените бакани ограждат лявата граница на корабния път и опасностите на левия бряг.

- 5 Створните знаци, установени на няколко места по ръкава, служат за точното обозначаване оста на корабния път. Те имат вид на стълбове с прикрепени на тях щитове с триъгълни форми. Щитовете са боядисани с черен цвят с бяла вертикална полоса по средата.

- 10 **Нивото на водата** в Сулинския ръкав зависи от годишните времена; в периода от април до юни то е най-високо, а през август, септември и октомври — най-ниско. Колебанията на нивото се наблюдават в пределите от 0.3 м под до 0.9 м над средното ниво на водата в реката.

- 15 **Сигнали за случайни изменения нивото на водата** се издигат на мачта на зданието на инспекцията на нос Георгиевски Чатаал, при който Тулчанският ръкав на река Дунае се разделя на Георгиевски и Сулински ръкав. Тези сигнали и чат вид на черни шарове (кълбета), издигнати на мачтата, и означават падането на нивото: един шар — до 9 см, два шара — до 15 см, три шара — до 21 см, четири шара — до 30 см.

- 20 **Скоростта на течението** в Сулинския ръкав е от 1 до 3 възла в зависимост от височината на нивото на водата. Понякога скоростта на течението достига до 4 възла.

- 25 **Сулинският рейд** се намира на изток от входа на порт Сулина. Дълбочините на рейда са 12—18 метра, при това близо до брега вследствие непрекъснатите наноси на Килийския и Сулинския ръкав дълбочините са подложени на значителни изменения. Рейдът е открит за ветрове от източната половина на хоризонта. Течението на неголямо разстояние от брега има посока на юг с малка скорост. Мъглите в рейда най-често се наблюдават през зимата.

- 30 **Котвеното място** на рейда се намира на североизток от Големия сулински маяк на дълбочина 13—15 метра. То не осигурява спокойна котвена стоянка, особено при североизточни ветрове, които тук рядко достигат до силен щорм. Въпреки това котвеното място често се използва от морски търговски кораби за чакане на лодмана, а също и за частични разтоварвания и натоварвания на корабите. Грунтът на рейда е тиня.

- 40 **Порт Сулина** е разположен на двата бряга на Сулинския ръкав и се простира на 3 мили от началото на входните молове. Портът има важно значение като аванпорт на Браила. В порт Сулина и на Сулинския рейд частично се разтоварват или се дотоварват морски кораби, пълното газене на които не им позволява да отидат нагоре по реката към портовете Браила и Галац. Причалните стени за швартовка на корабите са оборудвани

на двата бряга на порта и са разделени на 6 секции от всяка страна. Границите на секциите са обозначени с металически стълбове, високи 2.5 — 3 метра, на които са поставени черни щитове с бели цифри, указващи номера на секцията. Секциите са разбити на причали, оборудвани с швартовни кнехтове. Карантинният пристан е разположен по-долу от секция № 1 на левия бряг. Причалите за пасажерските кораби се намират в първата секция на десния бряг. На десния бряг е разположено управлението на порта.

- 10 Портът разполага със земснаряди за издълбаване на корабоплавателния канал и бара и достатъчно число буксири. В порта могат да се вземат въглища, нефт и извършат ремонти на корпуса и механизмите на корабите.

- 15 **Лодман.** Всички кораби с вместимост над 120 рег. т. са длъжни да вземат лодман както при влизането в устието на Сулинския ръкав, така и при излизането от него. Лодманът се намира в порт Сулина на десния бряг на ръкава.

- 20 Лодманските кораби, които извършват съпровождането в устието на Сулинския ръкав, носят син флаг с червен ромб и бели букви „РС“.

- 25 Синият флаг, вдигнат на кулата на Големия сулински маяк, означава, че лодманският кораб не може да излезе в морето предвид щормово време или че входът в порта е закрит поради някаква причина. В такъв случай нощем се загася огънят на светещия знак на края на южния мол, а на края на северния мол под основния огън на светещия знак се запалва още един червен огън.

- 30 **Сигнали.** Дълбочината в устието на Сулинския ръкав (дълбочината на бара) се дава на специален щит, закрепен на кулата на Големия сулински маяк с големи бели цифри на черен фон. Цифрите лесно се разчитат с бинокъл; дълбочините се дават във фута.

- Портовите правила могат да се получат от управлението на порта. Тук са дадени извадки от най-важните от тях.

- 35 Всички рейдове и котвени места се намират под управлението на капитана на порта. На инспектора по корабоводенето е подчинен районът от порт Сулина до порт Браила. Корабните документи трябва да бъдат представени от капитана на кораба в канцеларията на капитана на порта в течение на 24 часа от момента на пристигането на кораба.

- 40 Кораби, дълги повече от 40 метра, идващи отдолу по реката, не могат да се развъртат в порта в местата на стоянките на другите кораби.

- 45 Кораби, товарещи петрол или взривни вещества, са длъжни незабавно при пристигането да съобщат за това на лодмана и издигнат на фокмачтата флаг „Б“ („В“) по Международния свод за сигналите. Тия кораби се отвеждат на специални при-

чали: за кораби с петрол — в долната част на гавана, мористото от всички кораби, а за кораби с взривни вещества — в горната част на гавана, по-горе от корабите, стоящи по течението.

- 5 Маякът Голям сулински (шир. $45^{\circ}09' N$; дълг. $29^{\circ}40' O$) е поставен в източната част на град Сулина от южната страна при входа на порта. Видът на маяка е бяла кръгла кула.

На 7-5 кабелта NO от Големия сулински маяк, на северния мол, недалеч от неговото начало, има кула на изоставен маяк.

Маяк Голям сулински
(цифрите на кула показват
дълбочините на бера
във футах)

- 10 Створ Сулински огньове осигуряват влизането на корабите в Сулинския ръкав от морето. Видът на установките е: бели триъгълни щитове с черни вертикални полоси по средата, поставени на стълбове. Направлението на створа е $121\frac{1}{4}^{\circ}$ — $301\frac{1}{4}^{\circ}$.

- 15 Предният огън (шир. $45^{\circ}10' N$; дълг. $29^{\circ}43' O$) се намира на северния мол.

- 20 Задният огън е поставен на пилот на 1-4 кабелта от предния огън.

Сулинските портони светещи знаци обозначават краищата на входните молове на порта. Судържаване на моловете знаците периодически се преместват.

- 25 Южният светещ знак (шир. $45^{\circ}10' N$; дълг. $29^{\circ}44' O$) е поставен на края на южния мол. Видът на знака е бяла ажурна четиристенна кула.

- 30 Северният светещ знак се намира на края на северния мол. Видът на знака е бяла ажурна шестостенна кула на черна четириъгълна основа.

Светещ буй входен Сулински (шир. $45^{\circ}09' N$; дълг. $29^{\circ}45' O$) — поставя се на 3 кабелта OSO от края на южния мол на мястото за поворот в канала на Сулинския ръкав. Буй е червен с ревун.

- 35 Подводни препятствия са открити в порт Сулина в районите 3-5 мили, 1-2 мили и 0-5 мили. Всяко от тези препятствия е оградено със зелена вежа.

Дига е разположена под порт Сулина при десния бряг на реката. Дигата е оградена с две черни вежи.

- 40 Наставление за влизане в порт Сулина. При подхождане към краищата на входните молове на порт Сулина трябва да се държи курс към Сулинския входен светещ буй. Оставяйки този буй на север, трябва да се отива между вежите по Сулинските створни огньове. Движейки се по този створ между Сулинските портони светещи знаци, поставени на краищата на входните молове, трябва да се влиза в порта по канала между моловете, придържайки се по средата му.

От порт Сулина до Килийския ръкав ниският и слабо-забележим бряг представлява част от източния бряг на остров Летя, лежащ между морето, Килийския и Сулинския ръкав.

- 5 Този бряг е обкръжен от широк отмел, образуван от наносите на Килийския ръкав. Ширината на отмела достига на места до 5-5 мили. Дълбочините на отмела, особено в северната му част, са много малки. Мористата граница на отмела е рязко очертана; с отдалечаване от нея към морето дълбочините бързо се увеличават от 5 до 18—20 метра и затова при плаване тук е нужно да бъдем особено внимателни, още повече че вследствие непрекъснатите наноси отмелът постоянно се увеличава към страната на морето и дълбочините на картите могат да не съответствуват на действителните дълбочини.

ТАБЛИЦА „РАЗСТОЯНИЯТА
МЕЖДУ ЧЕРНОМОРСКИТЕ П-ЩА

ARETS

275	Батуми																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
-----	--------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Лоция на Черно море

АЗБУЧЕН УКАЗАТЕЛ

А

Абана, село, 442
 Абанаглар, планина, 337
 Абгархук, планина, 335, 336
 Абу, нос, 382
 Абу (Абусую), река, 382
 Абуслух, нос, 379
 Абуслух, село, 379
 Абусую (Абу), река, 382
 Абхазки, хребет, 339
 Абшурдук (Ахалсопели), село, 333
 Авинда (Авунда), река, 217
 Авунда (Авинда), река, 217
 Авиюца, хребет, 328
 Агалина, нос, 551, 552
 Агачлъ, долина, 530
 Агва, планина, 463, 472
 Агва, река, 472
 Агиос-Василиос, нос, 411
 Агиос-Георгиос, планина, 420
 Агиосиоанис (Аянтепеси), планина, 385
 Агой, река, 308
 Агой, дефиле, 308
 Агрия, нос, 307
 Агудери, село, 346
 Ададжиклар, нос, 476
 Адакьой, село, 434
 Адаманская (Малая), коса, 182
 Аджиликский, лиман, 121
 Аджигольска, долина, 146
 Аджигольска, коса, 146
 Аджигольски, створ маяци, 148
 Аджигольско, коляно на киял, 148
 Аджигольска, коса, створ светещи знаци, 146
 Аджида, село, 588
 Аджиаски, нос, 133, 137
 Адлер, нос, 326
 Адлер, порт, 326
 Адлер, рейд, 326
 Адлерские Горки, хълмове, 326
 Адлерский, светещ знак, 326
 Аж-Амгва, планина, 337
 Ажсую, река, 420
 Айвансарай, район на гр. Стамбул, 508
 Айдосдаг (Айлосдаг), планина, 480, 518
 Ай-Петри, връх, 205, 210
 Айтодор, нос, 212
 Айтодорски, маяк, 213
 Ай-Фока, нос, 220
 Айя, нос, 198, 206, 209
 Акгьол, езеро, 429
 Акдереси, река, 531
 Аклама, спасителна станция, 529
 Аклиманъ, бухта, 438
 Аклиманъ, светещ знак, 438
 Ак-Мечетская (Узкая), бухта, 186
 Актынар, долина, 530
 Актынар, село със спасителна станция, 531
 Акротирия, бухта, 553
 Аксенова (северозападна), банка, 275
 Аксенова (югоизточна), банка, 276
 Аксенови банки, светещ буй, 276
 Акчабад (Платана), град, 399
 Акчай, река, 417, 421
 Акчакоджа, село, 469
 Акчашехир, река, 468
 Акчашехир, село, 469
 Акчекале, нос, 401
 Акчекале, село, 401
 Аладжалъ, коса, 476
 Алапль, река, 469
 Алапль, село, 469
 Алачам, село, 425, 431
 Александровка, село (Днепровски лиман), 143
 Алем, планина, 480, 534
 Алемдар, село, 516
 Алесо, нос, 462
 Алтбей, езеро, 113
 Алтбейдереси, река, 507
 Алюза, нос, 396
 Алунка, град, 210, 211
 Алунка, село, 212
 Алунта, град, 219
 Алма, река, 190
 Амасра, град, 454
 Амасра, залив, 452
 Амасра, маяк, 452

Амасра, полуостров, 451
 Амбра, нос, 333
 Амбра, река, 333
 Анадолу, маяк, 479, 489
 Анадолу, нос, 480, 489
 Анадолукавагъ, нос, 493
 Анадолукавагъ, огнь, 493
 Анадолукавагъ, село, 485
 Анадолухисар, село, 484, 504
 Анаклия, нос, 350
 Анаклия, светещ знак, 350
 Анаклия, рейд, 351
 Анаклия (Ахрия), село, 346
 Анапа, гред, 281
 Анапа, порт, 279
 Анапа, река, 279
 Анапская-Николаевская, селце, 281
 Анапски, створ светещи знаци, 280
 Анапски, гортови створ светещи знаци, 280
 Анапски, нос, 279
 Анапски, светещ знак, 279
 Анапски, рейд, 279, 280
 Анатоли, нос, 489
 Андреева, банка, 276
 Анисимова (Спитфайр), банка, 206, 231, 232
 Апдалсю, река, 412
 Арибики, планина, 330
 Аракль (Араклибурну), нос, 391
 Араклибурну (Аракль), нос, 385
 Арапа, нос, 541, 547
 Ардешен, село, 383
 Аркоти, нос, 386
 Аркоти, село, 386
 Арнауткюй, нос, 504
 Арнауткюй, село, 484
 Арсенискелеси, село, 392
 Артек, пионерский лагерь, 217
 Архаве, река, 380
 Архаве, село, 380
 Архавская, планина, 380
 Архипо-Осиповка, село, 303
 Аршинцево, порт, 240

Баба, планина (бухта Керпелиманъ), 472
 Баба, планина (нос Баба), 464
 Баба, нос, 463, 464
 Баба, светещ знак, 464, 466
 Бабаль, село, 414
 Бабин, остров, 176
 Бабуган-Яйта, хребет, 205
 Баглан, нос, 377
 Байдарские Ворота, перевал, 210
 Бакай, р'якав, 167
 Бакалка, бухта, 184
 Бакалка, коса, 184

Аршинцево (Красно-Партизанский), селце, поселище, 240, 242
 Аскорос (Ташль), нос, 387
 Аскорос, река, 378
 Аспет, село, 389
 Астра, полуостров, 452
 Атанас, нос, 569, 570
 Ататюрк, мост, 507
 Атина, нос, 385
 Атия, бухта, 556
 Атия, нос, 556, 557
 Атлиман, нос, 548
 Аутил, планина, 321
 Афгонбабатепеси (Афонбаде), планина, 383
 Ахали-Афони, село, поселище, 336
 Ахали-Афони, пристан, 336
 Ахалсепели (Абшурдук), село, 333
 Ах-Бабира, планина, 331, 332
 Ахенде, река, 401
 Ахилеон, нос, 254, 262
 Ахилеонски, светещ знак, 262
 Ахилеонски, створ светещи знаци, 267
 Ахтанизовски, лиман, 254
 Ахтопол, бухта, 544
 Ахтопол, гред, 544
 Ахтопол, нос, 544
 Ахтопол, огнь, 544
 Ахрыкапъ, банка, 511
 Ахрыкапъ, маяк, 509, 511
 Ахрыкапъ, нос, 480, 511
 Ачкава, река, 363
 Ашамба, река, 297
 Аше, река, 319
 Аше, дефиле, 318
 Аю-Даг, връх, 217
 Аю-Даг, нос, 217
 Аянапеси, планина, 385
 Аянджик, село, 439
 Аянджидереси, долина, 437, 439
 Аяникола, нос, 420
 Ая-София, джамия (гр. Трабзон) 398
 Ая-София, джамия (Стамбул), 516

Б

Бакалка, банка, 178, 185
 Бакалка, светещ знак, 184
 Бакалка, светещ буй, 185
 Бакалка, створни знаци, 185
 Бакалка, селце, 184
 Бакырляк, възвишение, 551
 Бакиновка, рекачка, 330, 335
 Баклереси, река, 493
 Бакырляк, предградие, 517
 Балабановка, село, 144
 Балабановка, коса, 147
 Балаклав, бухта, 206, 208
 Балаклавский, нос, 208

Балаклавский, светещ входен знак, 208
 Балаклавски, створ светещи знаци, 208
 Балтаде-Мижлок, рекачка, 600
 Балтаджидереси, река, 390
 Балталиманъ, село, 498
 Балта-Маре, рекачка, 600
 Балчик, бухта, 579
 Балчик, гред, 579
 Балчик, огнь, 580
 Балчик, порт, 579
 Большая Корениха, село, 158
 Балък, селце, 429
 Балъкчи (Нияндро), остров, 524
 Бания, село, 570
 Бартън, гред, 455
 Бартън (Кадърга), нос, 455
 Бартъндереси (Бартансу), река, 455
 Бартансу (Бартъндереси), река, 455
 Батах, планина, 330
 Батилиман, селце, 209
 Батмазвортонос, камъни, 520
 Батова, рейд, 579
 Батова, рекачка, 579
 Батуни, гред, 372
 Батуни, порт, 366
 Батуни, бухта, 364
 Батуни, маяк, 365
 Батуни, нос, 365
 Батуни, светещ буй, 366
 Батуни, створ светещи знаци, 367
 Бафра, маяк, 430
 Бафра, нос, 394, 429
 Башенни (Чобан-кале), нос, 220
 Башкоз (Дашкоз), нос, 438
 Башкирдран, планина, 420
 Бебек (Бебекко), бухта, 504
 Бебек, светещ знак, 504
 Бебек (Бююкбебек), село, 504
 Бебекко (Бебек), бухта, 498, 504
 Бегереста, село, 327
 Бейкоз, село, 499
 Бейкозлиянъ, бухта, 499
 Бейкушки, лиман, 139
 Бейлербей, село, 497
 Бейоглу, гред, 514, 516
 Белая, река, 330
 Белгород-Днестровский, гред, 117
 Белият нос, нос, 569
 Белона, санаториум, 591
 Белие Кучугуру, коса, 176
 Бели, нос, 243
 Белбек, река, 196
 Береговка, село, 302
 Береговое, село, 190
 Березанский, коса, 139
 Березански, лиман, 135, 136, 139
 Березански, светещ буй, 138

Березанско-Очаковское колыно на канала, створ от маяка, 147
 Березан, светещ знак, 137
 Березан, остров, 137
 Безкровни, нос, 306
 Беслета, река, 340
 Бета, бухта, 303
 Бета, селце, 303
 Бештепе, планина, 598
 Бжид, рекачка, 304
 Бжид, дефиле, 304
 Бзиб, река, 322, 329
 Биберна, възвишение, хребет, 551
 Вистрия (Дере-Кюй), река, 213
 Вистрогъ гърло, створ светещи знаци, 115
 Битка, връх, 324
 Бинюк-Янишар, хребет, 223
 Благовещенская, селце, 277
 Блатница, селце, 584
 Блатница, село, 584
 Блевка, планина, 261
 Ближние Камини, село, 225
 Ближние Цемески, знак, 292
 Блонд, банка, 563
 Боз-тепе, 319
 Бозтепе, планина (залив Орду), 414
 Бозтепе, планина (залив Трабзон-ски), 395
 Бозтепе, маяк, 434
 Бозтепе, нос, 394, 434
 Бозтепе, полуостров, 432
 Бозуккале, нос, 412
 Боламан, река, 417
 Болгатор, връх, 217, 218
 Болшевики (Анастасия), остров, 558
 Болшевики, село, 179
 Большой, остров, 352
 Большой Потемкин, остров, 168
 Большой Песушко, планина, 308
 Большой Фонтан, нос, 120
 Большой Фонтан, предградие, 120
 Бомборски, рейд, 333, 334
 Бомборско, дефиле, 330
 Бомбори, село, 334
 Востандж, огнь, 520
 Востандж, село, 520
 Востор, пролив, 480
 Брани, порт, 582
 Булбукор, нос, 143
 Буг, река, 143
 Бугазски, лиман, 277
 Бугско-Днепровсколимански канал, 145
 Будак, светещ знак, 117
 Будакский, лиман, 117
 Буджак, връх, 557
 Булджакдереси, река, 411
 Бултанак, река, 190, 196
 Бултурлу, планина, 511, 517

Булуп, нос, 383, 385
 Булепдереси, лычина, 383
 Бургазгада, остров, 522
 Бургас, град, 561
 Бургас, маяк, 561
 Бургас, нос, 560
 Бургас, порт, 560
 Бургаска, банка, 563
 Бургаски, залив, 550
 Бургаски, рейд, 560
 Бургаски, риф, 560
 Бурнас, нос, 116
 Бурнас, озеро, 113
 Бурнас, светещ знак, 116
 Бурнуджу (Бурунджу, Агас-Василис), нос, 411
 Бурунбагче, нос, 499
 Бурунджу (Бурунджу), нос, 411
 Бурунски, створ от маяка, 265
 Бурунско, колено на канал, 265
 Буфало, нос, 557
 Вухточка, рекачка, 306

Вадул, светещ знак, 600
 Вадул, село, 599
 Вайа-Вике, село, 584
 Ваньей, село, 497
 Варвара, нос, 541
 Варвара, село, 546
 Варварадереси, река, 392
 Варваровски, мост, 157
 Вардане, дефиле, 320
 Вардане-Верино, селце, 321
 Варзюва, нос, 252
 Василий Гвайта, село, 588, 591
 Вая, рекачка, 569
 Великий, остров, 175
 Венекдереси (Венек-Суто), река, 385
 Верхняя Масандра, село, 214
 Васелос, село, 220
 Видний, нос, 322

Гавгос, село, 392
 Гавра (Витце), село, 382
 Гагидя, река, 349
 Гагидя, село, 349
 Гагра, град, 327, 329
 Гагра, порт, 327, 329
 Гагрински, рейд, 329
 Гагрински, хребет, 328
 Гагринши, река, 328
 Гамбис-Ванис, остров, 435
 Галара (Галарабурну), нос, 476, 478
 Галарабурну (Галара, Келара), нос, 478
 Галата, маяк, 574
 Галата, нос, 574

612

Бююкада (Прикипо), град, 523
 Бююкада (Прикипо), остров, 523
 Бююкада (Прикипо), пролив, 521, 523
 Бююкдзаре (Бююкдзаре-лиман), бухта, 483, 493
 Бююкдзаре, град, 494
 Бююкдзаре, река (пролив Бозфорт), 493
 Бююкдзаре, река (село Мичвари), 386
 Бююклимань, бухта, 387
 Бююклимань (залив Аласра), бухта, 454
 Бююклимань (Трабзонски залив), бухта, 402
 Бююкклимань, град, 402
 Бююккокош те, река, 462
 Бююкчимляджи (Буюкчимля те), връх на планина, 511, 517
 Бяла, светещ знак, 570
 Бяла, село, 570
 Българево, село, 581

В

Викторовка, село, 139
 Викторовски, створия мзяца, 147
 Викторовско, колено на канал, 147
 Витязево, селце, 277
 Витязевски, лиман, 277
 Водопадная (Учан-Су), река, 213
 Волошка, коса, 146
 Волская, банка, 276
 Вона, бухта, 394, 414
 Вона, маяк, 416
 Вона, нос, 416
 Ворон, рекачка, 220
 Вортонос, камъни, 520
 Вортонос, огън, 520
 Втори май, село, 584
 Вудан, бухта, 303
 Вудан, река, 303
 Върли бряг, възвишение, рид, 551

Г

Галата, порт, 512
 Галата, село, 574
 Галатска, кейова стена (гаван Хъйдар паша), 510
 Галатска, кейова стена (порт Галата), 512
 Галатски, мост, 507
 Галициново, село, 144
 Гангади, село, 327
 Гаргалък, озеро, 597
 Гарипе, нос, 483
 Гаспра, село, 211
 Гварда, планина, 339
 Гебоглу, планина, 446
 Гебеус, планина, 285, 303

Гебеула, планина, 446
 Геленджик, град, 300
 Геленджик, порт, 298, 199
 Геленджикская, бухта, 298
 Геленджикски, маяк, 299
 Геленджикски, входен светещ знак, 299
 Генуезки, мол, 245
 Генуезки, светещ знак, 245
 Георгиев-Ортугора, долина, 382
 Георги, бухта, 544
 Георгиевска, скала, 208
 Георгиевски, манастир, 208
 Георгиевски Чатал, нос, 604
 Георгиевско гърло, устие, 582
 Георгия, маяк, 598, 602
 Георги, нос (Сталински залив), 577
 Герзе, село, 382
 Герзе, град, 432
 Герзе, нос, 431
 Герзе, огън, 432
 Героевское, село, 239
 Гидерос, планина, 446, 451
 Гиресун, град, 411
 Гиресун, маяк, 410
 Гиресун, нос, 408
 Гиресун (Гиресунада), островче, 408
 Гиресун, порт, 410
 Глубокая, коса, 180
 Голая Пристань, село, 167
 Голени, връх, 541
 Голо-анка, село, 320

Датва, планина, 364
 Датомис, река, 321
 Датомис, дере, 321
 Дальян, нос, 529
 Дамьян, хълм, 427
 Дарнайчай, река, 437
 Дафиновски, нос, 133
 Дафиновский, светещ буй на потънал кораб, 133
 Двойница, рекачка, 570
 Двужкорная, бухта, 222, 223
 Двужкорная, бухта, створ знаци, 224
 Дегирименгаз, рекачка, 454
 Дегирименгаз (Кюсегази), бухта, 463
 Дегиримендереси (Тарабонски залив), река, 394, 398
 Дегиримендереси (село Акчакоджа), река, 471
 Деликкая (Деликкая), нос, 469
 Деликкая (Деликкая), нос, 469
 Деликкышле, нос, 451
 Демерджи, връх, 219
 Демерджи, река, 219
 Демирхане, предградие, 517
 Дервент, нос, 422
 Дефтердар, нос, 498, 505

Голоенца, лиман, 599
 Голубева, планина, 318
 Голубой Залив, село, 211
 Гония, планина, 378
 Гонно, крепост, 372
 Гонно (Гонна), село, 372
 Горелая, планина, 254, 260
 Горкий Кут, полуостров, 182
 Грънчар, връх, 541
 Грязнова, нос, 307
 Гуава, нос, 306
 Гулава, река, 349
 Гудлу, река, 336
 Гудлу, град, 336
 Гудлу, порт, 335
 Гудлу, пристан, 335
 Гудлу, бухта, 334
 Гудлу, светещ знак, 335
 Гумиста, река, 330, 338
 Гумаша, планина, 337
 Гурзуф, село, 217
 Гусни (Гарга-Бурну), нос, 211
 Гюзелджехисар, нос, 456
 Гюзелхисар, нос, 394, 395
 Гюзюфет, нос, 431
 Гюксу, водохранилище, 504
 Гюксудереси, река, 498, 504
 Гюселде, град, 403, 405
 Гюреле, нос, 405

Д

Джанхот, планина, 285
 Джанхот, рекачка, 297
 Джамшиев, селце, 208
 Джирджана, рекачка, 243
 Джирджан, остров, 178
 Джирджанска, бухта, 180
 Джирджанска, коса, 179
 Джирджански, залив, 174, 180
 Джирджански, маяк, 179
 Джирджански, светещ буй, 180
 Дживиздереси, река, 417
 Джимет, село, 277
 Джият, планина, 364
 Джина, маяк, 422
 Джина, нос, 417
 Джигмур, река, 348
 Джиджуар, река, 333
 Джирхва, село, 333
 Джиха, планина, 380
 Джуба, бухта, 304
 Джуба, маяк, 304
 Джуба, река, 304
 Джуба, светещ знак, 304
 Джуба, нос, 211
 Джина, маяк, 211
 Джина, река, 337
 Джикитиш, скали, 450, 491

613

Дикментеспи, планина, 410, 412
 Димитър, нос (Бургаски залив), 552
 Димитър, нос (Сталински залив), 577
 Динской, залив, 254, 260
 Дмитриевка, село, 143
 Днепър, река, 143, 144, 167
 Днепровски, лиман, 135, 136, 143
 Днепровское, село, 143
 Днепровсколиманско, коляно на канал, 148
 Днестър, река, 117
 Днестровская, банка, 118
 Днестровский, лиман, 117
 Днестровская, банка, светещ буй, 118
 Днестровско-Цареградски, маяк, 118
 Днестровско-Цареградски, створ от светещи знаци, 118
 Днестровско-Цареградско гърло № 1, светещ буй, 119

Ввксинотрад, дворец, 577
 Ввксинотрад, огън, 577
 Ввпаторийска, бухта, 190
 Ввпаторийски, маяк, 191
 Ввпаторийски, нос, 191
 Ввпатория, град, 191
 Ввпатория, порт, 191
 Ввпаторийски, рейд, 192
 Ввпаторийски, риф, 191
 Ввренке, село, 442
 Ввгипетска, стрелка, 176
 Ввгипетски, острови, 176
 Ввгорлицки, залив, 175
 Ввгорлицки, светещ знак, 175
 Ввгорлицки Кут, полуостров, 176
 Ввзерен, село, 584
 Ввйсудереси, река, 390
 Ввнесил, град, 405
 Ввкрено, нос, 578
 Ввкрено, река, 579
 Ввлею, град, 405
 Ввлеюдереси, река, 405
 Ввлазтабия, нос, 479
 Ввмине, маяк, 567
 Ввмине, нос, 566
 Ввминска, планина, 525, 551
 Ввмона, село, 567
 Ввникале, нос, 249

Жебрийнска, бухта, 116
 Железний порт, село, 179
 Железний рог, нос, 276
 Железний, светещ знак, 276
 Жемси, планина, 319

614

Днестровско-Цареградско гърло, устие гърло, 119
 Долгий, остров, 175
 Долмабахче, село, 483
 Долмабахче, бивш дворец, 506
 Домузгла, полуостров, 182
 Домуз, нос, 454, 461
 Домуздереси, река, 482, 530
 Домузлав, езеро, 189
 Дооб, планина, 285, 297
 Дооб, нос, 289
 Дооб, река, 289
 Дообски, маяк, 289
 Дранда, укрепление, 347
 Дранов, остров, 598
 Думаль, село, 476
 Дуронадереси, река, 392
 Дюрмен, връх, 205, 231
 Дюрсо, дефиле, 278
 Дяволска, река, 548
 Дяволски, залив, 541, 548

Е

Еникалски, отел, 250
 Еникалски, маяк, 251
 Еникалско, коляно на канал, 266
 Еникской, светещ буй, 500
 Еникской, село (пролив Босфор), 497
 Енимакале, село, 485
 Ергалия, река, 388
 Ергели (Ергелиманъ), бухта, 464
 Ергели, град, 464, 468
 Ергели, светещ знак, 466
 Ергели, порт, 466
 Ергели, град, 398
 Ергели, нос, 398
 Ериклиманъ, залив, 390
 Ермендереси, долина, 528
 Ерос, маяк, 402
 Ерос (Иерос), нос, 392, 401
 Ескимакале, село, 503
 Ескирабаон, възвишение, 383
 Ескифенер, нос, 481, 527, 529
 Еспие, село, 405
 Еспиедереси, река, 407
 Ефорие, село, 588
 Ешери, село, 337
 Ешилрмак, река, 417
 Ешилкой, маяк, 517
 Ешилкой, нос, 517
 Ешилкой, село, 517
 Еюп, село, 517

Ж

Жове-Квард, река, 328
 Жовеху, хребет, 328
 Жуковна, село, 251
 Журиловка, село, 599

Заветное, село, 238
 Западна, бухта, 452
 Западна Березанска, коса, 137
 Запорожская, селце, 254, 260
 Зарбана, река, 445
 Зарбана, село, 445
 Заргана, нос, 399, 401
 Зарха, село, 390
 Збуревски, залив, 167
 Збуревско, гърло, устие, 167
 Зейтин, нос (Мраморно море), 514
 Зейтин (източен), нос, 401
 Зейтин (западен) (Зейтинбурну), нос, 403
 Зейтинлик, завод, 517
 Зелек, нос, 385
 Зеленская, планина, 254, 274
 Зелюний, нос, 364

Иван, остров, 555
 Иван, маяк, 555
 Иван-Баба, остров, 224
 Ивановка, село (Егорлицки залив), 175
 Ивановка, село (днепровски лиман), 143
 Иверская, планина, 336
 Идокопас, нос, 301
 Идокопас, светещ знак, 302
 Икантик, нос, 580
 Иланджик, нос, 569, 572
 Илису, река, 462
 Илищи, село, 442
 Илия, връх, 551, 567
 Илори, село, 348
 Илри, нос, 223, 224
 Илри, светещ знак, 224
 Илич, селце, 262
 Имеретинская, бухта, 326
 Инал, бухта, 304
 Ингури, река, 350
 Инджебурун, маяк, 439
 Инджебурун, нос, 439
 Инджир, нос, 429
 Инджиркой, село, 499
 Инджиркойлиманъ, бухта, 499
 Инджиркойбанк, отел, 500

Йомура (Иомура), село, 392

Кабакозлиманъ, бухта, 480
 Кабардинка, село, 285, 289
 Кабардински, створ от светещи знаци, 289
 Кабешковски, възвишения, 551

З

Зефре, нос, 407
 Зефрелиманъ, залив, 407
 Зирху, хребет, 327
 Зифлидаг, планина, 446
 Златния рог, бухта, 507
 Златни пясъци, огън, 578
 Златни пясъци, плаж, 578
 Змейний, маяк, 113
 Змейний, нос, 249
 Змейний, остров, 113
 Зонгулдаг, град, 461
 Зонгулдаг, залив, 459
 Зонгулдаг, маяк, 459
 Зонгулдаг, нос, 459
 Зонгулдаг, порт, 459
 Зонгулдаг, река, 459
 Зюдюл, езеро, 583

И

Инджирли, село, 471
 Инджирлиманъ, бухта, 398, 401
 Индек-Даг, дере, 219
 Инеада, връх, 538
 Инеада, залив, 538
 Инеада, нос, 539
 Инеада, рейд, 539
 Инеада, село, 539
 Инеболу, град, 444
 Инеболу, нос, 442
 Инеболу, светещ знак, 442
 Инеболу, порт, 443
 Инеболу, река, 442
 Инерман, селце, 198
 Инермански, створ от маяци, 198
 Инерманско, дефиле, 198
 Иркенионез, планина, 439
 Ирмек, планина, 449
 Ирмек, река, 449
 Ирмек, дефиле, 449
 Искурия, нос, 347
 Истамбул, град
 Истамбул, порт
 Истамбуллиманъ, лиман, 507
 Истиницкой, бухта, 500
 Ичерамегал, нос, 405

Й

Йонно — 212

К

Кавак, нос, 480, 510
 Каваккалеси, форт, 491
 Каваклар, нос, 578
 Каварна, град, 581
 Каварна, огън, 581

615

Каварна, порт, 581
 Кавашите, бухта, 552
 Кадьской, село, 519
 Казакьль, долина, 437
 Казакьль, село, 439
 Казача, бухта, 204
 Кайиш, връх, 518
 Кайран, долина, 446
 Кайран, пристан, 446
 Каламана, река, 399
 Каламитски, залив, 190
 Каламишкью, залив, 518
 Каланчак, остров, 182
 Каланчакский, отлив, 182
 Каланчакский, залив, 182
 Калафотия, скала, 529
 Кале, нос, 405
 Каледжик, долина, 383
 Календер, нос, 373
 Календер, светещ знак, 373
 Калепли, река, 469
 Калиакра, маяк, 585
 Калиакра, нос, 581, 584
 Калиновка, село, 318
 Калонварос, планина, 385
 Калион, нос, 417, 425
 Кальонкичи (Калионхач), банка, 535
 Камен бряг, село, 584
 Каменна, скала, 823
 Камчия, долина, 572
 Камчия, огън, 572
 Камчия, река, 572
 Камши-Бурун, нос, 239
 Камши-Бурунска, бухта, 240
 Камши-Бурунски, маяк, 264
 Камшиовая, бухта, 204
 Камшиова бухта, створ от огньо, 204
 Камшиова бухта, створ от светещи знаци, 204
 Канарсу, долина, 383
 Кандилли, нос, 497, 504
 Кандилли, огън, 504
 Кандра, планина, 463, 472
 Канлъджь, нос, 497, 503
 Канлъджь, огън, 503
 Канлъджь, село, 497
 Капистра, планина, 380
 Капистра, нос, 380, 385
 Капкани, село, 250
 Капласу, река, 530
 Капустински, створ от знаци, 163
 Капчик (Хоба-Бурун), нос, 221
 Капусую, дефиле, долина, 451
 Капусукотепеси, планина, 451
 Караагач, бухта, 547
 Караагач, град, 449
 Караагач, нос (бухта Караагач), 547
 Караагач, нос (Анадолски бряг), 448
 Караагач, река, 547
 Караагачлиманъ, река, 449

Карабайска, коса, 182
 Карабетова, планина, 254, 257
 Карабурун, маяк, 487, 532
 Карабурун, нос (град Гьореле), 405
 Карабурун, нос (град Шяле), 476, 478
 Карабурун, нос (Румелийски бряг), 532
 Карабуш, нос, 132, 134
 Карадаг, планина, 392
 Карадере, река, 390, 391
 Караджабурун, нос, 499
 Караджинска, бухта, 187
 Каракьой, мост, 507
 Карантинна, бухта, 203
 Карантинний, нос (Керченска бухта), 249
 Карантинний, нос (порт Евпатория), 192
 Карантинний, светещ знак, 192
 Карантинний, остров, 168
 Карасу, село, 471
 Каржинский, залив, 182
 Каркинитский, залив, 177, 189
 Картал, град, 521
 Картказак, нос, 182
 Касперовка, село, 166
 Касперовски, створ от светещи знаци, 166
 Кастел, връх, 217, 218
 Кастрич, бухта, 542
 Кастро, нос, 546
 Кастропол, село, 211
 Катран, планина, 430, 431
 Кача, река, 197
 Келасури, река, 345
 Келасури, село, 345
 Кемал паша, село, 378
 Кемер, нос, 378, 385
 Керасунда, град, 411
 Керасунда, маяк, 410
 Керасунда, порт, 410
 Керемпе, маяк, 448
 Керемпе, нос, 446
 Керне, камъни, 438
 Керпелиманъ, бухта, 475
 Керченска, бухта, 243
 Керченски, претоварителен рейд, 244
 Керченски, подхотен канал, 246
 Керченски, пролив, 233
 Керч, град, 249
 Керч, порт, 245
 Керч-Еникалски, канал, 263
 Кефелкьий, село, 175
 Кефкен, банка, 474
 Кефкен, планина, 463, 472
 Кефкен, нос, 463, 472
 Кефчен, светещ знак, 472
 Кефкен, остров, 472
 Кефкендасъ, залив, 474
 Кефкенлиманъ, залив, 474
 Кечилилиманъ, бухта, 490
 Кешалдереси, река, 408
 Кидерос (Кидрос), бухта, 449

Кизилташки, лиман, 277
 Кизил-Яр, езеро, 190
 Кизил-Яр, светещ знак, 196
 Кизим, нос, 166
 Киз-Аул, нос, 232
 Киз-Аулска, банка, 233
 Киз-Аулски, маяк, 232
 Киик-Атлама, нос, 222, 224
 Киик-Атлама, светещ знак, 224
 Кикинейз, нос, 211
 Килийско, гърло, устие, 113, 682
 Килимли, село, 459
 Килимлибурун, нос, 458
 Килм (Килиджи), нос, 533
 Килиос, бухта, 529
 Килиос, нос, 529
 Килиос, село, 529
 Килиоскалеси, форт, 529
 Кинбурунска, коса, 144, 175
 Кинбурунски, допълнителен светещ знак, 139
 Кинбурунски, светещ знак, 145
 Кинджи, светещ знак, 347
 Киноглу, нос, 441
 Кинтриш, река, 363
 Кичигир, връх, 205
 Кипарисное, село, 218
 Киремит, нос, 418
 Киреч, нос, 493
 Киречханедереси, река, 401
 Киреччик, нос, 417
 Кирит, полуостров, 551
 Кисе, село, 379
 Киселева, скала, 308
 Кисляковна, село, 144
 Кисляковски, светещ знак, 150
 Кисляковско-Лунаревско, коляно на канал, 150
 Китен, село, 548
 Китка, връх, 549
 Китук, остров, 600
 Кичине, санаториум, 212
 Кишля, риф, 275, 276
 Кабулети, град, 363
 Кабулети, светещ знак, 363
 Ковата (Коватабаши), нос, 392
 Коваталиманъ, бухта, 392
 Коджачай, река, 449
 Коджачай, дефиле, 449
 Кодор, нос, 346
 Кодор, река, 346, 347
 Кодор, светещ знак, 346
 Кодощ, нос, 309
 Кодощки, маяк, 309
 Козатъ, село, 414
 Козькой, село, 431
 Козлу (Козлулиманъ), бухта, 462
 Козлулиманъ (Козлу), бухта, 462
 Козирка, село, 144, 151

Кизирски, створ от маяци, 151
 Козирско, коляно на канал, 151
 Кокетрай, банка, 567
 Кокоса, нос, 402
 Кокосль, село, 390
 Коктебел, бухта, 222, 223
 Колокита, нос, 551
 Колонка, село, 243
 Комика, село, 386
 Компуш, нос, 379
 Комендантская, планина, 257
 Комсомолски, створ от светещи знаци, 257
 Комсомолски № 2, светещ буй, 257
 Конка, ръкав, 167
 Конник, нос, 548
 Конский, остров, 175
 Константи, нос, 577
 Константиновска, бивша батарея, 198
 Константиновски, нос (нос Адлер), 326
 Константиновски, нос (Севастополска бухта), 198
 Константиновски, створ от светещи знаци, 152
 Константиновско, коляно на канал, 152
 Кончекска, планина, 231
 Консел, нос, 221
 Корабл-Камен, скали, 232
 Кораки, нос, 551, 552
 Корнеиз, село, 211
 Коренишки, светещ знак, 153
 Коренишки, створ от светещи знаци, 158
 Кореново, село, 238
 Корнилов (Аюфка-Бурун), нос, 211
 Короис-Цкали, река, 364
 Кору, маяк, 540
 Кору, нос, 539
 Костинищи, село, 588
 Косма, хълм, 427
 Котелинов № 11, светещ буй, 151
 Котелино, коляно на канал, 151
 Котелино, село, 144, 151
 Котелини, створ от светещи знаци, 151
 Котуниттепе, планина, 380
 Кочан, нос, 569, 570
 Кошевая, река, 168
 Кошное, езеро, 231, 232
 Крайное, село, 579
 Крапче, село, 584
 Красное, село, 180
 Крыстова, шитковина, 564
 Крия, коса, 146
 Кротария, нос, 563
 Круглая, бухта, 203
 Круглая, планина (Тамански п-ов), 277
 Круглая, планина (долината на река Озерейка), 274
 Кругла бухта, светещ знак, 204
 Круглий, остров, 175
 Кулеви, село, 351

Кумджагъз, река, 427, 429
 Кумджагъз, село, 429
 Кундуздереси, река, 530
 Курбагълдереси, река, 399
 Курджелга, долина, 196
 Курджиакале, нос, 405
 Куру (Куручешме), остров, 505
 Куручешме (Дуниа), банка, 505
 Куручешме, огън, 505
 Куручешме (Куру), остров, 505
 Куручешме, село, 498, 505
 Кутлах, дефиле, 220
 Куцуруб (Кучуриби), село, 143
 Кучук-Исар, планина, 211
 Купкая, планина, 535
 Кынальада, остров, 522
 Кырклартепеси, планина, 385
 Кыскакая, нос, 530
 Кыскакая, село, 476
 Кышла, село, 414
 Кыяни (Кивани), скала, 489
 Кызулеси, кула, 385

Лагерная, коса, 140
 Лагерное, село, 222
 Лагери (Топрак-кая), нос, 223
 Лаз, нос, 519
 Лазаревская, планина, 319
 Лазаревская, долина, 319
 Лазаревское, село, 319
 Лазурное, село, 189
 Лахна, нос, 563
 Лахна, бухта, 563
 Ланджерон, нос, 123
 Лардиги, нос, 544
 Ларос, нос, 385
 Ларосере, река, 386
 Ласпи, нос, 209
 Ласпинская, бухта, 207, 209
 Ласточино гнездо, дача, 212
 Лефтински каъди, банка, 546
 Лебжиги (Саръ Булат), нос, 184
 Лебжиги, створ от знаци, 184
 Лебжиги (Саръ Булатски), острови, 182
 Леселидзе, село, 327
 Лески, местност, 157

Магри, долина, 318
 Маджар, банка, 493
 Маджар, село, 339
 Маджаркюю, бухта, 489, 491
 Майнакское, озеро, 190
 Макопсе, река, 318
 Макриал, река, 378
 Малитра, нос, 535
 Малия, бухта, 246

Къзкулеси, маяк, 483, 509
 Къзълрмак, река, 427, 430
 Къойбаш, нос, 497, 500
 Кыопеккаясь, нос, 448
 Кыортан, скала, 410
 Кыорфез, село, 497
 Кыосеагъз, село, 462
 Кыоприя, нос, 548
 Кыорекчидаг, планина, 463, 469
 Кыортонирмагъ, река, 425
 Кыостенджа, град, 596
 Кыостенджа, маяк, 594
 Кыостенджа, нос, 597
 Кыостенджа, порт, 592
 Кыюккорман, река, 417, 419
 Кыюкклиман, бухта, 452
 Кыюккоксошине, река, 462
 Кыюкочамлъджа (Кыюкочамлятепе), връх на планина, 518
 Кыюкочамлятепе (Кыюкочамлъджа), връх на планина, 518

Л

Лескова, коса, 157
 Летя, остров, 598
 Ливадия, санаториум, 212
 Лиджава, село, 331
 Лимаи, село, 379
 Лиманское, село, 170
 Лимнос, нос, 541, 546
 Липарит, село, 389
 Лиса, планина, 274, 277
 Лозенец, село, 547
 Лукул, нос, 189, 196
 Лукулски, светещ знак, 196
 Лукулски, створ от свет. знаци, 203
 Лупарево, село, 144, 150
 Лупаревски, светещ знак, 150
 Лучистое, село, 219
 Лисая, планина (нос Ту), 307
 Лисая, планина (Тамански залив), 257
 Лиса, планина (дефилето Аше), 318
 Любви, нос, 289
 Ляховка, село, 254

М

Малая (Адаманская), коса, 182
 Малая Кореника, село, 153
 Малореченское, село, 219
 Малосолончаки, село, 143
 Малтепе, банка, 520
 Малтепе, нос, 520
 Малтепе, село, 521
 Малий (Чонгелек), нос, 237, 239
 Малий Потемкин, остров, 168

Малпет, село, 389
 Малчик, нос, 223
 Мамайка, дере, 321
 Мамай, брег, 588
 Мамай, село, 597
 Мандзишка, планина, 328, 330
 Манастиракъз, бухта, 490
 Мангалия, град, 590
 Мангалия, знак, 590
 Мангалия, маяк, 589
 Мангалия, озеро, 583
 Мангалия, порт, 588
 Мандра, село, 535
 Мапаври, село, 378, 386
 Маргопуло, нос, 196
 Маргопуло, св. знак, 196
 Мария-Магдалина, банка, 277, 278
 Марйол-Искелеси, селце, 478
 Маркитанская, коса, 259
 Маркитански, створ от знаци, 259
 Маркитанское, озеро, 254, 259
 Маркотх, хребет, 286
 Марсва, река, 386
 Маслен нос, маяк, 550
 Масден нос, нос, 541, 549
 Матюшенско, бухта, светещ буй, 199
 Махинджаури, село, 364
 Мацеста, курорт, 325
 Мацеста, река, 326
 Маячни (Буюк-Ламбад), нос, 218
 Меганом, нос, 221
 Меганомски, маяк, 221
 Мегара, нос, 475
 Меджет (Мешхет), нос, 472
 Междводное, село, 186
 Мезар, нос, 491, 508
 Мезиб, светещ знак, 300
 Мезиб, река, 297, 300
 Меканавези, планини, 198
 Меленкаой, село, 471
 Меленкую (Мелендереси), река, 469, 471
 Мелкая, коса, 180
 Меоге-Гудава, село, 349

Набадински, створ от знаци, 357
 Надежда, село, 558
 Нанево, село, 584
 Напра, планина, 330
 Наталеби, рекичка, 363
 Нахабж, дефиле, 302
 Небут, река, 308
 Небут, село, 308
 Небян, планина, 422, 430
 Неводари, село, 597
 Несебър, гаван, 565
 Несебър, град, 565
 Несебър, огън, 566
 Несебър, полуостров, 561, 565

Мермер, кула, 517
 Мертирмак (Мурат-Ирмак), река, 422
 Месет, долина, 446
 Месет, пристан, 446
 Мессонадере, река, 392
 Метополе, планина, 382
 Мешадир, река, 327
 Мешхет (Меджет), нос, 472
 Мзинта (Мезюмта), река, 322
 Мидия, град, 537
 Мидия, залив, 536
 Мидия, нос, 600
 Мидия, светещ знак, 600
 Мискор, село, 211
 Митридат, планина, 243
 Михайловская, бухта, 306
 Мичурин, бухта, 546
 Мичурин, град, 547
 Мичурин, маяк, 547
 Мичурин, огън, 546
 Могابي, планина, 212
 Мога, нос, 518
 Модалиманъ, залив, 518
 Моква, река, 347
 Молоз, хълм, 444
 Молоканова, дефиле, 302
 Молос, долина, 530
 Молос, спасителна станция, 531
 Морисдаг, възвишение, 551
 Морская, село, 189
 Морское, село, 220
 Морский (Карабуш), селце, 134
 Мосендаг, планина, 420
 Моцхора, село, 380
 Мугузирхва (Белла), село, 332
 Муджу (Муджубурну), нос, 495
 Муджубурну (Муджу), нос, 495
 Муса, планина, 386
 Мисхако, планина, 284
 Мисхако, нос, 283
 Мюдири, село, 495
 Мюсера, село, 331
 Мюсерка, река, 331

Н

Нечепсухо, река, 306
 Нижний Буу, селце, 321
 Нижняя Масандра, село, 214
 Никитин, нос, 212, 216
 Николаев, град, 157
 Николаев, порт, 156
 Николайска, село, 190
 Николай, нос, 211
 Николи, нос, 442
 Новая Гагра, част от града, 329
 Нова Дофинюва, село, 133
 Ново-Александровка, село, 179
 Ново-Афонски, манастир, 335
 Ново-Михайловское, село, 306

Новоросийски, град, 296
Новоросийски, порт, 291
Новоросийска, бухта, 285
Новоросийски, маяк, 292

Обзор, село, 570
Одеса, град, 127
Одеса, порт, 123
Одеска, банка, 133, 135
Одески, залив, 122
Одески, маяк, 120
Одески, рейд, 123
Одески, створен светещ знак, 125
Ожарска, коса, 146
Ожарски, светещ знак, 150
Озерейка, светещ знак, 283
Озерейка, река, 283
Озеровка, село, 189
Октябрьское, село (езеро Донузлав), 189
Октябрьское, село (река Буг), 144
Оленовки, село, 188
Олен, планина, 346, 351
Олинка, маяк, 602
Олигнския, бухта, 307
Олховий, остров, 168
Олховий Днепър, река, 167, 168
Олюджие, маяк, 463
Олюджие, нос, 463
Опасная, селце, 251
Опасни (Илмен-Бурну), нос, 211
Оползневое, село, 211
Опук, планина, 205, 232
Орбев, планина, 364
Орду, град, 398, 413
Орду, залив, 412

Павловская, бухта, 243
Павловски, нос, 240, 243
Павловски, светещ буй източен, 199
Павловски, светещ знак, 199
Павловски, секущ створ от знаци, 266
Павловски, створ от светещи знаци, 264
Павловско, колино на канал, 263
Павар, град, 383
Паварсуя, река (нос Бурунджу), 383
Паварсуя (Атина), река (нос Атина), 385
Паламут (Паламуткяярлъ), камък, 410
Паламуткяярлъ (Паламут), камък, 410
Палестомни (Палестомни), езеро, 362
Панагия, нос, 254
Панагия, светещ знак, 255
Панагирдере, река, 570
Папиз, нос, 490
Папия, връх, 525

Новоросийски, светещ буй за котвено място, 286
Ново Стамбулско, гърло, устие, 114
Новие Киндти, село, 347

О

Орду, нос, 414
Ореанда, санаториум, 212
Орлов, остров, 175
Орманлъ, село, 535
Ортакой, нос, 506
Ортакой, село, 506
Осовини, село, 253
Отузка, река, 222
Отузка, долина, 222
Оф, град, 390
Офдереси, река, 390
Охвие, планина, 378
Охун, връх, 324
Очаков, град, 142
Очаков, порт, 141
Очаковски, нос, 144
Очаковски, светещ буй за лявата страна, 142
Очаковски, светещ буй за дясната страна, 141
Очаковски, створ от светещи знаци, 142
Очаковско, гърло, устие, 114
Очаковское, село, 175
Очамчире, град, 349
Очамчире, порт, 348
Очамчирски, светещ знак, 349
Очамчирски, портов светещ знак, 348
Очамчирски, рейд, 349
Очамчирски, порт, створ от светещи знаци, 394

П

Парпачски, хребет, 205
Парутино, село, 144
Паук, планина, 309
Паук, река, 308
Пашабахче, село, 500
Пашадере, река, 573
Пенай, нос, 290
Пенайски, банки, 291
Пенайски, створ от светещи знаци, 280
Пенайски, банки, светещ буй, 291
Пендик, град, 521
Пендик, нос, 521
Пера, град, 514
Первомайски, остров, 145
Первомайско, колино на канал, 147
Перекопски, залив, 182
Перениг, нос, 380, 385
Перениг, светещ знак, 380

Перениг, село, 380
Перетяжка (Перитяска), знак, 599
Перетяжка (Перитяска), проток, 600
Перитяска (Перетяжка), знак, 599
Перитяска (Перетяжка), проток, 600
Першембе, бухта, 414
Першембе, село, 414
Петър, островче, 555
Пещерни (Хоба-Бурну), нос, 221
Пиде, островче, 522
Пиксит, река, 398
Пириос, светещ знак, 389
Пицунда, нос, 331
Пицунда, пристан, 331
Пицундски, маяк, 331
Пицундски, рейд, 331, 332
Пичинари, село, 363
Плака, нос, 216, 218
Планерское, село, 223
Плоская, планина, 297
Плоски, нос, 221
Подима, село, 528, 535
Пойрас, нос, 490
Покровка, село, 175
Поморие, банка, 564
Поморие, град, 564
Поморие, огън, 564
Поморие, полуостров, 561, 563
Поморийски, рейд, 564
Понтийски, планини, 380
Поповка, светещ знак, 190
Поповка, село, 190
Портцки, светещ знак, 601

Равда, камъни, 565
Равда, нос, 565
Равда, село, 565
Резелм, лиман, 598
Рашадия, река, 388
Рвач, река, 144, 166, 167
Рвач, створ от светещи знаци, 166
Редут-Кале, рейд, 352
Резовска, река, 542
Резово, нос, 542
Рива (Ривадереси), река, 479
Рибалче (Вязенка), село, 167
Рибалца, бухта, 298
Рибачи, нос, 229, 221
Ризе, град, 388
Ризе, светещ знак, 389
Ризелиманъ, бухта, 386
Рион, река, 352

Савенко, банка, 276
Саградаг, планина, 452
Сантоглу, лъщина, 383

Портички, рейд, 583, 601
Портички, ръкав, 582, 600
Портовое, село, 184
Поти, град, 362
Поти, порт, 354
Потийски, маяк, 354, 362
Потийски, входен светещ буй за лявата страна, 356
Потийски, входен светещ буй за дясната страна, 356
Практически, гаван, 123
Прибойний (Карамрун), нос, 185, 188
Приветное, село, 219
Приморское, село, 548
Приморское, огън, 549
Принцови, острови, 517, 521
Прогной (Прогнойск), село, 163
Прогнойск (Прогной), село, 163
Прогнойск, створ от знаци, 163
Псеуансе, долина, 319
Псеуансе, река, 319
Пскриха, нос, 336
Пскриха, рейд, 337
Пскриха, река, 336
Пскриха, село, 336
Псоу, река, 322, 327
Пугачик, бухта, 408
Пугачик, планина, 403
Пулатана, бухта, 396, 399
Пулатана (Платана), град, 399
Пшадя, река, 302
Пшав, река, 345

Р

Рион-Сброс (Нови Рион), река, 352
Родники, село, 189
Роман-Копи, връх, 205
Ропотам, река, 552
Роки, нос, 346
Ропулце, езеро, 601
Рубанова, коса, 260
Рубцова, дефиле, 306
Румели, маяк, 480, 489
Румели, нос, 480, 489
Румелинавагъ, село, 484, 490
Румеликалеси, залив, 489
Румелифенер (Файраки), село, 489
Румеликисар, залив, 504
Румеликисар, маяк, 504
Румеликисар, нос, 503
Ряжевски, буй № 6, 152

С

Сантоглу, рейд, 385
Саклид, остров, 599, 602
Сакария, река, 469, 471

Сакен, нос, 146
 Сакьски, створ от светещи знаци, 150
 Саки, село, 190
 Сакско, езеро, 190
 Самналих, връх, 205
 Самсуи, бухта, 422
 Самсуи, град, 425
 Самсуи, залив, 422
 Самсуи, маяк, 427
 Самсуи, порт, 424
 Сандал, нос, 538
 Санджакълъ, село, 422
 Сара, знак, 591
 Сарай, нос, 484, 507
 Сарп, село, 378
 Сари-Будатски, манастир, 182
 Саригьолски, створ от светещи знаци, 226
 Сари-Камиш, нос, 146
 Створ на Сари-Камишки светещи знаци, 149
 Сарькум, пристан, 439
 Сарич, маяк, 210
 Сарич, нос, 210
 Сасик, езеро, 190
 Сахарная Голова, планина, 274
 Свети Влас, село, 561
 Светлячки, село, 232
 Свободный порт, село, 175
 Св. Петър и Павел, остров, 434, 435
 Святаи, връх, 205, 223
 Святоотроцкий, светещ знак, 150
 Святоотроцкое (Руское), село, 144
 Святоотроцко Ожарско, коляно на канал, 150
 Севастополска, бухта, 198
 Севастополски, входи светещ буй за лявата страна, 199
 Севастополски, входи светещ буй за лявата страна, 198
 Севелос, село, 390
 Северен Одески, нос, 132
 Седефада, остров, 524
 Селеская, кула, 346
 Селимие, казарма, 511
 Селви, нос, 485, 497
 Селня, селце, 254, 259
 Серадереси, река, 399
 Серве, нос, 536, 537
 Сибирски, острови, 176
 Сивас, град, 425
 Створ на северовите светещи знаци, 151
 Северова, коса, 151
 Северово, коляно на канал, 151
 Обратен створ на северовите светещи знаци, 152
 Северово-Константиновско, коляно на канал, 153
 Сивриада, светещ знак, 522
 Сивриада (Сиврихайрсья), остров, 521
 Силистар, бухта, 542
 Силистар, нос, 542
 Синап-Даг, връх, 219
 Сингол, нос, 583, 597
 Синеморец, нос, 543
 Синеморец, село, 543
 Синое, лиман, 598, 600
 Синоп, град, 436
 Синоп, маяк, 434
 Синоп, нос, 434
 Синоп, порт, 435
 Синопски, залив, 432
 Синопски, рейд, 435
 Сиягино, село, 251
 Сияля, коса, 180
 Сирек, бухта, 472
 Сис (Алимеидан-Даг), планина, 399, 403
 Сичавка, село, 134
 Сичавски, нос, 132, 134
 Сичавски, светещ буй, 134
 Сичавски, светещ знак, 134
 Скадовск, град, 181
 Скадовск, порт, 180
 Скадовски, створ от светещи знаци, 181
 Скурда, планина, 364
 Скурдуби, залив, 347
 Скурдуби, рекичка, 363
 Скутари, град, 514
 Смоление, остров, 176
 Совак, островче, 479
 Созопол, гаван, 555
 Созопол, град, 555
 Созопол, залив, 553
 Созопол, огън, 555
 Сока, отмел, 563
 Сокот, планина, 221
 Солнечногорское, село, 219
 Сосицки, лиман, 139
 Сотера, нос, 219
 Соуксу, нос, 334
 Соуксу, светещ знак, 334
 Соуксу (Сууксу), река, 221
 Софиевка, село, 164
 Софиевский, светещ знак, 179
 Сочи-Битх, нос, 324, 325
 Сочи, град, 325
 Сочи, порт, 322
 Сочи, река, 322
 Сочинский, маяк, 322
 Сочинский, портови светещ знак, 323
 Спаса, коса, 157
 Спаски, канал, 157
 Спитфайер, банка, 563
 Старова, банка, 564
 Сталин, град, 575
 Сталин, маяк, 575
 Сталин, порт, 574
 Сталински, залив, 573

Сталинско, езеро, 574
 Стамбул, град, 480, 514
 Стамбул, порт, 480, 506
 Стамбулска, кейова стена, 513
 Станислав, нос, 143, 164
 Станислав, село, 164
 Старая Манаста, село, 325
 Старо-Збуренка, село, 167
 Старостамбулско, гърло, устие, 113, 114
 Старий Днепър, ръкав, 167, 168
 Стерегуций, село, 184
 Стефанос, нос, 440
 Стефанос, село, 441
 Стомопло, залив, 541, 549
 Стрелецка, бухта, 203
 Судак, село, 221
 Судак-лиман, бухта, 220
 Судакска, бухта, 220
 Судакска, скала, 221
 Судакски, светещ знак, 221
 Судакски, рейд, 220
 Суджук, остров, 288
 Суджукска, коса, 288
 Суджукски, светещ буй, 288
 Суко, планина, 281
 Сулакълъ, река, 390
 Сулина, град, 582

Сулина, порт, 582, 604
 Сулински, портови светещи знаци, 606
 Сулински, рейд, 604
 Сулински, светещ буй, 606
 Сулински, створ от огънове, 606
 Сулински, ръкав, 582, 603
 Султан Ахмед, джамия, 516
 Султанбахчедереси, долина, 536
 Султан-Селим (Султанселим-Талеси), планина, 378
 Сумладереси, река, 380
 Супса, река, 362
 Супса, село, 363
 Су-Псех, село, 281
 Сухуми, град, 345
 Сухуми, залив, 339
 Сухуми, порт, 340
 Сухумийски „трапези“, планини, 339
 Сухумийски, маяк, 339
 Сухумийски, нос, 339
 Сухумийски, рейд, 341
 Сухумийски, створ от светещи знаци, 340
 Сюрмене, град, 390, 391
 Сюрменелиманъ, залив, 389

T

Тай-Коба, връх, 219
 Такил, нос, 232, 237
 Такил, нос, светещ буй, 238
 Такилски, светещ буй над потънал кораб, 239
 Текилски, светещ знак, 238
 Таласакра, нос, 556
 Тамански, залив, 257
 Тамански, светещ буй, северен, 260
 Тамански, светещ буй, поворотен, 259
 Тамански, светещ знак, 258
 Тамански, полуостров, 256
 Таман, селце, 254, 258
 Тамуш, нос, 347
 Тамуш, река, 347
 Тараб (Тарабия), бухта, 494
 Тарабия (Тараб), бухта, 494
 Тарабия (Киречбурну), огън, 494
 Тарлаагъ, село, 455
 Тарлаагъкою, бухта, 454
 Тарханкут, нос, 188
 Тарханкутски, маяк, 188
 Ташльдер, река, 387
 Ташкане, нос, 417, 420
 Ташеул, езеро, 583
 Тебекорней, езеро, 597
 Текирьол, езеро, 583
 Теллитабия, нос, 484, 490, 491
 Темирова, планина, 250

Тенгинская, бухта, 305
 Тендра, коса, 176
 Тендровска, коса, 175, 176
 Тендровски, залив, 175
 Тендровски, маяк, 177
 Тендровски, светещ знак, 177
 Тендровски Железни, светещ знак, 177
 Тепе-Оба, хребет, 224
 Теркос, езеро, 487, 533
 Теркос, село, 533
 Теркосдереси, долина, 533
 Терме, град, 422
 Термечайъ (Терме-Суя), река, 422
 Терсине, нос, 539
 Тикори, река, 350
 Тикне, долина, 446
 Тирая, планина, 364
 Тират, планина, 364
 Тиреболу, град, 405
 Тиреболу, светещ знак, 406
 Тиреболу, рейд, 406
 Тобечикско, езеро, 263
 Токатдереси, река, 499
 Толстий, нос (Бояборски рейд), 332
 Толстий, нос (Геленджикска бухта), 299
 Тома, островче, 552
 Тонкий, нос, 298
 Тонелная, ж. п. станция, 281
 Топхане, предградие, 511

Трабзон, град, 397
Трабзон, маяк, 395
Трабзон, порт, 396
Трабзонски, залив, 394
Трапезунд, град, 397
Трапезунд, порт, 396
Триполи, град, 405
Троици, нос, 211
Трутава, банка, 134
Трутава, риф, 255
Трутава, банка, светещ буй, 134
Ту, планина, 285, 307
Ту, нос, 307
Туапсе, бухта, 308
Туапсе, град, 308
Туапсе, порт, 310
Туапсе (Туапсинка), река, 308

Узкая (Ак-Мечетская), бухта, 186
Узкая бухта, светещ знак, 187
Узкая бухта, створ от светещи знаци, 187
Узунали-Тюрбетепе, долина, 448
Узунларское, езеро, 231
Узунь, нос, 484, 527, 528
Улузаккаларь, банка, 439
Улу-Узен, река, 219
Умурери, банки, 495
Умурерияюю, бухта, 495
Уние, град, 420
Уние, светещ знак, 421
Униелиманъ, залив, 419

Факас, долина, 448
Фалкос, нос, 392
Фалкос, село, 392
Фалшиви Геленджик, село, 297
Фанагория, крепост, 258
Фаца, град, 417, 419
Фаца, залив, 394, 417
Фаца, светещ знак, 419
Фаца, риф, 418
Фенер, нос, 386, 388
Фенер (Фенербахче), нос, 519
Фенер (Фенербахчебанъ), отмел, 519
Фенербахче, маяк, 519
Фенербахче (Фенер), нос, 519
Фенербахче, село, 519
Фенербахчебанъ (Фенер), отмел, 519
Фенеркапъ, квартал, 513
Феодосийска, бухта, 225
Феодосийски, залив, 225
Феодосийски, светещ знак, 226
Феодосия, град, 226
Феодосия, нос, 225
Феодосия, порт, 226

Туапсинка (Туапсе), река, 308
Туапсийски, светещ буй, 312
Туапсийски, створ от светещи знаци, 312
Тузла, коса, 256
Тузла, маяк, 590, 591
Тузла, нос (западният бряг на морето), 590
Тузла, нос (Керченский пролив), 255
Тузла, езеро, 587
Тузлини, знак, 256
Тузлини, ръкав, 604
Турецкая Шапка, планина, 330
Турасую, река, 412
Тухаччук, планина, 285, 302
Тюленово, село, 584
Тюркали, планина, 456

У

Урага, хребет, 218
Урдовиза, нос, 541, 548
Урет, нос, 189
Ускодър, град, 477
Ускют, долина, 219
Уста, нос, 437, 440
Уста, село, 441
Утриш, нос, 281
Утриш, светещ знак, 282
Утриш, остров, 281, 282
Утришенок, нос, 282
Утришенок, светещ буй, 283
Уч-Пере, нос, 320, 321
Учкарадаш, нос, 378

Ф

Феомент, нос, 207
Фетекос, село, 386
Фиджи, нос, 390
Фидониси, маяк, 456, 583
Фил, нос, 490
Филиос, нос, 456
Филиос, огън, 457
Филиос, рейд, 457
Филиос, село, 456
Филиосчай, река, 456
Фолчай, река, 399, 402
Фонар, нос, 252
Форос, бухта, 551, 559
Форос, възвишение, 551
Форос, нос, 558
Франгенско, плато, 525, 573
Фрунзенско, село, 218
Фурен, скали, 406
Фучу, нос, 385, 390
Фандъклийска, рекичка, 572
Фандъкълъ, дворец, 507
Фъртынадереси (Фортуна), река, 383

Х

Хабловски, створ от маяци, 149
Хабловско, колино на канал, 149
Хаджиакъзъ, бухта, 490
Хаджиавели, село, 442
Хайдар паша, гаван, 510, 516
Хайрсьязда, остров, 479
Халедоглукалеси, хребет, 412
Халкаваладереси, река, 403
Халис, маяк, 430
Халис, нос, 429
Халис-Тави (Копатавис-Тави), планина, 353
Халич, бухта, 506
Харманите, нос, 553
Харманкалия, банка, 418
Харшитдереси, река, 403
Хашупса, река, 327
Хайбели, огън, 523
Хайбели (Халки), пролив, 523
Хайбелида, остров, 522
Хелсалди (Халсалди, Тюрчели), село, 437
Херекеташ, скала, 519
Херсон, град, 167, 169
Херсон, порт, 169
Херсонски, нос, 207
Херсонски (Херсонески), маяк, 207
Херсонски (Херсонески), музей, 198
Херсонская, банка, 261
Херсонски, канал, 163
Херсонски, рейд, 169

Цеметен, пирс, 293
Цемес, рекичка, 296
Церковни, банки, 251
Цихерва, река, 328
Цихерва, дефиле, 328

Чабан-Басти, нос, 221
Чавушгазъ (Чавуш-Агъзъ), бухта, 462
Чавушлу, село, 403
Чайгазъ, нос, 427
Чайка, езеро, 190
Чаксандаг, планина, 422
Чаквис-Тави, планина, 364
Чаквис-Цкали, река, 363
Чакрас, нос, 451
Чалка, планина, 205, 223
Чалтепе, планина, 405, 408
Чалтъ, нос, 417
Чам, нос, 414
Чам, бухта, 523
Чандъль, каменовагълени мини, 466
Чаршаба, град, 420, 422

Ц

Цихис-Дзир, нос, 363
Цокур, лиман, 254
Цускьадж, дефиле, 320
Цхенис-Цкари, река, 347
Цимбали, планина, 259

Ч

Чаршидаг, висок хребет, 386
Чаршидереси, рекичка, 388
Чатадаг, планина, 463, 480, 534
Чатадзейтан, долина, 442
Чатир-Даг, връх, 196, 205, 218
Чауде, нос, 230
Чаудиски, маяк, 231
Чемиктоквадж (Чманит), река, 320
Ченгелкая, нос, 464
Ченгелкой, село, 497
Черкеский, остров, 167
Черн, река, 196
Черн, рекичка, 330
Черноморец, село, 556
Черноморский, селце, 350

Черноморско, село (Каркинитски залив), 187
 Черноморско, село (южният бряг на Кримския полуостров), 231
 Черний (Кара-Бурну), нос, 185
 Чернишева, банка, 276
 Чехов (Катърли), нос, 211
 Чешмеджик, нос, 484, 527, 534
 Чешмейоню, село, 414
 Чикен, нос, 220
 Чиклинар (Циклинар), село, 389
 Чилингосдереси, долина, 528
 Чимово, нос, 565
 Чимово, село, 565
 Чимово, банка, 564
 Чолоки (Чолони), река, 363
 Чолони (Чолоки), река, 363

Шабла, нос, 587
 Шабла, село, 587
 Шабла, маяк, 587
 Шабленско, езеро, 587
 Шаблереси, река, 392
 Шапка, нос, 519
 Шапсухо, нос, 305
 Шапсухо, река, 305
 Шапурская, планина, 257
 Шарли, село, 402
 Шахе, река, 320
 Шекветили, село, 363
 Шелен, рекичка, 220
 Шепси, река, 318

Южная Озерейка, село, 283

Яковенково, село, 232
 Яланджинефен, бухта, 474
 Ялта, град, 214
 Ялта, порт, 213
 Ялтински, залив, 212
 Ялтински, маяк, 213
 Ялтински, рейд, 213
 Ялтый, село, 499
 Ямболудереси, река, 392

Чорох, река, 365, 372
 Чорохски, светец знак, 372
 Чубуклиманъ (Чубуклу), бухта, 550
 Чувковпас, нос, 302
 Чукаля, нос, 556, 557
 Чумкузба, планина, 337
 Чура, планина, 321
 Чурия, река, 350
 Чурубашки, маяк, 267
 Чурубашко, езеро, 236
 Чурюмска, банка, 182
 Чурюмска, коса, 182
 Чухук, дефиле, 320
 Чупска, коса, 254, 261
 Чупкински, створ от светещи знаци, 251, 260
 Чупкинско, коляно на канал, 269

Ш

Шепси, дефиле, 318
 Шесхарис, нос, 291
 Шиле, град, 477
 Шиле, маяк, 476
 Шиле, нос, 476
 Широкая Балка, село, 143, 164
 Широкий, мол (порт Керч), 245
 Широкий, мол (порт Туапсе), 307
 Широкий, нос, 307
 Шид-Куара, рекичка, 337
 Шкорпиловци, село, 572
 Шугус, връх, 324
 Шуюк, река, 318
 Шуюк, дефиле, 318

Ю

Юм, нос, 479

Я

Яни, нос, 544
 Яновская, планина, 259
 Ярна, село, 441
 Яригачка, бухта, 185
 Яригачка, створ от светещи знаци, 186
 Ясьаде, островче, 522
 Яштуорху, планина, 339

СЪДЪРЖАНИЕ

	стр.
Сборни листове на картите (допълнения)	
ОБЩ ОБЗОР	
Навигационно-географски очерк	7
Хидрометеорологически очерк	20
Правила за плаване	33
ОГРАЖДАНЕ НА НАВИГАЦИОННИТЕ ОПАСНОСТИ	
Северни (нордови) вежи, бакани, буи	78
Южни (зюдови) вежи, бакани, буи	79
Източни (остови) вежи, бакани, буи	79
Западни (вестови) вежи, бакани, буи	79
Кръстови вежи, бакани, буи	80
ОГРАЖДАНЕ СТРАНИТЕ НА КАНАЛИТЕ И ФАРВАТЕРИТЕ	
А. Знаци за страните на канала и фарватера	82
За лява страна — вежи, бакани, буи	82
За дясна страна — вежи, бакани, буи	82
Б. Поворотни знаци на каналите и фарватерите	83
Поворотни за лява страна — вежи, бакани, буи	83
Поворотни за дясна страна — вежи, бакани, буи	83
В. Знаци за разделяне и съединяване на каналите и фарватерите	84
ОЗНАЧАВАНЕ ОСИТЕ НА ФАРВАТЕРИТЕ И ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИТЕ КУРСОВЕ	
Осви вежи, бакани, буи	85
Поворотни осви вежи, бакани, буи	86
ОГРАЖДАНЕ НА ПОТЪНАЛИ КОРАБИ	
Знаци за ограждане на потънали кораби	87
ОГРАЖДАНЕ НА РИБОЛОВНИ МРЕЖИ (ДАЛЯНИ)	
Знаци за ограждане на риболовни мрежи	88
Северни рибарски вежи	88
Южни рибарски вежи	88
Източни рибарски вежи	89
Западни рибарски вежи	89
ОЗНАЧАВАНЕ МЕСТАТА НА КОТВЕНИТЕ И КАРАНТИННИТЕ СТОЯНКИ	
Означаване местата на котвените стоянки	90
Знаци на котвените стоянки	90
Означаване местата на карантинните стоянки	90
Знаци на карантинните стоянки	91

СЛУЖБА ЗА ВРЕМЕТО И ОПОВЕСТЯВАНИЯТА В СССР

Инструкция за реда на предаването на хидрометеорологичните съобщения (метео) от радиостанциите на министерството на речния флот	92
Предаване на поредните съобщения	92
Предаване на непоредните (извънредните) съобщения	93
Инструкция за реда на предаването на навигационните известия до мореплавателите (навиг) от радиостанциите на министерството на морския флот	96
Предаване на поредните известия	96
Предаване на непоредните (извънредните) известия	97
Правила за сигнализация за щормови и силни ветрове по моретата и езерата на СССР	99
Сигнализация за щормови и силни ветрове	99
Сигнализация за указване на правилното на очакваните ветрове	101
Сигнализация за срока на настъпване на очакваното време	103
Общи постановления	104
Правила за сигнализация в морските търговски портове на СССР за приливите и отливите, за височината на водата и за движението на корабите при влизането им в портовете или фарватерите	105
Сигнализация в портовете за приливите и отливите	105
Сигнализация за височината на водата	106
Сигнализация за движението на корабите при влизането и излизането им от портовете или фарватерите, използваеща се обикновено за влизането и излизането от портовете	107
Общи постановления	109

НАВИГАЦИОННО ОПИСАНИЕ

Глава 1. От Килийското гърло на река Дунав до Березанския лиман	111
От Килийското гърло на река Дунав до Одеския залив	112
От Одеския залив до Березанския лиман	121
Глава 2. Березански и Днепровски лиман	135
Подходи към Днепровския и Березанския лиман. Березански лиман	136
Днепровски лиман. Реките Буг и Днепър	143
Глава 3. От устието на Днепровския лиман до нос Херсонес	174
От устието на Днепровския лиман до Каркинитския залив	175
Каркинитския залив	178
От Каркинитския залив до нос Херсонески	189
Глава 4. От нос Херсонес до Керченския пролив	205
От нос Херсонес до Феодосийския залив	206
С Феодосийския залив до Керченския пролив	225
Глава 5. Керченски пролив	233
Западн бряг на Керченския пролив	235
Източен бряг на Керченския пролив	253
Керч-Евпаторийският канал	263
Глава 6. От Керченския пролив до нос Каледер	273
От Керченския пролив до Новоросийската бухта	274
От Новоросийската бухта до бухта Туапсе	285
От бухта Туапсе до залив Сухуми	303
От залив Сухуми до нос Каледер	338
Глава 7. Анадолски бряг	373
От нос Каледер до Трабзонския залив	377
От Трабзонския залив до бухта Аклиманъ	394

От бухта Аклиманъ до бухтата Ерегли	437
От бухта Ерегли до Босфорския пролив	463
Глава 8. Пролив Босфор	480
Глава 9. От пролива Босфор до нос Калиакра	524
От пролива Босфор до Бургаския залив	527
Бургаски залив	530
От Бургаския залив до нос Калиакра	568
Глава 10. От нос Калиакра до Килийския ръкав на река Дунав	582
От нос Калиакра до нос Мидия	583
От нос Мидия до Килийския ръкав на река Дунав	598
Таблица за разстоянията между портовете на Черно море (в мили) (допълнение)	608
Азбучен указател	609

ЗАБЕЛЯЗАНИ ГРЕШКИ

Стр.	Ред	Отпечатано	Да се чете
12	25	срещу	от
13	14	2245	2243
21	42	Тук	Така
49	14	Шпикер	Шкипер
52	39	Кораба	Порта
74	31	ще с	ще се
95	6	на главните радиостанции	от главната радиостанция
97	9	306/28	305/27
97	10	307/29	306/28
105	29	сигнал	журнал
116	9	северния	северозападния
119	9	червен	черен
119	10	червен	черен
155	8	шпикер	шкипер
186	17	5-5 м	5-3 м
223	6	688 м	668 м
226	16	изток	запад
233	44	е необходимо	се е наложило
237	15	2-5—3 мили	2-5—3 каб.
237	22	черни	червени
265	3	подземен	подходен
282	26	югозападно	югоизточно
283	20	над	на
283	29	югозападно	югоизточно
288	29	юго-югоизточно	югоизточно
288	25	югозападно	югоизточно
294	36	външния	вътрешния
302	32	този	нейния
314	39	голямо	далечно
315	5	тях	него
315	16	н. . .	на кораба
316	3	на кораби за	към корабите от
342	32	чернените флагове и шаровете	червения флаг и шара
345	18, 19 и 21	кейовата стена	крайбрежна улица
365	42	североизточно	югоизточно
368	31	извиквания	изсвирвания
371	20	без уговорки	безусловно
371	54	огньовете	уко
373	2	високите	планинските
374	11	Сукдаг	Суюдаг
378	34	прохладен	силен
379	29	подводни	надводни
401	9	Кирчеханедереси	Кирчехандереси
438	27	край	бряг

Стр.	Ред	Отпечатано	Да се чете
445	3	маста	места
457	25	41°31' N	41°31', 7 N
459	12	Зонгу дакскийт за ив	Зонгулдакскийт залив
480	18	Кавак	Ковак
482	7	големи бели сипен, които се забелязват	голям бял сипей, който се забелязва
488	48	минарета	минаре
489	38	северозапад	югозапад
491	43	35 метра	36 метра
493	12	29°09' O	29°05' O
500	31	от бухтата	от носа до бухтата
504	5	Изходите на кабела на брега са обозначени със светещи знаци	Изходът на кабела на брега е обозначен със светещ знак
504	26	изходите на които на брега са означени със светещи знаци	изходът на който на брега е обозначен със светещ знак
509	21	изток	югоизток
509	28	Чераха	Чираган
511	35	вътрешният	външният
512	2	375°	357°
517	28	5 кабелта	9 кабелта
517	40	западно	W SW
519	35	1-5 кабелта	1-5 мили
523	17	8 мили	8 кабелта
524	5	26,8°	268°
524	12	56 метра	55 метра
524	21	от 11 до 30	от 11 до 31
524	26	електрическите кабели, прокарани	електрическият кабел, прокаран
526	6	стчасти	по-рядко
526	7	До подхода на	При подхождане към
527	35	28°00' O	28°06' O
529	8	1-5 мили	1-2 мили
531	17	1 мила	1 мила ONO
531	40	ниски долини, в които	ниска долина, до която
531	41	виждат дъната на ниските долини	вижда дъното на ниската долина
532	24	разстояние	разстояние. От двете страни на нос се намират малки бухти.
535	48	югозапад	югоизток
539	20	До	При
546	14	от NW нос	от нос